

67

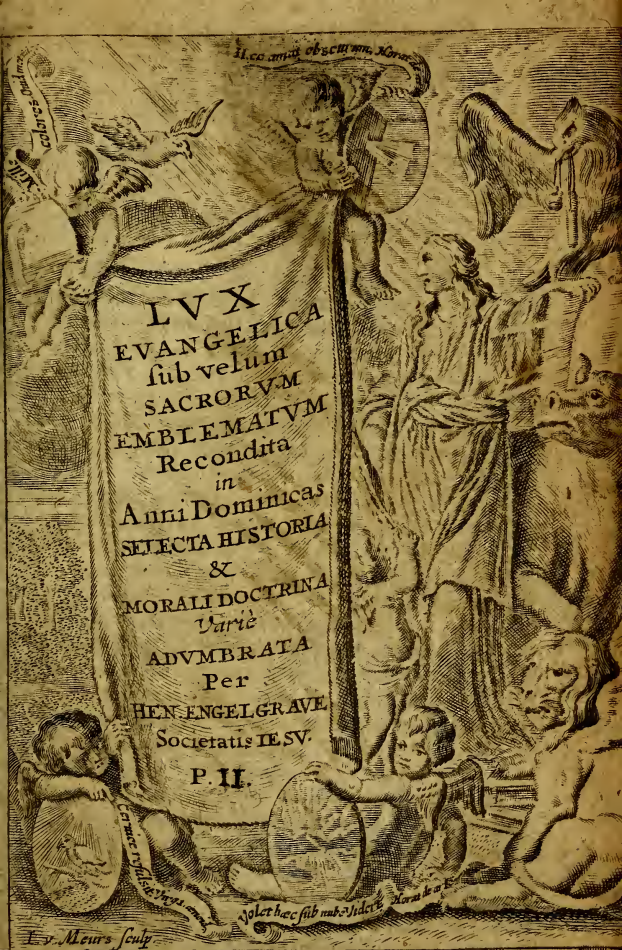

Allan H. Gilbert

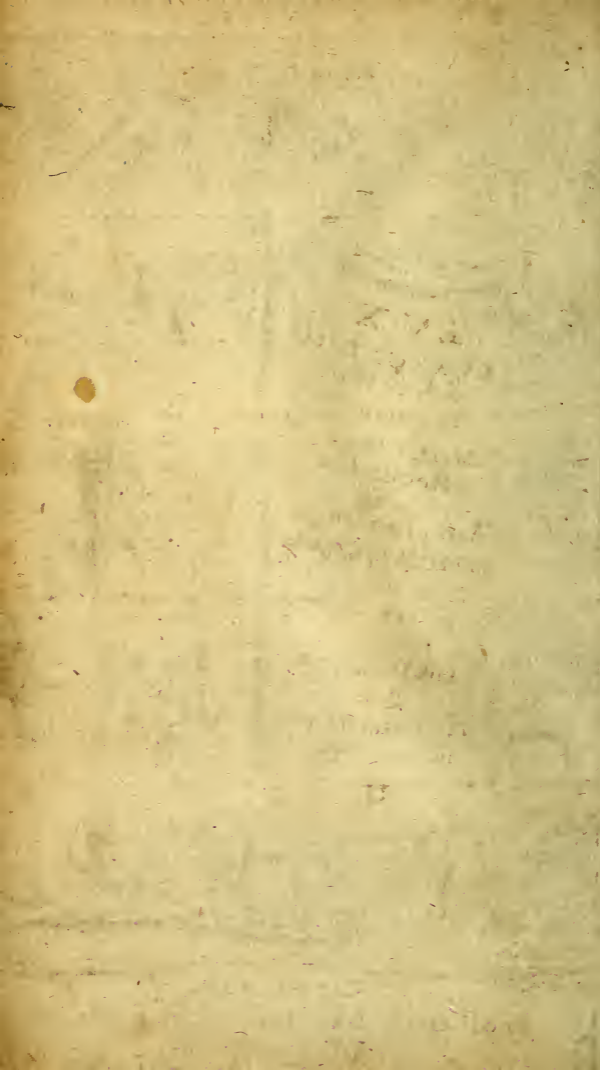

LVX
 EVANGELICA
 sub velum
 SACRORVM
 EMBLEMATVM
 Recondita
 in
 Anni Dominicas
 SELECTA HISTORIA
 &
 MORALI DOCTRINA
 Variè
 ADVMBRATA
 Per
 HEN. ENGELGRAVE
 Societatis IESV.
 P. II.

L.v. Meurs sculp.

COLONIAE
 Prostant Apud Iacobum à Meurs
 Amstelodami 1655.

3962 *Alcega*

RBR
D-6
12mo
E57L

ILLUSTRISSIMIS,

REVERENDISSIMIS,

AMPLISSIMIS

FLANDRIÆ ORDINIBUS,

PATRIÆ PATRIBUS.

PRUDENTER ille non minus civilis, quam naturalis doctrinæ Princeps Aristoteles, * Magistratus sublimibus ac longè conspicuis obeliscis comparavit, quorum verticibus lux imposita emp. illustret ac recreet, & populo universo, tantam beneficium ac salutarem fidem, ad omnem honestatem æluceat. Hoc sapientissimi viri pronuntiatum, mentem mihi injecit, ut cum *Euangelicam* hanc *Lucem* in publicum adducerem, circumspiceremque quo loco illa pulchrior esset ac plenior apparere, vos potissimum intueret, qui propter amplissimi gravissimique muneris, quod sustinetis, dignitatem velut sublimes obelisci in Rep. positi, altè emittitis, ac prudentiæ & æquitatis lucem, latè longeque diffunditis. Augurabar enim fore, ut, si *Lux hæc Evangelica* in fastigio intuentium oculis exponeretur, non modo intra ipsos Flandriæ limites, sed etiam ad remotas regiones, quibus Flandrici nominis splendor affulsit, radios suos emitteret. Neque hoc me solum in Aristotelicis obeliscis, et, quod eorum apices lumen fundant; sed quod hujusmodi figura, dignitatis vestræ titulo, operique meo felicius conveniat. Quadriformis illa est: & vos consiliorum, consensuumque consensione in unum coalescitis, velut membra cujusdam corporis apta inter se membra. Veniam igitur munus, amplitudinem, splendorem, nomen præstanti, obeliscus ante oculos mihi versatur; cui Philo- sophus similes optavit Rerump. moderatores. In cujus lateribus non modò Quatuor præcipuarum Flandriæ civitatum, sed etiam totidem Evangelistarum, in quorum

* L. 4. Pol. c. cap. 15.

E P I S T O L A

cœlesti sapientia sub velo Emblematum adumbranda , no-
 ster versatur labor , insignia appendere posse videor. So-
 lennem etiam morem sequor , quo docta solebat antiqui-
 tas vario insculpto Emblemate , non ad spectantium oble-
 stationem tantùm , sed etiam ad utilitatem , atque institu-
 tionem obeliscos ornare. Cujus consilii ratio hæc mihi
 fuit , ut non miris legentium oculos , quàm animos pasce-
 rem ; aut potius , quæ oratione meâ prolixius prosequor , e-
 brevi quasi compendio perstricta , sub aspectum darent.
 Est enim ita naturâ comparatum , ut quæ expressius sub-
 jiciuntur oculis , in animum illabantur altius , majorique
 voluptatis illecebâ , quàm quæ per aures demittuntur.
 Neque verò alienum cuiquam videri debet ; si viris , qui a
 Remp. se & sua studia conferunt , opus inscribam , cujus
 usus magis templorum exedris , quàm Magistratum sub-
 sellis convenire videatur. An ignorare quispiam potest
 res etiam civiles ad *Lucem Evangelicam* explorari debere ; &
 ne quid pravè distortum sit , consultationes , judicia , decre-
 ta ad arctissimam , quæ errare non patitur , exigenda ? Quod
 causæ esse existimamus , cur Reges , cum inaugurantur , mi-
 nu ilâ , quâ sceptrum gerent , sacrum Evangeliorum co-
 dicem religiosè tangant ? fidem illi quidem , quam popu-
 lorum debent , obstringunt hoc rituarctius : sed grandius hæc a-
 canum latere mihi persuadeo. Inexpugnabilis voluntas
 auctoramentum esse interpretor , quo divinorum oraculorum
 sanctionibus , quibus regalem imponunt manum , majestatemque
 suam submitunt , convenienter se regnum administratos palam
 profitentur. Quod ad eos , & Magistratus , hoc est , Regum
 vices in muneribus sibi commissis gerunt , pertinere , nemo
 negaverit. Tam igitur consilium meum vobis probatum iri confido ,
 quàm rerum gerendarum momenta , ad æternæ sapientiæ trutinam
 pendenda esse agnoscitis. Accedit rara victoriarum novitatem
 partarum felicitas & magnitudo , quarum initia & progressus ,
 & lætissimos exitus , spe omnium velociores considerat , vobis
 quoque gratulari se debere intelligit.

class

classẽm , quæ portus obsedit , quæ æstate totâ hostilem
 comæatum arcuit , quæ venientes suppetias felici con-
 gressu fudit fugavitque , adornastis. Vos annonam mili-
 tibus , equis pabulum , in belli sumptus pecuniam , & quæ
 non auxilia ? submisistis. Quid à vobis ultra requiri po-
 tuit ? Bonorum omnium vota , ut modestissimè dicam ,
 æquâstis. Auctoritate optimatum ; fide probatissimorum
 magistratum ; magnanimitate defensorum ; curâ & soli-
 citudine Patrum Patriæ explevistis officia atque partes. Il-
 lustravit itaque prudentiam ac fidem vestram præterito-
 rum temporum acerbitas , cum in Flandriæ visceribus hæ-
 rentes hostiles exercitus , urbium & portuum claustra ar-
 mis occuparent , spe præciperent , quod supererat. Sed
 narrabunt alii , scribebunt multi , loquentur historiæ , quid à
 vobis præclarè prudenterque gestum sit , ut inclinatam ac
 propè jacentem patriæ fortunam , pro viribus ac facultati-
 bus vestris excitaretis. Ego , inter tot gratulantium vota ,
 aliquod etiam sensus mei testimonium vobis gratulabun-
 dus offero , & pro temporum armorumque felicitate , ut
 ego quidem arbitror , non importunè. Neque hanc meam
 solius , sed conspirantem societatis nostræ gratulationem
 esse credite , quæ per me hoc quaecumque monumen-
 tum , observantiæ in vos suæ pignus esse desiderat. Accipi-
 tẽ igitur benevolis animis exiguum hoc opus , quod patro-
 cinio , nominique vestro committimus , quod & in eorum
 animis , quorum in manus veniet , si seivestriæ in Regem , ac
 pietatis in Patriam & æternæ , quam meruistis , laudis me-
 moriam renovabit.

A. A. VV.

OBSERVANTISSIMUS

HENRICUS ENGELGRAVE
 è Societate Jesu.

Illustrissimos, Reverendissimos, Amplissimos

FLANDRIÆ ORDINES

CUM

EUANGELICAM LUCEM

In Emblematum velo translucentem

Illis dedicaret

HENRICUS ENGELGRAVE
SOCIETATIS JESH.

EXorere, & totum radios diffunde per orbem
Aurea Lux. Non te Pyroëis, & Eous, & Æthon,
Sidereusque Phlegon, quamquam per inania currus
Phæbeos rapiant, & puris athera iustrent
Ignibus, advexere. Tams formosior ortus
Tu face, tu flammis tristes melioribus umbras
Discutis: & quantum, cum cornua plena refecit,
Cynthia Luciferum, quantum sol igne sororem
Nativo exuperat, tantum tu publica mundi
Sidera. Temporibus certis surguntque, caduntque,
Noxque tenebrarum metuenda horrore suarum,
Cum latuere, redit. Non tu fugientibus horis
Occidis, aut cæcis subducis lumina terris.
Æternum fulges: aeterno à lumine semex
Accipis, haud illi patiens concedere nocti.
Te post horrentes longa caliginis umbras
Invexere orbi, quas Euphrata secundum
Flumina Buzides viant volitare quadrigas
Ardentum plenas radiorum, ignisque corusci,
Totus & ipse igni, & radiis cælestibus ardens,
Axis erant flamma, cemo, mirabile, flamma.
Flamma rota, radiique & lora nitentia flamma.
Electra aspiceres medusa illudere flammis
Aurea. Concordes ibant ad frana jugales

Fulminibus similes ardentibus. Omnibus una,
 Et diversa tamen facies, & quaque figuris
 Bis geminis variata. Aquila, fulvisque leonis,
 Et bovis, & veros hominis simulantis vultus
 Ora ferunt omnes, habilesque volatibus alas.
 Regina alitum pennas ad sidera nitens
 Velle videtur, & adversi patientia solis
 Lumina defigit caelo, quo tendere contra
 Terreno nequeunt hebetes in corpore sensus.
 Additus est illi juvenis, vocemque, coloremque,
 Oraque mortali similis, sed qualis ab alto
 Delapsus terras subit Deus, unus utrumque.
 Tum Leo silvarum Dominus, terrorque serarum,
 Torva tuens, animisque refert fremituque tonantem
 In silvis vatem, & pueros, matresque, virosque
 Ingenti effusos studio ad nova sacra vocantem.
 Cornibus, & lata spectandus fronte juveucus,
 Qualis opima tuis, Solyme, stetit hostia templi,
 Uno eodemque cois mirando in corpore nexis.
 Omnia quae quondam Nabathaea ad flumina vates
 Attonitus claris vidit rutilantia flammis,
 Confessusque Deum, nostris utque vocibus usus
 Edidit: aterni servant oracula fasti,
 Illa fuere tui, Lux o pulcherrima, quae nunc
 Orbe diem toto spargis, splendoris imago.
 Haec facies, hi te currus, axesque rubentes
 Ignibus, hi volucres cursus tanto ante notabant.
 O caeli decus, o nostra dux una jaluis,
 Aeternum jubar, & mundi melioris origo,
 Quis te, quis tantos oculis mortalibus ignes
 Hauriat? infirma vires, aciesque reclusa
 Ferre negant. Vix tanta tua est, & copia flamma,
 Ut tamen optato, quae fuit est, lumine detur
 Posse frui, obtendit tenuis tibi nubis amictum
 Docta manus, pictis que obnubit lumina velis,
 Ac velut objecta cum Sol sub nube latentes

Diffimulat radios, quamvis non cernitur ulli,
Scire tamen possis, quo cæli limite cursum
Obductus teneat: totum non occulit umbra:
Ille jubat tantum minuit, non eripit orbi.
Haud secus, ut cerni possis, & ab æthere lumen
Innocuum, & terris melius spectabile fundas,
Obduci nitidos pateris velamine vultus.

Vos hac, vos propius radios fulgentibus afflat,
Flandrorum Proceres, oculosque invitat, & ultro
Spectandam sese variâ sub imagine prabet.
Huc geminas acies, bus totam advertite mentem,
Velvimur, & cæcis spes nostras credimus undis,
Nec tam Getula Syrtes, succinctaqua sævis,
Scylla rapax canibus, nautis metuenda Sicaniis,
Quam mens nostra sibi. Scopulus sua cuique Cupido est.
Nec tot in abruptum puppes vorat alta Charybdæ,
Infamisque sinus Malea, quot Livor, & Ira,
Ambitioque, Metusque, humani pectoris æstus,
Exitio tristi involvunt. Heu! littora pauci
Tuta tenent, dum quò præcepit rapit ardor, aguntur,
Dum vada nulla cavent. Et vobis gratior ulla
Lux cælo veniat, quam qua breviter inter & æstus
Vos regat, & cursus jubeat sperare secundos?
O navis secunda tui, dum turbida ponto
Surgit hyems, & nox tenebris hyemisque, suisque
Incubat! ô quid agis? quæ monstrant lumina portum
Respice. Nonne vides, ut malus saucius Euro,
Antennaque gemant, atque imperiosius æquor
Convulsa nequeant ultra durare carina?
At, nisi ludibrium debes miserabile ventis,
Ne placitos, qui te fallent, respexeris ignes.
Heu nihil infida fas quemquam credere luci!
Quos procul Euboico de littore Nauplius ignes
Sustulit, Argolicas traxere in saxa carinas.
Te sequimur, Lux alma, via dux optima nostra.
Nulla Pharos, cum certa negant se sidera nautis,

Tutius errantes deducit in ostia puppes.
 Te sine nil tutum est : horrent obsessa tenebris
 Omnia : lux si qua rimis aliunde malignis
 Proditur, in scopulos, & saxa latentia ducit.
 Ne mihi, ne rigidi dicent praecepta Catones,
 Intonsique Numa. Non sanguine scripta Draconis
 Jura, Therapnaeque morer decreta Lycurgi.
 Utiliter quamvis & honeste plurima dicant,
 Et peccare vetent : suus est tamen error in illis.
 Sanctius his aliquid superis è sedibus orta
 Lux aperit. Falli prohibet, Verumque, Bonumque
 Detegit, & quidquid dubius Prudentia rebus,
 Temperies latus, duris Constantia poscit.
 Hac ubi se prodit, pariter Reverentia legum,
 Et pacis nutrix. Pietas, & nescia fraudis
 Incorrupta Fides manifesta in luce refulgent.
 Excedunt Erebi pestes. Injuria recti
 Contemptrix, ritusque audax abolere priorum
 Impietas, miserique parens Discordia Belli,
 Et mala Mens culpa pallens horrore, suique.
 Vosque adeò, quos res patria bellique domisque
 Grandibus exercent curis : sic Flandria vestris
 Tuta stet auxiliis, nec tristes horreat ultra
 Armorum strepitus : sic Pax dulcissima rerum
 Persasos Martis populos, urbesque revisat :
 Inscriptum vobis monumentum, & pignus amoris
 Conveniente operi, placidoque admittite vultu.
 Quod si alias docti vobis placuere labores,
 Nunc certe placeat, qua, dum gratissima mæsta
 Reddita lux patria est, lucem quoque pagina praefert.
 Lucem immortalem, qua Divum arcana reclusit,
 Ignotique viam nobis detexit Olympi :
 Qua veniente novi venit quoque temporis aetas,
 Et, quo nunc fruimur, seclorum sanctior ordo.
 Si sinerent vires, aut si quid vota valerent,
 Pyramidas super, aut Rhodii simulacra Colossi

Eductam cælo Moriuorum in listore molem
Poneret ex merito noster labor. Hic ego duris
Neptunum, exutum vinculis, portusque reclusos,
Et captas cœliarens urbes. Hic maxime stares
Anstridae, cypriique super fulgentisæque armæ
Aureæ. Armata starent circum ostia puppes.
Classibus adversa classes, effictaque in auro
Æquora serverent navalis imagine pugna.
Usque sui vobis debet victorisa partem,
Partem opere in tanto vestrum quoque nomen haberet.
Nunc, quoniam solis hoc possunt carmina votis,
Sis liber hic grati, quod vobis Flandria debet,
Obsequi, vivax testis: sit temporis huius,
Quo vestris etiam stultis opibusque recepta
Exultant urbes, monumentum in sera superstes
Secula marmoribus, solidoque perennis are.
Si qua fides vatum augurii, dum magna vigeant
Nomina, dum meritis æqui solventur honores,
Dum Patria Patres vos discet Flandria, vivet.

JACOBUS VANDE WALLE

È SOCIETATE JESU.

LECTOREM.

IDEM mihi votum quod Philosopho Romano fuit, a Non delectent verba mea, sed profint Oratione sit talis, ut res potius, quam se ostendat. Non querit æger Medicum eloquentem, sed sanantem: sed si ita comperit ut idem ille qui sanare potest, comperit de his quæ facienda sunt, differat, boni consulat; non tamen erit quare gratuletur sibi, quod inciderit in Medicum etiam disertum. Hoc enim tale est, quale si peritus gubernator, etiam formosus est. Quis aures meas scalpis? quid oblectas? aliud agitur. Urendus sum, ad hoc adbibitus es. Curare debes morbum veterem, gravem, publicum. Circa verba occupatus es. *Sequitur momentum et consilium, utinam assiquar consulentis monitum quapropter ne actum agam, Medicum agam, non Grammaticum. Quid enim aliud quam ineptire est brachæ etiam sectari eloquentiam, se momentumque illecebras quædam, veluti sirenes affectare, ubi pravi comprimendi sunt affectus. Illa Philosophorum auribus ancillans eloquentia, re stris quam sacris cathedris aptior est, si non tam delectationis captanda avarus, quam salutis consequenda avidus es, habes quot aves. Folia ne legas, verba negligere fructum collige, hos legere, intelligere est. Aurè Chrysológus: b Verborum florum os non querimus: qui maturitatis fructuum querit, de picis amœna camporum. Hoc demum ad gustum æterna beatitatis superare est. Interim hic prægusta non falsas eloquentia delicias, sed quantæ sit ingenua veritatis omnium mentibus expetenda suavitas: uti egregie monet Princeps veritatis Doctor Augustinus: c Bonorum ingeniorum insidinis est indoles in verbis verum querere, non verba: quid enim prodest clavis aurea, si aperire quod volumus non potest? aut quid obest lignea, si hoc potest? quando nihil querimus, nisi patere quod clausum est.*

a Seneca epist. 75. b Chrysol. serm. 18. c Aug. lib 4 de doct. Christi.

A D L E C T O R I M.

Nuda veritas. & investu, hoc Sol' habet, dum innubis est; verbi rem vestire, lucem nube involvere est; quam prospere perspicaci ingenii splendore D. Prosper ita discussit: a De accuratatione dictionis elucubratae non satago, nec mihi pudori est, si disputatio mea, quae fortè probatur in rebus, aliquos verborum inanium sectatores, horrore incomptae orationis offendat: etenim cum sententiarum vivacitatem sermo ex industria cultus enervet, quis non iudicet me affectationem compositionis debuisse contemnere, etiamsi eam potuissim, veluti dicendi peritus implere. Quapropter ea mihi visa est compositio satis ornata, quae conceptionem animi, cum necessaria quadam perspicuitate profert, non quae illecebris aurium deserviret, nam & prudentibus viris non placent phalerata, sed fortia: quando non res pro verbis, sed pro rebus numerandis verba sunt instituta. Quare in hac luce meridiana toti caligant, qui me his oratorem, aut sacrum Ecclesiasten de altiori loco differentem expectent. De plano ago: b Non sum eloquens ab heri, & nudiustertius. Conciones non inscribo, quod sciam neminem quemquam repertum esse, qui obsonium pro palato cuiusque condire valeat, quod supremi duntaxat est conditoris, qui hoc filii suis in deserto condidit.

Plura itaque cum ad seligendum, quam ad dicendum lector requirat, quandoque non pauca congesti; quadam essam pro sale inspersi, festiva magis, quam ut plena manu è suggestu spargantur. Denique Pythagora præceptum sectatus sum: ne multis pauca, sed paucis multa complectere;

Ejusmodi enim libros vulgus desiderat & Hieronymus commendat: c Quidquid, inquit, in scripturis divinis mirabiliter fulget, quidquid in præceptis moralibus copiosum est, totum in parvo corpore adunatum lector desiderat, paupertatis necessitate.

Jam Deo duce ac vita comite CELESTE PANTHON in FESTA & GESTA SANCTORUM non moliri, sed polire aggredior.

a D. Prosper lib. 3. de vita contempl. b Exod. 4. c Hieron. præfat. ad Comitem.

FACULTAS
SUPERIORUM.

Cum tres Societatis Jesu Theologi
legerint, & utiliter edi posse censue-
rint librum, qui inscribitur: *Lux Euange-
lica sub velo sacrorum Emblematum recondi-
ta, morali doctrinâ illustrata per P. Henri-
cum Engelgrave Societ. IESV, in duas par-
tes divisa.* Ego Joannes Bapt. Engelgrave
ejusdem Societatis per Flandro-belgicam
Præpositus Provincialis, potestate ad id
mihi ab adm. R. P. N. Gofuino Nickel
factâ, concedo ut is liber per Viduam &
hæredes Joannis Cnobbari excudatur. In
cujus rei fidem has literas officii mei si-
gillo munitas, meaque manu signatas de-
di. Bruxellis 16. Decemb. 1652.

JOANNES BAPT. ENGELGRAVE

PROTESTATIO

AUTHORIS.

CUM S. D. N. Urbanus Papa VIII. die 13 Martii 1625. Decretum ediderit, idemque confirmâ it die 5. Julii 1634. quo inhibuit imprimi libro hominum qui sanctitatis seu martyrii famâ celebres vita migraverint, gesta, miracula, vel revelationes seu quæcumque beneficia tanquam eorum intercessionibus à Deo accepta continentes, sine cognitione atque approbatione Ordinarii, & quæ hæctenus sine ea impressa sunt, nullo modo vult censeri approbata.

Idem autem Sanctissimus die . Junii 1541. ita explicuerit, ut vimirum non admittantur elogia Sancti vel Beati absolutè, & quæ cadunt super personam; bene tamen ea quæ cadunt super mores & opinionem, cum protestatione quod nulla eis adsit auctoritas ab Ecclesia Romana, sed fides tantùm sit penes auctorem.

Huic decreto ejusque confirmationi & declarationi, observantiâ ac reverentiâ, quâ par est, insistendo, profiteor me haud alio sensu quidquam in hac **LUCÆ EUANGELIÆ** refero, accipere, & accipi ab ullo velle, quàm quo ea solent, quæ humanâ dumtaxat auctoritate, non autem divina Catholice Romana Ecclesie, aut S. Sedis Apostolica nituntur: ut tantummodo acceptis, quos eadem S. Sedes Sanctorum, Beatorum, aut Martyrum Catalogo adscripsit.

S Y N O P S I S T O T I U S O P E R I S.

Dominica 1. Adventus.

Funeſtis Deus ſignis minatur, ac terret, ut à peccato deterreat.

- §. 1. *Dabo prodigia in cælo juſum, & ſigna in terra deoſum.* Act. 2.
- §. 2. *Ded'ſti timentibus te ſignificationem, ut ſugiant à facie arcus.*

Dominica 2. Adventus.

Immarceſſibilis corona, adverſitatis vinculis contextenda eſt.

- §. 1. *Quinam vincti in Domino, ferreo ſibi vinculis corollam texere, unt.*
- §. 2. *Morborum, aliarumque afflictionum vinculis aſtricti, coronam texere, unt.*
- §. 3. *Vinculis Religionis, nec non vinculo conjugali, corona gloriæ adaptanda.*

Dominica 3. Adventus.

Mors argutè ſatis & acutè, Echo vitæ appellatur, juxta tritum illud:

- §. 1. *Qualis vita, finis ita.*
- §. 2. *Quibus in vita conſuevimus, ea in morte præſent & obſervantur: quemadmodum quæ diurnis agitamus curis, ecurſant nocturnis.*
- §. 3. *Proborum ſomnia, eorumque exitus felices.*

Dominica 4. Adventus.

Solitudo orationi aptiſſimâ, ut homo Deo, & Deus homini loquatur, ſic tamen ut & ſoli-

tudo in urbe, ac interiori cordis reſeſſu ædificari queat.

- §. 1. *Ecce e'ingavi fugiens, & manſi in ſolitudine.* Pſalm. 54.
- §. 2. *Ducam eam in ſolitudinem, & ibi loquar ad cor ejus.* Oſeæ 2.
- §. 3. *Alhibe tibi in urbe ſolitudinem, & remota (ò anima) paſſiſper ab hominibus, propinſ Deo junge, e.* Hieron. epiſt. ad Demetriad.

Dominica infra octavam Nativitatis.

Horologium afflictiſſimæ Matris, in quo gladius doloris acerbiffimos cordis ejus cruciatus ſignat.

- §. 1. *Gladius doloris, ſanctiſſima Matris pectori perpetuo infixus.*
- §. 2. *Horologium Matris doſoſa.*
- §. 3. *Matri doloriſa cindolendum, eoque præſes adducta.*

Dominica 1 post Epiphaniam.

De prompta filiorum obedientia erga parentes exemplo Chriſti. Quo fiet ut hic pueri ſine Angeli, & cælum ſit in terris.

- §. 1. *Erat ſubditus illis.* Luc. 2.
- §. 2. *Quinam pueri ſingulari in parentes obedientiâ ac obſervantiâ præcellerint.*
- §. 3. *Filii obedientes Angeli, & familia quam inhabitant moriſo cælum nuncupatur.*

Dominica 2 post Epiphaniam.

In omni connubio contrahendo, inter conjuges paritas poſitiſſimum ſpectanda eſt.

§. 1. *Nx*

- §. 1. Nuptias aut matrimonium non obesse sanctitati, & salutis aeternae consequendae: imò plurimis ad sanctitatem profuisse.
- §. 2. Ad hunc finem conducit primario, ut sit paritas Religionis, pietatis, & par studium virtutis.
- §. 3. Non tam forma & fortunarum, quàm morum & animorum aequalitas spectanda.

Dominica 3. post Epiphaniam.

De dominio Dei in creaturas, quod longè majus quàm figuli in vasa, ut patet luculento illo Doctoris gentiù testimonio: An non habet figuris luti, ex eadem massa facere aliud quidem vis in honorem, aliud in contumeliam. Ad Rom. 9.

- §. 1. Omnia quaecunque voluit Dominus, fecit in caelo, in terrâ, in mari & omnibus abyssi. Pl. 134.
- §. 2. Quomodo nullus Dominus, nisi solus Deus. Esther 13. in cujus ditione cuncta sunt posita, nec est qui possit resistere ejus voluntati.
- §. 3. Dominus dedit, Dominus abstulit, sicut Domino placuit, ita factum est. Job 1.

Dominica 4. post Epiphaniam.

MOTUS MAGNUS, quin imò perpetuus peccatoris conscientiam exagitat; quæ operosi in star horologii noctes dieque interturbat, nec finit conquiescere.

- §. 1. Ac primum quidem ut graves horologium malleorum ictus, ita conscientia peccatorem assiduo verberare pulsât, & gravissimos ictus instigit.
- §. 2. Atque ut ferrati dentes hoc inquietant & rodunt, hæud ali-

ter, vermis eorum non moritur, Marci. 9. qui vivis dentibus conscientiam arrodit.

- §. 3. Hæc denique machina quandoque insperato viros armatos, variasque larvas exhibet: at, quod longè terribilius: personæ tristes illis apparentes pavorem præstabunt. Sap. 7.

Dominica 5. post Epiphaniam.

Invidus, cui numquam bene est, nisi alteri malè sit; seipsum perdit, ut alterum perimat.

- §. 1. Invidus alienum bonum suum facit invidendo supplicium. S. Prosper lib. 1. de vita contempl. cap. 5.
- §. 2. Invidia hominem diabolo deteriorem reddit, & dolores inferni tolerare cogit.
- §. 3. Invid. a flammas, aulas Principum, castra militum, contubernia fratrum, claustra Religiosorum &c. latè depopulari.
- §. 4. Solatia invidiosorum & invidiorum remedia.

Dominica 6. post Epiphaniam.

Quod non unus passer calat super terram, Matth. 10. nêdum in hac vel illa arbore nidificet, sine patre vestro, nobis argumento esse potest, nil casu fieri aut fortuito.

- §. 1. Non casu sed consultò à divina providentiâ omnia gubernantur.
- §. 2. Propositum SS. Scripturis, aliisq; sacris ac profanis historiis stabilitur.
- §. 3. Quinam in rebus maxime fortuito, Dei providentiâ nixi sunt?

Dominica Septuagesima.

Horologium iners, ac totâ die otio-

otiosum, quid mali ac turba
in Repub. concitet, experi-
entiâ compertum est; quid ve-
rò mali, otium in animis ho-
minum generet, illo Ecclesia-
stici manifestius est: *Eccl. 33.*

§ 1. *Multam malitiam docuit otio-
sitas. Quam ut excutiamus, re-
ctè Propheta conditionis no-
stræ, quâ conditi sumus, nos
memores esse voluit, dum di-
xit Job cap. 5.*

§ 2. *Homo nascitur ad laborem, &
avis ad volandum. Quid? quod
homini adeò non otianandum
sit, ut Paulus moneat si quis
non vult operari, non manducet;
& prima veritas comminatur
Prov. 6.*

§ 3. *Per otium & pigritiam, veniet
tibi quasi viator egestas, & pau-
peries quasi vir armatus.*

Dominica Sexagesima.

Amicus verus ut rarus sic carus,
in adversis maximè compro-
batur.

§ 1. *Est amicus socius mensæ, &
non permanebit in die necessita-
tis. Eccl. 6.*

§ 2. *Hujusmodi Amici in tempo-
re tentationis recedunt. Luc. 8.*

§ 3. *Solus Deus amicus verus &
sincerus.*

Dominica Quinquagesima.

Hicce Bacchi feriis peccatores
suis flagitiis Deum laceffere, &
rursus in crucem agere non
verentur, testante ac detestan-
te Apostolo:

§ 1. *Rursum crucifigentes sibi met-
ipsis filium Dei. Ad Hebr. 6.*

§ 2. *Vriis historiis comprobatur,
Christum per peccata hominum
rursum crucifigi.*

Dominica 1. Quadragesima.

Jejunium, quod Heterodoxi, ut
inventum diabolicum exe-
crantur, Redemptor, noster
exemplo suo sanctificavit, &
observari voluit.

§ 1. *Hæreticorum errores refutan-
tur, ac jejunii præceptum ad-
struitur.*

§ 2. *Jejunium ut est actus virtu-
tis abstinentiæ, hominem con-
tra insultus cacodæmonis ob-
armat. S. Tho. 2. 2. q. 146.*

§ 3. *Jejunii arma fortissima, ut
possitis omnia tela nequissimi
igneæ extinguere. Ad Ephes. 6.
Atq; his armis non robur animi
dumtaxat, sed quod mirandum,
etiam corporis acquiritur. Unde
Eccles. 37.*

§ 4. *Qui abstinens est, adjiciet
vitam.*

Dominica 2. Quadragesima.

Splendidus Solis vultus semper
idem, semper sibi similis con-
stantis animi symbolum est.
Nimbi, nives, pluvix, infra
feruntur, non turbant Solem.

§ 1. *Vultus semper idem, animi sibi
præsentiis ac constantis index est,
quod sacris ac profanis testimo-
niis comprobatur.*

§ 2. *Qui in adversis animo vultu-
que sereno luserint ac jocati sint.*

Dominica 3. Quadragesima.

Tartarei hostes, infesti hospites,
ubi, semel animum occupâ-
runt; jamque ingressi habitant
ibi, difficulter statione cedunt:
itavitia ubi per actus frequen-
tatos in consuetudinem abiê-
re, & quasi sedem fixere,
non facile deturbantur.

§ 1. *Quid*

- §. 1. *Quid consuetudo, & quomodo acquiritur.*
 §. 2. *Consuetudo altera natura, quam difficulter exuitur.*
 §. 3. *Consuetudo non imminuit peccatum.*
 §. 4. *Remedia extirpandi pravorum habitus, & consuetudinem peccandi.*

Dominica 4. Quadragesima.

Divinæ munificentiae fontem benignissimus Redemptor noster hodie multis millibus fecit scaturire, largiendo singulis, quantum volebant; at longè excellentius per sacramenta, sacros veluti canales, gratiæ fontes in animos hominum derivare non cessat.

- §. 1. *Deus dat omnibus affluenter, & secundum propriam cuiusque dispositionem* Jacob. 1. Trid. sess. 6. cap. 7. *Ex quo consequitur juxta mensuram gratiæ, fore & mensuram gloriæ, quod Apostolus innuit dicens: 1 Cor. 15.*
 §. 2. *Alia claritas Solis, alia claritas Lunæ, & à iâ claritas stellarum: stella enim à stella differt in claritate; sic & Resurrectio mortuorum.*

Dominica Passionis.

Prima veritas dum speculi in morem, Judæorum scelera liberè coarguit, eorum odium incurrit: qua de causa pauci etiam num veritatem liberè profert, quia pauci eam liberè audiunt.

- §. 1. *Veritas odium parit.* Eccl. 4.
 §. 2. *Pro anima tua ne confundaris dicere verum.*

- §. 3. *Quinam libenter veritatem audierint.*

Dominica Palmarum.

De eximia Domini Jesu mansuetudine, quam non modò per omnem vitam exercuit, sed & nobis cum verbo tum exemplo suo ad imitandum proposuit.

- §. 1. *Mansuetudinis magister hanc suis doctrinam tradidit* Matth. 11. *Discite à me quia mitis sum & humilis corde.*
 §. 2. *Responsio mollis frangit iram: sermo durus suscitatur furor* Prov. 15.
 §. 3. *In omnibus affabilem te facito.* Eccl. 4.

Dominica Resurrectionis.

Ut cum Christo resurgamus, & in novitate vitæ ambulemus, exuere oportet veterem hominem; bombycem imitando, quem M. Basilius resurrectionis typum ostendit. *Basilius lib. Hexam. cap. 8.*

- §. 1. *Quomodo expoliare veterem hominem cum actibus suis valeamus.* Coloss. 3.
 §. 2. *Ut in novitate vitæ ambulemus.* Ad Rom. 6.

Dominica 1. post Pascha.

Omnes vos hodiernâ die, quantum confido: quasi modò geniti infantes, 1 Pet. 2. sed ut infantibus familiare est cadere, ita & citò surgere. Documento nobis relicto, ut si per fragilitatem lapsi simus, non maneamus infixi luto; atque interim ferus vesper ingruat, & divina clementia fores occludat.

- §. 1. *Non tardes converti ad Dominum,*

num, & ne differas de die in diem. Eccl. 5.

§. 2. *Pœnitentia sera, raro vera.*
Aug.

Dominica 2. post Pascha.

Omnes nos quasi oves erravimus; Isa. 53. sed bonus ille Pastor cœlestem gratiam, vel ut viridem ramum porrigit, ut errantes ad se trahat & adducat.

§. 1. *Ramus divina gratia sufficienter omnibus porrigitur, quo dispersos bonus Pastor ad se trahat. idque primò per locutionem internam, secundò per externam: etenim*

§. 2. *Ramus divina gratia per sacros Ecclesiastas, animos Auditorum efficaciter trahit; dum juxta Apostolum fit verbum infitum.*

Dominica 3. post Pascha.

Pretiosæ guttæ & virtutes stupendæ, quæ ex ardenti pœnitentis corde per oculos eliquantur.

§. 1. *Est pretium, est honor & lachrymis, Ovid. 10. Metam. si modo pro peccatis fluant.*

§. 2. *Anima lachrymis baptizatur.*
Chrysoft. hom. 9. de pœnit.

§. 3. *Lachryma. um vis cœ um aperit.*

§. 4. *Beati qui lugent. Matth. 5.*

Dominica 4. post Pascha.

Maxima pars hominum ignorat, quò vadat, currit in incertum, & in præceps agitur: dum quò vel quâ eundem sit, non interrogat.

§. 1. *Quid faciendum ei, qui nescit quò vadat: nec quidquam statuit de statu vite?*

§. 2. *Consilium de statu vite non pe-*

tendum à parentibus aut propinquis.

§. 3. *Inspiratio qua quis se sentit vocari ad statum Religiosum, certissimè à Deo est.*

§. 4. *Vocatio ad Religionem, manifestum d. vina prædestinationis signum.*

§. 5. *Reprobationis signum certissimum. n. tis, qui vocationem distulerunt, aut neg. exerunt.*

Dominica 5. post Pascha.

Cùm prima veritas adpromiserit petenti nil denegandum, qui fit multa peti nec impetrari? Rationem Apostolis hanc assignat. Jacob. 4.

§. 1. *Petit, & non accipitis, quia malè petitis. Sunt qui non malè duntaxat, sed & mala postulant, quibus rectè dicitur: Matth. 20.*

§. 2. *Nescitis quid petatis.*

§. 3. *Quid salubriter petendum.*

Dominica 6. post Pascha.

Redemptor noster dum se suis quasi severum, tum vel maxime se verum Patrem exhibet: utpote qui nosset quid conferret non muliebriter aut molli-ter, sed viriliter & fortiter suos tractari, atque generosi instar equi duris exercitari. Haud aliter sincerus Paterfamilias, qui non segniter liberos educat, sed effrænes juventæ impetus, metu verborum coercet, arbitretur se obsequium præstare Deo & ipsis.

§. 1. *Filii tibi sunt, erudi illos & curva illos à pueritia illorum.*
Eccl. 7.

§. 2. *Qui parit virgæ, odit filium suum.* Prov. 13.

§. 3. Tu

- §. 3. Tu virga percuties eum, & animam ejus de inferno liberabis. Prov. 23. Mansuetudo tamen semper severitati attemperanda; quemadmodum
- §. 4. Manna & virga in arca aservari solita.

Dominica Pentecostes.

Deus universo orbi intimè præsens, juxta illud (1 Joan. 3.) *In illo manet & ipse in eo.* quemadmodum bulla iutus & extus, undique in aëre versatur. quæ intima numinis præsentia,

- §. 1. *Medium ac remedium præsentissimum est ad omnia flagitia evitanda.*
- §. 2. *Dei præsentia, efficax ad omnem virtutem, & perfectionem incitamentum.*

Dominica 1. post Pentecosten.

De centuplo: quod eleemosyna refundit multò copiosius, quàm ullo fœnore aut usurâ queat comparari.

- §. 1. *Fœneratur Domino, qui miseretur pauperis.* Prov. 19.
- §. 2. *Tullianum illud expenditur, Est liberale officium, se ere beneficium, ut possis metere fructum.*

Dominica 2. post Pentecosten.

- §. 1. *Hostia Eucharistica qua mirificè facta ad illuminandos & inflammandos animos, speculo caustico comparatur.*
- §. 2. *Acced te ad eum, & illuminamini.* P. al. 33.
- §. 3. *Quinarius ex hoc pane intellectus, sibi radium divinæ sapientiæ mutuâriunt.*

§. 4. *Umbram fugat veritas: noctem lux eliminat.*

- §. 5. *Speculum Eucharisticum, fidelium corda inflamat.*
- §. 6. *Dispositiones animi praviæ, ad flammam ex Eucharistico speculo concipiendas.*
- §. 7. *Proxima ad divinas flammam concipiendas dispositio, fervens desiderium.*
- §. 8. *Quo amoris incendio, Deipara Christum utero conceperit, & in Eucharistia sumpserit.*

Dominica 3. post Pentecosten.

De perseverantia. Ovis & drachma deperdita, incessanter quaerenda, donec invenias: & fabrica erigenda, donec colophone imposito perficias, ac jure exclames: *Congratulamini mihi.*

- §. 1. *Cæpisse multorum est; ad culmen pervenisse, paucorum.* Hieron. epist.
- §. 2. *Qui perseveraverit usque ad finem, hic salvus erit.* Matth. 10.

Dominica 4. post Pentecosten.

Qui in nocte idololatriæ, hæreticos, aut noxæ lethalis laborant, quasi telas aranearum texunt, nullum operæ suæ pretium referentes.

- §. 1. *Qui in nocte gentilitatis & idololatriæ versantur, frustra laborant.*
- §. 2. *Hæretici luce fidei destituti, in vacuum laborant.*
- §. 3. *In nocte peccati laborantes nihil capiunt.*

Dominica 5. post Pentecosten.

De Hypocrisi Scribarum & Phariseorum, qui vanam virtutis umbram sectantur.

TOTIUS OPERIS.

§. 1. *Attendite à falsis prophetis, qui veniant ad vos in vestimentis ovium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces* Matth. 7.

§. 2. *Va nobis scribae & Pharisei hypocritae: quia similes estis sepulchris dealbatis.* Matth. 23.

Dominica 6. post Pentecosten.

Mundus non satiat, nec animum expiet, etsi implere videatur.

§. 1. *Fortuna multis nimium dedit, nemini satis.* Seneca.

§. 2. *Ignis nunquam dicit, sufficit.* Prov. 30.

§. 3. *Solus Deus hominem satiat.*

Dominica 7. post Pentecosten.

Cavendum à pravo confortio.

§. 1. *Demon ut auceps, vititur pravis sociis ad decipiendum.*

§. 2. *Fœmina laqueus est & rete, quo hygius auceps abutitur ad capiendas animas.*

Dominica 8. post Pentecosten.

Majori solertiâ filii tenebrarum terrena & fluxa sectantur, quàm filii lucis, cœlestia & æterna.

§. 1. *Milites & Mercatores pro corruptibili corona, & fluxis bonis magis desudant, quàm nos pro æternis.*

§. 2. *Homines seculares, vanitati ac mundo muliebri impensius dediti, quàm nos veritati, & animi cultui.*

Dominica 9. post Pentecosten.

De cultu ac reverentia templis debita.

§. 1. *Terribilis est locus iste: non est hic aliud, nisi Domus Dei, & porta cœli.* Gen. 28.

§. 2. *Domum tuam docet sanctitudo.* Psal. 92.

Dominica 10. post Pentecosten.

Sola humilitas est, quæ exaltat.

§. 1. *Quod autem ascendit, quid est, nisi quia & descendit.* Ephes. 4.

§. 2. *Probatur sacris ac profanis historiis, eos qui se humiliant, exaltari.*

Dominica 11. post Pentecosten.

Rectè loquitur, cujus lingua, affabri instar horologii, opportuno tempore sonat, & peccantè cōmonet. Qua in parte, tacendo non leviter peccatur.

§. 1. *Va mihi quia tacui.* Isa. 6.

§. 2. *Si peccaverit in te frater tuus corripe eum.* Matth. 18.

Dominica 12. post Pentecosten.

Oculo mentis, cœlestia attentius contemplanda, quò terrena omnia despiciantur.

§. 1. *Cum S. Ignatio exclamandum: quàm sordet mihi terra, dum cœlum aspicio.*

§. 2. *Cum Apostolo: quæ sursum sunt querite: quæ sursum sunt sapite, non quæ super terram.* Coloss. 3.

Dominica 13. post Pentecosten.

Peccatum quodvis hominem longissimè à Deo sejungit.

§. 1. *Peccator cum filio prodigo in regionem longinquam proficiscitur.*

§. 2. *Magnum Chaos peccatorum inter & Deum, firmatum est.*

Dominica 14. post Pentecosten.

Uni & soli Deo serviendum esse, omnemque affectum ei solè exhibendum.

- §. 1. Nemo potest duobus Dominis servire. Matth. 6.
 §. 2. Gravis Dæmonis fallacia persuadentis, posse aliquem duobus Dominis servire.
 §. 3. Uni soli Deus ac Domino serviendum.

Dominica 15. post Pentecosten

Liberos à parentibus, velut tra-
 duces à vite avultos, Christo
 meliori colono in Religione
 traditos, minimè ut mortuos
 flendos esse.

- §. 1. Religiosi mundo mortui, &
 quasi vivi sepulti.
 §. 2. Homines mundo mortuos non
 flendos: quorum vita abscon-
 dita est in Christo cum Deo.
 Coloss. 3.
 §. 3. Quale peccatum à Religione
 avertere, aut impedire: & quàm
 graviter à Deo punitum.

Dominica 16. post Pentecosten.

Testudo bellica quam propugna-
 tores, victoresque conscende-
 re olim soliti, mundum ejus-
 que titulos calcandos docet.

- §. 1. SUBLIMABUNT NOS
 SI FUERINT INFRA
 NOS. Emissen. serm. de A-
 scens.
 §. 2. Quinam calcando honores sibi
 gradum ad immortalè gloriam
 struxerint.
 §. 3. Orbem, universum calcando,
 in cælum conscenditur.
 §. 4. DEVITIIS SCALAM
 NOBIS FACIMUS, SI
 VITIA IPSA CALCA-
 MUS. Augustin. serm. 176.

Dominica 17. post Pentecosten

De Amore, quo Proximus no-
 ster diligendus.

- §. 1. Diliges proximum sicut pa-
 pillam oculi tui, quoniam Sumus
 invicem membra. ad Ephes. 4.
 §. 2. Jmatus & David perfectum
 muræ dilectoris exemplar,
 proximum diligendum, sicut se-
 ipsum demonstrant.

Dominica 18 post Pentecosten.

De Malitia cogitationum, quæ in
 animo, velut species in cubi-
 culo obicuro per angustum
 foramen, quasi per oculum, re-
 lucet.

- §. 1. Abominatio Domini cogi-
 tationes malæ. Proverb. 15.
 §. 2. Quæ cogitatio peccaminosa, &
 quinam ob solam cogitationem
 damnati.
 §. 3. Cogitationes præva contnuò
 repellenda, Deo per P. prophetam
 commoneute: Auferte malum
 cogitationum vestrarum ab
 oculis meis. Isa. 1.

Dominica 19. post Pentecosten.

Pauci per fructus bonorum ope-
 rum, ad vitam æternam præ-
 destinati sunt.

- §. 1. Præscientia Dei, ac prædesti-
 natio non efficit libertati.
 §. 2. Satagite ut per bona opera,
 certam vestram vocacionem,
 & electionem faciatis. 2 Pet. 1.

Dominica 20. post Pentecosten.

Divinus amor morbos, ceu mo-
 lossos immittit, ut venetur a-
 nimas: quin & doloris jaculo
 configit, ut ad se fontem vi-
 vum recurrant.

- §. 1. Infirmitas corporis, facit ut
 animus ad Christum & ad cæle-
 stia suspiret: Sicut cervus ad
 fontes aquarum Psalm. 41.
 §. 2. Homo cum morbi cruciatibus

conflictatus, Martyribus collatus, jure usurpat illud Psaltis: Perfecit pedes meos tanquam cervorum: & super excelsa statuens me. Psal. 17.

Dominica 21 post Pentecosten.

Vindex Deus pœnâ talionis, peccatorem punit. Et in servum nequam severè animadvertit, qui conservo suo crudelis extitit.

§. 1. *Per quæ peccat quis, per hæc & torquetur. Sap. II.*

§. 2. *Ipsè sibi parat peccator quisque quod patitur; nos calamitatum nostrarum auctores sumus. S. Salv. libro octavo de provid.*

Dominica 22. post Pentecosten.

Qua ratione imago Christi in nobis vivacissimè exprimat.

§. 1. *Imago imitando aptè exprimitur ad quod Apostolus hortatur: imitatores mei estote. I Cor. 4.*

§. 2. *Quos præscivit & prædestinavit conformes fieri imaginis filii sui? Rom. 8.*

Dominica 23 post Pentecosten.

Mors rectè somnus à sacris & profanis historiis nuncupatur.

§. 1. *Mortis & somni proprietates inter se comparantur.*

§. 2. *Salubris homini dormituro illa Lipsii communitio: Ad lectum ad lethum.*

Dominica 24. post Pentecosten.

Manus scribentis, quæ Baltassarem terruit, non obscuras supermi judicii notas nobis etiam exaravit.

§. 1. *Decretoriam sententiam Manne, Thecel, Phares, in judicio ferendam, qui legit intelligat.*

§. 2. *Aliam scripturam, libris in judicio aperiendis contentam, qui legit, intelligat.*

A P P R O B A T I O.

Lucis Euangelicæ sub velum sacrorum Emblematum reconditæ pars secunda, à R. P. Henrico Engelgrave Societatis IESU, multo studio, & magno iudicio, atque eruditione, uti prior, industriè concinnata, orthodoxa fidei & bonis moribus conformis est, & ad fidelium illuminationem deserviens: quò ut filii lucis, & sicut in die, honestè ambulantes, ad lucis aterna regionem feliciter perveniant. Quare eadem digna quoque est, ut typis evulgetur. Actum I. Aprilis 1653.

GUIL. BOLOGNINO S. T. L.
Can. & Lib. Censor Antwerp.

EMBLE

EMBLEMA. I.
ERUNT SIGNA. Luc. 21.

MULTA AC METUENDA MINATUR.

DOMINICA I. ADVENTUS.

Funestis Deus signis minatur ac terret, ut à peccato
deterreat.

I. b Dabo prodigia in cælo sussum, & signa in terra deorsum,
II. Bedisti timentibus te significationem, ut fugiant à facie arcus.
Psal. 59.

a Ovid, 15. Met. b Act. 2.

A

DOMI

DOMINICA I. ADVENTUS.

Erunt signa. Luc. 21.

IN sublimioris scientiæ palæstris, quæstio non infima ventilatur *de signis*. Cui enodandæ à plerisque unus Augustinus adhibetur; qui lib. 2. de Doctrinâ Christianâ cap. 1. dilucidè ad captum cuiusque exponit: *Signum est præter speciem quam ingerit sensibus, aliud aliquid ex se faciens, in cognitionem venire. Sicut vestigiis viso transisse animal; fumo viso ignem subesse cognoscimus; & voce animantis auditâ, effectus animi ejus advertimus; & tubâ sonante, milites præredi vel regredi; &c.*

Ejusmodi signa alia sunt naturalia, alia artificialia, quædam arbitraria seu ex instituto. Nos eadem taxat sectabimur, quæ prognostica ac comminatoria, non modo publicas clades, vastationes agrorum, eversiones urbium, aliudve insolens infortunium portenderè consueverunt, sed & insuper aliud aliquid ex se faciunt in cognitionem venire; offensi scilicet numinis iram, scelera populi, vindicem manum extentam; ut eam tempori advertere, nosque ab irâ venturâ subducere valeamus. Ideo dicit dominus:

§. I.

*Dabo prodigiâ in cælo sursum,
& signa in terrâ deorsum.*
Act. 2.

DEUS noster longanimis & multæ misericordiæ, prius Ægyptium illum tyrannum Pha-

raonem, cum curribus & equibus, omnique exercitu, quàm Oceani fluctibus involverit, posuit in Ægypto signa sua. Psal. 77.

Hæc quàm varia, quàm prodigiosa, quàm manifesta existierint, fufius videre est apud nostros, Cornelium, Bonfrerium, Tornielum & Salianam, qui his paucis omnia complexus est. a

*Prima rubens unda: ranarum
plaga secunda.*

*Inde culex tristis; post musca
centior istis.*

*Quinta pecus stravit. Vesicas
sexta creavit.*

*Postque subit grando: post
bruchus dente nefando.*

*Nona tegit solem; primam nec
ultima proiem.*

Quæstionem hic movet Seleucienfis Antistes, ut quid Deus dixerit: *b multiplicabo signa & ostenta mea in terrâ Ægypti*, & non potius post primam plagam, post primam hanc comminationem, *c erit autem sanguis vobis in signum*, contumacem regem cum suis deleverit? Ad quam Basilicè ut assolet, responderet: *d poenitentia spe supplicium differens, præcrastinansque punitionem.*

Philo verò eleganter circa sci-niphes philosophatur, cur Deus hæc pusilla animalcula, non urse aut leones, non famem, aut pestilentiam immiserit. *e Ut discas* inquit, *qui hæc querit, Deum vultisse incolas castigare, non tollere*

a Salian. an mundi. 2543, b Exod. c Exod. 3, d Basil. or. 9
e August. traç. 11. in Ioan. Philo hi

nam si eos omnino delere voluisset, non opus erat animalium operâ, sed divinitus immisâ fame ac pestilentia. Quid quod præviz noctem deliberationi ac resipiscentiæ designet, pridie interminando? *a* cras erit signum istud. Cur non statim? Pergit porro: *b* constitui que dominus tempus, dicens: cras faciet dominus verbum istud in terra, & alibi: pluam cras hac ipsa hora grandinem multam nimis. Mitte ergo jam nunc & congrega jumenta &c. Ubi Salianus *c* præclarum hoc epiphonema subiungit: insigne atque inusitatum diviniæ bonitatis exemplum, erga tyrannum pervicacem! Non solum calamitatem prænuntiat in certum tempus, imò diem atque horam, sed monet etiam ut res suas ab imminente clade conferent. Ex quibus omnibus rectè conficit Augustinus, *d* hoc non indignanter, quàm misericorditer videtur admonere. Vide quomodo Deus etiam irascens temperat penam, & hoc unum satagit, ut peccator fugiat à venturâ irâ. Curarunt siquidem, *e* hæc signa que portenta non horam duxat, aut diem, sed ad hebdomades, ad menses, universim omnes annum integrum.

Verum enimverò hoc gravissimè nostrâ tempestate flagitiosè veruntur, se incautos opprimi, non ea sibi *f* signa atque prodigia credere, nullas se prævias Dei comminationes aut comminationes sentiscere: quasi verò non æquè luculenta, imò & clariora & frequentiora signa, eos à scelere terrerent.

Exod 8 b Exod 9 v. 18 c Salian, an. mundi 254. num 6 d August, 99 in Exod 9. 33 e Deut. 4 f Deut. 6

Nolim hic recensere *g* signa & portenta, quæ orbis universi excidium denunciabant; suffecerit, ea oculis objecisse, quæ quandoque unius, quandoque plurium capitibus certam mortem, aut publicam calamitatem portenderunt. *h* Cujusmodi imprimis signa, celestia esse consuevere, quæ terribulo Deo esse voluit mortalibus, ut indices vindicesque irati numinis. Ex his, ne altius quædam petamus, anno Christi 1527. ante Turcarum in fines Christianorum eruptiones, gravissimamque tyrannidem, ante Romam à Bourbonio armatâ militum manu expugnatam, ipsamque Ecclesiæ caput Cesarianis militibus traditam, malorum omnium augur Cometa extitit, totâ Europâ sub quartam matutinam spectabilis, qualis antehac nunquam apparuisse perhibetur. Quantarum verò calamitatum prodromus fuerit Cometa, qui anno Domini 1575. per Belgium conspectus fuit, & alius insuper an. 1577. per Hebdomades omnino septem *i* quasi belli signum in cœlo elatum. scripsit & enucleatè & peritratatè Cornelius Gemma. Hoc unum iis qui volunt signum videre, crinitum sidus adduxisse sufficiat, *k* quod ævo nostro die quarta. Decembris 1618. continuis prope tribus mensibus sub auroram; & ilico post mediam noctem se conspiciendum præbuit: cujus cauda seu flagellum, ut accuratè optici observarunt, supra quingenta miliaria in longi-

g Marci 13 h Beyerlinck theat. tit. Cometa V. Caus. de domo Dei 1. 5. 3. c. 12. i Strada a. 1578 k Thomas Fienus, Ericus Puteanus de cometa

rudinem protendebatur. Hæc autem ignea virga, non minus quam illa Moysis fatalis, Italix, Hispanix, Germanix aliisque Europæ partibus spectabilis fuit; ac de repente ubi, ubi præfulsit, conecuturas velut ancillatas juratasque pedissequas calamitates præcinere ac præmonstrare comperiebatur. Testis est Bohemia, Hungaria, ac universa Germania; testis Italia, testis Hispania, Lusitania, Catalonia, rota Francia, Anglia, Scotia, Hibernia, testis denique bellorum omnium palæstra, tanto sanguine cruentum, tot cadaveribus funestum Belgium. Prænuntium quoque fuisse funerum magnorum Principum, nemo inficiabitur, qui attenderit non multo post feralis hujus signi conspectum, Mathiam Imperatorem, Paulum V. Pontificem, Philippum III. Hispaniarum Regem, & Albertum Brabantix Archiducem è vivis sublato fuisse: ut mihi jure liceat cum Augustino sapientissimæ Sanctitatis viro, Cometam a *Cœli linguam* nuncupare, quæ noctu & interdiu omni præcone argutior, clamat: *b* *Indignatur ecce dominus, & irascitur, & quod ad Deum non convertamini, comminatur. Indignamini indignari Deum, quasi aliquid boni male vivendo mereamini. inter ipsa adversa, quibus vix coarctata & conclusa anima respirat, vacat melos esse? Nati Patris monitiones contemnitis? supplicii imminentis signa videmus. c* Documento hic esse poterit sagax Caroli V. Imperatoris prænuntia-

tum, qui conspectâ ejusmodi crinitâ face, quidnam portenderet ab Eginardo Philosopho & Historico studiosè percunctatus est: subverebatur, enim, quod ver accidit, mortē sibi præflagire; cui Eginardus illud Hieremix præcipio responso objecit: *d* *à signis Cœli nolite metuere, quæ timent gentes.* Sed retorfit sapientissimus Imperator: *Se non metuere signa, sed signorum opificem Deum, eumque vere ea propter venerari, quòd lacebunt hominum sceleribus, Reges & populum hac ratione præmoneat, prout quam feriat, ut ad pœnitentiam evocet.* e Ita & Albano jurmetum incutere poterant vix illustri nocte geminæ per cœlum acies bello paratæ, hastisq; coruscantibus infestæ; quæ prodigiū ut Strada annotavit, Orangii excidium imminens, & heu! horridæ ac latrocinia, longamque bellorum ac miseriarum Iliadem denuntiabant: *f* ipsumque cœlum hoc anno sanguinem pluvie scelera populi cruentis lachrymæ flere videbatur. Nec sua hominum scelera flere norunt, ut quod ostendit Hier. *g* (*cujus eloquium ab oriente usque in occidentem ad instar lampadis resplenduit*) hic liceat usque prætere: *h* ubique iustus, ubi que gentes, & plurima mortis imago. *i* manus, inquit, imò & totus oritur, & tamen cervix nostra est. *k* *Et non flectitur.* Utinam non in pino fato, sed suo tandem lacerum pondere flectatur & flectatur & frangatur; in quem admodum Alexandro Florentiæ Duci evenisse legimus: eâ in urbe,

a Aug. de tem. serm. 30 in ephiphan. ser. 2 b Cyprian. tract. 1 g Coin. Gem. ma. lib. de Cometa an. 1) 75

d Hier. c. 10 e Fam. Strada an. 1 f Strada cit g Aug. contra Iul. c. Hieron. i Strada an. 1536

ceptâ regio apparatu Margaritâ, dum nuptiarum solemnâ cum Alexandro repetuntur; inter conubiales epulas, deficiens, repente sol, convivas exterruit. Prodigii id loco fuisse eventus comprobavit: Alexander enim quantum Cæsaris affinitate præsumidus, tantum in mulierum amores incaute atque impotenter effusus, frustra evitatis aliunde insidiis, à Laurentio Mediceo propinquo, ac voluptatum ejus conscio, quâ delectabatur escâ facile captus: atque in spem, sive speciem liberandæ patriæ, septimo principatus anno, nuptiarum evolutum nondum primo, interfecit. Utinam hunc lucis defectum cum fortunâ suâ brevî occasurâ composuisset, & cum Carolo, signorum moderatorem ac scelerum monitorem agnovisset, illustrius vitam instituisset & clausisset.

Hæc a prodigiâ in cælo sursum, quibus ut Nierenbergius ait, cœlum nobis minatur, & Deus se memorem nostrî commendat, & eos immemores sui arguit.

Licet in cœlo illustriora sint, b *Signa in terra deorsum* non pauciora conspiciuntur: monstra cœlestia: Cometæ sunt, nec tamen credo minus animalium prodigiis interminatam nobis & cautum, quàm cœlestibus. c *Mulæ partus prænuntius* Babylonicæ servituti fuit. Fugam Xerxis, editus ab equa lepus præmonstravit. Parricidium Julii, sine corde, bovis exta. Romanam à Lusitanis cladem; sicut & aliquando Lusitanam à Romanis, editus ab equa

centaurus, cujus anteriora tauri erant, extrema equi. Pridie quàm interficeretur Cæsar, alitum pugna cædem prædixit. Quibus attexit Famianus d *nostrer*, futurarum calamitatum prænuntium exstitisse, puerum, Leodii, natum bicipitem, quadrupedem, quadrimanum: quo portendi, canebant monstruosum foedus, complurium populorum viribus constandum, quod brevî sanè constatum est. e *Mitto hic Alexandro super mare, diadema turbine excussum, mortem denuntiâsse, sstatuam Divi Pauli, quam Adrianus Imperator ei crexerat, uberrimè flevisse, cum ei exitium impenderet: brevî enim has lachrymas sanguine suo diluit.* Fuerunt, qui in ipso utero, lucis timorém, & mala obventura fictibus indicarunt. g *Flens in utero natus est, teste Fabricio, qui hunc & versibus illustravit, & baptismo adstitit. Nostris etiam his paucis annis, clarissime vociferari auditus est alius in hac ipsâ urbe Uratislaviâ, homo in omni suâ vitâ postea miserrimus. Anno 1546. Infans in utero materno flevit, unus in Misniâ, alter Rotevilæ; eo verò anno bellum fuit Protestantium cum Cæsare. Hæc aliaque Nierenbergius in historia naturæ commemorat, ubi addit, quod hæc præfatio vitæ & lachrymatiõ, cæteras vitæ partes prædicet, ac prædictet.*

Sed quid ea prodigiâ ac præfatiõ sectamur? Cùm vix utero soluti, elatâ voce infantes, noctes atque dies flentes & ejulantes, satis testentur in vallem se lachry-

a A&:2 b A&:2. c Euseb. Nieremb hist. nat. l:1 c:4

d Strada a 1568 e Plut. Art f. Baron, 1185. g Nierem hist. nat. l:3 c:23.

marum, in locum fientium expofitos, fuarum miferiarum vates ac præcones eſſe, magno conteſtante Auguſtino, a *dum infantia*, inquit, *non à riſu, ſed à fletu orditur hanc lucem, quid malorum ingreſſa fit, ne ſciens prophetat quodammodo.*

Nunc ad alia inaniamata, non minùs tamen vocalia ſigna tranſeamus. Delectationi, ſed & publicæ utilitati ac politicæ ſervit præludium, quòd in primariis emporiis ex ſumma turri, aut urbis curia, complura minuta campanilia argutè moderantur ac modulantur, hac ſini, ut priuſquam horologium ingentem principis campanæ malleum ſuſtulerit, horramque pulſu ſignarit, velut attentionem capteat, ac horam proximè ſonantem, ceu ſigno dato, præmoneant.

Haud aliter qui tempora & momenta habet in ſuâ poteſtate, prius manum ſcleribus gravem, quàm ad ferendum ſuſtollat, ſigna certè ſonora fatiſ, æra, inquam, campana, quæ graviffimis calamitatibus portentoso ſono præluſerunt, mortalium auribus fecit inſonare.

Continuum miraculum Hiſpaniæ, eſt campana Vilillæ, de qua Varius ſic ſcribit l. 2. de ſcincap. 14 In regno Hiſpaniæ, in oppido Vililla nuncupato, Cæſar Auguſtani Diccceſis, campana quædam eſt quam miraculorum appellent. Hæc per aliquot menſes, antequam aliquid adverſi in Chriſtianâ Republicâ contingat, ex ſeipſâ, nemine impellente, pulſatur. Cujus rei teſtimonium per publicos tabelliones, teſtibus plurimis adhibitis, hiſce oculis,

a l. 21, de civit, c. 14

inquit, P. Eufebius Nieremburgius, *b* egomet legi, & Mariana lib. 21. de rebus Hiſp. c. 10. pluribus conteſtatur. At quid opus, inquit, aggerere Auctores, cum teſtatiffima res fit, & ipſe quater aut quinies noſtris diebus audiverim pulſatam. Similis campana inter Japones admirabilis, tumultus futuros præſignificans. His tamen quid majoris ac melioris prodigii eſſe videtur, ſignum campanæ quempiam certæ mortis jamjam imminentis, præmonere, & velut inſonare illud Joannis: *c noviffima hora eſt. Morieris tu, & non vives.* Quod ferali quidem, ſed veraci ſono, variæ per Hiſpaniam campanæ ultro pulſatæ prænuntiarunt. *d* Ita Joannes Lupus Epifcopus Monopolenſis, ſcribit campanulam in Monafterio Camoreniſi Patrum Prædicatorum, triduo ante obitum alicujus Religioſi, ſponte ſua ſolitam pulſari, etſi nemo tum temporis decumberet lecto. Idem Auctor prodit conſimilem campanam fuiſſe in Monafterio S. Dominici Cordubæ, quæ ultro inſonans, portendebat aut fratris aut inſignis alicujus viri, ejuſdem Monafterii fatum. In Germaniâ quoque ejuſmodi campanam, ſpontaneo pulſu alicujus Monialis obitum præſignare compertum eſt. Quid hîc exiſtimatis Auditores? Ubi hæc fatalis campana inſonuerit, num quemquam occitare, genio indulgere, ſcelus anhelare auſum arbitramini? Quin potiùs quiſq; ſe designari ratus, extemplo omnes animi latebras

b Nieremb. hiſt. nat. de Miracul. nat. in

Europ. l. I c. 8 pag. 391

c I Ioan. 2. Pſal. 38,

d Nieremb. cit. l. 1, c. 12

discu-

discutere, lachrimis & exhomologesi expiare, ritè se præmunire, ad actus contritionis recurrere, disponere domui suæ, in cinere & cilicio mortem operiri fatagit.

Sed exoptulantes hic quosdam audire mihi videor, in hisce partibus ea signa desiderari, mille se votis talem mortis instantis monitorem exoptare, neminem non quantumvis profigatæ vitæ, illud Prophetæ usurpare, *domine a fac mecum signum in bonum*, Aut illud apud Matthæum: *Domine b volumus à te signum videre*. vultis non unum? Non obscurum, non longè distitum, sed in hac urbe nostrâ non semel in anno, noctes atque dies Deum ejusmodi signa nobis designasse ostendam? Neminem vestrum latet in singulos dies ære campano, sub obscuro vespere signum dari, quod *novissima hora* sit, portas urbis occludendas; accelerandum, currendum, & prædia & pocula deferenda, campana monet. Nunc verò dum in dies bene mane, dum summo vespere funestum campanarum pulsum super vitâ functum exauditis, an non satis superque hoc signum admonet, portas tibi vitæ hujus brevi claudendas; juvenem talem, puellam, senem, jam urbe ac patriâ receptum? Accelerandum tibi ne excludaris. Hoc qui sibi signū ponit, is quoties feralis hic campanæ sonus exaudietur, in animum inducet, suosque commonebit: *c filioli novissima hora est, de poort-klock luyt* (quem fructum præsentis argumenti uberimum duco) sapienter sibi cum

a Psal. 85. b Matth. 12. c I Ioan. 2.

sapientibus prospiciet, ne audiat illud: *d nescio vos, clausa est janua*. Quid quod campanæ hujus pulsum, non à foris, sed domi nostræ, & intra nos audimus, juxta illud Gregorii *e pulsat dominus cum jam per ægritudinis molestias, mortem vicinam esse designat*. An non advertimus ex pulsu arteriæ, mortem accelerare? An celer & præceps anhelitus, non properandum suadet? An non dominus dum per ægritudinis molestias caput pulsat, renes pulsat, assiduâ palpitatione cor pulsat, imò vel dentem pulsat, *mortem vicinam esse designat*? Audi quod fidâ relatione accepi ex literis P. Christophori Wiltheim, 6. Julii 1647. quæ sic habent: adjungo aliquod memorabile de morte Galassii, Cæsaris Generalis. Deus Glassio instantem mortem, uti solebat precari, denuntiavit hoc modo: Lintzii laborabat magno dolore dentium, cui leniendo dentem vitiatum evelli curasset, nisi medicus improbasset. Indormiscit Galassius, & paulò post experrectus, sensit ultro dentem illum in os decidisse, signatum effigie Sandapillæ, quam tegebat mortualis panus, albâ cruce ut solet, per medium & ad latera protentâ. Dentem hic nihil tale notans, medico spectandum præbet: stupet medicus picturam, & stupet dentem (erat quippe molaris) sponte defluxisse, & omnem insuper dolorem cessisse. Advertit Galassius medicum attonitum, repetit dentem & ipsam Sandapillæ notam conspicatus, exclamat hoc

d Matth. 25: e Greg. hom: 13. in Euang.

esse quod tot orationibus postu-
lasset, certo sibi in eo constare,
breui moriendum esse. Descendit
Viennam valens, laborat nephri-
tide, adhibet chirurgum qui cal-
culum à spintere semoveat, amovet
sed læsâ aliquantum vesicâ :
hinc gangrena quæ mortem illi
non invisam nec invitam, sed
prævisam & præoptatam ipsâ S.
Marci luce attulit. Hæc ille.

Sed erunt fortassis qui hæc om-
nia potius dormientium som-
nia & bona nomina quam verâ
vigilantium omnia existimabunt
quos fortè magis feriet, quod
Guilielmo I I I. Duci Baviaræ
Historici a accidisse ferunt. Au-
diebat & erat Guilielmus Pater
pauperum, hominumque Reli-
giosorum omnium tutor : quem
vitâ sanctum, etsi omnium voces
siluissent, pro funere satis laudaf-
sent tot complorantium voces &
læchrymæ: hic, inquam, laudatiss-
simus princeps ubi è Concilio
Basileensi, cui Cæsaris loco præ-
erat, Monachium rediit, somniū
tale habuit. Videbatur sibi videre
eminentissimæ staturæ cervum,
qui altero quidem cornu *campanulas*,
altero accensos cereos præ-
ferret. Fugientem hanc feram
venator, & canes certatim inse-
quebantur; interclusis omnibus
evadendi viis, territum animal in
coemiterium Divæ Virginis pro-
fugit: hic sepulchrum inhuman-
do homini apertum, præcipiti
cursu irruens cervus, captus &
occisus est. Evigilavit his visis
Princeps, & quid sibi hæc somnii
vellet, secum ipse disquisivit. Al-
tero die quid somniasset, suis et-

jam proceribus enarravit, varias
habuit interpretationes hoc som-
nium, quibus auditis dux Guiliel-
mus: ego, inquit, sum cervus iste,
mortalem hanc vitam brevi fi-
niturus, in illo ipso Beatæ Virgi-
nis Templo humari volo. Omnia
ordine facta, & præfagia eventum
habuere. Mors arcu & sagittis
instructa venatur, pro cornubus
campanas insonare facit, opti-
mum hominum perfugium ad æ-
des Virginis ad tumulos majo-
rum: illic peccata desiccamus, &
tuti erimus. Quotidiana funera,
non vana somnia, lugubris cam-
panatum sonus, non somniantes
sed vigilantes inturbat, & in-
clamat: hic annus tibi nobilissi-
me domine, tibi potentissima do-
mina, venusta puella, fatalis erit;
hic mensis tibi Amplissime, Con-
sultissime Domine, tibi perillu-
stris Adolescens funestus erit; hæc
septimana tibi dives mercator,
tibi corpulente, tibi opulente, ti-
bi avare senex, tibi formose puer
postrema illucescet dies, crasti-
nus heu quàm multis per univer-
sum orbem, illi in mari, illi in
terrâ, uni in mensâ, alteri in lecto
huic ambulanti, alii somnianti,
nec quidquam opinanti supre-
mus futurus est, atque *inter popu-
lum frequenti clade morientem, ne-
mo considerat se esse mortalem.*

Quare supervacaneum reor
excurrere b in Burgundiam, ut
quis in cœnobio S. Martini illie
contempletur prodigiosum ich-
thyotrophium, seu piscium viva-
rium, cui quoties pisculus mor-
tuus supernatat, mortē Monachi
designari infallibili experienciâ

a Ioan. Nyder l: 2. formic. c: 3. Dre-
selij predrom, c: I. §. 38.

b Cypr. traç: I

compertum habent. Non a Monachii in Germania monasterium visendum quod Barbara Bavarix Princeps ingressa. Hanc rex Gallix conjugem sibi petiit à Duce Alberto, fratre Germano Barbarix; hoc cum innotuisset puella, triduum deliberationi postulavit: & illo quidem tempore, remotis à se arbitris, cum solo Deo egit, ardentè sapius precata in templo, divinæ voluntati explorandæ. Elapso triduo respondit: parentes me Deo donarunt, hoc ego donum non revocabo. Ita in cœnobio permansit. Ubi inter alia sibi concessa habuit Amara cum tam prodigiosa magnitudinis, ut huic portandæ vix duo viri suffecerint. Grandem deinde caveam avibus refertam aluit. Sed & torquem aureum sub sacro velamine, nudo corpori applicitum gestavit. Verùm quatuordecim diebus ante obituri Barbarix, Amaraeus omnis exaruit; nocte altera omnes aves repertæ sunt mortuæ; tertiâ demum nocte medius torquet se rupit. Barbara prælagi animi Virgo, Antistitam conveniens: hæc omnia, inquit, me petunt. Et paucis post diebus cum annum ageret decimum septimū, b expresso signo Sanctitatis, obiit die S. Joanni Baptistæ sacro, an. 1472. Post illustrissimæ hujus Virginis mortem, decimo quarto die, alia è Monialium numero defuncta est; hanc iterum alia atque alia moriendo subsecutæ sunt, donec viginti Virgines (quot forte aves) ex eadem Sacrà familiâ certis intervallis obierunt. Non, inquam, tale perendum

c Signum à Domino Deo tuo, cum & fluviis hominum cadavera exantantia, & super terram congesti cumuli ac tumuli, in cœmiteriis mortuorum calvarix, vivaciùs quàm pisces aut volucres, mortuæ, mortalitatis suæ quemque commoneant. Cæteris verò prodigiis (ut Amaracus exarescat, torques arcanâ vi rumpatur, volucres conticescant) mortis prodromi morbi, dolores, paroxysmi longè certius prænuntiant; quibus omnem formæ venustatem evarescere, florem vitæ demeti; tenacitatis vinculum quo auro & argento adstricti erant, dissolvi; omnes denique aurium animiq; illecebras emori, in seipsis manifeste omnes præsentiscere coguntur. Ut verissimum sit illud Plinii: *d innumerabilia sunt mortis signa*, quæ omnia nihil aliud monent, quàm dispone domui tuæ, e morieris enim tu & non vires. Hoc, ne incautus obruaris gentilis Seneca Christiane inculcat, & inculcat, *f quod nihil nobis mali antequam eveniat proponimus, sed ut immanes ipsi, & aliis pacatiùs ingressi iter, alienis non admonemur casibus illos esse communes. Tot præter domum nostram ducuntur exequia, de morte non cogitamus; tot acerba funera nos togam nostrorum infantium, nos militiam, & paternæ hereditatis successorem animo cogitamus. Ex quibus luctuosam hanc conclusionem inducit: necesse est itaque magis corruamus, qui quasi ex inopinato ferimur; necesse est gravius percutiamur, qui moniti plagas non devitamur; necesse est debitas sceleri*

a Chronica Monasterii Monachii
Drex præd, om, c: 3. §. 20 b Eccl, 45

c Ita, 7 d Plin, lib 7. c. 51, e Ita. 38
f Seneca consol, ad Marciam c. 9.

10
 pœnas incurramus, qui post crebras minas, post varia intentata pericula non resipiscimus: celestem credo genium præsolamur, qui tempus mortis certò denuntiet, quo securius per omnem vitam lasciviamus. Audi hoc in genere stupendam quam Florentinus Pontifex recenset historiam.

a Prænobilis Adolescens supra mortales curas sese attollens, humana paulatim contemnere, ferriisque studiis ad æterna tendere occœpit: scilicet angebat hic animum metus, ne morti quondam, si quâ improvise raperetur, impetratus intermisq; occurreret. Eam ob rem assiduas preces, vel certè suspiria crebra funditabat, quibus unum hunc favorem à superis eblandiretur, ut divinitus moneatur & insidiantem à tergo mortem tempestivè expectare posset. Hæc tam pia postulata à Deo impetravit, & genium suum tutelarem in conspectum habuit, qui asseveravit è vita prius non abiturum, quàm nuntiis à se præmissis monitus, accingi supremo itineri plus triduo posset. Hoc nuntio accepto non opprimendum incautum, cœpit se ludis ludicrisque dare, ubique reliquens *signa lætitiæ*: ac tandem per abrupta vitiorum præcepta, in deterriam repente evasit; nec iam parentes, non propinqui, non Magistratus valuerunt à vitæ licentia revocare, quibus hoc unum ut clypeum objiciebat: prius ego, quàm mors occupet, resipiscam. Evenit ut iter illi in vicinum oppidum esset, in quo itinere è salu-

latrones in hominem involant, per quorum micantes gladios, subditus equo calcaribus non sine vulnere in tutum anhelans astuantque se subducit. Ea primum mortis nuntium, quem in hac tantâ mortis viciniâ nec respexit innuentem, nec audivit increpantem. Sed condono hunc tibi stuporem: mox alterum, quæ cœli facilitas, monitorem habebis, viduum vulnus in cicatricem coierat, cum efferata mentis adolescens navi conscensâ, mare fudo, liquidoque cælo ingreditur; in altum proventus tempestas excepit: alii clamare, manus tendere, scelerum veniam rogare, vitæque mutationem spondere. Solus hic noster, quamvis palleret vultu, animo tamen obstinato, nec salutis anxius, nec scelerum memor perstabat. Interea desavit tempestas, sic tamen ut hæc maris rabies moneatis satis vices egerit. His periculis perfusus non multo temporis intervallo, post acutos capitis viscerumque cruciatus, febris hominem adorta, quæ paucis diebus ita cœfecit, ut pro deposito conclamaretur: medici, parætes, propinqui, Confessarius de præsentis discrimine commonere; urgere lachrymis, precibus, consiliis, maturè curam salutis suscipiat. Durat & perstat Adolescens stolidus nuntium expectare, qui mortem jam dudum in visceribus grassantem, nuntiaret. Cum ecce tibi tutelaris genius, errorem animo excuteret, quasi nullum monitorem habuisset. Quem ut æger agnovit, audiitque vitæ vix breve momentum superesse, perturbatus cœpit exposulare, ut qui præmissis tri-

a S Anton. 2. part. summae tit: 9 Bidermanni acroam. 1. 3. acroam. 2.
 b Sap. 2.

duo ante nuntiis monitum iri se crederet; cui tranquille Angelus, quam fideliter pactis steterit, quam tempestive monuerit, quos nuntios submiserit, exponit: cum nuperrime, per latronum sicas, & paulo post in mari per naufragia, ac tandem per morbum suo iudicio, ac iudicio medicorum lethalem corripit, triduum est; medicos instigavi qui mortem indicarent, contempsisti; parentes subordinavi, qui monebant, rejectisti; Curionem legavi qui suaderet, exclusisti; & tamen nuntios ad te meos venisse negas: & adhuc fidem quam fregerim, incusas?

Secundum hæc verba ex oculis evanuit, & Adolevens cum quod acciderat, circumstantibus ægre recensuisset, in felix animam exhalavit. Quid ad hæc Auditores? Annon ipsi hoc querimus, nobis nuntios deesse? Cum oculis nostris sexcentos quotidie videamus, qui moriendi necessitatem denuntiant. Alii super alios assidue conclamantur, efferuntur, sepeliuntur: nec exemplum soli sunt senes, aut plebis quisquilæ pauperes, aut pontis inquilini eëtones. Sed & in hoc proscenio ludunt pubescentibus annis adulescentes, & plenis viribus iuvenes, & nobiles & divites: utique theatrum est; in quo agi tragediam hanc spectemus, ubi quot Actores quotidie numeramus, tot mortis nostræ, non è longinquo minitantis, sed cervicibus jam imminuentis nuntios assidue, monitoresque audimus, atque utinam audiamus! a Quoties aut ad latus, aut post terga ceciderint,

• Seneca consol. ad Marciam, c. 9

exclama non decipies me fortuna, nec securum, aut negligentem opprimes; scio quid pares, alium percussisti, me petiisti.

I nunc & signum quare in profundum inferni, sive in excelsum supra. I nunc querere, b signa nostra non vidimus. In quos merito insurgit Apostolus: c An divitias bonitatis ejus & patientiam, & longanimitatis ejus contemnis? Ignorans quomodo benignitas Dei ad poenitentiam te adducit? Ubi Origenes: divitias bonitatis Dei ille agnoscere potest, qui considerat quanta in terris mala quotidie homines gerunt, & quomodo pene omnes declinantes, & simul inutiles facti, latam & spatiosam perditionis ambulat viam. Si quis consideret quanti, in Deum quotidie blasphemant, & in cælum extendant linguas suas. Iam quid de fraudibus, de sacrilegiis, & piaculis dicam? Si quis ergo hanc bonitatem Dei, & sustentationem ejus & patientiam contemnit, ignorat, quod per hæc ad poenitentiam provocatur. Cujus rei argumentum plenius ac planius ex illo regii vatis oraculo deducemus,

b Psal 75 c Ad Rom 2

§. II.

Dedisti timentibus te significationem, ut fugiant a facie arcum. Psal. 59.

I Nvehitur gloriosus Doctor Hier. in enormes ac execrandas Manichæorum blasphemias, qui ausi Deum, (cujus natura bonitas, cujus opus misericordia) severum, truculentum, crudellem, sacrilego ore laceffere; nixi hoc prophetæ Amos vaticinio:

rio : a *Si erit malum in civitate quod non fecit Dominus.* Omnia signa, omnia ostenta & portenta, pestilentia, fames, praelia, terrae motus, dissidia, everfiones urbium, conflagrationes, tempeftates, morbi, mortes, quidquid denique in terris noxium, virulentum, miserum, luctofum ac funeftum est, horum omnium Deum ex fe, & per fe, quovis Pharaone ac Nerone crudeliorum auctorem profitentur. Quid ad hæc Hieronymus? b *Nota*, inquit, quod *elemens & benignus Deus semper futurâ prævuntiatione cogatur inferre supplicia, & quod hæretici calumniantur in Creatore quasi severo & truculento crudeli, & tantum iudice (eò quod nullum sit malum in civitate, quod ille non facit) hoc nos referimus ad magnitudinem misericordiae, quod non inferat pœnas nisi ante prædixerit. Qui autem prædixit, non vult punire peccantes, Sed instar jaculatoris ne quem feriat, clamat per Prophetas, præcones, concionatores ut fugiant; rectè enim observat continuo subnecti: c quia non faciet dominus Deus verbum, nisi revelaverit secretum suum ad servos suos prophetas. Quod pluribus cõfirmat dicens: d revelavit Noë servo suo quod esset inducturus diluvium. Vindex Deus non ex abrupto punit, non ex insidiis peccatores obruere voluit, nec protinus vivendi spatium, primo in flagitii fervore præsecuit, sed respiscendi moras concessit; cõcionatorem eis Noëmum constituit, quem Beatus Petrus Justitiæ præconem aptè indigitavit Inte-*

rim arca futuri supplicii signum manifestum ob oculos versabatur, spectabant ingentem ad ejus fabricam apparatus, malleorum ictus aures continenter percellabant, prodigium hæctenus inauditum ipsam concionari cathedram, ut Rupertus loquitur: *epi. edicante ipsis publica arca fabricatura*, ignorare non poterant centum annorum opus, Deum ipsum esse Architectum. Tantum pabuli pro tot feris undequaq; comportabatur, non dubium prædictæ calamitatis argumentum; ipse tot ferarum ac animantium confluxus, quid aliud quàm illam ipsam quæ imminerebat orbis eluviem portendebat? Adhæc Noë impiorum aures assiduo obtundebat clamando, monendo, minando, hortando ut fugerent à facie arcus, jam in nubibus dispositi. Hæc verò concio non viginti solum aut triginta annis, non septuaginta tantum aut octoginta, sed ipis centum viginti annis tenuit, ut v. Chrysoftomus: *f. à primis incunabilis per quæ gentes obtinuit quos vixit ante nos, omnibus qui tunc erant, Doctor calamitatum clamando existit. Idem sentit & consentit Magnus Basilius: g Erat, inquit, facile vel absq; ligno Noëmum salvare; sed ipsum primis conspuit lentum arca adificatorem. Causam subdit: ut vel ex visis concepta formidine, intuentes ad pœnitentiam traherentur. Erat & hoc divinum in hominum gratiam commentum, invitamento ad pœnitentiam. Ab omni ævo in omne ævum, sem-*

e Rupert in Genesin l. 4.

f Chrysoft. tom. I, hom. 21. & 22, in G. n. g Basl. orat. 5

a Aulo; 3. b Hieron. in Amos, c. 3. c Amos; d Hieron. cit.

per verissimum illud Hebræi vatis: a *miserationes eius super omnia ope, a ejus.* Mirabilem prorsus se Justitia Dei exhibet, longè mirabiliorè longanimitas & misericordia. Post tot annorum & olympiadum decursus, nec dum impatiens Deus necdum vi agere, & sceleratos interimere, imò novam supremi termini dilationem constituere, & ita promulgari jabet: *hæc enim & post septem dies ego pluviam super terram quadraginta diebus & quadraginta noctibus.* Adhuc enim, adhuc unam dō hebdomadam ad respiciendum: properate, pœnitentiam agite, ad finem festinat clypeus, vicinus est interitus, respicite. Nemo quidquam horum quin imò alia omnia cogitabant, etiamnum ridebant & jocabantur, libidinis flamma aquarum minæ non restinguebant, vitiorum cœnum imminens diluvium eluere non valebat. Hæc miramur & indignamur, nec advertimus Noëni tempora rediisse: nam *c sicut in diebus Noë erant comedentes & bibentes, nubentes & nuptui vacantes,* ita modò vivitur Non unum Noë, sed quàm plurimos per omnes urbes divini verbi præcones submisit. verùm quid tot per quadraginta dies, & annos concionibus ac cohortationibus promovetur? Quoties hæc & similia inculcantur: *d nisi pœnitentiam habueritis, omnes similiter peribitis.* Divina hæc oracula sunt, c *Non vult Deus perire animam, sed retrahat cogitans, ne penitus pereat.* Interim justissimè propheta queritur: *f dedit Deus*

a Psal. 144. b Gen c. 7. c Matth. 24, d Luc. 11, e 2 Reg. 14, f Job 24,

homini locum pœnitentiæ, & ipse abuitur eo ad superbiam. Alius abuitur ad temulentiam, alter ad lasciviam. Nihilominus nostis quàm blandè Deus noster g *longanimis & multum misericors* illis comminetur: signum non dabitur eis nisi signum Jonæ Prophetæ. Ecquodnam illud? Signum hoc Dei miserentis, patientis, longanimis super malitiã populi sui. Signum hoc expectantis, excitantis, invitantis ad pœnitentiam. *Intendit,* inquit Cardinalis Cajetanus, *Iesus dare verè signum futuræ eorum ruina, propter eorum obstinationem.* Jonas Neptuno victima in aquas præcipitatus, & ab immani ceto in escam exceptus, triduum hoc vivo carcere latitavit, donec cetus bolū hunc indigestum in littus ejecit, ut Ninivitis concionaretur, & everficinem post quadraginta dies futuram prædiceret. quarit hic Chrysostomus: *hæc cuius rei gratia (O Domine) quæ facturus es malis, prædicis? Ut non facias,* reponit Dominus, ut convertaris à viã tuã pessimã, ut revertaris ad Dominum Deum tuum. Ita olim per egregium illum proprio sanguine purpuratum Ecclesiasten i B. *Petrus Martyrem,* exclamavit, qui hoc uno argumento, hæc inquam Jonæ comminatione è suggestu fulminando, totam commovit Italiam, ut Mediolanū, Parmam, Cremonam, & urbes alias opulentiores aggressus, more Ninivitarum pœnitentiam, eamque publicè in conspectu omnium, agere cives compulerit. O si quis

g Psal. 102, Matth. 12, h Chrysost., hom. 1, de pœnit., & hom. de Iona, i Sur, in vita. VVenus, in Ionam c. 3, lect. 5, n. 4

nunc spiritus tanti viri & virtutis
 hares, hanc cathedram occupa-
 ret, & primarias Belgii, civitates
 affatus, quâ olim ratione Nini-
 ven Jonas, & Mediolanum Pe-
 trus, eos quoque, quos illi, facere
 posset motus animorû! *a* Ad hoc
 Deus bellorum classicum canit,
 ad hoc fundamēta terræ cōcutit,
 ad hoc per præcones suos cla-
 mat, ut ingenti fragore ac motu
 peccatores percellat. *b* *Immortalis ingenio* Origenes, de Ninivitis
 loquens: *noluit, inquit, cum silentio*
punire d' impios; sed dans eis locum
poenitentiae & conversionis, misit ad
gentes Prophetam, ut dicente illo, ad
hoc quadraginta dies ut qui con-
demnari fuerant, non perirent, sed
agentes poenitentiam, impetrarent
miseriordiam Dei. Expende illud:
noluit cum silentio punire. Ecquis
 unquam hostem feriet, si prius
 clamat ut fugiat? quis prætor fu-
 rem comprehendet, si præconem
 præmittat, qui hunc advenire
 nuntiet? quis jaculator avem de-
 jiciat, si summo strepitu & cla-
 more sylvam compleat? quis præ-
 ceptor discipulos tumultuantes
 deprehendat, si vocis sono, aliove
 signo adventum declaret? *Uade*
Basiliius: c *Clementia Dei peculi-*
re hoc est, non clam aut silenter inge-
vit supplicia, sed per comminationes
ea prædicit adfore. Per hoc peccato-
res invitans ad poenitentiam.

Noluit cum silentio Dominus
 primum parentem nostrum de-
 prehendere; sed adventum suum
 ingerit, strepitu, & concussione
 arborum, ac vocis sono terribili
 manifestare, ut sacra paginæ te-

stantur, *d* *cum audissent vocem Do-*
mini Dei de ambulantis in paradiso.
 Peterius hic, ait fuisse ingen-
 tem quendam terrificumque
 sonitum ac fragorem, quo Deus
 adventum suum Adamo, præ-
 significare voluit. Subdit enim:
 quod Deus qui antea pacatè &
 blandè consueverat Adamo ap-
 parere, tunc ci se repræsen-
 tarit formidabilem & terribi-
 lem, & quasi peregrè adve-
 nientem, ac velut irâ tumen-
 tem tuentemque, & suo ingres-
 su concutientem terram, ipsa-
 que Paradisi arbores pressis ve-
 stigis tremefacientem. Quor-
 sum hæc? *causam hanc reddit:*
 ut confiterentur, deique mise-
 ricordiam & veniam implora-
 rent. Hinc dum vociferatur:
Adam ubi es, non sunt verba
 ignorantis, sed invitantis; sunt
 patris quærentis filium perdi-
 tum; sunt medici quærentis
 ægrotum.

Ezechiel Deum vindicem non
 ligneo sed igneo curru vehi de-
 pingit; sic tamen ut à longè edat
 signa adventus sui, quasi fugam
 agrestium per tubas, & exercitus
 appropinquantis denuntiaret. *e*
Audiebam, inquit *Prophetas,* *f*
num alarum, quasi sonum aquarum
multarû (ad littora allidentium)
quasi sonum sublimis Dei: cum am-
bularent, quasi sonus erat multitu-
dinis, ut sonus castrorum, id est, ut
 interpretes sexponunt, quasi
 sonum tubæ clangentis, quæ
 erat signum & insigne adven-
 tus Dei in castra. *g* *Dedit timen-*
tibus se significationem, ut fugiant &
facio arcus, quem quidem teten-

a Hieron describit Eccl. *b* Orig hom,
 7, in Hierem. v de hic Lanuza hom, 13,
 6, 1, 2, 3. *c* Basil, ia 6, 9, 11

d Gen 3, *e* Ezech, 4, 1, *f* V, Cor-
 nel, hic *g* Plal, 7

dit, sed necdum adducit ut sagittam evibret: hæc verba, arcum suum tetendit, non vindictæ sunt, inquit Theodoretus, sed comminationis; gladium suum vibrabit, non percussit: tetendit, non emittit sagittam.

Ita Hierosolymam destructurus: a tetendit suum culum. Et alibi: b extenditur super eam mensura, ut, sed gatur ad nibi; & perpendicularum in desolationem. Ecquis unquam murum aut domum ad perpendicularum non minus lentè destruit, quàm exadificari conspexit? c Multo in tempore adificia extruuntur, subito destruantur; & converso fit in Deo; visiox Deus struens, tardè destruens. Civitatem Jericho everurus, hæc mandat dominus Filiis Israël: circuite urbem cuncti bellatores semel per diem; sic facietis sex diebus, septimo autem die sacerdotes tollant septem buccinas, & conclamabit omnis populus vociferatione maximâ. Videtis quàm non lateret, non in silentio, non statim primo die, aut momento obruat. Singularem Dei clementiam extollit Chrysostomus: d sex diebus Deus cælum terramque fecit, montes, flumina, paradysum, omnem hunc visibilem mundum, & qui in eo est ornatum, sed in diebus consummarvit. Hic igitur tam velox in construendo, cum cæperit unius urbis demolienda consilium, inventus est bonitate tardus. *Vult* Jericho demoliri & dicit ad Israël: circuite eam septem diebus, & octava die cadet murus. Mundum universum sex in diebus construis, & unam urbem se-

ptem in diebus solvis. Causam hic ex rei naturâ petitam adducit Serrarius in illud Jeremiæ: e Ego cogito cogitationes pacis & non afflictionis: quæ obsecro architecto ex eorum quæ construxit & edificiorum ruinâ, voluptas? Quæ figulo ex eorum quæ finxit vasorum contractione? f Deus, ait Sapiens, mox tem non fecit, nec latatur in perditione virorum. Si quis Dominus, proprium castrum aut ædes demoliri, mercator in tempestate merces præcipitare, parens prædiectis liberis suis manus inferre cogatur, quàm cunctanter ac reluctanter id peraget? Threnorum 2. cogitavit Dominus dissipare murum filia Sion. Emphasim habet illud cogitavit. Quasi antequam plectat, secum deliberando expendat, & auscultet si fortè sit qui resipiscat, aut intercedat. Intonat ac fulgurat: nisi conversi fueritis, gladium suum vibrabit. Ubi observandum, inter Christi patientis Symbola, auriculam super gladium, passim exhiberi; nostis quo sensu disertissimus Belgii Ecclesiastes eo usus sit? Deum inquebat aurem gladio applicare, & auscultare priusquam feriat, si vocem, si gemitum poenitentis percipiat.

Quòd si divitias bonitatis ejus, & patientiæ, & longanimitatis contemnant, meminerint, quòd diutius arcus tenditur, & adducitur, eò validius sagittam emittere. Videte, inquit August., g quid sit in arcu; nonne sagitta in priora mittenda est, nervus tamen retro retenditur in contrariû, quâ illa mittenda est, & quanto plus erit ejus

a Thren 2 b Isa: 34 c Chrys. hom
5 de poenit
d Chrys. cit

e Jerem 29. f Sap: 1
g Aug. in Ps: 19

extensio retrorsū, tanto majore impetu illa currit in priora. Quid est quod dixi? Quanto magis differtur judicium, tanto majore impetu venturum est. Quanto magis iusta numinis vindicta differtur, graviore poenā languidas penſas moras: a sicut enim est aliquando misericordia puniens, ita est crudelitas parcens. Hoc luculentis testimoniis, & tragicis historiis comprobare possem, eos qui frequentes Dei commonitiones, comminationes, terribilimenta, surdā aure exceperunt, tandem repentino interitu ad æterna inferorum supplicia abreptos fuisse; è quibus, ne longior sim, unum ad terrorem omnium in duxisse sufficiet. b Sacerdos Anglicus, vir in paucis doctus ac Religiosus, adeoque fide dignus, retulit mihi, inquit Historicus, in Provincia Lancastrensi notum sibi hominem, cujus nomini parcendum duxit, ut & familie parceret. Alebat hic domi pellicem, cujus amoribus adeo implicatus erat, ut vix expediiri posse videretur. Submisit benignus Deus opportunos monitores amicos, aliosque, ut se expediret damone illo familiari atque domestico: non expediit tamen, nec vivos bene monentes audiit. Ad mortuos igitur ventum est: affuit enim ex orbe altero ad hunc missus monitor, anima scilicet pii parentis jam vitā functi, qui in amoenā noctis imagine, sese filio spectandum præbuit, & hæc illi paucis pro paternoia eum affectu:

Redde te fili acceptis à patre legibus atque institutis; redde

a Aug. ep. 52. ad Mæced.

b Lobbetius in Quadr. Dom. I. q. 9.

conscientiæ; redde Deo; & domesticum illud malum, pellicem, inquam, è domo, ex oculis, ex venis depelle: hæc ubi dixit, abiit è conspectu; at non abiit adolescens à viis suis pessimis, sed iis magis ac magis visus est instrisse: cumque Moysen & Prophetas per divini verbi præcones non audierit, *cneque si quis ex mortuis resurrexit credet*, ut eventus docuit. Rursus etenim nocte altera sopito adfuit parens, & ad monita minas addidit, adjecitq; in signum fatale ac mali prognosticum, futurum ut ipsa Nivi Martini die è vivis excederet, & daretur inferis, nisi vitam mutaret in melius. Non mutavit tamen, nec verba monentis audiit; nec minus aliquo loco habuit; imò perulanti joco iactare cepit, ea esse somnia Papistica, & puerorum terribilimenta. Adeo miser & miserabilis hic adolescens mortui monentis, ac minantis, jamque destinatum æterno exitio diem denuntiantis portenta, temerarius contemptor elusit. Porro ut se ipse ac suos falleret, ipso D. Martini Episcopi festo, convivium apparatusi iussit infano sumptu, & inter pocula, ebriaque mensas explodere cepit objecta sibi in somnis spectra. Sic dissimulante cælo, hilaris & multo vino madidus abiit D. Martini dies: imò & nox impuris amoribus data, solitaq; veneri. Ubi primum illucescere visa subsequens dies, & sol surgere, è strato surrexit ille, non ut à solutiore vitā, ad arctiorem se reciperet, sed ut in cælum, impias iactaret voces: ecce jam ut in

c Luc. 16,

aperto sunt somnia illa Papistica
 ut dies, ut nox, quæ mihi debuit
 esse decretoria, & fatalis, non so-
 lum innoxia effluxit, sed & hilaris
 atque amœna inter delicias, a-
 moretque meos. Vix hæc dixerat,
 cum in libidines præcepit, in pel-
 licis amplexus ruit & oscula, quæ
 dum incautus carpit, de repente
 solutis quasi totius corporis, ner-
 vorumque compagibus, averso
 capite mortuus concidit, & infe-
 licem animam expuit, & quidem
 ut illi ostento sua fides esset atq;
 authoritas, ipsâ die D. Martino
 Pontifici & Martyri sacrâ, quam

ante prævidere potuisset, si Ca-
 lendarium tam sedulo percurrisset,
 atque chartas lusorias: in eo
 enim legisset D. Martino Episco-
 po Turonensi, ipso dierum or-
 dine supparem D. Martinum al-
 terum, eumque Pontificem simul
 & Martyrem, qui pedo graviore
 feriret, mactaretque superis ac
 Deo rebelle caput. A quo velim
 posteros omnes probè monitos,
 ut sapere discant, monitores au-
 dice, & non temnere divos, deni-
 que, ut a quorum facta imitantur,
 evitus perherrescant.

a Cic. Philipp: 2.

EMBLEMA II.

Joannes in Vinculis. Matth. xv.

IN VINCULA SERTIS
DOMINICA II. ADVENTUS.

Inmarcescibilis corona, adversitatis vinculis contexenda est.

- §. I. *Quinam victi in Domino, ferreis sibi vinculis coronam texuerunt.*
 §. II. *b Morborum, aliarumque afflictionum vinculis astricti, coronam texuerant.*
 §. III. *Vinculis Religionis, nec non vinculo conjugali, corona gloria adaptanda.*

Eclog. 6 b Eph. 4

Joannes in vinculis. Matth. II.

CUm a Arcades olim inspectante Rege decertarent, confluerant, ut fit, è Græcia, Perside, aliisque Regionibus non pauci: quos inter unus aliquis percunctatus, quid rerum Arcades agerent? ubi olympia, ac certamina gymnica institui percepit; denuò quærenti: quodnam victori præmiū obtingeret? Coronam oleaginam responderunt. Hic Tigranes Artabani filius, solertissimum illud epiphonema subiecit: in quos viros nos ad pugnandū congregimur, quos non pecuniarum, non auri; sed gloriæ, & honoris corolla, in generosissima certamina concitare solet. Etenim ut scitè Festus: *coronæ, sic dictæ, quasi colhonorent.* Quod ubi gentium Doctor expendit, sic paucis Christi athletas exhortatur: *b & illi quidem ut corruptibilem coronam accipiant, nos autem incorruptam.* Coronam quisquis hanc amat, & ambit immarcescibilem in cœlis, eam sibi ipse hîc in terris, variis funiculis & vinculis nectat, aut plectat necessum est. Hanc nonnulli captivitatis vinculis; alii infirmitatis vinculis; alii têtationis vinculis; alii paupertatis, ac cuiusvis adversitatis vinculis; cõplures vinculis Religionis; quidam vinculis matrimonii ac mandatorum Dei præclarè contextuere.

a Herodot. l. 8. Paschalius de corona

1, 5 c, 6 b I Cor. 9

§. I.

c Quinam vinciti in Domino, ferreis sibi vinculis corollam nexuerunt?

Primum quidem suo, eoque maxime luculento exemplo Principes Ecclesiæ comproba-

c Epbel; 4

runt: quorum vincula Orator aureus nimium quantum commendat exponens illud ad Epheseos 3. *Ego Paulus vincitus Christi Iesu;* & ad Ephes. 4. *obsecro vos ego vincitus in Domino.* ubi ait: *d magna dignitas hæc, & regno quovis, ac consulatu major.* Vis eorum pretium appendere? expende quid addat, quàm supra tertium cœlū hæc vincula extollat: „ quod si quis mihi vel universi cœli, vel hujus catenæ copiam, & operationem largitus esset, catenam hæc ego planè elegissè; si mihi cum Angelis, & iis qui propè thronum Dei sunt, standū fuisset sursum, aut cum Paulo vincito; catcerè utiq; præoptassem. Nihil hac catena beatius; nō ita beatum dico Paulum, quod in Paradisū raptus, atq; quod vincula sustinuit: neq; enim dicit, hortor ego vos, qui ineffabilia verba audivi; sed hortor vos, ego vincitus in Domino. Unde exclamat: *Obeata vincula! ô beatas manus quas catena illa exornavit!* Fatebor equidē ingentis pretii fuisse catenam auream, e quam Huayna Peruanorum Rex sibi fieri curavit, longam septingentis pedibus: annulis connexam, quorum crassities brachiale, sive carpium adæquabat: tanti ponderis, ut ducenti iuvenes eam movere non valerent. at unus annulus è vinculis Pauli, aut limatura catenarum Petri, hanc longè antecellit. Pergit porrò idem Doctor, Petri vincula deprecare, cum ait: *f Sic Petrus vincitus fuit, & ab angelo solutus.*

d Chryf. hom: 8, id epist. ad Ephes. 3,

e Nieremb, hist. naturæ pag 140

f Chrysof. supra cit

hic si mihi quispiam dixisset, elige,
 utrum velis? vis esse Angius Pe-
 trum solvens, an Petrus vincetus; Pe-
 trus utique esse maiussem: majus
 hoc vinculorum donum est, quam so-
 lem sistere, aut mundum movere, aut
 dominari demonibus eisque expelle-
 re. Eiusmodi præconia divinus
 Augustinus congerit, ex quo hæc
 delibasse sufficit? a merito per
 omnes Christi Ecclesias, auro pretio-
 sis habetur ferrum illud pœnalia
 vinculorum &c. b Anno 1272.
 10. Martii obiit Bononiæ Princeps
 Henricus, Filius Frederici II.
 Imp. sepultus in templo S. Do-
 minici, postquam 22. annos à
 parente detentus fuisset in car-
 cere peculiaris amicus Henrici,
 multum egerat apud Imperato-
 rem ut filium liberum dimitteret
 imò promisit Imperatori sin li-
 trum, catenam auream tantæ
 capacitatis, quæ totum ambitum
 murorum urbis Bononiensis
 complecteretur. plus dico, sit
 quæ orbem ambiat, nihil ad
 compedes Pauli, nihil ad vin-
 cula Petri, pretii conferret. Quor-
 sum hæc tam proluxa vinculorum
 encomia? ut quid compedes li-
 bertati, Regno, dominatui omni
 antistare, ferrum auro præcalle-
 re, sanctissimi Patres pronuntia-
 rum? norunt hi periti, rerum æ-
 stimatores, vincula fertis nec ten-
 dis adhiberi: his neci coronam
 immortalitatis, quovis diadema-
 te præstantiorem, dum hanc lau-
 dæ suarum causam subjungunt
 Antiochenus quidem Præsul: c
 non enim caput ita splendidum red-
 dit corona margaritis conspicua, ut
 cæteræ ferrea, quæ propter Christum
 a August. Serm. de SS. 9 in festo Pe-
 tri & Pauli serm. c b Perard, De u. 2,
 Advent, c Chrysoß, cit

fertur. Quid, quod ipsum Paul
 gladium, ex libero chalybe sibi fle-
 cti optet in coronam: sit mihi, in-
 quit, gladius ille pro corona, & cla-
 vi Petri pro gemmis in diademate
 Hipponensis vero Antistes, in-
 rem nostram non minus diserte
 d Felices illi nexus. qui de manici
 & compedibus in coronam mutand
 confirmat id ipsum Cyp. Martyr
 dicens: e non sunt vincula, sed or-
 namenta, quibus Sanctorum pede
 non copulantur ad infamiam, sed
 clarificantur ad coronam. Ac ho-
 dierna quidem die, felices ac for-
 tunatas magni Baptistæ manus
 dicere possumus, quibus Messiam
 reparatorem universi, fontem
 gratiæ, baptismi lymphæ tingere
 datum est; feliciores quibus di-
 gito notare, signareq; agum, qui
 mundi peccatum tolleret; at lon-
 gè felicissimas, quæ Dei causâ
 vinculis, quasi murenulis aureis
 redimita sint, Doctrinæ nec non
 discursui servit, quàm variè variè
 Patrum in illud Canticorum lu-
 serint: f murenulas aureas faciemus
 tibi. Primò, quòd catena sit, quæ
 significet connexionem omnium
 scientiarum: Secundò, per hanc
 catenam intelligi beneficia Dei
 catenata, juxta illud:

*Munera corda ligant, animos ho-
 minumque, Deique.*

quibus sunt obligati mortales, &
 devincti, vulgò verbonden. Fin-
 gunt Poëtæ, Herculem ex ore suo
 catenas aureas emittere ad aures
 adstantium, atq; his trahere quò
 collibitum est; divinus Alcides
 Christus monstrorum domitor,
 non modò aures, sed & omnia

d Aug. de SS. serm. 28 c Cyprian
 epist. ad Nevelsum f Cant. i g No-
 varini Schediasm, pag. 8;

mem-

membra nostra, sibi obstricta, & devincta habet; dum unum quodque singulari beneficii vinculo sibi colligavit, ut nos totos ad se traheret, dum gratias creationis, conservationis, redemptionis, aliasque innumeras contulit, vermiculatas donis naturæ. a Philo Judæus per has murenulas, intelligit connexionem, & vinculum omnium virtutum: Stoici quippe asserebant, omnes inter se virtutes colligatas esse, juxta illud Tullii: b omnes virtutes germanitate quadam inter se, & quasi quodam cognationis vinculo continentur. quod Doctor Angelicus 1. 2. quaest. 65. ar. 1. confirmat. Alias complures expositiones videre est, apud Cornelium, Salazarium, Gisserium, aliosque. Suffecerit ad propositum nostrum, notare sensum Philonis Carpathii, qui per murenulas, accipit Martyria & Martyres, qui catenati fuere olim catenis ferreis, nunc aureis in cælo; suntque aurei ob charitatis soliditatem, stigmatibus flagellorum, clavorum, & tormentorum dispuncti. c Hinc Sanctissimus Patriarcha noster Ignatius, gloriatur *vincitum in Domino*, suasque manicas ac pedicas, omni torque pretiosiores ducens, exclamat non tot compedes, nedum Salmanticæ, at ne in universâ Hispaniâ, imò orbe toto reperiri, quin plures amore Jesu sui expetat: ubi enim Christum arctissimis vinculis constrictum, ubi spinis redimitum, intrasse in gloriam suam contemplatus est, non aliam sibi coronam rectere

studuit, quàm sacro oraculo didicerat: *d coronans coronabit te tribulatione.* e Hinc Babylas Antiochia Episcopus & Martyr, jussit discipulos, ut catenas quibus corpore constricto, animus jam liber evolabat, quasi victoriæ insignia, & triumphî coronam, secum ad gloriam immortalem transiuro, sepulchro conderent; nec injuriâ cum de ejusmodi Christi athletâ Chrysostomus scribat: *f invitum eum coronabant catena.* Quid porro Magnus Athanasius, de vincitum in Domino tradat, edisseram, ubi qui vir, & quantus in vinculis exstiterit, brevi elogio exposuero: Athanasii virtus senilis in puero; puerile nil umquam habuit, præter ætatem Antonii magni discipulus, sub Chirone altero Christianus Achilles, æquè infensus Ario, ac Arius Christo: in omnibus ab eodem dissentiens, in hoc uno consensit, quòd uterque Athanasium nollet Episcopum, utroque tamen invito, tractus ad Insulas. Sed & *habent redimicula mira*, & sacra tiaræ vinculis exornata fuere; qui satis amari non poterat, incurrit in odia, ab hospitibus delatus ad hostes, nunquam non agnitus innocens, damnatus ut nocens. Sedem maluit mutare, quàm syllabam. sed hostes suos ideo in Athanasium Deus allisit, ut frangeret; invisum invidis lumen, ne extingueretur, abscondit; alto diu clausus in puteo, eum impleisset lacrymis, nisi desiccasset ardoribus: sub Valente petitus ad necem, quatuor menses in patris sepul-

a Cornel. in Cant c: 1 v: 10

b Cic 2. Tuscul.

c Ribadin. in vita.

d Isa: 22. e Særius 24. Iau.

f Chryl hon. 10. epist: 1 ad Coloss. 4

g Virg. l. 9. Æneid.

chro delituit, malens cum mortuis, quàm cum perditis vivere quadraginta sex Arianorum, ac totius propè orbis persecutiones perpessus. vel sic homine major, quòd omnes constanter pati posset. hic post tot certamina, vincula & carceres, sic vincetos, sibi hinc coronam nectentes hortatur: *a scio premium, hinc qui sustinent, retribuendum esse à Salvatore; & quòd vos, ubi sustinneritis, habebitis gloriam, qua dicere licebit: fidem servavi. rec. pietis autem coronam vitæ quæ repromisse Deus diligentibus se. b* Quare afflictionem Sancta Gertrudis, verè annulum desponsationis vocitavit. Franciscus Assisias adversitates sorores suas, alter verò Franciscus Borgias, amicos ac necessarios suos appellarunt. & ex sexu fragili, Agnes agno nupta, inter vincula & tormenta, hisce verbis, teste Ambrosio ornatum suam depredicat: *c collum meum cinxit lapidibus pretiosis, tradidit auribus meis inestimabilis margaritas, induit me cyclade aurea, immensis molibus ornavit me.* ego cum Propheta compedes, funes, catenas, dixero vincula charitatis, & à Deo nobis immitti, ut quædam divini amoris philtrea, seu *minne-strixkens*, quæ præstigiatores, nodos veneris dixere: *d nocte Amarylli modo, & veneris dic vincula nocte.* quibus devinctus amans ut amens nunquam non de amato cogitat, nec umquam abesse, aut divelli potest. Haud secus amator hominū *e in funiculis Adam traham eos in funiculis charitatis.* ubi Villalp

pandus: *f in funiculis Adam traham eos, nempe doloribus & afflictionibus traham, quæ sunt mei erga illos amoris pignora, propterea addidit: in vinculis charitatis.* hisce vinculis à Domino, & in Domino vincti sunt, qui morborum tentationum, aliarumque afflictionum funibus constricti sunt.

f Villalp in Ezech. c 6 Corn, in Oseeo c. 11.

§. II.

Ex hisce vinculis corona tendenda.

Terrea isthæc generosorū pugilum, qui in carcere bojam trivère, gravia quibusdam nimis, ac ponderosa videntur; qui tamè ne coronam amittant, vinculis morborum à Deo captivantur, & ex infirmitatibus suis, quasi lemniscis serica contexunt. quæ ne longius petita dicantur, recès est illud Virginis Lydwina: quæ ut formam integritati obesse vidit, dignum virgine rata est votum, deformitatem cælo petere: audit hoc, & omnia morborum examina misit: iis ita gratia defluxit, ut nemini jam placeret cadaver domum ducere. sed sic illa demū formosa Christo visa est; & cum morborum funibus adstricta, ne pedem efferre valeret, ipsum sponsum cum Virgine matre ad se traxit. sed & hæc *b vincula sericis* serviisse cognoscascum vigesimum octavum in suâ infirmitate annum ageret (passa est autem cruciatus supra quàm dici aut credi potest, graves, annos octo & triginta) ardens desiderio Martyrii, in ecstasi vidit coronam

g Surius in vita Cornel. in epist Jacobi c. 20 pag. 21. h Virg. Eclog. 6 elegac.

a Athan. orat. 1. contra Arian

b V. Novarini Adagia n. 467 in vita

c Ambr. de Virg. in l. 1.

d Virg. Eccl. 8 o Oseeo 11

elegantissimam quidem, ast imperfectam, nec dum in orbem penitus absolutam. quam ut compleret, obnixè Deum efflagitavit, plura morborum & ad veritatum vincula suppeditaret. annuit divina bonitas, misitque milites, qui eam convitiis & verberibus malè mulctarent. ac tum demum coelestis genius mirà luce coruscans ad eam visit, hæc paucis enuntians: *Salve charissima soror, ecce nunc absoluta est corona, quam nuper imperfectam vidisti.* hanc sibi corollam contexit variis injuriarum ac morborum vinculis, 38. annis non pedem domo, nec cubili efferendo. ô novam captivitatem! quâ Deus arcanis nodis dilectos sibi obstringit. a celebre symbolum est, quod parthenii sodales, Collegii Rom. Societatis Jesu sibi delegerunt, dum virgini matri obtulerunt Magnetem, ex quo annuli arcana amoris vi, & secreto complexu sibi innexi, catenam referebant, subjecto lemmate: *arcanis nodis.* ad rem nostram. Fuit qui morbum Magnetem finxit, quo Deus ægrorum animos velut annulos, instar catenæ sibi colligavit, quam catenam ingeniosissimè D. Augustinus describit: *b magnetem lapidem, inquit, novimus mirabilem ferri esse raptorem: quod cum vidi, vehementer inhurrei: quippè cernebam à lapide ferreum annulum raptum, atque suspensum: deinde tanquam ferro, quod rapuerat, vim dedisset suam communemque fecisset: idem annulus ad motus est alteri, eumque suspendit; atq; ut ille prior lapidi, sic alter annulus priori lapi-*

*di coharebat. Accessit eodem modo tertius, accessit & quartus: jamq; sibi per mutua connexis circuitis, non implicatorum intrinsecus, sed extrinsecus adhaerentium, quasi catena pependerit annulorum. Quis istam vim lapidis non stuperet? quæ illi non solum inerat, verum etiam per tot suffusa transibat, & invisibilibus ea vinculis subligabat. Ira hominem quantumvis validum ac robustum, nullis extrinsecus funibus constrictum, cernis manibus, pedibus, cunctisque membris velut vincitum, ubi invisibilibus dumtaxat morbi cujusdam vinculis distinctur. Amabo vos captivum mihi in cyppo & compede, ac unâ hominem apoplexiâ, podagrâ, aliâve gravi infirmitate dejectum contemplamini: uter horum expeditius se movere, longius procurrare gestiet? Inducit hic c. M. Gregorius mendicum nomine Servulum, qui à primâ ætate usque ad finem vitæ paralyticus jacuerat, nec in lecticâ confedere, nec manum ad os deducere, numquam se in aliud latas convertere, nec omnino se commovere valebat; semper tamen dolore ingravescente, Deo laudes concinebat. ac tandem hinc morborum vinculis solutus, coronam adeptus est, ad quam texendam, hic manus expeditas habuit: addit enim S. Doctor: *longus languor brachia tenuit, sed tamè à bono opere non ligavit.* Alterum vobis in hac palastra exercitatum, testem Jobum invoco, qui cap. 13. illud apud altissimum gravissimè queritur: *posuisti in nervo pedem meum.* S. Isidorus*

a P. Sylv. Petra Sancta, in Symb her. p. 400, b Aug. l. 21, de civit. c. 4

c S. Greg. l. 4, dial. c. 14 & hom. 1 in Evang.

lib. 4. orig. nervum proprie vinculum ferreum, Festus & Plautus passim compedes & bojam, interpretantur. P. Sanctius hic, appositè nervum pro impedimento sumit, quod hominem, constringit & ligat, neque vagari sin it libero incessu; qualis, inquit, est podagra, quæ juxta suam notationem vinculum sonat, aut captivitatem pedum: nam secundū etymon *πῶδ' αὐγ' ἔγγ' ἑπεδικα* vocantur, quia hac laborans, nihilo magis incedere valet; quàm si vinculis adstrictus esset. unde, inquit Chrysostomus, talis cum Paulo liberè exclamare potest: *a ego vincus in Domino*, quandoquidem cum non secus ac Martyrem, corona maneat Martyrii: „Dic, quæso, cum ardens febris te intus vexat & urit, & aliorum suadentium excutis incantationem, an non es redimitus coronâ Martyrii? quæ sibi texi visus est b S. Guilielmus Roschildensis in Dania Abbas, eximix vir sanctitatis: hic octo & triginta annos natus, cum lecto, supremo ex morbo affigeretur, per noctis quietè Angelos vidit, & coronam auro gemamisque distinctam apparere. petit cui illa destineretur? tibi inquit Angeli. quarit Guilielmus: quando perficienda sit? ajunt illi, dum passus fueris satis. quasi dicant, dolorū spinas nobis cœlo transmittendas, quæ à divinâ manu acceptæ in flores, imò in gemmas, aurumque convertantur, ex quibus corona nobis gloriæ contextatur. Autè Chrysostomus: „c quando

magis ingravescent calamitates, tunc magis exuberant corona. Quam magis ingravescent morbi, miserix, cruciatus; tantò uberiori copia cornu, flores exuberant, quæ in coronam nectantur. Quod olim, ut piè d Francisus de Sales adnotavit, sponsæ nullas die nuptiarum coronas florum gesta potuerunt, nisi quas ipsæ manibus suis legissent, & aptè in corollam colligassent; quanto pretiori jure cœlestis sponsus. Sponsas suas id æmulari desiderat, quas quidem invitat ad coronam, sed non aliam, quam propriis sibi manibus texerunt.

Ita alios colligatos invenimus *vinculo improperii*, e Job 39. *alio vinculo in mendicitate.* Ps. 106. quod ut alter Propheta ait: *vinciantur sanibus paupertatis*, quibus cur regnum cœlorum promissum sit longè ditiores sunt f Glycerâ in lâ, quæ plectendo & colligendo vinculis corollas, *sustentaverunt paupertatem.* nec quisquam demerabitur, horum quempiam sibi necere coronam in cœlis, qui hinc funiculis unum *g vinculum perfectionis* contextuit in terris. Hoc qui volet, ex illo probet Chrysostomus quod hinc sanibus, passiones urabidæ feræ alligentur. „h quemadmodum, inquit, alligatam bestiam non ita timemus, ut emissam, ita etiam vitium non timendum in afflictione; tunc enim alligatum est animi ægritudine, & aliis vinculis. „nullus seu vinculum, quod collum molossi cingit eundè metur, & lupos arcet. unde i Nicol. Ursinus Piriliani comes, d Sales directus spirituel c: 38. e Job 36. f Psal. 1, 33. g 11-g Ad Cor. 12. 4. h Chryf. in Psal. 9 i Silv. Petra 8. in symb. pag. 41.

a Chryf. hom. 3. in epist. 1. ad Theff. c. 3. b In vita. c Chrysof. ep. 1. & 4. ad Olymp.

& supremus Dux militiæ Venerorum, spondens fore ut Remp. defenderet, & ut simul convulneraret eos qui armis infestis auferent eam invadere, illum seu collare molossi ex corio, munim clavicularis capitatis pro symbolo extulit, epigraphæ adjecta: *cauciat, & defendit.* nullus enim molossum defendit, & lupum præterea consauciat, si ore hianti collum canis interstringere voerit. Scipio Æmilianus ita populum Romanum allocutus aliquando fuisse perhibetur: *nobis Reiq; publica præsidio eritis, quasi nullus canis.* Longè plus efficaciam habere censenda sunt adversitatis vincula, ut tartareum lupum arceant, animamque tueantur; ut merito hisce B. Agnes, quasi *pretiosissimis monilibus* ornata gloriatur, ubi illud obiter observandum occurrit, *monile* dictum esse à *monio*, quòd omnis, qui eo donatur, moneretur fidelitatis, & moris mutui. vel ut alii à verbo *munio*, quòd hoc quasi muniretur contra illicitos amores, alioque pudicitiam insidiantes proposita & amator hominum Christus, adversitatis vinculis suos optimè commonuit ac communiavit.

Cudit & divinus amor alia vincula, quæ non manui sed menti, non corpori sed animo injicit, traves nempe tentationum, infestationum, ac diabolicarum insidiarum catenas, quibus implicios Apostolus monet, velut torque aureâ condecoratos, exultare debere, dum ait: *a omne gaudium abstimate, cum in tentationes varias incideritis, Quod ne cui-*
a Jacobi c. 1,

piam paradoxum videatur, subdit Bernardus: *6 quoties resistieris, toties coronaris.* ut manifestè comprobatur Ruffinus in vitis Patrum lib. 3. nu. 104. ubi refert quemdam fratrem exagitatam fuisse ecogitationibus suis per annos novem, ita ut metu ipso desponderet de salute sua, & ad judicaret semetipsum dicens: *perdidi animam meam: jam quia perii vadam ad saculum.* qui cum abiret, venit ei vox inviã dicens: *tentationes, quas in novè annis sustinuiſti, corona tua erunt, revertere ergo in locum tuum.* Id ipsum & nobis stimulo esse voluit S. August., ut cum alacritate hæc vincula gestemus, nec dissolvi postulemus: *Et enim cum reluctamur, inquit, concupiscentia, non peccamus sed coronamur.* Propheta regius variis interioris animi angustiis, ac doloribus oppressus, nihilominus in iis gloriatur, & cantat: *d funes ceciderunt mihi in præclaris.* ubi Cassiodorus, funes ait esse tristitias & afflictiones, quibus mens ejus constringebatur; convertentur verò in præclara, *perducendo ad resurrectionis aeterna munera* & edocuit hoc discipulus cujusdam Anachoretæ, cui is surripiebat, quidquid bonus senex labore manuum corrogabat: *quin & jam viribus destitutum, & gravissimo morbo divexatum neglexit, sprexit, nec quidquam officii deferre voluit.* Cum interea senex eum ne levissimè umquam reprehendit, sed ad finem vitæ, apud se commorari passus est. &

b Bern serm: 5. de Quad, c Aug. l.

2. Gen c: 14 d Psal: 15

e In vitis Patrum Ponnequin Ament
divin part: 3. c: 27

ecce jam moribundus, illius per-
vicacis discipuli manum exolcu-
latus est dicens : *hæ manus mihi*
coronam texuerunt Alii illud Psal-
mi : *funes ceciderunt mihi in præ-*
claris, ad votorū vincula, quibus
Religiosi arctissime se Deo ob-
stringunt, referre nō dubitarunt.
quæ vincula extollens Hieron. a
Christi, inquit, *vincula voluntaria*
sunt, & vertuntur in amplexus,
a Hieron, epist. 127

S. III.

Vinculis Religionis, nec non
vinculo conjugali, coronam
gloria contexendam.

Religionem Doctor Angelicus,
suffragante Aug. à religando
deducit, sic enim docet : „ b ut
„ Religionis naturam cognosce-
„ re valeamus, hujus nominis o-
„ riginē inquiremus. nomen igitur
„ Religionis, ut Aug. in libro
„ de vera Religione innuere vi-
„ detur, à religando sumptum est
„ Illud autē propriè ligari dici-
„ tur, quod ita uni adstringitur,
„ quo ei ad alia divertendi liber-
„ tas tollatur. sed religatio itera-
„ tam ligationē importans, osten-
„ dit ad illud, aliquem ligari, cui
„ primò conjunctus fuerat, & ab
„ eodē distare inceperat. & quia o-
„ mnis creatura, prius in Deo exi-
„ stit, quàm in seipsa, & à Deo
„ processit, quodammodo ab eo
„ distare incipiens secundum ef-
„ fectiam per creationē, ideo ra-
„ tionabilis creatura ad ipsū Deū
„ debet religari, cui primò con-
„ juncta fuerat : & ideo Aug. dicit
„ in libro de vera Religione : re-
„ liget nos Religio uni onipoten-
„ ti Deo. Quod fit per tria voto-
„ rum vincula, quibus dum libere

a S. Thom opusc 19 c contra impu-
gnares Dei cultum & Religionem.

corpus & animam captivamus.
necessitatē nobis gravissimam in-
ducimus, ne unquam à Christo
cui obligati sumus, recedamus,
neve *funiculus* ille *triplex* disrum-
patur. Similitudinē Platus e à vi-
tibus desumit; vites enim aliæq;
teneriores arbusculæ vinciri solent
ad stipites firmiores, à quibus
sustinentur, sic homines si naturæ
instabilitatē, & levitatē agnos-
cunt, quam agnoscere õnes debent
facilè intelligent, nihil salubrius
esse posse; quàm si hanc ad eò in-
stabilē & incertam voluntatem
defigant in Deo, votiq; spon-
sione stabiliant, quâ ejus numini inper-
petuum obligentur. Quod ne cui
fortassè grave videretur, præclare
Bern. toto passionis tractatu,
Christum viri comparavit : *Quæ*
vincula, inquit, *visita vitis non vi-*
deat? videamus tamen hoc vincu-
lum; primò obedientia fuit, obedi-
vit enim patri, usq; ad mortem; obe-
dit enim patri, usque ad mortem;
obediuit matri & Joseph, secundum
vinculum verus virginis, virtutum
in præsepio fuit, juxta illud : virg-
infans inter arcta conditus præse-
pia, membra pannis involuta, virgo
mater alligat, pedes, manusq; crur-
stricta cingit fascia. ubi quis non
videat, tria Religionis vincula o-
bedientix, castitatis, & pauper-
tatis perfectissime contineri?

Legimus Gen. 22. cum Isaac
immolandus esset, pedes ac ma-
nus vinctum fuisse; nec dubium
quin ipsius consensu: nullæ enim
patris jam grandævi vires id po-
tuisset in filium ætate & robore
florentem. Igitur cum ita animo
paratus esset, ut hic ipse consen-
sus testatur. quæ fuit causa, cur vel

c Platus de datu relig l. c. 20

d Bern, vitis myr, seu tract. de Pass. c. 4

patet

ater filio, vel ipse quoque filius, bi vincula adhibenda iudicaret? mirum ut illa bona & recta voluntas, iisdem quasi nexibus Deo vinciretur, ne ullo deinde casu ut perturbatione elaberetur, aut effugeret. *a nescit filio*, inquit Ambrosius, *manibus suis vincula mater, ne refugiendo filius, & vivis exstus peccatum incurreret.* sic consentit Augustinus: *bruitur innocens bestia, ne offerentis votio putares se minus aliquid subbere, si impatientia doloris, vitia recalcitraret.* Quare non timide sed fortiter egit Isaac, dum hac sibi necessitatē induxit, quā imper vellet, nec posset non vellet, Deo obtēperare. quod de omnino Religioso Aug. : *c Felix necessitas que ad meliora compellit.* Rē simili dilucidē exponit D. Anselmus : *„sape, inquit, devenire videmus, ut cum secundus est a quis, alligari se prius velit: insuper etiam contestetur, nolle se solvi, etiam si petat. Itaque si potest accadat, ut dolore adactus clamet, ut solvatur; sector tamen pergit, donec curatione perfecta ple quoque ægrotus gaudet se non auditū, proficitq; ei sectio, quanquam invito animo admittitur, & tamen in ipso quoque ejulata non tam medicinam, quam medicinæ asperitatem reculabat. immillimè igitur is, qui initio religio sum jugū spontē subiit, sequi; alienæ potestati quasi medicandū tradidit, etiam si deinceps quædam incidant à quibus voluntas abhorrere videatur; perfert quia vincētus est, & illud ipsum medicamentū, quanquā non adeo libenti animo recep-*

V. Fernand in Gen c 22 b Aug. ser, c Aug. epist. 45 ad Augustinarium, csel, lib. similis,

tum, prodest tamen & sanitatē adfert, quam fortasse solutus refugisset: ut deniq; depulso morbo gaudeat etiam, sibi non aliter licuisse.“ hactenus Anselmus. Cū igitur ad obstringendam fidē nostram, quam Deo debemus, nullum sit vinculum majus & arctius, quā voti, manifestum est, quod e non oportet solvi à vinculo isto, ullo umquam tempore, aut ullo tentationis impetu illud cōfringi, nosque dissolvi ab eo, cui tam arctē obstricti sumus: nam si quis columnæ alligetur, non tam is columnæ, quā etiam columna ipsi alligatur: sic qui se Deo adstringit, vicissim etiam sibi quodammodo Deum obstringit, ac devinctum habet. Hinc est quod Petrus Blesensis Alexandrum Monachum Carthusiensem, à Religione divortium mediantem perstringit: *unde hoc tibi ut recedas à loco cui te Religionis voto, & stabilitatis vinculo obligasti? non ultra tēpus abeundi, nunc voti vinculo adstrictus, & ipsi Christo crucifixo obligatus es.* merito igitur adhuc saluberrima vincula etiam ultrò induenda, nos hortatur Spiritus sanctus, & invitat his verbis: *si in iace pedem tuum in compedes illius, & in torques illius colūm tuam. Subjice humerum tuum, & porta illam, & ne accedieris in vinculis eius.* quibus religiosi omnes devincti, equites roquati redduntur. unde non minus ingeniosè, quā religiosè unus aliquis hæc vocabula: *paupertas, castitas, obedientia,* hoc Anagrammate commutavit: *hic reoptanda est ea captivitas.* g Imò

e Luc. 12, f Eccl. 6

g Lapidibus opule, spiritus II, s. 30

centies, & millies; ut testatur P. Jacobus Gerrutus Italus, qui quo se arctius Deo adstringeret, ter millies per diem vota renovabat. Symbolicè verò tria hæc votorum vincula depicta vidi; vinculum paupertatis, per sarcinam byssi, quæ vili cannabi ac stuppeis funibus colligatur, epigraphæ: *a quæque latent meliora puta.* vinculum castitatis, per uniones, quos genius filo aureo adunabat. Epigr. b

His addunt vincula deorum.

vinculum obedientiæ, per cymbam Myoparoni alligatam Epig. *c usque sequar te.* His victos in Domino, animando alloquitur Ambrosius: *c qui fers jugum Christi erige cervicem; redimicula geris non vincula.* Graviora longè pro nobis sustinuit Christus, pergit ea enumerare Bern.: *d quartum vinculum fuit funis, quo ligabatur, cum caperetur ita enim habes: tunc injecerunt manus in Iesum, & vinxerunt eum.* præsumpt hic in amarissimas querelas Doctor mellissimus: *ô Rex regum & Dominus dominantium! quid tibi & vinculis? e bene quidam Rex, cum percussus sagitta, peteretur ut se ligari permitteret, donec excinderetur, quia levissimo motu mortem posset incurvere non decet, inquit, vinciri regem libera sit regis & semper salva possessas. O Deus Deorum, quantum ergo derogatum fuit libertati, & potentia tua! tot adeò ligariis vinculis qui solus ligandi & solvendi potestatem habes. video oculis mentis te Domine Iesu, tam duris nexibus ad*

a Ovid. Metam. l. 1. b Horat. l. 1 Sat. 9, c Ambr in Psal. 118

d Bern vitis mystica tract de Pass. c. 4 e De Alexandro M. Curtius l. c. 11, de Caio Mario Plur. in Apoph.

*strictum, tamquam latronem trahere ad Iudicium principis sacerdotum & inde ad Pilatum; vides & perhorresco, & admiror: & admiranda defice: è, nisi quod liquidè cognoscite prius in corde, charitatis nexibus fuisse constrictum, qui ad deteriora vincula suffraganda te leviter attrahere potuerunt. Et hæc nos attrahere non poterunt, ut vincula religionis, quæ Christus nobis intorques, & diademata commutavit, induamus? Hicce vincit in Domino nos hortatur idem Bern.: *f vinciamur ergo vinculis passionis bene Iesu, ut etiam vinculis charitatis, cum illo vinciri possimus. ipse vel vinculis charitatis devinctus, ad suscipienda vincula passionis, de cælo tractus in terras; non è contrario qui de terris trahi desideramus ad cælum, prius passionis vinculum nostro capiti colligemus, & per hoc, ad charitatis vincula pertinentes, unum efficiamur cum ipso secundum quod oravit patrem dicens: rogo pater ut quos dedisti mihi, sint unum in nobis, sicut & tu ego, unum sumus: Est enim, ut alibi docet: *g spiritus ipse indissolubile vinculum charitatis. Quid hæc unitate gloriosius? unum cum sponse eris. Hac unitate se Apostolus Christi vinculum sentiebat, cum dixit quis separabit nos à charitate Christi &c? optemus totis desideriis, huius charitatis vinculis, sponse & Domino nostro colligari. ut quæ admodum hæc Batavi scitè in numimate expresserunt, vincula non constricta, hoc lèmate subiecta nec viribus nullis: ita Religiosi Deo triplici funiculo, arctisq; nodis obstrictum, nec tribulati***

f Bern cjo. g Bern ser. l. in oct. F schæ. h Lukius lib. Numism

nec tentatio, nec humilatio, nec afflictio ullis viribus valeat separare. Quo fiet ut supremus cœli Imperator, Religiosorum collo, velut aureolam singularem, torquem aureum pretiosissimis virtutum gemmis distinctum injiciat: quod Magnus Gregorius innuere videtur, alludens ad illud Psalmi: *ut audiret gemitus compedidorum. cui alterum versum connectens, dicit: a sanctissimi viri non incongruè compediti dicuntur, quia ligati vinculis disciplina Dei, nequaquã ad ea quæ exteriora sunt vagantur de his namque compedibus scriptum est. injice pedes tuos in compedes ejus, & in torques illius collum tuum: quia profectò, cum à pravitate gressus compescitur, ejus fides sanctarum varietate virtutum adornatur.*

Tandem ad alia Conjugatorum vincula veniamus, cum hac tempestate non unum reperire sit, *b* cui vincula jugalia cura. quem seiscitari juvat: *quid est duorum vita conjugum? jugum.* Quo jugo Eheu! aded duro multi onerati sunt, ut S. Chrysostomus virum & uxorem comparare audeat duobus servis fugitivis, qui sunt inter se catenâ colligati: ut etiam si herosuo se eripiant, alter tamen alterum sequi cogatur, nec ab invicem sejungi possint. Hoc vinculum innuit Paulus: *e alligatus es uxori? noli querere solutionem.* unde sanctissimus Doctor sic scribit *videsne rei necessitatē & inexorabilem servitutē? vides utrumq; funiculis constrictū? est enim connubii necessitudo instar vinculorum.* Cui consonat illud Basilii: *d* quicum-

a Greg. in Psal. 101, b 4 Æneid.
c I Cor. 7 d S. Basil. constit. monast.
e, i Ruth, c, i

que à mundi vinculis liber esse desiderat, conjugium velut compedes fugiat. Norunt impliciti, & vinculo conjugali adstricti, quàm durum, quàm ferreum, quàm adamantinum hoc matrimonii vinculum sit, nullâ vi humanâ dissolvendum, mortis dumtaxat falce dissecandum. sic tamen, ut has quantumvis graves catenas, charitas ac amor mutuos in funiculos byssinos, hæc vincula ferrea, si inconcussa, si infracta, inviolata æquanimiter ac hilariter secundum Dei legem tolerantur, in coronas ac diademata convertat. Hæc Ambrosii Doctrina est: e quodam enim vir & mulier nexu inter se amatorio copulatur, & quibusdam invicē sibi habentis amoris adstricti sunt, bona igitur vincula nuptiarum, sed tamen vincula, etsi vincula, tamen vincula charitatis. Quò referri potest illud Augustini: f ferrea vincula sunt, ament & aurea erunt. sic ut numquam per mutuas rixas & jurgia, horum viaculorum strepitus, harumque catenarum stridor audiatur: sic ut numquam per incontinentiam, infidelitatem, adulterium, hoc vinculum violetur: sic ut numquam legē Dei prævaricando, cui g vivente viro alligata est, hos nexus infami divortio rescindere nitatur. Atquē ita fiet ut corōna quæ initio nuptiarum fuit florea, per charitatem in fine vitæ, laurēã imò aurea reddatur.

Denique ut funem abrupam, mortales omnes vinculis mandatorum Dei adstricti sunt, quorum vel unicum confregisse, coronata immortalitatis violasse est. ob-

o Amb 13. de Virg. f Aug. in Psal. 150. g Ad Rom: 7 I Cor: 7

servastis, ut opinor, plus vice simplici, apud pharmacopolas unguenta pretiosa, aromata, aliaque exquisita pharmaca, probè desuper causa ac funiculis constricta, ne quis odor exhalet, subtilior spiritus evaporet, aut etiam ne qua pulveres aut sordes inficiant. Ita Numerorum 19. *vas quod non habuerit operculum, nec ligaturam desuper, erit immundum.* ligaturam desuper non ineoncinne præclarus Ecclesiastes, a mandatum Dei, quod nos artiffimè obstringit, interpretatur; *Lex enim, ut inquit Tullus, b vinculum est.* has quisquis ligaturâ caret, immundus est, ac ilicò omnem virtutum fragrantiam, ac gratiæ succum, quæ vinculis attinetur, amittit. Testatur ipse, de quo in præsentiarû agimus *Ioannes* (id est gratia) *in vinculis quæ nisi concludatur, ac funiculis mandatorum Dei vinciat, evanescit.* divinum hoc studium est, non laxare habenas ad libertatè carnis, sed potius restringere, & amabilem inducere servitutem. pedes, inquit *Iansenius* c ille Gaudensis, constringuntur, cum prævi affectus cohibentur, collum, cum superbia incurvatur; manus, cum à malis Dei timore arcemus. alacriter denique hæc divinatorum præceptorum vincula gestando, *d ne acedieris vinculis ejus.*

Hoc vinculo colligatæ sint manus, ne ad aliena extendantur, ne tactu impudico contaminentur. Hoc vinculo constricti sint pedes ne ad popinas, ad prostibula, ad

effundendum sanguinem procurrant. sed sint e *pedes feliciter vincati, qui itinere salutari ad Paradisum dirigantur.* de quibus purpuratus Martyr exclamat: *o pedes ad præsens in sæculo ligati, ut semper in cælis apud Deum liberi.*

Hoc *ffune ligabis linguam,* in verba lasciva, calumniosa, detractoria, liberè evibretur, omnidenique membra ita constricta sint, ne ullum mandatorum Dei vinculum rumpendo, à Christo in æternum separetur. Quod *Jeremias* olim gravissimè questus est: *g scito & vide quia malum est & amarum, reliquisse te Dominus Deus tuum, & non esse timorem mei apud te, dicit Dominus Deus exercituum. à sæculo confregisti jugum meum, rupisti vincula mea, & dixisti non serviam.*

Quin potius in hæc vincula colla & manus ultro inseramus, in has compedes spontè pedes conijciamus, quo æternis Christi amplexibus devinciri possimus: ad quos *Licentium* sic paucis *Augustinus* hortatur: *h Deus quos primò alligaverit, & exercitatoris quibusdam laboribus edomuerit, solvit postea liberatisq; sese donat ad fruendum & quos primo temporalibus nexibus erudierit, postea æternis amplexibus alligabit. Quo vinculo nec incundirs. nec solidius cogitari quidquam potest. Prima hæc aliquantulum dura esse confiteor, illa vero ultima, nec dura dixerim, quia dulcissima sunt, nec mollia quæ a firmisima. Hæc vincula induamus, non sunt tam gravia, quàm vincula Petri; non sunt tam ponderosa*

a Pise rom. 1. Dom. 2. Adv b Cicero
1: 2 de finib. c Iansen. in Eccl. a. 6
v. 26. d Escl. 6.

e Cyprian epist. 72. ad Nemesian.
f Job 40 g Jerem. 2
h Aug epist 39. ad Licent.

est catena Dominici Loricati, non tam molesta, ut catena Eusebii, quæ ducentis libris ferri ponderabant, eas tamen noctu diuque gestabat.

Exoscuemur hæc cum Lioiôâ deprædicemus illa cum Paulo, moriamur in illis cum Babyla. illis nos ad se attrahet spõsus cœlestis, & imponet nobis coronam gloriæ, quam hisce vinculis conetuiamus. *a Veniamus ô dilectis* (invitat orator aureus) *ad vinculorû horum zelum & emulationem. quatenusq; mulieres aurea indubis monilia, Pauli desiderate vincula. non sic vobis circa collum fulget collare, ut in ejus animâ fulget ornamentum ferreorum vinculorum. si quispiã illa desiderat, hæc odio habeat. Illa vincula reverentur Angeli, hæc vero etiam ludificantur. illa vincula solent à terrâ ad cœlum tollere, hæc vincula à cœlo deducunt ad terram.* Quod ne cui mirum videatur, hominem compeditum è carcere ad solium, è vinculis ad coronam conscendere, illud Ecclesiasticis pro conclusione documento sit: *b quod de carcere catenisque interdum quis egrediatur ad regnum. c* Michaelem Balbum Leo Imperator indecore, & magno despectui habebat, utpote carcere opaco clausum, & vinculis ferreis constrictum; ipse verò Leo, rerum apicem nactus, impie vitam agens, impunè regnabat, singulis quibusque probis injuriis, imò & Deo, de fide Christiana perversè sentiens. Tandem superis, & hominibus exosus, à scariis trucidatur, & amulus ejus Michael Balbus, eductus è carce-

re; & catenis adhuc pedes constrictus (si quidem earum claves Leo asservabat) solio imponitur, & etiamnum ferro vincus, Imp. salutatur. Res profecto insolens, videre coronam, sceptrum & vincula concordare; caput diadematè redimitum fuit dum adhuc vincula manus & pedes constringerent. *d* Insolens & illud. Agrippam à Tiberio, Romæ in vincula coniectum, & vestigio mortuo Tiberio à Cajo vinculis exutum, Judææ & Samaritæ Regem coronatum, insuper pretiosissimo munere ab Imperatore donatum, catenâ nempe aureâ, quæ pondo æquabat ferream, quâ pridem vincus fuerat. Ludum hunc insolentè fortuna interdum, & perquam rarò ludit, ut è vinculis ad coronam educat; at divina providentiæ hic frequentissimus non nisi vincus, adversitatis. Religionis, mandatorum Dei vinculis, ad regnum evocare: sic ut nunquam non, per hæc vincula ad coronam perveniat, teste Dorotheo gentium: *e si compatimur, & conregnabimus.* Quam viam ad coronam certissimam demonstravit re & nomine Sapiens dictus, *f Carolus V. Galliarum Rex:* qui ut indolem filii sui Caroli exploraret, in unâ mensâ collocari jussit coronam auream & sceptrum, in aliâ gladium & galeam, filio alterutrum in electionem proponens. Hic juvenis Princeps singulari & supra pueriles annos sapientiâ, ad gladium accurrit, galeamque pensavit. Causam rogatus, non minus *sa* d Iosephus antiq. Jud. 1:18. c:8. & 1:19 c 3. e Ad Rom: 6

f Corrozetus de diis & factis memorab.

a Chrysost. ad Coloss. 4 hom. 10
b Eccl. 4 c Baron, an Chri. 820

pienter respondit: *per hac ad illa perveniri*. Ita planè sentiendum est, per vincula ad coronas perveniri: rectè quippè Tertullianus de corona militis cap. 5. *in capite quis sapor floris, quis corona sensus, nisi vinculi tantum?* Quare neminem captivitatis suæ pigeat, neminem vinculorum suorum pudeat, quia *a vincula illius alligatura salutis*. nemini deniq; illud

a Becl. 6,

Augustini excidat. *b floribus Ecclēsia cœlestis nec rosa, nec lilia de sunt*. Certemus nunc Charissimi, singuli ad utrosque honores, amplissimas accipere dignitatum coronas sive de virginitate candidas, sive de passione purpureas, vel de doctrin. laureas. Sive de vinculis mandatorum Dei, variis floribus distinctas.

a Aug. serm: 37. de sanctis

EMBLE-

EMBLEMA. III.
 Vox Clamantis. Joan. I.

RESPONDENT ULTIMA PRIMIS.

DOMINICA III. ADVENTUS.

Mors argutè satis, & acutè, Echo vitæ appellatur, juxta tritum illud.

- §. I. Qualis vita, - finis ita.
- §. II. Quibus in vita insuevimus, ea in morte placent & obversantur: quemadmodum quæ diurnis agitamus curis, recurrant nocturnis.
- §. III. Proborum somnia eorumque exitus felices.

DOMINICA III. ADVENTUS.

Vox clamantis. Joan. 1.

Confiliū Siliī Italici, non ignobilis poetæ, fuit: ingenioso commendationis genere, Marci Tullii laudes explicare, dum eum à voce commendavit:

Tullius aratas raptabat in agmina turmas.

Regia progenies, & Tullo sanguis ab alio.

Indole præquantâ juvenis, quantumque daturus

Ausoniam populis, ventura in sæcula circum!

Ille super Gangem, super exauditus & Indos,

Implevit terras voce.

Ubi Romanæ eloquentiæ principem, laudare potuisset à Consulatu feliciter gesto, ab administratâ provinciâ, à vindicatâ ab interitu patriâ, aliisque permultis; his omnibus silentio pressis (forasse quia hæc cum aliis habebat communia) eo solum nomine commendatur, quod terras voce complevit.

Non absimili exornandi genere, Rupertus omnes Joannis laudes in angustias syllabæ collegit, dum dixit: *magnum est hoc præconium Joannis, quia vox est. Hoc est, quod dicere molitur Evangelista: quia sicut verbum cujusque nostram clarâ, vel sonorâ voce indiget, ut melius audiatur; ita Verbum Dei Caro factû, testificante Joanne indiget. Cujus vocis vim, virtutem, energiam, clangorem, non hu-*

manæ facundia est enarrare! a

Non mihi si lingua centum sint oraque centum.

Ferrea vox.

Quare ipsam vocem, sui (quo nemo major) decet esse præconem. Desertum disertum, ipsæ syllabæ, & antra encomium vocis clamantis, amantis resonabunt. Ubi non vulgaris nuper plaudente populo Ecclesiastes observavit, Joannem aptè Echonem nuncupari, qui etiam dum materno clausus in utero Christum clamavit, amavit: imò quod à Christo factum, actum à se voluit: Christus quippe venit *Saliens in montibus, transliens colles*, atque adeo saltans describitur, dum cum matre per montana festinante, accessit Joannem: qui re ipsa saltura exhibuit in utero; imitabatur nempe vox verbum. Ut verè illa echo amavit amantem, ita iniquitatem odio habuit, & ad ultimum spiritum uxorem fratris ducere cupienti, respondit *Herodi, odi. Scilicet b dilexisti justitiam, & odisti iniquitatem. Tibi plaudo, laudo.* Olim Q. Horatius Flaccus, cum vox repercussa, nomen amici ad aures adstantium reflexisset, exclamasse legitur: c

Quem virum! cujus recinet jocosâ nomen imago?

Quem virum Joannem dixero? ut eum utcumque exprimam, inquit Clemens ille Alexandrinus: d liceat dicere: vox est verbi. c Quam

a Virg. Geor. l. 2. b Hebr. I. c Hor. Carm. l. 1. ode 12. d Clem. Alexand. in exhortat. ad gent. e Boterus de origine urb. l. I. c. 6. p. 796.

ut altius, & sapius resonantem audiatis, juvat viam Appiam inambulare, è qua prospectatur in colle turris rotundâ, ex pario marmore, eo artificio exadificata, ut si quis integrum hunc verbum, a

Semper bonos; nomenque tuum, laudesque manebunt.

Pronuntiavit: Echo admiranda, eundem reddat integrum, & articulatim, octies ut minimum.

Semper bonos, nomenque tuum &c.
Nusquam gentium ejusmodi Echo auditur; quæ eo fine, tanto artificio excitata dicitur, ut in funere Cæcilie Metellæ, plorantium ejulatus, clamores, & amores in immensum multiplicarentur. Hæc si modò ad mores referamus, hac longè argutior Echo resonabit, dum uti concentui virtutum, quem per omnem vitam Joannes gratissimum concitavit, mors velut suavissima Echo respondit ita vestrum omnium mortem, Echonis instar, vitæ antea actæ respondere comprobato, juxta tritum illud:

Virg. Ecl. 5.

§. I.

Qualis vita, finis ita.

Fuit olim in Scholis ventilata illa quaestio, quid sit mors? In qua itum est in varias sententias. Sophocles ad eam respondit: *mors ultimus est morborum medicus.* Et verò rectè; multis enim malis, & morbi molestiis finem afferre consuevit: & medendi, quam non docuit Galeni, aut Hippocratis schola, eam re ipsa probè edocet una mortis palæstra: Sotades aliter censuit: dixit enim

mortem esse mortalium omnium portum. Credit ille, nos vita, seu turbido mari jactari, adversisq; turbinibus, ac procellis concuti, tempestatibus ac naufragiis obrui; à quibus tuto esse non liceat, nisi in ipso vitæ portu, i. e., in morte consistas. Socrates mortem dixit esse *sonnum aut longinquam peregrinationem*, in qua animus à corpore liber, ac solutus peregrinatur. Ab eo vix dissentit poëta, cui *sonnus frater est.* & *gelida mortis imago.* Tertullianus pro eâ, quâ fuit ingenitæ mentis solertiâ styloque altiore, pronuntiavit: mortem esse *ultimam quaestionum omnium.* Digna tanto viro sententiâ; existimavit ille vitam hanc mortalem, scholam esse, lyceum, palæstram, in quâ variæ proponi, discuti, agitare soleant quaestiones. Has inter, omnium quaestionum ultima, & difficillima est mors; quia ejusmodi cui satisfacere ne unus potest, nec ullus Grammaticus declinare, quin succumbat; Philosophi omnes rediguntur *ad metam non loqui.* Dici etiam fortasse potest, mors omnium quaestionum ultima; quia in vita quaeruntur multa: Quæritur enim, divesne quisquam, & *prisco natus Inacho?* Quæritur an multis titulis, & imaginibus illustris? An multâ armorum gloriâ celebris? An vario disciplinarum genere, doctrinæque supellectile probè instructus? Et alia ejus generis, quaeruntur in omni vita: at à morte, silent omnes illæ quaestiones; ideoq; mors quaestionum omnium ultima dicitur. Ubi enim contexta totius vitæ series, longiorq; cursus; pro coronide, pro conclusione additur illud lem-

ma: a *Et mortuus est*. Tum al-
 tum fit silentium. Dixit unus a-
 lius, & fortè verius, *mortem esse*
natura malum, imò somnum ma-
 lorum omnium. Quod Aristote-
 les expressit, cum ait: *b omnium*
terribilium terribilissima est mors.
 Contra quem pugnat verissima
 illa Augustini sententia: *c mala*
mors putanda non est, quam bona
vita præcessit: cui subscribit ille,
 & in rem nostram appositè, qui
 docuit, *d quòd mors dicatur, &*
verè etiam sit, Echo vita. Ut enim
Echo voci, ita mors vitæ respon-
 det; si blandè vox insonuit, *esi ad*
artis & musicæ numeros, & ipsa
quoque blanda, & musica reso-
nabit Echo. Sin autem absona,
 insulsa, aspera, hiulca, horrida
 vox intonuit; & ipsa quoq; abso-
 num quidpiam, insulsu, asperum,
 horridu, & triste reddet Echo. *f*
Qualis Ticini juxta arcem Civita-
tis, ex ostio ter & decies respon-
sare, vocibus, quæ reflectuntur,
sensim emorientibus, auditur; in-
terjectionem autem cheu, inquit,
historicus; adeò languenti, & sen-
sim deficientè remittit sono, ut
extremus morientis gemitus esse
videatur: plangentis argentis.

Quod in voce, ut Echone au-
 dis, hoc in vita morteque audies.
 Si, ad virtutis, cœli, Deique nu-
 meros vita sonuit, eundem vir-
 tutum concentum mors resona-
 bit, sin autem horridum aliquid,
 à bonis moribus, & honestate
 absonum, vitiosum, triste, furi-
 bundum, molle, funestum into-

nuit: & illud ipsa mors intona-
 bit, & quasi fidelis Echo, eandem
 vitæ vocem, eisdem seu vitii, seu
 virtutis numeros, ac modulos
 reddet. Adeoque cujusvis vox
 per omnem vitam clamantis, in
 morte resonabit, *Amantis, Af-*
modæum, vel Deum; carnem vel
spiritum, juxta illud,

Qualis vita, finis ita.

Principis Philosophorum pro-
 nunciatum est: *g qualis unusquis-*
que est, talis finis sibi videtur.
 Sunt, qui fila serica in glorum
 convolvunt: qualis totius filii du-
 ctus, talis & finis est. Ipsi quoq;
 mercatoribus hoc familiare est,
 pannum è lanâ, aut byssô discer-
 nere; æstimare, coemere, solo
 ejusdem fine, in specimen dili-
 genter inspecto; cum probè no-
 rint, qualis extimis margo est,
 talem ejusdem panni contextum
 esse consuevisse. Hoc enim verò
 in humanæ vitæ desursu, verissi-
 mum comprobavit Bernardus:
h omnino, inquit, necesse est, vita,
præsentis finem, futura coherere
principio; nec ibi tolerabilis disti-
militudo est, cujus doctrinæ veri-
tatem, luculentis historiis con-
firmare aggredior.

Ac primum, qualis vita, finis
 ita, in iis innotescit, qui hinc per-
 versè vitam instituentes, eandem
 funesto exitu conclusere. Atque
 hæc lamentabilis Echo, à sacrilego
 lenone, cum mortè luctante,
 quondam audita; cui cum per vi-
 tam omnem lascivire libuisset,
 audiit funestam illam vocem: *i*
abstine à ludo, Udo. ò lamentabilis
Echo! Consumilem vitæ clausu-

a. Gen: cap. 3. b. Arist. Ethic. 3. c. 6.

c. Aug. l. 1. de civitate. c. 11. d. Vide

Lobb de peccato l. 1. p. 17. §. 1.

e. Barrii solit. die 4. in differat.

f. Cardan. de subtilitate l. 18. Cæsus

de Mætal pag. 452.

g. Arist. l. 7. Ethic. c. 4. b. S. Bern. serm.

2. in serm. 55. Petri & Pauli

1. Fulgosi, 9. Exempt. c. 12.

lam impoſuere, qui ſupremo ſpi-
ritu infames ſuas *a He enas, lenas:*
& noſtro ſæculo *Bolenas, lenas:*
occinere. Tuque in Veneris gre-
ge Antefignane, extremo halitu
qui *Cynthias bias.* Hic quaſo,
dare brevem hanc operam mihi,
ut ad lectulum impuriſſimi ga-
nionis, jam in morbo cubantis,
animamque agentis, vos dedu-
cam: cognoſcetur quantum in
homine, inveterati per vitam
mores potuerint, & quas demum
ii, extremas morientis vocis ſyl-
labas extorſerint.

b Georgius Bucchananus, quàm
non plebejus poëta, tam nobilis
ſcutra, paſtus in hara Calvinì, aut
è Priapi paſcuſ educus ſcropha.
Iſ, inquam, tenebrio, cum vana,
profanaque, & impia per vitam
ſcripſiſſet, atq; effuſiſſet multa:
demum aquâ inter cutem diffu-
ſâ, moleſtè graviterque vexatus,
cœpit foras ſpectare. Igitur prius
aliquantò, quàm expiraret, caper
illum Calvinì, vocatus inviſere,
& conſpicatus res hominis in
angulo eſſe, moriturum hortari;
ut in ea neceſſitate poſitus, pre-
cè Dominicam conceptis verbis
pronuntiaret. Hic homo ſemiani-
mis, quem juſſio inſolens excita-
rat, reſumit vires, & collectis a-
nimæ reliquiis: quas mihi tu pre-
ces, ait, qualeſq; imperes, neſcio;
nam annis eas quadraginta, quod
meminerim, feci numquam; ſed
quas unas in Propertii ſinu con-
didici, ac noctu diuque cantavi,
ex nunc occurrant, ac facile lìn-
gua reſonat:

*c Cynthia prima ſuis miſerum
me cepit ocellis.*

a Delrio Diſq. Mag. l. 2. q. 26. ſcã, 5.
b Garaſſ. doctin. curieuſ. l. 6. ſect. 12
Biderman. acroama. l. 2. acroam. 4.
c 67 c Propert. lib. I. Eleg. 1.

Quâ voce proſatâ, ad ſuam Pro-
pertium recto itinere conſeſſit.
fidem veſtram! Si adhuc dubita-
tis quid ſagrio hic obſcœnus,
cum domi, cum foris degeret, in-
clamaverit: hanc vitæ clauſulam
attendite, & vitæ omnis ephē-
meridem legiſtis.

Epitaphium Buchanani.

Hic jacet Veneris *procus*, ana-
grammate *porcus!*

*Tenebrio noctu diuque ebrio ſi-
milis.*

Cui in vita virtus invita.

Sola *Voluptas pia*

Et in amoribus moribus fuit.

Huic cœlum, libidinum *obſcœnum:*
cœnum,

Et *pollutum lutum.*

Sed quæ *miſero ſerò* ſors obve-
nit venit?

Quæ mors *inſecuta*, *ſecuta* hanc
porcum orcum

Inquietis. *Quietis* enim illius
locum *locum*

Inſignem ignem

Non in pace, ſed in pice eſſe *cre-
ditis ditis.*

Hæc ſors mors ei *debita eſt*, ita
eſt.

Neque diverſos aliorum exitus
exſpectate, quos meminiftis iſ-
dem ſpurcitiis operatos ſemper
fuiſſe; nam quas alias Præſides,
Præſtitesque Batavorum *d Troſ-
ſulus* habere potuit, à quo pœnas
improbræ juventæ Oceanus exe-
git? An aliud ejus animo ſimula-
chrum obverſatum fuiſſe credi-
tis, quàm *Tripbanas, Eumolpos*, &
quidquid olim propudiorum ex
Arbitri ſtabulo, in ſuū ſibi ſcho-
lion congeſſerat? Certe cum nau-
fragus mediis in fluctibus nataret

d Biderman. cit. p. 68.

ſous

suus illi potuit *Lycas*, & omne laudatæ tempestatæ choragium occurrere. Potuit de se ipso tunc dicere: *En homo quemadmodum natus? potuit memor,*

Centum æquoreas Nero genitore puellas.

advocare, ut familiares.

lasso supponere brachia collo

properarent, nisi Oceanus ad preces, querelasque surdus, peragere suum officium fructus iussisset & fantem adhuc, plorantemq; tortâ vertigine circumactum, ad Petronii sui musæum amandasset. Verùm his omiſſis, alium adhuc adolescentem illis nihilo feliciorum, vobis produco: in quo adolescentem, Deum ego immortalem obrestor, precorque, ut serii vobiscum cogitetis, quanti referat, bene aut malè à pueris vitam instituisse: quando quid a stuetudine invalescit, id òne postremo motienti difficillimo tempore, ac sæpe cum æternitatis dispendio recurrer. Testis mihi est, inquit Bidermannus, a vir gravis, qui annis abhinc paucis recensuit: in urbe quadam literis, atq; ingeniis florenti, rem unam in raris memorabilem, verissimè se propemodum inspectante, sic contigisse. Adolescentem ibi cum aliis contubernalibus, vitam aliquamdiu degebat, qui omnes ad studia liberalia, nò illiberali nec sumptu, nec Macenate utebantur. Is longâ consuetudine inde ab ultimâ pueritia, ad flagitium, nescio quale secum occultè consciscendum, assiduè trahebatur: & quamvis per stas exhomologes, identidem lustraretur,

a Bidermanni acroamat, lib, 2. a. 4. 4. 4.

tamen sui oblitus, continuò in morem naturamque regrediebatur. Sæpe data consilia, sæpe remedia tentata, additq; terrores minus minimo profecere. Novissimè gravi corporis morbo confictatus, & ope medicâ destitutus, ubi vitâ migrandum sibi sensit, cœpit serio omnem juventutis lasciviam mutare: atque tum deum rectè velle vivere, cum vivere porro non liceret. Vocatur Sacerdos, expiatur ægrotus, mortemque sui securus operitur. Appetit interea nox, & paulò post adolescens ex morbo decedit, spei plenus, quam de salute æternitateque conceperat. Manè cum primum vulgata mors est, exequiale pro mortuo sacrum apparatur: quod facere Sacerdos commodum incoeperat, cum vestis etalaris, ad infima pedum vellitur. Idille fortuito fieri ratus, in superhabet, inq; re cœptâ pergere pergit. Non diu factum, atque ad poplitum, femurque idem monitor obtorbat. Mirari tum quidem Sacerdos, sed quòd neminem videret, negligendum & illud putat. Brevi dein impatientior umbra circum latera instar, vellicatque. At ille ne sic quidem movetur, ut sollicitè requirat. Denique ecce tibi ab aræ angulo sinistro, deformem fumantemque nebulam; atque è nebulâ vocem: cessaret facere, cessaret operam impensam perdere; numquam litaturus. Hic perturbator, nec injuriâ Sacerdos; ecquid ergo id umbra fit, percunctatur. Audit eum adolescentem esse, qui pridic lustratus piacularibus sacris decessisset. Jam hæc mali ominis exordia non placebant. Instat ta-

sen, & quid illo factum fuerit, perquirat. Ille rauco murmure, suppliciiis æternis addictum sese, & omni salute privatum confiteatur. Meliora Deus inquit: an ego te ritè non expiavi? Tu verò redde, inquit, integreque omnia: nec mihi rum aliquid reliquum culpæ, sed inter Dei filios jamjam adoptatus, eheu! improvisò exardedor. subiecit a quo Pater iudicio factum, ut in ipsum lastantis animæ egressum, veteris consuetudinis illecebrâ percelleretur de qua si triumphasset, ævum æternum porro felix degeret. Jam eheu! victum sese, & ex more delectatum, simul è corpore excessisse, simul ad infernos cruciatus, irrevocabili iudicis sententia condemnatum fuisse. Verissimè Propheta: *a ossa ejus implebuntur vitibus adolescenti: a ejus, & cum eo in pulvere dormient.* Similem historiam narrat Valadier, b de uno, qui Comi in Italiâ metretici consueverat. c Perstringat nunc jure meritissimo S. Eligius Noviodunensis antistes, eas gentes, quæ ab Echone auguria, & omina capiebant; infallibilior ex hæcenus auditis, omnium auribus Echo insonet, neminè quemquam reperiri, qui hic oculos obscænis tabulis, Nasonis, Catulli, aut Propertii cantilenis, animum foedis cogitationibus oblectat, totamque vitam lascivis sermonibus, & actibus, carni & sanguini immersus transigit, quin similes in morte imagines occurrentes, lingua hos amores & cupidines decantatura sit. dum moribundi le-

culo sacerdos affusus, cœlites de more invocare occœperit: *succurrite Angeli Domini, jubilantiæ te virginum chorus excipiat: Maria mater Dei, memento mei: in conditè hic Venetis procus. Amasiam intonabit; quemadmodum Sabradus ille nobilis, novissimis verbis, suam quam deperierat, compellabat: d O memm cerentium! ô anima mea! siccino separat amara mors? Alii quas oves vivi, validique, avare corraferant, easdem non solum delirantem, sed emoriente etiam manu numerare, congerere, coacervare perseverant. adeò ut repperitus sit, non unus, qui dum ab assidente sibi presbytero in aures susurrari percepit: animum fluxu ac perituris subduceret, in cœlis, quo fur non appropiat, repositum nos habere thesaurum; moribundus aurum, aurum, aurum continuo reclamavit. Ejusmodi Euclyones S. Bonaventura perstringens, quibus vita tam sordida fuit, mortem pretiosam, & finem bonum esse non posse edicit: e hoc, inquit, teneo, hoc verum puto, quod ei non bonus finis est, cui semper fuerit mala vita. f Humbertus in medium producit, virum prædivitem, qui extremo jam in agone constitutus, ad fatalem lectulum deferri iussit omnia vasa aurea, & argentea omnesque thesauros quibus abundabat: quos oculis in morte natantibus contemplatus, in has voces prorupit ô anima mea hæc omnia tibi dabo, his omnibus frui licebit, si & d' Barii solit. in disert. die 4. e Bonav. to. I opusc. in collat. de contemptu sæculi in sue f Niere ab differentia temporalis & æternæ, l. 2. c. I. §. 2.*

a Job. c. 20. b Valadier feria v. hebdomada
Passionis, c Novarin, Schediasm. l. 9
s. 60

Corpore hoc meo non decesseris; aliaque plurima libens munera condice, modo hoc amicum corpus non destitueris. At morbo invalescente, cum jam omnibus convalescentis, sibi migrandum esse, vidit, in rabiem actus, horrendum vociferari coepit: quandoquidem o anima abeundum sit, & hæc omnia deserenda, te in æternum diabolo cruciandum dabo. quo velut signo dato, Cacodæmones involarunt. supputatis hinc, ut opinor, iusto rationis calculo, illud Salviani, *divitiis & vitiis* con-mercium esse maximum. Compello vos hic Eucliones qui rotos dies, & noctes expungendis, annotandis, computandis, duplicandis, contrahendis rationibus accepti, & expensi insumitis, quam comparati eritis, dum magnus ille Paterfamilias interioris domus vestrae rationem exegerit? qui hic assiduò nummis volvendis, ac expendendis toti distinemini, ubi morte præventi, eisdem oculos, ac animum saturare satagetis, & inter febrium ardores, auci fitis exclamare coget, hic aureus scrupo levior est, hoc vas argenteum non minus ab arte, quam à materiâ pretii habet. Nò abs re erit quod narrat *Drexelius*, Aurifabram fuisse, cui etiam in ipsâ fati lineâ, libuit esse negligentem salutis, & plus curare argentum, quam cœlum. Huic argenteæ Christi crucifixi statua, veneranda atq; osculanda porrigebatur, monebaturque mortem illius cogitaret, qui humanam gentem ab interitu revocasset, tam acerbo lethi genere. At ille inferorum ac cœli, ille sui ac Dei,

æ Drexel. prodrom. c. 3. §. 17

ille omnium sanctiorum cogitationum oblitus: & quæso, aieba quot pondo argenti censeris esse hanc imaginem? o aurifex miserime! qui non aliam fortunam tibi fabricas, non sanctiora cogitas, in illo æternæ salutis perditio, in illo, quo vita & mors distinguitur momento! ita proculsus quod in vitâ agimus, in morte, cum agimus animam, raro agere desinimus: *b* An non he tales, vulpi similes esse dixeris, quæ cum ad patibulum ducertur, ultimum adhuc plateam arserum transire cupiebat? ita qui aurum amant, qui terrenis tot immerfi sunt, oculis jam mortis pressis, & spiritu supremos anhelitus reddente, etiamnum auro etiamnum terræ inhiant. hoc spectavit prælatus ille, quem *Paulus & Barrii* optimè notat, qui omnem suppellectilem argenteam, tremulis manibus avidissimè contrectans, & totus in illâ expiravit. *d* Ita exitum vitæ suæ patrem nactus, abhinc aliquot annos usurarius, qui de expiatione scelerum commotus, hoc solum reposuit, atque hanc ultimam, quæstionem movit, quanti frumentum, & vinum veniret, num magna earum mercium foret abundantia? ita deniq; ne longior sim, *e* *Opimius*, homo non modò tenax, sed edepol pertinax: cum gravi lethargo correptus esset, nec ullis convulsionibus, uestionibus, nullâ arte, vel vi expurgari posset, atque ad omnes obtundentium clamores totus obsurdesceret: consilio medici factum

b Drex. ibid. *c* Barrii. *e* *Legul. Quaresimo præmiser Martio pag. 165. e* ibid.

ut, ut codices accepti, & ex-
entia, unâ cum ingenti vi auri &
argenti, moribundi lectulo im-
onerentur: cumque altâ voce
domestici supputarent, ac summo
inmitu saccos effunderent, num-
mosque quaterent, ecce tibi le-
thargicus expetgiscitur, vocifera-
ur furces, latrones, aurum suum
urripi; & cheu cœlum eripi, non
occurrerat. Funestiora longè,
quæ Robertus de Licio, Vincen-
tius Belluacensis, & S. Bernardi-
nus apud Nierenbergium a com-
memorant, quos qui velit con-
sulat.

Quid verò vos Hellenones ex-
stimatis, quem portum vobis, na-
varcho de sede mentis deturba-
to, præfigitis? an non dum sacer-
dos cohortabitur, animum ab il-
lecebris humanis appellendum
esse ad *divina, vina, vina, vina*, ili-
ed inclamabitis? an non tum con-
gios & diotas, massica & falerna,
Rhenana & Rubella deposcetis?
uti hominem novi, qui labris in
morte natantibus, nil aliud pro-
ferebat: quàm sex pocula, sex po-
cula, adhuc duo lota &c. de aliis,
qui vitam bibendo finierunt, ali-
bi *huberius* dictum est. Quid ho-
mo vanitati similis factus, in
morte concrepabit? in filium na-
tu maximum se titulum & feuda
conferre, minori genito de bene-
ficio Ecclesiastico prospiciendum
filiam vulgari nobili non traden-
dam; pompam funebrem tanto
splendore apparandâ, surbis præ-
torem ac præfulem adhibendum,
panegyrim funebrem per archi-
diaconum aptè instituendam, in

signia super valvas, & in aede
summâ reponenda, & hæc mo-
rientium iuprema voce, vitæ an-
teactæ respondententes. *ô lamenta-
bilis Esh!* hos inter, annumeran-
di sciohi, nec non Politici, qui
inani studio se totos consecra-
runt, & ut nomen suum æterni-
tati transcribant, jam morituri
potissimum oracula fundere ge-
stiant. quorû mortem & vitam,
non male syllogismo comparem:
syllogismi quippe finis conclusio
est; vitæ verò mors. at verò con-
clusio vera est, aut falsa, pro ante-
cedentium naturâ: sic omnino
mors bona, vel mala est, prout
antecefferit bona vel mala viven-
di ratio. In uno Macchiavello vi-
tæ antecedentia perspecta sunt,
conclusionem præmissis non ab-
similem infert Binet, tractatu
suo, quem Gallicè inscripsit *Ori-
gine sauvé*, qui cum multis ad ma-
num sit, supersedeo, & alteram
huic non absimilem tragediam
exhibeo. *e* Anno salutis humanæ
1596. Londini morbo lethali
correptus est Baro de Hounsdon,
Reginæ Elizabethæ à consiliis.
hic paucis ante obitum diebus
terrificum vidit spectaculum:
complures ejusdem consilii An-
glicani senatores, jam pridem vi-
tâ fructos, cubile per noctem sub-
intrantes, & ante oculos suos ob-
versari conspexit. primum se in
conspectum dedit Robertus Dud-
laxus, Comes Licestriz, flammis
undique circumdatus. Huic suc-
cessit totus quoque igneus, Fran-
ciscus Walsinghamus Secretarius.
Tertius prodiit Pouckerinus
Lord, supremus Anglia Judex,

a. V. Nieremb. different. temporal &
aetern 1. 2. c. 1. §. 2

b. V. part. 1. Do. 11: 2 post Epiph.

c. Pedag. Christian. p. 1 c. 8 §. 8

Extractum Catholicum interrog. 33
qui

qui frigore aded acuto constri-
ctus erat, ut aegroti manu dum-
taxat arrepta, eundem propè fri-
gore exanimavit. Quartus subin-
gressus Hattonus, regni Cancellarius;
quintus Thomas Heddinge
Consiliarius. sextus Franciscus
Knoul, & ipse Consiliarius: qui
pariter cum aliis duobus, ignea
in togâ conspicui, horrendum la-
mentabantur, ac moribundo fe-
rale hoc decretum denuntiabant
dispone domui tuæ, brevi enim
apud nos eris. quod ipsum jubent
ut denuntiet Guilielmo Cæcilio,
Thesaurario, propediem eum ad
inferos secuturum, ubi ei locus
paratus est. Hæc uti peracta sunt,
Baro de Hounsdon ad se visenti-
bus, cum tremore summo enarra-
vit; atque illius, ac Cæcilii mors,
visionem non inanem, aut ludi-
cram comprobavit. Interea eve-
nit ut nobilis foemina Baronem
conveniret, ac multis super hoc
vise rogitaret, cui ille omnia ve-
rissima esse affirmavit, ac de salu-
te suâ conclamatum dixitavit.
cumq; hæc instaret, nihilne spei,
aut remedii super esset? respon-
dit aliud non suppetere, nisi ut
modus, & via excogitetur, quâ
sacerdos orthodoxæ fidei, ad se
accessum habeat, Conscientiâ di-
stante neminem extra Ecclesiam
salvari posse. Hæc prolocutus
horrendum vociferabatur, sed
nihil dum sanè pœnitentiæ, ac
contritionis præferbat. ortus
clamor magnus, similis a Ægypti-
tis post interfectos primogeni-
tos, sed non revertebantur ad
Dominum, arguta & sui, & Dei,
quemadmodum per totam vitam
& in morte oblitus, execrandam

animam ad cruciatus æterni
dimisit: edicta enim publica
consilio, aliisque ministris Pur-
tanis condita, januam omni viri
Ecclesiastico, ac Catholico admi-
nistro occluserant. Ne & nos a-
diamus cum fatuis: *b clausa est ja-
nuæ*, omnem procrastinationem
ac melioris vitæ dilationem evi-
tare studeamus, quod pluribus
Dominicâ in Albis inculcabimus

b Matth. 25

S. II.

*Quibus in vitâ insuevimus, et
in morte placent, & obver-
santur; quemadmodum qua-
dam diurnis agitamus curis, ve-
l cursant nocturnis.*

Philosophos inter & medicos
prævidè disceptari solet,
quæ somniorum causa, & origo
sit? qui fiat nonnullis tam anxia,
tam perturbata, tam horrenda ob-
versari somnia? nunc orus Æthnâ
gravius incumbere, nunc fauces
perstringi. nunc vastâ in solitudi-
ne se inter feras, nunc inter scias
& gladios, nunc in præruptâ rupe
nunc in præcelso coq; angustissi-
mo tramite, se constitutos pluri-
mi cum angore & sudore vivacis-
simè imaginentur? Alii è contrâ
placidissimè indormiscant, & tunc
ut ajunt æstu, velificentur. si quæ
per somnium se imagines, inge-
runt, ex amœnæ, gratæ aded ut
quoq; dormientibus plausum ac
risum eliciant. c Hujus tam dis-
paris effectus causam, Hippocra-
tes in hominis temperamentum
rejecit, dicens: *fœnium naturale
est, quod ex affectione & tem-*

c V. Comibryca, de semel.

pera-

eramento ipsius dormiantis, & cau-
 sis in eo latentibus, ortum habet;
 quo fit ut phlegmatici, & sangui-
 nei, placidissimo alveo, sibi tempe-
 re navigare, aut hortos inambu-
 are, aut lepidas comœdias spe-
 ctare, aut etiam per aëra ferri, vi-
 deantur; melancholicis verò ac
 cholericis, omnia funesta ac cru-
 enta obversentur: Unde Aristot-
 eles: *Medici agrotantium somnia*
inquirunt. & nos morientium,
 quibus passim ex passiones oc-
 currant, & prædominantur, quæ
 in antea actâ vitâ, vivaces quàm
 maximè, & effrænes fuere.

Alteram somniorum causam,
 & veriore[m] idem Princeps Phi-
 losophorum assignat: ea passim
 in somnis occurrere, quibus per
 diem maximè occupamur, quod
 divino edocti sumus oraculo: *a*
multas curas sequuntur somnia.
 Causidicus lites & codicillos
 somniat. literatus libros volvit,
 & argumenta instituit, aut ut D.
 Thomas ait: *b* etiam somnians
syllogismos efformat. Novi Magi-
 strum, qui integra poemata velat
 in Parnasso somniaret, dormiens
 effingeret, & declamaret. unde
 rectè Claudianus: *c.*

Omnia, qua sensu voluuntur vota
diurno,

Tempore nocturno reddit amica
quies

Venator desessa toro dum membra
reponit;

Mens tamen ad sylvas, & sua lu-
stra redit.

AN non similiter virum illum
 prædivitem, dum

d Dura quies, & ferrens urget

Somnus, ad sylvas, ad lustra, ad
hortos suos

visere lubuit? quibus excolendis
 omne vitæ tempus, Deo ac ani-
 mo neglecto iniampserat: novi,
 inquit Tollenaar, *e* in Belgio ex-
 stitisse virum quendam copiosum,
 qui cum hortos cultissimos in ur-
 bis pomœrio haberet, salute à
 medicis depositâ, per hortum sel-
 lâ se gestatoriâ deferri curavit. &
 eheu! crudele fatum, inquit, quod
 à tantâ me amœnitate divellit!
 ô Deus! numquam à te cœlum
 petii; cur mihi invides hanc ter-
 ram? sed frustra ille voces blas-
 phemas jactabat: neque terram
 impetravit, quam perditè cupie-
 bat. an autem cœlum, quod mi-
 nimè cupiebat, obtinuerit, non
 injuriâ quis dubitare potest. Dis-
 putat non minus floridè, quàm
 solidè in amœnissimo suo virida-
 rio Mendoza *f* noſter, *utrum dor-*
mientes, propria vigilantium ope-
ra moliantur? ubi c xēpla inducit,
 quæ probant dormientes operari
 etiam per artem, dirigentem acti-
 onem externam. nam *Marianus g*
 testatur, habuisse se puellam vi-
 ginti annorum, quæ dormiens è
 lecto surgebat, panemque facie-
 bat, non minori dexteritate,
 quàm si omnino vigilaret *Ecquis*
 non alteram illam filiam demira-
 tur, quæ ut interdiu mundum
 muliebrem versabat & cogita-
 bat, ita noctu se è strato propi-
 ciens, ad speculum se beneficio
 lunæ, bene diu contemplari, tum
 nudipes ut erat, per pavementum
 omnino confopita, tripudiare
 visa est. de ejusmodi aptè *Hugo*

a Eccl. 5. *b* S. Thom. 1. p. q. 94. ar. 8
 ad 2. *c* Claudian. præf. ad 4. Ho-
 norij consulat. *d* Virg. l. 10

e Tollenaar in Eccl. c. 2. sect. 3. p. 91.
f Mendoza in viridario l. 4. problem. 16. g Cap. ad audientiam.

Victorinus a pronuntiavit: *somnium est, cum id quod fatigauerat vigilansem, ingerit se dormienti.* Nunc verò si vita mortalium vigilia est, & mors à Socrate rectè somnus indigitatus sit, quale fore existimatis postremum puellarum somnium, quæ omnes sensus, cogitationes, industriam omnem, novis modis, normis vestium, crinium, cimeliorum consecrarunt? unam hinc ad terrorem aliarum induxisse sufficiat. *b* Spoletii in Italia puella fuit, in corporis cultu exquisitissima, vivum vanitatis simulachrum, quam insolenti vestium luxu ostentabat, dum tandem lethali morbo correpta, citra dissimulationem monetur mortis imminentis, & per sacram exhomologesim, quæ unice egebat, conscientia noxas expiaret. ad hæc monita, illa obfurdescere, matrem instanter rogare, cum moriendum jam sit, vestas suas, quas habebat elegantissimas, monilia, ac omnem muliebrem ornatum ad se deferret, iis se indui, inque iis fatalem somnum operiri velle. nec destitit importunis precibus se & matrem miserè conficiendo, donec votis potita, pallidum, ac lethali frigore tremulum corpus, his vanitatis exuviis induit. Atque iis tandem exornata, seque circumspiciens, horrendum inclamare cepit: ergo moriendum est! ergo in ætatis flore, ætatis vigore, hæc omnia deserenda? quò flos ille, quò forma, quò splendor ille vestium? propinqui lectulo affusi, hortari cultum omnem corporis

a Iugo Victorin de spiritu & anima.

b Robertus de Licio opere de poen. ser. 10. c. P. Alard. le Roy Peie de

famile pag 168

ad animum referret, vana hæc omnia & fluxa detestaretur, brevis relinquenda. Deum redemptorem nostrum, vanitatem omnem exosa, supplex veniam postulare hæc illa in blasphemias hæc vocæ erupit: quid mihi cum Deo, quæcum nihil unquam fuit commercii; veniat diabolus, confestim advolet, ille me auferat, cui corpus, & animam dicavi.

Gulosus patinas, & ollas somniat. Iracundus etiam dormiens sanguinem, & eadem spirat. Bartolus in l. *ut vim. ff. de Inst. & in re*, tradit fuisse quemdam Pisanum, qui se noctu dormiens ardebat, vagabaturque per urbem cantando. Tiraquellus tract. de pœnis temperandis, aut remittendis, causâ quintâ afferuit, Parisiis Anglum qui noctu dormiens à templo D. Benedicti, ad flumen Sequanam perrexit, ibique perierunt interemit. nos, inquit, Mendosa c etiam hominem novimus, qui nocte intempestâ somno confopitus ex lectulo surrexit, gladium, & clypeum sibi apravit, portam aperuit, foras exiit, viam capessivit, urbem peragravit. quid plura? ecce tibi dormi revertens, incidit in Civitatis magistratus, ingenti satellitum numero stipatos, & quasi hostes appeteret, evaginat gladium, rotat clypeum punctim, casum nititur ferire, donec aliquod post tempus, à satellite lethaliter sauciatus, à somno suo tandem excitatus est. quæ omnia verissimè probant illud Tullii, libro de divinatione: *Somnia sunt cognitionum, & negotiorum diurnorum reliquia.*

c Mendoza cit.

rectè cecinit Religiosus pariter, ac ingeniosus Poëta : a

*Al licht den dronckaert t'huys,
en rust op zynen neft,
Noch droomt hy van het bier,
welck datte was het best.
Den kloeken Capiteyn, als hy gaet
oorlog voeren,
Hem duncke in zynen slaep, dat
al de trommels roeren.*

*Haud aliter dum in b aeternam
laudantur lumina noctem, qui per
omnem vitam sanguinem, & cæ-
lè inimici anhelavit, etiam mo-
ribundus, iras odiaq; in æmulos
concepta, in eo statu pertinaciter
overe, ad ferrum & cadem
quandoque proflire visus est.*

Sed nunc ad alia feliciora dormientium, & morientium somnia transeamus, qui in vita & flagitia, dormientes & morientes acerrimè decertarunt, sicut vigilantes & vivi ca insectari solebant.

a *Imagò saeculi Soc. pag 512*

b *Virg l 10*

§. III.

*Proborum somnia, eorumque
exitus felices.*

UT fortè paucis diebus, quàm in Indiam Xaverius solveret, de viâ fessus condormierat; coepere lemorum imagines, quas orcus intempestivas effinxerat, somno præcludere: atque in his feralis nescio quæ laminae species, quietè hominis insolentius perturbare. Franciscus re novâ molestâque offensus, cum arma manu capere, telumque stringere non posset; unum hoc, cætera inermis, habuit, ut animi conten-

tione quâ summâ poterat, in hostem sese inferret, hostemque armis omnibus victor exueret. Nam etsi dormientibus libertas non constat, ipse tamen, ut si maximè tunc liber esset, pugnare prius non destitit, quàm sanguinis imbre per nares erumpente hostis impudentiam erubescere cogeret, & palmam ab insultante lamina, quamvis non incruentam reportaret, in quo conflictu quiddam, quàm ego dignum observatu, tam utile vos memoratu, imitatuque comperietis. Ajo itaque ex hoc somnio confirmatam divini viri, irroboratamque consuetudinem, nos divinare posse; quâ se per omnem priorem vitam, adversus has orci harpyias vigilans sollicitè, cautèque semper munierat. Hic illi usus, exemplis assiduè auctus, in naturam denique vertit; ut quod interdum semper fecerat, simul atque obscœni hî alites ex crebi nido emerfi, obstrepebant, id ipsum deinde etiam noctu cum maximè dormiebat, velut usu quodam constanter retineret. quid facturum huic pugilem existimatis; si vigilantibus talis Sirenum intemperies objecisset? illasne belluas oberrare impunè, & vel ad horæ momentum consistere pateretur? Superi boni! cujus exempli spectaculum in illo non vidissemus? utriusque seu Franciscum videre in nivibus suis libuisset, alterum Xaverius Franciscum in nivibus exhiberet; seu mirari Benedictum placuisset, cum vepribus luctantem, Benedictum monstrari nobis in Xaverio crederemus. sive Bernardum denique inter undas hybernantè, aut

Ephebum

a *Turtellio. in vita. Biderman l. 2.
act. 1. 4*

Ephesum Aquinatem titione velitantem, aut Nicetam in lingua suz dispendio triumphantem, salior ego vel uno in Xaverio hos revixisse videremus. Ex quibus non obscure conjiendum est, quantoperè tartareus hostis formidavit Xaverium vigilantem, quem non nisi somniantem, in eremique ausus sit laceffere. Quare si rectè Zenos: *e suis quemque insomniis posse deprehendere, quantum in Philosophia profecerit, quis nos potiori jure conficiet, quantum Xaverius in virtute profecerit, cum Aristoteles dilerte asserat: virtutis esse, de virtute somniantem.* quod in virgine matre Rupertus Ambrosius, Bernardus, Anselmus, Epiphanius, alique patres communiter affirmant, cum dormiret, cor ejus ad dilectum evigilasse, illum corde, ac ore suspirasse. sic ut testè Ambrosio: *a cum quiesceret corpus, vigilaret animus, qui frequenter in somniis lecta repetebat.* Quod ipsū doctissimus Suarez ex Augustino observat lib. 5. contra Julianum cap. 9. ubi de hominibus instatu innocentia ait: *tam se icia erant somnia dormientium, quam vita vigilantium.*

6 Alicus Oeniponti graviter ducumbens, jam rationes cum sacerdote putarat; cum usu venit, ut siti levandæ, frigidam posceret. datur: & cum porrecto poculo, dicis causâ, jubetur ei quem amicissimum haberet, propinare. lectulum fortè aulica turba coronabat. tum ille circumferre oculos, & ex adverso Christi patien-

tis iconem contemplatus, atque Christo, inquit propino, charissimo meo, qui me ab inferis vindicavit. occurfabat siquidem Christi patientis amor, quem alto peccatore dudum foverat. Non sic impij, non sic, non sic helluones, leones non sic; qui scortum suum hic circumspicerent. In morte scilicet, *vix sua quemque sonat:* hic Mariam, hic Jesum somniat, & dormiendo, & moriendo sonat. e quid miramini os Doctoris generium corpore recisum, ter nomen Jesu inclamasse, si legeritis nomen Jesu, in paneis & parvis quatuordecim epistolis suis, ducenties, & decies novies; Christi vero quadragenties, & semel ingeminasse a Cameraci in cœnobio S. Ursulæ, Monialis semestri ultimo, identidem hos pios affectua B. Victoriam ingeminabat:

Jesus mon cher Amant, je n'ayme rien que vous;

Mon ame est vostre épouse, & vous mon cher époux.

atque eadem sapius iterando, in complexum sponsi evolavit. Aliter profectò, quàm nobilis ille, de quo Beda, qui cum dæmonem assiduum in ore haberet, hæc moriturus novissima verba protulit: *le diable m'emporte.* Suavior profectò Echo, & argutior in morte eorum resonat, quorum voces Dei laudibus, noctu diuque concinendis exercitata sunt. Franciscus Seraphicus, & Conradus discipulus S. Dominici, in hæc verba expirarunt; *e edue de custodia animam meam.* B. Petrus Alcantara hæc novissimè modulatus est.

a Ambr l. 2 de virgin Suarez part. 3 de vita Christi disput. 18. sect. 2

b Brexelli prodrom. c. 3. §. 17.

e Corn. in ep ad Ephes. c. 1 v. 10

d Barrisoli in dissert. dic. 4

e Psal. 141

atatus sum in his quæ dicta sunt
 hi; in domum Domini ibimus.
 Edmundus os lateri crucifixi
 primens, hoc ultimum effatus
 : b *A modo haurietis aquas cum
 udio, de fontibus salutaris. eGe-
 rdus & genere, & Religione
 rnaridi frater, in illud Davidi-
 m erupit : laudate Dominum de
 lis, laudate eum in excelsis. , ac-
 citus sum ego, inquit Bernar-
 dus, ad id miraculi, videre,
 exultantem in morte homi-
 nem, & insultantem morti: ubi
 est mors victoria tua? ubi est
 mors stimulus tuus? jam non
 stimulus, sed jubilus. jam can-
 tando moritur homo, & mo-
 riendo cantat. Musico, eoque
 avissimo concentu, sex ante
 bitum menses, à caelestibus
 oraulis Nicolaus ille Tolenti-
 as ita delinitus fuit, ut exclama-
 e cogeret: *cupio d. scilicet, & esse
 m Christo.* dumque hæc mori-
 undus caneret, & gestirer, exul-
 ationis causam rogatus: Domi-
 nus, inquit, meus Jesus, benigni-
 ssimæ matri, & S. Augustino
 nixus, mihi dicit: *d. Enge serve
 me, & fidei, intra in gaudium
 Domini tui.* quisquis sic moritur,
 ritur, non potest malè mori, qui bene
 vixerit. quam veritatem etiam
 Ethnici penetrarunt; si quidem
 Auctor est Laërtius e rogatus
 quadam vice Aristippus, quomo-
 do Socrates vitam finiisset? re-
 spondit: *Utinam sic ego; quia So-
 crates bene obiit.* hæc optima cau-
 salis est.
 Verissimè igitur vulgari parœ-
 miâ fertur: *qualis vita, finis ita.*
 a Psal 127. b Isa 12. c Bern serm.
 26 in Cant d Matth. 25. Aug. tom
 9, de discipl. Christ c. 2. e Laërt
 in vita Philosoph.*

quibus per omnem vitam studiis
 occupationibus, negotiis disti-
 nemur, in iis propè nos ultimus
 sopor, i. e. mors obruit. Naurath
 in mari, caudicum incuriâ, mer-
 catorem inter sarcinas, & merces
 in officinâ, potatorem in popinâ;
 moechum in prostibulo, studio-
 sum in museo; Monachum in cel-
 lâ, vel choro, orationi, piæ com-
 mentationi, operi charitatis in-
 tentum. hunc navigantem, illum
 clamantem, alium desudantem,
 alterum potantem, istum forni-
 cantem, fatalis morbus invadit, &
 ubi vos Auditores, ubi vos Ado-
 lescentes, ubi vos puellas, ubi vos
 Mercatores hic somnus sepeliet
 utinam legentes, orantes, jeju-
 nantes, lachymantes inveniat!
 f fuit qui repentinâ morte obru-
 tus inventus est in musæo mor-
 tuus, apertum codicem ante se
 habens; in quem digito intento,
 hæc verba signabat: *g Justus au-
 tem si morte præoccupatus fuerit, in
 refrigerio erit.* S. Ambrosius in
 ultimâ ægritudine, commentans
 in scripturis, dum ad illud Psalmi
 47. pervenisset: *magnus Dominus,
 & laudabilis nimis,* inmortuus
 est. Doctor Angelicus exponens
 suis scripturarum Cantica, ad illa
 verba: *h veni dilecte mi, veni egre-
 diamur in agrum,* vivis excessit.

Verissimè Beda, cum sacras li-
 teras prope omnes illustrasset, in
 ultimo morbo scribam accersens
 ubi illud Joannis protulisset: *con-
 summatum est,* cygneâ voce expi-
 ravit. Sanctus Vincenzius Ordinis
 Sancti Dominici, cum socio lau-
 des persolvens, dum pervenisset
 ad illa verba: *omnis spiritus laudes*

f Drex prod, c, 3, §. 16 g Sap. 4

h Cant, 7

Dominum,

*Dominum, multoties ea iterando
emisit spiritum. Quis hic non
exclamet: a moriatur anima mea
morte justorum, & fiant novissima
mea horum familia. hoc olim, quan-
tumvis impius Baalam exoptabat:
qui filium vitæ, ac fulum pessim-
um duxerat; finem tamen op-
timum spectabat. perinde ut ille,
qui olim interrogatus uter esse
mallet, Cræsus an Socrates? in
vitâ, inquit, Cræsus, in morte
Socrates. in vitâ Nero, in morte
Cato. in vitâ lupus, in morte ag-
nus. in vitâ diabolus, in morte
angelus. hoc potator, scortator
omnis solet exoptare: moriatur
anima mea morte justorum, & fiant
novissima (id est finis meus inquit*

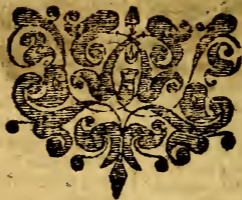
*Lorinus) horum familia. sed res
Cornelius: b visat prius animam
vitâ justorum. ubi in exemplum
adducit, ætate suâ Principem ha-
reticum, aut potius politicum
rogatum, quid sentiret de Catho-
licis, & Calvinistis? respondit
malle se vivere cum Calvinistis
sed mori cum Catholicis: quod
horum sit lætior securiorque fi-
nis; vita illorum licentior, ac vo-
luptuosior. sed & mali Catholici
ait Augustinus, c volunt gaudere
cum sanctis, & tribulationes mu-
di nolunt sustinere cum illis. talis
desiderium peccatorum peribit.
contra verò: d anima cujusque
vitâ ipsius benedictur.*

b Cornel à Lapide in Num c: 23.

c Aug ser: 47 de Sanctis.

d Psal III. Psal: 48

a Num: 23

DESERTUM FACIT ESSE DISERTUM
DOMINICA IV. ADVENTUS.

Solitudo orationi aptissima, ut homo Deo, & Deus homini loquatur. sicut tamen, ut & solitudo in urbe, ac interiori cordis recessu ædificari queat.

- I. a *Ecce elongavi fugiens, & mansi in solitudine.*
- II. b *Ducam eam in solitudinem, & ibi loquar ad cor ejus.*
- III. c *Adhibi tibi in urbe solitudinem, & remota (s. anima) paulisper ab hominibus, propius Deo jungere.*

a Psal: 54 b Osee 2. c Hieron. epistol. ad Demetriad,

DOMINICA IV. ADVENTUS.

Factum est verbum Domini in deserto. Luc. 3.

SA^CRUM Ecclesiasten pro concione narrantem audivi, virum nobilem ac prapotentem per omnem anteaſtam vitam graviffimis negotiis diftentum, ac forenſibus turbis implicitum, aliquando ut animum relaxeret, à conſobrino ſuo in ſuburbanum invitatum: quo dum bene manè jam curis ſolutus contenderet, denſum fortè nemus, quàm rectà in prædium iter, pertransiens Philomelam argutiſſimè modulantem audiit, & ut muſicæ peritus erat, hoc tam ſuavi illicio, totus ſtupore defixus hæret, miraturque ex hæc tam tenui corpufculo, & exili gutture, tam varium, tam dulce melos, hætenus illi inauditum prodire. Ardeſcit ergo ut hanc ſibi pſaltriam comparet; dum ecce paulum progreſſus, in hominem ligna cædentem incidit, quem non levi pretio inducit, ut captam ſibi Philomelam, domum deferat. delatam poſtridie concinnæ cavæ incluſam è tholo atrii appendit, ut noctes atque dies, quemadmodum putabat, ſe concentu ſuaviſſimo oblectaret. Sed vox aviculæ velut intercluſa, & piſce magis muta, inter domeſticas turbas deſidebat. Quid agat? cauſam ſilentii aſſequitur, Philomelam, nuſquam gentium, quàm in deſerto deſertam ac vocalem eſſe. Amplum itaq; ac perelegans ornithothrophium exædificari jubet eo artificio, ut plantatis in eo variis arbuſculis, ſylvam quædam atque a-

mœniſſimum viridarium referet; quod ut libera avis ſubintravit, ilico quaſi ſolum ac cœlo patrium naſta, garrire & cantillare occœpit, poſthac domeſticorum, ac *Domini jucunda voluptas*.

Ubi duo nobis potiſſimum conſideranda occurrunt: primum quod ſicut Philomelam cantando, ita & animam orando, *deſertum facit eſſe deſertam*. Alterum quemadmodum avicula hæc inter urbanos ſtrepitus, & domeſtica turbas nec caſere nec audire queat, ita internam Dei vocem non niſi ſolitudine ad nos dirigat ac percipi poſſe. Adeo ſolitudo invitatur & conſert ut homo per orationem attentius cum Deo, & Deus cum homine colloquatur, tum demum ſolitudinem etiam in urbe, ipſo in cordis interiori recessu ædificari poſſe comprobabo.

§. I.

Ecce elongavi fugiens; & mansi in ſolitudine. Pl. 45

NON oblectamento dumtaxat ſed & emolumento maximo futurum conſido, paucis exponere, quid varios homines in deſertum & ſolitudinem compulerit: quosdam enim ſcientiæ appetitus, alios venandi ſtudium, complures ipſa ruris quies, & à negotiis & curis remiſſio, animique relaxatio ex urbibus peregre invitavit.

Aneas Silvius qui ante Pontificatum maximum, inter auli-

os tumultus, literis ac studiis ob-
trementes diu versatus fuerat, hæc
andem cedro digna locutus : „ a
est magnorum virorum recrea-
tio mentis secessus ; cum se ali-
quis retrahit in solitarium lo-
cum, ac vel meditatatur, vel legit,
vel scribit, totumque se musis
præbet. Hinc ortæ illæ studio-
rum poetarum voces : b

*Scriptorum chorus omnis amat ne-
mus & fugit urbes.*

t alius : c

*Carmina secessus scribentis & otia
merent.* Præclarum hoc quoque
scipulis à Quintiliano datum
præceptum : „ a denique ut semel
quod est potentissimum dicam :
secretum (quod dictando perit)
atque liberam arbitris locum, &
quam altissimum silentium, scri-
bentibus maximè convenit. fa-
is anteverterunt horum præcep-
viri celeberrimi Multorum sti-
laudatus est. D. Demosthenis
cessus in locum subterraneum,
ot mediâ parte capitis rasâ (ut
blico abstinere cogeretur) ad-
cernam scribebat, & orationes
as elucubrabat. Quis Tullii Tus-
lanum ignorat ? e *adimus nos,*
quit, *quantum licet, & saepe soli-
nus.*

Post oratorem, Philosophum
omanum audiamus : „ *si in hoc
ne recondidi & fores clausi, ut
rodesse pluribus possim; nullus
mihi per otium dies exit: partem
otium. studiis vindico, non
aco somno sed succumbo, & o-
ulos vigilia fatigatos cadentes-
; in opere detineo. Secessi non
antum ab hominibus, sed etiam
rebus, & primum à meis. po-
Pii II, epist. 166 b Metar 1:3 ep. ult
vid Tsitt. 1:1 eleg: 1 d Quint 1:10
e Cie, 1:3 ofho f Seneca epist 8*

steriorum negotia ago, illis aliqua
quæ possint prodesse, conscribo. “

Atq; hi quidem à spiritu ducti
in desertum, si non prorsus à ma-
ligno, at spiritu vanitatis, ut futile
scientiam conquirant, ut vanam
dicendi artē condiscant, ut poste-
ris famam, & eheu! sibi flammam
comparent sempiternam. Nos ve-
rò ut divinam illam cum Deo o-
randi ac perorandi Rhetoricam
hauriamus, ut cœlestem illam de
cœlio & animâ Philosophiam, ubi
Christus Magister est, in silentio
audiamus, à turbis & strepitu nos
subducere, detestamur. Schola
Christi non in publico, sed in de-
serto, non in commotione Domi-
nus, sed in sibilo auræ tenuis, au-
rem præbet : sic Regum fasti me-
morant, quod g *audivis Samuel
omnia verba populi, & locutus est ea
in auribus Domini;* Etenim ut soli-
tudinis lumen ac columen : “ b *so-
litaria vita, cœlestis doctrinæ
schola est & divinarum artium
disciplina, illic namq; Deus est,
totum quod discitur. “*

¶ Fuit qui scholam sibi in deserto
construxit, & per triginta omnino
annos in hoc solū modo incubuit
ut assequi valeret quo artificio a-
pes favos, quâ solertiâ mella con-
ficiant. Eo secum alvearē vitro
asportarat, quod dū apes cerâ un-
diq; obducerēt, sine suo frustratus
fuit. Miramus nos apum examina
& vitrea alvearis; aliam scientiam
aliam theoriam, solitudinis scho-
la proponit, in quâ duæ fenestæ,
quarum unâ prospectus in do-
mum aternitatis sursum, in do-
nam non manu factam, ubi tor-

g 1 Reg 8. h S Bassl. de laude vitæ
solit i Sanchez Royaume de Die u
1:3 c. 4. §. 1.

rente voluptatis & liquidissimi mellis potabimur, & millia millium aligerorum contemplaturi; subtus verò inferorum ergastulum, ubi vesperæ infernales & fellicis ac amaritudinis dolia, mente liceat prælibare. Hæc studia totum, ut ajunt, hominem requirunt, quibus se abdiderat S. Afer Tullensis Episcopus, de quo D. Paulinus: *a familiare secretum taciti ruris petebat salubri consilio, instructioni sancta vacans, & intentus studiis spiritualibus.* Si quis verò ipsum Antistitem Nolanum percunctetur, quæ secessum hunc nuncupare, consueverit? reponet *b cœlestem esse officinam.* Si ulterius disquiras quid operis ac laboris totos dies insumendum, quid artis & industriæ elocandum? *formare, inquit, in se Christum, videlicet Sanctæ vitæ imitatione.* Quo motivo S. Augustinus Nebridum ad pium secessum à tumultu rerum sæcularium invitat, dum præclare illud pronuntiavit: *a Desicari in otio licere.* Quod nemo quisquam demirabitur, qui illud ethnici expederit: Pyrrho Philosophus, ut *Laërtius refert*, deprehensus solus & tamē loquens, rogatus quid ageret? *meditor*, inquit, *probus esse.* Hoc enim verò Christianus in solitudine meditetur, ut probus sit, & erit. Testis Franciscus ille Seraphicus, *d vir Dei solitarius*, ut Bonaventura loquitur, *nemora complebat gemitibus, loca spargebat lachrymis: & quasi occultius secretarium nactus confabulabatur cum Domino suo. Ibi respondebat judici, ibi supplicabat patri, ibi colloquebatur amico.* Ut

meritò ille Eremita cultor Hieronymus exclamat: *e O. eremus familiaris Deo gaudens, quid agis?* (Heliodore) *quamdiu te tectorum umbra premunt? quamdiu fumosarum urbium carcer includit? crede mihi nescio quid plus lucis aspicio, libet sarcinâ corporis abjectâ ad purum ætheris evolare fulgorem.* Hoc siquidem sanctissimi vatis oraculum. *f Sedebit solitarius & tacebit, & levabit se supra se.* Volabit supra aureos montium vertices, supra excelsos honorum apices, supra omnia regnorum cacumina, & sibi ac Deo vacans excelsis animo humana omnia ex alto despiciet. Huc anhelans regius Platætes, pennas sibi, non tuas Perseus, Dedale sive tuas sed columbinas postulabat: *g Quis mihi dabit pennas sicut columba, & volabo & requiescam?* ubi Cassiodorus observat, Davidem quandoque in locum desertum se recepisse ad orandum, ut requiesceret ab aula strepitu à tumultu bellorum, à turbis sæculi.

Sanctissimi Regis æmulus, invictissimus Imperator Carolus V. qui quo securius, sibi ac Deo vacaret, regno ac mundo spreto, in audito hætenus exemplo secessum delegit, ubi ut annales referunt: *h major fuit in suâ eremo quàm in imperio*, unde per appositum in panegyricâ ejus funebri thema noster Franciscus Borgia assumfit: *i Ecce elongavi fugiens, & mansi in solitudine.* cur nos sequimur: querimus nos negotiorum mole obrui, cur non alas postulamus - pulchrè Augustinus in Psal-

a S. Paulin. ep. 29 b Paulin c Aug. epist. 116 d Bonav. in vita.

e Hieron. epist. ad Heliod f Thren. g Psal. 54 h V. Barrii pratique de la perfection. entretien 25, i Psal. 5 Beyerlink, apoph. sacra. tit. Solit.

4 *Ecce elongavi fugiens. sic differit
ed p.e. uq; ita ligantur ut velare non
possint. f. . è en m non ligantur visco,
ed officio: hic officio. Præfulis, ille
ratoris, alter Consulis alii ligantur
affectu rerum caducarum, uxos,
liberorum, nec se turbis valent
expedire Ad quod invitat Roma-
nus Sapiens, crebras & serias præ-
ceptiones ingerens: a quid tibi vi-
andum præcipuè existimem quaris?
urbam. Ego certè confiteor imbecilli-
tatem meam, numquam mores, quos
extuli, refero, aliquid ex eo quod cõ-
posui, turbatur. aliquid ex his qua
ugavi, redit. inimica multorum est
conversatio. Nemo non aliquid nobis
vitium aut commendat aut imprimit
ut nescientibus allinit. idem repe-
ditis monitis inculcans: Sic est, in-
quit, non muto sententiam: fuge in so-
litudinem, fuge paucitatē, fuge etiam
anum. Non invenio cum quo te
malim esse, quàm tecum. recede in te-
psum quantum potes. Hæc ethnicus
hæc Stoicus, hæc politicæ quietis
& auræ liberioris amans, quid si
illud sapuisset, quod Claravallensis
apostolus: ,, b Cellæ siquidem & cœli
, habitatio cognatæ sunt: quia si-
, cut cœlum & cella ad invicē vi-
, dētur aliquam habere cognatio-
, nem nominis, sic & pietatis. A-
, celando enim cœlum & cella no-
, men habere videntur: & quod
, celatur in cœlis, hoc & in cellis.
, Quod geritur in cœlis, hoc & in
, cellis. Quid nam est hoc? vacare
, Deo, frui Dei; quod cum secundū
, ordinem piæ & fideliter celebra-
, tur in cellis, audeo dicere, Sancti
, angeli Dei cellas habent pro cœ-
, lis, & æquè delectantur in cellis
, ac in cœlis. Ac in cellâ in cœlum*

sape ascenditur. & paulò post: cel-
la terra sancta, & locus sanctus
est, in qua Dominus & servus e-
jus colloquuntur sicut vir ad ami-
cum suum. In qua crebrò fidelis
animæ verbo Dei conjungitur,
sponsa sponso sociatur, & velut
in paradiso voluptatis delectatur.
Alii sylvas ac saltus petunt ut feras
pervestigent & venentur. in sylvas
vos hodie ac lustra deducere per-
optarē uti feras sanè ferocissimas,
& immanissimas belluas, ipsas, in-
quam, animi Passiones subdere ac
subjugare possietis, quemadmo-
dum Conimbricæ accidisse legi-
mus, c quâ in urbe vulgus spar-
serat, iis qui apud Patres Societa-
tis ad secessum in loco ab arbitris
remoto invitarentur, nescio quas
ferales, belluas & visa objici. ca-
lumnix fidem adstruebat, quam
detrahere debuerat, ut repenti-
na, ita ingens & crebra morum
mutatio. Denique adeò invaluit
hæc fabula, ut Cardinalis Henri-
cus fidei quæstor de re totâ co-
gnoscendum censuerit. Hoc dum
ejus imperio dissimulanter facit
Jacobus de Murcia Academiæ
Rector, fratresque nostros de
belluis ac objectis visis legitime
interrogat, unus apertè fatetur se-
feras immanes & Belluam unam
maximè terrificam conspexisse, &
quænam illa, inquit Rector? ille
verò: memetipsum, atque animi
feras maximè truculentas, & tur-
pius mibique magis formidan-
dum monstrum numquam occur-
rerit: quod olim inter Africæ
monstra degens Augustinus, præ-
cæteris maximè terrificum, ocu-
lis si non corporis, at cordis fre-

a Seneca ep. 7 b Bern. ep. ad fratres
de monte Dei. de vita Solitaria.

c Hist. Soc. part. II §, imago primi sacri
culi 13. c. 10

quenter obversari exoptabat, dicens: „ O si jam faciem hunc peccatricis animæ liceret oculis corporis intueri, & conscientiz nostræ vultum in oculorum præsentiam permetteremur adducere, ut quod si liceret, nec dici potest, quanto studio, quanto metu urgeremur foedera componere, maculata tergere, vulnerata curare. Ideoq; quia non possumus oculis corporis, inspiciamus nos in quantum possumus oculis cordis, & unusquisq; conscientiam suam ante conspectum inferioris hominis constituat: Ut belluas illas frænare & domare valeat. Sed de his alibi brevius egimus. Ad aliam prædam S. Eucherius nos invitat, libello de laudibus „ Eremi: ferunt quemdam sciscitanti alteri, quo in loco Deum esse crederet, respondisse ut quod se duceret, impiger sequeretur. „ tura comitante eodem, ad latè „ patens eremi secreta venisse. „ atque istic ostendens solitudinis „ vastæ recessum: & inquit, ibi Deus est, nec irameritò ibi esse facilius creditur, ubi frequentius invenitur. Jactavit olim potentissimus ille Hispaniarum Rex Philippus II. ubi in venatione Fratrem Joannem Austriacum agnovit, se nunquam meliorem prædam retulisse, (ut fusè supra diximus) nos fratrem nostrum sugentem ubera matris in recessu Bethlemitico per hanc hebdomadam indagari, ac venari studebimus. ut illum factitasse legimus, de quo Theodoretus commemorat: cum po-

• Aug. serm. 181 de temp in vigil Pent. serm. 1 b v part 1 Dom. 20 post Pent c) Strada l. 10 an. 8578 v. didap. Dou. 1 post Epiph

• S. I. d la vita Macedonii.

tentissimus militiæ Dux ingentium nobilium comitatu & magnâ canum copiâ per nemus feras insectaretur, tandem in præcelsum montem cum suis conscendit, cuius in vertice venerandum senem Macedonium conspicatus, ex equo ad pedes viri affluxit, ac per benignè rogavit quid in hac tantâ solitudine ageret? tu verò, inquit Macedonius, cujus rei gratiâ huc venisti? ut feras venerer ait ille „ Ego, respondet Senex, hic Deum meum venor, nec desistam donec hæ prædâ potitus fuero. Solus erat Moyses quando vidit rubum incensum, qui virginis sine virginitatis damno, Deum paritura figura erat. Quisquis hoc mysterium penitius contemplari desiderat, cum Moysè à turbis secedat; quisquis nasciturum Deum complecti & deosculari festinat, urbes deserat & cum Paulâ desertum Palæstinæ, & antra Bethlemitica petat. Ad hoc ardentissimis desideriis suspirabat celestis sponsa dicens: *e quis mihi det te fratrem meum sugentem ubera matris meæ, ut inveniam te foris, & deosculer te.* alii legunt non foris, sed in agro, seu ruri positâ maiestate: nam sicut rex inquit Gislebertus, foris in agro, cura innotuâ rusticorum turbâ versatur, & familiarissimè conversatur, ita & Deus infans pastoribus ac abjectissimis hominibus se communicavit, unde his verbis ardens desiderium incarnationis indicatur teste Athanasio, Ambrosio, Theodoret. Cassiodoro, Gregorio Beda. ut hominem factum, qui intus erat Deus, cum in sinu maiestatis æternæ lateret, foris in agro

• Cant. 8

Beth.

ethlemitico inventum, deofcari, & facie ad faciem videre ceret. Hugo Cardinalis legit: *inveniam te foris solum.* addens, ac moraliter esse verba fidelis nimæ, quæ omnes sensus ac facultates suas à mundi curis, & urbâ phantasmatum avocat, ut unum principem infantem deoculari, cum eo se oblectare valeat, qui suas non nisi soli delicias impertit. Hoc Amantibus familiare est, salus & lucos querere, & liberius amori indulgeant: qui in desertum ducuntur à spiritu, sed maligno, à spiritu tenebrarum, à spiritu fornicationis. qualis de extitit, quit cecinit:

*Hæc loca lucis habent nimium, & cum luce pudoris,
Si secreta magis ducis ad antra,
sequar.*

Atque utinam non plurimis tradidit comprobatum esset illud Senecæ: b

Peccare noster novit in sylvis amor: qui desertum ac lucos luce carentes, sceleris sui latebras querunt. Pudeat profecto à nobilem Francum infano foemina: amore estuantem, opibus, familiâ, patria, mundo spreto, vitam anachoreticam, Anronii instar, aut Paphnuthi in cremo transigere, cum Anastax dumtaxat mutâ imagine dies & noctes confabulari, & nos beatam illam solitudinem non experire, ubi non in imagine, sed facie ad faciem speciosum præ filiis hominum contemplari, ac familiarissimè liceat confabulari.

Hæc insana & profana ad diuinum traduxit amorem, qui ex a Cvid. 1. 6 Fast. b Senec. Hippolyt Act. 1 c Zehetner pronunt malac spei. l. 2. 2. d V. his, par. 2. Dom 17. post Post. §. 3.

ponens verba illa sponsæ supra citata: *e Ut inveniam te foris.* quoniam urbes & ipsa hominum societas multas quotidie affert causas, quæ amantibus quò minus sine interpellatione se ament, solent esse impedimento. unde concludit Amb.: *s bona igitur animi a qua foris est, ut verbum intus sit; illa extra corpus sit, à se, ac sensibus remota, ne verbum habitet in nobis.* Hunc hospitem solitudinis amantem quisquis exceperit, vitam benedictam, vitam beatam in terris duxerit, dum habitatorem Deum, id est cœlum ipsum intra se concluderit, ut verissimè expertus clamer; "g unum pro certo scio o vita benedicta!" quia quisquis in amoris tui desiderio perseverare studuerit, ipse se quidem habitator est tuus, sed ejus habitator est Deus.

e Giffertius in Cant. c. 8 f Amb. de Isaac c. 8. g B. Damian. opusc. 11 c. 19

§. II.

*Ducam enim in solitudinem
& ibi loquar ad cor ejus.*
Osee 2.

Nemini non perspectum est, volupte ac perjucundum homini esse, procul à strepitu & tumultu populari, sepositis curis ac negotiis, ruri vitam solitariam ac tranquillam ducere, quæ Nobilium ac virorum Principum delicia, quandoque animi relaxandi causâ in suburbanum secedere. Etenim vita b

Non alia magis est libera, & vitia carent,

Quam quæ relictiis manibus, solvas amat.

b Seneca in Hippol.

Hoc familiari suo suavit Sen. Philosophus: „*excerpe te vulgo, & in tranquilliorum portum tandem recede. Satis jam per laboriosa & inquieta documenta exhibitam virtus est: experire quid in otio faciat. Major pars ætatis, certe melior Reipublicæ data sit, aliquid temporis tibi sume. Invenies majora quæ sepositus & securus agites: istum animi vigorem, rerum maximarum capacissimum ad te revoca.*

In hac animi quiete, & mentis relaxatione quâ cœli deliciis reficitur ac recreatur, inest illud otium negotiosum atque utile, tantopere in Scipione Africano b. a. M. Tullio, Plutarcho, atque ipso S. Ambrosio commendatum: solitus quippe erat dicere: *numquam se minus otiosum esse Te quam cum otiosus; nec minus solum, quam cum solus esset.* Additque Cicero, duabus illum rebus, quæ languorem afferunt cæteris, acui consuevisse, *otio & solitudine.* ille enim, inquit, *requiescens à pulcherrimis Reipublicæ muneribus, otium sibi sumebat aliquando, & à cætu hominem frequentiaque interdum, tanquam in portum se in solitudinem recipiebat.* Pergit ipse explicare quid vir bellicosus & Senatorius in secessu ageret, qui nihil literis mandavit, cum ait: *ex quo intelligi debet, illum mentis agitatione, investigationeque earum rerum quas cogitando consequeretur, nec otiosum nec solum unquam fuisse.*

Sed quænam illæ, quæso, erant Scipionis cogitationes, quæ commentationes? arbitror de Rep.

fuisse: secum attentè agitare consuevisse; qui statui politico prodesset, qui gloriam nominis Romani & famam amplificare posset. Hujusmodi plenus salutaribus consiliis urbem, remque publicam repletebat. Quòd si unico ille magni bellicæ laude, prudentiaque civili clarus, fidei radio perstrictus fuisset, nã ille longè meliori in otio tempus insumpisset, nã ille altiora longè mente agitasset. Interim quod nostrum est o Christiani, hoc ethnici apophtegma cordibus insculpamus: *numquam minus solus quam cum solus;* quia in solitudine non ut gentiles inane studium doctas fabulas, & vanitatem sectamur, sed negotium æternitatis veritatem, Deum ipsum in quo omnia: nam ut rectè Ambrosius, *non est solus, cui Deus præsens est qui cum Deo familiarissimè conversatur;* nisi ille solus censendus est, qui proluxa in interiori coram clavi colloquia cum rege instituit qui thesauros scientiæ ac magnificentiæ suæ, non nisi soli & in solitudine manifestat. *d. gloriam suam,* inquit Tertullian., *discipulus in solitudine demonstravit.* Inducit huc Hieron. Bonosum monachum qui in desertam insulam penetraverat, *“e ubi, inquit, quasi quidam novus Paradisi colonus incedit; solus ibi, imò jam Christo comitante non solus, videt gloriam Dei, quam & Apostoli nisi in deserto non viderunt.”*

Monuit olim Deus Abraham ut urbem & familiam relinqueret: dicens: *f. egredere de terra tua & de cognatione tuâ, & de domo*

a Seneca lib. de brevitate vite c. 18. & 19. b Cic: 1. 3. offic. Plut. in Scip. Amb 1:3. off c: 2

c Ambr in Psal: 8. d Tertul lib 2. Marc c 2. e Hieron. ep: 41 ad Rufinum f Gen 12

patris tui. foris verò & in solidine, ad colloquiũ & conspectum admittitur: *apparuit autem dominus Abraham & dixit ei &c.* Num enim videbatur ut qui turres saculares propter Deum desererat; Dei consuetudine frueretur: ut recte Philo Hebr. observat: "*a* postquam, inquit, Abram totam domum egressus est, ait extus visum ei Deum. & addit: qui manifeste appareret extricato rebus mortalibus. Quin & ipsi patriarcha Jacob à Patriis sedibus ulanti, domui Dei & porta coeli eliditur. dignus in domum Dei duci qui lateas domos deseruet, ut ait *b* Athanasius.

Ea propter recte Mediolanensis n. istes pronuntiavit: „ non primus Scipio scivit solus non esse, cum solus esset. Scivit ante ipsum Moyses, qui cum taceret, clamabat; cum otiosus staret, præliabatur. Cujus autem majora negotia, quam hujus otia? qui quadraginta diebus positus in monte, totam legem complexus est. Quando ergo justus solus est qui cum Deo (*in quo omnia*) semper est? quando solitarius, qui à Christo nunquam separatus est? solus profectò non est, qui quoties vult, meliore sui parte cælum ambulat; autò facundior cum Deo & angelis, quanto inter homines acturnior. Nam ut sacra litera testantur, in eam familiaritatem à Deo admissus est, ut loqueretur cum eo *d facie ad faciem, sicut solent loqui homo ad amicum suum.* & ubi, quæso, eam gratiam inivit? ubi intimam illam familiaritatem

contraxit? semotus à turbis, longè à strepitu aulae, à tumultu castrorum: *e Solus erat Moyses, quando Dominus apparuit ei.*

Ubi existimatis esse factum verbum Domini ad Ioannem? numquid in paternâ domo? in aulâ Herodis? in foro? in frequentia populi? minimè gentium. Sed *in deserto*: ut enim quis Philomelam argute modulantem audiat in sylvis, in solitudine, in silentio eam auscultet necesse est; hæud aliter ut Deum quis sibi loquentem, & intus eanentem audiat, solitudo quaerenda est; hoc suos Sapiens ille Augustini discipulus Thomas Campensis edocuit, *f* qui quoties in monasterio occupatus, sensit per interiorem inspirationem se à coelesti sponso, quasi ad colloquium sevocari, mox sermonem aut negotium abrumpens dicebat: Charissimi fratres, oportet me secedere, est enim qui affatum petat, qui me in cella expectet; ac cellam ingressus, summâ submissione illud Samuelis usurpabat: *g loquere Domine, quia audis servus tuus.* Idemque solitus dicere: *quoties inter homines fui, minor homo redii, minor gratiâ, minor modestiâ, minor interiori compunctiõne, minor passionum moderatione.*

Errat Adolescens qui putat se auditurum quid in se loquatur Dominus, quem vivendi modum perfundis studiis amplecti debeat, dum inter confodales tales jacit, inter pocula bacchatur & helluatur: errat puella quæ arbitratur se audituram quid sponsus virginum

a Philo lib 1 *b* Athan in Apolog. de fuga sua Hieron in Psa 133

c Job 1:3 *o*fic. c. 1 *d* Exod c. 33

e Rich. à S. Laur 1. c 6
f Fabri Dom 4 Advent. cen 8
g 1 Reg. 8 de jmit. Christ, 1. c 100

intus loquatur, dum cum lascivo proco sermones miscet, & amatoria serit colloquia; observat quippe Bern., cœlestem sponsum zelotypum esse dicens: „ a ô Sancta „ anima! sola esto ut soli omnium „ serves teipsam; fuge publicum, „ fuge & ipsos domesticos; secede „ ab amicis & intimis, etiam ab eo „ qui tibi ministrat, (*Servitens.*) „ An nescis te verecundum habere „ sponsū; & qui nequaquam suam „ velit tibi indulgere præsentiam „ præsentibus cæteris? Hoc expertus de se testatur Aug., b qui vocē Domini ab altissimo veterno se excitantē audivit, non Carthagine ubi circumstrepebat *Sartago* *figitio forū amorum*: non Romæ inter ludos Circeuses: non in paternâ domo: sed cum inter horti viteta solus deambularet, relicto etiam unico sodali suo Alipio: „ c ubi „ oborta est procella ingens ferens „ ingentem imbrem lachrymarū; „ & ut totum effunderem cum vocibus suis, surrexi ab Alipio: solitudo enim mihi ad negorium „ stendi aprior suggerebatur, & cessi remotius, quàm ut posset „ mihi onerosa esse etiam ejus „ præsentia. Ego sub quadam fici „ arbore stravi me nescio quomodo, & dimisi habenas lachrymis „ & ecce audio vocem: Tolle, lege, „ Tolle, lege. atq; mox alius à solitudine reversus est Aug., & fluctuantem animum, ad portum salutis appulit. Verum enim verò quisq; vestrum hoc de se potiori jure, quàm olim Bernardus fateri posset: *d. quamdiu in exterioribus occupatus fui, vocem tuam Domine*

intra audire non potui. Hinc cœlesti oraculo Arsenius admonitus: *Arseni fuge tumultus, & saltem affrequeris, ilico aulâ spreâ, in eremum concessit.* Abiit & Christus in desertum *si non quod ipsi secessione opus habebat,* sed ut Maldonatus observat: q ut nos exemplo doceret, cum de vitæ rationibus: vel de realiâ grati deliberamus, turbam hominum relinquamus, & nos in solitudinem colligamus, ubi Deum audire, & nostra concilia communicare valeamus. Exempla eorum in promptu sunt, qui priusquam rem arduam, aut novam dignitatē aut officium, aliudve majoris momenti negotiū aggrediebantur, etiam in urbibus sibi solitudinem, ac per dies aliquot secessum querebant, Deum quasi Moyse consulturi. uti videre est in imagine Societatis primi sæculi, lib. 3. cap. 10. Quos quemadmodum Mercatores, Senatores, Principes, occupatissimi quique mortalium æmulari, & in urbe sibi solitudinem ædificare valeant, videamus.

a Surtus 19 Julii i Greg Naz otas
28 g Maldon in Matth. c. 4. §. I.

§. III.

Adhibe tibi in urbe solitudinem, & remota (ô animæ) paulisper ab hominibus, propius Deo jungere. Hieron. ep. ad Demetr.

Justus Lipsius commendans Lovanium suum, *habemus,* inquit, *in urbe,* intra moenia, campos & agros, si lubet exspatiari, hic datur; Chamberlinus verò virtute, ac generis nobilitate clarissimus.

a Bern. serm. 41. in Cant. h. Aug. 1. 3. conf. c. 1. c. Lib. 8. conf. c. 12.
& Bern. de interiori domo. 66.

Antistes, in urbe suâ Ipren-
ad palatium, amoenissimum vi-
larium adiecit. in cuius recessu
gianti opere (ut etiamnum vi-
te est) Ipelæum erexit, hoc suo
nilitio symbolo inscriptum; *In
itudine solatium.* Complures vi-
s potentes ac nobiles recense-
ct, qui a *edificant sibi solitu-
nes*, qui intra urbis moenia, sal-
s, sylvas & amoenissima vireta
ro artificio extruxta habent.
d frustra has sibi solitudines
struunt, & corpore incolunt, si
ens in turbis sit: *quid prodest,*
quit Gregorius, *solitudo corporis,*
solitudo defuerit cordis? Frustra
tis in desertum Palestinæ vel A-
biz, aut in ultimos orbis angu-
s sese penetrarit, *b si corpore in
pro, corde in sero*, si animo urbes
orbem pervagatur, *si*, ut cum
hryostomo loquar, *c corpore
mi prestato, mens totam dnum
serum circumbeat.* Quate neces-
im non est inaccessa hominibus
stra iustrare, ferarum tesqua, ac
prridam solitudinem inhabita-
s, quandoquidem solitudo ani-
um non faciat solitariam, ut viri
ntissimi de se facti sunt, quos
ter hæc de seipso dimisse Basi-
s sentiens: *d equidem scribere
te non sustineo præ pudore, quæ in
c extremorum finium recessu in-
rdin nocturna agito; tamen si enim
bic asscupationes pro derelicto ha-
i, ut sexcentorum malorum cau-
s, me tamen ipsum etiam nondum
o derelicto habere nequivi. Nec
eronymus e diffitetur, in vastâ
â solitudine, ubi socius erat fe-*

abb'e 3 b'S. Thomas opus. 39 c. 8
Chrysost. ho. 79 ad pop. d Basil ep 1.
ad Gregor Naz de vita in solitu a-
genda. c Hieron. ad Eustoch. de vir-
g. 2.

rarum & scorpionum, se animo
non semel urbem Rom. perambulasse, & matronarum interfuisse tripudiis. *f Ceterum quas libet quis
querat solitudinis latebras, & quo-
cumque quis fugerit, desertum tecum
alii (cogitatus variique affectus)
petent; affectabunt vitam tuam, re-
pellere non poteris societatem, misce-
buntur etiam mali, & exerceberis.*

Alias ergo nobis solitudines
ædificare jubet Sanctus Grego-
rius in medio cordis nostri, ut
illud omnibus curis ac occupa-
tionibus sepositis in desertum
commutemus, atque illic cum
solo Deo soli commoremur: *g
solitudines, inquit, ædificare, est à
secro cordis terrenorum desiderio-
rum tumultus expellere. An non
cunctos cogitationum à se expulerat,
qui dicebat, unam petii à Domino? à
frequentia quippe terrenorum deside-
riorum fugerat, & ad magnam si-
delicet solitudinem semetipsum rece-
perat; à tumultu rerum corporalium
magnum quemdam secessum petierat
quietam mentem, in quâ tantò pa-
rius Deum cerneret, quantò hunc
cum se solam inveniret.*

Familiam tuam Arcæ Noë, flu-
ctibus ac tempestatibus jactatæ,
non abfimilem contemplantæ, in
quâ insuper omne genus animan-
tium, vario ac incondito tumultu
perstreptentium. Inter hæc tamen
recordare quod dicit Dominus:
ad Noë: *h intra tu, & omnis
domus tua. Quod divina Scripto-
ræ oraculum mirificè illustrat
Ambrosius: i Hoc dicit Dominus:
Iusto, intra tu; hoc est, intra te-
ipsum, inera tuam mentem, in tua
anima principale; ubi salus est; ubi*

f Aug. in Psal. 34 g Greg. 1. 4. Moral.
c. 28. b Gen. 7 i Amb. de Noë c. 11.
C. 6. anima.

*anima gubernaculum. Foris dilu-
vium, foris periculum.* O si ad hanc
cordis solitudinem se mater ac
paterfamilias quandoque per
diem, per mensem, per annum
à turbis domesticis reciperet!
quàm arca hæc familiæ inter om-
nes negotiorum & tentationum
fluctus pacificè ac tranquillè diri-
geretur, & ut cum Gregorio lo-
quar: a *Si quis paululum ex ve-
rum mundanarum fluctibus erexerit
caput, securus inter pereuntium
turbas portum prospiciet.*

Ad ejusmodi solitudines ex-
struendas hortatur nos Hippon-
ensis Præsul, dicens: b *Edifi-
cemus & nosmetipsi in corde nostro
(solitudinem) & faciamus domum,
quo veniat Iesus, & nos doceat, &
colloquatur nobis.* Utinam cum Se-
raphico Francisco intra domus
tux penitus cubile nascituro par-
vulo cunâs extruas; & cum ipso
solo solus sermocineris! Utinam
æmulèris virginem illam, c quæ
post enormia admissa flagitia, se
intra Religiosæ vitæ septa rece-
pit, ut jugi lacrymarum imbre
scelus expiaret; sed conscientia
stimulis exagitata, incassum sibi
fieri & poenitere videbatur: ete-
nim si oculos in cælum attolle-
ret, occurabat animo, nihil coin-
qui-atum intrare in regnum cœ-
lorum, nec nisi mundo corde
quemquam, Deum intueri. Quod
si Redemptoris nostri cruciatus,
& acerbissimam mortem mente
volveret impudentem suam illi
ingrâtitudinem opponendo ex-
clamabat: *Quid retribuam Domi-
no; eundem verò Judicem ac*

a Chrysoſt in orat ad S Philogon.

b Augustin. ser 7. in Ioan e Pelbart.
ser 18. de Nat Paradisus puerorum
part: 1 c 8. §. 10.

justissimum scelerum vindicem
recogitando, tota in desperatio-
nem agebatur. d *Mens itaque hæc
(etiam in clauſtro) quæsi quemdam
populum pat. ebatur, quæ insolent
cogationum tumultu vastabatur.*
Quid agat? dies fortè puerul-
Jesu natalis aderat: hic illa in
Palæstina solitudinem ad antrum
Bethlemiticum à se & sensibu-
raptâ, attento animo Deum Ma-
jestate positâ, parvulum panni
involutum suavissime contem-
plari, nihilque pumilionem hum-
ilarum aut minarum spirare, qui-
sibi risum & bassâ deferre, anim-
advertens, sperare ad respirar-
occepit; jamque animo retum-
pto has fiduciæ plenas ad Chri-
stum sinu matris ludentem, pre-
ces cum lachrymis fudit: per be-
nignissimam infantiam dulcissi-
me Jesu, quâ venisti peccatores
salvos facere, sui quoque misereri
vellet. Atque exemplo *Verbun-
insans* disertâ voce hanc cœlesti
consolationis plenam protuli-
sententiam: *oh infantiam, quam
illa singulari religione veneraba-
tur, omnia peccata penitus re-
missa esse, nec multò post ad æ-
terna gaudia evolavit.* Huc & tu,
ô peccator, animo peregrinare:
aut si mavis, intra domus parie-
tes, per diem quandoque ad pe-
des Christi cum Magdalena e te
recipias; Magister tuus hic adest,
& vocat te: intra in cubiculum
tuum, & clauso ostio ora patrem
tuum in abscondito. Sanctus Au-
gustinus f sensu mystico, illud cu-
biculum ait esse cordis nostri se-
cretum. Divus Basilius g ex

d Greg. 1.4 Mor. c: 28 e Matth. c. 6

f Aug serm: 39, de temp, g Basil, in
Psal: 28

mente

ante pit Vatis vocat *Aulam* in *stantam*. Cui Leo magnus maximum orbis oraculum consentit, un suadet; *a in aula mensis dicitur* *caro sapientie*; ubi omni strepitu terrena, um silente curarum, in edicationibus sanctis, & in dolis late. ut aternis. Hanc aulam in alina, hoc sponso suo concubitalum edificarat in medio cordis tui, & circumferebat *Catharina* *virgo Senensis*; *b in eodem etiam* *inter culinam ministeria*, & domesticis operis labores, se abdebat: ubi se sibi surabatur, Deoque utebatur. Quis vestrum adolescentem? quis vestrum foemina? quis vestrum opifices, mercatores, caufidici, Senatores, viri nobiles cubiculum circumfert? *c contra te vide*, ait Augustinus, *si habes aliquod secretarium duce conscientia tua*, ubi non pe. st. opas, ubi non litiges, aut lites pares. Quod et Ethnicus declamator inculcat, dicens: *d etiam in turba*, etiam in convivio faciat tibi cogitatio ipsa secretum.

Conformiter Chrysofostomus, Theophylactus in caput 6. Matthæi, verum ac materiale cubiculum volunt, ut domus non sit, ut non habeat suum oratorium, seu orationis locum, ad quem te er diem recipere, aut certe mane & vesperi tecum & cum Deo colloqui, intra conscientia lateras abditus, interiora cuncta rinari valeas. Hoc Angelici Doctoris votum est, ut quisque usurpet, qui expendens illa verba: *intra in cubiculum*, sic ait: *per diem mille te circumdederunt causa*,

Et non permiserunt te esse secretum orationi; sed quando ad lectum perveneris, d. e anima tua: Anima quomodo expe. dimis diem? quid boni vel mali fecimus? Roga Deum prius, sic anima tua soporari permittit. Sic faciebat s. Judith, & sic Petrus, & sic Tobias.

Denique ut concludam; Virgo Mater in urbe Nazareth solitudinem suam habebat, in penetrabile domus cubiculum se abdebat, ardentissimo cordis desiderio adventum Salvatoris expectans, atque in ejus misericordia abyfso, mente demissa habebat. In hac solitudine celestis paronymphus Virginem convenit: *i sola*, inquit Ambrosius, *in penetrabilibus*, quam nemo virorum videret, *sola Angelus reperiret; sola sine comite, sola sine iuste*. Quod ipsum confirmat Sanctus Eucherius: *k Ingressus est Angelus ad eam; non enim virgo in plateis erat, non in publico mirabatur. Intus erat in penetrabilibus, sola sedebat; nec tamen sola, tanto virtutum exercitu stipata. Tacite vos commonens, si cum Virgine Deum intra cordis sinum recipere studeatis, in silentio ac solitudine ei hospitium preparatis, ubi Maria eum intra viscera sua complexa est: l quando in solitudine contemplatur Virgo Maria, tunc venisti, & in ea, & de ea carnem assumpisti, & bone Iesu.*

Quare a sponso suo eleganti similitudine in Hortus conclusus nuncupatur, ubi cum sponsa sua solus se oblectet. Tale se prabeat Eustochium hortatur Hierony-

a Leo serm. 80. de Iejunio. *b* Surlus vita, c. 11. *c* Aug. serm. 63. de temp. *d* Quintil. L. lib. 8. declamat *e* Thomas in Matth. c. 6 v. 6

f Judith, 8 *g* Act. 20 *h* Tob. 3 *i* Ambr. in illa verba; Ingressus Angelus. *k* Super missus I Bernard de negotiatore in Cant. 4

nus: „a Semper, inquit, te cubicu-
 „li tui secreta custodiant, semper
 „tecum sponsus ludat intrinsecus
 „Nolo te sponsum querere per
 „plateas; nolo te circumire angu-
 „los civitatis, zelotypus est Iesus,
 „non vult ab alijs videri faciem
 „suam. At tandem subjungit: Foris
 „vagantur Virgines stultæ, tu in-
 „trinsecus esto cum sponso.

Sed ô tempora! ô mores! non
 quinque dumtaxat, verum supra
 quinquaginta, supra quingentas
 ejusmodi fatuas ac vagas virgines
 in hac urbe numerare est, que
 per fora & plateas discursant.
b Non est Christus circumferentem,
 inquit Ambrosius, ut eum in foro
 in triviis, in turbis queratis, aut
 invenire credatis, Mariam amula-
 mini, *domicella* citis, nomen vos
 admoneat, *domi cellam* edificare.
 Ad eò ut fuerit qui puellas tertio
 dumtaxat in vitâ domo exire vo-
 luerit: primo ad Baptismum, se-
 cundo ad matrimonium, tertio ad
 sepulchrum. Optima quæq; latent,
 pulcherrimus flos non in prato
 sed concluso in horto nascitur.
 Richardus à Sancto Laurentio I c.
 advertit, quòd Esther, quæ formâ
 prorsus eleganti fuisse describitur
 interpretetur *abscondita*. In quo
 mortaliter edocetur Christi spon-
 sa & omnis honesta filia, pulchri-

tudinem suam corporis & animæ
 occultare, quemadmodum pretio-
 sæ ac artificiosæ tabulæ sipaticæ
 passim obvelatæ sunt. Quò specta-
 Sinarum solertia ne filia vulgares
 fiant: tradit enim P. Trigautius
 e Sinas omnes elegantiam pone-
 re in co, ut puellæ exiguos pedes
 habeant, atque idèd à teneris fas-
 cisciis ita constringunt, ut incede-
 re nequeant. *Id videtur,* inquit,
sapientis alienjus inventum fuisse, ut
earum domi continerent. Et æternæ sa-
 pientiæ monitum non poterit
 Christianam filiam à plateis, à fe-
 nestris, à choreis, congressibus
 intra domi parietes, intra cubi-
 culi secreta continere? ut tandem
 ex hoc deserto sicut virgula fumi
 cum Angelorū Reginâ ascendere
 valeat, orbe universo mirante &
 acclamante! *Quæ est ista quæ ascen-*
dit de deserto? Ubi Ruperius Abbas
 sic Mariam alloquitur; *d Talis*
ascendisti per desertum, id est,
animam habens solitariam, que
quemadmodum Esther cum esset Re-
gina, veraciter tum dicebat: e
Domine mi, qui rex noster es so-
lus, adjuva me solitariam. Ac
 tandem epiphonematis loco sub-
 jungit: *Digna exclamatio, digna*
admiratio! quæ est ista, quæ talis
ascendit per desertum.

a Hieron. ep. 22, ad RuB. b Ambr 1
 3, de virg.

c Trig de exped. Christi apud Sinas
 l 3 c 6 d Rup, in illud Cant. 3
 c 5 v. 6.

EMBLEMA V.

Sanctam ipsius animam pertransibit gladius. Luc. 2.

REGINA JUBES RENOVARE
DOLOREM.

DOMINICA INFRA OCTAVAM
NATIVITATIS.

Horologium afflictissimæ Matris, in quo gladius doloris
acerbissimos cordis ejus cruciatus signat.

- I. Gladius doloris, Sanctissima Matris pectori perpetuò infixus.
- II. Horologium Matris dolorosæ.
- III. Matri dolorosæ condendum, eo quo præter adducta.

Virg. l. 2. Lucid.

DOMM

DOMINICA INFRA OCTAVAM
NATIVITATIS.

Tuam ipsius animam pertransibit gladius. Luc. 2.

Timantes pictor celeberrimus, a non minus manu ad exprimendam, quam mente ad inveniendam expedita, Iphigeniam Regis Agamemnonis filiam, ætatis flore, formæ venustate, ad miraculum præcellentem, jam sub fatali ferro, Diana Tau-ricæ imolandum, in tabulâ apertè depingere susceperat. Cunque familiam omnem, adstantes propinquos, & ut Plinius ait, a præcipue *patrum*, dolore ac lachrymis obrutum scitè depinxisset; adeo ut omnem in his artem se insumpsisse fateretur: nil excogitare, ne efformare aut valuit, quo parentium in hujus prædilectæ filia acerbissimâ morte, luctum rivis colorum lineamentis dignè effingeret. Quare hoc ingenioso commento usus, eorum vultus inducto sipario obvelavit. Vel sic passus, tam impotentes animi corporisque motus, nullâ arte vel industria posse adumbrari. Confimilem non vulgares Auditores causam asseverant, cur sacri Evangelii præcones in luctuosissimâ illâ Christi patientis tragœdiâ, quemdam rerum omnium creaturarum sensum expresserint, petras scissas, monumenta aperta, totius terræ tremorem, solis ac lunæ defectum, mulierum ac propinquorum lachrymas, qui *b flebant & lamentabantur eum*, orbemque denique universum, lugubri schemate tenebris suis, quasi pullâ

veste, parenti suo parentasse; a vero afflictiissimæ Matris lachrymas, ac planctus non enarrasse quod inenarrabiles essent, atque adeo silentii velo involvitâ nam ut Ambrosius ait: *c Mariam stantem legi, stentem non legi* vel quod in atrocissimo luctu fieri contuevit, ut dolor omnis in cordi inclusus æstuet, ut lachrymas neget, quod Plamutus Rex Aegypti, a Cambyse Persarum Rege captus comprobavit: *d quæ fideis oculis vidit filiam an illa a mortem, cum hydrîâ mitti ad hauriendam aquam, & filium suum mancipii instar, collo in ferreo annulum inserto, ante se trahi: a quæ ille, gementibus aliis immotus perficit; at yiso amico jam grandævo, olim beato, nuic mendico; hic nec gemitus, nec lachrymas continere valuit. Rogatus facti tam insolentis causam; propria, inquit, & meorum mala tanta sunt ut lachrymas prohibeant, & stupore ac dolore nimio velut in saxum faciant obdurescere; in malis mitioribus, quæ cerno, sensum humanitatis retineo. Ita strangulas incusus dolor, qui ne per oculos efflueret, materno peccatori assiduo conclusum cogitemus. quemadmodum Herodorus de Reginâ illâ testatur, quæ Regis sponsi mortem in stadio, repentino casu obtriti, ne lachrymis profecuta est: quæ matrona*

c Ambr. de Infit. virg. c. 7
d Her. Sal. ann. Eccl. an mundi 3527
Cambyis 4.

a Plin. l. 33. c. 10. b Luc. 23

dam demiranti, ac sensum anime
ejus pertentanti, respondit.
Uni lachrymor, ne integrum, sem-
servatura dolorem, immis-
am.

Vel certè Matris lachrymas,
angelistæ non expresserant,
quòd cum per omnem vitam,
horas singulas, dilectissimi
cruciatu animo volvisset, &
ensus ille sanguinis semper o-
berans, tot lachrymas ex-
cessisset, ut postquam, teste S.
ymano, etiam sanguineas fudis-
serint: etenim si sacer histo-
ricus refert, Davidem, sociosque
is, direptam Siceleg plorasse, &
nec deficerent in eis lachryma. In
eb. Et non erant vires ad plo-
ndum. Virgo Mater, cujus do-
ri, ut infra videbimus, nullus
let adæquarifontes lachrymarum
fudisse censèda est, ut jure illud
ullii oratione secundà in Anto-
um usurpare posse videatur: *Hei*
ibi! consumptis lachrymis, infixus
men pectori haret dolor.

a Herod. l. 3 b V. Mallou, in Christi
stigmat. c. 13 Barry l an 5. p. 1 de-
vor. 46 c i Reg. 30

§. I.

Gladius doloris Sanctissima
Matris pectori perpetuo in-
fixus.

Numeri mortales arbitrantur,
Virginem Matrem Christo di-
cessissimo Filio sub Cruce dum-
axat compassam, ac tum tem-
poris vaticinium illud Simeonis
andem completum: d Tuam
psius animam per transibit gladius;
um gravissimorum Doctorum.
d Luc. 2

testimoniis, ac divinâ revelatione
manifestum sit, Mariam à primo
instanti quo Dei Mater exstitit.
id est ab anno decimo quinto æ-
tatis suæ, usque ad septuagesim-
um secundum, quo in cœlos
assumpta, acerbissimos Filii sui
cruciatu, semper animo, quasi
præsentes spectasse: atque hunc
doloris gladium, non sine tenerri-
mo sensu cordi semper infixum
gestasse, idque ex perfectissimâ
cognitione passionis futuræ, &
scientiâ Theologicâ infusâ my-
steriorum, supra omnes Prophe-
tas, ut Suarez e SS. Patrum au-
toritate confirmat, ex quibus
unum Ambrosium adduxisse suf-
ficiat: „ f Istum gladium cor & a-
nima Virginis profundè immer-
sum habuit, quia Dei mysteria ex-
teris profundius penetravit, &
verba Dei de Christi passione, ac
cæteris operibus semper in cor-
de medullitus portavit, juxta il-
lud: Maria autem conservabat o-
mnia verba hæc conferens in cor-
de suo. “ Ubi minimè prætereun-
dum censeo, quæ eximia cultrici
ac familiæ suæ, significavit Sanctis-
sima Mater: g videlicet legationem
Gabrielis Archangeli, tenuisse ad
novem omnino horas, atq; eò loci
ac temporis cœlestem hunc nun-
cium sibi narrasse tristitiam, labo-
res, passionem, mortem: atque ex
acerbissimâ illâ Filii è Virgine
nascituri laniena, gravissimos cru-
ciatus perpetiendos esse. Eaque
narratione magnopere se affe-
ctam nihilominus consensisse, ut
Mater fieret Filii, qui *vir* tanto-
rum *dolorum* futurus erat, quo ei
e Suarez p: 2 to: 2. l 37 disp 19. sect. 2
& 3 f Amb. super Luc c: 2
g Corn à Lapid. in Luc. c. iv. 38 Nior.
de amore erga B. Virg c. 15

afflictio

afflicto adesset, atque ab omnibus relictum, sola ne desisteret. Quod ut sublimi mentis contemplatione expendit Sanctus Bernardinus, asserere non dubitavit: „a Beatam „Virginem cum Christo crucifi- „xam esse in hora ejus conceptio- „nis : tum enim obtulit se, & „prompta fuit ad exponendum se „morti & Martyrio.

Atque adeo ut pie ac erudite de Servatore nostro, unus è Societate nostrâ b docuit, cum à primo conceptionis instanti, veluti in perpetuâ cruce distentum fuisse. Ita Deipara numquam non mater doloris extitit, que per annos quinquaginta septem, quasi perpetuò sub cruce stetit, id est per dies 10805. & horas 259320. quibus Filii cruciatus, perpetuum simulque acerbissimum Matri martyrium pepere- runt. Jesum quippe suum perpetuò atque adeo omni parte vitæ, veluti crucifixum ante se habuit. Hunc & tu tam prodigè tui amantem, assiduò contemplare : adamantem perpetuò redama. Ita Marchio Badensis lapidem pretiosum habuisse memoratur, eà quodam rustico in agris reper- tum, qui exquisito naturæ miraculo: quacumq; sui parte inspiceretur, Christi crucifixi accuratam imaginem distinctè referret. At longè hoc expressius cor adamantis Matris Filii cruciatus vivâ mentis cogitatione, ubi ubi se verteret, expresserat. Neq; unum dumtaxat diem naturalem Christi passionis, ac tres horas Crucis ad calculum revocabat, sed ut mi-

a S. Bernard, Senens 20 3 serm 6 a 2
c de miro Martyr Virg in concept
b Libella Crux perpetua c Spondan
za 14 § Ex Nides, formis 1, 4 c. 6

numum duodecies mille & quinquaginta tres dies quibus est passus; horas verò ducenties octogedecim novies mille ducentas & septuaginta octo, quibus quasi perpetua pendit in Cruce.

Quod disertè docuit, non minus eruditione, quàm sanctimonia vitæ conspicuus Rupertus Abbas in libro tertio, cap. quarta Cant. v. 1. *Capilli tui, &c.* ubi a tu quoque (ò Maria) longum in cogitationibus tuis, præscia futura passionis Filii, pertulisti Martyrium. Longum enim verò Martyrium quod tot dies, tot menses, tot annos materna viscera excruciatum quod ex revelationibus Divæ Beatrix luculentius patet, quæ non tantum gravissimorum auctoritate Doctorum, verum etiam Summorum Pontificum Urbani Sexti Bonifacii Noni, Martini Quinti, Conciliorum Constantiensis & Basiliensis calculo approbatæ, omnique veritate ac sanctitate conspicuæ habentur, in quibus hæc piâ commentatione rumianda occurrunt: d Ego plena afflictione à natiuitate Filii mei usque ad mortem ejus; afflictione & dolorem cordis supra omnem creaturam patiebar. Causam subdidit: Melius quàm Propheta præscia sui Filii passionem; ideo enim lætare cogitabat, quòd ille sellet & aceto esset pendendus in Cruce; quando enim manibus gestabat, videbatur illi, quòd Crucis brachiis esset confixus; quòdo dormiebat, cogitabat mortuum ex Cruce depositum; quando osculabatur, Indignum cogitabat; quando fasciis involuebat, funes cogitabat quibus ligandus ab impiis carnificibus; quando manu ducebat, ducendum ad tri-

d Revel 3. Brigio 1 6 c. 24

buralia

lia, ut impiis iudicibus fisteret
 Tenerrimos matris affectus,
 secum quisque attentâ mente
 pendat; immane quantum dif-
 ferat osculum Matris, ab osculo
 ditoris; fasciâ quibus omni-
 entes manus Maria involvit, à
 bus & catenis Judæorum, ut
 tum illud spontâ Maria usur-
 potuerit: a Fasciculus myr-
 dilectus meus mihi inter ubera
 commorabitur; omnes Christi-
 ciatus, velut in manipulum
 ectos, pectori semper infixos
 ando. Unde apud eundem
 pertum nos Virgo commonet.
 nite solam attendere horam, vel
 illam, in quâ vidi talem dile-
 ab impiis comprehensum male-
 tari, illudi, spinis coronari, fla-
 vari, crucifigi, felie & aceto pota-
 lanciari, mori & sepeliri: nam
 quidem gladius animam meam
 ax fuit; sed antequam hic per-
 ferret, longum per me transitum
 t: Prophetissa namque eram, &
 quo Mater ejus facta sum: scivi
 ista passurum. Cum igitur ta-
 Filium in sinu meo fovarem, ul-
 gestarem, uberibus lactarem, &
 um ejus futuram mortem præ oc-
 haberem: quâ est quantam, quâm-
 prolixam me putatis Matrem
 aris pertulisse passionem? Hoc est
 d dicit: fasculus myrrha dilectus
 es mihi inter ubera mea commo-
 ritur. » Quid ni hinc rectè Re-
 giosissimus vir inferre non
 lubitavit: e graviera passan
 Disparat, dum in stabulo
 Bethlemítico parvulo suo Jesu
 bera virginea præberet, quâm
 a extremis suppliciis Marty-

res: præsentiebat enim singulas
 guttas lactis materni, quas civi-
 nus infantulus duceret, in sa-
 cratissimum ejus sanguinem
 convertendas, qui flagellis, spi-
 nis, clavis, aliisque intolerandis
 cruciatibus, ex venis omnibus
 illi exprimeretur, ut ne guttula
 superesset, etiam mortuo, lan-
 ceâ latus aperiendum. Quantum
 itaque hic Matris optimæ fuit do-
 lor! quantum in nos amor! dum
 recogitaret se mundi Redempto-
 rem lactare, d ut divinum illud
 lac nobis scaturiret, quod ex propria
 latere profudit, nihil enim aliud est
 lac, quàm sanguis albus. Accedit,
 Virginis dolores ab hoc die, quo
 Simeon ei vaticinatus est, incre-
 mentum sumpsisse, quemadmo-
 dum dilectissimæ filia suæ mani-
 festavit dicens: e Tali etiam die
 sicut hodie, dolor meus augmentatus
 est: nam licet sciebam filium meum
 ex inspiratione divinâ passurum, ta-
 men ex verbis Simeonis, quibus dixit
 gladium pertransituum animam
 meam, & Filium meum positum in
 signum cui contradicetur, gravius
 perforabat cor meum dolor iste, qui
 usque dum assumpta sui corpore &
 animâ in cælum, nunquam defuit
 à corde meo. Scire etiam te volo,
 quòd ab isto die doiorum sextuplex
 fuit. Quem potius meditandum,
 quàm obiter legendum propo-
 no. Primo, inquit, fuit dolor in co-
 gitatione meâ; nam quoties aspicio-
 bam Filium meum, quoties involve-
 bam pannis, quoties videbam ejus
 manus & pedes, toties animus meus,
 quasi novo dolore absortus est; quia
 e g: tabam quomodo crucifigeretur.
 Secundo fuit dolor in auditu meo:

Cant. I Rup I I in Cant o I
 Sanct. Jer. descensus: 6 sect. 2
 Hieron.

d S. Athan V Bæz, to 11, l. c. 12
 e Revel, Bri. l. 6 c. 57

nam quoties audiivi opprobria Filii mei & mendacia, & insidias ei positas, toties animus meus motus est do'o, e, ita quod vix se tenere poterat. Tertio fuit dolor meus in visu; nam quando vid. Filium meum ligari & flagellari, & in ligno suspendi; corruis quasi exanimis: sed re-assumpto spiritu, steti do. ens. Quarto fuit dolor meus in tactu: ego enim cum aliis deposui Filium meum de Cruce, & involvi eum, & posui in tumulum, & sic tunc agebatur dolor meus, ut vix manus & pedes mei haberent robur ad subsistendum. Quinto patiebar ex vehementi desiderio perveniendi ad Filium meum postquam ipse ascendit in cælum: quia longa mora, quam habui in mundo, post Ascensionem ejus, dolorem meum augmentabat. Sexto patiebar dolorē ex tribulatione Apostolorum, & amicorum Dei, quorum dolor erat dolor meus, timens semper & dolens.

Ab hac ergo die, usque ad finem vitæ dolores materni non modo perpetui fuere, sed juxta incrementum ætatis invaluerunt; quod elegantissimi Angelus S. Brigittam edocuit: „a congruè hæc „virgo nuncupari potest florens „rosa: nam sicut rosa crescere solet interspinas, ita hæc venerabilis. Virgo in hoc mundo crevit „inter tribulationes. & quemadmodum „quantò rosa in crescendo se „plus dilatat, tantò fortior & acutior spina efficitur; ita & hæc „electissima rosa Maria quantò „plus ætate crescebat, tanto fortiorum tribulationum spinis acutius pungebatur. Cum autem ad „illam ætatem ipsa pervenit, quâ „Filius Dei factus fuit Filius suus, „tunc plenissima illa rosa in suâ

„pulchritudine magis dilatari „crescere videbatur: ac tribulationum spinæ, ipsam acriter „mulantes, fortiores & acutiores „indies efficiebantur!

Vultis hujus rosæ inter spinas incrementum cernere, & incrementum vescentes dolorum aculeos considerare? aptissimè hos exprimit Canisius; *b* quem Cardinalis seu Hæreticorum malleum, *b* Britus Mirens, sæculi sui Hieronymum nuncupavit hic l. 4. de Interpretatione c. 25. nomine gladii, exprimit Simeonem comprehendens omnes angustias & dolores, quæ Beate Virgo Deipara effecta, pertulit. Primum, inquit, quomodo pia Mater non mœreret, & cum partui proxima, summam humanum inhumanitatem in Bethlehem aspexit, omnium ædibus exclusa, omnium ope & subsidio destituta, ut ad solum stabulum & commune bestiarum præsep fuerit confugiendum: si se suum que puerperium & tenerrimum infantulum à noctis, frigoris & hyemis asperitate, variisque injuriis, utcumque tueri velle. Deinde non affligeretur maternum pectus, cum suavissimum parvulum vix dies octo natum legi durissimæ subiceret, ac que ex more gentis circumcidendum traderet? Haud ignoscere certè innocentissimam puerum hac sacri sanguinis effusione quasi præludere & præsignificare, quâ viâ, & ratione tandem nostrorum criminum adeoque totius mundi sordes & maculas gravissimas deleturus esset. Ubi & filii & matris dolorem, Doctor Scraph

a Y. Lucei. opusc 9, c. 1

b In elog scrip. or. Belg. d

expendit. *a* Hodie incepit Dominus Iesus suum sacratissimum sanguinem pro nobis effundere, & e fortiter ploravit, sed eo pioran- credidne quod mater potuerit lacrimas continere? Ploravit ergo & c.

hæc triste vaticinium, quod partim de filio, partim de Matre ejus in templo dixit Simeon, tantò majorem dolorem illi creavit, quantò frequentius illud secum animo reputavit, ac in re ipsâ certius apprehendit. Quo autem mœnore, quantaq; commiseratione matres & infantes Bethlemiticos profecura est, & an illi viduus esse potuit, intempestâ, nocte, insalutatis amicis rebus malè compositis, domum & patriam deserere: Capitales filii quamvis infantis hostes, & in his Herodem scævientem fugere; tum apud impios, barbaros, ignotos Ægyptios, cum filiolo & Josepho, aliquot annis exulare, totque itinerum molestias devorare. Quod quàm molestum fuerit, ipsa testatur dicens: *b* Ille dolor non erat minimus, quem habui, quando filium eum deferrebam, fugiens in Ægyptum: Et quando audivi pueros occidi innocentes, & Herodem persequi filium meum; In quo exilio, ut Lactantius præmeditatur, in summâ paupertate vitam traduxit: *c* Quin etiam, inquit, aliquando filius famem patiens, panem petiit, nec unde areret, mater habuit. Nonne in his, & similibus totaliter concutiebantur viscera ejus? Nonne gladius hic

famis, quam filius tolerabat, cor matris transfixit?

Pergit porrò Canisius: dolens & anxia filium duodecimum, delictum suum amissum triduo requisivit, de quo Bernardus: *d* Tantum subtractus vel ad modicum; ineffabiles præsentia ejus delicias que- rebatur: tam enim dulcis est dominus Iesus gustantibus eum, tam speciosus ad videndum, tam suavis ad amplectendum, ut brevis ejus absentia, materia doloris maxima sit. Tandem exclamat: ô graves, & nobis inexplicabiles animi cruciatus, quos illa cum filio, & propter filium annos triginta sæpe sustinuit, atque ut arbitror, pro suâ modestiâ, nulli mortalium parefecit.

Concludo viri Ascetici, in unâ virginis afflictæ contemplatione dehi testimonio: *e* O Maria gratiæ fons, præcipua martyrum omnium! non hoc initium est dolorum tuorum sub cruce, non hic tua cœpit profectio, non hæc prima est tui Deo obedientis abnegatio; sed sicut Christus filius tuus ab initio gratissimè se subdidit ad mortem usque, patris voluntati, & toto vitæ suæ spatio paupertatem, persecutiones, oblocutiones, & contemptus sponte sustinuit: sic & tu domina nostra dulcissima, totam te resignasti Deo, quando mater filii Dei esse consentisti. His accedit Hieronymus de Florentia, non contemnendus auctor, cui Philippus III. Hispaniarum rex,

d Bern hom infr. octav. Epiph

e Taulerus exercit vitæ Christ c. 18

f Alegambe in Bibliot Soë P Florentia in mariali tom. 2 serm I de patris, punct. 4.

a Bonav. in medit vitæ Christi. c. 8

b Revel: Briggittæ l. 6. c. 56

c Ludolph. de vita Christi. part I c. 13

cum ad se verba faceret, confidendi copiam fecerat, nullo hactenus exemplo: sentitis, quem admodum Christus primo suæ conceptionis instanti, crucis sacrificium acceptavit; ita pariter ejus matrem in eandem victimam consensisse. ubi in illo *frat*, se paratam stetit ad universa perpetuenda, quæ in filii futuris cruciatibus à matre tolerari debebant. Per quom actum docet ex Bernardino Senenti: a Virginem plus meritorum sibi comparasse, quam Martyres universi in suis martyriis. Ex quibus omnibus patet, illud verissimum Anselmi pronuntiatum: *Tantum fuisse Maria dolorem, ut per singula momenta vitam ei admississet, nisi peculiari eam miraculo Deus conservasset.*

Nunc,

*Eja mater fons amoris,
Me sentire vim doloris
Fac, ut tecum lugeam.*

Audio te apud Jeremiam ingeminantem: b *pusuit me desolatam totâ d. e maxiore confectam.* Si totâ die, quid in omni horâ recogitarit, quid ille dilectus, & unicus filius suus tormenti subiturus esset, c cum fateatur nullam horam sine tribulatione cordi, se in terris transegisse. Fac, ô Virgo, si non momentis omnibus, at horis singulis tecum flere, ac condolere possim, quod me tuus mellissimus docet Bernardus: d *Eum scilicet, qui sensam Christi habet, sat scire quantum Christiana pietati expediat, quantum Dei & servum redemptoris deceat. unâ solentem aliquâ diei horâ passionis ipsius*

attende recolere beneficia. Quas propter quâ Christi patientis cruciatu populo ruminanda proponit incredibile dictu quanto animum motu, & pietatis fructu, chrymas Matris, per singula nocturnia, filii sanguini attemperat.

§. II.

*Horologium matris doloris
vespers horâ 7. valedicissimo.*

Seraphicus Bonaventura docet Christum prius quam ad acerbissimum mortem subeunda pergeret, dilectissimæ matri vix extremum dixisse: e Coenâ igitur factâ, inquit, vadit Dominus Jesus ad matrem, & sedet secus illam colloquens cû eâ, & copiam ei suæ presentis præbens, quam in brevi subtrahatur erat ab eâ, dixitque ei: mater charissima veluntas patris est, & tempus redemptionis advenit, modo implebuntur omnia, quæ de me scripta sunt. Dixit igitur mater, vix valens verba formata proferre: fili mi tota percussa sum ad vocem istam, & cor meum dereliquit me; quod velut acutissimo gladio transfixum, describit Hebronensis antistes dicens, f *doloris gladius cor ejus sacratissimum penetrabat, cum filius ad passionem iturus in Bethaniâ ei valedicens osculo datu cum lacrymis ab eâ discedebat.* Addit S. Vincentius, g idem sentire per ritiores doctores. Quis autem animo complectatur, quantum quamque amarus in hac filii separatione, ad gravissimam la-

a Bernaed. in serm 13 in festis

b Thren. I c In revel brig

d bern, tract, de vita solit

e Sen medit. vitæ Christi c. 12 f Fortnerus in Paradiso malorum punie tom. 2 c. 23 g Vincent, in paraloc

nam abeuntis, iustus ac com-
 ratio matris existerit? hic
 nium linguæ infantes, om-
 ni calami muti; sed non tace-
 pupilla oculi tui: etenim si
 es Ephesini, tanto doloris sen-
 tulum abiturientem, & vale-
 dicentem, profecuti sint, ut
 er textus dicat: *a magnus au-*
fectus factus est omnium, & pro-
noctantes super collum Pauli, oscu-
lantur enim. Omnes flevère &
 in lachrymas ubertim pro-
 cedere, quia præsentia Pauli, ho-
 nis exteri, quicum exiguam
 consuetudinem habuerant, de-
 uebantur; matrem verò siccis
 illis talem filium, cujus vultus
 nus gratiarum, cujus lingua
 ba vitæ æternæ formabat, in
 tam mortem abripiendum,
 stare potuisse arbitramur?
 am amarum à charis avelli;
 vidis & Jonathæ amores satis
 vuntur; qui càm sibi supre-
 m valedicerent, *b osculantes se-*
intrum flevèrunt pariter; Da-
ntem autem amplius: quia anima
Jonathæ conglutinata erat anima
David, & dilexit eum Jonathas quasi
seipsum suam. At virgo non quasi,
 supra animam suam, filium
 igitur, eique tota conglutina-
 tora confixa erat.

Benjaminò suo avelli, sat erat
 Patriarchæ Jacob vitam præ-
 lore adimeret, cum sic lamen-
 tur: *c Benjamin auferitis, in me*
c omnia mala reciderunt! si quid
adversus acciderit in terrâ, ad quâ
egitis, deducetis canos meos cum
lore ad inferos. Ecquid non ma-
 tibi obveniet amantissime Je-
 , quò jam properas? Siccine

abis dilecte mi! ô gaudium
 meum! ô amor mi! ô vita mea!
 Siccine abis? ô dura divisio!
 Irremediabilibus lachrymis fle-
 bat Anna decessum filii sui To-
 biæ, qui Angelo comite ad nup-
 tias properabat in Rages: *d Cum-*
que profecti essent, cepit mater ejus
fleere & dicere, baculum senectutis
nostræ tulisti.

Longum esset enarrare, quanto
 doloris sensu filius à parente, ma-
 ritus ab uxore, in exteras partes,
 aut ad bellum, aut ad certam
 mortem abiturus separaretur. Hoc
 dixisse sufficiat: Mariæ amorem
 in filium, quemadmodum om-
 nium mortalium longè superavit,
 ita & dolorem in ejus separatio-
 ne, nulli posse adæquari, attestan-
 te Hieronymo. *e Plus omnibus*
dilexit, propterea & plus doluit.

Quanto amore Isabella in pa-
 triam, in propinquos ferebatur,
 ex dolore carentiæ eorundem
 colligere est, *f* qui tantus fuit, ut
 cum Philippo I. Hispaniarum
 regi tradenda, suis valedicens,
 Galliæ finibus excederet, animo
 præ incore defecerit. Henricus
 verò III. Galliarum rex, e quem
 patriam profugum, Poloni sibi præ-
 fecerant, adeo iis charus exitit
 ut in Galliâ reducem & avitum
 suum regnum capessentem præ-
 ceteris, discessum regis tam be-
 nevoli, immoderatè ferens co-
 mes Tancinus, ipsum insecutus,
 inque genua provolutus: cum ex-
 tremum valedicendum esset, in
 monumentum & pignus amoris
 perpetui, vel ligulam unam ve-
 stimenti, sibi impertiti ardentis-

d Tobie 5 *e* Hieron. ferm. de assumpt
f And. eas Favij in hist. Navarræ,
 au 2: 59 *g* Pise tom. I in epiphan.
 Pise tom. 2 pag. 416

simè postularit; quam vivæ, inquit, carni, tui in me affectus testem, queam inferere. Attonitus rex tantum benevolentia in homine peregrino reperiri, regium annulum cum insigni adamante in tessera affectus murui donavit. O dilectissime Jesu! non annuli, non gemmæ, non omnes mundi divitiæ, te uno sublato, matris dolorem levare potuissent; nisi te ipsum, in S. Eucharistiæ Sacramêto, in prodigi ac prodigiosi amoris pignus reliquisses; quo se tibi intime communicaret. Quis vobis hic animus, ô Virgines amantissimæ Jesu sponsæ? compellat vos virgo Mater: a *O filia Ierusalem, sponsa dilectæ Dei! Unda tecum lachrymas fundite, donec vobis vester sponsus in suâ speciositate benignus appareat, vel occurrat. Recolite, recolite, & sedulâ mente pensate, quâ nisi amarum ab ipso separari, cui vos promissis ac nupsistis, cui vos in omni sanctitate favistis.*

Cùm Thomas Morus b jam læsæ majestatis reus pronuntiatum, captivus à satellitibus duceretur, Margareta filia ejus, per medias turbas, & satellitum arma, ad parentem penetravit: atque in patris charissimam collum irruens, arctissimo amplexu aliquamdiu strinxit, nil aliud effata nisi hoc unum: *Ab mi Pater! Alias voces dolor præcluserat.* c

Et vix sustinuit dicere lingua, vale. Quid Maria ad filium, jam, jam abripiendum ad vincula, ad flagra, ad acerbissimam mortem? Credibile est inter lachrymas, & suspiria, cùm cætera dolor negaret, hoc solum protulisse: ô fili!

a Bernard, de lament. Virg. Mariæ,
b Stapleton, in vita, c Ovid, epist, §

O longum formosè vale, valexit Jesu.

Michaëlis Palæologi d Constantinopolitani Imp. tempore Tercæ Romanas Græcorum provincias ad annum usque vastarunt. In eâ direptione hoc accidit commemoratione; sic & commiseratione dignissimum. Sores dux adolescentulæ, cum versis dominis sorte obrigisse jamque divellendæ essent; ad unum vale in mutuo amplexu pirarunt. Quanto arctiori amplexu vinculo talis mater tali filio colligata, tanto acerbior præiurum sororum, eorum fuit separatio, & vale amarissimum.

Huc ô matres, huc quotquot tenet rerum caducarum amplexibus omnibus vale aliquandùm & brevî, vel ab invitis est dicendum; opes, honores, liberi, amdeferendi sunt, cave ne in æternum! dum tanto iis visco adhericitis, tanto liberos affectu comitari gestientes, violentè suam perniciem retineatis, ne avelli à vobis ullatenus patiamur dum stultos vestros, amoris amantissimi Jesu præponere non dubitatis; dum filiis hinc ad crucem Christi properantibus, vale derogatis, timendum ne in supremæ mortis agone, dum terrenis omnibus, vale longum dicendum erit, benignissimus Redemptor & filii vestri, vobis ad æternum cruciatus abeuntibus, vale amarissimum dicant in æternum.

ORATIO S. BERNARDI

Heu, heu! quo abiit gaudium

d Constantinop, Belgica l, §, c, ult.
mo,

ubi latet amor meus? ubi
 ulcedo mea? cur dereliquisti me
 mea? heu mihi domine! heu
 vere anima mea! Recessisti con-
 for vitæ meæ, nec valedixisti mi-
 quid faciam? ubi te unicum ho-
 menum requiram? Et quando
 veniam ego miserabilis. Renuit
 olari anima mea, nisi in te dul-
 sancta mea. O Saviour meus!
 at obsecro tempus, quando reve-
 venis inspiciam, quem nunc à
 inclamo. Apprehendam quera-
 lero, & aspèctar, in abyſſo amo-
 ni totus absorbeatur: nil mihi, qua-
 ne te dulcescit, nil pretiosum ar-
 te mihi. (sed sincero corde,
 enis omnibus valedicam) da
 bone Iesu in te vivere, & pro
 tuo mori, qui pro me dignaba-
 mara mortis tormentum subire

en.
 ra 8. Nuntiatu[m] matri capti-
 vitas filii.

lem hunc nuntium ad virginem
 em pervenisse, Albertus mag-
 commemorat, qui lunam il-
 candidissimam, non in lachry-
 sed in sanguinem conversam
 it: B. Virgo, inquit, conversa
 n sanguinem, quando intellexit
 suum filium suum traditum,
 ptum,, Atque hic alter dolo-
 gladius (ut loquitur Forne-
 cor ejus transfigebat: quan-
 filium captum, laqueis, cate-
 que latronis instar, vinctum
 i inaudivit. Quod confirmat
 elmus, qui arcana hæc ex SS.
 matre audire meruit: ,, b Ve-
 unt discipuli currentes, & la-
 ymabiliter clamantes: O cha-
 ima domina, dilectus filius
 s, magister noster captus est,

& nescimus quo ducatur, vel
 quid fiat. Et tum, inquit, propter
 maternum affectum, doloris gla-
 dius animam meam pertransivit.
 His accedit D. Bonaventuræ. S. R.
 E. Cardinalis auctoritas docentis:
 Cum audisset virgo quod filius
 ejus captus esset à Judæis, & ad
 Annam duceretur, januis clausis
 sacrum pectus tundere, & la-
 chrymas effundere non cessavit.
 Et infra:

*Matutino tempore, Maria nuntia-
 tur:*

*Quod à Judæis perfidis, Christus
 captivatur,*

*Et toto corde tremuit, & male
 tractabatur.*

Quando arca Dei capta fuit à Phi-
 listinis, c nuntius venit in Silo
 scissâ veste, & conspersus pulve-
 re caput: quo audito ululavit
 universa civitas. Heli ut audivit,
 cecidit è sella, & corruit mor-
 tuus. Humanitas Christi, sacra-
 tissima arca est, ut ait Gregorius,
 Beda, Cyrillus, & e purissima car-
 ne, & sanguine virginis, artifice
 Deo concinnata: quæ non man-
 na, sed divinitatem coelabat. Hu-
 jus jacturam, una virgo uberiori-
 bus lachrymis, quam universa ci-
 vitas Silo, deploravit. Ubi nun-
 tius de captâ Hierosolymâ à Sul-
 tano, Romam defatus, Urbanus
 Pontifex præ dolore expiravit.
 e Ubi captam à Turcis Constan-
 tinopolim, Nicolao V. denuntia-
 tum est; jacturam adeo luxit, ut
 mortem oppetiverit. Benedictus
 I. stragem, Romanæ urbi à Lon-
 gobardis illatam, vel morte sua
 graviolem duxit. Verum enim
 vero omnium urbium, imò orbis

e L. I. Reg. c. 4. d. V. Interp. hic
 e Lobber: de peccato pag. 1. 4.

totius conditorem, ac gubernato-
rem captum esse, &

*Spectaculum captâ, nec minus urbe
fuit.*

Ha propter nemo quisquam ita
urbium, imò totius orbis ruinam,
ac interitum luxerit, quemadmo-
dum Maria unicum filium, quem
pater mille mundis diligebat, cap-
tum dessevit. Quæ & quanta con-
sternatio, totius Franciæ regnum
occupavit, & ubi nuntius allatus,
Franciscum regem suum capti-
vum, in Hispanias abductum! quæ
in castris perturbatio, ubi ducem
aut regem suum in manus hostium
devenisse narratur! ilicò omnes
animo cadere, sibi diffidere, fu-
gam circumspicere: &

*Rege incolunt, mens omnibus una
est;*

Amisso fregere fidem.

Dux noster captus est, plorate &
ululate: rex noster vincetus abdu-
citur, actum est de milite, & omnes
relicti eo fugerunt. Sed non deseruit
filium in vinculis Maria. Cum enim,
ut piissimus Ludolphus ait, „ per
„ omnes plateas Jerusalem dicere-
„ tur, quod dominus Jesus captus
„ esset: percipiens hos rumores
„ terribiles dolorosa mater ejus
„ (quæ tamen cum primo capere-
„ tur hoc in spiritu, ut dicitur co-
„ gnoverat) ducta est cum inarti-
„ mabili lamento, & venit ad vi-
„ dendum filium suum dilectum,
„ plorans incessanter per civitatē
„ Jerusalem, & dicens: ubi es dul-
„ cissime fili! ubi te inveniam: Tri-
„ ginta te argenteis, thesaurum cor-
„ dis mei, omne bonum meum, tra-
„ ditum ferunt: hōs vel opere ma-
„ num, vel stipem rogando libens

*Prophet. eleg. 9 b c 132 c Virg.
A. Georg. d. Math. 26 e Ludolph
vitas Christi. gat. 3, s. 61*

refundam, vel si quod meci pretium
est, me in mancipium vendam:
littum pro tui libertate annua-
rem. Etenim si tantus amor in
amore domini; si Panopiosis se-
vus, ut dominum hosti, ac præse-
tissima morti eriperet, dominum
induerit, ejusque amore occubi-
sit; quid de amore Virginis matri
omnium mortalium longè exce-
lentissimo cogitandum erit? Se-
quis tibi animus ô peccator, dum
vincetum dominum, non vano re-
more, sed certâ fide audis denun-
tiari? *f. Nam funes peccatorum tu-
rum circumplexi sunt eum, hæc quæ
solverit, Christum libertati resti-
tuerit.*

ORATIO S. BONAVENTURÆ.

“g Propter terrores illius con-
motionis, quâ cor tuum contre-
muit virgo Beatissima, quando au-
divisti filium tuum dilectissimum
ab impiis captum ligatum, & ad
supplicium tractum & traditum
adjuva nos, ut cor nostrum nunc
pro delictis nostris terreatur, &
moveatur ad penitentiam: ne
mortis in horâ, ad occursum ad-
versarii paveat, aut ad aspectum
tremendi judicis, accusante con-
scientiâ, contremiscat; sed poti-
us faciem tuam videns, in jubilo
delectetur, ineffabiliterque lætetur
præstante eodem Domino nostro
Jesu Christo, qui cura patre & c.

*Hora nonâ, & totâ nocte, Mar-
lachrymis ac lamentis vacat.*

Ludovicus Blesius hæc Joann
Taulero, quem catholica fid

*1 Psal. 118 g Bonav offic de compa
B. Virg h Blesius in dia spiritus a
pendix 4. c. 3*

cul ter

ore integerrimum, ac ea, quae
 plit, sana & plane divina arte.
 Bellarm. verò de scriptoribus
 a vocat Doctorem insignem
 sissimum, hae tradit: „ cuius
 cogitare possit, quantam
 rpeha sit crucein, & afflictio-
 um, nocte illâ tristissimâ, quâ
 lectus filius ejus, manibus est
 ditus hominum impiorum, &
 propriis relictus discipulis? sa-
 quidè credibile est, eam (quo-
 am plena erat Spiritu sancto)
 disse in spiritu omnè dolorem
 cruciatum, quem unicus ejus,
 cte illâ horribili expertus est.
 tandem in huc voces erumpit:
 o Maria mostissima mater!
 am acerba, quàm tristis nox
 a tibi fuit! ut gladius Simeonis
 vit in corde tuo! quis cogita-
 queat, quàm ignita verba, quâ
 vidas amoris scintillas, totâ
 à nocte. (velut è fornace) ar-
 ntissimum cor totam emisit
 stantem in hoc, similive modo
 rebas: o Jesu fili mi! fili mi dul-
 sime! Jesu! quis te mihi eripuit?
 is matrè à tam charo separa-
 pignore? ut quid non video
 lumen desiderabile oculorum
 eorum? quis det mihi Jesu fili
 , ut ego pro te patiar, pro te
 oriar? o Jesu unicum cordis me-
 amem! cur non tecum ivi ad
 ortè? cur non confestim te se-
 ra sum abeuntè? o dulcis Jesu!
 ne fili, ubinam hodie pezo-
 as? in cuius es manibus? quid-
 m modò pateris? o si furentes
 dexi, suam in me crudelitatem
 omcre vellent! multò mihi dul-
 s est mori, quàm in tantis
 gustiis videre te. Hanc noctè
 bissimam filii, & matris, reco-
 ellam describit. Eocl b Taulerus
 aercit. & vita Christi c. 79.
 lusus Margaritam Spir. part. 3 c. 4

gigent filii tenebrarum, qui laeci
 viunt in stratis ebullentis: dumque
 suas brutas voluptates praterunt
 ludibriis, lechmyiis, ac tormentis
 Jesu & Mariae, ad noctem æternam
 & tenebras exteriores, ubi erit fle-
 tus & stridor dentium, se ceterò
 precipitandos minime reformi-
 dant. Quàm longam noctè ducit
 zger corpore, vel animo, qui vel
 morbi doloribus, vel bonorum ja-
 cturâ, aut spectris, aut etiam solo
 mortis metu exercitatur! quo vel
 unâ noctè, Olorius incanuisse le-
 gitur, de quo extat illud:

*O nox, quàm longa est, qua facie
 una senem!*

Hieronymus in cap. 26. Matth. do-
 cet d. Christum nocte hac, quâ
 principes sacerdotum somno in-
 dulgebant, à sacrilegis coram
 ministris, & militibus, e tam
 turpia, tam obscena, tam nefanda
 passum (teste Marco: *fecerunt illi
 quacumque voluerunt*;) ut ea ob-
 turpitudinem, noluerint Euange-
 lista exprimere, verbisque apertis
 revelare; nec usq; ad extremam ju-
 dicii diem ait manifestanda. Quo
 animo id temporis, matrem su-
 se existimatis? *g cum subit illius
 tristissima noctis imago, quâ filii
 cruciatu omnes, mater velut præ-
 sens, animo intuita est; unde quod
 de Christo dicitur, quod vel ani-
 mo dumtaxat, cruciatuum atroci-
 tas objecta, sanguineum sudorem
 expresserit, & ad mortem contri-
 starit: hoc de Mariâ S. Bernardi-
 nus sensisse videtur, dicens: b
 tantus fuit dolor virginis, quod si im-
 omnes creaturas divideretur, omnes
 subito inciderent, cuius doctrinæ*

d. Orex, Rogus Damu c. 2 • Martial.
 l. 4 epig. 7. f. Marc. 9 g Ovid
 trist. l. 1 eleg. 3 h S. Bernardus
 tom. 1 serm. 64. n. 3 c. 2

veritatem, ex viva & veluti intuitiva cognitione, & apprehensione mali, quam virgo habebat; Salazarius noster asseverat: „ illud mihi exploratum est; dolorē internum ex apprehensione & cognitione mali proficisci; puto autem omnes simul creaturarum omnium cogitationes & apprehensiones, tunc cum majori vi mala animo comprehendunt, cognitioni & apprehensioni, quā filii sui passionem Maria contemplata, impare omnino esse. Si ergo non nunquam mali alicujus apprehensio, & cognitio, tā fortis est in aliis creaturis, ut ipsas conceptus inde dolor enecet: cum apprehensio Mariæ omnium simul creaturarum apprehensiones longē superet, fit ut dolor ejus, qui menturam apprehensionis consequitur, inter omnes rationales creaturas distributus, omnes omnino perimeret, ac necaret. Adde apprehensionē virginis, & cognitionē, non modō Christi dolores penetrasse; sed & unā ejus dignitatē, bonitatē, sapientiam, aliaque attributa expendisse. S. Hilarius exponens illud Matth. 26. *transseat a me calix iste*, Deū quasi matri, ac amicis suis hunc propinasse docet: *transseat pro mi pater hic calix, a me ad meos*; ut & ipsi haustum ad famitatem, quem philorhesia vocant bibant. Hinc sunt, qui velint Angelum Gabrielem ad hanc afflictissimam matrem solandam missum fuisse: quod D. Bonav. innuere videtur, dum matrem filii presentiam destitutam, sic Gabrielem Archangelum alloquentē inducit: *c Ave plena gratia, mihi prætulisti, nunc a*

a Salazar tom. I. in Prov c. 8. v. 14. n. 36. b Hilar. ca. 13. in Matth. p. Bonav. de compas. B. Virg. lect. 3

maritudine sum repleta &c. nec Antonius matrē hanc dolorosa audeat, hoc festivo salutandi titulo compellare: *d* nam si dicat felix lud *Ave*, quod interpretatur si vix doloris, musica erit importantissima. Aut quomodo dicet: *Dominus tecū*? cum avulsus sit ab e merito; usurpate possit illud: *Dominus tecū*, quomodo invenierunt me mala haec. aut quis eam nūc audeat benedictā compellare? cui filius in crucē rapitur; *f* maledictus autem sit omnis qui pendet in ligno nihilominus (mirare & imitari quisquis in amaritudine es) ad haec omnia, quae filio prospiciebat inferri, ac parari tormenta, quae & corde suo illa praesentebat, hoc solum coelestem patrem exoravit. *non mea voluntas fiat, sed tua, expiis filii imitata, haec nolite unice, sententias dixisse credi potest: veramen non mea voluntas fiat, sed tu* quod & ille nobis ruminandā reliquit, qui dixit: „ *i* sicut Christus non seipsum quaesivit, sed gratissimam patris voluntatē: ita & Maria unigenito filio suo non perierit, sed & ipsa eum ultrō, ad omnem illam obtuli: passionem quam ab illo Deus patere exigebat tolerandam. nec attendit doloris gladium, quo cor suum scindendum erat; sed totam se in gratissimam resignavit Dei voluntatē parata omnem ferre pressuram, tamquā & ipsa juxta filii sui spiritum diceret: si non potest amare transire calix iste, nisi bibam illum, fiat Domine voluntas tua unde Arnoldus Carno. *a* Erat si

d V. Cathug. de lameur. B. Virg. I. hom. I. e Deut. c. 2. f Gal. 3. g Rev. Br. I. I. o. Io. h D. exel. Christus patiens p. c. 12. i Taulerus exercit. v. i. m. Christ. c.

a Christi, & matris voluntas, numq; holocaustū abo pariter fferebant Deo; hæc in sanguine ordiſ, ille in sanguine carnis.

ORATIO DEVOTI
LANSPERGII.

Hæc ergo Domina noſtra, me-
iatrix noſtra, advocata noſtra,
dulciſſima Mariâ: impetra mihi
dilecto filio tuo, qui te ſuam
enetricem honorans, nihil ne-
at unquam, continuam & in-
eſinentem gratiam; ut benepla-
itum ejus ubiq; & in omnibus
igilanter obſervem, clarè cog-
oſcam fideliter, & indefatiga-
iliter impleam: quæcunque illi
iſpicient peccata, & oblecta-
enta carnis averſer; quæ ve-
o placita ipſi ſunt, ardentiffi-
nâ alacritate perficiam. omnia
dverſa de manu ejus gratanter
ſcipiam, ad laudem, & glori-
in Dei. Amen.

Manè Hora 4. Accurrit ad filium
Ieroſolymam.

Santuaricæ Antifteſ, hæc ab
ictiffimâ matre divinitus edo-
s, poſteris conſignavit: ipſum
liamus. ,, manè factò, eduxe-
unt eum de domo Annæ, ad
ſaipham. Tunc primò poſt-
uam captus fuerat, vidi eum; &
ecurrens videbam illam deſi-
erabilem faciem; ſputis Judæo-
um maculatam; & volens il-
um amplecti, non fui permiſſa,
ut verò gemitibus, quod la-
ymis iter illud ſuſceperit,
aulerus proſequitur: d amor
quit ille, qui filium tuum ac-

Arnold. Carnoten. tract. de laud.
Virg. b Lanſp. Thren. 3 Mariæ pre-
catio 4. c Anſelm. dial. de Paſſ.
Dom d Yaul. exercit. vitæ Chriſt
6. 19

cenderat (ô Maria) ut ultro
pergeret ad locum illum, ubi
calix ei amaritudinis paratus
erât, te quoque movit, ut eò
properares; ubi gladius doloris
excutus erat, qui virginum
ſcinderet pectus. ô glorioſa
cœli regina! quàm lamentabi-
liter per viam illam deducta es
ab amicis tuis? quàm omnes
illos, ceu moeſtiſſima cantrix
lugubri voce tuâ, ad lachrymas
commoviſti! quis æſtimare poſ-
ſit, quàm hoc triſte ſibi iter fue-
rit? quò enim propiùs accede-
bas ad urbem, eò altius tuis do-
loribus mergebaris. Ambulaſti
amantiſſima mater vias difficileſ,
& terram largo ſteru humectaviſti,
dum dilectum tuum Jeſum, the-
ſaurum cordis tui, amiſſum olim
anxiè quaſiviſti; ſed cum inter
Doctores repertum, hoc majori
gaudio, & ſolatio tecum domum
reduxiſti, nunc verò manſuetiſ-
ſimum agnum, ferociſſimis lupis,
ad dilaniandum traditum, ſpecta-
re poteris?

Hic virginis Clientes, vos
omnes cômities invito, Mariæ
Duce ad Chriſtum accurrite:
contrito corde, & poenitentia
lachrymis illum requirite: hæc
porrò venit ad videndum fi-
lium ſuum dilectum, plorans
inceſſanter per civitatem Jeru-
ſalem, dicens: heu me, ubi eſt
nunc amantiſſimus filius meus?
ubi eſ dulciſſime fili? ubi te in-
veniam?

ORATIO D. BONA-
VENTURÆ.

f Domine Jeſu Chriſte, qui hora m...

e Ludolph devotio Chriſt p 2
ſbonav. officio de Paſſ. Dom lect. 3
D 3

ultima pro nobis conspui, alapis ca-
di voluisti, & cum gloria à mortuis
resurrexisti: fac nos contumelias, &
opprobria, pro cui nominis gloria por-
tare; fac nos resurgere ad virtutes
à vitiis, ut te videre possimus in Ga-
lileà cum discipulis, qui vivis & re-
gnas, &c.

Hora 5. Maria reperit Iesum in do-
mo Caipha, ubi alapa percutitur.

Per disertissimum præconem
suum Anselmum, hæc nos virgo
mater edocere voluit: a mane sa-
cto, eduxerunt eum de domo Anna,
ad Caipham. tunc primò postquam
captus fuerat, vidi eum; & accur-
rens, videbam illam desiderabilem
faciem, spreis Iudæorum maculatam:
& volens illum amplecti, non fui
permissa.

Ubi ut cætera sileam, imma-
ne, barbarum, & à sæculo inau-
ditum facinus tacitus præterire
non possum. Sceleratissimi prædo-
nis manu, ipse rex gloriæ, velati
perditissimus scurra, alapa per-
cutitur, in prædium æquitatis;
idque armatâ manu, ictu tam va-
lido, ut dentes concussi, sanguis
ex ore, ac naribus profluens, ipse
Dominus Majestatis ad terram al-
lisus sit. b huic tam cruento spe-
ctaculo, se interfuisse, virgo mater
mellifluo suo Bernardo aliquan-
do exposuit dicens: c ad Domi-
num meum veni plorans, cumque
ipsam fuisset intrita pugnis percuti,
alapis cadi &c. commotæ sunt om-
nia viscera mea, & defecit spiritus
meus. petulans nebulonum turba,
matrem quidem longinàs à Jesu
se moverat; non sic tamen, quin

hujus durissimæ alapæ fragor,
res & animum ejus inopinè
percuterit: ut pie queritur à
D. Brigittam dicens: d ad ma-
lem percutitur ita fortiter, ut
percussionis ad aures meas per-
venit, & obstupescite cæli super
porta ejus desolamini vehementer
hæc ecce, o beatissima virgo ma-
f respice in faciem filii tui, in-
tuere vultum illum divinum
quem tu tantopere reverebar
& coram quo, toties omni d-
genus fledebas, ab indignissimè percu-
sum, ac sanguine deturpatum
Mirantur Sancti Patres, om-
elementa hic in vindictam se
armasse. Ignis de cælo olim
arsit in derisores Eliæ. Urbi
sylvæ in puetos illudentes Eli
profluerunt. Terra devoravit c-
tempores Moysis. Manus Je-
boam exaruit, quam in prog-
tam extendere volebat. Mar-
quæ Sancto Thomæ Apostolo
lapam infixerat, ingens molo
præmonstravit. Potiori jure
hanc Domini injuriam, exclamavit
Chrysostomus: g exhorrescat cæ-
& contremiscent terra! alapa
percuti potuit: h Angeli, quæ
manus continere potestis? quom-
non fulmen cælo, & flam-
ejaculamini? an attonitos vos
net facti insolentia? an man-
tudo Domini, ignem intra sp-
ram suam conclusit, aut ma-
lachrymæ vindices flammæ
stinxerunt? sed quid in hunc p-
stitutz audaciz scurtam ditas
vocatis? non unus vestrum
ni? nissimo redemptori Mariæ

a Anselm, di ab de Pass. b S. Vincent,
Speranza de Passio punda. 8
c Bern, de lament. b Yrig

d Revel. 1. 4. c. 70 e Jerem. 1
f Poter, de Pass. conc. 89
g Chrysol, hom. 89 in Joan

ona vestra congeminate, aliam infligit; idque toties, quoties civis verbis, aut gestu liberiore, tegerrimas puellas aut adolentes, pulcore, ore vestro imdentis suffunditis. hic siquidem angelus ille Satafiz, qui in illis, aut etiam in vobis, quibus foedis imaginibus delectamini, Christum olapfitur.

Fertur celestis genius aliam apertisse juveni in prostibulo exant, quod si hodierna die omnibus ex infami Veneris hara procurrentibus, aut huic turpi sceleri, si sola cogitatione succumbentibus, diabolus aut angelus aliam infligeret, quor purpureis notatos repetire effet? non negè querendus, non multis gandus, a prophetis tibus Christi, quis est, qui te percussit?

Hoc Origenis Adamantii iudicium est: *6 cloaphis, inquit, cedit Christum qui verbis, vel actibus suis impibus & inbonafis, sub nomine Christi, iacris involuitur, & carnalibus concupiscentiis sepelitur: tibus omnibus civentis, & Virgo mater! mihi indignissimo filio, lachrymas, & cor mundum petrare digneris, ad te clamo:*

RATIO LANSPERGII
Heu mater mea dulcissima! heu dolorosa! ac mœstissima Domina, cur ad inferreum ac lapideum cor habeo, quod compassione ac dolore non scinditur? cur praetereiore non reforescit anima mea, quando quidem tam immanium dolorum causa, est pessima vita mea. ego alapis excidi, ego colaphizavi, ego blasphemavi, cospui & Matrē 26 b Orig. hem: 27 in c 24 Nam e Lanp, Thera. B. Mariae Virg. c. 1. S. 3.

& conculcavi filium tuum: cum agnum immaculatum in tam immundum, & impræparatum cor dis, & corporis hospitium suscipere toties præsumpsi. imò sordiditas cogitationibus conscientiam meam, quam inhabitare cupit, polluendo in jus faciem sapius conspui, & per cõtumeliosa verba (& lasciva) alapis excidi.

Hora 6. Filium ad Herodē comitatus

Ita Bon. d. h. e. eadem ex S. Doctore desumpsit Ludolphus à Saxonia, qui addit: *“e intueri eam nunc bene, dum ducitur, & receditur demisso vultu, & verecundè incedentem, & omnium clamores, convitia & sublationes audientem: & forte lapidum percussiones, & immandicatum suscipientem. intueri etiam matrem, & suos cum incredibili moerore à longè stantes, & ipsam sequentes & c. dum mittitur (à Pilato ad Herodem) sit concursus magnus populorum eam sequentium. & Domina qualiter ibat: exēplum doloris eras omnibus Christum amantibus. “Sedet superbo in solio Herodes. sistitur à petulantibus turbâ, sannis & opprobriis saturatus, vietus, mitissimus Dominus, f. & viso Iesu gravissus est Herodes ex multo enim tempore, scilicet à decollatione Joannis Baptistæ, Iesum videre cupiebat; quis multa de miraculis, & doctrinâ ejus audierat, & sperabat signum aliquod videre ab eo. panem & aquam adferri jubet, ut hunc multiplicet, hanc in vinum commutat. Ans. putat He-*

d bonz. medle vitæ Christi: 70
e Ludolph. vitæ Christi p 2 c. 61.
f. Marci 23 g. Dronal Christi pat. em
c. 1. S. 3.

rodem, coronam sibi detraxisse. & Christo imposuisse, libertatem insuper promississe, si miraculum aliquod illustre perpetraret. Vis signum majus, quam verbum obmutescere, innocentiam damnari, omnipotentem vinciri, sapientiam illudi: vis signum majus, quam quod positum est ad sagittam? vis signum majus, quam quod Simeon Marix ostentavit, a signum cui contradicetur? denique quod signum majus, quam lunam mutari in sanguinem? quam mulierem amictam solis, doloris nube ac lachrymarum nimbis involvis? sprevit eum Herodes ut stultum, ac phanaticum, albâ veste indutum. ô Maria! aspice dilectum tuum candidum, brevi rubicundum, quam respectus, quam vilis hodie effectus David, b accinctus Ephod liscus, in oculis Michol!

ORATIO LV DOLPHI.

„ Jesu qui ab Herode derisorie multis interrogavi sermonibus voluisti, nec ad ei ullum verbum respondere curasti: da mihi amore tuo, sermones derisorios patienter audire, meamque instantiam, cum silentio declinare; qui regnas cum patre, &c.

Hora 7. Audis filium accusari apud Pilatum.

„ d Anselmus de excellentia Virg. c. 7. „ perpendat qui potest, quibus doloribus, quibus gemitibus, quibus suspiriis (virgo) cruciatur quando ad subeundam mortem, iudicio iudicis iniqui, tribunali conspiceret sisti.

„ Joannes Lanspergius Carthura Luc. 2. b 1 Reg. 6. c Lud. vitæ Christi p. 2. o. 61 d Taul. exercit. vitæ Christi, c. 19. e. Laasp, Thron, B, Mariae 8

fianus: ubi verò ad Pilatum veni- sū est, unâ eum omnes falsò ac- culare (ô Maria) audisti, multa i- eum mendacia congerentes, &c. sed filius tuus, s velut ovis cor- tondente se, obmutuit, nec habuit in ore suo redargutiones. nec quisquam hic causam agit innocen- tis; quin Tecuitis hic nostrâ Maria, non pro Absolone, sed pro innocentissimo filio suo, sp- cioso præ filiis hominum, se p- tronam præbeat: omnium h- mater, Tullii facundiam, gra- quâ pollet verbi, qui verbum p- perit, & affectu quo in tal- filium rapitur, disertissimè lachrymis, quæ pondera vocis h- bent, perorabit. Sed quid aga- à verbo æterno silere docta; quid causam tueretur in eo ju- cio, ubi virtutem audacia, in- nocentiam perfidia, mansuetu- nem sævitia obruebat: ubi a- modo loquendi libere, sed consistendi quidem, iniquissimè iudices relinquunt potestatem

Stupent superi silentium verbi g factum est si. entium in caelo: om- nis harmonia cœlestis conticescit quod si quæsieris: h concentus cœli quis dormire fecit: respondit Bernardus: Taciturnitas verbi exemplum facta est, i tacebat or- sed instruebat opere. Ediscamus nos ab hoc cœlesti Magistro, p- nere custodiam ori nostro; & p- tiori jure, quam olim Bernardus clamemus ad Dominum: k O h- militas virtus Christi, quantum co- fundis superbiam nostrâ vanitatis parum aliquid scio, se magis sci- mihi videor, & jam flere non po-

f Isa: 41 g Apoc: 8 h Job 38 i Bern. serm: 1. in Epiph k Bern. ibid

Ariftippus homo gentilis
 nondam rogatus quid in vita
 difficillimum effet? *T. cere*, inquit
 fertim ubi opprobriis acca-
 minis quis lacessitur. Certe
 ob patientia miraculum, calum-
 nis imperitus: *b. quare*, inquit, *ta-*
ntis consumor? Hebr. *nunc si ta-*
ntis moriar: nescio enim quo-
 modo omnibus propè malis acer-
 us sit maledicta tolerare, ut
 hrysostomus discrete observavit
 cens: *et omni lapide atque*
adarnante tolerantior (Job)
 cum patrimonium emitteret,
 malaque innumera toleraret;
 cumque subito numerosa so-
 bole esset orbatus, cum quasi
 fontem quemdam vermium,
 toto videret corpore bullien-
 tem, supraque hæc uxorem
 sibi molestius imminentem,
 perfacile omnia superavit: ubi
 vero exprobrare sibi amicos,
 atque insultare videt, & mali-
 gniam illam de se existimatio-
 nem fovere, & dicere, quod ta-
 lia propter peccata pateretur,
 ac malitiae suae solveret ultio-
 nem; tum demum utique tur-
 batus est vir ille maximus, ille
 fortissimus. Hinc est quod di-
 num illud animantissimo no-
 ro Jesu silentium Pilatus adeo
 spexerit: *d. isa. ut miraretur*
jesus, vehementer.

ORATIO S. BERNARDI.

O Domine Jesu vel iam nunc
 quare, quasque files? quasque
 simulas? diu tacuisti. O valde
 loquere nunc Domine, quia au-
 ferunt tuis.

Max. serm. 20. h. Job. 19.
 Chrysost. Hom. 16. in Matth.
 d. Matth. 7. obscu. l. 10. Ag. 1.

Hora 8. inspectante SS. Matre Jesu

Barabba postponitur.

Exclamat hic sanctissimus Eccle-
 siae Doctor: "O gloriosa Domi-
 na, quæ tua cruciamina, cum Ba-
 rabbas dimittitur, & poenas
 Christus patitur: cui ergo simile
 fecistis Deum? cui assimilastis,
 & adæquastis, & comparastis
 filium meum Jesum?"

Lansperg. sic: "g supra cor tuum
 virgineum constringebat dolor,
 quem ingens cæcitas, & insatia-
 bilis Judæorum ferocitas atque
 infelix illa permutatio incussit:
 dum lupum præ agno, scelestum
 ac odibilem nebulonem, præ ju-
 sto ac innocenti filio tuo; impiu-
 denique & latronem eligere, & fi-
 lium tuum reprobare conspice-
 res & audires." Consistebat hinc,
 inspectante matre, vetus sicarius,
 homo ferox & barbarus, superci-
 lio elato, truculento vultu, ore
 pallido, obtutu audaci, habitu ob-
 soleto & horrido, toto corpore
 eadem ac atrocitiam spirare vide-
 batur: illinc præceptor virtutum,
 ægrotantium medicus, mansueti-
 ssimus agnus: dimissis oculis,
 ore verecundo, vultu modesto, &
 se quam conjecturam adfert ho-
 minibus, tacita cujusquam figu-
 ra, toto habitu, siroque corporis,
 benignitatis, mansuetudinis, mi-
 sericordiae radios undique ejacu-
 labatur; eoque magis hujus nefari-
 i hominis vitia patebant, quo
 juxta illius virtutum fulgorem
 posita, manifestiora reddebantur.
 Celeberrimus Antistes Fornerus,
 hæc expendens, sic matrem sola-
 tur: "b. bono hic te animo"

83. Bonav. off. de compass. B. Virg. lect.
 3. h. 40 & 46. g. Lansp. Thier. 9.
 B. Matias. h. Foin. de J. d. Dom. p. 22.

esse jubeo, o afflictiſſima mater
 Domini Ieſu: ecce quam multi
 ſunt in hac hominum caterva,
 quos cæcos filius tuus illumi-
 navit, leproſos mundavit, in de-
 ſerto miraculoſe curavit, verbi
 ſui prædicatione reſecit, ne-
 minem unquam læſi, omnibus
 benefecit. Impoſſibile videtur,
 ut filio tuo ſanctiſſimo, inno-
 centiſſimo, integerrimo, virtu-
 tum omnium prototypo reje-
 cto, atque damnato, infamem
 latronem liberari expoſcant.
 Quis enim hic hæret, quis hallu-
 cinetur, uter abſolvendus ſit, res
 pro ſe loquitur: Iudices ſunt, qui
 ab iſto damnata, rapinas, vulnera
 paſſi ſunt; qui ab hoc filio meo,
 ſanctitatem, ſalutem retulerunt;
 Iudices ſunt, qui illius ſcelera ex-
 perti, huius beneficia agno-
 verunt, & palam prædicave-
 runt. Sed o perturbatam ratio-
 nem! o effrenatam rabiem! o
 pluſquam belluinam barbariem:
*o vos o Iudæi virum ſanctum &
 juſtum occiſiſtis, & petiſtiſtis virum
 homicidam donari vobis; auctorem
 vero vite interfeciſtis. inſurgit in
 hos Hipponeoſis Antitheſis: b
 caſitas! o furia phreneticorum! quid
 ſuit hoc aliud dicere, quàm occidatur
 ille, qui ſuſcitat mortuos: & dimit-
 tatur latro, ut iterum occidat vivos?*

6. Vix mendaces filii hominum
 in ſtateris!

Primum hinc morale educit
 Ludolphus: a ſpiritualiter ho-
 mo vincitur eſt per peccatum,
 poſitus in carcere ſecundum
 corpus & animam; ita ut ſit
 duo vinciti, corpus & anima; ſed

de his unus, ſcilicet anima po-
 terit liberari, ſi tamen corpus
 poenitentiz, & flagellis expo-
 natur; ſi vero corpus liberetur,
 adhuc manebit vincita anima, &
 ſupplicii ac flammis exponetur
 æternis: & ideo melius eſt,
 quod anima liberetur, quàm
 corpus; quia ſi corpus ſubendi-
 tur in cruce poenitentiz, tunc
 animam liberabit à morte: Un-
 de Gregorius: *ſi magna mercedi
 eſt, exire à morte carnis, meriti-
 tam, quanti & curæ eſt liberare ani-
 mam, in cælo ſine fine victoriam?* Al-
 terum eſt: caveamus ne & nos
 Barabbam Chriſto præferamus
 caveamus obſecro & nos, nec ju-
 daicam impietatem ſectando, ſi-
 mili ſacrilegio contaminemur
 Chriſto Barabbam præferunt, qui
 injuſtum lucrum, ſummo bono
 antepoſunt, Chriſto Barabbam
 præferunt, qui carnis delicias præ-
 coeli gaudiis requirunt; Chriſto
 Barabbam præferunt, qui peccato
 potiùs, quàm Deo ſervire ma-
 lant,

ORATIO LUDOLPHI
 A SAXONIA.

*o Jeſu, qui non dedignatus, à
 Judæis reprobari: petentibus ſibi,
 Barabbam latronem dimitti; te ve-
 ro auctorem vite crucifigi: dā mi-
 hi te creatorum tuorum ſemper gli-
 gore præ omnibus, & pro nullā re
 creatā, te unquam reprobaro, qui
 vivis. & regnas.*

Hora 9. *Videt filium flagellari.*
 Huic exuento ſpectaculo affli-
 ctiſſimam matrem interfuiſſe,
 graviſſimus Doctos Anſelmus,
 alique ſuffragantur. Cantuarien-
 ſis Ludolphus: *ſic*

AA: 2. Aug. 1238 118. in loca
 e. 1. 61 d. Ludolphus, ſicque Chriſt
 2. a. 62.

na hanc præfulentem sic virginē al-
 quentem audiamus: „ O Do-
 mina, quos fontes lachrymarum
 dicam erupisse, depudicissimis
 oculis tuis, cum attenderes uni-
 cum filium tuum innocentem,
 coram te ligari, flagellari, & car-
 nem de carne tuā, ab impiis ita
 crudeliter disseccari? Sancta illa
 quæ Brigitta, de filii cruciatur, de
 matris hunc spectantis luctu, mirā
 odidit; dum sic matrem, de filio
 mentantē inducit: „ b ductus ad
 columnam, personaliter se vesti-
 bus exuit, personaliter ad colum-
 nam manus applicuit, quas ini-
 mici sine misericordiā ligaverūt.
 confluxerunt autē inimici ejus
 qui fugientibus amicis suis, un-
 dique adstabant & flagellabant
 corpus ejus, ad omni malo, &
 peccato mundum. Ad primū igitur
 istū, ego quæ ad stabam pro-
 pinquius, cecidi quasi mortua; &
 resumpto spiritu, vidi corpus e-
 jus verberatum, & flagellatū usque
 ad costas, ita ut costas ejus viderentur:
 & quod amarissimum erat, cum
 retraherentur flagella, carnes ip-
 sis flagellis, sulcabantur. Cumque
 filius meus totus sanguinolētus,
 totus sic lacratu s t abat, ut in eo
 non inveniretur sanitas, nec quid
 flagellaretur: tunc unus cōcitato
 in se spiritu quæ sivit; numquid
 interficietis eum sio in judicatū?
 & statim secuit vincula ejus. Inde
 filius meus induit se vestibus suis;
 tunc locum, ubi stabant pedes
 filii mei, totum repletū vidi san-
 guine, & ex vestigiis filii mei co-
 gnoscebā incessū ejus, quod enim
 procedebat, apparebat terra in-
 cusa sanguine, nec ipsi patiebatur
 ut se indueret; sed compulerunt
 & traxerunt eum, ut acceleraret.

Dum hoc rubro pretiosi sanguinis
 sui Oceano, filium tuum o Virgo,
 immatantem cerneret; & verē
 magna fuit, velut mare, contritio tua
 Ut meritō exclamet Anselmus: &
 „ quis existimate potest, quantā
 „ tristitiā, & morore, & dolore
 „ vulnerabatur cor Mariæ, super n-
 „ nici & naturalis filii passione: quē
 „ tam castē concepit, tam gaudiose
 „ peperit, tam dulciter aluit? Vidit
 „ eum ligatum & solvere non po-
 „ tuit: vidit corpus vulneratum, &
 „ vulnus ligato non valuit? vidit
 „ sanguinem in faciem fluere, &
 „ abstergere nequit.

Vehemens adeo Patriarchæ Ja-
 cob dolor existit, cum filii tui-
 cam dumtaxat, cruentam intueret-
 tur, ut Fernandus hic asserat, & no-
 minem aut verbis explicare, aut
 cogitatione comprehendere vale-
 re sed nihil iste ad Virginis dolo-
 rem habuit: ille tunicam, hæc fili-
 um suum sanguine tinctum, & to-
 to corpore lacerum conspexit; Ja-
 cobo undecim etiamnum filii su-
 pererant, hæc Virginis unica, &
 super omnia charissima proles.
 Recole hic illud; sex magni Gre-
 goriū hymno, quem Divino Spiritu
 concidisse perhibetur.

Pro peccatis suæ gentis.

Vidit Jesum in tormentis,

Et flagellis subditum.

Speccat Virgo irruere universam
 cohortem, quingentorum quin-
 quaginta quinque validissimorum
 militum; tot rabidi canes in tene-
 ram damulam: tot carnivora ac-
 cipitres, in simplicem columbam:
 tot sanguinarii lupi, in innocen-
 tissimum agnum ungues ac dentes

Thren: 2 d Anselm. de consolat B. 3.

Virg. e Bernard in Gen: 27

f Ita Philippus Belgomus in supple-
 mento theologi ad: 399

excacuunt. Primo illud Virgineum, ac tenerrimum corpus, virginis spineis cruentant. 20. locis nodosis, stellulis implicitis, & ancis ferreis dilacerant. 2. catenis ossa ipsa, & costas divellunt. Quos inter cruciatus amarissime ingeminat: *dimumeraverunt omnia ossa mea.* Psal. 21. Quid mirum, si ut SS. PP. testimonio & certâ revelatione compertum est, *b* longè supra 5000. verberum, suo corpore exceperit? *c* Quæ omnia, velut mœstissima echo, in corde matris resonabant: præclare Hieronymus: *d* quot laciones in corpore filii tot vulnera in cordo matris; nullum ictum recipiebat corpus, cui non tristis echo responde- ret in corde matris. Et tu ô homo! ad hanc tam funestam tragœdiam, nequidem ingemiscis? si feram aliquam sic excarnificari cerneris, commiseratione tangeris: ipsa saxa, & cavea sanguine conspersa inhorrescere videntur.

c *Ingemere cavea, sonitumque dedere caverna;*

Et cor nostrum, ne gemitum edit. Quæ erant tunc cogitationes tuæ clementissime Iesu, nisi ut me, in amorem tui pellicerès? nisi ut amorem tuum in me, per tot ora, quot vulnera loquereris? & non amabo te?

ORATIO S. BONAVENTURÆ.

a Propter gemitus & lachrymas, quibus afficiebaris virgo dulcissima, quando vidisti filium tuum dulcissimum judici præse-

tari, acriter flagellari, variis illusionibus & opprobriis affici: im- perta nobis dolorem pro peccatis nostris, & lachrymas salutiferæ contritionis, & adjuvæ nos ne nobis possit inimicus illudere, neque diversis prohibitu suorum tentationibus flagellare, devotosque statuere terribili iudicio: sed magis ipsi accusemus, & iudicemus nos ipsos de excessibus nostris, & veræ poenitentia disciplinis flagellemus: ut veniam & gratiam in tempore necessitatis, tribulationis, & angustia inveniamus. Præstante eodem Domino nostro, &c.

Hora 10. *Christus spinis coronatus etiam matri exhibetur: Ecce homo.*

Venio nunc ad illud insolens, & inusitatum genus supplicii non minus infamie ad ignominiam, quam acerbum ad poenam. Funestæ regis nostri inaugurationi Mariam interfuisse, Metaphrastes, aliique testantur: *g* licet, inquit, *considerare cuiusmodi illa (Virga) esset, quæ hæc d. spicilia cernebat: illusionem; flagella, alapas, purpureum amictum, coronæ impositionem.*

Speçtabat illa, quemadmodum Barbari illi, sine fronte in caput suum sævissime irruunt, per veneranda illa filii sui tempora, densissimam spinarum sylvam crudelissime adigunt, atque transigunt. Verè dilectæ mi, *h* caput tuum plenum est rore. *Vulnerasti me in uno crine colli tui, aut potius recreasti: unus enim tali rore plus delibutus, sufficeret ad universum etiam mortale genus in-*

g *Metaph. de corpore b. Virg. & Cant. 4.*

Staurandum

a V Suarez p. 2 t. m. 2 quæst. 46. s. 2. *sed.* *b* V Suarez. cit. c. Ludolph. de vita Christi 2 p. c. 58. Lausperg. Spensia pag. 198. *d* Hieron. de assumpt. B. Mariæ e Virg. 2. *e* Aeneid. *f* Bonar. of. de compass. b. Virg.

aurandum. Refert S. Brigitta
 Hierosolymis exstanti, a
 Deo revelatum esse, oculos, au-
 res atque os Domini, cruore e
 spinarum vulneribus oppleta
 fuisse, totumque vultum con-
 cecum; ut cum solatium, quod
 illi apud patrem non erat, a
 Matre quaereret, ex oculis san-
 guinem expresserit, ut illam
 conspiceret. Nunc amantissi-
 mam tuam Matrem hac lamen-
 tem audio: „b à planta pedis,
 usque ad verticem capitis, non est in
 me sanitas, pudeat o homo! sub
 spinoso capite, membrum fieri de-
 catum. Pudeat nos coronari
 istis, ubi rex noster spinis redi-
 tur, ut nobis (D. Hieronymo
 te) regni diadema compararet.
 S. Ludwina, a rapta nonnum-
 quam a Domino Hierosolymam,
 que edocta quos illis salvator
 tulit cruciatus; insuper igno-
 riam pervolvens, quam in hac
 oratione passus fuerat, con-
 tibus lachrymis deficientibus,
 guineas fundebat: atque ad
 neminem contemptam, toleran-
 tem, se promptam, paratamque
 creabat. Egredere anima mea
 terram tuam, de terrenis tuis de-
 seriis, & vide regem tuum Sa-
 nonem in diademate.
 S. Angelam de Fulgino defi-
 bat animus, & ac mortuus in-
 ter corruerat, quando spinis co-
 ratam Domini effigiem con-
 ciebat. Et nos illam coronam
 oculis, ac mente immotam
 aspiciamus? Nec cessamus am-
 bios, vanis, avaris, vindictae cu-
 is, impuris, impiis cogitationi-

bus, spinis sane longè gravissimis
 coronare Salvatorem, ejusque
 dolores acerbius renovare?

Pura qui hic volent, rara ae
 praeciosa reperiet in corona SS.
 Vulnerum Iesu Christi, per R. P.
 Guil. de Wael pie & erudi-
 te concinnata, & quae diximus
 parte lucis Evangel. Embl. 15. §. 4.
 At Matrem nostram dorosam re-
 vilio, quae & nos invitat ad inusi-
 tatem haec tenus severitatis specta-
 culum. „Adstabat Maria, cum eum
 Pilatus ad populum produceret
 dicens: Ecce Homo. Sed cuius
 peccit animus capere, quis te do-
 lor invaserit, cum eundem uni-
 cum tuum, tam direligatum, tam
 ex verberibus, sputis, sanguine
 miserandum in modum defor-
 mem cerneret, ut pene hominis
 speciem videretur amisisse? Et
 quidem omnino verosimile est,
 amabilem dominum, dulcissi-
 mam matrem suam, quam potuit
 placidissime respexisse, quodque
 verbis nequivit, amabili fecit
 se aspectu.“

Ecce homo, sed cheu! jam
 verè exclamare poteris, quia non
 novi hominem; quia non est ei spe-
 cies, neque decor.

Ecce caput, in quo latent sapi-
 entiae thesauri, spinis coronatum.

Ecce facies, in quam desiderant
 Angeli prospicere, sputis & alapis
 livida.

Ecce oculi lucidiores sole, qui
 contemplantur ubique bonos &
 malos, nunc in lachrymis & mor-
 te natantes.

Ecce aures, quae caelestem il-
 lam harmoniam Sanctus, Sanctus,
 Sanctus, audire consueverunt, nunc

1. 7. c. 25. b. Ma. 2. c. Bern. Ser. 4. de
 lib. 35. d. Sa. vite. pass. 2. c. 7. & p. 3
 & Sa. vite.

f. Parte 2^a concio. 1

g. Paulus exortat vitam Christi c. 19
 p. probatiss

opprobriis & blasphemis. o-
pleta.

Ecce *os & labia*, quæ dulciora
super mel & favum, mœx felle
complenda.

Ecce *pedes*, quorum scabellum
universus orbis est; clavis tere-
brandi.

Ecce *manus*, quæ tribus digitis
suspenditur molem terræ, cruci
configenda.

Ecce *cor*, amoris fornax, lanceâ
perforandum.

Ecce *corpus*, Virgineum, tener-
limum; innocentissimum, tam
forde laniatum.

Ecce *homo*, ecce hic Deus tuus
est, quantum mutatus ab illo! Ô
Pater æterne! ecce homo, hic est
Filius tuus dilectus; in qua tibi
bene complacuit.

O Angeli pacis, ecce homo, quan-
tum minoratus ab Angelis!

O Iudæi, ecce homo, ecce Rex
vestri; sed regnum ejus non est
de hoc mundo.

O Maria! Hic te compello, a
presens enim eras.

Ecce homo, quem tu de maternis
visceribus sine dolore peperisti, sicut
an hæc, non tunica, sed caro præter-
isti, an non, an hic sanguis tuus?
verè fera pessima devoravit eum.
Sed Ô rabiem Iudæorum! quæ
nullo sanguine valet saturari. Cla-
mant omnes: crucifigatur. Et in
Iesum; sententia mortis pro-
nuntiatur; quam dum Virgo pro-
nuntiari audivit, bestiae aliquis,
inquit Anselmus, qui queat perci-
pere qualitatem pectoris ejus? Ô
anima Christiana! ecce homo, fera
illa pessima, avaritia tua est; invidi-
a tua est, luxuria tua est. Hæc

clamant, crucifige, crucifige eum.
Erubescere, & ingemiscere Ô homo
cui mihi misero, cum venerit
dies illi, & aperti fuerint libri,
tunc demisso capite præ confu-
sione male conscientie scabo-
trepidus est anxius, cum diceret
ecce homo, & opera ejus.

ORATIO S. BONAVENTURÆ

Propter angustias, & crucia-
tus, quos cor tuum sustinuit Vir-
go beatissima, quando audivisti
filium tuum dilectissimum adju-
dicatum morti, & crucis suppli-
cio succurre nobis tempore in-
firmitatis nostræ, quando corpus
nostrum dolore infirmitatis cru-
ciabitur, & spiritus noster, hinc
propter infidias demonum, illinc
propter terrorem districti judi-
cis angustabitur; sub veni, in-
quam nobis domina tuas, ne
damnationis æternæ contra nos
proferatur sententia: aut ne flammis
gehennalibus tradamur æ-
ternaliter cruciandi, præstante
eodem Domino nostro, &c.

Hora. II. Occurrit bajulanti se-
crisimo.

Moestissimo filio, moestissi-
ma Mater occurrit, ut tradit
Adrichomius. Quem occursum
Anselmus describit, dicens: *f. Ma-
ria obvium habet filium, qui bene-
igne inclinans se ad illam, dicebat
Ave Mater. Quo referri potest
illud Bonaventuræ: g. cum autem
Mater ejus, Ioannes, & sociæ ejus
ocurrerunt ei in bivio, & videntes
eum sic visaperabiliter, & sic enar-
miter à tanta multitudine ducti
et Bern. in med. s. 2 d bonav. offic. d
compas. lect. 2 e Adrichom. in descrip-
tione. n. 118 f. Anselm. dial. de pas-
sione g. Bon. modit. vitæ. Chist. c. 76*

Joannes de pass. Dom. p. 20. c. 2. c. 2. c. 2.
104. b. Anselm. de castel. Virg. c. 7

quasi

ante rep'eti sunt dolore, dici non
est.

Addit Ludolphus, a cura ob-
rbam accedere non potest, per
am viam deflexisse, itaque oc-
curre. Alii qualis erat mutus
aspectus, cum in hoc sehemat-
e, filio Mater occurreret: cum
Doctor melissius: *Non cla-
m imperio, sed plena opprobrio, di-
coronatus, spuis illius, & virgillis
fictus, sibi crucem b'ugians, Ma-
s in conspectum venit. Dum
az sol opponitur, Eclipsis est,
ata illud: cum patitur sol luna
beat. Sic etiam cum duo sibi
culā obfistunt, unum alteri
h'mitit imaginem. Ap'c Lau-
rius Justinianus: c cor V'rgi-
sunt clarissimum speculum passio-
Christi & perfecta matris imago.
ate si quis Virginis corantue-
ut; in eo tanquam in speculo,
nes Christi dolores, injurias,
n'era omnia, longe perfectius,
im in f'indone Veronice ex-
lla cerneret: nam omnia, quæ
in corpore, hæc in anima pa-
ratur: vulnera Christi morientis,
ait Bernardus, si orant vulnera
ris dolentis; talis in ipsa reluce-
ffozies, qualis ab objecto corpo-
scilicet filii, resultabat.*
quemadmodum enim si quis
eius, aut sanguinolentus se in
culo contemplatur, speculam
gem ejus fauciam ac sangui-
entiam refert; ita multo lucen-
ius, totus sponsus sanguinum,
corde Virginis relucebat: e
l'ise in corpore, t'm in corde passio-
adolph de vita Christ. part. 2 or 62
Bernard. de lament. Virg. & Laur.
Justin. lib. de agone Christ. c. 12.
Bern. de lament. b. V. h'orav. serm. 7,
infra Dom. epiph. c. h'orav. h'mu-
si amorit; b.

es; nec non singula vulnera, per cor-
pus ejus dispersa, in suo corde ge-
nialiter sunt unita: quia nempa-
tam ipsius animam doloris gladius
pertransiit. Inhibebat sanguine-
lentis filii vestigiis, aq; illic diu-
tius commorabatur, ubi sub one-
re crucis fatiscens (ut Adricho-
vius tradit) stargiores sangui-
nis sui copiam effudisset. Christi
Martyres subinde ad ambulan-
dum coacti; sed prius calceos cla-
vis introrsum adis, aut ancas cas-
que ignitas crepidas induit; aut
super aculeos, & ferri mucroneas
ad gradiendum prostrati, ambula-
runt vias difficiles; sed illud Ser-
vatoris, & Matris Virginis in Gol-
gothicam rupem, multo difficilius
iter fuit, & acerbius. Ubi tamen
dux noster prxit, miles alacriter
subsequitur, nam qui non accipit
crucem suam, & sequitur me, non
est me dignus.

ORATIO S. AUGU- STINI.

g Vide (Clementissime Pater) 16
immaculata vestigia, quæ non 16
steterunt in viâ peccatorum, sed 16
semper ambulaverunt in lege 16
tâ d'is conigenda cravis: & 16
perface gressus meos in semitis 16
tuis: & fac me odio habere o- 16
mnes vias iniquitatis: & fac me 16
propitius, viam veritatis elige- 16
re. Oro te Rex Sanctorum, per 16
hunc Sanctum S'ctorum, per 16
hunc Redemptorem meum, fac 16
me currere viam mandatorum 16
tuorum, ut ei valcam spiritu 16
uniri, qui me non horruit car- 16
ne vestiri. 16

16 f. Adrichov. cit.

16 g. Aug. l. medit. b. 6.

Hora 12. *Vides crucifigi, & stat sub cruce.*

Pie querit, & queritur, Bonaventura: a qua Matris angustias possit lingua fari, cum videret filium in cruce clavar? Prosequitur uberior Laurent. Justinianos: „ b nequaquam enim a diso. spectaculo „ Ma er aberat, qua ob id ultra „ quam credi potest, angebatur „ pro filio. Audiebat populorum „ perstreptentium sonitum, & confusas militum crucifigentium „ voces: audiebat malleorum clava „ vos, infigentium ictus, totiesque „ in corde suscipiebat doloris iacula, quoties saper clavos resonabant percurrentium verbera.

Acerbissimos hos Virginis dolores, & amarissimos lachrymarum fluctus, longissime perspicuas; simul & expavesceas Prophetâ exclamat: c cui comparabo te, vel cui assimulabo te filia Ierusalem? Cui aequabo te? Et consolabor te, Virgo filia Sion: magna est velut mare contritio tua.

Liran. vertit: non invenio aliquam ita afflictam, quam tibi possum in exemplum proponere, pro aliqua tua consolatione. Quam potest itaq; aptissimam, à mari metaphorâ deducit: quemadmodum enim omnia flumina currunt in mare, ita omnes dolorum fluctus in Mariam. Audi Bern. d. d. dolores inexplificabiles! d. inaffabilis reciprocato sancti amoris! filius patitur, & intus valide compatitur Matri; Mater Dei verò cõpassa est patienti filio. Tantus nempe impetus passionis domini Iesu fuit, ut quasi torrens ipsum implet patientem: quia teste Psalmista, de

torrente passionis in bibit, ut Christo impleto, in Matrem suam compatiens: qua similiter impleta, ad filium redundaret inundata amaritudinis, & mœroris. Nimirum ad locum unde exennt dolorum mina, revertuntur ut iram fluant.

Aquæ fontium, ac fluviorum dulcis sunt; maris verò aqua mara: ita aliorum Martyrum cruciatus; inenarrabili dulcedine (ut multis probare possem) læconditi fuere, & suavissimi, comparatione Mariani doloris, de quo Arnoldus Carnoten: quot dolorum flumina filium obstruere visabantur, tot in viscera Matris intrase feruntur: & sicut in mari, nulligutta est, quæ amara non sit, nullum vitæ Marianæ momentum, quod doloris & afflictionis non inibuit amaritudo; quæ ornis, in uno corde Mariæ collecta fuit. Ubi amabo vos, expendit si Deus parvo cyatho, oranem tilius oceani (singamus e felle, v. absynthio esse) amaritudine concluderet: quam amarum inhaustum propinaret, qui hunc cõlicem epotandum offerret?

O Maria! magna est velut mare contritio augustissimi coxortui, Septuaginta legunt: magnificatum est poculum contritionis tuæ. Utinam ex hoc amaro mari, trent aqua usque ad animam meam ut extingueret valeam sitim perum mundanarum, & ardore lubricæ voluptatis. Hoc Albermagni votum est: e Maria, inquit, interpretatur amarum mare quia noxias delectationes nostras, amarum mare amaricat abundanter terrenas nempe voluptates, carnillecebras, ac delectationes ita am

a Bonav offic. pass. b Laur. Turin. de agone Christ. c. 16. c. Thimo. 2. d. Bern. dom. Super. 1. c. 1. 2. 3.

e Albert. M. in e. 1. c. 1. 2. 3.

reddit ut omnes ab illis abhorreatur. Unde docet in hoc mare facis vidinis restringendas, dum subdit si illecebræ carnis te trahant, & superantes jam ad illicitas delationes te propellant, baptizate in amaritudine maris & nomina Mariam.

Interea crux in altum sustollitur. Jam elevatus omnia trahet ad se, proximè certè, & fortissimè trahit Mariam, quam nec pudor, nec dolor, nec timor, nec injuriæ, nec opprobria, nec creatura la potuit à dilectissimo suo Jesu separare. *a Stabat juxta crucem Mater ejus.*

Juvat hic doctorè Seraphicum dicere, sic Matrem compellat antem: *O Domina mea, ubi stas? Numquid juxta crucem? Imò in cruce, cum filio cruciaris: ibi enim crucifixa es secum. O dulcissima Domina, cur ivisti immolari pro nobis? Numquid non sufficiebat nobis Christi passio, nisi crucifigeretur & Mater? Porro, si ut recè Apostolus docet, dum patitur unum membrum, compatiantur omnia membra, cum hæc Mater pro se, supra omnia filium dilexit, quid mirum sicut D. Amatus loquitur: „c vicit sexum, vicit hominem, & passa est ultra humanitatem: torquebatur enim magis, quam si torqueretur in se quia supra se incomparabiliter diligebat. Plus enim amata patiebatur in eo, quæ amabat, quam in eo, quod animabat. Hoc naturæ oddam sympathicæ prodigium detur, duas cytharas adeo æquarum tendi posse, ut teste Grego-*

rio, d. una tacta altera intacta, suavissimâ harmoniâ consonet: *Cythara, inquit Bernardus, e sibi factus est sponsus, cruce habente formam legit, corpore autem suo vicem supplente chordarum, per ligni planities em extensurum.* Cui consonat Maria, de qua dici potest: *f conveisa est in lactum Cythara mea.* Rem miram sed à se compertam ac comprobata refert Kirckerus noster: *g Moguntiz se observasse Chelys majoris, ad parietem odæi nostri appensæ chordas, organi fistulis scitè attemperatas, contactus organi adedè atque resonasse, atque si plestro raderentur.* Tanta rebus etiam inanibus vis inest sympathicæ: nec majorem Christi ac Mariæ cordis & viscerum concordiam ac sympathiam fuisse arbitrabitur? Maria sentiens hoc (inquit Bonaventura,) *h quod & in Christo Jesu: in animo enim illi Martyri commatyr, vulnerato convulnerata, crucifixo conerucifixa adstabat.* Ubi incredibilem mulieris fortitudinem, & constantiam omnes admirantur:

Stabat Mater dolorosa,

Juxta crucem lachrymosa:

Dum penderet filius.

Quæri solet, inquit Labata, *i cur dilectus Deo Apostolus fugerit & Dominum suum deseruerit, postea tamen reversus sub cruce constantè steterit.* Nec aliam causam adfert, quam exemplum S. S. Matris summâ animi constantiâ sub cruce stantis: dicebat

d Greg. in Mor. Calamitate tit. Mariæ del resc. e bern de passione s. S.

f Job: 8 g P Kircher ar. magætica magnetismo musicae h bonay serm I post Dom epiph i Labata ut. Mariæ prop 27

a Ioan. 19

b Bonay simul amoris c: 4

c D. Amad hom: 3. de B. V. 29

Unum intra se, mulierem hanc fortem quis non imitetur? videt filium, vitam animæ suæ inter acerbissima opprobria & tormenta expirantem, & tamen viriliter agit & stat, & ego recedam? Quin potius accedam, iuxta crucem pariter stabo, & si opus fuerit, morias pariter cum illa. Excitet & nos hæc invictissima heroina ad constantem in adversis omnibus sub cruce Domini nostri IESU servitutum.

Sint, qui Salomonam, Felicitatem aliatque inter sacras heroinas, & fortissimas mulieres recensent: quæ ante oculos, exquisitis tormentis, filiis lectissimis atque optimis vitam cripi, immortem conspexerunt. Matrem illam supra omnes Amazones alii extollant, quæ a Melissonam suam cohortata est: tormenta fortiter toleraret, Christum regnantem ac spectantem intueretur; ipsum deinde suavissimum onus in humeros sublatum, sociis martyribus, carpento, ut flammis traderetur adjunxit. Septem Machabæorum Matrem, Augustinus toties in corde martyrem vocet, quoties filii torquebantur in corpore: h. illa, inquit, videndo in omnibus passa est, facta Mater septem martyrum, septies martyr: à filiis non separata spectando, & filiis addita moriendo. Videbat omnes, amabat omnes, ferebat in corde, quod in carne omnes. Sed super omnes longè, se fortissimam ac constantissimam præbuit Maria. Stabat inique, inquit S. Antoninus, e iuxta crucem Maria; fide & animo con-

stans: oculi quidem lachrymis plerant, & dolore ingenti cor ejus permebatur, sed sine querelis, sine murmuratione, sine ullo vindictæ sensu in eos, qui filium ad hæc crudelitæ tractarent. Exhibebat se afflictam quidem, sed & patientissimam Matris exemplar. Quæ ut ait Gelon, d. si Deus iussisset (prompti quàm Abraham) propriis manibus filium crucifixisset. Stantis in collo solis maximum olim prodigium fuit; sed majus hic Matris iuxta patibulum stantis. Pulchrè auctorem stare jubet: fili si sub tu afflictionibus plores, pie plora noli cum indignatione, noli cum typho superbiæ, alios contemnendo, aut damnando plorare: unde plangis quod pateris? Medicina est, non poena, castigatio non damnatio. Noli repellere flagellum, si non vis repelli ab hereditate: noli attendere, quam poenam habeat in dolore, sed quem locum in testamento.

Hæc tu o Virgo obsecrabas, plorabas, nec judicos, nec peccatores inculabas. Sanguinem & vulnera filii tui, medicinam generis humani non ignorabas: flagella nec à te, nec ab illo indignanter repellebas, ut eum filio hereditatem & nobis comparares. O stupenda patientia! in medi fluctuum stat rupes immota! quæ intrant usque ad animam nullo tamen impatientis animi motu agitur.

ORATIO LANSPERGII.

O columba mansuetissima? Domina modestissima? rogo te per d. Carlon trad. 2 super Magnificat. S. Anselm. & Anton. e Aug. Psal 99 f. Lansp. Thron. B. Mariæ precatio 14.

a In b. eviaro Rom. 9. Mariæ.

b Aug. serm. 109. de diversis.

c Antonia, p. 4. sic. 15. 6. 4.

amaritudinem dulcissimi cordis tui, ut amodo de hoc mundo nihil mihi sapiat, nil me afficiat, nil alliciat, nil cor meum detineat, nisi filius tuus, & hic crucifixus: quo in vera devotione, & profunda cordis gratitudine, in amara contritione, & viscerosa compassione, scdulo rememorem miseriam Domini Dei mei, diem amarum, qua cum languor amoris nostri superavit, & usq; ad mortem perduxit; ut amore ejus, per assiduam abnegationem, veterem meum & corruptum hominem, cum omnibus concupiscentiis, & vitiis suis crucifigam.

loras. Latroni veniam impetrat.

Moveri solet implexa quæstio, ut è duobus qui Christo confixi latera stipabant, latronibus, concertatur duratæ unus? cur repente alius sit à seipso? cur coeli, Deique totus, qui prius mali æronis; erebique totus fuerat: ut tiam (nonnullis credimus) ubi endebat, in maledicas voces rumpens, harentem lateri Christum impeteret.

Audio sanctos Patres etabi in iverfas, pugnantisque sententias. D. Vincent. Ferrariensis a utat bono latronia mentem liam, alia consilia, alia fidei, cor- que lumina, alios piarum cogitationum & amoris æstus injectos esse, & evibratos à cruce, ac crucis umbrâ; nimirum eo loci c temporis, incurrebat in umram Christi ac Crucis, eaque d veniam, ad salutem, ad gratiam scriit satis, juxta illud Osee: *h convertentur sedentes in umbra ejus*

a. Viue, form. in paraf.

b. Osee: 14.

D. Anselmus credit, bono latroni datam esse scelerum veniam, quod olim de Christo infante, deque virgine matre bene meritus fuerit. Exulabat, & extorris bono virgo, pergebat in Ægyptum; quæ ad cætera exilii, torrentisque soli mala, hoc quoque adjecit. adversa prædonum turba in virginem innoxiam, in Deum infantulum occurrit, & pro eâ quæerat immanitate, in utrumque sævire parabat; fortè hos inter adfuit noster ille latro, qui ut matrem, ut puerum vidit; majus aliquid humanæ specie ratus, & eorum manibus, & periculo eripuit: grata hujus beneficii memoria fecit, ut in extremâ illâ vitæ periodo, suus venis locus, suus fuerit miserationi.

d B. Petrus Damianus aliò sententiam, mentemque flectit; sicutamen ut ad virginem reflectat, censet enim latronem, qui Christo à dexte ris erat, ideo sibi, Deoque redditum, quod inter crucem Christi ac latronis, interesset, mediaq; steterit virgo, qui mediatrice vitam, salutemque hausit, unde Nevarinus in ubrà virginem, afferere non dubitavit, *sub Maria umbra, ac tegmine, fuit bonus ille latro, qui cum Christo pendebat in cruce; nam, inquit, ut multorum sententia est, virginis præcipit precibus, ad Christum convulsus est.* Ut & vos exemplo benignissimæ matris vestræ, injurias ex animo remittatis, & pro inimicis vestris gratiam, ac omnem benevolentiam rependere valeatis. Motiva esse poterunt, quæ diximus par. 1.

a V. Lob viam vitæ & mortis. c. 6. §. 2

d Damian form. de Pas.

e Nevaria, l. 4. dactyl. 72: n. 713

Lucis.

Lucis Euang. Dom. 21. post Pent
 Enim vero iunitata fuit mater fi-
 lium pro crucifigentibus se de-
 precantem; quem ipse velim re-
 mulari, sed calamo & lingua Ber-
 nardi:

ORATIO S. BERNARDI.

„ O fons misericordiarum Iesu,
 „ quæ ad diligendum non moveat,
 „ quod inter opprobria exproban-
 „ tium, inter mortis angustias, tu-
 „ arum miseriarum oblitus, sed
 „ tuarum misericordiarum memor,
 „ tam piæ, tam opportunè ad pa-
 „ trè pro tuis crucifixoribus inter-
 „ pellas? in ipsâ horâ incensi, cum
 „ iam virtus holocausti cælos ape-
 „ turet, concuteret terram, inferos
 „ spoliaret, tu summus Pontifex in-
 „ troiens cum sanguine in sancta
 „ sanctorum, exaudiendus pro tuâ
 „ reverentia, clamabas: pater igno-
 „ sce illis, quia nesciunt, quid faci-
 „ unt. quàm dulcis erit diligētibus
 „ se, qui odientes & occidentes se,
 „ tanta & indebita, tam gratuita &
 „ tam stupēda benignitate præve-
 „ nit? quare & amore tui, dimitto
 „ ex corde omnibus, qui in me deli-
 „ querunt, ac gratiam tuam illis
 „ mihiq; impertiri digneris. Amen.

Hora 2. Ioannem matri commen-
 dat. Mulier ecce filius tuus.

Joan. 19.

Quæ verba omnia gladio an-
 ticipi, cor matris acrius penetrasse
 expendit Bernardus: b an non
 tibi (ô virgo inquit) plusquam gla-
 dius fuit sermo ille, revera pertran-
 sicens animam tuam: mulier ecce fi-
 lius tuus? ô commutationem! Ioannes
 tibi prolesu traditur, se vus pro Do-
 mino, discipulus pro magistro: filius

Zebedæi, pro filio Dei: homo pu-
 p. o Deo verè!

Ludolphus e vir in SS. vo-
 minibus studiosissimus, & servi-
 affectibus amabilis exclamat:
 ô Domina, qui precor cogi-
 tatus, in te succedebant, cum
 tam inestimabilem mutatio-
 nem ab ipso, quem super om-
 nia diligebas, tibi fieri audie-
 bas? verè tunc animam per-
 transivit gladius doloris. ubi
 in exemplam adducit virum re-
 giosum (sunt, qui Ludolphu
 fuisse volunt) cuius animum hæc
 verba: e mulier ecce filius tuus
 tanto pietatis sensu afficieban-
 ut per 20. annos, hæc atten-
 mente pervolvens, se à lachrym
 cominere nequiverit. tota
 quippe Christi passionem, secu-
 lèpius recolens, ubi ad noviss-
 ma illa filii matrem alloquent
 verba devenisset, totus in lamen-
 & lachrymas solutus colliquesce-
 bat. Sed alium, imò f

Infandum regina jubes renovare
 dolorem:

dum tuum, quem ex hoc mœsti-
 fimo colloquio concepi, enarra-
 aggredior. mitigasse hunc fore
 censendus est filius, dum non ma-
 trem sed mulierem vocavit. q
 super re Chrysostrumum disce-
 prastem audiamus: g ô bone Iesu
 ait, quid matrem tuam erubivisti, qu-
 te tam diligenter enutrivit? tam re-
 verenter tractavit? tam dulciter la-
 Flavit? cur ei tam dure loqueris, mu-
 lierem velut inc. epans? & sibime
 respondet sanctissimus ille Do-
 & tor: idè factum id esse arbitror, n
 materno nomine, amulius dolorem

e Sixt Senen in bibliot. l. 4

d Ludolph. p 2 e 63

e Ioan 19 f Virg l 2 fucid

g Chrysostr. hom. 84 in Ioan

a bern. l. 3 de amore Dei c. 26

b bern. scilicet, super signum magnum

EXCITATUM:

citaret : non enim tempus tunc
at matrem duciter alloquendi, nec
men matris exprimend. : quam
pro solomni sententiam, eleganti
ellu complectitur Joannes Ba-
ista Mantuanus :

*Talibus admonuit matrem sine
nomine matris.*

*Ne materna pium laceraret vis-
cera nomen.*

rum in hoc tanto Mariæ dolo-
& planctu, nobis hoc solatio
ximo esse potest, quod dum
annem dedit filium Mariæ, il-
n simul omnibus nobis ma-
n præfecerit, quæ nos omnes
filios adoptaret : ita Dominus
D. Brigittam : a Maria mater
i, inquit, propter compassionem
charitatem, facta est mater om-
nium, in cælis, & in terris. Orige-
in 2. Joan. omnis verè Christia-
filius est Mariæ. Plane pecca-
ibus mater effecta, quia sub
ce illos, quasi filios doloris
turivit : b sub arbore mali susce-
te, ibi in doloribus peperit te ma-
tua, quia inquit Rupertus, c do-
ut parturientis sustinuit in pas-
e unigeniti sui, omnium nostrum
tem B. Virgo peperit, & facta
est omnium nostrum mater est.
o spectat illud Damasceni : d
ores, quos in partu effugisti, sub
te stans, abundanter, & copiose
inuisti.

o peccator, o fili prodige ! o
li perditionis : e ecce mater
na. quis desperet ! o verbum
alce : ipsa enim est mater Dei
hominis - mater rei & judi-
s. Non decet, ut inter filios,
scordiam esse permittat : si
Lib. 8 Revel. c. 32 b Cant. 8
e Rupert ad illud ; mulier cum parit
l Damasc. l. 4 de ortu
e Ludolph. c. 6

enim o peccator ! Maria est
mater tua, ergo & Jesus est fra-
ter tuus, & pater ejus, pater
tuus ; ergo & regnum & hære-
ditas tua ; ergo gratia Mariæ,
quam invenit apud Deum, est
thesaurus tuus ; ergo dilige eam,
& venerate, & ab hac horâ ac-
cipe illam in tuam, & cur ad
hanc matrem peccator vereatur
accedere ? ad patrem, inquit Ber-
nardus, f verebaris accedere : so-
lo auditu territus ad folia fugie-
bas : Iesum tibi dedit Mediatore
quid non ad talem patrem, filius
talis obtineat ? exaudierur utiq ;
pro reverentia sua : pater enim
diligit filium. An verò trepidas
& ad ipsum ? frater tuus est, &
caro tua. hunc tibi fratrem Maria
dedit : sed forsitan & in ipso ma-
jestatem vereare divinam, quod
licet factus sit homo, manserit
tamen Deus Advocatum habere
vis & ad ipsum, ad Mariam recur-
re, & c. hæc mater tua, & illius est
nos fratres effecit : g Ex illa hora
accepit eam discipulus in suam quæ
verba suavissime pertractat, & de-
votione practica adornat P. Fran-
de la Croix in hortulo Mariano a-
reola 2. c. 3. O beata ergo fiducia (cla-
mat Doctor mellifluus) h O tutum
refugium ! mater Dei, est mater nostra
mater ejus, in quo solo speramus, &
quem solum timeamus est mater nostra
Quam magnam, quam admirabilem est,
quod video per te evenire nobis ? quod
vident : gaudeo ; quod gaudeo dicere vobis
audeo ; si enim tu Domina, es mater
ejus, nonne & alii filii tui, sunt
fratres ejus ? sed qui fratres, & cu-
jus ejus, loquar unde jucundatur cor
meum ? sed quod credo amando, cur

f bern. ser. 2 Super. Signum magnum,
g Joan 19 h bern. oit

non confiteor laudando? d. eam igitur non superbiendo, sed gratias agendo: iudex noster, est frater noster: denique Deus noster est factus per Mariam frater noster. Quam igitur certitudine debemus sperare, quam desolatione p. sumus timere, quarum siue salus, siue damnatio, de boni sententia & pia matris pendet arbitrio? quo etiam affectu hunc sentrem, & hinc matrem amare debemus? quam sanctitate ad illos confugiemus.

Christus patri ostendit latus & vulnera: Maria Christe pectus & ubera. nec potest omnino esse repulsa, ubi concurrunt, & orant omnia lingua discerius, hanc clementiz monumenta.

ORATIO PISSIMI LUDOLPHI.

Jesu, qui in cruce maternae compassioni compatiens ipsam tuam dilecto discipulo, & ei discipulum commendare curasti: commendo me tibi in illa fide & dilectione, qua eos ad invicem commendasti, & supplico tibi, ut per tantae dilectionis pignora facias me ad amorem tuum venaciter pervenire, & me eorum commenda custodire, ut inter huius vitae discrimina, ab omni adversitate, & in omni sanctitate, te, ac puritate, & castitate mentis & corporis, vitam meam custodiant, post huius vitae exitum ad te, te miserante perducant.

Hora 3. *Vides filium in cruce expirantem.*

Bonaventura: c Regina clementia, Virgo m. ste. Chr. f. x. d. m. videres filium tuum in cruce mori, nullus do-

a Arnoldi Coru. de B. Virg. Ludolph. s. part. 2. c. 6. c Bonav. c. 10.

l. si nihil tui dolari. Taulerus: certe multo illi fuisset jucundius una cum ipso mori, quam sine ipso vivere, & mortem illius acerbissimam coram inueniri.

Agat de filium in deserto, p. fame morientem, summo animum sui mœrore cinere cogere ab eo se divellens, dixit: *Ne vis debet puerum morientem.* At lacrimis illius Virgo Maria:

Vides suum dulcissimum natum, Mercenem desolatam: Dum emisit spiritum.

Acute observat Chrysostronus ad illa verba: *f. Et incubit eum dominus desolus.* Causam nostris *Ne possit videre iustus (Noë) generam in interitum:* Tantus enim est hoc hominum, & jumentorum interitu, dolor animum ejus occupasset, ut omni morte longacerbiorum vitam ducere debuisset. Ubi expeunde, omnes hos filios mortis fuisse, & unum virginis amorem in filium suum Jesum, in auctorem vitae, & omnium creatorem, longe huius Noëmi in omnes creaturas exsuperasse, ac consequenter luctum omnium mortalium, Mariae nimè adaequasse. Nec est, quod mulierem quis Sunamitidem Mariam conferat, quae tanto dolore oppressa, ut nullam consolationem admitteret, dum filium suum per finem suum respirantem cerneret. Uade Hieronymus ad Giezi dixit: *g. Dimitte eam, anima enim ejus in amaritudine est:* Nam qui non videat, minus vehementer animam maternam excruciar.

d Taul. c. 18. c Gen. c. 21. f Chrysol. hom. 24. & 25. in Gen. g + Reg. 4

morte

orte filii naturali, quàm vio-
rã? Non adeò Ingerere filium
sinu, quàm in infami patibulo,
et latrones expirantem. Tem-
habeo oculatum sacrum
lesiasten Baptistam de Lanu-
a in Hispaniã matrem, ubi
caput listoris manu decusum
ta fuit ut oscularetur, saper
ngue os., animam suam exha-
e. Et credimus hanc prx Dei
re filiam suam adamasse?

David auditã nec Absolonis,
avis perduellis ac sceleratissimã
prx dolore caput operuit, &
suã mortẽ ejus redimere vo-
exclamabat: „b Fili mi Absol-
on, Absolon fili mi, quis mihi
et, ut ego moriar pro te? Ma-
am vero quories capite coo-
tto ingemuisse putas lugendo
sum, & dicendo: Fili mi Jesu,
fili fili mi! quis mihi det ut te-
rã & propter te moriar, fili mi
leis Jesu! Uberiores etenim
di fontes Maria habuit: David
utium duxerat, de morte filii,
us lanceis confossi acceperat.
ia dilectissimum suum Jesum,
e oculos suos tribus clavis cõ-
m, toto corpore lacerum ac
entum, cernit extremum spi-
m exhalantem.

Graviore dolendi causam forte
id habuisse in morte Jonathã
feri posset, quam hisce verbis
loravit: „d Doleo super te fra-
mi Jonathã, decore nimis &
habilis super amorem mulierum:
ut mater unicuique amat filium,
a ego te diligebam.

hujusmodi amoris glurine, con-
si videbantur Hier. & Nepot.
dum per mortẽ ab eo avulsus
Lanuzã hom. 47. 6. 4.

Reg 13 c bern. de pass. viti. apud,
10 d 2 Reg. 1

est: „o Mini, inquit, invito & re-
luctanti, lachrymæ adsunt, & inter-
spem resurrectionis credulum,
mentẽ desiderii tangit affectus.
O mors, quæ fratres dividis, &
amore sociatos crudelis ac dura
nimium dissocias! Luctum suum
hoc longè acerbiorẽ, in morte
amici Aug. fateatur dicens: „/ Mi-
rabar ceteros mortales vivere,
quia ille quem quasi non mori-
turum dilexeram, mortuus erat;
& me magis, quia illi alter etiam,
vivere illo mortuo mirabar. Be-
ne quidam dixit de amico suo: „
dimidiã animæ meæ; nam ego
fensi animam meam, & animam
illius, unam fuisse animam de du-
obus corporibus. Et ideo mihi
horroci erat vita, quia nolebam
dimidius vivere, & ideo forte
mori metuebam, ne totus ille
moreretur, quẽ multũ a naveram

Sed quis interitum amici, cum
morte filii Dei audeat comparare?
fateor nullam acerbiorẽ separa-
tionem esse, quàm animæ a corpo-
te, ut ille ingeminabat: „b sic
separat amara mors! verum hic fi-
lius, & hæc mater, plus se amarunt
quàm corpus & animæ; ex quo ne-
cesse fuit, ubi hinc ab illã, mors
separavit, Maria viscera adeò cõ-
mota fuisse, ut Divus Bern. asseve-
ret: „i nec lingua poterit loqui,
nec mens cogitare valebit, quan-
to dolore affici. b: ut pia viscera
Maria. nunc solvis virgo cũ nũ
ra, quod in partu non habuisti a
natura. dolorem pariendo filium
non tenuisti, quem millies repli-
catum, filio mortuæ passa fui-
sti.

e Hier. epist. 3 in obitu Nep. tian. 7
Aug. 1. 4 conf. c. 6 g. Hier. 1. 1. carn. v. 3
d, Reg. 13 i bern. in lament. b. Virgin.

Carolus Borromæus Senator purpuratus Mediolanensis præsul sanctissimus; in extremis hanc sibi gratiam ardentissimè precabatur; Sanctissime & vigilantissime custos Angele, constituo te procuratorem testamenti, ultimæque voluntatis meæ, ad impetrandum mihi à Domino hanc gratiam, ut donet mihi unum solam lachrymosum suspirium, ex infinitis illis, quæ habuit ipse, dum per tres horas vivus pependit in cruce, quorum efficaciam & virtute mitigentur lachrymabiles illi singultus, cordisque pressuræ & angustia, quibus in horâ mortis affligat: & ut gloriosissima Dei mater dignetur vel unico etiam aspectu ex iis, quos ipsa sub cruce stans habuit, virgineos oculos in filium unicum dirigendo. Hoc si & tu ô homo rogaris & impetraris in extremo vitæ tuæ agone in spiritu Domini Jesu respirabis, quo in æternum illi vivas. Quod ut fiat dic cum Bernardo:

ORATIO S BERNARDI.

„ Utinam (v. 29 dolorum) dolor
 „ ille quem tunc passa es, sic nunc
 „ inhæreat visceribus meis, sicut
 „ inhæsit tunc tuis! utinam die quâ
 „ assumpta fuisti in cœlum, ut in
 „ æternum gauderes cum filio tuo
 „ mihi indicares lachrymas tuas,
 „ ut per illas cognoscerem, quan-
 „ tum tibi amaritudinis fuerit,
 „ cum Iesum dilectum tibi, heu, heu,
 „ & parum dilectum mihi, clavibus
 „ in ligno crucifixum, capite incli-
 „ nato, suum exhalare spiritum vi-
 „ deres! mihi obsecro lachrymas
 „ illas infunde, quas ipsa habuisti,

a. Dion. Christus moriens c. 10. §. 4.
 b. Bern. ibid.

dum stares sub cruce: ut & ego tibi ac filio possim condolere, Amen

Hora 4. Lancea animam matris pertransiit.

c Mellisus Bern. "posteaquam emisit spiritum, tuus ille Iesus ipsius planè non attingit animam crudelis lancea, sed tuam utique animam pertransiit: ipsius mirum anima jam ibi non erat, sed tua planè inde nequibat avelli, tuam ergo pertransiit animam vis doloris, ut plusquam martyrem te non immerito prædicemus in quâ corporeæ passionis sensum excessit compassionis affectus." An non Martyr, qui plus passa in corde, quàm Christus in carne? quo sensu illud Bonav. accipiendum: *d. hæc majorem dolorem habuit, quàm Salvator*, si nempe solum corporeum Christi dolorem spectes. Nam ex communi SS. Patrum doctrinâ, omnes flagellorum malleorum ictus: spinarum aculeorum virginis penetrarunt: & *Hæc omnino*, inquit Metaphrastes, *transverberabant profundè, quàm ulli clavi. Et pro unâ filii plagâ, in numeris ipsa plagis sauciabatur.*

Quid, quod Christi dolor desit in morte, matris vero recrudescerat & lancea, quæ mortui atus percussit, vivacissimo sensu cor matris sauciavit. Unde Cornelius noster, *f. de latere Christi, illam plus passam fuisse probat: nam passio Christi ait, desit in morte; tunc autem B. Virginis passio, & compassio non desit, sed crevit. Ut ex sequentibus fufius patebit. Verissimè igitur dilectus virgini Ildephonsus*

c Bern. serm. Signum magnum
 d Bonav. de compass. Virg. loc. 2.
 e Hom. de dormit. Virg.
 f Cornel. in Joan. c. 19 v. 26

ipſit : *Tunc plus quam martyr*
quia in animo non minus amo-
quam mæroris gladio intus vul-
ata fuit. Voluit quippe & filius
laureâ, quam martyribus ſin-
ari amoris prærogativâ imper-
t, etiam matrem condecora-
ut benè Richardus à S. Lau-
rio obſervavit : a Gladius do-
inquit, qui pertransit animam
in unigeniti paſſione, pro amarif-
ei martyris comptabatur: volu-
quidem filius, ut omnium ſancto-
ſpecioſitati participaret mater
imò univerſam ſanctorum pulchri-
nem excederet: & ſicut appella-
virgo virginum, ita & martyr
rum (imò Regina martyrum)
appellari. quod exaggerans
Anſelmus ait: b quidquid enim
elitatis inſiſtunt eſt corporibus
rum, leve fuit, aut potiùs ni-
comparatione tue paſſionis. nec
derim te potuiſſe ſtimulos tanti
atus, quin vitam amitteres, ſu-
e: niſi ipſe ſpiritus vitæ, ſpiri-
conſolationis, ſpiritus ſcilicet
ſimi filii tui te confortaret.
 num nunc ſupereſt, ut Ma-
 columbam illam candidiſſi-
 , in latere Chriſti nidifican-
 amulare velitis, ubi tuti ab
 itre eritis, & nidos dulces,
 theſaurum longè pretioſiſſi-
 , cor Chriſti reperientis, ut
 diximus part. I. Dom.
 q. unam hic vobis in exem-
 adduxiſſe ſufficiat, de quâ
 vicus Granatensis: c Eleo-
 d'Inchoſa, Domini ac ma-
 Joannis de Avila. viri reli-
 ſimi ac doctiſſimi diſcipula,
 is ac contemptis illuſtriſſi-
 ch. à S. Laur. I. 2 de laud. Virg
 ſelm. de excellent. Virg. c. 5
 Granat. in vita Mag. Avilæ, c. 4,
 . 6.

ma familia ſuz titulis & nomine
 non alio voluit compelliari, quam
 E conra de latere Jeſu, omne digni-
 :atem, nobilitatem, ac felicitatem
 in hoc ſitam exiſtimans, Potiora
 quidè jure mater Chriſti, Maria de
 latere Jeſu nuncupanda; ied & hoc
 titule quiſq; veſtrum inſignis eſſe
 poterit, & ſi illic nidificare ince-
 peris, Joannes de latere Chriſti,
 Paulus de latere Chriſti, Catharin
 de latere Chriſti poteris appellari.

ORATIO S. AUGUSTINI.

d Dens amore venit ad homi-
 nes, venit in homines, factus eſt
 homo, amare Deus inviſibilis,
 ſervis ſuis factus eſt ſimilis: a.
 more vulneratus eſt propter de-
 liſta noſtra. tuta & firma requies
 eſt infirmis & peccatoribus, in
 vulneribus Salvatoris. ſecuriùs
 illic habit o; patent mihi viſcera
 per vulnera: quidquid ex ma-
 mihi deeſt, uſurp o mihi ex vilce-
 ribus Domini mei: quoniam mi-
 ſericordiâ affluunt; nec deſunt
 foramina, qua affluant. Per fora-
 mina corporis, patet mihi arcana
 cordis, patet magnū pietatis Sa-
 cramentū: patent viſcera miſeri-
 cordiæ Dei noſtri, in quibus viſi-
 tavit nos oriens ex alio. foderūt
 manus ejus & pedes ejus, & latus
 ejus lacerâ perforarunt: per has
 rimas, licet mihi guſtare, quam
 ſuavis eſt Dominus omnibus in-
 vocantibus eum in veritate.

Hora 5. *Depoſitum è cruce ſinn*
excipit.

e Sanctus Anſelmus divinitus
 ſe edoctum affirmat, Joſephum
 ab Arimathiâ inter cæteras ratio-
 nes, quas propoſuit Pilato, ut ac-

d Aug in manuali c. 21

e Anſel, dial. de paſſ. Domini

ciperet corpus Jesu, unam fuisse, quod Mater Christi præ dolore moriebatur: cui hoc solatii postulabat, ut corpus saucium, & exangue deosculari, lachrymis rigare, & tumulo condere liceret: unde renuit consolari anima ejus, donec hoc pretiosum depositum sinu excepit; quemadmodum B. Brigittæ familiariter declaravit, dicens: *a Jam quasi consolata sum, quod corpus ejus de cruce depositum contingere potui, & in sinum recipere, vulnera explorare, & extergere.* Quod ipsum Divus Bonaventura nobis considerandum proponit, dum planctum, & ejulatus commemorat, *b quos Virgo castissima abscondere non valebat, quando in amplexus ruebat. exanimi corporis Filii sui de cruce depositi.* Hoc Cornelius noster confirmat: nam Christi corpus mortuum de Cruce depositum ipsa excepit cum redivivo dolore.

Narrat Plutarchus mœstitiam matris in morte Regis Achis, qui propter justitiam à suis occisus, dum effrenatos civium mores & perditam Remp. ad meliorem frugem revocare tentasset; ejus cadaver ad matrem delatum, quod illa sinu excipiens, horrendo ejulatu exclamavit: *Heu me! fili mi! nimia bonitas tua, nimia mansuetudo & humanitas, te simul & nos perdidit.* Consimiles virgini Matri Sanctus Germanus voces accommodat, *c* dum narrat eam exsatiari non potuisse in contemplando filio è Cruce deposito: plusque mille vicibus illum exosculatam fuisse, lachrymis

vulnera rigasse, & plorando plorasse singula, longitudinem, latitudinem, altitudinem & profundum. Ut autem aliqui de magnitudine doloris (quem mater hinc hausit) animæ devotæ sentiant: *d* exemplum inquit Ludovicus Granatensis proferam, non admodum antiquum. Ante paucos dies, p. ministros justitiæ juvenis quidam capite truncatus est, ipsumque caput hastæ suffixum publico loco expositum. Habebat hic juvenis matrem, quæ doloris victa impatientiâ in publicum prodiit, ut filii caput spectaret lachrymans, cœlumque gemitibus, suspiriis, & querimoniis implens. Quod cum vidisset, domum reversa, tantum dolore correpta, oppressaque est, ut eo ipso die spiritum, doloris magnitudine præfocatum, exhalavit. Tanta vis est amoris materni, ut filium impium etiam, & flagitiosum. Quotò ergo major Virginis exitio necesse est, dum non modo put talis filii, spinis cruentum, & totum corpus miserrimè denudatum conspexit? Theoclia Sancti Calliopii Martyris mater, amplexu filii crucifixi mortua est. O quam libenter ac cupide hæc quoque Mater in amplexu Filii sui Jesu Crucifixi, ex ejus more mortem obiisset! nisi solatio suos, & Ecclesiam non tam Christus dignatus fuisset Matrem superstitem sibi requerere.

e Nobilis Francus, Dom

a L. 4 c. 7 & l. 7 c. 15

b Bonav. off. de comp. B. Virg. sub fin.

c S. Germ. in Fragmento Theoriae

d V. Mechior. Lit. Lev. tit. R. Martyrum pag. 600

e Spod. to 3 an. Christi 1522.

Liladam ad suos rediit tota se lacerata, uno dilatata velo expanso, in quo Virgo Mater istum mortuum gremio tenens, scire depicta erat, cum hac graphie:

Afflictis in spes unica rebus.
velo, vos o afflictissima mater, sive in morte filiorum, sive in bonorum, supra omnes vos dolorum, animo tranquillo sereno velificari potestis: ac velum oculos intendite, & videte: si est dolor vester, sicut in Matre, & ilico solatium in afflictissima matre experie-

ORATIO S. BONAVENTURAE.

Propter glandulum acerbis ejulacem profundo pectoris fonte mabscondere non valebas Virgo summa, quando in amplexus rucanionis corporis Filii tui de deposuisti, cuius genas ante vi- & ora rutilantia mortis con- nas persundit palloribus, ipsu- rum concisum cernebas, liti- ac concisum vulnere super vul- auxiliare nobis; ut nunc sit no- angamus facinra, &c. ex em- i penitentia, peccatorum cre- vulnere: dum corpus nostrum deformatur, nostra tunc rutilat candore innocentiae, quatenus inani frui mellis suis osentis, con- murque amoreffis amplexibus, omnia ducissimae Filii tui do- stri Iesu Christi, qui &c.

6. Maria Filium sepulturae mandat.

aliquando cum sponsa Bonav. de comp. B. Virginia

suam, in paucis dilectam, familiare Virgo Mater sermones instituit: *b Fuit dolor meus in tactu* (per alios enim sensus enumerat,) *cum alius quippe deposuit Filium meum de Cruce, & involvi eum, & posui in tumulum: & sic tunc agebatur dolor meus, ut six manus & pedes mei haberent robur ad sustentendum.* Et subdit: *O quam libenter tunc fuisset sepulta cum Filio meo!*

Maufoli mariti sui cineres, uxor in se tumulavit: filium suum Iesum Virgo Maria in sinu cordis sui conspultam, nunquam anima excidere passa est; sed *omni tempore, inquit, d quo post Ascensionem Filii mei vixi, visitavi loca in quibus ipse passus est: sic quoque passio eius in corde meo fixa erat, quod sive comedebam, sive laborabam, quasi recens erat in memoria mea.* Et alibi: *e in sepulchro Filii mei semper cogitatio, & cor meum versabatur.* Quem continuam Virginis dolorem, etiam dum Filio supervixit, scire expressit Hailgrinus Cardinalis, qui cogitationes Virginis, comis purpureis conferre non dubitavit: exponens enim illud Cant. *f Coma capitis tui sicut purpura Regis, inquit, cogitationes tuae tinctae in sanguine Dominicae passionis, sic affecta semper fuerit, quasi recenter viderent sanguinem de vulnerebus profluentem.* Hinc factum, ut quoties sacrosanctis Sacrificiis interesset, quoties Eucharisticae mensae accumberet, ubi filius cruentè paulo antè, se coram oblatum, jam incruentè immolabatur, tenerrimo sensu, jam non corporis, sed cor-

b Rev. Brig. l. 6 c 37

c Roder. in Mart. lib. Spec. ac. ep. 1

d L. 6. rev. c. 2 l. 1. 2. rev. c. 2 l. 1

f Cant. 7

dis sine exciperet. Ut amabat, ut dolcebat, ut stupebat, ut viva moriebatur, mortuaque vivebat! istis nimirum liturgicis ritibus, doloris vulnera recrudescabant, & tragœdiæ peractæ acerbitas, menti altius imprimebatur, præsertim cum eo essent consilio divinitus instituti, ut fierent in sui commemorationem. Et quis mortalium, potiori jure debebat, & volebat hoc ipsum studiosissime præstare ac dicere: *a memoria memor ero, & tabescet in me anima meo!* Facta denique mira tristitiæ accessio, dum toties totiesque sacra loca, Filii sudore, lachrymis, sanguine irrigata peragraret, piissimam quippe Matrem hoc pro more habuisse Sanctus Ildephonsus testatur: „ *b* Si scire volumus, ait, quid „ Dei Genetrix post Resurrectionem Domini, antequam ipsa „ cœlos ascenderet agebat, sine „ dubio loca Dominica Nativitatis, „ Passionis, Sepulturæ, & Resurrectionis frequenter circumveniens, invisere cupiebat, in iisq; „ etiam locis lachrymas fundebat, „ & sanctissimi oris sui oscula „ dulcissima imprimebat: cæ religione, cæ cordis compunctione, „ dolore & amore tanto, ut Alberto Magno contestante, c mortem ei non semel intulisset, nisi Deus miraculo sustentasset: etenim si civis ille Dionantensis orbi celeberrimus est, qui anno circiter 1216. d in terram sanctam profectus, ubi omnia quæ Redemptor noster presentiam suam loca sacrarat, veneratus fuisset; tandem in Calvarie monte vi amoris & doloris ex-

a Thron: 2

b Ildeph ser: 5. de assumpt: B. V.

c Alb. M. Super missus

d Gaetipras lic: 25 a 5

spiravit, quid de affectu talis tris acerbissimos proprii Filii talis Filii cruciatus recolentis etiam nunc velut intuentis, sentidum est? Sed proh pudor & do hæc cruenta Christi mysteria, ô anima! altè sepulta, & oblita cent. O utinam, afflictissima maternalium Maria interioris animi sepulchrum pretiosissimis lachrymis tuis, ita omni forde, & eluexpiare valeam, ut mundissimum sanctissimi corporis thesaurum illic recondere, & jugi meditatione recolere queam.

ORATIO.

Sepeliaris, Domine in corde meo ibi invenies quod quaritur marmore & marmor novum. Siquidem tuis, Matrisq; doloribus petra facta sunt, marmorea sepulchra adaptata sunt. Et tunc cor meum, novam duritiæ mansi immotum. Da illud carneum, quod compunctum scindatur, lachrymis molliatur, nis cedat, flagellis emendetur. mihi cor illud carneum, quod tuæ Matris dolore liquefiat, quod tuæque amore moriatur. Amen.

§. III.

Matris dolorosa condolendum, etque præces adductæ.

SANCTA Brigitta mirum in modum doloribus Sanctissimæ Matris compariebatur, hisceque querelis permota: *e* Ego habeo oculos meos plenos lachrymis, quando considerabam in membris Filii loca clavorum, & passionem ejus curam. Sed nunc respicio omnia in mundo sunt, si fortè sunt alii qui compatiantur mihi, & re-

*dolorem meum, & valde paucos
enio: ideo filia mea, licet à mul-
tibus & neglecta sum: tu tamen
obliviscaris me: vide dolorem,
imitare quantum potes & considera
lachrymas, & dolo.*

*tu quoque adolescens, tu filia,
conjugata, tu peccator non
obliviscaris me. Cui ex corde
doluisse, æterna gaudia præli-
te est. Eluxit hæc singularis*

*rogativa Matris dolorosæ in
nobili, sed admodum perso-
so: a qui pacto cum cacodæ-
one inito, insuper per sexaginta
implius annos, scelera sceleri-
accumulando, nunquam
mum sacrâ exomologesi ex-
rat, divinitus tamen Presbyter
monitus, qui jam lethali morbo
æctum inviseret, ad verum
catorum dolorem excitaret,
onfessionem exciperet: quam
multis lachrymis & ferventis-
à contritione, unò die quater
ituisset, Sanctissimi Corpori
risti viatico munitus, salutem
a consecutus est. Idque ut
à revelatione comprobatum*

*quod consuetudinem haberet
pati doloribus Maria. Ut quis-
hoc sibi signum prædestina-
is certissimum præfigere
videatur, afflictissimæ Matri
mpassum fuisse. b ,, Ferunt
m B. Virgini concessum
esse à Christo Domino, ut
lores ejus maternos animo
olventi, quemvis favorem
salutem animæ ejus impe-
ret, & præcipuè ante mor-
tam, veram de peccatis pœ-
ntiam. Dicti veritatem con-
ev Brig 16 e 97*

*orthag. de Lament B Virg 1. 12.
om. 1 Pon 1 3 p. 4. prax. 3 & ad.
tyelac. 5 Brig*

*firmat Sacerdos ille, qui Deiparæ
dolores perpendens, ut illam
soleraretur, hanc brevem preca-
tunculam recitare consuèrat:*

*c Gaude Maria, quia gaudium ab
Angelo suscepisti, & mundo peperisti:
Gaude Maria, quia Dei Mater
& Virgo es: Gaude Maria, quia
omnis creatur in celo & in terra te
collaudat.*

*d Contigit illum gravi morbo
affectum ad extrema deduci, &
in salutis desperationem à Dæ-
mone conjici: adfuit confestim
Deipara: Et tu, inquit, fili mi, cur
mœrore conficeris, qui in mœro-
re meo me toties solatus es? ani-
mos resume. lætus mecum veni,
intra in gaudium Domini tui.*

*e Et adhuc tu sine lachrymis
amantissima Domina tue lachry-
mas videbis? tu siccis manes oculis.
& ejus animam pertransibit gladius
doloris? tu sine singultu audies di-
centem: Mulier, ecce Filius tuus!*

O Domina mea!

Fac me verè tecum flere,

Crucifixo condolere:

Pœnas mecum divide.

*Atque hæc praxis prima, vehē-
mens desiderium compatiendi,
& in se experiendi Sanctissimæ
Matris dolores. f Ut sicut ipsa
Christi, ita & nos sumus commu-
nicantes Virginis passionibus:
quemadmodum ardentissimè ex-
petiit, & voti compos facta fuit
Beata Margareta, quæ eam gra-
tiam multis precibus consecuta
est, ut cruciatus ac dolores Ma-
rianos in se experta, omnibus*

c Barry Me d 16 Apr.

d Raz 1 1 B Virg.

e Anf de excel. Virg e 3

f Tauchius Mater doloris p 138

corporis membris debilitatis, tantum non mortua conciderit. Eisdem experta Sancta Brigitta, a qua fatetur *cor suum ex compassione Matris penetrasse acutissimam sagittam doloris immensi.*

Praxis secunda: quasvis afflictiones, ac morbos immisos patienter ferre, ex peculiari affectu in Matrem dolorosam. b Franciscus Binas Ordinis Minorum, ut Christo & Mariæ compateretur, cultello supra cor nomen Iesu & Mariæ bene alte insculpsit. Quod ut mirandum magis, quam imitandum sit; hoc tamen usui esse potest, ut quosvis dolores, ac morbos immisos, intuitu amoris, quo Virgo Mater filio suo compassa fuit, patienter feramus.

Praxis tertia: c aliam pietatem brevem, sed efficacem, Deipara Beatam Joannam, filiam Ludovici Undecimi, Gallia Regis edocuit: nempe ut singulis diebus recitaret quinq; Pater & Ave, in honorem quinq; Vulnerum Christi, & eâ mentis attentione & pietate, quâ & aspexit, & salutavit illa Mater dolorosa filium sub Cruce,

Praxis quarta: d per diem ter salutare Matrem dolorosam. Invaluit piissimus usus, ter per diem, manè, meridie, & vesperi, signo dato Virginem Matrem consalutandi. Hæc pietas ad Matrem dolorosam, a quâ initium sumpsit, dirigenda est: nam anno 1423. sub Theodorico Coloniensi Archiepiscopo celebrata est Synodus, cui interfuere Epi-

scopi Leodiensis, Osnaburger, Monasteriensis, Mindensis, Ultrajectensis, cum aliis Ecclesiasticis Diocesis Coloniensis hac Synodo 22. Aprilis decretum est, ac mandatum, ut in omnibus hisce Episcopatibus, eorum templis collegiatis & Parochiis, intra & extra urbes, quoties manè ante solis ortum signum campanis daretur, in memoriam ac venerationem doloris & compassionis maternæ, gloriosissimæ Virginis Mariæ. Quod votum, quàm piissimæ huic gratum sit, utrum illud (ut infra alia omittam) argumento sit c Combricæ quidem seropere in insidiis capitale m holoperiebatur: animus erat trementem glande ferreâ salutaris sclopo trajicere incautum; sefellit destinatio: nam alteri pti moris retinens, audito hulsu constitit hic ornaturus ad illud loci punctum pervenit quod insidiatores occulti, sub signarant. Atque ita hic interit effugit. Complures reperire qui per diem & in extremo agone, ad horæ signum Matris dolorosam salutantes, tela tartarei hostis effugerunt.

Praxis quinta: officium Matris dolorosæ indies perfoiver Sancto Anselmo, vel S. Bonaventurâ, quod passim ex & ad manum est.

Praxis sexta: peculiare sicutum per annum, aut potius singulas hebdomadas Matris dolorosæ instituire, Christi rebus recolendis, Ecclesia quoniam nis diem, imò hebdomadam consecravit? in super omnes dies

a L:7 rev, c:15

b Barry l'an S de Matre dolorosa

c Taufsch, pag:698

d Tauch, Mater dolorosa pag:502

e Balingem de orat jac. l 3 c. 6

ris, Christo passio jam pius Ca-
 pilicorum usus dicavit. At Ma-
 s afflicta ac dolentis, nullus
 tenus Pontificum aut Ecclesie
 horitas, per universum orbem
 tum celebrandum proposuit.
 n defuere tamen, nec defunt
 amam, qui peculiari sibi de-
 tione certum Matris dolorosa
 tum delegerunt, ac celebra-
 nt. Ut manifestè videre est apud
 Spinellum de Deipara, tracta-
 de Festis, ubi ait: a. Festum
 lorum Deipara, quos cum pue-
 n Jesum sifteret in templo,
 neon ei vaticinatus est: à Ci-
 cicensibus (quemadmodum ex
 rum Breviario colligitur) die
 cima sextâ Aprilis, ab aliis ve-
 plurimis in locis, præsertim in
 rebatenâ Diocesi feriâ sextâ
 e Dominicam Palmatum so-
 ni ritu celebratur. Statuitque
 nodus Colonienfis (de qua su-
 agimus ut festum compassio-
 , seu commemorationis præ-
 , ac angustia & doloris Bea-
 tæ Virginis, deinceps siagu-
 annis feriâ sextâ post Domi-
 am *Tubilate* celebretur.

Nos quoque Sabbatho, Matris
 ores recolamus, & exemplo
 ginis triste Sabbathum cele-
 mus, cum de eâ Bernardus:
*Passionis tempore omnes relicto eo-
 erunt, sola illa, quæ benedicta est
 mulieribus, per illud triste Sab-
 batum stetit in fide, & salvata fuit
 lesia in ipsâ solâ: propter quod
 bimè S. Ecclesia in laudem &
 iam ejusdem Virginis diem Sab-
 bi per totius anni circulum cele-
 re consuevit.*

Barrylan S. 2 die Iovis post Pascha
 dev 4
 Bern de pas. c. 2

Causam hujus cultus Mariani
 adfert Author sermonum Disci-
 puli serm. 164: Optimo ordi-
 ne, inquit, sequitur, ut cum
 die Veneris mortem Filii plan-
 xerimus, die insequenti Matris
 lugeamus solitudinem: ut si-
 cuti alii Martyres dies sibi di-
 catos habent; ita & Regine
 Martyrum hunc peculiari de-
 votione dedicemus.

Praxis septima. *Sodalitium Ma-
 tris dolorosa sedulo frequentare, imò
 instaurare.*

Serenissima Magdalena Ducis-
 sa Bavarica, & congregationem
 Virginis dolorosa in suâ aulâ ere-
 xit: ex quâ, præter alium egre-
 gix pietatis fructum, hunc quo-
 que cœpit, ut in gravi & diutur-
 nâ tredecim mensium ægitudine
 eam à Matre dolorosa animi for-
 titudinem ac patientiam conse-
 cuta sit, ut nullum pusilli animi
 signum, aut querentis vocem
 emisserit. & Vultis stupenda non
 in unum hominem, sed in natio-
 nes & gentes integras, ubi hæc
 sodalitia erecta sunt, beneficia
 commemorem? Sub annum
 1482. cum civilibus bellis Bel-
 gium arderet, & passim inter pri-
 mates ac plebem intestina odia
 grassarentur, neque porro spes
 ulla rem deploratam instaurandi
 assulgeret: Philippus Pulcher, Hi-
 spaniarum Rex, annorum circi-
 ter quatuordecim, Sodalitium in
 honorem septem Virginis dolo-
 rum tam Bruxellis, quam Ant-
 verpiæ, atque Mechliniæ insti-
 tuit, cui deinceps aggregati plu-
 rimi; ex secularibus Maximi-

c In orat Funeb' an. 1628

d Lyraeus in Trisag. Marian. l. 2 pau f

9 pag 214

E 4

lianus 3

liamus. & Carolus Quintus, invictissimi Casares: Philippus & Christianus potentissimi Reges: Albertus & Isabella Belgarum Serenissimi Principes. Ex Ecclesiasticis vero; Eminentissimi, Guilielmus Croiacus, Laurentius Campegius, aliique S. R. E. Cardinales.

Petrus Vorstius & Guido Benivolus Apostolici Nuntii: Illustrissimi, Matthias Hovius, & Jacobus Boonen Archiepiscopi. Reverendissimi Antonius Triccius, & Dionysius Christophorus Episcopi, aliique Gravissimi Præsules, atque omnis ordinis & ætatis, innumeri homines utriusque sexus. Eadem porro pietas non modo jam olim viginti quatuor Episcoporum calculo & auctoritate firmata est, verum etiam ab Apostolica Sede per Alexandrum Sextum, Leonem Decimum, Paulum Quintum, & Gregorium Decimum-quintum confirmata. Accessit suffragium cœli, dum ilico in primâ institutione, seditionum per Belgium flagrans incendium, cum omnium stupore prorsus extinctum est, & mores urbium miraculo commutati: deinde quamplurima facta miracula, quæ supra ducenta ante annos centum, legitime consignata, triplici idiomate prodierunt.

Utinam consimilem Marianum cœtum aut collapsum instaurare, aut denuò erigere, aut saltem sedulo frequentare, hisce calamitosi bellorum temporibus auderemus!

Præverat annis aliquot antè, laudatissimæ memoriæ Theodoricus Colonienſium Archiepisco-

pus, qui anno 1423. in suâ Ecclesiâ dolentis Virginis erecto Solitio coramunem pietatem rparum in Germaniâ excitandum Hussitarum armatæ acies premium isthic: Christiano mini exitium minabantur. Pio consilio felix defuit successus: mox enim reddita sibi tranquillitate, imperium, perduellibus subacta proterviâ, visum est spirare. Quo domestico peritus exemplo Serenissimus Elector, idemque Archiepiscopus Colonienſis Ferdinandus, ab anno 1633. cum ex Barbaro Aquilone Transmarini Regis, gentium immanium progressa tempeſtate tot Dynastiarum ac populorum fœderatis armis potentior, omnia vastaret, edomitisque Danubio Mano, Visurgi, Albi ac Rheini extremum Ubiis naufragium instaret, publicis datis literis hortatus est omnes, ut quod unquam solandæ patriæ, offensoque Nominis demulcendo superesse consilium videretur, ad colendum cum Deiparæ dolores confugere inchoatamque olim Religionis ac studium piæ Sodalitatis instaurare vellent. Interim impetrate, quem alii Principes Præsules, ac omnis populus summo pietatis sensu secuti sunt. Quod factum, ut quæ inter tot naufragantium Provinciarum exitum dudum Colonia fluctuabat, in ætenuſ Dei ac Matris dolore beneficio, incolumis fuerit conservata.

Et quoniam de Austriacis a-

mus, a
Insignem pietate virum
Serenissimum Archiducem Le-

a Virg. l. 1. Æneid

EDUM, vitæ suæ pro Patriâ pro-
 gnum, prodigialiter non semel à
 regine Matre servatum, tacitus
 exterrere non possum, qui ut om-
 nis magnæ Matris statuas prodi-
 giosis beneficiis venerandas, ty-
 pice excudi, & coloribus auroque
 illustrari curarit? *Matri* tamen do-
 losæ in publicis Belgii calamita-
 tus tenerius affici videtur: cujus
 sed ingenioso non minus quam
 religiofo in afflictam Virginem
 lectu, Chronicon ab eo superio-
 rano adinventum est:

Mater Christi Dolorosa:
 que Sacer Evangelista cum
 illi Dei cruciatus exprimere
 non posset, hoc solum confide-
 ndum reliquit. *Sic Deus dilexit*
indum. Ita Piissimus Princeps
 erum illud Chronicon mentis
 culis subiecit:

SIC DOLET MARIA.

ne verò, ut nulla propè est fa-
 lia, vel illustris, vel obscura, cui
 non subinde triste aliquid ac acer-
 n accidit, ita optandum, ut si
 d solatii aliunde præstolentur,
 e in sinum Matris dolorosæ,
 e novit compati infirmitatibus
 tris, se effundant.

Hunc Matris dolorosæ cultum
 mirum in modum auxit cele-
 ritimus ac integerrimus Ordo
 vitarum Sanctæ Mariæ: nam
 10-1231. septem Mariani So-
 cès in eâ quæ tum Florentiæ
 ebat Sodalitate, magnâ cum
 utis, ac pietatis laudè, Deipa-
 serviebant. II dum ipsâ as-
 ptæ in cœlos Virgini sacrâ lu-
 ejus præconia pro se quisque
 gni cum animi sensu celebra-
 , vox cœlo delapsa ad singu-
 Baron. 10. 13. an. Christi 1231.

los quantumvis subselliis ac locis
 in xde sacrâ disjunctos, eosque
 solos (nam alii qui aderant, nihil
 audiebant) eadem pervenit, quâ
 ad perfectius vitæ genus, & Dei-
 paræ famulatum vocabantur. Die
 deinde Parasceves, cum Christi
 cruciatus, unâque Matris ejus do-
 lores piè recolerent, apparuit illis
 Deipara Angelis stipata, qui Pas-
 sionis instrumenta præferebant;
 illa verò vestem nigram, quam in
 suorum memoriam dolorum lug-
 gubrem gestarent, iisque colendis
 totos se consecrarent, hortaba-
 tur: *Et hic, inquit, vester erit ha-
 bitur, & servi Mariæ Virginis vo-
 cabimini.* Qui exinde se Matris
 dolorosæ servos, adeoque dolo-
 rum ejus, ex instituto, cultores
 profitebantur. Quam autem, ut
 initio ejus paragraphi monui,
 certam salutis tesseram, hi servi
 Matris afflictæ consecuti sunt, ex
 eo colligere est, quòd B. Bonfilius,
 unus ex his septem sociis, post
 decantatas mediâ nocte laudes,
 vocem de cœlo ad se delapsam
 audivit: *Bonfili centuplum accipies,
 & vitam aeternam possidebis.* Sep-
 timo post anno secutus primo-
 genitus ejus Filius Amatus, sorte
 non dispari: uterque mirâ cor-
 poris fragrantia à morte relictâ.
 Aliorumque felicissimum obitum
 videre est apud Tauschii: matrem
 dolorosam pag. 600.

Quare ut concludam, age quis-
 quis es, specta Reginam Marty-
 rum, uberibus lachrymis mers-
 sam, mille cruciatibus fauciam,
 & miseresce. Specta Mariam ama-
 ritudine plenam, & ingemisce.
 Specta Matrem super Unigeniti,
 & talis Unigeniti mortè plangen-
 tem, & contabesce.

EMBLEMA. VI.

Erat subditus illis. Luc. 2.

NUTU PENDEMUS AB UNO.

DOMINICA PRIMA POST EPIPHANIAM.

De promptâ filiorum obedientiâ erga parentes exemp-
Christi. Quo fiet ut hic pueri sint Angeli, & coelum sit in terris.

§. I. Erat subditus illis. Luc. 2.

§. II. Quinam pueri singulari in parentes obedientiâ ac observantiâ
præcellerint.

§. III. Filii obedientes Angeli, & familia quam inhabitant merito ce-
lum nuncupatur.

DOMINICA PRIMA POST.

EPIPHANIAM.

Erat subditus illi. LUC. 2.

NON pauci hoc desiderio sciendi flagrant, quid ab anno atatis sui duodecimo, ad usque trigimum, intra matris habitatio- nis angustias delitescens Christus servator noster facerit, cujus- modi illic vitam traduxerit? Et vivant illi quidem, qui probalia videantur, quod de illa ferie- norum, & divinis occupationi- bus, nihil quidem in sacro co- ce sit memoria literisque man- tum. At S. Lucas brevi sed in- dicto elogio totius vite Serva- tis brevissimum complexus est, ait:

§. I.

Et erat subditus illis.

Uc cogitationes omnes suas, curas quodammodo, vigilasque creabat, ut nihil diceret, aut diceretur, non pedem, non ma- num, non nutum oculi moveret, nisi à Parentum voluntate illa ra- tione diffideret. Quod specimen audita subjectionis, vehemen- ter suspicit Religiosissimus Ber- nardus, & miraculum vocat stur- re dignissimum: ERAT, in- quit, SUBDITUS ILLIS: a quo, quibus? Deus hominibus; us, inquam, cui Angeli subditi sunt, cui Principatus & Potestates diunt: subditus erat Maria; nec solum Maria, sed etiam Joseph pater Mariam. Mirare ergo non

eruntlibet, & elige quid amplius mi- reris, sive Filii benignissimam digna- tionem, sive matris excellentissimam dignitatem utrimque super, utrim- que miraculum. Sed quaramus & nos cum mellissimo Bernardo: **QUIS ILLE SUBDITUS?** respondet Isaias: *b* Principe pacis, admirabilis, magni consilii Ange- lus, qui appendit tribus digitis mole- terræ. **Quis ille subditus?** respon- det Michæas: *c* cujus egressus à diebus aternitatis. **Quis ille subdi- tus?** respondet David: *d* Cujus est terra & plenitudo ejus, orbis terra- rum, & universi qui habitant in eo, Rex gloria & Dominus virtutum. Dominus fortis & potens. **Quis ille subditus?** respondet Daniel: *e* Cui ministrant millia millium, & decies centena millia assistunt ei. **Quis ille subditus?** Quid censeris legis novæ præcones? respondet Joanes: *f* Qui ante me factus est, cujus ego non sum dignus, ut solvans eius corrigia calceamenti. **Quis ille subditus?** Respondet Pater à Cælo: *g* Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui.

Quis ille subditus? Respondet Angelus: *h* Qui Filius Altissimi vocabitur, & regnabit in domo Jacob in aeternum, cujus regni non erit finis. Quis non totus stupore defi- xus hæreat, si Regis filium ancillæ cuiquam ac famulo, in omnibus obsequentem, abjecta quæque eorum nutu exequentem, idque

b Isa 6 Isa 40 *c* Mich 5
d Psal. 23 *e* Daniel. 7

f Joan. 1 *g* Luc. 9 *h* Luc. 2

Spontaneè, promptè, alacriter, conspexerit? *Mirare, ergo* Altissimi Filium, Mariæ ac Josepho subditum, iis manibus domum everrere, lectulum sternere, ligna delare: patri qui faber erat, iis manibus collaborare, quibus fabricatus est auroram & solem, & universam hujus orbis machinam concinnavit. Seleuciensem Antistitem audite: *a* *Cùm primâ suâ* *etate parentum suorum imperio sub-* *jectus esset, & labores corporis om-* *nes, æquo unâ cum ipsis animo, illis* *obediens toleravit, verisimile est* *anim. cùm homines illi essent scilicet* *Maria & Joseph) & justitia, &* *pietatis cultores, tænuos tamen, neque* *necessariis ad vivendum copiis satis* *instructi (quod ex præsepi intelligi* *potest, in quo venerabilis ille* *totus est foetus) solitos eos in asti-* *dus corporis laboribus versari, &* *huc ratione quotidianum sibi victum* *quaritare. Porro Jesus, cùm his (ut* *divina littera prædicant) esset sub-* *jectus, sine dubio in perferendis etiã* *una cum ipsis laboribus, morigeram* *declarabat suam obedientiam. Lon-* *gè certè promptiorem, quàm ty-* *ro musices sub phœnascò exerce-* *re condiscit, dum ejus nutu vo-* *cem tollere, dimittere, altum vel* *bassum, ut jubetur canere: nutu* *solo inchoare, nutu desinere so-* *let. Haud aliter illis in omnibus,* *eorumque nutui obtemperando,* *jam aquam deferebat, jam mensæ* *ministrabat, jam operi fabrili in-* *stabat, ut præclari auctores te-* *stantur. Sanctus Vincentius, cujus* *verbis vel apicem detrahere, re-* *ligioni ducerem, sic scribit: *b* *Si-**

lius hominis non venit ministrare *sed ministrare. c* Dicam vobi
unum servitium, ut Magister
historiarum expressè dicit,
quòd Christus cum aliis pueri
ibat ad portandum aquam, &
adhuc in Nazareth fons est,
de quo puer Jesus hauriebat a
quam, & ministrabat matri.
Præceptum parentum ex inti-
mâ animi observantiâ etiam
præveniendò, subdit enim: Vir-
go de mane volebat recipere
amphoram, ut portaret aquam.
Videns Joseph, quòd Virgo &
Joseph, veniebat Christus, &
recipiebat amphoram, dicens,
ego ibo. O si quis dixisset sibi,
quando redibat de fonte: O
Domine, quare facitis hoc? qua-
re non facitis vos Michael, Ga-
briel? Et respondissent Angeli,
nos sumus parati, sed ipse vult
facere. O Domine, quare faci-
tis hoc? respondisset, ut quan-
do filii Christianorum audient
hoc servitium, quod ego facio
parentibus meis, hujusmodi
exemplo ipsi serviant, & mini-
strent parentibus suis: qui non
aquam, sed vel vinum parenti-
bus suis fundere, ac mensæ mi-
nistrare erubescunt. Bernardi-
nus de Busto: *d* quanta erat
teneritudo, inquit, ipsius Jo-
seph, quando audiebat beni-
gnum Dei filium, cum appella-
re patrem, & sibi in mensâ ser-
vire volentem. O utinam ego, vel
unum de fragmentis illius con-
vivii habere possem! *e* Denique
laborat manibus, & ut Hierony- *mus f* loquitur, usque ad 30. an-

a S. Basil. Const. Morat. c. 9.

b Matth. 20. S. Vincent. Dom. infra.

c A. Epiph. tom. 4.

e Pel. ibid. serm. 3.

d Serm. 12. de despo. Mariæ.

e Revel. Brigitte l. 6.

f Hier. epist. 22 ad Euseb.

os, parentum paupertate contentus fuit. a Patriarcha Ioseph loriatur, se vidisse solem & lunam adorare se; Ioseph noster vidit solem Christum, & lunam Mariam sibi obsequentes, & quod magis est, subditos. b Stetit ad vocem Iosue sol, sed semel: ad vocem Iosephi, o quoties solis creator, operis coepti cursum vitit, ad libitum ejus eundem instituit. unde rectè Poëta.

Cuncta Deo parent, Ioseph tua gloria crescit.

Crescit honos: paret nam Deus ipse tibi.

vidit & Maria hunc solem adde re se, sic enim Rubertus l. 6. Cant. ad illa verba: *Electa ut* l. Et quidem naturâ, inquit, non idem es, quod ille sol, sed nihilominus ista es, ut te honoret ipse sol, honore, quo decet filios honorare parentes suos: Qui enim dixit, *honora patrem tuum & matrem*, non dubium, quin ipse honoret, & ab omnibus velit honorari matrem. Cumque ipse legem tulerit filiis, ut honorent parentes, illis exemplo esse voluit. Unde S. Damasc. oratione r. de dorm. o bonum legislatorem, cum legi minimè subjectus sit, legem tamen eam implet, quam ipse sanxit: Itaque si quaesieris, id Dei filius inter homines aetatis 13. 20. 25. aliisque, in virum evasit, imò quid à omni, usque ad extremum ritum, quò exclamavit, *consummatum est?* egerit? hoc unum in promptu est? *Obediuit.* Juvat in ne rem ex ore Leonis favum

mellis legere; e obedientiam Dominus Iesus ab utero matris, usque ad supplicium crucis, animi feruitudine eligit, & docuit. Etenim si ab hac virtute Joannem nondum natum commendat Ambrosius: d *Ad vocem Maria exsultavit infantulus, obsecutus, antequam genuit.*

Jure longè meritissimo cum Suarez nostro probabiliter adstruendum est; e filium Mariæ in utero matris, primo instanti conceptionis sua, se voto consecrasset Deo, ad redimendos homines: Et in hunc finem omnes actiones, ac passiones virtutis suæ, voto obtulisse. Juxta illud: *Sicut juravit domino, votum vorit Deo Jacob.* Psal. 131. nec prius voluisse videre lucem, quam obedientiam: neque enim natus est domi suæ, atque in familiâ, quæ augustâ sanctimoniâ & dignitate par cælo fuit, sed cum virgo sanctissima, & sponsus charissimus, ex edicto Imperatoris se Bethleem contulissent, in ipsâ obediendi actione, primum inter homines videri voluit, & quasi mundum consalutare. Quo in natali & partu virginis non alia obfretrix fuit, quam obedientia. Quod ipse de se profitetur: *“In capite libri scriptum est de me, “ ut facerem voluntatē tuam Deus “ meus; volvi & legem tuam in “ medio cordis mei. “ Sacri codices, prophetarum aut Evangelistarum manu conscripti, & lex Mosæ pretioso certè scrinio asservabatur. At liberator generis humani, natus omnes Dei, atque volunta-*

e S. Dec. epist. ad Diocet.

d Amb. l. de virginis intitus

e Suarez 7 p. tom. 3 de vita Christi disp. 28 sect. 2 & de Sara Relig. tom

6 lib. 3 de voto c. 6 & Psal. 39

a Gen. 27

b Iosue 10

tes; in sacratissimo animæ penetrati, in fundo sanctissimarum affectionum, in centro ipsius cordis & medio semper tulit. O loculum mentum honoratum! O arcam legis augustam! O Scrinium preciosissimum! Rex Macedo, Darii Scrinium longè opulentissimum atque pulcherrimum Homeri versibus conservandis, cum singulari laudis elogio devovit; Christus autem Rex Angelorum, cor suum, quo scrinio nihil potuit esse præstantius, asservandæ legi Dei, in quo & parentum continetur; attribuit. Quâ in re, quam inexplicabilem suum amorem erga obedientiæ virtutem declaravit, præclarè ostendit Velasques noster dicens; a Christum non prius vitam quam obedientiam accepisse; à primoque vivendi instanti obsequantissimum se exhibuisse; nec non etiam idem in Christo esse se vivere ac obedire, & æquè illi charam fuisse obedientiam ac vitam; facit hæc, inquit, istud Psalmi 39. *Deus meus volui, & legem tuam in medio cordis mei.* ubi ideo patris præceptum in medio cordis infixum se habere affirmat, ut ostendat ab ipso, non secus ac à corde, quod vitæ principium est, vivendi initium, vitamque ipsam indefinenter haurire; nec respirare nisi per legem velle; & quoties systole fieret in corde, atque diastole, toties votum de obediendo renovaret. hæc Christi obedientia ad omnia se extendit: servorum quisque certò destinatur officio, ille amanuensem agit, iste pincernam,

alius œconomum, hic musicum illi à cubiculis; isti à secretis auriculis sunt, alii à pedibus: equos curant, illi horros colunt. Christus diversissima obivit munia; infantem egit in præsepio, 2. discipulum in synagoga. 3. fœbrum in patris officinâ; idque æ annum trigessimum. 4. eremicolam in locis desertis. 5. medicum in viis & vicis. 6. Ecclesiasten in templo, in campis, in montibus, in ipsis aquis. 7. peregrinum è loco in locum divertentem. 8. piscatorem hominum quod & alios exercere docuit. 9. exorcistam dæmonum. 10. convivam. 11. annonæ præfectum, qui multa millia paucis pennis saturavit. 12. egit & captivum in horto. 13. egit fatuam in aula Herodis. 14. malefactorum & latronem in cruce. 15. olivæ rem & hortulanum à Resurrectione.

Hic centum ora, totidemque linguas mihi optem, ut possim elequi, quàm ea quæ pater iussit ardentè filius adimplerit: quæ personas egerit, nec ullis incommodis, aut ullius personæ vilitate, à patris obsequio potuerit abstrahi. Quo apertissimè professus est ipse: *b descendi de celo, non ut faciam voluntatem meam, sed ejus qui misit me.* Ah quàm non longè aliter personas agere volumus, sed nemo viles; ampla munia, amplas habitationes, amplè omnia ambimus.

Est illud S. Ambrosii, piæ venerationis de obedientiâ Christi acroama: *c Potestatis auctor, obedientia Magister, ad præcepta virtutis suis nos informas exemplo.* austin

a Velasques in epist. ad Philipp. c. 2

7. 8. 4. moral.

b Joan. 6 § Amb. in c. 6. Luc.

care in vitâ hac mortali, nullam esse Christi actionem, quam obedientia, ut anima, non infortarit. etiamnum vagiens in præpio, non caput attollere, non bas virginis uberibus admove-3, citra matris propensam voluntatem, non lachrymis, aut novis signo reniti aut reluctari prat. apâ similitudine Novanus a obedientiam infantis ex effir, luce virginis matris, velut abrà delirescentis, juxta illud pœta:

Parva sub ingenti matris se subjicit umbra:

cut enim umbra, corporis no-3, nutusque emulatur, & in-3nibus se ei conformat: ita amânitas Christi, quam S. Tho-3as de Villa nova b *de curis um-3m* nua-3avit, in omnibus non odo Patri cœlestis, sed & matri, Iosepho obsecutus est: c *De-3bat homini, deserebat ancilla;* d matri nutum primum om-3nium prodigium in terris offen-3, aquam in vinum commutan-3. Adeo ut si mater jussisset in-3ce emori morte turpissimâ omniaque opprobria ac tormen-3, quæ patris cœlestis imperio-3rtulit, in omnibus matri ob-3ens ad mortem usque crucis-3isset. Incrementum vitæ ejus-3quiris: totum hoc ab obedien-3t fult: sicut enim totius vitæ con-3vatio, & incrementum ab ali-3ento pendet, ita & vivere, &-3escere ab unius obedientiæ suc-3, Christus sibi clicere solebat, aliquando testatus est, cum di-3: d *Meus cibus est, ut fac. am*

a Novar, umbra virg 1:4 c:13 n. 446
b Cbnc. in Al 2:21
c Ambros. 1. 2 in Lucam
d Joaz. 4

antatem ejus, qui misit me: Hæc-3 virtus illi prohericum mel & butyrum, hæc succus dulcissimi-3 lactis, hæc vinum in sacro epitha-3lamo celebratum; hæc nectar & ambrosiâ fuit. Sine hæc, nec in-3sensu vigor, nec in venis cruor, nec in corde calor, ac ne vita qui-3dem ipsa vitalis fuit. Est mira-3bilis hominum varietas in cibus-3 appetendis. c Hercules bovinis-3 carnibus imensè delectabatur, Achilles leô-3a medullis, Lato-3na porro, Tiberius Cæsar cucu-3rære, Plato nihil suavias palato-3 suo esse ducebat, quàm ficus: Ar-3cheseus Philosophus, quàm uvæ-3 Pubi. Syrus Mimographus, quàm-3 fumen. Philippus Macedo, & Alexander ejus filius, cognomen-3 invenerunt à pomis, quibus sum-3mâ voluptate reficiebantur; unde-3 sunt dicti Philemelis; Philoxenus Cytheras nominatus Phalictis, à-3 piscibus, quos sirientissimè appe-3tebat. Inon Maynus Iuris con-3sultus clarissimus, rubro melone-3 sic delectabatur, ut ejus fruendi-3 causâ, terrestrem ipsum paradi-3sum recusaturus videretur. At-3 mens Rex, & mundi sospitator-3 Iesus, non alium cibum, quàm-3 obedientiam appetit, hujus unius-3 habet cœlestem orexim, hæc unâ-3 pascitur & recreatur, in has sum-3mas delicias & inexplicabilem-3 suam collocat voluptatem, ac pe-3culiarem vitæ suæ sanctitatem.

Hæc attentius subtili ac sublimi-3 mente Leonardus Lessius con-3templatus est, obedientiam Iesu-3 promptam, & humilem illum ob-3scurumque vitæ modum, quem-3 usque ad annum 30. ætatis suæ

c Chiefolius auth. porr. 2. 679
tenuit,

tennit, expendens: & erat in-
 quit, ipse plenus sapientiâ, imò
 sapientia ipsâ gubernans, & dis-
 ponens omnia. & tamen, tan-
 quam insipiens, & directione
 humanâ egens, subicit se pa-
 rentibus pauperibus, simplici-
 bus, eorum imperium & du-
 ctum sequitur, in obscuro il-
 lo vitæ modo, tanquam ali-
 quis è vulgo ignotus & inglo-
 riosus se continens, & parentem
 paratitium in arte fabrili, rebus
 que externis, ad victum vesti-
 tumque conquirendum adju-
 vans: non enim credibile est,
 tanto tempore otiosum vivisse,
 sed voluisse liberis dare exem-
 plum, quo modo parentibus
 suis obedire, & auxilio esse
 debeant. Quàm mirabile erat,
 mundi fabrum & conditorem,
 homini fabro servire, instru-
 menta fabrilia porrigere, ex
 ejus præscripto ligna secare,
 dolare, aptare, ferram ex adver-
 so recipere, trabes machinis
 attollere, locare, componere, &
 alia more famuli vel discipuli
 fabrilia, obedire. Quâ puras
 modestiâ, quâ promptitudine,
 quâ mansuetudine? nimirum
 instar obedientissimi filii & fa-
 muli. Hæc omnia faciebat, di-
 vinitatis suæ majestatem obte-
 gens, servi formam dumtaxat
 præferens, in eâque humiliter
 homini plebejo inserviens, &
 obedientiæ documenta profes-
 srens, ut omnem virtutem prius
 ostenderet exemplo, quàm
 doceret verbo, factus obediens
 usque ad mortem. Quod Grego-
 rius attendens, ne perderet, in-
 quit, obedientiam, perdidit vitam.

Beatus de perf. divinis, l. 2 c. 17 n. 136.

Quare & vos filii, exemplo filii
 Dei, *Obedite parentibus vestris p
 omnia: Et qui Religiosa vitæ rig
 rē, vigiliis, jejuniis, orationes tu
 picitis, & mulari non potestis.
 nâ in parētes observatiâ, filio
 simillimi esse enitami: Quod
 à Religiosis suis filiis, fundat
 noster Ignatius deposcit; Ab
 aliis Religiosis ordinibus facilius
 patiamur superari nos jejniis,
 vigiliis, & cætera victus cultusq;
 asperitate. At verâ ac perfectâ o-
 bedientiâ, maximè vult suos esse
 conspicuos: hoc & à vobis ô filii,
 supremus legislator Deus deposc
 ut præ cæteris virtutibus obedi-
 tiâ conspicui esse studeatis. Brev
 ad hoc parenesim subdit Bern. i
 illa verba, "Et erat subditus illis
 Attende, inquit, quid fecerit ma-
 gni consilii Angelus, quomodo
 consiliū suum postposuerit con-
 silio, vel magis voluntati mulie-
 ris unius Beatz virginis loquor,
 & fabri pauperis. *Ac paucis inter-
 iet's: Bonum erat consilium
 Christi, qui ait, quis in his, quæ
 patris mei sunt, oportet me esse;
 sed mutavit illud consiliū, ut nos
 mūdaret ab eâ leprâ, quæ proprii
 consilii est. Descēdit, & erat sub-
 ditus illis. Ita Bern. qui antè hæc
 exclamaverat: Quis jam non eru-
 bescat obstinatus esse in consilio
 suo? Exaggerat id ipsum serm. 19.
 in Cant. Formam obediendi, puer
 Jesus, pueris sanctis tradidit, se
 qui illos in Nazareth non despe-
 xit, Magister discipulos, Deus
 homines, verbum & sapientia,
 fabrum & fœminam."**

e Confluxit olim universa Ro-

b Ad Colof 3

c In epist 5 Ignatii de obed. n. 3

d Bernard. serm. de resurrect.

e Lauzedan, ut, filii ergo parentes

ad prodigium, quo virgo in-
ntem navem cingulo suo tra-
, quam ingens virorum multi-
lo nequibat movere; At ma-
stupendum à virgine eum, qui
trat orbem, vel nutu moveri.
inc pueros, qui hâc obediendi
mâ excelluerint; inducamus.

S. II.

*inam filii singulari in pa-
rentes obedientiâ ac obser-
vantia præcellerint.*

Incipere hic sese, & in monte
orbi conspicuum præbet Isaa-
s, de quo Augustinus: *Abra-
m, quando Isaac filium obtulit, ty-
n habuit Dei patris, Isaac verò ty-
m gessit Domini Salvatoris.*
Isaac risus, gaudium, & patris
reulum, paternâ domo, intem-
stâ nocte (ut Bernardus ait)
ucitur, nihil patrem interpel-
is, toto triduo, quò pergat, ig-
rat. Quibus interim cogitatio-
bus filii pectus credimus in om-
m eventum obarmatum, quan-
in parentem obsequio obfir-
atum. Tandem cum in con-
ectum loci à Deo designati ve-
ssent, iussis ad radicem montis
bsistere famulis, Isaaci humeris
na holocausti: pater imposuit,
se manibus ignem gladiumque
stavit; cum soli sic absque arbi-
is proficiscerentur, b dixit Isaac
atri suo, pater mi. At ille respon-
e, quid vis filii? Ecce, inquit, ignis
ligna, ubi est vitima holocausti?
am ut Zeno testatur: c Latatus
puer, patre fideli, ipse quoque fide-
r, nec recusabat mortem, quam

Deus, qui vitam dederat, imperabat.
Quasi & se ultro immolandum
offerret. Nec mora, ut ad locum
sacrificio designatum venere, ex-
structo altari, lignisque composi-
tis, arripuit filium suum Isaac,
eumque funibus confixum,
cum jam facile viginti quinque
esset annorum, aut ut alii suppu-
tant 37. nihil reluctantem, quod
facile potuisset, imposuit supra
struem lignorum, arreptumque
gladium in ictum libravit, ut fi-
lium immolaret. Utrum admiret
exclamat hic Chryl.: "Utrum ad-
mirer & obstupescam justius? for-
temne spiritum Patriarcha, an pue-
ri obedientiam? quod nec relu-
ctatus est, nec factum agrè tulit,"
sed cessit & obtemperavit."

Quantò perditissimi filii, obe-
dientia vestra ab hac Isaaci inter-
vallo distita est! quam leniora ac
leviora multum parentum ve-
strorum præcepta, illo Abrahami
esse consueverunt? commodius
profectò manus & pedes ad ne-
gotia parentis conficienda, quam
eos cum Isaaco vinculis confixi-
ctos habere. Tutius sub vesperam
intra paternas ædes delitescere,
neque noctu grassari, quam in-
tempestâ nocte iter arduum au-
spicari. Lenius verbum patris, &
justam reprehensionem tolerate,
quam cervicem stricto gladio
subjicere. Hoc vobis interim per-
fectissimum obedientiæ exemplar
in monte monstratum est. Quod
unicuique è præscripto divinæ le-
gis ita imitari convenit, ut nul-
quara non parentibus obtempe-
randum sit; adeò ut si filii hono-
rum insignibus præluceant, etiam
tum à summo gloriæ fastigio, sese
etiam ad eorum pedes, & obse-
quie

a Bernard de gradibus beâ

b Genes. 22

c Zeno hom: 2 de Abrahamo

quia subtrahere debeant. Quod illustri exemplo sacri Annales declarant: a Joseph non obscuro somnio, sed divino oraculo cœlitus didicerat, sese à sole, Lunâ, & undecim astris summo honore colendum, & paternam familiam suo quasi imperio subjiciendam; nihilominus se ad ima, & omnia parentum obsequia submisit: ac patris jussu missus ad fratres, qui pascebant oves, nihil hic tergiversatus, non longitudine itineris, non fratrum invidiam, non locum incognitum, nihil horum præterivit.

Ambrosius: b Joseph, inquit, cum somnasset, quod sol & luna & stellæ adorarent eum, sedulum tamen obsequium deserebat patri, Patris jussa exequabatur matris. Quod manifestò docentur filii, nullo se status, aut dignitatis amplitudine eximi, quò minus debitam parentibus observantiam ac honorem exhibeant, nec unquam filios exuant. Ita Salomon omnia iuvenatione habuit matrem suam Bethsabram, Constantinus Helenam, Alexander Severus Mamæam, Carolinus Veruriam, cujus nutu obsidionem solvit, quam nullæ legatorum preces, aut sacerdotum reverentia, valuerant impetrare. Longè verò præclarissimum, quod hac in re apud Valerium Maximum legitur: cum Decius Imperator, Decium filium in locum suum sufficere vellet, renuit illè; dicens: Vereor, ne si purpuram induam, filium exuam, & Imperator existens, obedire dediscam: quare malo non esse Imperator, sed obsequens filius, quam Imperator, & filius indevo-

tus; imperet pater, meum parere imperanti.

Hic subesse gaudebat, & imperium patris non modo non cutere, sed super omnes sibi obitos honores vidissime ambicere, contra ac filii hujus seculi, qui ubi fortuna evexit, vel scia maturior provexit, quasi relati filii esse desierit, parentes subescere consueverunt. c Inceperat propè in Angliâ, in solè hic filiorum mos, quem Mo censuit esse extirpandum; quod domi fieri moris erat, ubi positis genibus coram parentibus, ut sibi benè precari velle obsecrarent, id ipse quamquam magnus regni Cancellarius, ipsâ Westmonsteriensi aulâ leberimâ, in mediâ deduetium, atque expectantium turpè publicè præstitit: visoque patre, posito genu, oranium cum admiratione, sibi bene parenti petiit apprecari. At quotusque nunc, ubi adultior, jam juris factus, primum hoc ex parentibus officium studet amurari? Quin potius jugum illud turæ excussum gaudet, & gestu ac silicernii jussis obtemperare crubescit.

Arduum procul dubio præceptum erat, quo Jacob jubetur recedere è paternâ domo, deserere parentes, propinquos, patriam in Mesopotamiam exulare: d Pater, inquit, & proficere in Mesopotamiam, in regionem longinquam; ille ilicò benedictio acceptâ, se in viam dedit, non moras traxit, non difficultates excusationes mille objecit, s

c P Rho: variae virtutum hist I 4
a, 3 d Gen 28

a Gen 37 b An b, 1, offic: c 17

omptè obedivit, cumque per
 annos Socero suo Laban exa-
 simam, difficillimamque ex-
 buisset obedientiam, reduci
Ecce fuerunt ei obviam Angeli:
 apertus hic angelicam obe-
 dientiam extollit, dicens: *b* *Fa-*
postquam patris præceptum pere-
revertens obviam fuerunt An-
Dei: ut sciamus, quia post obe-
entia laborem, superest celestium
virtutum crebra visitatione, etiam
hoc vitæ remunerari: Habent &
 nanti hanc sibi, ut ita dicam,
 narro modo propriam virtutem
 angeli; lubentes se eis socios ac
 tes præbent, qui ad omnem
 gitimè imperantis nutum, velut
 is instructi, alacriter evolant.
 obedientia quippe Angelos facit.
 ut inobedientia hominem An-
 gelis inferiorem reddit, ut scitè
 servat Chrysostr: *c* *Ministri eum*
ulò minus ab Angelis, atque hic
sum paulò minus, inobedientia pec-
atum introducit.

a Gen 28 b Rupert. l 8 in Gen c. 3.
 c Chrysostr hom. 6 in Gen.

S. IIL

filii obedientes, Angeli, & sa-
milia, quam illi inhabitant,
merito cælum nuncupantur.

Magnæ sunt & præstantes An-
 gelorū dotes, ac dona proflus
 singularia, ob quæ maximè
 gloriari videantur: mens ab ora-
 ni colluvione terrenâ libera, inge-
 nit vigor, mentisque acies, omnia,
 quæ cælo terraque continentur,
 nitâ perspicacitate pervadent; vis
 & potentia in agendo, supra om-
 nem humanam, stupenda; omnis
 ne corruptionis ac immortalitatis
 honor perpetuus; celestium

gratiarum ubertas; denique quod
 in sima, & intima numinis fami-
 liaritate, liquida lætitiâ delibuti
 versentur. Hoc uno tamen præ-
 exeteris gloriati, ad quod toti fa-
 cti, videntur, & quo uno secluso,
 cælum illis in barathrum verte-
 retur: quod supremo omnium pa-
 renti Deo, quam promptissimè
 obediant, ejusq; nutus avidi præ-
 stolentur. quod verè & eloquen-
 ter notavit Lactantius lib. 2. cap.
 17. quorum, inquit, unum solumque
 officium est, servire nutibus Dei, nec
 omnino quidquam, nisi ejus jussa
 facere. quæ ea animi alacritate,
 ea pernicitate exequantur, ut nu-
 tu percepto, præceptum præver-
 tere omni studio nitantur. Unde
 Propheta: *d* *Benedicite Domino*
omnes Angeli ejus, parentes virtute
facientes verbum illius, ad audien-
dam vocem sermonum ejus. Facien-
 tes, inquit Eorinus, antequam au-
 diant, quasi præceptum præve-
 niendo: juxta illud Bernardi: *e*
fidelis obediens: præcipit præcipien-
tem. promptitudinem hanc, quam
 filii parentibus debent, exponit
 propheta similitudine sagittæ:
f *Sicut sagittæ in manu potentis, ita*
filii excussorum.

Ubi Guil. Peraldus vult significa-
 ti filiorum obedientiam, ut parent-
 tes velut in pharetra sagittas, fili-
 os in disciplina contineant, & quò
 volunt dirigant. Hi verò se dirigi
 ac regi suant, jussuque celerimè
 exequantur, non modò adhuc sub
 patris disciplina conclusi, sed et-
 jam excussi, ac ex ephebis exce-
 dentes; quo tempore solent ex-
 cutere jugum, quasi inanumissi.

g Magna quidem fuit illa & ex-
 d Psal. 102 e Bern. serm. 41 in Cant.
 f Psal. 126 g Barrii solitud. pag. 192
 pedra.

pedita Mahometis in Dominum suum præpitudine, dum fortè Solimanno in superiore conclavi literas legenti adstaret, & nescio quo eventu, literis è fenestra vento abreptis, cæteris curriculo alia atque alia via dilapsis, Mahometes, ut omnes præverteret, è fenestra se præcipitem dedit; quo obsequio adeò etiam hominis barbari animos sibi devinxit, ut inter primos regni proceres adscriptus sit.

Alia longè beatarum mentium pernicitas est, quam magnus Arcopagita, typo nobis adumbrari significat, dum nudæ atque ab omni impedimento liberæ, à pedum velocitate, atque alarum celeritate, commendantur. Cerne tabulas, videbis ubique pictos Angelos, tamquam nuncios humeris pedibusque alatis; quàm picturam S. Paulinus a ad significandum velocissimum volatum, famularumque refert.

b Non desunt ex Theologis, qui arbitrentur punctulo temporis strictè sumpto, posse Angelum ab Oriente in Occidentem se transferre. qui id non posse momento fieri, autumant, docent tamen tantum illos conficere posse spatium brevissimo tempore, cùm illà morulâ, quâ ictus sit oculi.

Quid non darent vel sponderent homines, si quando aut de mercibus ad socios est referendum, aut de rebus gravissimis scribendum ad Principes, Tabellarium nanciscerentur, qui veredarios omnes Dromedariosque

præverteret, ac Euris ðcyor, punctulo temporis epistolam in manus daret: talis quotidie nobis a manum est Angelus, id est nuntius, Deo quidpiam mittere volentibus, qui d offerat preces Sanctorum.

Promisit dum vixit Abbas Trithemius, se artem explicaturum, quâ inter viginti quatuor horas absente quolibet, quantumcumque longè distito, sciri posset, quodcumque amicus aperire vellet, ac scripsit librum titulo *Steganographica*: ars per occultam scripturam animi sui sensa absentibus aperiendi. quid præstiteri non est hujus loci enarrare: asseverare tamen illud possum, neminem hactenus fuisse, qui momentaneam tabellarii celeritatem præstare potuerit, quam in Angelis agnoscimus. Veredarios quidem per dispositos equos longissima itinera brevissimo tempore conficiunt; ut quàm citissime literæ deferantur negotiis urgentibus. Pegasus vellent esse nuntium homines, adeò anhelant, ut deferatur, quod scriptum est. hinc illud literis hoc tempore inscribi solitum: *citâ, citâ, citissimè*. Citissimi cœlestes bajuli, de quibus acutum existat Tertulliani dictum: *e omni spiritus ales est*. hoc Angeli igitur momento ubique sunt, totus orbis illis locus unus est, velocitas, divinitas creditur, quia substantia ignoratur.

At dum hanc Angelorum velocitatem ad stuporem commendari audiunt sodales nostri Angelici, sibi diffidere penitus videntur, ut in eâ Angelos æmulentur, nedum aspirare ausi, ut

a S Paulin. nat: 8 S Felicio

b Albertus dicit 37

c S Thom. 3 p. 9 13

d Tab 12 e Tertull Apolog: e 20
Angeli

Angeli & habeantur & nuncuntur.

Scire vultis filii, quâ arte alas vobis conquirere, quo remigio volare possitis, verbo tradam vobis: si ad omnia parentum mandata hoc quisque vestrum regiderit: volo; hæc volendo, quæ si volunt, jam volat, jam Angelus non modò simillimus, sed ipse Angelus effectus est. si pater dicit, hanc literarum binas copias parabis. Respondeat volo. Has céd ad tabellarium deserto: volo. Hospitibus in prandio te pinceram præbeto: volo. *a* In usu quidam fuit, literas non fidei omnibus, quos corporis moles gravabat, sed alitibus, quarum angulis epistolam alligabant, iam volantes perferrent. Ita Artificus Consul, & Sultanus Turram Imperator eas collocombarum alligabant; alius, de celo Paradinus, *b* telo infixas, in orbem obsessam ejaculabatur. Aves vestrae fidelissimæ tabellariæ, nuncii celeberrimi cœlestes nuntii, quos non usitatâ pennâ Sacerdos describit: *c* *Aves cœli portant vocem tuam, & qui habet pennas, annuntiabit sententiam.* Quod ad Angelos SS. referunt D. Hieronymus, Olympiodorus, Cassianus, Arboreus, Neocesariensis. *Magna enim & diviti unico regi, acquirit ille, Angeli veloces & alati virtuali simul & rationali surgentis ministerio, omnia deferunt.* Luculentior S. Hieronymus: *Angeli, qui terram circumvent, & sunt administratoris spiritus, ad instar aëris, nostra verba & cogitationes ad Deum perferunt.*

Videtis (ut opinor) cœlestes illas mentes, quarum excellentem præstantiam humanus animus nullâ cogitatione complecti valet, summo Numine, ejusque imperio abjectissimis hominibus famulantes, æquè ad pauperum casas, ac Regum palatia divertere, latus nostrum assiduo stipare, etiam dormientibus nobis nunquam non vigiles excubare, nullo gloriæ aut meriti incremento, solâ obedientiæ excellentiâ spectatâ. Quo unico parendi desiderio omnes incensi, ejusque se exercitio beatos arbitrantur. Animadvertit illud Chrysostomus, & exponit in hunc modum: *d* *quid præcipuum in Angelis, & magnificentum videmus? profectò, quod cum omni cura obediant Deo. Quam virtutem in eis David admirando collaudat: e* *potentes virtute facientes verbum illius. Amabo vos, quid præcipuum in filiis, in sodalibus angelicis & magnificentum videmus? quod in studia diligenter incumbant, quod globulos marianos manu volvunt, quod sapius S. Synaxi se reficiant; At nisi & hoc accedat, quod cum omni curâ obediant parentibus, nunquam in Angelos evadent. Accedit; Angelos non modò ut ex ethymo patet, summi regis nuntios ac tabellarios esse, sed & f omnes sunt administratorii spiritus in ministerium, quantumvis humile & abjectum in sse. Angelus ministrat Danieli in lacu leonum.*

Angelos ministrat Eliæ, & cibos, quos corvi deferre solebant, hic dapifer portat.

d Chrysost. serm. 39 de divit.

e Psal. 108

Hebr. E

a Petrus Mesias l. 1 c. 17

b Sabellicus, c. Etal, 10

Angelus Tobiae sic comitem praeberet.

Angelus Domini descendebat de caelo, & movebatur aqua &c. unde rectè Athanasius a *Angeli sursum, deorsum committentes, ministros se praeberent.* Nec ullum, cuiuscumque ordinis aut dignitatis, à ministerio vacare contendit. *Ad ministerium enim inquit, non unus sed ex omnibus plures ad manus praesto sunt, quos Dominus si velit, amandet.* Multi enim Archangeli, multi throni, multi episcopos, & dominationes, milites, milia & decies milies centena milia ministrorum assistunt, & apparent, qui se promptos offerunt ut emittantur.

Ad quod probandam Suarez b noster, varia e sacris literis exempla inducit, quem consule. Quid ad hoc filii hominum, qui caelestibus auli Principes, nobilissimas illas intelligentias ex Dei natu, sibi noctu diuque famulantes habent? quid iudices Deum precamini, quid toties exoptatis, *et fiat voluntas tua, sicut in caelo, et in terra?* quod quid est aliud, quam coelum sibi in terris struere, & homines ad omnia promptos Angelos amulari? ut scitè Chrysostomus exponit: *jubet Deus hanc degentes, conversationem cum caeli habitatoribus habere communem, et antequam superna illa praesentia habitatio, caelum quodammodo vult fieri in terra, aliosque nobis Angelos terram monstrare: quos Angelos non alios Doctor Angelicus describit, quam eos qui voluntatem in terris faciunt, sicut Angeli in caelis, hilariter, promptè, integrè,*

constantè, amantè voluntatem Dei, quae per parentes innotescit explendo: *et sicut, inquit, Angeli faciunt voluntatem in caelo, sic nos terreat faciamus in terra.* Ad quod conducet plurimum, ut parente à teneris liberos sibi tamquam numeros mulicos concinere, & ad virgæ natum obedire condoncent: ut enim ex eadem cerangelum, ita & demonculum efflueris.

Quae materia luculente complexus est B. Petrus Damianus S. R. E. Cardinalis, e duntaxat Albertum quemdam matrem invidiosam deferentem, in eoque omnes filios parentibus iramigeros, a rebelles perstrinxit his verbis divina legis mandata proculdubio despicit, qui deferre parentibus parvipendit: qui suis genitoribus non obedit, *scilicet, sicut funiculus in terra viventium non admittit.* Quae contra per Moysen divina voce praecipitur: *et honora patrem tuam, et matrem tuam, ut sis longevus supra terram.* Vnde etiam Sapiens ait: *et qui honorat patrem suum, vitam vivet longiore, et qui obedit matri, refrigerabit patrem; moxque subjungit, qui timet Dominum, honorat parentem, et quasi Dominus, servit his, qui se genuerunt, et in opere et in sermone, et in omni patientia; huius parentis omnes, velut numeros mulicos observando. Quo concentu è variis obedientiae actibus, tot veluti tonis composito, gratissimum Deo canticum modulatur, & mille benedictionibus repletur.*

Econtra vero qui parenti ob-

a Athanasius 2 cont. Arianos. Serm. 3

b Suarez. de Angelis. l. 6 c. 9

c Matth. c. 6

d S. Thom. in Matth. c. 6

e Damianus. l. 8 epist. 4

f Exod. 20 g Eccl. 3

epit, aures occludit, nec instar
 eri Musici, ad imperantis vo-
 attendit, non universa fami-
 dumtaxat musicam turbat, sed
 instat cæcodæmonis omnia di-
 blasphemis: & maledictis re-
 et, domum in infernum com-
 itat, cumque a fortis funiculum
 terrâ viventium non admittat
 nsequenter in terrâ mortuo-
 n, æternam maledictionem
 cersit. Audiamus hac in re,
 i sententiam: *b maledictus qui
 honorat patrem suum, & ma-
 m, & dicit omnis populus, Amen.*
 Quæres fortasse, quandonam
 ne filius maledictionem incur-
 e censendus sit, & gravius de-
 uisse? respondent Doctores
 certum esse, lethali ter ab eo de-
 qui, qui parentes aut occiderit,
 atrociter & injuriosè illis sit
 imminatus. Item qui prudens
 lens maledixerit, aut mortem
 averit. *d Ad hæc qui eos ve-*
menti irâ accenderit: qui ad
licem detulerit: qui in rebus ad
biliz regimen spectantibus
ur quidem momenti alicujus
t) non obediverit, vel maxi-
e, si contemptus aliquis, vel
skinationio accesserit: qui tandem
avi aliquâ necessitate laboran-
ous, opem non rulerit. E quo-
m numero S. Bernardinus c. A-
lescentem duos de viginti an-
os natum inducit, qui cum in
tibulum actus esset, de repente
spectante populo, in capularem
nem muratus est, atque omni

a Damian eis b Deut. 27
s Tolerus l 5 Instiuct, sacerdot. c. 1 3
Thom. 2. 4 q. 101 ar. 4
d Sylvester verbo filius Navarrus 1, 14
n. 11
e S. Bernardin, tom. 2 serm. 17, Dom 2
Quad. Lud de Ponte, in cant, l 5 ex-
part. 21. §. 2.

bus capratâ rugis fronte, barba ac
 capitis canitie spectandus fuit.
 Quo prodigio Deus omnibus
 manifestum esse voluit, ad quam
 ætatem Adolefcens, nî parentibus
 in aiorigeris vixisset, fuisset per-
 venturus.

Recentis omnino memoriæ est
 quod subjungo, ut major meo in-
 ter legendum cuivis quod deli-
 gendum suppeditem.

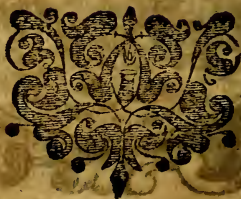
f Fidem facit quod ab oculato
 teste Societatis J E S U P. Hen-
 rico Campegio Auctor se accepit
 se commemoret, de Adolefcen-
 te nobili Flexiz in Gallia nato:
 hic cum à parentibus tantum pe-
 cuniæ, quantum petierat, non ac-
 cepisset, literas ad eos dedit, di-
 ris contumeliis, ac maledictis
 plenas: sed eas vix miserat, cû
 subito is qui parentibus aures oc-
 cluserat, ita omni audiendi fasul-
 tate spoliatus est, ut ne vel tor-
 menti bellici fragorem perciperet,
 Malo isti die qua sita per Gal-
 liam remedia, sed frustra; statuit
 ergo Adolefcens è cælo petere,
 quod in terra negabatur. Eam
 ob rem Laureum ad Misericor-
 dix Matrem preperat: ubi positus
 rite antea cæ vitæ maculis, indi-
 ctitque sibi novendialibus in sacra
 B. Virginis a de precibus, Deum
 per Matrem placare aggreditur.
 Proximè aderat dies, quo ejus-
 dem sacra Virginis in cælos as-
 sumptæ memoria solenniter co-
 litur, cum in ejus dici pervigilio,
 secundum quietem nocte videre
 sibi visus est Matronam augusta
 specie, cum utroque parente, cu-
 biculum ingredientem, & ab his
 percunctantem, essetne iste co-

f P. Philipp d. Caltreman, Fed Cbrist
 p. 1. c. 6. §. 3. de peccatis puerorum

rum filius? & an ei sanitatem reddi vellent? quibus annuentibus, accessisse ad lectum immissoque in aurem digito, chartam maledictis veluti tot notis nigris referatam eduxisse, & explicatam legendam proposuisse; legisse verò ipsa illa impietatis suæ carmina, quæ nuper parentibus exarasset. Super quæ evanescente viso, expergefactus Adolescens, restituto in integram auditu, ad P. Campesium sibi à confessionibus accurrit, & in ipsa sacra Virginis Matris æde jurjurando rem ita sibi

evenisse testatur anno 1613.

Ejusmodi ut non semper videtur Deus, atque longè gravior pœnas commertis infligat, ne ideo sibi impunè parentes despectui ac ludibrio habendos filii arbitrentur, cum æternæ illos plurimum maledictioni reserve quam ut evadere atque hic benedictione vitæ longioris ac dein nunquam finiendæ in cœlis ad nutus altissimi suavissimè modulari licebit, potiri valeatis, filii vos morigeros & obsequentes præbete.

EMBLEMA VII.

Nuptia facta sunt. Joan. 2.

NUBE PARI. 2

DOMINICA II. POST EPIPHANIAM

omni connubio contrahendo, inter conjuges paritas
potissimum spectanda est.

- I. Nuptias aut matrimonium non obesse sanctitati & soluti aeternae
consequenda: imò plurimis ad sanctitatem profuisse.
- II. Ad hunc finem conducit primario, ut sit paritas Religionis, pi-
etatis, & per studium virtutis.
- III. Non tam forma & fortunarum, quàm morum & animorum
aqualitas spectanda.

DOMINICA SECUNDA POST
EPIPHANIAM.

Nuptia facta sunt. Joan. 2.

Illibatum Virginis florem, nuptiarum solemnissimum quantum antecellere, ipsius Ecclesiae sensus, omnium SS. Patrum consensus est, nec non ipsius primae & infallibilis veritatis, adeoque de fide est: quemadmodum doctor gentium disertè tradidit, dicens: *a qui matrimonio jungit Virginem suam, benefacit; & qui non jungit melius facit.* Et infra: *beatior autem erit, si sic permanserit.* Optar denique omnes sibi similes, id est, Virgines esse. Unde tanti magistri magnus discipulus S. Ignatius, sic filias Philadelphenses instituit: *b Virgines Christo subditæ sint in puritate, non abominantes nuptias; sed id, quod perfectius est amplectentes.* Ambrosius verò epist. 81. *jure laudatur bona uxor, sed melius pia virgo praesertur; causam subdit ab Apostolo petitam: hac enim cogitat quæ Dei sunt, illa quæ mundi.* Hinc nullum dubium relinquit Augustinus: *Virginiam tem matrimonio præcellere: c si patria, inquit, sint cætera, continentem conjugato præferre, quis ambigat? Porro scire vultis, quantum hic altero antistat? Hoc ex certissimo, utpote divino, nos oraculo edocuit S. Aldhelmus Saxonum Episcopus, d qui virginitatem auro, viduitatem argento, matrimonium plumbo conferre non dubi-*

a I Cor. 7. b Epist. ad Philad.

c Aug. l. 17. de civ. c. 26

d S. Aldhel in Bibl. PP. tom. 3. de laud. Virg.

tavit; cum tres sint status in Ecclesia, inquit, virginitas cœlibatus, & matrimonium, ex revelatione Angelicâ didicimus: *meritorum ratio habenda est cum constituendum esse ordinem, ut sit virginitas aurum, cœlibatus argentum, conjugium ærumentum. Virginitas divitiæ, cœlibatus mediocritas, conjugium paupertas; (virginitas pax, cœlibatus redemptio (praesidii) conjugium captivitas. Virginitas sol, cœlibatus incerta, conjugium tenebræ. Virginitas regina, cœlibatus dux, conjugium ancilla. Quantum verè stilo suo aureo, hanc præ i Chrysostomus extollat, audite bonum est connubium; est verò etiam causam virginitas admirabilis, quæ, quod beatum est, melior existit, tantoque melior quanto remigibus gubernator, quanto est militibus præstantior. Ubi nemo non faciadvertit, quanto fors navarchi gubernatoris ad clavum cœlibatus, melior est sorte remigum seu mancipiorum, ad sudorem & defatigationem laborantium: quanto milite gregoricinediâ, siti, æstu, gelu, miserii periculis vitam traducendi, longè dux præstantior. Consimile quamvis à re dissimili comparisonem instituit Hieronymus, qui *Virgines ob puritatis candorem liliis; conjugatos ob tribulationem carnis, spinis simillimos esse dictavit.**

e Chrys. 2. lib. de Virg. f Hieron. de laude virgine.

ii in illum locum: *vinum germanans virgines, & virginitatem* io, matrimonium aqur, & quina marina, salis & amaræ coneruat. Fuerunt denique, qui gines panno aureo, viduitatem enteo, matrimonium corio, seu palo compararunt.

Veram enim verò cum hornâ die nuptiarum excellen- n, matrimonii dignitatem od Apostolus *b Sacramentum gnium & honorabile conjugium* pellant) mihi de prædicandam xperim, fieri posse compro- o, ut matrimonii vinculo colati, sanctitate vitæ, meritis in is, & gloriâ in cœlis, virgini- longè anteceliant. Quod est as in rosas, aquam in vinum, mbum in aurum (quod huma- industria fieri recusavit) fini- ri metamorphosi, cooperante ramenti gratiâ, commutare; naque corium, arte omni ygiâ nobiliore, ita acu pinget ac bonorum operum unioni- exornare, ut telam omnem enteam aureamque, in fauto rio exsuperet.

Zachar 9 b Ephes 5 Heb. 13

§. I.

betias aut matrimonium non obesse sanctitati, & saluti æterna consequenda.

Ex orbe condito, primus nuptiarum conditor ipse Deus existit: ut attestante Geraldo, merito Religiosi ordines, Car- tæ Eliam, Augustiniani Au- gum, Cistercienses Benedi- n, Claravallenses Bernardum,

geraldus summa viri, de temp. tom 1. c. 13

Prædicatores Dominicum, Mino- ritæ Franciscum, Jesuitæ Ignatium fundatores suos in cœlum extol- lunt, illis gloriantur ac ordinis sui splendorem, ab illis in se derivent potiori jure gloriandi materiam ab ipso fundatorum omniû prin- cipe, conjugati, sibi vindicare posse videantur: nec ullum cuiquam du- bium relinquitur, quin quod à ta- li fundatore institutum est, adeo non vitæ sanctitati adversari, aut ad salutem consequendam obicem existere, ut ad eam consequendam plurimis adjumento fuerit. Libet hic veteres Patriarchas in exem- plum adducere: dicitur Henoch genuisse Mathusalem. Et statim sub- dirur: *c & ambulavit Henoch cum Deo.* Ac iterum dicitur genuisse filios ac filias, nec multo post, rursus subjicitur: *ambulavitque cum Deo, & non apparuit.* In quem locum S. Chryl. : *,, e Audiant, in- quit, viri & mulieres, & discant ju- sti virtutem: nec putent nup- tias in causa esse, quo minus quis Deo placeat. Nam idcirco divina scriptura semel & iterum id sig- nificavit, dicens: genuit Ma- thusalem, & tunc placuit, & idem ingeminat, ac repetit di- cens: & placuit postquam ge- nuit, ne quis arbitraretur obsta- culum virtutis esse conjugium: ea propter gravissimè illos conju- ges arguit sanctissimus Præsul, qui matrimonium quasi impedimen- tum ad perfectionem, ad sancti- tatem, ad cœlestes nuptias præ- texunt, dicentes: *f uxorim duxi, & idè non possum venire.* S. Synaxi in refrigerium fidelium de- functorum frequentanda est, *ven-**

d Gen. 5 e Moy, 21

f Lucæ 14

F 2

possum

possum venire; indulgentiæ tali loco lucranda sunt: uxorem duxi, non possum venire. Et ut verbis ipsius utar: a quosies dicimus, cur non rectè vivis? Quis possum, inquiunt, alligatus uxori, liberis negotiis? Id Religiosorum est. Quasi verò conjugium studio perfectionis repugnaret, & ab oratione & contemplatione cœlestium, animum avocaret, & omnem cum Deo familiaritatem præscinderet: ad hæc sic respondentem audite: Isaias conjugatus fuit, acutissimâ tamen mentis acie Deum contemplatus est, dicens: „^b Vidi Dominum sedentem super solium excelsum, &c. quis, inquit „^c Chryf. c hæc loquitur? Isaias ille „^d speculator cœlestium Seraphim, „^e qui cum conjugio commercium „^f habuit; nec tamen extinxit gratiam. Et paulò post perstringit eos, qui matrimonium ut obicem virtutis causantur: „^g Ad jutrix „^h tibi data est, non insidiatrix. An „ⁱ non habebat uxorem Propheta? „^j Neq; tamen spiritui gratiæ ob „^k stabat conjugium. Moyses non „^l ne uxorem habuit? & tamen is „^m petram dirupit, aërem immutavit; cum Deo loquebatur, Divinam iram cohibuit. Abraham, „ⁿ nonne habebat uxorem? Et tamen Pater factus est gentium, & „^o Ecclesiæ. Demû omnes Prophetæ, & uxores habebant, & do „^p mos, ut Isaias, Ezechiel, & magnus Moyses, & inde nihil ad „^q virtutem lædebantur.

Quid? quod multi conjuges, morû integritate, vitæ sanctitate, gratiâ ac gloriâ, in cœlis complures Virgines, anachoretas ac viros

^a Chrysof. hom. 4 in Isaiam

^b Isa: 6 ^c Chrysof. cit

^d Chrysof. hom. 7 ad pop.

Religiosos superarint. Notum lud Paphnutii, quem omni rigore duo conjuges pacificè cœlitantes meritis adæquabant. Istis hic mihi irrefragabilis Hærensis Antistes lib. de conjugali 21. ubi Abrahami matrimonii vinculo obstricto nihil Joanni castimoniâ concuo, concedere affirmavit, dicens Non est impar meritum continentia in Joanne, qui nullas expertus est nuptias, & in Abraham, qui filios generavit. Illius enim cœlibatus, & illius connubium, pro temporû distributione Christo militarunt, „^r Quid ad hunc „^s o conjuges? Vos Apostolo, & quodam Christo ob virginitatis prerogativam prædilecto, pares cœlitatis valetis. Undè nulli mirum videtur, si magnus ille Ignatius, tertio à principe Apostolorum in cathedrâ Antiochenâ successer, operi sibi locum in cœlo ad pedes conjugum; qui cum virgines quot enumerasset, sic ait: „^t Ne quod vituperem reliquos Divos quod rei uxoriæ se dederint: oportet enim ut dignus sim in regnorum cœlorum, ad horum pedes locum mihi dari, ut Abraham, Isaac, Jacob, Joseph, Isaias, & aliorum Prophetarum, qui nuptiis operam dederunt. „^u Optarent & cum regno Ignatio complures viri Ecclesiastici & Religiosi, ad pedes conjugum in cœlis condere, quorû familia hic in terra Monasterio ac Ecclesiæ similis existit.

Quid sanctius, quid Religiosius esse potest, quàm Ecclesiæ? Plus tamen conjugum familia Ecclesiam indigitavit, ad Romam

^v Epist. ad Philad.

os 16. *Salutate Priscam & Aquilam, & domesticam Ecclesiam eorū.*
 rursum I Cor. 16. *Salutant vos Domino multum, Aquila & Priscilla, cum domesticâ sua Ecclesia.*
 uerit Mendosa noster, a quorū profanæ domui, tam sacrum, in augustum nomen imposuit? timè Theophylactus: *quia ubi tanta pietas est & virtus, domus a Ecclesia dicitur: proinde matrimonio iuncti hic audiunt, quòd matrimonii nomine, ad virtutem neque impediantur, neque ledantur.* Ejusmodi familias Ecclesiis ac Monasteriis simillimas, ut veteres illas brahami, Tobiz, aliasque omitim, in novâ lege exstiterunt, illa aula Romanæ, Pipini, illa Delphinæ & Elzearii comitis, qui hâra religiosè familiam instituerit, ex regulis, quas domesticis transcripsit, discere potestis: primo, ut omnes domestici indices missæ sacrificio intersint. Secundo, ut vivant castè & purè; qui eccas fecerit, domo suâ exturbandum: neque enim ullum peccato portali infectum, pane suo vesci solebat. Tertio, quot hebdomadis peccata confiteantur, & sacram Eucharistiam frequentent. Quarto, abstineant à blasphemis, perjuriis, verbis lascivis. Quinto, diem ab oratione auspicientur, & omnia opera Deo offerant, nec domi nostræ otium locum habeat. Sexto, nulli fas sit ludere effertis, aliòve lusu vetito. Septimo, ad pacem & concordiam fovendam, nemo alterum verbo fastiove lædat: quin mox cum offenso in gratiam redeat &c. Eratque in ejus domo tanta omnium

charitas, tanta morū maturitas & honestas, tanta pax, pietas, benignitas, puritas, ut dempto habitu, potius ibi benè institutum Monasterium, quàm aula comitis videretur: & quòd mireris, ipsa aula Theodosii, jure sancta nuncupata: de quâ Baronius: *b ejus regia non dissimilis fuit Monasterio.* Nunc vèrò si familia Ecclesiæ aut cœnobio rectè comparetur & nuncupetur, nonne conjuges ac inhabitantes non injuriâ Religiosis conferre poterò? Quod quo manifestius fiat, parallelas Religiosorum ac conjugatorum, ad quorum nuptias non Venus & Adonis, sed ut hodiè, JESUS & MARIA vocantur & commorantur, instituire aggredior. In admirationem, imò in stuporem vos inducere videretur, qui probaret, statum matrimonii exsuperare vitæ austeritate omnem cujusvis Religiosi ordinis rigorem, ipsosque conjuges plus tædii, afflictionis, doloris, mortificationis, vigiliarum, pœnitentiarum subire, quàm ullus Monachorum, aut Anachoretarum. Ac primum quidem, gravissima hæc Religiosorum disciplina censetur, in omnibus à nutu superioris pendere: sic tamen ut si rigidum satellitem, severum Rhadamantum nacti sint, hoc solarium ut, post triennium mutandum. In quo conjuges certè longè molestiorem servitutem, eamque perpetuam serviunt: *c dominetur,* ait Dominus, *vir uxori;* sed quæ utilitas in eo dominatu, cum rursus ejusdem, quæ subiecta est, subjiciatur mutæ servituti, nec suo corpore alteruter habeat potestatem? Vel-

a Mendos tom. i in l. I Reg c 1. an
 not. 5 a 7

b Baron an Christi. 415 c Gen. 2

Iet quandoque uxor paululum exspatiari, liberiozem auram caprate: iubetur à viro domi per hebdomadas, per menses totos desiderare. Hæc palato suo vellet elixa, ille frixa iubet apparari. Illa delectatur frigidis, hic calidis vult vesci. Uxor pro numerosâ prole educandâ, convivæ execratur, omnesque sumptus superfluos; maritus quot hebdomadis nunc hos, nunc illos mensz adhibet. Sero vespere somnus ad quietem invitat, absens maritus cogit in multam noctem excubias agere, redux verò ebrius & temulentus debacchatur, verbis, & verberibus, oculis cum somno, lachrymas excutit. Arduas quis merito duxerit in Religiosis vigiliis, intempestâ nocte somnum abrumpere, & ad laudes Deo concinnendas ora laxare; sed amabo vos conjuges, an non plus vigiliarum, vagientes, lachrymantes, & quasi alternis choris vobiscum cantantes, nocturnum non unum, infantes transigunt: imò & matutinum & vesperas insumunt? Deinde ait Hieronymus: *a per noctes totas (uxorum) garrula conquestiones: ilia ornatior procedit in publicum, hæc honoratior ab omnibus, ego in Conventu feminarum misella despicior. Cur aspiciebat vicinam? Quid cum ancilla loquebaris? de foro veniens quid attulisti?* Doctè & verè gentilis Poëta: *6*

Semper habet litos, alternaque jurgia lectus,

En quo nupta jacet, minimum dormitur in illo.

Tum gravis illa viro, tunc omni tigris pejor,

a Hieron lib. 1 cont Iovia,

b Iuven. Sat. 6

Cum simulat gemitus, occulti conscia facti,

Aut odios pueros, aut fictæ pella plorat.

Alii, qui probè sciunt, hominum naturâ suâ animal sociabile et solitudinem, vitamque illam archoeticam, feras inter, durissimam arbitrantur. Sed hanc profectò solitudinem non unus conjugum prælegerit, quàm habitare cum muliere turbulenta. Hoc primæ veritatis documentum est: *c melius est habitare terrâ desertâ, quàm cum muliere uxorâ, quæ tigridis instar delævicujusmodi plures reperire est, sufragante Ecclesiaste: d virum (probum) de mille unum reper maliozem ex omnibus non inven.* Similiter in altam cretam, non una mulier sese abdere mallet quàm sub eodem tecto habitare cum viro, qui est *e sicut leo in domo sua, evertens domesticos suos.* Quæ uberius Salazar nosse persequitur: *si ipsum audite: commorare liber deserti molestia, & cum his conferre eas, quas tuis uxor, marito suo faecit. Præmad igitur in deserto est horrida solitudo, ab omni hominum consortio remota, hæc tamen barbarum ac contentionis nihil, quietis & tranquillitatis plurimum habet: contra ac in hoc conjugatorum contubernio, ubi omnia plena litibus jurgiis ac innumeris difficultatibus: Secundò, qui desertum incolit feras inter, ac immanes belluas, vitam ducit; at nihilò melior aut tranquillior horum conjugum conditio: mulier*

c Pr cv. 21 d Eccl 7. e Eccl 4.

f Salazar. in Prov. c. 21 v. 19

cau

in istiusmodi, Leones & Dra-
 nes savitiam excedit: Eccl. 15.
 non est caput nequius super caput
 hyri, non est ira super iram mu-
 nis. Commorari Leoni & Draconi
 placebit, quàm habitare cum muliere
 iniquam: ad quæ verba audi Chry-
 stostomum: a equidem, inquit, ego
 scio, nullam esse in hoc mundo
 mulierem comparabilem mulieri mala-
 cid inter quadrupedia animalia
 ne scivius? sed nihil ad hanc: aut
 serpentibus, quid à dracone atro-
 si sed neque hic quidem juxta mu-
 lierem malam & litigiosam conferri
 potest: nam & leo & draco in malo
 superiores sunt. Adstipulatur huic
 moni rex Salomon, dicens: com-
 morari Leoni & Draconi placebit,
 quàm cum muliere nequam.

Tertio, habitatores deserti,
 in torum turbinibus, pluviis, to-
 ruis, fulminibus, omnique cœ-
 njuriz expositi sunt; at omni-
 bus his graviter vapulat conjux à
 conjuge, quorum tempestates,
 depergit Salazar, & Cornel.
 Prov. cap. 21. vers. 19. Et in il-
 l. Prov. 19. b tecta jugiter per-
 lantia, litigiosa mulier.

Alterum est Religiosos tribus
 re se se Deo ac Religioni obli-
 re, perpetuum paupertatem,
 castitatem, obedientiam voven-
 ti. At hæc longè arctius conju-
 gis servanda, quis credat? Pau-
 pertas iis plerumque est non vo-
 untaria, sed necessaria, & in am-
 plissimis familiis etiam pro statu,
 honore servando, ingens penu-
 ria: e Nam si corpus proprium ha-
 bere non licet, multò minus pecu-
 niam. Mitto jam quod Theologi

Chryso. hom: 13 de variis in Matth.

locis.
 Prov. 19
 Chryso. in I cor: 7 hom: 19

tradunt d uxorem citra volunta-
 rem viri, nullam summam nota-
 bilem posse pro arbitrio elargiri.
 Castitatem conjugalem inculcat
 Apostolus, dicens: e honorabile
 conjugium in omnibus, & thorus im-
 maculatus. Et alibi: f sciat unus-
 quisque vas suum possidere in sancti-
 ficatione, & honore. Vbi verò
 2 Cor. II. dixit: g despondit vos
 uni viro, virginem castem exhibere
 Christo. Chryso. ad conju-
 gem etiam castimoniam exten-
 dit, dum ait: h non solis dicebat,
 virginibus, sed ad diversam Ecclesie
 plenitudinem loquebatur: anima
 quippe incorrupta virgo est, etiam si
 virum habeat, virgo est virginitate
 verà atque mirabilis

Et Franciscus de Sales ad illud
 Pauli: Pacem amate, & sancti-
 moniam, sine quâ nullus Deum,
 videbit. Per sanctimoniam, in-
 quit, i castitas, intelligitur, teste,
 Chryso. & Hieronymo. Ergo si
 solus castus Deum vide-
 bit, conjugati casti esse debent, &
 possunt. Potissimum citra alienas,
 & oculos & animos, absque om-
 ni concupiscentiâ, immaculatos
 servando, in quo gravior quan-
 doque illis lucta, quàm voto ca-
 stitatis Deo obstrictis. Valet hic
 illud Augustini: k multi quidem
 facilius se abstinere, ut non utantur
 nuptiis, quàm ut temperanter, &
 bene utantur. Ego vero facilius nota-
 tor nuptiis, quibus usus est Abra-
 ham, quàm sic utor nuptiis, quemad-
 modum usus est Abraham. Quod
 aptâ similitudine Franciscus in

d V. Sanchez de matrim.

e Hebr: 13 f. TheSal 4

g 2 Cor: II. h Chryso. ad Hebr: II.

hom: 28 i Sales præf. spirit part: 3.

c: 12

k Aug. lib: 6 de beag conjug.

F 4

Salas

Sales confirmabat, dicens: a facilius esse rustico, carere divitiis, quàm iis inopinatò repertis aut oblati, moderatè uti. Quo fit, ut plures conjugatos, idem Religiosissimus auctor per visionem quandam, æternis ignibus addictos, compertum asseveret.

Chrysofomus verò, l. 3. contra monasticæ vitæ vituperatores, positâ quæstione, sitne prior lapsus inter conjuges, quàm inter cœlibes? His verbis respondet: *Longè plures videas lapsos ex conjugatorum, quàm Monachorum ordine: neq; enim tam multi ex Monasteriis ad matrimonia accedunt, quàm ex conjugati toro ad scorta, adulteria, aliaque carnis flagitia) se recipiunt.*

Obedientia ex præcepto Domini conjugatis imposita est, ad Ephes. 5. *mulieres viris sint subditæ sicut Domino.* Et vicissim vir mulieri, cum hic sui corporis potestatem non habeat; quod vel ethnici videre. Unde Mariò interroganti, cur filiam suam dote divitè, formâ præstantem, genere illustrem Metellus ducere recusaret? Ita respondisse fertur: *probo quidem hæc omnia; sed malo esse meus, quàm suus.* Quantum verò, & quàm immane, hæc conjugatorum vincula, à Religiosorum differant, operæ pretium videre est apud Platum de statu Religionis lib. I. cap. 9. 10. &c. ubi concludit ex Apostolo: *b quoniam tribulationem carnis habebunt hujusmodi: expendens non solum tribulationem habere, sed tribulationem carnis; nam laborare, inquit, pro rebus spiritualibus, pro salute suâ, pro Dei obsequio, magnam habet admixtam consola-*

tionem, & ingens habet paratæ præmii; at verò cruciari in terrenis, carnalibusq; negotiis, si aliud spectetur, omni profusus ret & condimento consolatio & spectatæ remunerationis. Circa sapienter & verè Chrysofomus Psalms locum: *c adducuntur, uti Virgines post eam: afferentur lætitiâ & exultatione.* Vide hic, quod, Apostoli dictum resplendet, *“Tribulationem carnis habebunt, qui nubunt. Quemadmodum autem illæ afflictionem, ita hæc lætitiâ & exultationem habent. Illæ enim filios & maritos, & domum, & famulos, & cognatos, & generos, & socros, & nepotes, & liberorum multitudinem; vel defectum vel orbitatem desere coguntur. Virgo autem crucifixa, & à presentibus libera, & curis hujus sæculi superior effecta, ut Euripo trajecto in cœlum quotidie suspiciens, fruitur gaudio spiritus, perfunditur exultatione “ Atq; utinam a tenderemus in conjugatis, non a tribulationes quæ patent, sed punitiones quæ latent; contraria vero in Religiosis, ut rectè Bern. Quare cum Apostolus prædixisset conjugatis tribulationem carnis, subdit: *ego vobis parco.* Ubi Apostoli mentem ingeniosè interpretatur Augustinus, quod dicit se eis parcere, quos tribulationem carnis habituros nihil mihi interim sanius occurrit, quàm cum noluisse aperire, & explicare verbis eandem ipsam carnis tribulationem, quam pronuntiavit eis, qui eligunt nuptias. Hæc August. quasi timeret Augustinus, ut Fernandez noster se*

c Psal 44 d Bern serm in dedic
e Aug. de virg. c. 16

ne si tribulationes conjugate faceret, nullus esset, qui conjugio copularet. Ex quo alium illis malum imminet, Religiosus etenim hoc passim privilegium concessum, ut de unâ Religione ad alteram strictioris observantiam, se recipere possint; admonitioni verò septis concluso, ad illum, quantumvis austerum regimen, alterutra conjugum rite invitâ, licet confugere. Nullis illis insuper â nus probationis: timendum enim ne Parochi us in dissolvendis, quàm copulandis laborarent. *b* *Domum vitiosam a t. Chrysostronus, & servum, ineptus videtur, reddere venditorem; uxorem verò ductam, reddere, qui duxerunt, non licet.* Conjugium quidem equum vitiosum, orbidum, intractabilem abigere, vendere, aut cum alio commutare, uxorem à te amoliri non licet: *c* *addit quod nulla est uxoris electio, sed qualis scumque adveniens habenda, si iracunda, si fatua, si infirma, si superba, si invidiosa: quodamque vitium est, post nuptias discimus.* Equus, asinus, bos, canis & vitulina mancipia, vestes quoque & bestes, sedile ligneum, calix & urceus fictilii probantur prius, & sic mutantur. *Sola uxor non ascenditur, e antea displiceat, quàm ducatur.* Etque hinc innumera. eaque gravissima incommoda exoriri, animò necessum est. Denique et ex his multa paucis concludam, cruces & multas & magnas, Religiosi omnes amplexiunt, at non pauciores, nec leviores ipsi conjuges, ut quotidiana

corum querelæ, in arcanas aures repositæ, & immixtæ lachrymarum satis loquuntur. Adeò ut nulla domus, nulla familia, quam si introspicias, non plena sit infinitis curis, molestiis, ac gravissimis crucibus. Quas Hieronymus ad septendecim contrahit: *d* *cruces in uxore paupere, cruces in divite: hanc alere difficile, istam ferre tormentum.* Cruces in fœda, cruces in formosâ: *nam pulchra citò amatur, fœda faciliè despicitur.* Cruces noctu, à querulâ muliere, cruces à viro temulento, cruces à liberorum ejulatu & vociferatione, cruces de die ab innumeris curis. Si divitiæ suppetant, ad eas gubernandas, amplificandas, aservandas. Si inopia premat, ad eam propulsandam. Si sint filii, ad eos alendos: si filia ad eas collocandas. Cruces denique sunt, detrimenta rei familiaris, lites, amulationes propinquorum, invidiæ corrivalium, calumniæ vicinorum: liberorum casus, morbi, mortes, & his omnibus gravior orbis, & carentia. Qua graphicè Seleucienfis Antistes describit, virgines adhortando: *e* *Si vitium bonum, inquit, nacta fuerit, perpetuo, ne maridatur, metu viduitatis, incommoda cruciatuque sustinet. Sin vero contra, duro & immixti fuerit conjuncta, tota quidem vita illi cruciatus. Inde ubi filios edidit, aut ad bonam frugem illi evaserunt, & majores ex illorû absentiâ jugiter dolores tolerat, quàm parturiens habuerat; aut milos evasisse considerat, & manus ex eâ procreptione liberorum, quàm si permansisset sterilis opprobrium, sustinet.* Adeò ut quot li-

a Fernandez in Gen e 2 sect 11 pag. 194. *b* Chrysostr hom. de pulch. & uxore. *c* Misson. ex Theoph.

d Hieronym l. 1. cont Iovin.

e Basil de vera Virgine.

beros enixa est, tot in partu, tot in educatione, tot in continuâ eorum curâ & sollicitudine cruces valeat numerare. Quod mulier quædam prudenter innuere voluit. de quâ refert Jarricus: *in Indiis*, per annos plures gentilis foemina, idola sua ardentè supplicabat, ut prolem nancisceretur. Dum tandem edocta, ut Deum Christianorum invocaret, ejusque cum fiducia opem impleraret. Fecit, & in templo Societatis, ante crucifixum preces fudit. Et ecce, necdum anno devoluto, masculam prolem enixa est, quam baptismali lymphâ tingendam, voluit *Crucem* appellari. Anno insequenti alterum foetum feliciter in lucem edidit, quem suam quoque *Crucem* appellabat. Tertio anno tertiam prolem habuit, cui quoque *Crucis* nomen inditum est. Quæ cruces indies, ut ætate & mole corporis, sic & curarum & molestiarum. pondere crescebant: jamque ad fidem orthodoxam conversa, singulis sextis feriis, eum suis tribus *Crucibus*, ad templum, Christum crucifixum venerantur, suamque terram prolem oblatura properabat. Exemplum ingens, ut suas cruces sibi divinitus datas conjugati agnoscant, gratanter acceptent, & ad leviter ferendum gratiam implerent: parentes etenim quot liberos, tot cruces sibi peperere, quæ omnes Religiosorum eruciatus ac molestias longè antecellant.

Quæ prolixior, statum inter conjugatorum, & Religiosorum comparatio, manifestò declarat, tam his, quam illis, amplam promerendi, Deo serviendi, atque in

omni vitæ sanctimoniam salu consequendi, opportunitatem concessam esse; ut (quemadmodum supra dictum est) famulorum conjugatorum, domesticæque jure queant nuncupari. Quod autem hoc perditissimo cunctis tam raræ istiusmodi familiarum imò vix una reperiat, quæ domesticæ aut cœnobii nomen mereatur, id solummodo in casu esse arbitror, quod in utroque aut certè in alterutro conjugum par Dei cultus, pietas, ac virtutum studium; deinde non tam fortæ ac fortunatarum, quam meritis animorum æqualitas & fidelitas, quæ si adsint, nihil sibi ad perfectionem, & vitæ sanctitatem esse comperient. Quare qui hunc in matrimonio contrahendo finem præscribit, advertat, ut in concubis, quæ pretiosissimas uniones progignunt (ut in proximo symbolo videre est) summa triusque conformitas & congruentia existit, ita eam conjugibus potissimum spectandam esse juxta illud:

b Si quæ vales aptè nubere, nullo pari.

Ad quod conducit primariò.

b Ovid. epist. Deianiræ Metelli.

§. II.

Ut sit paritas Religionis, pietatis, & par studium virtutis.

Supremus ille legum conditor Deuteronomii cap. 7. intermixta naturæ Hebræis cum gentilibus matrimonia contrahere: rationem subdit: *quia seduces fratrem tuum, ne sequatur me, ut magis serviat diis alienis: imò seduces &*

Domino testante, quia a cer-
mine avertent corda vestra, ut se-
mini deus alienos. Cui insisten-

Apostolus Corinthios ad-
net neophytos, ne infidelibus
gantur: *h nolite inquit, jugum
erè cum infidelibus. Quæ enim
icipatio iustitiæ cum iniquitate,
quæ societas lucis ad tenebras?
quæ pars fidei cum infidei? Ubi
tractus: nolite jugum ducere,
licet impar & dispar, quasi di-
et: conjugium dispar, ingens
est onus, & jugum, perinde ac
i bos, & equus, aut asinus,
dem currus jugum subeant, in-
ens uterque ob disparem &
congruum socium, jugum, &
bora subibit; quod vetitam
euteron. 22. non arabis in bove
asino; ubi vetatur, ut innuit
eronymus, ne fidelis cum in-
eli, Catholicus cum hæretico,
njugio adstringatur. Etenim ut
e rectè cecinit:*

*Non bene inæquales veniunt ad
aratra iuvenci.*

Secundò, ait hoc matrimo-
nium irritum, quia fini ejus qui
in unione & mutua concordia,
& habitatione consistit, repu-
gnat; cum ea inter religione dis-
pares, vix reperiri queat; nam
at bene Philo: *solius Dei cultus,
est amoris & benevolentie vincu-
lum insolubile.*

Tertio, quia jus divinum natu-
le dictat, peccandi periculum
vendum esse; præsentissimum
item hoc periculum perversio-
is, imminet conjugii fidei, ejus-
de liberis ob mutuam amorem,
arctissimam necessitudinem,

a 3 Reg. 11 b 2 Cor: 7

c Ovid epist ad Dejan.

d Sanchez de matrim l. 7 disp 7

e Philo lib. de monarela.

qua conjuges sibi devinciuntur-
quod lapsus Salomonis, viri mir-
sanctitate, ac sapientiâ præditi
testatur, ex quo sic Cardinalis
Bellarminus argumentatur f Sa-
nè si vir sapientissimus, & qui mult-
tas alias uxores habebat, per nova il-
la conjugia cum gentilibus, ita per-
verti potuit, ut singularum Deos col-
leret; quantum periculum iis immi-
net, qui unam tantùm, eamque eth-
nicam vel hæreticam ducunt, & qui
nullo modo sunt cum Salomone, pru-
dentiâ & sapientiâ comparandi.
Hinc subdit verbum illud Pauli
1 Corinth. 7. cui vult nubat, tantùm
in Domino, præceptum esse de
matrimonio non incundo, nisi
cum fidei, ut S. Thomas, Am-
bros. Hieron. ibidem exponunt.
& Augustinus periculum præca-
vens monet: *g omnino cavendum
est, ne fiant tales conjunctiones: quid
enim opus est in tantum discrimen
ambiguitatis caput mittere?*

Sed quoniam mihi ad eos ser-
mo est, qui infidelibus aut ethni-
cis non junguntur, sed quando-
que hæreticis, aut quod frequen-
tissimum pii ac integerrimi juve-
nes, puellis vanis ac lascivis; aut
contra, filia piæ, pudicæ, juveni-
bus impiis, à cultu divino & usu
Sacramentorum alienis: sciendum
est, quod docent passim Ecclesiæ
Patres ac Doctores, h ob easdem
rationes, prohiberi ab Ecclesia
matrimonium cum hæretica vel
Apostata à fide: quia ut Bellar-
minus ait, i major est cultus di-
sparitas inter Christianos & infi-
deles, quàm inter Judæos & in-

f Bellarm in controv. to. 3 l. 1 c. 23:

de Sacram matrim.

g Aug l rad Pollent. c. 21.

h V Pontium de matrim. l. 7 c. 46.

i Bellarm. cit.

fideles : quare severiffimè moneri ac minatur Ambrosius : a *Cave Chrifto: ne alienigenam, hoc eſt hereticam, & omnem alienam à fide tua uxorem ne accerſas tibi: cum ſanctus ſanctus eris, & cum perverso perverteris: ſi hoc in aliis, quanto magis in conjugio, ubi una caro & unus ſpiritus eſt? quomodo autè poteſt congruere caritas, ſi diſcrepat fides?* & paulò poſt : *ſape illecebra muliebriſ decipit etiã fortiores maritos, & à Religione fecit diſcedere. & ideo vel amori conſule, vel errorem cave. primo ergo, in matrimonio, Religio queratur: Hæc Ambroſium dicentem ac monentem, fortè audiit Theodoſius Junior Imperator, qui Athanaidem gentilem Eliam formã præſtantem, ingenio ad ſtuporem eximiam, non priùs in conjugem adlegit, quàm baptiſmali fonte Chriſto renata eſſet, de qua fuſè Raderus in Aula ſancta. Quippe ut textum Apoſtoli ſuprà allatum, contra inæqualiter conjugatos proſequamur *quæ participatio iuſtitie cum iniquitate? ſi uxor à teneris affueta quor hebdomadis animum ſacra exomologefi expiare, maritus vix in anno, idque circa feſtum paſchæ, parochum conveniat; uxor à teneris affueta feſtis & Dominicis, divino epulo ſe reficere: maritus popinas & convivia frequentare conſuevit: hæc nunquam verbum Dei intermittere: hic coniectiones averſari, fritillis & aleis diem terere; hæc templa & ſacella: ille campos & villas viſitare; hæc ante cubitum Deum orare, conſcientiam diſcutere, ſigno crucis ſe munire: hic bruci**

a Ambr l:1 de Abraham o:7

b 2 Cor:6

in morem ſe in ſtratam con-
re: quæ omnia graphicè Terru-
nus expreſſit dicens: c *Do-*
non poteſt (uxor fidei) pro diſ-
nã ſatisfacere, habens late-
boli ſervum procuratorem Do-
ſu, ad impedienda fidei in ſtudi-
officia, ut ſi ſtatio ſacenda eſt, o-
tus de die condicat ad balnea; ſi
junia obſervanda ſunt, majus
dem die convivium exerceat; ſi
pendendum erit, nunquam magis ſa-
lia occupatio adveniet. hæc in-
eveniunt, indulgentiæ ſtation-
ſunt, maritus vini aut cerevi-
balnea appetit. jejuantium in
modo devotionis ſex: & feriæ,
ſabbathi uxori ſolemne, ſed &
Eccleſiã præceptum urget, ma-
tus convivium inſtituit, inſtat
lemnis ſupplicatio, nunquam
magis maritus diſſentus, n-
umquam magis uxor ad dom-
cuſtodiam amandatur

Et quoniam hæc ad mores
berrimam nobis ſegetem Te-
tullianus ſuſpetat, juvat ex
dem uberius elicere:

*Quam maiè, inæquales vitæ
pietate maritant!*

hæc enim ille ad praxim, in
uxorem religioni ac pietati ded-
tam, & virum illa averſanter
pulcherrimè opponit: *quis enim ſi-*
nat conjugem ſuam viſitandorum
fratrum gratiã vicatim, & quide-
pauperiora quæque inguria circum-
quis ſolemibus Paſchæ (quin & na-
talitiis feſtis) abnoſtantem ſecuru-
ſuſtinobit? quæ ad convivium Do-
minicum illud, quod inſamant, ſin-
ſua ſuſpicione d. mittet? ſi cui lar-
giendum erit (quid in elemoſi-
nam) herreum, prima præcluſa ſunt
quanto curaverit ea occultare, tantò

c Terrull l:2 ad uxorem

*ſpectioſa fecerit, lateſiſne tu cum ſulcum, cum corpore ſulcum tuum ſi-
ac? cum etiam per noctem exurgis
atum? & non magica aliquid vi-
beris operari? Uſui hic vobis, ac
documento eſſe poterit præce-
tum, quod filio ſuo Henrico,
cobus Britannia Rex reliquit,
eam alloquens, in libro, cui
titulus, Baſilicon Dorob: qui
ſeri poſſet, ut tu & uxor tua
una caro ſiſis, & unionem
pluſquam Platoniam illam
Moſaidem excolatis; & tamen
daabus Eccleſiis oppoſitis, que-
ſi membra voſmet ſobjiciatis?
diſcrepans Religio diſcrepan-
tes ſemper mores ſecum intro-
ducit; & diſſenſio veſtrorum
Theologorum, diſcordiam
etiam in populo gignet. tum
vero ne male educentur liberi
veſtri, imminet periculum. Hæc
eſt: ſed longè verius Apoſtolus:
qua ſocietas lucis ad tenebras? quo
nuere videtur, ex ejuſmodi con-
ubiis, Babyloniam oriri confu-
ſionem, ubi ancilla & ſervulus,
xor & frater, maritus & uxor, in-
ter ſe graviffimè diſſident, appa-
tq; in illis quedam Aegypti faci-
dum una pars in tenebris craſ-
, & palpabilibus hæret, altera in
ee verſatur, ſed non ſine pericu-
tenebrarum. Quare diſcite, qua-
ſi filiis ac filiabus veſtris, conju-
es quaerere debeatis. Etenim
hryſ. explicans verba illa Gen. 24
Virgo, cui ego dico, inclina hy-
driam tuam & bibam, & dixerit
mihi bibe, & camelos tuos pota-
bo, illam præparaffi puero tuo
Iſaac, & in hoc cognoſcâ, quod
feciffi miſericordiam Domino*

meo Abraham. hic, inquit, e vide-
ſervi prudentiam: nam quia ſci-
vit Patriarchæ hospitalitatem, &
quia virginera inde ducendam,
congruebat iſſe præditam
manibus, nullam aliam conje-
cturam inquit, ſed characterem
virginalis animi, hospitalitate
colligere vult. hæc vobis nuptu-
riè: ſibus infallibilis conjeſtura ſit,
ut pars cum parte, pietate, hone-
ſtate, in pauperes liberalitate, om-
ni virtutum genere deceret: qui
ita hic junguntur in terris, nun-
quam etiam ſeparantur in coelis,
& quemadmodum in vitâ dilexe-
runt ſer ita & in morte non ſepa-
rabuntur; nimium quippè infelix
ac infaſtum conjugium, ubi con-
jux conjugii jungitur, a quo in æ-
ternum ſeparandus; quid ei con-
jungeris qui Deum, quem tu amas,
colis, execratur? quid ei conjunge-
ris, qui pabulum erit ignis infer-
nalis? quid ei conjungeris, qui te
ac Deum in omnem æternitatem
odio habebit, & diris ac bla-
ſphemiis laceſſet? quæ pars fide-
li cum infideli in regno Dei? quæ
pars damnato cum ſancto? In-
quam rem hiftoriam non minus
raram, quàm cuiſvis nuptias ac
conjugium meditati, ſalutarem
adferre placuit. *d e* Theophilus
Imperator Conſtantinopoleos,
matrem viduam habebat Eu-
phroſynam nomine, re prudentem
ac piam foeminam, quæ ubi
filium jam maturuiſſe, ac de con-
juge proſpiciendum duceret, ne
in hac electione, unde non mo-
do regni, ſed animæ illius vel de-
trimentum vel emolumentum

penderet, juvenilis mens excutiret, ingenioso juxta ac pio commento Theophilum erudit: missis enim per omnes imperii sui provincias legatis, puellas animi tum corporis dote præcellentes cogere, atque omnes in amplo cubiculo, quod *la perle*, seu margaritarum vocabatur, asservari iussit. Hiuserat jam dies illa toti regno Constantinopolitano auspiciatissima, quâ Imperator in gynæceum hæc induendus, à regina matre erat: quæ ubi salutaribus monitis filium imbuisset, auream illi pomum, pretiosissimis gemmis distinctum, in manus dedit, ut saniori quàm olim Paris consilio, sibi eam in sponsam deligeret, eique pomum porrigeret, quam ceteris non tam corporis, quàm animi pulchritudine ac venustate, antecellere persuaderet. quâ in deliberatione ut consulto procederet, aditum per duo atria, ad tertium, matri disponere placuit; in quorum primo, SS. matronarum, quæ cælo conscriptæ, tabulæ exhibebantur: hæc Saran, Rachelem, Deborah, Estherem, Judith; insuper Pulcherias, Eudoxias, Helenas, Marcellas, Paulas, Clotildes, Rhadegundes, in limbo aureo, gemmarum stellulis vermiculato, referebant. Altero in atrio, earum quæ a pud inferos ardent, funesto apparatu effigies depictæ obiciebantur. quales existere, Semiramis, Helena Trojana, Cleopatra, Agrippina, Julia Messalina, Phryne, Rhodope, Flora, innumeræque alix.

Tandem ad vivas & perfectissimas, veri Dei imagines deductus, eam in reginam delegit,

qui cum semper se regnatura in cælis felicissime augurabatur. Solerter porro Cassianus nos observavit, & quid Regi consensum juxta ac prudentem consuetudinem thori thronique conjugum deligere, cum non pauca numerentur regna, quæ per foemine virtute præditas, ad Christianos sunt conversa. Cæsarea Persidem Clotildis Franciam, Hispania Indegundis, Italia Theodolinda, Germaniam, Ethelberga, Olgæ Russiam, Danabruca Poloniam, Gifella Hungariam, totum denique imperium Helena ad Christianos ritus impulit. Quantum inde boni, tantum mali est, pravæ, si impietate aut hæresi infectæ sint. Argumento est Jezabel Tyriorum regis filia, quam de gentilitate Achabus Rex Israël infantis auspiciis duxit. Ma deinde corvi malum ovum ipsius Achabi proles Athalia, Josam nupta, per quam immania facinora castam Josaphati foceris domum contaminavere. Nullus unquam finis per tot annales gentium relegenti damna: Semiramidis vesanas artes experta est Assyria, Amestridis sævitiæ Persis horruit, Græcia Clytemnestram, Agrippinam Roma, Brunchildis & Fredegondæ tragœdia Gallia spectavit.

a. Caus. de regno Dei

S. III.

Non tam forma & fortunarum, quàm merum & animorum aequalitas spectanda.

4. Mphaticè Sapiens hoc profectus est: b Gratia super gratiam Prov: 13.

am est mulier sancta, & pudrata.
 ni illam invenit, bonum invenit,
 & jucunditatem à Domino habiet.
 ai in politico subscribit Scriba-
 nus: a, De formâ ultima cu-
 ra sic. fere enim pulchritudi-
 ni-sollicitudo adjuncta, & co-
 mes formæ, metus est: totque
 propè anxietatibus maritus in-
 volvitur, quot elegantias in u-
 xore legit. Ita forma Saræ tan-
 tum non Abrahamo exilio fuit,
 tum in Ægyptum descendens
 i percipit, ut se sororem suam
 ceret, sibi timens ob illius ve-
 stitatem; quod expendens Am-
 ohus; b *Ita* (ait) *decemur*, non
 agnoscere decorem querendum con-
 gu, qui viro necem periculumque gi-
 ere solcat. Non enim tam pulchri-
 do mulieris, quam virtus ejus &
 avitas delectat virum.

Enumeratam, cum cum Petrar-
 â loquat, nisi innumerabiles
 rima in discrimen traxisset om-
 nes in crimen. Accedit ut forma
 osum fragile est, quod primo
 re mense facit rosam palliesce-
 re, aut primo puerperio florem
 unem marcescere: sic & amo-
 rum & affectum, qui formam &
 tem spectabat, desflorescere:

Heden rost

Morgen doot.

argute cœnviva nuptialis super-
 verticem nuptæ has quatuor un-
 ales literas à sponso exaratas:
 L. H. L.

Hoe langer, hoe liever.

exposuit:

Hoe langer, hoe leelijker.

Schoon hayr en fraey singen,

Zijn al vergangelijcke dingen.

Cui illud addendum:

Die den sit, trouwt om sijn ket,
Verliest het ket, en houdt den sor.
En die een wijf, trouwt om't
schoon lijf,

Verliest het lijf, en houdt bed
wijf.

Fitque quod in floribus Cicero
 animadvertit, qui tam diu grati,
 quam diu recentes sunt. Audi
 Poëtam: d

Si verum excutias, facies non uxor
amatur.

Es rugæ subeant, & sic cutis ari-
da laxat,

Fiant obscuri dentes, oculique mi-
nores,

Collige sarcinulas dicet libertus &
exi

Itam gravis & nobis.

Id Salomon expertus ait: e *Pal-*
lax gratia, & vana est pulchritudo;
mulier timens Dominum ipsa lau-
dabitur. Hæc dos optima, ut ve-
 tus ille occinir: f *Dummodo mo-*
rata veniat, dotata est satis. Quare
 arguendi illi, qui in uxore ducen-
 dâ, solam formam attendunt, &
 solis oculis formam ducunt. In
 quos cadit illud Apophthegma, à
 foemina mutuatam: Olympias
 mater Alexandri, in adolescen-
 tem, qui uxorem formosam qui-
 dem, sed malæ famæ duxerat: *Il-*
le, inquit, non sapit, qui uxorem cu-
lis, non etiam auribus duxit. Quod
 indies accidere videmus non uni,
 cui obijci possit illud: g *species de-*
cepit te, vel quod formam stabi-
lem putares, vel quod veram, quæ
fucata & emendicata erat. Quod
 Sanctus Bernardinus, Ecclesiastes
 Religiosissimus festivè confir-

d *Iure factô e Prov 31*

f *Plant*

g *Gen 13.*

a *Scrib Polit, Chrii. l. 1 c. 4.*

b *Ambr l. 1 de Virg*

c *Petr. archaj. l. 2 dial. 94.*

mat: a puellam deformem, nanam, gibbosam fuisse adstruit, quæ eothurnis, comis adsegitus, dentibus emissicis, vestibis suffultis, ita personam immutarat, ut in oculis proci, gratiam invenerit, & in conjugem à viro nobili adlecta sit. Quæ ubi sub vesperam se exiit, eothurnos, comas, dentes, vestes seponit, maritus respiciens, illam breviorē inuitus, ingenicularem ratus, assurgere iussit, & propius inuitus, nanam, gibbosam, luscā, edentulam, rotundamque mundum muliebrem dimidium uxoris suæ irabacum vicinum reconditum; juxta illud Ovidii: b

— *auris gemmisque teguntur
Omnia, pars minima est, ipsa puella sui.*

Ad dimidium ut minimum se deceptum dictitans, reclamavit. Ne & tu sic decipiare, famam formæ præferre memento, & multò magis animæ, præ corporis pulchritudine spectare; quod Ambrosius inculcat dicens: c *Cûr tu vultus pulchritudinem magis in conjugē, quàm morum requiras? placeat uxor honestate magis, quàm pulchritudine; illa eligatur, quæ moribus Saram referat.*

Tum ne formam aut corporis venustatem omnino contempnibile videatur, addit: *Non possumus reprehendere divini artificis opus, sed quem delectat corporis pulchritudo, multò magis illa delectet venustas, quæ ad imaginem Dei est intus in animo: quam si potissimū in conjugē deligendā spectatis, si mulierem bonam & sanctam nactus*

fueris, familia tua cœlum erit, hic ipse in terris velati beatitudinis quadam perfrueris, teste I clestastico: d *mulieris bonæ beatitudo.* Non dicit mulieris speciosæ divitis, nobilis, sed bonæ. Et visum mulier per virum bonum servabitur. Talem Angelus nutat & deliberanti Ragueli, supra conditione filix suæ ducendum servat: e *Noli, inquit, timere, deeam isti (Tobix) quoniam huic menti Deum, debetur filia tua.*

Illustre ex Japonio exemplum petam Bonzii: qui in conjugem deligendā formam contempnens martyrii laureā donatur, quæ Sacchiurus noster his verbis commemorat: f *Fuit Bonzius ad orthodoxam fidem conversus, quæ antè Paganos in superstitione erudiebat. Is vocatus est Thomas, proque mystæ erroris, institutus veritatis interpres: non diligentiā modò, sed etiam exemplo Ecclesiæ agellum ita illum colebat, ut pulchrè viret, flore retque ejus causā Nexici pietas eoque erat cunctis acceptior quod nihil à quopiam mercedis donive recipiens, ad exercendam tantò magis virtutem, victum sibi labore ac manu quærebat: vetus Christiana, quæ domesticæ vitæ adjutrix esset, oris quamquam monstruosi, quia tamen virtuti erat eximia, in matrimonium ducta. Mirabantur id amici conubium: quibus ille non agris satisfaciebat. Verum Ethnica Dominæ, quæ aliam ei conjugem desiderabat, incredibilis inde dolor exortus: quam ob rem irâ furens imperat minaciter Thomæ, por-*

a S. Bernardin. tom. 4 serm. 36

b Ovid. l. 1 de remedio

c Amb. l. 1 de Virg

d Eccl. 26 & Tob. 6

f Mat. 26, 1, 3 l. 3 a, 244

tosam anum protinus domo
arbet. Quod cum is per Chri-
nam legem negaret sibi fas
es; ad insaniam impotentis Do-
nz declinandam, solum mutat.
m barbarâ calliditate mulier,
mulans ante eam diem ignarum
i, Christianis legibus divortia
phiberi, securo jubet animo re-
care in patriam, ac vetulâ suâ
i. Vix igitur domum redierat
m missis à Dominâ sicariis, vul-
ribus dire appetitus, oculis ma-
busque in coelum sublatis, piè
sum inclamans, haud dubie
odium fidei interficitur. En
omodo vir salvatur & marty-
palmâ donatur, non per mu-
erem formosam, sed virtuosam.
lii primum in conjugè opulen-
m dotem, fundos & census spe-
ant: de dotibus corporis & ani-
i parum solliciti, & sollicitæ,
xi illo Horatii:

*Et genus & formam, Regina pecu-
nia donat.*

t hac tempestate vero verius
omprobetur, quod Lovanii qui-
usdam foribus inscriptum le-
ctur:

L'Amour fait rage,

L'Argent Marriage.

Cum nusquam gentium, connu-
ium depictum aut effectum re-
eriat, per binas crumenas, ast
xpius per duo corda invicem
ooptata. Juvat hic audire Cha-
iassium moentem, atq; his pru-
dentia præceptis instituentem: a
Conjux longè ditior, minimâ
exortâ lite exprobat alteri
tenuitatem suam, & premet il-
lam tyrannide; ut docet muris
& leonis apologus: abroso leo-
nis laqueo, in præmium grati-
a Chartas. de vers prud l 2 c. 12

tudialis rogavit mus, ut filiam
suam in uxorem acciperet: an-
nuit leo, sed nova nupta ad vi-
rum accedens, cum eam ipse
non observasset sibi obviam
procedere, casu pede contrita
est. Quam fabulam utinam quo-
tidiana experientia non verissi-
mam comprobaret, dum non u-
na filia gaudet se jungi juveni o-
pulento, qui postea *b quasi leo*
in domo suâ, ervertens domesticos
suos, uxorem teneram, timidam,
mitem, benignam ungue premit,
peffumat, & vix respirare sinit.
Solerter Themistocles quærenti,
cur filiam homini opulento, sed
improbo in uxorem non daret?
Optimè respondit: *Malo habere*
hominem qui pecuniâ indigeat, quàm
pecuniam, quæ viro opus habeat. Et
hoc parentes non attendunt, rabi-
em non considerant, sed jubar
& exuvias. Ejusmodi inæqualia
matrimonia, ubi ancilla Domino
nubit, toparcha villicam ducit,
pauper divitem: & contra, ut ex
cæco amore nascuntur, ita in mi-
seriarum barathrum præcipitant.
Eleganter Plutarchus. *c Qui se*
ipsas longè ampliores capiunt uxores,
non earum maritos, verùm dotis
mancipia fecisse se nesciunt. Ele-
gantius Martialis: d

Uxorem quare locupletem ducere
nolim

Queritis? uxori nubere nolo mea.
Inferior matrona suo sibi Priscæ ma-
rito.

Non aliter fuerint, femina vir-
que pares.

Non prodest speculum ex auro
gemmisque contextum, nisi for-
mam se intuentium repræsentet;

b Eccl. 4 c Plur l de educata

d Mart. l 8 epig 12

ſc.

fic nec uxoris divitis, est fructus reputandus, nisi genio & ingenio mariti sese accommodet. Macrobius hoc aptum apophtegma protulit: sicut stultus est, qui emptus equum, non ipsum, sed fraxinum, phaleras, ephippia inspicit: sic erat qui uxorem ex ornamento suo, & mundo muliebri aestimat: cui, a

Præter pennas nihil in pavone placebit.

Hoc queritur Hago de Sancto Victore, in libello ad socium volentem irabere: *ducuntur hodie uxores, non causâ fornicationis vitandæ, sed causâ luxuriæ; non causa prælis, sed causa pecuniæ.* Unde Marci Catonis filia junior, cum rogaretur: cur post amissam vitum alterum non duceret? respondit, *non invenire virum, qui se magis vellet, quàm sua.* Quo dicto ostendit plures jam uxorem digitis & auribus ducere, quàm oculis, & animi dotibus. Cum tamen verissimum illud: b

Intolerabilius vivil est, quàm sœmina dives.

Hinc exstat aureum illud monitum: *c Non queramus in uxore pecunias, nec nobilitatem istam exterream, sed nobilitatem ac generositatem animæ.* Sic Booz, ut in sacra Ruth historia legitur, ducturus uxorem, non divitias in illâ quaesivit, sed vitæ probitatem & virtutem, ideoque illi dixit: *Scit omnis populus, qui habitat intra portas urbis meæ, mulierem te esse virtutis.* At quomodo hac tempestate? Filius meus junctus est puellæ, quam tota civitas novit esse mu-

liorem fortæ, pecuniæ, nobilitatis antiquæ, &c. ignorantes illi Ambrosii: *d Qui suavitate querit conjugii, non tam superiore censu ambiat, quàm necessitate non teneat maritates, non manibus ornata, sed moribus.* Offendit plerumque vitum, si uxor nobiliorem noverit, ac opulentiozem. *Quibus incommodis medium ex Ambrosianâ epistolâ colligamus. e Conjugium inter filios nostros componere? quæ utram pares copulandi: sint, an impares? Sed ni fallor, comparas copulandi solent: boves qui jungit ad aratrum, equus ad curram, pares eligit (Circias santerius cum Eucephalo Alexandri, aut generosissimi Principis equo male uni rheda jungitur) ut atas conveniat & forma, ne natura discrepet, nec decoloret divinitas.* Divus August. uxorem, conditione viro parem esse debere comprobat ex eo, *f quod primo matrimonii fundator consortium viri non ex capite formavit, ne viro præferendam putaret, nec a pedibus, ne velut mancipium a servilia abjiceretur, sed ex lateribus.* Quia igitur viro nec Domina, nec ancilla parabatur, sed socius, nec a capite, nec de pedibus, sed de lateribus erit producenda, ut juxta se ponendam cognosceret, quàm de juxta sumptam didicisset. Semper lateri hæreat, non maritus solus deambulet, uxor non sola templum frequentat, sed sanal, sintque, ut ait Paulus, *vir & mulier bene sibi consentientes.* Quod quædam, ut concludam, difficile his verbis testata est, exclamans: An quant

d Ambr. l. de Virg

e Ambr. ep. 66 ad Patrem

f Aug. l. 12 de civ. c. 26

g Aug. l. de Sacram. p. 6 c. 33

a Ovid. l. 6 Fas

b Juven. sat 6

c Chrys. in ep. ad Ephes. c. 3 hem. 20

Ruth. c. 3

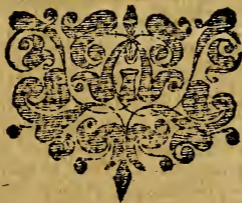

iminis est, priusquam decem
 us ad quinque redigi possint.
 i tamen poterit, si illud Plinii
 veremus: eas inter se arbores
 venienter inseri ac uniri, qua
 ter corticis uniformitatem
 idem anni tempus fructus,
 que consimilis aeroris propè,
 dulcoris, proferre consueve
 quod potiori jure in omni
 nubio observandum est, in
 nisi contrahentium quædam
 ex conformitas sit, tantum
 est, ut fructus uberes, verum
 nisi stipites ac fustes exspe
 di sint. Quare rectè monet
 Chonastius, a non quarantur
 conjuges valde impares anno
 ra numero, conditione, viri
 us, qualitatibus corporis &
 animi. Ex immaturis enim con
 jugibus emanant damna nec
 Chenaf. de vera prud. l. 2 c. 12

pauca, nec parva: ipsorum ta
 bes, abortus, aut prolis infirmi
 tas. Dilapidatio bonorum ob
 inperitiam regendæ familiæ.
 Taceo, quod sicut filii facile suos
 parentes reverentur, cum eos
 vident ætate, prudentiâ, longè
 superiores: ita contrâ, dum eos
 advertunt sibi moribus, mentè
 & mente quasi coæquales, citò
 contemnant. Hinc quod supra
 proposuimus, manifestum est:

Si quæ voles aptè nubere, nube pari.

Ubi enim verò hæc annorum, a
 nimorum, morum atque virtu
 tum æqualitas reperietur, affir
 mare ausim Christum cum ma
 tre suâ talibus nuptiis non defu
 turum, qui aquam omnem in vi
 num convertat, aliaque miranda
 efficiat, ac tandem ad nuptias cæ
 lestes invitet.

EMBLEMA VIII.
Domine si vis, potes. Matth. 8.

QUIDQUID SUPERI VOLUERE PER
 ACTUM EST.

DOMINICA III. POST EPIPHANIAM.

De dominio Dei in creaturas, quod longe è majus quàm
 guli in vasa, ut patet luculento illo Doctoris gentium testimoniò

*b An non habet potestatem figulus laci, ex eadem massâ facere ali
 quidem vas in honorem, aliud in contumeliam?*

- §. I. *c Omnia quaecunque voluit Dominus, fecit in caelo, in terra
 mari, & in omnibus abyssis.*
- §. II. *Quomodo nullus Dominus, nisi solus Deus, d in cujus di
 ne cuncta sunt posita, nec est qui possit resistere ejus voluntati.*
- §. III. *c Dominus dedit, Dominus abstulit, sicut Domino placuit, ita
 sum est.*

a Ovid Metam. 8 b Ad Rom. 9 c Psal. 1, 4 d Jerem. 13 e Job. 1

DOMINICA TERTIA POST EPIPHANIAM.

Domine si vis, potes. Matth. 8.

Heologorum phoenix A-
quinas parte primâ, qua-
stione decima tertiâ, ar-
ticulo primo, hoc impri-
diseentat. *Utrum Deus sit no-*
tabilis quomodo Deus com-
amans? quod nomen ei pro-
e competat? quo vocabulo di-
a essentia, ejusque proprietate
apud nomen exprimantur? Hujus
mâ avidissimos, non vos
d. sed & olim homines san-
ctissimos comperio. Genesis 32.
si factam illam ludicram: In-
rogavit eum Jacob: *Dixi mihi,*
aperis nomen meum? Hujus vero
fisi responsum prastolanti,
p. *Cur quæris nomen meum?*
od tantum abest, ut indicarit,
t. *aperis nomen meum,* & tanquam
omni divini nomine abduceret,
um percunctatus: *quæris ter-*
as de nomine meo? Continuo
ponsum dedit Judicium qua-
nti: *quid est tibi nomen?* & alio
ur. *quæris nomen meum, quid est*
irabile? quin imò adeo mirabi-
adeo ineffabile, adeo inenarra-
le, ut D. Justinus asserat: *b Deo*
mine imponi non posse quod si quis
contendat, summa demencia esse.
od vel in eo divinus Plato cen-
sile videretur, dum dixit: *c D. effici-*
est Deum intellectu percipere, et
ni verò impossibile. Quem ubi
lazianzenus induxit, suam ex-
onit sensum, & sententiam, di-
ens: *d Deum nullis ve. bis explica-*
i poss. quod & alibi confirmat:
a Dionys. de divin. nom. c. 1
b D. Justin apol. 2 c Plato in Timæo
d Greg. Naz. orat. 34

e Certe hoc est Deus, quod cum dicitur,
non potest dici, cum affirmatur,
non potest affirmari, cum definitur,
ipsa definitione crescit. Ut de facto
ostendit Simonides, sicut ab Hie-
rone Rege Siculo rogatus, quid
sit Deus? Diem unum confide-
rationi petiit; tum bievum, tri-
dium, ac tandem id unum re-
spondit: quo plus cogitaret, hoc
plus cogitandum occurrere, ac
verba deesse & nomina, quibus
naturam ejus definiret, aut cir-
cumscribat. Ex quibus omnibus
recte concluditur cum Divo
Thomâ, q. nomen nullum repe-
riti, quod significans ipsum, expri-
mat divinam essentiam, sicut unum
quod est. Tamen ut de ineffabili
nos infantes aliquando effari, & de
Deo nostro loqui possimus, varia
illi nomina, ut docet idem Do-
ctor, h. imponimus ab effectis de-
sumpta, in quibus natura ejus
perfectiones ac proprietates sin-
gulari modo relucet. Atque ita
inquit Damascenus: *i Ipse Deus*
propter ineffabilem bonitatem voluit
de nostris rebus, et nostro modo nomi-
nari, ne sumus funditus notitia ejus
expertes. In quâ materiâ juvat au-
dire plenius differentem ma-
gnum illum Doctoris gentium
discipulum D. Dionysium de di-
vinis nominibus: *k Quidam*
Deum multorum nominum faciunt,
ut cum ipsum Deum introducunt

*e Orat. de fide quest. 20 f Cic lib. de
nat. Deorum g D. Thom. p. 1. q.*

13 a. 1 in corp. b S. Thom. sis

i Damasc. l. 1 de fide orth.

k S. Dion. de divinis nom. c. 1

discipulum:

dicentem: *Ego sum, qui sum, vita, lux, via, veritas. Et cum Sapientes ipsum Deum ab effectibus laudant, ut bonum, ut pulchrum, ut sapientem, ut dilectum, ut Deum Deorum, ut Dominum Dominorum.* Verum enim verò inter hæc tam raulta, eaque varia Dei nomina, unum sibi delegisse, sæpius in sacris literis usurpasse ac inculcasse videtur, quòd perfectiones ejus cumvariè complectitur: nomen scilicet *Domini*. Ita disertè testatur per *Isaiam*: *a Ego Dominus, & hæc est nomen meum.* Unde & *Hieremias cap. 23*: *Hæc est nomen, quod vocant eum, Dominus justus noster.* *Psaltes* verò regius: *b Querent nomen tuum Domine.* Ac tandem subjungit: *c Cognoscant quia nomen tibi Dominus, tu solus altissimus in omni terra.* & *Psalmo* sexagesimo septimo: *Domus nomen est illi.* Quod & inelyta illa bellatrix agnovit, dum dixit: *c Dominus nomen est illi.* In lege novâ hanc nomenclaturam ipse comprobavit, *Joannis* capite decimo tertio. *Vos vocatis me Magister & Dominus, & bene dicitis; sine etenim.* Hoc quippe nomen *Dominus* in se complectitur inexhaustam illam potentiam, à quâ omnia quæcunque voluit fecit. Infinitam sapientiam, ac providentiam, quâ *Dominus* universorum omnia gubernat, attingens eâ sine usque ad finem fortiter, disponit omnia suaviter. Immensam illam bonitatem, quâ omnia conservat, ne in nihilum suum recidant, quâq; se in servos mancipia

a Isa 42

b Psal 82

c Iudith. c 9

d Psal 113

e Esther 13 Sap. 9

sua, adeò munificum, prodigum ac indulgentem exhibet. Denique inenarrabilem illam misericordiam, quâ nos sanguine suo erit & redemit, qui omnes tituli et verum ac solum Dominum manifestò convincunt: omnem ex parte nostram timorem, amorem, venerationem, obsequium, famulatum infimum jure non maximo illi debitum testantur.

Hunc solum Dominum agnovit leprosus, dum illum invocans: exposcit, quod omne diminutum humanum (ut infra videmus) excedit: *f Domine vis, potes me mundare.* Cum illi & quisque nostrum clama potest, quacumque infirmita affectus; *Domine si vis, potes sanare. Domine si vis, potes filium fratrem, maritum curare. Domine si vis, potes me ditare. Domine vis, potes studia, negotia, mercaturam, fecundare. Domine si vis, potes filios meos exaltare. Domine si vis, potes inimicos nostros humiliare.* An in terris mortalium Dominum reperire est, qui quicquid vult, possit? si velit momentaneum ab oriente in occidentem exercitum trajicere, possit; si velit omnia regna mundi debellare, omnes gentes ac populos subjungere possit; si velit classem mari immittere, ventis ac fluctibus imperare, possit. Hoc gentiles nulli mortalium, sed Diis suis affixerunt: *g*

— finemque potentia ex
Non habet; & quidquid Superi
voluere peractum est.

Verissimè *Psaltes*: *b Ego cognovi,*

f Matth 8

g Ovid Metam. l 8

h Psal, 134

*l magnus est Dominus praecur-
sus Deus. Causam subiit :*

§. I.

*nia quaecumque voluit Do-
minus, fecit in caelo, in ter-
ra, in mari, & in omnibus
abyssu. Psal. 134.*

Efert Polidorus Virgilius, a
dū quondam Canutus Rex Ang-
liae, fortè littus maris cum
ambulare, unum aliquem
natorum regis auribus pru-
tem dixisse: Domine mi Rex,
similis tibi? ac digito in
anum intento, Regis poten-
tia, regniq; amplitudinem ex-
commendasse, quod non ter-
modò, sed & maris Dominus
est, ac erratici elementa impe-
ret, Canutus ad hæc subri-
s, in litore confedit, ac mari
rescendenti edixit: impero ti-
buc ne progrediaris, cum ecce
umanus fluctus se in sinum
eis effundit: atque ita exce-
sus, ad affusos anlicos conversus:
inquit, quantum in fluctus
is mihi imperium est? simul-
affurgens Wintoniensem ur-
in ingressus, summam ædera
ubi conspecta Christi è cru-
pendentis effigie, coronam
ri suo detractam, ipsius verti-
mposuit, hoc dignum cædro
fatus: b tu solus Dominus, tu
maris potestati maris, motum
num eius tu mitigas. Nullus
de fluctibus Alexander Me-
g, aut Carolus columnas, ter-
nos ponet. c Tu solus termi-
posuisti, quem non transgre-

a Polid ex chron Germa
b Psal. 88 c Psal. 103

dientur. Quoscumque mare
sapientes, divites, potentes, reges
aut dynastas velit, neminem nisi
hunc solum Dominum agnoscit,
ejusque unius nuntio omnes ja-
ctantur, omnes attentiti exclama-
re cogantur: d Mirabiles elatio-
nes maris, mirabilis in altis Domi-
nus: omnes exanguis ac pallidi
hunc Dominum invocare: e Do-
mine salva nos, perimus. Ille dixit
f Mari: tace & obmutesce; & in te
confringentur fluctus tui. Ille
imperavit ventis & mari, & facta
est tranquillitas magna. Ejus solius
nutu, mare velut pavementum pe-
dibus Petri se substravit; ut muri
crystallini, dum Israëlita sicco pe-
de transissent, stetit.

A facie Domini tanti, fugere se
posse credebat Jonas; sed Domi-
nus satellites alatos immisit: g
Dominus autem misit ventum ma-
gnum in mare, & facta est tempe-
stas magna. Donec tandem servili
timore percussus dixit: Dominum
cæci ego timeo. Si fugero h in ex-
tremis maris, illic tenebit me dexte-
ra tua. Emittes in me ventos de
thesauris tuis, & venti ad mare
obedient tibi. Hoc aliquem Hispa-
niarum Principem modestè edo-
cuit B. Aloysius: i dum anno
ætatis suæ quarto decimo, adle-
ctus in Ephebum honorarium Ja-
cobo, Philippi II filio, illum
etiam tum parvulum è fenestra
prospectantem, cum ventus ve-
hementiori flatu incesseret, Jaco-
bus puertiliter indignabundus: k
hem vente, inquit, impero tibi ut
molestiam mihi exhibere desinas.
Tum Aloysius, qui proximus ad
d Psal. 92 e Matth. 8 f Marc 4
g Ion c. 1 h Psal. 138 i Virg Cæ-
parius in vita B. Aloysii l. 1 c. 7
c Beyerlinac apoph. tit. Deus,

stabat.

stabat, opportunitate usus: *potes*, inquit, *Domine, homines tuis d. & tuis obediētes nascisci, in elementa autem solius Dei, & supremi Domini imperium est, cui & te parere oportet: nec minus sapiens alterius etiamnum pueri regii responsum.* a Cūm Philippus II. venatum ivisset, assumpto secum filio Philippo III. Puer ut vidit derepentē pluviam ingruere, parentem comiter rogavit, ut imperaret nubibus desuper ne pluerent. Rege respondente, hoc superioris potestatis esse, ille his intellectis, qui de patris potentia plurimum inaudierat. Quid inquit, mi Pater, rem tantillam præstare non potes? Quid si majorem postulassem? Jam planè te nihil posse comperio.

O magne Rex, Elementa b omnia *serviunt tibi: Hic facit in fornace Babylonica ignem, quasi ventum toris flantem: hic facit tot invictos martyres, prunas, ut rosas calcantes. Hic terram, quam tribus digitis appendit, sustinet, & quatit: c qui respicit terram, & facit eam tremere.*

Omnia demum paucis complexus, qui dixit, *d tu fecisti cælum & terram, & quidquid cæli ambitu continetur, Dominus omnium es.* Ubi præclare Lessius observat: *e ex eo, quod ipse omnia condidit, colligit ipsam esse dominum universorum, & cuncta in eius ditione & potestate esse posita.* Hinc laudabilis ille mos in Ecclesia, ut Dominica II. post Epiphaniā sub introitum *missæ*, decantet il-

a Ian Erithzei exempla. tom. 3. §. 74.

b Psal. 118

c Psal. 103

d Est. c. 13

e Less. de perf. div. l. 10 c. 3 n. 18

lud Psaltis regii: *“f Omnis adoret te, & piallet tibi, psal dicat nomini tuo Domine. Jubilate Deo omnis terra, &c.”* ut quidam soleret observa quod Cæsar Augustus suo tempore imperasset, ut ex singulis partibus universi orbis, homo unum se Romam mitteretur, qui partem terræ, ex civitate sua desumptam, ad populum adferret. quæ ex terra portio undique collecta, parvulum collem excrevit, quem, tempore Christiano, dedicatum templum, Domini II. post Epiphaniā. Atque propter, Ecclesia cantat hoc: *omni terra adoret te, &c.*

Sed parum est, Deum rebus animatis, aut etiam irrationalibus dominari, in creaturam rationalem potissimum sibi dominium vindicavit, ut ingeniosè vertit Gregorius Nyssenus Gen. 2. in creatione mundi, & d taxat nomen *Dei* in sacris paginis reperiri, *in principio creavit Deus cælum & terram. Dixit Deus fiat lux: dixit quoque Deus, fiat firmamentum. Dixit autem Deus, fiant luminaria: et verò ubi creatura rationalis efformanda est, quam primum Domini nomine usurpavit: b formavit igitur Dominus Deus hominem: & paulò post tulit igitur Dominus Deus hominem.* In quæ verba Augustinus in nullo modo rixare arbitror, nos aliquid, & magna aliquando monere, quod ab ipso divini hujus exordio, usque ad hunc locum nunquam positum est, Domini

f P. Nicasius de S. Terese en recuei

questions curieuses c: 2 q. 1

g Apud Lipoman. in Gen. c. 2

h Gen. 2

i Aug. tom. 3 l. 8 de Gen. ad lit. c.

us; sed tantummodo Deus; nunc
 ro, ubi ad id ventum est, ut ho-
 in paradiso constiteret, eum-
 e per præceptum operaretur, ita scri-
 a locuta est: & sumpsit Do-
 nus Deus hominem, quem fecit.
 ac rectè Psaltes: a Domine Do-
 nus noster, non divitiarum, non
 ni, non exercituum Dominum
 impellat, sed nostrum. Et Apo-
 stolus Thomas, qui viderat eum
 tentis ac fluctibus imperantem,
 a tamen vocat Dominum ma-
 , qui ambulat super pennas ven-
 rum. Viderat eum mortuos su-
 tantem: non tamen has voces
 arpar: Dominus vivorum & mor-
 tum, perceperat in morte ejus,
 rrendam illum terræ motum,
 em & lunam tenebris involvi,
 a tamen exclamat: Dominus
 ræ, cœli & siderum, &c. sed
 Dominus meus, & Deus meus.

Atque ut re ipsa in hominem
 animum exerceret: c Talis Do-
 nus Deus hominem, & posuit eum
 paradiso voluptatis, præcepitque
 dicens, de ligno scientiæ boni &
 li ne comedas. Cui præcepto,
 m quidam opponerent: si ar-
 r bona, cur fructus veritus? Si
 la, cur in paradiso collocatur?
 curri potest solidissimè hoc
 vi Salviani responso: d quia
 summa Justitia, voluntas Dei

Quare servus domi manet;
 a dominus vult. Quare comi-
 ur? Quia dominus vult, &c.
 e de caula serpens, qui erat calli-
 r cunctis animantibus, dixit: cur
 cepit vobis Deus? non verò cur
 cepit vobis Dominus? Nam hæc
 quaestio interimit; & respon-
 n in promptu: quia dominus

est. Quod absolutissimum supre-
 mi numinis dominium Augusti-
 nus insignissimè oculis subjiciens
 e homo, inquit, positus sub præcepto.
 audivit à Domino Deo: noli tan-
 gere. Quid? hanc arborem. Quod
 est enim illa arbor? Si bona est, qua-
 re non tango? Si mala est, quid
 facit in paradiso? Prorsus ideo est in
 paradiso quia bona est; sed nolo tan-
 gat. Quare non tango? Quia obe-
 dientem te volo, non contradicentem
 servum. Serve audi prius domini jus-
 sum, & tunc jubentis disce consilium
 Bona est arbor, sed nolo tangas. Qua-
 re? Quia ego dominus sum & tu ser-
 vus. Hæc tota causa est. Atque
 hæc de causa posset Deus Domi-
 nus præcipere, ne quis carnem
 aut lacticinia degustaret, sed pane
 & aqua assiduè victitaret, quia
 vult, quia habet amplissimam
 & illimitatam potestatem præ-
 cipiendi & vetandi; posset, inquit
 Lessius, f præcipere omnia ope-
 ra bona nobis possibilis. Unde
 omnia sua consilia posset facere
 præcepta, & imponere nobis
 omne genus austeritatum, &
 pœnitentiarum, jejunium, cili-
 cium, chameuniara, flagella-
 tiones, & alia hujusmodi usque
 ad nostri peremptionem. pos-
 set vetare omnes commodita-
 tes & recreationes sub peccato
 mortali. Et hæc omnia; ut S. Am-
 brosius ait; non proposito ullo præ-
 mio. Quod autem in nos servos
 ac mancipia ejus, tam severum
 dominatum non exercent, hoc
 solius bonitatis ac indulgentiæ
 est. Ex qua piissima considera-
 tione primus existit fructus uber-
 rimus, quanto affectu & prom-

a Psal 8 b Ioan: 20

c Gen: 2 d S. Salvian: de provid

e Aug in Psal 70 post medo

f Lessius de pers Divin. l. 1 c. 1 n. 4.

pritudine domino adeo benigno ac munifico, ejusque mandatis; quæ verè gravia non sunt, mercede in super magna nimis propositâ, obtemperandum sit.

Gen. 39. in servum venditus Joseph, Potiphari viro principi in aula Pharaonis: invenitque Joseph gratiam coram Domino suo, adeo ut totius domus curam, & agros horrea, prædia, penora, cellas, gazophylacia, suppellectilem omnem auream, argenteam, omnes denique facultates suas ei committeret, eumque non ut mancipium, sed ut filium, ut animam suam amaret; sed ut erat eleganti formâ, infamis lupa in agnum oculos conjecit, at fascinare nequivit: verum servus, in tam sui amantem dominum fidelis, sic liberè prolocutus est: b
 „Ecce Dominus meus, omnibus
 „mihi traditis, ignorat quid habe-
 „at in domo suâ, nec quidquam
 „est, quod non in meâ sit pote-
 „state, vel non tradiderit mihi,
 „præter te quæ uxor ejus es, quo-
 „modo ergo possum hoc malum
 „facere; & peccare in Dominum
 „meum? & Euro ocyus aufugit.
 nunc ô homo! Domini Dei tui in
 te beneficia creationis, conserva-
 tionis, redemptionis, propria na-
 turæ & gratiæ, gloriæ & regnum
 æternum compone, & quoties pec-
 candi, hunc dominum offendendi
 sese offert occasio, dic cum Jose-
 pho: quomodo possum hoc malum sa-
 cere, & peccare in Dominum meum
 Inflammat nos ad hoc B. Hugo
 Victorinus de artha animæ: anima
 mea considera mundum, respice ea,
 quæ in eo sunt: quoniam omnia tra-

didit (omnia serviunt tibi) dilige
 ergo Dominum, à quo tantum de-
 bita es. Quoties mensa benè instr-
 etæ accumbis, pisces, carnes, frug-
 apponi cernis, dic cum Josepho
 ecce Dominus mens omnia hæc
 mihi tradidit, quomodo ergo possim
 malum facere & peccare, gula ac crap-
 ulâ in Dominum meum? Quoties
 revisa aut vinum tibi funditu-
 dic cum Josepho: ecce hæc omnia
 mihi tradidit: quomodo potero
 mulentiâ & ebrietate peccare
 in Dominum meum? Quoties cap-
 vestiarias, vario vestimentoru
 genere oppletas intueris, a
 splendide indueris, dic cum J-
 sepho, ecce &c. quomodo pote-
 ro superbia aut fastu peccare in Do-
 minum meum? Dum arcas au-
 & argento confertas intueris, d-
 cum Josepho: ecce Dominus meus
 &c. quomodo possum avaritiâ,
 pauperum despectu peccare
 in Dominum meum? Hæc cogit-
 tione armatus Antistes Smyrne-
 sum Polycarpus, & dum exquisi-
 tis propositis tormentis urger-
 tur, ut Christum Dominum ejus
 raret, & idolo thus adoleret, i-
 trepidè respondit: jam octogin-
 sex annis serviivi Domino Deo
 meo, & nihil mihi mali fecit, qu-
 modo sergo potero eum negare
 ludere, abjurare, & offendere?

c Sgrius in vita 26 lap.

S. II.

Quomodo nullius Dominus, nisi
 solus Deus, in cuius ditione
 cuncta sunt posita, necesse
 qui possit resistere ejus
 voluntati. Esther c. 13.

Superbos ac magnificos dom-
 nandi titulos, non tolerando:

mortales sibi arrogarunt. Sa-
 perfarum Rex epistolam,
 iam ad Constantinum Impera-
 rem dedit, sic exorsus est: *a Rex
 regum Sapor, particeps siderum,
 ceter solis & luna, Constantino, sa-
 tem plurimam.*

Major longè insania existit
 regis Bisnagensis *b c* qui saluta-
 tur: *sponsus bonæ sortis, magna
 provinciarum Deus, Regum
 potentissimorum Rex, omnium equi-
 vium Dominus, Magister & Do-
 cter legi nescientium, trium Impe-
 ratorum Imperator, omnium qua vi-
 , conqueritor: conqueritorum Con-
 quator; quem octo mundi partes
 tuunt: Eques, cui nemo par, &
 ceteris eorum quorumque debellator
 phantorum venator, Dominus
 entis, Austri, Septemtrionis, Oc-
 entis & maris. numquid titu-
 um fatis? si libet addamus elo-
 rum seriem, quam Soldanus in
 his præmisit in hunc modum.
*almander omnipotens ante Car-
 ginem, Dominus Jordanis, Domi-
 Orientis, Dominus Beth'eem,
 ninus Paradisi, Præfectus inferni
 cinus Imperator Constantinopo-
 , Dominus ficus, Dominus quæ
 & luna meant; Protector primi
 rdotis Ioannis; Imperator, Rex
 um, Dominus Christianorum,
 eorum, Turcarum; Amicus Deo-
 . Non multò aliter Solyman-
 nostro Cæsari scripsit his ver-
 : *Carolo V. Imperatori semper
 gust. Belge, Coævus Soliman,
 ictrici nobilissimæque Ottoman-
 im profepiâ ortus, Imperator
 arum, Rex Regum & Dominus
 inantium, Imperator Trapezun-
 Mascellin. 1:17***

Iarricus tom I. rerum Ind.
 Nierenb. different, æterni & temp.
 Drex. prodrom. c. I. §. 11,

*tinorum, ac Constantinopolitanorum
 Dominator mundi, & terra domi-
 tor, &c. quid vultis amplius? ò
 abjectissimos dominatores, verif-
 simos vitiorum ac scelerum suorum
 servos, quos ubi supremo
 Domino collibitum est, fortunis
 omnibus exuere, regno ac diade-
 mate spoliare, ad extremam ino-
 piam redigere, vivâ exutos, ad æ-
 ternos inferorum carceres, & ser-
 vitudinem acerbissimam ablegare
 potest. O miseros Dominos, qui
 ne pilum album, nigrum facere,
 qui ne guttæ pluviam cælo elice-
 re, aut solis radium evocare; qui
 ne herbæ incrementum dare, qui
 ne cubitum stature, imò ne mo-
 mentum vitæ adjicere valent.
 Exemplum ingens dedit Clothari-
 us Francorum Rex, qui dum
 febri correptus in fatali lectulo
 decumberet, in has voces prorup-
 pit, *e vah, quid putatis? qualis illa
 Rex ecclesiæ, qui sec tam magnos
 reges interfecit? nostri Clothari,
 quis ille sit? audi Paulum docen-
 tem: f hic Rex regum & Dominus
 dominantium.**

Quisquis mortalis Dominus
 hic titulos ambit, & magno im-
 pendio ditiones, ac dominia sibi
 comparat, audiat Ecclesiam per
 orbem universum indies ingemi-
 nantem: *tu solus Dominus, tu
 solus altissimus.* ille enim simpli-
 citer Dominus est, qui neminem
 supra se, omnes infra se habet:
 qui nulli servit, & omnibus domi-
 natur: nam si subicitur vel uni,
 licet cæteris imperet, non est ab-
 solutè Dominus, sed Dominus
 simul & servus; qualem se profi-
 tetur Evangelicus ille centurio

e Baron to 7 ann. 363 Greg. Turon
 hist. Franc. l. 4 f. 1 Titm, 6

Infra se habens milites, & supra se ducem ac Imperatorem, sub cuius potestate est. Secundò qui alicujus eget, non est verè Dominus, ex quo probat Augustinus Deum esse solum Dominum: a ille quippe nostrâ servitute non indiget; nos verò dominatione illius indigemus ut operetur & custodiat nos; & ideo verus & solus est Dominus. nam si nobis indigeret, eo ipso non verus Dominus esset, cum per nos, ejus adjuvaretur necessitas, sub quâ & ipse serviret. batque ideo ait, Deum ab æterno mundum condere noluisse, ut ostenderet se nulla creatura egere; & in illud Psalm. 69. dixit Domino, Deus meus es tu, quoniam bonorum meorum non eges; ille, inquit, non eget nostri, nos egemus ipsius; ideo verus Dominus. nam tu non valde verus Dominus servi tui, ambo homines, ambo egentes Deo. si autem putas egere tui servum tuum; ut des panem, eges & tu servi tui, ut adjuvet labores tuos. uterque vestrum, altero vestrum indiget, itaque nullus est verè Dominus. Accedit nullum posse dici Dominum rei, quam alter pro arbitrio illi eripere, destruere ac annihilare potest. Quod morali documento pulchrè Philo in illud Levit. quia terra mea est, c probat Deum solum rerum omnium esse Dominum ac possessorem; homines verò earum tantum habere usumfructum ad vitam, non autem dominium: hinc liquet ait, nos alienis uti possessionibus, nec gloriam, nec divitias, nec honores, nec imperia, nec aliud quidpiam vel corporis,

vel animi proprium, nec ipsa quidquam hæc juris & domini nostri, possidemus; sed usumfructum dum vivimus, habemus solum; Dominium juxta supremum Dominum est: ubi observa prædia, fundas, ac fundos hæreditarios, pastulen, leen-goederen vocitari. quæ bona ad usum concessa ac in tuata. Sape risi, inquit Chrysostrmus, & legens testamenta dicenti ille quidem agrorum, & domorum Dominium habeat; usum verò eius: cum omnes dumtaxat usum habeamus, dominium nemo volumus, nolimus, aliis cedemus quo quidem sensu dixit Horatius irridens eos, qui secus opinantur & loquuntur. e

— tamquam

Sit proprium quidquam, puncto quæ
mobilis hora

Nunc prece, nunc pretio, nunc
nunc sorte suprema

Permutet Dominus, & cedat
altera jura.

Sic quia perpetuum nulli datur
usus, & heres

Heredem alterius, velut unda
pervenit undam.

Patet, nulli dominium, sed usum
cumque brevissimum competere, s; Quare vir Ecclesiasticus
tæ integræ ac famæ laudabilis,
funere comitis Hollandiæ, Domini
sui, panegyrim ad populum
habens rectè dicebat: Dominus
noster comes Hollandiæ mortuus
Charissimi, orate pro eo. fuit hæc
res & brevissimo tempore habens
quos ususfructus & redditus annuos
quos jam amisit, & secum sum
non potuit: si modò haberet ali-

d Chysostr. hom. 2 ad pop.

e Horat. l 2 ep 2

f Thomas à Kemp. in hospitali p

g Marchant. Dom. 8 post Pent.

a Apg. l 8 de Genesi ad litt. c 11

b Lib. 12 de civit. c. 17

c V. Gen. in Levit. c 25 v 23

mentia hereditaria bona, maxime si convenient. Hæc cogitatio istas arrogantæ deiecit, hæc elaspitus alas succidit, hæc Dominos mundi, multis titulis pagorum ac prædiorum illustres, in conspectu altissimi, demissionem, obsequium, & servitutem docet.

Insignia Toparcharum ac dominorum per Flandriam, Hanoniam & Artesiam consului, & el ex etymo colligere est, quàm alius stabilè dominium: unus dominus de la Tour. Alter Dominus de Rollegben. Dominus in Leenen. Dominus de Sottegen, uorum, qui se verum Dominum stat, timendum ne audiat: aulte nac nocte. Vis scire unde er-Domiri? Dominus de la fosse. Dominus de Kerckhove. Dominus de Beau rien &c. hæc quisquis animum dimiserit, quantumvis vltis terris & regionibus dominetur, dicet cum Propheta: b Domine, quia ego servus tuus; ego servus tuus, & filius ancilla tua.

c Rex Ptolomæus semel Inum unum ex 72. interpretibus rogavit: quid sibi optimum in visse? respondit ille: si cognoscas, noniam Deus mortalibus dominetur. optimum enim est subditum Deo, & d mortalem non paria eo sentire, in cujus manu, regna titulos dare ac eripere.

Elegit Deus Davidem opilioem, in Regem Israël: Samuel iabum à statura, & vultu protum, extemplo unxisset in Rem, sed prohibens Deus: e ab i eum, inquit, ne respicias vultu

a Luc: 12 b Psal: 135

c Beyerlinck theatr. tit. Deus

d 2 Mach: 9

e 1 Reg: 16

tum ejus. quid causæ Domine? cur obsecro mi Deus abjecisti virum regno tam dignum? ut constet ejus solius nutu pendere, conditione humiles, an sublimes simus. tam nihil promeritorum potest jactare, qui Princeps, qui Rex aut Cæsar nascitur, quàm qui mendicus aut mancipium. non opus ipse peccaverit, aut parentes ejus. Honores Deus, & opes, cæteraque vitæ illustriora commoda dignis indignisque promiscuè dilargitur, cuique dividit sua dona, prout vult; ut merito Rex magnus exclamet: f quis sicut Dominus noster? suscitans à terra inopem, & de stercore erigens pauperem, ut collocet eum cum Principibus. Ita esigit David servum suum, & suscitavit eum de gregibus ovium. ita quotidie hunc eligit senatorem, illum factorem, hunc Cræsum, istum vult Irum. suâ quisque sorte contentus vivat, prout ei Dominus conferre placuit.

g Sigismundo Imperatori annis compluribus famulus fuit, qui sæpiusculè sorti suæ gravissimè indignabatur: b rem indignam esse, servos optimè meritos, tam parum liberaliter haberi; in eos tantum spargi munera, qui jam antea opibus affluerent, cæteros tot annorum servitio exhaustos, vix ullis unquam munusculis hilarari: præposteram hanc esse liberalitatem, quæ in vasa jam plena se effunderet. Inaudiit Cæsar se ab aliquo suorum perstringi: ut ergo dicacitatem hominis mitissimâ oburgatione corrigeret, & os satis importunum ob-

f Psal: 112 g Casp. Peuc. in Chron.

h Drex de conform. volant. l. 5. c. 12. §. 8

strueret, hoc ingeniosè commentus est: pixides duas parari iussit consimilis omnino formæ ac magnitudinis; & illam quidem auro, hanc plumbo impleri, pati tamen pondere præcepit. Jamque accersitum hominem humanius affatus: ut scias, inquit, non mihi benefaciendi animum, sed tibi gratiam accipiendi beneficia defuisse, en tibi duas has pixides, utramque plenam, unam auro, plumbo alteram, tu jam liberrimè quam velis, elige; alterutra tua est: ea enim quam abdicaverit, proximo cuique dabitur. Ergo age, res tui arbitrii est. Hic miser æstare modò hanc, modò illam pixidem curiosissimè contempleri, jamque istius, jam & alterius pondus manu explorare, sed æquissimum deprehendere, nec ullum auri aut plumbi vestigium reperire. Sic incertus & anxius diu deliberare, & nihil magis quam plumbeam pauperatam perhorrescere. Arrecto demum animo, velut si auream fortunam jam manu teneret: Augustissime Imperator, inquit, hanc retinebo. retine bis ait Cæsar hanc ipsam, & tibi gratias ages si potuisti non errare. Protinus aperta est pixis, quæ cum plumbum exhiberet, Imperator occasionem nactus; vides, inquit, tuæ paupertatis causam mihi homo, non mihi, sed divinæ providentiæ adscribendam? hinc tibi non Cæsar, sed supremi Domini voluntas defuit; si is annuisset, te divitem effecisset. quod magnus ille Imperator & Dominus vult, hoc fieri necesse est, ut verissimè Aug.: „ Nihil sit in istâ totius

Aug, in sent apud S, Proph'

creaturæ amplissimâ quadâ immensâque Republicâ, quod non de summi Imperatoris aulâ aut jubeatur aut permittatur. "Quar qui miratur hunc principem, hunc servum, hunc nobilem, hunc agristem, hunc divitem, hunc inopem, hunc doctum, hunc fatuum; descendat cum Hieremiâ in domum figuli, in hac officinâ noſcet, in hac scholâ discet: b ecce sicut lutum in manu figuli, sic vos in manu meâ. Sicut enim lutum non potest dicere: cur me fecisti sic, nec nos Deo dicere possumus cur nos fecisti pauperes, ignobiles, rudes, infirmos; illos verò divites nobiles, sapientes, validos, & fortes? cur verò Jacob elegit, Esau odio habuerit: cur unum latronem in gratiam receperit, non alterum; cur Petro dederit gratiam quam vidit fore efficacem, non Judæ, dicemus Dom. 19. ubi de prædest. Pluribus hoc dominium Deo explicat Apostolus, similitudine eadem juris, quod figulus habet in vas fictile: o homo tu quis es, quæ respondeas Deo? id est, qui à Deo factorum rationem exigas? numquid dicit figmentum ei, qui se finxit: quid me fecisti sic? an non habet potestatem figulus luti, ex eadem massâ facere aliud quidem vas in honorem, aliud verò in contumeliam? " ubi ostendit manifestè Deum habere tantum juris & potestatis in singulos homines, quantum figulus in vasa fictilia: imò longè perfectius, ut doctè Lessius ostendit. d unde sicut figulus potest vas fictile efformare capax, elegans,

b Hieron c 18

c Ad Rom 9

d De pecc, divi l. 10 c, 3^a, 19

blitum ut mēsa regis imponatur; amphoras, quæ vino, balsamo, aliisque pretiosis liquoribus seruiant; sic & alios urecos effundere potest, quæ ad alia infima & ardua ministeria seruiant: ollas, ut coquendis cibis igni imponantur: & uti hæc, & illa conferre, ita & frangere, & abjicere potest; nec potest ullum vas conuertere de injuriâ, aut dicere, cur tecum agis? ita, inquit gratissimus Theologus, Deus in singulos homines, imò in omnes creaturas jus habet, ut eas conservet, vel erimat, & in nihilum redigat, iis utatur ad splendida vel ad abjecta; omnes prosperis, vel exercet adversis, nec quisquam potest queri de injuriâ, aut rationem factorum exigere, cum & creatura omnis à Deo magis dependeat, quàm lumen à candelâ, dii à sole, intellectio & volitio animâ, visio ab oculo: & sicut pondus in aëre suspensum assidue teneri debet, & si vel ad icumculi dimittatur sibi, deorsum cadit: ita tota creaturarum universitas omnipotenti dextrâ tuâ continuo in esse, & naturâ teneri debet, ut si vel ad momentum moveris manum tuam, statim in nihilum suum corruet, & velut umbra peribit. Ac proinde ratione summæ hujus dependentiæ creationis, ac conservationis, dominium Dei in nos perfectissimum existere quis ambigat? a sicut enim omnia ab ipso essentialiter dependent, ita quoque essentialiter ei subjecta sunt; quò autem magis est alicui subjectum & ab eo dependens, eò majus jus & domi-

nium hoc in illud habet: sic et homo majus dominium habet in actiones sibi subjectas &c.

Felix itaque & ter felix, qui se totum uni gratiam Domino mancipavit, illud regii psaltis usurpando: *b O Domine, ego servus tuus.* atque hoc servus ille ecclesiæ Domino carior, quò rarior: Etenim ut Ambrosius observat: *c facilis vox & communis videtur, sed paucorum est: satis enim rarus, qui potest Deo dicere, tuus sum.* totus quantus sum, tuus sum, & omnia mea tua sunt, facilis vox & communis videtur: totus tuus sum, *d voce non corde vester servus, id omnes literæ loquuntur: at si verbo læsus sit, si adversitatis turbo irruerit, passiones totum sibi subdunt: d venit ira & dicit, meus est: venit tristitia & dicit, meus est:* atque adeò roties dominos mutat, quoties suis subditur passionibus. unde rectè concludit Ambrosius: *qui plures Dominos habet, non potest uni dicere: Domine Iesu, tuus sum.*

Sed posthac inter paucos censeri volo, atque dum vivam, tam in prosperis quàm adversis identidem ingeminabo: *e Domine ego servus tuus.* unde tametsi certissimè possis me laudare, si aliter visum Domino meo, ac Deo meo, fiat ex Domini voluntate. Quin imò, si confirmatam hætenus per annos plures, per omnem vitam auferre placeat sanitatem, dicam ex animo: *e Dominus deus dicit, Dominus abstulit.*

b Psal. 113

c Amb in Psal. 113 serm. 23

d Ambr. cit

e Job 1.

§. III.

Dominus dedit, Dominus abstulit: sicut Domino placuit, ita factum est. Job 1.

Potentissimus ille vir, cui erant septem millia ovium, & tria millia camelorum, quingenta quoque juga bouum, & quingenta asinae, ac familia multa nimis, horum omnium se usumfructum, supremum verò dominium apud Dominum universorum collocatum sciebat; hinc ubi nuntio uni loquenti, alter & tertius & quartus supervenit, & boves & asinas & camelos & oves & pueros ab hostibus erepta, ac igni cœlitus immisso consumpta omnia audivit, ac denique omnes filias ac filios turbine irruente, ruinâ domus oppressos percepit; hoc aureo pronuntiato fidelis servus supremum dominium agnovit, dicens: *a Dominus dedit, Dominus abstulit; sicut Domino placuit, ita factum est.* Columnam habetis, quæ vos inter omnia adversa inconcussos ac instabiles reddat. Si filiam aut filium unigenitum eripi contingat, hoc in promptu sit: *Dominus dedit, Dominus abstulit.* Si turbo aut grando frugibus calamitatem inferat, *Sicut Domino placuit, ita factum est.* Si miles agros vastet, prædia & horrea incendat: *Dominus dedit, Dominus abstulit.* In hoc Iobum æmulatus. S. Remigius Rhemensis Præsul: præviderat hic maximam annonæ caritatem in annum proximum; eam ob rem, magnam frumenti copiam collegit alendæ plebi. At ex his ipsis, quorum bono id fa-

cere vir sanctus constituit, homines potulenti & projectæ auidici fuerunt, qui inter pocula cererent: Senex noster Iubilæus (erat jam ultra quinquaginta annos Sacerdos) eequid in animo habuit an novam urbem condere? quæ sibi volunt tot acervi tritici? an nonam videtur velle comprimere. His invidiæ facibus incensiforas provolant, ignem horreorum subjiciunt: videamus (inquiunt) quàm avidè famelicam Vulcanum Cererem sit devoraturus. Audacissimum hoc facinus, mox celeris nuntio ad Rhemigium Antistitem defertur: ille continuo equum ascendit, & omni festinatione pergit ad incensos tritici manipulos. At ubi advenit, jam flammæ per omne frumentum diffuderant, nullâ vi amplius sopiendæ. Quid hic faceret afflictissimus Præsul? num se harum rerum dominum mœrore conficere, aut insanè lamentari, aut diras omnes in auctores deprecari pergeret? Hoc fecit, equo descendit, & quia hyems erat, incendiaria quæ proximè licuit, tamquam se calefacturus accessit, dixitque: *Semper bonus est focus, præsertim seni.* Et illud Iobi sereno fronte repetiit: *b Dominus dedit, Dominus abstulit; sit nomen Domini benedictum.*

Domus tua incendio deflagrat, non tantum omnia tua pericunt; sed & te ipsum perdis: que stibus & ejulatibus repleas omnia mortem tibi imprecaris, & penitentiam infers. O sædam & imbecillum in homine Christiano ignaviam! Sanctius illi & fortius, qui & domo & omnibus

illis, Domino gratias agunt, ei dedit; & in summo bono eam reponunt. a Non multis hinc annis eximius Iuvenis Dominus, è Parthenico Beatæ Virginis ætu, cum ex agro reversus, & equum & quidquid in eâ chari pretiosi habuerat, fortuito incendio absumi vidisset, consilium inops, mox in genua prostratus: b Dominus, inquit, deus Dominus abstulit; sit nomen Domini benedictum.

Fuit qui equum alterius usus immo davit per hebdomadam, & mensuram, per annum: tantum absente amico, equum repetit & reduxit. Quærit hic iter factus, ubi equus? respondit fatalis, Dominus abstulit. quid habet hic, quod conqueratur? An iuriarum illum arcessere audeat, cui gratiæ amplissimæ dantur? Si Deus subtrahat ea, quæ quæsitus est concedere, vitam, valetudinem, facultates; atque ideo quis talia sibi adempta conqueratur; iustissimè Deus reponderit: nihil tibi debeo, quod tamen dederim; tu merissimam tibi gratiam, dona mea sunt gratuita: nunc illa subtraham, ut scias à me fuisse, nec me quidquam tibi obligatum. Hactenus te liberalis fui, si nolim esse amplius, quâ lege contra me agas? c An non licet mihi, quod tu facere? amice, non facio tibi iniuriam. Hanc Domini nostri ætatem Augustinus explicans: abstrahit nobis aliquando; inquit, que necessaria sunt; & atterit nos, ut sciamus, quia Pater & Dominus est.

a Drex rosa virt. p: 1 c. 13. §. 7.

b Job 1.

c Matth. 20

d Aug. in Psal. 62.

Pater liberaliter donans, & Dominus pro arbitrio repetens. Fatale regis Assueri edictum Mardocheus audiverat, quo omnis populus Iudaicus à minimo ad maximum ferro aut flammis perimendus erat, quid agat? orationem famuli Dei audite: e O Domine Rex omnipotens! In ditione enim tua cuncta sunt posita, & non est qui possit resistere tua voluntati. Dominus omnium es. Dominus vitæ & mortis es, tu mortificas & vivificas, in manu tuâ sunt omnia. Novi virum aspirante fortunâ prædivitem, postea jactatum obdebita, in carcerem conjectum, vitæ ereptum, omnia fisco addita; quid hic agat uxor? f Franciscam Romanam imitetur, quæ post viri exilium, bonorum jacturam, ac universæ domus moerorem, non modò constantissimè toleravit; sed gratias agens cum beato Job, illud frequenter usurpabat: Dominus dedit, Dominus abstulit; sit nomen Domini benedictum.

Similitudinem ab ancillâ petamus: hæc ut moris est, cum sub solennia cubile expurgasset, non modò mensas ac sedilia, sed & pavementum tersum ac politum reddidisset; postliminio reversa, lutulentis pedibus omnia sordidata conspiciens, tumultuari in pueros petulcos ac petulantes, protervas voces conjicere, rixari; dum Paterfamilias dissidium heram inter & ancillam percipiens, ubi statum quæstionis agnovit: ego, inquit, aliquos amicos isthuc induxi. quid ubi altercandum? hinc ancilla sibi ignosci petit, dicens: nesciebam Dominum illic

g Esther c: 3 f Brev. Romo

G 5

fuisse,

fuisse, & ilicò conquescit, quia Dominus fecit. Nunc quæro cur filia indignatur, dum formæ venustatem ac pulchritudinem omnem Dominus variolis, gangrenâ aliove morbo aut malo dēturpat? Recordetur quia Dominus est: Formam Dominus dedit, Dominus abstulit. Atque ita in adversis omnibus sentiendum est, *asi erit malum in civitate quod Dominus non fecerit.* (peccatum si exceperis) quare quidquid adversitatis evenit, scias à Domino volente vel permittente fieri. Augustinus hoc adstruens b *Non fit aliquid*, inquit, *nisi omnipotens fieri velit, vel sapendo ut fiat, vel ipse faciendo.* Quare si bellum irruat, *Dominus est*: si paupertas quasi vir armatus ædes irrumpat, *Dominus est*: si agmen morborum te tuosque invadat, *Dominus est*: si tempestas exurgat, tuas merces mari demergat, & naufragio deperdat, *Dominus est.* In quo nihil illustrius, quàm quod de potissimo Hispaniarum Rege Philippo Secundo annales commemorant: c *qualem hic, quàm vastam, quàm instructam classem adornavit, ex apparatu colligere est: quadriennium integrum in classis hujus fabricam variis in provinciis labor incubuit: Antverpiæ, Dunkercæ, Slusæ tanto studio ædificatum, ut ne nocturnum quidem aut sacratis diebus operæ intermitterent. Missi quoque Gedanum conquistores emendis ratibus; nec segnius in Hispaniâ puppes, sociosque navales Rex collegerat. Naves quæ ex Hispaniâ solverant, quique & quadra-*

a. Annot. 3. b. Aug. in Enchirid. c. 96
c. Strad. decas 2. an. 1488. D. A. Bar-
gend. mundi-lapis lyl. c. 44.

ginta supra centenas erant: ex numero centum & decem armata, nonnullæ septingentarum que amplius vehium, cæte commeatus ac necessitatum subsuavebant; hominū alia octingentos, millenos alia, tormer verò duplici ordine quadraginta aut quinquaginta, quorum in niversum millia duo & quingenta promiscua magnitudinis. Prefectò non denfor hispidiorque sentibus suis histrix adversus cum latrantes canes instruitur, quàm crebra hæc tormentis, minax moles, suis undique milibus communicabatur. Adhænavantæ, navalesque socii septem millia & quadringenti, quadraginta novem. Militum octo decim millia & octingenti quinquaginta septem. Præterea dynasti proceresque Hispani ducenti & que viginti. Milites voluntarii trecenti, quinquaginta quatuor cum horum famulis servitiisque sexcentis viginti quatuor. Denique ex Religiosis familiis Sacerdotes, quique aut ad ægros curandos, aut ad militum licentiam manus iniectione coercendam aut ad alia classis ministeria adhiberi solent, sexcenti sexaginta novem. Atque ad eò in classis navigabant homines, viginti octo millia ac ducenti nonaginta tres. Naves ipsæ & altitudine & robore castellis pares, ligna quinque in crassitudinem palmorum, contra quamvis communium tormentorum injuriam. Ex indicio Maduli vulgato constat, in classis fuisse ad quatuordecim millia centam & septuaginta cados vini. Cætera hinc conjectare in arduo non est. Secum mensuræ

ona universæ classi provisâ
 morum quoque, præter quæ
 les quisque gestabat, ingens
 ad quemvis casum. Tuborum
 giorum millia septem: bre-
 rum mille; hastæ altiores &
 ennes totidem: ligones &
 odvis instrumentum pro fossor-
 us septingentis congesta erant.
 rrus præterea, carri, funes, te-
 ræ] & quæcumque necessaria
 erant, aut videri poterant.
 m tanta hæc moles, tertiâ
 tembris die, exortâ repente
 npestate, circa Hiberniam ad eò
 jecta, dissipata, hausta est, ut
 rum dumtaxat binum spatium,
 e supra triginta perierint, amissâ
 ad millia decem hominibus.
 eteræ in Norwegiam, aliæ aliò
 atæ; quædam longè ad eò profe-
 e, ut ne famâ quidem umquam,
 idquid de iis compertum sit.
 quid ad hæc tanti moliminis
 ut & Princeps Philippus: *In
 nines, inquit, armaveram, non in
 um; & verò ex animo ago gra-
 s divinæ Majestati, cujus à libe-
 i manu tantâ in potentia, virium
 e circumdatum mihi video, ut a-
 m rursus in mare classem educa-
 non dubiè possim. Neque multum
 erre arbitror, quòd aqua decurrens
 quando intercipiatur, dummodo
 s, ex quo fluxerit, salvus sit. His
 tis calamum resumit, & eam
 m quâ cœperat tranquillitate
 ltus, ad scribendum redit. Nihil
 iis quæ Dominus abstulit com-
 otus; de iis verò quæ reservâ-
 , & Dominus dedit, gratias egit.
 Documento & nobis relicto, si
 ominus multa auferat, uti eum
 e suo: gratias illi agendas esse,
 dd aliquid nobis relinquat.
 are concludo cum Hierony-*

mo, qui illud Psalmi; *Subditus
 esto Domino: sic vertit: Tace Do-
 mino, ne tumultueris, vel te op-
 ponas Dei imperio, sed patienter
 teras, quidquid accidat ab eo.*

§. IV.

*Servite Domino in timore &
 amore. Psal. 2.*

Socordiam, imò perfidiam hæc
 nostram acerrimè perstringit
 Cyprianus: a ipse de servo tuo exi-
 gi servitium, & nisi pro arbitrio
 serviatur flagellis verberas, fame &
 siti & carcere affligis, ac crucias:
 & non agnoscis Dominum Deum
 tuum, cum sic exerceas dominatum.
 Enumeravi suprâ servos, b ob
 capum malè assum, ob levem
 injuriam, ob vitrum fractum,
 morte mulctatos fuisse; c calix
 frangitur, mensa subvertitur, verba
 resonant & aqua tepidior sanguine
 vindicatur: tu verò cum indies
 gravissimis sceleribus, & flagitiis
 divinas leges & jura violas, non
 agnoscis Dominum Deum tuum,
 cum sic exerceas dominatum. Si
 supremus Dominus ita in te a-
 nimadverteret, quemadmodum
 tu in servos tuos, in pœnas non
 satis unus esses. vel hujus Domi-
 ni nomen, ad eò terribile S. Julia-
 no Anachoretæ fuit, ut S. Ephrem
 referat, cum ex opportunitate
 Juliani codicem in manus sum-
 pisset, in quaque paginâ verba
 aliquot deleta advertit; hæc super
 re Julianum percunctatus, quid
 codicem ad eò corrupisset, & ver-
 bis aliquot erasis imperfectum
 sensum reliquisset? ingenuè fas-

a Cyprian. l. 4. epist. 9.

b V parte 1. Dom. Sexag. §. 2.

c Hieron. epist. 22.

fus, omnibus hisce locis exaratum fuisse nomen *Domini*, quod quoties legeret, lachrymis aspergeret tam ubertim, ut profusus delerit. quàm promptum, quàm expeditum, quàm molestum à tuis exigis famulatum? & cum servos conditionis humanæ, tui consimiles (nisi quod Deo fortè gratiores) tibi velis obsequentes: cur tu Domino tam segniter ac otiosè obtemperas? Hoc S. Ignatius dicto, a ruborem fratri incussit: quem cum fortè segnius in opere manuali deprehendisset: cui, inquit, servis frater, cui Domino hoc opus famulatur? cumque ille Deo Domino respondisset, subiecit Ignatius: si humano Domino adeò segniter servires, tolerandum esset; at summus ille Dominus aliud à nobis obsequium jure suo sibi deposcit; etenim si *b Dominus ego sum, ubi est timor meus? ubi famulatus? ubi servitium? ubi observantia præceptorum?* Lugendum, inquit Chrysostomus, & verè lugendum est, *presentis vite tempus.* ut quid hoc sanctissime Præsul? si *ethnicus perturbationem præceptorum Christi videret, nescio an ullos alios ita contrarios præceptis judicaret?* si ethnicus aut idololatra leges Domini Dei nostri videret, & nihilominus luxum vestium, temulentiam, libidinem Christianorum cognosceret: profectò Turcas sui Alcorani, aliosque barbaros legum ac rituum suorum longè Religiosiores fateretur, quàm dura, quàm ardua præcepta, quàm difficile observata, reges ac Domini terreni suis subditis impo-

nunt? Dominus noster. Quæ levia, quàm amplâ mercede propositâ? ancilla, famulus obli-
vum culpam domo exturbatur
quid ni Deus nos coelo? c Gu-
lielmus Dux Saxonie in aulâ
bebat hominem vetustæ stirpis
qui vestem, prout nunc ferè mo-
gestabat; hunc Princeps affatu-
ne recuser gratificari: Sartore
adi, & ex optimo panno te jub
meo sumptu, sed more meo ve-
stiri, & scissas has vestes depon-
at ille: cur non, inquit, illustriss-
me Princeps, pro meo me arbitrio
vestiam? & cur, inquit Prin-
ceps, pro meo te arbitrio non au-
lâ submoveam? Potiori jure, su-
premus Dominus: tu tuæ te ar-
bitrio superbè convestire, tuæ ar-
bitrio lascivire, tuo te arbitrio
ingurgitare, mandata meâ præte-
rere non vereris; cur pro meo
arbitrio non aulâ hac meâ cele-
sti exturbem, quam tanto pretio
tibi comparavi? Quod ne con-
tingat, illi Domino nos totos
corpus & animam, omniaque
nostra in perpetuum mancipem-
mus, qui ut toti sui essemus, tant
nos emit. Quod pro epilogo in-
culcat S. Hildebertus, in prosâ de
natali Domini: *sexta feria fortiter
dimicavit: prima sabbathi trium-
phavit, sub his armis actum est pro
caussa tua, pugnatum pro libertate
tua, triumphatum pro gloria tua.
quid itaque reddes huic advocato
tuo, pro tam magno negotio tuo?
magnum quidem est pretium, quod
impendit pro te, sed parabile est, &
ad manum habes, quod postulat de
te: postulat enim ne auferas ei jus
suum, postulat ne alieno Domino
assignes servum suum. jus ipsius*
c. Drexel, Trismegistus C. I. F. S. 3.

a. Ribad. in vita 3 I, l. 111.
b. Malag. 2.

anima tua est, servum illum corpus
 um est: jus suum fecit animam
 am, quando pro eâ posuit animam
 am. Servum suum fecit corpus
 um, quando pro eo in mortem tra-
 didit corpus suum; tanto sibi compa-
 risit totum te (ut totus totis mem-
 bris ei servias.), Attende igitur,
 quid exigit à spiritu tuo, quid à
 corpore tuo; utraque servo suo.
 dilige eum ex toto corde tuo, &
 solum est, quod exigit à spiritu
 tuo. impende totum te membris
 suis, & solum est, quod exigit
 à membris tuis. Caligaverant in
 morte oculi sui, ut averterentur,
 ne viderent vanitatem oculi va-
 gi, oculi tui. convisiisque & bla-
 phemiis patuerunt aures suæ, ut
 non obturarentur, sed paterent
 ad clamorem pauperis, aures sur-
 dz, aures tuæ. felle & aceto po-
 ratum est os suum, ut loqueretur
 veritatem & iudicium, os men-
 dax, os tuum. extensa sunt in
 cruce manus suæ, ut extenderen-
 tur inopi, manus contractæ, ma-
 nus tua confixi sunt clavis pedes
 sui, ut dirigerentur in semitas
 rectas, pedes distorti, pedes tui.
 angustias mortis pertulit corpus
 suum totum, ut hujus corporis
 membrum fieret putridum cor-
 pus tuum. ecce, quæ Domino Deo
 placent in te, pro quibus emit
 te, quæ postulat à te.

Fecit hoc integerrimus Domini
 mulus Franciscus, a qui omnes
 corporis, animiq; facultates, sen-
 s omnes, totumque se ejus ser-

a. Bonav. in vita.

vitio tantâ observantiâ mancipa-
 vit, ut vel nomē Domini sui in sche-
 dulâ repertum non modò attolle-
 retas veneraretur, sed insuper non
 servili, sed filiali amore ad extre-
 mum spiritura promptissimè illi
 Domino obsequeretur. Ita nolim
 vos servili timore in obsequium
 Domini illius flectere, quem re-
 gius psaltes omni bonitate, suavi-
 tate ac mansuetudine eximium
 deprædicavit: ut rectè antonoma-
 sticos, *lieven Heer* nuncupetur.

b Quoniam tu Domino suavis &
 mitis.

c Quoniam suavis est Dominus.

d Suavis Dominus universis.

e Confitemini Domino, quoniam
 bonus.

f Laudate Dominum, quoniam
 bonus.

g Gustate & videte, quoniam
 suavis est Dominus.

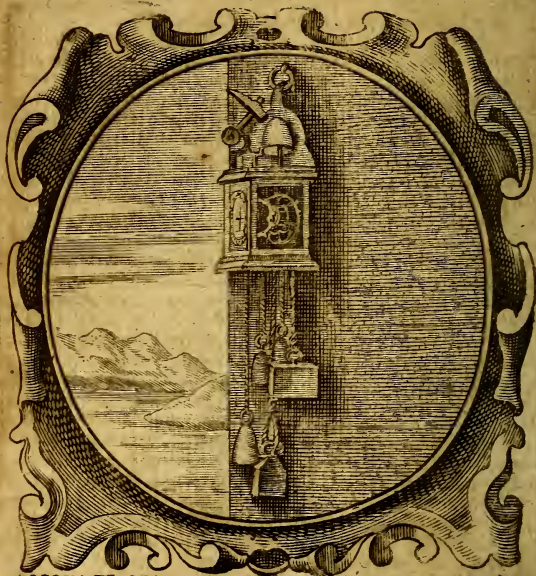
cujus vel nudum nomen seraphi-
 co Francisco, omni melle, ac sac-
 charo suavius. de eo enim refert
 D. Bonaventura, cum nomen Do-
 mini (nam de nomine JESU
 postea agit) in psalmis occurre-
 ret, præ suavitatis dulcedine labia
 sua lingere videbatur. Talem de-
 nique sibi suavissimum expertus,
 & nobis futurum describit Am-
 brosius, dum in extremâ cum
 morte luctâ, fiduciâ bonitatis ejus
 fretus. exclamavit: *Mori non ti-
 meo, quia bonum Dominum habu-
 bemus.*

b Psal 85 e Psal 99.

d Psal 144 e Psal 107.

f Psal. 134 g Psal. 33.

EMBLEMA IX.

Motus magnus factus est. Matth. 8.

NEC MORA NEC REQUIES

DOMINICA IV. POST EPIPHANIAM.

MOTUS MAGNUS, quin imò perpetuus peccatoris conscientiam exagitat, quæ operosi instar horologii noctes diesque interturbat, nec sinit conquiescere.

- § I. Ac primum quidem ut graves horologio malleorum ictus, ita conscientia peccatorem a siduo verberare pulsât, & gravissimos ictus infligit.
- § II. Atque ut ferrati dentes hæc inquietant & rodunt, hæud aliter, b vermis eorum non moritur, qui vivis dentibus conscientiam arredit.
- § III. Hac denique machina quandoque insperatè viros armatos, variasque larvas exhibet: at, quod longè terribilius: & personæ tristes illis apparentes pavorem præstabunt.

Virg. 5. *Geoid.* b Marci 9. c *Joan.* 76.

DOMI

DOMINICA QUARTA POST
EPIPHANIAM.

Motus magnus factus est. Matth. 8.

Nemo quisquam, ut ego quidem cenſeo, hic exſpectat, ut de materiali aut phyſico maris motu diſtinctionem inſtituam, a ſed convenienter ſub quâdam metaſicâ motum maris ad motum entis traducam: motus quippe agnus factus eſt, inquit S. Thoſas, *quia commota ſunt mentes*. hoc ad propoſitum noſtrum diſtus vates illuſtravit, dum conſcientiam & cor impij *emare ferens quid quieſcere non poteſt*; appellavit. Quemadmodum enim, inquit Dionyſius Carthuf. *Mare tempeſtuoſum & fervens, inquietum, turbulentum & ſubverſivum eſt navigantium: ſic homines pravi & Impii ſemper turbulenti ſunt corde & animo inquieti.*

Verum enim verò ne hæc ab extremo mari longior petita ſimilitudo videatur, nec omnes mare viderint, aut indies oculis animoque obverſetur; in horologio quod omnium oculis auribusque percipitur; & plures etiam circumferunt, perturbata conſcientiæ; ac animi inquieti motum magnum, nec non perpetuum comprobo.

In horologio quopiam, quid non rotarum; quid non malleorum, quid non funium; quid non erratorum dentium, quid non gravantis ponderis? diu no-

ſtugue e nec mora, nec requies, motus perpetuus, ſic tamen ut omnes malleorum ietus, rotarum circumvolutiones, ferratorum dentium collisionem ac ſtroidorem, ſonum campanarum, motum omnem, unum infernè grave pondus impendens exagitet. Hoc inquieti animi vivum Symbolum, reæ conſcientiæ verum ſimulachrum eſt: unde David queritur: *ſi non eſt ſanitas in carne meâ à facie iræ tuæ, non eſt pax offibus meis, miſer factus ſum & curvatus, uſque in finem: tota die contriſtatus ingrediebar.* Causam noſtris, cur omnia hæc mala unum Davidem exagitent? Pondus peccati conſidera: *quoniam inquit iniquitates meæ ſupergreſſæ ſunt caput meum, & ſicut onus grave gravatæ ſunt ſuper me.* Hinc fit ut peccator factus ſit ſibi metipſi gravis, ac primo quidem.

e. 5. *Maieid, c. 37*

§. I.

Conſcientia peccatorem aſiduo verberare exagitat, & acerbiffimos ætus infligit.

DE conſcientiâ dixit à ſcripto-ribus profanis unus aliquis: *ante peccatum eſt frangulum, poſt peccatum eſt flagrum.* Sacri vatis oraculum eſt: *multa flagella peccatoris.* Inter hæc autem flagella à Doctorebus numeratur mala conſcientiæ, quaſi

a S. Thom. in Marc. c. 4.

b S. Thom. in Matth. c. 8 c. Iſa, 57.

c Dionyſij Carthuf. in Iſa, 57 verſ. 48

g Scaſca. Epit. 27 Pſal. 32.

continuo tot ictus infligens, quot pudoribus, mœroribus, timoribus exercetur. a Xenophon sentit pudorem & conscientiam, potentissima ac præsentissima esse facinorosorum. hominum flagella. Ambrosius hunc noxium tortorem assiduo verberantem, è noxis nasci solitum asserit: *b unusquisque, inquit, suis peccatis flagellatur: gravia enim delictorum pondera, gravis criminum verbera, sicut onus gravatur grave, & infligunt anime cruciatus.* Obtingit itaque non paucis facinorosis talis ultio, qualis Heliodorum templi Hierosolymitani expilatorem obruit. 2 Mach. 3. *circumsteterunt eum, & ex utraque parte flagellabant sine intermissione, multis plagis verberantes.* Ita passim vapulant à domestico carnifice, gravius in animo, quam rei in cute. Chrysostomus conc. 4. de Lazaro: *scortator, adulter, aut fur non modo cum accusatur ipse, verum etiam cum audit alios eadem ausos accusari, ipse sibi videtur flagris cedi: alius quidem vocatur in jus, hic verè flagellatur: quia quod reo carnifex, id peccatori est conscientia; hoc discrimine, quod ille mortale corpus feriat ac laceret, hæc immortalem animam sub flagellis, sub ictu habeat, idque sine intermissione, motu perpetuo; quod pœnæ genus longè acerbissimum est: quid enim acerbius effingi, quam c*

Nocte dieque suum gestare in peccatore testem,

Occultum quatiante animo tortore flagellum?

Severos Catones, rigidos Rha-

a Xenophon 5. Cyropaed-

a Ambros. in Psal. 104. c. Iuv. Sat. 13.

damantes, quandoque pueris ipsas parentes pædagogos præficiunt sed ubi adoleverint, aliquando ferulæ manum subducunt; eju modi Pædagogum etiam viris senibus Deus præfecit. Epictetus audi: *Parentes nos pueros pædagogos Deus autem jam viros conscientiam custodiendos tradit.* Hic oportet non arguit, inceptat, corripit, corrigit, monet, minatur, flagellat assiduo; quid ni animus semper trepidet, nunquam quietus, *semper in motu, semper in metu?*

Nesciebat justus homo, quid esset timere, quid esset tremere, quid esset motus perurbata conscientia: injustus dicit magistrâ conscientia, quæ Deo ambulanti ad auram pomeridiam, & quæreati, d. *Adam, ubi es?* respondit: *vocem tuam audivi in Paradiso, & timui, eò quòd nudus essem, & abscondi me.* suavis erat, amica erat & vox Dei paterna: paradisu erat sedes voluptatis, nec in eo accusator aut iudex auditus; ac duas tamen illas voces blandulas: *ubi es?* quasi fulmine ictu tremit, fugit, abscondit se; cum sam rogatus, hanc prætexit: *quia nudus eram.* Falleris; heu falleris, non quia nudus eras, sed quia peccator eras, & quia pædagogus ille importunus instanter accusabat, redarguebat, increpabat. Chrysostomus: *e quare dic oro, quare timuit? quoniam videbat sibi trucem stare accusatorem, conscientiam dico; neque enim alium objugatorem habebat, & testem peccatorum, quam unicum illum, quem intrinsecus circumferebat.* Ab isto Pædago, ab illo truci accusato-

d Gen. 3 e Chry. 98 hom. 17 in Gen.

timere doctus, & omnes porrididicere. Gen. 4. ubi crudeliter fraticidio Cain sceleravit manus, timor & tremor venerunt per eum. *Vagus & profugus* exit in terram *Eden*, hoc est; interprete Hieronymo, in terram instabilem, fluctuantem. Tremulerat pes, tremula magis contentia; verè *motus magnus* in anno illius erat, in quo nulla res, cui solum ipsum tremere, fundamenta terræ nutare videtur: & profugus quocumque fugit, quam sedem stabilem, nusquam fugium reperit. Philosophus ita homine impio: „ a multis sedis sepe fugit, sed quid prodest, si non effugit? sequitur ipse curget gravissimus comes, veremis, equis, rhedis aufugias, post equitem sedet atra cura.

Annis abhinc non multi; vir cuples ac potens, facinus quodam admiserat, quod prodere & confessarii auribus committere morte & damnatione pejus dubitat; agitabat tamen mens hominem, & conscientia ad virus commendandum extimulabat. Inauferat forte Antverpiæ pro conatione, neminem teneri ea peccata confiteri, quæ memoriâ exderant: hinc nihil non molitus, peccatum illud è memoriâ describeret. Ivit per varia votatum genera, scelerata sceleris accumulans, vel ut antiquum obrueret, vel ut novis conscientia tumultibus, vetus ille multus, quasi clavus clavo pelletur. Sed frustra omnia. Abit exteras Regiones, quasi sci-

psum relicturus esset in Belgio, sed cœlum non animum mutat, qui trans mare currit.

Igitur animum fluctuantem ad studia appellit, quæ totum hominem petunt, ut sunt Mathematica, astrologica, & his affines disciplina, sed & hæc frustra. Audit tandem peccata contritione deleri, & ad opera bona tamquam ad sacram anchoram confugit, dormit in cinere & cilicio, multa in pauperes erogat: nec sic animus conquiescit. Quid agat? quo portu fluctuantis animi jactatio desæviet? non alio quam fœdæ mortis interitum. Itaque rhedam conscendit: domum, quam funestæ tragœdiæ locum designarat, reperit, occurrit de viâ nostris patribus unus aliquis, quem ex rhedâ conspicatus, rogat, ut currum conscenderet, vincitque recusantem importunitate. Pater de Deo, divinisque rebus sermonem injecit, & inter cætera ad confessionem dilapsus est; tetigit ea hominis ulcus, qui stomachabundus, quid ais, inquit? unde me nosti? cui pater, nusquam, inquit, te vidi, sed nos de more ejusmodi sermones miscere solemus; & si quæ in re opera meæ eges, præsto sum. juvenis, inquit ille; sed quid si confiteri renuam? ratus pater cedendum tempore pio dolo hominem capit, spondetque se missâ confessione remedium allaturum. Arripit ille conditionem, ad acerba quæque se abjicit. Pater cum domum appulisset, jubet epulum instrui, & se hilaritati dare, quæ maximè egebat nocte illâ decretoriâ. Postridie quædam puncta ruminanda dedit, ad excitandam in Deum

Seneca de tranquill.

Crambecius de studio perfecti, lib. 2 cap. 2.

fiduciam; tum examen conscientie, non ut confiteatur; sed ut in memoriam reducat & de singulis doleat. Denique in vicinam sylvam educit, rogatque num bene conscientiam discusserit, & ne quid forte praterisset, quarit ex illo quoddam, per atrociam quaque dilabitur; tandem illud ipsum, quod angebat, attingit: ubi perturbatur miser: & illud, illud inquit, est truculentum, infandum, quod eloqui non audeo. Tunc pater, jam, inquit, confessus es, neque pluribus opus, nisi ut cetera prodas; fecit, & onere illo levatus, animi quietem invenit. Frustra. ô peccator, qui lethale virus in animo geris, locum mutas, fugis ut saucius cervus, jaculum infixum circumferens, aut ut scitè Justus Lipsius advertit. *a Ut ii qui febriunt, jactant se inquietè, lectum mutant; ita nos qui fomitem mali circumferimus, & celo affectum percussi, frustra illud motu & discursu sanare volumus.* Quisquis fornicationem, quisquis adulterium, quisquis odium, quisquis occultum crimen animo fovet, quisquis injusta bona possidet; pupillos oppressit, vel cujusvis lethalis noxæ fomitem circumfert; frustra obscurum cubile, frustra violatum thorum, frustra parietes sceleris conscios decernat, frustra contubernium laxi, frustra ædes sacras fugit, frustra eleemosynas donat, frustra in terras exteras commigrat, ut illic partis fruatur, & securus vivat, frustra ad solaria, frustra ad caveas, frustra ad extimas mundi plagas recedit, ut hanc plagam avertat,

b se non effugit, sequitur ipse, urget gravissimus comes vinctus Deus; qui ubique imminet; finit conquiescere.

c Darium cum omni exercitu suo ad eas angustias Scythæ rigerant, ut avem, ranam, talpam cum fasciculo telorum subintendo, laceessere ausi sint: nequam hinc evades, nec manibus nostris te subduces, sed hinc scilicet, ô Darius confingendus, nisi rana fias, ut hanc aquam eltranare possis; vel talpa ut subterram exitum quæras, aut avet ut extra teli jactum avoles. *d* ô miseram peccatoris conditionem, nec sic vindicem Dei numerum effugere, nec ullibi stabulum reperire stabulum valet, ubi curus delitescat: etenim quaproderit verti in alitem, cum propheta dicat: *d si ascendero caelum, tu illic es?* quid confestim instar talpæ inferiora terræ, in ad inferos penetrasse? nam *descendero in infernum, ades.* Quis juverit instar ranae aut piscis extremum maris inhabitasse? Nam *si sumpsero pennas meas diluculo, habitavero in extremis maris; illi manus tua deducet me, & tenet me dextera tua.* Ut meritò excomet: *quò ibo à spiritu tuo; & quò à facie tuâ fugiam?* Ubique tremens ac tremens, nusquam quietus, nec domi, nec foris, nec lecto, nec in convivio, diu neque stans exagitur. Vivacissimum coloribus Aureus Orator peccatorem vagum depingit: *e obambulat inquit, amarum accusator circumferens conscientiam, cum se*

b Seneca de tranquo.

c Salvian an mundi 2536 d Ps 13

e Chrysof. con: I de Lazar.

a Lipsius de constant. l. I c: 2

ipsius iudicio damnatus, nec
 vel ad breve tempus respirare:
 & in lecto, & in mensa, & in
 & in domo, & interdum & no-
 & in ipsis frequenter somniis, hæc
 uitatis simulachra videri, ipsius
 Cain vitam vivit gemens, ac
 ens super terram. Idem patien-
 & qui rapinam exercent, & qui
 de lucrum faciunt, & ebriosi, &
 mma, quotquot in peccatis vi-
 : neque enim ulla ratione ju-
 am illud potest corrumpi mune-
 s. Ita inter pocula, inter men-
 inter exteris nationes, Lu-
 i animus assiduè fluctuabat,
 s hæc voces sæpe auditæ sunt:
 ere nunc bene, sed quid postea?
 t sese irrito reponeret, fru-
 Cain primus edificavit civi-
 m, cujus vallo seipse cinge-
 cujus muro tueretur, cujus
 is obductisque repagiis fe-
 suos metus excluderet; ho-
 intra moenia est, in animi pe-
 talibus habitat. Ita indies do-
 tico metu, intestino tumultu
 oque turbantur omnia, &
 nvis sit foris pax, domi tamen
 bellum est; a quo nec in ur-
 nec in solitudine, nedum in
 nasterio requies, ubi terra
 ta est, ad quam rei asylum &
 fugium habere consueverunt.
 morabile sanè est, a quod
 bas Sabbatius narravit: Sica-
 à patratâ per summam im-
 mitatem innocentis pueri ex-
 meliori radio à Deo illustra-
 , quò scelus occultum melius
 arer, religiosæ vitæ rigorem
 habitum ab Abbate Zafino pe-
 , & impetravit: jamque per
 nes severioris disciplinæ gra-
 Pratum Spir c. 166 Zehelner vermis
 conscientia pag. 316.

dus, magnis passibus ad virtutem
 gradiebatur; cum ecce scelus
 temper animo obversans, extur-
 bat hominem è Monasterio: pue-
 ri enim voces semper in auribus
 ejus infonare illud videbantur:
cur me occidisti? nec sinebat, ut
 auctor ait, *una hora conquescere?*
 quare semper tremens ac pa-
 vers, tanti cruciatus impatiens, è
 monasterio excessit, urbem in-
 gressus Diopolim, in carcerem
 conjicitur, & capite plexus est:
 adeo nusquam securum latet sce-
 lus. Judici humano, quandoque
 se latebris, fugâ, vel astu surri-
 piunt nocentes, sed conscientia
 carnificem nusquam effugere, aut
 securè latere queunt. quod ethni-
 cus disertè testatur: *hæc est se-
 cunda peccanti pœna* (inquit Seneca)
timere semper & expavescere,
*& securitati diffidere. Potest nocenti
 contingere, ut lateat, latendi fides
 non potest: quia latendi etiamsi fa-
 cultatem habet, fiduciam non habet;
 tuta possunt esse scelera, securi non
 possunt.* Rationem hanc reddit
 Jobus: *esonitus terroris semper in
 auribus illius, & cum pax sit, insi-
 dias suspicatur.* Vos ego compello
 peccatores, ubi subitum ma-
 lum occupavit, ubi pestis vici-
 niam invasit, ubi mugire toni-
 trua, micare fulmina, quis non in
 animo tumultus exoritur? ad nu-
 peros illos, licet leves terræ mo-
 tus, quàm graves conscientiam
 concussationes; qui tremor, quis
 pallor, sceleratos non exagitavit?
*d Hi sunt, qui trepidant, & ad
 omnia fulgura pallent.*
*Cum tonat, exanimes primo quos-
 que murmure cœli.*

b Seneca epist. 97 c Job 13
 d Juven Sat. 13.

Ex horum numero quondam fuit Caligula, de quo Suetonius: *a* ad minima tonitrua & fulgura connivere, caput obvolvere, ad majora verò proripere se è strato, sub lectumque condere solebat: ira nusquam securæ esse scelera possant; & quamquam multos fortuna liberet poenâ, metu tamen neminem; adeo verè ille dixit: *b* *bruta possunt esse scelera, securæ non possunt.* quamquam quid eò tonitrua & fulmina adduco, quæ peccatorem teneant? quid *sonitum* *terroris*, aut *armorum* dico? levius quid Judæis jam ante Deus induxit: *c* *dabo pacem in cordibus eorum, terrebit eos sonitus folii volantis, & ita fugient quasi gladium: cadent nullo persequente.* quod quàm verum sit, Ægyptii quoque commonstrarunt, quando cum Rege suo Pharaone, obstituta perfidiæ dederunt poenas, quas Sapiens describit: *d* *unâ castenâ tenebrarum omnes erant colligati; sive spiritus sibilans, aut inter spissos arborum ramos avium sonus suavis, aut vis aquæ decurrentium nivium, aut sonus validus præcipitum petrarû, aut mugientiam valida bestiarum vox, aut resonans de altissimis montibus Echo, deficientes faciebant præ timore. O formidolosos Ægyptios! quis ex nobis trepidet ad sonitum saxi cadentis, ad mugitum vaccæ, ad lene murmur aquæ, aut ad sibilos Zephyri, & volucrum suaves cantus? quem terreat, ad has cantilenas suavissimè resonans Echo? & hæc omnia merissima fuere Ægyptiis terribilissima. Appositè omninò Chryf.:*

a Sueton. c. 50 *b* Seneca epist. 97
c Levit. 26 *d* Sap. 17

e talis est peccantium consuetudo, omnia suspecta habent, ut bras tremunt, omnem strepitu timent, & quemque existima contra se venire; & aliis alia desipientibus, sibi ipsis conscii, cogitant illos de se sermocinari. *f* *lis res peccatum est, nullo argente prodit, nullo accusante condemnat, pavidum facit & timidum peccatorem.* Testis hic mihi: *g* *ram infelix Cain, qui quemque stimans contra se venire, queri somnis qui invenerit me, occidet* unus in orbe Adamus erat, ille parens, ab eo nil timendum; verba sunt hæc formidantis conscientia, & ut Ambros. observat *g* *torquebat eum suorum conscientia peccatorum. latebat miser tremens, & cum adhuc percussor esset, ipsa se injusti vita cruciat* quo cumque oculos figeret, omnia in se armari credebat. Nam si *h* *capio credimus, ubique exagitantur post fraternam cædem, h & c* oculos in terram deiceret, cor se serpentes veneno, leones dentibus, unguibus urfos, tauros canibus, calcibus equos, ipsam celum, ac superos extrema sibi tentare imaginabatur.

i Bestus apud Plutarchum eum patrem obruncasset, diuque solus clam fuisset, ad coenam vocatus, nidum hirundinum hastâ jecit; rogatus à presentibus insolentiam facti: non auditis, inquit, hirundines falsa de me vociferari, & testari me esse patrem interfectorem? mirati, qui acerrant, hunc sermonem ad regem

e Chrysost. hom. 8 pop. Antioch
f Gen 4 *g* Ambros. in psal. 35
h procop. apud Corn. in 4 Gen. v. 9
i plor. de fera Numinis vindicta

alerant : Bessus captus & sceleris convictus , pœnas luit. Enim non falsum illud : *a sonitus oris semper in auribus impii* , omnia tuta timent , numquam condescunt. *b* Artemon homo inbibissimus , semper leſticâ veſatur , & domi confideas , duos vulos scutum supra caput gere jubebat , ne quid ex alto decens , aut improvisotelo feriret. *c* Dionysius Syracusanorum annus , tonsoris metu , tondere suas docuit , nec his adultis tum est ausus committere , sed dentium juglandium aut nuputaminibus , barbam sibi , & illos aduri jubebat ; lectum , nisi castra , latâ fossâ cinxit , in eum se ligneo ponte adducto reſiebat. *d* Sic Clearchus Ponticus Tyrannus , somni tempore penſis in morem , se in arcam deſcebat. Argivus Aristodemus sili portâ , scalis subtractis galarrum in morem , se in superſis coenaculum abdebat. Hi ex os , domesticos , propinquos citi , omnes homines fugiebant , ne usquam tati latebant , nec sub ſto ut Caligula , nec sub scuto ut Artemon , nec in Insulâ ut Dionysius ; nec in arcâ ut Clearchus , nec in summo & inusitato canali ut Aristodemus ; ubique seſentem obmurmurantem , & cunctis silentibus clamantem conscientiam asportabant , quæ nonurnam quietem interturbabat. *e* statatur Chrysoſtomus : *e incorruptus index conscientia cum adversus hominem exurgit* (quando autem non exurgit) *clarâ voce cla-*

mat & accusat : & in noctis silentio gravius obmurmurat , & ipsa silentia terrent : habet & conscientia , ut horologium , suum tintinnabulum , suam campanulam , quæ dormientes excitet , vigilantes terreat. Ferdinandus primus Imperator mirè dilectabatur horologiolis *f* affabrè factis & rotundatis ; erat ei magnus horum numerus , & artificiosa varietas. Fuit ut animi gratiâ loquaci hoc auro mensam oppleret , non ingratum aulicis spectaculum unus inter colloquendum sagaci manu , unum ex horologiolis raptum in caligas abdidit ; obliquo id oculo advertens *g* *Crasar* ; in hominem non severius animadvertit , sed vario sermone distinuit , dum sonorum illud aurum intra latebras loqueretur. Erubuit miser , & quod occultum esse crediderat , *clarâ voce clamat* . *g* *accusat* : Imperator quidem incolumem dimisit , sed hoc pro aculeo reliquit monitum : *timorem spe longe vehementiore esse affectum* . Vitam innocenti Abeli clanculum Cain eripuerat , Deus sermonem cum illo instituit *g* & ait Dominus ad Cain : *ubi est Abel frater tuus ?* id se latere respondit , & vel sic scelus latere posse autumat ; & ecce illo minime cogitante , illo nolente , nola sonat : *vox sanguinis fratris tui clamat ad me de terrâ* . Ita factum legimus , *h* ut quis S. Medardo Præfuli egregium bovem subdixerit ; quia tamen nola animalis collo aspendula , furem prodere poterat , sollicitè eam gramine ac fœno obstruxit ; itaque silentio

a Job 15 *b* Caesin: Symb *c* Plut
d Mariana de rege inttit. l. 1, c. 7
e Chrysoſt, hom. 27 in Gen

f Nicetas Drex l. 2 c. 10 *g* Gen. 4
h Surius in vita S. Iulii

domum venit : dum ecce campanula iponte sonare, & quasi lictores ad furem ducendum provocare. hic expallescere, animo perturbare, iterum os nolæ probe opplere, quin & in cistâ infra alias quilquilias abdere; nec sic silet, *clavæ voce clamat*, stupente totâ viciniâ insectum sonum, quo factum ut fur viso sancto supplex, cum clamorem ferre non posset, veniam multis precibus efflagitârit. Nescio quid felicius peccatricem conscientiam possit exprimere, quàm illa perpetuo sonans, clamans & aliatrans nola: obstrui hoc tintinabulum nullâ vi, nullâ arte potest. testis hic mihi iterum & sæpius maledictus ille Cain, cui Dominus prædixerat: si male egeris, a statim in foribus peccatum suum aderit. Heb. excubabit, sicut canis venaticus qui latrata & clamore feram prodit, & insequitur, donec comprehendat, & dentibus dilaniet. hæc conscientiam Chrysofomus confert, b juxta illud Sapientis: peccatores persequitur malus. id est conscientia mali testis, & Judex, latratu assiduo & clamore valido. Hæc hætenus.

Nunc rerum arcanarum conscientia S. Mechtildis e nobis aliam horologii partem considerandam proponit, quæ „animarum cordibus se aperientibus, vidit in „corde cujuslibet vermem, qui habebat caput in modum canis; hic „vermis erat propria cujusq; conscientia. quare latratu omisso, nunc ad ferratos inquieti nostri horologii dentes veniamus, quos per vermem scriptura expressit, den-

te heu nimum tenaci, & amarissimo medullas, ac intera viscere depalcentem, juxta Bernardi *id vermes carum mordebunt intima cordis.*

à *Heza. I. de anima c: 5*

§. II.

Vermis eorum non morietur.
Marci 9.

Divus Thomas in Quarto Dist. 50. quaest. II. *Vermis*, quit, *est conscientia vermoris*, qui dicitur *vermis*, in quantum ex ex putredine peccati, & animum fugit. *vermis* est, ait Ambrosius e eo quæd irrationalia anima percata mentem rei, sensumque compungunt; & quædam exedunt *verra* conscientia; quæ tamquam *vermes* ex unoquoque nascuntur, tamquam ex corpore peccatoris. Hic dicitur expendite: *vermis* hic *animam affligit*. & *dentes* ejus *exedunt* *scera conscientia*; quod gravius est, quàm corpus affligi, & corpus à *vermibus* corroditur, & tendit.

Fuit qui Olympium admirandæ patientiæ senē obstupuit, & bladem compellavit, -f qui tandem angustâ antri sui caveâ, velut in alveati, inter continuos æstus cyniphæq; ac muscarum examinare durare posset? cui ille, ista ait, “circum tolero, ut futuris cruciatus liberer; æstum hunc perfero, sempiterni ignis supplicia metuens; cyniphes patior, ut immortalē effugiam vermem.” Vermes libens patitur, qui carnes affligunt, qui viscera corpori

a Gen. 4 b Chryf. conc. I de Laz.

c Mecht. in Rev. I, 5 c: 7

e Ambl. l 7 in Luc. c. 14
f In Prato spirit. c. 141

dunt; ne patiatur vermem animam affligit, dentesque exedunt viscera conscientia. que alia credo mens fuit Sancto Macario Alexandrino, a quo aurum gigantem parvo milite cellavit; dum sex integros menses in palude nudus intercusus, qui vel apud fauciare possit, confedit: ut semestri exa-
 , & compunctus cellalam in repetens leprosum hominem in corpore suo referre videtur. Hos tamen morsus, quibus gravissimos ille tolerans ducebat. At de verme non Divus Basilius dicere non vitavit: *b intolerabiles dolores esse ipsam infrens.* Intolerabilem mortem culpam videbitur, vix inter vermes putentis cadaveris volitari. Toleravit Sanctus Basilio, qui dum adhuc in deturam quandam exardescere nocte sepulchrum adiit, & ex vermes ac putidas carnes linam exstinxit. Quid magno Antonio, in vasta illa solitudine omnem monasticam vitam ritem, omnes erebi terrores ac monis insultus tolerabiles fecerunt? Athanasium audite: *d post horrenda spectra per noctem, inquit, Diabolus in pulchre muneris vertebatur ornatum, nullomittens figmenta lasciviam: c autem ultrices gehennamamas, & dolorem vermium recondingesta sibi libidini opponere.* Elegerunt siquidem hi fortes vultu pre illo verme, quosvis os vermes, colubres, serpentes terandos esse; imò si necesse fo-

ret, etiam his bestiis inspeliri vivum corpus, potius quam assidue hoc dente animam affligi, & corrodi. Vel unius scelerati hominis conscientiam appello: hæc mihi mille testes, per quot angores, pallores, pudores, per quot cordis tennerrimos remorsus vitam hanc mortalem, aut, ut cum Augustino loquar, *mortem ducit vitam.*

Ubi semel puella in fornicationem, maritus in adulterium, mercator in injustum lucrum, iudex corruptus in iniquam sententiam consensit; ubi vir gravis illatam injuriam, monachus aut monialis occultum flagitium animo fovet, quot non illic dentes corroduunt? Chrysoft. audite: *e Etenim qui committit adulterium, etiam si millies fuerit dives, etiam si nullum habeat accusatorem; non desinit tamen se intus accusare. Et voluptas quidem temporaria est, dolor vero perpetuus; timor undique ac tremor; suspicio & anxietas; angulos metuit; umbras ipsas formidas; suos ipsius famulos conscios, inscios; illam ipsam, quam corrupit, & virum, quem affecit contumelia. Et ut a libi concludit: f quovis accusatore mentem gravius arrodit conscientia.* Quis non per mille cruciatus hos gravissimos morsus, hunc intolerabilem vermem a se amoliri, ac penitus extinguere quam maximè cupit? docuit id suo exemplo foenerator improbus, g de quo annales Ecclesiastici rem toti orbi suspendam posteritati consignarunt. Volco Sacerdos in Franciam vir

Pallad. in Hist. Lauz b Basili in Pl. 33
 Cantiprat. l. 2 apud c. 3 n. 38
 Athan. in vita

e Chryf. conc. I de Laz in c. 16 Luc.
 f Chryf. Gen 42
 g Brov. ad an. Christi 1195 n. 27

miræ sanctitatis, apud foeneratorem cum quibusdam è clero pransurus, culinam ejus adiit, opercula à vasibus remouet, reperitque omnia fercula in bufones ac serpentes abiisse. Movit ea res hominem, ut Volconi supplex, omnia injusto lucro parca, suis Dominus restituerit. Supererat inter hæc vas tritico oppletum, ultimum usuræ spoliū; cuius forte non meminerat: istud Volco præsentè Clericorum comitatu recludi iussit; & ecce novo portento inter bufones ingentes serpentum coplata offendunt. Mox Sacerdos sanctus divino imperio afflatus ad foeneratorem: si verus tibi de peccatis dolor est, nudus istud vas ingredi; nec mora usurarius insilit, statimque Volco vase clauso, iussit socios crastinâ luce reverti. Tam autem remoto operculo nihil præter costas, tibias, calvariam ac ossium congeriem repererunt, quæ causa fuit, ut Volco ossa tamquam veneranda verè pœnitentis asseruari iusserit. Ubi obsecro, quid simile legisti, vidisti, audisti, hominem nudum, sanum inter feros serpentes ac bufones versari? ab iis deglubi, & exossari malle, quàm intolerabiles dolores perpeti; quos vermis conscientiæ corrosione infigit, *a quia inter omnes tribulationes hujus orbis, nulla est major tribulatio, quàm conscientia delictorū.* Hinc non pauci (ut frequentissimis experimentis comprobatum est) hujus mortis tolerare non valentes, ad mortem, imò ad certam damnationem, quasi levius supplicium convolarunt: nam ut Augusti-

a Bern, serm. 4 de assumpt, Visg

nus ait: *b Quem pungi: mala conscientia, retrahit se à spe; & sperat sibi nisi damnationem.* Tuerunt, qui longæ tyrannidi brevem saltem ac præcipitiam exemerunt: alii inter fluidum & uadas hausti, ut secum serpentes vermibus suffocarent: nonnulli pectori ferrum immerferunt, dem vulnere confecti & reuerti & carnificem: plurimi laqueis stranguiarunt, ne spirare in tot mortibus cogerentur. Chry-

stomum audiamus: *c ad eum dum Judas conscientiam coargueret minime sufferens, ad laqueum se convertit.* Ita Lucretia cum gentem conscientia cruciatam ob pudorem violatum intolerantissimè ferret, armavit ferro dexteram, illudque in pectus immisit; præoccupans pessima (ut Sapiens) *redarguente conscientia.* Complures qui in se clementiores videntur, ubi scelus commissum, violentas quidem manus cohibent; sed ita interius conduntur, ut palam inter delicta contabescere, inter auram suspirare, inter suavissimas pedias omnia illis amarescere denique millies emori, vivum in cineres ducere, ac seipsi tumulantes videantur. Veritatem rei historiam comprobabit. Fuerat olim Flaccus Præfex Alexandriae Ægypti præfexus, quâ in præfecturâ dum se iniquius, quàm par esset, gereret in Andrum Insulam est relegatus: eam dum appelleret, ita hanc vocat appellasse: quomodo vocat hanc insulam? exiliumne? novam patriam? an portum? refugium miserum? Sepul-

b Aug. in ps. 31 c Chryf. ep. 7

d Sap. 17 e philo Iud. 1, in Flacc

men maximè convenit : si qui-
m infelix ego me ipse quo-
modo in monumentum in-
o Adeò autem (inquit Philo)
pidabat infelix Flaccus, ut non
er quàm insanus profiliret ; ac
rò citroque discurreret, manus
nplodens, femora percutiens,
ni se afficiens & clamitans :
remi quosdam, interiment me
; me connivente quidam la-
ibus obruti, quidam vivi com-
sti, quidam raptati per forum
diam, donec frustatim lace-
entur. Horum facinorum pœ-
me manent ; sat scio ; & dix-
a stant tamquam in carceri-
s, ut obice rupto properent in
amperniciem ; imo jam in horas
morsior, multas mortes sustinens,
e illam ultimam. Hinc amenti &
perabundo similis exclamat :
usque tandem ferreus durabo in
casibus? , scio me molliorem,
am ut mortē mihi cōsciscam.
nirum hoc quoque vetat meus
enius, ne citò abrumpam vitam
iferam ; ut malum dilatum cu-
ulet, ineatque apud injustē ne-
ros majorem gratiam. Talia re-
olvens animo trepidus exspe-
abat finem fatalem, inquit Hi-
ricus. Hunc miserrimī hominis
um, multas mortes sustinen-
s, optimè mihi Poëtæ adum-
sse videntur, dum Prome-
um injustum raptorem cau-
o alligatum, ab Aquilā cor as-
è rodi, Tytium verò insano
ore captum, ad inferos dam-
um, ubi assiduo morsu vultur
era ejus depascitur, cecinere : a
— *Nec fibris requies datur ul-*
la renatis.

am fabulæ seriem, sic ad mo-
a Virg: 6, Aeneid,

res traducit Macrobius : *b* per
vulturem (inquit) immortale je-
cur rodentem, nihil aliud intelli-
gi voluerunt, quàm *tormenta ma-*
la conscientia, obnoxia flagitio
viscera interiora rimantis, & ipsa
vitalia, indefessā admissi sceleris
admonitione laniantis, semper-
que curas, si requiescere fortè
tentârit, excitantis; tamquam fi-
bris renascentibus inhærendo,
nec ulla sibi miseratione parcentis :
lege hâc quâ se giudice nemo
nocens absolvitur, nec de se suam
poteest vitare sententiam. Ita ille,
Nimiram in sua supplicia, peren-
nesque pœnas semper renasci vi-
detur conscientia, eique inhærens
vermis, de quò Servator dixit :
e vermis eorum non moritur. Mo-
riuntur complices, moriuntur
conscii ; moriuntur læsi, moriuntur
violati, moriuntur laceffiti,
moriuntur oppressi, pupilli, testa-
tores, donatarii : at *vermis eorum*
non moritur.

Refert Seneca, *d* de quodam
Pythagorico, qui cum fortè cal-
ceos à sutore emisset, postero die
pretium numeraturus, ubi ad of-
ficinam veniens, mortuum in-
tellexit sutorem, lætabundus,
quasi jam liber esset à solutione,
abscessit : sed monitorem dome-
sticum, qui intus vivebat, non fe-
rens, facti pœnitens, ad officinam
rediit, & pecuniam per ri-
mam ingessit dicens : *ille tibi vi-*
vit, tu redde quod debes.

Innocens Joseph in cisternam
dimissus, à fratribus venditur, ubi
post 23. annos in Ægyptum ve-
nissent, ut annonam compara-
rent, ac durius se à Josepho (tum

b Macrobius l. 1. de somn. Scipion.

c Marci 9. d. Seneca l. 7. de benef. c. 21

ibi incognito) haberi viderentur: omnium una vox fuit: *a merito hæc patimur, quia peccavimus in fratrem nostrum, & idcirco venit super nos ista tribulatio.* Ita vermis iste post tot annos adhuc vivere compertus est, ac dentes suos exercere, merito igitur Salvator noster inter gravissimas comminationes adducit: *b vermis eorum non moritur, & ignis non exstinguitur.* Idque secundo, imò tertio inculcat.

Theatrum Anglicanæ crudelitatis, exhibet novum genus carnicinæ: pelvim æneam ventri superimponunt, sub quâ viviglies abduntur, qui igne super pelvim incenso; interiora viscera pervadunt, nervos omnes convellunt, omnia dente, ungue dilaniant: quod supplicium diaboli inventum esse, quis ambigat? cum hoc reis apud inferos destinatum sit, Ecclesiastici 7. *vindicta carnis impii, ignis & vermis.* Hoc damnatorum supplicium, etiamnum vivi peccatores circumferunt, teste Bernardo: *c infernus quidam & carcer anima, rea conscientia est.* Suffragatus Ambrosius: *d ipsa quæ videtur etiam dum vivunt, impiorum requies, in inferno est.* Imò ut Propheta testatur: *ipse animus impii infernus fit, & in infernum commutatur: e convertantur peccatores in infernum;* ex quo rectè mellissimus Doctor concludit: *f inter omnes tribulationes humanas, nulla est major tribulatio, quam conscientia delictorum.*

Tandem ut concludam, unam

a Gen. 42. b Marci 9. c Leon. serm. 4. de assump. virg. d Ambr. in Psal. 41. e Psal. 9. f Bern. cit;

non vulgarem horologii cotionem paucis attigisse sufficere quod quandoque insperatos maîculos, feras, viros artos, ac omnis generis larvas hibeat. Eiusmodi fuit horologium illud, quod anno octingentesimo septimo misit Aartg Rex Persarum, ad Carolum primum Imperatorem, ex quo videntes equites, modò singuli, modò trii, terai, modò uno agmine venientes, apertis tot fenestris, matrim exhibebant, exercitum dixisses hîc conclusum, è portarum erumpentem, spectantibus minitantem, ac cadententantem. Ita nulla hora impiis, quâ non puerorum vas, armatorum acies, ac viperspectra ob oculos ac animos rum obversantur, seque spectanda inopinatò exhibent.

g Causa paral. 1, 3. e, 2

§. III.

Persona tristes illis apparent pavorem præstabant.

Nostis sub horam prandii, cibus Theodorici feralem Sarmachii speciem sese exhibuisse. *b* Audistis tristem infans imaginem, latronis animo, quod momentis occurfasse. Illud factum inauditum: juvenis quidam Germanus; cum unicam heu filiam quam mirè deperibat, propinopiam obtinere non possit, crudele facinus aggressus; i Primo enim hospitem suum nec nummatum mercatorem truncat & spoliat: tum quasi

h Sap. 17. i Lobbet, flagella pecc. p. 3. flagel. 3

ates à suis acceptâ pecuniâ lo-
 letior factus, matrimonium
 orfit. Jam votis potitus, se &
 miliam honestè componens, ita
 cessit, ut in senatum admissus
 Quis hunc non jam securum,
 s non felicem prædicaret? sed
 n pomo, sub vernanti cortice,
 e vermis delitescit, aut sub
 uâ extus comprâ & ornatâ,
 rex & vermes rœdunt & ex-
 at: ita inter delicias ac divitias
 duò conscientia rodebat &
 nuisurabat: *occidisti, occidisti:*
 rori mallet, quàm ita excar-
 catus vivere; & ut maluit, ita
 vi ex ejus voto factum est.
 odam enim die cùm vocare-
 in senatum, ut de prædonis
 upus capite sententiam ferret:
 e sacro audito, uxorem ro-
 ut jentaculum aliquod appa-
 sibi non benè esse. Illa ex-
 iti ut rebatur genio, vituli ca-
 apparavit, quod ut apposuit,
 am visu dictuque, exhorruit,
 lluit, & ad uxorem: aufer,
 it, aufer hoc caput huma-
 ; vultus enim hominis occi-
 imo sese ingererat: inde sta-
 gressus ad senatum, cùm
 eniam in ordine rogaretur,
 ondit prædonem hunc qui-
 capite reum esse, se verò co-
 aut majori supplicio punien-
 , exponens facinus omnibus
 enus ignotū. Invasit audien-
 tapor, utque fidem dictis fa-
 , itum est in ejus domum:
 que terra eruta, & Merca-
 inventa ossa, scelus decla-
 ant, simul cum altero lubens
 usque ad supplicium ductus,
 e plexus est; ad mortis ima-
 m minus expallescens, quàm
 las feræ larvas. Quid, quod

reperitus sit, qui ad eò ad unius
 spectri intuitum exhorruit, & ut
 non secus ac olim Orosius in au-
 lâ Ferdinandi unâ nocte, metu
 mortis, ita hic spectri terrore in-
 canuerit. Ludovicus Severus ex
 Bœjorum sanguine Princeps, Ma-
 riæ conjugis suæ litteras Ruchonî
 aulico scriptas, b per tabellarij
 errorem, domo absens, intercep-
 pit; sed cùm epistolæ sententiam
 non assequeretur, (ut est malitio-
 sa suspicio) cœpit de fide uxoris
 dubitare, & credere ausam faci-
 nus, quod non cogitârat. Itaque
 internuncius, & lator litterarum,
 velut leno, primò obtruncatus &
 deinde ubi Donawedam urbem
 suam rediit, etiam præfectum ar-
 cis, flagitii suspectum per satelli-
 tem mandat jugulari; tum ma-
 tronam aulæ præsidem, quasi sce-
 leris consciam, ex turris arce præ-
 cipitari imperavit. Sed ô barba-
 rum facinus! his quatuor fune-
 ribus, ipsa Maria integerrima
 Princeps, quintum accessit: Im-
 perio conjugis verè severi, caput
 manu carnificis illi amputatum.
 Sed primâ, statim à cæde, nocte
 Ludovicus à Mariæ manibus a-
 deò exagitatus fuit, ut cùm barbâ
 florente & juvenili, decorâque
 comâ cubitum se contulisset, unâ
 nocte ita incauerit, ut manè se-
 nem septuagenarium referret: in
 quem meritò quadret illud Poë-
 tx: c

*O nox, quàm longa est, qua facit
 una senem.*

Quin spectrum hoc, Principem
 domo & verè excedere, atque in

a Drex. rogus damn. c. 2 b Raderus in
 Bavaria sancta, tom 2 in vita Mariæ
 Brabant.

c Martial. l. 4 epig. 7

exilium tendere iussit, donec difficili itinere, Romæ Alexandro IV. Pontifici suppliciter, veniam exoravit, & ad placandos Mariæ manes, nobile cœnobium exadificavit.

Si quem igitur assidue verberare conscientia flagellat, si quem timor ac tremor exagitet, nec usquam conquiescere patitur, si quem nola illa redarguentis conscientia assidue incuset, & allatret, si quem vermis ille edacitate corrodit, si quem denique feræ jarvæ infestant, unum sibi omnium remedium, quo cuncta cessent usurpet: horologio pendulus tollat, & ilicò omnia sine pondere cessant: salutari confessione, Auditores, verâ contritione, a deponentes omne pondus & circumstantes vos peccatum & invenietis requiem animabus vestris. b

Ita profectò vermis ille, omnes virtutum ac meritorum flores avidè depascens, unâ contritione enerandus est, ac gloriosum erit illius funeri inscribere: *contritus obiit.* Aut si lubet, ô peccator &

a Heb. 12 b Matth. 11.

hoc in promptu remedium, quot guttulis vermem immergere, aliquot lachrymulis, in qua & extinxis. Testatur id memorabilis historia, quam narrat Savanorola cap. 6. in Michæar Juvenis erat Ferrariæ, robustus ut apparebat, valetudinis; tamen inopinata morte corruit: medici corpus aperunt, rimantur jecur, pulmones, splenem nihil usquam vitii deprehendunt. Tandem ubi eor scrutari cœperunt, vermem in eo conspicunt sardâ lamienâ grassari; mergit is variis liquoribus, nec submergitur, donec in succum amarum è cepis aliisque expressum, eiecius est, ubi expiravit. Peccata nostra, & obsoleta flagitia, cessant & allia quæ vel conspectu suo, succum illum amarum chrymarum ex poenitentium oculis exprimunt. His vermibus immergendus est, & (ut dixi) *venietis requiem animabus vestris.* Ac quisque de se dicere poterit *dece in tranquillitate & in pace erit amaritudo mea amarissima.*

c Matth. 11 d Isa: 38.

EMBLEMA X.

Inimicus homo hoc fecit. Matth. 13.

ARUMPOR ET INVIDEO.

DOMINICA V. POST EPIPHANIAM.

Invidus, cui numquam benè est nisi alteri malè sit; seipsum perdit, ut alium perimat.

- I. *Invidus alienum bonum, suum facit invidendo supplicium. S. Prosper. lib. I. de vita contempl. cap. 5.*
  - II. *Invidia hominem diabolo deteriorem reddit, & dolores inferni tolerare cogit.*
  - III. *Invidia flammis, aulas principum, castra militum, contubernia fratrum, claustra Religiosorum &c. latè depopulari.*
  - IV. *Solatia invidiosorum & invidorum remedia.*
- a Ovid. *Epià*: 13.

DOMINICA QUINTA POST
EPIPHANIAM.*Inimicus homo hoc fecit. Matth. 13.*

LIVIDUS ille invidiæ pater Satanas, agello Ecclesiæ semen divinâ manu injectum, sudore & sanguine cœlestis agricolæ aspersum, fructum centuplum spondere non ferebat: ea propter superfeminavit zizania, scentes & spinas consevit, & etiamnum agro animæ nostræ, ubi segetem virtutum exurgere videt: invidet & invidiæ spinas ac tribulos superfeminans, messem in herbâ suffocare nititur. Quàm autem latè virulentum hoc invidiæ semen sparserit, non sine gemitu purpuratus Ecclesiæ senator fateri cogitur. *a*, „ Nosse, „ inquit, vultis, quàm omnes or- „ bis regiones, cujusvis homines „ conditionis invidiæ malum oc- „ cupavit? in castris militum, & „ in prætoriiis urbium, & in con- „ ciliis Episcoporum, & in aca- „ demiis studiosorum, & in capi- „ tulis Canonorum, & in cœ- „ nobiis Monachorum suum lo- „ cum habet; pergit porro: in „ aulis verò & palatiis Princi- „ pum, nullus est angulus ubi „ non regnet invidia. Vide quàm „ longè latèque pateat, quando „ non solum inter homines quos- „ cumque, sed inter ipsos etiam „ fratres reperiatur? Nam ut „ Romuli & Rhemi, & alia Eth- „ nicorum exempla prætermi- „ tam, quid primò duos fratres „ Abel & Cain ita disjunctis, ut

unus alterum occideret? sola invidia. Quid inter Jacob & Esau, non solum fratres, sed etiam geminos, tanta odia concitavit? eadem invidia. quid inter ipsos Christi discipulos ante Spiritus Sancti in terras adventum dissidia & contentiones serere inceperat, nisi invidia? quid parentes in filios, fratres in sorores, maritum in uxorem arxavit? invidia. Quia omne malum in orbem induxit una invidia, quam Chrysostrum merito, *b* omnium malorum matrem & auctorem nuncupavit: tale enim malum est invidia, nullum neque miserius, neque detestabilius, neque incurabilius, neque latius patens usquam reperitur. Quare invitat Augustinus, cordis sui agellum quisque discutiat, an inimicus homo nullas illic invidenti spinas seminarit, ut eas, dum vepullulare cœperint, radicitus evellat? *c* consideret, inquit, unusquisque conscientiam suam, & si invidet de prosperitate proximi sui invidia veneno percussum, evellat a pectore suo spinas & tribulos: ut in eo semine Domini, quasi in fertili agro multiplicata s. gese luminis concipitur, ut amaritudo invidiæ Christi dulcedine leniatur. In quod studium, quo acrius & alacrius incumbatis, stimulo esse poterit deterrimi hujus monstri natura plusquam viperina, qua crudeliter

a Bellarm. conciones in Psal. 90. conc.*b* Chrysostr. hom. 46 in eccl. 2i Gen. *c* Aug. serm. 83 de temp.

num sui carnificem efficit, hominem in Cacodæmonem comutat, omnis denique odii, disidii, parricidii inventrix ac matricatrix existit.

§. I.

vidus alienum bonum, suum facit invidendo supplicium.

S. Prosper. lib. 1. de vita contemp. cap. 5.

IT venenum nemo nisi generoso vino immixtum, aut dulcedine quâpiam aspersum miserit: ita lethalis noxæ virus, peccator ob corporis voluptatem, ob honoris aut opum emolumentum sectatur. Si furem aut latronem percuncteris, ut quid aliena diripiat, obvios spolet? Respondet ille: *a maxima ulcedo est ex alienis fortunis præcandi. & aqua furtiva dulciores sunt.*

Si ex avaro Euclione quaesieris, quid ita sordidè inter suos viat? reponit ille: *at mihi plando se domi, simul ac nummos contemlor in arcâ.*

Si hominem superbiâ elatum, aurice & auro turgidum, qui se circumspicit, rogaveris? illud responsi feret:

b Pulchrum est digito monstrari, & dicier hic est.

Si helluonem aut temulentum percuncteris, quid se aded ingurgiet, ut in belluam degenerare videatur? in promptu habet illud saltis, c quod vinum latificet in hsmnis, curas pellat, & melancholias mergat, Si ex ambi-

a Livius 1:6 Prov: 9

b Persius Sat: 1

c Psal: 103.

tioso, præcellis officiis ac dignitatum titulis inhianti expiscari volueris, quorsum aulæ limina terat, optimatum gratiam aucupari studeat? huc inquiet me agit: *d gloria divitum honoratorum.* Et illud S. Thomæ edoctus sum: *e nihil potest esse in rebus humanis & corporalibus majus honore.* Si hominem libidine flagrantem incufaris; hujus incendii fomitem sibi inditum allegabit, illiusque flammam sopire tam sibi impossibile, f quam abscondere ignem in finis suis, ut vestimenta illius non ardeant. At si invidum roges quid voluptatis, quid commodi, quid lucri, quid honoris adipiscatur? hoc unum Curtii respondere poterit: *g invidi homines nil aliud quam ipsorum sunt tormenta.* Quibus positis rectè cum Bellarmino inferes: *h quod nihil invidiâ sit miserius, ex eo facile cognosci potest, quod cum cæteris vitiis aliqua sit vel utilitas, vel delectatio, vel honor, sola invidia tota est misera & amara.* Ambitioni gloria, furto pecunia, adulterio voluptas aliqua comparatur: *i invidentia verò quid præter continuum acerrimumque dolorem habet? nostis quem, qualem, quantum dolorem patitur? Invidia Socrati est ulcus, quod numquam non suppurat.* At levis ille dolor censerî potest ex ulcere jam sensim per carnem serpente. Salomon multa paucis complexus, Proverbii loco esse voluit: *i putredo ossium invidia*

d Eccl. e: 10

e D Thom. 2 q: 103. art: 1 ad 2

f Prov. c. 6 g Curt 1. 8

h Bellarm. in Psal: 90 conc. 10

i Prov 24

Non carnes modò, sed & ossa lethali tabe consumens.

Amacharis invidentiam animæ ferram appellavit, quæ animum non solum in multas partes divideret, sed crudelissimè laniaret, adeò ut quisquis alium in invidiam trahit, se ipsum ad supplicium Isaia Simonis, aut aliud longè gravius tormentum abripiat. Alexandri dictum est. *a invidios suos esse carnifices.* Levis adolescentis, verbum grave. hoc verum Poëta cecinit: *b invidia Siculi non invenère tyranni tormentum majus.* Consuèrat Dionysius Siciliae Tyrannus prius hostes suos quàm tolleret, eorum fortunas æmulis transcribere, ut morte acrius, hoc tormenti genere cruciarentur. *c* Id ipsum Agis confirmavit, qui cùm audiret esse nonnullos alienæ familiæ, qui ipsi inviderent: geminam igitur, inquit, habebunt molestiam, quos & sua ipsorum mala, & mea ac amicorum bona cruciabunt. Hæc carnificina nec in ludo, nec in convivio, nec in studio, nec in somno, eos rodere ac miserè cessat dilaniare. Quod divinus Doctor attestatur dum ait: *d Zelare in homine donum Dei & in malo opprobrio bona aliena convertere, alienam gloriam facere pœnam suam, velut quosdam pectori suo admoveere carnifices, cogitationibus & sensibus suis adhibere tortores; qui se intestinis cruciatibus lacerent.* Quàm vero nihil ex hoc scelere voluptatis ac emolumentum percipiant, sed miserrimè laniatam excarnificentur, declarat, dum subdit: non

cibus talibus lætus, non potus potesse jucundus. Suspiratur semper & ingemiscitur, ac doletur diebus noctibus pectus obsessum sine intermissione laniatur. Idque adeò sicut verè ac truculentè, ut dolo viperæ parturientis exsuperet quæ à foetu suo foedè dilaniatur ac trucidatur. Hæc sanctissimi Augustini Doctrina est: *e sicut aju dilacerato & dirupto illo ipso materno utero, in quo concepta sunt, nascitur ita & invidia natura, illam ipsa animam à quâ concepta est, & consumit & perdit.* Vidit hoc S. Ambrosius & monet: *f Euge invidiam, quæ non solum alienos, verò multò magis eum, quem possederit lacerare consuevit.* quod toties fit quoties alienas laudes, & felicitate successus audiens ringitur, & dirumpitur, *g* *tantos porrò invidiosorum pœnâ justâ habet tortores, quantum invidiosus habet laudatores.*

h Hinc Bion cum invidiosus vidisset vultu in terram dejecto ore livido, oculis retorvis, quæ suspensum meditaretur, appositè dixit: *aut huic magnum malum contigit, aut alteri magnum bonum.* Quod vel ethnici viderunt, & quidam Poëtarum finxerunt, hoc solum culpandi, quod quidquam affinxerint, foeditatem ad vivum non depinxerint: *i* fuit quidam Romæ celeberrimus pictor, qui ut pro Pontifice maximo Joanne XXII. teterrimum invidiæ monstrum in tabulâ vivis & colubrinis coloribus depingeret, integro

e August. cit.

f Ambr. de fuga sæculi c. 4

g Bern. de nimia fallacia presentis vitæ.

h Apoph. Manutii

i Gauslun. Court, S. Tom. 4 tr. 13 scd, 1.

a Petrarcha lib. 2 dial 106

b Horat. l. I. ep 2.

c Manutii apoph lib I n 94

d August. serm 83 de temp.

iginta annos insumpsit. Videre
ic erat, ut Poëta scribit a

intus edentem
Viperæas carnes, vitiorum alimenta
suorum

Invidiam.

Pallor in ore sedet, macies in cor-
pore toto;

Nusquam recta acies, livent rubi-
gine dentes;

Pectora felle virent; lingua est suf-
fusa veneno;

Risus abest, nisi quem vis move-
re dolores.

Nec fructus somno, vigilantibus
excita curis!

Sed videt ingratos, intabescitque
videndo

Successus hominum, carpitque &
carpitur una,

Suppliciumque suum est.

loc Regius Psaltes spectavit,
um sic iustum collaudans, ejus-

ue felices successus enumerans,
vidi dentes exacuit: b *Beatus*

ir qui timet Dominum, gloria &

in domo ejus: jucundus ho-

is qui miseretur & commodat, di-

versit, dedit pauperibus, iustitia ejus

exaltabitur in gloria. post has lau-

des, tandem invidi supplicium

abjungit: peccator videbit & ira-

scetur, dentibus suis fremet & ta-

tescet.

S. Hieronymus hic: c *Peccator*

videbit & ad instar tigris irascetur:

cut enim illa musico concentu, cru-

percussit Saul mille, & David de-

cem millia. Et ilico sacer textus sub-

junxit: "iratus est autem Saul ni-

mis, & displicuit in oculis ejus"

sermo iste. Non rectis ergo oculis"

Saul aspiciebat David à die illa,

& deinceps. Fuvat hinc cum Hier."

querere, cur Saul irasceris, & laus"

patriæ salvatoris tibi displicet?"

sed quid responsi hinc præstandum?"

jam cum tigre nobis est sermo,

non cum homine, & qui tigris"

invidiæ evaserat, mores illius i-

mitabatur in cantu fœminarum."

Quidquid æstimationis, quidquid

laudis, quidquid gloriæ Davidi de

prostrato Goliath accedebat, sibi

Saul detractum ducebat. hinc &

in Evangelicâ historiâ operarii

missi in vineam, murmurabant

adversus patrem familias, quòd eos

qui serò advenerant, pares sibi fe-

cisset. Hier. hinc invidum perstrin-

gens, ait: "Non tam ipse plus ac-

cipere quàm alium nihil accipere"

desiderat. Chrysost. verò: ergo illi"

non dolebant quasi fraudati de"

mercede suâ, sed quia illi am-

plius acceperant." Si viderit fie-

ri aliquem ditiorum, putat in-

vidus hoc sibi decedere, ac se

factum pauperiorem. Si alter sa-

pientiam præcellat, ita dolet ac si

ipse insipiens sit. Hic denique

invidi furor ac rabies est, ut non

tam ipse plus accipere, quàm alium

nihil accipere desideret. Probationi

servit, quod Caussin noster

commemorat: d invidio pro-

ponebatur aurum, vel argentum,

câ lege ut ipse primò quidem

eligeret, sed socius duplum reci-

peret. Hæsit hic invidus, nec au-

rum eligere ausus, recogitans

d Caussin, court, 5, Tom, 1, l. 2, obli-
cle 11;

quod socio duplum cederet. imò & duplum argentum ei invidabat. Quin potius elegit, ut sibi unus oculus erueretur, modò socio ambo expungerentur. Apposite Salvianus: *a prosperitas aliena illi supplicium est, & parum est si ipse sit felix, nisi alter fuerit infelix*; qui hoc agunt & satagunt, quod ille qui jam jam in peritura navis prorâ confident, cum puppim, quam tenebat adversarius, primò fluctibus hauriendam accepisset: jam (inquit) lætus moriar, dum prius hostem meum videro perire. Ad eò etiam cum proprii commodi, lucri, imò & salutis jacturâ, invidiæ stimulis agitati, malum alteri creare nituntur. in quo consimiles mihi videntur navi incendiariæ, quæ (ut in apposito emblemate videre est) ad hoc instructa est, ut tota in flammam abeat & consumatur; modò hostili classi damnum inferre valeat subjecto lemmate:

b Rumpor & in video —

Cujusmodi navem apud Famiannum Stradam e curiosus lector videre poterit. Quod Lemma, *Rumpor & in video*, epitaphii loco servire potuisset homini, qui Theageni nobili Athletæ d 400. coronis illustri, ad eò hanc gloriam invidebat, ut singulis noctibus statuam ejus dirè flagellaret: eoque ludo se magis oblectabat, quò jam nutantem se evertere posse sperabat. Dum tandem statua repente corruit, & lividum suâ mole miserè oppressit. Unde quod ille furens jactabat

— *e Pelopis dæmon*
Ruat vel in me, dummodo in fratrem ruat.

Ita sic sensitse videtur

Ruat vel in me, dummodo & fratrua ruat.

Non injuriâ execramur belluam illam rabiem; fera per mille vulnera, & acerrimam sui lanienam alteri necem inferre conatur. Quâ super re Ælianum audiamus. *f Sophis Indorum Rex Molossum præferocem Alexandro Macedoni dono dedit: cujus virtutem ut hic exploratam haberet, canem cum Leone in certamen commisit: dum è vestigio Molossus leonem invadit, ac fauces dentibus constringit. Quo ut Alexander conspexit. Indumandat, canem amoveri: se nullâ vi id efficere potuit. Caudæ ei amputatur, nec sic leonem dimittit; attonitus Rex crus inscidi jubet, & nihil se remittebat, quam alienum crus & ad se nihil pertinere fringeretur; ait Ælianus. Tandem tres alii pedes truncantur: nihil remissior factus, maximo robore a leonis perniciem incumberebat. Postremum ei caput amputatur; & quò mireris, ait author: *est caput, reliquo corpore abscissum erat, illum tamen dentes leoni inhærebant: & ex leone appensum caput sublimè ferebatur. Inmanitas ea beluis innata; at non-minorem in homine reperias. Refert Maffæus g hominem ad eò irâ præpotentem fuisse, ut cum adhaerentem lateri comitem interfectum videret, & in se demum intentam Eusitani lanceam, nullâ**

a Salvian lib. 4. de providen;

b Ovid. epist. 11

c Strada, decas. 2 l. 6 a. 1589

d Pausanias. Causid. Symb,

e Seneca Thyest. act 2

f Ælian. 18 animal. c. 1

g Maff. hist. Ind. l. 11

statione se in ferrum impellens, ad corpus adversarii per osum hostile furibundus affluebat, & strictâ sicâ hosti femur raderit: atque ita mutuis ictibus in eodem vestigio ambo coniderunt. Hostem enim verò sibi perperitum fore non ferebat in se favire & rumpi mavult, modò suas alit pectore invidiæ flammâs, in æmulum effundat; incendiarios in hoc montes imitatus, qui dum nocent, dum cremant & perdunt, sua ipsorum viscera depascuntur. Parum hoc.

§. II.

Invidia hominem diabolo deteriore reddidit, & dolores inferni tolerare cogit.

A Ureè more & ore suo Chrysofomus: *a Invidia pestiferum malum, hominem in diaboli conditionem, ac in dæmonem convertit. Quid quod homo invidus diabolo longè deterior sit, teste eodem Antiochæno Antistite: b am invidus (inquit) ipso diabolo magis diabolus est. Quod luculentis probat argumentis: c invidet Satan, sed hominibus, sociorum nemini: tu verò homo cum sis, hominibus invides, odium adversus genus, naturamque communem exerces, quod ne Satan quidem facit. Quam igitur veniam assequeris? quam tandem excusationem prætenes, si fratris successum videns pallescis? Hanc rectè concludit: d ale malum invidia est, quia nullaquam malignitas pejor invenit-*

a Chrysof., hom. 26 in c. 21 Gen
b Chrysof.; hom. 41 in c. 12, Matth.
c Hom. 11 in 2 Cor. 1. Hom. 53 ad pop. Ant.
d Chrysof., hom. 46 in c. 28 Gen.

tur. In orbe graviora mala non fuere, quàm Angelorum ruina, Adami lapsus, & Judæorum Deicidium: hæc tria capitalia mala ab unâ invidiâ procreata sunt. Quod primum spectat. Scholasticorum cum Divo Bernardo opinio est, c Luciferò ac aliis Angelis propositam fuisse Verbi incarnationem adorandam. Præ invidiâ verò, quòd humana ad eam dignitatem & non Angelicam naturam assumeretur; hunc actum adorationis detraxisse. unde Chrysológus: maluit in diabolum commutari, ne hominem plenum gratiâ sic videret. Ardescit etiamnum non minus celo quàm inferno, dum terræ filios in suo solio videt dominari. De primi parentis lapsu, cui sortem suam invidebat, increata sapientia restatur: f Invidiâ diaboli mors introivit in orbem. De Christi acerbissimâ mortè Matthæus loquitur: g Sciebat enim (Pilatus) quòd per invidiam tradidissent eum. Nunc verò si tartareos Spiritus longè gravius invidiæ flammis, quàm igne gehennæ cruciari comprobato, nonne quemque invidorum inferni dolores perpeti manifesto conclusero? his Regius Pfalter acriter exagitatus clamat: h dolores inferni circumdederunt me. Augustinus legit: dolores invidiæ circumdederunt me: Saul enim quasi inferni ignibus incensus, i in Davidem exardescebat. Hisce invidiæ flammis totus exarsit sanguisuga ille Imperator Theophilus, k quem in extremâ cum-

e V Fernand in Gen. c. 3. scilicet 2. n. 2.
f Sap. c. 2 g Matth. 27
h Psal. 17 i Zonaras.
k Cassiodorus in Rom. 3 p. 2. exemple. 12. sur la 12. maxime,

morte luctâ constitutum, supra omnes dolores magis ussit Theophobi, quem ex invidiâ in carcerem coniecerat, se mortuo incolumitas; quare cum invideret ne sibi superstes esset, ad lectulum suum fatiâ, Theophobi caput deferti iussit, quod ex angui manu comâ prensans, & cum gaudio contemplatus dixit: Ego non ero posthac Theophilus, nec tu Theophobus; atque hoc solatio ad flammâs ruit sempiternas: Nonne verissimum illud Salomonis canticum est: *a Dura sicut infernus amulatio?* Quamvis enim cacodæmones probe teneant ex odio suo in genus humanum & sceleribus, in quâ homines inducunt, suos cruciatus augeri: tamen quo hominibus noceant, & illis malè sit, hoc non curant. Infaustus sit qui sese inediâ enecet, ne alterum pascat; se convivio excludat, ne alter admittatur; imò & coelo libens exulet, modo alter proscibatur. Quo spectat illa Christi reprehensio Luca 11. *Va vobis legis peritis, quia iustis cladem scientiâ, ipsi non introistis, & eos qui introibant prohibistis.* Ubi Chrysologus: *b audistis dum seclusit alios, seipsum janitor in vidiosus exclusit; & ne intraret alter, ipse permanere foris maluit per livorem.* Plus dico. Erit fortè qui obstupescat non gehennâ, sed invidiâ incendium has gravissimas querelas Epuloni expressisse: *c Pater Abraham miserere mei, & mitte Lazarum.* B. Petrus Chrysologus

a Cant 8 b Chrysol. serm. 172

c Luc 16.

aptè ad rem nostram: *d Lazarum mitte, quod ad infernum de gre-mio: de folio sublimi ad profundum chaos: ad tormentum stridorem de sanctâ quiete, de tanto silentio beatorum. Et emitte Lazarum. Ut video quod agit, non est novelli doloris, sed livoris antiqui, & zelo magis incenditur quam gehennâ.* Usque eò (quis credat) ut malit Lazarum se-cû inferni ignibus cruciari, quam se iis liberari. *Non se* (inquit) *ad Lazarum duci postulat; sed ad se Lazarum vult deduci.* O verè dura sicut infernus amulatio! Omnis familia, cœtus, congregatio ubi hæc regnat, rectè infernus dicitur; eâque correpti, tartareo incendio cruciari: quippe *e est grave illis malum, est illis incondium non ferendum, quos aliquando habuere contemptui, videre elices.* Quas flammâs ubique consistunt, in cubiculo, in convivio, in lecto, in foro, circumferunt; iisque ut dæmones ubi ubi sunt, acerrimè torquentur. / Viri in Theologicâ palâstrâ exercitati docent dæmones complures in aère constitutos, medios inter justos in patriâ, & peregrinantes in viâ, ut sic quasi duplici incendio, utrisque invidentes torqueantur: hæc Bernardi doctrina est: *g Diabolus in pœnam suam, locum in aère medium inter cœlum & terram sortitus est, ut videat, & invideat, ipsaque invidia torqueatur.*

d Chrysol serm. 122

e Chrysol serm. 122

f S. Tho in 4. sent. d. 45 & l. p. q. 46

a 4

g Beza serm. 54. in Cant.

S. III.

Invidia flammis aulis principum castra militum. contubernia fratrum, claustra Regis: asorum late depopulari ad mores ostenditur.

Angelicè Doctor Aquinas: a „quia invidia est de gloria alterius, in quantum diminuit „gloriam quam quis appetit, consequens est, ad illos tantum invidia habeatur, quibus homo vult se æquare, vel præferre in gloria. Hoc autem non est respectu multum a se distantium: nullus enim nisi insanus studet se æquare vel præferre in gloria his, qui sunt multo majores, puta plebejus homo Regi, vel etiam Rex plebejo, quem multum excedit. Et ideo his, qui multum distant, vel loco, vel tempore, vel statu, homo non invidet, sed his, qui sunt propinqui, quibus se nititur æquare vel præferre. Nam cum illi excedunt in gloriam, accidit hoc contra nostram utilitatem, & inde causatur tristitia. Hinc invidia est passim inter corrivales. Aulicus aulico, miles militi, frater fratri, figulus figulo invidere cõsuevit

Ac primum quidem, germanum vetus verbum est: *b invidia in aulis nascitur, in monasteriis educatur, in Xenodochiis moritur.* In aula potentissimi regis Balthasaris, invidia nata est, & in Daniele juvenem ob singulares naturæ ac cœlestis gratiæ dotes, regi percharum exarsit. *c* Daniel omnes Chaldæos Aruspices & sapientes Regis præ-

celebat. Darius occupatâ Babylonè & Chaldæo Imperio Medis & Persis subiecto, facile apprehendit, quantus vix esset Daniel, quàm peritus rerum, quàm fidelis obsequio. Eum itaque secum duxit in Median, & centum viginti Satrapis seu principibus, totidemque principatibus præfexit: Daniel, verbo, Rex fuit. Darius ei fidebat in omnibus: cum enim Rex annum ageret sexagesimum secundum, quod sacra pagina testatur, *d* *ut non sustineret molestiam, gubernationem totam omnium regnorum Danieli committens: Regem age inquebat, & rem bene administra: e igitur Daniel superabat omnes Principes, & Satrapas,* quod apud omnes incredibilem movit invidiam: *unde querebant occasionem eum è medio tollendi.* Ferre non poterant, hominem exterum, alienigenam, Judæum, imo & captivum sibi præferri. Hinc nullam quietis partem capiebant, dum variis machinationibus, modisq; omnibus id unum efficerent, ut Danielem Principem in hunc leonum specioso nomine dejicerent. Non immerito dixit Augustinus, ut omnibus se immisceat, *f duobus malis superbæ & invidentiæ Diabolus præst.* Innocentissimus Princeps ad leones projectus est: *allatusque est lapis unus & positus super os laci, quem obsignavit Rex annulo suo & annulo optimatum suorum, g ne quid fieret contra Danielem.* Quid opus, obsecro, tam immani saxo? Ut quid os laci tam probè obsignari? Non avolabit Daniel è foveâ

a S. Tho. 2. 2. q. 16. a. 1. ad 2.

b Drex Ioseph. c. 2. §. 2.

c Daniel, c. 1.

d Daniel, c. 6 e Ibid.

f Aug. rom. 6. p. de virginat, o. 70.

g Danielis c. 6.

ram profundâ , capitales illius hostes scalas non porrigēt, sat in super custodum habet, tot impastros leones : sed aliud hīc mysterium latet, non intus à leonibus, sed à foris Danieli malum timendum; timebat Rex *ne quid fieret contra Daniele* ab invidis: qui si vidissent illum vivere, præ invidiâ occidissent, cui leones pepercerant. Hæc Gregorii Naz. sententia est: *a Rex magis timuit ferocitatem aulicorum suorum malorum, quàm feritatem bestiarum, & S. Hieronymus: b ob signavit annulo &c. Qui de leonibus securus erat, de hominibus percussit.* En quo integerrimum juvenem prudentiâ, castimoniâ, morum comitate, rerum agendarum, supra ratem, solertiâ præcellentem, nulli dantem ullam offensionem, nisi quod virtus sua eum nimium extulisset, invidia depresso. Non unum Daniel sui sequacem habuit, qui quod Regis aut Principis autem haberent, gratia & concilio apud eos valerent, sua opera frequentius Rex uteretur, dignitates quasi per saltum adipiscerentur. Quantumvis maximo suo merito & debito virtuti, prudentiâ, fidelissimis obsequiis, in causis arduis stipendio, nihilominus cum Daniele Leoninis ac Theoninis invidorum dentibus obiecti sunt. Dum tantum sibi quisque honoris aut excellentiâ detractum, quantum alteri collatum, arbitratur. In aula Theodosii imperatoris quantum invidiâ concitarunt pauculæ voces ille: *Constantinus condidit, Cyrus instauravit?* Narrationem ex Baronio

paucis complector: *c Constantinopoli ædificia complura terræ motu collapsa, restaurantem manum petebant. Cyrus Archyectorum Princeps, vir laudatissimus, pace & bello insignis, præfectus aulae, Prætorio, urbi; Patricius; consularis, dux belli, quidquid intra urbem movente terrâ prociderat, non tam instauravit, quàm sepultum in augustiorem formam excitavit: ex qua re, sicut apud omnes magnam gratiam adivit, ita apud Imperatorem Theodosium juniorem non mediocriter offendit. Nam cum Theodosius ludis equestribus, de more præsideret, & populus novâ urbis specie delectatus, identidem acclamaret. *Constantinus condidit, Cyrus instauravit,* vulneratus hic vocibus imperator, Cyrus non solum publicatis bonis in ordinem redegit, sed in Clericum attonsum, Sinyram non alio animo misit, quàm ut per speciem quidem pontificatum ibi gereret, reverâ autem, ut ab improbo populo, qui jam quartum Episcopum interfecerat, mactaretur. Speciosum profecto & aulicum stratagemata. Hanc vero tragediam pauculæ populares illæ voces concitarunt: *Constantinus condidit, Cyrus instauravit.* d Quare quisquis in aula eminere vis, hoc tragici memineris: *Arts prima regni est posse te invidiam pati.* Proprius e Justinianum Imperatorem iussit invidia, dum subactis Vandalis, atque de Persis triumpho, Belisarius Justiniano suspen-*

e Baron. an Christ. 441

d Procop. & Crinit. l. 9 c. 6.

e Beyerlinck, apoph, Christ, titim-
yida

a Gregor. Nazianz. 9

b Hieron. in. c. 6, Danielo.

aus redderetur, oculis ejus iustu orbatur. At is tugurium ad viam Regiam extrui curavit, ubi stipem à prætereuntibus sibi erogati, hac verborum formula postulabat: *vixtor da obolum Belisario, quem vixtus extulit, cecavit invidia.* In eadem contexerem, si vel recensere voluerò; quos invidia non solum dignitatem gradu, sed & vitâ dejecit. Prima attestante sapientia: *a alius aliam per invidiam occidit.* Ex invidia, inquit Plutarchus, *b* oppugnavit Periclem Sinmias; Alcæon Themistoclem, Pompejum Clodius; Epaminondam Meneclides; ideoque, quia parem aut superiorem ferre non poterant, sed soli præminere gestiebant. Amabo vos quid Saulem tot technas & insidias Davidi struere fecit? Quid semel iterumque fatalem lanceam in insons ac omni populo gratiosum caput vibrare?

Ex aula in campum, in castra, si lubet, pedem efficamus, & ilicò animi robur & virtus, plusquam humana, qua David Philisthæum præstravit, invidi oculos perstrinxit, tum brevis illa victoris panegyris: *c percussit Saul mille, & David decem millia,* animum in furorem egit, nec quiescere patitur dum rivalem sustulerit. Post irritum ergo duplicem lanceæ ictum, tertium facinus fabrico homicidio Rex impius moliri statuit: amovit enim à se, & fecit eum tribunum super mille viros, pulchrum homicidii mantellum. Chiliarchus constitutus est David, ut periculis objectus tantò citius periret. Hoc enim

Sauli pronissimum cogitare: David juvenis amans gloriæ, & partam, quam nactus est in Goliath, tueri ac ornare volens, ad bellum discrimina impigrum se præberet, & periret: nec enim omnibus horis mors cuique felici est. Exclamat hic Chrysofomus: *quem oportebat ut benefactorem & salvatorem agnoscere, cum quarebat in te, ficere, ejus mortem unice anhelabat.* Vos viros Bellicosos obtector, quoties invidiæ felle lividi, alterius Chiliarchæ, Ducis, antesignani mortem animo concepistis: quoties eum à suis deserere, præsentissimo discrimini se propatriam ac Rege exponentem, vel cum dedecore redire vel occumbere optastis? Norunt in hac arenâ exercitati, quantum invidiæ generosissimos heroes animis ac bellicâ virtute præcellentes afflârit, quantum eorum felicissimos conatus ac successus retardarit. Quid quòd hæc una furia in castris integras sæpe legiones ab æmulâ ratione desertas in exitium induxit, exercitum totum & patriam perdidit.

Plures Sauli consimiles reperti sunt: talis exitit Philippus Macedo, quem Demosthenes ad vivum expingit; tam insignitæ is fuit ambitionis, ut quidquid uspiam in bello præclare gereretur, ipsi fuerit adscribendum, ducibus suis rem fortiter ac strenuè gerentibus, magis indignari solebat, quàm ignavis cessatoribus, qui multa corrupissent inbelli metu ac socordiâ. Alexander filius hunc morbum à parente hæreditarium habuit: nam quod Curtius prodidit, Alexander hostes vinci vo-

a Sap. 14 b Plut. in moral.

c 1 Reg. 18.

d Chrysof. hom. 46 in c. 21 Gen.

luerat, Antipatrum vicisse ne tacitus quidem non indignabatur; suademptum gloriæ existimens, quidquid accessisset; alienæ. Sauli quoque simillimus Assyriorum Rex, qui teste Xenophonte Gobriam in venatum assumpsit, qui se illo peritiorum in equitando credidit. Oblatam sub initium venationis ursam, Rex telo petiit, sed casso; Gobrias certissimo jaculo feram prostravit. Invidiam Rex dissimulavit. Venientem pari modo leonem sagitta regia non læsit, Gobriam tetigit. hic Rex secum nescio quid dirum mustians, lanceam satelliti eripit, eaque transfudit Gobriam. En fera non à se, sed à Gobria occisa, tantam illi invidiam conflat, ut mortem conciverit. Quoties non feram, sed hostem à vulgari milite prostratum, vallum occupatum, munitionem expugnatam, aliis invidiæ non levis scintillas suscitavit, & magnorum animos pupugit? Themistocles cum noctes insomnes duceret, ejus rei causam sciscitanti, respondit: *Mitchiadis trophæis excitator.* Et quid te Dux bellicose, generose comes, illustris Marchio insomnia infestant? exagitant te laudes illius, virtus bellica ac robur animi, quo medios hostium cuneos spectantes Principe perripit, quo primus hostilia mœnia occupavit, primus copias suas in vallum eduxit, inquietat te hunc torque aureo à serenissimo donari, titulis ac dignitatibus condecorari?

Sed quibusdam id minus mirum videbitur inter viros militares, in tantâ nationum diversissimarum ac ordinum varietate, emulationem quandoque corri-

tari; enimverò hoc mirandum ac deplorandum magis, longè graviore invidiâ germanos fratres sese laceffere, ac dilaniare. In infantiâ adhuc suâ mundus adolevit malis, nec inter fratres securam innocentiam fuit, nec inter sacrificia devotio. ipsa adhuc Religio livorem sortita est: ipsas aras foedavit invidentia, quæ Religionis ac naturæ rea in proprium sanguinè audax, tertiam hominum partem trucidavit. Totus orbis, mortalibus alioqui vacuus, duos capere non potuit fratres, altero invidente. *“a Invidia fecit, inquit Chrysologus, ut mundi tota duobus esset angusta fratribus latitudo; namque ipsa Cain junioris erexit in mortem, ut esse solum zeli livor faceret, quem primum fecerat lex naturæ. Cui congruit illud Ambrosii: b cum dolet sibi gratiæ coelestis ambitor, fratrem esse prælatum, de sacrificio processit ad parricidium. “ Angusta profecto quantumvis ampla familia & tota vix satis est domus. Nedam cubile, mensa, lectus, fratribus inter se invidiâ dissidentibus. In exemplum adducit Chrysologus filii prodigi fratrem, qui cum intrare nollet exclamat: c ô zeli tumor! duos non capit domus ampla germanos. Quæstio olim in universitate Lovaniensi agitata: cujusmodi fera fuerit, quæ devorasse Joseph dicebatur. conjectura quorundam de leone, de urso, de apro; sed verissimè Hugo Garenas hanc feram pessimam invidiam pronuntiavit; nam, ut ille ait, in cap. 27. Proverb. Invidia est illa fera pesti-*

a Chrysol. serm: 4.

b Ambr. serm: 16 in Psal: 118.

c Chrysol. vit.

na, de qua dicit Jacob Genes. 37. *terra pessima devoravit Ioseph.* Non unus Jacob, non unus paterfamilias iam queritur hanc feram effimam in filios, in filias, in propinquos, in vicinos, ad sanguinem sœvire. Ubi illud Chryostomi obiter notandum: *a invidia homicidii mater est; et omnium sceleratissimus es, cum invidias fratri.* Hæc fera pessima familiam Isai quoque invasit, dum urori Saulis fratres præcludere fecit. Venerat in castra David patris iussu: continuo maximus natu frater Eliab verbosam bitem in eum evomens; puer improbe, inquit, quid hic negotii habes? siccine custodis oves? *b ego novi superbiam & nequitiam cordis tui.* Sola te curiositas huc egit, accurristi ut videres castra. *c zelus,* ait Chryostomus, *est invidia omni malitiâ cumulata!* indignum hoc, fratris animos, virtutem germanam, suam injuriam ducere: experientia siquidem nimium, quam comprobaturum illud Petri Blesensis: *c invidia proprium est, laudem alterius suam reputare injuriam, ut eo ipso deprimatur quo alter evehitur.* Quoties contingere videmus dum frater aut soror extollitur, nuptias ditiores, honestiores contrahit, hic ad officia ac dignitates evehitur, prosperè illi & ex voto succedunt, frater velut in luctu degit, dum hic extollitur, se deprimi arbitratur; & contra sibi plaudit, si fratri omnia adversum eant. Hoc quam indignum sit, aptâ similitudine exaggerat B. Maximus sermone de amore

fraterno: *non decet fratres ut lanceas in statera, altero humiliato, alterum extollit, quin potius se ad eum inclinet, ut sublevet & conferat de suo.*

Atque hæc hæc hæc gravissima diffidia inter fratres germanos, inter geminos; quid non inter uterinos, inter diversi tori, sub disciplinâ noverez timendum est? infinitus sum si attigero: profuerit in leonâ totum complecti, quæ molossi catulum leoni objectum eique percharum dilaniavit. Historiam prorsus singularem Lanuza deprædicat. hom. 22. §. 19. *d Unum moneo ejusmodi invidos fratres, filios diaboli, quibus cautum illud perciperem quod fratri invidio seniori accidit: qui cum veniret & appropinquaret domui, jamque audiret symphoniam & choros, indignatus est, & volebat intrare.* Ubi concinne Chrysológus: *e invidum fugat symphonia pietatis, chorus charitatis excludit, & quem ad fratrem vocat ratio natura, livor non patitur introire.* ita, inquam, verendum est, ne aula cœlesti, & corâ magnâ, & gaudiis beatorum frater invidus excludatur, & cum diabolis ad inferos detrusus, æternam invidentiâ exardescat. Mitto hic familiare & illud malum esse famulis & ancillis; qui volet, quam ephabus Ephabum reginæ Elizabethæ gratiosam, ex invidiâ apud Regem traduxerit, consulat Vasconcellum de regibus Lusitaniz: *f Nec hoc quisquam mirabitur, si & pueros sibi maximè invidentes compererit: sus-*

a Chrysol. hom 44 ad pop.

b 1 Reg. 17 c Blesensis ep 97

d Luc: 15.

e Chrysol. serm: 4.

f Vasconcell. anaceph. 3

ficit illud Augustini: *a vidi ego, inquit, & expertus sum re'antem puerum, nondum loquebatur, & intuebatur pallidus amaro aspectu col-lactaneum suum.*

Præterea hîc quàm figulus fi-gulo, opifex opifici, caussidicus caussidico, medicus medico, &c. invidere soleat: adèò ut se solos in arte, in urbe, in orbe peri-tos esse vellent: quos suo tem-pore Bernard. insectatus est, quem solum audiisse sufficiat: *b erravimus, inquit, in solitudine, in inaquoso, solitudo hæc superborum est & invidorum, quia solos sese æstimant, se solos appetunt reputari. liberatus est? odit sociam. astutus est in negotiis secularibus? neminem vellet sibi similem inveniri. Pecunio-sus est? si ditescere viderit alterum, cruciatur. fortis aut formosus est, sed erroneus errat in solitudine suâ, cor ei elatum, durum, expers pie-tatis, ignarum compunctionis, siccum ex omni rore gratiæ cælestis. Rem omnem paucis dixit: invidi de-siderant soli esse docti, soli con-sulti, soli gratiosi, soli formosi, so-li opulenti, verbo soli Soles. Alex-ander Macedo cum ei Darius in fœdus amiceissimum magnam re-gni partem, & triginta millia ta-lentùm auri obtulisset (unicum auri talentum, lector, sex millia septingentos quinquaginta Phi-lippeos continet, tu jam triginta millia talentorum ad calculos revoca) Dario respondit Alexan-der, *cælum unum non duos soles, nec Asiam duos reges capere posse.* His præceptis imbutus Solimannus Turcarum Imperator solus re-*

gnare voluit: c quatuor illi eran liberi. Natus maximus Mustaf: de Persis victis rediens, dum à Byzantinis ingenti plausu a splendido triumpho excipitur, pa-rentis animum invidia incendi-quare filium ad se victorem ala-crem reversum, in conclavi suo strangulari iussit, ejusque cadaver militibus objici, addito præconi-edicto: *unus in cœlis Deus, unus in terris Solimannus.* Frater minor hoc spectaculo commotus illa-chrymavit, qui & biduo post ve-neno sublatus est. Tertius ad Per-sas confugerat, sed per legatos dedi iussus, palam securi percus-sus est. En ambulans in solitu-dine, qui sua pignora regni principes, minora velut sidera se conspicuo apparere non est pas-sus, sed lucem invidit & extincta voluit. ita invidi omnes in suâ solitudine se solos in solio Reges, in arte magistros, magnificos, ex-celentes, eximios esse cupiunt, ri-uales non ferunt. Inventus in hos Jobus: *d ergo vos estis soli homi-nes, & vobiscum morietur sapientia?* Sed hæc pluribus quàm putaram.

Venio nunc ad ultimum, nec minimum invidiæ malum, quod viros etiam Ecclesiasticos afflare dicitur: non me, sed Chryso-stomum hîc auscultate: *e invidia vis totam subvertit Ecclesiam & toti nocet terrarum orbi: quodcumque malum videris, ex hac radice produ-citur, cadit in viros Ecclesiasticos & perfectos.* Numerat celebris Ec-clesiastes pro concione Audito-res mille; at dum audit ad alte-rum duo tria millia confluere,

c Lipsius l. 3. ep. 22 Pontan attica

. Bell. vol. 2 c. 55

d Job c. 11. e V. Chevehavium de

vita Eccl c 6

a Lib: I conf 7

b Bernard de nimia fallacia præsen-tis vitæ, Psal 106

ingitur haud secus quàm Saul ad
ecem millia. quo autera animo
 iusmodi homo sit, S. Basilus di-
 cte exponit: *a fontem scaturien-*
em nemo obturat, & sole splenden-
e, nemo oculos obruelat, nemo inuis-
let illis, sed sibi ipsi gratulatur, quod
ui contingat; verum sermone spiri-
tuali in Ecclesiâ scaturiente, & cor-
de pio ex donis spiritus instar fontis
manante, non sustinet audiri cum
etitiâ, cum grato animo: suspicit
utilitatem; sed pungunt te plausus au-
diendum, & velles neque esse, qui
utilitatem capiat, neque qui laudet.

Execratur & jure merito Caus-
 sinus noster b reperiri, qui ne-
 scio, inquit, quâ zelotypiâ non
 terant quampiam de suis poeni-
 tentibus alterum concionatorem,
 aut Confessarium adire; quos re-
 ligiosè commonet dicens, bonos
 confessarios mari confimiles esse
 debere, quod omnia flumina sinu
 suo excipit, & aliò finit derivari
 ut liberrimè fluant, non disqui-
 rendo unde, quâ, quare ad se con-
 fluxerint, multò minus voto, qua-
 si catenâ sedi colligare. Quod
 S. P. Ignatius suis cavit, Regulâ
 sacerdotum 9. & alibi. *nullius*
obedientiam admittant. Quid quod
 Societas sibi plaudat (contra ac
 invidi arbitrantur) quòd & alios
 videat juxta Apostoli monitum
e amulari charisimata meliora, u-
 sum meditationum varios inter
 Religiosos vigere, & populo pro-
 poni: solemnitates ante cinera-
 rum non uno in templo celebra-
 ri, indulgentias animarum à no-
 stris in parochiali aliove Religio-
 forum templo lucrandas proponi,

aræ ornatum, domus Dei nito-
 rem, suggestus, sedilia, picturas in
 novam formam instaurata. Ju-
 ventutem in litteris & Catecheci
 (modo sedulo & zelo Dei fiat)
 imbui ac efformari; adeò ut non
 soli ipsi, sed aliis, agere velle
 videantur.

§. IV.

Solatio invidiosorum & invidiosorum remedia.

Solatio esse poterit primò illud
 Apostoli: *d non est servus ma-*
ior Domino. Judæi Christum non
 solum per invidiam tradiderunt,
 e sed & omnia ejus verba & ope-
 ra sugillarunt: nemo Ecclesiastes
 tot invidorum linguis confixus.
 Plutarchus ait *f selem unguento-*
rum odore exagitari & in rabiens
agi: Judæi in hoc feli similes:
 nam ut rectè Augustinus in Psal.
 44. exponens illud: *In odorem*
unguentorum tuorum curremus. Illi
autem alii, inquit, quantò magis
eum videbant in gloriâ predicatio-
nis Evangelii, & in vitâ inculpabili,
tantò magis invidia torquebantur
& occidebantur bono odore, quo alii
recreabantur. Hoc telo omnes
 Christi amulatores, Apostoli,
 g Doctores, Patres, Anathasius,
 Ambrosius, Augustinus, impetiti
 fuere. Theophylactus Alexandria
 Pontifex amulatione non lauda-
 bili ferebatur in Chrysostrum,
 quem in templo nominari non
 est passus; sed vindicem sui habuit
 potentissimum Chrysostrum
 Deum: nam Theophylactus in

d Ioan. 15

e Novarini adagia pag. 109

f Plut in comm de praeconviv 6.

g V. Lanciam opusc spirit. 9 c 4. fusc
& elegantar;

a Basil hom de invidia.

b Causin. Cou. t. 5, tom. 4 tr. 12 sect. 2

c 1 Cor. 11,

fatali lectulo acerbè cum morte
luctatus, emori non potuit, donec
imago Chrystostomi afferretur :
hanc religiosè veneratus , tran-
quillè obiit : ita è Damasceno te-
statur scriptor eminentissimus
Cæsar Baronius. *a* Ita & hodie-
no die reperire est , qui viros do-
ctissimos juxta ac religiosissimos ,
ne nominari sustinent, cathedris,
pulpitis, functionibus, urbibus &
orbe illos pelli cuperent : quibus
illud solatio sit , non meliores il-
los esse Auctore suo Jesus, funda-
tore Ignatio, SS. Francisco, Do-
minico, Benedicto : de quo hoc
ex S. Gregorio delibare sufficiat :
b Quidam Florentius Presbyter
S. Benedictum jusque sanctissi-
mam familiam non arrodere
modò, sed & dilaniare nisus est.
Invidiâ hic & odio flagrans, san-
ctissimum Patriarcham moribus
ac integerrimæ vitæ virum dec-
lorabat, famam ejus elevabat,
quoscumque poterat ab ejus con-
suetudine ut maximè nexiâ retra-
hebat. quinimò livore indies suc-
crescente, eò dementiæ devenit,
ut Dei servo panem veneno in-
fectum pro benedictione trans-
mitteret. quæ techna cum non
successisset, eò loci lasciva specta-
cula excitavit, unde Monacho-
rum oculis importunè objiceren-
tur, quibus tyrosum animos ad
libidinem inflammaret. cessit S.
Benedictus furori & invidiæ ; se-
dem cum suis mutat, aliò com-
migrat ; quod cum Florentius
stans in solario domus suæ co-
gnovisset, & præ gaudio exiliret,
derepentè tota domus compage

soluta corrui, ac hominem livi-
dum contrivit. Ita vindex Deus
pro suis in invidos sævit.

Alterum, quod ex eo conse-
quitur, solatio esse poterit, quod
invidia semper virtutis umbra &
comes sit : ut doctè Lipsius : *sicut
non est ignis sine fumo, sic virtus
sine invidia.* & quemadmodum
per solem euntibus umbra est, ita
& per iter Gloriæ & virtutis gra-
dientibus. Themistocles hoc u-
num querebatur, *nullum se splen-
didum facinus perpetrasse, eò, quod
nemo illi invideret.* fit tandem
quod Plutarchus in moralibus do-
cuit : quemvis exordio gloriæ sua
livorem pati, ut ignis fumum ;
verum ubi hunc perripit, splen-
dor clucescit, & velut sol inter
nubifa primùm luctatur, donec
ea superet & consumat. Unus Jo-
seph pro mille testibus, post mille
probra, post mortem intentatam,
post servitutem gravissimam, post
omnem fratrum injuriam trium-
phatam, Princeps Ægypti con-
stituitur, eos alit, ab iis adoratur,
quos fratrum invidia eò provexe-
rat ; absque hoc fuisset, num-
quam in Ægyptum, numquam
in Pharaonis palatium, numquam
ad secundum sceptrum & so-
lium, numquam ad orbis patro-
cinium pervenisset.

Cato Censorius, Phœnix Ro-
manæ gentis, prudens dictis, mo-
ribus & vitâ optimus ; nihilomi-
nus tamen neminem in urbe o-
dius & invidiam tam dirè & fre-
quenter exagitavit, atque hic ipse
Cato quadragesies sexies accusa-
tus, & in jus ambulare jussus,
semper absolutus est. summa fuit
illi gloria, multiplex invidia.

Vis ubi figulus figulum invi-
dendo

a Baron tom: 5 an. 412 Damasc l: 3
de imagin.

b S Greg: 2 dial c 8

endo extulit? a Michaël Angelus Banarottus, cum juvenis Florentiâ Romam venisset, & Raphaël Sanctius Urbinas arti illius invideret, Bacchum unum eum satyro ludentem affabrè effinxit, quem brachio mutilavit, & nomen suum basi insculptum cæmento opplevit, ac statuam fuligine tingens, in vineâ cujusdam civis, ubi domum brevè extruendam sciebat, defodi curavit; cumque post annum ab iis, qui fundamenta jaciebant, statua reperta esset, & ad Pontificem delata, omnes artem mirari, antiquitatem extollere; solus Michaël dissimulabar. jam lite inter illos exortâ Sanctio affirmante opus perfectissimum omne pretium excedere nisi mutilum foret: Michaël nomen exhibuit, cæmento amoto & brachium attulit, quo singulare sibi ex invidi Sanctii sententiâ nomen comparavit.

Inter remedia verò, ut omnem invidiam animo ponamus, occurrat illud: parvi ac pusilli animi esse, rex fluxas & terrenas alteri invidere, juxta illud Prophetæ: *b parvulum occidit invidia*; quod oraculum sic S. Thomas illustrat: *c pusillanimes sunt invidi, quia omnia reputant magna, & quidquid boni alicui accidat, reputant se in magno superatos esse, unde & Job. cap. 5. dicitur: parvulum occidit invidia.* & Greg. *d. 1. 5. mor. c. 33. docet, quòd invidere non possumus, nisi eis, quos nobis in aliquo meliores putamus.* Parvulus ergo est, qui livore occiditur, quia ipse testimo-

nium perhibet quòd eo minor est, cujus invidia torquetur: " hoc animi verò magni & excelsi est, res omnes inferiores infra se ducere, in eoque Planetas imitari, quorum superior haudquaquam inferiorem, sed inferior superiorem eclipsat. Itaviri magnanimi nunquã abjectis invident. Ambrosio, Aug. Chryl. invidia tinea est, quæ nunquam cedro, aut oleastro innascitur, ita nec invidia magnanimo. *Primum, ergo inquit Basilus, d invidia remedium sit, nihil rerum humanarum magnum aut supra naturam existimemus. itaque neque dives emulandus est propter divitias, neque fortis ob corporis robur, & miser est, qui his abutitur, non aliter, quàm in pugna contra inimicos ensen corripens in se ac interitum suum convertat.* eò conducet Justi Lipsii præclarum documentum: *e mendicum in fabula vides, qui Regis personam sustinet, auratum & pulchrum vides, sed non invides: quia latere sub auro illo scis scabiem. idem existima de cunctis magnatibus hujus mundi, & non invidabis.*

Alterum illudque efficacissimum remedium est, quod Gregorius Magnus suppeditat: *f qui tivoris peste planè carere desiderat, illam hereditatem diligat, quam coheredum numerus non angustat, quæ & omnibus una est, & singulis tota, quæ tantò largior esse ostenditur, quantò ad hanc percipientium multitudo dilatatur.* In domo Dei mansiones multæ sunt, sed gaudent quilibet beati, fratres omnes natu majores, hoc est gratiâ opulentiores, latius habitare, & hanc

a Beteri Polit. l. 1. de Orig Urbium.
c. 6 blab. 5
e S. Thom 2. 2. q. 36. art. 1. ad 3.

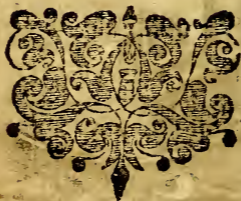
d Basil de invidia orat. 11
e Lips de constant. l. 2 c. 4
f Greg. l. 5 mor. c. 34.

suam gloriam ducunt ; tantum abest ut inuideant. Inter mortales infania esset , ut frater minimus senioris veste indui vellet , quod plus panni infumeret : aut si poculum loto vel congio invideret , quod tantundem capere nequiret. In illâ beatitudine omnes torrente voluptatis pro mensurâ gratiæ & capacitate suâ replebuntur : unde fiet ut S. Prosper ait : *in illa Beatitudinis regione , nec maioris meriti sibi aliquid quisquam arrogabit , quia arrogan-*

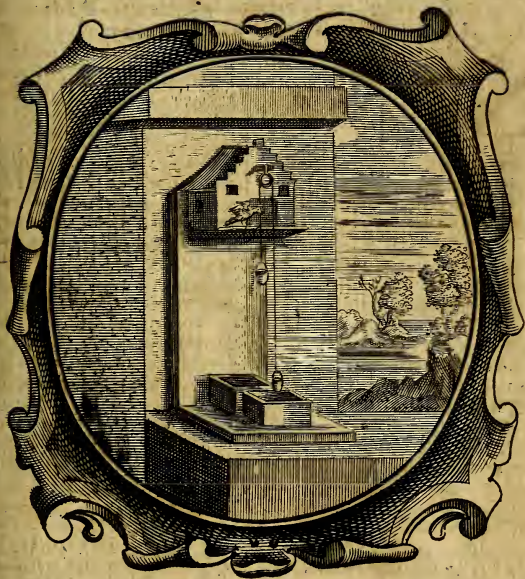
tia ibi nulla erit , nec superior inferiori inuidebit , quia ibi inuidus nullus esse poterit. Sed fiet ibi ut inter fratres & propinquos siue amantes , quisque alterius gloriam suam ducat : b quia tantumvis amoris in illa pace nos sociat , ut quod in se quisque non acceperit hoc se accepisti in alio exultes. ad quam pacificam bonorum omnium possessionem ut pervenire valeamus : c non efficiamur inanis gloriæ cupidi , invidiam provocantes , invidiam invidentes.

a 3, Prosper, 1, 1 de vita contemp.

b Greg, 1, 4 mor, 2, 31 c Ad Gal, 6

Fit arbor ita ut volucres cæli veniant, & habitent in ramis ejus. Matth. 13.

NON HÆC SINE NUMINE DIVUM. a
DOMINICA VI. POST EPIPHANIAM.

Quod non b unus passer cadat super terram, nedum in tãc vel illâ arbore nidificet, sine patre vestro, nobis argumento esse potest, nil casu fieri aut fortuito.

- I. Non casu sed consultò à divina providentia omnia gubernantur.
- II. Propositum SS. Scripturis, aliisque sacris ac profanis historiis, stabiliitur.
- III. Quinam in rebus maximè fortuitis, Dei providentiâ nixi sunt.

a Acad. b Matth, 10,

DOMINICA SEXTA POST EPIPHANIAM.

Fit arbor, ita ut volucres cæli veniant & habitent in ramis ejus. Matth. 13.

Non casu olim aquila, in excelsâ quercu nidum collocavit, & septem pullos educavit: nec casu hunc nidum C. Marius, a etiamnum puer conspicatus, secum pullos in urbem asportavit: qui non b sine numine Divum, sed infallibili Dei providentiâ, septimum illum aliquando Consulem fore præflagirent. Nec casu aut fortuito accidit, volucres cæli in hac portus, quàm in illâ arbore, quâdam in dumo, alias in synapeos ramo, nidos ponere. Etenim æternæ hoc veritatis pronuntiatum est, de passeribus loquens: *Unus ex illis non cadet super terram, sine patre vobro.* Nec super arborem, nec de ramo in ramum, nisi certo eoque æterno Dei decreto, defilit, quæ Divi Prosperi doctrina est, ipsum audite: „ Cum Salvator dicit, unum passerem non „ cadere in terram sine voluntate „ Dei, & quod fœnum agri, quod „ post paululum mittendum est in „ clibanum, ipse tamen formet ac „ vestiat: nonne confirmat, non „ solum istam mundi partem, re- „ bus mortalibus, & corruptilibus „ deputatam, verum etiam vilissimas „ ejus, abjectissimasque par- „ tichlas, divina providentia regi- „ ne fortuitis perturbari moribus „ ea, quorum causas comprehen-

dere non possumus, æstimemus. Altius rem expendens Doctor Angelicus: unus, inquit, d passer non cadet super terram; sine providentia Patris: & quare dicit hoc? quæ consonat verbum illud, verbo ejus Levitici 14. quod cum aliquis curatur à lepra, offerebat duos passeres & unus immo abatur, alter verò cum ligno cedrino & hyssopo intingebatur in sanguine occisi, & aspergebatur mundandus, & sic unus dimittebatur. Fuit ergo quod duo accipiuntur & unus non occiditur, & hoc non sine providentia: & quisquam in nimium inducat suum, casu fortuito accidere, ut unus è filiis per maturo fato occidat, hujus martus in bello cadat, illius ædes luc invadat? Fortuito fortunatoque maxime casu adscriptum fuit, anno quo Franci Antverpiam obtinere ac vastare decreverant mille quingentos Gallos, civis verò octoginta tres occubuisse tot & non plures, quot annos a ras illa ab orbe renovato numerabat, nempe 1583. Illoque chronico expressum etiamnum legitur: *AVXILIVM VIS D. VS.* Sc quis neget multis passeribus Gallos plures esse, & cum multis passeribus plures sitis vos, & capillus de capite vestro, absque ejus nutu non decidat, *exponit*, inquit Nazianzenus, *fundè hujusmodi*

a Plut de viris illust. b 2 Æneid,
c S Prosper lib sent ex-Aug sent. 281
V. Ruiz. de provid. pag: 15

d S Thomas in Matth c: 10. v. 29
e Haræus an 1583 fo: 346 f Greg. N
o: 13 in plagam grand. col: 2 n
plag

ga & flagra oriantur, & quæ sit
 ratio: utrum inordinatus qui-
 ac præposterus, & gubernatio-
 omnis expers universitatis mo-
 ac temeritas (tamquam vide-
 nemo sit, qui rebus moderandis
 fit) & denique casus hæc serat?
 potius universa hæc rerum moles,
 providentiæ scæno eam ducente, in
 ersum moveatur & collocetur?
 od apud omnes sanctum, ac
 ubitatum esse debere, com-
 bare aggredior.

§. I.

*Nihil casu aut fortuito fit, sed
 omnia consultò à divinâ pro-
 videntia gubernantur.*

Pientissimè Augustinus ;
*quidquid casu fit, temerè fit.
 Quidquid temere fit, non fit pro-
 videntia. Si ergo casu aliqua fiunt in
 do, non providentia universus
 dus administratur. Quod cum
 do impium sit, ut Deum è me-
 tollere censeatur, rectè con-
 dit: nihil igitur casu fit in mun-
 Si res ipsas ad nostram dum-
 t seu providentiam, seu scien-
 n examinemus, plurima casu
 dam & fortè fortunâ fieri pu-
 mus ; si ad divinam, cui ab æ-
 o singula ac minutissima per-
 ta sunt, nihil casu fit : b & sic
 ia, inquit, ad divinæ providen-
 regimen referantur, quæ stulti
 i casu & temere, & nulla divi-
 administratione fieri putant.
 nplio res patefiet : herus è
 esticis duos, herilis consilii
 tos, diversis viis mittit ad
 lem omnino locum. Hic al-*

Aug. l: 80 quæst. 24
 Aug. in Psal: 9

terum alteri occurrere casus est,
 non domino sed servis : ita the-
 saurum reperiri à paupere fosso-
 re, casus est quidem illi pauper-
 culo, sed non Deo, qui opes il-
 lic idèò recondi voluit, ut eas hic
 ipse mercenarius, eo loci fossurus,
 reperiret, & ditesceret ; non ca-
 su, sed paternâ Dei providen-
 tiâ. idcirco

— nemo temeraria credat,
 Fortuito ve geri mundana nego-
 tia casu.

Omnia lege meant, quam rerum
 conditor illis

Sanxit ab aeterno.

Canem pinxerat Apelles, e cum-
 que in reliquâ omni parte si-
 bi satisfecisset, in eo spumam
 anhelantis exprimere nequibat :
 exterso sapiùs mutatoque peni-
 culo, indignabundus spongiam
 coloribus imbutam, in tabulam
 impexit, & insperatò spumam
 optimè expressit : consimilem
 eventum, ut videbatur, fortui-
 tum, Nealces in spumâ equi con-
 secutus est. Nos hæc talia miris-
 simos casus interpretamur, & to-
 tum fortunæ tribuimus, quæ in
 picturâ fecerit naturam : & Dei
 providentiam non modò de ta-
 bulâ sed & à mente tollimus :

d — nos

Te facimus fortuna deam, caloque
 locamus.

Poëtarum quidem figmenta com-
 miniscuntur

— Casusve, Deusve

Æneam sustulerit, sagittâ incertâ
 manu percussum ; de quo Prin-
 ceptus poëta :

e Hæc inter vocæ, media inter ta-
 lia verba,

c Plinius l: 35. e: Iod. l: 10
 e Virg. l: 12 Æneid

Ecce viro stridens alis allapsa sagitta est :

Incertum, quâ pulsa manu, quo turbine adacta.

Quis tantam Rutulis laudem, casusve Deusve Attulerit.

Fabulæ. Fidem & divinam quidem attestor : non casu Rex Achab, inter cervicem & scapulas læsus est : 2. Paral. 18. Rex Syriæ præceperat suis, ut non pugnarent, nisi contra solum Achab Regem Israël: *dixitque Rex Israël ad Iosaphat, mutabo habitum, & sic ad pugnam vadam; tu autem induere vestibus tuis.* Quò factum ut omnis hostis irrueret in Iosaphat, illum cingeret, putans illum esse Achab; *accidit autem ut unus è populo, sagittam in incertum jaceret, & percuteret regem Israël inter cervicem & scapulas*, ex quo vulnere sub vesperam obiit. Certissimâ Dei manu ferebatur hoc telum, sicut & illud in Julianum Apostatam. Solum jacenti res erat incerta.

Nec minùs certissimæ Dei providentiæ adscribendum, quod teli jactum David declinarit, *a nec dextera erranti, Deus absuit*: torserat in eum hastam furibundus Saul, *h putans quod configere posset David*; quo ictum declinante, in parietem impegit. *Præclarè Basilis: c hastam jacit in Davidem, ictum vero paries excipit, omnibusque facinus indicat: non enim omnia videns oculus hic curam remisit, neque jactum telum divinam providentiam prævertit.* Densam venator avium turmam conspicatus, in eam ferream grandinem eja-

a 7 Aneid. b 1 Reg. 18

b Basil. orat. 15

culatur: quædam cadunt, plura volant, neque hæc sine numine Divinæ: *d unus enim passer non cedit super terram, sine patre vestit.* Et erit, qui hoc fortunæ, & non Deo beneficium adscribat, si bello hinc illinc, se illæsa, loci latere succubabant? Et erit qui felicem belli aleam, non Deo providentiam jactet, si equo glande trajecto, eques intactus evadat? Inopinato casui Martialis adscribit, suum è vulnere perperisse: e

Sas fera jam gravior, maturi pro grege ventris,

Emisit factum, vulnere facti parens.

Nec jacuit partus, sed matre cudente ecurrit:

O quantum est subitis casibus ingenium!

Ejusmodi fortunata infortunata (ut homines loquuntur) sexcenta ad manum sunt. Sanctii Garzia f Aragoniæ ducis mater, Vraconomine: illo gravida, cum in bello contra Mauros fortis & nimis plena mulier socia mariti esset, lanceâ in latere, grandi vulnere percussa concidit, prole intactâ, quæ per vulnus manuum exerens, viva extracta est.

Ante Bergas ad Somam, mulier uterum gerens, tormento bellico faucia occubuit, puer vivo & illæso.

Alia non minùs rara, quæ præclara Divinæ providentiæ argumenta, Caussinus noster adducit. g Naufragium passus, pater cum filio, uterque undis

d Matt. 10 e Mart. lib spectac.

f Rodericus Toletan l 5 derebus

g Caussin. court. 3. tom. 1. man. 4 Gar-

sus doctrinæ curiens, y, l. 4, sect.

vitur, submergitur pater, filius
 tabulâ parentis cadavere ad
 us enavigavit. Anno 1627. in
 e S. Severini, decem millia
 ninum terræ motu perierunt:
 in ipsis ædibus & turribus va-
 campana deciderat, quæ cz-
 s omnibus ruinâ oppressis,
 rum inter rudera incolumem
 t, ac protexit. Nec minùs
 pendum, quod Recupitus ex
 one refert: a ingenti terræ mo-
 Antiochiæ sub Trajano exor-
 neminem inter ruinas vivum
 certum, præter puerum ma-
 mortuæ ubera fugentem. Sed
 & in altero elemento exem-
 n habeatis: Anno 1570.
 Noctæ ante lucem omnium
 storum, oceanî exundatio
 sit aliquot Zelandiæ Insulas,
 gnam Hollandiæ partem, to-
 ferè Frisiâ, strage non
 dò fortunarum planè incom-
 bili, sed hominum quoque,
 in sola Frisia viginti millium.
 missi cum cimbis per dies in-
 tentes, ut naufragii reliquias
 igerent, nonnullos supersti-
 n collibus & arboribus, ex-
 num spiritum trahentes exce-
 e: interque eos Senecensi in
 e repertum infantem, illuc
 fele cunis advectum, placi-
 mē dormientem, diluvii &
 fragii unicè securum.

bi hoc paucis parentes mo-
 s velim, non casu, non for-
 d, sed paternâ Dei, omnia in-
 biliter disponentis tutelâ, li-
 os vestros inter mille pericu-
 ncolumes versari. Quis in ri-
 fluminis ludibundos à sub-

mersione? Quis ex editiori loco
 prospectantes, à præcipitio? Quis
 in plateis à citatis equis, à rabi-
 do cane? Quis ab herbis noxiis?
 à spinis piscium, ab aciculis ori
 intortis? Quis ab aëre, ab igne,
 fulmine, alioque præsentissimo
 vitæ discrimine innocuos, lætos,
 omnis periculi ignatos servat, nisi
 ille, qui Angelis suis mandavit, ut
 in omnia viis eos custodiant,
 ne fortè offendant ad lapidem
 pedem suum? e Mithridates Rex
 Ponti, cum adhuc infans in cu-
 nis vagiret, delapsum fulmen fa-
 scias, quibus involutus erat, exus-
 sit, levi ignis vestigio dumtaxat
 in fronte relicto; non cæcum ta-
 men, nec vagum fulmen fuit,
 certâ Dei manu vibratum: uti &
 illud, quod teste Plinio, d Mar-
 ciam Romanam principem affla-
 vit, partu exanimato, matre citra
 ullam læsionem superstite. Nos
 cæci hæc casu fieri putamus, quia
 nemo nostrum Dei consiliarius
 fuit, nec tabulas ejus inspexit, ubi
 hæc ante omne ævum accuratè
 consignata. Quam Dei providen-
 tiam aptâ similitudine, ludo char-
 tarum conferre placuit, in quo
 qui lusoribus assidet, eorumque
 chartas inspicit, nil miratur, nec
 inopinatò accidit, si hic præ illo
 ludum lucretur. Ludum ejusmo-
 di mortalibus certè occultum,
 divina providentia lusisse videtur
 anno 1546. e dum noctu horâ
 undecimâ fulmen Mechliniæ per
 rimam, in pulverem nitricum de-
 lapsum, turrim è fundamentis in
 altam, integram sustulit, quæ in
 aëre disrupta, ingentes quadra-

bid Recupit. de incendio Vesuvian.
 pag: 125.
 Scanda. de bello Belgico anno 1570.

e Muret l. I var lect. d Plin. l. 2 c. 41
 e Ponti Heut. hist. Belg. vitæ Caroli V
 part V. an: 1546.

ros lapides per universam urbem disjecit; in super ad quadringentas aedes dissidentes, non minus detrimenti intulere: vitreae prope omnes fenestras Mechliniae fractae; lignae vero, uti & januae, feris pessulisque effractis patuere. Homines ad quingentos oppressi, vulnerati ad bis mille: nulla enim universa in civitate fuit domus à clade immunis: varii è strato se proripientes, ac fenestris tumultus causa, capita exerentes, ex transvolantium lapidum nimbo periire. Reperta fuere mortua mutilaque corpora ad sesquimilliare extra urbem explosa, quae horrendum in modum ex arborum ramis, hinc inde discerpta pendebant: praeteris tamen maxime stupendum omnibusque

— (sed non sine numine

Divini)

funestum spectaculum, cadaver concubinae Praetoris AA. quae flavescenti capillitio ex arbore nudà dependens, aperto ventre, intestinis defluentibus, ingenti eum horrore ostentabatur. Civitatis fossa ad ducentos passus sicca conspiciebatur; piscibus magno numero per agros & arborum summitates, dispersis. Arbores cerasis aliisque fructibus, pleraque radicibus evulsis; caetera foliis fructibusque spoliata

— (nec hoc sine numine Divini)

eodem autumno flores ac fructus reddidere. Multis locis vir uxorem, illa maritum aut saucios liberos extinctos, & inter rudera oppressos quaesiere; quos non casus ille inopinatus, sed aeternitatis decretum in mente divina

ante mundi constitutionem facta, tali momento perituros designarat; & certo Dei consilio illos & illos hisce etiam ruinis incolumes evasuros: nam, ut sedit idem Auctor: Puer in platea negotii causa cum lumine incidens, in aërem à lapide abreptus eidem incumbens, in terram lapsus rediit. Per octo dies civitatis rudera perscrutantes, saucios mortuosque detexere. Quos inter repertus vir nudus, rogatum mutato universitatis statu Christus ad generale totius humani generis iudicium venisset. Denique ne hic longior sim, congerones aliquot potatum a tabernam cerevisiarum ierant temporisque terendi, symbolique conficiendi causa, chartis lusoriis certabant; Hospita ad promendam cerevisiam in subterranea erat cella: rediens, hospitem ad mensam, ut eos reliquerat sedentes omnes, sed mortuos reperit, manibus chartas lusoriam tenentes. Hujus ludi inopinatum exitum obstupescimus, quia Deo colludentis, & ludentis in orbem terrarum, arcana consilia ignoramus. Hic fidem vestram appello, Auditores, si nec folium ex arbore, nec pilus è capite, nec regula è tecto, nec stiria è caelo, nec gutta è caelo cadat sine patre vestro,

— Num haec sine numine

Divini

accidisse quis ambigat? Rectè enim omnibus, quae haecenus enumerata sunt, Sanctus Prosper pronuntiavit: a quorum nihil fortis metibus subjacet, & singula quaeque ejus legibus servantur, qui ut videtur

a Prosper, in Psal, 148

omnibus atque ex omnibus se-
ndum causas occultæ rationis ope-
tur. Hoc in animum certissimè
nifquis induxerit suum, is om-
es casus quantumvis adversos ac
nistros divina quadam indu-
ria, & sancta dexteritate in sa-
tis suæ verissima adminicula
nverret. Quam praxim edo-
it, qui alveam lusorium depin-
t, in quo jactu perquam infau-
o, ut tesseræ unitatem refer-
nt, dexterè utendum docuit,
bjecto lemmate :

— Si cecidi malè, corrige
arte ;

od peritis latoribus familiare
. Hos artificium & nobis ur-
pandum : nam ut Stobæus
m. 103. vita res est ludo tes-
tarum similis : non eadem can-
t semper, neque vitæ eadem
net species ; sed variat. Acce-
Socraticum illud : Aleæ ludo
nilis est vita, quidquid evenit,
luti quandam tesseram dispo-
re oportet : non enim cænuo
ere licet, neque tesseram aliter
nere. Simili modo Terentius :
ita vita est hominum, quasi cum
ludas tesseris ;

Si illud quod est maximè opus,
jactu non cadit,

Illud quod cecidit fortè, id arte
ut corrigas.

od divinus Plato confirmat,
um humanos casus cum jactu
æ conferre non dubitavit,
em aleator quidem maximè
speram exoptat ; utcumque
æn ceciderit adhibenda arti-
cura est, ut eo quod jactus
erit, quàm rectissimè utatur :
orum alterum in nobis situm

a In Adelph. Act. 4, sc, 7

b Plur, de traq. ani,

non est, alæ videlicet jactus, al-
terum situm est. Si sapientes si-
mus, id quod casusve Deusve attu-
lerit æquo ut animo excipiamus.
Non vicini invidiæ, non ancilla
incuriæ, non conjugis indulgenti-
æ, non aëris inclementiæ ; sed
divinæ providentiæ, nostræ mali-
tiæ, animæ medicinæ impute-
mus ; atque ita quisque quod
ceciderit malè, corrige arte, infal-
libili fide convictus, omnia unius
Dei nutu certissimè gubernari.

§. II.

Propositum sanctis Scripturis,
alisque sacris ac profanis
historiis stabilitur.

Libro Tobia capite secundo
refertur, quemadmodum hi-
rundines domum ejus invola-
rint, nidificarint, & virum opti-
mum visu privaverint : Contigit
autem, ut quodam die fatigatus à
sepultura, veniens in domum suam,
jactasset se juxta parietem & obdor-
misset : & ex nido hirundinum, dor-
mienti illi calida stercore incide-
rent super oculos ejus, fieretque cæ-
cus ; quàm verò hæc oculorum
orbitas non casu, aut fortuito ac-
ciderit, ex eo patet, quod sub-
jungitur : hanc autem tentationem
ideo permisit Dominus (non casus
aut fortuna) evenire illi, ut posteris
daretur exemplum patientiæ ejus,
sicut & sancti Job : cujus non ca-
su, turbine repentino irruente,
domus eversæ, pecora & homi-
nes obtitit ; sed divinæ Providen-
tiæ hæc accepta referens, exclam-
mat : c Dominus dedit, Dominus ab-
stulit ; sit nomen Domini benedi-

c Job cap, 1

Num. Quare electi Dei tam dirè, tam dure vexati? quare cives, Deo, legi, ac Regi fidelissimi, hoste irruente, bonis omnibus exuti, profugi, patriâ extorres, ad extremam rerum omnium penuriam redacti sunt? ut *pueris daretur exemplū patientiæ*, ut in paucis vexati, in multis benè disponantur. Quod ut alios omittam in Andronico factum fuisse, ostendit pluribus Nierenbergius. *a*

Acerbum quidem, sed verissimum mortales casum extollunt, si quis feram in sylvis configere tentans, amicum, propinquum aut parentem inscius occidat: si in nemus abierit ad ligna cædenda, *b*

Et securis fugerit manu, ferramq; lapsam de manibus, amicum eius percussit & occidit. Si parens in scopum collimans, filium unicum aut prædilectum, per tempora telo transfixerit, ut Gandavi accidit; cui filio moribundo adfui. Hunc tamen inopinatum interitum, minimè casu accidisse ex divino illo colligere est testimonio: *c Qui non est insidiatus, sed Deus illum tradidit in manus ejus*: non erit reus mortis. Cur non dicit sacer codex: si quis casu aut fortunâ occiderit alterum? Aptè Cajetanus: „homicidium repentinum iusto Dei iudicio Scriptura attribuit, ut „quamvis percutiens, non paraverit occisionem illius; tamen „iusto Dei iudicio paravit illum „occidendum inopinatè. Et hoc „scribitur, ut discamus non casu „vel fortunæ illos occurfus attribuere; sed providentiæ supremi „& occulti nobis iudicii.

In regiâ Academiâ Madritensi,

a V. Nieremb. Theopol. p. I l. 2 c. 29
b Deut. 19 e Exod. 21

d sacrarum litterarum Professor non casui, sed providentiæ imputat, quod quidam Mad. opportunatissimam saluti æternæ mortem putarit supplicium pendii: ideo importunis precibus id postulabat. Accidit ut quadam die Dominicâ, & innocens & liber esset, per se nium intelligeret ante diem neris, suspendio se fore plectendum. Ita evenit: nam obvii-ctoribus repugnans, comprehensus fuit, & statim morte datus: Die Jovis publicè deducit subiit patibulum. Non fors, somnium, sed Deus illum tradidit in manus.

I. Regum 6. Palastini experti essent gravissima quod Arcam Dei penes se tenerent, tandem decernunt in locum suum eam reducendam, sed plaustro novo sine ullo rebo vel aurigâ imposito, à vaccis heretur. *Si quidem (inquitur via: finium suorum ascenderit ea) contra Bethsames, ipse fecit bis hoc me um grande: sin autem minime, scietis quia neque manus ejus tetigit nos, sed casus accidit.*

O vacillantes in fide! vos emiūs, quàm vaccæ deliræ. Melius quidam amicorum nomine Eliphaz: *e nihil in fine causâ sit, omnia in mensurâ numero, & pondere disposuit.*

Quod ille tam diu ægroter familia tot malis conflicte tantum de fundis, de redditu annuis deperdat: in his omnibus divinæ gubernationis adjuvium elucet providentiæ, quæ non est solum rebus omnibus, se-

d Nieremb. cit. e Job cap. 5.

ereft, imò ineft. In quo Chriftianè Trismegiftus ethnicus de Deo fenfit, dicens: *tamquam curiga peritua currum hunc mundi firmans in fe atque alligans, ne impofite feratur. a* Appius in exilium ablegatus, omnes fortunas suas, quæ opulentiffimæ erant, onvafavit, ac unâ cum illis ac famulorum comitatu, myoparone rajicere tentavit; fed famulicræ inhiantes, dominum omnibus exutum, lembo imponunt; ipsi interim direptas opes inter fe partiti, misero naufragio perierunt, domino salvo. Aristonenes in manus hostium delatus, in specum subterraneam detruditur, ut fame ac siti extingatur. Jam omnem vitæ spem amiserat; dum ecce arcadâ viâ exitum invenit: vulpes nimis speratò sub terram in antrum penetravit; quam Aristonenes caudâ prehensam insequitur, & manu alterâ terram egeendo, aditum sedulo laxabat quâ intrarat: donec in apertum prorupit, qui vivus sepultus credebatur. Non temerè ac sine causâ fiunt, quæ in terrâ hominibus occidere videntur. Divus Augustinus locuples testis est, explanans illa verba Psalmi 9. *Confitebor tibi Domine in toto corde meo, narrabo omnia mirabilia tua. Non in toto corde, inquit, confitetur Deo, qui de providentiâ ejus in aliquo dubitat; qui de providentiâ ejus dubitat, ut litem lucretur, ut tale officium, tantam hæreditatem consequatur, ut filium aut filiam propto matrimonio jungat, cum b à Domino uxor prudens præparetur:*

a Vulgof 1: 6 Nier. differentia æterni & temporalis, l. 3 c: 2 b Prov: 19

quod ignorârat temerarius ille, qui jactabat se postredie uxorem ducturum: quem cum amicè quis moneret, hanc clausulam apponeret, *si Deo placitum*: respondit; velit, nolit Deus, eras ducam uxorem: & eheu eodem vespere fornice domus corruente, unâ cum amasiâ obrutus est. Optimè Syracides: *d Maia & bona, vita & mors, paupertas & honestas, à Deo sunt.* Duo describuntur 4. Reg. 13. quæ planè videntur casualia; sed apud homines, non apud Deum. Gravis morbus Helisæum vexabat, qui hostium terror, & patriæ columnen habebatur; ad quem Jecias lachrymabundus venit, & seant populique ruinam deplorans, dixit Helisæo: *Pater mi, Pater mi, curru Israel & curiga ejus.* Et ait illi Helisæus: Offer arcum & sagittas; & apertâ fenestrâ orientali jubet sagittam emittere, ac denuò mandat Propheta: *Tolle sagittas, & percutite jaculo terram;* cùmque tertio dumtaxat terram percussisset, indoluit Helisæus & indignatus, inquit: *Si percussisset quinquies aut sexties aut septies, percussisset Syriam usque ad consumptionem; nunc autem tribus vicibus percussit eam.* Alterum merè fortuitum quis duxerit, ut mortuo Helisæo ac sepulto, viri pii deferrent cadaver alicujus hominis humanandum, qui conspicati larrunculos supervenientes, præproperè cadaver hoc in Elisæi sepulchrum, quod propè erat, conjecerunt, idque ut attigit exanime corpus Prophetæ, *revixit homo & stetit super pedes suos.* Id casu factum non est, sed consi-

c Gradus doctæ cur. l. 4 s: 2 d Eccl 12

lio planè divino, ut hi latrunculi opportuè exilirent, illi mortuum in sacrum tumulum abjicerent, quò sanctitas Prophetæ magis elucesceret. Non casu Moyses in vimineâ fiscella expositus, *a* à filiâ Pharaonis reperi- tus & adoptatus, inque ipsâ au- lâ educatus; ut aliquando de par- vulis secum in flumen abjectis, vindictam sumeret. *Novum mira- culum*, inquit Augustinus, *filia parricidæ fecit opus maximum mi- sericordiæ; non est sapientia, non est prudentia, non est consilium contra Dominum.*

Pater Saulis non casu amisit a- finas. *b* inde adornata occasio, quaesitum mittendi filii, ungenti à Samuèle, regnaturi in Israël. Quis non expectabit salutem, cum è rebus minimis possit Deus illam fabricare? quis re- bus desperatis non ampliabit spem, cum ex ipsis infortuniis norit Deus fortunare? Et quos ut eventus adversos, & casus fa- tales lugemus, divino consilio, prosperitas supra quàm sperare potuimus, emanet? Phalaræus à capitali hoste altum vulnus pe- ctore excepit, *c* quod illi saluti fuit: nam mero occultum a- postema & foedum ulcus teti- git, nullâ arte medicâ curan- dum: quod apertum Domino vitam servavit. Quò fortè spe- ctat illud Senecæ: *d* *Tuber, qui- dam tyranii gladio divisit qui ad occidendum venerat.* De leproso Galcanus commemorat, qui ab hominum societate secretus, va- gus in messorum incidit: hi com-

miseratione tacti, ut homine hoc tam gravi morbo levaren- veneno vitam accidere decre- re, oblatâ vini amphorâ, cui se- pens immersus fuerat. Sed hi- velut alexipharmaco, omni si- leprâ mundatus est: ita uxor, quæ marito potionem venenata propinarat, dum de effectu d- sperat, alterum poculum misce- quo illi vitam donavit: quæ A- sonius non casu, sed curæ De- ram adscribit: *e*

Quàm pia cura Deum! prodi- crudelior uxor;

Et cum fata volunt, bina vene- juvant.

Benivenius capite decim- quinto narrat se juvenem novit- utroque pede aded claudican- tem, ut fulcris ægrè incedere. Hunc pestis corripuit, quæ ped- extendit, & nervos laxavit, ut posthac rectâ incederet. Mira- dum magis, quod architecto ac- cidit, qui cum unum crus, alter- protensus haberet, ubi ex edit- turri decidit, utrumque crus ca- sus æquavit, nec ultra claudica- vit. Quis credat consimili casu- visum cæco restitutum? quo- Alexander Benedictus affirmat- dum scribit se novisse cæcum- qui graviter in capite saucius- visum recuperavit. Alius mulie- rem fatuam, *f* quæ ad parietem- caput confregerat, ad mentem- rediisse asserit. Ad hæc velim il- lud Hieronymi quisque altè in- animum dimittat: *Omnia provi- dentiâ Dei gubernantur, & sap- quæ putantur pœna medicina est- quandoque corporis, sapius ani- mi Flevit Franciscus Borgias fat-*

a Exod. 3 *b* 1 Reg. 9

c Plin. lib. 7 cap. 0 Nierenb. cit.

d Senec. lib. de benes. cap. 19

e Aufon. lib. 1 epig. 10

f Rondeles. de Melanc.

imperatricis, a Caroli Quinti
 uxoris; at inde sanctitatis ejus
 auspicia, ejus gloriæ adornaban-
 tur: nam perdoctus majestatis
 humanæ humillimos exitus, æter-
 no solum Imperatori servire sta-
 nit. Bella & invasio Gallorum;
 pugnatio Pampelonæ, æneus
 globus in mœnia impactus, qui
 Ignatium dejecit, & liber fallen-
 do tempori in manus sumptus:
 hæc omnia non sine numine Di-
 um contingere: hinc porro molis-
 us est Deus S. Ignatii Patriarchæ
 ostendi sanctitudinem: & inde Xa-
 rerii, Oviedi, Anchieta, & tot
 populorum fidem, in orbis an-
 gulis latentium. b Quis putaret
 idem Bulgarorum (gens ferox
 erat & contumax erroris) spera-
 re potuisse, quod Monachus in
 manus incideret, qui pictoriam
 indicisset? re tam levi, totum
 regni emolumentum stetit. San-
 ctus Joannis Gualberti, & tot Re-
 giosorum hominum, ipsius in-
 titutum sectantium, sanctimonia
 paravit è tam minuto eventu, ut
 non bivio non hoc sed illo tramite
 pergeret, quo fratricida occur-
 reret, Tam subtiliter, tam artifi-
 cose nostram fabricatur Deus san-
 ctatem, Acquiescamus igitur, si
 videamus repentino casu justos
 opprimi, religionem everti, im-
 mos elevari: nihil enim horum
 absque Dei moderantis manu
 potest evenire, cujus consilia no-
 bis arcana sunt, & quæ modò
 nostris secundis vel imprudenter,
 vel erroneè, vel male imputan-
 tur, ubi coram facie ad faciem
 eum intuebitur, in quo omnia
 facta sunt; & ut facta intellecta
 conspiciantur, tunc apparebit
 a in Vita, b Cedreus.

omnia illius nutu, ac fini optimo
 fortiter suaviterque disposita fu-
 isse.

c Regem illum contemplare,
 qui in medio mari convivium
 dynastis suis dapibile apparavit,
 luxu, ut putabatur, barbaro; nam
 quodque ferculum delibatum u-
 nà cum argenteâ lance in aquas
 præcipitabat: mirati Aulici pro-
 digalitatem, & jacturam indigna-
 ti. At ille sub aquas retia pandi
 jusserat, quibus postea attractis,
 non modò omnem supellestem
 argenteam in tuto habuit; sed
 magnam insuper piscium copiam
 conclusit. In vasto hujus orbis
 oceano, familiam quisque suam
 navem autemet, ex quâ divitia-
 rum, famæ, valetudinis, libero-
 rum, omnium denique jacturam
 bonorum fieri conspiciatur; sed
 ne fortunam, ne sortem suam in-
 cuset: erit enim aliquando ut
 illa sibi cum fœnore reposita in-
 veniat. Unum illud hinc colligat
 animosum Christiani hominis pe-
 ctus, æquissimo atque sereno a-
 nimo omnia ferre: cum nihil
 melius ei consulere possit. Re-
 vereatur omnes eventus, etiam
 inimicos. Quæ nobis casus sunt,
 Deo sunt consilia. Timeat vota
 sua cum non possint superare
 eventus. Felicibus res accidunt,
 quàm quæ consulimus nobis.

c Drex, rosae pars I. cap. 14. §. 6. tit.
 fiducia.

§. III.

*Quinam in rebus maxime or-
 tustis, Dei providentia n-
 sunt.*

Considerate mihi, obsecro,
 Josephum Aegypti I.

gem, per quos anfractus, per quas ductus est ambages, dum ad illud honoris culmen pervenerit: tantæ gloriæ principium, fraternum fuit odium. Neque hîc stetit malorum impetus: domesticam invidiam ingens excepit malum. Israhelitis velut mancipium venditus est, & in Ægyptum ductus. Nec blandior illum fors in Ægypto salutavit. Hic favor dominæ tam exitiosus fuit optimo juveni, quàm antea fratrum odium. Cum enim juvenis castissimus, quotidianas heræ illecebras surdis auribus transmitteret, apud herum falsò delatus, ad carcerem raptatus, triennio illic innocens detentus est.

Per tot pericla, perque tot structos dolos

Felicitatis verticem summum attingit.

Et hæc omnia non casu, sed divinæ providentiæ jussu facta, locupletissimus ipse testis fratribus exposuit: *a non vestro consilio, inquit, sed Dei voluntate hoc missus sum: nolite timere; num Dei possumus resistere voluntati? vos cogitastis de me malum, sed Deus veris illud in bonum: quibus aurea subnecto verba Chrysothomi: b hæc non solum audiamus nos, sed & imitemur, & ita solemur eos, qui nos afflixere: non imputantes eis, quæ in nos admiserunt, sed omnia magnâ fervente benevolentia. Si quidem ita solet providentissimus Deus deterrimos etiam amicorum eventus, lætissimis successibus commutare. Sæpe beneficiis locum fecit injuria, multi ceciderunt ut altius surgerent, & in majus; di-*

vina providentia non modo à factis, sed etiam peccatis, ea, quæ destinavit, uti solet. Quæ tristius humani generis calumnia. Hunc tamen Dei bonitas hîc contulit, ut dicatur: *c. ô felix culpa, quæ talem ac tantum meruit habere redemptorem.* Tolle Isario avaritiam, & Judæorum invidiam, simul abstuleris gentis b manæ lytrum, Christi sanguinem & mortem. Sed coeptum prosequamur: Josepho jungeretur alter, Chariton nomine, quæ cum Hierosolymam tendere latronum insidiis interceptus, spelæam illorum tractus, & cæcis tenis alligatus est. Latronibus aliò ad prædam dilapsis, Chariton hoc unum agere, Deus Divinamque potentiam maximè laudibus extollere, inopinatè illam permissionem secum expectare, ob eamque patriamantissimo gratias agere, eidemque se impensissime commendare, nec aliud velle, quàm divinam in se voluntatem perficere: dum hæc animo voluit, serpens è latebrâ prorexit ad scutellam lactis plenam; bibit hinc largius non vocatus hospes, sed pro symbolâ, quod ingrati solent, venenum refudit. Ubi latrones in notum cubile redierunt, primum erat ardentem serpim lacteâ promulside propitiare: biberunt liberalius quàm serpens, sed ita ut nil biberent amplius. Nam paulò post, concepto intra venas veneno, extincti sunt omnes. Ergo jam Chariton latronum exasse heres, & solus infans latribuli dominus, divinæ se pro-

a Gen. 45. & 10 b Chrysoth. hom: 1 49 cap. 45 Gen

c Metaph. die 28. Sept.

viden-

dentis ardentius, quam unquam commendavit. Neorura: vinculis ope divinâ laxatis, ro miserabili ergastulo, habitaculum reperit opulentum, & pecuniam quidem illic inventam, partim sublevandis egenis, partim monasteriolo condendo distribuit. Ipsam latrocinantium pecuniam in templum mutavit; ubi tam Judæi, quam idololatæ Christianis sacris imbuti sunt. Admiranda divinæ providentiæ stratagemata: optimè Tobias: *non sum ego servum, sed tuam providentiam tua.* Hæc qui legit & intelligit, an ullos unquam casus perhorrescet? an non omnia quantumvis forruit, Deo tertò destinari persuadeat? exempla desideratis? b Cosmus Medicus Florentinus, miratur Alphonso Regi Aragoniæ procos Titii Livii, quos cum medici regem atterere prohiberent metu veneni: ille cogitatus aliquamdiu hæsit, tandem divinæ providentiæ confisus, arripuit & pervolvit, adantes gravi vultu sic compellens: *an ignoratis Regum animas, an privatorum libidini subjectas, an sub Dei curâ securas?* Probè se imbiberat Carolus Imperator V. qui dum inter glandes, & armentorum globos versaretur, Mauritio Saxonie ducem monitis sibi caveret, hi & ad Ingolstadtium, ne inopinato aliquando iu feriretur, interpede respondit: *nullum unquam Imperatorem, qui Deo curâ, tali te opere tem interisse.* Norant hi nihil

casu, aut fortunâ, sed solius Dei nutu fieri. Hinc Ecclesiæ preces illæ: *c Deus, cujus providentia in sui dispositione non fallitur.* Quæ repentina putamus, illi ab æterno adsunt provisâ. In quo idem nobis evenit, quod ei, qui horologium in turri considerat; hic gnomen seu indicem horologii videt, ipsum horologium & artificiosam rotularum constructionem non videt. Homo agrestis indicem se ipso credat moveri, idque non consultò sed casu: ita prorsus gubernatio Dei occulta, sed ordinatissima: indicem illius in rebus omnibus videmus, sed admirabile divinæ providentiæ artificium nequaquam cernimus.

Agrestes fumus & bardi, si repentino casu fieri putemus, ut sereno die illicò turbo exoriatur, imber dedicat, tonet, fulguret, ventus à Septentrione spiret, aliæque inferioris aëris fortuitis motibus agitari, quos Africanum sidus dilucidè perscringit verbis illis Psal. 148. *d Ignis, grando, nix, glacies, spiritus tempestatis, quæ faciunt verbum ejus: nihil enim tam videtur casibus volvi, inquit, quam omnes ista præcella ac turbulenta qualitates, quibus cæcis hujus inferioris (quod non immeritò etiam terra nomine deputatum est) facies variatur & vertitur. Sed cum addidit, quæ faciunt verbum ejus, satis ostendit, earum quæque rerum ordinem, divino subiectum imperio, latere nos potius, quam universitatis deesse naturæ. Quæ cum ita sunt, quid ad alia majora hallucinamur? pudeat Bonatos in hac*

Tob cap. 9 b Picarti decad. 12 c. 7
Æneas Syl.

c. Dominica post Pentecost
d. Ang. hic.

i. G.

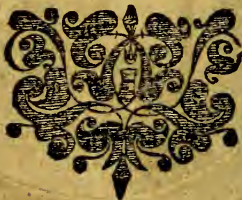
parte

parte osulatiores fuisse. Uaum
 ex omnibus, ut concludam, gen-
 tilem Philosophum audiamus,
 qui Lucilium suum divina pro-
 videntiz consideratione, con-
 tra casus rerum humanarum ino-
 pinatos sic prxmunit: *a senties &
 confiteberis nihil ex his optabilibus
 & caris, utile esse, nisi te contra*

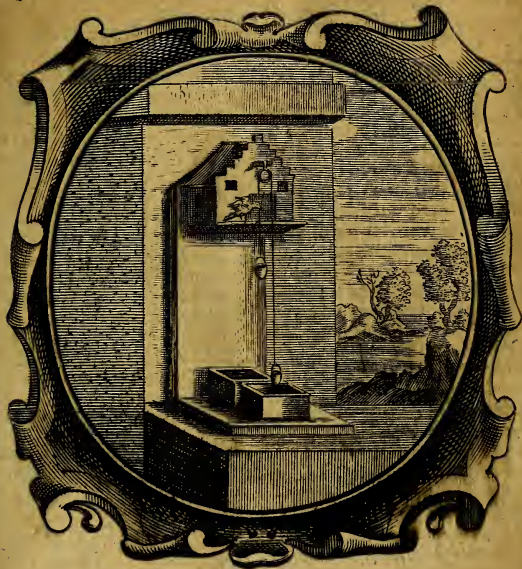
A Senec. ep. 93.

*levitatem casus, verumque casus
 sequentium instruxeris: nisi illi
 frequenter, & sine querela, in
 singula damna dixeris: diis altis
 visum est: dii melius. Sic compo-
 tonihil accidet.*

Ita & tu Christiane in prosperis
 & adversis, ita Deo Optimo
 Maximo visum est: ita suavi Deo
 providentiâ ordinatum est.

Si quis non vult operari, non manducet. 2 Theſſal. cap. 3.

HOC OPUS HIC LABOR EST. 2
DOMINICA SEPTUAGESIMA.

Horologium iners, ac totâ die otiosum, quid mali ac turbæ in Republicâ concitet, experientiâ compertum est; quid verò mali otium in animis hominum generet, illo Ecclesiastici manifestius est.

- I. *b Multam malitiam docuit otiositas.* Quam ut excutiamus, rectè Propheta conditionis nostræ, quâ conditi sumus, nos memores esse voluit, dum dixit :
- II. *c Homo nascitur ad laborem, & avis ad volandum.* Quid? quod homini adeò non otium sit, ut Paulus moneat : *si quis non vult operari, non manducet;* & prima veritas comminatur :
- III. *d Per otium & p gritiam veniet tibi quasi viator egestas, & pauperies quasi vir armatus.*

a Virg, 6 Æneid, 2 b Eccl, 33 c Iob, e, 5 d Prov, 5

Quid hic statis totâ die otiosi? Matth. 20.

HOROLOGIIUM vobis exhibeo non minus elegans, quàm pretiosum, auro vermiculatum, argenteis radiis in horas distinctum pellucidæ cryſtallo insertum, in quo nihil desiderari posse videatur, nisi quod quandoque hallucinetur, hæreat, & omnino immotum conquiescat. quod ipsum dumtaxat ad eò gravi in eo vitium est, ut nulli usui subservire queat; hinc, ut cætera adsint, vir perillustri otium insectatus, a hujusmodi inertihorologio aptè inscribit: *ipsa quies vitium est.* Homines horologiis consimiles dixit Seneca: in his si quis otiumprehenderit, is latens vitium manifestò arguerit. hoc aurei oris oraculum est: *b* nihil boni facere, nihil aliud est, quàm facere aliquid mali. *exempli causâ inquit ille: si servum habeat non rapacem, non ebriosum, non contumacem; sed sobrium, moderatum, vitii omnis expertem: idem tamen totos dies, si domi sedeat otiosus, omittatque ea, quæ ad munus suum attineant, nonne graviter vapulabit? atque nihil maleficii commisit; sed satis maleficii est, munus officiumque suum neglexisse. Quid? agricola, qui cæteris quidem in rebus vacet culpâ, sed domi desideat, non ferat, non aret, non vites colat; nonne is quoque vapulabit? at nihil injuriæ intulit, nihil dam-*

ni; verùm cessationem ipsam injuriam damnunquæ ducimus. Atque etiam in ipso nostro corpore, si manus ita affecta sit, ut non linguam quidem illa præscindat, non oculos eruat, nihil denique detrimenti afferat, sed desidiosa cesset, reliquo corpori nullo modo inserviat; quis non istiusmodi manum inutilem & (ut paralyticam) præscindendam potius, quàm retinendam putet? eodem pacto ait ille, non modò a liquid fecisse mali, verùm etiam a liquid omisſisse boni ac nihil egisse, grave malum comprobatur. Norat hoc ille, de quo Pontanus noster in Bellariis: *c* vir uxorem quam otio ac socordiâ prorsus defidem comprehendit, verberibus bene multavit; cui cum illa responderet, injuriâ se verberari, quandoquidem nihil faceret, causamque ab eo quæreret? *ob id ipsum,* inquit ille, *te verbero, quia nihil facis.* sed at altiori rem testimonio confirmemus: quid admisſisse censendi sunt, quos hodiernâ die supremus ille Paterfamilias increpare non dubitavit? nullius criminis illos insinulavit, quàm otii, sic eos perstringens: *d* *quid hîc statis totâ die otiosi?* dura & metuenda nobis hæc increpatio, Auditores, *quid hîc statis totâ die otiosi?* quid hic stamus nos Christiani? inquit Origenes ille Adamantius, *e* *qui ad operandum in baptisimo conducti sumus, & porro si eos arguat, quos nemo adhuc conduxerat, qui nulli operam*

c D. A. Burgundia, mundi lapis lydius c. 19.

b Chryſostomus, *lib. 18 in ep ad Eph.*

e Pont. atticæ Bell. p. 1. p. 408 d. Matth. 20, *e* Quig. traq. 10. in Matth.

uam elocarent, nec fidem obstrin-
cerant; quanto verius & severius
conductos, & arrha obstrictos,
adhuc in foro otiosos stantes per-
tringeret? Ecquos paterfamilias
coarguit? homines operarios, qui
alioqui laboribus perpetuo insu-
lant. quos coarguit? illos, qui
in forum venerant, ut operam
uam elocarent. quos coarguit?
illos, qui unicâ die steterant o-
tiosi. quid dicturus illis fuisset, si
in forum non nisi otiatum venis-
sent, si totas hebdomadas, &
menses steterant aut deambulaf-
sent otiosi, si per omnem vitam
laboris exosi, otium sectati fuis-
sent? quod pro rei gravitate ap-
pendit Bernard. dicens: *a cùm
reguntur otiositatis ipsi quoque
nisi nemo conduxit, qui iam condu-
cti sunt, si otiosi inventi fuerint, quid
mereantur? fides quippe sine operibus
inertis est. Quid mereantur Chri-
stiani qui hoc unum agunt & sa-
gunt, ut nihil agant, idque us-
que dum animam agant? quod
tam indignum, quamque otium
tamne protinus excutiendum ac
recreandum sit, ex dicendis pa-
tebit.*

a Bern. serm. 2. in Purif. B. Virg.

§. I.

*Multam malitiam docuit otio-
sitas. Eccl. 33.*

Otium in ferro rubiginem, in
ligno cariem, in panno ti-
neam, in domibus ruinam, in
errâ sterilitatem, in aquâ putre-
tinem, in aëre pestilentiam gene-
rat. quid non faciet in homine?
Iuvat hac è Patrum sensu eruere.
*hryostomus, b sicut terra, in
b Chrysost., hom: 7. in 2: ad Cor.*

*quit, non occupata semen te, aut con-
fusione, quamlibet herbam producet:
sic & anima, quoties non habet quod
agat rerum necessariorum, cum om-
nino cupiat aliquid agere, pravis a-
ctionibus semet tradit; atque haud
scio, an ob eam causam Deus per
Prophetæ personam queratur: &
Retribuebant mihi mala pro bonis,
sterilitatem anima mea. quod scilicet
terra tam sedulo excolta, tot
beneficiorum imbribus irrigata,
tot solis iustitiæ radiis tepesfacta,
si uberes fructus non ferat, sed
per ignaviam infelix lolium &
urticas germinans, mala retribuat
pro bonis ei, qui tot illam benedi-
ctionibus dulcedinis prævenit.
Hauserat hoc, ut opinor, sanctissimus
Antistes, ex illo Sapientis:
d per agrum hominis pigri transivi,
& per vineam viri stulti, & ecce to-
tum repleverant urtica, & operue-
rant sui; eresciam ejus spina.*

B. Laurentius Justinianus ab
altero elementq. similitudinem
inducit: *e sicut aqua, quæ caret
decursum ac jacet in foveis, putrescit,
ac humano usui aliena efficitur, re-
pleturque animalibus venenatis, &
noxiiis: ita & corpus otii tabe con-
fectum, corèpissentiarum carnalium
punit insaniam. si quidem magi-
stro amoris monente.*

*f Quàm platanus rivo gaudet quàm
populus undâ:*

*Et quàm limosâ, canna palu-
stris, humo,*

Tam Venus otia amat.

In hac stagnanti ac turbida aqua,
vult D. Thomas pigrum damo-
nem piscari, g cùm otium vocet
b. mu & diaboli, quo tot pueri,

e Psal. 34 d Prov 24

e Lict. Iustia. de perfect. gradib. c. 9

f Ovid. l. 1. de remed.

g V. Nevarini adag. pag 204

puellas,

puellæ, viri ac foeminae inescantur. & quoniam in aquis versamur, libet hinc è Claravalle rivum derivare, quem melleo ore sic profert Bernardus: a sicut per rimam sentina aqua latenter intrat & excrescit, donec navis per nautarum incuriam demergitur: ita ex ore a quo ignavia, cogitationes pravae, & concupiscentia multiplicantur, donec navis cordis, eis succumbens, in peccato periclitetur. quantus verò hic otii hostis exstiterit, rursus indicat, dum dicit: a, b omnia, tentationum & cogitationum, malarum colluvies, est otium, summa mentis malitia, malorum omnium sentina.

Verùm ne singulis inhaeream, multa paucis complexus est, qui hanc figuram hoc vitium depinxit: otium naturæ pudor est, sentina familiaris, hostis artium, Magister ignorantiae, pater inopiae, curarum prodromus, memoriae situs, nox ingenii, pestis voluntatis, morborum fomes, leno pudicitiae, virtutis exilium, vitiorum hospitium, Angelorum labor, daemonum praesidium, animae proditor, terræ probrum, caeli dolor, numinis odium, hominis vivi sepulchrum, mortui barathrum, verbo inquit Basilus, c. *Præceptor omnium vitiorum.*

Quæ obiter Augustinus commemorans, ait: *d per otiositatem accendimur frequenter ad luxuriam, per hanc animamur ad superbiam, per hanc ducimur ad mundi gloriam, per hanc tentamur ad delicate pasci, per hanc suffocamur pretiosè vestiti, per hanc ad superfluam dormitionem*

a Bern. serm. de S. Andrea.

b Bern. ep. ad frat. de monte Dei.

c Basil. hom. 8 in hexam.

d Aug. serm. 16 ad frat. in exemo.

trabimur, per hanc ad verba secularia ducimur, ac tandem concludit, *namquam quis civis caelorum erit, si otiositatem amaverit.* quæ omnia ut liquidò probeant, non leviora tantum delicta, sed etiam gravissima & nefaria, in hoc otio ludo doceri ac condisci; tum maximè in hoc sibi luxuria cathedram vindicat, è qua, ut è præteritum sententiis supra allatis colligere est, non cessat ignea libidine relata, in suos desidia ac fociodia torpentes, evibrare. Etenim ad eum propè morem, quo aviceps sagittam in aves volantes dirigere non consuevit, sed ut quieverint ac confederint, in eos collimat, ac ferit; haud aliter taretus ille aviceps, non nisi desides ac otiosos, cupidinis telis inflammare solet.

Ita fortissimos, sanctissimos, sapientissimos in otio transfixit: nemo quisquam Sampsones cum Philistæis decertantem vincere, aut vincere valuit: at ubi in sinu Dalila segniter obdormivit victus & vincus est. Regius Pharaotes quamdiu in castris versabatur & exercitum ductabat, nullis libidinis stimulis incitatus fuit; a inter aulae delicias molliter desudens & otiosè perspectans, igne telo cor trajectus adulterium admisit. Si tu ô Rex sanctissime otium fugisses, si domi non remansisses, si in Ammonitas castra movisses, si regni negotia ardentiori solertia tractasses, si somno meridiano non indulgisses, si divinis laudibus de more vacasses, non tam enorme adulterium incurrisses. O execrandum otium! quàm turpem maculam huic tanto Principi aspersisti. Ecquid

id enim boni otium gignet? *ali corvo malum osium*, inquit in. *a otio velut janua utitur da-* *m, ut illicitas carnalium cogitatio-* *m illecebras, etiam in purissimas* *mentes insinuet.* Oraculum illud non tripode, sed è dolo Diogenis, purissimum prodiit: *libido est otio-* *rum negotium*, nec aliam causam agister amorum, in arte hac excitatus, adducit dum dicit: *b* *Quæritur Ægyptibus quare sit factus* *adulter?* (erat.

In promptu causa est, desidiusus *domonem mortalium longe* *pietissimum, quamdiu fabrica* *impli, operarum frequentia, ma-* *ria ed spectantis cura & soli-* *gudo ditentum habuit, inno-* *um servavit; at opere peracto,* *otio & deliciis diffluere coe-* *t, fornicatus est à Deo suo, &* *mulieres apostatate fecerunt.*

c Otium & reges simul & beatas *perdidit urbes.*

reges vidistis, urbes requiritis? de be orbis Domina August. ait: *otio perit Roma, distructa Carthage.* Addamus illi Senecam, hic otiumè differentem: ,, *e Appium Claudium crebro solitum dicere accepimus, negotium populo Romano melius, quam otium committi. non quod ignoraret, quam jucundus tranquillitatis status esset, sed quod animadverteret præpotentia imperia agitatione rerum, ad virtutem capeffendam excitari, nimiam quiete in desidi-* *am resolvi, & sanè negotium nomine horrendum, civitatis nostræ mores in suo statu con-*

a Bern l: I de consid ad Eugen.

b Ovid l: 7 de remed.

c Catull. ad Lesb.

d Aug l: I de civit. c 30

e Seneca l: 7 tit. sapienter dicta

tinuit, blandæ appellationis qui-, es, plurimis vitiis resperfit., Hinc & Cleomenes rogatus: cur Lacedæmonii Archivos hostes suos non delerent? respondit, *cos sunt juvenutis nostræ; atque utinam non experientia edocti simus, urbes amplissimas inter bellorum tubas ac tympana, veluti signo dato, operibus pietatis, Religionis, misericordiæ totas vacare, quæ in pace ac otio, volutantur in carne & sanguine.*

Hieronymi monitum est: *f* *teneatis firmissimè, quod omnis concupiscentiæ & immunditiæ, atque peccati mater est otiositas.* Hic vos compello Adolescentes, & adolescentulas, filios & filias, *teneatis firmissimè, illud Hieronymi, quod omnis concupiscentiæ & immunditiæ atque peccati mater, est otiositas.* ubi primum arguendi sunt, qui in multam lucem pigri stertunt, quos ante prandium non modò extra lectum, sed nec extra lectum videas. quos ex communi paramia, mollissimos diaboli pulvinos, accommodissimam Cerbero culcitram nuncupato, unum ex his pulvinis vobis subfernam: *g* *Adolescens sanguine quidem nobilis, at genio & ingenio fignis, admodum serò è strato surgere consueverat; eam tarditatem lociis culpantibus respondit, se duas mulieres quotidie ad se venientes, & coram se altercantes auscultare solere, sollicitudinem & pigritiam: illam hortari ad surgendum, & ad res agendas; tempus bene ponendum, hanc increpare alteram, atque ad diutius*

f Hieron. de Monachis Ægypti

g Pontanus in Atticis bellariis p: 2 pag: 429j

stertent.

stertendum, & in lecto propter frigus manendum, incitare, nullo impendio hoc commodum venire. contra sollicitudinem adversariam confutare, & causam suam argumentis roborare. cum itaque diutius contendere inter se, & disceptare soleant, se ut iudicem, thoro prorsus ab alto, utramque partem audire, & donec ipsas conveniat, in lecto morari. eo fieri ut serius assurgat, quod finem litis operiatur. Consimiles binas mulieres, Augustinus ad pigri lectum altercantes inducit, pigritiam & avaritiam: *a pigritia dicit dormi, avaritia dicit surge, pigritia dicit noli pati frigidus dies, avaritia dicit tolera in mari etiam tempestates; illa dicit quiesce, ista non finit quiescere.* hęc ille audiens, volvens & revolvens, *b sicut ostium vertitur in cardine suo, ita (inquit Sapiens) piger in lectulo suo.* quod Ludolphus aptè exponit: sicut fores aliis vel ingredientibus, vel egredientibus ad res suas peragendas; cardinibus suis semper inhærent, ita & piger aliis manè ad opus suum ultrò citroque abeuntibus, in lectulo suo, huc illucque se volutans, conquiescit; quem iure inculat: *quid stertis hęc tota die otiosus?* Atque uti pulvinus, plumæ, storea, stramen, materia apta ignibus excitandis, ita non semel compertum est, hos pigros ac otiosos dromones, impudicitiaë flammis exarsisse. Nolum hęc insectari pigros ac desidiosos in ludo literarum studiosos, quibus eleganti hoc epigrammate medela præscribitur: c

*Nux, asinus, campana, piger, verberare cessant,
Hęc dura, hic tardus, hęc tacille jacet;
Sed simul us ferri plagam sensit
vel u mi,
Hęc cadit, hic pergit, hęc sonille stuet.*

Verum enim verò, hoc ut in medio vili ac servili rejecto, studium & occupationem magnam Doctor assignat, in quo facilius quàm in corporis afflictione medium expertus est: *d dum sem, inquit, juvenis, & solitudinem deserta vallarent, incentiva studiorum ardoremque natura ferre non poteram; quem cum crebris junctis frangerem, mens tamen meditationibus astuabat.* Ad quam rem mandam, cuidam fratri me in disciplina dedit, ut post Quintilianum a Ciceronis fluxuos gravitate que Frontonis, & levitatem Plinii alphabetum discerem, & fridens anhelantiaque verba meditarer. quod si laboris insuperarem, quod si nuerim difficultatis, quod si desperaverim, quoties que cessarim, & contentione descendendi rursus inceperim testis est conscientia tam mea, quam eorum, qui mecum vitam duxerunt. Adeo ut hac parte illi felices habendi sint, qui dum libris abdit & chartis impallescent, mille demonum tentationibus, & occasionibus peccandi liberi sunt, iuxta illud Philosophi: *e nunquam vacat lascivire districtis, ac studiis contentis, nihilque tam certum, quàm otii vitia negotio discuti.* Unde & ipso Naso de remedio amoris.

a Augusti serm. 22 de verb. Apost.
b Proverb 26
c Poutanbellar. p. 2 pag. 276.

d Hieron: ad Rusticum.
e Seneca ep: 56.

— *finem qui quæris amori,
Cedit amor rebus; res age, tuus
eris.*

am sicut aves non nidificant in
is molarum, nec in illis multum
esident, nisi dum hæc à solito suo
motu quiescunt; ita diabolus, ne-
que locum, neque quietem in illis
eperit, qui semper in motu &
sione sunt. Nam ut illi canit: *b*
*Otia si tollas, perire Cupidinis
arcus,*

Quò Poëta Flander allasit.

— *Op een gemeyne baen,
En eenen steen die rolt, en wast
geen oncruyt aen.*

Et propter parentes, & superio-
res omnes, hæc attentè invigilent,
ut ut torporem omnem excu-
sant. Exemplo præit parens ille
pud Satyricum: *d*

— *at nunc
Pest finem Autumni, mediâ de
nocte, supinum*

*Clamatus juvenem pater excitat,
accipe ceras,*

*Scribe puer, vigila, causas age, per-
lege rubras*

*Majorum leges, aut litem p'se
libello.*

In eadem otiosorum classe, ver-
santur juvenes malè feriari, qui
interis humanioribus persuncti:
ubi lyceum Aristotelis è limine
salutarunt, otiosi plateas obam-
bulant, puellarum consortia fre-
quentant, horas & dies hæc stant
otiosi. De quibus viri gravis cen-
sura est: ex nullo genere homi-
num plures pudicitiae naufragium
pati, quàm juvenes otiosi: quibus
sanguis circum præcordia bullit,
& prima licentia, dum manum

a Ovid. l. I. de remed.

b Ovid. l. I. de remed. *c* Imago pri-
mi sæculi Societat. Amb. de castit.

d Juven. Sat. 14

ferulæ subduxerunt, in omne
flagitium præcipites ægit.

Rectè itaque præceptum olim
fuit: *e* *facito aliquid operis, ut te
semper diabolus inveniat occupa-
tum:*

S. Ignatius Lojola legem qua-
dragessimam quartam hanc præ-
scripsit: *f* *Omnes quamdiu corpo-
re benè valens, in spiritualibus vel
exterioribus rebus habeant in quo
occupentur; ne otium malorum om-
nium origo, domi nostræ locum ha-
beat. Quemadmodum homo con-
tagiosus in nullum domus angu-
lum admittitur, ne lues propage-
tur; ita otium pestis teterrima,
nullo ædium angulo, non concla-
vi, non cubiculo, non orto, non
ambulacro ullo recipiatur. Nus-
quam tota domo umquam inve-
niatur ullus, qui sibi permissum
putet, feriari. Quæ lex non mo-
dò socordiae pestem, sed & infe-
stos spiritus ædibus exturbavit:
congruit enim antiquæ paramiz
priscis ascetis usitatæ: *g* *qui labo-
rat, ab uno demone; otiosus ab innu-
meris infestatur. Ubi stertentem;
nugantem, otioque solutum vi-
derint maleficæ illæ mentes, su-
bitò advolant ut muscæ ad victi-
mam, ut harpyæ ad mensam,
ut vultures ad cadaver, ut no-
cturnæ striges ad infandam cho-
ream. Quare hi nocturni lemures
ubi primum te infestarint, ilicò
aliquid operis exercito, & fuga-
bis. Quod Athanasius in magno
Antonio ostendit: nam cum hic
vir sanctus post prolixas preces,
quandoque quiesceret & otiosus
sederet, variis non modò vanis,**

e Hieron. ad Rustic.

f Reg. summar. 44.

g Cassian. l. 10. col. 24.

sed & lubricis cogitationibus se divexari acriter persensit, mox animo in cœlum erecto: *Domine, inquit, cupio salvari, & cogitationes meae bellum mihi cient.* Quæ secum tacitus precatus, prospexit non procul à cellâ, virum monastico habitu, jam orationi vacantem, jam manibus sportas plectentem, qui his Antonium compellavit: *fac tu similiter & salvaberis*, moxque ex oculis evanuit: salutari monito cœlitus Antonio submisso. Hinc rectè Chrysostronus: *a quod est svanum equo, id est opus ætiorque natura nostra.* Expertus hoc alter cui vexatio dedit intellectum, atque assiduo labore divexatus, à seniore super tentationes suas rogatus, respondit: vivere non licet, quomodo fornicari delectet? Cernis in culinâ veru aptum assandis carnibus instrumentum non agi, non rotari; ancillam increpas, & excaudescis: filiam verò & ancillam cernis otiosam, cujus mens libidinis flammis torretur, nec indignaris?

Atque hinc ad puellas orationem convertamus, quibus facile centenis & millenis dicere licebit, *quid hinc statis, aut sedetis otiose* multæ quidem catellos Melitenses, puellæ fovent, Sybariticè nutriunt, & sericis pulvinis instertere sinunt. At longè plures se ipsas pulvinos cacodæmoni efficiunt, dum in otio degunt. Quod crimen, quàm in hoc sexu detestandum sit, Ezechiel testatur, dum inter præcipuas causas vastationis Sodomæ, etiam hoc puellarum vitium commemorat: „ Ecce hæc „ fuit iniquitas Sodomæ: superbia,

saturitas panis, & abundantia, & otium ipsius, & filiarum ejus. *His accenseri possunt: c* quæ quæ columbæ ad fenestras suas, „ ad duo pro spectantes, nictantes, lutantes. Quas meritò pater salias, ut virgines fatuas coarguens, *quid hinc statis totâ die otiosæ?* Atque utinam earum humer tartareos spiritus velut pulvis insidentes cerneret! Testis irrefragabilis S Antoninus Archiepiscopus Florentinus: *dis* cùm fortè per magnam urbis partem in fracta ædem pergeret, conspexit in pere tugurio matrem viduam cum tribus filiabus sedulo operi insistentes, lanificio ac vario officii generi gnaviter insudante quarum sedulam operam dum attentius considerat, Angelum domunculæ hujus tecto insidentem contuetur. Quo velut cœlesti augurio, benè de hac familia ominatus, liberali manu, eam inopiam levavit. Verùm cùm illæ posthac fusam seponere, laborem fugere, otium sectari, luxui se dedere cœpissent, rursus illac sanctissimus Antistes pertransiens, advertit cacodæmonem ædium culmini insidere, & ut introspexit, non operantes, sed otiantes has filias, comptas, crispas, garrulas; cum suo quamquaproco invenit, quos ut eliminaret, & feliciores aves dein, melioris augurii cœlites redirent emigrare otium iussit. O si oculis cernere daretur, quot spiritus tenebrarum in hac urbe, ejusmodi ædibus incubent! Laudat Regum sapientissimus, super omne Græciæ Amazonas & Italiæ Heroinas, mulierem nunquam non

^a Chrysostr. hom. 17 de diversis,

^b Ezech. 16,

^c Isa. 60 d Surius 2, Maij,

ri ac manū labori intentam, am gravissimè exosam, quales reperire est. Unde quarit: *mulierem fortem quis inveniet; venturum mulierem virtutis, quā dicit; Quæ otiosa sit, nusquam inū repereris, sed mulierem in Salomon invenit, quæ bñc in suam misit ad fortia* Ecquæ porò hæc fortia, ac heroica mora, ad quæ extendit manum? num sicut altera Judith animum proprio acinace jugavit: num Iaelem imitata, du-belli clavo terræ affixit: pede suo caput serpentis obtulit: at longe immanissimum ontem, ipsosque stygios hodebellavit, assiduoque labore triumphavit: *digiti eius, inquit, prehenderunt fuscum; quasi fuit lanæ & linum, & operata est concinnanuum suarum. Consideravit enim, & emittit eum; de fructu manuum suarum plantavit vineam, & vidit, quia bona est nequitia ejus. Consideravit semitas viarum suarum, & pacem otiosa non invenit. Ac tandem luculentum testimonium mulieris subdit encomium: Confidit in eâ cor viri sui, & spoliis non indizebit.*

facta est quasi navis institoris, de qua portans panem suum: & de nocte surrexit, & deditque prædum domesticis suis, & cibaria ancillis suis. Manuum suam aperuit inopi, & manus suas extendit ad pauperem: timor dñi sui à frigoribus: omnes enim domestici eius in domo sunt duplicibus. Quæ si pariter, adjiciam majora: fortitudo & decor indumentum ejus, & virtus in die novissima. Quando prudentibus Virginibus occurrat Prov. 31 b V. Salazar. Coruel

curret sponso, (non enim *extinguetur in nocte lucerna ejus*) & audiet: *multa filia congregaverunt divitias, tu supergressa es universas.*

Quæ omnia aptissimè Salazar noster aliique interpretes, sanctissimæ Virgini Mariæ aptissimè congruere probant, affirmantque de illâ, Salomonem vel eminus conjectis oculis, dixisse: *quasi fuit lanam & iinum, & operata est, &c.* Confirmat doctor mellifluus, hæc de Maria intelligi, eamque in lino & lanâ, viris cataphractis fortio-rem dicit: *c quam verò aliam requirebat mulierem Salomon, cum dicebat, mulierem fortem quis inveniet?* In hac Dei Matre otii odium, amor laboris, exercitatio assidua, quâ singulare præbuit specimen, temporis optimè locandi, semper enituit. Ambrosius encomio brevi, sed illustri virginem extollens: *d pareva erat, inquit, ad loquendum, studiosa ad legendum, intenta ad operandum.* Domesticam hanc legem Virgo observavit, numquam otiosiari. Talem nobis Evangelista Lucas monstravit, domi solam, & intentam operi; talem Angelus invenit, talem Spiritus Sanctus elegit. Hinc constans scriptorum assertio est, inconfutibilem Christi togam, hujus virginis artificiosâ manu elaboratam.

Addit Joannes Walterus, map-pam illam quæ Christi mensam in ultimâ cenâ operuerat, Ulyssipone in templo Societatis ad divi Rochi religiosissimè asservari, nec aliud credi quàm à beatissimâ Virgine, intextis liliis, factam. Testis in hanc rem vetus libellus,

c Bern. serm. 2 super missus.
d Amb. l. 2 de virgine

qui pio licet, sed parum tereti
versu, linteum illud sic colit :-

*Hac Deus in mappâ posuit sua ser-
cula, & artis*

*Pro pretio Mariae sat mihi nos-
se manum.*

De fuso Virginis, quo in honore
sit, fufius diximus part. I. Dem.
Septuag. §. 3.

Hanc mulierem fortem æmu-
latae sunt sanctissimæ matronæ in
lege veteri, Anna Elcanæ uxor,
quæ Samueli filio, suis ipsa mani-
bus tuniculas fecit, sic enim de eâ
sacer codex testatur: *a tunicam
parvâ faciebat ei mater sua, quam
afferebat statutis diebus.* Anna quo-
que Tobiae senioris uxor: *b ibat
ad opus textrinum quotidie, & de
labore manuum suarum victum,
quem consequi poterat, deferbat.*

At virginis exemplum in lege
novâ, principes orbis foeminae
imitari non erubuere, non ino-
piae aut paupertatis necessitate, ut
Hieronymus loquitur, *c sed pro-
pter animæ salutem, ne videretur peri-
culosis cogitationibus mens.* Has
inter, Maria lectissima conjux
S. Caroli M. Margareta Regina
Hispaniæ; Elizabetha Regina Por-
tugaliæ; Gisila Reginae Hungariæ,
aliæque complures, quæ, ne quid
sibi otii subreperet, nere, fila du-
cere, aut aliud quidvis operis
exercere, regiis manibus non de-
trectarunt. Ad hoc Demetria-
dem D. Hieronymus hortatur:
*habeto, inquit, lanam semper in
manibus, vel staminis pollice fila du-
cito, vel ad torquenda subsemina in
alveolis fusi versantur.*

Audiant hoc ævi nostri desides
filix, ac otiosæ puellæ, si formæ,

a 1 Reg 2 b Tob. 2

c Hieron, epist, ad Ruf.

si famæ, si integritatis suæ studio
sæ sint. Quod vel in nocte genti-
litas suæ, mentis oculis veteris
Romani conspexere, dum Cai-
Cæciliz castissimæ matronæ sta-
tuam crexerunt, altera manu co-
lum & lanam, alterâ fufum g-
stantem, verissima illibatæ puci-
citæ Symbola. Hac non inferior
è Christianis Euphrasia: degeba-
hæc in sacro Parthenone, maxi-
mæ sed occultæ sanctitatis virgo
hanc diabolus, quia summè ode-
rat, modis omnibus infestabat: di-
quodam dum aquam hauriret
præceps in puteum delapsa est
sed casu innoxio; nam fune situ-
læ prehensio, suppetias in clama-
vit: accurrere ceteræ & extra-
xere. At illa jam sibi reddita, fa-
miliariter subridens: *vixit Chri-
stus meus ait, quia non me vince-
diabole; hætenus unam tantum mod-
hydriam culina desuli, ve: ùm ex ist-
die, laborem duplicabo, & post hæc
deferam duas.* Quod dixit fecit.
Oleum & operam, perdidit dia-
bolus, ubi labor non tantum im-
minuitur, sed augeatur. Sic pro se
quisque dixerit: non cedo tibi
diabole, non vinces, si hætenus
labori, orationi unam horam im-
pendi, imposterum duas impen-
dam. Quare idem Hieronymus
epistola ad Lxtam, sic filiam in-
stituendam tradidit: *orationi le-
ctio, lectio succedat oratio, &
quia quibusdam non semper va-
cat orare; discat, inquit, & lanam
facere, tenere colum, ponere in gre-
mis calathum, rotare fufum, stami-
na pollice ducere, breve videatur tem-
pus, quod tantis operibus variatibus
occupatur.* & Sic Carolus M. teste
Eginhardo aliisque, liberos suos

d Vives de Christiana, form. l. 1

tuebat: filios eius regni Pri-
s, mechanicam addiscere vo-
s, filias lanificium aut linifici-
tractare. Regina Isabella Fer-
andi conjunx nere, suere, acu-
ere, filias suas edoceri iussit,
ibus duæ fuere Reginz Lu-
iz, tertia Hispaniz Caroli
aris mater, quarta Britanniz
rici V I I I. conjunx honestis-
ait Ludovicus Vives. De e-
odi familiâ, ubi nullus otio-
s est, ubi parentes, liberi, an-
e, famali, semper occupantur,
potest, quod Origenes de fa-
â Abrahami tradidit, quam sic
at: *a senex currit, Sara acce-*
puer festinat, nullus piger inve-
in domo. Sed ubi, & quæ est
& laudabimus eam? Mulie-
fortem suo tempore quasi-
scribanus, & quasi nullam res-
sset, sic in otiosas invehitur.
lum audite, quem Reges au-
runt: „ errant, inquit, meo
dicio vehementer, qui in otio-
torem habent. Audiant Sa-
entem: *c Multam malitiam*
quit otiosi: as, magis in sceminâ
am in viro. Hinc doli &
audes, & plures iam mariti,
aliena vestigia, & torus non
aus, & patres multi, & du-
us partus. Neque enim aut
nota Antonini Faustina, Pom-
ja Cæsaris, Tiberii Messalina,
grippina Neronis Mater: Zoë
peratrix, aut Augusti Julia,
ternâ proscriptione nobilis.
mnes imperio illustres. Quid
e privatis cogitemus? *Et otia*
vè tales orbi pepererunt. Nam
ibus in otio mulier tempus
llat? Eruditorum lectionibus?

Non sunt hæc fercula mulie-
bris palati & ingenii. Alia de-
sunt? non deerunt amores, quos
curatum vacuæ liberis cogita-
tionibus, cum meditatae fue-
rint, furtivis noctibus, diebus-
que invenient, nec quidquam
otiosis magis obvium, amori-
bus. nihil cogitare, non est ho-
minis. Doctis sermocinationi-
bus, lectionibus, scriptionibus
diem noctibus jungere: guber-
nacula, rempublicam, imperia,
bella meditari, virorum est.
Quid agat ergo mulier otiosa?
Deo se totam & pietati dabit?
paucarum est. Et dies totos,
annos totos, quis divinatorum
cogitationibus impendet? ali-
quid intercurrat necessum,
quod lassam mentem reparat,
& quasi sibi restituat. Destitui-
tur domesticis occupationibus
mulier? amabit. Nam quid vol-
vat aliud, aut quibus otiosam
mentem, solitudinem va-
cuam pascet? Quare si uxorem
uni sibi maritus volet, domesti-
cis potius negotiis obruat,
quàm occupet; nescit obruta
rebus amare, nescit erubescen-
da magis meditari. Tandem
concludit hæc suavissimi Docto-
ris sententiâ: *d Ex otio atque*
ignaviâ cogitationes pravæ, &
concupiscentiæ multiplicantur;
donec navis cordis eis succum-
bens in peccato periclitetur. ven-
torum ac tempestatum animi, cau-
sa otium; hinc fœdæ pectoris ja-
ctationes, & fluctus decumanis
seviore, & vix è tabulâ salus.
Eripitur menti Deus, sol ma-
gnus: succedunt tenebræ & in-
vicem lucis, nox alta, & densæ

Orig hom. super c 18. Gen.
Scriban Polit 6, 4 c Eccl. 33

d Scriban, Polit 27

„ undique nebulæ: atque exin-
 „ de errorum brevia & scopuli,
 „ & miseræ mortes nullâ arte
 „ medicandæ. In Bernardi sen-
 „ tentiâ est Polybius: *Orium per-*
 „ *nicissimum est, & sons, & ori-*
 „ *go seditionum inimicis, scelerum*
 „ *omnium.* Et quid speres è fon-
 „ te amare, si non rivos amaros?
 „ quid è noxiâ scaturigine, si non
 „ noxia flumina? quid è venena-
 „ rio torrente, si non funestos
 „ exitus? Eadem scaturigo non
 „ sauteam simul & rosaceam, tur-
 „ bidam & limpidam fundet: nec
 „ otium simul & virtus eodem
 „ corde profluunt. Ut præclare sen-
 „ sit non tam canitie, quàm candore
 „ morum venerandus Præsul Si-
 „ donius Apollinaris, a in epistolâ
 „ ad Serranum ubi, inducit Impera-
 „ torem Maximum deplorantem
 „ dignitatem Principis cum Sena-
 „ toriâ conjunctam: prospexit, in-
 „ quit, Sidonius: *Pariter ire non pos-*
 „ *se negotium Principis, & otium Sen-*
 „ *iatoris:* Ita sentias velim pariter
 „ ire non posse, officium hominis
 „ Christiani, & otium mercatoris,
 „ militis, nobilis, Principis. Omnia
 „ proinde vitia negotio discutias: b
 „ *Magni Imperatores, cum malè pare-*
 „ *re militem vident, aliquo labore*
 „ *compescunt, & expeditionibus deti-*
 „ *nent.* Nôs insolentem carnem vi-
 „ triaque laboribus edomemus.
 „ Nullus scelere locus est, cum sa-
 „ riis animus distringitur, obrue-
 „ hunc, & fatiga profuturis, ne
 „ si velit admittere nocitura,
 „ possit.

a Siden. Apol. l. 24 ep. 13 ad Serran.

b Siden. ep. 54

§. II.

Homo nascitur ad laborem & avis ad volandum. Job. 3.

Humani generis Parens, in paradiso voluptatis, in loco deliciarum, ubi sponte suâ dabit omnia tellus, à Deo optimo maximo collocatus; non tamen otariaretur; c sed ut operaretur, & custodiret illum. Erat Adam orbis Imperator & omnium Dominus laborare tamen juberetur. Ex quo conficias, verissimè Alexandrum M. pronuntiasse: *Regium esse laborare, servile otio & luxui vacare.* Quod re ipsâ Alphonsus Aragonum Rex comprobavit, d quicquid operis manibus exercens; in lud demiranti, ac minùs Regium esse fugillanti, respondit: *Numquid Deus & natura Regibus frustra manus contulêre?* Innuens, ut alæ volucris ad volandum; ita manus homini ad laborandum datas esse. Hoc oris aurei oraculum est: *Deus posuit hominem ad laborandum, artusque ejus ad hoc effinxit. Idcirco otiosus ab ordine suo & creatione deficit.*

Christus ipse Princeps pacis & Rex Regum in laboribus à juventute suâ; ubi solerter observat Novarinus; f cum omne genus calumniarum Judæi Christo impegierint, neminem tamen otio aut ignaviæ cum coarguisse. Ne primus homo dumtaxat, sed & omnis homo nascitur ad laborandum, sicut avis ad volandum, bos ad arandum: nam juxta Interpretes, ad omnes posteros se

c Gen 2. d Panormit. l. 2 de gest. Alphons. e Chrysof. in 2 ad Theof. f Novar. Adagior. p: 204

adit præceptum illud Domini
Maledicta terra in opere tuo,
horibus comedes ex eâ cunctis
visæ tuæ, & in sudore vultus
esceris pane tuo. Non ut per-
quidam, sudandum sit, dum
mur, ut de quibusdam fer-

dant quando vorant, frigescent
quando laborant.

udore ac labore, sibi de vi-
 rospiciendum esse. Manus
 as divina Nemesis in extre-
 llo iudicii die palpabit, an
 ac callosæ, num verò mol-
 leves sint. *Deus inquit San-*
Basiliius, b qui nobis vires id-
ed laborandum suppeditavit, is
iudicii parem quoque in labo-
industriam reposcet. Quod
 è declarant verba illa ho-
 a patrisfamilias sub vespe-
 licentis: *Voca operarios & red-*
is mercedem. Ita humano ju-
 absolutos fratres Domini,
 it Eusebius: c *Hi porrò ad*
 itianum acciti & accusari,
 è regio Davidis sanguine
 nati, Hebræorum dogmata
 tentur, manus exhibère
 obductas, & exercitatione
 atas. Atque ita liberi dimissi

manus Cato neminem in
 Romanum adscisci vole-
 quin prius sub benevolentia
 ejus manum arripuisset, &
 enter pertractasset, an molles
 teræ, num verò duræ ac cal-
 essent; priores ut imbelles
 deminatos remittebat, alios
 cives numerari volebat. Sic
 premam illam civitatem ci-
 adscribendi dumtaxat illi,

ten: a b Bas. in reg. falsior. reg. 27
 Euseb. l. 5. hist. c. 15

quorum manus opera testantur.
Opera enim illorum sequuntur illos.
 d *Probè hoc tenebat vidua illa,*
 quæ è vivis excessura, indui vo-
 luit interula quam suis ipsa mani-
 bus elaborarat; vel hac contestari
 volens, se minimè otiosam fuis-
 se. Elegantem hujus rei typum
 reperio Gen. 27. cum Patriarcha
 Isaac morti proximus, filio suo
 primogenito benedictionem con-
 ferre decrevisset, subdubitans,
 manus ejus explorare voluit: *Ac-*
cede, inquit, huc fili mei, ut tangam
te, & probeam utram tu sis filius
meus Esau, an non. Jam vocem
 ejus audierat, jam fragrantiam
 vestimentorum ejus perceperat,
 & etiamnum dubitat. At ubi ma-
 nus duras ac pilosas contrectavit,
 ilicò benedictionem impertiit.
 Christe Jesu, quàm apta hæc fi-
 gura filiorum, qui ad heredita-
 tem tuam admittendi sunt! E
 manibus hi dignoscendi, e non
 ex verbis, non ex odore & fuca-
 ta virtutum fragrantia; sed ex
 operibus justitiæ.

Septimus Severus Imperator.
 pro militari tessera tribunum da-
 re jussit: *Laboremus, militia est vi-*
ta nostra, laboremus. Pertinax ad
 imperium adscitus, non absimi-
 lem dedit: *militemus;* quod uti-
 nam sibi symbolum, Carthagi-
 nensium bellicus Imperator Han-
 nibal delegisset, de quo Annæus
 Seneca: f *Una Hannibalem Hy-*
berna solverunt, & indomitum i-
lum nivibus atque alpihus virum
enervarunt fomenta Campania. Ar-
mis vicit, vitis victus est. Ac tan-
 dem subdit; *Nobis quoque militam-*

d Perard. to. 2. de acedia. c. 9

e V. di&a p. 1. D. m. 7. post Pentec.

f Senec. ep. 58

Sam est, & quidem genere militia, quo numquam quies, numquam otium datur. Debellanda sunt inprimis voluptates, &c. Ita fortissimum virum inertia & otium fregit. Fuit cum universa Roma tremere illum; velut ante portas fulminantem: & Dux ille bellicosissimus socordia victus & fractus est. Sed parum hoc, Ducem hujus militiae exarmari, nisi & fortissimi virtutum ac Christianae militiae antesignani, uni otio succubissent, uti supra commemoravimus. Ne & nos otio diffluamus, ne è campo segniter recedamus, aut abjecta parmula turpiter fugam capiamus; constanter mi iteremus, constanter laboremus, si victoriam, si laudem, si gloriam, & eam quidem immortalem consequi velimus. *Quia umquam otiosus trophaea composuit?* ait Valerianus doctus ornatusque Antistes: *e est & illa Casti Marii apud Salustium, imperatoria sanè vox, non tam purpura, quam pallio sapiente digna: Nemo ignavia immortalis factus est.*

Nemo desidia stipendium meruit, nemo otiosus cum operariis mercedem expectet. Ubi non possum, quin paucis perstringam eos, qui se strenuos operarios arbitrantur, ac minimè otiosos existimant, dum frivolis, futilibus ac inutilibus totus dies & annos distinentur. Quod genus otii negotiosi quidam sectantes, dicuntur ab Apostolo: *b Nihil operantes, sed curiosè agentes, in vanum operosi, & otiosissimè occupati.* Quales fuisse videntur Athenienses, & è Graecia complures, tempore Divi Pauli, de quibus ita scri-

a Rom: 2 b 2 Theosal. 3

bit in sacra historia Sanctus Lucas: *c Athenienses autem omnes & advena hospites ad nihil aliud vacabant, nisi aut dicere aut audire aliquid novi.* Videre mihi videbatur urbem otiosam & negotiosam, qua frequens concursatio, multa confabulatio, & de rebus nihil negotiatio planè ridicula, cuius emolumentum iactura temporis inquieti animi sollicitudo: quod est propriè, ut Junior Plinius, eleganti vir ingenio & doctrina, agebat: *d Otiosissimè occupationibus perdere diem.* Ejusmodi hominum docet Sanctus Thomas, *e prurire non habere in pedibus, & auribus.* Hoc quippe in vo nostro etiam videas multos non modò prurientes auribus, ut rumores toto die, toto foro, ex omni hospite & advenenentur, sed & prurientes pedibus nusquam consistentes, nusquam quiescentes, & nihil agentes; in quos cadit aptissimum diciturum Attilii, viri argutissimi apud Plinium Juniores relatum à Salmerone: *f praestotiosum esse quàm nihil agere.* I est, minus malum est otio vacare quàm res nihil tractare. Ii enim similes sunt cereis illis pumilionibus, qui capite, manibus, & pedibus omnino agiles ac mobiles non agunt sed satagunt. Quem admodum Domitius Afer Martium Suram, g Oratorem turbulentum, actuosum, incompositum, dum multum gestiendo exliret, manus iactaret, togam deiceret, non agere sed satagere, vultu dicebat. In hac classe gentilium Philosophus complures enu-

c Ad 17 d Plin. l 9 epist: 6

e S. Thom in 1 ad Tim 4

f Salmer. to 7 tr. 23 n. 12

g Qu: atil. l. 6 c. 3

ur, dicens: „ Quid illos otio-
 vocas, quibus apud tonforē
 ultra horæ transmittuntur?
 n decerpitur si quid proximā
 ste succrevit, dum de singulis
 illis in consilium itur. Dum
 disjecta coma restituitur, aut
 ciens hinc atq; illinc in fron-
 a compellitur. Quomodo iras-
 tur, si tonfor paulò negligens
 fuit, tamquam virum tonde-
 ? quomodo excandescunt si
 d ex jubā decisum est? si quid
 ra ordinem jacuit, nisi omnia
 in annulos suos reciderint?
 is est istorum, qui non malit
 mp. turbari, quā comam?
 non sollicitior sit de capitis
 decore, quā de salute? qui
 comptior esse malit, quā
 estior? hos tu otiosos vocas
 r pectinem speculumq; occupa-
 s. Non sine sale Diog. festi-
 animæ cucurbita, hos palā
 : inaudierant Corinthii ven-
 enissimas hostium acies, ut
 a admotis prope machinis
 narent. ad illud nuntii, cives
 es ac trepidi, defectionem
 ere, proinde agere multi, sa-
 pauci, omnes undique con-
 e, alii alia occupare præsidia
 que materiem comportare,
 s reficere, arma in promptu
 e. Diogenes inter negotia
 a perturbationis, abjecto
 o, præinctus dolium & ip-
 n, tectumq; versatile, in quo
 domi porta perpetuò inclu-
 animam potius quā vitam
 , non secus atq; affixa mens
 cælo, convolitare hâc illâc
 am ardentèr occipit. Hic e-
 rō sudare, hic in otio fortit-
 upari, hic anhelare gratuito
 apas de brev. vite, c. 12.

hic multum versando nil molere
 nihil moliri, tam serio ludo, tan-
 taque virium contentione; ut in
 dolio tamquam in equo Trojano,
 salus includi Græciæ videretur.
 Cœperunt ad hæc mirari & indi-
 gnari civium plurimi: qui cum ex
 Diogene quærerent, quid sibi de-
 mum vellet? equidem, inquit,
 moveo dolium, ut cæteris ali-
 quid agentibus, me etiam cerne-
 retis occupatum. De ejusmodi
 malè feriatis hominibus, otiosis
 studiis intentis, fuse egimus 1.
 part. Domin. 9. post Pentecostem
 §. 1. illic reperies plurimos, qui
 sectantur genus otii inutiliter o-
 perosi; in nugis negotiosi, in ne-
 gotio veterinosi, ubique inquieti;
 quorū merito, ut à Seneca dictum
 mutuet, *b quis inquietam iner-
 tiam dixerit. Perpetuò advertas
 inanis animi levitatem, quam
 idem Seneca alio loco, perquam
 eleganter inimicissimum quieti o-
 tium appellat, quo qui fruuntur,
 hoc unum curæ est nihil curare.
 Hos omnes, de quibus hætenus,
 ut ad serias, & homine Christia-
 no dignas occupationes, mentem
 ac manum admoveant: sic mo-
 net Bernardus: *c Regnum Dei
 non dabitur otiosis, sed in ser-
 vito Dei studiis. Regnum Dei non da-
 bitur vagantibus; sed pio ser-
 vito Dei dignè laborantibus.* Omnes
 dum vivimus Dei servi sumus, &
 hoc titulo cum Apostolo glorian-
 dum; servorum autem est labora-
 re, non otari; pudeat nos quod
 barbari & Ethiopes, mancipia vilis-
 sima ardentius serviant homi-
 ni peccatori, truculento tyranno,
 quā nos mansucto & munifico*

b Seneca de Tranquil. c. 72 & 14

c Bern de modo bene vivendi c. 51.

Domino Jesu; quòd infideles fideliores sint perfidis heris, quàm nos fidelissimo Deo. Quid verò existimandum de tali famulo, qui cum Dominum suum videret laborantem, sudantem, totumque occupatum in eo opere, quod servo vilissimo incumberebat; ipse tamen servus hoc otiosus & segnis spectet, & vel manu admove-re detrectet? quid si hoc tam utile servo opus, in quo Dominus desudabat, communis operæ esset; ut sine cooperatione servi perfici nequirit, an non inhumanum, imò barbarum, Dominum inani labore laborantem destitueret? nos hoc facimus, qui ad opus nostræ salutis, & lucrum gloriæ, cuius utilitas nostra tota est, nolumus cooperari, & Christum pro nobis sanguineas guttas desudantem deserimus.

At si quosdam hæc non tangant, nec ad otium excutiendum incitent, moveat eos gravissima miseria, quam Salomon Proverbiorum 6. intentat.

§. III.

Per otium & pigritiam veniet tibi quasi viator egestas, & pauperies quasi vir armatus.

Audi Sapiientis monitum: „a ut-
„quequo piger dormies? quan-
„do consurges è somno tuo?
„paululum dormies, paululum
„dormitabis, paululum conseres.
„manus tuas ut dormias: & veni-
„et tibi quasi viator egestas, &
„pauperies quasi vir armatus. quod
ita Cornelius noster exponit: no-
veris homo deses ac otiose, tibi
brevi importunum hospitem ad-
venturum, qui omnia a-

a Prov: 6

bliguriet, & instar apparitoria
domo obratâ, sensim omne
supellestem tuam efferet, ac
hastâ vender: inhibebit ne quæ
coëmas, quia omnem pecuni-
tibi auferet: irruet egestas in
des tuas, velut miles armatus
captâ urbe, aut patria vastatio-
savire consuevit. Norunt qui hanc
misera bellorum tempestate
perti sunt, quid miles in præd-
in villas, in opulentas ædes irru-
pens, detrimenti adferat. sola
lustrat, cellas perfringit, concla-
penetrat, arcas omnes, & quæ
quid usquam divitiarum abditæ
expilat, nec quidquam nisi sola
egestatem vacuis in ædibus reli-
quit: *b* nam qui *gesta* ut *otium*
replebitur egestate. Id ipsum a
similitudine Sapiens confirmat
Iter pigrorum quasi sepe spinarum
via infortium sine offendiculo. M-
rabitur hic fortè quispiam,
quid via pigrorum ac impiorum
difficilis, spinosa: Justorum ve-
facilis ac plana describatur; cu-
contrâ via peccatorum amœn-
lata; virtutis ardua, arcta, & se-
tibus obsita habeatur? sed al-
hoc sacrum proverbium ingeni-
sus interpres convertit, dicens
sicut ovibus per senticeta ac d-
meta pertumpentibus, lanarum
floccos iis adhærescere contingit
ira & in otio agentes, opes su-
quasi lanam sibi, non sine acer-
mo sensu; eripi patiuntur, jux-
illud: *d egestatem operata est m-*
nus remissa.

Quare monet Apostolus Th-
salonicenses: *e si quis non v-*
operari, non manducet. cui Chry-

b Prov: 18

c Prov: 15

d Prov: 10

e 2 Thess. c: 3

mus subscribit: *a Mercenarius ad manducandum conducitur, ut opus Domini sui faciat: quomodo die opus non fecerit, evanescit ut petere: b venerat ad Abbatem Silvanum, in monte Sinâ de-tem peregrinus frater, hospiteramamante receptus, viditeros fratres Silvani socios, exre cœnobii strenuè laborare. stitit aliquanto tempore otiospectator, & ne ipse unus de-argueretur, voluit cœteris giosior videri. Itaque plus a- disertus, illud Evangelii pror- importunè ingessit: „c opera- ni non cibum qui perit, sed ui permanet in vitam æternam Maria optimam partem elegit, uz non auferetur ab eâ. Audiit e Silvanus Abbas, & otiosam acitatem cautè dissimulans, Za- riam, unum è suis, accersens, c, inquit, hospitem ad cubicu- m, & librum ei trade, quò minus ram sentiat ad nostram cœ- n. volebat scilicet Silvanus ho- nem suismet verbis tangere, & uere. hora vesperî audita, & no dato, ad cœnam omnes veniunt. exspectabat hospes dissimè, num à quopiam ad nam vocaretur. vocavit ne- sic Abbas jusserat. Hospiti videri nova, & insoliti rigo- , aut certè inhumana oblivio- , esurientem peregrinum, à muni mensâ excludere: er- auriculam januæ applicat; & nem observat motum trans- titium, jam jam vocandam se s ad mensam; & nemo voca- demum ipse hospes cellulâ*

Chrysost. opere imperf. in Matth. om 24 b Rufinus Aquil, n. 35. elagius libell. 10 n: 96
Luc: 10

egressus, Silvanum adit, & acer- bum subridens, interrogat: num- quid pater cœnarunt jam alii? cœnarunt ait senex. Et quî sit, ait hospes, me unum præteriri in- cœnatum? huic senex promptè: tu mi frater, inquit, homo spiri- tualis es: tu cibum, qui non pe- rir, operaris, tu legendo pascaris, ita cum Maria optimam partem elegisti, hinc cibo nostro non in- diges; nos homines carnales, quia non possumus non comedere & bibere, ideo etiam strenuè labo- rare cogimur. tu verò strenuè esurire perge. Cum sibi hæc otii patronus, non immerito dici au- dired, ad senis pedes se abiciens: da veniam pater, aiebat, inconsi- deratè locutus sum. cum Silvanus, ergo, inquit, necessaria est Martha Mariæ, propter Martham enim & Maria laudatur. stat etiamnum Pauli præceptum: *d si quis non vult operari, non manducet.* lex hæc omnibus lata est. Sic ad frugem redactum. legimus in vitis Pa- trum, Joannem Brevein, qui di- cebat fratri suo: *velliam esse securus, sicut Angeli sunt, nihil ope- rantes, sed jugiter Deo servientes.* abiit ergo in cremum, sed cum elapsa septimana cepisset esurire, reversus ad cellam fratris, pulsa- vit fores, dicens: *Ego sum Ioannes.* cui respondit frater: *Ioannes An- gelus factus est, nec amplius in- ter homines est.* opposuit ille, Joannem se esse, sed non audire usque manè, tum aperiens frater dixit; si homo es, opus est tibi operari, ut vivas; sin autem An- gelus, quid quæris intrare cel- lam? confusus ille, ignosce mi frater, inquit, peccavi. lepidè

d 2 Theſ. 3

K 3

Ange-

Angelinus noster de hoc Angelo,
cujus hæ voces :

a ——— *O inquit, Angeli fors
aurea!*

*O quàm beatum ducit ævum, qui
sibi*

*Hand sarcit, hand resarcit, hand
net, hand suit;*

*Verùm coruscus lucis amplo in
pallio,*

*De luce sola vivit, & lucem bi-
bit.*

*Sat igitur esse, & max licebit An-
gelum.*

*Hominemque penitus exeo, exuo,
exquo.*

*Generosus ergo nanus, unum & al-
terum*

*Fors septimumque vixit impran-
sus diem.*

*Redit ergo gressu cespitante semi-
nex,*

*Et scipione nixus & trepidus ca-
put,*

*Breviorque quàm solebat, ad cel-
lam brevis*

*Et jure meritis id videtur optimo,
Quod nuncupari possit Angelus
brevis.*

Hunc Angelum brevem hoc ne-
stro ævo nonnulli æmulari viden-
tur, dum vitam nobilium, liberi
& omni cura ac labore soluti se-
ctantur, & brevî se ac suos hac
beatitudine otiosæ ac licentioris
vitæ fruituros præfidunt. In qua
classe Anabaptistæ merito cen-
sendi sunt, qui non ita pridem in
ramis arborum desidentes, exspe-
ctabant avidi, dum Deus eos è
cælo pasceret, cibumque in os
ingereret, ut apud Cornelium &
veridicum Christianum videre
est, *b* ubi quosdam tanta perti-

nacia errori adhæsisse comperit
ut mortui præ inedia deciderint
nominatim, inquit P. David,
nostro tempore in Benschop die-
cesis Ultrajectensis an. 1539. a-
cidit, qui etiam inde teutonice
Boom-klimmers, id est arborum
ascensores deridiculo vocaba-
tur. quem errorem ab Euchitæ
mutuati videntur: dicuntur enim
Euchitæ (teste Augustino) e quor-
dam hæretici, opinantes Mon-
cho non licere sustentandæ vi-
tæ causâ, aliquid operari, (quod
tamen Apostolum fecisse legimus)
atque ita seipso profiteri
ut omnino ab operibus vacent
hoc supremi Magistri moniti
perversè abutentes: *respicite volu-
taria cæli, quia non serunt, neque m-
tunt, neque congregant in horreo*
cujus loci plenam è patrum do-
ctrina expositionem consu-
part. I. Dom. 14. post Pentecostæ
§. 5. Liberalissimus Deus Israël
plebi, non cætos cælo panes
dejecit (quod illi non difficiliter
sed manna instar tenuissimi ferri-
nis coriandri per agros sparsum
magno labore colligendum,
mortario conterendum, aut ma-
la frangendum, in panes forma-
dum, in olla coquendum, aut
furno vel sub cineribus pinse-
dum.

d ——— *Adè nil sine magno
Vita labore dedis mortalibus.*
non voluit Deus populum si-
charissimum vanis laboribus co-
ficere, noluit tamen otitari. id
non panes à clibano recentes, sed
velut farinam faciendis panibus
subministravit. Eidem populo
coturnices misit, non añas, no-

a Gazaevus in piis hilar. *b* Cornal. in
Petri §. P. David in veridico c. 72

e Aug. de hæretic. 57. tom: 6
d Horat. ser. I Sat. 9

tas, sed nec vulvis plumis para-
 , quæ mox veru figerentur ;
 prius capiendæ, ficcandæ, de-
 mandæ, dein igni admovendæ
 runt. Hæc amnia eo specta-
 nt, ne otio torperet populus.
 quod excutiendum, pigris &
 olis mendicabulis (de ægris
 verè egenis non ago) efficax
 medium est, unguentum illud,
 o terga asinorum perfrigun-
 ab agasonibus. Nota lex Dra-
 nis Bythinia Regis, qui lapidari
 it eos, qui in otio deprehensi
 nt, pueros & sches si excepe-
 sed hæc durior; mitior illa, de
 a M. Aurelius Imp. epist. ad
 lilionem : *me puero nemini in pu-
 tum prodire licebat Roma, nisi in-
 secum portares opificii, vel ar-
 quam sustitabas, & quâ victum
 erabat. quòd si quis contra fe-
 deprehensus esset, non solùm pne-
 um per vias insequentium clamo-
 ns, ut fatuus incessabatur; sed è
 ligo à censore condemnatus cum
 io, ergastulis operi publico facien-
 add. cobatur.* Si omnes otiosi, ac
 èferiati homines, principis
 magistratus iussu, in ergastu-
 compingerentur, quot brevi
 tate civitas operarios nume-
 et; aut si mavis ad triremes
 egarentur, quot myoparones
 ido remige instruerentur? Hoc
 atagma ducis d' Ossuna fuit :
 nd cos omnes è triviis morbi-
 , claudos, luxatos, paralyticos,
 rosos, ad aulam suam convo-
 i iussit, quos lauto epulo exce-
 s, in vastum atrium deduxit,
 quo funis (ut in sphæristerio
 ris est) à pariete ad parietem
 ensus erat, aureos non paucos
 osuit iis ; qui funem illum ge-
 oso saltu trajicerent. hic sin-

guli grallas seponere, paralyfi m-
 exuere, omni morbo ac infirmi-
 tate expediti, transilire. quos
 omnes, utpote, qui otii ac pigri-
 tiz dumtaxat morbo laborarant,
 ad triremes ilicò ablegavit ; nec
 injuria, quandoquidem validi ac
 otiosi illi mendici, alieno se labo-
 re sustentent, vitam otio & iner-
 tia transigant, & verè egentibus
 alimenta surripiant. unde eos
 meritò jura humana & divina è
 Republ. arcens, tanquam inutilia
 terræ pondera. de his intellige
 illud Deut. 15. *mendicus non erit
 inter vos.* Est notabilis historia,
 quam refert ex oculato teste vir
 eruditus, in laboris encomio. a
 dum Gandavi, inquit, cum ali-
 quot senatoribus Brugenibus se-
 derem ante portas domus sena-
 toria, mendicus quidam geme-
 bundus, plorabundus, mirisque
 modis Iri pauperiem simulans,
 eleemosynam petit, habere se la-
 tens vitium ac malam prædicat,
 quòd pudor hominum conspe-
 ctui exhibere deterreat. hominis
 miserti, singuli eleemosynam e-
 largimur. mendico à nobis di-
 gressò, unus nostrum jubet fa-
 mulum suum hunc insequi, &
 propius quid latentis vitii tegat,
 perquirere. dat hic se in pedes,
 mendicum rogat super occulto
 morbo, quo se laborare distita-
 bat : inspicit faciem, pectus, bra-
 chia, omnia membra valida ac
 robusta. nihil, inquit famulus,
 in te morbi video. ah ! inquit
 mendicus, longè aliud est ma-
 lum, quod me premit, latens
 prorsus, quod per venas & me-
 dallas, perque universum corpus
 serpit, adeo ut nullum membrum

a D. Petrus Loyx laboris encomium,

fit, quod se operi ac labori tradere valeat. hoc malum vocari audio inquit, *otium & pigritiam*. famulus stomachabundus properè hæc Domino refert, responsum risu exceptum, mendicabulum quæsitum sed nusquam repertum. in ejusmodi olim severæ leges conditæ sunt, atque utinam non antiquarè. Carolus Magnus quâdam constitutione vetuit, mendicis palantibus stipem erogari; nam, ut rectè Cassiodorus: *non est æquum, ut rem laborantium, accipiat otiosus*. Pistratus, Rex Atheniensis, accersiti jussit eos, quos in foro manibus in terga rejectis, otiosos deambulantes conspexerat, edixitque si nec boves nec sementem haberent, de suo acciperent, ut terram excolerent; veritus, inquit Alianus, ne istorum hominum otium, sibi insidias strueret, aut ad furta & rapinas provocaret.

Quod leges, & edicta Belgii nostri spectat, quæ otiosos istiusmodi grassatores proscribunt & persequuntur, eas breviter & exactè recenset vir virtute & eruditione Magnus Franciscus Zypeus, in sua notitia juris Belgici l. II. ubi hæc inter alia: Extranei, & qui annale domicilium non habuerunt, intra octo dies excedant sub pœna fugationis, & stigmatis dorso imprimendi, aut arbitrariæ. Oberrent officarii sæpe in nudinis, encœniis, nuptiis, hospitalibus, hujusmodi erroribus persequantur, apprehendant, puniant sub pœnâ privationis officii, inhabilitatis, &

damni exinde illati. Otiosi et non mendicantes incolæ, v externi inquirantur, unde vivunt? nisi aptè respondeant carceri includantur. Otium in excusatum, sufficiens sit ad toturam indicium, &c. Felices enim vero Rempublicam ac Iugionem M. Aurelius pronuntavit ubi nulli otiosi, proprio simili labore fruuntur, nec quisquam labore aut sudore vivit alieno. Ejusmodi regimen esse Simplicium narrat Iaricus, b qui neminem prorsus feriari permittit, cæcos enim in pistrinum deducit, claudos vero, aut pedibus affectos, manibus laborare compellunt. Cæteros pro cujusque viribus & facultate occupant, ut eorum Resp. Apatia aut foenicaria, ad quam Sapiens pigrum allegat simillima videatur; quod maximum Christianorum probrum cedit.

Sed ut aliquando concludatur quemadmodum ab otio & pigritia pauperies & egestas procedit, ita oppositè subjungitur: *estote impiger fueris, veniet ut fons noster, & egestas longè fugiet a te*. Quod C. Furius Cremonius in glossa olim commento exposuit, cum ex parvulo agello, multo vicinioribus fructus perciperet, quam vicini ex amplioribus fundis, invidiam incurrit, quasi fruges alienas, veneficiis in solum suum perliceret. Quare à Spur. Albino Curule in judicium eâ super vocatus, omne suum instrumentum rusticum, ligones, vomeres, boves iaturos, atque una filiam validam in forum adduxit. Cu-

b Iaric. de robura l. d. com. 21, c. 2.
c Prov. 6 d Plin. l. 18 c. 6

demirantibus, hoc paucis
 factus est: *beneficia mea. Qui-*
us, hac sunt, nec possum vobis osten-
de, nisi in forum adducere lucubra-
nes, vigilias, & sudores meos.
 no audit, omnium calculis ab-
 utus est. Hac arte complures
 , brevè tenni ad summa e-
 rserunt, è sutrina aliaque an-
 sta quisquiliarum officina, so-
 tia, cura, ac labore assiduo, ad
 inium stuporem & livorem,
 plissimas fortunas, & hono-
 n gradus adepti sunt. Non um-
 m suburbanum villicum adfer-
 possem, qui labore manuum
 puo censu ad millia numeret.
 his sacer codex: *a qui opera-*
terram, satiabitur pambus. Pa-
n, pannum, piscem vis? labo-
rerum omnium pretium la-
ter est, ut rectè olim Xenophon
onuntiavit: b dii laboribus om-
vendunt; & ut Christianè lo-
ar, cœlum ipsum. Fridericus
archio Brandenburgensis, ex-
mis tabulis Fredericum se-
ndo genitum, Joanni primo-
bito, pertrulit, ac Marchiona-
n cum Electoratu imperii
nscripsit, hac solum de causa,
quir, quod natu major, otii ac
etis amantior, Electoratus di-
tatem, in quâ nil præter labo-
n invenias, minus benè admi-
traret, quàm frater, qui ad la-
res & negotia tractanda expe-
or habebatur: c Ita non otiosis
dormentibus (ait Sanctus Pro-
x) provenis Regnum-Cœlorum, nec
& desidia torpentibus, æterna
tisudo ingeritur; sed laboranti-

bus in vinea merces æterna pro-
 mittitur: *d Tota* (inquit cœlestis
 ille paterfamilias) *operarios, & red-*
de illis mercedem. Hos inter deses
 ac otiosus minimè numeratur; sed
 ille merito censendus frater,
 quem dum Sanctus Bernardus
 strenuè operi instare cerneret, di-
 vinitus prædixit, sine purgatorio
 rectè in cœlum evolaturum. Talis
 operarius existit Hilarion: *e* cu-
 jus hæc morientis cygnea vox
 fuit: *Egredere anima mea, quid*
times? Egredere, quid dubitas?
septuaginta annis servivisti Deo,
& mori times? Septuaginta annis
indefessus hic operarius labora-
verat, unde jure ad mercedem la-
borum evocatus est. O illum bea-
tum, qui extremo spiritu hoc di-
cere poterit: Triginta, vel qua-
draginta, vel septuaginta annis in
vinea Domini laboravi, tuli pon-
duis diei & æstus, sudavi & alsi:
merces hunc manet capiosa ni-
mis. Istiusmodi operariis aptè
dici potest: Requiescant in pace.
A modo jam dicit spiritus, ut re-
quiescant à laboribus. Apocalypsis
 14. Infelicem vero illum, qui fa-
 teri compulsus: *Tota vita steti*
in foro otiosus. Tu filia viginti,
triginta annis otiosa. Tu virno-
bilis, argenti dives & auri, qua-
draginta, quinquaginta annis
otiosus. Secundo, tu Religiose
tanto tempore in domo Dei otio-
sus. Ad illud inferorum ergastu-
lum omnis talis detrudetur, ubi
laborabis in æternum. Psalmo qua-
dragesimo octavo.

d Matth 20

e In Brev. Rom: 21 02.

Prov. 12 b Aeneas Syl. in comm.
 Pavoris, & S. Prosp. l. de contempt.

EMBLEMA, XIII.

In tempore tentationis recedunt. Lucæ 8.

TEMPORA SI FUERINT NUBILA,
SOLUS ERIS. a

DOMINICA SEXAGESIMA.

Amicus verus ut rarus sic carus, in adversis maxime comprobatur.

§. I. Est Amicus socius mensæ, & non permanebit in die necessitatis. b

§. II. Hujusmodi Amici cum tempore tentationis recedunt.

§. III. Solus Deus Amicus verus & sincerus.

a Ovid. lib: I trist. eleg. 8 b Eccl. 6 a Luc. 8. ;

DOMI-

DOMINICA SEXAGESIMA.

In tempore tentationis recedunt. Luc. 8.

AMico sincero ut nihil carius, sic nihil rarius: adeo ut omnes uno annulo insculpi posse putarit Tullius, dum ait ex omnibus culis vix tria aut quatuor numerantur Amicorum paria, qui se ros ac sinceros necessarios præbent & probant, ubi necessitas instularit: quod innuere videtur Minus eâ loquendi formulâ: *amicus vestri non habebit Amicum, cui impetâ nocte adversitatis pulsati, confectim aperiat, & de vobis prospiciat? Rarissimus* inquit Seneca: *bonescis quam sit pretium Amicitia, si non intelligis multum te ei daturum, cui dederis Amicum, rem non domibus tantam, sed & sæculis raram.* *Les amis de l'heure présente sont de naturel du Melon: il faut en essayer cinquante Avant que d'en trouver un bon.* *Arbusta gemmant, latè surgunt, vernant, florent; at ubi aura rigidior, aut turbo inhit, flores decidunt, pauci manescunt. Id in Amicis quotidie venit; quos quamdiu rigas, quamdiu favore tuo, quasi benivore favonio foves, florent, & solum spondent; at ubi adversitis turbo exortus fuerit, pauci extremum fidi persistunt: un- Eccl: exclamat: *e beatus qui venit amicum verum: istiusmodi enim d'Amicus d'u queritur,* Luc. 11 b Seneca l 6 de benef c 33 Eccl. 25 d Hieron in c. 7. Mich.*

vix invenitur, difficile servatur. Verrissimè Scipio ille Africanus, de quo Tullius in Lælio: nihil difficilius esse, quam Amicum usque ad extremum Spiritum permanere, qui tecum sudavit & alit.

e Hic raris inter numerandus Amicos.

Ut jure in has voces Petrus Cluniacensis prorumpat: *f O Amicitia! res inter mortales admodum pretiosa; sed quantum carior, tanto rarior, quò abisti? Hoc qui præviderat, providè à Catone Censorio factum Plinius commemorat, & ut in annulo hoc velut Symbolum inscriptum gestarit: esto Amicus unius, & inimicus nulli.* Dictu facile, sed factu difficile, imò impossibile; tot inter fictos ac fraudulentos Amicos, unum verum reperiri, atque inter hos nullum inimicum censerit; cum longè infestior sit Amicus simulatus, quam hostis manifestus. Vultis id prudenti eoque regio comprobari testimonio? Cum Parmenio vulnus Alexandri obligaret, ac unâ in cautelam commoneret, ne se ad eò præsentem hostium discrimini deinceps exponeret, respondit Alexander: *ut me serva à fictis Amicis, ego n.e servabo ab apertis inimicis;* nam hos præ illis vehementius metuebat, utpote quos declinare non poterat, quia non norat: atque eâ ipsâ de causâ Antigonus deos precabatur, ut se à simulatis servarent

e Martial. f Pet. Cluniac. l. I ep. 11. f. g Plin. in ep.

Amici. HOS inter medius verlaris ; sunt qui amant non te sed tua : amant divitias tuas, mensam tuam, manus tuam, favorem tuum, gratiam tuam, non te. Quis Amicum credat, qui sibi soli Amicus est ? Qui lucrum suum, honorem suum, commodum suum ac suorum amat. De hoc divinè Ecclesiasticus : *a est enim Amicus secundum tempus suum, & non permanebit in die tribulationis.*

Alii amant, quia laudantur à te, quia indulgenter habentur, quia amantur. Quem amorem B. Theresa execratur dicens : *b maledicta lex, ideo amare quia amaris : sic Deus neminem mortaliū amasset.* Hoc ex ejus parte hauserat, unde Augustinus doctrinæ suæ rivos ad nos derivavit, qui in hanc Amicitiam ita invehitur, *c dicit anima mea, amat amantem se, amat filios, amat parentes, amat & latro: amat & draco, amant & lupi, amant & ursi : si enim amantes non diligamus ; si filios, si parentes despiciamus, ferociore leonibus sumus.* Hæc Amicitia non est.

Alii amant socios sceleris, quibus cum liberius genio indulgent, potitent, marmurent, lasciviant. De his Ambrosius : *d non potest homo homini esse Amicus, qui Deo fuerit inimicus ; cum genuina amicitia tessera sit, quam piissimus Antistes Genevensis Franciscus de Sales sibi delegerat : Rien contre Dieu.*

Omnia paucis complexus Augustinus : *e Sunt amici ex certâ amicitia, quæ nec amicitia dicenda*
a Eccl. 6 b Barry. Solit. des amities particulieres. pag: 296
c Aug. serm 61 de tem. d V. Barry cit
e Aug. lib. 50. hom: 38

est, quam facit mala conscientia sunt enim homines, qui pariter mala committunt, & ideo sibi videntur conjuncti, conscientia malâ sunlizati. Excepta ista nefaria amicitia est quedam amicitia adhuc carnaliter per consuetudinem colloquendi, cohabitandi, & simul conversandi ; ita ut contristetur homo, quando deseritur ab amico, cum quo solet loqui, & habere conventiones. Conveniunt namque duo homines, ambulant secum triduo, & jam nolunt à se recedere. Et ista quedam jam Amicitia dulcedo est, honesta quidem, sed consuetudinis, non rationis: habent enim illam & pecora. Quod viva similitudine illustrat: duo equi simul manducant, desiderant se ad aliam diem, precedat unus, festinat alter, desiderans quasi Amicum suum: vix à sessore regitur, & tandem se impetu suo provocat, quousque perveniat. Amore urgebatur, ut tanquam ad locum suum & qui vitæ & quia ista Amicitia est in peregribus, surgamus ergo ab illa.

Horum omnium amicitia sunt fragiles, instabiles, similes avium, quas Livius vernas vocat, quas aurâ æstivâ ac vernâ apud nos, cantui indulgēte & nidulâri videmus ; ingruente brumâ, quàm tum aëris, tum corporum suorum intemperie presentiant, in Ægyptum aut alias apricas & tepidiores Regiones commigrant. De his Auctor ad Herennium, l. 4. ut hirundines (ciconia) æstivo tempore præsto sunt, frigore pulsa recedunt; ita isti, Amici, sereno vitæ tempore, præsto sunt; simul atque fortunæ hyemem viderunt, devolant omnes. Veritatem expertus, non fabulas cecinit Ovidius:

*a Si fueris felix, multos numerabis amicos,
Tempora si fuerint nubila, solus eris.*

lib. i. tripl. eleg 8.

§. I.

A Amicum socius mensa, & non permanebis in die necessitatis. Eccl. 6.

*Hæc cedro digna locutus quondam Alphonfus Rex : hæcibat cum classe sua in portum operiens, ut vela faceret, ex Sicilia solveret ; interea in suis cum Aulicis super aquas plaretur splendide, amœno phorum adnatantium ad naves spectaculo, sese oblectabat : reiectas ab eo micas, ac ciborum reliquias, ubi arripuerant, illic oblabant. Quod ubi sæpe sæpui conspexit, hoc regiâ Parthi- suis documentum dedit : e- modi aves in Anasua complures ulari, qua quamdiu esca in- unt, munia ac munera sectantur, atere non recedunt ; assunt sem- ; qua ubi adepti sunt, avolant, & gem delitunt, e Ne tu illorum amicitiam speres, quos mensa, munera conciliant. Benè Iu- tus : Non suis fideles, quos non gratia copulat, nam citò trunt, nisi semper accipiant. Un ex his expressit Horatius, uo sub prandium occurrenti, e expedire nequivit : d
Accurrit quidam notus mihi no- mine tantum :*

Arreptaque manu, quid agis dul- cissima rerum ?

laccus discedere quærens

Panormit. lib. I de gestis Alphon.

V. Scriban. pol. c. 2 d. Hor. lib. Sat. 9

Ire modò cecus, interdum confi- fero, in anrem

Dicere nescio quid puero.

Tandem cum nil proficeret, fin- git alio excurrendum.

Quendam volo visere non tibi notum :

Trans Tiberim longè cubat is, pro- pe Casaris hortos.

At qui mensæ inhiabat, respon- det :

Nil habeo quod agam, & non sum piger, usque sequar te.

Procul à tectis, & procul à coetu hominum velut obstrepentes hiru- rundines, aut inhiantes cæppi, aut advolantes muscæ, tales Ami- ci amandandi ex sententia Chry- sostomi. hom. 49. in Matth. mo- nentis in hunc modum : non re- tineas Amicos, mensa magis quàm amicitia cupidus : qui enim tales sunt, si delicias detraxeris, illi quo- que Amicitias dissolvens.

Hæc disertè e suggestu Orator aureus ; nec minùs verè e Cathe- dra Gregorius Theologus : s il- lud inquit Theognidis probò, qui cum eam Amicitiam, quæ ul- tra pœcula & societatem minimè se porrigit, laudquaquam lan- det, hos verius præscribit :

Ad calices multi se prosternunt amicos ;

Rebus at in dubiis nullus ami- cus erit.

Exstat illud celeberrimum Re- gis Arragoniæ pronuntiatum : g Amicitiam tribus foveri ; pileo, charta, & vitro. Pileo ut obvium amicè salutemus ; chartâ, ut quid quandoque literarum ultro ci- troque misitemus ; acceptis sal-

o Procul à contubernio.

f S. Greg. Nazianz. epist. 160

g Panormit. de gestis Alphonf. Loyã

Caron. chaste Enuys, cont. I. §. 95.

tem respondeamus. Vitro, ut haustum ad salutem Amici propinemus. Sed ejusmodi amicitia, cum re furili ac fragili nixa sit, & haustu vini conglutinata, stabilis & firma non erit, sed vitrea. Unde Poëta: a

Hunc quem vina tibi, quem mensa paravit amicum,

Esse putas fida pectus Amicitia?

Vinam amat, & cyathos, & sumina, & ostrea, non te:

Sublato vino nullus Amicus erit.

Nam si Jurisconsultum audire velimus: b opimo jure Amicitia illa quæ inter pecula, ut plurimum contrahitur, vitrea à quibusdam dicitur; nonnumquam enim fit, ut inter potandum simus amicissimi & humanissimi, at mane digesto vino, illa humanitas & conjunctio, quæ artissima videbatur, plerumque simul cum vino evanescit, vel potius ita acescit, ut nonnumquam in amarissimum odium vertatur. Hoc semel atque iterum observavi, inquit idem Auctor, c in Equitibus nostratibus; non procul ab Argentorato, aliis ad Regem Galliarum, aliis ad Principem Condecum, militatum decedentibus, & velut sub præcone (ut Plutarchus de Equitibus Romanis ait) prostantibus, atque iis qui plus dedissent se adiungentibus. Hi ubi in iisdem diversoriis fortè convenissent, & vino incaluisse, fratres, consanguinei, & affines inter se erant; paulò post in bello se mutuò interfecturi. Id ipsum in quotidianis symposiis & conviviis videre est, in quibus herum, quamdiu vinum flavescit in vitro, quamdiu

Philothesia obambulant, in celum extollunt, uxorem, libero deprædicant, opem omnem suam ac operam sanctè oppignorant. Dum die insequenti herus Convivæ temulentiam, insulos mores, voracitatem, & dolii suavitatem queritur; conviva verò hominis tenacitatem fugillat, uxoris luxum ac filix supra conditionem, mundum muliebrem carpit, ac rodit: ut mures solent, qui de pane ac cibis nostris victitant, insuper & noctu obstrepere ac rodere pergunt, & ut ille: d *Abdaps, ibi apes*; quæ fugiunt relicto aculeo. Molosso super mensam offam objicis, noctu allattare non desinet. e *Hæ sunt amicitia, ut docet Seneca, quas temporario populus appellat. Qui causa utilitatis assumptus est, tandem placebit, quamdiu utilis fuerit.* Eleganti similitudine Epictetus rem exponit, f dum quærit: an non aliquando catellos vidisti invicem adblandientes? nihil illis dicas amantius; sed nosse cupis, qualis ille amor sit? carnem illis objice, cognosces. Pone agellum, aut quodvis lucrum, te inter & Amicum: fallor nisi amor omnino in amaritudinem vertetur: nite prius sepeliri volet, & tu ipsum emori.

Quod nemo quisquam mirabitur, qui expendit hujusmodi amicos, potius mercatores ac nundinatores proprio lucro accommodo studentes appellandos esse: ut disertè tradit Romanæ eloquentiæ Princeps Cicero: g *Amicitiam, inquit, si ad*

a Martial lib: 2 b Camerarius operæ subelivæ, cap 94 c Camer. sup

d Lauredan. e Seneca epist. 9 f Epist. 1: 26. 22 g Cic. 1, 3 de Nat. Deorum, fructuq

*Sum nostrum referamus, non vitæ
Amicitia, sed mercatura qua-
e utilitatum. Prata & arva, &
adum greges diliguntur illo modo
& fructus ex iis capiuntur. Ora-
iaddo Philosophum Romanū,
as hæc sana Doctrina est: „ a
quid amicum paro? ut habeam
o quo mori possim; ut habeam,
tem in exilium sequar? cuius
e morti apponam & impen-
am? Illa quam tu describis ne-
ptiatio est, non amicitia: quæ
l commodum accedit, quæ
aid consecutura sit, spectat.*

*Gratularer mihi si frequenter
rum rerum amantes hæc lege-
t & intelligerent, quid Sa-
ntum Magister Aristoteles de
censuerit: ex albo nempe A-
orum expungendos, b dum
non veros Amicos ad utilitatem
paratos appellat. Imò sanctio-
philosophiæ probatissimus Do-
Bernardus epist. 42. ad Hen-
um Senonensem Archiepisco-
n, ut istiusmodi deludat: *sum-
sis, ait, familiaritatem quæstio-
comparant amicitias. In turpif-
am hi quæstum & usuram
tunt amicitia naturam; men-
, fortunas, opes tuas amant,
te. Aut potius te in tuis o-
ibus amant, te non amant;
o amat, qui ut rebus suis fru-
& se tuis induat, nudatum
amicum vellet. Usurpabo li-
ter loquendi modum, quo
ur s. Ambrosius, inquit: *id est
id est amicus, nisi confors amo-
ad quem animum tuum adju-
etque applices, & ita misceas,
num velis fieri ex duobus: cui te
nam alteri tibi committas, a quo
Seneca epist. 9 b Arist. l. 7 mor. e 4
Ambros. lib. 3 de offic. cap. ultim.***

*nihil timeas, nihil ipse commodi tui
causâ inhonestam petas? non enim
velligalis amicitia, non quæstus:
quia non pecunia queritur, sed gra-
tia, nec licitatione pretiorum sed
conversatione benevolentia. Ubi
altius animo czlanda, ea potissi-
mum; non velligalis amicitia, non
quæstus est. Ut omni semotâ con-
troversâ, illum amicum non
agnoscamus, qui quidquid moli-
tur, quidquid cogitat, quidquid
aggreditur, in proprium commo-
dum atque in suam vertit utilita-
tem:*

*d Turpe quidem dictu, sed si modò
vera fatemur:*

*Vulgus amicitias utilitate pro-
bat.*

*Hæredis, è remoto ad moribun-
dum acciti, uberes lachrymæ sunt,
intus natat gaudio, oculi mæro-
rem mentiuntur, lingua incolumi-
tatem apprecatur, offert &
quid domi suæ bellariorum ac
cupediarum sit, quod agrum re-
focillet; noctu diuque assidet,
dum interim vulturum in mo-
rem cadaveri, & prædæ inhiat:
gentilis censura est: e vultures
revera sunt, cadaver expectans,
quos meritò fustes pro lautâ hæ-
reditate manerent; quemadmo-
dum Joannes Conaxa liberos in-
gratos moriens belle lusit, cla-
vam horridam iis in arcâ relin-
quens loco pecuniæ, ut festivè
cecinit Gazæus noster in hilariis:
f ita ille corvos delapsis hiantos.*

*Ad mortem siquidem anhe-
lant, dum vivos palpant, ubi ju-
venis, ille defunctus Luc. 7. effer-
retur, sequebatur comitatus in-
gens: sed quem? turba multa ci-*

*d Ovid. lib. 2 de Ponto e Senec. ap 9
f Angelia, Gaz. pia Hil.*

vitatis cum illa. observa non cum illo, sed cum illa. non mortuum curant, sed vivam. multum præstant si vitâ functum ad tumultum comitentur; ubi amorem, benevolentiam ac beneficia omnia sepeliunt. Ita accidit Francisco Cotinio Comiti de Redondo a Indiæ Proregi, qui cum elatus esset ingenti comitatu, & ad tumultum depositus: ecce tibi declaratur alius Prorex, qui defuncto succedat, Joannes Mendosa, qui funebri pompæ interest. Tum, quod mireris, omnes protinus Cotinio deserto, ad Mendosam conversi, plurimum illi congratulantur, comitantur, ac in urbem deducunt, unico, eoque vili mancipio dumtaxat, ad humandum cadaver relicto. quo in occasu maximè patuit, quam quisque solem orientem in sui commodum adoret. Socrates ad quendam Adolescentem prædixit, multis stipatum comitibus ait: doleo tuam solitudinem, nam qui comitantur, non tecum, sed secum potiùs ambulant, muscæ sunt, quæ tua, non te sectantur. Ecquis porro muscas saccharopægo amicas dixerit? quod ejus officinam assiduò frequentent, noctu diuque illic excubent? an non potius fuste abigendas duxerit? *b mel. musca sequuntur, cadavera lupi, turba prædam sequitur, non hominem.* Venator canem amat, auceps falconem, quod sibi prædam adferant, & emolumento sint. Est Adolescentens qui per diem, imò in multam noctem cum puella sermones miscet, obsequia non mo-

dò verbis, sed & munusculis testatur: visit, revisit, adblanditur, nostis quid spectet? quid expectet? speciosam, locupietem novit: *prædam sequitur, non filiam formam sequitur, non puellam.* Quod ipsum explanatum invenit à B. Petro Damiano lib. 7. epist. 9 ad Reginam Galliarum: *quo pacto amare credantur qui captas, ut ita loquar, corporum diligunt; sed animarum aurum, quod in eis reconditur, non attendunt: nimirum humumtaxat amplectuntur, quod vermes devorant in sepulchris; illi vesane despiciunt, cui immarcescibilis gloria servatur in caelis.*

Egred peritum medicum colaudat, potiones ejus commendat, artem ejus divinam deprædicat, hanc amat, se ac valetudinem suam amat, non hominem. Est qui Causidico, qui Consiliario munera missitet, penes quem decisio litis est; alter viro potenti, aulico apud Principem in paucis charo, infimum obsequium impendit, velut umbra sectatur, ut officium sibi aut Canoniarum filio impetret. hi tuam amant, non te. Felis candelabrum lambit & ambit, non ut expurget, sed ut se pascat. Præceptum hoc Aristotelis utinam apud omnnes receptum sit: *erit amicus amico, non quia Muscus, vel medicus; non quia dives, vel potens. & paulò infra decernit, amicum illum nequaquam esse, qui res magis amici, quàm ipsum amicum amat.* Non sine magno præcellentis ingenii acumine, dictum fuisse scimus ab Alexandro Macedoniæ Principe, d qui laturus

a Sachinus tom: 2, anal, 306, 18 n. 169
 & 202ca,

Arist. 1, 7 mor e: 4 d Cael. Rhodig
 L23. antiq. lect, e 4 in Aug

dicium de Cratere & Hephione (quorum uterque familiarissimus Alexandro habebatur) pronuntiasse fertur; *Craterus amat Regem, Hephestion Alexandrum*, quasi verò illustri notâ, tunc ab illo se jungeret; aperiens tamplurimos esse, qui in amico dignitatem, potentiam, facultates potius spectent, quibus ad nimitiam excitantur, quam pernam. isti profectò, non Alexandrum amant, sed Regem. sic nunc dum adblanditur, dum per evia & avia Cauponem herumum sectatur, non herum amat, sed cauponem; prædam & offam quitur, non hominem. Ubi illud Taciti tacitè prætere non ossum, qui Galbam Imp. apprehensâ Pisonis manu, sic loquens inducit: *a jam ego ac tu simplissimè inter nos hodie loquimur; cavet libentius cum fortuna nostra, quam nobiscum.*

Tacit. l. I. hist. in hist. in Galba,

§. II.

ujusmodi Amici in tempore tentationis recedunt. Luc. 6.

Scribanus in Politico Christiano cap. 3. arduum, inquit, Amicum verum à fraudulento cognoscere. Hunc tandem lyam lapidem adfert: in adversis amicum utriusque cognoscet. discernunt hæc Amicum ab hoste. sic incurstantes tempestates, naucleri peritiam retegunt, juxta ad Lucretii: *b*

Adversisque in rebus noscitur, qui sit.

ante cognoscere oportuit: sen enim imprudentiam inge-

Lib, 3

miscimus, & de alio gubernatore cogitamus, cum illam scopulis navem videmus. Quod in Nauclero, hoc in amico faciendum, præcipit Scribanus: experimentum ab alio sume, ut alieno exemplo edoctus, pericula devites. vide quomodo se habuerit in aliorum amicitia. steterit? an dilapsus in adversis fuerit? prolabant amico dexteram porrexit? an magis etiam impulerit? causam ruinæ dederit, aut non dubitarit periclitari cum amico? opes, famam, vitam in amici discrimine ultrò, an rogatus projecit? an destituerit labantem? & eadem expecta.

Ut verò in teipso certius periculum facias, delige Amicum, priusquam diligas, & ex te discas, quid sperare, quid timere debeas; finge metum & casum, denuncia adversa, propone minitancia damna, ostenta pericula pendula jam, & in caput tuum ruitura, in opes, in familiam, in vitam; & fidem disces. Dolum hunc, quem alium ingeniosè commentum legi, & ipse adorna: fortuitum infortunium se incidisse fidenter deponit; atque ovem jugulatam sacco, sanguine madentem impositam, nocte in tempesta ad ædes amici defert, necem se innocenter intulisse sanctè asseverat: cadaver proinde, ne quid penes se suspicionis, apud hunc relideat, in angulo domus suæ recondat, aut sepeliat, orat. Amicus hic humeros contrahere, frontem rugare, aperte demum fateri ob unam necem duos non in discrimen vocandos; timere se sibi ac familiaræ,

c Postrata larva de hinc amicitia.

rem non diu fore occultam, illum vincula manere, & carcerem. de hoc, quid sentis Philosophus? „
 „Paravit amicū adversus vincula
 „laturum opem: cum primum cre-
 „puerit catena, discedet, florentes
 „amicorū turba circum sedet, cir-
 „ca everfos solitudo est, & inde a-
 „mici fugiunt, ubi probantur.

Consimilis typum amicitiae pereleganter historia Danielis expressit: convolarant ad amœnam, proceram & opacam arborem volucres coeli, in eaque cantantes ac nidificantes quiescebant. *h rami ejus pulcherrimi & fructus ejus nimius, & esca omnium in ea, & in ramis ejus commorantes aves cœli.* & ecce vox de celo: *succidite arborem, & dissipate illam,* & volucres omnes avolarunt. Hæc arbor, ut ait Daniel, ipse Rex Nabuchodonosor erat, qui ubi è folio decidit, omnes volucres, omnes aulici, adulatores, assentatores, parasiti avolarunt. huic arbori tot florentes mercatores, tot viri potentes à saculo, tot Reges ac principes similes existere, quibus ubi adversa fortunâ aut foro aut folio ceddendum, qui indies mensa affidere, latus stipare, placita auribus insufurrare consueti,

c ——— diffugiunt cadis

Cum face siccatis amici

Ferre jugum pariter dolosi.

Mercator in mari ad centena millia naufragio jacturam fecit, rogat ut labantem fulcias, aliquot millium summam mutues, ne foro, ne honori, ne existimationi cedat: hinc probabis, quis tibi amicus sit: nam ut Ecclesiasticus do-

cet: *d si possides amicum, in tentatione posside eum,* id est fidem retinendo in adversis. hic lapis laniatus.

*e Scilicet ut fulvum spectatur ignibus aurum
 Tempore sic duro est inspicienda fides.*

In hac fornace paupertatis, experieris complures argento vivo: miles esse, quod auro tenaciter adhærescit, donec fornaci impo-
 natur; ita hi mobiliori genio ingenio, quam argentum vivum divitibus adhærent, donec adversitatis igne excoquantur. pulchrum Laurentius Justinianus. *f ista virtus (paupertas) verum demonstrat Amicum; quod divitiis non potest scire, paupertate scies, & homo ille veros certosque retinebit amicos.*

Vividus ac recentes flores manibus gemamus, his abacos ac rugum atria ornamus; ubi marcescere incipiunt, abjiciuntur: hoc de Amicis sentit Sidonius, & ne uti illis quasi floribus recentibus quamdiu in illis vigor, & grati odor aspiret. Amarissimis lacrimis id olim queesus Propheta Job: *h Ecce, inquit, non est auxilium mihi in tempore, & necessarii quicunque recesserunt à me;* quorum consuetudinem ac necessitudinem, liquidâ similitudine exponit: *fratres mei (id est amici ac propinqui) praterierunt me, sicut torrens in raptim transit in convallibus.* *h* *quitur, inquit S. Thomas, ad similitudinem unâ iter agentium, cum uno cadente in fossam, alii præcedunt illo dimisso, sic ait Job in conspecto vel despecto potius*

d Eccl. 6 e Ovid. lib. 1 trist. el. 4

f Laur Justin de paupert. cap. 2

g Sidon Apol. l. 4 epist. 14 h Job 6

a Senec ep. 9 b Daniel 4.

c Horat. lib. 1 satm. Ode 35

in profundum miseriarum prolapsus, Amici mei ad commoda & utilitates suas contendunt, nihil cogitantes de me iudicando. Verissimum hic symbolum instabilis Amicitiae Patres ac interpretes passim observant, a quibus quinquae torrentis proprietates, fluxus amicitiae omnino congruere demonstrant:

1. Ut torrentis huc illuc per varios flexus & meandros diffluit, non recto tramite decurrit; ita falsi amici, per verborum ambages, & sinuosos tractus & anfractus cum amico inducunt.

2. Sicut torrentis raptim, & modam impetu transit, ita brevis eorum gratia, & fluxa amicitia.

3. Sicut torrentis hyemali tempore, glacie concretus & nive oblitus, candidus apparet, cum tamen sub glaciem plerumque turbida ac lutosa aqua decurrit: haud aliter simulati amici quando vultu, ridenti ore, sed animo obscuro, corde turbido, de se loquuntur. Tullius: *Nulla sunt occultiores insidiae, quam ea quae latent in simulatione officii, aut aliquo cessitudinis nomine.*

4. Sicut torrentis in eorum fluvio effert, quod huius aquae sint pennae ac continua; illius vero nimis, sed ad tempus: ita & amici isti temporales, non permanentes in tempore siccitatis.

5. Cum torrentis in hyeme copiosissimis aquis redundet, nulli usui esse videtur, quod tum rra arboreaeque caelestibus pluvias abunde perfundantur; astra-

Bolducius hic Pineda Cordier.

Aug. l. 9. de civit. c. 5. Pineda hic

te autem, dum viatori, aut terrae sitienti usui esse posset, tunc exarefcit: sic sanè multorum amicitiae cum iis opus non est, turgent, & fluctus ac spumas magnificarum promissionum in sublimine tollunt; sed disparent & evanescent ilico in necessitate. iis porro destitutus, quae pulchre, teste Ambrosio, e in adversis positus Job dicit: *miseremini mei, amici mei miseremini. non quasi abjecta vox ista est, sed quasi consorvia.* nam pro eo quod dicit: *fratres mei praeterierunt me*, alia lectio habet, *sefellerunt me.* quasi dicat: sicut iter agens hyemis tempore, torrentem in via offendit, dulci ac limpidâ aquarum copia redundantem, is si frigiditate tempore istac fortè iterum iter peragit, oppido lassus ac siti exhaustus, ad locum illum anhelat: quod ut pervenit, sua se spe frustratum cernens, & alveum siccum reperiens, ait: *sefellit me torrentis iste.*

Quamdiu quis divitiis affluit, & torrente fortunae abundat, omnes velut limpidissima aqua ad se invitat; ubi exaruerit, pedibus alveum conculcant; quod Guericus Abbas alio simili illustrat, qui eiusmodi Amicos pomis aureis & citreis confert, quae quamdiu recentia, & succo plena, manibus gestantur, pretiosis abacis ac regis mensis imponuntur, in pretio & aestimatione sunt; at ubi succus omnis expressus, infra mensam aut in fumentum abijciuntur, pedibus proteuntur. Quemadmodum Jobo accidisse legimus, nec soli. sed funem prosequamur. gratia quis d. V. Cordier hic. e Ambt. l. 3. offic. 19. vales

Valet apud Reges & Principes, ne nomine quidem ante notus, statim velut umbræ comitantur hunc gratulantium turba, invenit veteres amicos & novos, quos nec viderat ante. Excidit gratia, nec veteres jam amici, nec novi sunt. Factum in Petro, qui secundam Domini fortunam secutus, adversam fugit, imò in hâc Dominum negavit; steterat cum Christo in monte Thabor, inter convivia Zachæi, Matthæi, Cananæ Galilææ, in panum ac piscium multiplicatione, agni Paschalis esu, constans socius fuit; ast ubi ad calicem Passionis ventum, turpiter elapsus est. Quin & in præsentiarum, inquit devotus Doctor, „aha, „bet Jesus multos amatores regni „sui cœlestis, sed paucos bajulato- „res suæ crucis; habet multos de- „sideratores consolationis, sed „paucos tribulationis; plures in- „venit socios mensæ, sed paucos „abstinentiæ; multi sequuntur „Christum usque ad fractionem „panis, sed pauci ad bibendum ca- „licem passionis, non hos dixi ami- „cos, sed vos b qui permansistis me- „cum in tentationibus. qui in tempore tentationis recedunt, hi infirmi, hi instabiles sunt; qui tali amico nititur, confidit super e baculum arundineum confractum, ut scitè Petrus Abbas Cellensis: d nescis vera amicitia naturam, qui in amore imitatur arundinem. vides viros nobiles quandoque arundinem (bagette) manu gestantes; vides & cohortis ductores suas arundines (quas guietten vocant) habere, aptas ad deambulandum

a Thom. à Kemp. de imitat. Christi. lib. 2 cap. II

b Luc. 22 c Isa. 36 d l. 5 epiR. 26

in foro, aut militum tergori mittendo; at minimè auxilio aut fucimento, in luto ac salebroso itinere esse queunt. plura de hac materia vide part. I. Dom. 2. Ad S. 3. Maneat igitur nostris impressum cordibus, expressum moribus, quod verè Nazianzenus Gregorius cecinit:

*Fidis amicis nil puta præstantim
Quos casus asper parturit, non
pocula.*

Receptum infallibile illud Proverbium: e omni tempore diligit qui amicus est, tam in adversa quam in prosperis. vis ergo scire an amor verus, an amicus fincerus sit? audi Bernardum: *f illud est vera amicitia, quæ nihil in rebus amici quarit, nisi solam benevolentiam, scilicet ut gratis amet amantem se.* Gratuitus amor est si amicus est. Hinc Thomas Pontanus v. celebris usurpare solebat: *e a morem nunquam fecisse stipendium quod sublimiori stilo confirmat Augustinus: h Amicus gratis amandus est, propter se non propter aliud.* quis est hic & laudabimur eum?

e Prov. 17 f V. Scriban. Polit. cap. 3

g Boteri Polit. lib. 2 cap. 4

h Aug. lib. 50. hom. h. 38

S. III.

*Solus Deus amicus verus &
sincerus.*

AMicum quæris opulentum, potentem, fidum, qui nullâ in necessitate te deserat ac destituat? Hunc Ecclesiæ lumen ac columen tibi assignat, dicens: *i Quid tibi prodest hominis amicitia? fortè ibi non solùm nullum auxilium;*

i Aug. in Psal. 132

xilium;

illium; sed & periculum in venies. Nam multi non periclitantur antequam majoribus jungerentur; excaverunt majorum amicitias, ut majora pericula incurrerent. Securus opem amicitiam Christi: hospita apud te vult, fac illi locum, id est, ut illi te amare, sed Christum, qui est adiutor in opportunitatibus, & in tempore tribulationis. Quis amicitior nobis, quærit Ambrosius, a quam qui pro nobis corpus suum tradidit? qui se & omnia pro nobis intimè communicavit, qui amicos suos in vinculis non dereliquit, illis Petrum exsolvit, & Paulum carceri eripuit; numeros Martyres solatus est, in flammis se comitem præter benignissimus Deus, & tres viros in fornace illæsos conseravit, Nec amicum suum in communi orbis diluvio incolumem servavit: hoc patrocinium per Iam amicus suis promittens, ait: *Noli timere, mecum es tu, cum transieris per aquam, tecum ero, & flumen non operient te.* Ita & amicus Raymondus & Francisco de Paulo, Xaverio, paliuum aut tabulam aptat in cymbam. Homines tantumvis sibi charos in periculo, in aquis, in flammis, in mordestituunt; at Christus suos nunquam derelinquit. De hac re eo initia amicitia præclarissimè Augustinus: *e Nihil de' est ailius Deo;* (non enim habet amaritudinem conversatio illius, nec odium convictus illius, sed gaudium) *nam in homine sunt quæ te tendunt, toleras tamen propter amicitiam. Dei amicitia quibus rebus debet cogi, ut dissolvatur à te, non in-*

venies. Et non est Deus qui te offendat, si tu enim non offendas; nihil eo pulchrius, nihil dulcius.

Huic accedit aurea Doctoris Angelici sententia: *d Si vis verè amicitia delectari; esto amicus Dei, & Sanctorum.* Et Thomas ille Campensis: *e Sine amico non potes bene vivere: & si Jesus non fuerit tibi præ omnibus amicis, eris nimis tristis & desolatus. Patre igitur agis, si in aliquo altero confidis aut letaris. Ex omnibus ergo charis, sit Jesus solus dilectus specialis.*

Quod si feceris, cessabit illa Jeremia querela: *f vocavi amicos meos, & ipsi deceperunt me.* Ad litteram Aegyptios intelligit, qui à Judæis vicinis obsessi, vocati in auxilium contra Chaldæos, videntes horum copias & vires, reversi sunt, & Judæos non juverunt.

g Sic in Belgio nuper vir insignis in extremam cum morte luctum vocavit & imploravit operam uxoris: *Charissima conjux adjuva me in his angustiis; cumq; illa flens diceret: equi possum te juvare charissime marite in morbo incurabili!* vocavit filium primogenitum: *fili adjuva, eripe ex hisce angustiis; ego pro te nocte & die laboravi, & vitam sæpe periculo exposui.* Cumque ille pariter gemens diceret: *utinam mi Pater te morte eripere possem! Sed hoc vires meas excedit.* Vocavit secundum ac tertium genitum: deinde filias, famulos & ancillas, quemque sigillatim compellans, ac opem implorans: cumque singuli dolentes idem responderent, dicerentque com-

d. S. Thom. 2. 2 q. 29. a. 1.

e Thom. à Kemp. de limit. Chri. l. 2. c. 8.

f Iren. 4 g Corn. hic in Thron. c. 1

tra mortem non esse remedium, exclamavit ille horrendum: *ô vanas hominum curas! ô quantum est in rebus inani. Ecce ego tibi auxer, vobis ô filii & filia laboravi, sudavi, vires & valetudinem impendi, quin & animam meam fortè oppignora- vi: & ecce hæc est mercas mea: ut in horâ nevellimâ implorans opem vestram, non inveniam. O quàm satius fuisses, si Deo servissem! si amicos in terra, & in cælis mihi comparassem, qui in hoc articulo mihi adessent! ô si vivere liceret, quàm saperem!* Amicos mihi non mortales, qui in necessitate deserunt, non divitias; non honores, quæ ad tumulum destituunt, sed Christum, sed virtutem, quæ ad judicem comitatur, & perorat, conquirerè. Tales necessarios suadet Damascenus sibi quisque necessariò comparat. „ *Qui volu-* „ *ptatis amore capti, inquit, eo-* „ *rumque suavitate deliniti res* „ *fluxas & perituras amant, illi si-* „ *miles sunt, qui tres amicos ha-* „ *buit: ex quibus duos tanto a-* „ *more ac benevolentia com-* „ *plectebatur, ut nullum discrim-* „ *ina, ne mortem ipsam subire* „ *pro illis recusaret. Tertium au-* „ *tem aspernabatur, exiguam il-* „ *li, earaque fictam ac simula-* „ *tam exhibens amicitiam. Ve-* „ *nerunt autem quodam die sa-* „ *tellites, qui hominem hunc ad* „ *judicem raperent, ut decem* „ *millium talentorum rationem* „ *redderet. Hic ad angustias re-* „ *dactus, primum ac præ cæteris* „ *charissimum amicum adit,* „ *& ait: non te fugit amice,* „ *quemadmodum tui causâ vi-*

*a Dan. in vita Barlaam. c. 13. Kofweyd
vlt Patr. l. 1. c. 6. S. 1. S. 1. S. 1. S. 1.*

tam meam non semel in discrimen adduxerim, nunc urgente necessitate, operâ atque auxilio tuo ego. Respondit illi: *A-* „ *micus tuus non sum, nec quis-* „ *is, novi; sunt enim mihi alii* „ *amici, quibuscum hodie me* „ *oblectari oportet. Quare duo-* „ *cilicia tibi porrigo, nec est* „ *quodd à me quidquam expe-* „ *ctes. Sic illusus alterum conve-* „ *nit, dicens: recordare amice* „ *quantum à me honoris & be-* „ *neficiorum acceperis: nunc ad* „ *extremam calamitatem reda-* „ *ctus, te opitulatore oput ha-* „ *beo. Ille autem ait, hodie mi-* „ *hi per negotia tecum curiam* „ *adire minimè licet, paululum* „ *tamen te comitabor. Spe igitur* „ *suâ & hic frustratus, quam* „ *in perfidis & ingratis amicis* „ *collocarat, tandem ad tertium* „ *contendit, quicum parva ei fa-* „ *miliaritas intercesserat, quem-* „ *que nullo loco habuerat, un-* „ *de pudore suffusus & vultu de-* „ *jecto, his verbis usus est: fa-* „ *teor exigua me tibi hactenus* „ *benevolentia argumenta ostend-* „ *isse: mihi que parum deberi:* „ *jam tamen gravissimè oppres-* „ *sus, à cæteris amicis desertus,* „ *ad te accedo, teque rogo at-* „ *que obsecro, ut ingratitude* „ *meæ immemor, pro solitâ tuâ* „ *in omnes humanitate, mihi* „ *consilio & auxilio esse velis.* „ *Ille autem hilari & amœno vul-* „ *tu ait: Sanè sincerissimum a-* „ *micum meum te esse profiteor,* „ *atque exigua illius tux erga* „ *me beneficentia memor, eam* „ *tibi hodie cum fœnore repen-* „ *dam. Quocirca ne metuas, ego* „ *te præcedam, atque apud Be-*

gem perorabo, ne te hostium manibus tradat. Quare erecto animosis vir amicissime, ne te incerore conficias. Ad hæc ille lachrimis obrutus, execrabatur vanam suam in ingratos ac perfidos amicos benevolentiam; tum suam in hunc sincerissimum amicum ingratitude deplorabat. Habetis sanctissimi Antistitis parabolam, quam ex ipso edisseram: *a* nam *parabola* (teste Hieronymo) *a* *alind in medulla habent, aliud in superficie pollicentur.* Primus amicus opum copia est, & divitiarum amor, ob quæ homo se nulle periculis exponit, cum autem extremus vitæ dies advenit; ex his præter inutiles quosdam pannos qui ad funus conducunt, nihil secum auferet. Secundus amicus, uxor ac liberi, cæterique cognati & familiares, qui ad sepulchrum circumtaxat cadaver comitantur, & protinus domum reversi, ad sua negotia sese conferunt, hominem oblivioni, ut corpus sepulchro mandantes. At verò tertius amicus, qui contemptui & fastidio erat, virtutum ac bonorum operum patronus est, ubi ubi animus corpore solutus, iam ad iudicem præcedere, causam nostram agere, ac Deum ceteri solet, ne horrendis exactoribus tradamur. Hic nimis candidus ille ac sincerus amicus, qui in necessitate non deest. Virtutem tibi amicam deest, Christum dilige, fidiorem quam comperies. Nos sequetur ad id Hipponensis Antistitis: *b* *O anima mea dilige cum*

à quo tantum dilecta es. Elige illum amicum tuum præ omnibus amicis tuis, qui cum omnia subtracta fuerint, solus tibi fide servabit. In die sepulturæ tuæ, cum omnes amici tui recedent à te, ille te non derelinquet; sed tæbitur à rugientibus præparates ad escam. Ne hujus amici tanto patrocinio destituti serò deploramus: quod non ita dudum Volsæus, cui etiamnum spiranti cum omnia diriperentur, ad eum vel moribundo lectum subtraxerint, hoc prudens pronuntiavit: *c* *Si Deum tam diligenter colissem quam Regem colui, me in hac causâ senectute non deserissem.* Iterum ergo iterumque amantissimum Jesum tibi amicum assume, quem amor tibi æqualem fecit, ut facilius tecum amicitiam contraheret. Vos autem dixi amicos, inquit: quod expendens Magnus Gregorius, summo affectu exclamat: *O mira Divine bonitatis dignatio! servi digni non sumus, & amici vocamur. quanta dignitas est hominum, esse amicos Dei! quanta dignitas esse amicum Principis, esse amicum Regis? quanto studio, quanto molimine, hujus amicitia conquiratur, ut duo illi aulici apud Aug. testantur, quorum alter ad alterum: *d* *Dic quæso de omnibus istis laboribus nostris quò ambimus pervenire? majorne esse poterit spes nostra in palatio, quam ut amici Imperatoris simus? Et ibi quid non fragile plenumque periculis? amicus autem Dei si voluero, ecce jam fio.**

b Aug. in manual cap: 24

c Hist. Angl. Raynaud Judæ proditio pag. 754

d Aug: lib. Confes. cap. 24

Hieroa, in c 12 Eccl, vers 9

Ita fecere tot Sanctorum Anachoretarum & Confessorum millia, qui omnibus propinquis ac charis valere iussis, hujus unius amicitiam sibi copularunt: ita fecere tot millia Martyrum, *qui calicem Domini biberunt, & amici Dei facti sunt.* Quos inter censendus ille, qui moribundâ ac tremulâ manu amaram potionem prensans, ab uno ex circumfusâ amicorum turbâ incitatus, ut amicissimo omnium propinaret: natantes in morte oculos circumferens, Christum à Cruce pendentem benignè intuitus: *Tibi inquit, amicorum meorum dilectissime, hunc calicem propino, qui salutis meæ causâ calicem passionis epotasti.* O si & is tibi in extremis animus sit, ut eum tibi in bivio æternitatis constituto cum fiduciâ amicum implorare & impetrare, in ejusque expansis brachiis emori queas! Quod fiet si eum nunc præ omnibus charum habueris, hunc ore, hunc corde, medullis oranibus amaveris. Ad quod conducet praxis illa recitandi indies *Corollam divini amoris* in tres decades distinctam, quâ dilectum tuum Jesum, supra omne quod in cœlo & in terris est, efferas. Illum ad tria majora grana te interrogantem auscultes:

Fili, aut filia amas me? ad quod amabile quasitum, intimo animi sensu respondebis:

1. Tu scis ô Domine, speciosè præ filiis hominum, quia amo te præ oculis meis, & præ omni quod est aspectu delectabile. Averte oculos meos ne videant vanitatem.

• Præx. Christus patiens.

2. Amo te suavissime Jæ præ omni dulcedine & gustu suavitate, amore tui ab omni excessu & sensualitate, ciborum temperabo, ut gustem quàm suavis sit Dominus.

3. Amo te ô sponse, qui præ sceris inter lilia, præ omnibus odoramentis & florum fragrantia: trabe me in odorem tuorum, id est virtutum tuarum.

4. Amo te supra omnem harmoniam & musicorum concertum; ut sonet vox tua in auribus meis, eas lubens occludam distractionibus & obscœnis cantibus.

5. Amo te supra omnes spurcas & brutas carnis voluptates.

6. Amo te præ omnibus corporis mei commodis.

7. Amo te præ omnibus mundi divitiis.

8. Amo te præ omnibus honorum titulis.

9. Amo te præ valetudine, & omnibus corporis mei membris.

10. Amo te plus vitâ & animâ meâ.

• Fili vel filia amas me?

1. Amo te ex totâ memoriâ meâ, nec unquam potero te oblivisci; qui mei dignatus es recordari: ubi expendenda omnia beneficia tibi præstita.

2. Amo te ex totâ mente, tum dumtaxat cognitioni ac operum tuorum inhærendo.

3. Amo te ex toto corde, flagrantissimo voluntatis actu intus jugiter exardescendo.

4. Amo te ex totis viribus omnes corporis & animi facultates

es, in amore tui impenden-

Amo te præ omnibus pro-
quis, amicis & benefactori-
bus, quia infinities tibi præ his
strictus sum.

Amo te tenerius quàm pa-
trium unigenitum, aut filius
matrem dilectissimum.

Amo te ardentius, quàm
maritus sponsam.

Amo te plusquam coelum;
sed sine te infernus mihi vide-
retur.

Amo te plusquam mundum
universum.

Amo te præ amore omni-
um creaturarum.

Fili vel filia amas me?

Utinam nihil amem præter
te, nisi minus te amat, qui tecum
vivit, quod non propter te

Utinam amem te amore ca-
lido te amarunt SS. Virgines.

Utinam amem te amore con-
tinenti, sicut te amarunt omnes
Sancti Confessores.

Utinam amem te amore

forti, sicut te amarunt omnes
sancti Martyres.

5. Utinam amem te amore fi-
liali, sicut te amarunt omnes san-
cti Apostoli.

6. Utinam amem te amore ar-
dentissimo, sicut te amant Che-
rubim & Seraphim.

7. Utinam amem te amore
perfectissimo, sicut te amavit
sanctissima Virgo & Mater Ma-
ria.

8. Utinam amem te amore,
quo te amarunt & omni æterni-
tate amaturi sunt omnes cœlestis
civitatis incolæ.

9. Utinam amem te, quantum
amasti me.

10. Utinam amem te, ut amo-
re tui moriar pro te, qui mori
voluisti pro me.

Hanc divini amoris corollam
obiter expressam, quisquis dilecto
suo Jesu indes paucis persolve-
rit, aut subinde piâ meditatione
fufius ruminarit, amicitiz sibi
cum Christo tesseram perpetuam,
perque tot amoris actus cumu-
lum meritorum maximum com-
pararit.

D

EMBLE-

EMBLEMA XIV.

Rursum crucifigentes sibi metipsis filium Dei, ad Hebr. 6.

RURSUS IN ARMA FEROR. a

DOMINICA QUINQUAGESIMA.

Hisc Bacchi feriis peccatores suis flagitiis Deum lacessere, & rursum in crucem agere non verentur, testante ac detestante Apostolo :

- S. I. *Rursum crucifigentes sibi metipsis filium Dei. b*
S. II. *Variis historiis comprobatur, Christum per peccata hominum rursum crucifigi.*

a Virg. 2 Lucid. b ad Hebr. 6

DOMI

Rursum crucifigentes filium Dei. Ad Hebr. 6.

Commentum illud Poëtarum, sed minimè vanum cenferi debet, quo gigantes Jovem laceffere, montibus imponendo; cœlum conscendere, ac Deum ipsum deturbare voluisse fabulantur. Rei veritatem primum illud & maximè funestum bellum, ipso mundi exordio, subeunt in cœlestes mentes malitiâ, statatur: tum enim & litui & affica sonuerunt, & volitarunt festæ legiones, tum insolens illud perduellis Luciferi, cum ipso mine duellum commissum est, quo Joannes Christi scriba, non usitatâ pennâ: *factum est bellum magnum in cœlo.*

Alterum bellum, ubi homo a Deo in arenam descendit, gradifus vidit: *a* ubi communis omnium parens, funestissimi illius dissidii princeps fecialis, fatale sceleris hastam, in cœlum intorsit, suoque conditori bellum indixit: quo universos peccatores, ejusdem militiæ an malitiam dicam commilitones conscribit; in morte geniti, Marti destinati, numinis hostes nascerentur, vixdum in lucem editi, arietem in glo agni admoverent: denique hunc orbem, ceu campum certium ingressi, tam vero quam vero argumento Cadmea soboles, omni flagitio, priusquam usinodi arma tractare nosset, nata prodiret. *b* Sicut enim (ut origine fontem ducamus) sunt

*quedam arma Dei, in quibus esse dicitur lorica justitiæ, & gladius spiritus, & solitum fidei: ita etiam sunt arma diaboli, quibus indutus homo peccator, sine frontē in caput suum rebellare non erubescit. Testem habeo prophetam regium, sic ille stylum suum exacuit: c qui cogitaverunt iniquitates in corde, tota die constituebant praelia. Pervicaces illi in Deum impii, in se ipsos injurii, in proximum malitiosi, qui divinis jussis infandas suas voluptates, opes, honores, scelusque anteferunt, ex corde suo faciunt quandam velut armorum officinam, quibus vulnere tur pietas, stillet animi cruor, salus intereat, cœlum impetatur, imò & ipse Deus, quasi ad singulare certamen provocatur: d *Tendit (impius) adversus Deum manum suam, & contra omnipotentem roboratus est.* Antiochenus Præsul ait, hæc bella non facie geri, armisque, sed hominum insidiis in foro; & domi per improbitatem, verbaque telis acerbiora: hæc tela strictosque enses miratur & execratur sacer ille vates, dum ait: *e gladium evaginaverunt peccatores.* In quæ verba, pretiosam Adamantii doctrinam juvat observares: *f* *Quomodo autem putandi sunt peccatores evaginare gladium? dum jam impudenter, & absque ullo verecundiæ velamento, iniquitates suas perpetrant, nec erubescunt aut reverentur, nec tamquam in vaginâ nequitiam suam**

a Apoc. 12

b Orig. in Psal. 36 hom. 2

c Psal 129 d Job 15

e Psal 36 f Orig. hom. 2 in Psal 36.

recondunt & consequnt, sed superbo & elato spiritu, velut gladium quendam denudant, dum palam è pharetrâ sulphureas libidinis sagittas emittunt, virulenta calumnix & detractionis tela ejaculantur: a exacuerunt tamquam gladium linguas suas, in Christum & in sanctos ejus. Ubi solerter observat Augustinus, Judæos linguas suis Salvatorem nostrum flagellasse, & in crucem egisse: b non dicant Judæi, non occidimus Christum. Nobis non licet occidere quemquam. Iniquitatem facinoris sui in judicem hominem refundere volebant: sed numquid Deum judicem fallebant? Pilatus dixit in eum sententiam, & jusse eum crucifigi, & quasi ipse occidit: & vos ô Judæi occidistis. Unde occidistis? gladio linguæ acnistis enim linguas vestras. Et quando percussistis. nisi quando clamastis: crucifige, crucifige? Quæ doctrina aptè duos Evangelistas conciliat: „ c quidam dicit horâ sextâ crucifixum Dominum, & quidam hõra tertia; in-
venimus horam tertiam esse potuisse, quando illi clamaverunt: „ crucifige, crucifige; tum gladio linguæ occiderunt, qui horâ sextâ carnificum manibus in crucem actus est.

Compello hîc vos ô belluones, nihilo Judæis mitiores aut meliores, qui exacuiris linguas vestras, in conviviis & computationibus, in quibus rursus crucifigitis Servatorem. Unde vulnerastis? unde occidistis? Gladio linguæ. Exemplum ingens est, quod refert Thomas Cantipratanus:

d nocte parasceve, quâ Ecclesia feralem illam cruciatum Domini lanienam recolat, quam mundi machina communi elementorum luctu testata fuit, Lovanii adolescentes aliquot perditissimi, in popina aleas & chartas pîctas versantes, blasphemis ac juramentis Deum laceſcebant: cum ecce tibi summo mane civis pietati deditus, de more ad matutinas se conferens, hæc fortè pertransiit, reperitque turbam hominum ante tabernam complorantium, ac commiserantium sortem hominis cujusdam omnino cruenti, ac multis vulneribus toto corpore faucii. Qui dum ab eo quærerent hujus tanti flagitii auctorem. Isti inquit, juvenes, qui hîc in cellario ad tesseras ludunt. Mox civis ædes ingressus, tali nocte tamque sacrâ, ludentes increpat, ac percunctatur, ut quid hunc hominem tam fœdè vulnerassent? attoniti juvenes, negant aliquem ad eos intrasse postquam confederant, nullum verò mortaliū ab eis vel verbo vel verberelaceſſitum: è vestigio cum cive affurgunt, quærunt hominem faucium, sed nusquam reperiunt. Conversi itaque singuli ad se animadverterunt se perjuriis ac flagitiis suis, rursus Dominum contumeliis affecisse ac vulneribus conscidisse. Hæc, inquit Auctor, cum mihi frater Prædicatorum sub dubio retulisset, ego ipse in dictam urbem perveniens, interrogavi de viro, inveni hominem, quæsi in rei veritatem, sub præstito juramento narravit ille ut scripsimus. Et addidit, quòd

a Psal. 63

b Aug in Psal 63

c Aug. tit.

d Cantiprat l. 2 apud c. 49. n 10
Dominus

Dominus domus, in cujus cellario lusores sederant, hoc facto tantâ contritione commotus sit, ut cum uxore omnia bona dividerit, & quæ per usuram rapuerat, restituerit, vitamque beato sine clausierit. Cogitabat siquidem & suis sceleribus, usuris &c. rursus Christum sauciari ac crucifigi. Id ipsum sentit & amarissimè queritur Doctor mellifluus, qui expendens illud Psalm. 68. „ *a* infixus sum in limo profundi, sic ait: „ fortasse crux ipsa nos sumus, cui „ Christus memoratur infixus: „ homo enim formam crucis habet, quam si manus extenderit, „ exprimit manifestius. Loquitur „ autè Christus in Psalmo dicens: „ Infixus sum in limo profundi, „ limum quidem nos esse manifestum „ est, quoniam de limo plasmati „ sumus. Quæ uberius exponens Franciscus Labata *b* Crucifixus „ igitur in peccatore, inquit, sicut „ in cruce Dominus nunc est: „ nam tunc manus ejus, velut affixæ clavis manibus nostris „ sunt, cum manus nostras extendimus ad peccandum: & „ pedes ejus, nostris cum pedibus „ currimus ad malum: & tunc „ caput ejus spinis transfixum est, „ cum in capite nostro peccata „ fabricamus: & tunc lanceâ „ latus ejus aperitur, cum in corde „ nostro pravos habemus affectus. Hoc potator, hoc scortator, hoc adulter secum volvat; quovis scelere lethali, benignissimum redemptorem nostrum denudè in crucem agi, juxta illud Apostoli:

a Bernard serm. 4 in vigil Nativitatis
b Labata Christi passio prop. 21

§. I.

Rursus crucifigentes sibi metipsos filium Dei. ad Heb. 6.

ACCIDIT ut moris est, & per hilaria hæc antecineralia Parisiis, abhinc annis duodecim, Regali luxu nuptias celebrari, in æde viri prænobilis, qui puellam duxerat, quam plures proci deperierant. Hi indignati sibi prædana ereptam, funestam planè tragicœdiam adornant, mensis remotis, omnes larvati, histriionum in morem subintrant; sponsum actu, in vicinum cubiculum sevocatum strangulant, ac vestibus continuo exutum, aliisque mortuariis indutum, ac latuâ personarum, in convivantium cœtum, humeris suis inferunt: saltumque funebrem exorsi, mixè omnes oblectant, dum tandem signo dato, avolant, & se curo œcyus ex ædibus proripiunt, relicto super pavimento, ut putabatur, socio larvato, qui mortui partes egerat. Hunc jam cæteris dilapsis, convivæ trudent, vellunt, ut assurgeret; ad hæc omnia immoto, sponsa fortè larvam detrahit; & ô ludum insolentem! ô ferales nuptias! ecce sponsus, verum funus exhibetur, compertumque à lavernionibus, ob sponsam sibi præreptam, morte crudelissimâ præfocatum, & omnibus ostentui ac ludibrio expositum fuisse.

Id ipsum enim verò per hæc Lupercales ferias accidere videmus. Prædilectus sponsus noster **JESUS**, speciosus formâ præ filiis hominum, unice sibi cha-

c Mathias Pauli Prior Ordinis S. Augusti de porte des Hemels. p. 109

ram naturam humanam, aut si
 lubet animam cujusque nostram
 ardentem procatua, & innumeris
 beneficiorum vinculis obstru-
 ctam, in sponsam delegit; sensus
 hinc, quos Bellarminus animæ pro-
 cos rectè indigitavit, festivis hisce
 ac genialibus diebus, indignari
 ejusmodi sponso animam vacare;
 omnium flagitiorum personam
 induti, in sponsum irruunt, quem
 non modò præfocant, sed vulne-
 ribus confossum, quasi per ludum
 sublimem rapiunt, *a rursus cru-
 cifigentes sibimetipsos filium Dei, &
 ostentui habentes.* Quæ tragœdia,
 quot in conviviis hoc triduo ex-
 hibetur? sed erit aliquando cum
 larvâ depositâ: *b videbunt in
 quem transfixerunt.*

Sprengerus part. 2. mallei ma-
 lef. qu. i. c. 16. narrat maleficos
 quosdam inveniri, qui sagittarii
 vocantur. Hi autem jacula in
 Christi imaginem crucifixam, sta-
 tutâ per dæmonem die emittunt,
 adhibitis aliis quibusdam impiis
 ritibus: & ex pacto diaboli, sa-
 gittâ emissâ, subitò eum ferit &
 vulnerat, quem magus vult,
 quamvis in Indiâ, aut muris for-
 tissimis cinctus & clausus esset.
 Jacula hæc, aut à calumniantis,
 aut detrahentis linguâ evibrari
 Jeremias testatur: *c extenderunt
 linguam suam quasi arcum.* Idque
 dicitur *d ut sagittent in occultis immacula-
 tum.* Ubi Augustinus Christum
 intelligit. imaginem enim re-
 demptoris, ad quam ipsi conditi,
 ejusmodi primum in se feriunt,
 animam gravissimè sauciando.
 Atque adeo per Christum transit
 telum ad proximum. Atque hæc

justissimâ de causâ Religioso si-
 tu, Ecclesia hoc tempore, Christ
 lanienam inducit, ut norint mor-
 tales, dum mundus vacat volupta-
 tibus, Christum angi cruciatibus
 dum impudica figuntur oscula
 Christû fraudulentò osculo trad
 ad supplicia; dum filii hujus secul
 bibunt vinum è phialis, & fruun-
 tur cepitis amplexibus, Dei filium
 felle & aceto potatum, in cruce
 extensum: brachia nihilominus ul-
 trò in peccatoris pandere ample-
 xum; nec est, qui recogitet. In fi-
 gurâ id olim questus Amos Pro-
 pheta: *e qui dormitis in lectis ve-
 burneis, & lascivitis in stratis ve-
 stris, qui comeditis agnû de gre-
 ge, & vitulos de medio armenti.*
 Qui canitis ad vocem Psalterii,
 bibentes vinum in phialis, & o-
 primo unguento delibuti: & ni-
 hil patiebantur super contritione
 Joseph. Non compatiebantur,
 inquit Hier. non tangebantur do-
 lore, super afflictionè Joseph: ita
 dum Joseph in cisternam dimissus
 fratres confederunt manducate &
 ludere; dum Joseph in carcerem
 conjectus, & de capite illius age-
 retur, in aulâ Pharaonis convivia
 celebrabantur, aulicilaſciviebant,
 omnia festo tibiæ cantu reso-
 nabant. Et nemo cogitabat angu-
 stias Joseph. Ita nemo compatitur
 super dolore & afflictionè, vulne-
 ribus Jesu Servatoris nōstri, qui
 hisce diebus ascendit Hierosoly-
 mam, ut denuò tradatur ad illu-
 dendum, flagellandum, & cruci-
 figendum. Sedulus olim & an-
 xius quæſivit Malachias, possetne
 in hominem aliquem cadere
 tantum nefas? *f Si affiget, inquit,
 homo Deum suum?* Pagninus: *ſi*
e Amos c. 6 f Malach. c 3

a Heb 6 b Ioan 19

c Jerem. 9 d Psal 65

e Amos c. 6 f Malach. c 3

rapiet, fraudabit homo Deum suum?
Vatablas: si spoliabit homo Deum suum?
Syrus & Arabicus: numquid opprimet homo Deum suum?
perdit homo Deum suum? Ecce quò sceleris, amentia, furoris progressus es: Deum tuum supplantasti, alià longè fraude, aliis artibus & dolis, quàm fratrem Esau Jacobus: hic matris imperio, Dei voluntati cessit, fratrem supplantavit, tulitque primogenita, tu verò reluctante cœlo, gemente terrâ, urgentibus inferis, Deum tuum, qui ab humanâ naturâ tibi amore frater, & pietate pater est, tu qui fratrem & humanitatem omnem exuisti, saxum pectus, & caucaseos animos indutus, supplantasti; ille summâ amoris significatione sua quodammodo vendidit, abjecit, prostituit primogenita, ut in eorum partem venires: tu verò ea despicias, oblatamque ultro hæreditatem respicis, insuper & fratri manus inferre & perdere satagis. Ita factum, xpo suo gemuit Paulus, esse inter Hebræos, *a qui rursus in semetipsis crucifigerent filium Dei,* „In quem locum Cornelius: „Peccator iterum crucifigit Christum, quia novò peccatò novam dat causam crucis, & mortis Christi: facit enim rursus id, propter quòd Christus crucifixus est; quare nisi Christi mors tam efficax fuisset, ut ad omnia omnino peccata se extendisset, oporteret Christum toties mori & crucifigi, quoties peccant homines; sicut Aaronica sacrificia & victimæ toties mactari & offerri debebant, quoties peccabant Judæi.

a Cornel de Heb, 6

Atque ita docet S. Thomas *b peccator quantum in se est, dat occasionem, ut iterum Christus crucifigatur, & sic contumelia fit Christo,* quia ponit ds factò id, quòd Deus magis odit ac detestatur, quàm omnia tormenta, quæ perpeffus est. Hæc porro causâ fuit, cur Dominus Gloriæ, infinitâ suâ bonitate in terras descenderit, & positâ majestate formam servi assumpserit, tam crudeli morti se objecerit: *c vulneratus est propter iniquitates nostras, attritus est propter scelera nostra,* quæ ut tolleretur, cruciatus acerbissimos toleravit. Unde rectè clamat Ambrosius: *d doles domine, & verè doles, non tua vulnera, sed nostra scelera.* Infinites magis odit Deus unum peccatum nostrum, quàm hæc omnia tormenta, quorum illud causâ existit. Quòd seraphicus Doctor expendens: *e majorem, inquit, habuit compassionem de peccatis nostris, quàm tormentorum passionem.* Ut si ex unâ parte rursus omnia flagella, spinæ, clavi, morsque acerbissima; ex alterâ verò unica lethalis noxa poneretur, præ his omnibus hanc longè averfaretur, & ultrò omnes hos cruciatus denudò subiret, ut hoc scelus avertere & amoliri posset. Imò si nullum peccatum commissum esset, nisi tua unica ebrietas, tuum unicum perjurium, vel adulterium, aut unica tua in adolescentiâ fornicatio, ad hoc unicum peccatum tollendum Dei filius libens passus fuisset.

Tu autem ô homo! quo animo huic Christi supplicio, tantæ

b S. Thom. in epist. ad Heb. c. 6
 c Isa. 53. d Amb. in Luc. c. 10
 e Bonav. in c. 3. dist. 13

ramque ferali morti, auctor ad-
fes? quomodo conspectum ho-
minum ferre auderes, qui aucto-
rem ac creatorem omnium, tam
infami morte, damnasses? eadem
jam tamen committere non per-
horrescis. Quis Deum suum sic-
cis oculis tam dirè tractari sine
lacrymis videre potuisset? Quis
non Judæos impedire, sequeli-
bens pro eo victimam offerendo,
inclamasset:

*Me, me, adsum, qui feci, in me
convertite ferrum*

*Judæi, mea fraus omnis; nihil istes,
nec ausus,*

Nec potuit.

Quis non omni nisu cum mor-
ti eripere conatus fuisset? quis
non animos Clodovæi, Regis
Francorum, induisset? a qui
etiamnum ethnicus, dum à S. Re-
migio fidei elementis imbueretur,
& horrendam illam passionis
Domini iliadè intellexisset, zelo
Dei accensus, liberè pronuntiavit
*si ego cum Francis meis istie adsuif-
sem, ejus injuriam vindicasset;* Ju-
dæorum manibus Christum eri-
puissem, inque ipsos Judæos arma
convertissem. At docuit sanctis-
simus Præsul, hujus amoris & in-
dignationis zelum, in se retor-
queret, cum ipse antea actæ vitæ
flagitiis, horum cruciatuum, ac
acerbissimæ mortis causam præ-
buisset. Huic affine est, quod scri-
bit P. Simon Saba in litteris an-
nui 1598. Obonem Regem gen-
tilem, cum audisset tam indignâ
morte occisum Dei filium, dixisse:
ecquis tam immane facinus per-
petrare ausus? quæ gens, quæ
natio, quibus in terris degeret?
& quasi ilicò pœnas sumpturus,

• *Lebber. vita & mors C. 6. §. 3.*

quæsit an quis ex cæstirpe
peresset? ô quot superstites! per-
cari non potuit, quamvis audiret
illum ultrò se morti obulisse
nam esto, inquit, is mortem non
reformidavit, quis usque eò
merarius & barbarus, qui man-
illi inferre ausus fuerit? quid
audiret illum à suis; quos tan-
redemit, denuò dilaniari? Quis
propter frustra in Judæos excen-
descis, ô Christiane, frustra co-
rum barbariæ ac rabiæ insul-
taris; qui in hoc fortè minus repræ-
hensibiles (uti feriâ secundâ pa-
schæ Doctor mellissius observa-
b quàm novi crucifixores, qui ma-
nibus & verbis mortem illi accesser-
runt, immorta em mortificant, &
incruc figibilem crucifigunt. Ad-
missi quondam sceleris ultrice
pœnas ferunt Judæi: e quorum
parvuli ut plurimum nasci solent
manu sanguine plenâ; adulti ve-
ro, iplo die parasceves, profu-
vium sanguinis patiuntur, totique
expallefcunt: abit nimirum, &
in posteras arates effluit pœn-
profusi quondam innoxii sangui-
nis. utinam & tibi ô Christiane
fueret ille sanguis, ora pallor oc-
cuparet! non eò fortè venires a-
mentiz, ut per nova scelera, Chri-
sti cruci mortique causam affer-
res. Piâ illud olim patientiâ Pau-
lus exprobravit! *d O insensati Ga-
lata, quis vos fascinavit non obedire
veritati? ante quorum oculos Jesus
Christus prescriptus est in vobis (in vobis)
& à vobis, crucifixus.* tenebantur
eorum oculi diuturno ac infelic-
fascino: quod ut explicet & tol-
lat, objicit Christi e cruce pen-
dentis imaginem, cui pro tabel-

b S Vincent. serm. in die pasche
c Hagq Gardiâ. in Pl. 77 d Ad Gal:
cruc

ruis fuit, rude & immane li-
num: pro colore, pro purpurâ,
aurice sanguis: pro penicillo,
agella, clavi, spinæ, lancea: hæc
bellâ, hoc colore, hoc penicillo
sus est insolens, crudelis, impius
ictor. quis ille? ne foris quære,
quem domi tenes: vos ipsi *in sen-
ti Galata!* tu ipse, qui hæc le-
is, pictor fuisti, & hæc cælo
edice, imaginem effinxisti: nunc
biter videamus, ante quorum
culos hæc sanguinolenta Re-
emptoris nostri imago obver-
ta sit.

§. II.

*varis historiis comprobatur
Christum per peccata homi-
num rursus crucifigi.*

Coleta virgo Gandensis, a-
more Christi omnes omnium
martyrum cruciatus lubens vo-
ens persensit, toties prope Mar-
tyr dicenda, quot Martyres, cœ-
lum numerat. ad quod impulit
ponsus sanguinum, qui ei tor-
ta quæ exantlasset & quibus
in membris, singula ipse omnia
narravit. huic (quod ad rem
acit) precanti, se in conspectum
virgo mater, & filiolum dederat,
non qui in sinu luderet, aut Co-
letæ arrideret; sed qui unum jam
oto vulnus corpusculo, lacrymis
uis commiserationem atque
opem exposcere videretur: adji-
ciens illam etiam hodie facinoro-
orum hominum crudelitatem
esse, qui Christum vix natum,
crudelius quàm Judæi, non uno
vulnere cruentarent. Puerum
esum quippe non semel pueri
obscœnis libris, lascivis verbis,

domesticis furtis aliisque supra æ-
tatem flagitiis proscindunt, &
manus Judæorum prævertunt,
quæ dum cernimus, nonne meri-
to cum Bernardo exclamamus: *a
adhucne Indam, & illudam lacry-
mas ejus?*

Quid quod Judæi, b minorem
injuriam Christo intulerunt,
qui excæcati, cum ut hominem
hic in terris ambulanti occide-
runt: quem Christiani post tot
amoris argumenta, regnantem in
coelis, rursus vellent crucifigi. Au-
di Dionysium illum Areopagi-
tam: c qui aureo oraculo, *vul-
cris cœli nuncupatus est, & incor-
rupta fidei ac summa auctoritatis
Doctor,* teste S. Liberato Diacono,
habitus est; ipsum audite: *Judæi,
qui Deum crucifixerunt ambulan-
tem in terris, minus peccârunt, quàm
qui offenderunt sedentem in cœlis.*
Quem illic regnantem, quemad-
modum rursus peccata configant,
altera non vana visio manifesta-
vit: D: Brigitta illa Sueciæ, no-
bilitate sanguinis, vitæ sanctitate
illustris alumna, decem annos na-
ta, cum quâdam die de Passione
Domini sermonem audisset, no-
cte insequenti vidit Jesum in cru-
ce, sanguine recenti perfusum, &
toto corpore lacerum, sic illam
compellendo: *d aspice vulnera
mea ô filia!* Brigitta ad hoc cruen-
tum spectaculum attonita, ut pla-
gas recentes & sanguine stillan-
tes advertit, in has voces misero-
cum ejulatu prorupit: *Eheu mi
Jesu! quis te adeo horrendè, mi-
serè sauciavit? quis cruci tam di-
rè iterum affixit?* respondit Do-

a Bep. serm 2 in natal Dom.

b Chyſ ad Carolum Imp in Brevi

c Dionys ep. 4 ad Demoph

d Breviar. Rom. in vita S. Octob.

minus, ab illis hoc factum, qui me sceleribus suis lacerant, & foedas ac brutas voluptates, meis amoribus & æternis deliciis præponunt. & quod mireris: *ab his plagatus sum à Christianis, in domo eorum qui diligebant me.* Auditis hos Christi gemitus ô scelerati! ô voluptuarii! ô libidinosi! Audis ô peccator quisquis es! audis ô Scaudice, ô Judex, qui aurô corruptus à Justitiâ defleat! in domo tuâ rursus Christum vendis. Origen. *c omnes, qui pro temporalibus rebus justitiam deserunt; Deum, qui est justitia, vendunt. Ponderus addit Venerabilis Beda: c multi hodie scelus Judæ, velut immane, & nefarium exhorrent, nec tamen cavent: nam cum pro muneribus, charitatis & veritatis jura spernunt, Deum qui est charitas, & veritas, spernunt. Tu ô Mercator, qui fraude, dolo, perjuriis, falsas merces protrudis, totus nummis avarè inhias, in domo tuâ Dominum tradis. Bern. : , d Christi opprobria, sputa, flagella, clavos, lanceam, crucem & mortem, in fornace avaritiæ conflans & prostrigans, in acquisitionem turpis questus: hoc tantum differentes à Judâ, quod ille horum omnemolumentum, denariorum numero compensavit, isti veraciori ingluvie, luctuorum pecunias exigunt infinitas.*

Tu qui ob haustum intemperanter sumptum, peccatum temulentiae aut gulæ admittis, in domo tuâ rursus calicem passionis, & poculum fellis Christo propinas.

a Zachar 13

b. Origen. tract. 35 in Matth

c. Beda in Caten. D. Thomae.

d. Bernard in Cant in avaros, V, Spopora pnae, 1, de Paq.

Tu qui ob foedam voluptatem Deum offendis, Barrabam Christum præponis: vos denique qui calumniis, diris, blasphemis coelum lacerare non erubescitis, gladio linguæ Jesum percutitis, flagellat, crucifigitis: hæc enim omnia supplicia, peccata sola inflixerunt. Judæ avaritia prodidit; ministrorum calumniæ ac blasphemiam tradiderunt; Judicum improbitas condempnavit; Pilati ambitio flagellavit; Judæorum invidia in crucem egredi hi fuerunt carnifices, hi tortore de quibus ipse queritur: *e supra dorsu meū fabricaverunt peccatores.* Vidit hoc Africanum sidus, non tam radios, quam fulmina ejaculatur: " *sciam non est irascendum Judæis, qui morientem deriserunt non regnantem; & quis est qui Christum adhuc irideat? utinam unus esset, utinam duo, utinam numerari possent: tota palea areæ ipsius, ridet eum; & gemit triticum irideri Dominum.* An. 1598. 21. Decemb. festo Thomæ, bB. Maria Raggy ex tertio Ordine S. Dominici sacro Eucharistiæ epulo refecta, vidit Christum sponsum suum columnæ alligatum & toto corpore sanguinolentum ubertim lachrymas ac gemitus fundere: ad quem virgo: ô mi Jesu scelera mea sunt causa tuorum vulnerum, illa te tam dirè laniarunt. Respondit Christus: etsi tanta, tam immania passus sum, Christiani tamen non cessant me in dies impetere, & vulnere super vulnus conscindere. Ecce quem admodum recenti sanguine omnes plagæ recrudescunt. Cadaver ad præsentiam homicidæ dicitur sanguinem emittere, ut eventus

comprobavit. Clarissimus Doctor Vincentius Mosles regis Majestatis Philippi IV. medicus, in philosophiâ suâ naturali sacrosancti corporis Christi, cap. 14. dub. 3. disquirat, an à morte Salvatoris naturaliter sanguis ex aperto latere profuxerit? ubi ut varias veterum opiniones præteream, sic ille sentit: alicui videri poterit, quod sanguis naturaliter fluxit, quia erat præsens homicida: naturaliter enim præsentem homicidâ fuit sanguis ex corpore mortuo, quod & ratione, & auctoritate, & luculentis exemplis comprobatur. Auctores adducit supra quatuordecim viros omnes literatos, medicos, Theologos, qui doctrinam suam rerum experientiâ demonstrant. unum alterumve paucis delibasse sufficit. An. 1510. in Hispaniâ occisus Joannes Abustherus: venatores vero in suspicionem adducti, in vincula conjiciuntur; sed cum nihil solidæ contra eos probationis deferri posset, cadaver sepulchro ductum, coram primo nil alterationis dedit; coram secundo, per vulnera largè sanguis erupit: quo viso naturæ prodigio, homicidium suum fassus est. Ita de altero commemorat, qui uxorem adulterat, cujus cadaver post 20. dies exhumatum, ac in conspectum mariti positum, toto corpore sanguinem sudavit. Hippolytus Marsilius dicit se hoc indicio dura homicidia detexisse: idem ait pluries fecisse quidam Juxta Curiam Philippicam. Quò referri potest illud prodigium, quod in morte Henrici Regis Angliæ observatum est; a cujus ca-

daver, dum ad tumulum deferretur, Richardus filius contumax ac patri rebellis occurrit; & ecce dum apertâ facie, parentem aspicit, cadaver sanguinem copioso imbrevit. haud aliter omnia Christi vulnera ad præsentiam peccatoris renovantur: quod luculentus testis B. Borgias testatus est, b dum Christi è cruce pendentis effigies, in Peccatoris obstinati præsentiam, toto corpore largiter sanguinem sudare cœpit, rursus ad eas cogimus angustias, quæ in horto sanguineum sudorem largè expresserunt. c *Cur addimus afflictionem afflictis? magis aggravant Christum vulnera peccatorum nostri, quàm vulnera corporis sui.* quid agis peccator? manus tuæ quæ vindictam spirant, pauperem opprimunt, adhuc plene sunt sanguine lingua, oculi, membra omnia sacro Christi crueretincta video: mensæ, convivium, fercula vestra, ubi invicem mordetis & carnibus humanis saturamini, ubi lascivitis, & bibitis velut aquam iniquitatem, sanguine conspersa sunt. Audi rem portentosam, quam non minus cruditus, quàm Religiosus scriptor Bzovius, in annalibus suis commemorat: d Romæ puella fuit *Catharina* nomine, à formæ venustate *pulchra* cognomine, sed famæ prostituta, ad quam omnis juvenus confluebat: dum vespere quodam, speciosum præ cæteris, ad se juvenem divertentem conspexit: quem dum cœnâ (ut conditio postulare videbatur) satis dapillè exciperet, mirum ecce

b Nierenb. de amore Christi c. 15

c Bern. feria 2. Paschæ.

d Bzovius an. Christi. 1227. p. 10.

ostentum: quodvis ut mensa infererebatur ferculum, sanguine largo aspersum apparuit. quo prodigio ad eam illa non perculsa, ut mensis remotis, eum in penitius cubile deductum, ad flagitium pellicere ausa fuerit: non invitatus successit; at istic loci, de repente (o inauditam metamorphosim) *Speciosus formam praefiliis hominum*, toto corpore vulneribus faucium & plagis lividum, sponsum sanguinis se exhibere, totaque ora, quot vulnera visus pandere, quibus illam hujus tam dirae laniationis causam arguere; benignissime tamen ad veniam invitare non destitit. Erubuit ad haec Catharina & scelus exorsa, singularem posthac vitae sanctitatem exorsa est, quin & tu o lasciva puella, quin & tu o Veneris proce, hujus exemplo potiori jure, quam olim piissimus Bernardus, ad cor reversus, fateri potes: *ego sum tui causa vulneris, ego tui causa doloris.*

Aut cum magno illo Francisco, Duce Gandiae, sensus tuos, velut Christi tortores intueri, a qui Christum ferire ausi essent, & perimere; qui nec membra sua, nisi ut confixores Domini clavos intuebatur, sed dicet aliquis, Christus resurgens a mortuis, jam non moritur, mors illi ultra non dominabitur, qui ergo cum immortalem, regnantem in caelis, rursus valent crucifigere?

Delrio varias inter artes necromanticas, unam refert, b qua magi aut sagae, imagines cereas conficiunt, quas acubus, aut stylis

ferreis configunt, vel igne liquant, vel confringunt: & sic inquit, certum est, quos tales imagines designabant, interitum, tamen vel alio mortis genere adferunt. addit sub calcem sectionis: *solem esse sagis, effigies has baptizare nomine Beelzebub, & nomen occidendi illis imponere.* inter cetera autem hujus artis illustra, haec adducit argumenta. Sub Carolo IX. Gallorum Rege grassari haeresis coepta est, e quam dum extirpare, & regno expellere satagit, ipso in aetatis flore contabescere, intemperis, variisque cruciatibus agitari coepit. malum omnem medicorum peritiam superabat. dum tandem festo S. Bartholomaei deprehensa cerea imago, formam regiam, in quam nefarii homines, impie fuerant debacchati: quidquid punctonum ac vulnerum huic cereo simulachro infligebant, id Rex innocens in fetentissimo sensu percipiebat; donec tandem succubuit, & satis concessit. Confimile quid narrat Crespelus l. de odio Satanae disc. 10. & addit se vidisse, cum Avenione esset, cultrum parieti infixum, quo de sententia judicis, excoriatus fuerat quidam magus, eod quod perceram imaginem Pontificem in medio sustulerat.

Anima nostra imago est magni illius Regis, fusa ad similitudinem creatoris: hanc imaginem quot peccatis, velut stylis ferreis configimus, tot vulneribus Deum nostrum quem representat, laniamus & occidimus: gravissima profecto injuria ab ejusmodi venefico, Pontifici aut Regi infer-

a Sacchio hist. Soc. part 3 l. 8. n. 113

b Delrio discq. Mag. l. 3 part. 1, sect. 4

ur, quem hoc diabolico supplicio trucidat: sed hic in hominem vivit, tu in Deum, in creatorem, benefactorem, conservatorem, unum benignissimum, atque ipsius beneficiis pro te his uteris, inque ipsius injuriam & contumeliam contorques.

Est ille prima causa & primus motor, sine quo nec agere, nec moveri potest homo. Sed o barbariem! o injuriam detestandam! Divino illo auxilio, velut gladio armatus, in Auctoris sui opprobrium homo abutitur, & ipsam, at ita loquar, Dei manum remittentem quodammodo atque reuertentem, trahit ad consortium sui sceleris, faceretque (si modo admitteret infinita bonitas) auctorem peccati. Quo uno, quid ipsi supremo sanctissimoque numini, ignominiosius accidere aut etiam excogitari possit, non video. Dic enim, dic age peccator, si mortalium omnium maxime inopi abjectissimoque mendiculo, pecuniolam erogares, quam ille victum sibi quæreretur, & fame longaque inedia prope enectum sustentares; ille è contra, & tuae beneficentiae & sui oblitus, ex eâ ipsâ pecuniâ venenum emeret, quo tibi perniciem moliretur: quo ferres animo, quibus oculis aspiceres, quibus exciperes verbis, quo irarum impetu in barbarum, excors, immane mancipium devolvereris; sat scio, non tibi satis esset animi & verborum, irarumque satis, quo in ingratum illud capurdetonares. Tu, pusillus homo cum sis, oblatam ex commiseratione pecuniolam, in tuam perniciem converti non patieris; qui te patietur Deus im-

mortalis? te, inquam, cui ut mendico, & mortalium pauperissimo, tam lautas epulas, tam generosa vina apposuit, ad eum commode & splendide induit, insuper tantis facultatibus & fortunis cumulavit; iis tamen per temulentiam, fastum, avaritiam, luxuriam aut; luxum in ipsius injuriam, contemptum & ruinam abuteris. Insigne fuerit paterni affectus indicium, dum Zaleucus Locrensium Rex, unum oculum sibi erui passus est, ut alterum filio servaret; nec hoc inferius foret, si plebejo alicui damnato, ut utraque manu præcisâ, morte plecteretur. Rex ejus misertus, unâ manu sibi amputatâ, alteram civi, unâ cum vitâ reservaret. Magnum sanè esset momentum, & pignus amoris. Nunc verò, quid non supplicii mereretur, si eam manum, quam Rex illi servasset, aut restituisset (uti cœlitus Damasceno factum) in Regem armaret ad trucidandum? Si filius Zaleuci ob adulterium reus, à patre redemptus, die insequentis rursus flagitium anhelaret, alterum patri oculum eruere nitetur. Nonne ingratitude plusquam belluina foret? non manus, non oculus, sed omnia corporis membra nostra, per peccatum carnifici tradenda, Christus restituit; nihilominus omnibus membris in eum armamur, Deum ipsam quantum in nobis est, perimere & destruere nitimur. hujus doctrinæ egregium habeo magistrum ex Clara valle: *a ipsum, quantum in ipsa est Deum perimere voluntas propria: omnino enim vellet (Peccator) Deum peccata sua*

o Bern. serm. 3. de resurrex.

aut vindicare non posse, aut nolle, aut ea nescire; vult ergo enim non esse Deum, quæ quantum in ipsâ est, vult enim aut impotentem, aut injustum esse, aut insipientem. Cru- delis planè & omnino execranda ma- litia, quæ Dei potentiam, justitiam, sapientiam perire desiderat.

Nec adhuc tanti sceleris enor- mitatem execrari, illatam beni- gnissimo Regi nostro injuriam lachrymis, imò vel sanguine eluere studemus? Burchardus primarius conspirationis artifex, a qui Carolum comitem Flan- driæ, lethali ictu in capite sau- ciavit: tanto dolore ac pœni- tentiâ ductus fuit, atque ita sce- lus suum detestatus, ut copio- sas elemosynas in pauperu- lam effuderit, eo pacto, ut Deam exoraret præter aliam à justitiâ pœnam infligendam, manus tam nefaria sibi ampu- raretur. Quod cùm non impe- traret, rogavit, eam sibi præ- secare liceret in rotam agendus; se ipsum promptissimè ad eam comparavit, ubi confractis os- sibus, à nonâ matutinâ usque in diem sequentem vivus per- mansit, exquisitæ pœnitentiæ si- gna sanguineis lachrymis uberri- mè contestatus.

Nos non mortalem princi- pem, sed Deum ipsum, Domi- num dominantium, non uno vulnere, sed tot plagis crude- lissimè configere non perhorre- scimus, quot flagitiorum tela in eum evibramus. Nec est, qui reco- gitet, quem facinoris sui longè a- trocissimi pœniteat. Pœnituit non ita pridem (at longè inferio- ri de causâ) matronam Galliæ, b

g. Sainct, Iure livre des veues c. 7.

quæ cum filium, quem habebat r- nicum, in Italiam invitum ac r- luctantem ablegasset; ubi hu- mortuum inaudivit, se ejus mo- tis causam rata, ita indoluit, t- omni hominum contubernio l- lere jussu, peregrinationem nud- pes vili lacernâ induta, in exter- terras susceperit, solo pane, aquâ vitam sustentans, illud q- identidem ingeminans: ego te p- remi fili mi, quis mihi tribuat ut moriar pro te? nec qui- quam nostrum ingemiscit, t- filium Dei crudelissimè truc- dasse. Unde Augustinus sic Re- demptorem nostrum, suprem- illo judicii die in hominem de- tonantem inducit: "c cur m- graviore tuorum criminum cru- ce quàm illâ in quâ quondam- pependeram affixisti? gravior- apud me peccatorum tuorum- crux, in quâ invitus pendo, quàm illa, in quam tui miser- tus ascendi." Quod se tunc pecca- tor convertet, quando illi meritò exprobrabit Salvator: "d vide hominem, quem crucifixisti; vide vulnera, quæ infixisti; vi- de latus, quod transfixisti; quo- niam per te, & propter te a- pertum est, & tamen intrare- noluisti." Neque minus terri- bile est illud S. Bonaventuræ:

e Apparebit inquit, Dominus Je- sum cum vulneribus suis & clama- bit, dicens: videte, quanta à vobis, & in vobis, & pro vobis passus sum; & tamen ingrati om- nia contempstis, & pro nihilo duxistis. Ite maledicti in ignè eter-

b Sainct Iure, ibid,

c Aug. serm. 181. de temp. in vigi-

Pent. serm. I

d Aug. l. 2 Symb. c. 8

e Dupay, part. I. Serm. c. 2

nm. Certum itaque est in extremo iudicio impios, uti Prophetas ait, a specturos in eum, quem confixerunt: quibus teste Ruperto, veneranda Domini vulnera, aeterna natura incendia.

Quæ ut restinguamus, lachrynarum imbre, & sacro ejus sanguine, per sacramentorum canales salubriter nobis profuente, occurramus, sceleris nostri atrocitatem detestemur, nosque Christicidas ac Deicidas, supra omnes Regum ac Imperatorum fideiarios, gravioribus longè cruciatibus dignissimos fateamur.

guine, per sacramentorum canales salubriter nobis profuente, occurramus, sceleris nostri atrocitatem detestemur, nosque Christicidas ac Deicidas, supra omnes Regum ac Imperatorum fideiarios, gravioribus longè cruciatibus dignissimos fateamur.

a Zach. 12

EMEL

Ne comedas, Gen. 2.

**CAVE NE TITUBES, MANDATAQUE
FRANGAS. a**

DOMINICA PRIMA QUADRAGESIMA

**Jejunium quod Heterodoxi, ut inventum diabolicum execra-
tur, Redemptor noster exemplo suo sanctificavit &
observari voluit.**

- §. I. *Hæreticorum errores refutantur, ac jejunii præceptum adstruitur.*
 §. II. *Jejunium ut est actus virtutis abstinentiæ, hominem contra
insultus cacodæmonis obarmat. b*
 §. III. *Jejunii arma fortissima, ut possitis omnia tela nequissimi ignea
extinguere. Ad Ephes. 6. Atq; his armis non robur animi dumtaxat,
sed quod mirandum, etiam corporis acquiritur. Unde Eccl. 37.*
 §. IV. *Qui abstinens est, adjiciet vitam,*

a Hieron. b 3. Thom, 2, 2, q. 146

DOMINICA PRIMA QUADRAGESIMÆ.

Cum jejunasset quadraginta diebus & quadraginta noctibus, postea esurivit. Matth. 4.

Hæretici moderni, Epicurei, Anomei, jejunium Catholicis præceptum, maximè impugnant, & ut inventum diabolicum amnat, hæc Calvini censura est 4. inst. c. 12. §. 21. *Hæc sunt im- a leges, inquit, quæ conscientias a carnalibus vinculis stringunt, interdus carni- us, quasi hominem contaminet. Et infra: Hæc ultima est impietas, & vix morte expiabilis, si quis minimè laridi aut rancidæ carnis, cum pane cihario gustaverit. Et 20. Magnæ esse insipientiæ & avaritiæ, imitari velle quadragesimam Christi jejunium. Lutherus vero sic contra jejunium debacchatur: Quid hoc aliud quam impietas Antichristi? quod ut facilius populo in vitium prouocant, ad suum sentium sacras litteras traducunt, allegantes illud Pauli 1. ad Timot. 4. b In nouissimis temporibus discedunt qui- am a fide, loquentes mendacium, prohibentes nubere & abstinere a cibis. Quorsum hæc ajunt? Sub- tit enim Apostolus: Quia omnis creatura bona est, & nihil rei- cendum, quod cum gratiarum actione percipitur. Idem 1. Cor. 10. Omne quod in macello venit, manducate, nihil interrogantes propter conscientiam. Et Lucæ 10. Magister veritatis Discipulos suos docet: Manducate, quæ apponuntur vobis. Ca- uam subnectit Matthæus, capite a Chævas de notivæ ac Rol 1, 2, nota 18. cap. 5. §. 3. b 1 Tim, 4*

15. *Non quod intrat per os coinquinat hominem, sed quod procedit de ore. Ex quibus inferunt novitium Pontificiorum inventum esse & erroneum, ac bonitati Creatoris, qui omnia ad esum & usum hominum condidit, repugnare.*

§. I.

Dicti errores refutantur, ac jejuni præceptum adstruitur.

AD hos tam crassos & palpabiles errores refutandos, sciendum est Apostolum 1. ad Tim. 4. c. 2. insectari Simonianos, Saturninum (qui tempore Apostolorum vixit) Ebionem, Manichæos, Marcionitas, Enekratitas, qui dicebant, nuptias, vinum, carnes, &c. esse creata à Diabolo; ac proinde hæc naturâ suâ esse mala & cavenda, eorumque usu & esu hominem infici & maculari. Alia Scripturæ loca tantum probant sublatas veteris legis cæremonias & Judæorum, qui nimis superstitiosi erant, in multis ciborum generibus devitandis. Jejunium autem & abstinentiam à certis cibis, non esse novitium inventum, ex eo patet, quod Deus primis parentibus, alimentum ex herbis, & fructibus terræ præscripsit: *d Ecce dedi vobis omnem herbam adferentem semem super terram, & universa ligna, quæ habent in semetipsis sementem generis sui, ut sint vobis in escam.* Transactique c. Cora hic. d. Gen. 1. sunt

sunt multi annorum centenarii, totum videlicet tempus ante dilu-
vium, quo genus humanum, nec
esum carniū novit, nec vini po-
tum. Donec primus post dilu-
vium Noë vinum invenit, & Deus
carniū esum hominibus indul-
sit; at non sine defectu, dixit e-
nim: *a Omne quod movetur, &*
vivit, erit vobis in cibum, excepto
quod carnem cum sanguine non co-
medetis. Sed nec omnes fructus
primis parentibus concessi sunt &
verū à ligno scientiæ, arctissi-
mo præcepto illis jejunandum
erat: *b Ex omni ligno paradisi com-*
ede, de ligno autem scientia boni &
mali ne comedas: in quocumque enim
die comederis ex eo, morte morieris.
Comedit Adam fructum, qui in se
bonus ac sapidus erat; sed quia
contra præceptum Domini, se ac
posteris omnes amarissimo miseri-
arum pelago involvit. Audire hîc
juvat Basilium de jejuniis differen-
tem: „Jejunium (inquit) in paradi-
„so lege constitutum est; primum
„mandatum accepit Adam: si je-
„junasset à ligno Evæ, non isto in-
„digeremus jejuniis. Cui accedit S.
„Aug. : *c Ipse Princeps generis*
„nostri, quamdiu non comedit, in
„paradiso fuit: statim eum come-
„dit, de paradiso eiectus est. *I*
„nunc *Calvine, & iacta : d quod*
„intrat per os, non coinquinat
„hominem. Non erat Mortiferum
mel, quod degustavit Jonathas,
e nisi quia Pater vetuerat. Neque
propter panem, quem comede-
rat, & aquam quam biberat, à
leone Propheta discerptus est;
sed quia mandato divino cautum

illi erat, ne comederet. Ca-
suilla Judæorum tempore
minus bonæ erant, quàm mo-
tamen quia illis vetita, con-
tunc sine peccato non poterat.
Quæ lex Mosaica tam rigide
vata est, tantâque cum laude
Machabæos in album purpura-
rum Martyrum Ecclesia rede-
rit.

Probatur secundò jam inde
exordio Ecclesiæ jejunii præ-
ceptum in usu fuisse. Quod Ec-
clesiam imponere posse, ex eo co-
stat, quod Actorum 16. Apol-
li, post inductam legem Evan-
gelicam homines à suffocato & sa-
guine abstinere jusserunt. Ip-
sæ verò Apostolos jejunasse, te-
monio Christi comprobatur
est, dum dixit: *f Venient diebus*
cum auferetur ab eis sponsus,
tunc jejunabunt. Quis verò spon-
samentis, si in Ninive fuisset, præ-
ceptum Regis de rigidissimo je-
junio, quo omnes homines, ve-
ros, lactentes, jumenta ipsa
omni cibo abstinere jussit, in-
venire quum duxisset? Quidni Ec-
clesiam quam Christus audire præcep-
tum moderatius longè jejunium im-
ponere possit. Et si præceptum
Medici, ad pellendos morbos
corporis in agro locum habeat,
præceptum Ecclesiæ ad pellendos
morbos animi, à ratione liberum
licentiam judicabitur? Alterum
communi Patrum sententiâ, præ-
ceptum quadragesimale ab Ap-
tostolis institutum, & Ecclesiæ
præceptum comprobari: ut patet
libro quinto Apostolicarum
Constitutionum, cap. 13. *Servandum est à vobis jejunium quadra-*
gesimæ, continens memoriam con-
f Math: 9,

a Gen. 9 b Gen. 2

c Aug. serm. 65 de temp.

d Matth 15 e f Reg 14.

ionis & legislationis Domini. em Canonem Divus Ignatius Apostolorum Discipulus, ad Philippenses scribens, retulit : & annis 500. Rupertus in cap. 3. sic argumentatur : Sicis indum edictum (Regis) fieri oportet; ita secundum fidem & traditionem beatorum Petri & Pauli apostolorum, qui sunt vel esse debent lingua Romana Sedu, o. d. nem ecclesiasticum servare oportet. Constat Hieronymus epist. 56. ad Arcellam de errore Montani. s. unam Quadragesimam secundum traditionem Apostolorum tota anno, congruo tempore jejunamus. de D. Leo : a Apostolica institutio quadraginta dierum jejuniis observatur. Et Sanctus Petrus in psalmo : quod Quadragesimam jejunamus non est humana inventio, auctoritas est divina. Ad quam accessit D. Petri institutio, (ut ait Abulensis) Quadragesimam primus instituit, idque exemplo Christi : quod ut S. Petrus ait, nobis reliquit, b ut sequamur vestigia ejus : si non passim quisquis ; cum non humano more jejunarit, at pro modulo mensurâ gratiæ : aliàs confitetur nihil illam boni fecisse, ut nobis in exemplum traheretur, quod imitari nos oporteat ; neque enim actio fuit infiniti merito, & ab omni imperfectio immunitis. Quare hac temperate jure usurpârim illud Ambrosii, qui epistolâ octuagesimâ undâ contra monachos Apostolicas, jejunium damnantes, scribens ; sic eos coarguit : Qui mandandum negatis, qua causa cu.

Christus jejunaverit, adstruere : nisi ut vobis exemplo esset ejus jejunium. Quod exemplum Christi fusè tractat Lobbetius de Continentiâ libro 2. capite 17. Illud autem præceptum sub mortali obligare, manifestè probat Lessius, & confirmat ex Concilio Gangrensi, ante annos 1260. can. 19. Si quis jejunia, quæ communiter ab Ecclesiâ custodiuntur, dissolvat, anathema sit. Cui illa Augustini sententiæ conformis est : b Aliis diebus jejunare remedium est aut præmium ; in Quadragesima non jejunare, peccatum est : idque non leve, ut docet Ambrosius : d Non enim fratres leve peccatum est fidelibus, indictam Quadragesimam à Domino, non jejunare : scriptum est enim, qui dicit se in illo manere, debet, sicut ipse ambulavit, & ille ambulare jejunando. Quod ex eo probat : Si ignorans Ionathas indictum à patre jejunium, quia resolaverit, morti addicitur : qui sciens à Christo indictum insolvit, quid mereatur ?

Porro quàm hoc præceptum leve ac lenè sit, ex illo manifestum est ; quod Ecclesia ut benignissima mater, suis non jejunium Niniviticum, aut Saulis Regis indicat ; sed infirmitati suorum condescendens, ab hoc eximat omnes in teneriori ætate, usque ad annum vigesimum primum expletum : & ob defectum naturæ, viros sexagenarios ; foeminas verò quinquagenarias, probabiliter non obligari censet Sanchez de Matrimonio lib. septimo, disputatione trigessimâ secundâ numero decimo septimo.

a S. Leo, serm. 6, de Quad.

b 1. Pet. 2,

c Aug. serm. 62, de tem.

d Amb. serm. 25, de Quad.

Ut docet Sanchez in Selectis, disputatione quinquagesimâ quartâ, numero undecimo. Secundò omnes foeminas gravidas ac lactantes. Tertio omnes opifices, ut probant ex privilegio Eugenii Quarti. Diana tractatu secundo, resolutione octavâ, Sa, Ledesma, Bonacina, Baucius pag. 50. Fagundez præcepto quarto Ecclesiz, capite octavo, numero decimo sexto. Quarto omnes iter facientes pedites, ad quinque leucas Lusitanas, præter aut propter; Fagundez citatus num. decimo septimo: aut quatuor Belgicas, ut usu jam receptum est. Etsi animi causâ, ut ait Diana 12. resolutione 52. Sanchez Select. disput. 54. n. 20. Baucius pag. 51. Quintò excusantur Concionatores absolute ex obedientiâ, vel ob publicam utilitatem ad populum dicturi. Ita Novar. Silv. Ledesm. Azor. quos citat Fagundez præcept. 4. Eccl. cap. 8. n. 19. Sanchez verò in Conciliis parte 2. libro 5. cap. 1. dub. 13. n. 7. Addit Magistros Grammaticæ in Societate non obligari ad jejunium, nisi mediâ quadragesimâ, id est tertio in hebdomadâ, etsi sint fortes & robusti. Hæc verò clausula, si sine gravi incommodo, suo munere fungi nequeant; aut equites, aut etiam ex re illicitâ graviter defatigati sint, ad omnes se extendit, uti & omnes ægros hoc præcepto eximi.

Accedit consuetudo collationis serotinæ: de quâ quid Suarez senserit, aliique; vide apud Fagundez præcept. 4. Eccl. cap. 4. n. 12. de Collatione: & Baucium pag. 51. qui laxos in hac materiâ Doctores allegat. Quæ omnia

cum probent, præceptum hoc clesiz facillimum esse; & ut odam, corpori iuxta ac animare, non possum quin cum Dextimo exclamem, qui de jejunio nivarum agens (ubi senes venes & infantes jejunabant & pecora) sic ait: "a Quale sit Christianum pro salute sua facere, quod pecudes pro hominum salute fecerunt? nisi quod stolidior pecude est, qui indicio pro se à Sacerdote jejunio, non jejunat. Nonne enim pecus est qui non intelligit, quid illis imineat, quid incumbat?" "Et potest quidem ut in apposito symbolo videre est, ad nutum Domini abstinet, vel spe potiundi, vel metu verberum, dum nos nec coenæ magnæ, nec metus sitis famis æternæ, quam patiemur canes, commoveat.

Sed hæc hæctenus, quoad jejunii præceptum: nunc autem quod jejunii virtutem ac meritum spectat; & quanto cum magis in Ecclesiâ semper observatum, paucis expendamus.

a S. Maximus de Litanis & Jejunio.

§. II.

Jejunium ut est actus virtutis abstinentiæ, hominem contra insultum cacodæmonis armat. b

Goliath terror ille Israelitarum, quem Augustinus a quoque Patres, Principi tenebrarum conferre non dubitarunt, provocabat filios Israël quadraginta diebus, eos laceffens mane

b S. Thom. 2, 2, q. 146

ere : a *Procedebat verò Philimand & vespere, & stabat triginta diebus.*

rtareus ille Goliath hoc triginta esurialium dierum ore in campum progredi- procedit verò mane & vespe- manè impugnat prætectu cillitatis stomachi, cerebri, xionis, catharri, injuriæ æ- noxii vaporis : vesperi defe- vioris somni, in gratiam ad- antis amici : ut olim Sylva- Abbas, b Marcius, aliique choreæ in voluntario jeju- fecisse memorantur. Quod collationem spectat, vel uerudines alibi inductas, vel ntias quorundam laxiores, demon fraudulenter obje- licere pro collatione sume- sam ex pane, ex vino, vel ydalis, quæ seorsim sumi- sissent. Ut videre est apud am tract. 2. resol. 34. Azor. nal. Bauc. pag. 51. & 56. connectit sententiam Azor. culum adhiberi posse. Tum cit ad magnos quosvis pisces (ò non excedatur quantitas) Bonacina tract. de leg. Ca- Mezala. Baucius pag. 51. qui es volunt quantitatem spe- , non qualitatem.

ontra has infestissimi hostis ias, 40. his diebus nobis col- ndum est, ut rectè monet arduus serm. 1. de jejunio : *facium quadragesimæ tempus duntur, tempus militiæ Chri- e; nemo ergo in umbra jaceat, pugnam detrectet, in aciem am est.*

memorable est, ut doctè ob- Reg. 17 b Apôphreg. Beyetl. tit. jejunium.

servat in Jonam P. Joan. Bap. Uvens cap. 3. vers 7. quod si- dem nobis facit potentiz & astu- tiz hostilis, nosque debet mirum in modum ad pugnam cum co- ineundam obtinendamque vi- ctoriam animare : primum ho- stem, Israëlî ex Ægypto egresso, & ad terram promissam prope- ranti, uti est à D. Gregorio ob- servatum, e occurrisse Ama- lech. Est autem Amalech, secun- dum ejusdem interpretationem Gregorii, idem quod populus lambens, seu liugens, ollas ni- mirum & pocula. Quid sibi vult, quod populus assuetus ollis, cu- linæ, dapibus, poculis, pugnare contra Israëlêm, electum Dei populum, primus incipiat? pro- fectò hoc non aliud quàm spiri- tualem pugnam designat. Per totum verò diem hoc receptissi- mum axioma occinit : *liquidum non frangit jejunium* : ut dum ci- bo nequeunt, se liquido, quasi ar- cem largo flumine muniunt, tum ne potus noceat, toties aliquid sibi sumi licere dicitur ex Sylv. Medin. Ledesm. Fagundez præ- cept. 4. Eccl. e. 4. n. 15. de col- lat. Ubi omisâ clausulâ, quam sic Doctores apponunt; *modò non fiat in fraudem jejunii*; persuadet vaserrimus impostor, posse quemque centies de die bibere, & varios amicos ac socios invise- re, ut & centies quid cibi sume- re valeret. Non hoc jejunium elegit Dominus. In prandio verò in oplendos, ut vesperi non e- suriant : ad 3. 4. horas prandio insumi posse : *cum nullum tempus definitum sit.* Aut jejunandum in cœnam, ut majori voracitate hel-

c Greg. in I Reg. cap. 15

luari

tuari possit. Cujusmodi jejunium, gulonam quisque, quam aliorum non jejunantium prandium, aut coenam mallet. Vellet, ut videtis, hic stygius lauernio, ut sicut quidam audientes non audiunt, ita jejunantes non jejunent; quibus annumerandi illi, qui sub undecimam meridianam, quò minus jejunium sentiant, cubitu surgunt atque è strato mensæ accumbunt, eduliorum varietate basilicè instructæ. Qui Religiosissimi scilicet sacræ inedie observatores, mellifluo Doctori stomachum movent, dum sic sitam in eos bilem effundit: *a sercula serculis apponuntur, & pro solis carnibus, à quibus abstinetur, grandia piscium corpora duplicantur; cumque prioribus fuerit satiatus, si secundos attigeris, videberis tibi necdum gustasse pisces. Palatum quippe dum novellis seducitur condimentis paulatim diffuescit cognita, & ad succos extraneos, veluti adhuc jejunum, avidè renovatur in desideria &c.*

Ita Bernardus in luxum & ingluviem jejunantium invehitur: ejusmodi hunc fructum colligunt, ut unico jejunio sibi tres gulosas mensas parent: pridie enim jejunii se ingurgitant, ipso jejunii die in prandio se farciunt, postridie quasi jejunii damnum, ventri illatum, resarciunt. Quos pluribus & acrioribus verbis perstringit Augustinus tom. 10. in appendice sermon. 86. *sunt quidam observatores quadragesima, deliciosi potius, quam religiosi. Jejunant non ut solitam temperando minuunt educitatem, sed ut immoderatam differendo augeant avidita-*

*tatem. & alibi: b nihil prodest si gum totâ die duxisse jejunium, si sicut ciborum suavitatem, vel nimiam te anima obruatur. quæ fufius idem prosequitur hoc credo jejunium quod elegit Dominus quod indixit Ecclesia. Sed, quis, Ecclesiæ leges nihilominus servo, semel dumtaxat, de calentes cibos admitto, contentus unicâ refectioe diem transigo. sed hæc refectio non minus lauta sit, non minus copiosa nam qui uno prandio tantum vorat: quantum tribus Vitelliis suffecerit, præcepto forsitan jejunii satisfacit, sed præcepti fine minimè attingit, & non semel gula ac temperantia peccatum jejunando impingit. quod jejunium verè Turcicum dixerò. De quo Radzivilius ep. 3. Jejunium Turcici ritus est, die toto abstinere cibo, idque per mensem noctû vorare, quantum vel ventri, vel gula placet, dummodò cessetur unâ horâ ante ortum solis. ejusmodi jejunantes diabolus non timet. Vitellius in Imperio Romano turbas & magna moliturus timebatur: haec formidines, ut vanas, Galba spernens: quid Vitellius, ait, bellus & patinarius miles moverit? ventri deditus timendus non est. non timeo Crassos, sed Flaccos, ait Tullius. & hos præ illis, hostis nostræ timere solitus. qualis ille, qui dicebat: *c genæ meae infirmæ sunt à jejunio, & caro mea immutata est propter oleum. Ubi Hieronymus: tales diligit milites Christus, qui jejunii vacent. quare quia in jejunio victoria est, & in**

a Bern apolog ad Guil. Abbatem

b Aug tom 10. serm 65 de temp
c Psal. 108

ria triumphus, ejusmodi se je-
 David muniebat : a operui,
 it, in jejunió animam meam.
 jejunió se nudum & inermem
 pat, quare hâc loricâ se arma-
 gula, inquit Ambrosius,
 ados facit; jejunia operiunt.
 le David: operui in jejunió
 animam meam. bonum operi-
 ntum, quod animam tegit, ne
 ntatore nudetur. hoc operi-
 o velut cataphractus Daniel,
 es leonum contrivit. teste M.
 io: hom. de jejun. ,, c Daniel
 n tres hebdomadas panē non
 edisset, nec vinum bibisset,
 nissus in lacum, etiam leones
 nare docuit: neque enim
 nes, dentes in eum infigere
 uerant, perinde quasi è lapi-
 , aut ferro, aut aliâ quâpiam
 diore materia concrevisse
 adèò quemadmodum tinctu-
 ferrum indurescit, ita jejuniū
 viri corpus duraverat, ac leo-
 us insuperabile reddiderat.
 sollicitus nos commonet S.
 us: ,, d fratres sobrii estote &
 rilate, quia adversarius vester
 bolus, tamquam leo rugiens,
 ucut quærens, quem devoret;
 ac armaturâ præmuniti, resi-
 e valeamus. ad alios debellan-
 hostes tartareos, rectè suade-
 fuga. abi, recede, fuge dilecte
 vis impuros Veneris spiritus,
 ugam agere? occasiones, con-
 tus fuge. vis superbum Luciu-
 m contere? pompam, ho-
 es, & nomina magna, longè
 ando fuge. vis avaritiæ dæ-
 nem superare? aurum omne,
 opes spernendo fuge. vis vin-

psal 68 b Ambr lib. de Elia & je-
 junio cap. 4.
 Basil hom. de Iejunio. d i Petri 5.

cere dæmoniū meridianum? stan-
 dum, congregiendum est, quoti-
 die semel iterumq; in conspectum
 veniendum. in hanc arenam pro-
 gressus, luctam suam exponit Aug.
 "e nunc autem, inquit, suavis est
 mihi necessitas, & adversus istam"
 suavitatem pugno, ne capiar, &
 quotidianum bellum gero jeju-
 niis: sæpius in servitutem redi-
 gens corpus meum, hoc me docu-
 isti, ut quemadmodum medica-
 menta, sic alimenta sumpturus"
 accedam. "cibus ac potus quoti-
 die obversatur, & hoc difficilem
 reddit victoriam; sed tantò glo-
 riosior manet triumphus. f. *Arma
 militia vestra non carnalia sunt. sed
 ut Seleuciensis Antistes suos do-
 cet: g jejuniū, scutum est ad mi-
 litiam, contra dæmones; quod
 abjecisse, periisse est: subdit e-
 nim, h minis sanè periculum fue-
 rit, aliquem in acie scutum abjicere.
 quàm si arma jejunii videatur pro-
 jecisse.* Chrysostomus: i miles
 sine gladio, oratio sine jejunió. Hie-
 ronymus ad Demetriadem: jeju-
 niorum tibi arma sumenda sunt. E-
 tenim si temeritatis est, militem
 inermem congregi cum armato,
 multò magis hominem luxu fra-
 ctum, ac crapulâ diffluentem.
 cum diabolo jejuno: hoc ab Im-
 peratore nostro edocti sumus: de
 quo Basilius, k Dominus noster non
 prius in carne, quam pro nobis as-
 sumpserat, diaboli insuitus excepit,
 quàm eam jejunió communisset, ut
 & nos in hunc hostem tartareum,
 arma hæc arripiamus. Quod clari-
 rius exponens D. Ambrosius:

e Aug. l. 10 confess. c. 3 I f 2 C. 1. 10
 g Basil hom. I de Iejun,
 h Hom. 2. de Iejunio.
 i Chrysost hom 6
 k Basil hom. I. de Iejus.

a Demi-

„ Dominus, inquit, diabolum po-
 „ steaquam quadraginta diebus je-
 „ junavit, evicit; non quod non
 „ ante jejunia cum vincere potuif-
 „ set, sed ut ostenderet nobis, tunc
 „ nos diaboli posse esse victores,
 „ cum per 40. dies victores jeju-
 „ nando, desideriorum carnalium
 „ fuisset; cum autem qui hunc
 „ numerum consecratum, gulæ in-
 „ temperantiâ violasset, tamquam
 „ imbecillum & miserum, facile ab
 „ inimico posse superari. ejus ex-
 „ emplô fortissimus athleta Christi,
 „ Paulus, cum diabolo in arenam
 „ descendit: *b sic pugno*, inquit,
 „ *non quasi aërem verberans, sed casti-*
 „ *go corpus meum, & in servitutem re-*
 „ *digo.* novum planè pugne genus
 „ ut hostem superet, in seipsum sæ-
 „ vit. quaris, quo armorum genere?
 „ respondet Emissenus *ut spirituali-*
 „ *bus resistere possit inimicis, continuis*
 „ *studet corpus vallare jejunii:* vide
 „ inquit Hier.: *c Apostolus non in sa-*
 „ *turitate, sed in infirmitate gloria-*
 „ *tur: quando enim infirmor, tunc for-*
 „ *tis sum.* d

a Ambr., lib 4 in Lucam tom. 4
 b 1 Cor., 9 c Hieron., in Psal. 108
 d 2 Cor., 12

§. III.

Jejunii arma fortissima, ut pos-
sitis omnia tela nequissimi
igneæ exstinguere. ad Eph. 6.

AD restinguenda & retunden-
 da ignea libidinis tela, inflam-
 mata à gehennâ, & à stygio
 hoste immissa, docet Albertus
 Mag. jejunium arma suppedita-
 re, dum disquirat, cur Ninivitz
 non ad preces; non ad eleemo-
 synas, non ad lachrymas & plan-
 ctus dumtaxat se contulerunt,

sed ad jejunium: & hanc ca-
 sam subjungit: *jejunium pradic-*
verunt, ut fomenta libidinis su-
traherent. Quod magni Magist-
 non inferior discipulus Aquin
 confirmat, dum 2. 2. quæst. 4
 art. 1. inter tres causas institit
 jejunii, primam ponit: *ad conc-*
piscentias carnis reprimendas.

Oppugnabat L. Sylla inter
 Atticâ Pirzum: e contra A-
 chelaus turrim ligneam, deser-
 dendi gratiâ structam propugna-
 bat. Eduxit copias Sylla, & c-
 omni, quâ potuit industriâ, cona-
 tus est turrim illam, quæ inter-
 posita obstabat accendere. Ve-
 nit, accessit, ligna subdidit, sub-
 movit Græcos, ignem admovit
 satis diu intenti, numquam tur-
 rim incendere valuerunt: e-
 quippe solertiâ Archelaus, o-
 mnem ligni materiam alumine
 quod ignis patiens, undique obli-
 niverat, ut flamma turrim cir-
 cumplexa, adurere non potuerit.
 Obstupuit Syllanus miles hanc
 turris invictam pertinaciam, suis-
 que conatibus elusis, copia re-
 infectâ reductæ sunt. Caro no-
 stra, materia concipiendis igni-
 bus apta: nisi corporis nostr-
 truncum jejunii alumine, contra-
 foras libidinis flammæ & igne-
 tela probè munierimus. Vetus
 illa & vera Hieronymi præceptio
 est: *f quod ardentes diaboli sagi-*
ta, jejuniorum, & vigiliarum rigo-
re, restinguenda sint. Experto cre-
 dite, de se ipse fatetur: *g dica-*
quisque quod volet, ego sequor con-
scientiam meam. Scio mihi absti-
nentiam & nocuisse intermissam, &

e A Cellius a & Attic cap. I
 f Hieron., ep., 10 ad Furiam
 g Hier., in 6. l. epist., ad Titum v. 7

profus

fuiffe repetitam. Intimum ve-
 animi sensum Eustochio ex-
 onens, scribit; & quod disce-
 ns in desertum Syriae, ibidem
 pugnancem carnem, hebdo-
 adarum inedia subjugarit. caro
 uis indomitus est, popismis
 inimè placatur. Si plus avena
 bjeceris, se ac fessorem in per-
 ciem & præcipitium abripiet.
 impinguatus est dilectus, & re-
 alcitravit. *Hinc S. Hilarion;* ego
 e aselle faciam ut non calcitres,
 nec te hordeo alam, sed paleis:
 ame te conficiam & siti, ut cibū
 potiùs, quàm lasciviam, cogites.
 nè vir ille, qui corpori velut a-
 lo durus existit, compertum
 bet, quod quantò molliùs habe-
 r, tantò contumaciùs evadat, &
 là indulgentià in hanc bestiam
 ccari. Quod de servo sacer tex-
 s testatur, quem si farseris, &
 atiùs habueris; *d postea senties*
contumacem, in omnia vitia proje-
 am. Verissimè Cypr, je juniis
 itiorum sentina siccatur, con-
 upiscentiæ languent, exstingui-
 ur ardentis Aetnæ incendium,
 ejunium omnem carnis rebelli-
 nem edomat, tyrannidem gulæ
 poliat & exarmat. Id olim ju-
 nem senex docuit, s ut refert
 ffinus Aquilejensis: Religiosum
 em juvenis visit, seipsum accu-
 s & dicens: mi pater, mea me
 o trahit ad illicita, & dæmon
 idud impugnat, non sum resi-
 ndo igneis ejus jaculis. Ad
 em senex: hæc numquam mi-
 faceffivère negotium; ex quo
 im monachus sum, nec panis,
 Hieron. ad Eustoch. de custod virg
 Deuter. 32 c Hieron. in vita S
 Hilarion. d Prov. : 9 c Cyprian. de
 Jejun & tent. Chri. f Apud Ros-
 veyd. vitæ Patrum lib.; a 62

nec aquæ, nec somni umquam
 fatis admisi. Hæc imitare & vi-
 stor evades:

*Subtrahere ligna foco, si vis extin-
 guere flammam.*

Quod fecit omni xpo, & poste-
 rorum memoriã commendabilis
 puella, g de quâ Caussin. com-
 memorat: cùm juvenis libidinis
 flammis incensus, filiam hanc ob
 formæ venustatem ardentèr depe-
 riret, jamque scelus anhelaret; ut
 fœdos hos Veneris ignes restin-
 gueret, alimenta flammis subdu-
 cere statuit; quare exponit, se fe-
 cisse votum quadraginta diebus
 in pane & aquâ jejunandi, quo se
 primò exsolvere volebat, nec con-
 sensuram nisi ille, ut amorem suū
 comprobet, secum eandem ine-
 diam toleret. Sed exiguo tempore
 ita debilitatus est, & ardor libidi-
 nis ita resedit, ut magis de morte
 & funestis facibus, quàm de amo-
 re & cupidinis tædis cogitaret.
 Alia profectò mens, alia ratio, alia
 cogitatio hominis jejuni, alia te-
 mulenti & saginati est. Unde me-
 ritò S. Leo serm. 2. de jejunio:
 quid potest efficacius esse jeju-
 nio, cujus observantia appro-
 pinquamus Deo, resistimus dia-
 bolo? semper virtuti cibus jeju-
 niū fuit. De abstinentia deniq;
 prodeunt castæ cogitationes, &
 rationabiles voluntates, salubri-
 ora consilia: & per voluntarias
 afflictiones caro concupiscentiis
 moritur, virtutis spiritus inno-
 vatur. Divus August: satis de-
 mirari nequit heroicum Josephâ
 factum, dum commodam nocta
 opporunitatem, b mulier molesta
 erat adolescenti, ille verò resistit

g Caussin. court, S. tom: 4 de l'Amour
 sensuel. sect. y b Gen, 39

*in manus ejus pallio, fugit, & egres-
sus est foras. Ubi causam disquirat
unde adolescenti hoc animi ro-
bur, unde hic illibatæ mentis vi-
gor, ut ad eò constanter lascivien-
tis fœminæ illecebris ac lenoci-
niis restiterit? quæ factum hic in
primo ac præfervido ætatis flore
victor evaserit? hanc tandem è
sacris paginis subtilis doctor ra-
tionem assequitur: quod à die
quo integerrimus juvenis ædes
Potifari ingressus est, carnis ma-
ceratione, & assiduis jejuniis se
contra petulantem fœminam ob-
armavit: a nec quidquam aliud
noverat, nisi panem quo vesceretur.
Exquisita fercula non noverat, nec
vina, quo sapore noverat, nec
cupedias ullas degustarat, solo
pane se vesci solitum affirmat:
ex quo idem sanctissimus Antistes
concludit:., b Jejunium ita castifi-
cimi Joseph mentem purgaverat,
quod carnem spiritui subjecerat
incontinentiæ nebulas disperse-
rat, libidinû ardores mortifica-
verat, & castitatis verum lumen
accenderat. Nemo non videt
quantum intersit inter anseres sa-
ginatos pane domestico, & sylve-
stres alios, quæsito viventes pabu-
lo. Illi obeso jam corpore, agrè se
in altum sustollunt, aut si ingenti
nisu id conati sint, statim deor-
sum eos trahente saginâ, mole suâ
eadunt. Hi verò præsus agiles, ex-
pediti, nullis corporis detenti
molestiis, per aère pernici volatu
feruntur. Quantum inter hos, tan-
tum inter homines fartos, in ven-
trem & venerem pronos, & inter
jeunos mente in cœlum erectos,
diferimen est. & ne alæ defint, vi-*

a Gen 19. vers 6

b Aug serm 2. 0 de temp.

des, inquit Chryl. quanta res sit je-
junium? c Angelos ex hominibus
facit. Hinc S. Ambros. ipsos etiam
pueros & adolescentulos, jeju-
niis assuefaciendos, itaque à vi-
tiis avocandos acriter contendit
infrænent, inquit, d teneram etiam
ætatem jejunia, & parsimonia
cibi, retinaculis quibusdam in-
domitas cohibeat cupiditates.
Quare hunc alterum arietem tar-
tarei illius Goliath retundamus,
quo jejunium corpus debilitare,
vires infringere, vitam accidere,
& præmaturè extinguere persua-
det. Quærit Basilus: e quid for-
tissimum Samsonem inexpugna-
bilem reddidit? Nonne jejunium?
cum quo in ventre matris con-
ceptus est: jejunium concepit,
jejunium nutrit, jejunium vi-
rum effecit. Quod sanè angelus
matri præcepit monens: quæcum-
q; ex vite procedunt, non attin-
geret, non vinum, non ficeram
biberet. Mirum fortasse cuiquam
videri posset, regios pueros in au-
lâ, fontanâ & cicere, pollentâ &
aquâ pinguescere, ac liberaliori
formâ apparere præ iis, qui cu-
pediis ac deliciis enutriti, epula-
bantur quotidie splendide. Hujus
rei se exemplum præbuit Daniel,
cum tribus aliis pueris Hebræis,
dum carnes aliosque cibos lege
Dei veritos respuens, sic Mala-
sarent œconomum Regis affatus
est: f tenta nos, obsecro, servos tuos
diebus decem, & dentur nobis legu-
mina ad vescendum, & aqua ad bi-
bendum, & contemplare vultus nos-
tros, & vultus puerorum, qui ve-
scuntur cibo regio; & sicut videris,

c Chrysoft in c 13 A & hom 17

d Amb. l de Elia & Jejun cap 3

e S Bas. l hom 1 de jejun f Danielis
cap I.

facies cum servis tuis. Modestissimum consilium Malasari non displicuit, admisit tam humanas reces. Hic vos compello, parentes, qui jejunio pueros genium fraudare, vigorem extinguere, juveniles vires enervare existimatis. Quid victus tenuissimus, quid legumina, quid frigida, tiam pueris, virium, roboris ac formæ venustatis contulerit, attendite? elapsis decem diebus apparuerunt vultus eorum meliores, & corpulentiores præ omnibus pueris, qui vescebantur cibo regio. Quare mittite supervacuas curas, & sanos timores, ne si filii, aut filiarum teneris jejunare consuescant, formam macie ac pallore corrumpant. Moveat vos puerorum ac puellarum turba. E quibus hinc quosdam in exemplum adducam. Primum cum dimidio agebat Johannes Baptista, a cum in deserto solitum incolere cœpit: ubi terrioribus arborem frondiumque summitatibus vescebatur. deo ut hinc vitam vivens angelicam, b neque manducans neque bibens. venisse perhibeatur.

Edmundus à teneris unguiculis, c sextas ferias, pane & aqua contentus, transigebat.

S. Lucas à puero non tantum carne, sed & lacticiis abstinuit. Solus panis hordeaceus, legumen & aqua, in potum & cibum sufficit.

S. Julianus Episc. ab infantia, quot hebdomadis jejunabat. Id ipsum puer septennis S. Nilus Tolentinas practicavit: octus credo à magno illo Ni-

colao, Mirensi Antistite, qui etiamnum infans, Mercurii & Veneris diebus, lac maternum non nisi semel admisit. Stephanus presbyter Constantinopolitanus, priusquam extra uterum viveret, jam jejunare didicit. Nam mater eo gravida, nec vini, nec carnis, nec lacticiii quidquam admisit.

Stephanus verò jam natus, ubera matris nisi jejuna sugere noluit. S. Bernardinus, tenellulus, in honorem B. Virginis diebus Sabbathinis jejunabat. Aloysius anno decimo tertio, tria per hebdomadem stata servabat jejunia, pane & aqua contentus. Hunc tamen Marchionis filium unciatim victitantem, e non valetudine afflictum, non pituita redundantem, sed validum adolescentem jurati dixerunt medici.

f Carolus Borromæus à puero panem & aquam tantum, dominicis verò olera vel fructus degustabat. Commonitus à Gregorio XIII respondit se obsequi paratum, sed constare sibi illam inediam prodesse quàm maximè incolumitati corporis.

Nec desuere ex imbelli puellarum turbâ, quæ in hoc juvenibus nihil concessere. Vis teneriores ac nobiliores inducam?

Margareta Hungarica à quarto ætatis anno, die parasceve semper jejunavit; g toto verò triduo ante pascha, & lecto, & cibo, & potu omni abstinebat. Insup r vel erecta, vel ante crucem, continuè prostrata, quasi attonita hærebat. Huic consimilis, Mar-

a Niceph. l. I. c. 14. b Matth. I.

c Sus. in vita 16 Nov. Ex Monachis d. Ribald. in vita.

e P. Rho exempla virt. pag. 306

f Ibid. g. Sur. 28 Jan.

garetæ Ravennaris inedia, quæ septennis carne & ovis abstinens, extra dies Dominicos & festos semel in die se reficiebat; reliquum verò vitæ cursum, pane & aquâ contenta, confecit. pro lecto durâ, aut sarmentorum fasce, numquam non usu. mitto hic Catharinas Senenses, Genuenses, Claras de Assisiis, de monte Falco, a

Non formam deturpasse, non valetudinem læsisse triduo jejunio, Regina Esther comperta est. quid? quòd vires ac venustatem supra lexum & naturam, generosissima illa bellatrix Judith sibi conciliavit, quæ, ut faceræ paginæ testantur: *hæc Jejunabat omnibus diebus vita sua, præter sabbata & neomenias, & festa domus Israel.* & Post hanc tam constantem inediam: *ei etiam Dominus contulit splendorem, ut viri Assyrii considerantes faciem ejus, stupore detinerentur, & quoniam pulchritudinem ejus mirabantur nimis, & captus est in suis oculis Holophernes.*

Quantum verò roboris ac virium, jejunium fœminæ contulerit, ex validissimo ejus brachio colligere est, quo durissimam cervicem carnez illius molis à capite revulsit, & omnem exercitum fugavit; quod heroicum facinus Ambrosius admirans ait: *d nihil robustius jejunio. unius mulieris jejunium, innumeros stravit exercitus ebriorum.* quare, omnis qui jejunia detestatur, ne corporis valetudinem lædat, ne robur enervet, ne maciem contrahat,

doctorem maximum, totam medicorum classem proferentem auscultet: *e si diligenter scrutari volueris, invenes jejunio corpora validius roborari: & si mentem sermonem respicis, medicorum te doceat disciplina, qui parcitatem salutis nominant matrem: nam pedum dolores, capitis vertiginem, subitaneas mortes, quibus febris atque languores corporis comparantur, ex luxuriis & voluptatibus a justo generari, & tamquam de fonte noxios rivulos ad corporum læsionem, & ad animarum perturbationem committere testantur.* Si sciret mundus, quàm salubre pharmacum sit jejunium, nullis hæc in re opus foret legibus. Verissimè Siracides: *si multis escis erit infirmitas.* subinde grandis nascitur quaestio: quid sit medicè vivere? Ad hanc non illepida suppetit narratiuncula: g Pyrrhniculus Vasco iter fecit peregrè; hunc serus vespere fatigatum ad tabernam miseram deduxit. apposita est cœnula, sed omni ex parte olitoria, meris herbis composita; cui tamen vinum additum, sed dilutissimum, Ubi finem habuit hæc cœna, postquam manus non lotæ, ingeniosus diversitor, cauponem ad se accersens, obsecro te, inquit, medicum mihi advoca: mox caupo, ecquid malum, in aggressi viculo poscis medicum? hoc genus hominum nobis hinc ignotum & invisum. cui subridens hospes: num o bone tu ipsum ignoras? cœnam mihi plane medicam apposuisti agnosce valetudini eâ re insigniter con-

a V. Paradisum puerorum p. 2. c. 23

b Judith c. 8 e Judith c. 10. e, 11

d Amb. l. de Elia & jejun. c. 3

e Chrys. hom. in Ionam. f Ecol. 7.
g Arian Baalaudus in dial. de infirmitatibus Germaniæ oppidus

stultum. Ut igitur merces operæ respondeat, cape medici nos cauponis pretium. O bone Deus, quam multis ægrorum millibus longè consultus foret, parum comedisse: vel post lautas epulas, diem unum aut alterum esualem, sine omni cibo, cum Auliano (qui hac praxi ad 66. annos sine medicamentis vixit) transegisse, quam tot catapotia glutire, tot lambere syrupos, tot pharmaca & penè tota haurire pharmacopolia: præter dolores & cruciatus morborum gravissimos, & sumptus maximos. Quantos ego novi, inquit Drexelius, qui ejusmodi eruditâ pharmacorum repetitione, se ipsos placidissimè occiderunt: qui si bilium triduumve inediâ se macerare voluissent, sanitatem omnem, & rem omnem servassent. stultum profectò amantem vitæ, mori malle, quàm esurire. Evo Neronis, medicus fuit, cui nomen Thessalus: hic ægris omnibus initio morbi, triduanam inediâ indixit. quod omnibus medicis Italis pers familiare est, qui morbos quosvis aggrediuntur ab abstinentiâ. experientiam fortè requiritis: Ludovicus Granatensis apprimè pius & disertus scriptor, librò quem devotioni consecravit, rem mirissimam simul & testatissimam enarrat: dum hæc scribo, inquit, vir quidam in Italiâ, chiragrâ & podagrâ miserè divexatus, quin & cæterorum omnium membrorum usu destitutus erat. hic ab insidiatore hoste, loco tutiore deprehensus, in turrim abreptus est; in hoc carcere, victus illi

a Drex. l. I. de jejun. cap. 5. §. 1.

quotidianus fuit pacissima panis buccella, & aliquid tepidæ fermentis aquæ. en omnis mensæ apparatus: *b panis arctus & aqua brevis*, quatuor annis his lautitiis vixit. mutatis demum rebus, ex alto ergastulo emissus est sanus, integer, sospes, vegetus, sine chiragrâ, podagrâ, colore vultus commendabili. vivit etiamnum teste Granatensi vir iste, qui turri & inediæ summas agit gratias, insuper flexis genibus, quotidianis precibus Deo supplicat, pro illius medici incolumitate, qui sibi morbos passim incurabiles sustulerat. affinem habes curationem in Pecchio Cisalpino part. 1. Embl. 1. §. 1. addo aliud recentius: anno 1637. dum jejunii aloën parò, inquit Drexelius, & literæ advolant Antverpia, matronam illic degere, quæ cum annum ageret vigesimum sextum, tam gravi correpta est morbo, ut visum sit ad sanitatem reduci non posse, actum esse de valetudine & vitâ. illa igitur medicinam omnem ab abstinentia, & perpetuo jejunio petere decrevit: ab eo enim tempore vix quidquam aliud, quàm decorticarum hordeum elixum, in cibum, & aquam hordeaceam in potum admisit. hæc tamen alimoniam tam frugali, ad annum 71. commodè supervixit, admirando quotidiani jejunii beneficio. & dubitamus adhuc? vero illud longè verissimum Ecclesiastici:

b Isa. 30 e Drex. de Jejun. in epilogo,

§. IV.

Qui abstinens est, adjicies vitam. Eccl. 37.

Fuit qui è mortalium numero, tres per orbem viros sedulo indagat.

dagavit, nec usquam gentium reperire potuit, 1. opificem gnarū & gnarum ad inopiam redactum. 2. constantē divini verbi auditorem impium. 3. hominem abstemium præmaturè mortuum. talem peritissimus in arte suâ medicus, per sexaginta præpè annos, quibus eam exercuit, se neminem nosse; at plurimos se nactos, qui ex op-plerione in ætatis fervore extincti sunt, candidè affirmavit. Lessius, in aureo suo de victu temperando tractatu, a refert ex Maffeo, Brachmannes longævos, quia frugi vivunt: atque in Indiâ repertum senem, qui vixit ad annos trecentos triginta quinque. Ante annos non ad eò multos Episcopus Bambergensis in Turingia ad sex hominum millia oleo sacro perunxit, inter hos plusquam ducenti, qui annum centesimum excefferant. unus singulariter observandus, qui excefferat annos centum quinquaginta, hujus filii annum centesimum excefferant, nepotes septuagesimum. causam nostis? subjungit Auctor: hoc genus hominum, parco & tenui victu utebatur. testatur ipse Lessius loco cit. dicens: vidi ego multos viros præstantes in florenti ætate, solâ ciborum copiâ extinctos. nec quidquam dubii reliquit, quotidie multa millia emori, qui si parcius prandissent, moderatius cœnasissent, frequentius esurire sustinissent, in plures annos supervixissent. hinc cantatissima illa Italici paræmia: *qui multum vult comedere, comedat parum: & cui mensa brevior, huic vita longior.* Hippocrates Princeps medico-

a Leg. hyglasicon 1,

rum, quintum supra centesimum annum attigit. Galenus centum & viginti annos in vivis fuit. higulones & liguriones omnes a micè interrogo, quâ ratione ad illud ævi pervenerint? in promptu causa est: nil umquam is crudi aut fructuum degustavit, dum mensa numquam satur surrexit quod D. Hieronymus triduano præfert jejunio. Hippocrates quam aliis precipiebat in ediam, in se incredibili pertinaciâ observavit. Hos multum superarunt, a Christo Magistro, & vera Religione edocti, præsci ascetæ: Hilariion etsi naturâ tener, etsi anni plurimis numquam pransus, et quotidie solam cœnulam, eamque tenuissimam sumpserit, ætatem annuam tamen 84. vivendo pervenit.

Antonius ad centesimum. Valerius Patavinus antistes, centesimum quintum, Simeon Stylites 110. Paulus I. Eremita 113. Arsenius & Romualdus centesimum vigesimum annum jejunando attigerunt Quid? quod integra monasteria hoc ipsum testentur. b Cœnobium in Suevia sacrarum virginum paupertinum ubi tenuissime vivitur, & creberimè jejunatur; ibi tamen sexagenariæ & septuagenariæ integenes non numerantur. ego ipse inquit c religiosus auctor, testis sum, quamvis malè oculatus cum ad illud virginum collegium reviserem, amitam salutaturus quæsi ex ea quot annos in eparthenone posuisset; quadraginta, inquit; quod si suos qui oculos interrogasset, virgines viginti quinque annorum dixissent b Drex, de Jej. l. 2. c. 5. §. 5. c Drex. cit. sec

set. Catalogum bene longum idem scriptor pestexit eorum, qui ad centesimum pervixerunt. inter quos, jejuniis & vitæ abstinentia complures commemorat ethnicos philosophos. Imperatores aliosque, qui non cœlo, non animæ, non Christo, sed valetudini, sed commodo, sed longitudini vitæ jejunarunt. quid nos Formidamus exiguam famem tolerare, cui longinquitas dierum, in mensâ Domini reposita est. Quid jejunia horremus, torrente voluptatis potandi & ubertate cœlestium deliciarum saturandi?

His credo dapibus mentis oculum intentum habuerunt, huic credo cœnæ magnæ, apperitum obsonarunt, qui mori maluere, quàm jejunium infringere. Excelluit in hac parte purpuratus senator, Stanislaus Hosius, qui omnes esuriales ferias ab Ecclesiâ indictas, ne intentato quidem mortis metu quasi instantis, labefactavit: a Tridenti per ipsa ceneralia decubuit ex febris, non sine medicorum timore; itaque monuerunt, ut pullo gallinaceo reficeretur: abnuentem, ac sacri jejunii leges causantem, monitus à medicis cum adiiisset collega in Tridentina legatione Hercules Gonzaga Cardinalis, ac paulò vehementius instaret, atque illum amplissimâ, quâ tum utebatur auctoritate, illa lege solveret, subridens Hosius: volucrum ergo cadaveribus meus in hac vitæ statione animus; & non potius divino retinetur jussu? nescitis, inquit, quid morbi hujus periculum mihi adimat? divinum pro-

a P. Rho virtutum hist, pag. 799.

missum securum reddit: nec enim legem ignoratis: b honora patrem tuum, & matrem tuam, ut sis longævus super terram. in cœlo pater est, in terrâ mater est Ecclesia, parentes hos jejunio honorare hætenus non destiti, nec desinam. quid vitæ metuum? liberabit Deus datam olim fidem, & his obtemperantem; nec quidquam conjectantibus medicis, non incolamem modò, sed & longævum præstabit. vicit itaque amicorum blanditias, medicorum metum. morbi vim unico jejunii telo victor egregius. amulatus in hoc Ecclesiæ acophytos, primitias spiritus habentes, quos tantâ religione observasse jejunium scribit Chrysostomus, c ut nullis aut minis, aut suppliciis, ad vinum vel delibandum induci potuerint. quò spectat illud Nicephori: d Justiniano Imperatore cum Bizantii famæ increbuisse, & jejunii tempore carnes in foro venales proponendas promulgasset, populum mortem potius obeundam censuisse quàm quidquam de patriis moribus, & traditionibus majorum immutandum. hoc insuper addit Tertullian. Epiphani. Hieron. nonnullos solis aridis vicitasse. Recentius hoc quo finio: Joannes Avila dum contentione maximâ tota quadragesima concionaretur, e quamvis afflictâ jam valetudine, ac in senium vergente, numquam sibi passus est persuaderi, ut jejunium abrumperet: necessarium esse distitans, exemplis verba fulcire. fidendum

b Exod. 20, e Chryl. hom. 6, ad pop.

d Euseb. in hist. Eccles. lib. 5, cap. 6,

Niceph. lib. 17, hist. Escl. cap. 3

e P. Rho virt. hist. sup. cit.

Deo, qui vires possit ac vellet
 suppeditare. addidi hæc, inquit
 auctor, libentius, quod hac nostra
 ætate non sine nominis concio-
 natorum probro, passim à juve-
 nibus, ac benè valentibus, jejunia,
 foedâ quadam libertate solvan-
 tur, & priusquam suggestu de-
 scenderint, præmissæ sportulæ ex-
 spectant. expendant hi & potif-
 simum quos sermo meus spectat :
 Edones, epulones, helluones non
beatos dico, sed eos, qui esuriunt;

illos autem, qui jam splendide
 pulantur, rapiendos ad stagna ill
 sulphuris, ubi sitis ardentissim
 vel stillam unicam emendicar
 coget, nec totâ æternitate impe-
 trandam : ubi *a famem patientu*
ut canes. ubi illi, qui hîc cum A
 postolo in *b jejuniis multis*, epula
 buntur ac exultabunt in conspe-
 ctu Domini, in secula seculorum
 Amen.

a Psal: 38

i 2 Cor: 12

EMBLE

EMBLEMA XVI.

Resplenduit facies ejus sicut sol. Matth. 17.

SEMPER ET HOC VULTU. 3

DOMINICA SECUNDA QUADRAGESIMÆ.

Splendidus Solis vultus semper idem, semper sibi similis: constantis animi symbolum est. Nimbi, nives, pluviz infra feruntur, non turbant Solem.

- I. Vultus semper idem, animi sibi presentis ac constantis indicem esse, sacris ac profanis testimoniis comprobatur.
- II. Qui in adversis animo vultuque sereno inserunt & jocati sunt.

a Matth. 1:4. ep: 1.

M 5

DOMI.

DOMINICA SECUNDA QUADRAGESIMÆ

Resplenduit facies ejus sicut Sol. Matth. 17.

Magnus Præses equitum Rhodiorum Franciscus Villadumius, a serenissimum solis vultu in symbolum adlegit; cui hoc scitè subscriptis: *Ubique similis*. Professus per hunc, invicti animi constantiam, seu pax foret, seu Thraces Rhodum invadere meditentur. Seu tonet, seu fulminet: seu ningat, seu grandinet: nubes cogantur & pluat: hyems sit vel æstas, sol semper idem, *b Semper & hoc vultu*, æquè fulgido atque sereno. Sen. ep. 92. „Solis vis & lux integra est, etiam „inter opposita. quoties inter nuba luxit, non est sereno minor. „nec tardior quidem. Sic virtus „sibi eadem est: & more solis obscuri, in occulto vim suam exercent. Hoc itaq; adversus virtutem „possunt calamitates & damna & „injuriæ, quod adversus solem „potest nebula. Inter has patriæ calamitates, inter gravissima fortunarum damna, inter amicorum liberorum, conjugum quotidiana funera, inter diuturna bella ac Belgii excidium, invictum animum tenere, immotum vultum servare, omnia hæc infra se ducere, Soli se similem, semper eundem exhibere; hoc virtutis est, hoc magnanimitatis, hoc Christianæ fortitudinis. Hic vultus unus & idem index ac judex est animi sibi constantis, non alius hodie, alius cras, ut plerique mortales, de quibus Sen. „c Sic maximè

coarguitur animus imprudens, qui alius prodit atque alius (& quo turpius nihil judico) impar sibi est. Magnam rem putat unum hominem agere, præter sapientem autem nemo unum agit. Cæteri multiformes sumus, modò frugi tibi videbimur & grave, modò prodigi & vani. Mutamus subinde personam, & contrariam ei sumimus, quam exuimus.“ Quid verius? mox a Lucilium suum conversus, si eum instruit: “Hoc ergo à te exige, ut qualem institueris præstare te, talem usque ad exitum servas. De aliquo quem vidisti heri, meritò dici potest; hic quis est? tanta mutatio est.“ Si hæc in Ethnicis improbavit, quanto magis in Christianis damnandum est, quos exemplo Christi instar solis semper idem vultu decet.

§. I.

Vultus semper idem, animi sibi præsentis ac constantis index esse, sacris ac profanis testimoniis comprobatur.

Ambrosius re quàm nomine dulcior, qui mel ante habuit in ore quàm voces, sic in re nostram melleâ differit eloquentiâ: *d Vultus quidem cogitationum arbiter, & tacitus cordis interpret. Facies index plerumq; est conscientie & tacitus sermo mentis.* Ex indicibus d Amb, l. de Elia t. 10,

a P. Petrus S. Symb. Heroica p. 192, in Marti, l. 4, ep. g. 1, c Seneca ep, 120.

constat.

constat, quàm aptè horologiū in-
 tus dispositura, quàm concinnum
 ac ordinatu; ita vultus tranquil-
 lus vel perturbatus, animum rectè
 vel malè dispositum signat; ut vul-
 gari nunc parœmia jactetur: horo-
 logium istius perturbatum esse,
 dum vultum nubilum intuemur.
 Nam ut Eccl. ait: *a Cor hominis mor-
 tat faciem illius, sive in bonâ, sive in
 malâ. Quod & Ethnici observâ-
 runt. Cic. libro tertio de Oratore:
 omnis motus animi, suum quendam à
 naturâ habet vultum. Animi imago
 vultus est. Expavescit cor? in vultu
 pallor est. Tristatur? quasi nu-
 be obducitur. Irascitur? inflam-
 matur. Lætatur? exporrigitur.
 Tam varias unius vultus facies
 Bernardus aptè expressit, dicens:
 b *Facies hominis speculum est cor-
 dis.* Et Hugo Carenis:*

*Est Speculum mentis facies; oculi-
 que revelant*

*Quales sunt intus, mens animus-
 que viri.*

Hinc periti ac prudentes Physio-
 gnomi ex solo vultu, clarè homi-
 nis interni dispositionem, quasi in
 speculo, aut aquâ pellucidâ fun-
 dum contemplantur. Proverb. 27.
*Quomodo in aquis resplendent vultus
 prospicientium, sic corda hominum
 manifesta sunt prudentibus.* Id est,
 sicut in puro fonte se quis intue-
 tur; ita vir prudens ex facie homi-
 nis, animum dignoscit. Etenim cui
 semper idem vultus inter prospera
 & adversa; huic etiam animus sibi
 constet, necesse est. Talis etiam in-
 ter Ethnicos fuit Socrates, de quo
 Sen. *c* Si exemplum desideratis

perajactatum; invictum tamen
 & paupertate, quam gravio-
 rem illi domestica onera faciebant; &
 laboribus quos militates quoq;
 pertulit, & quibus ille domi ex-
 ercitus. Sive uxorem ejus spectes
 moribus feram, linguâ petulan-
 tem; sive liberos indociles, & ma-
 tri, quàm patri similiores. Sic ferè
 in bello fuit aut in tyrannide, aut
 in libertate bellis ac tyrannis
 sæviore. Viginti & septem annis
 pugnatum est: post finita arma,
 triginta tyrannis noxa dedita
 est civitas; ex quibus pleriq; ini-
 mici erant. post hæc carcer & ve-
 nenum. Hæc usq; eò animum So-
 cratis non moverunt, ut ne vultu
 quidem moverint. *Non hila-
 riorum quisquam, non tristiorum So-
 cratem vidit. Equalis fuit in tantâ
 inæqualitate fortuna.* Et consolati-
 one ad Helviam cap. 13. *Socratem
 eodem vultu quo aliquando solus
 triginta tyrannes in ordinem reda-
 gerat, & carcerem intravit, ignomi-
 niam ipsi loco detracturus. Socrates
 eodem vultu paupertatem extre-
 mam, uxorem pervicacem, libe-
 ros discoloros sustinuit: Socrates
 eodem vultu in pace, in bello, in
 triumpho, in carcere: in prosperis,
 in adversis; in vitâ, in morte
 dñe vultum quidem moris. V. s. al-
 terum exemplum? accipe hunc M.
 Catonem recentiorum; cum quo
 infestis fortuna egit, & pertinaci-
 us: cujus ubi varias, quibus
 conflictatus est, calamitates enar-
 ravit; subjungit: *Nemo mutatum
 Catonem, tuus mutata Republicâ
 vidit: eundem se in omni statu præ-
 stitit, semper idem existit.**

Quid ad hæc nos Christiani,
 qui gratiâ adjuti & fide instruti,

a Eccl. 13
 b S. Bern. de modo bene vivendi
 c. 6.
 c Seneca epist. 104

d Seneca ep. 104

fortia pati non Romanum dumtaxat; sed veriùs Christianum esse novimus? Beatus Petrus Damianus sermone primo de Exaltatione crucis ingeniosè observat, quòd facies Christi nocte illà supremà fuerit sputis obducta, *a* & quasi absconditus vultus ejus: idque ait mitissimum Dominum pertulisse *ut facies tua illuminaretur, illuminata confirmaretur & diceretur de te: b* Vultus ejus non sunt amplius in diversa mutati.

Enimverò vultus serenitatem tot invicti Martyres ab hoc sole traxerunt. Hinc ille belluarum ritus minimè expavescens Ignatius nudo pectore & exporrectà fronte caveam ingressus, exclamat: „c Utinam fruar bestiis, quas & oro mihi veloces esse ad interitum. Quòd si venire noluerint, ego vim faciam, ego me urgebo ut devorer. Felicianus acceptà jam capitali sententià ore renidenti adjecit illud: *O quàm jucundos dies annuncias, octoginta jam annis expectatos.* Ita Sanctus Victor, re & nomine laureà dignus, cum à tortore qui nervos equuleo laxarat, tenerioribus naturæ partibus fervens oleum infunderetur, tranquillo animo, vultuque sereno, hoc in tyrannum jactavit: *O quàm suave est hoc, sicut aqua sitibundo.* Verissimè de ejusmodi Christi Athletis Patriarcha Venetus pronuntiavit: *d Perfectæ charitatis argumentum est notissimum, in adversis fiduciam non amittere: & virtutes uniformiter semper operari; atque sub Dei disciplinà eodem animo eodemque vultu perseverare.*

a Isa 53 b 1 Reg 1

c Hieronymus de Script: Eccl

d Laur. Iust. discip. & perfect. ad Marc. 6, 18

Narrat Cassianus, e hominem Alexandrinum jam gradævum ab idololatriis velut agnum à lupis cinctum. Omnium una mens erat, mille injuriis laceffere; tandem unus per ludibrium quasi vit: equænam miracula ipsius Christus, quem tantopere deprædicabat, designasset? Cui sedatè tenex: hoc, inquit, miraculi patravit, quòd ego injurias & tormenta, quibus me excarnificatis, invictò animo tolerem, nec frontis perdam serenitatem. Nimirum prisca redeunt miracula; rubus quem Moyses vidit, ardebat; sed non deflagrabit. Tres pueri in flammis ridebant, ludebant, canebant. Alios illustres heroes in theatrum adducit R. P. Jac. Lobbetius, f vir mente & manu ex politus, è quo varia hic transfuli, ut facilius & majori cum fructu per sacros Ecclesiastes in Auditorum animos influeret.

Quod si olim divinè S. Dionysius observavit: *g proprium esse Dei eodem modo se habere,* quis non virum divinum Turonensem Præfulem duxerit; qui per omnem vitam à Severo Sulpitio nunquam iratus, nunquam mortuus est visus, *h* sed pacatus semper, sibiq; similis. Coelestium quodam modo lætitiâ vultu præferens, extra naturâ hominis videbatur. Quid? nullo metu mortis concussus, nullis injuriis aut calumniis commoveri, inter mortis & vitæ confinia constantem vultû tenere: nâ humano quid altius hoc sapit Sublimioris doctrinæ Magister omnes adversitatis nubes ac procellas v.

e Cal 1. 12. c. 13

f Job. de fortit Christi c. 2. §. 10

g Dionys. c. 9. de div. nomia,

h S. Sev. Sulp. Diab. 1,

rum constantem infra se ducere; nec magis animum quam solem nubila infestare affirmavit: *a accidunt* (inquit) *animo saluâ serenitate.* Elzearius Comes mari se commiserat Neapoli cum familiâ totâ Provinciam repetiturus. Dum vela facit, infremit mare, franguntur arbores, rumpuntur funes, excutiuntur gubernacula, deseruntur remi: clamoribus ac ululatibus omnia complentur; oculis mors præsentissima obversatur. Qui in navi erant, spirare tantam, sperare nihil. Certè vultu omnes iam umbræ & manes erant: Solus Elzearius positâ formidine sibi constabat; *eadem illi serenitas, idem oris color eadem mentis malacia,* Deum precibus fatigans. Interim venti posuere, maris ita detumuit, vox & sensus metu exanimatis redit. Tandem subductâ in portum navi; nonnullos è suis graviter incusavit Elzearius, de nimio mortis horrore, ac exiguâ in Deum fiducia. Seorsim autem ille à Daphinâ Coniuge rogatus: an ipse solus in præsentis periculo homo esse desisset, respondit: Totum me divinæ voluntati tradidi; paratus etiam si salvus omnibus solus hauriter fluctibus. In quo illud sapientissimi Regis oraculum comprobatum vides: *b Non contristabit iustum quidquid ei acciderit:* Hugo acutè illud expendens a t: *Sicut accidens est auctore Philosopho, quod adest & abest præter subjecti corruptionem; ita præsens & bulatio & ærumna adest & abest præter iusti contristationem & conturbationem.* Quid? quod iactura filiorum, fortunatum, quas plerimè

a S. Aug. l. 9 de civ c. 4. c. Prov 12

que substantiam suam appellant, viro forti citra mutationem accidat. Testis Alphonus Cartheis Dux fortissimus, quem Mauri obfederant: *c* interca filius qui eî erat unicus, dum fortè imprudens & incautus elabitur, hostiumque agros pererrat, in eorum manus incidit. Hic exultare Mauri, jamque de Cartheia actum credere: captivum adolescentem bellico plausu ac clamore circum moenia ducunt, patri ostentant, minanturque ni urbem dedat, acturos se in nati viscera ferrum. Quid hic agat Alphonus? patrem exiit & Ducem induit, & velut nihil ad se filius spectaret, immoto vultu Mauros despectans, gladium ex arce illis projecit; inde suos revisit, *potuitque parata accumbere mensa.* Hæc Ducis constantia primo Mauros attonitos habuit, ac dein irâ ac furore præcipientes in miseri adolescentis necem egit. Itæ coelo barbarorum clamor, & civium & moenibus comploratio ad hæc excitus Gubernator, ubi filium trucidatum conspexit, ac si nihil sibi accidisset, cives increpans,

— *Hoc, erat, inquit,*

Quod veluti captâ comploravisset in urbe?

Vosque puerque meus casu pendisset ab uno?

Illum ego nutribam Patria, jam reddidi & urbi

Dixit, & extemplo ad convivium nota recessit.

O ingens anima! O fato insuperabile peccus!

Stupet Zeno Veronensis in eo Abrahami constantiam, & quod

c Lobbet de Corti Chr. C. 2. S. II.

d Zeno Veron. serm. I de Abraham

eadem

eodem vultu & filium & arietem
 immolasset: *a filio ad agnum trans-*
tulit dexteram semper latus & gau-
dens. Nec mutatus est vultus ejus
cum esset victima commutata. Hanc
 utinam animi fortitudinem in
 naturali morte filiorum patres &
 potissimum matres induerent!
 non in foemineos ululatus pro-
 rumperent, non crines vellere-
 rent, non unguibus ore laniarent,
 non miseris sese inferias orco immo-
 larent. Constantiam prisci pin-
 gebant in rupe stantem, allisis
 maris fluctibus, cum inscriptione:
eadem dum semper. Dei mater
 stat in rupe, dolorum fluctibus
 undique illidentibus: sed illa ve-
 re dixerit: *eadem sum semper.* Fi-
 lius meus ut latro comprehenditur:
 Annæ, Caiphæ, Pilato, He-
 rodi sistitur, cæditur, luditur, ut
 mortis reus damnatur: *eadem sum*
semper. Flagellis discerpitur, spi-
 nis redimitur, Barabbæ postponi-
 tur, cruci affigitur: *eadem sum*
semper. Verè constans semper, &
 virtutis invictæ stabat. Quàm nos
 aliter Christiani! quos ventus le-
 nis dejicit, quos acerbius verbum
 turbat, quos obliquus oculus af-
 fligit, quos quævis injuriola læ-
 dit, quos paulò operosior labor
 enervat, quos quaecumque ræ-
 diolum humi affigit, quos omnis
 tristior eventus excruciat. En do-
 mini matrem sub cruce filii in
 Golgothæ monte, quasi in rupe
 stantem. Stabat cum orbis pene-
 torus rueret. O qualis mater!
 qualis virago! liceat hinc quærere
 & piè queri: quomodo potuisti
 ô Mater spectare tam infanda?
 num oculi tui ardentiores sunt
 quàm solis: hic oculos sibi ipse
 volavit, ne cogeret sui domini

tam diros cruciatus aspiceret: &
 status orbi se imparem tam co-
 deli spectaculo. Et tu ô Mater ap-
 ris tuos oculos, cum suos filius
 morte claudit, quibus cum qua-
 doque in cunis vagientem, ubi
 sugentem suavissimè conspexi-
semper eadè. A te suxit, quod me-
 lissuo ore refudit Bern. *a* O Mari-
 (tibi enim hæc laus propriissimè
 convenit) "inter adversa & pro-
 pera mutabilium temporum, te-
 nens quandam æternitatis ima-
 ginem; utique hanc inviolabilè,
 & inconcussam constantis animi
 æqualitatem, benedicens domi-
 num in omni tempore. *Uti ruperet*
in medio mari, in motu immota
manet.

Tales erant duo illi fratres mo-
 nachii, *b* in vitis Patrum commen-
 dati; pariter in cellâ commorante
 quorum humilitatem & patientiam
 multi etiam è Priscis & Ascetis co-
 laudabant. Audiens verò quidam
 sanctus vir, voluit periculum face-
 re, si veram perfectamque animi
 constantiam haberent: venit ergo
 ad visitandum eos, cumque illorum
 magno cum gaudio accepissent &
 de more complexissent orationes &
 psalmodiam, egressus foris cellu-
 lam vidit parvum hortum, ubi sibi
 olera faciebant: apprehensosque
 baculo, cum toto impetu cepit
 omnia olera cadendo confringe-
 re. Ita ut nihil aut parum rema-
 neret. Videntes autem suprâ di-
 cti fratres, nihil penitus dixerunt,
sed nec vultum tristem, aut turbatum
habentes. Et rursus ingressi
 cellulam, vespertinas orationes
 complentes, adorantes cum dix-
 erunt: si præcipis domine, ibimus

a S Bern serm 21. in caut.

b Rufin. l. 3 n. 23 *c* Roswerd. p. 500

ut cum qui remansit caulem co-
quentes, gustemus, quia jam hora
est ut cibum sumamus: tunc seni-
or adoravit illos dicens; gratias a-
go Deo meo, quia video Spiritum
Sanctum & spiritum fortitudinis,
humilitatis, patientiæ requiescere
in vobis. His minimè concedit
Abbas ille David, de quo Theo-
doretus scribit: *a* cum per qua-
draginta annos in Monasterio
præfuisse quinquaginta & cen-
tum Monachis; atque ibidem loci
cum innumera essent, quæ sto-
machum movere possent, tamen
absque ullâ vel levissimâ animi
commotione, omni hoc tempore
vixisse, *b* & mansisse immobilem,
tanquam incorporeum sine ullâ vul-
tus mutatione. Hoc Solis habuit,
sed non solus, quod vultu semper
eodem; nam & de Patriarchâ nô-
stro Ignatio legimus, ubi à profa-
nâ ad sacram militiam se tran-
stulit: quod *c* vultus illius non
sunt amplius in diversa mutati, sed
in nubem semper solem referre
viderent. Præterquam enim
quod faciem cœlesti luce (super
solarem) radiantem S. Philippus
Nerius aliique conspexerint, *d*
addit Congregatio Cardinalium
in actis canonizationis virtutes
Ignatii expendens: *e* ex his orie-
batur illud gaudium spirituale, quo
hic servus Dei planè repletus ac re-
servatus erat: illa serenitas, quam
semper in vultu præ se ferebat.
Parenti similis filius ut Turfeli-
ni de Xaverio evincit testimo-
nium: *f* omnes animi motus, inquit,
domitos, compressosque in sua ditione

a Theodoret relig. hist. c. 4

b Lancicius in opusculo Spirit. p. 273

c 1 Reg. 1 d Brev. Rom. 21 Julii

e Lauc. opuscul. spir. pag. 281

f Turfeli. l. 6. s. 2 in vita.

ac potestate habuit. Hinc illa perpe-
tua mentis tranquillitas & idem
semper vultus. At ne homines
sæculares, viri principes hæc sibi
minimè dicta aut ment, Monar-
chas in exemplum adduco. *g* Cap-
tus ad Ticinum Franciscus I.
Galliarum Rex, Capiens comiter
exceptus, cœnavit, disseruit,
risis, omnem fortunæ injuriam
immoto vultu reverberavit, &
lachrymas hostibus excussit, quæ
suas tenuit. Carolus V. cum in
Africano bello laceram classem
videret, atrocissimâ omnium
tempestate, alios mergi, alios tra-
cidari, conjuratis in unum caput
cœlo, terrâ, mari, barbaris, tot
spes accisas tranquillo animo &
serenâ fronte spectavit, omniaque
inconcussus vidit circa se concu-
ti. Sic constantis est pectoris suæ
insultare fortunæ, rerum huma-
narum aleam nosse, sperare pau-
ca, ferre omnia, pati naturam, &
Deum quæcumque duxerit sine
murmure comitari.

g Cassin. de regno Dei disert. 40

§. II.

*Qui in adversis animo vultu-
que sereno laeserint, & jocati
sunt.*

Ingens animi robor, excelsæ
mentis indolem ostentarunt,
qui ad injurias, tormenta, atque
immanes cruciatus, non modò
impallescere, contremiscere,
concidere, sed ludere, joculari,
sales ac facetias spargere, canere,
exultare, tripudiarè visi sunt.

Invictum animum Catonis col-
laudat Seneca epist. 104. eodem, in-
quit, quo repulsus est die in comitio,
pila iussit. An & vobis liberet post
repulsam

repulsi in aula, in consilio, in curia, ludere ac jocari? an non cum Amiano in furias agi, domum totam perturbare deprehenderemini? Certè Anacharsis se follem aut pilam, quâ tyranno ludum faceret, jactabat: hunc porrò dum Nicocreon Cypri tyrannus in grandi mortario jacentem, pistillo ferreo contrudi jussisset; sic inter verbera jocari libuit: *tunde tunde Anacharsi follem; Anacharsum non tundis.* Cumque ei minaretur Nicocreon, linguam quoque imis radicibus evellendam: mox illam Philosophus præmordit, & in regium os cruentam evomuit. Alacriori animo & verius Christianus usurparit: *tunde tunde, de corporis exuviis dumtaxat agitur.* Hic multum terris jactatus & alto illud liberius jactet: *Deus nos ut pilas habet.* Seleuciensis Antistes quo ex Ethnicorum tenebris faceret lumē splendescere, egregium de legendis gentiliū libris præncipium constripuit, ubi inter cætera commemorat: „a homo quidam in foro Periclem probris omnibus incessabat; is autem minimè curare visus, toto fere die sustinuit. Deinde vesperi jam discedentem cum lumine comitatus est. Rursus quidam Euclidi Megarensi, animo concitatus mortem se juravit illaturum; ille verò contra se patienter laturum juravit, placatumq; & ei quamvis infesto se conciliatum iri. Quamobrem, inquit, valde quidem ad nos exciandos refert, ut talia virorum iram cohibentium exempla, nostram habeant memoriam. Et post pauca subiungit. Rursus ad exem-

pla laudabilia redeamus: quidam vehementi impetu Socratis facie cecidit. Hic autem minimè commotus, furentem debacchari, & iram satiare permisit: ex quo cum totū ex plagis tumidum ac contusum reddidit. Ubi verò ille cadendo destitit, nihil aliud Socrates fecisse dicitur, quàm frontem propriam, veluti statuae cuidam, Auctoris nomen insculpisse: ille faciebat. “ Nec minus festivum illud quod Xantippæ uxori, contumacis ac procacis linguæ, objecit hæc non rarò mensam Socratis, a discipulos differentis, evertit; jurgis ac injuriis assiduo hominem infestabat; post graves calumnias cum nil proficeret, domum contendit & è fenestra in Socratem vas aquæ effudit; ad quæ placidus Philosophus: *sciebam post tonitruum pluviam secuturam.* b Idem colapho percussus, id solum reposuit: *molle est quod nescirent homines quando cum galeâ in publicum prodendum sit.* Ex quibus omnibus merito concludit Basilius Magnus c talibus instructis exemplis, hoc arduum patientiæ (& Christiani constantiæ) præceptum servare posse non omnino diffidat. Etenim si isti ethnici in profundâ nocte gentilitatis, hominem decere viderint, quid Christianum in altâ luce fidei, in gratiæ lumine, quo omnino se Apostolus præstare posse jactabat facere convenit? Quid hac instructi fecerint attendite.

d Richardus Vitus cum à variis in carcere rabulis hæresi infectis circumfunderetur; ac triobolatis è propina Ministellus vo-

b Seneca l. 3. de ira. n. 105.

c Basili. cit. d. P. Rho. variæ vistorum hist. l. 7. c. 13. §. 4.

d S. Bas. hom. 24. de legend. lib.

feraretur sine fine, uni Petro à Christo datas claves, & se claves habere; ineptissimè furentem, diu toleratum Vitus tandem comescuit, subridendo dicens: *neve ego negaverim claves tibi concretas; sed Petro quidem cœli, tibi vero cella vinaria, ut lingua sonat. & nasus rubicundus indicat.* Nec minus amœnè in exquisitis tormentis lusit P. Joannes Benedictus a qui cum ferreis è manicis, culcis intus obarmatis in Anglia (Martyrum palæstra) crudeli tormento sublimis penderet, ausus est ministrum egregiè impuens, eum ad disputandum provocare: Tum Benedictus leni voce ad carnificem: *age, inquit, minime istum sublimem rape; ut morum tanta est disputandi mecum bido, disputantium more paribus abselliis decertemus.*

Sed unus instar omnium in hoc genere excellunt Thomas Morus, b quem ut Carolus V. Imp. apite minutum audit: caput universi regni cecidisse affirmat. Hic amplissimo Cancellarii munere privatus, rectà ad templum perrexit, ubi uxor de more desperis intererat. quibus peractis non famulum ut solebat submittebat, sed ipse uxorem convenit dicens: *Dominus Cancellarius abiit, num sequi lubet? quæ cum illum ipsum proferentem audiret, jorum ducebat.* At ille rursus: *Dominus Cancellarius decessit, & non est hic amplius.* Qua fronte vos è gradu dejecti, officio semoti, comœdia exclusi ad vestros revistis? sed pergo: Volsæus Cardi-

nalis totius præses senatus, ubi iniquas suas propositiones à Moro constanter & nervosè refutari indignè tulit: eundem soluto conventu, sic sarcasticè perstrinxit: *utinam More cum præconem te in nuperis hæc Comitibus exhibuisti, ad portas Romanas amandatus fuisses.* Ad quem placidissimè Morus: *Illustrissime Domine & ego illud quàm maximè optassem: vidissem enis urbem præclaram, de qua multa audiivi nec hæcenus vidi.* Atque ut consimilem per omnia totius vitæ telam deducamus: paulò antequam ad necem raperetur, dum Rex per suos urgeret, ut novellas nuptias, posita tandem pervicacia approbare vellet, subiecit: *se sententiam mutasse, ea fama vagatur, Rex attonitus, chirographo dicta firmari jubet; tum subridens Morus: atqui scire vos velim me antea statuisse barbaram raso mento ponere; sed modò mutasse sententiam, ut barba eandem cum capite fortunam jubeat, carnificum securi una deputanda.* Sic tranquillo animo, vel joco, morris metus detonabat.

Locum supplicii conscensurus, manum sibi à quodam porrigi petiit dicens: *jura me ut conscendam, in descensu nemini molestus ero.* Tum orbi spectandus carnifici de more veniam postulanti osculum porrexit & Angelotum aureum dedit, addiditque: *tu mihi hodie majus beneficium præstiteris, quàm mortalium quisquam aut contulit aut conferre poterit, illud unum indoleo, cervicem tibi tam brevem ac contractam præsciendendam, ut metuaris ne possis commodè & salvo honore tuo expedire.* Ad hæc libet cum Romano philosopho

a Ibid. nostra §.4.

b P. Rho cit. §.3. Stapleton. in vita.

Philosopho exclamare : *a* & nos vincamus aliqui : d: simus inter exempla ; quare deficiamus ? si non in catastra ridere, in equuleo gestire, in rota ludere est animus ; at saltem vel puncturam acus, scintilla adustionem, dentis dolorem, nervi contractionem, podagræ, chiragræ, colicæ mala æquo animo, & si non ridenti, renidenti ore tolere-mus. & nos aliquid vincamus : simus inter exempla.

Moro per omnia similia Joannes Fischerus Episcopus Rossensis *b* ad quem dum Paulus III. A. 1535. in carcere existentem, galero purpureum misisset, subjecit Henricus : galero Papa ut voluerit Fischerum donet, ego interim effecero brevi, ut caput quo illum gerat, non habeat. quo dicto adeo Rossensis non commotus est, ut è judicio quo de capite ejus actum, in carcerem dedectus, gratias egerit stipatoribus, qui sui causa tantum molestiæ subirent, nec haberet quod donaret. Interim increbuerat stato die Fischerum moriturum, quo dum nihil edulii cocus apparasset, à Rossensi rogatus, ut quid mensam sub tempus prandii non instruxisset ? atque is respondisset putare se illum diem Reverendissimo fatalem fore. *jussit in omnem eventum semper cibos pararet : quod si ante prandium mori contingeret, cocum convivam fore. Ceterum scias, inquit, quod cibum pridie mortis tanto appetitu sumpturus sim, quam si in annum victurus.* Edmundus Walsinghamius turri præfectus, acceptis noctu litteris, eum sub quintam matutinam accessit, & quâ poterat dexteri-

tate, Regis mandatum, ut eo moreretur, ipsi aperuit : Rossensis lato animo gratias agens, quæ fuit qua hora executio fieri deberet, cumque in respondisset, nonam moriendum esse : *finatitur, inquit, cum non sit nisi quæ, & hæc nocte non bene dormi ver adhuc unam alteramque horam te quiescere.* Atque ut Petro ad supplicium producendo, in carcere altum dormienti similem sciro per duas horas securè somnare cepit, tum famulo ad se accit exutus cilicio, optimis vestibus indui voluit : quia hic dies, inquit, mihi nuptialis est. atque ubi forbitiunculam ante mortem sumpisset, arrepto novi testamenti codice, ad locum supplicii perrexit : quo dum pervenit, baculum abiecit, dicens : *jam requum itineris pedes conficiam.* In fatali pegmate ut stetit, oculis cœlum sublatis, librum aperit in illud Joannis 17. incidit : *hæc est vita æterna, ut cognoscant te solum verum Deum, & quem misisti Iesum Christum. Ego te clarifica super terram, opus consummavi.* hunc locis codicem clausit, atque omnibus manifestum foret, quæ lato ac exul:abundò animo mortem oppeteret, in genua provelutus, festivum illum Ecclesiæ cautum *Te Deum* laudamus pronuntiavit.

Horum cuique congruit propheticum oraculum : *c dedit cæmina in nocte.* nam ut rectè Gregorius : *d carmen in nocte, est laetitia in tribulatione.*

Marcus & Marcellianus fratres, gente Romani, religionæ Christiani, à Duce Fabiano gran-

a Seneca ep. 98. *b* In vita.

c Job 35. *d* Greg. I, 26. mor. c. 12. dicitur

bus clavis ad stipitem sunt affixi. *a* Hos inter tormenta iudex locutus, resipiscite miseri ajeat, & vosmet his cruciatibus abducite; ad quem illi constantissime responderunt: *haec quale-
umque supplicium, nobis est lautissimum convivium, jucundum numquam epulati sumus; nunc in amore Domini Jesu fixi esse coepimus.* diem unum noctemque in tormentis perdurarunt, & *veluti non in cruce, sed in oedeo essent, hilares cantarunt.* demum jaculis confixi, sagitta ocyus in caelum evolarunt. in supplicio generosi pueros quasi in lautissimo convivio suavissime modulati sunt. Tiburtus ardentis prunas ut rosas calavit: *b* Agnes tredecennis virgula ad supplicii locum, velut iuxta ad thalamum, laeta successit, gradu festina & saltabunda processit. quod dum e cella sua, croque silentio contempletur Bernardus, mellis favos ex leonum rictibus legendos proponit: *c* *at, inquit, c Martyr tripudians ac triumphans, toto licet lacero corpore, sic facit hoc super sed amov. ut carnifici & ipsi morti insultet.*

Horum nos animos amulemur, illorum nobis immotum mentis ad vultus constantiam ardentem efflagitemus, eorum in adversis laetitiam & exultationem

deposcamus, ut & à nobis audiat, *d carmen id nocte, id est, laetitia, in tribulatione. laetitia in quavis corporis infirmitate. laetitia in fortunarum, amicorum, liberorum jactura. laetitia in quavis animi afflictione & pressura. Sirenes huc nos cantu suo invitant, quae, ut Ludovicus Vives *e* observat, tempestatibus jactatae suaviter canere, & inter immanes fluctus, dulces voces resonare; contra vero lamentari caelo sereno, ac conqueri mari quieto consuevere; quod auræ vicissitudinem, ac imminentes turbines soleant praesagire. Haud aliter dum hic rerum mundanarum fluctibus jactamur, laudes Deo concinamus, & portum aeternae beatitudinis prospiciamus. Laudem haud dubie nobili genere natus adolescens ille meruit, *f* cui dum putridum crus amputandum & candenti ferro adurendum esset, noluit ligari; sed serena fronte testudinem suam posulavit. atque ita fides tetigit, & dextere modulatus est, ut ne minimum falsum tonum ediderit. Hunc certe innumeri gloriosi Christi pugiles imitati sunt, qui in catastro, in equileo, in rotâ, in rogo suavissime modulati sunt, de quibus Tertullianus: *nil crus sentit in nervo, dum animus in caelo est.**

a Drexel. to: I. pag: 808

b Brev. Rom: II Aug. Augr I I de Virg.

c Bern. serm. 61. in cant.

d Job 35

e Lud. Vives l: 12. de civit. Dei s: 20
f l'Ance inconscience du monde.

EMBLEMA XVII.
Ingressi habitant ibi. Luc. II.

ASSUESCERE MULTUM EST. 2
 DOMINICA TERTIA QUADRAGESIMÆ.

Tartarei hostes, infesti hospites, ubi semel animum occupâunt, jamque *ingressi habitant ibi*, difficulter statione cedunt: ita vitia ubi per actus frequentatos in consuetudinem abiêre, & quasi sedem fixêre, non facilè deturbantur.

- §. I. *Quid Consuetudo, & quomodo acquiratur.*
- §. II. *Consuetudo altera natura, quàm difficulter exiit.*
- §. III. *Consuetudo non imminuit peccatum.*
- §. IV. *Remedia extirpandi pravos habitus, & consuetudinem peccandi.*

• Virg 2 G'org.

DOMI

Ingressi habitant ibi. Luc. 11.

MYSTIRIO non caruit, quod referente S. Marco, accepimus, Energumenum cum à discipulis rari non posset, ad Christum ductum fuisse: "a & statim spiritus conturbavit illum, & elisus in terram volutabatur spumans, & interrogavit patrem ejus, quantum temporis est, ex quo hoc accidit? at ille ait, ab infantia. Jesus verò comminatus est spiritui immundo, dicens illi: Urde & mute spiritus, ego præcipio tibi, exi ab eo, & factus est quasi mortuus &c. postea discipuli ejus secreto interrogabant eum, quare nos non potuimus ejicere eum? causam nostis? b *ia ab infantia ei hoc accidit.* hoc monium, quod tamdiu illic habitavit, difficulter expellitur. hinc posite Chryl. non dubitavit ne tartareum hospitem conferre, quæ uno in loco multum temporis commorata est. quemmodum in canibus fieri quotidiana experientia comprobavit, ubi ubi ædes quasdam sapius frequentarunt, & diutius incoerunt, per sylvas & flumina, in teras urbes, facile 20. distitas vicis exportati, aut abducti, ad forum & ædes antiquas postliminio revertuntur. id ipsum in æfimo symbolo videre est, pambes aut columbas, illud ubi cluse primum ovo, ubi pipire, tumescere & evolare, aut etiam aliunde. pellectæ, sensum a

a Marci 9. b V. Busasi pararium tit. consuetudo.

volando & revolando, consuescere cœperunt, columbare repetere, c *solitoque revivere nidos;* adeò ut certo experimento compertum sit, columbam Antverpiâ Lovanium exportatam, & urbem, & lares, & socias, & columbare recto itinere repetiisse, usque adeò d *affuescere multum est.* Hoc enim verò in anima efficere solet consuetudo peccandi, in quam dum toties tartareæ harpyjæ advolant, quoties lethali noxâ eis aditus patescit, fit ut tandem inveterato jam habitu, illic sedes figant, & consuetudine longa, jam ut domesticæ ac familiares *habitant ibi.*

c Virg. lib. 1 Georg. d 2 Georg.

§. I.

Quid consuetudo, & quomodo acquiratur.

Consuetudo seu habitus, est qualitas reddens facilitatē operandi: qui habitus per actu frequentatos acquiritur: *virtutei,* inquit Bern. "e non natura sed usus facit, fitque, *ut ait Arist. flu-* cut ædificando ædificatores, cytharizando cytharœdi efficiuntur, ita quoque justa agendo justis, temperantia temperantes, fortia fortes evadimus. *quò spectat illud Seneca: g non* dat natura virtutem; ars est, bonum fieri; virtus non contingit animo, nisi instituto & edocto, & ad summum assidua"

e Bern 1 de consid c: 11 f Arist 2. ethle g Seneca ep. 90

„exercitatione perducto omnis
 „habitus & facultas ait Epistetus,
 „assiduis actionibus cōservatur &
 „crescit. Ita per frequētes actus, &
 „acquiruntur & cōservantur artes
 omnes, legendi, scribendi, pingendi,
 „canendi, imo & loquendi: in-
 „fantes enim nutrices aut matres
 fari docent, easdem voces iden-
 „tidem incuicando, eo fructu ut
 „postea eis difficilior sit tacere
 quàm loqui. Nostro ævo ille In-
 „dicæ terror Mogor, a curiositate
 ductus, quâ linguâ homo utere-
 „tur à nemine edocuit, in loca in-
 „accessa pueros abdidit, ut exspe-
 „ctaret crescentem loquentiam;
 sed tandem non Cicerones, &
 „Demosthenes, aut si mavis hal-
 „butientes Rabinulos, sed multos
 pisces deprehendi. Habitus om-
 „nes, qui ab actibus, & frequen-
 „ti assuetudine relictis, artes pe-
 „pererunt. Scitè Chryf. „b videns,
 „quis non admiretur, gladios al-
 „ternatim in aërem jaculantes, &
 „omnes rursus per manubriū ca-
 „pientes? vel quid de illis quispi-
 „am dicet viris, qui trabem in
 „fronte gestantes, velut arborem
 „in terrâ radicatam, sic immotam
 „cōservant? alter rursus supra fu-
 „nem angustissimum, cum tanta
 „ambulat securitate, quasi in cam-
 „po decurreret & hæc quæ cogi-
 „tatu impossibilia esse videntur,
 „facta sunt arte possibilia. Quin &
 „ipsa bruta longo usu, & assuetudi-
 „ne, humanas voces, & artes imi-
 „tantur: ex quo, inquit, Pierius c
 „credere possumus simiam olim la-
 „trunculis ludere didicisse. Picas,
 „corvos, psittacos, aliasq; vocales

a Brixel, Phaëton, de vitæ lingue
 cap. 31. §. 1

b Chryf ho. 19. ad pop. Antiochæ.

c Pierius lib. 6. histog. cap. 6.

aves, humanas voces edocuit, plu-
 „ribus testatur Nierenb. in histori-
 „naturæ. d Stupendum magis bo-
 „eloquentem reperiri, ut C. Volum-
 „nius, & Servius Sulpitius Confu-
 „les notarunt. alium fuisse, qui tu-
 „tum symbolum Apostolorum ar-
 „ticultatè recitabat. Hæc qui pro-
 „digio adscribere voluerit, audia-
 „non minùs portentosa, & ab usu
 „& exercitatione profecta: Alia-
 „nus oculatus testis ait: e vidi eg-
 „ipse elephantem, in tabula littera
 „Romanas promiscue scribentem re-
 „dè. Addit Plinius non mendax
 „quendam Græcâs literas pingere
 „didicisse, eaque linguâ scripsisse
 „ipse ego hæc scripsi, & spolia Celtica
 „dicavi. Quantum verò vel in
 „pueris imbuendis, disciplina &
 „exercitatio conferat, ex ipsius ele-
 „phantis pergo demonstrare: Romæ
 „Germanicus ludos dedit Ti-
 „berio: f duodecim Elephanti
 „theatrum inducti sunt, histrio-
 „nias vestes induti. ac primum ad
 „vocem Magistris dividebantur in
 „diversas circi partes, inter eun-
 „dum saltatorio gressu inundan-
 „tes, iterumque ad ejusdem vo-
 „cem accedebant: flores sparge-
 „bant, & corollas; ad cantum,
 „terram pedibus numerosè pulsa-
 „bant, & omnia præstabant, quæ
 „peritissimi ludorum. tum docti
 „mensæ accumbere, potum cibum-
 „que sumere, humanum in mo-
 „rem; lecti erant humiliter infra-
 „ti purpurâ, & auleis; mensæ va-
 „rio & dapili ferulo instructæ,
 „pane, carne, fructibus: pocula
 „aurea, argentea. ecce ingressi
 „duodecim elephantem, sex mares,
 „totidem foemina; illi togati, hæ

d Nierenb hist. nat l. 3 cap 20

e Nierenb. cit l. 3 cap 13 f Idem o 13

f Olsæ.

latæ, decorè & verecundè in
 is se reclinant, accumbunt :
 a signè dato, in mensam pro-
 icides pro manibus exten-
 ut, summâ modestiâ cibos can-
 ant, delibant. non voracitas
 in iis, non aviditas; cùm bi-
 idum, pateram pueri porrige-
 it, quam promuscide genialiter
 riebant, & reliquiis vini cir-
 stantes aspergebant, velut cot-
 am facientes. ita immanes &
 ormes belluas, rectè agendi ha-
 us, longa assuetudine, consecu-
 eventus ostendit. Denique ut
 quando à brutis ad homines
 sciamus: nugas putabat Roma,
 de elephantis jactabantur,
 nec tandem credidit, & vidit
 ora relatis. *a vidit bestiam &
 anem & sunambulam.*

Quare ut bruta & homines ar-
 ita ab his vitia & virtutes ac-
 untur, quæ per frequentio-
 ctus, sui tenacem habitum, &
 suetudinem relinquunt, po-
 miam si à teneris exerceantur,
 a illud Poëtæ :

*Ars fit, ubi à teneris crimen
 condiscitur annis.*

d confirmat Hier. epist. 7. ad
 am, de institutione filix: ,, c
 overbium est, adolescens jux-
 viam suam ambulans, etiam
 m senuerit, non recedet ab
 : difficulter enim eraditur,
 od rudes anni perbiberunt &
 x addit: Græca narrat histo-
 a, Alexandrum in moribus,
 in incessu, Leonidis pædago-
 sui non potuisse carere vitiis,
 nibus adhuc parvulus fuit im-
 itus. *ita fit:*

V. Nierenb 1:1. cap. 16
 Cvid de arte.
 Prov 22

*d Quo semel est imbuta recens
 servabit odorem testa diu.*
 vel ut alius: quod nova testa capit,
 inveterata sapit. Complures cer-
 tē reperire est, qui assueti men-
 daciis, juramentis, turpiloquio,
 ebrietati, libidini, si rogentur
 quantum temporis, ex quo eis
 hoc accidit? audiemus *ab infan-
 tia.* quid mirum est, confessa-
 rios, concionatores, moderato-
 res, viros Apostolicos non posse
 hanc consuetudinem tollere, o-
 pus esse potentia altiori. *e adeo
 à teneris assuescere multum est.* hoc
 parentes monitos voluit S. Basi-
 lius: *f d fficile est, patria linguam,
 quam ab infantiâ addiscimus, obli-
 vioni mandare, aliamque de novo
 perdiscere.* accentum suum Galli,
 Germani, Itali servant. A teneris
 itaque invigilandum, ne prava
 illa consuetudo contrahatur: non
 finantur impunè mentiri, jurare,
 lascivia verba proferre, nam ut re-
 ctè Seneca epist. 28. *desinit esse re-
 medio locus, ubi qua fuerant vitia,
 mores fiunt,* qui quasi innati, &
 ingeniti videantur. De Mithrida-
 te Rege Ponti, ait Plinius: g uni
 ei excogitatum quotidie vene-
 num bibere, ut consuetudine ipsa
 innoxium fieret, unde dum cap-
 tus se veneno interficere vellet,
 nequivit, quod omne in naturam
 abiisset venenum, unde Martia-
 lis: h

*Profecit pote Mithridates saepe
 veneno,*

*Toxica re possens serua nocere
 sibi.*

d Horat e 2 Georg

f S. Basil. in Reg disp 6.

g Plin 1 25 c. 2 h Lib v. epig 77

Com

§. II.

*Consuetudo altera natura,
quam difficulter quis exiit.*

Hoc magni Augustini pronuntiatum est: *a consuetudo quasi secunda, & quasi affabricata natura* ³⁵ *dicur*. Edocuit hoc eventus prorsus singularis: *b* venatoribus quondam præda fuit puer triennis, qui sylvis expositus inter lupos enutritus, eorum mores totus imbuerat, & prope in feram, manibus ac pedibus reptans degenerarat, lupis convivebat, eorumque prædis visitabat. Hic ut in manus Angelorum, illic prædas sectantium devenit, Henrico Principi Hassiæ dono datus est, qui fulcris ac variis adminiculis puerum stipare, rectâ incedere, humanos mores imbui curabat; sed irrito omnino conatu, *c* jam morem fecerat usus. natura deorsum nitente, rumpebat vincula, nec ferinos mores ulla industria ponere valuit, quod ad animum solerter transtulit Greg., *d* usitata, culpa, ait, obligat mentem, ut nequaquam surgere possit ad rectitudinem. Conatur & labitur, quia ubi spontè diu perstitit, ibi & cum noluerit coacta cadit. Hanc depressionem, & inveteratam vitiorum consuetudinem, in Manasse Rege captivo velut in typo videre est: qui exire cupiens è carcere, ac faciem in cœlum at tollere: incurvatus sum, inquit, multo vinculo ferreo, & non est respiratio mihi. In se hoc ipsam

a Aug lib 6 de music.

b Caussin Court 5 tom. I. motif 8. Mariana de rege instit.

c Ovid. lib: 2 metam.

d, S. Greg hom. 31 in Euzeg.

expertus, & malo suo edoctus queritur Aug.: *e* ligatus ira non ferro alieno, sed mea ferre voluntate. Velle meum teneba inimicus, & inde mihi catenam fecerat, & constrinxerat me. Quippe ex voluntate perversa, facta libido, & dum servitur libidini, facta est consuetudo, & dum consuetudini non resistitur, facta est necessitas: quibus quasi annulis quibusdam sibi innoxis, tenebat me obstrictum dura servitus. Quæ quàm potenter, eum etiam jam ruptis vinculis liberum in lapsum velut proclivem impellebat, infra subjungit: *f* *piusque volebat in me deterius inolitum, quam melius insolitum.* congruam huic res similitudinem adducit Plutarchus in moralibus: *qui diu in vinculis fuerunt, cum ex illis solvuntur, & omnia claudicant adhuc, nec gradi possunt ita diu vitiis affecti, etiam cum deserunt, quadam eorum retinetur vestigia.* Velint, nolint, jam sibi quasi impossibile ducunt, rectè incedere. Quam quasi moraliter labendi ac peccandi necessitatem, propheta indicat dicens: *g* *mutare potest Æthiops pellem suam aut Pardus varietates suas, & vos poteritis benefacere, cum didiceritis malum.* Quod vel ethnicus citè lucem fidei vidit: exstat enim illud Diogenis Cynici responsum qui dum improbum inveteratam consuetudinis hominem admoneret, rogatus quid ageret? *h* *æthiopem* inquit, *larvo.* Addiditque *senem admonere, & mortuo mederi idem esse.* Quid dico mortuo mederi, imò elatum, sepultum, putens ac foetidum cadaver, in lu-

e Aug. lib: 8 confess, cap 5

f Aug 1 8 conf. c. 11 g 1c. em. 13

ac vitam revocare censendus
 t, qui è vitiorum cœno, & gravi
 ccandi consuetudine oppressû,
 frugem & meliorem vivendi
 ethodum reduxerit. Hoc olim
 riosè observavit Hipponensis
 atistes: *a tres tantùm mortuos in-*
imus à Christo resuscitados visi-
iter; quot autem suscitaverit, quis
is? Sed tres non frustra commemo-
ti. Filia in domo, adolescens
 tra portas, Lazarus quatrindu
 ultus. Puella facillimè, solo
 tu, porrigendo manum; ado-
 scens ad solam vocem Domini:
lescens tibi dico surge. Sed Laza-
 s summo molimine. Lachryma-
 s est Jesus, infremuit, venit ad
 onumentum, jubet lapidem a-
 overi, orat patrem, clamat voce
 gna. Mysterium nostis? rime-
 ar & miremur: *hista tria genera*
uorum, sunt tria genera peccato-
n. Filia Archisynagogi in domo
 ens mortua, eos designat, qui
 gitatione ac nudo consensu in
 de peccant. Adolens elatus ex-
 portas, eos qui ad opus exter-
 na processere. Lazarus quatrindu-
 s in monumento, qui in prava
 suetudine computruerunt:
 ant, *inquit idem doctor,* intus,
 ai peccatum in corde habent,
 a facto non habent: dicit enim
 ominus, jam mœchatus est
 m in corde suo. alii post con-
 sum eunt in factum, tam-
 quam efferentes mortuum, ut
 od latebat in secreto, appareat
 publico. *at verè alii,* consuetu-
 ne maligna pressi, tamquam
 pulsi, & ita sepulti, ut de
 azaro dictum est, jam putet.
 m confirmat Magnus Greg.

Aug. serm. 44, de verbis Dom,

Aug, cit

redemptor noster puellam in
 domo, juvenem extra portam,
 in sepulchro Lazarum suscitavit,
 adhuc quippe, quasi mortuus ja-
 eet in domo, qui latet in peccato
 jam quasi extra portam educitur,
 cujus iniquitas usque ad invere-
 cundiam publicæ perpetratiōis
 aperitur, sepulturæ verè pegerè
 premitur, qui in perpetratiōe
 nequitia, etiam usu consuetudinis
 pressus gravatur. existimem vos
 nunc assequi, qui fiat, ut puella tam
 facili negotio, Lazarus tanto mo-
 limine suscitetur, causam petit B.
 Pet. Chrysologus, ex illis verbis: *d*
filia mea modo defuncta est. Modò
jam statim. e Hoc est dicere, adhuc
vita manet calor, adhuc anima ve-
stigia videntur, adhuc est in via spi-
ritum. Uti candela aut fax, adhuc
fumans & calens, facile reaccen-
ditur. At ii, qui consuetudini pra-
væ diutius adhæserunt, velut la-
pide molari pressi, ac sepulti
sunt: s moles illa imposita sepul-
chro, ipsa est vis dura consuetudinis,
quâ premitur anima, nec resurgere,
nec respirare permittitur: dictum est
autem quatrduanus est: revera ad
istam consuetudinem, quarto quo-
dam progressu pervenit anima, pri-
ma est enim quasi titillatio delecta-
tionis in corde, secunda consensio, t-
tia factam, quarta consuetudo, fa-
ctum in consuetudinem vertitur, &
fit quadam desperatio, ut dicatur
quatrduanus jam putet. Quatri-
duanus certè mortuus erat, &
foetebat, de quo Erithraeus com-
memorat: g Ausiivi ipsemet, in-
quit, etiam tum juvenis in aede
 D. Augustini concionatorum ex
 e Greg. l. 4 mor. c. 25 d Math. 9
 e Chrysolog serm. 34
 f Aug supra cit
 g Ioan. Erithraei exemplo §. 57.

N

eâein

eâdem familiâ virum doctum ac piura, qui de loco superiore narrabat, se paucis diebus antè, celebri quadam urbis viâ euntem, de fenestrâ cujusdam domus magnoperè fuisse evocatum, rogatumque ut ascenderet, ut morienti cuidam, extremo illo tempore ad salutem animæ, opem afferret; accurrisse eum subitò, invenisseque virum in lecto cubantem, cui graviter ægrotanti mulier aderat concubina, & egregiam omnibus in rebus operam navabat. Nec mora, ejus confessionem excepisse, & cum comperisset, quid ea ad illum mulier adhærisse: admonuisse eum graviter, atque etiam pro potestate, quâ pollebat, præcepisse eidem, ut, si salvus esse vellet, illam mulierem è vestigio, domo exturbaret; sed respondisse eum ajebat, se numquam commissurum, ut mulieri optimè de se merita, eam gratiam referret, præsertim ut cum maximè ejus opera indigeret. Quo audito, petiisse ajebat, ut saltem conceptis verbis juraret, simul ac convaluisset, se nuntium remissurum mulieri, nec quidquam sibi amplius rei, cum illâ futurum. Ad hæc respondisse illum, se nihil posse in præsentia promittere; verùm ubi amissam valetudinem recuperasset, de ea re serio deliberaturum, illudque consilium capturum, quod magis in rem suam esse videretur. Tum verò ipsum, desperatâ hominus salute, tristem abiisse; sed statim revocatum hilarem rediisse summa spe, quod Deus meliorem mentem homini injecisset. At frustra, nam sine uente

ac sensu, exhalantem animam offendit, cui mulier illa cereum prælucebat, ut properanti ad aterna supplicia melius viam invidiret. Ex quo altera nec sane lavis controversia oritur, si Chrysostomus ait, *a magna consuetudinis tyrannis, adeoque magna, ut perinde cogat ac natura.* Sicut ut Augustinus loquitur, *b consuetudo quædam necessitas fit, quæ liberum si non omnino tollere, certè imminuere perhibetur quibusdam per consequens, peccata ex consuetudine commissæ aut nulla aut minora fortè videntur.* Quod ut plenius ac plenius intelligatur, paucis exponam.

*a Chryl in cap. 4 ep. 2 ad cor.
b Aug lib 8. Conf cap 5*

§. III.

Consuetudo non imminuit peccatum.

IN scholis receptum est, quod peccatum ex consuetudine minus liberum, & sæpè sæpius fiat ex habitu inadvertenter; non tamen sequitur: minuitur liberum simpliciter: ergo minuitur peccatum, sed tunc rectè consequitur, quando minuitur ex aliquo quod non est liberum, minus liberum, ut est passio vehementer antecedens, concupiscentia &c. Quando autem minuitur liberum ex supposito libero, non minuitur peccatum nec actus virtutis: quia sic absolute liberum manet in causâ. Hisi quis in se liberè concupiscentiam excitet, ex quâ in novum peccatum prolatur, illud non erit ideo minus peccatum, quod in se minus liberum ob concupiscentiam

piscentiam ; sed potius magis peccatum : quia se liberè pònit in eo statu, unde se voluntas difficulter potest avocare à peccatis : sicut qui domi aleret scorum, aut eum qui ad vindictam, duellam aliudve flagitium continuo incitaret. Et hæc ratio valet in hominibus sceleratis & injustis, ex habitu operantibus : quia in utrisque actus, ex quibus gignuntur habitus, sunt perfectè liberi : & sic consuetudo malè vel bene agendi non minuit peccatum aut meritum. Aliàs viri Religiosi, longo rerum usu assueti vigiliis nocturnis, ciliciis, aliisque austeritatibus, ac functionibus religiosis, minus apud Deum meriti consequerentur : flagitiosi verò longâ peccandi consuetudine, minus peccarent : quod æquè absurdum esse videtur, ac si fur è apud judicem excuset : Dominè à puero furtis assuevi, ac eò tandem deventum est, ut manus prohibere non queam, nec si veiam, possim. An is levius peccasset : an ut insons dimittendus ? Hoc argumentum Chrysostomus expendit : *a Cur, inquit, non prændit fur consuetudinem, & à supplicio liberatur ? Cur usurarius non prætendit consuetudinem, & à restitutione eximitur ? cur meretricis, cur senes inveterati dierum malorum non prætendunt consuetudinem, & innoxii declarantur ? cur blasphemus non prætenit consuetudinem, & nullius celeris, aut supplicii reus habetur ? Eiusmodi consuetudinem perfidi Judæi adferre potuissent longo peccandi usu, scelus ex ha-*

a Chryf. ho: 22 ad pop. Ant. de similitudine sive ira,

bitu perpetrantes, quod nesciebant : tales verò à graviore noxâ immunes non fuisse, declarat illa Christi è cruce pendentis oratio : *b Pater dimitte illis, non enim sciunt quid faciunt.* Si nesciunt, quomodo peccare, quomodo veniâ egerre dicuntur ? Rectè Arnoldus Carnotensis : *c Usque adeò in hoc malo voluntarii, ut voluntas consuetudinem, consuetudo faceret necessitatem, necessitas verò ad illam recordiam erumperet, ut nescirent, quid facerent.* Et hoc malum tam grande, hæc ignorantiam ex consuetudine ortam, petit illis remitti. Quò spectat illud Emiffeni : *Habet hoc infelix consuetudo peccandi, ut quantò amplius quisque peccaverit, tantò minus se peccasse intelligat.* Quid ? quod peccatum ex consuetudine, etsi minus liberum, ex aliis capitibus gravius censerè potest, quàm citra illam commissum.

Primò quod peccator seipsum liberè statuerit in eâ consuetudine ; nec hactenus, quòd illi liberum, retractârit.

Secundò illam consuetudinem illo ipso actu augeri.

Tertio illam sæpè esse directè, vel indirectè volitam.

Quarto consideranda indignitas operantis, & in justo dignitas. Sic gratia excitans minuit meritum ratione liberi, sed auget ratione intensioris actus, diuturnioris, dignitatis personæ, &c.

Quintò hinc deducitur ex duobus æquè indignis, quorum unus peccat ex gravi tentatione omnino liberè ; alter ex habitu, gravius peccare eum, qui ex ha-

b Luc 23 c V. Gilber. in Psal I. p. 227 & 26

bitu delinquit, licet minùs liberè; sicut is, qui domi aleret, qui ad scelus incitaret, ut suprâ dictum est. Ad illam verò objectionem: non est ita liberum: ergo nec voluntarium, respondent Theologi: formaliter concedo, fundamentaliter & radicaliter in causâ nego. Et hæc Angelici Doctoris sententia est, qui morbum consuetudinis gravissimū ducit: *a Passio* (inquit) „quæ inclinat hominem ad peccandum, citò transit, & sic homo „citò redit ad bonum propositū, „pœnitens de peccato; sed habitus; quò homo ex malitia peccat „est qualitas permanens, & ideo „qui ex malitia peccat, diuturnius „peccat. Unde Aristoteles in 7. „Ethic. comparat intemperatum „qui peccat ex malitia (*ex consuetudine non ex passione*) infirmo, „qui continuo laborat; incontinentem autem, qui peccat ex passione, ei qui laborat interpolatè. At quantum hic, præ illo gravior morbus & periculosior sit febris continua, præ intermissa quis non videat? Atque ideo tam sedulo Eccles. monet: *b Iurationi non assuescat os tuum, multi enim casus in illa.* In quos, ut indies videre est, toties labuntur linguâ, quot profertur juramenta. Obtestatur Apostolus: „c Ante omnia autem fratres mei, nolite jurare. *In qua verba Aug. : d Ante omnia, ait Apostolus, ut attendatis præ ceteris, ut vigiletis ne subrepat vobis consuetudo jurandi: considera enim te jurare per Deum, per Christum, occido illum. Et hæc quoties per diem, per horam?*

a S. Tho. I, 2 q. 78 a. 4 in Corp
b Eccl. 23 c Jacob. 5
d Aug. serm. 18 de verb. Apôt.

Minimè tamen desperandum nam ut rectè Tullius in Catilinam Multos vidimus & audivimus, cum totam adolescentiam voluptatibus dedissent, se ad frugem bonam recepisse, hominesq; graves fuisse. “ Quid Them. in adolescentiâ nequius? sic ut à patre velut spurius exheredatus, mater vero filii collo laqueum injecerit, nequitiam unà cum vitâ finiret. Idem tamen sic se vicit, ut patriam servavit; ita rempublicam rexit, ut de illo tanquam vir incomparabili, apud Ciceronem scriptum exisset: *Quis clarior i Græcia Themistocle?* Tales Scipio talis Sylla exstitit. Tales sacrapaginæ commemorant Zacharum, Matthæum, Magdalenam, Pelagiam, Guilielmum, aliosque innumeros exstitisse.

§. IV.

Remedia extirpandi pravitudinis, & consuetudines peccandi.

Primum remedium momenti maximi à Doctoribus proponitur, consuetudinis retractatio ac detestatio. Ex quâ fructus consistit singularis: eo ipso enim, quæ eam peccator retractat, minuitur peccatum; quia per aversionem talem libertas praviæ mortalitatis destructa est: & habet se tunc sicut inclinatio naturæ seu passionis supposito involuntario, ut dicit Suarez: *e Consuetudo si fiat involuntaria, per actum contrarium efficitur, quantum est ex parte hominis, quem pœnitet de habitu, & pr*

e Suarez. de voluntario disp. 3 sect. 4. 16

bonit quantum est in se eum tollere :
 tunc consuetudo & habitus minuit
 liberum ac culpam. Quæ Divi Tho-
 mæ doctrina est 1. 2. q. 78. „ De
 peccato ex consuetudine, quod
 intelligendum est, quamdiu ipsa
 consuetudo voluntaria est: nam
 si pœniteat aliquem præterita
 consuetudinis: & jam quod in se
 est faciat, peccatum ex illâ con-
 suetudine ortum, ex passione ju-
 dicandū erit, & idem ferè quan-
 do consuetudo ex passione sum-
 psit originem. Ideo quemadmo-
 dū ex passione & actibus frequen-
 tatis consuetudo sumpsit originē;
 ita sensim refecanda est. a Eam
 quidem vincere dura pugna, vicis-
 se maxima victoria. Modū ad eam
 consequendam Bern. hunc excog-
 itavit. In Franciæ finibus nobile
 offendit, luxuriæ cœno aded im-
 mersum, ut nullo non die se fœdè
 coinquinaret. Ex quo nequidquam
 severa commonitione extrahere
 eum satagebat. Alit̄ interim asse-
 rente sibi impossibile ab iis sordi-
 bus abstinere: *quæso*, inquit
 Bern. *saltem aliquales cum Deo indu-
 cias facito, ut minus ad triduum. An-
 nuit ille; & ecce triduo expleto.
 Nunc in Despara honorem*, inquit
 vir sanctus, *tantundē præsta. paret.*
 Tum tertio Bern. *Semel adhuc has
 inducias posco in honorem omnium
 Sanctorum: & ille rursus eas pacif-
 citur: donec sponte Bern. se infi-
 nuans, diceret: Nolo ampliùs diur-
 nari; sed perennes cum Deo inire in-
 ducias.* Tantum prodest invetera-
 tam peccandi consuetudinem,
 contrariâ assuetudine eradicare.

Secundum remedium: horror sup-
 plicii æterni frænum injiciat, quod
 ipto exemplo Oratoris Romani,
 Chrysi. proponit. dum ait: *b Quæ*
a Beyerlinæ apoph. Chr. tit. Consue.

verò nobis erit excusatio, et si
 millies consuetudinem objicia-
 mus? dicitur quòd quidā exter-
 norum oratorum præ quadam
 stulta consuetudine, dexterum
 cundo humerum continud mo-
 vebat; sed tamen consuetudi-
 nem vicit, & gladios acutos utri-
 trimq; humeris apposuit, ut vul-
 neris timore, membrum ineptè
 se movens corrigeret. Hoc & tu
 linguæ facias, & ipsi pro gladio
 divinæ pœnæ timorem impone,
 & omnino superabis: Impossi-
 bile enim, impossibile, inquam,
 est, meditantes & studentes, &
 opus hoc facientes, umquam su-
 perari. *c Ebriosus metu veneni à
 potu temperat. Scortator metu
 pestis, aut luis veneræ, à scorto
 & prostibulo cavet. Vos verò
 mors æterna, tormenta inaudita,
 ignis ille inexstinguibilis, à sce-
 lere revocare non poterit? exper-
 to credite, non alio usus frano
 Augustinus, qui ita peccatis al-
 sueverat, ut de se fateatur: *c re-
 formidabam quasi mortem, con-
 suetudinis mutationem. Actan-
 dem subjungit: d Quam suave
 mihi subito factum est, à suavi-
 tatibus nugarum abstinere, &
 quas dimittere metus fuerat, jam
 dimittere gaudium erat; & lu-
 culentiùs sermone 28. de verbis
 Apostoli, sic ait: juravimus &
 nos passim, habuimus istam
 teterrimam consuetudinem &
 mortiferam, dico charitati ve-
 stræ, ex quo Deo servire cœpi-
 mus, & quantum malum sit
 in perjurio vidimus, timuimus
 vehementer, & veternosissimam
 consuetudinem timore fræ-**

b Chryl. ho: 7. ad pop. Ant. e Aug 16
 Conf. cap. 7 d L. 3. Conf. s II.

navimus. Quantum verò isto timore profecerit, quàm potenter frænarit, & nos superare docuerit, habes serm. 10. de Decol. Jo Bapt. scio *inquit* grave esse consuetudini vestrà, sed & grave fuit consuetudini nostrà: timendo Deum, abstulimus jurationem de ore nostro. Ecce vobiscum vivimus, quis nos audivit aliquando jurantes? numquid non consueveram quotidie jurare? nihil mihi facilius est quàm non jurare. Hoc ideo admonui charitatem vestram, ne dicatis quis potest? *Demost. balbutiem superavit, a gentilium, blasi aliqui, quarundam syllabarum non bene exprimentes sonum, offendentem sæpe linguam, longâ meditatione limarunt.* Numquid consuetudo est se lavandi, & grave incommodum omni aqua abstinere? etenim

b usus communis aquarum est; tamen civitatis balnea Rex obstruxit, & lavari jussit neminem, & legem transgredi: ausus nemo aut factum incusare, aut consuetudinem prætere. Viri mulierer, senes, pueri, infirmi, &c. Velint nolint, mandatū hoc iusserunt, quia majora expectabant mala. *Tunc ad populum Antioch. conversus:* Vides quod ubi est timor, facile solvitur consuetudo, etiamsi valde diuturna sit, & necessaria. Atque non lavari grave, non jurare valde facile, & nullum adfert nocumentum. Quomodo igitur non absurdum, Rege jubente vel difficillima sustinere, Deo verò statuente id quod neq; grave sit, neq; diffi-

le, cõtemnere & deridere, & consuetudinẽ prætere, ne in tantum salutem nostram contemnamus, sed timeamus Deum, sicut hominem timemus. Conducat ad hoc recolere gravissimas poenas; quas vindex Deus etiam hic in terris, de perjuris ac temere jurantibus sumpsit; quas ne longior sim; vide accuratè apud Drexelium de vitiis linguæ, cap. 28. §. 4. §. &c. tom. 1.

Tertium Remedium, merces proposita. Ubi unum, idque rarum juxta ac præclarum exemplum adduxisse sufficiat. Miles ante urbem Ostendanam, ita perjuriis ac blasphemis assuerat, ut ad singula verba unum diabolum infarciret. Sæpe monitus, respondit ad eum jam consuetudinem inveteratam, ut si videret tartarum præ oculis apertum, desistere nequiret. Ad extremam penuriam & famem redactus, petiit elemosynam ab uno e patribus nostris castrensibus, qui solitus stipem pro militibus erogare. Sed dum Pater illi elemosynam denegaret, dicens hominem ad eum perjurum ac blasphemum, à Deo & hominibus destituendum. Respondit miles, se dolere de pravo illo habitu, jam ita inveterato, ut exuere nullo pacto posset. Quod ut manifestò falsum esse, & respiscere à sola ejus voluntate pendere, sacerdos comprobaret, ingentem nummum aureum illi exhibuit, ad promittens se cum illi dono daturum, si per horam se sequatur, castra ac militum stationes iustrando, citra ullum juramen-

d P. Pennequin, amour, div, p. 3 cap.

a Chrysol., in cap. 5, Matth.

b Ovid. 6. Met.

c Chrysol., ho. 14, ad pop.

um: acceptat conditionem. Dum
er transennam à sociis variè
mpetitur, irritatur, laceffitur.
acerdos prait, aureum illi ad
os insultus ostentans: laceffi-
us filet, linguam dentibus pre-
bit, obmutescit. Res miras solus
onspectus & spes aurei, tantum
n barbaro milite valuit, ut con-
uetudinem omninò superarit.
Hoc pacto Scribanius cum auriga
onvenerat, duplum persolve-
ret, si citra juramentum se deve-
neret. Ita quos cœlestis aulæ di-
itiz non movent, terrena sub-
stantia quandoque induceret. Hac
praxi parentes etiam indulgen-
tiores, liberos mentiri, jurare,
ascivos sermones proferre de-
loccant, nummo promisso si in-
ra hebdomadam, intra mensem
ne semel impegerint; alios quo-
que somnolentos ac pigros, ejus-
nodi pretio excitare poterunt.

Quartum Remedium sibi mul-
tam, aut pœnam imponere.
Quoties deliqueris jube famu-
um, aut uxorem commonere:
& toties assem unum aut alte-
um pauperi clargire, aut vino

abstine &c. Excelluit in eo vir
bellicosissimus Laberlot, qui ut
militia malitiæ affinis est, sensim
jurandi usu usque adeo imbutus
est, ut cum super mensam à con-
globatis juramenta vibraret, a-
micè ac religiosè commonitus
responderit, hæc sibi inadvertenti
excidere, & modum se emen-
dandi querere. Cùm alter hunc
præscriptis, ut ephebo curam
daret se liberè admonendi, &
quoties pejerasse compertus es-
set, illi Julium (quinque asses)
persolveret primo, secundo die,
quandoque 10, 12 Julios debe-
bat, at post annum aut alterum,
oris modestissimi, ne semel sibi
auditus est. Hoc medio & reme-
dio plures salubriter usos refert
Chrysostronus, qui cùm non de-
fineret jurandi consuetudinem
gravissimis verbis insectari hunc
fructum se retulisse commemo-
rat: *a novi multos referentes, man-
datum fecimus, leges nobismet po-
nentes, & jurantibus pœnas desi-
nientes. Deo gratias egimus, quod
non in petris seminavimus.*

a Chrysostr. hom 9. ad popul.

EMBLEMA XVIII.

Quantum volebant. Joan. 6.

MANABIT AD PLENUM. a

DOMINICA QUARTA QUADRAGESIMA.

Divinae munificentiae fontem benignissimus Redemptor noster hodie multis millibus fecit scaturire, largiendo singulis, *quantum volebant*; at longè excellentius per sacramenta, sacros veluti canales, gratiae fontes in animos hominum derivare non cessat.

§. I. Deus dat omnibus affluenter, b & secundum propriam cuiusque dispositionem. ex quo consequitur juxta mensuram gratiae fore & mensuram gloriae, quod Apostolus innuit dicens :

§. II. c *Alia claritas solis, alia claritas lunae, & alia claritas stellarum: stella enim à stella differt in claritate; sic & resurrectio mortuorum.*

a Morat. l. I, carm, ode 17. b Jacob 1. Trid, N. 6, c, ~, e 1 Cor, 13,

DOMI-

DOMINICA QUARTA QUADRAGESIMA.

Quantum volebant. Joan. 6.

Fontes non hominibus dumtaxat, sed & diis immortalibus, aded in amoribus & deliciis fuerunt, ut non modo iis affidere, eos delibare; sed in ipsos fontes, quasi meliori naturæ metamorphosi, converti voluerint. quo factum est, ut inuenerint religioni cultu gentilitas fontes venerari, ac Deorum habitu efformare comperta sit. Cuiusmodi Q. Curtius (qui Iusto Lipsio iudice, a probus & legitimus historicus, si quisquam fuit) in amœnissimo Ammonis nomen, re existisse commemorat: hoc, inquit, in medio habet fontem, quem solis vocant: cuius aqua præseruido in meridie, frigida emanat: inclinato in vespertinam, calefcit: media nocte fervida exaestuât. hic pro Deo colitur, umbilico tenus arieti similis, est: habitas smaragdo & geminis coagmentatus: hunc mystæ ac virgines Nymphæ, ut veruta Numen proni adorant, estque illis: *b fons sacer, & multi Numen habere putant.* Hæc enarrantem, sapientissimus Plinius amicè interpellat: *c vidistine aliquando Clitumnum fontem, quem ego proximè vidi? stat Clitumnus ipse amictus indurusque prætextâ, præsens Numen atque faridicum: rigor aquæ certaverit nivibus, nec color cedit; d adja-*

cet templum priscum & religiosum, ex hoc fonte, quæ potant pecora, album colorem induunt:

Hinc albi Clitumne greges. e

Quæ naturæ prodigia, & ethnicæ superstitionis deliramenta nemo quisquam demirabitur, qui omnium originem, ac caput fontium, Deum ipsum, aded fontes adamasse deprehenderit, ut iis non tantum affidere, quod Joannes testatur: *f sedebat sic supra fontem; sed & ex iis ipse haurire, nos ad eos invitare, denique in fontem verè solis, stupendo amoris artificio, commutari non recusarit.* de ipso enim non falsus vates cecinit: *apud te est fons vitæ, & in lumine tuo videbimus lumen, g ubi lumen & flumen aptè conjunxit. quod enim est fons, hoc est & lumen: fons, quia satiat sitientes, lumen, quia illuminat cæcos. h* Hic fons in amœnissimo cœlestis Paradisi viridario, quasi in ipso divinæ lucis meridie, per sublimes illas intelligentias, fluentia gratiarum largè diffudit, qui pravitate potantium tantum illis frigus ac torporem induxit, ut ne æternis quidem flammis valeat attemperari; at verò jam ruenti, & veluti inclinato per scelera in vespertinam mundo, *i fons patens domui Israhel, & habitantibus Jerusalem in ablu-tionem peccatoris, divino calore præditus scaturire cepit, & nocte illâ passionis funestâ, omnino*

a Lipsius in notis ad l: 1. pol. Curtius l: 4 c: 20 b Ovid in epist 15 c Plin l 8. epist 8. Caussin patall eloq. l. II. d Plin. l: 2. c: 103

e Virg. 2. Georg. f Iern. 4 g Psal. 35 h Aug. in Psal. 35 i Zach. 13.

fervida, è Christi ardentissimo pectore, lympha profluxit: a de hoc M. Gregorium audite, qui, ut Ecclesia de eo testatur, admirabilia dixit, fecit & scripsit: b fons, inquit, *oculus est unigenitus patris, invisibilis Deus. Fons verò patens, est idem Deus incarnatus.* Fons hic ab æterno in sinu patris clausus, tandem dum venit plenitudo temporis, clavis ac lanceâ in cruce apertus, sanguineos rivus, quibus animæ melius, quàm Clitumno super nivem, dealbentur, copiosè emanans. Aquam petebat in deserto populus Israël, pro quo Moyses orans, ait: ,, c Domine Deus, audi ,, clamorem populi, & aperi eis ,, thesaurum tuum, fontem aquæ ,, vivæ; & jubente Domino percussit virgâ bis silicem, & egressæ sunt aquæ largissimæ. aptè hîc B. Petrus Damiani S. R. E. Cardinalis: d Petra illa, inquit, juxta Apostolum Christus erat, accedit virgâ ad silicem, & haurienda populis aqua producitur; adhibetur crux Christo, & omnium corda credentium irrigantur. Quod sacramentum & ipse Moyses per spiritum non ignorasse cognoscitur, si ejusdem subtiliter verba pensentur: aperi, inquit, Domine thesaurum tuum, fontem aquæ vivæ. neque enim tam magnificis ac divinis verbis elementum describeret, ex cavernis videlicet terræ profuam, ac deinceps in secessuum cuniculos egerendū. Numquid enim dignum fuit viles aquas Dei appellare thesaurum? minimè, sed Dei thesaurum, uberrimum illum gratiarum

fontem indicabat, qui animas mundare, sitim levare, ac celestibus donis innumerisq; beneficiis nos locupletare valeret. Quos misericordiz, munificentiz, largitatis immensa rivos, omniumque celestium divitiarum thesaurum, què in hominum corda benignissimus redemptor noster derivare desideret, aliquando P. Balthasari Alvarez e (quo tum in terris, divino B. Theresiæ testimonio, sanctior non existit) manifestavit: huic enim dum manè in meditatione sua exardesceret, fons vitæ æternæ se Christus spectandum exhibuit, præclaris gratiarum ac celestium divitiarum donis oppletum ac locupletem; quæ in hominum animos, velut se exonerando, propensissima voluntate effundere ardentissimè exoptabat: hoc unum piè & amarè questus, *vassidesse*, in quæ copiosè scaturiret. f Etenim si Nazianz. (quem Basil. *vass electionis, puteum profundum, & os Christi* nuncupat) credere velimus g benignissimus Jesus *sic sitit sitiri; cum à Deo beneficium petitur, beneficio effici se putat. jucundius dat, quàm alii accipiunt.* hinc illæ per præcones suos, amicè invitantis voces: *homines sitientes venite ad quas.* & per tubam Evangelicam intonat: *i qui sitit, veniat, & qui vult accipiat aquam vitæ gratis.* habent & suam pharmacopœiæ, quem carò vendunt, aquam vitæ, quæ gustata non aufert mortem; k *sed aqua, quam ego dabo ei, fiet in eo fons aquæ salientis, in vitam æternam.* ubi S. Tho-

e In vita P. Alvar, c. II. §. 2. c 7 § 2
f Car. scrip. Ecc. g Greg. Naz. orat. in S. Baptisma, h Isa. 5
i Apoc. 22
k Ioan. 4.

a Eccl. in horis 12. Matt.

b Greg. hom. 20, in Ezech c Num. 20

d B. Damia, serm. de Exalt, S. crucis,

mas : *a* qui fontem habet intra se, nequaquam afficietur siti. quam aquam tamen absque argento & auro, absque ullo pretio, vel labore ullo, sed summa animi voluptate vobis comparare potestis, Propheta testante : *b* haurietis aquas in gaudio, de fontibus Salvatoris. quas per Ecclesie Sacramenta, quasi per divinos canales ut innumeros omittam rivos, quibus largissimas suas aquas communicat, superabundanter ad nos derivari, Ambrosius interpretatur. *c* Hi fontes omnibus patent, omni tempore scatent, tantum quis haurit, quantum voluerit. ad fontem, qui Cotylam defert, eam replet, qui cyathum, plus inde participat, alius amphoram, tertius metretam, erit qui cadum impleat, nec quicquam fonti decedit : *d* *cujus magnificentiæ non est numerus, non enim dat spiritum ad mensuram, sed juxta mensuram vasculorum infundit liquores: tantum muneris largiens, quantum potest ille, cui donatur accipere.* quod ut plenius intelligatur, sit

a S. Thom. hic b Isa 12,

c Amb. in Psal. 4 & 34

d S. Hier. in c. 4, ad Eph,

§. I.

Deus dat omnibus affluentem, *e* & secundum propriam cujusque dispositionem, ut loquitur Trident. *f*

Stupendi prodigii fontem in Umbria, prope Narviam reperiri commemorant, *g* qui eo

e Jacob 1 f Trid. sess. 7, c. 7

g Plin. l. 2, c. 103 Majol. can. coll. 13 de font. Caus. in symb l. 1, c. 67

dumtaxat tempore, quo summa iis in partibus annonæ penuria est, scaturire deprehenditur; profecto non absque singulari numinis providentiâ, in tempore opportuno. de qua ne dubites, id in confesso est, hodierna die in deserto divinæ benignitatis & largitatis fontem, in summa rerum omnium penuria, qua supra quinque virorum millia, præter mulieres & parvulos, laborabant, tanta ubertate exundasse, ut omnes, *h* quantum volebant & ad saturitatem sese refecerint. ubi in rem nostram observandum occurrit, quod in omni convivio fieri consuevit, viros potentes ad bibendum, ac capaciores ad edendum, præ parvulis, multo plus absumere: pro cujusque naturæ capacitate, appetentiâ, ad valida corporis dispositione, unum præ altero largiùs ac liberaliùs epulari, uti in convivio Balthazaris, edebat, & *i* unusquisque bihebat secundum suam aetatem. Hoc enim verò in divino convivio (cujus hæc refectio in deserto, uti docet Origenes, typus fuit) prorsus usu venit, dum pro cujusque mentis dilatatae capacitate, pro ardenti interioris hominis appetentiâ, ac meliori animi dispositione, unus præ altero, plus de coelesti mensa, quasi è fonte gratiarum uberrimo participat; secundum quam gratiæ mensuram in cælis gloriæ capaces erunt, ut disertè D. Prosper exponit: *k* *Sicut enim; inquit, corporalis saturitas, omnes saturat acualiter habet, quamvis singuli cibum non aequaliter, sed pro possibili-*

h Ioan. 6 i Dan. c. 5,

k S. Prosper, de vita contempt. c. 4.

carere perceperint: ita omnes sancti, et si fuerint aliqua graduum suorum diversitate distincti, una beatitudine perfecti erunt. sic tamen, ut majori beatitudine, ac gloriæ perfectione saturandi sint, qui hinc sese per gratiam capaciores reddere. Quam doctrinam utilem omnino, ac salutarem, quo sublimes illæ virtutum, ac perfectionis studiosæ mentes, melius assequantur, ad gravissimorum Theologorum præcepta, aures animosque convertant, necessum est. Tradunt *1. a* etsi æqualiter dispositis, semper æqualem gratiam ex opere operato sacramentum conferat, tamen melius disposito, ex opere operantis sacramentum majorem confert gratiam, ita Suarez de sacram. disp. 7. sect. 5. Lugo de sacram. disp. 9. sect. 2. Coninck q. 62. art. 1. dub. 3. n. 50. Less. opere posth. de sacramentis q. 69. a. 8. aliique passim. & Trid. sess. 6. c. 7. docet in justificatione quemque recipere gratiam *secundum mensuram, quam Spiritus S. partitur prout vult, & secundum propriam cujusque dispositionem* ex quibus verbis, inquit Cardinalis de Lugo, *b* constat sacramenta non conferre semper æqualem gratiam, sed inæqualem etiam proportionali dispositione recipientis, ut docuit expressè Damascenus l. 4. c. 20. *c* Dilucidâ rem similitudine Doctor Angelicus (quem Pius V. certissimam Christianæ doctrinæ regulam pronuntiavit) sic illustrat: *d* bonum est diffusivum sui; sed sicut sol lucet

a Lessius opere posth. de sacram. q. 69 a. 8 *b* Lugo cit. *c* Damasc. de heret. orthod. Lanuza in proem. quædrag. cens. auct. §. 5. d. S. Thom. opusc. 61. c. 17 de dil. Dei & proxima

semper, non semper illuminat; ignis calet semper, sed non semper calefacit, nisi dispositum: sic Deus effluit, sed non influit, nisi recipienti & disposito (quæ dispositio est conversio animæ ad Deum per potentias) verum Deus siue mensura effluit, sed commensura recipis. *quod alibi confirmat: e* Baptismus effectum æqualiter facit in omnibus pueris, qui æqualiter se habent ad baptismum; adulti verò non æqualiter se habent ad baptismum: quidam enim cum majori, quidam cum minori devotione ad baptismum accedunt; & idè quidam plus, quidam minus de gratia novitatis accipiunt. sicut etiam ab eodem igne accipiunt plus caloris, qui plus ei appropinquant, licet ignis quantum est de se, æqualiter ad omnes suum calorem effundat. idem est in usu aliorum sacramentorum quo fit ut quis unica SS. Eucharistiæ sumptione, decies, ceteris, in d. millies plus gratiæ hauriat, ut quibusdam sanctis, & potissimum Deiparæ obtigit, quàm alii frequenti ejusdem SS. Sacramenti communionem. quod Catharina Senensis in suis dialogis verè divinis, sponsteris tradidit, dicens: si pluri mi portarent candelas ad accendendum, & una ponderis esset unius uncie, alia duarum, siue sex, vel unius libræ: & quamvis omnibus accensis; in qualibet parvâ vel magnâ candela totum lumen accipias, videlicet calorem, colorem, & ipsum lumen; judicabis tamen, quod minus de lumine recipiat ille, qui candellam parvam ac-

e S. Thom. 3 part. q. 69 a. 8 *f* Dial. c. 10, Lancicinus opusc. spir. §. c. 7

cendit, quàm ille, qui majorem.
 Ita contingit in hoc Venerabili
 Sacramento his, qui recipiunt
 illud, & eorum candelas affe-
 runt, videlicet sanctum deside-
 rium, cum quo recipiunt ipsum
 Venerabile Sacramentum. At-
 que tantum accipitis ex isto lu-
 mine, quantum de materia sin-
 ceræ dilectionis & amoris, &
 signiti desiderii portatis: tantum
 ergo à patre luminum gratiæ reci-
 pitis, quantum vos, per sancta
 desideria disposueritis ad reci-
 piendum, tantoque plus coele-
 stium donorum ex hoc saluber-
 rimo fonte hauritis, quanto vos
 ardenti desiderio capaciores red-
 didistis, *a desiderando quippe è
 homo capax efficiet, ut imp'earis.*

Ita & qui Sacramentum Pœni-
 tentiæ, majori scelerum suorum
 detestatione, perfectiori dolore,
 sinceriori proposito accesserit,
 longè uberiorem gratiam reci-
 pit eo, qui languidè & parum at-
 tritus se sistit: quia certum est, in-
 quit Lugo, *b* quando homo ju-
 stificatur extra sacramentum,
 uti Magdalena, Petrus & la-
 tro, contritioni ac dispositioni
 magis ferventi, correspondere
 majorem gratiam; ei enim, qui
 minus diligit, minus dimitti-
 tur: ergo cum attritio in sacra-
 mento, suppleat locum contri-
 tionis, debet etiam majori at-
 tritioni, major gratia corre-
 spondere. quod cum coelesti ra-
 dio, in nocte scelerum coelitus il-
 lustratus perspexit Augustinus, ad
 hos pretiosissimos sanguinis Chri-
 sti rivus, per confessionem largè
 recipiendos, cor suum velut vas

capacissimum, dolore ac pudore
 ingenti dilatavit: *c quoniam, in-
 quit, fons vitæ tu es Domine, ad te
 levavi animam meam, non contra te,
 tanquam vas attuli eam, imple ergo
 me, & lava me.*

Verum quidem est, *d* recipien-
 tem Sacramentum in gratia (ut
 fit in iis qui venialia continentur)
 communiter accipere majorem
 longè gratiam, quàm qui per sa-
 cramentum justificatur, ob me-
 liorem dispositionem: quia talis
 si quam habet actualem devotio-
 nem, recipit gratiam ei respon-
 dentem, ut præmium merito, &
 præterea etiam ut effectum sa-
 cramenti; fieri tamen potest,
 quemadmodum Augustino, aliis-
 que vere pœnitentibus accidit, ut
 peccator tanta scelerum detesta-
 tione & dolore suscipiat sacra-
 mentum pœnitentiæ, ut accipiat
 multò majorem gratiam homine
 justo, qui cum valde remissa &
 imperfecta dispositione, quasi ex
 consuetudine ad illud accedit. sic
 fieri potest, ut habens mille pec-
 cata mortalia, & alter habens so-
 lum originale, *e* si eodem actu
 dispositi accedant, æqualem gra-
 tiam positivam accipiant. ex quo
 fit, post tam frequentes confes-
 siones, & communionem, quos-
 dam exiguum gratiæ ac virtutum
 incrementum fecisse: atque hu-
 jus unius dispositionis defectu,
 tam Ecclesiasticos, quàm conju-
 gatos, destitui auxilio gratiæ, *f*
 quæ tali statui communicanda
 fuisset: qui enim meliori disposi-
 tione & devotione recipit sacra-
 mentum ordinis vel matrimo-

c Aug in Psal 142

d Covink de sacram q:62. a 1 dub 3

e Lessius opere posth de sacram q:69

a:8, f Lugo cit.

a Aug. tr 4 in epist: I Ioan.

b Lugo cit.

nii, habet majus jus ex vi sacramenti ad auxilia, quibus melius possit exequi munera ordinis suscepti, vel sustinere onera matrimonii. quare quibus ea gravia sunt, hanc radicem inquirant.

Denique hac de causa, suadent iidem Doctores, a extremam unctionem agro conferendam, antequam sensibus destituatur, ut majori cum devotione & fructu, ajunt, hoc sacramentum recipiat. Ex quibus omnibus, verissimum patet illud S. Dionysii: *b unius simplicis & superexpansi fontinalis radii participationes esse diversas, magnas aut parvas, claras aut obscuras, prout in mente est indispositio, negligentia, remissio, aut carnalis quadam affectio.* Tradunt 2. d quod accedentibus ad S. Synaxin, stimulo esse debet: si dispositio melioretur communicantis. dum species Eucharisticae integræ manent, semper gratiam augeri: quia hoc sacramentum confert gratiam per modum nutrimenti, & quamdiu habemus hoc sacramentum in nobis, habemus uberrimum fontem omnis gratiæ, quem non convenit ardicere, quamdiu volumus ex eo haurire: *e cum Christum, qui omnis gratia fons & origo, contineat; ad quem fontem, tum temporis non alia vasa, quam potentia animi, omnesque inferiores facultates conferenda sunt, ut supra ex S. Thoma docuimus qui addit: f vasa namque, qua creatrix gratia creavit, ut sint, adintrix gratia re-*

a V Coniuck de sacram. disp 19. du.

7 n. 24 b S Dionys. Hierarch c.

10. c Dionys. Carth. hic.

d Coniuck de Euchar disput. 9. a. 1. dub. 2. n. 42 e S. Th p 3. q. 79 a

1. in 803. f S. Th. opusc. 61. c. 17

plet, ut vacua sint. Huc quisque conferat vasa vacua non pauca, & hic Memoria recolat, & repleatur recordatione beneficiorum & mirabilium Domini. Intellectus omni humanarum rerum speculatione seposita, ubi divinas excellentias, ac omne bonum hic contentum, sacro stupore & admiratione contemplatus fuerit, se prorsus immensæ illi sapientiæ, & bonitatis thesauro, ima cordis sui demissione per ardentissimos affectus fidei, adorationis, religionis, annihilationis, prosternat: atque unâ secum omnes sensus captivos submittat. Voluntas denique hic tota in amorem sponsi sui exardescat. & ut ingeniosus amor est, mille amoris artes parat, quibus eum sibi devinciat, ignea affectus tela, in tanti hospitis adventum, quasi gratulationis signa ejaculetur: hic clamandum cum Augustino: *angusta est domus anima mea, quò venias ad me, dilatetur abs te.* ne dubita, dilatabit spatia charitatis. Etenim si Elisabetha Angliæ Regina h eam munificentiam exhibuerit, ut dum regnum obiret, ac omnia lustraret, tandem Cancellarii sui ædes, ad eam angustas satis mirari non posset; modestè sed opportunè Cancellarius sic hospitem salutavit: *ædes hæc, ô Regina non sunt nimis angusta, sed tua majestas me fecit nimis magnas, pro his adibus.* cui Regina: *si te magnum fecerim, amplifcabo ædes, ut & illa tali viro, quem extuli, congrua sint.* quid ni potentissimus cælorum Rex, qui nos tanto honore dignatus est, ut non Cancellarios, sed & convivas & hæredes regni sui esse

g 4 Reg. 4 h Franc Bacon.

lucrit,

voluerit, domum animæ nostræ amplificabit, & locupletabit, nisi illum ultro expellamus. Cum ergo ut concludam, hoc Sacramentum det majorem gratiam melius disposito, & si Sacramentum circa finem manducationis, invenerit melius dispositum, quàm in initio, majorem gratiam conferet. v. g. qui toto illo tempore, quamdiu species in sumente integræ perseverarint, in actu amoris Dei ut 10, vel 20. se exercet, digniori & meliori modo manducat, quàm qui sub initium sumptionis similem actum habuit, & statim ab illo cessavit. ergo ille majus recipiet augmentum charitatis.

b Ex quo mirabilem aded & laudabilem effectum consequi posse gravissimi auctores tradidere, ut qui initio sumptionis Eucharisticæ v. g. ex ignorantia aut oblivione, indispositus ob lethalem noxam admissam accessisset; si postea interim, dum species adhuc integræ sunt in stomacho, sufficienter per contritionem disponatur, cum verè suscepturum effectum Sacramenti, quia absolute loquendo, jam dignè manducat (en fructum singularem) ergo majori ratione, qui in principio fuit dispositus, & per actus fidei, religionis, amoris, continuo perficit dispositionem suam, uberiorem gratiæ effectum ei respondentem, consequetur; quorum omnium rationem, Lessius assignat institutionem Christi, & qui sic statuit: quia justissimæ distributioni divinæ sapientiæ consentaneum erat, ut melius

disposito, amplius daretur: consentaneum id quoque, ut homines excitentur ad ferventiorē preparationem. Simile quid videmus in causis naturalibus; quæ meliorem effectum, in subjectum aptius inducunt. quod eventis physicis demonstrandum aliis relinquo. Ego porrò comprobare aggredior, pro mensura gratiæ hic acquisitæ, fore & cœlestis gloriæ, ac beatitudinis modum: cumque cumulatiori, gaudio, ac excellentiori gloriæ gradu, in æternum fruiturum, qui plus gratiæ, ac meriturum, hic sibi comparaverit, quod indicet illud Pauli:

§. II.

Alia claritas Solis, alia claritas Luna, & alia claritas stellarum: stella enim à stella differt in claritate sic & resurrectio mortuorum. I Corinth. I 5.

Divinitatem in Christo, quasi in Sole, tabernaculum posuisse, atque aded cœlitibus omnibus, nimium quantum præluere, indubitatum est: etenim cum perfectissimo modo, ut loquitur S. Thomas, d participet divinam unitatem, ideo decuit, ut super cœlos elevaretur; quia quanto perfectior corpora bestiarum participant unitatem divinam, tanto sunt superiora corporali ordine. Deipara verò supra omnes sanctos splendet:

*Velut inter ignes
Luna minores.*

Quæ cum manifesto SS. Patrum Doctorumque suffragio, omnium

a Suarez Coniack cit. b Suarez cit.

c Less, opera posthuma, q 69 ar. 8

d S. Thom, p. 3. q 57 ar. 4

in se beatorum perfectiones eminenti modo complectatur, merito versus ille, de quo Puteanus, Salva lege carminis 1022. variando? volumen confecit, applicatur.

Tot tibi sunt dotes virgo, quot sidera caelo.

Nunc verò inter ipsos cœlites, discrimen quoddam intercedere, a tres classes, Martyrum, Virginum ac Doctorum testantur, quæ peculiari singulæ aureola condecorantur. quæ aureola erit speciale gaudium, & dignitas quædam seu eminentia. *b* quatenus hi præ cæteris erunt conformes Christo, in quo perfectissimè fuit totius virginitatis & martyrii, & doctrinæ excellentia & victoria. unde exstat illud Danielis de Doctoribus vaticinium: *c* *qui docti fuerint, fulgebunt quasi splendor firmamenti, & qui ad iustitiam erudiunt multos, quasi stellæ in perpetuas æternitates.* Ubi S. Hieronymus hanc controversiam moveri tradit: *d* *solent nonnulli quarere, verum doctus sanctus, & simplex sanctus, eandem mercedem habeant, & unam in cœlestibus mansionem?* quos inter, tantum fore discriminis, quantum inter splendorè universi firmamenti, & lucè alicujus sideris, ex verbis Prophetæ demonstrat:

„ Daniel in fine sacratissimæ visionis, ait justos fulgere sicut stellas, & intelligentes, id est Doct., „ quasi firmamentum. *tum subdit:* „ vides quantum inter se distent „ iusta rusticitas, & docta iustitia; „ alii stellis, alii cœlo cōparantur. de Martyr. qui laverunt stolas in sanguine agni, peculiaris erit dicē-

di locus, in festis. Hipp Præsul virgines ad certamen invitat, quas cœlestis sponsus, deliciis ac priv. inusitatis, præ aliis cumulat. *e* *laudate (ô virgines) dulcius, quem cogitatis uberius: sperate felicius cui servitis instantius: amate ardentius, cui placetis attentius.* vos afferetis ad nuptias agni canticum novum, non utiq; tale, quale cantat universa terra; sed tale, quale nemo poterit dicere (*alii legunt discere*) nisi vos. insuper sequimini agnum, quo nemo eum sequi vel audeat, vel valeat, nisi vos. Quò putamus eum ire? (*hac exprudite*) in saltus & prata: ubi credo sunt grandia gaudia, non gaudia seculi hujus vana, nec gaudia, qualia in ipso regno Dei, cæteris non virginibus erunt; sed à cæterorum omnium gaudiorum sorte distincta. Gaudia virginum Christi de Christo, in Christo, cum Christo, per Christum, propter Christum, Gaudia propria virginum Christi. Non sunt eadè non virginum quamvis Christi. Nam sunt aliis alia, sed nullis talia; hoc iterum, iterumque ô virgines animo volvite: *sunt aliis alia, sed nullis talia.* Sed parum hoc, ista de quibus egimus, beatorum agmina, inter se distingui, quin & stella à stella differt in claritate. Et in quaque classe, non modò Martyrum, Doctorum & Virginum, sed & Confessorum, Religiosorum, secularium, conjugum, discrimen gloriæ, pro meriti diversitate reperiri, indubitatum est. Vultis hujus rei speciem aut specimen? tria sunt, quæ admirandam Dei potentiam ingerunt, à paucis tamen observari solita. Pri-

e Aug de S Virg' c, 27

a S Thom. in 4. dit. 499 *e* b Lesius de summo bono l. 2 c. 21 n. 16. *c* Dan. 2 d S. Hier. in l. adversus Vigilant. epist. 103 ad Paulin.

num est, neminem lineamentis vultus omnibus, totoque oris habitu, esse alteri omnino perfimilem, quod Plinius observatè affectans: *in facie*, inquit, *vultuque nostro, nullas duas in tot hominum millibus indiscretas effigies existere, quod ars nulla, in paucis numero præstet affectando.*

Alterum est, quemadmodum nullius hominis vultus, sic etiam nullius conscientia, alterius conscientia similis est. Tertium tot hominum millia, quovis die moriuntur; nullus tamen eodem penitus moriendi modo, quo alter; quod ii affirmant, qui frequentissimè adsunt morientibus. Addere licet, nullum planè eandem cum altero sententiam audire, aut præmium, aut pœnam omnino parent fortiri, cum ea indivisibiliter meritis respondeat. unde quid mirum, facies sanctorum omnium esse diversas, uti Thomistæ alique docent, Angelos non choris tantum esse distinctos, sed singulos specie diversos. quod alluisse videtur, *a præ cæteris dilectus agno discipulus*, per quem prima veritas profatur: *In domo patris mei mansiones multe sunt.* *b* Domus una, sed multa conclavia, beatitudo una, sed gradus in eâ plurimi celliores, demissiores, prout mortalium alii aliis, agendo & patiendocapaciores se divinis gratia fontibus, hinc reddidere. *quomodo*, inquit Tertullianus, *c* *multæ mansiones apud patrem, si non pro varietate meritorum?* cui Gregorius Magnus accedens: *d* *si dispar retributio in illâ beatitudinem non esset, una potius mansio, quàm multæ es*

*sent. quæ variæ, pro diversitate gratiarum. gratia est semen gloriæ, & quemadmodum varia seminis est fœcunditas, hoc quidem centesimo, illud sexagesimo, illud trigesimo fœnore, fructuque gaudet; ita prorsus inæqualis in cœlo beatorum erit remuneratio. hinc illa tanta inter ejusdem Domini servos, lucri diversitas. Commisura eis fuerat argentum, in laudabile fœnus elocandum: elocant, sed industriâ dissimili, hinc etiam dissimilis merces. primus audit: *euge serve bone, quia in modico fuisti fidelis, eris potestatem habens super decem civitates.* alteri dicitur: *Et tu esto super quinque civitates.* ut scilicet labori dispari, dispar pensio respondeat. Quid multis opus? testem habemus Paulum Doctorem veritatis: *f* *unusquisque, ait, propriam mercedem accipiet, secundum suum laborem.* Sed labor est impar, ergo & merces. atque ut à se dicta confirmet: *g* *qui parvè, inquit, seminat, parvè & metet. messem omnino uberem, beati omnes colligent; sed uberiores illi, qui semen sparserint liberalius: etsi omnes in eò pares futuri, quod infinito bono fruuntur, idq; in æternum. Si fructum magnum colligit, qui assem in pauperes distribuit, majorem recipiet, qui julium, qui aureum erogavit. si præmium grande accipit, qui unam salutationem Angelicam profert, grandius utique accepturus, qui bis, qui sexies, qui centies precatus fuerit, aut saltem attentius & ardentius. nam fieri potest, imò fit sapius, ut quis**

a Aug de S. Virg. c. 27 *b* Ioan. 14
c Tertull. in scetp *d* Greg. 1 4 d. al. 35

e Luc 19 *f* I Cor. 3
g 2 Cor. 9

orationem Dominicam semel dumtaxat recitet, sed tanto pietatis sensu, eo animi fervore, ut amplio-rem à Deo gratiam emereatur, quàm qui orationem eandem millies, quàm qui Psalmos omnes pronuntiârît; atque unica cœlestis mensæ participatione (ut supra diximus) plus gratiæ quis relaturus sit, quàm alius vigesies, imò centies de eadem participando.

Sed objicias vinitoribus illis, inæqualissimè laborantibus, sub vesperam tamen denarius idem, omnibus in mercedem est datus: nihilò plus accepit, qui toto die æstnavit, quàm qui horâ unicâ laborem salutavit potius quàm subiit. hoc præclarè Augustinus dissolvit: *quamvis*, inquit, „ a meritorum diversitate fulgebunt, alius magis, alius minus; quod tamen ad vitam æternam pertinet, æqualis erit omnibus. non enim „ alteri longior, alteri brevior, „ quod pariter sempiternum est, „ quod non habebit finem, nec „ mihi, nec tibi, *simillimè Hieronymus*: unus, inquit, denarius, non „ unum est præmium, sed una vita „ & una de gehenna liberatio. Suâ quidem omnes beatitudine contenti, etsi alter præ altero, ex immenso illo omnis bonitatis ac perfectionis thesauro, plus voluptatis capturus sit. Compello vos, nonne omnes oculati, contecti sunt Solis ac stellarum lumine, etsi alius alio, clariùs ea intueatur? At, qui lynceis sunt oculis, vel per tubum opticum contemplantur, vident in cœlestibus luminaribus quædam mira, magna animi voluptate, quæ tamen hebetiori visu, alii que rudes opifi-

a Aug. serm: 59 de verbis Dom.

ces, nec vident; nec observant: quis illis sufficit lumen Solis; ut operi incumbant; haud aliter in lucidissimo illo divinarum perfectionem Sole, beatiores vident plura ac mirabiliora.

Idem sacrarum literarum codex legitur à pluribus, neque eodem fructu, ne simili gustu, volvit illum puer, ut imagines lustret atque iis oculos pascat; legit illum Grammaticus vel Rhetor, & miratur constructiones & artificium. legit illum historicus, & observat, ac rapitur rarissimis historiis in Genesi, Exodo, libris Regum, &c. legit illum Theologus, & longè accuratius penetrat divinæ legis præcepta, pœnas & præmia. legit illum cœlestis generius, & is quasi in meridie, obscurissima pervadit mysteria, admiratur, contemplatur: quàm hîc omnia Dei attributa, providentia, sapientia, misericordia, iustitia reluceat, atque ad eò hîc præ omnibus longè maximam hinc capit delectationem. id ipsum accidit beatis mentibus, divina contemplantibus. Quare amabo vos, illam gaudii, amoris, fruitionis diversitatem, paulò sublimiori consideratione, hunc in modum meditemur: mercedem mi Deus, tuis omnibus persolves, sed inæqualem pro mensura gratiæ, ac meritorum. Gaudia tuorum omnium erunt maxima, sed tamen inæqualia, idque in æternum: b Si enim cœlum significaretur denario; nonne in cælo esse, omnibus est commune sideribus, & tamen alia est claritas Solis, alia Luna, alia stellarum. Quia verò in ipsa vita æterna distincte fulgebunt lumina merito-

b Aug. de S. Virgin. c: 26

um, multæ sunt mansiones apud pa-
rem, ac per hoc in denario quidem
non impari, non vivet alius alio pro-
xius: in multis autem mansioni-
bus honoratur alius alio clarus.
Quem gradum honoris, gloriæ,
cognitionis, amoris divini, gra-
tiæ (in quibus plena beatitudo
consistit) singulis horis, quovis
quadrante, momentis singulis
peragere possumus, ad usque su-
remum in morte spiritum. Nos
autem rerum nostrarum negli-
gentissimi, dignitatis, ac talis glo-
riæ æternam duraturæ incremen-
to indormimus, modò, ut nostræ
sunt ratiunculæ, cœlo non exclu-
amur; cum tamen (quod omni-
us ad hinc negotiandum stimulo
esse debet) minimus gradus gra-
tiæ, quia illi gradus gloriæ, in om-
nem æternitatem duraturæ re-
pondet, tanti pretii sit, ut omne
bonum humanum, ac æstimatio-
nem mortalium, longè excedat,
de quo Angelicum Doctorem au-
diamus: *a bonum gratiæ annus, est
majus bono totius naturæ universi.*
Sed non est qui recogitet cum
vel hoc unum (si posset) superos
doleret ac pœniteret, quod illud
gratiæ & consequenter gloriæ au-
gmentum, neglexerint; quod no-
bis ita invident, ut si integrum
illis foret, rursus ad hoc metendi
stadium libenter diverterent: Un-
de monet asceticus scriptor: *b*
“quemadmodum dum oculum
“videntem parvas stellas, ratio
“corrigit, & docet esse singu-
“las multo majores, quàm est
totus terræ globus; sic opinio-
nem tuam, cum putas aliquid pa-
rum esse, corrige & existima mi-

nutissimæ occasionem lucrandæ
gratiæ, pluri æstimandam, quàm
universi imperium. Omnium hinc
studium, ad breve tempus emi-
nente, in alto esse, ascendere, plus
divitiarum, plus dignitatis con-
quiterere, multis adniti laboribus,
ut suave illud audiant: *e Amice
ascende superius.* Et quanti per
argenteas & aureas scalas ascen-
dunt ad ruinam! & esto feliciter
emineant, hæc quæmediū scabini,
consules, commissarii anno uno,
brevissimo tempore, Principes,
Reges, brevis ævifatio imminen-
te, aliis cedere coguntur. At sub-
limem illum; quem semel in cœ-
lesti aula locum occupasti, in eo
semper & securus effulgebis. Hos
ô vani mortales! honoris gradus
æmulamini, nemo propriam hinc
arrogantiam iucurrere timeat,
nemo alienam invidiam perhor-
rescat. In hoc sæculo majus lu-
men obfuscat minus, in cœlo il-
lustriores, sua luce inferiores ju-
cundè perfundunt. Prælatus, cui
propriam viridem gestare gale-
rum, d'inhabat purpureo, quem
ut obtineret, gratiam nepotis
Pontificii, gratioso munere capta-
re studuit, mittens ei in disco ar-
genteo immatura atque omnino
viridia cerasa, hoc lemmate mar-
gini insculpto: *te solo rubescere
gaudent.* Responsum accepit: ce-
rasa sua nimis magnâ in umbra
sita esse, & à multis majoribus
obfuscati & obumbrari. Quò fa-
cile vidit & invidit, illustriores ac
eminentiores sibi præferri; cœle-
sti aula invidia exulat; Princeps
suos ephebos, aut parens decem
filios, ut ætate sic forma impares,
serico aut pretioso panno vestit.

a S. Thom. 1.2 q 112 a 9 ad 2

b Nierode adorat, in spirit. 1.3. c. 8

c Luc: 14. d Tonneel der veranderinge.

Minimus natu non invidet seniori, quod thoracem amplio- rem, pallium longius habeat. veste sua quilibet contentissimus est, cum cuilibet accommodata, & certo commensu ad corpus habilis sit. Eadem penè ratio est regni convivii, accumbunt convivæ mixti impariæ ætatis, juvenes, senes: erit qui octo, aut decem cretici cytharos, puer nobilissimus in eadem mensa, vix unum exhaust, nulla hîc invidia, quantum sapit & satis est, tantum capit. Quemadmodum in hodiernò convivio, singuli accipiebant *quantum volebant*. Sic in cœlo, vestis gloriæ, cuius sanctitatis magnitudini adaptata, nec alter alteri invidet, quia gloriæ alterius sibi improporcionatam contuetur, & fate- tur. Omnes Deo pleni sunt, etsi hi præ illis, plus de eo partici- pent.

Nulla itaque in hac suavissimâ beatorum societate invidiæ vel minimæ umbra serpet, licet impar sit futura beatorum gloria. O societatem beatissimam, in qua multitudo tanta, sine confusione, magnitudo sine ambitione, varie-

tas sine contentione, inæ qualitas sine discordia! Nulla hîc æmulatio, nulla dissensio, nulla altercatio, perturbatio nulla. Hæc mala nobis, hîc omnem felicitatem corrumpunt, & inferos in terram adducunt. Alter altero vul- videri doctior, sapientior, ditior, nobilior, potentior, formosior; hinc mille invidiarum formæ, hinc innumeræ furiarum noxæ. In cœlo disparitas quidem est præmiorum, ut prius fuerat meritòrum; summa tamen consensio atque concordia: Quemadmodum in cythara fieri videmus, quæ plures ac diversas fides habet; ab his tamen suavis oritur harmonia, ita, inquit Augustinus: *a habebunt etiam tunc sancti differentias suas consonantes, sicut contentus fit suavissimus ex diversis quidem, sed non adversis sonis.*

Quæ cum ita sint, si superio- rem in cœlo canere satagis, & argutiùs auribus melos concinere, fac fidem, hîc sublimiùs in Deum tendas, per corporis afflictiones extendas, ut eum altiori tono laudes in secula sæculorum. Amen.

^a Aug, in Psal. 150,

EMBLE-

Si veritatem dico vobis, quare non credidistis? Joan. 9.

LICEAT MIHI VERA REFERRE, a
DOMINICA PASSIONIS.

Prima veritas dum speculi in mōram, Juæorum scelera libere
coarguit, eorum odium incurrit: qua de causa pauci etiamnum
veritatem libere proferunt, quia pauci eam libenter audiunt.

§. I. Veritas odium parit.

§. II. Pro anima tua ne confundaris dicere verum. b

§. III. Quinam libenter veritatem audierint.

a Ovid, lib: 7, Metam. b Eccl, 4.

DOMINICA PASSIONIS.

Si veritatem dico vobis, quare non creditis. Joan. 5.

Vir splendore natalium clarus, a & majorum stemmate illustris Antonius Maraffius, pro insignibus planum ac sincerum speculum, cum hac epigraphe assumpsit: *cunctis aequè fidum.* Quo in speculo vivam animi sui imaginem expressit: nulli se velle inter adulantium obsequia, quemadmodum adulterinis in speculis fieri consuevit, adblandiri: nedum vitia, quæ in oculos incurunt, dissimulare, sed in verum & severum decet censorem, quemque ex æquo & bono, sui officii commone, ac vitii arguere statuisse. Quod è lapidissimo illo æternæ sapientiæ & veritatis speculo, scripturam dico, hauserat. Quæ de re audiamus si placet Maximi Pontificis oraculum: *b Scriptura sacramentis oculis, quasi quoddam speculum opponitur; ut interna nostra facies in ipsa videatur: ibi etenim scæda, ibi pulchra nostra cognoscimus.* Hoc speculum minimè adulterinum, Davidem adulterum: Achabi calumniam in Naboth, & indè nefariam eadem: Manassis diuturnam impietatem, quam Deus non nisi excidio Hierosolymitano voluit extinctam, ob oculos ponit: *c divina quippè scriptura speculum est, quod se falso nitore non fallit.* Invitat & te, ô pecca-

tor! Hipponensis Antistes, ut in hoc deformitatem tuam contempleris. *d* Posuit tibi, inquit, speculum scripturam suam Legitur tibi, beati mundo corde, quonia ipsi Deum videbunt. Speculum in hac lectione propositum est, vide si hoc es quod dixit, si nondum es, geme ut sis. Renuntiavit tibi speculum faciem tuam, sicut speculum non senties adulatorem, sic nec te palpes. Hoc tibi ostendit nitor ille, quod es; Vide quis, & qualis es. Hoc speculum sibi ipsi Augustinus objecerat, ut que in eo legit: *e non in comessationibus & ebrietatibus, non in cubilibus & impudiciis &c. foeditate suam contemplatus, eam ilicò avertatus est.* Sed pròh dolor! cum cuiusvis, & ubi vis hoc speculum sit obvium, illi qui maximè fideli & utili ejus censurâ egent, neutiquam illud student intueri, imò verò oderunt ne dicam, detestantur: quotus quisq; enim gravissimis vitiis obnoxius, velit è scriptura argui, & infames mentis maculas sibi proponi! quin potius hoc sincerissimum speculum falsitatis arguere, fraudis ac doli insimulare non veretur. Talis ille Faustus existit, quem Augustinus hisce verbis perstringit: *f Inaniter Faustus in se ipsum potius dente sacrilego savienti, sanctâ scripturam, quam totus mundus merito veneratur, accusat: quæ ut suprâ dixi, tamquam speculi fidelis nitor, nullius accipit adu-*

a P. Silv. Petra & Sym. Heroic. p. 284

b S. Greg. l. 2. Moral. cap. I

c Aug. serm. 61 de verb. Dom.

d Aug. in Ps. 103 e Rom: 13

f Aug. lib: 22 cont. Faust. cap 65

laudam personam; sed & laudando, & vituperanda hominum facta, vel ipsa iudicat, vel legentibus iudicanda proponit.

Ne quis tamen literarum ignarus, suas se maculas, quibus turpiter notatur, hic contueri non posse prætexat, ipsa veritas increata a candor lucris æterna, & speculum sine macula, se ipse Redemptor noster objecit, qui sincerissimi speculi partes agens, mortalium quorumque vitia, quæ verbo, quæ exemplo notavit, b viam Dei in veritate docens. Quo factum ut scribæ & Pharisei, cum suas sibi maculas objici, ferre non possent, ipsum primæ veritatis Magistrum, mendacii ac fallaciæ arcessere, & conterere non dubitarint.

a Sap. 7 b Matth. 22

S. I.

Veritas odium parit.

Marcellus Vegetius ait se è fatuo in Galliis illud sapientis eruisse: tres optimas matres, tres pessimas filias parere: primò, inquebat, securitas parit periculum. Secundò familiaritas parit contemptum. Tertio veritas odium parit. Expertus est hoc Michæas, qui Regi Achab prophetans verum, missus est in carcerem, ut *essent venter pane tribulationis, & aqua angustia.* Quot intimi Regum, Principum, O primatum familiares, horum gratiâ, dignitate, fortunis exciderunt? Quot viri doctrinâ ac sanctimoniâ vitæ conspicui, summa antehac in veneratione habitæ, ilicò omni consuetudine recedunt? Reg c ul.

cisa, velut pestes patriæ, regni ac reip. terminis excedere, in exilium, in ultimam Thulé abire compulsi, exquisitis tormentis excarnificati, vitâ ipsâ exuti, quod speculi in morem, nudam oculis veritatem objecissent? Quærit à suis Holofernes: *d dicite mihi quis sit populus iste?* tunc Achior dux omnium filiorum Ammon respondens, ait: *si digneris audire, Domine, mihi dicam veritatē in conspectu tuo, de populo isto &c. veritatem dixit, & indignatus est Holofernes vehementer, & præcepit servis suis, ut comprehenderent Achior, & perducerent eum in Bethul.* Hugo Cardin. Ut Achior comprehensus est veritatis amicus, factus est Holofernis inimicus. Suos sibi placentia loqui volunt, palato suo subservire desiderant, quo fit ut suos, potius cocos & obsonatores, quàm medicos esse mavelint, qui ad eò inter se dissident, ut illi, nil nisi gutturi ac gustui gratum & sapidum, quantumvis valetudini noxium;

e Namque cocus Domini debet habere gulam.

medici verò amara & insipida plerumque, minus palato accepta, sed adversus morbos & mortem præsentissima remedia præbere contueverint. *Medicus se jortè sectione, ustione, amaris potionibus opus esse viderit, nulla illustrioris personæ habita ratione, secum vitæ principem suum. Acrius subindè quam plebeium. Quod in morbis animi servandum præclare docuit Philo: *f Ego qui non unum virum curandum suscepi, sed**

d Iudith cap 3 & 6 e Martialis, f Philo l. de Iosepho.

inte-

integram civitatem laborantem morbis gravissimis, quid agere debet? emori præstat quam loqui ad gratiam, dissimulata veritate. Medicos tamen præ cocis, stolidi mortales detestantur & execrantur. Ne longius abeam, mearum testis & arbiter sententiarum Antonius Musa, artis Medicæ peritissimus: a hic cum Romam (ubi per multos annos nemo quisquam ex Hippocratis, aut Galeni scholâ prodierat) advenisset, & Augusto afflictum genu curasset, à Romanis statuâ candidâ ex alabastro donatus est. Is verò ipse cum dein vulnera curare, secare, urere, manus & pedes truncare, *ne pars sincera trahatur*, aggressus est, à tumultuante plebe lapidibus obrutus, ejusq; cadaver per plateas truculento omnibus spectaculo protractum est.

Queritur Isaias consimilem catastrophem veritati structam: quæ cum feliciter morbis animi mederetur, cum lascivos oculos expungere, piceas manus rescindere, bilinguem linguam evellere, omne quod noxium putare aut exurere incepit, omnium in se manus concitavit, & exemplo *b corrui in platea veritas.* Seu ut in Heb. *impingit in platea veritas.* Ea enim offendicula, technas ac muscipulas ponunt, ut veritatem non modo in pedicas, sed & in ultimum discrimen adducant: subdit autem idem propheta: *facta est veritas in oblivionem.* Quid mirum, de qua nulla umquam fit mentio Vertit textus Hebr. *facta est veritas in oblivionem.* e Hanc ut monstrum averfabantur, ut

a Suet. invit. Aug. b Isa, 59

c Forerius,

pestem execrabantur. Joanne Cluniacensis: *d sumta est meta phora, inquit, à cane in plateis mortuo, quem omnes prætereuntes ut ver fœdam averfantur.* Canis ista immundi non templo, sed & urbe expulsus, disertissimus quidam Galliæ Orator, e qui suavitate morumque consuetudine & Tullianâ, quâ valebat, facundia, multitudini gratus ac jucundus exstiterat, ut in illius multis sapientiâ, & religiosæ vitæ gravitate conquiescerent. Dum per utili alioqui digressionem, in eum sermonem incidit, ut mulierum præsertim nobilium luxum, & delicatos vestium ornatus lasciviamque reprehenderet. Quâ infrequentia concionis, cum adessent, quæ auro gemmisque colucentes, non æquarent modum Reginas, sed Circensis pompa spectacula viderentur, *f inimicus factus est, verum dicens;* tanta porro omnium ordinum concitata est invidia, ita factus est odiosus, ut velut canem mortuum, eum aditu & congressu omnino prohiberent. Hæc causa est, impune passim grassari scelera, committi scandala, quia veritas odium parit; pauci eam libere proferunt, quia pauci eam libenter audiunt: atque hi potissimum, quos altiori loco positos, minor arguendi libertas est.

g *Monstrabo tibi,* inquit Seneca,

cujus rei inspicia laboris, magna fastigia: quid omnia possidentibus desit: scilicet ille qui verum dicat.

h Philippus II. Hispaniarum

d Ioan. Clun. tom. 2. ser. 107. e Chres.

vacat aurum, pag. 188. f Ad Gal. 4.

g Sen. lib. 6. de benef. cap. 30

h Casp. Eas, Epidorp lib. 1. p. 208

Rex,

(lex) Joanello de Trezzo insigni
 rtifice familiariter utebatur:
 um aliquando hos inter, de vitâ
 giâ & privatâ, sermo incidisset:
 quidem, inquit Joanelus, nec ti-
 o Rex, nec cuiquam Principum
 m splendidam fortunam in-
 eo, imò pace vestra, conditionem
 eam vestrâ longè potiorem du-
 ro: quippe cui tria maxima hu-
 s vitæ bona suppetunt, quibus
 rbis principes destituuntur: hæc
 item tria sunt, res cara, res rara,
 s præclara. Primò, inquit, *res*
ra, sunt amici. Secundò *res ra-*
ra, est veritas. Tertiò *res præcla-*
ra, est aurora. Principes verò,
 ia in summo gradu constituti,
 quales nullos, atque adeo ami-
 s non habent. Secundò, quia
 la assentatoribus plena, rarò aut
 mquam verum audiunt. Tertiò,
 ia somnum in multam lucem
 oducunt, auroram, quâ nil ad
 reandos tam animi quàm cor-
 ris sensus aptius, rarò intuen-
 t. Ridicula sanè res est, Reges
 rum, quod ab ipsis mendicabu-
 eruitur & confertur, non ideò
 puere, sed avidissimè corrade-
 veritatem ab homine pannoso;
 viro Religioso oblatam exclu-
 e. Merulis, picis ac psittacis
 icos suos consimiles volunt,
 id duntaxat occidunt, quod à
 ninis suis didicerunt. His Re-
 abundant, divitiis abundant
 delitiis, & cum omnia adsint,
 um porrò & maximè necessa-
 m desideratur. Hoc inter regias
 s Ludovicus XI. Galliarum
 c, sibi deesse querebatur: *in-*
te, inquit, *omnibus abundo,*
exceptâ veritate. Unde non
 itavit vir Religiosus, Alber-
 Imperatori à concionibus,

a Viennæ Austriæ liberè è sug-
 gestu, hanc controversiam insti-
 tuere: *queritur an salvari possint*
Principes? & re in utramque par-
 tem agitata, *quidni possint*, inquit,
si modo à baptismo suscepto, in cunis
vagientes moriantur. b Hac solum
 de causa, quia in maxima vitæ li-
 centia, veritatem oderunt, & ma-
 culas suas in hoc speculo contueri
 dedignantur: illudque subvereri
 videntur, ne sibi accidat, quod
 olim informi vetulæ: hæc Acco-
 nomine, c cum spectri in morem,
 sui speciem in speculo conspexif-
 set, ita inhorruit, ut mentis in-
 ops posthac delirarit. quò spectat
 illud Nasonis: d

Flet quoque ut in Speculo vngas
conspexit aniles

Tyndaris.

Ejusmodi à rationi longiùs ab-
 errantes, à veritate delirantes,
 sic Clemens ille Alexandrinus
 in viam reducere conatur: e
 quemadmodum speculum non
 est malum deformi, quod ipsum
 ostendat qualis sit: & quemad-
 modum medicus non est agro-
 tanti malus, quòd ei febrim an-
 nuntiet: non enim medicus est
 causa febris, sed ipse febrim
 arguit, ita nec is, qui repre-
 hendit, ei malè vult, qui labo-
 rat animo, neque ei delicta
 adjungit, sed ea quæ insunt pec-
 cata ostendit, ad hoc ut avertat
 ob hujusmodi studiis. Quæ t
 verissima sint, fidem tamen &
 gratiam, apud paucos reperunt.
 Non degener Ludovici filius, Ca-
 rolus VIII. è pincerna suo fami-
 liariter sciscitabatur: f an non

a Drexelii phæroa. cap. 9. § 7.

b Aeneas Silvius l. 3. comm. Paroria.

c Cælius l. 17. c. 2. d Ovid. e. l. 1.

Alex. t. paedag. cap. 9. f Drexelii c.

cenferet paucos reges in cœlis esse & quid causæ putaret? Cumque alter verecundè subtriceret, causam ipse subiecit: *quid mirum si rari in cœlo Reges, raros habent circa se veri monitores*; nec aberravit hic ab Euangelica veritate, Ioannis 7. *Numquid ex Principibus aliquis credidit in eum? At turba libenter eum audiebat*, Marci 12.

Exstat apud Herodotum lib. 3. hæc Æsopi fabula. Leo plus solito febricitans, foetida in harâ procumbebat, ad quem dum ursus visis, rogatur: num quid foetoris persentisceret? Respondit hic ut res erat intolerabilem illic loci mephitim exhalare. Quo dicto, leo non parum commotus, urso extrema moliebatur. ejusque unguis vix vivus evasit. Mox lupus accitus, qui priorem tragœdiam perceperat, rogatus: num commodum istic leo, & dignum se diversorium delegisset? dignissimum inquit, utpote quod crocum, balsamum redoleat. & hac se assentatione leo deludi non ferens, lupum ilicò discerpit. Dein vulpus cauta & callida subingreditur, quæ numquid olfaceret rogata? Respondit, se gravi catharro per dies complures laborasse, arque adeò nil percipere. Hæc fabula etiamnum luditur: sunt multi leones quibus agrè est, & qui olido in loco, in limo & fimo jacent: qui urfos vera dicentes volunt discerpere (utinam saltem & lupos adulantes pari sorte mulcarent; sed heu; eos fovent, nutriunt, favent, quibus si quis verum profari valet, non volet, sed dissimulatione vulpina se catharro

laborare confingent. Olet in sago, in togâ hæresim, quis è primatibus luem vream, olet quis prætor anticatorem usuras, olet Ecclesiasticum simoniam; hos quorum arte & commovere est, graviventis catharro laborant foetidissimos animi morbos tulerant, quàm tollant. Igitur sit tam multa hominum vitia suis quotidie consuescentia nec sordes suas quidem perire: quibus prompta foret medicina, eas in os & nares ingerere. Dic amabo: per illustres deos scis palam esse, talia te puellæ suescere; nobilissime Domine non vereris, ne tandem cum minis jacturâ, aliquando intescat, te istic & illic non tuum nothum aut spurium alere? Implissime Domine, nosti quomine passim labores? quomodeo corruptus, quod opprobrium pauperum & pupillorum accipis. Consultissime Domine, quid dicitur, talem viduam fraudem cumvenisti, in tali causa peccatum non timuisti. *Ferveat in nobis iste*, clamat Bernardus, *veat amor. Justitia, odium inquit. Nemo fratres vitia peccata servarat, ut opinor, quos se eo chirurgos imitari: quos volfello quàm pungant, quos vulnere destinatam palpebram velut popismare leniant. Igitur omni assentatione minia, fluvius doctor vitia argui, peccata res pungi vult, ut sentiantur compungantur: scabiosus blanda confricatione delectatur & vulnera leviter curata sanescunt. Nemo Confessarius*

palpet. Concubinam dimittentiam liberè edicat. Restitutioem famæ aut pecuniæ faciendam præscribat. Occasionem eccandi, præsens periculum declinandum præcipiat. Nemo medicorum *vitia palpet.* Non xoris lachrymas, non ægri exuntio mortis consternationem peçtet, sed imminens discrimen enuntiet, ut animæ medico adhibito, disponat domui suæ; Hoc nimverò maximè luctuosum iris Principibus accidere olim æstus est Æneas Sylvius, postea ius II. Pontifex: *Hæc miseria principum*, inquit, *ut ne quidem morte verum audiant*, dum medici corporis & animæ, moriundum palpant, nec instantis riculi commonere audent.

§. II.

vo animâ tuâ ne confundaris dicere verum. Eccl. 4.

Aulus Doctor gentium miram apud Galatas gratiam inierat, animos omnium & vitæ sanimonîâ, & divinâ quâ pollebat cendi faciendâ ita occuparat, ut eum quasi genium, imò Deum elo delapsum, quot verba, tot icula fundentem confluerent: etoque amore complectebantur, ut oculis ac vitâ suâ ipsum priorem sanctè affirmarent. ipso Paulo contestante: *a ut Angelum Dei excepistis me, i Christum Jesum &c. testimoim enim perhibeo, quia si fieri et, oculos vestros eruissetis & deccis mibi.* At ubi hæc dicere rsius est. *Miror quòd tam citò nsferimini ab eo, qui vos vscat.* Ad Gal. 4.

vit; ac tandem liberius invehi cœpit: *o insensati Galata! quis vos fascinavit non obedire veritati? Sic stulti estis, ut cum sibi vitæ caperitis, nunc carne consumemini?* Ubi incredulitatem eorum, duritiam cordis, vitia & flagitia perstringere cœpit, derepentè illi capita conferre, Paulum observare, omnia sinistrè traducere, calumnias contexere, hominem execrari aggressi sunt. Cujus omnis odii ac dissidii causam subdit: *“Ergo inimicus vobis factus sum, verū dicens? Ubi Hier. Hæc est conditio veritatis, ut eam semper inimici tix consequantur, sicut per adulationem perniciosam amicitix conquiruntur: libenter enim quod delectat, auditur, & offendit omne quod nolumus.”* O Paulle, Doctor veritatis, quantos hic viros sectatores habes! qui Regū Principumque gratiâ exciderunt, & inimici facti sunt, dicentes verum! Chrysostr. vir aureus, Imperatori Theodosio non modò in deliciis, sed & in pretio, hoc pluris faciendus, quod pro veritate pectus ferreum objecerit: *b* dum Callitropæ, pauperculæ viduæ causam in Eudoxiam Imperatricem suscepit, quam ut injuriæ convicit; insuper & ludos ad statuam institutos interturbavit ac illicitos distitavit; *inimicus factus est verum dicens: & regno Julius, injuriâ exulavit.* In similibus eventum comparatus Castor exodo, Augustinianæ familiæ decus, equo ad valvas templi expedito, cathedram veritatis occreata; conscendisse fertur, nec inmerito, cum plus vice simplici, ubi facer Ecclesiastes è suggestu, ve-

b Rader. in Aula San.

ritatem viro potenti enuntiarat, ilicò in exilium ablegatus sit. Non tacendum hic illud Taciti: *a Rara temporum felicitas, ubi sentire quæ velis, & quæ sentias dicere licet.* Laudabilis in Ecclesiâ mos est, post Missæ solemniam, populum benedictâ aspergere; quæ si liberalius unum aliquem asperferit, in diras hic & execrationes insurgit. *Fluit ut ros eloquium Concionatoris*, quo velut calida aspersi, gravissimè quidam exarserunt. Vidi (ait Chresolius) *b* quemdam nobilem Christianæ eloquentiæ oratorem, qui cum in flagitiosos hominum mores, ferventer, ut consueverat, inveheretur: quod in unam partem conversus hæreret diutius, & torrentem orationis derivaret, in gravem nobilium quorundam offensionem incurserit, qui ab eo se oculis designari, & calidius aspergi existimabant. *En c qui à veritate auditum avertunt*, quos sibi nempe perurientes auribus quærent præcones: en in quæ tempora incidimus, ubi sentire quæ velis, & quæ sentias dicere, sine capitis discrimine non licet. Berthorius Ordinis S. Benedicti scriptor egregius, *d* hujusmodi refert historiam: Duo idola quodam in templo erecta fuissent, quæ responsa dabant iis, qui se super rebus furto sublatis, colebant & consulebant. Ergo cum fur, hujus fortè vaticinii ignarus, thesaurum & quidem in æde sacra reconditum, abstulisset: de auctore sacrilegii idolum consulitur, & fur denuntiatur.

Qui hoc veritatis oraculum, diutius tolerandum sentiens, suos complices, caput idolo comminui curavit. Hic unum omnium studium fuit scire, quis idolo minus intulisset: quæ super re, socium consulunt, thure & victimis propitium reddere conantur, multis tandem extorquent: *Tempora sunt nimis periculosa; nam quis verum dixerit, capite intuetur.* Aptè hoc responsum in nostra cadit tempora, quæ periculosa sunt, ut nec Ecclesiæ, nec Medico, nec Confessarius poenitentem nec causidicus clienti, veritatem dicere audeat.

Ne tamen detur veritas in livionem, præcipit ipse Spiritus veritatis: *e Non confundatur anima tua dicere verum.* Janse exponit, pro vita tua corpore id est, potius mori, quam tibi veritatem. Secundo, pro spirituali, & conscientia tua peccato liberanda. Quod prætere tot generosi pugiles, more speculi, liberè cuique sua ac nervos animi, cum præteriti vitæ suæ periculo manerunt. Illustriores in exercitiis producam. D. Thomas ille tuariensium Antistes, in præteritis natus incendio, nunquam frigidus, aut obscurus esse potest. Cancellarius à Rege creatus, infulis insignitus, eò de se doluit, ubi Deo placere posset, & Regi: veritatis lucem diffundens, clarior cœpit, quam ut posset a laudum oculis tolerari; in aula gravis esse videbatur, levis esse nesciret. Cum P

^a Tac l 1 ^b Chresolius vao autuma. p 188
^c 2 Tim 4 ^d Celam Syl di concept.
lib 11 cap 9.

e Eccl 4

tari non posset, nisi Deum læ-
 et, ingratus videri maluit,
 m impius. Ergo inimicum Re-
 & Aulicis factus est verum di-
 : & veritatis præco, cum sæ-
 s exilium, non animum mu-
 et, tandem victima ad aram
 ubuit. Ita Elisabetha, utinam
 æterna Angliæ suæ pestis, a
 regnandi artes pro omni e-
 t religione; in Cutbertum
 ostallum liberè ausum pro ve-
 te dicere; quæ nolle hæresis
 ire, crudeliter ulta est. Hic no-
 enarius senex, ipsâ ætate at-
 infulis Dunelmensibus vene-
 ilis, Londinum se contulerat,
 tantum gratia, ut Reginam
 m de sacro fonte olim susce-
 at, quâ Episcopum & senem
 ebat libertate, tam abjectè
 ue impiè plerisque tacenti-
 , admoneret. Nec illum con-
 tia defecit: graviter enim
 cepuit, ne quid in Religionis
 sâ moveret, atque ut se E-
 opum agnosceret, carituram
 m & suâ & Dei benedictio-
 magnificè minatus est. His
 is ergo inimicus factus est, ve-
 dicens: & nonagenarium
 ninem, præfulem veneran-
 a, & suum olim susceptorem
 i jubet, atque in carcere ex-
 num spiritum truculenter ex-
 quer. Quàm invictissimi hi
 tatis assertores gloriosè oc-
 aerint, luculentum illud Au-
 ini comprobatur testimonium,
 a dixit: *b incomparabiliter
 prior est veritas Christianorum,
 n Helena Græcorum: pro ista
 fortius Martyres nostri adver-
 sanc Sodomam, quàm pro illâ*

*illi Heroes adversus Trojam dimi-
 carunt. Hos inter, qui numerari
 exoptat: hinc purpuratorum al-
 bo qui inscribi desiderat, non
 confundatur dicere verum; &
 Martyrii palmas non in Indiis
 dumtaxat, sed & in hisce parti-
 bus sibi succrescere fortè compe-
 riet. Quod Michael de Palatio
 apertè declaravit, e dum Mo-
 nachum quendam Martyrii desi-
 rio vehementer incensum, in
 Turciam cogitasse commemo-
 rat: qui cum in Aulam Soldani
 imperterritus sese penetrasset,
 quorsum venisset rogatus? intre-
 pidè respondit: *ut vestram in-
 eniam, tibi veritatem predicando.*
 Ad quem peraccutè Soldanus: *Id
 ad Principes tuos, predica illi ve-
 ritatem, & mortem, quam apud ne
 queris, apud illos citò invenies.* Do-
 mesticæ exempla non desunt, qui
 vel linguâ, vel stylo veritatem
 exponendo, & sedibus suis pulsè,
 & tyrannicè excarnificati sunt.
 Sed omnem vincit tyrannidem,
 quod religiosissimus scriptor, &
 primæ veritatis in Aulâ Madri-
 tensi interpret, fideliter scripsit.
*d Dumtaxat narrabo, inquit, quod
 Catholicus Rex Philippus IV.
 conscius veritatis, publicasse di-
 citur. Historia hæc est: quem-
 admodum in Philippicâ Aulâ
 prolata est. Monita (primæ veri-
 tatis) Concionatoris ex Societa-
 te Jesu, impatientius ferens qui-
 dam pastor animarum, in magno
 honore constitutus, & qui ex of-
 ficio erat cæteros moniturus; ac-
 cessit in domum suam Patrem,
 & cum meretrice ad facinus jam**

c Delrio adagia sacra

d Euseb Niercab doct. ascet l. I doct.

2, e 95 Madrit. S. Script. Professor

doctâ & suasâ ab ipso Præsule, inclusit in cubiculo, ut clarissimæ & purissimæ tubæ Euangelicæ veritatis, vocem turpi scelere contaminaret. Certatum utrimque: meretrix omni lasciviæ arte, omnibus tentat modis castissimum illum virum. Experta est non hominem fuisse; crederet simulachrum aut cadaver, nisi oratio hominis spiritum suaderet. Nam persuasit pœnitentiam mulieri, camque *in viam veritatis reduxit* Neque umquam magis concionandi officio pro rostris functus est quàm in prostibulo: neque scio, utrum majus fuerit, proprium corpus servasse, quàm alienam animam lucratum fuisse. Interim Præsul ille actum de famâ & constantiâ famæ Jesuiticæ illius credens, ostium referat: sed Concionatorem eundem semper fuisse, & fœminam diversam invenit ex meretrice pudicam, & ferè concionantem, quippe pudicitiam Concionatoris illius prædicans, Angelicum & sanctissimum virum esse detonabat. Verùm quoniam à libidine in crudelitatem transitus, ex facili fit, sævit Antistes ille ferinum ultra modum, & præ rabie mutilat virilia integerrimi illius viri, cujus integritatem magis publicabat scissio: ut denique exanguis & emortuus, duplici laurâ & virginitatis & martyrii dignus haberetur. Nonne verissimè à barbaro Turcarum Soldano pronuntiatum: ut gloriosam quis mortem oppetat, non è remotis orbis partibus petendam esse? **Marci 6.** Joannes Herodi per familiaris, & quasi domesticus, summâ, apud Regem ac omnes

dynastas, inveneratione erat: *Herodes enim nuptabat Joannem sciens eum virum justum & sanctum.* Hinc conjecturam facer licet, quo loco apud mediastinos fuerit Joannes, quem à justitia & sanctitate, Rex ipse non minù venerabatur quàm verebatur cujus prudentiâ ac nutu regni gubernacula moderabatur: & *audito eo multa faciebat.* Cujus alio ore totus pendebat; & *libenter eum audiebat.* At vir tantus, Regi ac Aulicis percarus: ubi infesta Regi nuptias, velut in speculo objecit, ac testimonium perhibens veritati, liberè edixit. *Nollet tibi habere uxorem fratris tui inimicus factus est,* verum dicens: sic enim Haymonius Albestran. Episcopus. Beatus Joannes Baptista *propter veritatem* quam prædicabat, missus est ab Herode Tetrarcha in carcerem, veluti latro & sacrilegus: dicebat enim illi, non licet tibi habere uxorem fratris tui. Ob nullam aliam causam missus est in carcerem, nisi quia *prædicabat veritatem.* Ob nullam aliam causam capite & vita privatus est. Similem stropham S. Kiliano struxit pellex Golberti Wirzburgensium Ducis: quæ & ipsi fratris uxor, cum esset Golberto copulata, atque ea prope Dux à sancto Kiliano sæpius commoitus, tandem cessisset, scortumque à se amovisset: in virum sanctum illa ex insidiis sicario immisit, qui eum trucidarunt. Hæc pellicatum suum rescindere impotenter tulit, alius se ebrietas, ambitionis notari indignissimè sustinuit, & in veritat

a In vita S Kilian,

cones ferro & face animad-
 it. Cambysem Regem ni-
 deditum vino Prexalpes, te-
 Seneca, unus ex carissimis
 verissimâ sententia perstrin-
 t: *a Turpem esse ebrietatem*
Rege, quem omnium oculi
 resque sequerentur. Ad hæc
 e: Ut scias, inquit, quemad-
 odum numquam excidam
 tibi, approbabo jam, & ocu-
 s post vinum in officio esse
 manus. Bibit deinde libe-
 lius quàm aliàs, capaciori-
 us scyphis, & jam gravis &
 inolentus, objurgatoris sui fi-
 um procedere ultra limen ju-
 et, allevataque super caput si-
 fra manu stare. Tunc inten-
 it arcum, & ipsum cor adole-
 entis (id enim se petere dixe-
) figit. Ac respiciens patrem
 satis certam haberet manum,
 errogavit. Verissimè ad hoc
 barum facinus exclamat Se-
 ca: *b O Regem exuentum! ô di-*
am, in quem omnium suorum ar-
verterentur! Huic Harpagum
 dit, qui Regi suo Perfarum,
 erè quoque super mensam ve-
 tem denuntians, supplicium
 it, ut proprios filios apponi
 epulandos conspexerit. Ad eò
 vero illud longè verissi-
 um, cum viris Principibus ne-
 nem impunè esse cerasa, quin
 illis imperatur. Neminem in
 tura aut prælatura virum
 stitutum, liberalioris potus,
 a periculum offensæ commo-
 e posse. Quod Divus Ful-
 tius, sive à fulgure, sive à
 gore illustri. ferre non susti-
 is; *c Rei est (inquit) extrema*

Sen. de ira l:3 c.14 b Sene. ibid. c.
 15. e S Fulg in Detol. S. Ioan Bapt

dementia, odisse loquentem verita-
tem. Quam vel inviti, in publico
 illo supremi iudicii senatu, audi-
 re cogentur. Id minimum veri-
 tus Henricus Quartus Castellæ
 Rex, ad veritatem se monenti,
 linguam præcidi iussit, & in ex-
 emplum ad patibulum populæ o-
 stendi. At cœlum miro prodigio
 dilectam sibi ostendit veritatem,
 quam homines oderunt: elinguis
 ille elata insonuit voce, contesta-
 tus linguam illam suam esse veri-
 tatis, nomine veridico gloriatus
 & gloriosus. Ubi illud occurrit
 pro concione quàm maximè ex-
 aggerandum: neminem sanæ
 mentis reperiri, si in speculo re-
 vos contempletur, qui, priusquam
 in publicum prodeat, eisdem
 eluere non satagat; ii verò qui
 ebrii speciem (quod olim Lace-
 dæmonii in usu habuere) ad hor-
 rorem potatoribus subiciunt, vi-
 num sanguine luunt; qui si spe-
 culo credidissent, ad tunctionem
 pectoris manus vertissent, & ca-
 lidis lachrymarum rivis maculas
 eluissent. Acutè olim in Clo-
 dium dixit Cicero: *Credo post-*
quam tibi Speculum allatum est, lon-
gè te à pulchris abesse sensisti: Ma-
gister veritatis e splendidissimum
in mandatis suis condidit Speculum,
in quo homo sua mentis faciem in-
spiceret, & quàm conformis imagini
Dei aut quàm dissimilis esset, cogno-
sceret. Hic avarus, temulentus,
 lascivus, iracundus suæ mentis
 faciem inspiciat, & quàm longè à
 pulchris absit intuebitur. Hoc gen-
 tilis Philosophi documentum
 est: *f quibusdam iratis pro suis aspe-*

d Nierenb Theopol. par. 2 l:2 c:7

e S Leo ser: 1. de Quadr,

f Senec lib:2 de ira c:36

xisse speculum; perturbavit eos tanta mutatio sui. Ita profuit plurimis, speculum veritatis amentis oculos objectum fuisse.

§. III.

Quinam libenter veritatem audierunt.

Quid excelsioris animi sit: liberè veritatem dicere, an promptè & placidè eandem audire, in Ambrosio & Theodosio decernite. Ambrosius re & nomine dulcis? sic tamen ut & aculeum subinde hæc apis ostenderit, eò potissimum tempore quo Theodosium Imperatorem ob factam Thessalonicensium eandem, ubi ad septem millia occubuerant, a inaudita istic crudelitatis ac tyrannidis insimulare; sed & templi aditu arcere, ac ultro ingredi volenti obistere non dubitavit, hac brevi inveni va usus: *b* *Quibus oculos intueberis templum illius, qui est omnium Dominus? quibus pedibus sanctum illud solum calcabis? quomodo, quæso, manus, injusta cæde & sanguine resperfas, extendere audebis?* Ad hæc Imperatori objicienti, Davidem quoque peccasse, respondit: *Qui secutus es errantem, sequere pœnitentem.* Et extemplo fulmen excommunicationis illi intentavit, caveret scelus scelere accumulare. Audiit & obaudiit Imperator, ac regio omni ornatu posito, respuit: admissum crimen palam confessus lachrymis eluit. Quid existimatis auditores? num Imperator scelus agnovisset, num pœnitentiam egisset, num cum

a Theodor. lib. 5. hist. cap. 17

b Amb., l. 5. ep. 28 ad Theodos.

suis cum Deo in gratiam rediisset, si veritatem audire detrectasset?

Est rari nunc Ambros. rariore Theod. Paucos sua vitia spectare delectat, unde & ea emendare, & in viâ veritatis redire detrectat. Compello vos, si aberranti à via, quispiam in sylva aut saltu occurrerit, errorisque admonitum in recta deduxerit, an is duci suo succensebit? Orator ad amplissimum cœtum dicturus, cum calamo in aure pergens, si ab obvio monetur, nonne injuria in eum exurgit? quis in vestibulo aula, ut principem adeat, monetur, quod chlamydem inversam gestet, num is in monitorem exandescet? Confinile argumentum inducit Chrysostomus: "c Nos si quem videmus veste breviori, & ex lateribus aperta: vel alioqui indecenter vestitum, admonemus & emendamus; vèrùm videntes vitam in eis dissolutam, ne verbum quidem proferimus; videntes mores ejus nefarios, præterimus; tametsi ridicula sint ea, quæ ad vestes pertinent: periculosa autem & damnosa, quæ ad animam."

Philippus Macedonum Rex, d cum in publico cœtu, sublata veste parum decorè confedisset, quidam in aurem ei insufurravit: *parce mi Rex, chlamydem paulo dimitte, ad istum modum minùs decenter sedes* Monitorem Philippus perhumaniter excepit, & gratia ac libertate donavit, dicens: *nesciebam illum mihi tam benevolam & amicum esse*

e Tameisî ridicula sunt quæ ad ve

c Chrys. to. 5. hom. 13 de serendi, repreh. d. Flor. in Philippo P. Davidicus pag. 163 *e* Chryso cit

les pertinent; periculosa autem quæ
 d animam Sub sacrificii solem-
 nia; in publico orantium, & cœ-
 litum adstantium cœtu, quis gar-
 rit, ridet, jocatur: amicè mo-
 endus est, quoniam ad istum
 nodum indecèter sedet. Quis
 couviviis, in choreis, familiarius
 uellæ ædblanditur: monendus
 uoniam ad istum modū indecen-
 er sedet. Indecèter quis sedet in
 opinâ, in prostibulo: moni-
 o æqui bonique consulenda est.
 Indecorè & perniciosè Judæi in
 Hispaniâ sedem fixerant, malum
 hoc è visceribus regni sui pelle-
 rent, acriter Reges monere vir
 eligiosus non destitit. a Porro
 Thomas de Turrecremata Theo-
 ogus, hæreticæ pravitatis in Hi-
 paniâ inquisitor, & Catholicorum
 Regum Confessarius: cum
 Reges conelulissent Judæos re-
 nis suis detinere, ob ingentem
 im pecuniæ, quæ illis Judæi
 e expellerentur offerrebant. vir
 elo Dei incensus, imaginem
 crucifixi sub habitum religiosum
 abscondit, & intrepidè ad Reges
 agressus, sic exorsus est: Tri-
 ginta denariis Judas semul Dei
 lium vendidit, Celsitudines ve-
 træ pro triginta millibus quæ-
 rem vendere cogitant. Ecce er-
 o eum vendite: quo inopinato
 eritatis oraculo, velut fulmine
 si obaudierunt, & quantumvis
 eheumentem perorationem, si-
 i gratam ostendentes, omnes
 e facto suis limitibus pestes ex-
 ulerunt, & præ auri corruptelâ,
 retiosam supra omnes divitia-
 um thesauros, complezi sunt ve-
 tatem. Norant hi illud Eva-
 a Possen in apparatus tom: 2. tit Tho-
 mas de Turrecremata.

grii: veritatem taceve, est aurum
 sepelire, quod sub Turrecremata
 repperunt. b Haud aliter, quam
 de thesauro in sylvis reperto, An-
 tiochus se veritatem invenisse
 exultabat: venatum hic in sylvas
 ierat, cum fortè à viâ, & sociis
 aulicis longius aberrasset, pala-
 bundus tandem ad rusticam ca-
 sam oppido lassus divertit; ubi ut
 peropportunè plures homines
 aggresses discubuerant, se iis i-
 gnotum socium adjungit. Sermo
 prolixior de Rege habitus, &
 pro innato suo candore. omnia
 Regis vitia à conglobatis efuce-
 re, & citra fucum nudam verita-
 tem oculis subjecere. Manè ubi
 diluxerat, affluentibus aulicis for-
 tem suam deprædicavit, dicens:
 Hec primùm ipsam reperi verita-
 tem. O si Reges, si Prælati, si pa-
 tres familias quandoque post ca-
 recta laterent, post januas auscul-
 tarent, ignoti inter suos delite-
 scerent, quàm hi salubriter tyran-
 nicum suum in subditos impe-
 rium, profusam illi vitæ suæ ac-
 suorum licentiam, sordidam istis
 in domesticos avaritiam ac tena-
 citatem, non sine rubore exaggerari
 audirent. Quam veritatem
 attendere, ad eò necessarium du-
 xit Sanctus Carolus Borromæus,
 ut eam non ex insidiis aucepari,
 sed palam suis proxiimi præceperit.
 c Illam quippe inter familiares
 suos, numquam satis laudatam
 consuetudinem instituisse perhi-
 betur, ut stato tempore ad collo-
 quia converirent, in quibus non
 modò fas, sed & obligatio cuius-

b Beyerlinck prompt, in Festo. 55. Pa.
 & Paul, Epidorp. En lib 1 p. 207
 Simile quid de Francisco I Galliarum
 Rege memorat.

c P. Bho, var, virt, hist, l, 1, c, 11 p. 150

313
 esset, invicem in veritate admonendi de his, quæ minùs eorum in moribus, Philosophiæ Christianæ congruerent. *Hoc ille consilio* (inquit auctor) *id quod Principibus vix umquam contigit, videtur consecutus, ut veritatem audiret loquentem.*

Quod Ludovicus Pius Galliarum Rex, a postremum filio moribundus inculcavit: cujus hoc aureum etiamnum existat monumentum: Ita te geras fili, ut confessorii ac familiares tui, possint te liberè admonere mali, quod fe-

ceris. *b* Hanc utilissimam non modò sed propè necessariam, ad res optimè atque feliciter gerendas veritatem, ita suis Magistratibus familiarem voluit esse Societas JESU, ut singulis, ipsique etiam Præposito Generali monitores addere, ut quo illi audiant latis legibus decernerent ad publicam salutem putarit pertinere. *Prævidit, inquit, ne veritate carerent, cujus caritate aule p'eraque omnes laborant.* Atque hoc illi chariores & majori impetio, quo promptius veritatis aures præbere consueverunt.

b P. Rho variæ virt. hist. l. 3, c. 4, p. 570

& In vita S. Ludovici

EMBLEMA XXI.

Ecce Rex tuus venit tibi mansuetus. Matth. 21.

NATURA MITIS. a
DOMINICA PALMARUM.

De eximia Domini Jesu mansuetudine, quam non modo per omnem vitam exercuit, sed & nobis, cum verbo tum exemplo suo, ad imitandum proposuit.

- §. I. Mansuetudinis Magister hanc suis doctrinam tradidit: *Discite à me quia mitis sum & humilis corde.* b
- §. II. *Responsio mollis frangit iram: sermo durus suscitatur iram.* c
- §. III. *In omnibus affabilem se facite.* d

a Ovidi epist. 45 b Matth. 23 c Prov. 15. d Eccl. 4

Ecce Rex tuus venit tibi mansuetus. Matth. 21.

ÆLIANUS lib. 14. cap. 40. hanc de Rege apum quæstionem movet, utrum aculeo omnino careat? quâ super re varii in varias abiêre sententias: Philosophus Rom. lib. 1. de Clement. c. 19. Regem apum omni spiculo inermem asserit. „Iracundissima, *inquit*, ac pro corporis captu pugnacissimæ sunt apes, & aculeos in vulnere relinquunt: *Rex ipse sine aculeo est.* noluit illum natura, nec sævum esse, nec ultionem magno constaturam petere: telumque detraxit, & iram ejus inermem reliquit. *Cui hoc præclarum documentum subjungit:* exemplar hoc Regibus magnis ingens est. Pudeat ab exiguis animalibus non trahere mores cum tantò hominum moderatior esse animus debeat, quantò vehementius nocet.

Senecæ consentit Petrarcha, cuius hoc votum est: *utinam, natura ut apum, sic hominum Reges, aculeo exarmasset.* Quod Diogenes, Alexandrum probè armarū intuitus, edocuit; a dum Regium ei signum deesse, liberè pronuntiavit: id Alexander admiratus; nonne, inquit, modò dicebas, nihil esse opus Regi, Imperii signis? ita per Jovem inquit, externa signa, tiara & purpura, Regem non faciunt; at signum aliud, quo animus insignis sit, in te requiro. Et quodnam illud quæris Alexandet? an non audisti, inquit, quòd Rex apum cæteris emineat, quòd solus a Dio. Carysqt orat. 4 de regno,

aculeum non habeat, nec armis circumferat; tu verò mihi videris etiam dormire armatus; addens timidi esse, gestare arma. Quâ velut parænesi Alexandrum incitabat, lenitate ac mansuetudine potius, quàm rigore & armis Regnum firmare ac ampliare conaretur. Hinc & tribuni militum apud Romanos enses ferebant sine acumine, innuentes Principem debere (ut Rex apum facit) neminem ferire. Spectavit hoc Ferdinandus Medicæus, magnus Hetruriæ Dux, b qui uti erat simul præfectus alæ nobilium cataphractorum in civitate Senensi & uti proposuerat, sola dignitate eis præesse; pro gentilitia tessera Regem apum cum choro & satellitio pinxit, cuius symboli lemma fuit: *c majestate tantum.* Senenim, inquit Ambrosius, *leges natura non literis scriptæ, sed moribus impressæ: ut leniores sint ad puniendum, quò maxima potestate potantur.* Ita videre est baculum aut scipionem oblongum esse militum centurioni, chiliarchæ brevior, Duci exercitus brevissimum, quemadmodum & Regibus ac Imperatoribus, quod sceptrum vocitamus. d Id cum quidam Rex Gallorum, victor Insulbrum, urbem ingrediens typum quodam, aut symbolo indicare vellet, Regiam suam chlamydem multis apum figuris distinctam, atque his inter Regem eminen-

b P. Silv. Petra S in symb heroic. l. 1. pag. 4 c v. Aldrov de insectis. l. 1. c 1 d Aldrovand cit.

tem, opere phrygio non minùs ingeniosè, quàm pretiosè effingi curarat. Ut eleganter Baptista Mantuanus cecinit :

*In medio Rex victor equo sublimis
in alto*

*Murice conspicuus, rutilanti splen-
didus auro*

*Signabatur, apum sparsim toga tota
figuris :*

*Cumque apibus, regnator apum sul-
gebat in ostro,*

*Pictus acu, scriptumque notis epi-
gramma Latinis :*

*Rex mucrone caret, quo significare
volebat,*

*Rex pius & clemens, qua mente
intraret in urbem,*

*Quove animo debent populis con-
vivere Reges.*

Nunc vos oro, oculos animum-
que convertite ad Regem no-
strum, qui hodie Hierosolymam
triumphandus ingreditur: Ecce,
inquit Evangelista, a Rex tuus ve-
nit tibi mansuetus, benignus, sua-
vis, omni felle & amaritudine
carens, nullo satellitio stipatus,
nullis armis formidandus, unico
hoc Regis apum symbolo gau-
dens: *Rex mucrone caret.* Quæ ad
mores Regum ac Principum ter-
tæ, Ambrosius traducens, ait: *b
morum mansuetudo in Rege præci-
pua.* & Doctor mellisius ad
omnes Prælatos extendit: *c omni-
bus;* inquit, *optanda est quidem ista
perfectio (mansuetudinis) propriè
autem optimorum forma est prælato-
rum.*

Aliter Philosophorum princeps
Aristoteles, & solertissimus re-
rum naturalium indagator Pli-
nius consenserunt, Regem apum

aculeo instructum esse; in eo ta-
men nobiscum consensere, quod
cum nunquam exerat, aut in
quemquam desigat. *Aculeum,* in-
quit Aristoteles, *d Reges & Du-
ces habent quidem; sed eo non pun-
gunt; quare quidam nec habere eos
censent.* Ac unà hoc tacitus mon-
net: respice parvum, sed divinum
animal: pone & tu non in vulne-
re, sed ante vulnus aculeum: ple-
bejum enim illud, hoc regium.
Alioqui sine clementia & man-
suetudine Rex non eris, at ne ho-
mo quidem, sed quod in fabulis
dici, solet: *coronatus Leo.* Plinius
verò non constare inter Aucto-
res affirmavit, *Rex nullumne solus
aculeum habeat, majestate tantum
armatus: an dederit quidem enim
naevra, sed usum ejus illi tantum ne-
gaverit.* Sed his omissis, audite
libet magni Basilii oraculum, bre-
ve quidem verbis, sed auctorita-
te viri venerandum: *est,* inquit, *e
& ipse Rex aculeo præditus, spiculo-
que armatus; at nunquam irritatus
ad ulsionem, nunquam viitur illo.
Leges quædam ista natura sunt, insti-
tutaque, non literis mandata; tardos,
inquam, eos ad vindictam poenam-
que sumendam esse oportere, qui ma-
ximas obtinent potestates.*

Ubi promptius Rex noster acu-
leum, quàm in Judæos exercere
potuit quem ut represserit, at-
tendite: erant Judæi duræ & in-
domitæ cervicis, adversa & rebel-
lis coelo capita; & tamen ad eos
venit Rex mansuetus; excoluerat
illos per annos omnino triginta
tres, eoque amplius, & quæ vivæ
vocis oraculis, quæ sanctioris vi-
tæ exemplis edocuerat; & tamen

a Matth. 21 b S. Ambr. 1, 4. hexam.
c, 21 c S. Bern. serm. 25 in Cant.

d Arist. 1 § hist. animal. c. 21 §
e S. Basil. lib. hexam. hex. 6.

ci pervicacius resistebant. Nec ideo ab illis iratus & durus, sed potius ad illos venit *Rex mansuetus*. In eorum oculis ingentia patrarat miracula, naturamque totam propè commoverat, & maria, & ventos, & morbos, & mortem, & inferos ipsos edomuerat, ut suæ Doctrinæ fidem adstrueret; & tamen eam negabant perfidi & contumaces Judæi, nec ideo decedit ab illis offensus, sed venit potius *Rex mansuetus*: ut animarum Pastoribus, Prælati ac patribus insigne daret patientiæ & mansuetudinis vel exemplum, vel documentum. Quærit solerter Chrysol. *a quid est, quod posteaquam terribilis Deus (qualem se in lege veteri præbuit) mitissimi pastoris elegit officium, personam pastoris induit?* respondet, ut ferocientes antea gerentes, discordes, inimicas, & moram crudelitate barbaras, *ad ovium duceret ac redderet lenitatem.* & hic cæteros inter est fructus illius appellationis, quâ se Jesus pastorem bonum & dici & esse voluit; rara scilicet & insignis quædam mansuetudo, quæ tum in vultu, tum in oculis eluceat: tum etiam audiatur in voce, sentiatur in opere. Aberrarat ovicula, imò & pastorem suum dura fronte feriebat, infandus proditor Judas: ad quem blanda voce Dominus: *b Amice ad quid venisti?* noverat quo animo, quo pede venisset: infido scilicet ac crudeli, ut vincula, ut mortem inferret. Neque tamen ideo aut æriori pupugit voce, aut graviore poena multavit, aut fulmina cælo expedit; sed inaudirâ post homines natos

a Chrysol, serm. 6 b Matth. 26.

mansuetudine, *Amicam* appellavit; nimirum mel & lac sub lingua ejus. Ubi Bernard. *e dulcis erat Jesus in voce, dulcis in facie, dulcis in nomine, dulcis in opere.* Ut ii quoque effemus & nos, illius exemplo vel præcepto. *Mel semper sit in ore, ajebat Chrysostomus: per ora mittamus nihil nisi mellitum, nil asperum, nihil amarum, sed omnia cælis ipsis digna.*

c Bern. serm. de Coena Dom.

§. I.

Mansuetudinis Magister hanc suam Doctrinam tradidit: discite à me quia mitis sum & humilis corde.
Matth. II.

Aureum hoc sponsi sui monumentum, ne unquam animo excideret, a Joanna Portugalliz Princeps, cum formæ ac virginitatis florem intra Religionis septa tuto collocasset, in eo corio quo colus obligatur, inscribi fecit: *discite à me quia mitis sum, & humilis corde.* In quem locum doctè Jansenius: bene Dominus omni plebæ virtute, harum duarum se proponit exemplum. Tum quia singulariter has in tota sua conversatione expressit, tum quia hæ virtutes, & omnibus sunt parabiles, & reo animabus unicè præstant. Quare Juditha, cujus in muliebri mundo duræ illæ pulcherrimæ gemmæ fuerunt, in Dei luce id recognoscit: *e humilium & mansuetorum semper tibi placuit deprecatio.* Hinc Paulus suis precibus vim sum-

d Vasconcell de Reg Lusitan p 247
s Judith c: 9

mam additurus : *a* obsecro vos , inquit , per mansuetudinem & modestiam Christi ; quam per omnem vitam mortalibus imitandam proposuit. Illam docuit infans , illius pulcherrimis exemplis , velut floribus respersa fuit adolescentia & juventus. Denique ad extremum vitæ diem , tamquam in publico , & larè sonante auditorio , de colenda & retinenda animi mansuetudine mundum erudit. In hac schola informatus S. Leo , & magistri divini memor : *b* nec puero , inquit , tolerantia passionis , nec passuro desuit mansuetudo puerilis. Ille mortalium genus , teste Hieronymo , *c* non fulminans & tonans ; sed in præsepi vagiens , & tacens salvavit in cruce. Quare cum à discipulis invitaretur , ad evocandum è cælo ignem , arguit illos , & effervescentium animorum motum compressit , dicens : *d* nescitis cujus spiritus estis. Spiritus Christi non iracundus , non turbulentus ; sed spiritus mansuetudinis , spiritus lenitatis : non enim in commotione Dominus. Hinc cum Elias se ad videndum cæli Regem composuisset , *e* auditus primum est spiritus grandis & fortis , subvertens montes . & conterens petras ante Dominum , deinde commotio , post ignis : ad extremum sibilus auræ tenuis , in quo Deus ut vehiculo ad Prophetam adlabebatur. Ut ostenderet , ait Procopius , quod facile sibi sit , fulmina è cælo latè cladam ferentia demittere , concutere orbem , petras conterere ; sed pl. cet

mibi mansuetudo , inquit , non in spiritu , non in commotione Dominus , sed in animi placabilitate. Hunc spiritum patris sui Christus essentialiter hæreditavit , utque in hominem transfunderet , nunc columbæ , nunc agni , aut ovis symbolo sese manifestavit. Hieroglyphico enim cœlesti , hoc in baptismo Christi fuit expressum , ut Chrysostomus advertit : *g* quaerit enim , cur tunc spiritus in effigie columbæ apparuit ? *mansuetum* , inquit , hoc animal ac mundum est : quia igitur ipse spiritus , mansuetudinis est spiritus , propterea in ejus specie videndum se exhibuit. Sub ovis verò specie , picto genere orationis sacri scriptores celebrarunt. Qui de seipso dixit : *h* ego quasi agnus mansuetus , qui portatur ad victimam. Ubi in sermone græco observandum occurrit , nomen Societ. Ιησῦς , hoc est Jesus , per anagrammatismum verti : οὐ ἴσῳς , tu ovis ; quod etiam grande & pretiosum nomen cum exprimere vellet Zacharias , non ovem , sed quod repræsentat ovem , mansuetum posuit. Sic enim D. Matthæus sacrum illius dictum producit , cum de placidissimo ejus triumpho Jerosolymam incuentis memorat : *i* Ecce Rex tuus , veni tibi mansuetus. Messia nomine duo complectitur ; cum dicit Regem , Christum Domini , hoc est unctum intelligit : cum *mansuetum* , Jesum significavit. Juro itaque Lessius , *k* efficacissimum ad hanc virtutem excellendam incitamentum adducit : confiderationem mansuetudinis. di. 60

a I Cor 10 b S Leo serm. 7 de E. piph. c Hieron epist 62
d Luc 9 e 3 Reg 19
f Diocop in 1 3 Reg.

g Chryl ho 13. in Matth
h Jerem I i Matth 21
k Lessius de jure l 4 c. 4 deb 3

„vinæ, quæ infinitis mortalium
 „peccatis provocata, iram cohi-
 „bet; & solita beneficia largissi-
 „mè effundere non cessat. Se-
 „cundò, considerationem man-
 „suetudinis Christi, quæ tota vi-
 „ta in conversatione cum pecca-
 „toribus & rudibus enituit. Sed
 maximè in injuriis & contume-
 liis tempore prædicationis, &
 præsertim passionis. Stupendam
 Christi mansuetudinem, à filio
 mater, velut sibi propriam hære-
 ditavit: ut enim in orbe nil simi-
 lius Dei filio, quàm hæc Dei ma-
 ter, ita nihil mirius potuit rede-
 riri. Miratur Bernardus. Mariam,
 mansuetudine omnibus omnia
 factam; nec porro ei defuit occa-
 sio virtutis hujus exercendæ, hos-
 tes habuit, & multos & poten-
 tes: cum enim filium omnes
 penè sacri ordinis homines, Pha-
 risæi, Scribæ, Sacerdotes, Ponti-
 fices, acerbissimis odiis fiat inse-
 cuti, plebem ut secum sentiret, in
 eum instigarunt, contemptim
 hæc in vulgus spargentes: *a non-
 ne hic est fabri filius, nonne mater
 ejus dicitur Maria? & scandaliza-
 bantur in illo.* si invidiâ pleni, hos-
 tes filii, matris certè amici non
 erant. hos omnes mater mirissi-
 ma tam incredibili morum sua-
 vitate pertulit, ut Ecclesia hanc
 jure mansuetudinem extollens
 canat: *Virgo singularis, inter omnes
 mitis; nos culpis solutos, mitis fac
 & castos.*

Cum Augustus Imperator ar-
 rogante censu orbem universum
 turbaret, virgo Deum utero ge-
 stans, Nazaretho Bethlemum
 proficisci compulsâ, promptissi-
 mè paruit: nec Casari, nec alteri

a Matth. 13

malè precata, nec Regii sangui-
 nis à Davide stirpem jactans, iter
 suscepit instar pauperulæ: & cum
 ubique repulsam passa, undique
 exclusa, vix demum stabulo re-
 cepta; ne verbo mansuetudinem
 læsit, eam edocta ab illo, quem
 intra viscera gestabat. hinc meri-
 tò de hac virgine Bernardus: *b*
Revolve, inquit, Scripturæ seriem, &
si quid in Maria austerum repereris,
de cætero eam suspectam habeas:
 Porro regiæ hujus virginis lau-
 des, pluribus profecutus Bona-
 ventura: *c* Maria, inquit, man-
 suetissima fuit per patientissimam
 lenitatem, contra omnem adver-
 sitatem; gladius quidem cor eius
 pertransiit, sed per odium non
 occidit, nec per impatientiam
 vulneravit. *nam sermo ejus, ut Da-
 mascenus loquitur, d' inmundissimi-
 mus, ex leni animâ procedens: est
 enim mansuetudo animi dulcedo,
 quam non vincit amaritudo.* Eodem
 spiritu lenitatis, omnes mitissimi
 magistri discipuli imbuti fuêre;
 qui, velut oves missi in medio lu-
 porum, ovis mansuetudinem in-
 ter atrocissima tormenta com-
 probarunt. nam si verè ac sapien-
 ter Romanus scriptor dixerit: *e*
tunc præcipua laus mansuetudinis,
cum ira justissima causa est, quis
 eos satis à mansuetudine collau-
 darit, qui pro odio amorem, pro-
 injuriis gratiam retulerunt, &
 hostes suos infensissimos, ut ami-
 cos ac filios complexi sunt: ex his
 Antesignanum, Hilarium depre-
 dicat dicens: *f* *nescisse Stephæ-
 num inimicis irasci, nescisse iis*

b S Bern serm. 4 super iniquos

c S. Bonav in speculo c 8

d S. Damaſ orat 1 de Nativ Virg

e Plin: 1:9 ep 21

f S. Hilar. serm. de S. Steph

malum

malum imprecari; sed oratione mansuetudinis plena, amico animo, hoc Deum obnixè postulasse: *a Domine ne statuas illis hoc peccatum.* Paulus, qui antea lupus rapax, factus à Deo est agnus mansuetus: sic enim ad Thessalonicenses scribens, morem suum exponit: *b facti sumus lenes, & placidi in medio vestrum; tamquam si nutrix soveat suos filios.* atque hanc virtutem ita fidelibus commendare solitus, quasi foret sanctimoniam flos; nam Titum monet, Ecclesiam novæ præsidem, ut doceat Christianos omnem ostendere mansuetudinem. & alio in loco, in iisdem *c spiritum lenitatis* requirit. & cum Timotheum Hierarcham divinis monitis imbuit, hortatur imprimis, ut *d scietur mansuetudinem;* & eâ causâ, *hominem Dei* illum appellat. quo virtutis elogio, iure etiam nuncupandus mitissimus ille Præsul Genevensis Franciscus de Sales, e qui, quanta mansuetudine in omni vitâ exstiterit, ex eo colligere est: quod à morte, nihil fellis habuisse compertus est; sed exiguum fellis in lapillos concreverat, qui dein auro & annulis intexti, amuleto iis, qui nil nisi tel & balim vomunt, futuri. Ipsi vero divini huius mansuetudinem, in tolerandis peccatoribus, perfectissimè in se expressit Moyses, qui norat & expertus fuerat in tantâ Pharaonis pertinaciâ, quia verè Dominus *f longanimis, & multa misericordia, quia g suavis, & mitis est.* quam virtutem inter cæteras divinæ na-

turæ perfectiones & attributa; velut Deo propriissimam, studiosissimè æmulando (erat enim *h vir mitissimus super omnes homines, qui morabantur in terra*) ad eum dignitatis & sanctitatis apicem evehctus est, ut alter Deus in terris haberetur: ecce ait Dominus, *i constitui te Deum Pharaonis.* quod fecit, mansuetudinis & longanimitatis gratiam ei unâ conferendo, ut Oleaster hinc testatur: "expende, quæso, quanta sit dignitas sancti Moysis, quæ Deus sic evehctur Deum Pharaonis constituerit. & similiter quanta sit prudentia & misericordia, ut non eum statim occiderit, sed patientiâ quasi Dei tulerit, & admonuerit, quis enim hominum habens Dei potestatem in inimicum suum tam sævum, ad momentum illum ferret? sed Dominus simul cum potestate, dedit sancto viro longanimitatem, quâ Regem æquo animo ferret." Them. orat. 5. quærens, cur Lyc. ab Apoll. oraculo, Deus vocatus sit, respondet: "quid in Lyc. tandem animadverti, cuius gratiâ Deum potius, quàm hominè appellandam censuerim? facilitatem nimirum, justitiam, atq; pietatem: harumq; principem omnium humanitatem; cuius unius beneficio, Reges ad Dei similitudinem accedunt." Non potuit huius virtutis excellentiam altius attollere, quàm dicere, hominem mansuetudine Deum fieri. quod & S. Greg. Naz. affirmavit orat. 17. nam cum publice concionem haberet, audiente Præfecto, quem iratum lenire cupiebat: nihil, inquit, tam divinum homo habet, quàm benignitatem ac beneficentiam; licet tibi

a Act. 7 b i Theff. 2 c ad Gal 5
d i Tim 6 e In vita
Psal 102 g Psal 85

h Num. 12 i Exod. 7

nullo labore Deum fieri. noli divinitatis consequenda occasionem abjicere: alii opes suas effundunt, alii exhaustam carnem spiritui mancipant, & propter Christum emoriuntur, alii charissima pignora Deo consecrant, nec tibi Abrahæ sacrificium inauditum est. horum nihil à te postulamus, pro omnibus hoc unum offeri, nempe benignitatem, quâ Deus magis, quàm cunctis rebus in unum collatis, delectatur. Seire quippè vultis, quid Moysen in tantam cum Deo familiaritatem induxerit, ut loqueretur cum eo, sicut loqui solet homo ad amicum suum? induxit mansuetudo. quid ad summam dignitatem & principatum in terris extulerit? extulit mansuetudo. quid ei potestatem, prope dicam divinam, contulerit? contulit mansuetudo. quid denique non modò superis, sed & mortalibus eum maximè gratiosum reddiderit? reddidit mansuetudo: etenim ut Amb. ore loquar, a sic totius plebis mentes devinxerat, ut plus eum pro mansuetudine diligerent, quàm pro factis odavirentur. Rex David cum Moysè certans mansuetudine morum, ab hac virtute, apud Deum & homines benevolentiam caprat: b Memento Domine David, & omnis mansuetudinis ejus. ubi Mediolanensis Antistes, Regium hoc affabilitatis exemplum ingrensens, Rex David, inqu'it, quàm mitis, quàm blandus, humilis spiritus, sedulus corde, facilis affatu, fortis in prælio, mansuetus in imperio, patiens in convitio: ferre magis promptus, quàm re-ferre injurias. ideo tam charus erat omnibus, ut juvenis ad Re-

a. S. Amb. l. 2. off. c. 7

b Psal. I; I

gnū etiam invitus peteretur, & resistēs cogereretur. senex ne prælio interesset, à suis rogaretur, quod mallent omnes pro ipso periclitari quàm illū pro omnibus. itaque parentes cum filiis, filii parentibus præferebant.

Tantarum virium est affabilis mansuetudo, ad conciliandos animos. quin ipse Regius Propeta, mansuetudinem sibi bonorum omnium scaturiginem fuisse, testatus est, idque cecinit in egregio poëmate, quod plenus jam dierum, & victoriis multis nobilitatus sospitatori suo Deo consecravit, sic enim l. 2. Reg. c. 22. mansuetudo mea multiplicavit me, auxit, promovit res meas, opes, honores, regnum, diadema contulit, innumeris bonis cumulavit, & super hæc omnis, copiosam Dominus gratiam impertivit, quàm mites, apud Deum & homines gratiosi, velut uno humero ad summos honorum apices evehuntur. hanc sapientissimi Regis promissionem Chrysostomus expendens: "mansuetis dabit gratiâ, sic ait: d mirabile Salomonis promissum. an iis nihil dabit gratiâ, qui jeuniis, qui casti- monia, qui eleemosynis, qui virtutibus aliis suo conditoti sese commendarint? inò verò dabit, sed mites erunt primi, qui optimam partē, qui totos principatus auferent in præmiū; quod Siracides apertissimè confirmat: e sedes ducum superborum destruxit, & sedere fecit mites pro eis. qualis subditorum exultatio, dum inhumanos illos, immites, asperos, ferrei oris homines, sede suâ excuti, & in eandem mites

c Prov. 3 d Chrysost. e Ecc 10

reponi

reponi vident? Florentius Cadurcensis Episcopus hac virtute, ut aureo gradu viam sibi munierat ad sublimem honoratamque dignitatem, hinc S. Paulinus propriis eum laudibus ita exornandum putavit: *a proculdubio per mansuetudinem ovis, & agni innocentiam, pastor esse meruisti.* Cui hæc prædicata competunt, is in Pastorem, in Præsidem, in Præsul. in Principem deligendus est. homo immitis, ferox & barbarus, leo aut lupus, se & regnum suum destruit: non me, sed ipsum Hieron. attendite: „ *h* qui scorpionibus cædit, „ & lumbis patris habere se putat „ digitos crassiores, citò regnum „ mansueti David dissipat: certè „ Romanus populus, ne in Rege „ quidem superbiam tulit. *tum à* „ *contrario regimen mansueti com-* „ *mendat: Dux ille Israëliti exer-* „ *citus, qui decem plagis affixerat* „ *Egyptum, & ad cujus Imperium* „ *cœlum, & terra, & maria servie-* „ *bāt, inter cunctos homines, quos* „ *tunc terra generavit, mansuetif-* „ *simus prædicatur: & ideo per* „ *quadraginta annos obtinuit (su-* „ *pra sedecim centena millia viro-* „ *rum) principatum, quia potestatis* „ *superbiã lenitate & mansuetudine* „ *temperabat.* Tanto tempore rebellem, refractarium, durissimæ cervicis populū, numquam gubernare, nisi mansuetudine potuisset: quã solã Reges ac superiores, sibi regnum ac regimen stabiliunt. Unde Chrysoctomus & Aug. & cum illis Jansenius in illud: *Beati mites quoniam ipsi possidebunt terram,* dicunt: *hujus certè terra possessio, rectè intelligitur promitti mites,*

tum quod frequenter contingat, ut tales stabilius & quietius sua possideant quàm immites, qui multoties & animam & hereditatem paternam contentionibus suis perdunt. Hinc addit Jansenius: *mansueto homini totus mundus patria est; totque locis habet fundum, quot locis reperit amantes.* Experti sunt, qui post lene ac mansuetum regimen; in ordinem redacti, omni loco velut Angeli è cœlo delapsi excipiuntur. cujus rei rationem reddit S. Thomas 2. 2. q. 157. art. 4. ad 2. *quia mansuetudo reddit hominem Deo & hominibus acceptum.* Est illud perpetuã memoriã dignum Agesilai apud Plutarchum: rogatus qui tutò imperaret? *si sic imperet suis, inquit, ut pater filiis.* Quid non potest apud filios pater? Nihil tam arduum erit, quod sub paterno imperio, & nomine non mollescat; fella illis mella sunt, à patris manibus, à matris uberibus propinata. Hic memini pulcherrimi di&i Hieronymi, qui Theophilum Alexandinum, cujus mansuetudinem extollit, sic affatur: *c blandiris ut pater, erudis ut Magister, instituis ut Pontifex.*

Appellantur in Scripturã prælati matres: Isaias c. 66. *Quomodo si cui mater blandiatur, ita ego consolabor vos.* Paulus verò Doctor gentium: ad Galatas 4. *Filioli mei quos iterum parturio; non gigno ut pater, sed parturio ut mater.* Unde Bernardus: *d audiant hoc Prælati, inquit, qui sibi commissis, semper volunt esse formidini, utilitati varò: erudimini qui judicatis terram, discite subditorum matres*

a S. Paulin. ep. 32

b S. Hieron. epist. ad Theophil.

c Hieron. epist. 62

d Serm. 23. in Cant.

vos esse debere, non dominos: stude te magis amari, quàm metui. Ut suis, quod matrum est, dent lac; ut suis, quod matrum est, ubi possunt, indulgeant; si quid peccatum est, tegant & tergant; & post hæc, prolem suam non baculo, sed bäsio excipiant. Quod idem etiam ante D. Gregorius præclare docuerat, iis verbis: „neesse est talem se, „qui præst, exhibeat, cui subjecti „quique, occulta quæque sua pro- „dere non erubescant: ut cum „tentationum suarum fluctus; par- „vuli tolerant, ad Pastoris men- „tē, quasi ad matris sinum recur- „rant: & hoc, quod se inquinari „pulsantis culpæ sordibus prævi- „dent, exhortationis ejus solatio, „ac lachrymis orationis lavent; quod pluribus in epist. I. ad superiores Societatis, comprobat R. P. Claudius Aquaviva. Quem mansuetudinis affectum (ut rationali pectoris, nomina etiam Patriarcharum inseramus) Moyses ostendebat: cum reputaret & diceret, Deum ira sibi populi illius curam demandasse, quasi ipse eam omnē multitudinem concepisset ac genuisset, eique Dominus expressè præcepisset: *a porta eam in sinu tuo, sicut portare solet nutrix infantulum.* Hinc & illæ Apostoli Pauli voces: *b facti sumus parvuli in medio vestrum, tamquam si nutrix foveat filios suos.* Et ad Gal. 9. *filii mei, quos iterum parturio.* Nec matris officium homo detrectet, cum Deum viderit materno complecti amore mansuetos, de quo exstat insigne illud Davidis præconium: *c suscipiens mansuetos Dominus.* Non dixit ait Chry-

ostomus hic; opem ferens mansuetis, sed quod est longè majus: *suscipiens.* Quid est autem suscipiens? recreans, fovens, bajulans, & velut mater ulnis gestans, hoc *d audiant mansueti, & lætentur.* Notabilis ea fuit in S. Ignatio benignitas: Petrum Ribadeneiram e adolescentem ferocioris ingenii, atque à summa sui veneratione, malo dæmonis instinctu in aversionem datum, ut ne conspectum quidem S. Patris ferre possset, ideoque discessionem meditaretur, blandissimè mitigavit ac fovit. Etenim & languenti assidere, & ferocienti blandiri, & multa falsò querenti, factorum rationem reddere, quamquam penè puero, & quem ipse in sinu suo educaverat, non dubitavit. Quæ omnia. de ipso Ribadeneira sæpius audita, norat Ignatius superioris partes esse, infirmitati ac fragilitati suorum consulere, vitra enim ac fictilia, optimè in stramine, gausipio, aliave molli materiâ asservantur, quæ si in durum impegerint, confringuntur. Innumeros durum ac despoticum fregit imperium ac perdidit, quos lenè ac benignum servasset. Hinc in constitutionibus exigit, ut superiores potius amari, quàm timeri studeant, atque ut memores sint benignitatis & mansuetudinis Christi, & formula Petri & Pauli Apostolorum. Præcipua siquidem inter Ignatianas laudes locum obtinet mansuetudo; quod ad eam Lojola vir militaris non à natura factus, sed cum præfervidi esset ingenii, à virtute & diuturno studio, atque labore sic ela-

a Num. c. 21 b I Theß. 2

c Psal. 145

d Psal. 33 e P. Rho, variae virt. hist. 1, 7 c, 13

boratus est, ut medici ac magis domestici, naturâ lenem ac mi-
rem judicarent, & naturam ipsam
exuisse videretur.

Hunc omnes imitentur, qui ad
regendum accedunt. Si animo
ferociori aut minus benigno an-
tea fuerint, nunc usurpent illud
Theobaldi Regis apud Cassiodo-
rum: *a mutavimus cum dignitate
propositum, & si antea iusta distri-
ctè defendimus, nunc clementer om-
nia mitigamus.*

Neminem à principe tristem
abire fas esse, mansuetudinis olim
vox fuit, in quo ut in benignis si-
deribus, vis quædam inest animos
ad spem hilaritatemque revocan-
di *b* Sentiebat hoc Maria Maxi-
miliani II. quæ cum uni ex vir-
ginibus, nescio quid minus op-
portunè petenti negasset, quod
ita sibi videretur, sanctiorem mox
cellam, in qua sacri Martyrum
emeris asservabantur, precum
causâ ingressa, subvereri cœpit,
ut audiretur, quæ non iniqua pe-
tentem abegisset. Nec mora, vo-
catæ ilicò ad se virginis in ample-
xum ruit, & deprecata quam illi
attulerat ægrimoniam, se in pre-
ces dedit, audiri jam secura. Hanc
virî, hanc superiores, & prælati à
fœmina virtutem sibi deposcant,
& æmulari studeant. neminem à
se cum bile, cum amaritudine,
cum aculeo dimittant. *c* Alber-
tum Belgarum Principem, bello
maximo ac diuturno, suorumque
militum importunissimis seditio-
nibus diu exercitum, aliquando
iratum fuisse negant, qui ejus res
gestas composuerunt. Quod mi-
hi quidem eo videtur admirabi-

a Cassiod. 110 var. *b* Rho 1.7
c 8 §.4. *c* Kno. cit. n.5.

lius, quòd plerique imperitan-
tium irasci decorum putant; quasi
verò leonum instar tum maximè
timeantur, cum rugiunt. Plura
hîc non congero, quia luculen-
tiora in Carolo V. in Philippo II.
aliisque primatibus suprâ com-
memoravimus, à quo lectorem
non sine fructu remitto.

à Part. I Dom: 20. post Pent.

§. II.

*Responsio mollis frangit iram,
sermo durus suscitât furo-
rem. Prov. 15. c*

N Ant. Pii nummis cernere est,
fulmen melli thoro impositum,
ubi vires frangat. Quod Symb.
Hugo Card., ita ad mores tradu-
xisse videtur: "*f* Mansuetudo, in-
quit, est in lecto conscientiæ, ho-
minis culcitra; ubi molliter, &
suaviter anima requiescit; quæ e-
tiam (*fulmina verborum*) lapides
contumeliarum, detractionum, &
injuriarum quarumcumq; sibi in-
fiectos, amplexatur leniter, & sine
læsione recipit." Machinæ bellicæ
fragorem ac furorem, objecto
sacco laneo eliseris; nam si silicem
silici, ferrum ferro colliseris, quid
expectes præter ignem? miraculi
loco est, quod sævi maris fluctus
ac rabies, mollissimâ arenâ fran-
gitur & quiescit: edixit enim Do-
minus: *i hîc confringes tumentes
fluctus tuos.* Ubi verò fluctus con-
citati æquoris in saxa, & prærup-
tas cautes inciderint, illisi & re-
percussi, vehementius despu-
mant, & in omnes partes quasi
iram diffundunt. Adstantem in
pulvino confringes: fulmina, ro-

e Pierius 1.42. *f* Hugo Cardin. in il-
lud, Beati Petes. *g* Job 38

borâ

bora sternunt, & ossa comminuunt; lanâ ac lino eliduntur & animos quantumvis efferos ac barbaros, lenitate flectes. Robertus Santarellus Dux Neapolitanus, a dum tetram sanctam lustraret, & è sepulchro Domini in montem Sinam pergeret, latrones Assyrios offendit. Quid ageret? Socios suos sarcinulas & peram explicare iussit, ac prandium exponi: illisque ipse obviam, proca, quâ erat singulari humanitate, perbenignè ac officiosè invitavit, ut fessi se reficerent, quâ animi moderatione ac benigna humanitate, etiam barbari victi, cum gratiarum actione, læti recesserunt. 1 Reg. 14. fregit David viros, sitientes sanguinem hostis sui Saulis, molli sermone eos compellans, ne manum suam mitterent in Christum Domini: & confregit David viros suos sermonibus, inquit sacer textus. Ipsum quoque ferro duriorem, Saulis animum flexit ac fregit; ut qui suum prius sanguinem sitiverat, ejus mansuetudine victus, lachrymas dederit: *b levavit Saul vocem suam, & flevit.* Quod ut insolens prodigium admirans Chrysostomus: *c non perinde*, inquit, *miror Moysen, quod è saxo prærupto fontes eliciat aquarum, ut admiror Davidem, quod ex oculis lapideis fontes eduxit lachrymarum.* Quin etiam quem paulo ante, cane pejus angue oderat, nunc dulcissimo honoris titulo compellat, eundemque filium nuncupat: *numquid vox hac tua fili mi David?* Doctrinam nostram confirmat

a Boteri polit 1 Te 8

b 1 Reg 4 c Chrysost, hom, de David & Saule.

coronatus sapiens à patientiâ lenitur Princeps, & lingua mollis confringet duritiem. Quantumvis ferus ac ferreus superior, Magister Paterfam, si subditus mansuetè benignè, obtemperanter respondeat, flectet. Et contra quantumvis effervescentum subditum, leni sermone superior franget. Music sopit iram, ut sapientes putant viri, quod Pythagoreorum compri mis fuit documentum, qui fidi bus iracundos mitigabant. Sic & Indorum Reges ajunt certos adhibere tibicines, dum cubitum concedunt, ut animus eo cantu & dulcedine soni delinitus, facilius, quasi prius fracto ac sopito omni rancore, indormisceret. Secus quis fidium cantus, aut inanima vocum harmonia, tam potens, quàm mollis & dilecta placidi subditi, aut placidæ conjugis oratio, ad superioris aut viri iracundiam mitigandam, ad facilem, missis rixis, viro somnum conciliandum? Abigail fœmina sanè prudentissima, quantum incendium leni ac suavi verborum flumine restinxit? Ibat David Nabalis domum eversurus cædibus, e in viâ occurrit Abigail, eaq; orationis suadâ, tamque molli sermone Regis impetum sedavit, ut homini strenuo & generoso & potenti, arma è manibus ceciderint, sibi que ac iracundiæ temperarit. Si sic uxor maritum aut iracundiâ inflammatum, aut infortunio aliove incommodo perturbatum, concubia nocte reducem, aut post crapulam & temulentiam hesternam, jam jejunum byssinis verbis, salutaribus monitis aggrediatur, profectò franget

d Prov. 25 e 1 Reg 25.

fatorum,

furorem, sedabit turbas, à poculis revocabit.

a Frangitur in tacito foemina saepe viro.

Festivum est, quod occurrit, & ad mores facit maximè: prudenti viro foemina querebatur miritum suum vix ullo die non ebrium esse, *b* & omnia susque deque rotare, ac domum miscere. Querelas benignis auribus vir accipiens, arbitrabatur, id quod res erat, insanam viri crapulam, solutâ uxoris linguâ mirè stimulari. *c* Remedium ergo non tantum spondebat, sed etiam in manus dabat. en ajebat, ô bona mulier, hanc tibi in lagenula aquam cape, & ubi maritus tuus appotus domum venerit, tu hunc ipsum liquorem (erat aqua è proximo fonte) quam primum sorbe, & eum in ore retine, dum in lecto virum composueris. Quantarum sit virium hæc aqua, res ipsa loquetur; experieris conjugem non multa turbaturum. Disto audiens fuit mulier, comperitque spei suæ respondisse omnind, tam arcanæ virtutis pharmacum. Hic foemina sollicitè quærere: & quæ obsecro hæc aqua esset, & quo pretio comparari posset; ô bona, è proximo quovis fonte petere illam licet, sine ullis impendiis: quod enim liquori tribuisti, hoc silentio tuo adscribendum est. Quisquis contentiosam sibi sentit esse linguam, obsecro emat hanc aquam, contra omnem iracundiam, & querulam Xantipen. Sed aqua hæc ore retinenda est, & quidem clauso. Hoc cer-

a Tibul 1 2 eleg. 8

b Drex. de vitis linguæ c. 10: §. 4

c P. David, in Veridico c. 56

tè Hebræus sapiens appositè monet: *d* qui dimittit aquam, caput est iurgiurum. Cui congruit illud Gregorii: aqua dimittitur, cum lingua fluxus effunditur. Ergo mi litigator, mi molitor, *e* si vis ut illa litigiorum rota non currat, siste aquam, contine linguam: quod si hæc rota permittatur agitari, quivis volet ultimus dixisse; Echo sylvarum tamdiu clamoribus respondet, quamdiu clamat: vis illam tacere? Tu tace prius. Nec mireris si te litigante, ad unicum vocem, septenæ resulent?

f Sex etiam ac septem vidi loca reddere voces,

Unam cum faceres: ita colles collibus ipsi

Verba repulsantes, iterabant verba referre.

Eadem penè ratio litigantium. Vis ut fileat hæc Echo? A tuo id disceat silentio, mitesce, & scopulis cede. *g* Contentiosa quædam mulier, cui maritus iracundo ingenio, cum merulas à se coemptas daret assandas, dicens: assa nobis hosce turdos; replicavit, merulas appellas turdos? Respondit ille, turdos esse, negavit rursus illa, & merulas esse contendit. Tam maritus eam pugnis contudit. Anno vertente cum rediret dies ille, memor verborum mulier, en ait hic est dies anniversarius, quo me ob maledictas merulas malè excepisti: tum vir & adhuc negare audes fuisse turdos, nec quiescentem rursus pulsavit. Ita hæc Echo toties repercussa rediit, quoties vox

d Prov 17 *e* Greg 1 5 mor c. 11

f Lucet *g* Artica Bellaria part. 1,

Fab Dom 4 post Pet. conc. 6

provocavit. Vidisti quandoque in atro aut cubili, ventorum turbine per patulas fenestras irrudente, omnia perturbari ac commiseri. Quid remedii? Alteram fenestram occlude. Hoc observavit Chrysostomus, a convitiatus, est quisquam, vituperavit? Tu claude os tuum; si enim illud aperueris, concitabis magis ventum hunc. Non vides in ædibus, quando è regione duæ januæ (seu fenestra) oppositæ sunt, & flatus vehemens irruerit, si alteram clauderis, nihil valeat efficere flatus? Ita & hic duæ sunt januæ, os tuum & os illius, qui te vituperat; si tuum occluseris, omnem istum flatum extinguēs. Id ipsum inter familiares: inter ancillas & famulos: frequentius inter subditum & superiorem coniventem, inter servum & Dominum reprehendentem, usuvenit, quem Apostolus monet: vide mi Christiane, b ut nihil per contentionem à te fiat; nam servum Domini non oportet litigare, sed mansuetum esse ad omnes. Nulli certè promptius ac facilius obtemperant, quam qui à Christo mites esse, & humiles didicerunt: atque ut mollissimam ceram videmus digitis extenuari, & quamlibet in formam duci, ita qui habet animi lenitatem, sapientis epistatæ ductum in omnibus sequitur; ubi alii reluctantur, & superiorum mandatum, onus æthnâ gravius esse putant, quod S. Leo effato suo gravissimo comprobatur: c nihil arduum est hamilibus, nihil asperum mitibus.

a Chrysol. in epist. 1 Theosal. 5

b Philip. c: 2 2 Timoth. e: 2

c S. Leo: serm: 5 in epiph.

§. III.

In omnibus affabilem te facito.

Eccl. 4.

Quærir doctissimus Aquinas; utrum hæc, de qua agimus, mitis humanitas seu affabilitas, virtus sit? ad quaestionem dilucidè respondens, his omninò verbis sententiam pronuntiat: d affabilitas est quædam specialis virtus, secundum quam inter se homines bene d. spuntur simul conviventes. Perit omnis humana societas, ejetâ ex cœtu hominum hac virtute. Non homines sed feræ sumus, quæ mutuis in se moribus eunt, si virtutem hanc negligimus. idem & Priscorum sapientum sensus: naturali debito ac jure hominem obligari, e ut aliis delectabiliter convivat. Hæc comitas & suavis humanitas, maximum amicitia vinculum est, nullum philtrum potentius, ad omnium voluntates & animos nobis conciliandos. Mel verborum gulam etiam hostium delinit, & propitiatur. hoc Siracides testatur: f verbum dulce, ait, multiplicat amicos, & mitigat inimicos: & lingua eucharis (seu gratiosa) in bono homine abundat. Amarum homo sit, & mordaci aceto subactus, cui hæc Siracida cohortatio, mel verborum in os ingerere non possit; quibus, quod rarissimum est, consequetur: ut omnes amicos, neminem inimicum habeat. Etenim uti falernum aut creticum per guttur, dulces musicorum moduli per aures blandissimè illabuntur; ita affabilitas animum

d B. Thom. 2 2 q 113 a 1 & 2

e Macrobi. 1: 3 saturn. f Eccl. 6

audientis subit, eumque sibi fortius, quam Hercules Gallicus, catenis aureis sibi devincit. Hac miti suaviloquentiâ B. Mechtildis prædita, ita omnes ad se rapiebat, ut loquentem Angelum audire sibi viderentur, quam suavitatem sermonis, ex illo mari hauserat, de quo sacer codex testatur: *mel sub lingua ejus*. Tullius olim de virtute hâc differens; *a difficile dictu est*, inquit *quantopere conciliet animos hominum, comitas affabilitasque sermonis*. Hic memini Junii Valensis, qui in prætorio Augusti Imperatoris fuit, roboris invicti præconio celebratus: *b* *cujus specimina illius sepulchro magnificè insculpta visebantur*. Is ut alia taceam, curram magna equorum vi tractum, contra obnixus, manu unâ retinebat, quod vulgò cæteri ut prodigium suspiciebant; sed hominis mansueti id commune est miraculum: sistit enim iracundiæ & malitiæ quadrigam, ut non ulterius in furoris veluti campum laxis solutisque habenis feratur.

Efficacius hac super re, primæ veritatis exstat testimonium. Eccl. 45. inter stupenda prodigia quæ Moyses patravit, refertur: *Moses verbis suis monstra placavit, leones & Tigrides humanâ disciplinâ imbuunt, id est efferos ac pericaces populi sui mores, suo meliloquio cicuravit*. Quare eleganter Aug. in illud: „ *c* *molliti sunt sermones ejus super oleum, & ipsi sunt jacula, sic ait: molliti non virtutem amiserunt, sed in jacula sunt conversi: molliti sunt sermones ejus super oleum, & ipsi molliti sermones; ipsi sunt*

a Cic. l. 2. *ost* *b* Chresol. antolog. p. 2. *ag* 125 *c* Augusti, in Psal. 54.

jacula. “ Nec mirum, quod levis ac mansuetæ orationis tanta sit potestas, nam jacula amorē excitant: quod in Psalm. 44. idem Doctor confirmans ait: “ *d* *Sagittæ tuæ acutæ potentissimæ; verba cor transfigentia, amorē excitantia; unde dicitur in Canticis Canticorum: quia vulnerata charitate ego sum, dicit enim vulneratam se esse charitate: id est, amare se dicit, æstare se dicit, suspirare sponso, unde accepit sagittam verbi. “* Ita non semel superior subditum, Magister discipulum, Dominus servū, qui ante oderat, in amorem sui, sagittâ verbi, sermone levi inflammabit, & quidquid per rigorem extorquere nequiverat, ad hoc mansuetudine velut alis instructum, volare compellet. Tantum abest, ut lenitas, quæ ob mollitiem quibusdam effœminata videtur, superiorem conculcet, ut longè nobilissimas victorias pariat; & cum asperitate vincantur mille, mansuetudine subdantur decem millia, Dum Goliatho prostrato, David amputatum ejus caput ferret in Jerusalem, egressæ de universis urbibus Israël fœminæ in occursum Saul, cantantes, chorosque ducentes: sapius festivum illud acroama ingeminabant *e percussit Saul mille, & David decem millia*, cum neque Saul neque David de hostibus tot interfecerint. Ubi pro responso servit illud Ambrosii in Psal. 43. “ *in te inimicos nostros ventilabimus, &c. ideo Sauli in millibus, David in decem millibus: quia durus in paucis, mansuetus in pluribus. “* Compello vos, qui imperare sive in sacris, sive

d Aug. in Psal. 44. *e* 1 Reg. 18

in profanis familiis consuevistis, an non experti longè valentio-rem amorem ad obtinendum quæ voletis, quàm timorem? cum, ut rectè Scribanius: *a nolentibus impere durum sit.* Quò illud Senecæ conducit: *quidquid exprimitur grave est.* Fuit hîc in Flandria vir, qui peregrè profectus, homini agresti occurrit, qui asinum sacco onustum, fuste antese summo nisu agebat: ac crebris verberibus impellens, etiam onere sublato, ne hilum promovebat; ad hæc alter, ex quo rei seriem intellexi, rustici stoliditatè ridere, imò nimiam in innocuum animal inclementiam arguere: fuste non opus esse, aliam se methodum in promptu habere; moxque in vicinum agrum, avenæ manipulum colligens, scipioni suo (quo pedes utebatur) alligavit; itaq; asinum conscendens, ad exiguam distantiam ante nares asini fasciculum prætensum gestabat: quam avenam dum asinus appetere ac prensare nititur, gressum eò alacriter movet. Traxim hanc rusticus edoctus, gratias egit, ac commodum iter confecit. Est qui subditi tarditatem, famuli aut ancillæ pigritiam fustibus excitandam existimat, nec proficit hilum; sed magis reluctantes, ac recalci-trantes habet. Aliud extremum tentet: avenæ fasciculum, labori præmium, meliorem haustum, aut e mensâ holium offerat, & currere, imò volare faciet, quò volet. nec modò somnolentum, sed & mortuum suscitaverit. Miserat Elizabethus baculum suum, ad excitandum puerum à morte: *b* posuit *baculum super puerum, & non erat vox neque sensus: nec plus in pue-*

ro, quàm in baculo sensus. At ubi Elizabethus ipse, puerum convenit, “ & posuit os suum super os ejus, & oculos suos super oculos ejus, & manus suas super manus ejus, & incurvavit se super eum, calefacta est caro pueri, “ & resurrexit. Ita subditi non baculis ad vitam spiritualem & vigorem resuscitandus, sed superioris flexibili mansuetudine, condescendendo ad infirmitatem subditi. Apocal. 5. ubi cum sermo sit de Principe Regum terræ Christo Dom., duplici depingitur symbolo, & dicitur simul agnus & Leo. Quid sibi vult connexio tam dissimilis? audi Bernardum. *c* Leo- nem Joannes audierat, & agnum viderat; agnus occisus est. agnus accepit librum, agnus aperuit, & apparuit Leo. *D*e- nique dignus est, ajunt seniores, agnus, qui occisus est, accipere fortitudinem, ut agnus maneat, & Leo sit. “ Ut vides, tunc Leo apparet, cum se exhibet æquam agnum, tunc à fortitudine commendatur, imò fortitudine donatur, cum mansuetudine se spectandum præbet. Habetis o Reges & Rectores in eo, qui Rex Regum est, quasi in exemplari, superiorem omnem vel debere esse fortitudine mansuetum, vel fieri mansuetudine fortem. Longè potentius mansuetus rogando impetrare, quàm despoticus imperando poterit. Imperium mansueti ut suavissimum, si efficacissimum est; S. Ignatius Martyr epist. 2. *d* laudans Antistitem Polybium, *cujus, inquit mansuetudo imperium est.* Quo u

c S. Bern. serm. 1 Paschæ

d S. Ignat. epist. 2

a Scriban. Superior Relig. l. I, c. 1
Reg. 44

præemptius se inclinēt, expendat illud Trajani : *Imperatorem privatis esse oportere, qualem privatæ sibi optat habere.* Ad quæ verba, superiorum norma Scribanus, a sic, superiorem Religiosum instituit : dicam superiorem inferioribus talem esse oportere, qualem ipse inferior superiori in se esse desiderat, comitem, benignum, & humanæ conditionis memorem memoremque sui, votorumque suorum ante imperium. Humanissimos imperantes optabat, expleat olim sua, nunc suorum vota. talem se præbeat, quales sperabat.

Talem se suis sanctissimus Fundator noster præbuit, b qui rationabile à suis obsequium summa animi lenitate exigebat, omnesque ea humanitate excipiebat, ut neminem coram se aperto stare capite pateretur : & cum aliquid mandaret faciendum, rogantis non imperantis sermone uteretur. Hunc imperandi modum potentissimum ad quidvis impetrandum extollit Hieronymus : *c nemo plus impetrat à libero, quam qui servire non cogit.* Non vulgarter excelluit in hac prudentia David, cum dixit ad omnem populum Israël : *d si placet vobis, & à Domino Deo nostro egredietur sermo quem loquor : mittamus ad fratres nostros, &c.* ad quem locum Barthusianus : *Ecce, inquit, quam humiliter loquitur subditis & ministris : non procaciter jubet, nec per se absolute determinat, sed sub conditione loquens, inferiorum judicio*

verba sui committit propositi. Quo multorum indiscretio atque elatio reprimuntur, qui statim in verba iussionis prorumpunt, & gladium suæ educunt auctoritatis sine necessitate; imò frequenter in grande periculum subditorum. Clarius hanc prudentem mansuetudinem, & mansuetam prudentiam expressit D. Paulus ad Philemonem : *e multam, inquit, fiduciam habens in Christo Jesu imperandi tibi, quod ad rem pertinet : propter charitatem magis obsecro; quæ verba expendens Ambrosius dignum erat (inquit) imperare discipulo magistrum, fiduciâ Apostolicæ auctoritatis : sed quia vir bonus erat Philemon, per affectum illum provocat obaudire.* In qua parte adeo non peccat superior contra prudentiam, aut quidquam de auctoritate deperdit, ut ipsa sapientia patris, & caput nostrum Christus, ascendens in navim Simonis, non imperarit, sed rogaverit eum à terra reducere passillum. Ubi Theophylactus : *vide, inquit, mansuetudinem, quomodo obsecrat Petrum, ut à terra abducatur. Vide & quomodo Petrus morigerus fuerit : ita ut homini, quem non viderat, in omnibus obedierit.* quare Princeps Apostolorum ab hoc Magistro edoctus, hanc imperandi mansuetudinem omnibus viris Apostolicis præscribit, monens ut gregem Dei pascant, *g non coactè sed spontaneè, neque ut dominantes in Clericis, sed ut forma facti gregis ex animo.* Quod è Purpuratorum Patrum senatu, eminentissimus Cardinalis Bellarminus factitavit : *h* qui Collegio Romano Rector præfectus, in prima ad nostros

a Scriban superior Relig. I. I. c. 2
b P. Rho l. 7 c. 2 c Hieron. ep. 62,
ad Theophil. d I. Paral 13

e Ad Philem. v. 8 f Luc. 5 g I Petr. 5
h In vital. 2. c. 10, per P. Fulgatum

exhortatione, illud Ecclesiastici sibi in thema desumpsit: *a Regem te posuerunt, noli extolli, esto in illis, quasi unus ex ipsis* Memor esto humanitatis, & homines regere te puta, non belluas. Non Tartarorum te Regem existima, qui neminem infra se hominem, nisi mancipium reputet; ita nec se observari existimet, nisi plura prementem, quam dicentem, lentius loquentem, quam euntem; nisi deinceps plus de statua, quam de homine præ se ferat: & totam auctoritatem in negationibus sitam esse existimet; sed quod honestè concedi potest, ne denegat. Si negata benefaciendi potestas, nulli negata comitas, nulli humanitas est. *b* & inter non infima, beneficii genera numeratur, humana in superiore compellatio. nemo ad hanc pauper est, tantamque vim habet illa, ut gratior aqua plerosque sit benignis negata res verbis, quam concessa morosis. Austerior vultus, vox elatior, aut etiam morosum superioris silentium, omnem subditi ad se recursum præcludit, omnem fiduciam præscindit, & hunc & illum omnesque suos, à se alienos, ad justas querimonias, rixas, calumnias, & in suum suorumque exitium concitat. Compose obsecro Isaia oraculum, cum sententia Senecæ: Isa. c. 3. dicitur: *non sum medicus, nolite constituere me Principem.* Quid habet commune Princeps cum medico? audi Senecam: *c non minus principi sunt turpia multa supplicia, quam medico multa funera* Ita turpes superiori frequentes

subditorum, non modo multationes sed & mutationes patriam, crebra domesticorum alioquin migrationes & vicissitudines. Plus dico, si hoc maximum & æternam memoriâ dignum Periculis encomium est: *d nemo pro me vestram vestem* sumpsit? huius longè certè superiorem prætulero, qui illud verè ac liberè jactare poterit: nemini lachrymularum excussi; nemini gemitum movi neminem verbo lasi, vel torvo oculo notavi. Occurrit hic ignavia hominis objectioni; in politico suo ad moderatores omnes orbis & orbis, Scribanius: *e auctoritatem hac lenitate labefactari, ingloriam socii lehem dicendam de Christo, Apostolis, sanctorum reliquis sententiam ferent.* Generositatem laudo, cui prudentia, non furor imperat: aut generosiotem quis dicat Catilinam Christo, Petro, Paulo, Laurentio, Stephano, dæmone, & inferno: non Deo & celo magistris, generositas illa nata est, quæ contumeliam contumeliâ, verbum verbo, incedit & verberibus repellere docuit sanguinem sanguine diluit. Auerravit mansuetissimus Dominus, & peccavit in generositatem, aut inglorius Deus, qui omnem peccatorem, juratur suum hostem, non insurgit in vindictam; cui parcendo, vix maximè ostendit potentiam suam: & mitis ac misericors Dominus, facit potentiam in brachio suo. Adeo ut mansuetudinisque modestiæ lenitas; non modestiæ fortitudini adversetur sed à se

a Eccl. 22 *b* Scriban. cit
c Seneca l. 1, de clement. c. 24

d Plut. de viris illust.

e Scriban. politic. Christi, l. 1. c. 2

vicem nequiquam divelli ac disjungi queant: nullus enim vir fortis esse potest, nisi idem sit mansuetus atque moderatus. Longè enim fallitur, qui iracundiæ ac furori habenas pro impetu laxare, fortitudinis esse ducat, & non potius eas æquitatis & humanitatis studio adducere. Quæ fusè & eloquenter profequitur Chryst., a hoc enim certissimum signum (*obsecro notemus ista*) quo internoscitur vir ratione præditus, si mansuetus fuerit, si lenis, si mitis, si modestus & quietus: si non quasi servus ducatur & trahatur, aut ab ira, aut ab aliis affectionibus. Sed ratione vincat illos incõpositos, motus, nobilemq; suam generositatem servet, ne in brutorum ferociam negligentia degeneret.

Quare ut concludam, moveat quemque vestrum illud divino instinctu prolatum oraculum: *b fili in mansuetudine opera tua perfice, & super hominum gloriam diligere.* Hac virtute instructi omnium animos, magnates velur

a Chrystost hom: 85 in Matth.

b Eccl. 3

magnete quodam ad se pellicient: Avena trahit equum, ramus ovem, nuces pueram, monile forminam, magnes ferrum, cæcias nubem, succinum festucam; sed longè omnium potentissimè hæc virtus, hominum animos rapit, imò & Deum: qui velut filius suos dilectissimos, *e exaltabis mansuetos in salutem.* Sen ut Hieronymus legit: exaltabit mansuetos in Jesu: hoc est, ut ego quidem sentio (inquit Chrystostolus) *d* elevabit usque ad thronum Jesu honoratum. Et ne quis fortè de amplissima gloria dubitet, deque hujus virtutis excellentia: Dei filius eam inter beatitudines reposuit, dicens: *e beati mites quoniam ipsi possidebunt terram,* non hanc spinas & tribulos germinantem, ait Hieronymus, sed terram fluentem lacte & melle, terram illam, ad quam Propheta anhelans clamat, *sciendo videre bona Domini, in terra viventium.*

e Psal 149

d V Chresol. antel. p 2 pag: 118

e Matth. 5

f Psal. 62

EMBLE-

EMBLEMA XXI.

Surrexisset, non est hic. Marc. 16.

ALBUM MUTOR IN ALITEM, a
DOMINICA RESURRECTIONIS.

Ut cum Christo resurgamus, & in novitate vitæ ambulemus, exuere oportet veterem hominem; bombycem imitando quem M. Basilius resurrectionis typum ostendit. b

S. I. *Quomodo expoliare veterem hominem cum actibus suis valeamus.* c

S. II. *Ut in novitate vitæ ambulemus.* d

a Horat., b Basili, lib, Hexam, cap. 8 c Coloss 3 d Ad Rom, 6

Surrexit, non est hic. Marc. 16.

AD celeberrimum Ecclesiaz Doctorem August. a misit olim Carthagine Honoratus quinque quæstiones enodandas, quas inter illud Regii Psaltes solenter disquirat: *b Ego sicut vermis & non homo.* Quod cum ad rē nostram mirificè faciat, loquar cum Aug. 3; *c Non est contemnenda altitudo secreti profunditasque mysterii*, cur Deus Majestatis, se viliissimum vermicalum compellat, *d* Quod videtur, inquit, ad commendandam humilitatem simpliciter dictam, ut se in oculis persequentium abjectissimum quiddam, & contemptissimum demonstraret. Quot aliquando Sanctæ Brigittæ declaravit, dicens: *e*, „Ego reputor quasi vermis, in quem transeuntes expuunt & calcant. Sic fecerunt mihi Judæi hodie, quasi vermis, quia abjectissimus & indignissimus ab eis judicatus sum. Talis Salvator noster in passione suā habitus est.

Hinc nemo quisquam mirabitur, si Christum huic vermi compararo, de quo Sandæus noster in Theologiâ suâ Emblematicâ: *f* illustrius fortasse, inquit, haud est symbolum Resurrectionis, verme indico, qui bombyx appellatur, è quo sericum habemus, fuitque Europæis olim incognitus, ut tradit Zonatas in Justiniano: quo imperante, (ut tradit Procopius)

a Aug ep 120 ad Honorat & 1.2. serc
c:36 b Psal 2. vers 7

c Aug ep 120 cap. 8 d Aug ibid
e L 4 Rev cap 99

f Sand. lib: 4 comment. 6 cap. 16

bombyx è Perside Romam delatus est: Monachis operam suam præstantibus. Hic serico inclusus domicilio: *operitur, dum operatur.* Quod P. Petra Sancta hominis modesti typum esse asserit. g At, quàm Salvatori nostro, sub mortalitatis nostræ exuviis hic operanti, aptè conveniat, comperitum est. Ex hoc angustissimo tandem ergastulo admirandâ naturæ vi, innovatus profiliens in *speciem avis* (ut Ambrosius libro quinto hexam. capite tertio loquitur) *convertitur*: ex quo Magnus Basilius probat Resurrectionem, eos, qui fidem illi derogant, sic compellendo: *h* „Quid dicitis vos, quæso, qui Divo Paulo non creditis de eâ resurrectione, quam in resurrectione fore dicit? qui plerasque videtis aëris animantes, formas permutare; qualia de verme Indico narrari solent. Hic in erucam vertitur primum; sit dein de temporis progressu, id quod bombyx appellatur: at neque hac in formâ persistit, sed illis præmollibus corniculorum bractæolis sese sensim prolatantibus in alarum speciem, ita demum fit volucris.“

Tum singulari documento ex bombycis innovatione, sic ad mores sermonem convertit: *i* *Cum igitur vos ô mulieres, repetitis vicibus iudicini, & retorqueris vestram operationem sedentariam, sila*

g P. Petra S. in Symbolis pag. 53

h S. Basili lib Hexam. cap. 8

i Basili. cit.

P A

nitenti-

nimirum, quæ ad vos usque Seres transmittunt, ad raras illas & præmolles vestes concinnandas: veniat vobis in mentem hujusce varietas animalis in formæ, atque mutatio, indeq; resurrectionis dilucidam certamq; sententiam sumite, non fidem futura immutationi abrogetis ei, quæ hominibus omnibus communem fore ipse D. Paulus pollicetur. Quare ut & nos cum Christo resurgamus, hoc Pauli monitum spectemus: ut exuentes veterem hominem in novitate ambulemus. Quod fiet primò, si, ut Aldrovandus memorat, a bombyces imitemur, qui senescam more serpentum exuunt. Quo alterum consequemur, ut in novitate vitæ juxta illud Aug. ambulemus: ,, b Ego sum vermis & ,, non homo, Christus non Adam. ,, A veteri veteres fuistis, à novo ,, novi estote.

a Aldrovand de insect. lib: 2 cap. 6
b Aug ep 129 cap 8

§. I.

Quomodo expulsare veterem hominem cura acibus suis valeamus. Coloss. 3.

Senectutem vivacissimis coloribus depinxit Eccles. ,, e Quando ,, (inquit) commovebuntur custos domus (costæ) & nutabunt viri fortissimi (coxendices & cruciæ) otiosæ erunt molentes in minuto numero (dentes) & tenebrescent videntes per foramina (oculi) & obsurdescent omnes filix carminis (aures) florebit amygdalus (canities) impinguabitur locusta (senex similis locustæ præ pedum longitudine, & ventre prominente) & dissipabitur cap-

e Eccl. 6: 12 d Pineda hic.

paris (gustus peribit) quæ si quibusdam obscuriora videantur, audiant clarissimum Ecclesiæ Doctorem Hieron. gravissima senectutis incòmoda enarrantem: ,, e Caput incanescit, decidunt tamquam ab arbore capilli, dentes cadunt, balbutit lingua, fiunt salivæ, tremunt, genua, & frontis obseium rugis aratâ, instar bonum à mento pælearia pendunt: caligant oculi, accedunt dolores podagræ ac chirogræ, premit pituita ac tussis modestissima. Tantis denique afficiuntur senes infirmitatibus, ut ipsa senectus morbus sit, & quidem teste Philone incurabilis. Cicero ait: senectus est quidam occasus vitæ. Diogenes de ea rogatus, respondit: senectus est vita brumalis, tempestatibus obnoxia, iisque tantis, ut Pœta Aquinas exclamet:

f *Heu quævis consinus, & quantum
tis longa senectus
Pena malis! deformem & ter-
trum ante omnia vultum,
Dissimilemque sui: deformem
pro cute pellem,
Pendensæque genas, & tales aspi-
ce rugas,
Quales umbriferos, ubi pandit
Tahraca salus,
In vetula scalpis jam mater sum-
mia bucca.
Uoa senem facies: cum vice tre-
mentia labra,
Et jam larve capite, madidique
infantia nasi.
Frangendus misero gingiva pani-
verna:
Quid refert, magni sedeat quo
parto theatri,*

e Hieron ep ad Ruriam.
f Juvon. Sat. 10

Qui vix Cornicines exaudiat,
 atque tubarum
 Conventus? clamore opus est, ut
 sentiat auris,
 Quem dicat venisse puer, quos
 nuntiet horas;
 Præterea minimus gelido jam
 corpore sanguis,
 Febre calet sola: circumfusus a-
 gmine magno,
 Morborum omne genus &c.

Quæ omnia cum gravissima
 sint, non sutilis, nec inutilis qua-
 sitio esse videtur: an ulla vi huma-
 na, arte vel industria, senex juve-
 nescere, occasus vitæ in ortum re-
 sursare, & vita brumalis, in vernam
 aut æstatem ætatis reduci queat?
 hoc Problema, more suo doctè,
 & disertè exponit Mendoza no-
 ter: *a An viribus nature possit ju-
 ventia senibus restitui?* de quo, in-
 quit, non levis inter Doctores
 controversia est. Imprimis, qui
 affirmativam tuentur, inducunt
 similes, quod apud omnes in con-
 sensu est, juventam Aquilæ reno-
 vari, regio attestante Hymnogra-
 pho: *b renovabitur ut aquila, juven-
 tus tua.* ubi Hieronym. legit: *inno-
 vabitur ut aquila, senectus tua.* mo-
 dum verò, quo hæc renovatio fit,
 infra in animi renovatione con-
 templabimur. Nunc illud Ambro-
 sius audisse sufficiat. ser. 54. „ Hæc
 avis, inquit, assiduâ commutatio-
 ne habitus sui, longam ducere
 fertur ætatem: & vetustis jam
 satifcentibus plumis, nova pen-
 narum successione juvenescere,
 ita ut depositis antiquitatis exu-
 viis, rediviva indumentorū na-
 tivitatem se vestiat. cui consentit
 Augustinus: *c non sine causa di-*

ctum esse, renovabitur sicut a-
 quila juvenus mea; resurrectio-
 nem etenim quandam significa-
 vit nobis, & quidem renovatur
 juvenus aquila, sed non ad im-
 mortalitatem. idem præstat na-
 tura beneficium, abjectis & ve-
 nenoſis serpentibus:

*d Nam positis novis exuviis, ni-
 tidusque juventa,
 Lubrica convolvit sublato pectore
 terga.*

Sed ut tandem ex his, ad humana
 exempla deveniamus: sunt, qui
 putant arte diabolica, posse ju-
 ventuti senem restitui, & hæc u-
 sam fuisse Medæam, ac alias sa-
 gas, ut Poëta narrat; Æsonem
 Jasonis patrem, medicis herbis
 juvenescere cœpisse, dum

*e ——— barba, cœnaque,
 Canitie posita, nigram rapuere
 colorem.*

Uti & de Bacchi nutricibus fabu-
 lantur; verum hisce missis, an divi-
 na & altiori vi, è divinis aliquis, ju-
 ventam seni restituerit videamus;
 quod ut inter stupenda Redemp-
 toris nostri prodigia non legatur,
 per suos tamen (uti prædixit: *ma-
 jora his facietis*) fieri voluisse, hi-
 storici testantur. narrat Jocelinus
 de S. Patritio: fuisse virum senem,
 Riū nomine, qui gravissimè dolo-
 bat de fratris ad orthodoxam fidem
 conversione: hic enim, cum totis
 terrena saperet, fratrem amisisse se
 putabat, quia is in Christum cre-
 dens, ad futuram gloriam anhelaba-
 bat, eapropter indies non desiste-
 bat impugnare Patritium, & im-
 pedire, ne verbum Dei illic ser-
 vando, plures ab errore revoca-

*d Virg l. 2. Æneid e Ovid 7 metam
 f Nierenber hist nat. in Europa l. 2
 cap 46. pag 443*

a Mendoza viidar l. 4 Probl. 17

b Pl. 102 c Aug. in Pl. 102

ret; Patritius hominem Christo lucrari studens, his cum rationibus aggressus est: cum omnium artuum, sensuumq; tuorum officia, in te sopita, & senio velut emortua sint, vitæque lumen in limine jaceat, si Christus tibi restitueret vires, & venustatem vernantis juventæ, nonne jure in illum credere tenereris? addixit ille: oravit ergo Patritius, & manus imponendo, eum benedixit, statimq; in statum juvenilis ætatis refluavit: cunctis, qui aderant stupore defixis, & in laudes Dei ac Patritii effusis. Hanc corporis juventam, & vegetum omnium membrorum vigorem, quanto impendio sibi senex decrepitus comparare stude- ret? at verò, quantum animæ præstantia, illam corporis antecellit, hoc ardentius nos senectam animæ, instaurare velle par est, & posse, Doctor irrefragabilis asseverat: „si quis, inquit M. Basil. a tibi diceret, se arte quadam atq; industria, juvenem te ex sene esse facturum, nonne desiderares illam illucescere diem, in qua te, pristino vigori restitutum conspicerere posses? at nunc, cum pœnitentia promittat animæ tuæ, velut novi germinis renovatione, quàm tu veterem effecisti, & pravitate rugosam atque maculatam reddidisti, contemnis bene factorem, & promissionem non accipis, nec desideras videre magnum illud promissionis miraculum; nimirum quomodo sine matre, renasci soleat homo: quomodo senio confectus juvenescat ac repuerascat, ad verumque juventutis florem redeat. Sed ne prodigia, & quæ supra nos sunt,

a Basil serm 4 de poenit.

sectemur, lubet cum Pererio investigare, b quare naturalia remedia non possint inveniri, aut ejus virtutis herba vel planta, qualis fuit lignum vitæ, è quo comedentes humidum radicale restaurassent atq; aded, ut Suarez, c aliiq; immortales fuissent. Nec desunt, qui Indiã quandam insulam reperta testentur, d Bonicam nomine, qua fons scaturiat, cujus aqua vix no pretiosior, epota senium curam juventam commutat; ut ut sit, opus est in instituitur rei probatio, ab actu ad potentiam. Refert Delricus An. 1531. e Tarenti fuisse centurionem senem capularem, qui pilate, unguibus, situ ac squalore ætatis, deciditibus, & in meliore ætate omnibus commutatis, sene juvenis prodierit, & quinquaginta post annis supervixit. f Nec minus mirum, quod Valesius Tarentasius scribit, se vivo, & videnti fuisse Abbatissam Monachii vetulam, cui subito dentibus renati, comæ denigratæ, rugæ abolatæ, ubera vegeta, facies ac corpus vegetum, ut in juvenulæ mutata sit. Sublimiori certè metamorphosi tradit Greg. „g quilibet homo in juniorem ætatem peccatorum justitiam reformetur, & quantum vis fessus senio rursus in pulchritudinem innocentie moribus renascatur; ita ut interveniente mysterio ex vetulis iterum videamus infantes.“ Stupenda res, quæ adferam, quibus tamen ne prudens fidem derogabit: h Melchior Fonseca, & alii Scripserunt b Pererius in Gen c: 31 3 q. c. Su- de opere sex dierum l. 3 c. 15. d Mendoza viridar. l. 4 prob 7 e rio disp. Mag l. 2 q. 2. Nier, nat pag 136 f Nierenb. cit. g Greg. serm, 54 h Mendoza cit.

es fidei probatissima, inter quos est Petrus Massa historix Indicæ l. xi. qui sic scribit: Rem dicam, quæ omnium hominum opinionem excedat, tot tamen testibus, omni exceptione majoribus probatam, ut non adhibere fidem, turpius sit, quàm decipi. Vir est Cradezani, qui quartam nunc hominum vivit ætatem, in optimâ valetudine: trecentos & quadraginta annos vixit, ter seniuit, tertioque rediit ad florentem ætatem, tres uxores senio confectas sepelivit; filiam, nepotes habet nonagenarios. ejus regni i. 8. Reges sibi succedentes vidit, aliaque ejusmodi narrat, quæ nisi vidisset, & interfuisset, homo literarum ignarus, discere non potuisset. & quidem, inquit Mendoza, juventæ florem ter exaruisse & refluoruisse, vera est fides; enim verò, illum agnoverunt, & allocuti sunt nostræ Societatis Patres, ut à juratissimis ipsorum literis accepimus. Sed ne longior sim, de aliis senibus repuerascensibus v. Nieremb. histor. nat. l. 8. c. 8. & 9. Hæc nos ad animum referamus, cujus vetustas hoc magis deploranda & execranda, quo animus corpore, majori intervallo præcellit, hocque impensiori studio adnitendum, ut veterem illum hominem exuamus, quem pulchrè describit Bernardus: *a quo homines sunt, vetus & novus; ille terrenus, ille cælestis: illius imago vetustas, illius imago novitas; est autem triplex, vetustas (spiritualis) & è contrariis triplex novitas: est enim vetustas in corde, in ore, in corpore, in quibus trius modis peccamus, cogitatione, lo-*
a Bern serm 3º inter parvos

*cutione & opere. in corde sunt desideria carnalia & secularia, id est amor carnis & amor seculi. similiter in ore est gemina vetustas, arrogantia & derogatio, item gemina in corpore, flagitia & facinora hæc omnia sunt imago veteris hominis; & hæc omnia renovanda sunt in nobis, exhortante gentium Apostolo, b ut expoliantes veterem, hominem cum actibus suis, induamus eum, qui renovatur in agnitione secundum imaginem ejus, qui creavit illum. ubi notat Cornelius: quod vetus homo, sit homo vitiatum, scilicet infectum concupiscentiâ Adæ, seu, ut ait in illud ad Eph. 4. v. 22. deponere secundum pristinam conversationem veterem hominem: vetus homo, est vetus hominis peccatoris vita; hujus actus sunt concupiscentiæ, iræ, gula, superbiæ &c. novus homo, est idem homo, quatenus spiritu & gratiâ Christi renovatus est. Hunc veterem hominem expoliare, & deponere nitebatur, qui dicebat: *c inveteravi inter omnes inimicos meos; unde exemplo in primis aquilæ edoctus, exclamat; d renovabitur ut aquila juvenis mea.* Aldrovandus, Atheneus, Albertus M. alique rerum naturalium magistri, docent aquilam renovari i. super limpidum fontem, summo nisu in cælum adversus solem volitando, ubi calore & agitatione vetustis pennis excussis, in fontem subjectum dilabitur: inde emergens, inter alas pullorum fota, novas plumas assumit, & juvenescit. haud aliter suffragante Magne Grego-*

b Coloss. 3 c Psal. 6

d Psal. 124

rio, & vetus homo, per fervens melioris vitæ desiderium, ad misericordiam solem evolare contendit, ejus calore in Dei amorem exarscens veteres pennas, id est, prius mores, quibus ad vias devias avolabat, generose excutit, ac tandem in fontem lachrymarum delapsus, homo novus novis pennis exoritur. „polluta, inquit, dum conscientia, lachrymis baptizata renovatur. vis compunctio- nis cordis poros aperit, & pennas virtutum fundit; cumque se studiosè mens pigra vetustate redarguit, alacri novitate juvenescit. ut novis desideriis confuet, novis suspiriis in cœlum evolet, totum deniq; per compunctio- nem innovetur. 2. mutat fortitudinē ut Isaias ait: „b qui sperant in Domino mutabunt (Heb. innovabunt fortitudinem, assument pennas ut aquilæ. *quæ idem doctor exponens: c mutant, inquit, fortitudinem quia fortes esse student in spirituali opere, qui dudum fortes fuerant in carne.*

Qui prius irruerunt fortes ad vindicandum, ad fundendum sanguinē hostium: nunc fortes ad ignoscendum, ad suum hosti propinandum; qui prius fortes in bello, in dissidio concitando, nunc fortes in pace ac charitate conflandi; qui prius d potentes ad bibendum, & viri fortes ad miscendam ebrietatem: nunc fortes ad bibendum Calicem Domini, & ad manducandum panem Angelicum.

Tertia aquilæ innovatio est, quæ omnem renovat vetustatem; Aug. hic disertissimū audiamus: „e dicitur Aquila cum senectute pres-

sa fuerit, immoderatione rostri crescentis, cibum capere non posse. hoc ei facit vetustas. Prægravatur languore senectutis, & inopiâ comedendi languescit, nimis utraque re, ætate & egestate accedente *Quid med. i, quid remedii invenit?* Modo quodam naturali, in mensura reparanda quasi juventutis, aquila dicitur collidere, & percutere ad petram ipsum quasi labium superius, atque ita conterendo illud ad petram excutit. Accedit ad cibum, & omnia reparantur: erit post senectutem tamquam juvenis aquila; redit vigor omnium membrorum, nitor plumarum, gubernacula pennarum, volat excelsa sicut ante, sit in ea *quædam resurrectio.* Haud aliter veterem hominem renovandum docet, dum subdit Non ergo præsumas de viribus tuis, firmitas Petræ tibi excutit vetustatem: petra autem erat Christus. In Christo renovabitur ut aquilæ juvenus nostra: Etenim inveteravimus inter omnes inimicos nostros. Unde inveteravimus? Carne mortali, carne ista foenæ: & idcirco percussus est sicut foenum, & aruit cor meum, quia oblitus sum comedere panem meum. Crevit vetustas, os clausit, atteratur in petra. “ Quid mirum ex vobis infirmi multi, qui inveterati, dierum & annorum spatio, numquam ore suo panem vitæ admiserunt, numquam sanguinem Domini degustarunt? Lessius de Jure l. 4 cap. 3. du 2. quaerit an licitum sit in senectute, ad vires restaurandas, ve carne humana, & bibere sanguinem juvenum? Et an prodesse

a S Greg. l. 21 mor b Isa. 40 c S. Greg l. 19, mor, c, 16 d Isa, 5 e Aug. in Pl, 102

Respondet : ,, licitum est haurire sanguinē humanum, ex venā a dolescentis detractum, ut concilietur vigor corpori senili; unde quidam medici, ut Marsilius Ficinus lib. de sanitate tuenda, hoc tamquam singulare medicamentum, ad illum finem præscribit. Nemo quisquam inficias iyerit, quin caro & sanguis Christi, plus vigoris vel guttā unā contineat, quam quidquid è corpore, quantumvis vegeto, elici posset. Joan. 6 *qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguis, ē, habet vitam aternā.* Qui cibus, & potus, ut Aug. ait, *a immortales facit, & incorruptibiles,* super omne nectar. & ambros. De quo Arist. tacitè reprehendit Herodum, *b* dicentem Deos, qui eo cibo & potu vescerentur, reddi immortales: quia quidquid, inquit, cibo vescitur, natura sua vescit, dissolvitur & moritur. Sed gaorabat Philosophus cibum animæ, & panem vitæ. Altera vetustas oris, de qua 1. Reg. 2. dicitur: *recedant vetera de ore vestro.* Ubi c. legunt, cum Theod. Cyp. Orig. Aug. *Non procedat magniloquentia de ore vestro.* Verba enim superba, non immeritò dicuntur *vetera*, quia teste Hieronymo, ab origine mundi in Angelis, & hominibus reperta: ,, *c* veteriosa, atque antiqua superbia est. *Abulenſis ex Hebræo legit: recedant pingua ac crassa colloquia. Vatablus vertit: cesset asperior sermo ex ore vestro.* Alii, verbum durum. *D. G egor. : recedant, verba vana, & profana; vetera enim loquitur, qui postpositis sanctæ Scripturæ eloquiis, secu-*

a Aug. tract. 26. in Ioan

b Arist. lib. 3 Metaph. sect. 15

c Hieron. in Iob 39

laribus verbis occupatur. " Veteres planè habent linguas, qui secularia loquuntur; qui verò celestia, *d* *linguis loquuntur novis.* Unde paulo post idem Greg.: " *Cum inquit, tot nova habeamus, qua loqui possumus, vetera loqui sine culpa nullatenus valemus.*

Deniq; ut consilio Doctoris gentium, *expoliare* valeatis veterem hominem: *estote prudentes, sicut serpentes qui* ut Hipp. Antistes docet, *deposita tunica, senectutem deponere, atq; in juventam redire* perhibentur, *ad quorum astutiam,* inquit, nos imitandam, Dominus exhortatur: ait enim, *estote astuti sicut serpentes, Quid est astuti sicur serpentes? offer omnia mēbra tua pereutienti, dummodò caput integrum serves. Caput viri Christi. Sed gravat quasi pondus cōrii cuiusdam, & quasi senectū veteris hominis. Audi Apostolum dicentem: exuentes vos veterem hominem & induentes novum. Quod quemadmodū fiat, ex tanto Doct. discere juro. quomodo exuo, inquis, veterē hominem? imitare astutiam serpentis: quid enim facit serpens, ut exuat se veterem tunicam? Coarctat se per foramen angustum. Et ubi inquis, invenio hoc foramen angustum? audi: arcta & angusta est via, quæ ducit ad vitam, & pauci sunt, qui ingreditur eam, ibi ponenda est vetus tunica. Ibi avare ponendus iniusti fœnoris gibbus, ibi ponenda vetus sarcina. Ibi ebriose ponendum abdomen, & vetus ebrietas. Ibi superbe elatus vertex ponendus, & veteriosa superbia. Veteres inimicitia ponendæ, veteres consuetudines potandi, jurandi,*

d Marc. 16 e Aug 18 de civit. c. 15

pejerandi, si per angustam portam intrare velitis. Quò fiet ut vetustate posita tandem.

§. II.

In novitate vita ambulemus.
ad Rom. 6.

AD quam, ubi ubi oculi incidant, ipsa rerum natura, quæ indies innovatur, nos tacite invitat. Ubi primò expectatus auroram intueris, nonne novam lucē, jam primò productam, conspicaris: *a Dies moritur in noctem,* inquit Tertullianus, *& rursus cum cultu nitescit, redpuratur & specula luna, quæ menstruus numerus attriverat.* Vere novo nonne renovatur facies terræ? *Revolvuntur hyemes & aestates, & verna, & autumnus cum suis frondibus, floribus, fructibus; frondes novæ, flores novi, fructus novi, & hæc omnia* inquit Hugo Victorinus, *novitatem referunt, & novitati congruunt, ut in novitate vita ambulemus,* ut quotannis, quot mensibus, quot diebus innovemur. Picturæ & staturæ quantumvis eximix, in atriis aut ædibus sacris collocatæ, longinquitate temporis sordescunt, & sordes ac pulveres contrahunt, qui sub solemnitate paschalem, aliàsque per annum excuriuntur, & tabulæ velut renovantur. Idem de animis, divinitatis statuis, ut etiam in sacris claustris, & Religiosis atriis asserventur, sentiendum: pulverem colligunt, quo minus Deo, Angelis & hominibus speciosa videntur; etenim ut nullus

non creet, & suum ipse fulgorem sepeliat, nisi assiduo flagello renovetur: ita nemo quisquam tam fervidus & ardens in virtutis studio, qui non sensim remittat, & pulvere quodam obsolescat. Quare exclamat Isaias *c Excutere pulvere,* nam si cœli, id est, interpreti Augustino, viri Religiosi veterascunt, non quantum ad corpus quod tamquam vestimentum veterascit, sed quantum ad spirituales animæ vitam, quasi ad sinecram & vetustatem, per tepiditatem & infirmitatis humanæ pulveres, tendant: quanto magis, qui inter mundanas sordes mediævolvuntur, excutere debent? Quò scitè S. Leo observavit, dicens: *d* " dum per varias actiones vitæ hujus sollicitudo distenditur, necesse est de mundano pulvere, etiam Religiosa corda sordescere. Quanto magis secularium? " Hanc veteri Religiosi, imo cujussibet Christiani hominis innovationem, Claudius Aquaviva inducat, *e* graphicè senectutis interioris notè depingit: ut plinius, inquit, intelligatur, qua in re hæc instauratio consistat, quid *inveteratum* sit, animadvertamus necesse est. Quò si attenderimus, reperiemus mentem illam ardoremque animi nobis initio datum à Deo, *consenescere*; hoc est ut res veteres, neque nitorem, neque celeritatem, neque usum ceteros habere, quibus prædictæ sunt recentes ac novæ. Vetustatis illa argumenta esse possunt: orare ac meditari divina sine sensu animi, atque

a Tertul lib de anima cap 41

b Hugo V. & alii. Monast serm. 49

c Isa. 12 d S. Leo ser. 4 Quadrage
e In epist. de renovat. spirit.

fructu. Secundò agrè sese colligere, & ad cor redire. Tertio cogitata, dicta, factaque sua, sine pudore ac proposito emendationis cursim examinare. Quartò in res externas libenter effundi. Quintò jamque non proximi juvandi gratiâ, sed tædii vitandi, solatiola à rebus creatis cupidius emendicare. Sextò liberias obloqui, & aliena dicta ac facta carpere. Septimò Religionis disciplinam, levem olim ac suavem iniquo animo ferre. Octavò ad otium aspirare. Nono in animarum zelo languere, laboresque earum causâ suscipiendos, qui dulces olim erant, acerbos ducere. Decimò agrè, tardè, repugnanter obtemperare. Undecimò honorifice ab omnibus iadulgenterque tractari vellet. Duodecimò inauitates & commoda singularia postulare. Decimotertio in animum inducere, se laborare plus æ quo, nihilque esse, quod nisi non debeatur. Aliaque generis ejusdem.

Ad quæ innovanda, universa, quæ in hac mortali vita esse habent, cum aliquandò innoventur, ne pereant, nos invitant. Regna innovantur, & ideo Samuel ad populum ait: *a venite & eamus in Galgala, & innovemus ibi regnum.* Tot novæ ædes conspiciamus, civitates reedificantur; quare Jonathas habitaturus in Jerusalem, cœpit ædificare & innovare civitatem. Tempa instaurantur: nam & Israëlitæ post capivitatem, venerunt *c innovare & suscitare templum in loco suo.* Amicitia resarciuntur, unde & Jonathas misit viros Romam, sta-

a I Reg, II b 3, 8, d, 5 c i Mach, 12.

tuere & innovare cum eis amicitiam. *d Hac omnia novitatem referunt, & novitati congruunt, ut in novitate vitæ ambulemus, ut renovemus Regnum Dei in nobis, quo super cor & affectus nostros prædominetur. Ut restauremus civitatem animæ, & quod per incuriam collapsum, erigamus; ut templum Dei, Spiritus Sancti, in nobis reedificemus. Eleganter S. Paulinus epist. 2. novitatem vitæ in nobis ædificantes, necesse est ut vetustatem destruas. Amicitiam per peccatum gravissimè violatam, novo pacto, summo dolore ac emendationis proposito renovemus: ubi non levem questionem Aug. movet, dicens: e nonnulli inquirunt, quomodo renovari dicimur, si non hoc recipimus quod perdidit primus homo in quo omnes moriuntur? hoc planè recipimus secundum quendam modum, & non hoc recipimus secundum quemdam modum: non itaque immortalitatem spirituales corporis recipimus, quam nondum habuit homo, sed recipimus justitiam, ex qua peccatum lapsus est homo. Renovabitur ergo à vetustate peccati, non in pristinum corpus animale, in quo fuit Adam, sed in melius, id est in corpus spirituale, cum efficiemur æquales Angelis Domini; ubi escâ quæ corrumpitur, non egebimus. Renovamur ergo spiritu mentis nostræ, secundum imaginem ejus, qui creavit nos, quam peccando Adam perdidit.*

Quod si & vos spiritu mentis vestræ renovari vultis, commo-

d Hugo videt, in lit, Monast. serm 4º
e Aug. tom: 3, l, 6, super Gen, c, 24

dam

dam quam piissimus doctor præcipuas Sanctorum solemnitates, huic innovationi insistendum præcipit, dum ait: „ circa principalia festa, renovanda sunt bona exercitia, & sanctorum suffragia ferventiùs imploranda. „ De festo in festum proponere debemus, quasi tunc de seculo migraturi simus, ad æternum festum transituri: „ inolevit enim jam illa consuetudo, & à majoribus usurpata, festis solemnioribus novas vestes assumere, vasa omnia pristino nitore restituere, domum everrere, parietes novo colore inducere, supellectilem omnem super nivem dealbare, denique omnia innovare; quæ ut ad animum Domini domus transferamus, hortatur Ambr. b qui docet, quod „ rectè renovatur, „ qui de tenebris peccatorum, in „ lucem virtutum mutatur & gratiam: ut qui tetra priùs colluvione sordebat, supra nivem, „ albeni nimis fulgore resplendet. Tales profecto animæ, vetustate positæ, rursus lacte celestium consolationum replentur, rugas omnes & maculas ponunt, & cœlesti sponso placere incipiunt, de quo Cant. I. *Adolescentula dilexerunt te*: quod expendens Orig. hom: I. in Cant. „ Non illa „ vetulæ, ac veterem hominem indutæ animæ, neque rugas habentes neque maculas, sed adolescentulæ in novitate vitæ „ ambulantes; quam novitatem, ut

velut vestem novam induatis, atque ab ipso sponso, cujus forma nunquam deflorescit, cujus decorem nunquam marcescit, juvenis perpetuâ decorari valeatis, Hieronymus hortatur: „ induite vos Jesum Christum. Isti quippe est novus homo, quo universi credentes debemus indui, atque vestiri. Quid enim in homine, qui à Salvatore nostro assumptus est, non novum fuit? Conceptus, nativitas, partus, infantia, doctrina, vita, virtutes, & ad extremum crux & passio. Expoliantis in ea principatus, & contrarias fortitudines ostentui habentis. Resurrectio quoque & ascensus ad cœlum. Qui igitur conversationem illius imitari potest, & universas in se exprimere virtutes, ut si mansuerus, sicut ille fuit mansuetus & humilis corde: & ponat animam suam pro amicis, ut ille posuit pro omnibus suis, verberatus non respondeat, maledictis non remaledicat, sed vincat in humilitate superbiam: ille indutus est novum hominem. *Atque ita fiet* d ut faciat se, vetustus annis, meritis novum, ita fiet, ut homo non amplius instar vermis serpat humiliter, volutetur in carne & sanguine, sed quod bombyci proprium est, assumat pennas, album mutetur in alitem, & ad superna contendat.

• Thom. à Kem. lib. I. de contemptu mundi cap 9

• Ambr. lib. de interp. David,

• V. Cor. ad Ephes. 4 v 24
d Sidon. Apollin. lib 4 epist. 13

Gum serò esset, & fores essent clausæ. Joan. 20.

NOCUIT DIFFERRE PARATIS. a
DOMINICA PRIMA POST PASCHA.

Omnes vos hodiernâ die, quantum confido: b quasi modo geniti infantes; sed ut infantibus familiare est cadere, ita & citò surgere. Documento nobis relicto, ut, si per fragilitatem lapsi simus. non maneamus infixi luto, atque interim serus vesper ingruat, & divina clementia fores occludat.

- . I. *Non tardes converti ad Dominum, & ne differas de die in diem. c*
- . II. *Pœnitentia serâ, ratio vera. d*

a Ovid, de arte, b I Pet, 2 c Ecol, 5 d Aug.

DOMI-

Cum serò esset, & fores essent clausa. Joan 20.

ROBERTUS BELLARMINUS, quem S. D. Clemens VIII. in purpuratorum patrum senatura, hoc titulo adlegit: „ quod sapientiz merito in Ecclesiâ Dei „ non inuenisset Roberto patrem; hic vir, qui ad purpuram erubuit, sceleratis non semel è suggestu pallorem induxit, atque hoc potissimum argumento ad frugem reduxit: Porta illa, inquit, b quæ sancta appellatur, quam Romæ anno Jubilæi „ Pontifex summus aperire solet, „ tam diu est aperta, quamdiu „ tempus jubilæi durat. Tempore illo evoluta, subito clauditur, ac deinceps etiamsi Rex „ quispiam adveniret, atque ingredi cuperet, ea porta aperiri non posset. exinde sic ad mores velificatur, ad eundem modum porta Cœli, quam ipse Christus Pontifex summus ac sempiternus, sua morte & passionis referavit; nunc quidem patet, sed non nisi jubilæo durante patebit: Dominus enim cum portam aperitu, simul Jubilæi annum instituit, cujus quidem jubilæi spatia, tametsi verè ad mundi consummationem extendantur; tamen si homines singulos consideremus, uniuscujusque annus jubilæi tamdiu durat, quamdiu vita ipsius durat: vitâ deficiente, annus jubi-

læi finitur, & porta salutis æternis seris & repagulis clauditur, sigillo duplici obfignanda *semper & numquam*. Semper clausa, numquam referenda. Quamdiu tempus est acceptabile, dies salutis, dum tempus jubæi & indulgentiæ, contendite intrare, *ecce indulgentia dator apertis tibi ostium, quid moraris?*

c Aug, in instruç, Spir, Adol, tom, 1

S. I.

Non tardes converti ad Dominum, & ne differas de die die. Eccl. 5.

IN urbe quavis celebriori, præter probatæ consuetudinis cære campano sub obscuro vesperare, signum dari, quod novissimè hora sit; portas urbis brevè occidendas, accelerandum, propinquandum, & prædia, & pocula referenda. Quòd si vel camporum amœnitate, aut sodalium comitantium illecebris, quis omnis licitudinis expertus, moras necdum sol in occasum vergit, & motis hîc calcaribus, contentione animi sanima, corporis detigitatione gravissimâ, in urbe curriculo festinat; sed eccum, vix appropinquat, advertit, quia *clausa est janua.*

Tum moram, tum serò comotationes & socios suos exacerari, suam à chara conjugè, à liberis, à familia, à patria & domo

ca quiete, quoddam exilium decorare, diversorium circumspicere, nec invenire; aut sub Jove gido, aut in semirutum tugurium lassus se recipere cogitur. *ne* incommoda ut gravia sint; *ne* tamen graviora incurrunter ab iis, qui mundi ac carnis illecebris irretiti, in hujus vitæ viâ diu moras nectunt, donec à celesti illâ patriâ extorres, à beatorum contubernio exclusi, non pauperis tugurium, sed in horrendum tartarum cogendi sunt: horum hominum stultitiam, manus Gregorius perstringit his verbis: *a stultus viator est, qui in itinere amara prata conspiciens oblitiscitur ire, quò tendebat, & clausa est janua.* Stultus ac fatuus, sanctissimus Pontifex hos jure accenset; cum non absimiles virgibus istis, quas hic dormitantes, pigritantes ac moras nectentes, jamque oclusâ janua, nequidquam clamantes ac pulsantes, cœlestis sponsus verè fatuas compellavit & propulsavit: quod expendens Hipponensis presbiter, sic suos nosque omnes admonet: *b intelligimus ergo parabolam: quinque virgines, omnino sunt animæ. At verò fatuas inter numeremur, numquam non animo volvenda, paulilla verba horroris plena: clausa est janua: Etenim si Regi Babilonia: c tria verba manu hominis in pariete exarata, tantum terroris ac perturbationis iniecerunt, ut pallorem mortis induxe-*

rint, genua collidi fecerint, omnis luxus in luctum, & amaritudinem reciderit; nemo quisquam demirabitur, si anima jam corporis ergastulo soluta, penitius mentis acie summi boni jacturam considerans, ad has tres fatales voces: *clausa est janua*, vehementius longè commovenda sit. Quæ ne & nos serò conturbent, amatissimi patris hoc votum est! *d si sapere in cordis palato posset, quid admirationis habet, quod dicitur: venis sponsus! quid dulcedinis: intraverunt cum eo ad nuptias! quid amaritudinis, clausa est janua! minime mirum foret, si totis offibus, contremisceret, si facies impallescere, si omnes mundi cupiditates amarescerent, ubi animo occurrat illud: clausa est janua.* Emblemata siquidem, hoc est, inquit doctissimus Cornelius noster, significans in hac vita bene agendi, pœnitendi & merendi esse tempus; hoc verò claudi in morte: tunc enim *in istu oculi clauduntur omnia.* tunc serò pulsatur, clamatur: quoniam tunc, scilicet in morte, *fructus regni janua lugentibus claudetur, qua modò quotidie pœnitentibus aperitur.* erit namque & tunc pœnitentia, sed fructuosa non erit; quia nequaquam tunc veniam invenit, qui modò aptum veniam tempus perdit.

Verùm non levis hinc contraversia exoritur, quemadmodum idem spiritus veritatis, Matthæi 7 enuntiet: *Petite & accipietis, querite & invenietis; pulsate & aperietur vobis, Joannis verò 7. queretis me, & non invenietis, & in peccatis vestris moriemini.* Nec fatuis pul-

a S. Greg. hom. 14. in Evang.

b S. Aug. serm. 2. de verbis Dom.

c Daniel. 5.

d S. Greg. hom. 12. in Evang.

e Cora hic. f S. Greg. cit.

sanctibus regnum caelorum apertum sit. quaestionem hanc Doctor subtilis, quem Hieronymus *a* *amicum sibi charissimum, etate filium, dignitate patrem compellat,* in rem nostram ingeniosè dissolvit. Christum Matth. 7. in praesenti dicere *quarite, omnis enim, qui quarit, invenit.* omnes, qui nunc quarit, eum exaudiri à Domino; qui nunc quarit misericordiam; qui nunc quarit accedere ad thronum gratiae; qui nunc sincera contritione pulsatur, tundendo pectus, eum *b non ejiciam foras.* Sed ubi tempus hoc abierit, ubi tempus jamjam propinqua mortis advenerit, ubi janua misericordiae obserata fuerit, tunc cum Judaeis quaeritis me & non invenietis, clamabitis, & non exaudiam. Tunc tempus irae & indignationis, tunc *c tempus est, ut incipiat iudicium.* Sic itaque concludit: *d* dictum est, verum est, non fallaciter dictum est: pulsate, & aperietur vobis; sed modò, quando tempus est misericordiae, non quando tempus iudicii: non enim possunt confundi ista tempora, cum misericordiam, & iudicium Domino suo cantet Ecclesia, tempus est misericordiae, age poenitentiam.

Ferunt Alexandrum Macedonem, cum urbem aliquam obsidione cinxisset, facem accensam ante urbis portas, hostibus conspicuam statuere consuevisse, ac publica praconis voce proclamari iussisse: omnes obsessos perbenignè in gratiam recipiendos, si se, dum fax haec arderet, victoris humanitati

ac clementiae tradere decernerent. eam verò exstinctam, spem omnem lutis praecisam, aditum misericordiae praecclusum, omnia ferro ac flammis evertenda, quemque benignissimum patrem agnoscere destitissent, severissimum vindicexperturos. Ita nobiscum comparatum est, quamdiu fax v huius ardet, tempus est acceptibile, dies salutis, dies pacificae, at ubi haec lucerna exstincta, nil superest clementiae. Augustinum audite: *e magna est eius veritas post iudicium, cuius ante iudicium incessabilis est misericordia.* 2 Reg. 2. legimus inter Abime & Joab grave praedium per intergrum diem exarsisse, jamque vesperam animadvertens Abime exercitum suum debilitari, m caduceatores ad Joab, qui incias pacifcerentur; ille, *vivis minus, quod si solutus fuisset marceffisset populus persequens,* quidquam tibi cladis intulisset.

Haud aliter peccatores, cum Deo tota die constituerunt proelia, jamque vitae suae vesperam gruente. Dei clementiam fruf implorant, quam antea facile impetrare potuissent, dum dies e Dum tempus negotiandi est, leum misericordiae compar oportet; stultus mercator est, post nundinas merces emererat. Nundinae aternitatis, m mento vitae nostrae stant; omvili, imò nullo pretio vèncurvenite, emite sine argento. at *tua postea venerunt,* quando rum solutum; dum officinae cla sa; *f numquid tunc oleum emer aut à quibus emerent inpenetun*

a Hieron.ep: 92. ad August;

b Ioan 6. c. I Petri 4

d Aug serm: 23 de verbis Dom.

e Aug serm. 22 de verbis Dom.

f Aug. serm. 23 de verbis Dom.

minimè ; sed januas clausas intrant. Dum repentinus clamor tempesta nocte exoritur : ecce visus venit, serius emere oleum intruderunt. Nec minus stolidi habendi sunt, qui subitâ dejectione corporis infirmitate, tunc enitere incipiunt, dum à medicis jam conclamatum est : dum pinguorum gemitus, dilectæ conjugis vociferatio, liberorum amor personat ; tum media nocte curritur ad extremum oleum, que omnia eo tumultu ac perturbatione peraguntur, quemadmodum in trepidatione civium, inopinatos hostium insultus tri consuevit : exoritur clamor, uno dato imperati accurrunt, et hastam muricam, ille scloppum ærem, alius ferrugineum aciem arripit, atque ita miserum occidunt & trucidantur. *accare attendite ne superveniat in vobis, repentina illa dies.* Eusebius missenus *c b* immittit diabolus securitatem, ut inferat perditionem, & dinumerari possunt, quantos hac animæ spei umbra deciperit. Arcem tibi considera, copioso militum presidio instructum, vallis ac prognaculis probè munitam, manibus bellicis terrificam, hanc gubernator secutus incolit, nullus hostis incursum formidat. Adit, lascivitur, otia miles agit ; media nocte adest hostilis exercitus, fit clamor, ad arma accurruntur : mandat quantocumque gubernator æneas machinas exodi, ignis foculo admovetur, nec quidquam præter inanem & vanam flammam conspicitur, nullus in hostem ferreus globus

immittitur, tormenta omnia clavis adactis obstructa ferè deprehenduntur. Interea hærent parietibus scalarum, hostis habet muros, arx occupatur, gubernator captivus detinetur, & in hostium potestatem traditur.

Pro Deum immortalem ! quanto hoc acerbius ac luctuosius exitium peccatoribus indies inferitur ! quam sibi robustâ & obesâ carnis mole cincti, pollicentur, finguntque securitatem ! quam quieti & omni curæ expertes, suis in sceleribus alium obdormiscunt ! quam tu lascive, infamili lupæ per plures noctes consuescere non formidas ! quot menses, quot annos ô avare, ex usuris, aut lucris injustis, nihil animæ ac celestium bonorum jacturam metuens, divities congeris ! quo usque tandem homo iracunde, viperinum illud odium animo fovere perges ? quot soles super iracundiam securus adhuc occumbere cernes ? ecquando tandem pectus tartæo pulvere, ac graviriatum giande onustum exonerabis ? nullum tibi ab inopinato hoste, exitium imminere perhorrescis ? Minimè, inquit, potentiis animæ ut potentissimis machinis in omnem occursum instructus sum ? unam intellectus ejaculabitur giandem ardentissimæ orationis, cum actibus fidei, qui meritis Christi subnixi, vires habeant non retundendas. Voluntas ex imo corde ardentem contritionem excitans, grave plumbum iræ, æs alienum, ac scortum ipsum excutiet, omnesque tartæas legiones, uno peccatori uno : *Deum propitius esto mihi peccatori uno ; Domine memento me.*

a Luc 21

b Emisieu. bon. de Latron.

mei. diffilabit. O te hominem perditissimum ! an ignoras te dormiente, has potentes machinas obturari ? an non advertis tot flagitiis, tantâ in sceleribus pertinaciâ intellectum obscurari, perverti voluntatem, liberumque arbitrium debilitari ? o temiserum ! *a venient dies in te, & circumdabunt te inimici tui vallo, & circumdabunt te, & coangustabunt te undique; circumdabunt te fortissimi inimici, morbus acutissimus, qui te prosternat, & vires elidat; irruet coarcervatim exercitus vitiatorum, quibus cœlestem vindictam concitasti, & ut vermes viscera tibi erodunt. tunc se tibi offeret puella violata, pauper oppressus, Deus offensus: aderunt infernales legiones, ut leones, qui te dilacerent, de quibus sacer vates; b vadent, & venient super eum horribiles. Quis tunc tibi animus erit ? fateor, moribundi lectulo affusi, ignem admovebunt: dulcissimum Jesu nomen, misericordix matrem, Deus propitius esto mihi peccatori, inclamare suadebunt: & extremis labris hæc forte pronuntiabit, & velut inanis flammula pietatis absistat, sed intellectus jam gravitate morbi obstructus, voluntas sceleribus agglutinata, vires omnes dejectæ, omnes sensus prostrati. Quid acturus in hoc tam anxio conflictu ? subito irruent in te crudelissimi hostes, & captivum abducens ad tenebras sempiternas, ad ergastulum flammaram, ad locum tormentorum; ac verò illud verius Eusebii Emisiani comprobabitur: c immittit diabolus securi-*

*tatem, ut inferat perditionem. Quo accbmodâ Plutarchus histor confirmat: d Archias Rex Thbanus, lautam suis cœnam instruxerat, omnia luxu ac deliciis distuebant: jamque capaciores partæ poscebantur, haustus lætitiæ, ac philothesia instruebantur. cùm eccum tibi citatis equis tibi bellio adest, Regique literas defert, addens iis seria contineri. Rex, qui jam inter familiares regni sui optimates accubuerat, pergræcari ac genio indulgenti perrexit, literasque pulvino supponens, hoc genialiter prolocutus, *seria in crastinum;* ignarus hæc fatali epistolâ, sicariorum nomine contineri, qui eum eadem nocte incautum trucidarunt. Atque utinam & nos, quorum exitum formidamus, eorum vestigia non sectaremur: Estur, potatur, scotatur; monet interius conscientiamonem quotidiana funere, denuntiant tibi cœlestes tabelliones è cathedra, præseus immineret periculum, seriò recurrendum ad Dominum, sincera exomologesi animum expiandum, jam tempus indulgentiæ, jubilæi serinegocia perurgere; ad hæc ille *seria in crastinum.* Omnia differimus, exceptâ nequitiâ, quæ plerumque hodiernum diem occupat, non crastinum. In ceteris semper promissores sumus, & dicimus: cras hoc fiet, altera hebdomada nulla erit mora, sequenti anno illud expedietur. Ira dies ita menses & anni labuntur, dum procrastinamus, dum promittimus, & numquam promissis stamus. Optimè Seneca: e audies*

a Luc. 19 b Job 20
c Rom de Latrone

d Plut. l. de genio Socrar.
e Seneca de brevis, vitæ c. 4

quit, plerisque dicentes à quinquagesimo in otium secedam; sexagenas annus ab officio me dimittet: quem tandem longioris vitæ præm accipis? quis ista, sicuti disponere, ire patietur? non pudet te reliquias vitæ tibi reservare, & id solum tempus bonæ menti destinare, quod in nullam rem conferri posset? tandem aureo epiphonemate concludit: „quàm serum est, vivere incipere, cum desinendum est! quæ tam stulta mortalitatis oblivio, in quinquagesimum & sexagesimum annum differre sacra consilia, & inde velle vitam inchoare, quò pauci pervenerunt. Sigismundus II. Rex Polonæ, ob perpetuam cunctationem, ac segnitiam in gravissimis negotiis: *Rex crastinus* vocabatur, res certè nos sumus, homines stulti, nulla longius quàm ante negotia differimus, & omnia dimas. Verè dixit Chrysolostomus: *a semper homo bono facere incipit, quando mors faciendi tempus ademit.* Quando mors orandi tempus ademit, quando mors jejunandi tempus ademit, quando mors poenitendi tempus ademit. Ecce, inquit S. Gregorius, *hunc diem, de quo loquitur, ad inducias conversionis accedimus, & salutis nostræ iucundiam procrastinamus.* tum subdit: *Rem fratres charissimi refero, quàm si attentè audire vult charitas vestra, ex consideratione illius vehementer instruitur.* Quidam vir nobilis in Valeria provincia, nomine Chrysaorius vocatus, superbiâ tumidus, carnis voluptatibus subditus, in ac-

quirendis rebus, avaritiæ fabricatus accensus. Sed cum tot malis Dominus finem ponere decrevisset, sicut à Religioso viro quodam, qui nunc superest, propinquo illius didici, corporis languore percussus est. qui ad extremum veniens, eadem horâ, quâ jam de corpore erat exiturus, apertis oculis vidit terrosos & nigerrimos spiritus circum se assistere, & vehementer imminere, ut ad inferni claustra se raperent. Cœpit tremere, pallefcere, sudare, & magnis vocibus inducias petere, filiumque suum nomine Maximum (quem ipse jam Monachus monachum vidi) nimis & turbatis clamoribus vocare: *Maxime curre: numquam tibi aliquid mali feci, in fidem tuam me suscipe.* turbatur mox Maximus adfuit, lugens & perstrepens familia convenit. eos autem, quos ille insistentes sibi graviter tolerabat, ipsi malignos spiritus videre non poterant; sed eorum præsentiam in confusione, in pallore ac tremore illius, qui trahebatur videbant. pavore autem terræ eorum imaginis, huc illucque vertebatur in lectulo: jacebat in sinistro latere, aspectum eorum ferrè non poterat, vertebatur ad parietem, ibi aderant. cumque constrictus nimis relaxari se jam posse desperaret; cœpit magnis vocibus clamare, dicens: *inducias vel usque mane, inducias vel usque mane; sed cum hac clamaret, in ipsis suis vocibus de habitaculo suæ carnis evulsus est.* De quo nimirum constat, quia pro nobis ista, non pro se

se viderit, ut ejus visio nobis proficiat, quos adhuc divina patientia longanimiter expectat. Nam illi tetros spiritus ante mortem vidisse, & inducias petiisse, quid profuit, qui easdem inducias, quas petiit, non accepit? Nos ergo, fratres charissimi, nunc sollicitè ista cogitemus, ne nobis in vacuum tempora pereant, & tunc queramus ad bene agendum vivere, cum jam compellimur de corpore exire.

Nunc sollicitè ista cogitemus; nunc in pauperes superflua effundamus, nunc bonis operibus insudemus; nunc vitiis renuntiemus; nunc ebrietati metas ponamus; nunc luxuriæ terminos statuamus; nunc salubri scelerum omnium detestatione ac dolore, animum expiemus; ne a tunc queramus ad bene agendum vivere; cum jam compellimur de corpore exire. Ne nobis nimium præsentibus eveniat, quod Adolescenti illi nobili quem sibi notum refert Cæsar Recupitus: b novi adolescentem, inquit,obilem, qui lascivis amoribus implicatus, dicitabat satis sibi fore ad salutem, si ante mortem, unam horam vel alteram ad poenitendum haberet; tunc porro actum à se perfectæ contritionis eliciendum, quò salvus fieret. Infelix cum quadam nocte post epulas ad flagitium properaret, repentino lapsu, contrafacta cervice, non una aut altera die, sed paucis horis supervixit; frustra ad medicos, ad chirurgos concursatum, sine voce, sine sensu, ac nullo edito poenitentia signo miserè periit, tales amarissimis lachrymis mel-

lissimus Doctor profequitur multiplicatae sunt infirmitates, postea acceleraverunt quod dissimulant in vitâ suâ agere poenitentiam, & de extrema confessione præsumunt: quomodo sub unius horæ articulo, revocasse possent æstimant omnia animi membra, cujus concupiscentiæ & desideria, per totum mundum sparsa sunt? "

Tunc enim verò seriàs usurbunt illud infidelis villici: d quid faciam? non vacat jam recogitare & rationem inire eorum, quæ pueritiâ, à 20. à 30. annis perambulavit: quid faciam? quomodo nunquam longam illam seriem peccatorum cum omnibus suis circumstantiis per plures horas confessario enumerare poterò? quid faciam? quomodo nunc ex animo temulentiarum luxuriam, injusta lucra, inveterata odia averfari, execrari, omnem avaritiam carnalem ad divinum, Christum cruci confixum convertere sincerè valuerò? quid faciam cum pro commissis his satisfacere nequeam, coeliturum operum quos nunquam colui, quomodo invocare non erubescam? Inquit, inquit Chrysologus, inquit Judex: redde rationem, jam enim non poteris villicare. r Quare? quia venit finis vitæ, tempus mortis. Pergit porro dicens, s villicus quid responderet, jam perscrutemur: ait intra se, quid faciam quid faciam modo? semper bona bona facere tunc cupit, quando mori facienda tempus ademit. ait intra se. querit, inquit, intra se conlitium, qui feris, unde sibi jam succurreret, non habebas. ait intra se

a Greg cit. b Recupit in opusc de signis prædest. c:4

c Psal 15 Bern in serm parvis ser. 1
d Luc, 16 e Chrysolog, serm. 125

ingit cor suum, stimulat mentem
 nam, & omnia vexat interna, ut à
 pœnitentiam extorqueat. fodere
 non valeo. non vires illi, sed tempo-
 a defecerant ad laborem. fodere non
 aleo, mendicare erubesco. confu-
 sionem futuri iudicii pertimescit, in
 quo jam non pœnitendi tempus est,
 & pœnarum. mendicare erubesco.
 quis non erubescit in cœlestibus
 mendicare? & ab iis, quos hic
 revit & contempsit? Superest
 ut & Theologicis argu-
 entis doctrinam nostram pau-
 stabiliamus. Coninck, a Sua-
 z, Henriquez, Magister sent.
 tionin. aliique Theologi diser-
 docent, eum qui vellet differ-
 pœnitentiam ad finem vitæ,
 subie peccatorum mortaliter,
 præsentissimum periculum æ-
 næ damnationis, cui se expo-
 nit; & qui tam diu manet alienus
 amicitia divina, ipso facto o-
 dit, se eam parvi facere: quod
 tinet gravem injuriam in
 eum. Secundò inquit Coninck,
 rebus humanis fieri videmus,
 g. Paulus debeat notabilem
 mam Petro, quam faciliè pos-
 solvere; quamvis hic non ægrè
 t aliquamdiu solutionem dif-
 ferat, tamen existimabit sibi gra-
 fieri injuriam, si per multos
 os differatur; præsertim si
 us sæpius monitus ut solvat,
 negligat. Eadem autem est
 respectu Dei, qui eum sæ-
 per gratias prævenientes ad
 itentiam excitando movet,
 ebitum solvat, quod ipse
 quodam interpretativo Dei
 emptu negligit.

Coninck disp. 3 de Sacram poen.
 lib. 2 concl. 1, Suar, disp 15, de
 poenit, lib. 2, 6, n. 3

§. II.

Pœnitentia sera, raro vera.
 August.

— serò medicina paratur,
 Cum mala per longas invaluère
 moras.

○ Mnem frontem exuerit neces-
 se est, quem efficacissima hæc
 Antiocheni Præsulis, à corpo-
 re ad animum non convicerit ar-
 gumentatio. "b Si fortè, inquit, pa-
 rum aliquid morbi corpus pulsa-
 verit, statim & medicos adhibe-
 mus, & pecuniam profundimus,
 & omni observantiâ, quod con-
 venit, agimus; nec prius cessatur,
 quàm quæ molesta sunt, mitigen-
 tur. Anima verò cum quotidie
 vulneretur, cum per singula lani-
 etur, uratur præcipitetur, & mo-
 dis omnibus pereat, ne parva qui-
 dem pro eâ nos cura sollicitat.

Filius à ludo litterario redux,
 matrem accedit, queritans: c ca-
 put meum doleo, caput meum aut
 ventrem meum doleo; ilicò ad
 medicum properatur: in lectulo
 collocatur, fovetur, nihil non
 curæ adhibetur. Maritus acutos
 lateris dolores uxori exponit,
 quàm mox è vestigio ad medi-
 cum concurritur: atque unà Chi-
 rurgus quantocyus adesse lubet-
 tur, pleuritis malum, citra peri-
 culum, non prorogandum, pri-
 cipiis obstandum. Ardentior fe-
 bris charam conjugem invasit,
 omnis medicorum turba convo-
 catur, pecunia in potiones, quan-
 tu vis pretiosas gratanter effun-
 ditur, mitto imbellem sexum, nec
 utiones, nec lanienam ullam per-

b Chrysost I, I de compune,

c 4 Reg. 4

horre-

horrescere, modò incolumitas corpori restituatur. Frater aut filius sero vespere, in pectore vel capite graviter saucius, totus cruentus domum deducitur; num mater aut frater mensæ accumbere, cubitum secedere, vulnus in diem crastinum obligare differret? *anima verò, enim quotidie vulneretur, nulla nos cura sollicitat.* Congruit huic alter Doctor & Medicus animæ Augustinus: qui ab ossè confraçto, aut brachio luxato, hoc argumentum deducit: *a In ipsis vulneribus vel fracturis corporum, infirmitates cognoscere possumus animarum.* Repentinum in domo tuâ exortum est incendium, ilicò clamatur, concursatur, auxiliares manus & lymphæ implorantur: laboratur, sudatur, donec sopiatur ac profusus restinguatur. Anima verò cum uratur, cum libidinis flammis, iracundiæ tædis inflammatur, non ad fontes Salvatoris concurratur, *nec parva pro eâ nos cura sollicitat.* Puer è ponte in præterfluentem rivum præceps abripitur, vicinia omnis opem deposcit, donec navigio, aut natatoris auxilio, periculo cripiatur. Anima verò cum præcipitetur in abyssum omnium flagitiorum, & inde in stagnum sulphuris, *ne parva quidem pro eâ nos cura sollicitat.* Myoparo pretiosis Indiæ mercibus opulentus rimas agit, quanta hic nautarum, ac epibatarum solertia, quàm strenuè aqua noctes dielque exantlatur, quanto studio ac labore rima, stuppâ, aliove adminiculo obturatur? *Anima verò cum modis omnibus pereat, ne parva quidem pro eâ nos cura sollicitat.*

a Aug. serm. 38 de terra,

*Que ludent oculos, festinàs domine, si quid
Est animum, differs curandi tempus in annum.*

Vultis motivum his omnibus longè potentius & maximè obvium? Homicidam attendite jamjam à cæde paratâ, asylum sollicitè circumspicientem, ut justitiæ ministros sese insectantes effugiat. Non cibum, non somnum cogitat, nisi intra monasterii septa, tutum sibi asylum repererit.

Tu ô homo! lethali noxâ; longè crudelissimo mortis genere animam trucidasti, &

b ——— potes hoc sub casu ducere semper?

Vindicem Dei manum imminentem, immanes illos inferorum satellites, non times? En tibi Ecclesia asylum pandit. Arcanum cælat mysterium, hæc Christi comminatio: *c Orate ut non fiat fuga vestra hyeme vel Sabbatho.* Compertum est hyemis tempore, dies breves esse, & longas noctes, solem citò occumbere, serò exoriri, magnos ventorum turbines ac cœli injurias; vias fractas atque ob nives invias; iners gelu membra constringere &c. Aptè Ambrosius: *d hyems (ait) non temporis, sed infirmitatis hic designatur.* Tunc fugam menditari, & stygium hostem vell effugere, serius est, cum jam lumen intellectus occidit, cum sol divinæ clementiæ longius recessit, dum horrida nox peccati mentem occupat, dum frigidus sudor & glacies cordis moribundum constringit, dum viæ ad cœlum invias. In Sabbatho verò

b Virg. l. 4. Æneid. c Matth. 24
d Amb. apol. 6. de David.

um otatur, cum genio indulgetur: tunc mensis ac poculis relictis, debere fugere arduum est; die solemnitatis, hostem subito ruentem propulsare, perquam difficile. Quo argumento conatus est Divus Gregorius ad mentem revocare sanioem, Venantium, qui Monachus, spreto claustris, Cancellarius Italix effectus. dum salutis suæ immemor vultur, hoc salubri telo configitur; In hyeme ergo vel Sabbatho fugere conatur, qui iram districti iudicis tunc appetit fugere, quando ei non licet ambulare. *Augustinus*, b poenitentia, quæ ab infirmo petitur, infirma est; poenitentia, quæ à moriente tantum petitur, timeo ne & ipsa moriatur. Arborem multo tempore ratam evellere, non infirmi aut vilis hominis est: iram multis modis per intimas corporis fibras persam, ab infirmo eradicari, & corde remitti posse, lucra injure plures annos possessa, & in locos dispersa, colligi ab infirmo, isto Domino refundi, scortum ab adolescentiâ tenaciter adhaerens, ab infirmo exturbari, ac sortibus aversari posse, quis credat: *a poenitentia qua ad infirmo petitur, infirma est.* Qui enim gravi morbo laborant vel doloribus additi, vel debilitate aut deficiente iudicio, vel horrore prope mortis, vel amore charorum quos inviti relinquunt abrenuntiant, ut Cardinalis Bellarminus ait, d satis imperfectam contritionem peccatorum faciunt, unde agrè contritionem venientem. *Aug. serm. 57 de temp. aug. cit d Bellarm. de arte bene moriendi, l. 2, c, 6*

ram & perfectam in illis angustis, in se ipsi excitare queunt. Testis ego, inquit, possum esse hujus difficultatis, quam ægroti ut plurimum patiuntur: nam cum aliquando inviserem amicam, virum divitem & nobilem, qui ex peccato quodam gravi perpetrato in morbum lethalem inciderat; atque ei dicerem, nihil ei salutaris in eo temporis articulo esse posse, quam veram peccatorum suorum poenitentiam & contritionem; quia Deus contritum & humiliatum nunquam despicit: Respondit ille: Et quid est contritio? non capio quid à me requiras. Subjeci ego: hoc requiro, ut ex vero corde displiceat tibi, quod in Deum peccaveris, & omnino statuas, si diutius vixeris, nunquam amplius Deum offendere; idque totum procedat ex vero amore Dei, qui tibi innumera beneficia præstitit, cui tu ingratus pro beneficiis injurias reddidisti. Respondit ille: non intelligo, non sum capax rerum istarum. Ita obiit; signa damnationis suæ aperta nobis relinquens. Ex quo terribili eventu, hoc nobis salutare documentum subdit. Hæc & similia exempla nos monent, ut cum benè valemus, sic conscientiam nostram exoneremus, & poenitentiam veram agamus, ac si illa confessio ultima nobis esset futura. Quid enim inquit Basilus (serm. quarto de poenentiâ) *Ut te tum febris ad poenitentiam vocet, cum neque salutaria verba amplius proloqui, neque quidquam auribus accipere poteris: cum in ipso capite morbus inhabitet, non manus ad cælum amplius tollere, non commode doceri,*

non certò *confiteri, non redire in gratiam cum Deo, &c.* Nam quod omnes meritò in causâ æternæ salutis sollicitos & cautos reddere debet: *Pœnitentia sera rarò vera.* Quæ veritas duabus Ecclesiæ columnis Ambr. & Aug. nititur. *a*; Si quis positus in ultimâ necessitate aegritudinis suæ, pœnitentiam accipit, & hinc vadit; fateor vobis non illi negamus quod petit; sed non præsumimus, quia bene hinc exit. Amplius Divus Amb. quam non fidem suam interponat pro ejusmodi homine considerato: *b* Non præsumo (*inquit*) non polliceor, non dico, non vos fallo, non vos decipio, non vobis promitto. *Et pergit:* An securus hinc exeat, ego non sum securus, pœnitentiam dare possum, securitatem dare non possum. *Unde concludo cum eodem Amb.:* Vis à dubio liberari, vis quod incertum est evadere? age pœnitentiam, dum sanus es. Si enim agis pœnitentiam, dum sanus es, & invenerit te novissimus dies, securus es. Ergo curre ut reconcilieris. Si sic agis, securus es. Quare securus? *Subtilem sed veram & pluribus inculcandam subdit rationem:* Vis dicam tibi? quia egisti pœnitentiam eo tempore, quo & peccare potuisti. ecce dixi, quare securus es. Si autem tunc agere vis pœnitentiam, quando peccare iam non potes. peccata te dimiserunt, non tu illa. A deo ut interpretativus affectus ad peccatû, in ejusmodi non rarò superfit. Si in duello prostratus, nudo mucrone gutturi imminente, clamet se omnẽ injuriam remittere, veniam

postulet: extortum est eo animo ut si assurgat, majori furore hostem invadat.

Audi hac de re è Scholastici quàm plurimis Scotum, non tan subtiliter, quàm ad mores utiliter sic differentem in 4. sentent. dist. 20. quæst. unicâ, quàm sic resolvit: si quis in extremis gravi valetudine vel discrimine (ut est submersio aut aliud quidvis) constitutus, verè pœnituerit, & plenè ad Deum, vel dolore interiori (debitis circumstantiis instructo vel pœnitentiæ Sacramento sese converterit; utique salutem consequetur. Nihilominus pœnitentis, quæ videtur haberi in extremis vix est vera, & sufficiens ad salutem consequendam, ut suprâ dictum, *pœnitentia sera, rarò è vera.*

Quia admodû difficile est, tunc verè pœnitere; cum tunc impeditur liber usus rationis & voluntatis ex dolore vel timore in hærentibus. Unde Ps: *et Timor & tremor venerunt super me, & contulerunt me tenebra.* Hujus rei testes induco Patrè Deaponte illic commorantem, ubi ea quæ commemorat contigerunt, *d* Scio quemdam Compluti, inquit, ubi hæc scribo in flumine se lavantem, casu in profundum descendisse: & dum se præfocabat, in memoriam venisse, ut actum contritionis eliceret, nec elicere potuisse ex metu ac desiderio evadendi; unde si miraculosè non evassisset, in æternum periisset. Subnectit alterum non minus recens, ejusdem argumenti testimonium. Princeps Serenissimus Carolus Austriacus, Phi-

a Aug hom. 41. ex 50
b Amb in fine l 2 de pœnitent, to: 4.

c Psal 34
d Deapont, in Matth 23 v 29 p 4
 , lip

lippi III. filius ; dum repente loquelam perdidisset , & illam intercessione Virginis de *Atochâ* , seu *B. Maria* de refugio , recuperasset , eo ipso quo Sanctissimæ Virginis imago in cubiculum allata : affirmavit milles se recordatum fuisse , ut actum contritionis eliceret ; at tamen ad eum eliciendum non pervenisse. Ut videas , quàm te decipias , qui actum contritionis in mortem differas : *Hæc enim* , ut Doctor Angelicus signanter observat , *a animadversione percussitur peccator , ut in morte obiviscatur sui , qui vivens oblitur est Dei.* Ego ipse , inquit Bellarminus , *b. vir. omni exceptione maior , invisens aliquando ægrotum , morti propinquum : cum incipentem loqui de præparatione ad exitum è præsentivita : respondit constanti animo , & sine ullo metu , ac dixit : Ego , Domine , cupi- ni alloqui te , non pro me ; sed pro conjugem meâ , & filiis meis. ego enim propero ad inferos , neque est quod liquid pro me agat* Hæc verè pro- pulit animo tranquillo , ac si de- inere ad villam , vel oppidum liquod loqueretur ; siquidem obli- us videbatur , inquit , non solum Dei , sed etiam animæ suæ. Summa est ; cum multis verbis illum ad meliorem mentem revocare tenta- ssem , nihil efficere potui. Hoc olim verissimè questus Pro- pheta : *c. Non est in morte qui me- tor sit tui.* Atque utinam quod ptat Cyprianus : *exempla sunt om- num , tormenta paucorum.* Notat Chrysostronus rem prodigiosam

a S Thom op de erudit Princip. l. 4.
c 8 Aug. serm: 3 de SS Innocent.
b Bella m de arte bene moriendi l. 2.
e , 11. e Psal 6.

in funestâ illâ Absolonis necē. *d*
 Ad condensam quercum , imple- xis crinibus hærebat , & quasi om- ni corporis robore , & animi viri- bus , quæ tum potissimum ex- rendæ , destitutus , nec brachia attollere , nec manum admove- re conatus est , ut nodum illum fa- talem solveret , seque imminente hoste expediret , cumque tot mi- litum millibus imperitaret , ne- minem subsidio accurrere , ne- minem mandati Regii , *e. Servate mihi puerum Absolon* , memorum , qui præsentis discrimini eriperet , invenit. Arbitraris hæc quatit Chrysostronus , casu accidisse ? mi- nimè inquit : *Sed ut scia , quid fa- ctum est , non humana indigeat , sed totum fuisse divini iudicii.* Ad hæc omnia : unicum sceleratis per- fugium est , ad felicem illam latronis , cum Christo patiens ; obi- tum , qui in instanti , & veniam meruit obtinere , & paradisi por- tas introire. Quos ut à temera- riâ prorsus præsumptione redu- cat S. Bernardus , sic eos terret : *f. Si bene memini in toto canone Scri- pturarum , unum latronem invenies sic salvatum. Noli ergo huic tam periculosa expectationi credere te- metipsum ; maledictus qui peccat in spe. g*

A Genesi ad Apocalypsim , u- nicum illud tam prodigiosa con- versionis exemplum reperitur : idque modo , tempore , circum- stantiis non usitatis , Redemptoris nostri beneficio prorsus singulari. Quod facillè quis assequetur , qui has duas voces *tibi & hodie* peni- tius expenderit. *Tibi* non cuilibet ; *tibi* , qui me extremum spi-

d Chrysostr. in Psal: 7 e 2 Reg 18.

f Bern in ser de parv. ser: 38 g Ps: 15

ritum trahentem invocas, tibi, qui Judæis blasphemantibus, Discipulis aufugiētibus, inter summa opprobria, & ignominiosissima mortem me Dominum agnoscis, & Regem confiteris. O verè magna est fides tua; tibi, qui te mihi advocatum præbuiſti, & alterum larronē increpaſti; tibi, quem & me inter mater mediatrix interceſſit.

Idque hodie, quo Jubilæū illud univèrſi orbis celebratur; a hodie, quo pretium Redemptionis tam prodigè perſolvitur; hodie, quo fontes omnes gratiarum & miſericordix Dei copioſiſſimè ſcaturiunt. Hodie, quo omnia tela divinæ juſtitix recondita, & in unum Jeſum reflexa. Hodie, tali, inquam die audire meruit: *Mecum eris in paradifo.* Sero quidem hæc converſio accidit, & januis cœli per quinque millia annorum clauſis; ſed raro Redēptor ſe ita manifeſtat. Aug.: *Vix ex centum millibus hominū quorum mala fuit vita, in morte d. v. nam indulgentiam obtinebit unus.* His ſiquidem evenit, quod illi cui, cum flumen tranſcundum eſſet, cujus aquæ decidit, manè vadum præbebant; moras traxit in vesperam, cum exundaret, nec citra diſcrimen trajici poſſet. Conſimile quid Regius Vates expreſſit Pſalm. 31. Orabit ad te, omnis ſanctus in tempore opportuno; veruntamen in diluvio aquarum multarum, ad eum non approximabūt. *Quare c. ne dicas, erit tempus, quando converti licebit: multi dum male ac vitioſè viverent, ſubito perierunt; time, ne tibi idem accidat. Sed mul-*

tis inquit, dedit Deus ſpatium, ut in ultimâ ſenectute confiterentur. Quid igitur? numquid & tibi dabitur? fortaffe dabit, inquis. Cogita quod de animâ deliberas; proinde de contrario etiam cogita, & dic: Quid autem ſi non det? quid autem ſi det, dicis? Eſto, dat quidem ipſe; verumtamen hoc certius, & utilius "

Quid ſi hodie litem mille aureorum lucrari queas, an perinde afferes, ſi in craſtinum, aut etiam ſi in meſes differatur? quid ſi hodie opportunitas ſit, pingue beneficium filio, ſplendidum officium merito impetrandi; nunc parum ſollicita, in animum induces, ejuſmodi occaſionem ſæpius poſſe occurrere? quid ſi hodie amicus moribundus te accerſat, cui voluntas eſt, ut te hæredem ſcribat, num cras aut poſtredie ad eum viſere ſtatues? Fortaffe equidem te hæredem conſtituet, fortaffe eadem omnia commoda conſequeris; ſed fortaffe non: & ideo agis quod certius & utilius. Ut verò hodie poenitentiam agas, cogita quod de animâ deliberas. Expēdit Doctor Angelicus illud Bernardi: *a Quid d. futuro miſer præſumis, tamquam Pater tempora & momenta in tuâ & non magis in ſuâ poſuerit poteſtate?* Irritor ille merito habetur, qui ſummam mille aureorum è theſauris tuis ſibi depoſceret, ad promittens quod cum forenore ex claſſe Indicâ, ubi appulerit, omnia refundet. *b Viri illuſores, audite verbum Domini, quod dixiſtis percuſimus foedus cum mor-*

a Damian. ſerm. de Paſ. Dom.

b V. Fabri in Paraſc. conc. 8. §. 37

c Chryſ. hom. 22, in 2 ad Cor,

d S Thom. op. de erud. Princ. p. 1: 5

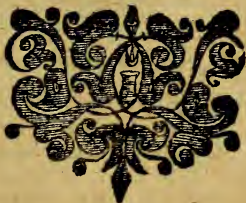
e. 8. cit Bern. o Iſa 28

ce, & eum inferno fecimus pactum
Ita illusus & turpiter irrisus, qui
pactum cum inferno & dæmone
inierat, a ut triduo ante mor-
tem suum exitum sibi prænutia-
ret. Quo promisso securus, vi-
tam variis in flagitiis traducebat.
Tandem in ægritudinem lapsus,
adeft iniquus fideiſſor, & in-
stantem mortem post paucos dies
prædicat. Illicò hic adstantibus
tristem nuncium exponere, qui,
dum omni diligentia eum ad
pœnitentiam hortarentur, conti-
nuò obdormiebat. Nec expergi-
ſci poterat. Si verò conticeſce-
rent, aut parerga quædam pro-
ferrent, mox experrectus, aures
arrigere & confabulari; sed rur-
sus audito nomine pœnitentiæ,
altum obdormiscere: donec hor-

a B. Pet. Damian. in ep.

rendæ morti traditus, ad inferos
devolutus est. Postmodum verò
per plures noctes nigra canura
turba non cessavit sepulturæ ejus
assidere, & quasi depositum cu-
stodire, ita ut non minimo vi-
dentes horrore concuterentur.
Hactenus Cardinalis Damian. Au-
dite ergo filii matrem vestram
Ecclesiam Dominica I. Quadrag-
monentem: "Emendemus in me-
lius, quæ ignorantes peccavimus;
ne subito præoccupati die mor-
tis, quæramus spatium pœniten-
tiæ, & invenire non possimus."
b Ecce delebitur fœdus vestrum
cum morte, & pactum ve-
strum cum inferno non stabit.
Quod si fecerimus, nunquam e-
rit serò, nec fores cœli erunt
clausæ.

b Isa: 28

Illas oportet me adducere. Joan. 10.

QUEM TRAHAT E MULTIS FORSITAN UNUS ERIT.

DOMINICA SECUNDA POST PASCHA.

Omnes nos quasi oves erravimus b ; sed bonus ille Pastor cœlestem gratiam , velut viridem ramum porrigit , ut errantes ad se trahat & adducat.

§. I. *Ramus divine gratia sufficienter omnibus porrigitur, quo dispersi bonus Pastor ad se trahat , idque primò per locutionem internam secundo per externam , etenim.*

§. II. *Ramus divine gratia per sacros Ecclesiasticos , animos Auditorum efficaciter trahit, dum juxta Apostolum sic c verbum insitum.*

• Ovid. lib. 3. de arte, b Isa. 53. c Jacob. 1.

DOMI

DOMINICA SECUNDA POST PASCHA.

Illas oportet me adducere. Joan. 10.

Priniceps humani generis parens, ubi in altissimam omnium miseriarum voraginem prolapsus, omnes posteros nexu quodam indissolubili cum una præcipite egit: jamque tertio illo omnis horroris doloris barathro, humanum genus omni medio ac remedio, omnibus divinis ac humanis adiniculis per plura secula destitutum, non sine gemitu ingeminare præerat, quod olim ille, de quo apponeus Præsul testatur: a sum quidam ruisset in puteum, ubi aqua tanta erat, ut eum magis exciperet, ne moreretur, quam suffocaret, ne loqueretur; accessit alius, & eo viso admirans ait: quomodo huc cecidisti? at ille: obsecro, inquit, cogita quomodo hinc me liberares, non quomodo huc ceciderim quaras. Ita quoniam fatemur, *b* & fide Catholica tenemur de reatu peccati, tanquam de puteo, curandum magis est, sive in parvulis, sive in grandibus, quo anima sanetur auxilio, quam quo vitiata t merito. Curandum magis, inculcandum, quo anima in luto, & demersa in limo prodi, extracta sit auxilio, quam quo præcipitata sit vitio. Quod mensa Dei bonitas prospiciens alto, *nostros miserata dolores*, efficit, dum torquem charitatis eum, tot annulis, quot beneficiis & gratiis innexum dimisit, tra illud Osee vaticinium: *c*

in funiculis Adam traham eos, in funiculis charitatis. Hieronymus legit: in funiculis hominum, id est est funiculis illis, quibus solemus homines ad nos trahere & devincire, nempe beneficiis & donis, quibus velut vinculis obligantur. ideoque Chaldaus vertit: *sicut mors est trahi filios dilectos, traxi eos fortitudine charitatis.* neque hoc profundo præcipitio dumtaxat extraxit, sed & ad se traxit, dum ait: *d charitate perpetua dilexi te, deo attraxi te miserans;* nosque hoc alto miseriarum putco creptos, benignissimus ille Pastor, velut oves suas, in amoenis Ecclesie pascuis, quæ pretioso sanguinis sui imbre rigavit, collocavit; carnem suam insuper stupendo amoris artificio in pabulum lubens communicavit. Ab eo tamen, quam longe *e velut oves erravimus!* hic vagari incepit post gregem lascivorum sodalium: illum seduxit auri fulgor, alius abiit post desideria sua &c. quid agat, ut reducat tres modos tradit Cassianus, quibus Deus ad se mortalium trahit voluntates: 1. per internas inspirationes, & gratias excitantes. 2. per monita & exempla. 3. per comminationes & flagella. de postremo satis superque adum part. 1. de duobus aliis nunc luculentius differemus.

Ac primum quidem celeberrimus gratia Magister, nobis faciem præfert, qui naest. 26. in

a Aug epist 29 *b* Aug 1. 4. contra Iul. cap: 3 *c* Osee cap. 11

d Jerem. 3 e Isa 43

Q5

Joan.

Joan. c. 6. exponens illud: *nemo venit ad me, nisi pater meus traxerit eum*, ita in rem nostram: *a nolite cogitare invitum trahi, trahitur animus & amore*. tum ne quis ethnicus aut hæreticus à Christi gregè seductus dicat: *quomodo voluntate credo, si trahor? ego dico parùm est voluntate ire, etiam voluptate traheris* dein exponit, quemadmodùm quis voluptate trahi possit: porrò si P. Òtæ dixere: *b*, trahit sua quemque, voluptas, non necessitas, sed voluptas, non obligatio sed delectatio, quando fortius nos dicere, debemus, trahi hominè ad Christum, qui delectatur veritate, delectatur beatitudine, delectatur justitia, delectatur sempiterna vita, quod totum Christus est. *c* post pauca: da amantem, & sentit quod dico. da desiderantè, da esurientem, da in ista solitudine peregrinantem atq; sitientem, & fontem æternæ patriæ suspirantem, da talem, & scit, quid dicam. *quod eleganti exponit similitudine*: ramum viridem ostendis ovi, & trahis illam. nuces puero demonstrantur, & trahitur. amando trahitur. sine læsione corporis trahitur, cordis vincula trahitur. ubi attentà mente juverit hunc viridem ramum cumminare, ejusq; naturam ac virtutè comprobare. Ramum olivæ, aut ramum palmarum, vel etiam è vite palmitem, quis fortè arbitrabitur; at longè his præstantiorem, ac pretiosorem æterna patris sapientia pronuntiavit Eccli. 24. *rami mei hinc & gratia*, qui nimium quantum aureas Pompei platanos, Pygmalionis pinus, Magni Cham Tar-

tarorum Regis aureas vites, ramos aureos pro baccis, pretiosis margaritis turgidos, antecellunt. *Rami eius pulcherrimi, rami eius boni & gratia*, cujus bonitatem pretium, peritus istiusmodi frugæstimator Aquinas, omnibus universi orbis gazis & thesauris appendit, dicens: *d bonæ gratiæ unus est majus bono totius nature unum vestri*. quid mirum, si in densissimâ hujus mundi sylvâ, quantâ possunt contentione, mortales exclament:

e Si nunc se nobis, ille aureus amorem ramus,

Ostendat nemore in tanto! ô si ô utinam!

Cœlestis ille pastor, optatum illum gratiæ ramum nobis porrigat, & suavi quodam incitamento ad se redire compellat, quemadmodum præstet SS. Patrum testimoniis, ac variis, in selectis historiis probare aggredior.

*e Maioli Canic tit. lapides colloq. 1
Causin symb l. 11 c. 2 4. Dan 4
d S Thom: 2 q 13. a. 9 ad 2.
e Virg. 6 Aneid.*

§. I.

Ramus divina gratia sufficienter omnibus porrigitur, quod dispersos bonus Pastor a se trahat.

S. Thomas non tam politè & copiosè, quod Oratorum est quàm eruditè & nervosè, quod Doctorum est, hanc subtiler juxta ac sublimem Evangelistæ sententiam: *nemo potest venire ad me nisi pater, qui misit me, traxerit eum*, s. de gratiæ illicio ac in

a Aug tra& 26 in Joan c 6

b Virg Ecc 2

f S. Thom. in Joan. c. 6 v. 4

tamento intelligit, dicens: *ma-*
gratiam gratia commendatio! nemo ve-
nit nisi tractus. Suarez verò super
 nanceandem Joannis doctrinam
 differens: *a quid aliud*, inquit,
quàm actualem Dei gratiam signi-
ficat? consimili sensu Toletus
 noster: *nemo potest venire ad me*
&c. nemo mihi credit, nemo
 mea verba capit, nisi qui à pa-
 tre tractus est, qui à patre illu-
 stratus est. vos autem (Phari-
 sœi) culpâ vestrâ lucem hanc
 non habetis. Hoc porrò lumen,
 potentius mentes trahit, quàm
 bella olim Magos, qui non tam à
 dere isto oculos, quàm ab ipso,
 ni est *lux vera*, animos eorum
 lustrans, attracti sunt. b Hinc
 doctor sanctitate & eruditione
 nimius, P. Ludovicus de Fonte
 quo cum hic multum usus
 m, qui vir fuerit attendite) ad
 annuum propè tumultatus citra
 aveolentia vestigium, & quod
 majori miraculo fuit, cerebrum
 exeso jam cranio, profusus illi-
 tum. multis à morte visus est
 arò in lumine, peculiari docto-
 tus aureolâ, & prærogativâ
 conspicuus, quod inspirante Deo,
 utarem Ecclesiæ doctrinam in
 is lucubrationibus propinast-
 t; hic doctor illuminatus, gra-
 iam *trochlea* conferre non dubi-
 vit, c per trochleam ingentia
 ondera, sarcinæ, cistæ: infor-
 es & enormes trunci: magna
 sa, laxa luto mersa subito ele-
 vantur in aëra, in altum attollun-
 t, & veluti in sublimiorem
 atata naturam, quæ nulla vi
 manâ loco moveri posse vide-

bantur. Ita sapenumero accidit
 homines gravi corde, pondere
 peccatorum humi pressos: sub
 ingenti onere hujus vel illius cri-
 minis gementes, non posse sur-
 sum eniti, nec ulla prece, pretio,
 commonitione, comminatione,
 spe, re, consilio, imperio, illece-
 bris, promissis, aut ullâ humanâ
 industriâ ad celsiora perducî. A-
 deo omnis Orator est instar il-
 lius

— qui robore toto

Saxum trudit nitendo, nec profi-
cit hilum.

Quid tandem? trochleæ suæ gra-
 tiâ utitur Christus: machinam
 suam adhibet graciosè, id est sua-
 viter simul & fortiter movendo.
 & ecce gravia sursum corda tol-
 luntur, corpus quod aggravat a-
 nimam & terrenus sensus ad coe-
 lestia, ad Deum trahitur, ut illum
 totus homo sequatur, illique ut
 ferrum magneti, festuca electo
 adhæreat. Amabo te, quæ suada,
 quæ vis humana valuisset Mat-
 thæum à telonio dimovere, eum-
 que suis cistis argenteis, aureis,
 cum tot sarcinis sursum attolle-
 re? Quis latronem ingentem il-
 lum & informem truncum, inter
 sylvestria ligna robustissimum,
 potuisset è terra vel tantillum le-
 vare? Quis Saulum inter vasa iræ
 iniquissimum, vas nitreo pulvere
 plenum & spirans minarum, diris
 & blasphemis onustum, in sub-
 lime rapere? Quis Davidem cla-
 mantem: *infixus sum in limo pæ-*
sandi, & iniquitates meæ sicut crux
gravi gravatae sunt super me. quis,
 inquam, Davidem velut saxum
 humo altâ infixum, extrahere in
 alta valuisset? Nemo hercule,
 nemo. Adhibet suam trochleam,
 Q 6 Deus,

Suar. de gratia l 3 c 4
 Alegambe in Bib. scrip Soc.
 de Ponte in Cant. l. 1. exh. 3. §.

Deus, citò loquitur Matthæus, cuius Euangelicum Emblemata a latuſ homo vel humanus Angelus. Illicò latro attollitur in Paradifum. In tertium cœlum rapitur Paulus & fit vis Electionis. David à fe alter factus exclamat: *quis dabit mihi pennas ſicut columbae, & volabo.* uſque adeò efficaciter cœleſtis Paſtor hac gratioſâ machinâ oves ad ſe trahit. Ecquæ modò Concionatorum facundia avarum Euclionem, Matthæo aut Zachæo conſimilem, omnes theſauros & ſaccos pecuniarum, quibus indormit, in ſinus pauperum effundere, omnibus relictis nudum Jeſum ſequi compellat? compulſit gratia, & indies compellit tot Adoleſcentes. ætate, ingenio, opibus ac ſanguine florentes, ſpretis omnibus, ad Chriſti caſtra concedere. Ecquis adulerum, ab inveteratâ foedæ libidinis conſuetudine avellere? pellicem vel prece, vel pretio ex profundo vitiorum cœno abſtrahere? avulſit; & abſtraxit gratia, abſtraxit Magdalenas, Pelagias, Thaides, atque indies tot teneras, ſpecioſas, ſybariticè educatas filias, à parentibus, patrimoniiſ, matrimoniis, divitiis, deliciis, quaſi ab uberibus mundi, ad Chriſti vulnera efficaciter invitât & pertrahit. Invitat & vos, manum extendit, ramum porrigit, & ſequi recuſatis, ac vos minimè trahi, perperam inſimularis; quiſquis hac falſâ opinione ducitur & ſeducitur, doctorem maximum obaudiat dicentem, ac docentem: „a cor humanum ex ſe „ad inferiora tendens, non poteſt „ſurſum elevari, niſi tractum: ſi

verò non elevatur, non eſt deſe-
 & Aus ex parte trahentis, qui quan-
 rum in ſe eſt, nulli deficit, ſed eſt
 propter impedimentum ejus, qui
 non trahitur. Deus autem omni-
 bus ad trahendum manum por-
 rigit, quantum in ſe eſt. & quod
 plus eſt, non ſolùm attrahit. ma-
 num recipientis, ſed etiam aver-
 ſos ad ſe convertit. *Ac tandem
 concudi:* rex quo ergo Deus para-
 tus eſt dare omnibus gratiam, &
 ad ſe trahere, non impuratur ei, ſi
 aliquis non accipiat, ſed ei qui
 non accipit, “ & potiùs ſequitur
 trahentem carnẽ, quàm ſpiritum
 terram, quàm cœlum, diabolum
 quàm Deum. *b trahit* quippe ſu-
 quemq; voluptas, ſua libido, ſua vo-
 luntas: fulgor auri trahit avarum
 menſa opiparè inſtruſta, trahi-
 gulolum: vinum flavescens in vitio
 trahit ebrioſum: beneficium au-
 dignitas vacans, trahit ambitio-
 ſum: venuſtas formæ trahit libi-
 dinolum, *c quia anima amans ſer-
 tur votis, trahitur deſideriis.*

d Trahit & mentes noſtras
candor lucis aternæ; quo perquam
 ſplendido elogio, Magiſter ſen-
 tentiarum gratiam definiuit tra-
 hit ſplendor virtutis, trahit *e lux
 vera, qua illuminat omnem homi-
 nem,* & velut pharos in nocte
 errantes ad portum ſalutis invi-
 tat: *f vult enim omnes hominem
 ſalvos fieri.* Unde Theologorum
 Princeps Aquinas: *g Deus, quan-
 tum in ſe eſt, paratus eſt omnibus
 ſuam gratiam dare: vult enim omnes
 homines ſalvos fieri ſed illi ſoli gra-
 tia privantur, qui in ſeiſſi, gratia
 impedimentum præſtant.* Quod ſi-
 b Virg Ecl 2 e Aug in manual c. 20
 d Magiſt ſent in 2 q 79 e Ioan c 1
 f 1 Tim. 2 g S Ph 1 3 coct: a gentes
 cap. 159.

ilitudine, ad vulgi captum, clarissima illustrat: sicut inquit, *so-*
e mundum illustrante, in culpam
reputabitur ei, qui oculos claudit, si
ex hoc aliquod malum sequatur (v.g. in
 foveam cadat). licet videre non
 possit, nisi lumine solis praveniatur.
 eisdem prope verbis Chryso-
 stomus, a sed præ his omnibus
 Doctorem gratiosum audiamus:
 illud autem lumen non irratio-
 nabilium animalium oculos pas-
 cit, sed pura corda eorum, qui
 Deo credunt, & ab amore visi-
 bilium rerum & temporalium, se
 ad ejus præcepta servanda con-
 vertunt, quod omnes possunt, si
 velint: quia illud lumen omnem
 hominem illuminat, venientem
 in hunc mundum: sicut enim om-
 nis natio quæ sub cælo est, sive
 sub nostro Zenit sive Nadit: seu
 polo Arctico seu Antartico: sive
 etiam extra tropicum Cancræ &
 Capricorni, omnis, inquam, natio
 illustratur à sole; ita & Deus us-
 quequaque gratiæ suæ radios dif-
 fundit, etiam quò sol non pene-
 rat, & illuminat omnem hominem.
 Quid clarius, quid præclarior? il-
 luminat omnes, pauperes, divites,
 obiles, ignobiles, juvenes, senes,
 justos, peccatores, hæreticos, gen-
 tiles, qui sedent in tenebris, & in
 umbra mortis, omnes converti pos-
 sunt, si velint, omnes, omnes. qua-
 riam deducenda sunt, quia hac
 tempestate lupi in vestimentis o-
 vium Christi gregem seducunt;
 curant enim verò ac queruntur,
 ut modo Deus omnibus de si. ffi-
 centibus mediis prospiciat, cum
 et gentiles, ac idololatræ in exte-
 ris mundi partibus degant quò

nullus divinitatis radius, per ul-
 lum fidei præconem penetravit;
 cum tot gravissimi peccatores,
 & hæresiarchæ, in reprobum sensu-
 sum dati, & in peccatis mortui
 sint; cum tot agrestes homines, he-
 terodoxi, innocuæ mulieres, Lu-
 theri ac Calvinæ præceptis, à ma-
 joribus imbuti, citra pertinaciam
 errores suos tueantur, quia sol in-
 telligentia non luxit illis? quos ut
 in viam reducamus, Doctore An-
 gelicum ducem constituisse suffi-
 ciat, qui qu. 14. de veritate ar. 11.
 ad. 1. asseverat: "si quis nutritus in
 silvis, ductum naturalis rationis"
 sequeretur, in appetitu boni, &
 fuga mali, certissime tenendum"
 est, quod ei Deus vel per internam"
 inspirationem revelaret ea, quæ"
 sunt credenda: vel aliquem fidei"
 prædicatorem ad eum dirigeret,"
 sicut misit Petrum ad Cornelium.
 Quam doctrinam vario rerum
 eventu confirmabimus. Anno
 1553. magnus ille Brasiliæ Apo-
 stolus, & seculi nostri Thaumatur-
 gus P. Josephus Anchieta, obibat
 de more suam hanc provinciam,
 cum à comitibus digressus, solus
 in sylvas, nullo certo consilio,
 sed quasi alterius manu duceretur;
 penitus ingressus, in senem decre-
 pitum, centenarium, ut apparebat
 majorem, humi abjectum, atque
 arbori applicitum incidit. Quærit
 ex eo Pater, quoniam sit, quare ex
 terrâ, vicove, eò advenerit? respon-
 dit senex, patriam suam mari im-
 minere, aliaque adjecit, ex quibus
 Anchieta facile intellexit, illum non
 ex ulla Basilicæ ora, sed ex remotioribus
 terris, vel ministerio supra quam

a Chrysoft. hom. 7. in Ioan.

b Aug. 1. 1. de Gea. contra Manich. c. 3

c In vita P. Anchietae lib. 2. Alegambe
 Bibl. script. Soc.

humano, cò translatum, vel divino aliquo monitore ac duce, suis gressibus venisse, atque ad eò labore & ætate fractum ibi quievissè. Fergit ex illo sciscitari, quid eò venisset? quid sibi vellet? respondit ut rectam vitam percipiam; quo loquendi modo divinam legem, & iter ad salutem barbari istic intelligunt. Ad hæc cum totius vitæ genus, per omnes ætatis partes accurate perscrutatus, omnia illius facta, cogitata excussisset, cognovit ipsum unam dumtaxat conjugem habuisse, numquam arma nisi in sui defensionem arripuisse; denique omnibus diligenter expensis, deprehendit hominem nullâ unquam lethali culpâ, naturæ legem violasse. Comperit præterea suo pte cum ingenio, quo pollebat honesto, æqui & iniqui rationes discernere, atque non obsecuram naturæ auctoris notitiam consecutum: pleniorẽ verò ardentissimè ille ultrò efflagitabat. Quare cum sensim viribus deficeret, præcipuis fidei nostræ mysteriis satis imbutum, labore & ærumnis fractum, atque ætate confectum (quoniam solutio instabat) aquâ pluviam ex carduo collectâ (nulla enim alia in arenis illis suppetebat) baptizavit, & Adami nomen illi indidit. Qui tam divino cumulatus beneficio, operante intus virtute Sacramenti, divinæ in se gratiæ sentiens charismata, oculis manibusque in cælum sublatis, læto vultu divinæ bonitati primum, tum etiam patri gratias agit, & quasi exoptiti voti compos, cum superesset nihil, quod in terris moraretur, animam sacro fonte expiatam, in

ipso primo suæ regenerationis vestigio, Deo reddidit, corpusque examine Josephus sabulo sepelivit. Stupendum magis magisque fortunatum miraculum, a quo jam mortuo Deus gratiam non denegavit: in oppido Sanctis, homo Brasilius, nomine Didacus jam pridem Christianâ religione susceptâ, & Christianos inter, tamquam Christianus diu versatus, in domo Lusitani civis, sed per errorem sine baptismo diem suum obierat, jacebatque exanguè cadaver ad sepulturam ritè compositum: & ecce errantem à corpore animam, in viam Anchieta reduxit, vitæque restitutam, salutaribus undis abluit, iterumque dimisit, longè iter æternitatis securius ingressuram. Quis non verissimam hic D. Thomæ doctrinam confitebitur? quis Dei gratiam, nisi suis sceleribus obicem objecerit, ulli defuturam arbitrabitur? quasi qui seipsum fontem gratiarum propinasset, guttam negaret.

Alterum consimile, nisi quod recentius testimonium, quod referunt Annuæ 1635. b ex Peraquaria. Vetula erat à vitæ morumque integritate nota omnibus: hærebat illi anima in extremis labris, in horas, imò in momenta singula, quasi abituriens, atque id mente toto, quo in agone decertabat non sine stupore adstantium, quos inter Pater, qui excussis conscientiæ latebris, nihil grave, nedum mortiferum deprehendit; scrutanti porrò, quid sibi vellet istud in moribun-

a In vita P. Anchietae l. 3. imago I. seculi Soc. pag 634

b Lobbes, Dem, Sept q. 2

tiâ prodigium, dixere sodales duo: indubiè isthæc mulier baptizata non fuerit, & id erit causa, cur tamdiu lucta teneat. Hæc ubi audit Pater, è vestigio unâ cum ipsis agram revisit, multaque à domesticis sciscitatur, ac tandem numquam lustrali fonte expiatam, sed tantum Christianæ nomine, à parentibus donatam comperit, moxque eam sacro lavacro tinxit. mirum dictu, visuque, ad singula sacerdotis verba attendit ac respondet, atque ubi ipse finem pronuntiandi fecit, fecit & ipsa vivendi. in quo miraberis amabiles divinæ gratiæ influxus, & manifesta immensa illius in nos bonitatis argumenta, quæ neminem vult perire, sed ad *agnitionem veritatis venire.* b

Hæc & alia his similia nobis annotuerunt, plura certè indubium, quin sçavis Dei providentia inter gentiles ductum rationis, ac leges naturæ sectantes, operatur. quod ipsum gravissimi Auctores de iis, qui inter hæreticos à teneris educati, eorumque erroribus imbuti censuerunt, quibus nulla umquam dubitandi ratio, nec de perversa, quam in implicitate cordis insistant via, scrupulus incidit. quales hisce in partibus pauci reperiuntur, qui non cum pertinaciâ tuentur errorem, aut saltem dubii in incertum currunt, certam in patriam pericunctari detrectant, atque adeò certum incurrunt exitum juxta illud:

c Qui amat periculum, in illo peribit.

a & Tim. 2 b Vide Baconum (aliàs Somnellum) in ana'yti fidei c Eccl. 3

Quod homines maximè sceleratos ac sacrilegos spectat, nemo eò impietatis devenit, aut in profundum vitiorum usque eò demersus est, ut si velit, non resipiscere, & gratiâ adjuvante extrahiqueat; cum Deus nolit mortem peccatoris, sed magis ut convertatur & vivat; quod cum innumeræ, eaque illustrissimæ animorum metamorphoses testentur, suffecerit si unam alteramve hominis sceleratissimi, hæctenus fortè inauditam in medium protulero. d quod gestum Salmanticæ, ab annis plus minus sex supra triginta, Doctor Theologus eo loci agens tum temporis, sic enarravit.

Erat Salmanticæ Mercator Olim prædives & opulentus, qui alex lusu omnibus fortunis exutus, simul pietatem Deique timorem prorsus exuerat: quare odio plusquam vatiniâno in ipsum Deum ac Dominum nostrum concepto, quò eum amplius offenderet, o diabolicum commentum! in animum instituit, omnibus quibus posset modis & scelerum generibus, quàm gravissimè Deum laceßere, illi nihil non injuriarum inferre, nullis eum non maledictis impetere, quidvis non impietatis comminisci, omnia denique ex ordine in se flagitia admittere, ut exacerbare optimum Dominum amplius posset: & velut paratam in se vindictam provocando, cum animare, & ultrò ad poenas de se sumendas hortabatur. quò sine ut potiretur deliberatò summam casuum Navarri sibi comparat, quæcumque in eo libro d P. Vweps in Ionam c:2, lect. II, n 47

pro conscientiarum arbitris sunt, ad institutionem aliquam pro cognitione scelerum descripta, hæc ipse omnia singulaque opere explere contendens, in cœptis suis præfidenter pergebat. Per venerat ergo jam ad tractatum de instituenda confessione, agendaque pœnitentia, ubi immane sacrilegii piaculum sese obtulit, quod ut cæteris quasi palmarium adjungeret, sacerdotem accedere statuit, ut interim graviora quæque celando, novo peccato & sacrilegio accumularet; neque aliter fecit. Verùm in palæstrâ tractandorum animorum diu exercitatus sacerdos, protinus observavit, esse aliquid, quod hominem angeret vehementius & affigeret, neque liberum in denunciandis vitæ suæ rationibus esse pateretur. itaque suspicatus ex criminum enormitate, præposterum pudorem succrevisse, multa egregiè de Dei infinitâ bonitate ac misericordiâ primò differuit, hunc velut viridem olivæ ramum ovi deperditæ porrigens: quam gratiæ virtutem ruminando, ubi altiùs in animum immisisse deprehendisset, comitèr ad detegendum omne, quod latebat in pectore, venenum, benigna prece & commonitione provocavit.

Hic commoveri sensim mercator, dare victas Deo manus, gemere, suspirare, imò ex pectore, atque inter lachrymas & singultus sciscitari à suo quem præter mentem nactus fuerat, optimo consiliario & patre: *Ergone peccati mei maior Dei clementia est?* ubi etiam infinities esse majorem ex illius ore cognovit, in copio-

siores solutus lachrymas, rupto jam velut obice, recogitare cœpit in amaritudine animæ suæ, omnes graviores vitæ antea actæ noxas sumptoque simul pœnitendi ac singula eluendi spatio aliquo temporis, non segniter se comparavit. comparatus edixit, ausum dicere, etiam eluit, sua prolocutus ferè quot verbis, tot lachrymis. ac tum demum, quasi solutum inculis, animum Religionis abiecit, in qua vixit, jam mutatus in virum alterum, non amplius triennio: cùm tentat morbo cœpit, qui illi extremus fuit. quod ubi diminutis paulatim corporis viribus sibi est visus sentire, crucifixum amplexus, affusis ac collachrymantibus sociis, hæc singultiens ac lachrymans novissima verba pronuntiavit. *O quam me præterita vitæ pudet, pigetque! horres me ipsum considerans, & ad amorem tuum liquefcit anima mea, bone Iesu! agnosco, agnosco immensam bonitatem tuam, prorsus talis esse debebat Dominus, qui tantum in gratiam reciperet peccatorem? tantum peccator non poterat, nisi à tali Domino admitti in gratiam, & veniam suorum accipere peccatorum.* Dixerat, cum infinitam Dei quam corde & ore testatus bonitatem, eadem, ut credere fas est fruiturus in cœlis, ex hac mortalitate piè & feliciter ad immortalitatem demigravit,

Verissimè itaque Doctor Angelicus: *a Erroneum est, peccatum esse in hac vita, de quo quis penitere non possit, alias non resipiscencia, non possit illi imputari.* Licet obduratis & hæresiaribus, ac

agnis peccatoribus, qui in peccatis suis inopinatè moriuntur, ut in flagranti delicto obruntur, Deus aliquando gratiam dedit ante actum peccaminum, vel immediatè ante mortem, quàm dum uti renuunt, desuntur, & æternæ suæ ruinæ existunt auctores. Quod Adrianus papa, V I. hac similitudine exponit: *a* plurimorum manus, inquit, à Deo apprehenduntur, qui tametsi extra puteum non trahuntur, quia semetipsos juvare non satagunt; ut si jacenti in puteo chorda porrigitur, quàm se valeat liberare, sed quia laboris piget, aut pœnam refugit, suâ culpâ, non offerentium restim, in puteo perseverat. Num ne quis hanc Dei singularem clemenciam ita Salmanticensium huic peccatori communicatam arbitretur, ut non cuivis conferendam existimet Hipponensem prælatum auscultet, *b* quemvis peccatorem sic paucis adhortantem: *o* homo, qui peccatorum multitudinem attendis, cur & omnipotentiam cœlestis medici non attendis? cum enim Deus velit misereri, quia bonus est, & possit, quia omnipotens est; ipse contra se divinæ pietatis januam claudit, qui Deum sibi misereri, aut non velle, aut non posse credit, eumque aut bonum aut omnipotentem esse diffidit. Perditam ovem, & Tartareo lupo prædam factam, benignissimus pastor non destituit, sed ad ovile adducere statuit, & oblato cœlestis gratiæ dono, efficaciter revocavit: atque paulò ante gravissimum pecca-

torem ad ovile Christi reducere vidistis: ita & nunc peccatricem, ovem verè perditam attendite, ut uterque sexus habeat quod confidat. Gratia totius rei catastropham ex Cardinale Vitriaco sic refert Julius Mazarinus: *c* formâ & gratiis puella prædita, juvenilibus annis, parentis oculos incurrit, & nescio quas animo, *Tartareo libidinis* (ut Augustinus loquitur) flammam concepit: quas ut restingeret, filiam incendit, atque improbo suâsu ad gravissimum flagitium, quod vel natura abhorret, ad incestum inquam, pellexit, & lupus ovem seduxit: verum ut magna non latitant mala, admissum facinus, facile Agalmæ matri, lectæ pietatis matronæ oboluit, & ex absistentibus scintillis incendium detexit, quæ filiam, ut decebat severè pro rei indignitate increpitam despexit, impotentèr tulit hoc suum crimen matrem rescisse, adeoque coarguisse impudens filia: nec diu cunctata, absente patre, vitam matri veneno sustulit; quod ut parens domum revisens cognovit, minus quidem graviter in illam animadvertit, quia affectum uxoris ad illam transfulerat, cum tamen non omnem humanitatem exuisset, verbis acrioribus eam perstrinxit; & gravius animum exulceravit, quàm putârat. Etenim parentis se jam odium incurrisse rata, quæ pridem pudorem omnem & frontem exuerat, in caput suum exurgere non dubitavit, atque ipsa nocte intempesta parentem stertentem securi obruncat. Tot ergo tantisque

a Adrianus papa. quod lib: 7. quæst: I.
b Augusti serm: 38 de temp.

c Mazar. in Psalm: 50 ep.: Marchant.
hort: PaR, tit: I. de spe lect: 8. propt: a
designa-

designatis facinoribus, fugit ablatâ tecum præcipuâ suppellectilis parte, seseque dæmoni devovet, stygio lupo in prædam cedit, inque omnia flagitia ad ejus nutum sese fingit. Sed & illam oportet me adducere.

Suavi Dei providentiâ factum est, ut quodam die templum subiret, atque eodem temporis puncto, animarum pastor è suggestu immensam Dei misericordiam mirificè extolleret, quâ velut cœlesti radio menti objecto, commoveri cœpit: sacrum Ecclesiastem demissâ concione adit, dicti veritatem exquirat, & confirmari poscit; in lachrymas solvit, sacra exomologesi animum expiat, quem dum gravius commotam sacerdos animadvertit, jussit pro medicinali poenitentia die proximo insequenti rursus sese concioni susteret; & ecce in confertâ hominum turbâ, tanto cœpit præteritorum scelerum horrore concuti, dolore tanto obrui, ac cœlestis gratiæ dulcedine ita colliquescere, ut ibidem loci spiritum exhalârit. Rectâ autem ad beata illa pascua deductam oviculam, divino oraculo ilicè manifestatum est, congratulantibus omnibus, Angelis & hominibus, quia pericrat. & inventa est. *a* *Emulare & age poenitentiam, ego sto ad ostium, & pulso.* Nemo diffidat, nemo desperet, nemo exprobret hanc sibi gratiam denegari, atque ad eò impossibile sibi esse converti ad Dominum, & reverti ad pastorem suum **JESUM**, cum supremi illius Magistri magnus discipulus, & Doctor egregius **S. Prosper de**

a Apoc. cap. 3

gratia differens affirmavit, cens: *b* *que opitulatio innumeris modis sive occultis, sive manifestis omnibus, (nemine excepto) adhibetur, & quod à multis refertur, ipsorum est nequitia, & quod multis suscipitur, & gratia est divina & voluntatis humana.* Quod manifestius fiat, quid caufuisse existimatis, quod elatus blasphemus ille Nabuchodonosor poenitentiam egerit, contra ve Pharaon pertinax permanserit, inque peccatis suis mortuus sit? forte quod prior gratia efficacius deò potenter tractus sit, eâ autem alter destitutus, non poterit poenitere? In hac arena excitatum attendite: *c* *Nabuchodonosor poenitentiam meruit fructuosa, nonne post innumeras impietates, & flagellatus poenituit, & regnum quod perdiderat, rursus accepit? Pharaonem autem ipse in flagellis durior est effectus & periit.* Hic mihi rationem reddat, qui divinum consilium minus alto, sapientique corde diducat? Cur medicamentum unus dicit manu confectum, alii ad intantum, alii valuerit ad salutem? Quia Christi bonus odor, aliis est vita in vitam, aliis est odor mortis in mortem; quantum ad naturam, ambo homines erant; quantum ad dignitatem, ambo Reges; quantum ad causam, ambo captivum Dei populum possidebant; quantum ad poenam, ambo flagellis clementer admoniti, quid ergo fines eorum fecit esse reversos? Nisi quod unus Dei mansuetus, in recordatione propria poenitentis ingemuit: alter libero arbitrio pugnavit arbitrio. Ubi cum om-

b S. Prosper. de vocat. gent. c. 26
c Aug. de prædest. & grat. c. 19

paria, vides ut opinor, vitam mortē, hujus salutem, illius inritum sempiternū, ex solo libero defectum arbitrio. Quod altero, que obvio eventu comprobatur: si aliqui duo æqualiter affecti animo & corpore, videant unius corporis pulchritudinē, quā visū animus eorum ad illicitē perfruentium moveatur, alter in voluntate pudicā stabilis perseveret. Quid putamus esse causæ ut in illo fiat, in illo non fiat voluntas mala? Neque enim pulchritudo illa corporis, nam eam non fecit in ambobus. *An caro intuentis in causa est? Cur non & illius? An verò animus? Cur non utriusque? ambos enim æqualiter & animo, & corpore affectos præfiximus. Non tentatio, quia par in utroque ponitur. Cur hic succumbit tentationi, non alter? Responde: unde? Nisi ex propria voluntate. Quod tu Adolefcentis conspectā puellæ formā, sequaris, sicut bos ductus ad victimam, aut m jam mœchatus es in corde; alius verò cogitationes, quæ tendunt in cor, illicō melioribus dissipet, licet pari gratia instructus, unde nisi ex propria voluntate? Quod tu avaro oblata iniustitiam occisione, iniquum contrahā in eas; alter (sint cætera paria) in detrectet; Unde, nisi ex propria voluntate? Quod tu homo potator, in lauto convivio, vino liberaliū opus ad ebrietatem abutaris, alius verò sibi temperet; Unde nisi ex propria voluntate? Non ex defectu gratiæ, quam instar uberrimæ fontis dat omnibus affluenter. Nec in re potandi, inquit Arnobius, c*

a Aug. l. 12 de civit. c. 6 b Job 1
c Arnob. senior. l. 2 ady. gentes.

quisquam prohibetur, aut pelli-
tur. Si tibi fastidium tantum est,
ut oblata respicias beneficium mu-
neris: quin imò si tantū sapientiæ
prævalet, ut, ea qua offeruntur à
Christo, ludum atque ineptias
nomines, quid invitans peccat,
cujus solæ sunt partes, ut sub tui
juris arbitrio, fructum suæ largi-
tatis exponat? Omnibus cœlestē
suæ gratiæ spiritum inspirat abun-
de; quod autem quis organo (gra-
tia aspirante) ad Dei laudes utatur
alius verò ad profana & ludicra,
proprio imputandum est arbitrio.

Denique ut alterum, quem ad-
moveri arietem, retundamus: si
nempe gratia Petri, collata fuis-
set Judæ, illum salvandum fuisse,
impri mis non arguit Judæ suffi-
cientem, ad sui conversionem
defuisse; accedit illum fortè ma-
jori fuisse præventum: docet e-
nim Lessius: *d mulci torquentur
apud inferos, qui multò majoribus
auxiliis ad salutem à Deo donati
suerunt, quàm nonnulli alii beati; hic
enim est communis sensus fidelium,
& patet manifestè in Angelis: plu-
r mi enim ex iis, qui ceciderunt,
majora auxilia naturalia, & super-
naturalia ad salutem acceperunt,
quàm multi ex iis, qui steterunt: il-
que saepe fit inter homines; quis e-
nem nescit multos Religiosos & SS.
viros, qui ingentia à Deo auxilia
acceperunt, sua inertia cecidisse, &
damnatos fuisse; seculares autem
plurimos tota vita flagitiosos, tan-
dem in fine per aliquod sacramen-
tum salvatos. Quis dixerit hos ma-
jora ad salutem adjumenta habuisse,
quàm illos? Omitto communem san-
ctorum sensum, se non ita gratia co-
operatos fuisse, ut delinissent. Et B.*

d Lessius de gratia. cap: 10 n: 64

Franciscum dicere solitum, si alium gratiam accepisset, quæ ipsi data erat, illum melius fuisse cooperaturum.

Concludo aureo Præsulis Antiocheni oraculo, qui eandem suo tempore controversiam agitaram elidit: a, „Aggrediuntur itaq; hic nos quidam dicentes: & quid mirum, si Paulus ad fidem pervenit, cum Deus vocem illam quasi suam cervici ejus injecerit, vique ipsum ad se duxerit? Attendite diligenter: etenim sermo iste communis est, gentilibus, Judæis, & nostris. Quæ igitur accusatio est? vi & necessitate ipsum inquit, attraxit Deus. Opportunè ad hominem, hæc querit aureos orator: qualis illa vis & necessitas, dic o homo? vocavit eum supernè. Igitur & te hodie vocat per illam vocem, cur & tu non obedis? Vides non esse necessitatis negotium: nam si necessitas quædam foret, oportebat & te obedire. Et ut discatis, quod multum quidè fecit ad salutem Pauli vocatio, sicuti & ad aliorum omnium hominum facere solet, non tamen nocuit ejus libero arbitrio, sed voluntarius advenit ipse, atque sua bona voluntate.

Nec quis arguat Saulum in terram dejectum, fulmine conterritum, lucis usurâ privatum, oculos mentis aperuisse: cum idem dominus te, aliosq; hic stantes non semel morbo correptum, in terram dejecerit; fulmine, terræ motu, aliisque adversitatibus terruerit: uxorem, filios, lumen oculorum sustulerit, ut oculos mentis aperires. Quod ut aliquando facias, perversam tuam voluntatem, non Dei gratiam incusa. Pergit porro

idem Doctor, dicens: „faciam hæc & alio exemplo liquidum. Audi verunt & Judæi vocem supernè loquentem, non filii, sed patris de Christo dicentis, circa Jordanis fluentia: hic est filius meus dilectus, in quo mihi complacuit. Et dicunt ei: hic est deceptor. vides ubique opus bona voluntatis ecce & illic vox, & hic vox; sed hic obtemperat, illi autem contradicunt. Et non solum illic vocatur, sed & spiritus in specie columbæ videtur. & ob hæc Johannes quoque clamabat: non sum dignus ut solvam corrigiam calceamenti. Insuper plurimè alia testimonia, tam verborum, quam operum attestantur; sed post hæc omnia, Judæi in cæcitate sua manserunt. Denique ut Calvinisticos gratiæ patronos, gratiam omnino sufficientem velut monstrum testantes, confutemus ac confundamus, aliud ejusdem generis Antistitis argumentum adduco, quo non gratiæ, sed voluntatis propriæ defectu, in perniciosa suâ Judæi perstitisse etiamnum cum illis compluribus persistere convincuntur. Itaque non fatigamini, inquit, dictorum prolixitate, dicemus aliud exemplum adhuc proximius. b Etenim (Judæi) & filium audierunt, sic audierunt, ut Paulus audivit, neque sic crediderunt. Nam sic Paulus audivit vocem, cum adhaeserit, & in discipulos se vitæ: Judæi aliquando audierunt aliam vocem, cum egredierentur cum saccis & laternis, ad comprehendendum eum. At ille volens docere virtutem suam, & se Deum, euse-

b Chrysost., cit.

a Chryf tom 3. hom. de ferendis reprobationibus & conversione S. Pauli,

tra contra stimulum calcitrare, & eis, quem quæritis? Oculos eo excacaverat, & voce sua eos traxerat: nam ut dixit, ego voce eam percussit, retrorsum abierunt, & ceciderunt omnes. Omnia que paria, imò efficaciora proæis argumenta instituit. Ita ut Paulum vox posttravit, iratos: & sicut Paulus non vidit eum, quem persequabatur, ita & illi non videbant, quæ quærent; & sicut Paulus tempore, quo furebat, excatus est, ita & illi tempore irati sunt excæcati: & sicut Paulus cum iret, ut comprehendere discipulos, hæc passus est, ita illi cum exirent, ut comprehenderent Christum, talia passi sunt. Idem exclamat: utrobique vincit, utrobique persecutio: & ut utrobique sufficienter virtutem Christi, que auxilium attendas, subdit: nihil utrobique virtutis Christi, quod non similis correctio. Hæc igitur omnia inter se confer diligenter, & discere quod Paulus non necessitate, sed omnia sincera, & omniaque voluntate ad fidem accessit. Plura quidem hæc Chrysostomus quem gratiæ studiosum remittit mihi suffecerit, & cum eodem illem vos sermonem hunc diligenter memoria tenere: Deus enim nolentes non cogit, sed volentes trahit, qui autem trahit volentem, trahit humique jacentem ac manum porrigentem. Et discas, quod nullum cogit: ipse vult, nos autem non vomus, ad nostram salutem nihil officiant ea, quæ alioqui officia sunt; non quia infirma sit voluntas, sed quia cogere minem vult. Hæc uberius, &

præter morem prolixius deduximus, non ut coram imperita plebe, aut muliercularum grege, hæc temerè quis effutiat, & animos inquietet; sed ut, ubi opus sit, conscientias etiam religiosas, quibus subtile perversi dogmatis venenum propinatum est, evomere faciat.

§. II.

Ramus divina gratia, per sacros Ecclesiasticos, animos auditorum efficaciter trahit, dum juxta Apostolum fit verbum insitum. Jacobi. 1.

Solertia humana singulariter enituit, dum sylvestres atque ad omnia, nisi ut in ignem mittantur, inutiles truncos, non minus ingenioso, quam gratiofo natura artificio, in frugiferas, ac omni præstantissimorum fructuum genere feraces arbores, convertit. Quod quemadmodum iusto melioris succi, ac indolis ramo, fieri consuevit, virgineus Poëta non sterili avenâ modulatus est: a

Finditur in solidum cuneis via;
deinde feraces

Planta immittuntur: nec longum
tempus, & ingens

Exit ad cælum ramis felicibus
arbor:

Miraturque novas frondes, & non
suapoma.

Non poma gomorrhæa, sed cælestis, peregrino è solo, è cælo fructus petitos profert.

b ——— & amaros succos oblita
prioris,

Omnium virtutum suavitate dul-

a Virg Georg 1, 1 b Georg. 2

oescit,

escit. Ut scire Cassiodorus: a
 „arboribus, quod melius putatur,
 „inserirur, & ad illas peregrina
 „veniunt, ut de illorum suavitate
 „dulcescant.

Quam arborum hortorumque
 culturam Apostolus Jacobus salu-
 bri documento ad animum tran-
 stulit, dum ait: b suscipite insitum
 verbum, quod potest salvare animas
 vestras; metaphorâ ab arborum
 insitione desumptâ, ut Beda, Caje-
 ranus, Catharinus, aliique inter-
 pretantur. Divinum etenim verbû
 dum sacri Ecclesiastes frugiferum
 velut ramum, auditorum animis
 inserunt, cœlestis gratiæ adju-
 mento, uberem fructum ferunt,
 depravatam naturam exuentes,
 novam, quæ secundum Christi si-
 militudinē est, induunt; c „Con-
 „cupiscentias carnis. ut Irenæus lo-
 „quitur, tamquam sylvestria fru-
 „tificantes, secundum suam natu-
 „ram infructuosi ad iustitiam
 „constituuntur; sed velut insitio-
 „nem accipientes verbum Dei, in
 „pristinam veniunt hominis na-
 „turam, qua ad imaginem & simi-
 „litudinem factus est Dei.

Hactenus ostendimus, divinum
 Pastorem ramum gratiæ per in-
 ternam ferè locutionem ovibus
 præbuisse; hunc quemadmodum
 per voces externas ad se erra-
 bundas oves attraxerit, videa-
 mus. Quam potenter increatum
 patris æterni verbum, corda ad se
 hominum traxerit, ex eo com-
 pertum est, quod Petrus & An-
 dreas, Jacobus & Joannes, Phi-
 lippus & Matthæus, brevissimo
 hoc Domini diverbio, sequere me,
 continuo relictis omnibus secuti

sunt cum. Quam suavem illece-
 bram D. Hieronymus divinitatē
 humano in vultu relucenti tri-
 buit: d fulgor, inquit, ipse, & ma-
 joritas divinitatis occulta, quæ etiam
 in humana facie Christi relucebat, e
 primo aspectu, videntes ad se tra-
 here poterat: quod aptissima proba-
 eorum similitudine, quæ attracti-
 vâ virtute præpollent: si enim i
 magnete, & succinis hæc esse vis di-
 citur, ut annulos, & stipulam, &
 festucas sibi espulent, quanto magis
 Dominus omnium creaturarum, a
 se trahere poterat, quos volebat? Sed
 ut hunc divinum fulgorem, al-
 amabilissima ejus facie absten-
 tem mittamus, sat virtutis ac sa-
 luberrimi lenocinii, suavissimo
 illius oris eloquio, ad animos si-
 bi devinciendos fuisse, testatur
 ille qui dixit: e Domine, ad quem
 ibimus? verba vita æterna habes
 Quasi diceret, hic Princeps A-
 postolorum, nomine omnium
 quis nos ab ore tuo pendulos se-
 parare poterit à te, qui nos ob-
 strictos tenes verbis tuis, in qui-
 bus felicitas, salus, & vita nostra
 æterna sita est? f Vox enim tua
 dulcis, & facies tua decora, mel &
 lac sub lingua tua, longè potentius
 animos, quàm Hercules catenâ
 aureâ, auditorum sibi corda de-
 vinciens. Sed quid hoc, quod
 Judæorum animos, quantumvis
 ferreos: divinus ille magnes non
 attraxerit, nec vox ejus aures eo-
 rum mentesque penetrarit: Ut
 ad confertam turbam exclama-
 rit: g qui habet aures audiendi,
 audiat. Quæ sic Gregorius ma-
 gnus exponit: h omnes qui illic

a Cassiodorus l. 6. varlar Epist. 14

b Iacobi c. 2. c Irenæus l. 1. c. 10

d Hieronymus Matt. 9 e Ioan 6

f Cant. 2 Cant. 4 g Matth. 13

h S. Greg. hom. 15. in Evan.

ant, aures corporis habebat; sed dicit, si quis habet aures audiendi, procedi dubio aures conquiret; quas ut & in nobis fiat, non sufficit vox extus sonat in aure, sed & gratia ejus et in corde, illudque celestis velut telo configat. Ita ocellam perditam, mulierem atricem, bonus pastor ad os suum traduxit: nam ut S. Iosostomus solerter advertit, Salena divini hujus concionis, ac suavissimi illius eloquii famâ excita, ad audiendum emptorem nostrum accurrebat & ilicò concione soluta, ut occurrit, quo Christus divertit Maria, jam altera Maria, ad preces accurrit. Quam flammam de lupâ in ovem metaphorosim, ingenioso ad rem commento, quod apud Cyrillum existat, a illustrabo: nempe ille venusta specie præstantem (quem Phœbum, seu linem vocant) arcu & sagittâ instructum, non feram sed aliquam è speciosissimis nymphis sectantem, innotuit; b quam ut confingeret; cato sagittarum genere ut pro jaculis, lucidissimos rivos vibrabat. Opportunum ceterò accidit, nympham per lucum ingressam, per denyvia & avia cervam venari. Vertitur interea cælum, & ruit oceanus nox.

agat ignara viatum? Per serpentes & dæmones sibi viam quædam tandem labore exhaustore perflata, toto habitu

Cyrill Alex l. 6 de adorab. in spiritu. b. V. Lanuza hom: 38 de convert. Magd. §. 13. c. 2. A. necid.

lacro, sapius collapsa, ab obscurum quoddam antrum devenit: quod ut illa velut quietis portum, & deliciarum locum se natam gaudebat? innumeris tamen horrebat colubris, bufonibus, serpentibus, quos sibi alta in caligine domesticos suos planè ignorabat: quid, quod hos inter se ad quietem secura composuit: Interea

d Ipse amor admisso sequitur vestigia passu,

Et pennis adjutus amoris.

Phœbus noster, eam affecutus, terrifico in spelæo sterrentem advertit; contisuo hic in eam colimat, & sagittam inusitatam, præfulgidum, inquam, lucis sursum radium, in pectus ejus ejaculatur: quo illa perstricta expergiscitur, & derepentè illustri hoc jaculo collustrata, velut ipso in meridie conspexit se virulentos inter colubros & immanissimas belluas mediam versari. Quis illi tunc animus? quæ mens? Quæ cogitatio? *Quanto tremuerunt ossa pavore!* Quam è vestigio inde pedem referre, Phœbo quem manifesta in luce videbat, ad genua accidere, cujus radianti telo incolumitatem, vitam, salutem omnem acceptam referre, seque totam ac sua ei devovere: ne deinceps ambulet in tenebris, se posthac in luce sagittarum, illius secururam, sanctè promisit. O benignissime JESU, qui celestes nymphas, animas venaris, e illuminans tu mirabiliter à montibus æternis! quod Hieronymus, aliique vertunt, de montibus prædæ. Divini porro venatoris

d Ovid lib 1. metam,

e Psal: 75

specie

specie se manifestum exhibuit P. Antonio Martinio, a arcum manu tenens, & pharetrâ accinctus, cupidineo habitu, mortaliū corda se prædas sectari, nec aliis jaculis, quàm lucidissimis armoris sui radiis configere asseverans, juxta illud Prophetæ: *b in luce sagittarum tuarum ibunt.* O quàm volex, *nomen ejus accelera,* posuit pedes suos, quasi cervorum; ecce iste venit saliens in montibus Galileæ & Judææ, nympham in, densissimo hujus mundi luce venatur, quam tandem horrido in spelæo deprehendit. Magdalena anima vaga, ad sentes occasionum; & divitiarum spinas, pretiosam virtutum cycladem miserè dilacerârat, horrenda inter flagitiorum spectra tetrasque belluas secuta degebat, donec divino lucis ejus jaculo saucia, cohorrui se sociam videns draconum, struthionum, serpentum, suam, inquam, animam, factam speluncam latronum infernalium, immanissimis scelerum monstris infestam, cujusmodi per visum D. Joanni spectanda objicitur: *c,* facta est habitatio, dæmoniorum, & custodia omnium spiritus immundi; & qualem *Isaias vates describit: d* requiescent ibi bestię, & replebuntur domus eorum draconibus, & habitabunt ibi struthiones, & pilosi saltabunt ibi, & respondebunt ibi ululæ, & sirenes in delubris voluptatis Hoc misero in statu Phœbus noster, *e qui dixit de tenebris lumen splendescere;* ipse illuxit in corde Magdalensæ, & lu-

ce sagittarum suarum eam coxit, id est sermonis sui jaculo sciavit: nam ut præclare Illustrissimus Doctor differit: *f* *Lacru in lumine ire, est verba ejus apud veritate resonare, quæ cœlestis cis jacula, celeberrimus Prædicator Lanuza per aures ad intima corde penetrare, animumque illustri contendit, Dionysii Carthusii (quem Bellarminus appellat *g* *rum sanctissimum & doctissimum* nixus testimonio, hoc primò à Deo peccatori conferri beneficium, ut radium lucis in corde ejaculetur, quo seipsum intimè agnoscat: *h* *primum donum, quod datur homini ex respectu ad lucem cognitio sui est.* ut cognovit Magdalena, exterrita surgit, & immunes scelerum suorum belluas effosa, de tenebris ad lumen accessit, divino huic Phœbo suppliciter ita in luce ejus ambulavit, ut animum assidua dolorum nube involverit, quæ uberrimum lacrimarum imbrem die ac nocte largè profunderet. Alteram partem, lupum rapacem, ferocem in montibus Damasci aprum, invenit Christus aggressus est: non aliud spiculum, quam verbum illud *Saule, Saul e,* divina luce perfulgidum, in eum contorsit, animumque everberavit, ut agnosceret, quàm lubricam damnationis viam insisteret, & tremens stupens, velut ovis pastorem peteret; ita & Chanaanæ, verbum Domini, veluti *pecussa solis spicula,* reversa est.*

Vultis & alteram ovem, quæ extremam pastoris sui vocem

a Nierenb. de vita divin. cap. 2.

b Hab. 2 c. Apoc. 8 d. Isa. 13, & 34 c. 2 Cor. 4.

f S. Greg. lib. 20 mor. cap. 2.

g Bellarm. de script. Ecc.

h Dionys. Carth. ep. ad Titum.

novit, & ad ovile aggregata est? arc. 15. *a videns autem Centurio, i ex adverso stabat, quia sic clamans expirasset, ait: verè hic hō filius Dei erat.* stupenda miraris viri confessio, ubi cæteri su- vestem ejus mittebant for- n, ipse pectus suum percusse- , inter atroces Judæorum blas- emias, omnibus discipulis di- sis, illustrem se confessorem ebens, exclamarit: *verè h c ho- filius Dei erat!* undè hæc tan- tam repentina mutatio? non m Evangelista rationem assi- t, quàm *b quia sic clamans ex- fess:* quod attenta mente mel- us Doctor expendens, *c ex*, inquit, *agnovit filium Dei, & ex facie: erat enim ex ovibus, quibus dicitur, vocem meam au- :* Clamor hic morientis Pa- s centurionem confixit; cru- porrò Augustinus pro arcu e solerter deducit, ex illo dis: *d posuisti ut are im æreum bia mea,* ex quo amor tot ja- ignita, quot verba emisit. tur & vos auditores, illumi- vos mirabiliter, & non se- per divini verba præcones, stis gratiæ ac lucis suæ ra, in telascive adolescens, in a vaga, in te sordide adul- aculatur, ut videas quàm endo ac periculoso loco stas, & resipiscas. *e Sancti Prædicatores verbis suis, quasi fidam jaculis adversarios fe* Luculentus hujus rei testis, issimus è divi Dominici fa- Orator Reginaldus, *f cu-* antum erat flumen dicendi, arc 15 *b Marc 15* ra, serm. 28, super Cant. d Ps. 17 ng. hic *e S Greg 13 O. morie 2,* latus de statu Relig 1, 3, c. 8

ut totam propè Bononiensem ur- bem secum raperet; unum Mo- netum, virum contumacem, & ingenii pervicacis, qui contra torrentem ferebatur, si excepe- ris. quantumvis tamen animum obfirmarat, & aures occluserat, ne umquam Reginaldum audi- ret, ictum tamen non effugit: ipsâ enim S. Stephani festa luce, propter templum fortè obambu- lans, importunis Sodalium præ- cibus, in concionem pertractus, primo statim congressu hisce verbis: *g ecce video cælos apertos,* brevi eorum januam clauden- dam, divino velut jaculo tactus, extemplò Reginaldum solutâ concione convenit, novæque vi- tæ propositum, voti vinculo confirmavit.

Hortatur & vos Regibus Psal- tes: *h Hodie si vocem Domini au- dieritis, nolite obdurare corda vestra;* quasi dicat, non semper eam au- ribus nostris insonare, ac providè dulces ejus susurros, quàm avi- dissimè captandos. præstitit hoc promptè ac sedulò, felicitis me- moriæ Claudius Aquaviva, Ge- neralis Societatis nostræ Præpo- situs: *i cui cùm melioris vitæ consilia parturienti, cœlestis illa vox animum pulsasset, h oves meæ vocem meam audiunt.* cœle- sti quadam luce afflatus, & salu- tari timore compunctus, veritus ne si huic monito non obtempe- raret, non esset ex ovibus Chri- sti, ilicò Societatem ingressus, ad Jesu pascua convolvit. O quot hodie auribus illa vox insonat, *oves meæ vocem meam audiunt;* sed auditu cordis non audiunt,

g A& 7. h Ps. 94. 1 Tollenat. Ecc. c 8. sec. 3 h Ioan 10

R

atque

atque aded non sunt ex ovibus Christi, quibus terribile illud Gregorius intonat: qui ex Deo est, verba Dei audit. propterea vos non auditis, quia ex patre diabolo estis. O quot hodie sacri Ecclesiastes illa verba velut jacula emittunt: a omnes nos sicut oves erravimus, unusquisque in viam suam. & quis revertitur ad Pastorem? quis obedit voci Domini, quis internæ illius lucis radium non excludit? quod frequenter deplorare solebat S. Ignatius, b asserens nullius mentem aut cogitationem capere posse, quantum obstaculi plerique mortalium objicere soleant divinæ gratiæ, quæ nos ad meliorem frugem perduceret, si quantum ipsi misericordiæ est ad invitandum, tantum nobis alacritatis esset ac promptitudinis, ad obtemperandum.

Cum Augustinianus quidam in publicâ plateâ ad confertam concionem verba faceret super illo Joannis: c nolite diligere mundum, neque ea quæ in mundo sunt, Nicolaus Tolentinas ætate florens adolescens casu affuit, adeoque hoc brevi dicto incensus est, ad humanæ omnia deserendum, ut rectâ cum ipso Concionatore ad monasterium petrexit, ejusque vitæ institutum arripserit. ita Antonium traxit breve illud dictum: d omnis qui reliquerit domum, vel fratres, aut sutores &c. centuplum accipiet. Sanctum Paulinum: e si vis perfectus esse, vade, vende omnia quæ habes, & da pauperibus, & habebis & te-

a Isa. 52 b Tollenæer cit. MaF. in vita
c 1 Joan. 2. in vita, d Matt. 19
e Y. Coruel. in Canonica pag. 75

sanctum in cælo, & veni sequere me
Sanctum Eucherium: f sapientia
hujus mundi, stultitia est apud
Deum. hæc feralis clausula: g
factum est omne tempus, quod
vixit Adam, anni nongenti triginta,
mortuus, est. & facti sunt omnes
dies Seth nongentorum duodecim
annorum & mortuus est &c. Gue-
ricum virum eximium salubritas
commovit. Babylam verò m-
gum & mimum, fædo concub-
natus vinculo obstrictum, illud
Matthæi: h pœnitentiam agite
appropinquavit enim regnum cæ-
lorum. aliosque innumeros in de-
sa hac mundi sylva, brevi verb-
in viros alios commutavit. qu-
ties hæc in vos jacula contorta
quoties illud centuplum, & be-
ta pascua ovibus Christi promi-
sa, quoties inevitabile mortis
spiculum, illud salutare mor-
tum: pœnitentiam agite, incul-
tum est? & non audistis. un-
verissimè æterna patris sapientia
pronuntiavit i non omnes capiunt
verbum istud. ubi unum ex omni-
bus, & præ omnibus Chryso-
stomum audite: k idè non omnes
capere possunt, quia non omnes
volunt. palma propusita est (en-
num viridem) qui concupiscit gl-
riam, non detrahet laborem. con-
mili sensu Hieronymus, in illud
Matthæi: qui potest capere, capiat
quasi hortantis vox Domini est,
milites suos ad pudicitia præmi-
conciantis. & lib. 1. contra Jo-
nianum: proponit Agonotheta præ-
mium, invitat ad cursum, tenet
manu brævium, & clamat, qui
test capere, capiat. Augustinus i-
geniosè vertit, qui captat, capit

f 1 Cor. 3 g Gen. 5 h Matt. 3
i Matt. 19 k Chrysost. hic

cut pisces hamo. Quare cum
 eius per externam concionato-
 rum vocem ad vos clamaret, &
 rursus per internam inspiratio-
 nem, toties mentem illustret, su-
 perbia esse agnoscat, quod ad
 ovile Christi non redeat, quod
 concionam Pastoris sui non auscultet,
 nam etiam homines sceleratissi-
 mi obaudierunt. Festivum est,
 quod hic in medium proferam,
 plurimis inauditum: quem
 modum divinus amor, latro-
 nes ac prædones, quos ad se ad-
 cere volebat, verborum jacu-
 suaviter & fortiter sauciarit.
 Nicolaus Bobadilla unus è
 veterum viris S. Ignatii, dum Nea-
 poli vallem Telinam peteret, à
 latronibus (Banditas vocant) oc-
 cusatus, quasi viæ comites na-
 tus, suavissimè voce modulari
 cepit, ut cum non aliter, quàm
 ovilem, aut cœlestum Am-
 nem auscultarent: ubi feros
 non nihil mitigarat, hanc
 ore & sale aspersam, apposi-
 tis illis concionem instituit, pro-
 nate illud. Apostoli assu-
 ptus: *b habetis formam nostram,*
 num comprobans, ipsos per
 omnia Christo non absimiles
 veri. 1. inquit, Christus inter-
 rotores versabatur, talis &
 eadem conversatio est. 2. Christus
 stavit ut gigas ad currendam
 viam, per montes & valles; ita
 Christus. 3. Christus non habuit
 caput reclinaret, sub dio, in
 incerta sedè vagabatur. item
 Christus. 4. Christus non venit pa-
 mittere, sed gladium, item
 Christus. 5. Christus volebat diri-

tylingen paradys der wellusten
 pag. 186 Ludov. Gaion cent. I. S.
 18 bad Phil. 3

pianti tunicam donandam &
 chlamydem, item & vos. 6. Chri-
 stus persequebatur divites & o-
 pulentos. *va vobis divitibus* Luc.
 6. item & vos. Christus com-
 movebat populum universum,
 qui non semel voluit eum appreh-
 hendere, item & vos. 7. Christus
 multis odio erat, item & vos. 8.
 ad Christum clamant, tolle, cru-
 cifige, crucifige. & ad vos. 9.
 Christus latroni Paradisum spon-
 dit, & in illo omnibus vobis,
 si conversi fueritis, & poenit-
 entiam egeritis &c. qua brevi
 sed nervosa dictione, non modò
 sibi vitam, sed & efferatis sica-
 riis, sinceram conversione salutem
 animæ paravit, completumque
 est illud Isa. 11. *habitabit lupus
 cum agno.* Imò lupos in agnos
 conversos hic bonus Pastor ad
 ovile Christi adjunxit, dum op-
 portunum ad captum ipsorum
 sermonem habuit: ubi Salomon-
 icum illud expressum video:
*c male aurea in lectis argenteis,
 verbum dictum in tempore suo, V.*
 Beda hic: *verba predicatoris ap-
 pefi: à ad captum Auditorum concin-
 nata, sunt mala, quia de arbore vi-
 ta, hoc est Dei Sapiencia sunt or-
 ta, aurea, quia charitatem menti in-
 fundunt. lectis etiam comparantur,
 quia requies præstati animabus
 audientium Argenteis, quia splen-
 dore fulgent veritatis.* Ita in tem-
 pore opportuno,

*Quandocumque est olitor verba op-
 portuna locutus: Ingentem Deus
 prædam, potentissimum orbis
 monarcham, Carolum Impera-
 torem V. ex regni strepitu, &
 bellorum tumultu, ad quietam Re-
 ligionis pascua, ex aula ad ovium*

Prov. 25

R 2

sua-

suarum caulam, spreto Regno, in-
 audito haecenus exemplo suavi-
 ter pertraxit. sed amabo vos!
 quid causæ fuisse existimatis tan-
 tæ vicissitudinis? tam raræ &
 stupendæ metamorphoseos? quid
 orbis Dominum ac domitorem,
 Regno se ultrò abdicare, in Reli-
 giosum claustrum sese abdere
 coëgit? quis hanc ei mentem in-
 jecit? & narrat Favianus Strada
 à viro militari salubre illi telum
 infixum: vetus quippe equitum
 centurio, rebus humanis renun-
 tiaturus, cum missionem à Caro-
 lo Imp. peteret, isque novi consi-
 llii causam exquireret, ingenue
 respondit, *inter vitæ negotia, &*
mortis diem oportere spatium inter-
cedere, quod scitum hominis di-
ctum, tamquam immissus cœlo
radius, ita Caroli animum illu-
stravit, ut inanem mundi vanita-
tem, & honoris fumum atten-
riori mentis oculo contempla-
ans, lucem sagittarum ejus secu-
tus, inter vitæ negotia, & mortis
diem, sibi aliquod spatium maturè
 delegerit. Hoc precor, ne sine
 fructu dies hic abeat, & vos ex-
 pendite, opifices, mercatores,
 causidici, senatores, viri Princi-
 pes, qui hic secularibus negotii
 tot dies & annos vitæ vestræ in-
 sumpsistis, cur inter hæc inania
 studia, & mortis diem, vobis
 brevî imminentem, spatium non
 queritis: tu ô filia, post bien-
 nium, & plures tui similes, esca-
 vermium erunt, nonne inter vi-
 tæ non dico negotia, sed nugas,
 & mortis diem, oportet spatium in-
 tercedere? Tu Adolescens, quem

plurimi æquales præcesserunt, i-
 tra annum, ad domum æterni-
 tis abducendus es, nonne opor-
 tet inter lasciva vitæ otia,
 mortis diem, aliquod spatium
 intercedere. tu vir divitiarum
 intra paucos menses ad sup-
 mum illum Regem, rationum
 redditurus abripiendus es, non
 oportet inter inanes vitæ curas,
 mortis æternæ somnum (cui
 nihil invenies in manibus tuis
 aliquod spatium intercedere? Tu
 maturæ ætatis Causidice, sena-
 tor, paucas post hebdomadas,
 horrendum Judicis tribunal
 ostendus, nonne inter vitæ tuæ
 fraudulentata studia, & mortis
 diem oportet spatium interce-
 dere? Hodie si hanc vocem au-
 dieritis, confidite vos esse ex ov-
 bus Christi, ac deducendos ad
 beata illa pascua, ubi pascit,
 cubat in meridie cœlestis gloriæ.

O dulcissime Jesu, ô dulcissimus
 Pastor animarum nostrarum,
 sonet vox tua in auribus meis: *et*
enim tua dulcis & facies tua decor.
 Pateant aures nostræ ad suavissi-
 mum internæ inspirationis tuae
 bilum. saluberrimo lucis tuae jac-
 lo corda nostra confige, ut ad
 vitæ fontem, velut cervæ sauc-
 recurramus, aureo cœlestis gra-
 ramo errabundas oves trahere
 & trahere nos post te, curremus in
 odorem unguentorum tuorum
 trahere quodammodo invitam, ut
 facias voluntariam, trahere torp-
 tem, ut reddas currentem. er-
 quando non indigebo tractore
 quoniam voluntarie & cum ali-
 critate curremus. 66

a Strada. anno 1375.

b Cant 2, c Bern, in Cant, ferm

EMBLEMA XXIV.

Plorabitis & flebitis vos. Joar. 16.

HINC ILLE LACHRYMÆ. a

DOMINICA TERTIA POST PASCHA.

actiosæ guttæ & virtutis stupendæ, quæ ex ardenti poenitentis corde per oculos eliquantur.

- I. Est pretium, b est honor & lachrymis, si modo pro peccatis fluant.
- II. Anima lachrymis baptizatur. c
- III. Lachrymarum vis caelum aperit.
- IV. Beati qui lugent. d

a Horat. l. I. epist. 19 b Ovid 10. Metam. c Chrysost. hom: 9. de Poenitent. d Matth. 5

DOMINICA TERTIA POST PASCHA.

Plorabit & flebit vos. Joan. 16.

OSTENTUM olim Exechieli ostensum fuit : *a mulieres plorantes Adonidem.* Ex are solido hic consistebat, cui intus substructo igne, plumbeæ ex oculis lachrymæ defluebant : quibus non potuerunt non præsentem in fletum uberrimè solvi, & Deo suo flenti collachymari. Adonis hic seu Dominus doloris, Adonai noster est ; qui corde intus divino amore succenso, non fictis nec plumbeis ; sed veris iisque pretiosissimis lachrymis ubertim fleuit ; ut nos, Doctore suffragante Angelico, fletum docere : *b quare, inquit, fleuit Christus (Lazarum) nisi quia homines flere docuit.* Optimi siquidem Tragædi officium expleisse videtur, cujus primariæ partes sunt, eos in se affectus concitare, quos in aliis exprimere conatur, juxta illud :

c Si vis me flere, dolendum

Est prius ipse tibi.

Quod adedò efficaciter præstitit, nosque per omnem vitam ita exercuit, ut gravissimus Auctor Petrus Calentinus, in Via Crucis, asserere non dubitarit. *d Christum in ipsa passione fudisse lachrymas ad ducentas, supra sexaginta duo millia. mitto pharsum Doctoris mellistui : e Christum non solum oculis, sed membris omni-*
a Ezech. c. 8 b S. Thom. in Joan. c. 11 Aug. tract. 4o in Joan. c. Morat. de arte. d Lobb. vita & mors. c. 2. §. 2. e S. Bern. serm. 3. Dom. P. salm,

bus fleuisse : de quibus rectè illud Poëtæ pronuntiatio : f uberrimè flent omnia guttis. Fleuit in cunis fleuit in sylvis, fleuit in montibus fleuit in urbibus, ut illud jurare usurpare possit :

Totum penè mentem videre, fleuit.

Dedit undam, imò flumina, inquit Bernardus, g cum gutta sufficeret. Vindocini in Gallia, perdurat lachryma Christi, h quæ stupenda etiamnum pietatis editestimonia : & summâ quidè, seculumnumquam dignâ satis in veneratione, & pretio habenda est ; cum vel unica, omnes ordines margaritas nimium quantum dignitate sua antecellat. ut rectè Poëta :

f Lucret. l. 11. g Bern. serm. 22. in

Cant. h Lorin. in Psal. 13

i Lobbat. cit.

§. I.

Est pretium est honor & lachrymis, k si modo peccatis fluant.

Quare si usque antehac flere miserum, molle, muliebre, & prorsus indecorum fuerit ; si Ezechiam Regem suppuerit lachrymarum : & fletu exorto se ad parietem converterit, ne ab adstantibus, teste Hieronymo, Reslere videretur. hoc enim, ut Refert Isidorus, è prisca Philosophi sententia, adedò à Regia maiestate alienum & prorsus indignum habebatur : ut Alexander orbis
k Ovid. l. 10 Met.

Domi-

Dominus & domitor, Tragœdum capitis reum condemnarit, quod funebri dramate, Regi lachrymas excussisset. multo magis à diis immortalibus, omnem letum veteres remotissimum esse asseverabant :

a Neque enim lachrymare Deorum est.

At verò jam immutata sunt omnia; ubi Rex Regum, cœli gaudium, voluptas Angelorum, ipse Dei filius lachrymatus est, lachrymæ in vinum, lachrymæ in electrum, lachrymæ in gemmas, ut ridebis, divina quadam metamorphosi conversæ sunt. Pactus quondam communes aliis luvii aquas devolvebat, postquam verò Midas in eo, os oculosque abiuit, cœpit aureus fluisse, accinentè Poëta :

b — vis aurea tinxit

Flumen.

laud aliter lachrymæ, quæ prius anæ, ac viles; ubi cœlestis illius Regis genas oculosque attigere, ureæ ac prætiôsæ facte sunt. non minus in eo vates cecinit, Helium lachrymas Phaëtonta plorantium, in electrum versas esse; hujus gutta dum fortè formicam implicat, eam pretiosa morte consepelivit. ut eleganter Marialis iust lib.6.

Dum Phaëtontia formica vagatur in umbra,

Implicuit tenuem succina gutta pedem.

c modò quæ fuerat vitæ contempta manente :

Funeribus facta est, nunc pretiosa suis.

viles nos & viles homunciones pretiosa tamen sanctorum morte

a Ovid. l. 4 Fast b Ovid II. Metam.

desungi facit; si vel unicam Clristi lachrymulam incurramus, nostrasque illi attemperemus. sed parum hoc, Electro lachrymas conferri, majus est pretium, *c'est honor & lachrymis. d* Pierius eas eleganti symbolo per margaritas expressit, Auctorem Suidam inducens: qui refert somniantem persuasum, margaritas genis inhærerere, quas expectatus lachrymas colliquatas deprehendit. Ipse verò rerum naturalium inventores tradunt, uniones ex guttâ roris, quæ lachrymam refert, crescere. ne quis autem hæc Poëtarum figmenta, aut vana somnia arbitretur, quam Ecclesiæ patres, periti rerum affirmatores, eas appenderint, attendit Orator aureus: *e quidnam, e oro, illis oculis Deus dissermifus perpetuo lachrymarum imbre, et margaritarum decore ornatis? Sanctus quoque Macarius, lachrymas pretiosos uniones discernere affirmare non dubitavit. ipse psaltes Regius quasi de re pretiosissima: f. posuisti, inquit, lachrymas meas in conspectu tuo. Nostis non nisi pretiosissima Regibus contemplanda proponi, quid, quod cœlestis sponsus, eas in capite suo, pro diademate gestare non dedignatur. Etenim g in sanctarum nuntiarum dulci opithalamio (ut Hieronymus loquitur) sponsus ad sponsam properans, sic eam compellat: h aperi mihi soror mea sponsa; quia caput meum plenum est rore. Hieronym. quia capilli mei pleni lachrymis, &*

c Ovid l. IO Mecam.

d Pierius in hierog. l. 28. c. 86

e Chrysoſt hom. 30 in Gen.

f Psal: 45 g Hieron ep. ad Paulin.

h Cant: 5

R. 4

cingsini

cincinnati guttis oculorum; quâ vel unicâ, pretiosissimâ margaritâ, cui Regnum cœlorum simile perhibetur, comparari queat: eamque ut à nobis impetraret cœlestis negotiator ad terras descendit, atque omnia sua dedit, labores, sudores, vitam, sanguinem; ut vel unicam ex corde contrito margaritam, id est lachrymam obtineret. jam toto corpore faucius largissimum sanguinis imbrem effuderat, illudque vatis Regii piè queri videbatur: a aruit tamquam testa virtus mea, & lingua mea habet faucibus meis; unde exclamat, sitio. Aureè Chrysologus serm. 93. Deum delinquentium gemitus esurit, sitio: lachrymas peccatorum. unicam ex oculis tuis pro tanto sanguinis flumine, guttam Deus emendicat.

Ardore amoris summo exarsuans, ut Origenes, Dionysius, aliique sentiunt, jure in has voces prorupit: *b dolores inferni circumdederunt me; siquidem e fortis est ut mors dilectio, dura sicut infernus amulatio: lampades ejus, lampades ignis atque flammarum. d* Hoc ardentissimo amoris tui incendio flagrans, vel guttam unam lachrymarum à te efflagitat, ut refrigeret linguam suam in hac flamma. sed heu perversam hominis insaniam Augustinus deplorat, dicens: *e nescit flere, qui stenda committit, & cum sit ipse lachrymabilis, non habet pœna lachrymas sue; nescit homo lachrymarum pretium, qui eas adeo vili & nihili pendit, ut pro re futili & caduca eas largissimè effundat. amens*

fit oportet, qui domo sua incensa, & flammâ per atria, elegantibus tabulas, acu picta peristromata pretiosissimam suppellectilem depopulante, aquas omni studio solertiâ ad stabulum equorum restringendum affundit; hoc agendum desies jacturam mercium amissas opes, sublatum filium: quod longè minoris æstimanda sunt quàm vile stabulum, in comparatione augustissimi palatii. Rerum fluxarum desies incendium, incendium verò animæ, & flammam libidinis, imò & inferni restringere non satagis. *f Multus siquidem peccati ignis est, & modica lachryma illum exstinguit.* peccati ignis invidia est, peccati ignis luxuria est; quem ignem suis se lachrymis restinxit, fatetur Hier. *g mens desiderii, & astuabat in frigido corpore, & ante hominem suum, jam carum præmortua, sola libidini incendia bulliebant. Itaque omni auxilio destitutus ad Jesu jacebat, pedes, rigabâ lachrymis, meum me clamantem, diem crebrè juxxisse cum nocte, donec rediret: nimo tranquillitas, & velut nubem depulsa serenitas. opportunè natura oculis, qui lumina vocitantur, supeditavit flumina, quæ ardorem attemperarent, *h hac est lachryma, sanctæ compunctionis serena, qua motus illicitos exstinguit.* Ut in his flammis salubre illud sanctissimi præsulis Mamerti valeat consilium: qui ut urbem Viennensem in Galliis luculenter vidit incensam, monuit assiduo aquâ potius oculorum, quàm fluminum restringendam.*

a Psal: 21 *b* Psal: 17 *c* Cant. 8

d Lauredan. tit. lachrym

e Aug. serm 7 in Psal. 118

f Chryl: 1: 5 de poen *g* Hier ep 9 ad Euloch *h* Aug. serm. 11. ad frat in Eru

Ad incendium rerum fluxarum
 oppidum accurrimus, aquas af-
 undimus; dum interim flammam
 nimiam, siccis oculis intuemur.
 hanc suam insaniam Doctor sub-
 lis inculcat: *a quid miserius mi-
 ro, inquit, non miserante seipsum?
 flete Didonis mortem, quae fle-
 bat amando Aeneam, non flete an-
 te mortem suam, quae flebat non
 amando te Deus meus.* Pub. Scio,
 cum Carthaginem deletam
 disset, adeo collachrymatus est,
 fumantes adhuc cineres lachry-
 is restinguere velle videretur.
 Amen lachrymarum tibi conces-
 sum & semper in promptu est, ut
 omnes tartareas tibi imminen-
 tes exstingueres: *b lachryma enim
 sum etiam gehenna incendium no-
 nt extinguere.*

Tu illas aliò derivas, tu illas ef-
 undis super defunctum filium;
 quid quod reperti, qui equum
 extinctum amarissimis, uberrim-
 que lachrymis prosecuti sunt.
 ortensius murænam fleuit. Ulysses
 canem, & nos in morte ani-
 me ridemus. heu quot & quan-
 tum lachryma voluntur inanes!
 quibus verissimè dici posset:
traxerunt ab utero. Petrus Cel-
 sis hunc fletum, velut sterilem
 labrem despiciebat: *f sterilis est,
 quia, omnis effusio lachrymarum,
 non effunditur propter regnum
 celorum.* Longè feracior, teste
 philosopho, cœlestis seu pluvialis
 aqua, quam fontium seu flumi-
 num: aqua cœlestis fertilitatem
 nobis conferunt in terris; aqua
 terrestres, id est lachryma, fru-

Aug 1 I. confes. c. 17

b Chrysof. hom. 1. in Luc. c. 16

c Pet. arch. dial. 16

d Vng. 4. Ane. d. e. Psal. 17

e B. Petrus Cellen de Janib. c. 12

stificanc in cœlis; si non inanes
 evanidæ, & steriles, quæ nec fru-
 ctum spiritalem nec temporalem
 valent impetrare; quia per hunc
 fletum, nec divinam gratiam ac-
 quirimus, nec temporalium ja&u-
 ram restauramus. *multos occidit
 tristitia,* ait Ecclesiast. 30. *Qua
 est utilitas in ea.* Ubi notanda au-
 rea Chrysof. sententia: *g tri-
 stitia nobis data est, non ut in
 morte aut alia in re doleamus;
 sed ut deleamus peccata. tristitia
 peccatum tollit, non alias a gri-
 tudines. v.g. pecuniâ quis mul-
 ctatus est: doluit, non recupera-
 vit, filium amisit: doluit, non re-
 suscitavit mortuum. contume-
 liis affectus est: doluit, famam
 non revocavit. Infirmatur: do-
 let, morbum non aufert, sed au-
 get. at peccavit quis, tristatus
 est: peccatum deleuit. ergo tri-
 stitia tantum facta est propter
 peccatum, à quo nata est. Quae
 lachryma, quæso, justiori de causa
 quam ex commiseratione redem-
 ptoris nostri, sibi crucem bajulan-
 tis profusa? eas tamen Christus
 prohibet, dicens: *h nolite flere su-
 per me,* tanto Deus lachrymas in
 pretio habet, ut nō nisi gravissima
 de causa eas velit impendi. Cur
 autem o bone Jesu, flere nos vetas?
 tu fundis sanguinem, & nostras
 prohibes lachrymas? omnia lu-
 gent elementa, vel ipsa plorant
 taxa, ipsi tecum lugent Angeli: &
 nos, pro quibus moreris hæc oculis
 siccis transmittamus? non in-
 me legisse Romanum oratorem
 dixisse: *quid dicam de Socrate, qui
 morti lachrymari fecit, Platonem
 legens.* Et nos non Socratis, sed*

g Chrysof. hom. 5 ad pop.

h Luc. 23

k 5

307

Servatoris nostri acerbissimos cruciatus, dirissimam mortem, sine fletu legamus, vel legi audiamus? flere tamen vetat Christus; quia flebant hæc mulieres solâ miseratione humanâ, non ex supernaturali charitate. flebant diram illam Christi laniationem; sed causam propter quam patiebatur, id est, scelera filiorum, non plangebant, mortem Christi temporalem lamentabantur, & mortem æternam, quæ sacrilegos hos Deicidas manebat, non lachrymabantur; unde ait: *sed super vos ipsas flete, & super filios vestros, ex quo gravissimi Doctores deducunt, si arguantur flentes Christum, eò quòd præstet lugere scelera propria, quid sentiendum de his, qui desunt scorta à se auferri: qui desunt mancipia diaboli à se morte separari: occasiones peccati violente sustolli, & irremediabilibus lachrymis amassiam extinctam prosequantur? hi verè margaritas, quibus lachrymas comparavimus, ante porcos abjicere non dedignantur. nescit flere, qui externum funus luget, & domesticum non plorat. quòd incredibile Ægyptios fecisse in illa nocte, quâ in omni domo jacuit mortuus: qui enim eorum ad alienas ades fortè tum diverterant, illic mortuum plangebant; ignari domi suæ prædilectum filium primogenitum eadem plagâ percussum; adeò ut hoc alter alteri meritò dicere potuerit: nolite flere super me, sed super vos ipsos flete, & super filios vestros. Hoc & nos faciamus, qui intus mortuum habemus, peccata propria ac proximi lugeamus, Dei offensam eluamus.*

Hanc flendi methodum Re vit ille secundum cor Dei, nos docuit, dum ait: *a exitu aquarum deduxerunt oculi mei: quæ ploras potentissime Rex? non Bersabzam, quam adeò stultè occidisti, repentina morte subitam? num filium aut filiam occidisti? num cladem Regio excivitui ab hoste illatam? qui hæc flent, flere nesciunt. David autem flendi perealluit, & utiliterniè & diutissimè flevit; adeò deficerent oculis lachrymæ, id duntaxat: quia non custodierunt legem suam Domine. cui congruè illud Ambrosii: *b à sancto plus culpa quàm a summa deflens.* Quare hunc primum lachrymarum fructum referemus, ut peccata lugeamus, quandoquidem plenius deducemus, aureo testamento Chrysofomo. c*

a Psal. 118

b Ambr in Psal. 118 serm 17

c Chrysof. hom 6 de peccat.

§. II.

Anima lachrymis baptizatur.

Veteres, dum hominem ad lachrymas damnatum viderent, & in causa inveniendi magis quàm in Nili origine laborarent, hanc fabellam commenti sunt: Prometheus cum ex terra hominem effingeret, aquam ad manum non habuisse, ejusque defectu lachrymas luto attemperasse, atque in animal flebile, verius quàm risibile existitisse, quòd à fletu vitam auspiciatur, non nisi dum in pristinum pulverem resolvitur, exsicari, quo

d Stobæus,

Hippe

ipponensis Præsul & quotidiana
 perientia confirmat: a dum
antia non à visu, sed à fletu ordi-
hanc lucem, quæ malorum in-
essa sit, nesciens prophetat quo-
mmodo. fuerunt, qui ipso in ute-
lucis timorem & mala obven-
ra fletibus prælagierunt. b ut
 præ commemoravimus. veteres
 i, originis culpam, & omnium
 miseriarum scaturiginem, pecca-
 m ignoravere, nosque ex horto
 eliciarum in vallem hanc la-
 ryumarum exules deturbatos.
 d divina manu artifice effe-
 um, ut pro spiritali regenera-
 one, hæc aqua subserviret, & ex
 ulis, per quos velut fenestras,
 ors egressa est, vita profueret;
 iuxta illud: unde mors orie-
 tur, inde vita resurgeret: quo
 t, inquit scriptor Venetus, c
 mo resurgat ex oculis, quasi
 oculis, & pupillæ quæ dicun-
 esse absque patre, incipiant
 n esse sine filio: etenim si ju-
 s rectè *filius lucis*, in sacris pa-
 nis indigetur, unde is con-
 ventius, quàm ex luminibus
 oculi vocitantur) nasci com-
 babitur? Apprimè cadit in la-
 ymas, quòd de saliva Christi
 nuntiavit Chrysologus: qui
 none de cæco, sic ejus virtutem
 ollit: d *Dominico spono vacuas*
orum replet lacunas; divino ore
feram dat salivam, ut sancti ro-
guttâ baptizaret oculos peccato-

Non minor vis & virtus la-
 ymarum est, eodem aureo Do-
 ore contestante: e ecce mulier,
 a erat in civitate peccatrix, &
 sus civitatis facta fuerat ipsa
 Aug. l. 21. civit. c: 14 b Domin. I
 Advent. c Iaredan. ut lachrym.
 Chrysol. serm. 176
 Chrysol. serm. 93

peccatum: lachrymis rigabat pe-
 des ejus, ô quanta vis in lachry-
 mis peccatorum! rigant cælum,
 terram diluunt, extinguunt ge-
 hennam, delent in omne facinus,
 latam divina promulgatione sen-
 tentiam. Ut autem noris hîc A-
 thiopissam mutasse pellem suam, &
 veluti baptismi fonte dealbatam,
 subdit: & capillis suis tersit. Do-
 minicos pedes lavat lachrymis,
 crinibus tergit, in peccatrici ca-
 put purgandis criminibus resue-
 bat unda, ut suo fonte mulier in-
 novum baptismum, suorum dilue-
 ret illuviem peccatorum. Nec mi-
 nus disertè purpuratus Doctor
 Cypri. *fusa est capillis pro linteo, &*
culis pro catino, lachrymis pro bapti-
simo. Errat ille gravissimè, quisquis
 aquam rosaceam, aquam vitæ, a-
 quam cinnanomi, aliove pretiosis
 succos ex electro aut aromatibus
 per alembicum, aliave arte chymi-
 ca expressos, ad baptizandû ulur-
 parit; ast aquæ illæ quæ ex corde
 poenitentis, ab ardentissimo amo-
 re Dei instar fornacis accento, per
 oculos eliquantur, animam bap-
 tizant. Sed parû hoc, baptismum aquæ
 lachrymas conferri; baptismum san-
 guinis, ipsiq; martyrio Chrysa-
 quavit; g *dicâ tibi, inquit, quod va-*
leant lachryma: Martyris sanguis
fundunt, peccatores lachrymas fun-
dunt. meretrix illa non sudat sangui-
nem, sed fontes lachrymarum presudit,
& delerit peccata sua. Triplicem
 baptismum S. Isidorus describit, a-
 quæ, sanguinis & lachrymarum. at-
 que hîc, ex eo, longè priores an-
 rececit, quod in adultis nec aquæ
 nec sanguinis baptismus juvat,
 si quis impœnitens persistat.

f Cyprian serm de lotione pedum.

g Chrysol in Psal. 50

Alterum est quod hunc præ aliis sæpius iterari contingat ; ut in rem nostram appositè deprædicat , Aug. : *a* O aqua salutaris, inquit, per quam omne peccatum destruitur! ô felix lavacrum! quod toties valet ad purgandum, quoties purgandum indiget cor humanum. *Confirmat id ipsum Bern.* *b* est & baptismus aliquis in lachrymarum assiduitate, & quoniam baptismi Sacramentum iterari non licet, qui sæpe in multis offendimus, frequenti oportet ablutione suppleri. Hoc lavacro frequenter usus, atq; totus innatans Psaltes Regius, super nivè dealbatus est. Pontificiæ de plenariis indulgentiis, aut Jubilæo bullæ, hunc baptismi effectum sortiuntur, ut omni peccatorum nævo, & reatu omni hominè exsolvant. Quare S. Raymundum legimus, Catharinam Senensem obnixè rogasse, ejusmodi bullam sibi impetraret. & ecce minimum cogitanti, imber lachrymarum Raymundo oboritur, quem postea intellexit indulgentiæ, aut Jubilæi amplissimi loco, sibi precibus Catharinæ concessum ; quo velut baptismi fonte ablutus, & peccatorum sordibus deterfis, animo serenitas reddita est. peccatorem inter & Deum, nubes omnino densa interponitur, de qua Isaias cap. 59. queritur : *peccata vestra dividerunt inter vos, & Deum vestrum ;* At ubi nubes dissolvitur, & in tenues guttas, quasi lachrymulas depluit, ilicò cælum serenatur : & quæ suo pte ingenio amaræ, ac falsæ prius aquæ è mari in nubem concreverant, in

dulcia stillicidia resolvuntur, unde ille pro tessera gentilitia, narem è mari collectam, dulci pluvia decidentem assumere non dubitavit, subiecto lemmate :

Redit agmine dulci. c

Quid, quod tonitrua & fulgur non raro cessare videmus, dum cælum in pluviam se quasi exonerat. Nec minus ira Dei, pluvialachrymarum ingruente defovescit. Urbi Bethulix ferocissimus Dux Holofernes extremam calamitatem attulit, dum *dine* *di præcepit aquæ ductum illorum* & omnia quæ interdixit. similiter Theodosius Imperator gravi injuriâ à civibus Constantinopolis læsum sentiens, inusitato eos supplicio severè animadvertit ; omnes fontes obturari, omnes balneas ocludi jussit, ne cives jucundissimis aquis fruerentur ; unde necesse erat, corpora magnis ac diuturnis sordibus obsolescere. tormenti genus gravius, dum cœlestis lachrymarum imber, peccatori denegatur: dum stygius Holofernes hunc saluberrimum aquæ ductum præcipi, alio derivat. quo fit ut animavitiorum cœno tota sordescat. habet sibi aquam deesse, Propheta vobis piè queri potest peccator ; terra deserta, & invia, & inaquosa quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lachrymarum ? *quia ut lacte locus Bernardus :* g aquæ inopia non modò aridum sed & sordidum facit, dum non est, quo laveris. & humanum cor lachrymas nesciens non modò durum sed & imparum esse necesse est. "

a Aug. serm. 11. ad frat. in Eremo,

b Be. a. serm. I in oct. Paschæ,

c Symb. heroic. Petra S. f. Iudith. c. 7
e Baton. an. Chri 388. f. Jerem. O g Bern
serm. de nimia fallac. vitæ,

Equis non indies faciem & manus abluit, ne sordidus appareat? e animo parum solliciti sumus: a Faciē corporis tui, *inquit Chryf.* quotidie abluis, ne qua forte macula faciei inhærens, fœda appareat: sic & animæ curam habe, quotidie lachrymis eam abluens. Quisquis ô peccator! hoc luberrimo balneo destitutus es, summo cœli Imp. hoc aperiri, um Aug. ardentem exposce, dicens: b rego te ô bone Jesu per illas pretiosissimas lachrymas tuas, da mihi gratiam lachrymarum, quam multum desiderat, & appetit anima mea: quia sine dono tuo non possum habere eam, sed per S. S. tium, qui dura corda peccatorum mollit, & ad fletum compungit. Da mihi gratiam lachrymarum, sicut dedisti patribus nostris, ut plangam me in omni vitâ meâ, sicut ipse se plangerunt nocte ac die: qui ad clepsidram lachrymarum, per omnem tam plangentes, illud Maronis iurare poterant.

c *Nos flendo ducimus horas.*
 sanus mundi amor, ingenio non ita pridem clepsidram formavit; d Puella amantis cires, quem dum viveret, stultè perierat, studiosè collegit, atque intra vitrea vascula conclusit: orasque ad illos dilecti sui cineres, noctes & dies lachrymando metiebatur: cui horologio hoc christianum documentum pius pœta adscripsit:

In quiete cinerum, miseris testaris amantibus:

Mere sur, nullâ posse quieti fini.

a Chryf. hom: 21. in Gen.

b Aug metit c 26 c 6 Æneid.

d P. S. oelbergen Werken der Saligen fol. 378

Non cessabat nocte & die plorare, ad hanc clepsidram, mortem amantis, hominis mortalis. At cum clepsidra Romanorum tempore in usu, effecta fuerit ex aqua, quæ sensim stillas velut lachrymas fundens, horas metiebatur, unde & nomen sortita est à κλέψω κτ' ἵδως. proprias ac longè pretiosiores, è sanctorum hominum lachrymis, nobis clepsidas comparare poterimus, quibus nostras assiduò affundendo dicamus:

e Nos flendo ducimus horas.

Hos inter, Propheta Regibus censendus est, qui non modò per diem vel horam, sed per noctes singulas, per omnem vitam, ex oculis lachrymas stillare non cessavit. quod si

f Non nihil, aspersis gaudet amor lachrymis.

Ut in accensa fornace, flammâ paucis guttis respersâ luculentius exardescit, quid de ardentissimo Prophætæ pectore sentiendum est, quod non pauca stillicidia, sed ingens torrens natate fecit. g Lavabo, *inquit*, per singulas noctes lectum meum, lachrymis meis statum meum rigabo. in Hebraeo est: natate faciam lectum meum, quasi ea fuerit lachrymarum copia, & velut exundatio, ut cum strato suo inter lachrymas ipse nataret. unde Chryf. *h audiant, qui lectos habent argenteos, qualis erat lectum Regis: non ex auro contextus, sed ablutus lachrymis.* Lintea frequenti aquâ aspersâ, sensim instar nivis dealbantur; haud aliter Psalter Regius, hæc pluviâ jugiter aspersus, imò im-

e 6 Æneid. f Prone t I. E. el. 12
 g Psal 6 h Chryf hom 30. in Gen. merfus,

mersus, *super nivem dealbatus est.* na de Chrysoſtomus homil. 6. in Marc. sic Davidem loquentem inducit: *lachryma mea, mihi fuerunt pro baptiſmate.* ne quis verò hæc hyperbolicè dicta autumet, ſubjungit idem Propheta: *exitus aquarum deduxerunt oculi mei.* ex quibus verbis S. Ambroſius concludere non dubitavit, quod cum ſtetus ipſi descenderint oculi. habet enim hoc vis ſummi doloris, ut cū lachrymis oculi, quodammodò videantur descendere; eò quod tanta vis lachrymarum ſit, ut putentur oculi in ſtetus reſolvi, & in lachrymas effundi.

Addit Philo, b & ex eo S. Hier. lachrymas Davidis & Jonathæ collectas, vas ſeu dolium repleviſſe, & in terra repositum. quod ſi tum temporis amore Jonathæ, tantum lachrymarum David fuderit; quia illæ in rivos, & in iuge profluſium (ut Amb. loquitur) e proruperint, quo detestandum ſuum peccatum expiaret. quin & S. Petrum fluentia lachrymarum fuisse teſtantur canales, quos aſſiduo curſu ſuo, teſte S. Clemente, non vi ſed sæpe cadendo, in genis excavarant. quo factum, ut S. Leo ſerm. 9. de Paſſione, lachrymas Petri extollens, dicat: *a ſancte Apoſtote! lachryma tua, ad diluendam culpam negationis, virtutem ſacri habuere baptiſmatis.* Doctor Gentium de ſe ipſe teſtatur: *per triennium nocte & die non ceſſavi cum lachrymis, montes u numquemque veſtrum. Quare ſi*

Flumina magna vides, parvis de fontibus orta:

Non miraberis de Pauli lachrymis,

a Ambr. ſerm. 17 in Pſal. 118

b Philo lib. antiq. jud.

c Ambr. cit. d. A. G. 20

fontes aquarum & flumina redundaffe. Chryſoſtomum audite e ex quonam fonte tanta emanarunt fluentia, ut ex illius oculis lachrymæ? & paulò poſt: quemnam fontem vis comparare cum his lachrymis: eum qui eſt in paradifo, qui irrigat univerſam terram? ſed nihil dices æquale. Denique unicuique mihi vorum eſt, S. Patris noſtri Ignatii lachrymas colligere cujus oculi raræ ac præclaræ iſtar clepſydræ, lachrymas jugiter ſtillabant; ut ſocii illo inſerui à Pontifice impetrarint, Ignatium ab officio horarum eximeretur ob præſens ex aſſiduo ſtetu excelsæ tatis periculum; libello ſupplicis quem Romæ legi, inquit Lancelcius, f ad hoc oblato.

Hæc omnia nos ſiccis oculis & ſurdis auribus excipimus, & quemadmodum perfrictæ fronti pueris, quantumvis à Deo corripiamur, ne una quidem lachrymula exprimitur.

g *Quæ quibus anteferam?*

Hic lachryma lavat, illic urit; hic ungit, illic pungit; hic gemmae ſunt, quæ diademati inferanter, illic in liquidas plumbi guttas reſolvuntur, quæ genas excruciant eam ob cauſam Bernardus: *hæc dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lachrymarum, ut præveniam ſtetibus fleum?* qui licet in Oceanum excrescat, ne minimum reatus tum delere, aut ignis exſtinguere valebit, cum hic vel guttula ſufficiat. Non rivi, non flumina, non ipſum mare Atlanticum inferorum flammæ valet

e Chryſoſt. hom. 12. in epiſt. ad Coloſ.

f Lancelcius opus. ſpirit. c. 6. n. 204

g 4. Æneid. h Bern. ſerm. 6. in

Kant,

reſtin-

extinguere, nedum scintillam temperare; hac tamen virtute ollet vel unicum à contrito corde per oculos expressum stillicidium, ipso Augustino contestante: *a omnes aqua non extinguunt nam scintillam in inferno; sed una chryma, si de contrito corde processit, totum ignem inferni extinguit.* Considerandum hic sese offert casus ille Daniel. c. 3. ubi flamma è fornace Babylonica exunantes, adstantes ministros conuò absumpsere, & in favillas, cineresque rede gere; prodigio tamen simile quod Regi propius cedenti, & pueros illatos in aramis, curiosè exploranti uilanni intulerint. Rationem hanc refert S. Chrysostronus: *b Rem sceleris sui poenituisse, & adentibus oculis fornacem accessisse, ipsum audite: non pertimescebat flammam comburentes. qui tum forebat lachrymas ipsas extinguentes. Quam quis non videat culentam esse figuram, foena in illam tartaream, peccatoris chrymis restinguendam?*

Macedonum Regi Alexandro, in graves calumnias de matre ipsiffet Antipater, Rex literis relictis, ignorat Antipater, inuit, unicam matris lachrymam, multarum calumniarum epulas esse deleturam. idem ego noxiis sceleratorum hominum pitibus dixero, qui ignorare videntur, unicam lachrymam, si seria matura, omnes noxas aboleri, infernum restingui: *c tales chryma, quales erant Davidis, in gehenna incendium norant ex-*

a Aug. serm. 19 ad frat in Erem,

b Chryf hom. de tribus pueris.

c Chryf, in c. 6. Luc. hom. de Lazaro

stinguere, & vestes ferreos confringere. Rem miram Antiochenus Præsul commemorat de seruis fugitivis, d quod pedes ferrea compede colligatos, ejusmodi aquis immergant, quibus ferrum adeò mollescat, ut saxo illud percurientes confringant. & de facto, aquas fortes, ut vocant, reperiri; quæ ferrum exedant & frangant, indubitatum est. omni tamen aqua forti, & quantumvis efficaci major vis lachrymis, cælo indita est, ad gravissima & solidissima pectorum vincula, non emollienda dumtaxat, sed vel momento dirumpenda. quæ ne quibus mira videantur ipsos cælos, quos Propheta velut ærefusos describit, lachrymas per-rumpere, vestesque ferreos, æportas cælorum adamantinas perfringete, sacrarum literarum, sanctorumque Patrum testimoniis comprobabo. Petrus Gelenus: *e lachryma portas refringit inferni, carbonem extinguit ferrea fornacis.*

d Chryf. hom. 9, ad pop.

e B. Pet. Cellen de panibus c. 12

§. III.

Lachrymarum vis cælum aperit.

PARADOXA quibusdam, imò prope pugnantia videbuntur, hæc primæ veritatis documenta: Matt. 18. *nisi efficiamini sicut parvuli, non intrabitis in regnum cælorum.* & Matt. 11. *regnum cælorum vim patitur, & violenti rapiunt illud.* quod parvulis robur, ad cælos ærefusos per-rumpendum, ad portas empyrei adamante clausas instingendum; quæ tenent ac

imbelli;

imbelli ætati, cum validis ac violentis viris comparatio? utrumque solenter componit Chrysológus? a dum viros robur habere in laceratis, pueros in lachrymis ingeniosè observat: ipsum audite: *infantiam dico, fratres, quæ semper totum obtinet; quæ plus lachrymis quàm virium robore contendit.* si pater minetur, si lac negetur, puer arma sua, lachrymas promit, quibus semper victor evadit. Huic magni Ambr. accedit auctoritas, dicentis: *b vim facimus Domino, non compellendo, sed flendo, non provocando injuriis, sed lachrymis exorando.* Hunc arietem agni aliquando admoverunt, & Henrici Imperatoris animum, etiam efferatū expugnare. c obfidebat hic Trojam, Apulix urbem, ac civium pertinaciã variè laceffitus, juravit nec imbelli ætati parcere. suppetiis auxilioque omni præciso, cives serò sed serò supplices, in urbem repulsi. extrema jam omnibus imminabant; dum ecce necessitas ingeniosum, nec minus pium stratagemata adinvenit,

d miserisque venit solertia rebus. Puerile totius urbis agmen instruunt, signum crux præit, laxatis portis legationem istam emittunt, hæ copix flentes ac ejulantes ad Imperatoris tentorium sensim perrepunt. quis credat? innocuam turbam amarè flentem contuitus, derepente Imperator ad lachrymas eorum collachrymatus est, & misertus super turbam, urbem libertate donavit. paradigma est, quemadmodum Divini Imperatoris animus expu-

a Chrysol. serm. 128

b Ambr. sub finem 1, 4 in Luc. e, c

c Bell de SS. principib Raderus aula S. Theodol. d L. 6, Meta,

gnandus sit; cœlestis illa, quoriente, Jerusalem impetenda.

Primæ veritatis pronuntiatio est: *e omnia quæcumque orantes petitis, credite quia accipietis, & eripient vobis.* si quidquid orant impetrent, quomodo non quis vis plorantes? Hieronymus: *oratio Deum lenit, sed lachryma cogit.* oratio impetrat, sed lachryma imperat; piæ lachrymæ precatio, peroratio efficacissima et dictis fidem adstruit Doctor Angelicus in illud Lucæ 14. *legationem mittent, rogat ea quæ pacis sunt.* fatetur acria quæ peccatores contra Deum constituerunt præ optimè componi posse, si legationem, qualem Trojani ad Henricum miserè, instituerint. sic enim amittamus ad eum legationem lachrymas nostras. Hæc est nostra legatio quæ Deum iratum placat: lachryma enim omni Orat facundior in cœlesti curiã perorat. Testis Ambrosius: *g lachrymas Petri legationem satisfactionem non lego: non invenit quid dixerit, sed quod fecerit.* idem de Magdal. censuit. ut verissimum illud Poëtæ comprobetur:

b Interdum lachrymæ ponderosius habent.

Thren. 2. Hieremias inculcat: *na taceat pupilla oculi tui.* & David Ps. 38. *Percipe lachrymas meas.* quæ omnia paucis complexus Ambrosius ait: O lachryma humilis! tua est potentia, tuum regnum. Tribunal judicis non vereris, amicorum tuorum accusationibus silentium imponis. Quid plura? vincis invincibilem, ligas omnipotentem. Sed quæ-

e Marc. 11 f Hieron. c 38. in Isa.

g Ambrosius, sup, Luc, h Ovid. ep.

aliquis, quomodo hi Oratores in aulam cœlestem penetrant? lachrymæ enim aquarum pendere in terram decidunt. univis illis & impetus, ut in cœlum usque salire valeant? qui tantum originem investigarit, citè agnoscet, hęc alius eos in valle scaturire, quod è vicinis montibus per subterraneas venas profundius aqua descenderit: ita ex corde humili & contrito, cœlos in cœlum lachrymarum fontes divina virtute profilire imperiet, juxta illud: *a ascensionis in corde suo disposuit, in valle lachrymarum.*

Pineda exponens illud Jobi: *b Deum stillat oculus meus.* mimum, ait, quod lachrymæ, quæ in cœlum seu in terram decidunt, pendere dicantur; atque id fieri poterat, quemadmodum in vallibus fieri consuevit, quos sol calore suo rarefactos attollit. ita Charitate Dei, veit cœlestis illis radiis, has lachrymas in cœlum elevari. quod in lachrymis lux Ecclesiasticus fieri insinuat: *c nonne lachrymæ viduæ ad maxillam descendunt, à maxilla autem ascendunt usque ad cœlum? cuius typus maxilla fuit, è qua Jucum c. 15. fons in altum scaturire cœpit. Gen. 7. refert Moyse aquis diluvii arcam elevatam sublime à terra: ita animus in luto profundi & luto peccatorum defixus, attollitur exundantia lachrymarum; quas Gregorius Nazianzen. in cœlum extollicens: *e O felix diluvium! ô felices lachrymas, quæ animum detem levant, & peccatorem imo**

a Psal. 83 b Job 16

c Esai 35 d Naz. orat. 3

tartaro infixum, sublevent in sublime. nostis ad quantam altitudinem lachrymarum fontes ascendant?

Appositum ænigma quæstionem enodabit: quæri solet, quæ unquam tempore, aquæ altissimæ steterint, & maximè sublevaræ fuerint? in promptu responsum videtur, id in diluvio accidisse, dum

*e ——— alta cacamina montis
Unda tegit, presseque latent sub
gurgite tæres.*

Dumque ut facer textus loquitur: faquæ prævaluerunt nimis super terram, & pertique sunt omnes montes excelsi; qui decem cubitis altior fuit aqua super montes, quos operuerat. An altius quis aquas ascendere posse arbitrabitur? imò vero, & aquas supra cœlos, ad ipsam firmamentum in sublime elatas, eadem sacra paginæ testantur. Gen. 1. *stat firmamentum in medio aquarum, & dividat aquas ab aquis.* & Psalm. 148. *aqua, quæ super cœlos sunt, laudent nomen Domini.* Ubi non levis Doctorum controversia, ut quid aquæ, violentè illic asserventur? Pererius quæstionem non modo difficilem, sed quorundam iudicio inexplicabilem dicit. Cæterum cum D. Augustinus hanc diligentiam considerationemque, laude dignissimam iudicet, paucis quid SS. Patres de iis censuerint audiamus: Justinus Martyr, Basilus, Theodoret. *i ad siderum ardorem, & ignis spheræ virtutem attemperandam, aquas supra*

e Ovid. 1. 1. Metam. f Gen. 7

g V. Perer in Gen:

h Aug. de Gen. ad lit. 12. c. 24.

i Iustin 93. q. oribod. Basil. hom. 3.

sup. Gen. Theodoret q 11

cœlos

cœlos repositas affirmant. quem admodum Ecclesia canit :

*Immenſe cœli conditor,
Qui mixta ne confunderent:
Aqua fluente dividens,
Cœli dediſti limitem.*

Idque, ut unda flammæ temperet. Analogiam ſumit Auguſtinus à microcoſmo ſeu homine, a ſupra cujus cor igneæ naturæ, locatum eſt frigidum ac humidum cerebrum. Beda verò ait: aquas has à Deo ſupra firmamentum collocatas, ut earum ingenti copia, laxatis cœli catacactis, generale orbi diluviū, quod præviderat, induceret. *b*

Sed appoſitè ad rem noſtram, Thomas Anglicus Cardinalis in Pfalm. 1. aquas ſuper cœlos, lachrymas intelligit, quæ propter cauſas cœleſtes & æternas fuſæ, laudant Dominum; nec quemquam ad Deum pervenire, niſi has aquas penetrando, viam ſibi lachrymis ſtraverit. verum enim verò, adhuc altiùs & longè ſublimius aquam conſcendiſſe, & ad ipſum numen lachrymas penetraſſe Chryſol. adinvenit, ex quo diſces non modò aquas altiſſimas ſtetiſſe in Chriſti baptiſmate ſupra ejus verticem, ſed & dum Magdalena ſuper Redemptorem noſtrum lachrymas fudit: *c* mutatur, „*inquit*, ordo rerum, pluviam terra cœlum dat ſemper; ecce nunc „rigat terra cœlum. imò ſuper „cœlos, & uſque ad ipſum Domini „num imber humanarum proſilit „lachrymarum: ut juxta Pfalm. & „de aquis fletuum cantetur illud: „& aquæ quæ ſuper cœlos ſunt, „laudent nomen Domini.

a Aug. 1. II. de civit. c. ult.

b V. Lorin, in Pfal. 148

c Chryſol. ſerm. 93 de Magdal.

S. IV.

Beati qui lugent. Matth. 5

Ubi cœlū ſe ingenti pluviam quodammodo exoucravit, deterræ nube ſolare jubar radios ſpargi & orbi univerſo poſt nubila pluvibus, poſt ventos & imbres, ſerenitas arridet. ſolatum hinc non vulgare Redemptor noſter muſſante videtur, dum dixit: *d* *tristiſtra* *vestra* *vertetur in gaudium*; quæ ſententia aureis Chryſ. verbis ſic intelligenda eſt, e ſicut poſt vehementes imbres, mundus ær a purus efficitur; ita etiam lachrymarum pluvias, ſerenitas mentis ſequitur, atque tranquillitas omniſque illa de peccatorum tenebris offuſa caligo diſſolvitur. noctem illam noxæ ac peccati detergunt lachrymæ; ipſæ verò lachrymas, benigniſſima Dei manus in omnem æternitatem abſterget *d* *abſterget* *Dens* *ab oculis* *eorum* quod beneficium. S. Bernardus expendens, *ſe* *ices* *ait* *lachrymas* *quas* *manus* *conditoris* *abſterget* *felix* *fletus*, qui in riſum perpetuum & gaudium æternum commutandus. multas & copioſas vidimus Davidis lachrymas ſed audite quid dicat: ſecundum multitudinem dolorum in corde meo, conſolationes tuæ lætificaverunt animam meam. *ac* *ſi* *diceret* *inquit* *Hieronymus*, *g* *hic* *nam* *fudi* *lachrymam*, *unam* *merui* *conſolationem*: *decem* *fudi* *lachrymas*, *decem* *conſolationes* *merui*: quantumque fuit pondus lachrymarum, tantus fuit & conſolationum numerus; *quod*

d Ioan. 16

e Chryſoſt. hom. 6 in Marcum,

f Apoſt. 7 *g* Hieron. in Pfal 93

us, ut liquidissimis paradisi diis, quandoq; sibi interesse viretur: ipse a mihi testis est Donus, post multas lachrymas, st cœlo inhærentes oculos, nunquam videbar mihi interesse agminibus Angelorum. vultus primæ veritatis testimonium? ipse Salvator noster non dō consolationem, sed ipsam beatitudinem in lachrymis ac fletu esse voluit: sic enim ait: beati, qui nunc fletis, & alibi: beati, qui lugent. *Chryf. b* flere, & simul gaudere esse quis queat? neq; putet ænigma esse. *Et Aug. c* non res tam vicina miseræ, quam lachryma: & nulla longior à misericordia, quam beatitudo, & tamen dicitur: beati qui lugent.

Est enim & quadam flere voluptas.

usè Mendoza noster ostendit organum ex aqua seu hyssopum in symbolum Academicum adlegit; hoc lem-
 subjecto concino dum concin-
 concentum suavissimum
 eliciunt, decedentes singu-
 artificio guttur. tale è lachry-
 Magdalena construere visa
 at Chrysológus testatur: *g ad*
as Deitatis totas, utam pulsat
s sui & corporis symphoniam:
ni planctus dat clamorem quod
ta cum delectatione fieri
uèrit, experti loquantur; h
est porro his lachrymis jucun-
quo vis risu sunt hæ jucundio-
sciunt, qui lugent, quantam hæc

Hier ep: q ad Eustoch de Virg
Chrysol. hom 15 in Matth.
Aug in Psal 85
Ovid. l 4 trist. el. 3
V Mendoza l. 1 Reg. c. 1. anet 9
ca. 2 f Beta S, Symbola heroic.
9. pag: 430 g Chrysol. serm. 93
Chrysol. hom 12 in ep ad Colof

res habeat voluptatem. Quæ om-
 nem plausum, omnem jucundita-
 tem, quam animus ex rerum
 pulcherrimarum spectaculis ca-
 pere potest, longè antecellit. et-
 enim si Augustino credimus? *è*
dulciores sunt lachryma orantium,
quàm gaudia theatrorum. Aliam
 lætitiæ segetem, è lachrymis e-
 ducit Bernardus, dum dulciores
 vult esse lachrymas pœnitentium,
 quàm sit suavissimus sapor &
 excellentia præstantissimi faler-
 ni. *Lachryma, inquit, pœnitentium,*
vinum sunt Angelorum generosissimum
vinum, quod in terris re-
peritur, lachryma Christi nuncupa-
tur. ab hoc lachrymæ pœnitenti-
tium saporem, odorem & colo-
rem participant. hoc vinum pin-
cernæ oculi ubertim promunt.
 felix profectò, de quo illud præ-
 dicare potest: *h pulchriores sunt*
oculi ejus vino: cujus ea vis, & di-
 vina virtus est, ut sanctam quam-
 dam ebrietatem inducat: hac ex-
 tra se raptus exclamat Augusti-
 nus: *l calix tuus inebrians Domi-*
ne, quàm præclarus est, da mihi gra-
tiam lachrymarum, tribue pro pietate
& bonitate tua, ut iste calix
tuus inebrians, satiet sitim meam.
 quòd si lachrymæ non verteren-
 tur in vinum, minimè inebria-
 rent; aqua enim inebriare non
 potest. unde locum illum Psalmi
 79. *potum dabit nobis in lachrymis:*
 Paraphrastes vertit, *potum dedisti*
eis vinum lachrymarum, lachrymam
Christi. Denique ut plenè beatos
 hæc lugentes fateamur, unicum
 Chrysofostomum adduxisse suffe-
 cerit, qui norat quidem, bea-
 titudinem in visione Dei si-

i Aug. in Psal 137 & Gen 49

l Psal 22. Aug. modis, c. 36

tam

tam esse; longè tamen beatiore
 Pauli oculos æstimantes, quàm
 „Christum intuentes. *a* Viderant,
 „inquit, paradysum isti oculi, vi-
 „derant tertium cœlum: sed eos
 „non tam cenſeo beatos propter
 „hoc ſpectaculum, quàm propter
 „lachrymas, per quas viderunt
 „Christum. Unde cum Paulus ma-
 ximè gloriaretur dicens: *nonne*
Christum Iesum, Dominum nostrum
vidi? Subdit Chryſ. *sed est beatus,*
quod fleverit. Quare oremus hic,
 ploremus hic; & cum Hipp. Anti-
 ſcite, ardentè hoc lachrymarum
 donum à Deo efflagitemus dicen-
 „tes: Domine Iesu, *b* da mihi ovi-
 „dens signū amoris tui, irriguum
 „lachrymarum fontē jugiter ma-
 „nantem, ut ipsæ quòq; lachrymæ,
a Chryſoſt. hom. 12 in epist. ad Coloss.
b Aug. medit. c. 36

tuum in me testentur amorē
 prædant, ipsæ loquantur, quæ
 te diligit anima mea. “Et in
 num tecum, & de te, & in te
 rear gaudere. Herac. cœlu
 fertum est; mundus Democ

*Iste nihil, nisi risu; & iste nihil
 fleuit.*

*Istene ridendus, flendus
 magis?*

Qui voluerit hic esse Democritus,
 timeat ne in alio seculo
 Heraclitus: nam *e va vobis
 ridetis nunc, quia lugebitis,*
bitis dum in ergastulum de-
ubi erit fletus, & stridor den-
 qui verò hic voluerit esse
 elitus, in cœlis Democritus
 duet, & *tristitia ejus vertet
 gaudium & risum sine fine
 turum.*

e Luc: 6

Quò vadis? Joan. 16.

QUO ME RAPIT. a

DOMINICA QUARTA POST PASCHA.

ima pars hominum ignorat quò vadat, currit in incertum, in præceptis agitatur, dum quo vel qua eundum sit, non interrogat.

Quid faciendum ei, qui nescit quò vadat, nec quidquam statuit de statu vitæ?

I. Consilium de statu vitæ non petendum à parentibus, aut propinquis.

II. Insperatio quæ quis se sentit vocari ad statum Religiosum, certissimè à Deo est.

V. Vocatio ad Religionem, manifestum divinæ prædestinat. signum.

Reprobationis signum certissimum iis, qui vocationem distulerunt aut neglexerunt.

Vi reg.

DOMI

Quò vadis. Joan. 16.

FAbulator ille à sapienti-
morum instructione, & in-
geniosis apologorum com-
mentis celeberrimus: a cum
à Xanto hero suo in balneas ali-
quando amitteretur visum, an
multa turba adesset, quæ lavare
cupientem impediret; inter eun-
dem casu obvium habuit urbis
Prætorum: qui cum eum Xanti
servum esse cognovisset, inter-
rogavit *quò ires*; curiosa inter-
rogatio dignam rerulit respon-
sionem. Siquidem servus nequa-
quam serviliter, sed Philosophicâ
quadam libertate ilicò respondit:
nescire se quò ires. Hoc tam au-
daci dicto, imò ut videbatur
mendacio, Prætor existimans se
contemni: lictoribus qui se co-
mitabantur, extemplo mandavit,
ut homini pervicaci manus injice-
rent, & victum è vestigio ad
carcerem abriperent. Ducebatur
Æsopus, novus & inopinatus ca-
tivus; cumque aliquot passus pro-
cessisset, subito constitit, & ad
Prætorum respectans succlamavit:
„vides ô Prætor, quàm rectè res-
„ponderim, nescire me quò irem?
„quippe qui non prævideram, me
„tibi in viâ occursum; & planè
„nesciveram me hodie ab his in
„carcerem compingendum Vado
„igitur, quò nescivi. Hoc omni-
bus contingit, qui nesciunt quò
vadunt, qui stolidum illud ac

a In vita Æsopi,

stultum de se profitentur: *nescio*
quò vado. Nil aliud respondi-
ellæ ac adolescentes adferre
sunt, qui otiosi plateas terunt
affectu vario abripiuntur:
rum quemque percunctare,
vadis? tu adolescens, tu filia
nos pubertatis adepta, *quò va-*
tu juvenis, qui forum inam-
las, tu puella, quæ limen dor-
teris, *quò vadis?* tu studiose,
manum ferulæ subduxisti, qui
manioribus perfunctus, quæ
actâ & littore constitutus!
vadis? tu nobilis virgo, è sa-
canonicarum Parthenone in
miliam redux, *quò vadis?* Ho-
plerisque referemus: *nescio*
vado; ut in quemque eoru-
aptè illud Persii cadere vic-
tur: b

*An passim si queris corvos, te-
que lutoque,*

*Securus, quò pes ferat, atque
tempore vivis?*

Qui sanè commiseratione
gnissimi sunt; utpote quos
gius ille Prætor, & animos
prædo, ad carcerem & mortem
abducit sempiternam, hac sol-
de causâ, quòd nemo quisqu-
se ipsum interroget: *quò vad-*
cui ut occurramus, in hac ta-
varietate viarum, quæ eund-
sit, ut ad portum salutis appel-
re valearis, quasi intento dig-
demonstrare aggredior.

b Persius sat 3

§. I.

*id faciendum ei, qui nescit
quò vadat: nec quidquam
statuit de statu vite.*

inatas lineas curvas ac distortas
facere & reperire facile est,
rectam atque omnino per-
am perdifficile. An fructuo-
semitas erroresque innume-
in hoc mundi labyrintho, in-
mortalis involvere ac sedu-
perpaucos sese expedendi
tenere videmus. Quin &
plurimos tractus & anfra-
à patria, à portu naves ja-
unum cumque inter syr-
& vada angustum canale, in
in coelestem patriam, in por-
voluntatis deducat, sectari
volentium esse nemo diffite-
Cum ea res sit & momen-
moliminis maximi: suffra-
Tullio quantumvis ethni-
qui libro primo de officiis
tonet: *In primis autem con-
ndum est, quos nos & quales
elimus, & in quo genere vita.
deliberatio est omnium d'ffici-*

In quam omnes spiritus
itix, omnes furix inferna
omnes potestates tenebra
omnes visibiles & invisibi-
ostes: mundus, caro, dæ-
& his omnibus longè ne-
es, inimici hominis dome-
propinqui ac parentes non
conspirant: qui omnes ut
ati veniunt ad classica venti,
olescentes jam de statu vi-
id certi statuere meditan-
lusquam decennali errore,
ros Ulysses jactant, ac tan-
d syrtes & scopulos illisòs,
salutis, naufragium facere

compellunt. *a Videat plerisque,
inquit Seneca, sine proposito vaga-
vi; quærentes negotia, qui non quæ
desinaverunt, agunt; sed in quæ
incurrerunt. In quæ fortuna, vel
casus, vel occasio, seu spes com-
modi, aut utilitatis: vel naturæ
impetus vel socii; potissimum
verò parentes pellexerunt: b
plerumque autem parentum præcep-
tis imbuti, ad eorum consuetudinem
moremque deducimur. Hinc tu fili
caussidici, quò vadis? ad jus, ad
praxim. Tu fili medici, quò vadis,
ad scholam Galeni & Hippocra-
tis, ad medicinæ disciplinam. Tu
fili mercatoris, quò vadis? ad
avunculum meum, ad viri prædi-
vitis officinam, ut rationes acce-
pti & expensi, ut libros rationum
condiscam. Tu fili Centurionis,
Chiliarchæ, quò vadis? Ad mili-
tiam, ad castra, ut sub Rege me-
rear, &c. sed amabo te, num hoc
vitæ genus unquam in delibera-
tionem venit? num hunc vitæ
cursum, ad felicissimam illam
beatitudinis metam, ab omni æ-
ternitate tibi à Deo propositam
compertum habes? Minime. Sed
puerorum aut brutorum in mo-
rem ea sectaris, quæ obvia sunt.
Atque hic primus isque frequen-
tissimus error est; quoniam ut
rectè Philosophus Romanus ob-
servat; *c Non eadem hæc quæ in
ceteris peregrinationibus conditio est.
In illis comprehensus aliquis limes:
& interrogati incolæ, non patiuntur
errare; at hæc trivissima quæque via,
& celeberrima maxime decipit. Ni-
hil e.g. magis præstandum, quàm ne
pecuniam ritu, sequamur aneecedes-**

a Seneca l. de tranquill.

b Cic lib: I. de offici.

c Senec. l. b. de vit. beata cap. I.

tiam gregem, pergentes non quâ eundum est, sed quâ itur. Tum ne turbam, & viam latam perditionis sequamur, sic cavet: Atqui nulla res majoribus malis implicat, quàm quòd ad rumorem componimur; nec ad rationem, sed ad similitudinem vivimus. Inde ista tanta coacervatio aliorum supra alios ruentium. quod in strage hominum magna evenit, cum ipse se populus, premit: nemo ita cadit, ut non alium in se attrahat; primi exitio sequentibus sunt. Hoc in omni vitâ accidere videas; nemo sibi tantùm errat. Quæ si vera sint de hac vitâ, ut hic agitur; quanto veriora erunt, si finem sublimiorem, ad quem creati sumus, respiciamus? a ubi, ut gravissimus Theologus docet, agitur de re non exigua, sed omnium maxima: nempe ac æternâ vitâ, de æterna morte.

Quare maximè nobis Christianis eritendum est, ne æstu feramur, aut turbam sectemur; sed potiùs semitam angustam, quæ ducit ad vitam, & quam pauci inveniunt, disquiramus: quod ævo suo Cicero questus est: b *Illud autem maximè rarum genus est, qui aut eccellente ingenii magnitudine, aut præclara (dicam ego Christianâ, quam in scholis nostris, aut à probis parentibus hauriunt) eruditione atque doctrina, aut utraque re ornati: spatium deliberandi habuerunt, quem potissimum vitæ cursum sequi velent. Aut potiùs, quem illos Deus insistere velit, juxta illud Poëtæ: c* *Disciteque è miseri, & causas cognoscite rerum:*

a *Leſ de Ratu vitæ delig. q 5*

b *Cic lib 1 de Offic.*

c *Perſus Sat: 30*

Quid sumus: aut quidnam videri gignimur?

— quem te Deus esse

Iussit, & humana qua parte loberis in re?

quem te Deus, non parentes, non occasio, non spes commodi, litatis, honoris esse velint. Ad Deus æternâ suâ providentia causidicum an medicum, mercatorem an militem, cælibem conjugatum, Ecclesiasticum Religiosum jusserit esse? ne finas te honoris, avaritiæ, luxuriæ æstu abripi, & quo corruptæ naturæ impetus trahit, duci; ne tibi accidat, quod Læcianus in Cynico refert. d *quidem furibundo ac sternaci quo conscenso, præcipiti cursum per devia & avia abreptum: cùm forte ab obvio rogatus, quæ tam concitatè pergeret? equum demonstrans, respondit: quòd libitum est. Ita si quemque vitæ strum percunctari voluero, quæ vides? hic respondebit: quòd in alter quòd avaritiæ; tertius quòd superbiæ; plurimi quòd luxuriæ & libidini collibitum est. Quibus certè longè gravius, quàm hujusmodi equi exitium imminet, nemo quisquam inficiabitur. Hic rectè Hippoensis Præsul inquit: e*

Quisquis amat mundum, tibi prospice quòd sis erundum:

Hæc via quâ vides, via pestis plenæque cladis.

Alter error quem observat idem Philosophus: *f Ideo, inquit, periclitamur, quia de partibus vitæ omnibus deliberant, de tota nemo. Scire*

d *Aldrov de Quadra pag 114*

e *Aug in manual cap 29*

f *Senec de vita beata cap 1.*

quid petat ille, qui sagittam
 mittere, & tunc dirigere, &
 derari manu telum. Sunt qui de-
 rant, quem vitæ cursum sibi
 maxime commodum arripiant, si-
 m sibi ultimum non præfigen-
 ; sed in ipsis mediis quasi in
 e conquiescunt. Qui eorum mi-
 confimiles videntur, qui navem
 scendunt, aut currum equum-
 conducunt. Rogati quò vadant,
 scire se affirmant. Haud aliter
 n unum percunctatus sum,
 orsum Philosophiæ se daret? ut
 d alter se ad jus conferret? qua-
 terrius in Gallias ad linguam
 cendam cogitaret? quem per
 e media finem sibi consequi
 uissent? nescire se candidè fassi
 t. Quò sit ut cum gravi animæ
 rimento, & magnis parentum
 ensis, alia atque alia sibi me-
 , ut finem præfigant, & in o-
 bus fluctuent; aut si tandem
 d rariùs accidit, de totâ vitâ
 ne, quem Deus iis præfixit,
 want, media certè non à fine
 aa, aut longè certè magis pro-
 ionata assumenda fuisse. Ut
 lia postquam saltandi, citha-
 ndi artem, mores aulicos edo-
 de monasterio cogitat. Atque
 rientia edocti sumus, quosdâ
 ilosophiæ ac Juri applicare;
 adem animum ad Religionem
 erre, in qua jus illud civile pa-
 confert, & Philosophia citra
 oris & animæ pericula, illis
 è accommodatiùs tradi po-
 et. Istiusmodi præcepta, cum
 ii nostri sint, rursus ex offi-
 nutuemus: „ a Cùm in om-
 us, quæ aguntur, ex eo, quo
 sq; modo natus est, quid de-
 t exquirimus: tam in tota vi-
 sic. lib: I de Offic.

ta constituenda, multò est hujus-
 rei cura maxima adhibenda; ut
 constare in vitæ perpetuitate
 possimas nobismet ipsis, nec in
 ullo officio claudicare. Hujus e-
 nim deliberationis & conclusionis
 defectu fit, ut cæco impetu, multi
 multa delibent, & à limine salu-
 tent: ex jure ad medicinam, inde
 ad mercaturam; ex eâ quandoque
 ad militiam, ex aliâ occupatione
 ad aliam convolent, & cum sine
 careant, in variis mediis, ut stulti
 laborent. Tu itaq; b ad summum
 bonum & propositum totius vi-
 tæ respice: illi enim consentire
 debet, quidquid agimus; non dis-
 ponet singula, cui nisi jam vitæ
 suæ sùma proposita est. Ea pro-
 pter mortales omnes, quid artis,
 opificii, aut negotii tractaturi, pri-
 ùs finem ac scopum, quo collimēt,
 spectant: quod cùm in fluxis ac
 perituris prudenter factitamus: id
 Seleusienis Antistes in rebus æ-
 ternis & negotio salutis, plerosq;
 minimè curare, gravissimè repre-
 hendit: c quam habet rationem
 (inquit) quod cùm Gubernator
 haud temerè se ventis commit-
 tat, sed navim rectà moderetur
 ad portum; & sagittarii ad me-
 tam ac scopum jaculentur: item
 fabri diligentia, seu architecti
 ex arte sua, rem ad finem aliquem
 perducunt; nos talibus artifi-
 bus sapientia inferiores sumus,
 ad planè consideranda, quæ ad
 nostrum profectum animi faci-
 ant. Erit itaq; operariorum con-
 sideratio finis operis, & humana
 vitæ consideratio non fuerit? e
 quem procul dubio finem respi-
 cere, & ejus gratia cunctæ face-

b Seneca epist: 7. e S Basil, hom.
 24 de legendis lib gentil.

re, nisi brutis æquiparari velit, oportet. Atque utinam quod subdit, altâ mente repositum maneat: Quo sanè neglecto, nostra mens veluti sine arte navigium, nullo dirigente navarcho, huc illuc temerè exagitur, donec tandem infelici naufragio hauriatur.

Quibus positis, ne in tantâ viarum varietate involvamus, & longius aberrare contingat, omnes incundæ vitæ semitas, ad bivium voluptatis & virtutis revocandas esse duxi; quæ est prima, & ad vitam secularem & Religiosam, omnibus in bivio disparis nimium æternitatis, perquam necessaria de liberatio. Hoc bivium Divus Basil. vobis adolescentes præscribit dicens: „ Quod juveni quondam Herculi, & eâdem ferè atate in quâ nunc vos estis, secum consulenti ad utram viarum se converteret, an eam quæ ad virtutem per labores ducit, an facilem per voluptates ingrediatur? Duas ei fœminas, virtutem ac voluptatem, quarum mox tacitus apud se ex diverso habitu differentiam agnovit, apparuisse. Alterâ quidem formâ conspicuâ, molliore facie, lascivis oculis, sermone blando: omnia fausta faciliæque & ad vitæ solertia tendentia per otium pollicendo, Herculem ad se trahere conabatur. Altera tota vultu rigido, squallenti mœstoque ore, magnam fiduciam atque constantiam præ se ferens, nihil molle aut effœminatum ostendebat; sed ad ardua per labores enitendum: Præmium tamen horum immortale, atque

a S. Basil hom. 25. ad juvenes quando genitulum liberis proficerent,

inter Deos Herculem referendum distitabat. Quam Hercule magnanimus complexus & cures est.

Huic historicæ narrationi, bet elegantem bivii picturam Ambrosio subnectere. *b* Ubi (inquit) via justorum, altera peccatorum Vita æquitatis, inquit altera. Justorum via angustior, iniquorum latior: ubi sobrietatis angustior, hæc ebrietatis laxior, ut possit capere fluctuantes; hic libertas est & peditatum, illic servitutis injuria; hic convivium, illic jejunium; hic intemperantia gaudiorum, illic perseverantia lachrymarum; hic saltatio, illic oratio; hic cantus dulces, illic graves gemitus.

Quis in hoc bivio constitutus non videat potenti Dei manum est singulari prorsus Dei gratia efficaci mentis & voluptati impulsu opus esse? ut quis non illecebras, carius blandimenta voluptatem, in quam naturam fertur, averteret; & pro rostris, virtutem in arduo sita ceteri concupiscat? potissimum cum voluptatem oratione blandam & vel tacitâ sæpè formam, & perorantem audierit, tamen ac Deum vocantem non servarit. *Multi dicunt, quis nobis bona? Psalmo quarto dicitur: signatum est super nos, vultus tui Domine. Lumen & gratiæ, manifesta vultus quid agendum sit, clamant laborandum* (inquit Bern.) *c ut ad vocis hujus per-*

b Amb in Psal. I

c S. Bern ad Cleric. c. 1. v.

litum; labor est potius aures ob-
 are, ne audias. Nimirum vox ista
 fert, se ingerit; nec pulsare ces-
 ad ostia singulorum; est enim
 tantum vox virtutis, sed & va-
 lucis. Quæ Bern. sententia evi-
 tem rationem includit, quod
 frustra vocaret, nisi ita vo-
 ut à nobis percipi posset. Quis
 quam herus servo sic imperet,
 ntelligi non possit, aut Magi-
 discipulum instruere volens,
 rudia tradat, quæ ab ipso capi
 possunt? Vox ergo Christi
 & manifeste, si modò nos ei
 s non ocludamus aut obtun-
 us. Cui hoc primum conducet
 Cic. de Hercule tradit: a Eum
 litudinem egressum duas has
 inas in conspectum habuisse,
 e istic unam virtutem sectari
 isse. Ita prorsus de vita ratio-
 xius, ad virtutis instinctum,
 ei vocem percipiendam, se-
 n aliquem per exercitia spi-
 ia quærat, aut saltem per dies
 ot se à turbis & curis secula-
 , cum omni animi indiffe-
 a avocet. Hoc monet Sanctus
 Thomam Præpositum, in hac
 ratione versantem; b „Tu ô
 issime, huic voci Dei tui,
 iori super mel & favum, si
 aras aurem interiorem; &
 curam exteriorem, ut expe-
 ac vacante interno sensu,
 & tu cum Samuele: loque-
 omine, quia audit fervus
 . Vox hæc non sonat in fo-
 ec auditur in publico. Secre-
 consilium, secretum quærit
 tum. Auditui tuo gaudium
 certo dabit, & lætitiã, si
 ñã aure perceperis.

a I de offic. b Bern. epist. 107.
 Thom. Præposit.

Unde saluberrimum consi-
 lium est, ut sepositis omnibus ne-
 gotiis, ad paucos dies secedas, &
 alicui viro spirituali, in talibus
 exercitato, te tradas in discipli-
 nam; ut ab eo in re tanti mo-
 menti dirigatis: nam in tonstrinã
 aut popinã, aut puellarum contu-
 bernio, sibilus ille aure tenuis
 non auditur; sed in secreto cor-
 dis & secessu mentis: atque hic
 (quod alterum est) per arduas
 preces, c *Ut Deus Pater Domini
 nostri Jesu Christi, Pater gloriae det
 vobis illuminatos oculos, ut sciatis
 quæ sit spes vocationis ejus, & quæ
 d' vitæ gloriae hereditatis ejus in
 Sanctis.* Dic cum Psalmistã: d
*Notam fac mihi viam in qua ambu-
 lem.* Per frequentem Sacramen-
 torum usum, per ferventes ge-
 mitus invoca spiritum illum, qui
 pro salute nostrã postulat gemi-
 tibus inenarrabilibus. Ingemina
 illud Prophetæ: e *Spiritus tuus
 bonus deducat me in terram rectam.*
 Columbã viæ suæ ducem, Æ-
 neas in nemore errabundus ha-
 buerit, nos in hãc umbrosã mun-
 di sylvã, è cœlo nobis columbã,
 in campos illos Elysios, ducem
 mitti postulemus, dicentes:

f *Esto dux, ò si qua via est cur-
 suque per auras,*

*Dirigo per lucos: ubi pinguem di-
 vos opacat*

Rantus humum.

De hac re unicè sollicitus Inno-
 centius Papa IV. pro symbolo si-
 bi delegit: g *Notas fac mihi Do-
 mine vias vitæ.* Aut cum Leone
 X. qui hanc sibi tesserã assump-
 serat, exclamet: h *Perfice gres-*

c Ephes. 1 d Psal. 142 e Psal. 142
 f Virg. l. 6 Æneid. g Spondan. tom.
 1, pag. 27 h Psal. 16

suos meos in semitis tuis. Nam à semitâ vitæ declinasse, æternum errasse est. Paucis verò hanc viam nobis Dux noster assignat, non diu quaerenda. Impressâ reliquit vestigia, sanguine notavit, *hæc iter.* Ut hæc vestigia sequamur, stimulo esse poterit, quod Clemens Alexandrinus observavit, ad illa verba cœlestis Sponsi: *a Quàm pulchri sunt gressus tui in calceamentis filia Principis.* Olim nempe puellas, subter calceos seu cothurnos suos, aureos clavos gestare solitas: quibus verba amatoria scitè insculpta, quæ à deambulantibus arenz impressa, studiosè ab amans vestigia prementibus legebantur. Non verba, sed efficacissima amoris testimonia nobis sanguinea amantissimi Jesu designant vestigia; ne hæc legere pigeat, prælari Doctoris peroratio impellat: in Psal. trigesimo sexto., *A Domino gressus hominis dirigentur, & viam ejus volet. Ipse est (inquit) Christianus, qui non aspernatur viam Christi, sed vult viam Christi sequi per passiones ipsius: noli per aliam viam velle ire, quàm per illam, quâ ipse ivit; dura videtur, sed ipsa est tuta via; alia fortè delicias habet, sed latronibus plena est.*

Hic mihi in mente est, quod Reginaldus narrat hunc ferè in modum: *c* duo fratres unâ iter fecerunt, quorum unus intelligens & providus, alter non sanæ mentis, homo rudis & bardus: delati ad bivium, litigare cœperunt, quâ eundum esset. Amens ille, viam prima fronte delicta-

bilem ingrediendam ratus: *he* tu, inquit, ad fratrem, hæc mus, invitat jucundissima ferata, en merum viridarium. At i providus: frater, inquit, hæc v facies non displicet, amœna c at exitus viæ me terret, ad p mum hospitium deducit. Itac tibi mihi que suaserim, hanc p tuis non nihil asperam insitam principii & progressus mo stiam hilari sine pensabit, ad h pitium ducet nobilissimum. S fatuus sententiæ suæ tenaci mus: ego, inquit, oculis m malo, quàm tibi credere: l eo, sequere. Sic alter quam invitus, ne fratrem desereret, mes ivit. Dum progrediunt in prædonum insidias deveni Ab his in carceres, sed diver rapiuntur. Post aliquantum t poris, è vinculis educti, ad ne quod tribunal stantur ju Hic alter fratrum, prudens ill sanæ mentis: mi Domine, inc in has ærumnas frater iste m homo fatuus me conjecit: v adivimus bonam & tutam ille stultitiæ suæ potiùs, q verbis meis fidem habere luit; & aliam, per quam in sunt itinera, ingressus est. I fractarium secutus sum a via, amœna quidem, sed int & hæc latronum nos præda cit. Itaque si moriendum est horum omnium causa, p moriatur. Contrà fatuus: inquit, non mihi, sed frater moriendum. Nam si tam fa est, qualem se gerit, cur m facile secutus est? cur per ri se passus est? cur relu non est? cur viam ivit, sciebat latronibus infestam

a Clem. Alexand. in c. 7 Cant. *b* Aug. in Ps. 36 e Petrus Régis in speculo *c* Petrib. Drex. Trim. l. 3. c. 4. §. 2.

ec alter: ô Domine Judex, in-
sit, verba mea contumaciter
fecit, nulla ratione ab errore
duci potuit. Cui stolidus: si
e, ait, reclamante tu viam te-
nisses tutiorem, ego vel invitus
diissem, & te secutus fuisssem,
meæ mortis es causa. Mox
udentior: tu stolide, inquit, tu
usa es mortis meæ. Ita utrim-
e verbis acriter certatum est.

His auditis Judex, sententiam
hæc propè verba pronuntiavit:
fatue noluisti sapienti credere,
tu sapiens secutus es fatuum,
eo poenas mihi dabit uterque.

Ita prorsus supremo Judicii die,
pus & animus, per amœnam &
ridam hujus seculi viam, in im-
ensam illam ac tenebrosam in-
icis æternitatis plateam, à tar-
rejs illis latronibus; ad Christi
dicis tribunal deducti, audient
alem in se utrumque senten-
m: quia corpus fatuum omne
nsilium animi sprexit, & cæco
petu mundi blanditias sectarū
& animus sapiens se induci &
luci passus est, uterque reus
ortis sempiternæ igni tradetur
xstinguibili. Quod tertium &
quam efficax deliberanti moti-
m est; attendere ac prospice-
utriusque viæ dispares nimium
tus: , a est enim via, quæ vide-
ur homini recta, & novissima e-
s ducunt ad mortem. Conferet
via ducem peritissimum sequi
ier. b vide quanta sit inter has
as separatio, quantumque dis-
imen: illa ad mortem, hæc
ndit ad vitam; illa celebratur
teritur à multis; hæc vix in-
eniatur à paucis: illa enim

Prov 16. b Hieron. epist: 4. ad
Celant.

vitiis per consuetudinem quas
declivior ac mollior, & veluti
quibusdam amœna floribus vo-
luptatum, facile ad se rapit
commeantium multitudinem;
hæc vero insueto calle virtu-
tum, tristior atque horribi-
lior, ab his tantum eligitur,
quibus non tam delectatio iti-
neris cordi est, quàm utilitas
mansionis, "De hoc viæ termino,
de hac mansione, non de itineris
delectatione, sollicita quam maxi-
mè fuit Margareta Austriaca, Phi-
lippi III. c uxor, quæ paucis ante
extremum morbum diebus in-
ambulans regiâ porticu, vidit
piam tabulam parieti appensam,
in qua angustæ scalæ in cœlum e-
rectæ; per quas genio tutelari
duce quosdam conscendere vi-
dit; infernè verò per latos gra-
dus, turmatim alios tenentes
tympantum & citharam, ad tar-
tarum proruentes. Hic regina
in lachrymas profusa: dum à ma-
trona comite rogaretur, respon-
dit: O Soror! in hoc ancipiti bi-
vio collocata sum, dubia prorsus,
ubi animus è corpore excesserit,
an hæc, an illac? Quod iter arre-
pturus. Anceps hæret integerrima
Princeps, & nos ad hæc ite-
nera æternitatis securi propera-
mus; cum summi utrumque mo-
menti sint, quæ Christiano hæc in
deliberationem veniunt. Utrim-
que æternitas est, sed altera æter-
num misera, altera æternum bea-
ta: à te pendet utram elegeris,
Alterum è duobus eligamus, cla-
mat Bernardus, *d aut semper
cruciari cum impiis, aut perpetuali-
ter latari cum sanctis. Bonum signu-*

e In vita Bourchesius trutinæ æternit.
cap 6. d Bern. l. de anima, c: 3

dem & malum, vita & mors ante nos sunt.

Hæc B. Cæsario Arelatensi Præsul, ita tenaciter inhæserunt, ut non interdum modo, sed & noctu in somnis non semel exclamare auditus sit: duo sunt, nihil est medium duo sunt, aut in cœlum ascenditur, aut in infernum descenditur; voluptas brevis, pœna æterna: momentaneum quod delectat, æternum quod cruciat, elige, semel malè elegisse, semel periisse æternum est. Has ergo prudentiæ regulas, in deligendo vitæ statu spectemus: Quid optares elegisse in morte, in extremo iudicio, quid tota æternitate?

Quid consilii daturus Christus in terris, si cum consuleres? quid æterna veritas, infinita sapientia, Redemptor tuus suaderet? An mundus fallit, an Christus; sed hic per spinas eundem dixit. Ergo. nec potest quis in hoc seculo gaudere & in futuro: hic recipere bona & in cœlo: hic implere ventrem, & ibi mentem. Quid clamat vitæ brevis, incertitudo, calamitas? Quid infernus, & ex eo damnati?

Quid cœlum & exedè Beati?

Denique quæ via brevior & securior ad salutem æternam? Duplex via Bruxellis ducit Antverpiam, una commoda & tuta & brevis, navi; altera pedestris. ob excursionem militum periculosa, ob infestam auram molesta, lutosa, longa. Quis hic ambigat, quin priorem secundo vento sequatur? Haud aliter ut quis in seculo salvari possit, nemo tamen inficiabitur (ut pluribus ostendemus) quia certissima via

ad cœlum, è cella sit, qui cella in cœlum sæpe ascenditur, autem nunquam à cella in infernum. Subdit verò alibi idem Bernardus: *a nulla satis magna secetas, ubi periclitatur æternitas.* hic occurrit multis familiaris à viro nobilissimo proposita Hieronymo objectio: *b sed, hoc apostolica dignitatis est, & qui velit esse perfectus.* Cui respondet: *cur autem & tu nobis esse perfectus? Cur qui in seculo primus non in Christi familia primus.* Mirum enim certè est, quòd homines cætera extra se quæ perfectissima habere cupiant, iam animi perfectionem modò non cupiant, sed sæpe facile consequi possint, negligenter *villam emis* (inquit Augustinus) *bonam quaris: uxorem ducis bonam eligis: filios tibi vis nasci, bonas optas: caligas locas, & non vix malam & vitam amas malam.* Quid respondit *vita tua, quam solam vis, ut inter omnia bona tua sis magnus?* Quod simul altera eorumdam objectio refutatur corruit; non iussit hoc Deus liberum reliquit consilia sua qui. Cui verè stolido arguente, egregiè aliquando responsum est à sacerdote quodam Societatis nostræ, rerum spiritualium perito: *a qui cum insigni Theologiæ Doctorem spiritibus exercitationibus informatusque à Deo se vocari sentiens hac ipsius quam diximus fallaciosa vocationem eluderet: discedit* inquit, si necessariò in Indiam

^a 5 Bern epist. de vita solit. ad fontem Dei ^b Hieron. epist. 3

Julian. c Aug de verb. Dom.

6. d Platus de bono statu ³ cap. 38 epist. ad secul.

gare cogere, ac cum multas
vires praesto essent, alia melio-
res, alia deteriores; classis Prae-
fatus in fidam te navim invita-
novam & firmam, rebusque
inibus instructam. An tu ejus
beneficio contempto, aliam mal-
quassatam & cariosam, suisque
amentis spoliatam, imperito
varcho, conscendere? An non
tius summa cum gratia acci-
res quod offertur? imò etiam
rò rogares & urgeres? mul-
gitur magis ad evitandum a-
ma naufragium, quod aeternum
e, ejusmodi statum eligere o-
rtet, qui nos tatos securosque
tore sistat. Quae argumentatio
a evidens doctori visa est, ut o-
ni dubitatione deposita, Reli-
onem ut firmissimam navim
legerit.

§. II.

*Consilium de statu vita, non
petendum a parentibus, aut
propinquis.*

ANC rem, virtute aequè ac eru-
ditione celeberrimus Leonar-
dus Lessius, sic dilucidè ex-
nit: « Omnes stabimus ante
bunal Judicis, ubi quisque ra-
onem pro se redditurus est, non
i pro parentibus, nec parentes
o filiis, iniquissimum ergo es-
t, si filii ex parentum arbitrio
vere cogentur, nec salutis suae
curissimo modo possent consu-
e. Ut iniquissimum esset, ut
oditus cogatur fidem, quam
incipi seculari jubere placue-
t, amplecti.

Ecquid porò in negotio sa-
is sani consilii sperandum est,
Less. de statu vit. delig. q. 3

ab homine carnali & animali, b
qui non percipit ea, quae sunt spiri-
tus? Non magis, quàm si quis æ-
dificare volens, sutores consulat
vel aurifices. Et qui ægrotat, Ju-
risperitos advocet; cum ille ar-
chitectos, hic medicos, & eos
quidem peritissimos prudenter
adhibere consueverit; ita in hoc
tanto opere, quo ædificanda est
illa domus spiritualis & turris
perfectionis, quæ stare possit ad-
versus ventos & turbines: atque
ubi curatio non corporis sed ani-
mae instituenda, non eorum judi-
cium requirendum, qui res istas
non intelligunt, vel judicium ha-
bent perversum; sed adeundi
illi, qui probitate insignes, & hanc
ipsam trivèrè viam, quique expe-
rientiâ edocti, alios fideliter &
absque errore dirigere queant.
Quid enim stultius, quàm si ma-
ri vel terra iter facturum, eum du-
cem accipiat, qui numquam in
vita sua illud iter confecit: cum
alios ad manum habeat, qui ni-
hil aliud tota vita egerunt? Quo
spectat ironica illa locutio Eccli.

37. *cum viro irreligioso tracta de
sanctitate, cum injusto de justitia.*

Sed hic non humanum, sed
angelicum Doctorem audiamus:
c ab hoc, inquit, consilio (de in-
gredienda Religione) primò qui-
dem amovendi sunt carnis propin-
qui, quia inimici hominis domestici
ejus. Nemo autem ab inimico con-
siliium petit; nec mirum si dome-
sticos Christus inimicos dixerit,
quando ab obsequio divino avo-
cant, & in aeternam mortem
praecipitant; quo nihil gravius,
teterimus hostis noster diabolus

b I Cor. 2. c S. The. op. 17. cont.
retrahent. à Relig. c. 10

moliri valet. Hæc secum S. Bern. spiritualis doctrinæ Magister lamentatur: *a*, „ quantos mundi sapientia maledicta supplantat, & „ conceptum in eis exstinguit spiritum, quem voluerat dominus „ vehementer accendi. Noli, inquit „ præcipitanter agere, diu confidenda, diligentius intuere. Magnum „ est quod proponis, & opus habes multâ deliberatione. Experimente quid possis, amicos consule, ne „ post factum pœnitere contingat.

Hoc quasi rationi consentaneû, & Deo vocanti contrarium moment, ut in seculo manens, cum secularibus proberis. Quod quid aliud est, quàm si alicui maris inexperto, qui artem nauticam discere velit, suadeas ut fragili cymba det se in altum, & probeat utrum in illis fluctibus & tempestatibus, poterit cymbam salvam præstare? vel si mercaturam cogitanti, auditor sis ut antea unius alexæ jactu fortunas suas exponendo, periclitetur, quales impofterum eventus expectandi? Quid à ratione magis alienum, quàm tanto periculo experiri velle, quod multò tertius, & absque periculo cognosci possit? Si hortulanus aliquis accepto semine nobilissimo, ex oriente misso, quod summâ culturâ egeret, conjiciat illud in locum saxosum, spinosum, solis ardori & cœli injuriis, ac conculcantium pedibus expositum, ut probeat an crescere possit, cum terra idonea non desit; quis non dicat eum insanire? At longè magis insanunt, qui semen illud divinæ inspirationis, & vocationis ad Religionem, ut in virtutem & fructum æternæ vitæ adolescat, ste-

rili mundi ericeto committunt. Denique quid hoc aliud est, prius filius meus seculi delicias experiat, quàm (ut August. rectè monet) *b* prius filius meus vulneretur, postea sanabitur? Quis artem recensere valeat, quot pueri & Adolescentes, dum seculo probant, in sensum pravum dantur, & non modò vulnera, sed mortem animæ æternam incurrun? Quod parentes ac propinqui minimè curant, quorum consilium ferè semper ex philantiâ seu amore proprio procedunt; ut ex commodum, solatium, fructu hauriant, non te, nec tuum bonum spectant, sed se. Quare quid tantus doctor de ejusmodi consilio sentiat, videamus: *c* *Hæc sapientia mundi terrena, animalis, diabolica, inimica salutis, suffocatrix vocata, mater tepiditatis, quæ solet Dominum vomitum provocare.*

Tum multis probat, non opus hic longa deliberatione, nec propinquorum consilium divini præponendum: *cave tibi*, ait, secularis homo. Respondet Bernardus: *d* ut quid enim? cum à Deo verbum esse non dubites, quid opus est deliberatione? vocatus magni consilii Angelus, quid aliena consilia præstolaris? quis enim fidelior, quis sapientior illo? deduc me domine, & deducor: fortio esto, & invalesce. Ac tandem concludit: *amicos conlat, qui non legit: inimici hominum domestici ejus. Quid frequenter Evangelium, qui Evangelio non credidit? at in eo legimus, promittentem se sequi Dominum, sed des-*

a Bern ser. Ecce nos reliquimus omnia

b Aug 111 Confess. *c* Bern serm. Ecce nos reliquimus omnia *d* Bern

Hum prins patrem sepeliri volenti, responsum ab eo, ut sneret mortuos sepelire mortuos suos. Cujus sententia pluris aestimanda, quò ille sanctitate, doctrina, miraculis vit illustrior, & in magisterio spiritus exercitator.

Eandem doctrinam præclare confirmat Clemens Alex. a Diabantur barbari cadaveribus alligantur captivos, donec cum ipsis pucescant. Cave nè idem tibi contingat, ne te barbarus dæmon mortuis alliget amicis vel conanguineis, donec cum ipsis pucescas. Quid igitur consilii, quid remedi? Romanum illum Philophum audi: *b vivere omnes vitam volunt; sed ad pervidendum quid sit, quod beatam vitam efficiat, caligant. Decernatur itaque quod querendum & quò; non sine periculo aliquo, cui explorata sint ea, que procedimus.*

Cum viro perfectionis perito, in magistro virtutum tracta. hunc viam ducem assume.

Et ne ab ethnico in religionis negotio, consilium accepisse vitamur, magnum illum Antiochiz Ecclesiæ Præsulem audiamus, qui cum populo religiosæ tracta pulchritudinem, ac præsertim jucunditatem mirificè dedicasset, ait ad extremum: *fortè multi num incalulistis, & non pulchra conversationis desiderium concepistis. Verùm quid prodest, si dum hæc estis, hanc ignem habetis; egressi verò flammam extinguistis, & ardor ille evanescit? Quid tibi remedi? Dum tibi fervens hic amor, abi statim ad illos ipsos*

Clem Alex. in propempt. ad Graecos
b Senec l. de vita beata q: 1
Chrys ad pop. ser: 57

*Angelos (viros religiosos designat) eumque magis accende, ne dicas, alloquar prins propinquos, resque meas expediam. Permite mortuos sepelire mortuos. Et quòd Hieronymus Paulino presbytero suadet d religionem meditati, idem & tibi dictum puta: *festina, quæso te, & hærenti in salo navicula suæva magis præscinde, quàm solve. Exempla eorum, qui in consultis parentibus & propinquis, in portum Religionis confugere, hoc tamen intelligendum, e si parentes futuri sint contrarii, & difficiles; alias optandum, ut bonâ parentum gratiâ, & benedictione omnia fiant. Unde si putentur non refragaturi, honor illis debitus postulat, ut conceptum propositum illis aperiat.**

d Hieron ep 103

e V. apud Les q: 4 n. 49

§. III.

Inspiratio, quâ quis se sentit vocari ad statum Religiosum, certissimè est à Deo.

HOC multos anxios habet: utinam scirem hanc inspirationem esse à Deo.

Beatus Laurentius Justinianus, f & apud Cassianum Abbas Moyses, cogitationum nostrarum, & internæ suggestionis tria principia seu origines ponunt: *Naturam nostram, Diabulum & Deum.* Desiderium autem, intrandi Religionem non potest nasci à naturâ, quia hæc abhorret à vinculis, quibus Religiosus Deo obstringitur, & à jugo monastico, quod in perpetuâ abre-

f Laur Just de hum cap 6 Cassian. col. 1 cap 19

gatione & mortificatione sui consistit: nam ut verissime Climacus: *a Monachus est perpetua natura violentia ergo*

Secundò non à Dæmone hic pius motus oriri potest; quia hic non impellit ad virtutem & perfectionis studium: non enim est ipse sibi contrarius, nec intendit regnum suum destruet. Tum quia videt, quantâ cautela à peccandi illecebris semoti & divinis adminiculis adjuti conserventur. Ergo necessario illud bonum desiderium est à Deo. Dices: Dæmon excitat hominem ad Religionem, ut postea inde abstrahat, aut in desperationem precipitet. Respondet Lessius: *b* simili modo dici posse Dæmonem excitare Ethnicos & Judæos ad fidem Catholicam, ut postea reddat apostatas. Atque ita affectus fidei in omnibus passim esset suspectus, an à Deo, an à Diabolo, Quod est contrâ judicium Ecclesie. Item quando quis vover castitatem, aut suscipit ordinis sacros, aut bona distribuit in pauperes, aut aliud magnum opus virtutis molitur, dubitandum erit, utrum hic affectus ab albo aut atro spiritu sit. Quæ omnia ut pater, absurda sunt: Non enim Diabolus adeò rudis ac fatuus, ut prædam quam unguibus tenet, dimittat, & in locum adeò munitionum abire sinat, ac ultro impellat; eâ spe, ut aliquando cum fœnore illam recipiat. Quare si quis respicit retrò, sibi impuret, ac licentiori vitæ in Religione graductæ. Hinc Sanctus Thomas; *c* Nec obstat quod aliqui

non perseverent, id enim non est signum vocatos non fuisse à Deo: quia non omne quod à Deo, est incorruptibile; alioqui creaturæ corruptibiles non essent. Qui est error Manichæorum. Et illi qui semel à Deo accepissent gratiam, non possent amplius peccare, nec gratiam amittere, quod est hæreticum, *d*

Tertiò ergo probatur affectus ad statum Religiosum amplectendum, esse à Deo, quæ gravissimorum Doctorum sententia est. Lessius in primis sic docet: *d* sola ratio (quod supponimus) quæ impellit animam ad Religionem est bonum spirituale: nempe periculis seculi te eximas, ut Christi vitam imiteris, ut te totum Deo consecres, eique servias perfectum, ut saluti tuæ & proximorum consulas, &c. Non est dubitandum quin talis vocatio si à Deo, usque eo, ut subdat: tam certum est huius impulsus ad Religionem esse Spiritu Sancto, quam certum est impulsus ad fidem Christi, & pœnitentiam, aliâque bona opera, imò quàm certum est, actu fidei, quo credimus divina mysteria, esse à Deo. Quia inquit, de tenendum est, omne bonum velle, & omnem salutaris boni affectum esse à Dei gratiâ, non spiritu humano; & contrarium est hæresis Pelagii, ut fuscè docet Augustinus. Hæc ille. Eandem veritatem optimè tradit Sanctus Thomas 2. 2. quæst. ultimâ, articulo ultimo ad primum. *illi qui ad Religionem accedit, non potest esse dubium, an proposuit, de ingre- su Religionis in ejus corde exortum*

a Clim. gradu 1. *b* Less. de situ vitæ del q. 5 n. 19. *c* S. Thom. op. 17. contra retrahentes à Rel. cap. 20

d Less. cit. n. 56

in Spiritu Dei, cujus est ducere hominem in terram rectam.

Quam doctrinam efficacissime confirmat, dicens ac docens: etiamsi Diabolus ad Religionem incitaret, tunc illam, & ut medium salutis, amplecti posses: Detur, inquit, a quod Diabolus aliquem incitet ad Religionem intrandum; hoc opus bonum est, & bonis Angelis congruum. Unde non est periculum, si quis ei in hoc consentiat. Ex quo autem nodus exsolvitur, fieri quantumque, ut affectus ac propensio in tantum Religiosum non oriatur ex motivo pio, sed ex aliquo humano, aut etiam sensuali v. g. bono-jactura, infamia, aliove infortunio, vel etiam bonum aliquod Religionis temporale invitet & impellat: non primario, sed per occasionem, seu causa motiva. Quæ non obstant, quo minus hæc vocatio sit à Deo, si illis quasi motivum primarium, finis honestus & pius superveniat. Hic itaque doctorum sensus & consensus est: Quando quis proponit ingredi Religionem, animo renuntiandi seculo, & servandi ea, quæ Religio præscribit, nullo modo dubitandum est, quin talis vocatio sit à Deo; unde etiam veritas confirmat. Confirmat veritas D. Thomæ; c., Sciendum si cui Diabolo suggeratur, vel etiam ab homine Religionis introitus, per quæ aliquis accedit ad Christum sequendum, talis suggestio efficaciam non habet, nisi intentione attrahatur à Deo. Et ita Religionis propositum, à quocumque suggeratur, à Deo est.

S Thom opusc. 17 c. 10 contra retrahentes à Relig. b Less cit. u 69
e S Thom. cit.

Sicuti si hæreticus vel ipse Diabolus Evangelium prædicet, ad virtutem inflammet, ad poenitentiam moveat, & aliquis convertatur, illa interior conversio animi, est ex impulsu divino, non autem à Diabolo. Quare nemo temerariè jactet: sentio me ad Religionem, ad perfectiorem vitæ statum impelli; sed nescio an hæc vocatio à Deo sit. Nemo hic revelationem angelicam, aut signum è cælo sibi deponat aut præstolatur: si liberum tibi esset inter duas escas eligere eam, quæ longè sapientior ac salubrior; inter duas vestes eam quæ pulchrior & pretiosior, citra ullam Dei revelationem, optimam eligeres: cur ergo expectas revelationem, aut signum certum, ut statum meliorem eligas? Consilio hic tibi erit, qui simpliciter, sed confidenter progredi suadebit Frater Agidius: d hic cuidam petenti consilium, num monasterium ingredi deberet, sic respondit: Si quis amicus viro mendico in aurem diceret, in agro reconditum thesaurum, putasne illum è cælo revelationem præstolaturum, aut ab altero quaesiturum, an eum thesaurum effodere deberet? Quanto ergo magis properare debent homines, ut recipiant æternæ vitæ thesaurum, quem amantissimus noster, Redemptor noster, æternæ sapientia in Religione reconditum, non semel in aure cordis insinuavit? Ubi argumento esse potest, quod nemo revelationem, aut signum è cælo exspectet,

d Scrivins in vita Wading abbat. Min. an. 1262 in 3

Etet, ut uxorem ducat, ut filia suam alteri desponsat, ut se mercaturæ, Jurisprudentiæ, aliisque negotiis secularibus applicet. Quod solerter sanctissimus Patriarcha noster Ign. annotavit: „si à Deo, inquit, expetenda sint signa, multò plura & clariora expetenda essent ad retinendum statum secularem, quàm ad amplectendum Rel. quoniam ad concilia Christus Dominus apertè hortatus est, & quidem talem juvenè, qui servaverat omnia mandata Dei à juventute sua (*quales nunc valdè pauci*) dicens ei, si vis perfectus esse, vade & vende, quæ habes, & da pauperibus, & habebis thesaurum in cœlis, & veni sequere me. Contra verò in statu seculari, difficilem ostendit salvationem, statim in eodem loco id asserens: facilius est camelum &c. Quod strictim S. Thomas exponit:

b *Mundus non mundus, qui mundos polluit: ergo*

Qui manet in mundo, quomodo mundus erit?

a *Platus lib 3 de statu Relig. c. 26*

b *S. Thom. in epist. Iacob c. I. V. 27*

S. IV.

Vocatio ad Religionem, manifestum divina predestinationis signum.

Hieronymus Platus, & probat Rel. statum tam certam spem, tamq; expressum signum continere divinæ predestinationis, ut citra revelationem, nullum expressius & certius haberi possit. Religiosij enim sunt de quibus Christus Joan. 10. *Oves meæ vocem meam audiunt.* Hi sunt, qui per auctorem Platus de bono Ratus Relig. l. i. c. 2

gustam portam & arctam viam quæ ducit ad vitam, gradiuntur quam viam S. Gregor. religiosam vitam apertè testatur, ubi de Religiosis agens, dicit: *d* quid angustius est humanæ menti, quàm proprias voluntates frangere? de qua fractione veritas dicit: intrate per angustam portam. Quid autem latius, quàm nullis propriis voluntatibus reluctari? "

Quid? quòd veritas æterna hæc certam spem salutis æternæ conquirendæ, Religiosis injecerit, dum Apostolis suis (qui erant viri Religiosi, uti docent SS. Patres) & omnibus aliis vitam æternam promisit: "omnis, qui reliquerit patrem, vel fratres, aut sorores, aut matrem, aut matrem aut uxorem aut filios, aut agros, propter nomen meum, centuplum accipiet & vitam æternam possidebit." ergo nunc veniret Angelus ad te cœlo, tibiq; clarè diceret: *f*ias Religiosus, ut bene in Religione vivas usque ad mortem & ego tibi Dei nomine promitto remissionem omnium peccatorum, quæ commisisti, & vitam æternam dubitare sive Religionem ingredere. At longè certior, & infallibilior est promissio primæ veritatis, quam sacræ literæ, spiritu sancto inspirante, (quibus non potest subesse falsum,) adstruunt, nec ullus dubitandi locus, sicut in apparitionibus, quibus quandoque se illusiones immisceant. Verum ut aureo ore loquamur: *f*

d *S. Greg. l. 22. mor. c. 17 & Chrysom. 17. in Matt. & l. 4. cont. vit. ræ. Mor. Basil. cons. Mop. c. 9. & epist. 79. Aug. de civ. l. 17. c. 1. epist. 89. ad Hil. Bern. Apol. ad G. Abb. S. Th. 2. 2. q. 88. ar. 4. Chrysol. lib. de provid.*

possibile mentiri Deum: promissum autem ille vitam aeternam ista relinquens, reliquisti tu omnia ista, & abiecasti? Quid igitur prohibet de huiusmodi confidere promissione, & esse securum? Unde in morte & in Iudicio, Christi ynographam exhibere poteris, & cum Rege ille Scotiæ liberè proferri: Domine Iesu ego feci, quod iussisti, da quod promissisti.

Huic suffragatur Doctor mellilivus, dum sic suos conhortatur:

Felix paupertas voluntaria, omnia relinquendum, & sequendum de Domine Iesu! felix planè quæ tam securos, imò tam gloriosos faciat, in illo singulari fragore elementorum, & in illo tremendo examine meritorum, in illo tanto discrimine iudiciorum. Ea ubi omnes contremiscunt, suos securos & gloriosos fore asserit. Quò illud Serafici D. Bouaventuræ conferendum est: *b* Mariens vix unquam aliquis è cella in infernum descendit: quia vix unquam nisi cælo predestinatus, in ea usque ad mortem persistit. Sed quid dico vix unquam, quasi quid dubitationis aperuit? certissimam prædestinationis tesseram primus Patriarcha Venetus hanc asserit: *r* *il*lus cælestis civitatis iste est introitus (scilicet per Religionem statum) iste nempe est locus, de quo ait S. Iacob. verè non est hic aliud nisi domus Dei, & porta cæli: qui sic viriliter & perseverantur certaveris, coronabitur illic gloriòse. Ambo Cæstra Dei (scilicet Religio, & cælum) ambo sanctorum Civitates: qui in hac laudabiliter con-

a Bera in Ps. 90. ser. 3
b Bouav l. 4. Pharet cap. 17
c B Leu Iustin. de discipl. & perfect. Monach. conven. cap. 7

versatus fuerit, ab illa excludi non poterit. Et paulò infra: securè speret post hanc peregrinationem, ad illam supernam intrare Ierusalem, quicumque in iustorum congregationem fuerit vocatus magnum quippè electionis (hoc est prædestinationis ad Gloriam) indicium est, huius fraternitatis habere consortium; facileque ab illa excluditur, qui ab hac fuerit segregatus: idè cum omni circumspèctione, & animi maturitate se studeat promoverè, quisquis in hac sancta collegia (verba S. Antistiti) Deo dicata, vocatus est: ne diaboli fallaciâ, aut sua negligentia, seu ignorantia amoveatur ab illis.

Quæ non, ex hac certissimâ divinæ prædestinationis fiduciâ, Religioso exultatio? inter omnes asperitates solatium? venerant aliquando Apostoli ad Dominum exultantes, quod eis dæmones subicerentur, quibus Christus, Luc. 10. nolite in hoc gaudere, gaudite quia nomina vestra scripta sunt in cælis. Gaudeant alii, vel auro, vel populari aurâ, vel brevi peritura voluptate, nos gaudemus, quia ad nuptias agni vocati sumus, quia torrente voluptatis potandi. Testis hic mihi Franciscus ille Assisias, qui cum aliquando in ecstasi, de sua prædestinatione certior factus esset, ut sibi redditus est, exclamavit statim: *d* laudetur Dominus, ipsi honor & gloria in secula. Quin etiâ morti proximò octo dies sic transiegit, ut nec ulla de re loqui, nec horas quidem canonicas recitare posset: sed hoc solùm in ore haberet, idque semper ingeminaret: *Laudetur Dominus*. Hoc jejunos, hoc in cilicio, hoc in dura, hoc in

d Bonav. in vita,

frigorè, hoc in rigidissima corporis asperitate, liquidissimâ dulcedine animi perfusus, decantabat: tantâ intus lætitiâ ac exultatione gestiebat. Igitur si Francisco, ac omnibus quibus ejusmodi facta sit à Deo promissio, tantam attulit solidi gaudii materiam, quanti Religiosus quisque æstimare debet hanc ejusdem Dei vocem, quâ eadem planè beatitudo spondetur? Hoc enim tantum interesse videtur (ut Platus ait) quòd illa promissio facta sit homini, hæc autem facta est statui. Imò & singulis in eo: qui reliquerit &c. & si vis perfectus esse &c.

Proinde rectè S. Anselmus: *a festina ad tantum bonum, quia nullo bono efficacius pervenies ad summum bonum.* Festina te eripere de medio Babylonis, b è mundi hujus fluctibus, in portum tranquillissimum salutis. à quo tantum non aberrarat Adolescens ille, qui anno 1606. lethali morbo dejectus, Deo se devovit, & Religioso statui. Convalescit, & omnis pietatis sensus evanuit, ut tritum illud edocet:

Demon languebat, monachus tunc esse volebat.

Postquam convalescit, mansit ut ante fuit.

Oblitus hic itaque voti, & sui, & Dei, paulatim in præcepta à loci, ad gulam & luxum pellectus, hoc solum servavit, ut cœterum Marianum non omninò defereret. Quo factum, ut die mensuro, in suffragio illi hæc Bernardi sententia obtingeret: *c quid*

a S. Anselm. epist. 1 b Drexel Trifmeg. 1. 2 c. 7. §. 3. tom. 1. p. 404

c Bern epist. 105. ad Romanum

tardus ipsum, quem jam dudum conceperat spiritum parturire factus? nil mortalibus vel morte certius, vel incertius hora mortis: quomodo vivere potes, ubi mori non audes? Audiit hæc juvenis taciturnus, sed quasi fulmine ictus, monachum rem è cœlo agnovit; & eodem die, fugam è lubrico in portum paravit, victurus illic, ubi mori non trepidabat.

§. V.

Reprobationis signum certissimum, qui vocationem à se stulerunt & neglexerunt.

R. P. Nicolaus Lancicius, de cœteris minus vitæ asceticæ magister, duos fines statuit, ob quos homines vocentur à Deo ad statum Religiosum. Unus est ut fiant meliores & sancti. Hoc monachus vocavit S. Thomam Aquinatem. B. Aloysium. B. Stanislaum, atque inter alios quàm plurimos, S. Petrum Martyrem, qui ceter nullam mortalem noxam seculo admisisset tamen in famulam S. Dominici se recepit, exigua peccata commissa expulset. Quò spectat responsum Francisci, cuidam objicienti Religionis austeritates & poenitentias, cum medicinales sint, non sibi qui integrè vixerat, sed id dumtaxat competere, qui alium gravioribus flagitiis læcissent. Itane inquit: An carne integrâ, non corruptâ se perfricandam ac condiendam ignoras, ne corrumpatur? exemplo S. Joannis Baptistæ, & illius Adolescentis, qui nullum Deo

d Lancicius opusc. spirit. in proce-

mandatum prætergressus, Chri-
 tum sequi iussus est, ut esset per-
 etus. Atqui si rapiuntur ab hoc
 culo nequam, a ne malitia
 mutaret intellectum, aut ne fictio
 reciperet animam. Ut sæpè sæpius
 occidere videmus etiam integer-
 mis, qui Dei vocationem ne-
 lexerunt. Alter finis est, ne
 ammentur in seculo; & hoc
 modo ordinariè vocat eos, qui
 talè in seculo vixerunt, aut vi-
 turi sunt: prævidens enim Deus
 os in peccato mortali morituro-
 os, evocat è media Babylone ad
 religionem, ut in ea salventur. I-
 dè S. Gregorius b reprehendens
 auritium Imp. ob edictum quo
 milites Monachos fieri prohibue-
 rit, & afferens hanc legem ini-
 quam esse, causam adfert, quod
 per eam multis via cælorum oc-
 cludatur: *nam plerique sunt, in-
 vit, qui nisi omnia reliquerint; sal-
 vati apud Deum nullatenus possunt.*
 Asmodi autem qui vitam disso-
 tam egerunt, ad Religionem
 vocantur, & pro peccatis satis fa-
 ciunt, idque magni Gregorii ju-
 dicio dicentis: *c Si quis in forni-
 cationis culpam (vel fortasse in a-
 liud grave crimen) lapsus est, tan-
 ta se tæcita debet rescindere, quan-
 ta se meminit & illicita perpetrasse.*
 Hæc causa S. Bernardum, ali-
 que ad monasterii septa com-
 misse videtur: scribens enim
 nomine, & Stephani Cister-
 tensis, & Hugonis Pontiniacen-
 sis ad summum Pontificem Ho-
 norium, sic epistolam auspiciatus:
*gentes in monasteriis, ad quæ nos
 per peccata compulerunt & c.*
 Quod si S. Bernardus se huc con-

fugisse asseveret, d qui vitæ in-
 tegritate eximius exitit, quanto
 magis ad hoc asylum confugien-
 dum, illis est, qui animum gra-
 vioribus flagitiis coinquinarunt?
 ut istic lachrymis sordes abluant,
 & Dei vindicem manum effu-
 giant. Homicidas quidem vide-
 mus, ne in satellitum manus in-
 cidant, ad terram sanctam, ad Rê-
 ligiosorum septa confugere: tu
 ô homo, non unum homicidium,
 non unam mortem, eamque a-
 cerbissimam animæ intulisti, quo-
 ties lethale crimen admisisti, a-
 liisque scandalo fuisti, & adhuc
 de quarendo Asylo dubitas! e
 fugite de medio Babylonis, fu-
 gite & salvate animas vestras: f
 convolare ad urbes refugii, ubi
 possitis & de præteritis agere
 poenitentiam, & in præsentibus
 tinere gratiam, & futuram glori-
 am fiducialiter præstolari. Quod
 si vocantem, si invitantem, non Bern-
 modò, sed ipsum Redemp. suum
 audire negligunt, obedire disse-
 runt, aut contemnunt, cum repro-
 bis computandos, ac divinam No-
 mesim eis intentam, sibi meritò
 reformident. quod præclare exag-
 gerat S. Joannes Climacus: *si vo-
 cante nos terreno & mortali Rege,
 & in suum obsequium nos militare
 iubente, nil moraremur, neque occa-
 siones quæreremus; sed omnibus di-
 missis, illi summa alacritate pare-
 remus: attendamus nobis ipsis, ca-
 veamusque diligenter, ne fortè Regi
 Regum, & Domino dominantium, &
 Deo Deorum nos vocante ad cæle-
 stem hunc ordinem, propter nostram
 desidiam & negligentiam obtem-
 perare recusemus; & postmodum*

a Sap. 4 b S. Greg. 1. 2. epist. 61
 c Greg. hom. 20. in Euang.

d S. Bernard, epist. 49
 e S. Bern, de conv. ad Cleric. c. 30

ante tribunal illud horrendum inexcusabiles inveniamur.

Innumeros hic, atque omnino tragicos eventus adferre possim eorum, qui vocationem suam aut distulerunt aut neglexerunt: è quibus, ne longior sim, juverit audire unum, quem P. Lancicius in medium adducit: *habui, inquit Romæ, circa annum Domini 1662. nepotem Patriarchæ cujusdam, Convictorem in seminario Romano, præclaro ingenio & omnibus naturæ dotibus exactè ornatum 18. annos natum: is, cum petiisset à me, ut eum spiritalibus exercitiis S. Ignatii excolerem, eaque fecisset piè & diligenter: ac in eorum fine, confessionem generalem totius vitæ pulcherrimè & sincerissimè coram me instituisset; antequam ei darem absolutionem, petiit à me: an esset peccatum non exequi Dei vocationem, aliquem ad statum Religiosum evocantis? sciebam quò collimaret tales interrogatio, (dictum enim mihi erat, eum à Deo ad Societatem nostram vocari) ideo nulla hujus facta mentione, cautè illi sic respondi: posse quidem sine peccato, vocationem ad statum Religiosum non mandari executioni: quia merum Dei consilium est, & non præceptum, sed multos damnari ob id, quod non executi sint talem vocationem: non quidem ob eam neglectam, sed ob peccata mortalia, in quibus tales morituros Deus præviderat, si in seculo morarentur; & ideo ne in iis morerentur, sed salverentur, volebat Deus eos abstrahere ab occasionebus proximis*

à Lancic, opusc, spir, præcæ, m, c, 1, n, 3

talium peccatorum, & ab peccatis; ac proinde ad statum Religiosum, in quo forent à præservari, vocabat. Et ita nobili Adolescenti contigit. paulò post relictis in collegio Romano studiis, perrexit ad Academiam Maceratensem, prudentiæ daturus operam: (uti quotidie contingere solet) raro ad confessionem & communionem accedens; sociis pura loquentibus, & liberis ventibus sese adjungens, lascivos legens, & quæ insolent, peccata committens, neminem cujusdam foeminae captus est: ad quam eo in alter socius natu major, tunc commercii causâ venire solent. Igitur dum quadam vice, hiolens inventus esset, in domo illius foeminae à natu majori mortem ei minatus est, si non plus ad illam rediret. contempsit ille minas, & ratus aliter non solere horis intemperatè ad illam accedere, ipse nocte tempestâ (quando nullum prope bat esse in domo illius foeminae) eò se contulit lucente luna; cum esset in medio itinere prope collegium, & sub ipsis vestris occurrit ille alter, & vidit hunc ad illius foeminae dormientem, à se veritam, evagripugione statim eum confossas miser, & in terrore dejectus, alta voce inclamavit Confessarium; sed antequam Confessarius accurreret, incedem animam jam exhalarat. in seipso ostendit terribile reprobationis certæ decreti Proverbiorum 1. Vocavi & respicistis: despexistis consilium meum

crepationes meas neglexistis; ego
 inque in interitu vestro rideba, &
 blasphemabo, cum vobis id quod time-
 retis, evenerit: cum irruerit repen-
 na calamitas, & interitus quasi
 pestas ingruerit. Tunc invocant
 me, & non exaudiam; eo quod
 rosam habuerint disciplinam (sta-
 tus melioris) & timorem Domini
 susceperint: (malè vivendo in
 statu seculari) nec acquieverint
 consilio meo (statum meliorem &
 curiorem suadenti) unde rectè
 fert Lessius de statu vitæ deli-
 gendo q. 8. n. 94. dicens, qui
 nondum voto se obstrinxit, is
 liber est, nec tenetur sub pec-
 cato Religionem ingredi, &
 Christi consilium sequi. Res-
 pondet: si conscientia dicet
 tibi (quod sæpe accidit) te de-
 sertum iri à Deo, nisi divinæ
 vocationi obtemperes; te peri-
 turum, si manseris in seculo &c.
 tunc peccatum est, non sequi
 divinam vocationem. Hæc res
 movit ac monuit Claudium
 Aquavivam, ducem Atrii, ut
 Societatem Jesu ingrederetur:
 cum ei in mentem venisset,
 illud Domini dictum: *ves meæ
 vocem meam audiunt*, simul in-
 vasit eum timor, ne si cœlesti
 illi consilio non obediret, non
 esset ex ovibus Christi: quare
 Platus de statu Relig. l. 3. c. 38

ob causam eadem horâ ac pe-
 nè momento ad nostros venit,
 seque eis toto animo addixit.
 Est quoque hæc in re magnâ pon-
 deris, S. Thomæ summi Theo-
 logi sententia, qui opusc. 17. c.
 9. & 10. & in summa 2. 2. quæst.
 ult. art. ult. *An laudabilis sit hujus
 consilii diuturna deliberatio?* ubi
 multis argumentis, gravissimis-
 que rationibus confirmat, obe-
 diendum esse Deo quàm citissi-
 mè: sic Petram, Andream, Jaco-
 bum, Joannem, Matthæum con-
 tinuò relictis omnibus secutos
 fuisse: Quare moveat & te illa D.
 Anselmi historica Relatio: *h
 plures vidi promittentes & diffe-
 rentes, quos ita mors tulit, ut nec id
 perficerent, quo se impediabant;
 nec id inciperent, quod promitte-
 bant. ne & tu hos inter censearis
 cave. Lubrica spes, inquit Cy-
 prianus, quæ inter fomenta peccati,
 salvare se posse sperat; incerta vi-
 ctoria, inter hostilia arma pugnare; &
 impossibilis liberatio est, flammis cir-
 cumdari, nec ardere. In eundem
 sensum Bernardus, c. periclitatur
 castitas in deliciis, humilitas in
 divitiis, pietas in negotiis, veritas
 in multiloquio, charitas in seculo
 nequam. fugite de medio Babylonis
 & salvate animas vestras.*

b Anselm. op. I. c. Bera, de conv. ad
 Cleric, cap. 30

EMBLEMA XXVI.

Si quid petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis. Joan. 16

POENAM PRO MUNERE PŌSCIT. a
DOMINICA QUINTA POST PASCHA.

Cum prima veritas ad promiserit, petenti nil denegandum
 quī fit, multa peti nec impetrari? rationem Apostolus hanc a
 signat.

- §. I. *Petitis & non accipitis, quia malè petitis.* b Sunt qui non mal
 duntaxat, sed & mala postulant, quibus recte dicitur:
 §. II. *Nescitis quid petatis.* c
 §. III. *Quid salubriter petendum.*

a Ovid. l. 2 Metam. b Iacobi 4. c Matth. 26.

si quid petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis. Joan. 16.

QUEM ADMODUM
politicis inter leges, plu-
res Antinomias, seu fi-
bi repugnantes, seque-
ntiò subvertentes reperire est:
iuris conciliandis, ac com-
monendis præcipua Jurisperito-
rum ingenia defudant; ita & in
sacris paginis, quædam primâ
fronte, quasi contradictoria, seu
antilogiæ adferri posse viden-
tur, quæ summos Ecclesiæ Patres,
& subtilissimos Doctores exagi-
tarunt. Ex his syllabum bene pro-
ximum Tirinus a noster contexuit,
vobis iussit pauca è curiosâ
parassî doctrinâ delibasse. *b*

Ac primum quidem Gen. 2.
enarrasset Moyses, quid quo-
e die summus ille molitor
eius ex nihilo produxisset, sub-
t: *complevitque Deus die septimo
opus suum quod fecerat, & requie-
vit die septimo ab universo opere,
quod pararat.* quibus verbis op-
ponit Eccl. cap. 18. *qui vivit in
ternum, creavit omnia simul.*

2. Disertè se jactat Jacob. Gen.
32. *vidi Dominum facie ad faciem;*
todi verò 33. ipsa increata ve-
ritas contestatur: *non videbit me
facies mea, & non creavit.*

3. Gravissimè interminando
eius Exodi 20. *ego sum Dominus
deus, inquit, sortis, zelotes, & fitans
iniquitatem patrum in filios, in ter-
tiam & quartam generationem.* cui
pugnat illud Ezech. cap. 1. *fi-
lius non portabit iniquitatem patris.*

Tirinus tom 2. in hoc b Garass Doct
cur. 1. 1. sect. 19 20, 21, 22,

4. Mandat Dominus Exodi
20. *honorâ patrem & matrem
tuam, ut sis longævus super terram:*
cui contradicere videtur Lucas
14. *qui non odit patrem suum, &
matrem, non est me dignus.*

5. Desumitur ex Psalmo 1. *non
resurgent impij in judicio,* cum
Paulus 1. ad Cor. 15. dicat: *Eccc
mysterium vobis dico, omnes quidem
resurgemus.*

6. Ait Psaltes Deum semel
dumtaxat locutum fuisse, Psalms.
61. *semel locutus est Deus:* Paulus
autem docet, quod sæpius, ad
Heb. 1. *multifariam multisque mo-
dis Deus olim loquens patribus.*

7. Docet Psaltes, quod *omnis
homo mendax.* contra astruit Joan-
nes Apoc. 14. se vidisse, qui
numquam mentiti sint, & *in ore
eorum, non est inventum menda-
cium.*

8. Joannes cap. 20. dicit Mag-
dalenam venisse ad sepulchrum,
tùm adhuc tenebræ essent. Marcus
16. contrarium allegat, illam
cum aliis mulieribus venisse *valde
manè, orto jam sole.*

9. Ipse Doctor gentium, vas
illud sapientiæ sibi quasi contra-
dicit, ad Galat. 11. ubi docet:
alter alterius onera portate; cum
eodem capite v. 5. dixerit: *unus-
quisque onus suum portabit.*

10. Lucas & Joannes pugna-
tis adferunt Luc. 10. *beati oculi,
qui vident, quæ vos videtis.* Joan.
20. *beati, qui non viderunt.* Deni-
que ne longius evagemur, anti-
logiam, quam heterodoxi nostri
maximè

maximè exhibitant & explodunt, hæc est: *a petite & accipietis, quarite & inuenietis, pulsate & aperietur vobis: b. omnis enim, qui petit, accipit, & qui quarit, inuenit; & pulsanti aperietur: cui non modo manifestæ Scripturæ repugnant Matth 20. ubi mater Zebedæi petens aliquid, repulsam patitur. Ioan. 14. Iudæi quarunt Iesum, & non inueniunt. Matth. 25. virgines fatuz pullant, & audiunt: nescio vos, clausa est janua sed & quotidiana experientia contrarium evincit; unde blasphemus ore Lutherus: *c. necesse est Christum hinc esse summe mendacem, asseverare ausus est. quod impudens os. ut obstruimus, ob servandum est illud Hieronymi: scrutante Scripturas. inhærendum esse. d. non pampinis verborum, sed in uvis sensuum.* Tum animadvertendum est, quod quod verbum plures sensus ac mysteria tegere, ut Propheta Regius testatur: *e. semel locutus est Dominus, duo hæc audiui.* Ita prædictas Scripturas SS. Patres solerter componunt, ut apud Garassum videre est. hæc autem, *petite, & accipietis, seu, si quid petieritis, patrem &c.* sic exponit Augustinus: *f. hoc quod ait, si quid, non quid libet intelligitur, sed aliquid, quod in beatæ vitæ. comparatione non sit nihil, quale est omne bonum fluxum, & caducum, uti dictum part. 1. Dom. 4. post Pentec. sed quaritur de hoc, inquit Doctor Angelicus, g. quod dicit Iacobus cap. 4. petitis & non accipitis. contra verò Matthæus cap. 7. ait: petite & accipietis. Responsio:**

a Matth 7 b Luc: 1:

c Lut. in Psal. 23 d Garass. cit

e Psal 67 f Aug. tra& in Ioan. 102

g S. Thom. in epist. Iacobi c: 4.

verum est hoc, si assant conditione qua faciunt orationem efficacem, licet per se piè, & perseveranter, ad salutem.

Paucis Apostolus causam jungit, cur Deus sæpe postulat non concedat: *petitis & non accipitis, quia male (& mala) petitis, quæ negare majus beneficii Dei est, quàm donare, ut jam sius ostendimus.*

§. I.

Exponitur illud Jacobi: petitis & non accipitis, quia male petitis. Jacobi 4.

Pretiosum illud, & ut Hieronimus loquitur, *b. legis & scripturarum armarium Paulus, qui rari boni oratores existerent, o Romanos edocuit: i. quid oremus, sicut oportet, nescimus.* In quibus verba S. Thomas, qui Paulum ruit habere Doctorem, ab eo illustre hoc retulit testimonium tantum subtilè Pauli doctrinam penetrasse, quantum "quidè a qui potest quisquam in mortali corpore, sic ait: Considerandum est, quod duo dicit nos Apostolus nescire; scilicet quid petamus & modum quo petere oporteat, inquit, aliquis desiderat beneficium temporale, quod tamen si vertitur in periculum mortis: quoad modum verò docet: *sp. li motu cordis nostri, discernere possumus, utrum petamus aliquid in ira, & vel ex zelo iustitiæ.*

Primum illustret Maximilianus Tyrtius è veteri apologo, qui rans Regem Phrygiæ Midam a b Hieron. ep. ad Paulin. i. Ad Rom. Cornel. in proem. ad ep. Pauli. c. Tyrtius dicitur 30. amandus Deus

avidissimum, aliquamdiu fontem è vino fluere iussisse. ad hunc tribundus venit Satyrus, qui proculsive tam suavi liberalius sitim iam propitians, iam vino gravis, cillimè se capi passus est. Rex hic captivo suo blandiens, petiit à eo, quod sibi charissimum acceptu, & Deo non difficile factu foret. Petiit ergo, ut quidquid in omni regno suo rascereret è terra, probatissimum autum esset, & Poëta canit:

a ——— effice quidquid

Corpore contigero, fulvum vertatuy in aurum.

non difficulter votis annuis reulentus Deus. cumque iam omnis terræ partus, omne pomonum, olerum, frumentorum genus, verè aureum seculum reddisset, ingens oborta fames, ultissimum votum publicè damnavit

Aurea messis erat. demptum tenet orare porcum,

esperidas donasse putes. si postibus altis

admorsit digitus, postes radiare videntur.

fidas suam, suorumque infelicissimam felicitatem deplorans, fæta petitionis seipsum damnavit.

Attonitus novitate mali, diræque miserque

fugere optat opes, & quæ modò voverat odit.

amque non unum, sed Deos deasque omnes impensissimè oravit, restituerent Regno suo fructuosam paupertatem, hostibusarent tam infelicem opulentiam. Dii senatu coacto deliberarunt, quid ad Midæ libellum applicem respondendum. Con-

a Ovid. II. Metam. b Ovid cit,

sensu demum decretum est: habeat ut nactus, & sciat Deos non in omnem horam mutabiles esse, voris suis fruatur. Hic Tyrius: placeat Apologus, inquit, & latens sub eo veritas. Quanti suum sibi exitium accersunt grandibus votis? c Erudite Romanus Philosophus, qui, à puero senex, cum canis, natus, Seneca nuncupatus est.

d Sunt quædam, inquit, nocitura impetrantibus, quæ non dare, sed negare beneficium est. sapienter enim noxia concupiscimus, nec diffidere quàm perniciosæ sint, licet: quæ iudicium interpellat affectus; sed cum subsedit cupiditas, cum impetis ille flagrantis animi, qui consilium fugat, cecidit; detestamur perniciosos malorum munera auctores. Quod præclaris similitudinibus illustrat; ut frigidam agris negamus: & ludentibus ac sibi iratis ferrum; sic ea, quæ nocitura sunt, impensè ac submissè, nonnunquam etiam miserabiliter rogantibus perseverantius non dare, sunt, qui dicant: scio hoc illi non profuturum, sed qui faciam? rogat, resiste, e precibus ejus non possum. ipse viderit, de se, non de me queretur. cum multis Deus sic agit. Israël's populus in solitudine importunis precibus carnes postulavit: valde displicuit Deo hæc postulatio; sed tamen annuit iratus magis, quàm propitius. Idem populus, a vo Iudicum Hebræorum, Regem petiit: Æquè id Deo displicuit; sed tamen concessit, non ut beneficium, sed ut supplicium. sciebat, hoc illis non profuturum. Opes, fortunas, ampliores Eulogio, e homini

e Lips. in vita Senecæ

d Seneca l. 2. de benefic. c. 14

e Caussin. aula Sanda ex Baron an.

Christ, 528, sub Iustin, Imp

sancto

sancto Daniel Anachoreta ardentè à Deo postulabat, impetravit, sed propè in suum & alterius exitium Eulogius ad priorem egestatem resipuit, & Daniel saniora Deum impostè postulare didicit. Nec hujus tamen periculo edocti mortales, nihil aliud quàm divitias, honores, fluxa & caduca postulant, pro his Deū invocant. *a* Plerumque negotiator venit adorationem; & avarus de pecunia cogitat, alter de lucro, alter de honore, alter de cupiditate; & putat, inquit Amb. quod eum Deus potest audire? hic orat, ut merces securè in portum appellant. alter ut dives ad se hæreditas perveniat. alius ut tandem pace firmata, mercatura vigeat. *b* qui omnes Deum invocant, sed non in veritate: quia aliud ab ipso querunt, non ipsum querunt.

Cujus hæc est potissima ratio, quia non ipsum amant, sed alia prorsus ab ipso: quòd scitè idem Hipp. Præsul notavit: *c* „quid est, quod dicit multis locis Scriptura? quia invocabunt, & non exaudiam eos certè misericors omnibus invocantibus se; nisi quia quidam invocantes, non ipsum invocant, de quibus dicitur, Deum non invocaverunt. invocant, sed non Deum. invocas, quidquid amas. invocas, quidquid in te vocas. invocas, quidquid vis, ut veniat ad te. porò si Deum idcirco invocas, ut veniat ad te pecunia, ut veniat ad te hæreditas, ut veniat ad te secularis dignitas. illa invocas, quæ vis, ut veniant ad te. Deum autem summū & unicū bonū, ut veniat ad te,

non invocas; Regnum Dei; quò primò petendum erat, ut veniat ad te, non invocas, gratiam celestem, ex qua omnia emanant, veniat ad te, non invocas. & dicit nihil in veritate invocas, nihil venit ad te. atq; ita pauper, & miserabilis es. quare salubriter nos commonet Magnus Greg. pensante, quæso, petitiones vestras, videtè si in nomine Jesu petitis, id est, si gaudia salutis æternæ postulatis: in domo enim Jesu, Jesum non queritis, si in æternitatis templo, importuni per temporalibus oratis. Ecce alius in oratione petit villam, alius postulat vestem, alius querit uxorem, eamq; divitem, ac nobilem, multis consultius fuisset in nobilem, deformem, inopem, earumque honestam duxisse virginem. his addo uxorum vota pro liberis Rachelis & Rebeccæ, quæ etsi in niam dignæ, non tamen sine aliqua culpa naxo. *e* Rachel Jacob data conjux, malignam videbatur sterilitate damnata, hinc lachrymarum & crebri ejulatus, hinc in modicæ querelæ; & has inter, illæ ad maritum voces: *f* da mihi liberos, alioquin moriar. Quibus congruè alia ad superos mittebatur, qui tandem annuere visis: dedit enim Deus ei prolem, & quidem geminam, atque unam etiam mortem, à partu scilicet Benjamin, qui ideo audiit *Benoni*, id est filius doloris. quales filii doloris, plures matres numerant, quæ importunè Deum prolem expostularent. Neque multò melior Rebeccæ fors fuit. era

a S. Amb. l. 6. de Sacram. c. 5

b S. Aug. in Psal. 144

c Aug. ib. Psal. 85

d Greg. hom. 27 in Euang. Joen. 14.

quid petieritis. *e* Lobb, Dom. post Pascha, f. Gen. 30

la prolis amantior, & eò qui-
em amplius, quò vota distulere
aperi; a deprecatusque est Isaac
dominum pro uxore sua, eò quòd es-
t sterilis, qui exaudiuit eum: &
edit Rebecce prolem gemi-
am, non sine ingenti dolore,
gustiusque bonæ matris; quæ
ei sensit etiam in utero luctari
minos, quasi evicta, fractaque
doloris sensu, exclamavit: *si
mihi futurum erat, quid necesse
est concipere?*

Quod Rachel, quod Rebecca,
ipsum quâ vivimus ætate, stul-
matres & patres, imò & stul-
mortales flagitant, quorum pars
vito cœlo ac repugante natu-
, prolem petit, divitias altera,
honores alia, futileque dignita-
titulos insanis ambiunt vo-
s; de prole spiritali, hoc est, de
elestis gratiæ fructu, de bonis
ernis parum solliciti. Unde
omnibus meritò dicit Chris-
us: *usque modo non petistis quid-*
nam, nempe ait Gregorius: b
mod ad veram salutem pertinet.

Felicem fortè, quis Metellum
xerit, de quo Plinius lib. 7. com-
emorat: eum decem res maxi-
as exoptasse, ac superos rô-
sse; utpotè voluisse primarium
ellatorem esse. 2. optimum o-
torem. 3. fortissimum Imper-
torem. 4. auspicio suo maxi-
as res geri. 5. maximo hono-
sui. 6. summâ sapientiâ pol-
re. 7. summum senatorem ha-
eri. 8. pecuniam magnam bo-
modo invenire. 9. multos
beros relinquere. 10. clarissi-
um in civitate esse. quæ om-
a, inquit, illi contigerunt; ve-

rùm hæc omnia cum in *beata
vita comparatione* (ut Augustinus
loquitur) nihil sint, non injuriâ
usurpare poterat illud potentissi-
mi Principis Amani: *d cum hæc
omnia habeam, nihil me habere pu-
to.* Accedit hæc Metello concessa
fuisse, uti & quibusdam ethnicis,
qui prosperâ per omnem vitam
fortunâ usi sunt, & ex voto suo
vixerunt; quia de iis, æternâ Dei
providentiâ conclamarum esse
videbat: *atque idcirco tradidit illos
Deo, in desideria cordis eorum.* æ-
ger frigidam petit, crudos fru-
ctus, halceces, bubulam, suillam
appetit: deposito omnia medi-
cus indulget: aptè Gregorius: *e*
*dantur reprobis bona quæ in hac vi-
ta appetunt, quia & desperatis agris
omne quod desiderant non negatur;* at
vero si spes vitæ superest, quantâ
cautelâ sollicita mater hæc unico
filio subducit, quàm pertinaciter
negat? ita, inquit Augustinus, æ-
ger petit multa à medico, non
dat medicus, non exaudit ad vo-
luntatem, ut exaudiat ad sanita-
tem. clamet æger, obsecret. op-
portunè, importunè, noxia non
dantur: *f non exaudit ad volunta-
tem, ut exaudiat ad sanitatem.* Pau-
lus calidâ feбри æstuabat, liberari
petebat, sed minimè exauditus
est: petit diabolus Job tentan-
dum & impetrat. disertissimus
hic idem Antistes: *g Apostolus
rogavit, & non accepit; petiit Job
tentandum diabolus, & accepit. At-
tendite fratres mei, magnum myste-
rium discendum repetendum, tenen-
dum animo, neque obliuiscendum
propter abundantiam tentationum in*

c Aug. tract. in Ioan. 102

d Esther. c. 5. e S. Greg. l. 21, mor. c. 4

f Aug. in Psal. 85

g Aug. in Psal. 144.

a Gen. 25

b Greg. hom. 27. in Euang.

hoc seculo. quid dicam reverà, comparandus Apostolus diabolo? Apostolus rogat & non accipit: diabolus petit, & accipit. sed non accepit Apostolus propter perfectionem suam; accepit diabolus ad damnationem suam. Hinc concludit: „discite ergo non murmurare adversus Deum, quando non exaudimini. „ipse filius unicus Patris. Pater, „inquit, si fieri potest; &c. *Regius* „*Propheta* a deprecatus est Dominum pro parvulo (quem ex *Bersabee* genuerat) & jejunavit David „jejunio, & ingressus seorsum jacuit super terram. *Nec auditus est* „sed accidit die septima, ut moreretur infans: Noscere vis, quàm ex hac animi infirmitate, David validus ac robustus assurrexerit? ubi mortuum audivit: „surrexit, & „lotus unctusque est; cumque mutasset vestem; ingressus est domum Domini, & adoravit: & venit in domum suam, petivitque ut ponerent ei panem, & comedit. Multi hodie sibi aliis longiorem vitam, corporis valetudinẽ à Deo postulant, nec recogitant, quod plura millia damnati gregis, cœlo fuissent recepta, si minùs diu vixissent, aut diutius ægrotassent. hinc quidam dicenti: vitam petebam filii mei, quid mali petebam? respondet idem S. Doctor ibidem: „nihil mali petebas, sicut „tu sentiebas: nam quid si iste rapus est, ne malitia mutaret intellectum illius? sed peccator, „inquit, erat, & ideo volebam illum vivere, ut corrigeretur. quid „si Deus noverit, si viveret, peccatorem futurum? unde aptissimè istiusmodi respondetur:

§. II.

Nescitis, quid petatis.

Matth. 20.

Illustris progenies Phaëto ipse Solis filius, summo me ardore, & verborum copiã, orationem apud Patrem instituit, usque eò parentis animum commovit, ut rem maximè arduam nec non periculosa plenum operis, vel ab invito, nec quicquam reluctanti, ac dissuadenti extulerit: Congruenter hic Augustinus: *b Fictio* (seu fabula) non sepe est mendacium, sed quando figurat veritatis. quod quo magis festius fiat, Mythologum quam disertum & eruditum dicimus: Voluerunt, inquit Natalis Comes, per hoc commentum antiqui innuere, juvenes præfervidos, & impetuosos adolescentes, sibi temerè Reip. gubernacula deposcere animo volventes, quàm illustre sit cæteris præeminere, & currum totius Reipub. arbitrio suo moderari. cujus habena qua ratione, loco, aut tempore laxandas, aut adducendas cæpit ignorent: & summos imos; nobiles, & plebejos; clericos & seculares; urbem universam, aut insano hujus auxilii furore, aut supinã rerum ordinum incutiã gravissimè affici labefactari, non sine justa stolida hujus gubernatoris calumniã, infansito vitæ ipsius nonnunquam exitio, necessum est.

Hujusmodi tamen postulantes, libelli supplices, quotannis dum magistratus innovantur

que dignitates conferendæ
 t, submittuntur: mortales
 trique omnes hîc invocan-
 implorantur, & quoniam,
 Hieronymus testatur: *a ni-*
a percutit, ut exemplum de
sturis; si relatu oris (per divi-
Ecclesiasten) immisissum. ipsum
m Euangelistam audite: b
fit ad eum mater filiorum Zebe-
um filii suis: adorans & petens
id ab eo. quid? ad altiora sub-
 , super pulvinos confedere,
 i habenas moderari, proxi-
 à summo Imperatore lo-
 btinere, ardentè illi expo-
 nt: eorumque nomine ma-
 quemadmodum & hac tem-
 e uxores, quasi sic mariti &
 b omni ambitione longissi-
 moti, præfervidè rogabat:
sedeant hi duo filii mei, unus
exteram tuam, & unus ad fini-
in Regno tuo. c in quæ ver-
vina voluntatis interpres Th-
Quinas, ut eum S. D. N. Cle-
 VIII. nuncupavit: *egit*
quit, sicut cetera matres, qua-
e natorum suorum amant, ani-
tem contemnunt, desiderant
alere in seculo isto, & non cu-
quid sunt passuri in illo; ut u-
ot quia corporum sunt paren-
on animarum non ita coele-
 e parens ac Magister, qui
 randi formulas suos docue-
 quasi imperitos coarguens,
 dit: *nescitis, quid petatis.*
 isertissimus Velasques hic
 d cur nescirent, quid pe-
 qui eadem tandem sedes
 uri sunt? nam si de cœle-
 sedibus sermo erat, nonne
 in c. 9. Zach. b. Matth. 20
 za in proœm. censura 3. 3. The
 Matth. c. 20
 sq. in ep. ad Phil. c. 2 v. 6. anno
 1701.

ipsi inter primos sedebunt, *judi-*
cantes duodecim tribus Israël. Luc.
 22. si externam verò familiarita-
 tem Christi, & spirituales Eccle-
 siæ sedes ambiabant, nonne ipsi
 inter familiarissimos asciti, &
 Principes constituti super om-
 nem terram? Psalm. 44. v. 17. vis
 dicam, cur nescirent, quid pe-
 terent? non quòd honore indigni,
 sed quòd malè illum petere, &
 sordidè ambire videbantur. hinc
 illud Aug. *e quid est, non est*
meum dare vobis? non est meum
dare superbis: hoc enim adhuc e-
rant; sed si vultis illud accipere
nolite esse, quod estis. aliis paratū
est, & vos alii estote. alia deside-
 ria, alia vota, alias petitiones con-
 cipite: etenim quantumvis naturæ
 ac gratiæ donis quis instructus, si
 ambitionis notatur, indignus me-
 ritò censetur. quòd præclarè do-
 cuit prudentissimus & æqui ser-
 vantissimus Hispaniarum Rex
 Philippus II. s. qui cum virum ali-
 quando, cujus vitæ integritas &
 sapientia, plusquam ambitio in-
 notuerat, Episcopum designasset;
 jamque adscito Secretario, literas
 ad eum exarari jussisset: intellexit
 à Secretario, literis opus non esse,
 quòd Reverendissimus deno-
 minatus in Curiâ præsens esset.
 quo Audito Philippus sua manu
 chartam, quâ ejus electio detine-
 batur lacerasse fertur, hoc dictè-
 rio addito: *numquam mea mentis*
fuit, eum in Præsulem designare, qui
curia adsit. optimè quidem ô sa-
 piens Rex, nam Clericum curiam
 frequentantem (ut notat Bernæ-
 dus) *g qui non sit de curia, ad idem*
noverit pertinere ambientium ge-

c Aug. in Psal. 126. f. Velasq. cit.
 g Bern. hom. 4 sup. iiii.

mus. Tandem subtilissimus hic a Paraphrastes, iis qui non vocati sibi sumunt honorem, rectè illud Christi responderi: *nescitis, quid petatis*, umbratilem gloriæ figuram, non formam sectantes: uti dicebat Petrus epist. 1. c. 1. *Configurati prioribus ignorantia vestra desideriiis*, hoc est, inquit, ignorantiam desideriorum figuram præferentes. nec enim aliud aliquid, plus minusve, quis esse possit, quàm ipsius desideria fuerint, inanis qui inania, turpis qui turpia, vanus & stultus, qui vana & stulta desiderat, igitur nescitis ambitiosi *quid petatis*. nam, ut inquit Tertullianus: *hac erit ambitio, unde & nomen ejus interpretandum; quod concupiscentiâ apud animum ambiente, nascatur ad gloriæ votum.* unde ironicè subdit: *grande scilicet votum, quod non natura, non veritas, sed vitiosa animi concupiscentia commendavit.* nec omitendum, dixisse Petrum: *configurati desideriiis*; tum de iis, qui Christo in humilitate aliisque virtutibus similes evadunt, dixerit Paulus *e conformes fieri imaginis filii sui*, nimirum forma sic figuræ opponitur; & verò forma pro re substantiali, solidâ atque permanente: figura autem pro gestu, aut inani umbrâ, quæ citò transeat & evanescat, accipitur, ex quibus conficitur, inquit, quàm sint ignari, nesciique, qui inanibus & transeuntibus rebus tanto impetu configurari contendunt. Ubi nunc, qui cum Hipponensi Præsule sunt dicente: *d nec in alia*

re video mihi magis Deum iratum. cum indignus essem poni ad rem: postus sum ad gubernaculum. et plures iratum sibi Deum aut ment, quia non admittuntur clavum regiminis, digni poni remum triremium. Huc factum in rupe Thaborea figuram quandam cœlestis gloriæ Petrus intuitus, postulavit à Domino ut illic tabernacula figi, *e nesciens* inquit Marcus, *quid diceret Christus* ostendit: *si non enim intellexit Petrus, quod ad demonstrationem veræ gloriæ, transfigurationem minus est operatus.* hinc erudit ille, sed nebulosus satyricus, factus & sæpe improba hominum votis sic irritidet:

nec tu prece poscis emacere
Qua nisi seductis nequeas commere divis.

At bona pars procerum, tacitâ
babuit acerrâ:

Haud cuius promptum est, m
murque humilesq; suspiria
Tollere de templis, & aperto tibi
voto.

Alterâ & pessima classis eorum est, qui non modò malè, sed mala petunt: non vana dumtaxat & fluxa; verum turpia & scelerata, Deum omnis bonitatis fontem, in se derivare contendunt, cujusmodi vota S. Cyrillus præcatur, dicens: *quæ quæ ipse laudat, quoniam turpia sunt, quoniam ceteris largietur? quomodo dulcibus fons, amarum aliquid scaturire poterit? ruborem multis incineret, & suppuderet, si desideria quæ animovolvunt, si tacite preces, quas Deo fundunt, viderent perciperent. optimus me*

a Velasq. tit.

b Tertull. l. de habitu mulier,

c Rom. 8 d Aug. ep. 14

e Marc 9 f S. Th hic.

f S. Cyrill. 1, 9, in Joann. c. 43

ister Seneca : a ,, Tum scito
 e te omnibus cupiditatibus
 utum , cum eò perveneris , ut
 il Deum roges , nisi quod ro-
 re possis palam . nunc enim
 anta dementia est hominum ?
 pissima vota diis infusurrant .
 nis admoverit aurem , conti-
 ent : & quod scire hominem
 ant , Deo narrant . *quod exem-*
omprobat : b in quibusdam ci-
 tibus impium votum , sceleris
 em tenuit . Demades certe A-
 is , eum qui necessaria fune-
 s venditabat , damnavit ; cum
 asset magnum lucrū optasse :
 l contingere illi sine multo-
 morte non poterat . quod si
 quorumdam medicorum , ac
 acopolarum votis ac preci-
 nucret , ingens morborum
 immittere deberet : c ,, &
 am hominum partem dam-
 . cui enim non ex alieno
 modo lucrum ? Miles bel-
 ptat . Agricolaam annonæ
 s erigit , eloquens (*Causidi-*
 ptat pretium ex litium nu-
 Medicis gravis annus in
 est . deniq ; si impia mor-
 nota Deus expleret , brevi
 iverfus gravissimo rerum
 n inter se exorto dissidio
 : nemo quisquam egenus ,
 vus , nemo operarius : non
 on sartor , non agricola ,
 or reperiretur . mitto im-
 nes , quibus alter alterum
 rovet ; ut verissimè Philo-
 ronuntiari , *d brevi tem-*
io omnes homines peritu os
talium preces exequeretur
 arentes , veriùs perempto-
 liret , qui filios morti , aut
 p-Lo b Senec. l. 6 . de benef.
 Senec. ibid .
 nck theat. zit petisio .

dæmoni devoverunt , quot encr-
 gumenos , quot repentino fato
 oppressos cerneremus ? si uxorum
 temulentos , turbulentos viros ; &
 horum furibundas ac contumaces
 foeminas execrantium postulatio-
 nes expleret : quot ilicò obtorto
 collo , fractâ cervice , aut alio mi-
 ferrimo mortis genere , animam ef-
 flarent ? si dæmon omnes equos ,
 quos aurigæ illi devoverunt , ab-
 stulisset , jam pridem infernus op-
 pletus esset . si inimicorum odiis
 Deus obsequeretur , in pœnas
 non satis unus erit . quod floridè
 tractavit *omnium flos ingeniorum*
Augustinus , ut eum Hieronymus
 compellavit : *e Deus bonus , si*
det quod vis ; quid si malè vis ?
nonne erit tibi magis non dando
misericors ? quid enim petebas ?
fortè mortem inimici tui . quid si &
ille petebat tuam ? qui te creavit , ipse
& illum ; homo es , homo est & ille .
Deus autem iudex est : audit am-
bos , sed non exaudit ambos , tristis es ,
quia non es exauditus contra illum ,
gaude , quia non est exauditus contra
te . Optasset certè Theseus non
exauditus esse , de quo Tullius in
officiis : nam si Neptunus , quod
Theseo promiserat , non fecisset
Theseus Hippolyto filio non esset
orbatus : ex tribus enim optatis ,
ut dicitur , hoc erat ultimum quod
de Hippolyti interitu iratus optavit ;
quo impetrato in maximos ludus in-
cidit .

His talibus votis ac petitioni-
 bus , non multum ultrà feroces
 belluas sapimus : Taurus , & Ca-
 melus , ut Poëta comminiscun-
 tur . petierunt à Jove cornua . Ca-
 melus non tantum non impetra-
 vit quod petiit , sed aures etiam

c Hier. l. I cont Pel. Aug. in Psal 85

perdidit, quas Jupiter præcisasse voluit: bovi quidem data sunt cornua; sed eum petitionis suæ statim pœnituit; nam cum inermis liber esset, quietus, & à nemine facillè capi possèt; enatis cornibus, injectus est laqueus; atque ita miser ad carram, ad aratrum, ad macellum tractus est.

Frequenter idem cum camelo & tauro petimus. Est qui numen assiduis precibus eò fatiget, ut inimicis & adversariis possit resistere. Hic cornua petit, in malevolos arma & cœlo emissa fulgorâ. Quod zelo cæterum imprudenti, viri etiam sancti Deum rogarunt Iuc. 9. Filii tonitru, fulmen in Samaritanos cœlitus immitti postulabant: *Cùm vidissent Discipuli ejus Iacobus & Ioannes (quod Samaritani non acciperent Christum) dixerunt: Domine vis dicamus, ut ignis descendat de cœlo, & consumat illos?* At mitissimus Magister conversus increpavit illos dicens: *nescitis enim spiritus estis. Non spiritus Eliz, non spiritus vindictæ, sed spiritus Jesu, & spiritus mansuetudinis; spiritus gratiæ, qui est genius novæ legis, à quo discedunt quàm longissimè, qui in subditos peccatores fulmina cœlo devocant, & flammarum globos; ac non potius suave labentem gratiæ rorem, & mollem in vellus cœli pluviam.* Exemplo res erit illustrior. S. Carpus pro eo, quo sibi videbatur esse divini gratiæ zelo: & cum intellexisset hominem unum aliquem, recens ad fidem conversum, ab eâ abductum, vesana infidelis alicujus

persuasione; adeò exarsit, & indoluit, ut etiam in morbo inciderit: inclinata jam era vesperam dies, à quâ cum quieti dedisset: nocte mediâ aliàs solebat, assurrexit ut orare vacaret; vacavit autem admodum plenus irâ & æstu: admodum magis ac magis incalevit Deum orare atque obtestari cepit, ne tantum scelus pateretur impunitum; lenta nimis, & insolenta videri superum judicium plumbeosque ac tardos divini justitiæ pedes: eundem, eundem esse in pœnas, & devocanda fulmina, quibus ambo scelesti capita perderentur. ille præpropere nimium zelo irarum impete abreptus, jactat: ecce subitò hinc visum mere domus ac fatiscere, deinde ab imo ad summum discedentem denique aperire terra, & in facto hiatu, frequentes flammarum globos, ac vortices evolvende inde verò velut è cœli Regiâ descendere Christi, qui septus nunc cœlestium spirituum coronâ conspiciebat ardentem illum, & orbemque terræ hiatum. Cùm dum attentius inspicit ipse: ecce duo hi miselli homines, in quos jam animo exarserat, visi stare in exoraginis orâ, & propè illi innere, casumque minari miserum, in quem erumpentes, media incendia serpentes, & circumque pedibus implexi rapiabant. Accedebant deinde emergentia ex ipsis inferis strâ, atrâque ac horribili Æthiopes, quorum pars in illos impellere, pars trahere, pars etiam reluctantes

rare. Horum vim impetum-
dum spectat Carpus, videt-
lenta molimina, velut impa-
s moræ, & in eorum ruinam
is facilis ac pronus: optasset
pse manum admoveere, pon-
que addere, quo citius volve-
ur in præceps. Interea de
o labi Christus, & periclitan-
s benignè manum præbere,
gini periculoque subducere;
& cœlestibus geniis jungere
s, auditusque Carpo dicere.

*Non jam manu percutite me; quia
imparatus sum pro peccatoribus*

Hæc ubi videt, audiitque
ous, tum sibi redditus est,
eque doctus, quis novæ legis
us, qui Christi spiritus esset;
ue lenitatis ac misericordiæ,
non ignea vindictæ vota, sed
ris tela in hostes ejaculare.

Hodie quoque animorum
, & inconsulta odia defer-
rent, si in sanguine Christi
gerentur. Verum ut ad eos
tamur, qui & scelerum suo-
Deum adiutorem invocant.

Prophetæ Regii ruminan-
erit: *a Domine non confun-
quoniam invocavi te. Multi
invocant ad confusionem*

ut Deus ipse per Augusti-
ustissimè queritur. *b Quid
etis, ut non confundaris? Non
tidie homines, ut impleant for-
teria invocant me? nonne quo-
omines, ut moriantur illi, à
expectant hereditatem, invo-
e? nonne quotidie homines,
audem cogitant, ut eam pro-
itu compleant, invocant me?
um non invocaverunt, sed
argentum, spurcas suas vo-
es; quos inter censendus*

1, 30 b Aug in Ps, 3, coro, 3

Philoxenus, & qui summâ impru-
dentiâ collum gruis à Deo expos-
cebat, ut eo gratius distillaret Bac-
chicus liquor, quo tubo longiore.
Infames hoc oratores sanctissimus
ac supremus Ecclesiæ Pater Greg.
sic perstringit: *d "Quisquis sic o-
rat; in ipsis suis precibus contra
Deum pugnat; unde & sub Judæ
specie dicitur: Fiat oratio ejus in
peccatum. Oratio autem in pec-
catum est illa petere, quæ prohi-
bet ipse qui petitur." Quare ut
concludam:*

c Brusenius,

d Greg. hom, 27, in Evang,

§. III.

*Quid salubriter petendum sit,
videamus.*

Apuđ Gentiles olim disertissi-
mi oratores exstitere; à qui-
bus artificium perorandi & e-
xorandi omnem etiam nostrum
discere non erubescimus. Piatonis
oratio erat: Jupiter, da nobis bona,
sive ea petamus, sive non; arce vero
mala, etiamsi ea non ex errore
petamus: qui enim à Deo verè
bonum petit, errare nequit. Simili-
rem exponam: sit nonnunquam
ut quis comparandæ vesti officina-
nam adeat, & pannum petat; hic
sedulus panni negotiator omnia
excutiens: violaceum, prasinum,
venetum, multicolorem pannus
profert, ut delectus sit emptoris
sed enim emptor coloris negli-
gens: bonum, inquit, & durabi-
lem volo pannum, sive atrii, sive
cinerei, sive alterius sit coloris,
pannum exhibe qui ætatem ferat.
Tu cum optimè nosti, verbo tuo
fidam. Non aliter agebat *f Socra-*

e Cornel, in c, 4, Jacobi,

f Valerius Max, 1, 7, 2

tes illud, humanæ sapientiæ quasi quoddam terrestre oraculum, qui nihil ultra petendum à Diis immortalibus arbitrabatur, quàm ut bona tribuerent; quia ii demùm scirent, quid unicuique esset utile: nos autem plerumque id votis expetere, quod non impetrasse melius foret. Etenim densissimis tenebris involuta mortaliùm mens in quàm latè patentem errorem, cæcas preces tuas spargis? Divitias appetis, quæ multis exitio fuere: honores concupiscis, qui complures pessum dederunt; regna tecum ipse volvis, quorum exitus sæpenumero miserabiles cernuntur; splendidis conjugiiis injicis manum; at hæc ut aliquando illustrent, ita nonnunquam funditus domos evertunt. Desine igitur stultà futuris malorum tuorum causis, quasi felicissimis inhiare, teque totum cœlestium arbitrio permittite; quia tribuere bona ex facili solent; etiam elingere aptissima possunt. Hæc ethnicus tam verè quàm Christianè.

Ad particularia magis descendit Aquinas Poëta: a

Orandum est ne sit mens sana in corpore sano.

Fortem posce animum, mortis terrore carentem:

Qui spatium vite extremum inter munera ponat

Naturæ; qui ferre queat quoscumque labores,

Nesciat irasci, cupiat nihil.

Pudeat hæc multorum vestrum transcendere vota! nõsti Christiane quid tibi petendum, quid honestissimè à Deo efflagitandum?

Gratia & gloria. Utrumque petit, qui alterutrum. *Gloriam* petere

a Inveniat, Sat: 10

dicendus est, qui petit aliquoternum, qui cum Psalmistâ emat: *b Unam petii d Domino, requiram, ut inhabitem in domo domini omnibus diebus vita mea.* Deus! Hoc solum deprecor. ut obtingat, actum sinceræ devotionis tibi cum sancto Raymundo etiam aliis deposcas, in quo stre postere exemplum reliquit Hieron. Florentia, qui per tria annos princeps sacræ eloquii Magister existit. Hic in eodem qui Philippo Tertio Hispaniæ fatalis fuit, et in aulam accessit, ut ejus operâ Rex instrueret ad agoniam, quo tempore ob navatam eo in articulo operam, quid libuisset post hoc tantummodo postulavit *Deo propitiando contritionis affectus, quæ maximo posset, ardore careret.* Sibi verò gratiam primam petitor, qui ambit, simul etiam gratiam expetit. Gratiam quoque petere, quicumque spiritum quippiam, qui virtutes, qui rum victoriam, qui cœlestem sapientiam petit, uti sapientiam mortalium, qui non fluxas non regna, non amplissima dominia; sed missum è cœlorum oris sapientiæ spiritum postulat dicens: *d Da mihi sedium assistricem sapientiam.* Hæc æterna, cœlestia. Hæc debet in Christi scholâ doctus discipulus: *g Quis Christianus est, non illa tempore petere debet, sed totum pondus contritionis & intentionis suæ, ad eandem æternam beatitudinem impendere.* cum interim ali-

b Psal 16 c Alegambe in Bibl. Soc. d 7 Reg 2

c Aug. serm. 2. de verbis Domini

ntur mortalium studia, flectunt
preces id quisquillas, crepuna,
ad ea quæ præsentis temporis,
n quæ æternitatis. Et hanc
ionem sanctus Ambrosius pul-
rè attigit, non dari quod è cœ-
petimus, quia illa minima da-
Deo, Imperatore summo, in-
yna sunt. a., Tu, inquit, cum
ras, magna ora, quæ æterna
int, non quæ caduca: noli ora-
e pro pecuniâ, quia ærugo est:
noli orare pro auro, quia metal-
um est: noli orare pro possess-
one, quia terra est: Ista oratio
l Deum non pervenit, non au-
t Deus, nisi quod dignum du-
t suis beneficiis. Quis enim
sarem accedens, has preces
dat: Auguste Imperator, lace-
a mihi pallium est, largire tres
ncios ad illud sarcinendum;
d ista stolidè à tanto Principe
s? Uti aliqui stolidi à Carolo
nto. pete digniora Cæsare.
tuendum aliàs, ne Deus no-
um agat, quemadmodum An-
henus Rex cum Thrasyllo
nico; petiit hic sibi drachmam
ege donari: at Rex eum repel-
: non petis, ajebat, munus Re-
n. ita de Deo sentit Chryso-
nus: b., quemadmodum ad
peratorem nemo pro veste

Amb. in Psal. 118
Chryf. tom in Psal. 142

descissa, nec pro decem obolis
ereptis audeat accedere; ita etiam
tu, atque adeò longè amplius,
cave ne ad Deum accedas prò re-
bus vilibus, contemptis & nihi-
li. Sed magna pete, & ampla, ea-
que plurima pete, & confidenter
e quæ digna sunt, & Rege & Deo.
Hoc nos edocet Balthasar Alva-
rez, vir magnæ sanctitatis, Deoque
conjunctissimus, qui cum in illa
Domini verba: *petite & accipietis*,
altius animum defigeret, intellexit
ex alto, nolle Deum nos parcos in
petendo esse; & cum semel, pro
indigente peteret, sibi audiit dici:
*cur tu in petendo tam parcus es, cum
Deus in dando tam liberalis?* Tam
munificus, & munerum suorum
quasi prodigus? *d* Ipsum peti-
mus, id est, omne bonum, &
hoc contenti simus. Augustinus
in Psal. 36. ponderans illa verba:
delectare in Domino & dabit ti-
bi petitiones cordis tui: "discer-
ne, inquit, petitiones carnis"
tuz, à petitionibus cordis tui."
Petitiones carnis sunt, quibus
petuntur carnalia, petitiones
cordis, quibus postulantur spi-
ritualia, quæ à Deo facillè conse-
quentur, si à carnalibus fuerint
separata."

e S. Basil. 1. const. Monach.

d Lud. de Ponte in vita, P. Alvar. e,
15. §. 2.

VIAMQUE INSISTE DOMANDI, DUM FACILES ANIM
DOMINICA SEXTA POST PASCHA.

Redemptor noster, dum se suis quasi severum, tum vel maximè se-
rum patrem exhibet : utpote qui nosset quid conferret non mi-
briter aut molliter, sed viriliter & fortiter suos tractari, atque
nerosi instar equi duris exercitari. Haud aliter sincerus Paterfamilias,
as, qui non segniter liberos educat, sed effrænes juventutis impe-
metu verberum coærcet, arbitretur se obli. præstare Deo & ipsi

- §. I. *Dilii tibi sunt, erudi illos, & curva illi s à pueritia illorum.* b
 §. II. *Qui parcit virga, odit filium suum.* c
 §. III. *Tu virgâ percuties eum, & animam ejus de inferno liberabis.* d
 §. IV. *Manna & virga e in arcâ asservari solita.*
 a Virg. l. 3. Georg. b Eccl. 7 c Prov 13 d Prov 23 e Heb 9

DOMINICA SEXTA POST PASCHA.

Arbitretur obsequium est prastare. Joan. 16.

CUM Atheniensis Respublica gravissimis vitiis ac flagitiis scateret, omnisque populus corruptissimis esset moribus: senatus consilium inivit, deliberaturus quis modus impudicam olim adeo florentem restaurandi, & in pristinum preteritum ac vigorem restituendi, cum ecce tibi unus aliquis, pudum omnino pomum in medium protulit, asseverans huic malo persimilem esse corruptissimam Atheniensium Respublicam; verum enim vero fieri posse, ut ex malo aliquod bonum proptereretur:

a. Aliquisque malo foret usus in illo;

nempè semina, seu putridi pongrana, terræ mandentur, quæ novos frutices excrescerent, quæ hinc frugifera plantæ asgerent: modo tamen luxuriantes ramos amputaris, pro vitrio flexeris, direxeris, & in teneri sunt, curvaris. aliàs inutile lignum, aptum ad commendandum, aut in fatalem truncum & malam crucem adolesceat.

Haud absimili eventu optimè restaurandum in hac communi oium parentum, ac majorum corruptelâ, si juvenus velut priteritis enata semina, singulari ac solertiâ excolatur, ut ataquasi æstate maturescens, utrimos aliquando fructus honestis ac probitatis progignat,

Ov. d. 1:2. Metam.

contra verò si inculta ac neglecta fuerit, in suam ac parentum crucem atque perniciem, animò jam flexa nesciò sylvescat necesse est: unde sapienter monuit Eccl. 7.

§. I.

Filiis tibi sunt, erudi illos, & curva illos à pueritia illorum.

ARISTOTELES optimus morum Magister, in ethicis hæc documenta tradit: *b non parum refert illo vel illo modo à teneris effuescere, sed quamplurimum; in quo verò totum in eo consistit: quod vivo exemplo Lycurgus Rex Lacedæmoniorum oculis subjecit. duos catulos, alterum ollæ, alterum venationi assuescivit; atque, populo ad spectaculum accito, in forum adduxit, hinc ollam constituens, illum leporem dimittens: cum è vestigio, hinc gulæ irritamenta sectatus, ille pernici cursu leporem insecurus est. Tum Lycurgus ad populum versus: *c videtis, inquit, o cives, quam dissimiles hos iisdem parentibus prognatos, educatio reddiderit? ita Indies hoc, quod spiramus seculo, accidere videmus, hunc puerum piæ, inorigerum, mansuetum, observantem, sedulum; Alium impudicum, contumacem, socordem, discolorum: unde hæc tanta morum ac studiorum dissimilitudo? à dissimili parentum institutione. vi-**

b Arist. in ethic. l. 2. cap. 1. ad Nicomachum. c Plus in Lyc. 2.

443
 deas quorundam liheros Ange-
 licos, qui grande sibi piaculum
 ducerent, neglectis consuetis
 precatiunculis & parentum be-
 nedictione, strato exilire aut de-
 cumbere, Marianum pensum lu-
 do posthabere, ad nutum non
 obtemperare: quorum studia a-
 rulas construere, libellos preca-
 rios volvere, ad Catechesim con-
 volare, historiolas illic auditas do-
 mi referre, sociis enarrare. alii
 econtra à teneris jurare, menti-
 ri, pravis sociis consuescere, ne-
 quitias exercere, lascivire, potita-
 re condiscunt: adeò ut si hinc
 chartas lusorias, illic libellum
 precum obtuleris, quampluri-
 mos numerare sit, qui hisce spre-
 tis ad priora, concurrent, per-
 paucos, qui filiam Regis Angliæ
 imitarentur. Eduardus, cui paris
 sanctitatis lectissima conjux El-
 giva fuit, filiolum Edburgam no-
 mine, ita à primis canabulis in-
 stituerat, ut etiamnum tiennis
 in atrium deducta: ubi in una
 parte mensæ, omne genus mo-
 nilium, pretiosaque omninò cre-
 pundia, ex altera verò codicem
 Evangeliorum, cum sacro Calice
 proponi conspexit, puellula non
 diu cunctata, maturo vultu ci-
 melia aspernata, ad Calicem &
 sacrum Codicem properè advo-
 lavit, eaque summo honore ac
 reverentiâ venerata est. quo con-
 specto Edburgam suam parentes
 osculati & complexi sunt, dicen-
 tes; perge filia, quò Deus vocat,
 & sponsum tuum sequere O nos
 beatos, qui te pietate in signem,
 in æternum regnantem videbi-
 mus. sic & vestros imbuite, hæc
 præ illis, sacra profanis, æterna
 caducis æstimare, diligere, ac de-

ligere condiscant. Etenim
 hoc mirabitur, dum filius
 rupto Ephebo, filia lascivæ
 cillæ aut luxæ committitur; &
 his coram, conjuges à, sem
 obscæno, à liberiori agendi
 ter se consuetudine temp
 non student, si mali corvi ma-
 ovum progignatur: unde
 ethnicus hoc sanè & sanctè
 nuit:

*a Maxima debetur puero
 venia; si quid
 Turpe paras, ne tu pueri con-
 fferis annos.*

Maxima porrò liberorum
 ruptela, sunt exempla parentum
 qui si segnes, lascivi, si temerari,
 eadem & filiis prædicata
 giuere, & quasi per tradu-
 facilius corruptos mores, &
 naturæ morbos, (dum pod-
 cos, epilepticos progignunt,
 rivari, manifesto deprehend
 Qua super re, cum in priori
 te pluribus actum sit, & sup-
 debimus, & ad aliam, quæ pa-
 tibus incumbit, pueros rectè
 stituendi obligationem, pen-
 vos inducemus.

Optabat olim Crates in
 tam civitatis conscendere
 culam, & contentâ voce
 mare: quo ferrimini mortalium
 ad possidendas opes magno stua-
 cumbitis, filiorum verò quibus
 relinquatis, exiguam curam ge-
 Hic totus in mercimoniis
 in publicis negotiis, iste in
 lendis prædiis & hortis; mi-
 solliciti, quid filix, quid fi-
 gant, quid discant, quibus
 agant, quâ horâ domo exe-
 quâ revertantur. Quos Chi-

*a Juvenal. sat 14 b Parte 1. De
 post Pascha.*

omus iis similes asserit, a, qui cum male materiata & ruinosa videant domum, ipsam quidem instaurare negligunt, amplios autem ei in circuitu hortos disponunt. Aut illis, qui quamvis morbo conficiantur, cura tamen valetudinis neglecta, aureas sibi vestes contextunt. Alii sunt, que hi honestiores ac prudentes censentur, qui toti sunt, ut his lauta patrimonia, latos fundos, amplam hereditatem relinquunt: parum intenti, ut animus colatur; cujusmodi parentibus,quit Plut. *Calceus cura est, & pes lectus*: vaginam curant, non ariacem. Illud enim verò minimè attendendum est, esse non paucos, qui majorem curam Psittacorum, corbarum, canum, equorum, quam rerum gerant. Pridem in Italia vir bene dives, & ingenio polsus, & aegrotanti equo, quem stultè reperibat, aureum cubile ac semper cervical substravit: cum ipse podagrâ vinctus detinebatur, indies principes urbis medicos adhibens, ad equum suum attendendum proreptabat, huic affluat, palpabat, nil ad morbum tollendum intentatum relinquat. Denique sic equi curam agere, ut propriam; extinctum equum, quam filium. Fuit, & in Testamento suo 500. Phisicos ad honestam sustentationem legavit; alii Melitensem canem magis fovent, melius inveniunt, quam filium. Docetur quibus considerare, pede perrecto rationis signa exhibere, non cibum sumere, quam an-

teriores pedes junxerit & in celum sustulerit: dum interim perri brutis animalculis rudiores, è nido ad penam, ad pastum provolant. Quamò laudabilius severa & pia Joannis Gersonis Mater, d quæ ut natum utilibus atque sublimioribus disciplinis imbueret, cum jentaculi aut merendæ tempus admoneret, infantem in genua procumbere jubebat, atque à communi ac liberalissimo omnium parente Deo, nuces, castaneas, ac quæ maximè cuperer, poma postulare; preces profectò, si ritè conciperet, non irritas futuras. Ubi piæ fraudi adhuc opportunum infantem, seriò id agere videbat, tunc illa de superiori loco, in precantis sinum, quæ optaverat furtim jacere, ut ille de cælo ea dimitti, nullus dubitaret; his artibus, hic instar catelli micæ è mensâ domini, qui cuncta suppeditat, impetrabat. Ecquid ni teneros infantes, disciplinæ capaciores brutis ipsis judicabimus? cum interim ab his ad ruborem nostrum edocemur: arte, inquit Chrysostomus, e in homines quodammodo mutantur aves, docenturque psittaci, & pica humanas voces. Dum Augustus ab Actiacâ victoriâ triumphabundus regreditur, occurrit ei inter gratulantes, corvum tenens, quem instituerat hoc articulatim pronuntiare: *ave Caesar victor Imperator*, quem viginti millibus nummorum emit. Et vos matres balbutientes etiam num infantulos, has duas voces; *Ave Maria*, edocere non vale-

Chrysost. hom: 60 in Mate.
 Strachal: dial 31 c. Hist. Cir de
 is illust. Drex. prod. c. 3. §. 10

d P Rho variae virt. lib 5 cap 10
 § 10. e Chryf. de virt. & viti-
 tom 3 f. libid.

eis ? a Psittacus doctus illam li-
 taniam : sancte Thomas ora pro
 nobis ; vos verò & illam Pa-
 taci , & Lauretanus virginis Lita-
 nias garrulis cætero qui liberis in-
 dere non valetis ? Si nec dum
 erubuitis , confundat vos Psitta-
 cus , b qui Romæ in zdibus Car-
 dinalis Ascanii , totum Symbo-
 lum Apostolicum promptè reci-
 tare auditus est. Sed præ hoc , vos
 fortè gloriâmini , si pueri vestri
 septenuos , duodecim Imperato-
 rum Romanorum gesta recen-
 suerint. Quid mirum si à brutis
 superentur , cum hæc illis instru-
 ctiora sint.

Alterum est , in quo homines
 brutis indignè concedere viden-
 tur , quod immanissimas belluas
 domare ac cicurare ; propriam
 verò prolem ferocientem , sensim
 frænare , ac subdere non satagant.
 Quare rectè monet Poeta :

c Tu quos ad studium , atque usum
 formabis agrestem ,

Jam vitulos hortare , viamque in-
 sistere damandi ,

Dum faciles animi juvenum ,
 dum mobilis ætas.

Puerorum indoles ac animus u-
 dx argillæ , aut ceræ instar , om-
 nem formam recipit ; scilicet
 ex eadem cerâ pro libitu nunc
 Angelum , nunc dæmunculum
 fingis , ita puerum , qui *cereus in
 vitium flecti*. Et Juven. sat. 7.
 inculcat : d

Exigite , ut mores teneros , cœx pol-
 lice ducat :

Ut si quis cerâ vultus facit.

Nec profani tantùm , sed & Ec-
 clesiæ doctores hoc argumentum

pertractarunt : ex his Basil. e animus
 adhuc tener est instar ceræ , quæ im-
 pressus in se formas , quas cumq; faci-
 recipit. Cui accedit Chryf. " s ma-
 gnus habemus , pretiosumque
 depositum filios , ingenti illos
 servemus cura , atque omnia fa-
 ciamus , ne fur id nobis astutus
 auferat : exerceamus ad virtutem
 atque pietatem molles filiorum
 animos. "

Molle lutum est , nihilque eo
 vilius , lapide ac trunco informi
 quid abjectius ? si tamen perita
 magistri manus accesserit , & elab-
 orarit , in pulcherrimam ani-
 mantur effigiem , ita pro fectò si-
 ne cultu disciplinæ , quasi lutum
 aut saxum , truncus aut stipes ho-
 mo est. Unde monet Persius : g

Utrum ac molle lutum est , nunc
 nunc properandus , & acris
 Fingendus sine si-erotâ.

h Et premitur ratione animus ,
 vincique laborat :
 Artificemque tur ducis sub polli-
 ce vultum.

An simiolus usq; ed , ut ita dixerim
 est simius , quemadmodum puer ?
 innatum quippe à natura pueris
 est , imitari , eoque differunt à cæ-
 teris animantibus , tum quòd ap-
 tissimi ad imitationem sunt , tum
 quòd primas disciplinas imitan-
 do acquirunt , & unusquisque
 iuxta imitationem gaudet. "

Quòd si pictor , aut fictor o-
 ptinè se operam collocasse arbi-
 tretur , qui in mortua tabula
 aut informi trunco desudarit , ut
 imaginem effingat , quànò præ-
 stantiùs allaborarit , qui virtutum

e S. Bas. rez. sup. d. f. inter 15 f Chryf
 hom 9. in epist ad Titum 1 c. 3.

g Persius. Sat. 3 h Idem Sat. 4

i Arist. polit. c. 2. f. Sacchini protop
 cap. 7

a Nieremb. hist. nat. pag. 30 b P. Ba-
 lingen. Zoophædia tit. educatio.

c Virg. l. 4. Georg. d Horat. de arte,

colores, qui imaginem Dei ac divorum efformarit? Nec *confideramus*, ait Antiochenus Præsul, „a nullam artem hoc artificio subtiliorem inveniri. Quid enim „majus, quàm animis moderari? „Quàm adolescentulorum mores „fingere? omni certè pictore ac „statuario, cæterisque ejusmodi „excellentiorem eum dico, qui juvenum mores fingere non ignoret. Unum addo, nec postremum rectæ educationis præceptum subijcio: pueros à teneris non molli-ter, & muliebritè, sed fortiter & viriliter educendos. *b* *Conduces statim à puero eos ad fr̄gora assuetare*: ob calorem enim nativum pueri, quibus *servet circum sercorda sanguis*, facillè frigus tolerant. Hinc Celtae infantes natos ad flumina durabant, Thraces quoque gelido stagno immergebant: qui frigore necabantur, eos equidem inertes ac debiles, brevi extinguendos ducebant; qui ad illa supere- rant, robusti ac tolerantes laborum perdurabant. Sidon. *carm.* 2.

Excepit hic natos glacies, & matris ab alvo,

Artus infantum molles, nix ci- vica du. at.

Scio barbarum id factum esse; sed juxta Aristotelis monitum, non abs re esse, quis prudenter existimarit, tempore hyemali pueros non adeò fovete, ut in lecto ad multam diem pigritare, tum foco assidere, vix frigidum aërem respirare sinant. Quales nunc adolescentes, quales viros conspicamur crispatos, comptos, teneros, delicatos, vix inter puellas dignoscas.

a Chrysof. hom. 60 in Matt.

b A. ist. lib. 7. Polit. cap. 17

Refert Judicium Salomonis cum Salius ex Cedreno: e Cum sapientissimum hunc regem Israël, qui scientiam omnium parabolarum ac ænigmatum per- callebat, Regina Saba accessisset, ejusque magnificentia ac respon- sis attonita stetit, placuit inso- lens aliquod ejus sapientia specimè capere: sex pueros & puellulos formâ præstantes, consimili prorsus habitu & ornatu in- structos coram eo constituit, pe- titque num ex physiognomiâ, è vultus lineamentis aut variis mo- rum indicis, dignoscere inter sexum valeret? Rex omnes in- tuitus, unum ex aulicis vas aquæ adferre jubet, ac singulis faciem, ut frigidâ abluant, imperat: quo astu sexus discrimen ilicò de- prehendit: mares quippè intrepidè ac strenuè vultum confrica- bant; puellulæ timidè ac tenuiter se aspergebant. Quibus con- similes moderni *juvenes*, ut *fœ- mina molles*; *d* *ut fœmina com- pti*. Experientia comprobatur, sur- culos ac frutices, ut in arbores excrescant, non modò opportu- no sole & imbre, sed ventis ac frigore, ut firmentur agantque radices, egere. Absque eo, velut flores apricos, ilicò marcescere ac emori, quod in florentissima Borboniorum familia accidisse comperio: Antonius Borbonius Navarrae Rex, e cum pueros suos omnes molliè, & plusquam regali curâ educari jussisset, advertit doluitque singulos immaturo fato sibi *exipi*: sed & socer ejus Henricus Albretius,

c Salius annal. anno mundi 1047. n.

27. d. Ovid. epist. 4. e. Pisc. Dom.

2. Epiphani. 9. 3. pag. 714.

deplorabat maximè regnum ad fœminas devolvi debere. Mediis his querelis, Joanna prægnans, enixa est puerum Henricum (quantum postea Galliarum Regem) magno populi plausu, summa soceri & parentis congratulatione; quem ut ille eriperet præmaturæ morti, noluit inter aulæ delicias, ut alios, exquisitè cuntriri; sed ruri apud colonum, communi agrestium puerorum victu educari, in campo, bubulci instar pecora agere, sudare & algere, dumque per ætatem licuit, militiæ nomen dare permisit: atque per hæc tam varia atque ardua rudimenta, tantus heros evasit, ut verè corpore & animo Henricus magnus exstiterit. Ite nunc, & liberos à teneris molliter instruite ac institute, ut in viros fortes evadant. Præter spem durius habitum, & crudius enutritum superstitem sperate. Certissima res est per vitæ molliem, omnes ingenii nervos infringi, nec magnificum quid ab eo expectandum, quem à teneris calcata indole, voluptas subegit, unde, quæso, in veterum scriptis tam frequentes de expositiis infantibus historiæ? quales de Nabuchodonosore, Cyro, & Romulo legimus, qui omnes inter aspera montium, & horrida sylvarum, inter humiles casas, duro & rusticano victu adolevere. Ne putemus hoc sorte tantum contigisse, sed ipsa sæpe destinatione parentum, qui conditionis suæ ignaros, committebant alendos agrestibus, ut austeris rebus assueti, militiæ labores perferrent alacrius, & à deliciis prorsus abhorrerent. Balearium Insularum ma-

tres, victum pueris non dabant nisi quem arcu & sagitis de petica excussissent. Tamerlanes ille orbis terror, & non barbarus, ut plerique fingunt, sed ut auctores vitæ sapientissimus Princeps, cum de orbis domiti victoria rediret & filiolum inter nutricum ulnæ galero tectum deprehendisset, castigata mulierum molliem, iussit nudo capite ambulare, nec ullis assuefieri deliciis.

Quin & filias, cæterum sex & naturâ molliores, Ecclesiasticus etiam minus indulgenter habendas, & non ut Helenas, seu Amazonas educandas commonet. *b filia tibi sunt? ne ostendat hilarem faciem tuam ad illas.* ac ita, ut risui semper misceas gravitatem; qua maturitate Job inter liberos suos agebat: *c quando ridebam ad eos, non credebant, nec fidebant tantum, qui de observantiâ dependere rent.* Acutè dixit quidam: *perfectus risus, est risus imperfectus: qui non est solutus; nam de sapiente dicitur, quod vix tacite ridebit.* Ita rideas, ut non ridearis, *d ut tuis ludibrio non sit notum illud: nimia familiaritas parit contemptum, & nimia indulgentia parentum, filiorum perniciem.* Unde sacrum illud promanavit proverbium:

a Causum de regno Dei dicitur. 13

b Eccl: 7 cap: 9 d Eccl: 21

§. II.

Qui parcat virga, odit filium suum. Proverb. 13.

¶ Uit è civibus Cæsari-montani in Belgio vir laude dignissimus, hic filium ad scholas du-

*d*urus, a primis literarum elementis erudiendum, ut verum se probaret, in speciem severum patrem induens, ita rem aggressus est: integrum scoparum fascem, velut ludi magistro munus, sub pallium accepit, & ad filium; ad eundem puer inquit, ad scholas descendus es. Scholarum tunc Rector fuerat Nicolaus Steeger, vir egregius; huic unquam cum puero hic civis se sistens: tibi Domine, inquit, hunc filium meum trado, optimis disciplinis imbuendum, illumque tuæ curæ commendatissimum esse cupio. Quod si minus morigerum se gerat, virgis obsecro ne parcas: & cum dicto pallium reduxit, obtulitque bene magnum virgarum fascem, additque liberali sponcione: quod si has consumpseris, alteras à me accepturus es. Narrat hoc celeberrimus è D. Francisci familia Ecclesiastes Philippus Bosquier, *b* qui tunc puer in eodem lo Houdano Gymnasio literis peram dabat.

Amabo vos, num parentem unquam, unicam suam prolem odio abuisse existimatis? profectò, si disse est, velle alicui malum, nolle malum tollere, nolle morbo mereri: ne is sincero filium animo diligere censendus est, qui morbos & mortem animæ, id est, pravos mores & lethales noxas disciplinâ medicinali (quâ & corpori optimè consulit) amoliri conatur? Hoc Spartanos fecit assurgimus, apud quos, ut Plutarchus refert, c si puer conquiescisset, quod à Magistro velisset, domi rursus pœnas da-

bat. Quo in genere collaudat Augustinus parentes suos l. i. conf. cap. 9. "in scholam ductus sum, inquit, ut discerem literas, in quibus quid utilitatis esset, ignorabam miser; & tametsi segnis in discendo essem, vapulabam: laudabatur enim hoc à parentibus." Omnium verò patrum familias exemplar perfectissimum reliquit ille, de quo Paulus: *d quem diligit dominus castigat; flagellat autem omnem filium, quem recipit.* Id est, quem in filium admittit, quem in suam disciplinam & paternam curam suscipit, e quem suæ familiæ adscribit, in quo, ut Prov. 3. dicitur, *sibi complacet, cui optimè vult, & hæreditatem decernit; nam si extra disciplinam estis, ergo adulteri & non filii estis.* Quæ præclare idem Dector Augustinus exponit: *g Duos filios habet homo, alterum castigat, alterum dimittit; facit unus male, & non corripitur à patre; alter mox ut se moverit, flagellatur. Unde ille dimittitur, & ille caditur? Nisi quia huic caso hæreditas servatur; ille autem dimissus, exheredatus est. Videt eum non habere spem, & dimittit eum, ut faciat quod vult, & velut equus rapitur indomitus. Verissimè enim hoc divinus Plato pronuntiavit: h nullum ex reliquis animantibus atrocius fieri hominibus ne atque efferacius, nisi temperatis disciplinæ auxiliis mitigetur. i Equus indomitus evadit durus, & filius remissus evadit præceptis. Si equus, dum tener & docilis, non flectatur, non*

a Drexel Gymn. patient part 2 c 4
b Bosquier de carcere. Bag. 1. c. 6 c 2
c Plut. in Apoph.

d Ad Heb. 12 e Cor. n. hic & in Prov. c. 3 f Heb. 12 g Aug. in Ps. 93
h Plato l. 7. de legibus i Eoc. 30

monstretur glomerare gressus ad nutum domitoris, si calcaribus non subigatur, si lupatis non infranet, si metu virgæ non cœrceatur, intractabilis evadet, franget franos, scissorem excutiet, nec innatam proterviam deponet. haud asiter puer dissolutus, si suæ libidini, & petulcæ naturæ relinquitur nec fringatur manu parentis, nec ferulâ compefcatur: per prona vitiorum, corpore & animo in præceps ruit. Eventus hoc tragicus comprobabit: Dionysius tyrannus, cum Dioni alio modo nocere non posset, ejus filium ita educari iussit, ut ante annos pubertatis vino, epulis, veneri assuescere, nulloque tempore sobrium esse sineret. Revisit domum parens, pulso tyranno; sed cum vel vi filium ad meliorem frugem, adhibitis custodibus, reducere conaretur, magno suo dolore advertit, quantum momenti primæ educationis rudimenta haberent: filius enim indignatus consueta sibi delicias subtrahi, ex summâ ædium parte se præcipitem dedit: quanto parentum luctu, quanto universæ urbis obloquio, quanto familiæ de decore, stultis parentibus cogitandum relinquo, a De patre impio queruntur filii, quoniam propter illum sunt in opprobrio. Juvenilis ætas soli instar feracis est, quò uberius sortitur, ac præstantius ingenium, eò densiorem insylvam durarum veprium fructificat, atque in segetem vitiorum ac dolorum luxuriat. quò spectant illæ vatis querelæ b filii colligunt ligna, patres succendunt ignem, mulieres conspergunt adipem, ut faci-

a Eccl. 41 b Jerem: 7

ant placentas Regina cœli, & lib diis alienis, & me ad iracundiam provocent. Quasi diceret Propheta, è filiis, velut incultis & neglectis, pullulant rami noxiarum cupiditatum, quibus parentum quasi ardentes faces, vanæ cupidam gloriolæ subdunt, & stumatas, adipe suarum blandiarum fovent, ut sacrificent Regi cœli, id est vanitati, quæ sub se regnat: & libent diis alienis Baccho, Veneri, Plutoni, & Deum suum ad iracundiam provocent. De his Propheta regit e immolaverunt filius, & filias ad damoniis, quàm aptè hic lamentatio Quintiliani, viri in Imperio Romano sapientissimi, quadam antè palatium eorum, quàm os intuiimus. in purpuris repunt, in lecis crescunt, gaudemus si quid liius dixerint: verba nec Alexandris quidem permittenda deliciis. su & joco excipimus.

Solenter Tertullianus ducentem benedictionem expendit quam Isaac jam maturus xvi, plenus dierum, filiis impertit. est. Jacobo dixit: d det tibi de rore cœli, & de pinguedine terræ. Esau autem: in pinguedine terræ & in rore cœli, desuper erit benedictio tua. utrique benedicens cœli rorem, & pinguedinem terræ optat; sed animadvertit est, inquit Tertullianus, e fura benedictionis istius; nam ca Jacob prima promissio caelestis roris, secunda terrena opimit. Esau primò terrenam benedictionem impertit. Quam multi parentes, in liberos suos derivarentur benedictionem, vel po-

c Psal 105 d Gen c. 7

e Tertul l 3. cont. Marcion cap.

maledictionem infelicis Esau, quam pauci veram benedictionem unius Jacobi, filii longè charissimi? quam multi hic iis adblandiuntur filiis, qui velut teneræ arbores, comas latè spargunt, excelso vertice gradiuntur, formâ venustâ, disciplinis tripudiandi, digladiandi, omni denique aulicissimo, & mundi hujus enocinio apprimè imbuuntur? audiant hi Africanum Præsulem de quodam Cyrillo Hipponensi, qui filium deperibat unicum, sic differentem: *a filium*, inquit, *unicum habebat, quam superfluum diligebat, & supra Deum: ideoque superfluo amore inebriatus, illum corrigere negligebat, dans ei potestatem faciendi omnia, quæ placita essent illi. & in hoc ei quærens benedictionem Esau, terræ scilicet pinguedinem, non cæli rorem; licentiam vitæ secularis, non libertatem filiorum Dei. eoque prostituta nequitia devenit, ut vino æstuans, stuprum matris avidæ inferens, foetum oppreserit, patrem trucidarit, sorores crudeliter sauciarit. hinc sanctus præsul, quodam æstu concitatus mentis, atque orationis exclamavit: O dolosa libertas! ô grandis filiorum perditio! ô paternus amor mortiferus! ecce filios se dicunt diligere, quos jugulare procurant, dicunt eos amare, quibus jam suspensia parant. Quæ ne quis fortè nimium exaggeratè dicta autumat, eodem eventus alter tragicus adruere poterit, quem refert poetius de quodam Lucretio, cui filius adeò perditè in amoribus erat, b- ut velut simium depe-*

a Aug ser: 33 ad frat-in Elem

b Boet de disc. scholarum. P. David. in varidico cap: 9

riret, ad omnia conniveret, in omnem licentiam fræna laxaret; donec tandem in publica flagitia præceps, Magistratus jussu in vincula coniectus, & infami mortis supplicio damnatus est: cumque omni urbe concursante, fatales scalas præcunte carnificæ conscenderet, novissima verba, jam laqueo collo injecto, se ad parentem habere professus est, qui ad hoc ferale spectaculum adscitus, ubi propius ad filium accessit, filius quasi in aurem quid dicturus, nares parenti præmomordit, dicens: si à teneris corripuisses, non huc denique devenissem. Si parentes lenem ac benignam in filios justitiam exercuissent, non gravem illam & severam, cum amarissimo sui, & filiorum cruciatu incurrissem. Maximilianus Imperator triplici spectaculo fertur delectari solitus, 1. conspiciendo campum, copiis militibus instructum. 2. Chorum refertum monachis, 3. patibulum plenum furibus. primum urbes tutari distitans, secundum Religionem, tertium justitiam. at si longè jucundius parens in domo sua spectaculum desideret, semper liberis suis ante oculos ponat *c benedictum lignum per quod fit justitia.* Serò jam filii & parentes sapiunt, cum ad Græcum II deventum est: *d* cujus rei ostentum hoc objectum est: parens cum sero vespere filium bene potum reducem corripere, ac ille contumaciùs responderet, arreptam quæ ad manum erat, lampadem in filium projectabat; sed irritò ictu, non vano tamen

e Sap. 14 d P. Poireta Ydelheyt der werelt.

augurio in parietem impacta, patibulum cum fure ex eo pendulo, scitè expressit. nec multò post, cum aliis ejusdem farinae scurris comprehensus, laqueo vitam finivit. proinde vos tempori audite Chrystianum cœlis tonantem: "hos ego patres, parricidis immaniores, res dixerim; illi enim corpus ab anima separant, isti & corpus & animam æternis ignibus tradunt. atq; is quidem, qui corpore occiditur, necessariò naturali lege etiam si necatus non fuisset, morte tur; hic vero sempiternam mortem vitare potuisset, nisi hanc illi conscivisset paterna negligentia, quâ se, & suos nonnumquam æterna ruina involvunt.

a Chrystost I 3. adversus vituper, vitæ monast.

§. III.

Tu virgâ percuties eum, & animam ejus de inferno liberabis. b

Ingeniosè Poëtæ commenti sunt, Mercurium virgulam manu circumferre solitum, tam prodigiosæ virtutis, ut illam animas ex inferis ad vivos revocaret: Maronem audite: c

Tum virgam capit, hæc animas iste evocat orco.

quod si majoris longè beneficii est, præcavere ne sui in barathrum ruant, quàm illuc prolapsos educere; profectò non vanam fabulam experieris, si virgarum metu hoc præcipitium filiis quodammodò obseperis, & de inferno liberaris. de virgâ illâ Mosaicâ, mirabilium effectuum operatri-

b Prov. 23 64. Aacid.

ce, sic sensit eruditus interpret d virga est disciplina, correctio & castigatio, quæ initio pueri imperfectis & immortificatis horrida videtur, ut serpens; sed in fine, cum ejus fructum experiuntur, agnoscunt esse vitam paternam & pastorem: nam ut ait Apostolus ad Hebr. *omnis disciplina in presenti quidem videtur non esse gaudii, sed mœris; postea autem fructum pacis scilicet exercitatis per eam redditur justitiæ. sed nunc o tempora! mores!* complures parentes ad non ab inferno liberos revocant, ut eo prouentes, quasi propulant, ac stimulos suam nimiam indulgentiam subdant; de quibus serò, sed seriò filii queruntur *e prodidit nos aliena perfidia, parentes sensimus parricidas.* in medium adferam luctuosam ad tragediam, ut meritò omnium parentum aures tinniant.

Recens est historia, quam dicitur Auctor Societatis nostræ f qui è loco ubi accidit postliratio reversus, sic commemorat. Viro nobili filius unicus erat, quem opulenta trium familiarum hæreditas spectabat. In gymnasium nostrum, humilioribus literis imbueretur, in omnibus se vitam, & moribus ingerrimum præbebat. Inde libertati ac omni licentiæ fræna laxare occæpit; eò tandem, pudore excusso, flagitiorum devenit, publicus scortator, ac infamæ moechus haberetur. huic tamen presenti adolescentis discrimini & familiæ dedecori ut occur-

d Cornel in Exod cap. 4 v. 2

e Cypr. de lapsis, s. P. Alard. le Pere de famille cap 12 pag 216

rent magistri, cum commo-
 tionibus ac obsecrationibus mul-
 tis ad meliorem frugem reducere
 conati sunt; sed quia manum jam
 ferulæ subduxerat, eorum moni-
 ta parum curabat. ultimum arie-
 tem Societatis sacerdos, urbis
 concionator suadelâ suâ admovit
 hic parentem convenit, ac serîo
 exposuit, & adhortatus est, seve-
 rē in filium animadverteret, à
 congressu cujusdam mulierculæ
 conjugatæ sedulo revocaret. res-
 pōdit parens, hec adolēscēntum
 vitia esse, fervorem illum non
 posse adeo temperari: quō res-
 pōso noster sancto zelo incen-
 sus, timendum, inquit, & utinam
 falsus vates sim, timendum ne
 tibi ac filio tuo æternum brevi
 à vindice Dei manu, inferatur
 exitium. Nec vanus augur exsti-
 tit, etenim vix trium hebdoma-
 darum elapso spatio, dum filius
 hic prodigus, cum adultera à su-
 perveniente marito deprehendi-
 tur, iteratis ieiunibus unâ cum scor-
 to, in flagranti delicto confodit-
 tur. quo facinore perpetrato, fo-
 ribus oclusis, urbe is se prorip-
 puit. At verò die insequenti, cum
 officina de more non pateret
 (fabrum quippè lignarium age-
 bat) vicini in multam lucem fo-
 res clausas admirati, pullant, &
 nemo aperit; malum suspicati,
 admotis scalis per fenestram æ-
 des ingressi, cadavera etiamnum
 cruore suo immersa reperiunt,
 acerbissimum filii unici exitum
 habetis; qui accidit anno Christi
 1614. ipso hebdomadæ sanctæ
 tempore, nunc quemadmodum
 parentes nuntium acceperint, at-
 tendite: mater piissima foemina,
 quæ maritum super effœni filii

sui indulgentia, pluries commo-
 nuerat, hujus catastrophes igna-
 ra, è templo nostro redux, mœ-
 stissimo hoc rumore perculsa, in
 plateis deliquium passa, corruit:
 sibi que reddita, ita animo dolor
 insedit, ut noctu diuq; non prius
 filium flere destiterit, quàm oculo
 lachrymando deperdidisset,
 hoc assiduo iis, qui consolatio-
 nem aliquam adferre satagebant,
 reponens, filium suum unicum
 æternis ignibus apud inferos
 cruciari pater verò, qui huic præ-
 cipitio viam straverat, hoc ferali
 nuntio in phrœnesim actus, pulla
 veste, inculta barba, facie exan-
 gui; per urbem cursitans, & ve-
 lut intemperis assiduo agitatus,
 viam finiit. Nonne verissimè
 Augustinus: *a valde permissiose
 sentiet filius patris lenitatem, ut ju-
 ste postea Dei sentiat severitatem.*
 Ubi observandum, quanto lenius
 ac levius, paternam filius corre-
 ctionem, de qua Sapiens: *b se
 percussit cum virgâ, non morietur,*
 quam vindicem Dei manum, vir-
 gâ ferreâ armatam, incurisset, si
 puerum quinquennem, ut tradit
 S. Gregorius, *c obscenas ac
 blasphemias voces jactantem, pa-
 rens pro merito flagellasset, tar-
 tarei carnifices, filium nequid-
 quam patre obluctante, è sinu e-
 jus non abripuissent; quod haud
 dubiè divinâ Dei providentiâ fa-
 ctitatum; d ut exempla omnium
 sint tormenta paucorum.* Pueri, ca-
 villos in Elisæum calvum jacta-
 bant, cum ecce duo usi è saltu
 prouentes, quadraginta duos ex
 eis dilacerarunt. ut quid in puc-

a Aug. in Psal. 50 b Prov. 23

c S. Greg. l. 4. dial. cap. 18

d Cyprian. 4. Reg. 2.

tos decennes tam atrox carnificina? Respondit Justinus Martyr, quoniam ea verba pueri à parentibus suis, qui Prophetas insectabantur didicerant, idcirco Elifxus cæde liberorum parentes castigavit. Sed cur ab urſis, non autem à Leonibus, quorum ea Regio fertilissima, discerpti sunt? causam insinuat Ambrosius, quia urſi mysticè filiorum educationem exprimunt: *aurſa*, inquit, fertur informes partem edere, sed natos lingua fingere ad sui similitudinem; tu filios institvere tui similes non potes?

Quod si fortunarum, si valetudinis, quod filii per nimiam indulgentiam incurrunt detrimentum, si morum, vitæque corruptela, si familiarum nota, & sæpe everſio, si denique eorum tam corporis, quàm animi jactura æterna, minus vos, ô parentes, valet commovere, ipsum vestrum exitium, vestra vobis parata supplicia perhorrescite, quorum gravitatem ex vestrorum scelerum enormitate, quæ ex flagitiosâ filiorum vitâ, vobis imputabitur, pensate: nam ut Theologorum Princeps Aquinas, *b* qui talia agunt (de Heli loquitur) digni sunt morte, non solum, qui ea faciunt, sed etiam qui consentiunt facientibus, præcipue si ex officio incumbat, sicut peccata filiorum imputantur Heli. Conformis in eo Doctorum sensus & consensus est, *c* Navarri, *d* Reginaldi, *e* Antonini, *f* Sylvestri, *So*ti, *g* Bonacinz, aliorumque.

Parents tenetur filiorum cura Ambr 1:6. hexam: c. 4 b S Thom in ep ad Rom. cap. 1. loc: 8. in fine c Navar. ench. c. 14. n. 31 32 d Reg 1: 20 c: 3. n. 41. e Ant. p. r. t. 14. c. 4. §. 6. f Silv. verbo percussio. g Bonac præo. esp. 4. decal, disp: 6 punct 6

ram habere, idque sub ea obligatione, ut Paulus asserat 1. Corinth. 5. qui suorum, maxime domesticorum curam non habet, est infidelis, & infideli deterior. Hinc sequitur 1. Patrem, qui non studeat quantum in se est, ut filius catechizetur, & necessaria ad salutem condiscat, peccare mortaliter. eum, qui non invigilat, ut filii præcepta Dei & Ecclesiæ, servet, ab omni graviore noxâ abstineat, qui non objurgat, non castigat, deliquerit, peccare mortaliter. addit Navarrus, Parentes peccare mortaliter, qui patiuntur filias suas habere amatores ob rellum finem, vel eas à suspectis consortiis non avocant 4. inquit, conorunt filias turpem vitam agere veluti fucis & irritamentis, inducendum aliquem in peccatum mortale, nec ipsam reprehendunt, neque corrigunt. 5. consentiunt, ut cum filia sua sponsa, sponsus habeat tactus impudicos; &c. quare permitti eis non debet, ut soli secreto conversentur quanto ergo gravioris sceleris arguendi sunt parentes, qui ut opulentum juvenem, ad contrahendum cum filia inducant, hoc nunquam spectant, & filiam instruunt ut in fornicationem cum promissione de matrimonio consentiant aut etiam pelliciat? Omnia denique liberorum flagitia, quæ parentes ex officio impedire & punire tenebantur, illis imputantur, ut disertè tradit Origines *h* dicens: omnia quæ deliquerunt filii, de parentibus requiruntur, non erudierint, neque corripuerunt eos: hi enim filiorum animos, in inexstinguibili interitum tradunt *h* Orig 1: 1 in Job.

semetipsos in furorem iudicii de-
 vergunt. huius, inquit, evidens ex-
 emplum in Heli ostenditur: quorum
 filii, post foedæ libidinis ac sacri-
 legii admissa flagitia, repentinâ
 morte perierunt, ipse verò è cella
 rorsum fractis cervicibus corruit.
 vera unum ad terrorem omnium,
 hac materia induxisse sufficiat.
 Heli nempe, ut Chryf. testatur, a
 propter filios periit: illos quippe
 cum acrius coërcere debuisset,
 verbis tantum lenibus monuit.
 Quocirca dum illis molestus esse
 se vera increpatione recusat, &
 illos, & seipsum unâ perdidit;
 quibus verbis gravissimus Præsul
 idem fatetur, hunc Heli, filios
 nonuisse, sed leniter proxius, ac
 uliebriter, dicendo: *b nolite filii
 mei: non enim est bona fama, quam
 ego audio. Cum in eos pro scele-
 re enormitate, acerrimè animad-
 vertere debuisset. ita hodierna
 e parentes verbis bisinis filios
 rstringunt, & vulpinâ caudâ
 rriunt; cum virgâ ferreâ corri-
 ndi essent: c neq; enim idem, quod
 alios haberet filios puniebat, sed
 ia ultra debitum increpationi pe-
 ccerat, ut cum Dei leges violaren-
 , se veriùs in illis ultus non est.
 nctissimi parentes quandoque
 rversos habuere filios, ut Jacob,
 muel, David, nec idèo puniti;
 d ii, qui tales tolerarunt, lenius
 ctarunt, cū à conspectu arcere,
 cœnatos dimittere, ad graves
 enas ad ipsius hæreditatis pri-
 onem procedere debuissent, ut
 eologix periti in variis casibus
 endunt, ita Theodoretus filios
 li, sacris arceri, & velut ex-
 mmunicari, dignitate Sacerdo-
 i privari volebat: d filiorum*

Chryf. hom. 1. in 1 tim 2,
 1. Reg. 2 c Chryf. 1, 3, de provido

iniquitates, inquit, non egebant le-
 nibus medicamentis, sed acerrimis &
 asperrimis. oportebat ergo, cum post
 primam & secundam admonitionem
 perseverassent in nequitia, eos è tem-
 pli ambitu expellere.

Procopius insuper à Sacerdotum
 dignitate amovendus fuisse decernit
 D. Cæsarius Episcopus Arelaten-
 sis, Hom. 15. de aspera animæ ad-
 monitione: timeo, ait, & nimium
 expavescō Heli Sacerdotis exem-
 plum, qui pro eo, quod audiens
 filios suos adulteria committere,
 dissimulavit eos aut cadere, aut
 à communione suspendere; sed
 tantum leniter admonuit, & non
 cum grandi feritate distrinxit,
 & ipse retrò cadens de sella, fra-
 ctis cervicibus mortuus est, &
 nomen ejus de libro vitæ dele-
 tum est. Ecce, quàm grave
 malum factum est, per negligen-
 tiam Sacerdotis. ubi expende
 illud, inquit Mendoza noster, e
 nomen ejus de libro vitæ deletum est
 quod negligentiam Heli, in filiis
 arguendis, adeo gravem fuisse
 significat, ut sentite videatur, pro
 illa non solum mortem tempo-
 rariam incurrisse, sed etiam æter-
 nam. Ne quis autem suspicetur,
 ob alia forte admissa flagitia, Sa-
 cerdotem Heli tam atrociter à
 Deo punitum fuisse, exponit san-
 ctissimus Antistes, vitæ illum in-
 tegerrimæ fuisse, non potatorem,
 non raptorem, non contumelio-
 sum, aut alio quovis vitio com-
 maculatum: *f cuius cum vita es-
 se irreprehensibilis; si amen quia flic-
 tantes Dei legem, non cum seve-
 ritate corripuit, cum illis etiam jure*

d Theodor quæst. 10 in 1. Reg.

e Mendoza 1. Reg. cap. 2 a 26. ann.

21 circa lit. sect. 1

f Chryf. hom. 17. in Matt. c. 5

punitus

punitus est, & grave subiit supplicium. quæ res uberrimis dignissima lachrymis, conjuges reperire vitæ inculpatæ, orationi instantes, necessitatibus pauperum subvenientes, & hac solâ in filios ac filias indulgentiâ, æternum illis ac sibi parare incendium.

Unum tamen hîc parentes monitos velim, in omni correctione, & pœnis sumendis, modum adhibendum esse, ut sapienter monet Sapiens, a paterfam sit in domo sua, sicut leo evertens domesticos suos. reperire est, qui non patres, sed tyrannos se filiis præbeant, neque lene verbum, nec blandum vultum præbere. nil indulgere, sed assiduo rodere, carpere, jurgare, cædere, non more parentum, sed carnificum consuevere, quibus furor arma ministrat, hæc raro fustem, ferrum, orbem stanneum, in caput vibrant, cum præsentim mutilationis, aut etiam necis periculo; atque hac de causa, non unum à parentibus filium profugum, ac tandem prædignum & in omne scelus projectum novi. meminerint mansuetudinem, semper severitati attemperandam esse.

a Eccl. 4

§. IV.

In Arca asservabatur Manna & Virga. b

Familia vestra hanc arcam referat, in qua virga & manna reponatur, aut potius, ut D. Greg. ait, hæc duo in scrutinio pectoris recondantur: in boni R. A. pectore inq., si est virga districtiois, sit & manna dulcedinis. aliam similitu-

b Ad Hebr. 9. v. 4

c S. Greg. 2. part. Pastor, c. 21

dinem idem Doctor à Samaritanæ mutuatur, d alligavit vulnera ejus, infundens oleum & vinum. quorsum hos duos liquores? ut per vinum mordeantur vulnera, per oleum foveantur. quatenus per vinum mundentur putrida, per oleum foveantur sananda, miscenda ergo est lenitas cum severitate faciendum quoddam temperamentum ex utroque (quasi οξύμελι, seu γλυκύπιπρον) ut nec multâ asperitate exculcerentur, nec nimia benignitate solvantur. vidisti quandoque Citharædum, testudinem suam componentem, ejusque chordas explorantem, quæ si laxiores sint, absonum quid reddunt, si verò aliquam remissionem, nimium fortè tendere voluerit, disrumpit; unde illud Poëtæ, hîc subjici potest: e ulterius ne tende. ita pensandum est, inquit Greg. s quod chorda in Citharâ; si minus tenditur, non sonat; si amplius, rancum sonat, aut etiam disrumpitur: sit itaque amor, sed non emolliens: sit rigor, sed non exasperans. sit zelus, sed non immoderatè sæviens. sit pietas, sed non plusquam expediat: parcens: ut dum se in arce regiminis, justitia, clementiaque permisceant, is qui præest, corda subditorum & terrendo demulceat, & tamen terroris reverentiam demulcendo constringat.

Id ipsum Romanus Philosophus sapuit & docuit: g puer inter utrumque regendus est, ut modè lenis utamur, modè stimulis. Quare d Luc. 10 e Virg. 6. Æneid. f Greg in Job. c. o Greg. cit. g Seneca 1, 1, de ira c, 21

poli.

olítica hæc parens præcepta te-
 eat : a I. in tenerâ ætate, pœna
 umquam par delicto esse debet,
 ia sæpè inconsiderantiâ peccar.
 r. sæpè minis sat est terruisse ;
 umbra virgæ pro verbere est.
 à contumelioso dicto facto-
 ne abstineat, nec lenius lingua,
 am virga flagellum est, & ni-
 lo expeditius temperatur. ab-
 t ergo verborum jacula, inde-
 ra nomina ; vitia corporis &
 turæ tangentia, quæ interdum
 o cognominibus adhærescunt.
 omninò imprecationes & blas-
 emias evitet, quibus dum se,
 suos (ut plurimi luctuosi exi-
 t comprobarunt) devoyet, ma-
 n corpori aut animæ accersit.
 nis itaque correptio, b & pu-
 io, non cæco impetu, sed atten-
 animo & cum discretione
 igenda est, ut Deum, cuius vi-
 parentes gerunt, imitentur.
 Ægyptii, ut D. Cyrillus re-
 t, c volentes significare Deum,
 rebant oculum, cui baculum sub-
 rebant; in oculo discretionem,
 baculo justitiam adumbran-
 hujusmodi Phænomenon,
 n aliquando Jeremæ obje-
 n, exclamat : *virgam vigi-
 go video*; Vega in hunclo-
 Contzeu, polit l. 4. c. 1. Sacchini
 parox, c. 11 & 12. de poenâ & obi.
 V. Drex. de vitis linguæ rit. lingua
 imprecatione c. Cyrill, Alex, l. 9. cont.
 Lal,

cum, *virgam vigilantem*, ocula-
 tam justitiam interpretatur, ne
 per errorem supplicium infanti
 inferatur, ne etiam in reo dissi-
 muletur. Quare ut concludam,
 illud mellei Doctoris monitum
 referamus, cum quisque filios di-
 ligat ut pupillam oculi sui, non
 minorem curam ac solertiam ad-
 hibeat, ut illos quam ut istam il-
 læsos servet : *d pupillam*, inquit,
*Deus nitidissimo natura vallo muni-
 re dignatus est, quia innocentia &
 integritas levi sorde aspersâ viola-
 tur; & ideo perspiciendum, ne quis
 eam pulvis erroris oblinet, aut ulla
 vexet festuca peccati.*

e Nil dictu scdum visuque hæc
 limina tangat,

Intra qua puer est.

Tum subdit : *ad hunc etiam mo-
 dum parentes custodire debent filios,
 & ab omni labe impudicitie pueros
 tueri; præsertim cum teneriorem
 atatem supergressi, adolescentia la-
 tiorem campum ingrediuntur.* de-
 plorat hic sacer Orator, nomine
 & re, laureâ dignus, s puellam
 parentibus orbam, quæ pupilla
 dicitur, minimè ut pupillam oculi
 asservari, sed sæpe pulveri com-
 mitti, cui Tutor, velut Argus cen-
 toculus invigilare deberet.

d Jerem c. 1. Amb l. 6 hexam. c. 9

e Juven. sat 14

f Lauredan. Sibiria rex, mort. tis pa-
 rentes erga liberos

EMBLE-

EMBLEMA XXVIII.

In me manet & ego in illo. Joan. 6.

IOVIS OMNIA PLENA a
DOMINICA PENTECOSTES.

Deus universo orbi intimè præsens est, juxta illud Joan. *in illo manet, & ipse in eo.* quemadmodum bulla, intus & extus undique in aëre versatur. quæ intima numinis præsentia:

- §. I. *Medium ac remedium præsentissimum est, ad omnia flagitia evitanda.*
 §. II. *Dei præsentia, efficax ad omnem virtutem & perfectionem, incrementum.*

a Virg. Elog. 3 b I Joan. 3

DOM

Apud vos manens. Joan. 14.

CURIOSA quæstio, Philosophos imò & Theologos inter, ventilatur: ubi mundus sit? quid extra mundum sit, si quis caput supra emreum protenderet, an illic æm, an lucem, an tenebras reperisset? Philosophi passim mundum nullibi, in nihilo, in spatiis imaginariis (in quibus imaginantur plures alios mundos possibiles) ponunt. quod Carolus Borboeus innuit, a dum pro symbolo mundi, sphaeram orbis terrarum, à se ex manu pendulam sumpsit, in hac epigraphe: *ex nihilo res creata. Sed in rem nostram verè aditè Lessius, b divinam essentiam extra mundum, velut lumen, immensum diffusam esse docet: Deum olim contemplatus Dabiel, Psalm. 144. exclamat: magnus nimis, & laudabilis nimis, & altitudinis eius non est finis. Job. 11. excelsior cælo est, inquit. mensurans 2 Paral. 6. cæli extorumque te capiunt. unde Deus immensum illud spatium est, non imaginum, sed maximè reale, licet non corporeum; hæc verò mundi china, c ponderibus vibrata, in Deo est, sicut globus vitæ in lumine Solis: lumen enim prius totum globum penetrat, & prius ambit, in immensum se fundens usquequaque. quid aëre ante densius, quid durius? hunc Solis radius penetrat & in-*

*Garasus doctrinæ Curieus. l. 7. se 2. 21
Lessius de perfect. divin. l. 2. c. 2
Lessius cit. l. 2. c. 3*

tima lustrat. Vel si lubet cum Augustino, divinam essentiam, quasi infinitum Oceanum, in immensum diffusum, in eoque mundum, ut spongiam immersam contemplare: d. constituebam, inquit, in conspectu spiritus mei universam creaturam, & feci unam massam grandem, distinctam generibus, sanè finitam; te autem Domine ex omni parte ambientem eam, & penetrantem, sed usquequaque infinitam: tamquam si mare esset ubique & undique, & per immensa spatia, & haberet intra se spongiam quamlibet magnam, sed finitam. sic creaturam tuam finitam, te infinita prænam putabam & dicebam: Ecce Deus, & ecce, quæ creavit Deus, & ecce quomodo ambit & implet ea. meritò ergo hodie dicitur nobiscum esse, ac nobiscum manere, cum intimius illi simus, quam spongia mari; aut globus vitæ soli; aut bulla aëri, quæ Iovis nudique plena: quia in ipso vivimus, movemur & sumus. Hæc immensitatis divinæ speculatio non vana aut profana est, sed sancta & salubris, ut ex dicendis patèbit.

d S. Aug. l. 7. conf. c. 7 e Act. 7

S. I.

Ad flagitia omnia evitanda, medium ac remedium efficacissimum.

Seneca epist. II. ad Lucilium: *Saccipe nililem & salutarem epistolæ clausulam, quam te affigere animo volo: aliquis vobis bonus nobis eligendus est, ac semper ante oculos habendus*

habendus, ut sic tamquam illi spectante vivamus, & omnia tamquam illo vidente faciamus: magna pars peccatorum tollitur, si peccatoris testis assistat. aliquem habeat animus, quem vereatur, cujus auctoritate etiam secretum suum sanctius faciat. O felicem illum, qui sic aliquem vereri potest, ut ad memoriam quoque eius se componat, atque ordinet; qui sic aliquem vereri potest, cito erit verendus. Christianè à Gentili, cujus doctrinæ veritas in comperto est: quis enim discipulus in conspectu Magistri, quis famulus præsentem Domino, quis plebeius coram Principe aut Rege gravius impingere aut flagitium admittere auderet? ut bene observat Magnus Basilius dicens: a quis latro coram iudice furari audeat, quis alterius potestati subjectus, in oculis Principis ausurus sit aliquid, quod displiceat? quin potius si quod animo conceptum aut inceptum facinus, ad præsentiam eorum disturbatur, dissipatur: Job id de se manifestò destatur: b videbant me juvenes, & abscondebantur, Principes cessabant loqui, & digitum superponebant ori suo; quid præsentia Dei non efficiet, quomodo non mutabunt sermones & mores, ubi illud occurrit: Deus adest? si hoc spectante & audiente, juvenes & proci cum puellis versentur ac fabulentur, quàm castè, quàm cautè! sanctitas unius Bernardini Senensis tantum apud homines valebat, ut qui dissolutiores aut liberiores erant, ad præsentiam Bernardini sermonem abruptere, sese componere solerent, dicentes: Bernardinus adest. quid quod Terrulliano atte-

a S. Basilius, Reg. brev. c. 29, b lob c 29

stante, olim tanta in veneratio occursum fuit Christiani, ut vel aspectum pallii ejus erubescere de occursum meo, inquit, visio fundo, ò quàm grande pallii beneficium est, sub cujus cogitatione, vel prohi mores erubescunt. N. P. Suffren, d à paucis annis honorem magnæ dignitatis in Regno Franciæ, sibi dixisse: si occurreret obscœna quæpiam cogitatio, aut suggestio mali vehementius impelleret, contentum aut præsentiam solam jusdam Domini, integerrimæ in aula, quam nominabat, animum ejus à scelere avocaret, ut pudore suffunderetur hæc præsentem, vel cogitare: sed sanio mentem reciperet efficaciter quod narrat Ambrosius: quicquid haberet fomitem impunitæ, solo conspectu B. Virginiæ omnis motus subsidebat, eju præsentia pudicitiam oculis adest. Vidistis quandoque in studiosos pugnam, aut dissidium exortum, clamores ac vociferationes Magistro accedente cessantè omnia componi. in quandoque seditio inter plebeios, ingentes turbæ, summus tumultus: Consule aut Prælati adveniente, omnia ilicò sedata expressit id graphicè Poëta:

*Ac veluti, in igno in populis
sape coorta est*

*Seditio, servitque animis ignis
vulgus:*

*Iamque faces & saxa volant
arma ministrat;*

*Tum pietate gravem ac meritis
fortè virum quem*

• Tertull. 2. de pallio c. 3
d' An. Sacré P. Suffren p. 34
e L. I. Lucid,

inspexere, silent, arrectisque auribus adsunt.

s enarratis appositè subinfert
n. br. , a hominis testimonium
eclinamus, & in conspectu Dei,
uz sunt indigna, committimus
njuria est homini, spectari fla-
itia; Deum arbitrum omnium
se scimus, & eo teste peccamus
plus hominem quam Deum
emur, & reveremur? compello
si quid in familia vestra quan-
; indecens, si quid jurgii inter
jnges, inter fratres, ubi vir ho-
atus adesse nuntiatur, nonne
itò sermo omnis abrumpitur,
nis cholera frangitur? Basil. in
brev. difficile quidem ait esse
primere choleram, & tamen b
test miles coram Rege hic
n irasci, ob solam Regiæ di-
tatis eminentiam. si ergo po-
tantum modica differentia
er duos ejusdè naturæ, quan-
fficacior erit cogitatio, Deū
presentem qui omnes om-
dò motus perspicit. Hom. re-
chillem, hominem præfervi-
xirâ concitatum, in Atridam
ntem, præsentia Palladis su-
nientis lenitum, & manum
ulo amovisse, à eadè tempe-
Sunt famuli manūs fidi, qui
ulum sæpe nummum aliquē
ari: sunt ancillæ, quæ inglu-
mulante, clanculum quid e-
quid cupediarum, quid vini
ere audent; sed hero aut
nspectante, quis id audeat?
epist. III. , hoc nempè fer-
rum linguas & manus coër-
ut nec flosculum carpant,
omulum in horto capiant,
frustulum panis sublegant,

Ambr. apolog. de David. c. 10
ant. in Reg. beæ 21. 29. & 30.

si nullam sibi herilis absentia^{te}
securitatē polliceri queant; hinc^{te}
crebriores querelæ: Dominus^{te}
mihi semper à tergo hæret, loco^{te}
quo minimè formido, deprehen-^c
dor. " Nonne manifestum est: c
maxima pars peccatorum tollitur, si
peccatoris testis assistat? si vir pro-
bus præsens sit? putabat certè S.
Bern. sufficere ad omne peccatum
vitandum, unum aliquem è cœle-
sti illa curia dynastam, angelum
tutelarem sibi præsentem, ut Pæ-
dagogum, ut Magistrum contem-
plari quam doctrinam mellifluis
hic Doctor ex Amb. fuisse vide-
tur, qui serm. I. in Ps. 118. sic ait:
quavis cum Ancilla vel mere-^{te}
trice vulgari; si quem fortè spe-^{te}
ctatorem cognoverit facinoris^{te}
sui, pudore tamen inceptum de-^{te}
serit; quantò magis, si quis alle-^{te}
vet mentis oculos, & consideret^{te}
plena esse Angelorum omnia, aë-^{te}
rem, terras, mare, Ecclesias, qui-^{te}
bus Angeli præsunt, concepto^{te}
potest renuntiare peccato? " ex
quo concludit, quantò majorem
ruborem incutere debeat, Domi-
num Angelorum inspectorem ha-
bere. Ecc. 23. *quis me videt? tenebræ*
circumdant me, & parietes cooperi-
unt me, & nemo circumspicit me:
quem vereor? & non intelligit, quo-
niam omnia videt oculus illius, &c.
quæ verba Amb. sic exponat: *id non*
revertus esses Angelorum præsen-
tiam, si præsentem esse crederes? non
metueres non dicam facere, sed loqui
aut aliquid cogitare, quod præsum
est, si tibi divina Scriptura suafuerit,
quia Deus cogitationum arbiter est,
secretorum testis. hominem vereor
præse, Dei Patris, & Filii nõ vere-

Senec. epist. 11 ad Lucil. S. Bern. in
Psal: 90 d. Ambr. in Ps. 118 serm. 1

vis presentiam. sed non vis credere, ne possis cavere. noli sicut cæcus aut surdus, qui eò quod non potest audire; nec videre presentes, dum putat nullũ esse, perpetrare adoritur, quod arbitratur esse secretum; ita tu putas, quod sine teste delinquas, putas te solum esse cum fornicaris, & non recordaris, quia oculi Domini lucidiores Sole, vident orbem terrarum. adest Pater, adest & Filius, adsunt ministri, adsunt Cherubini & Seraphini, qui dicunt SS. SS. SS. plena est terra majestatis tue. putas quod in adulterio te non deprehendet, quem videt adulterium cogitantem?

Antipratanus refert de quodam, a qui pudendum scelus admiserat; nec ausus confiteri, habitu peregrini Christum obviam habuit, qui sic illum paucis affatus: age si te aliqua tui teneat miseratio, si salutis amor, si desiderium veniæ consequendæ, frigida caput mihi abluere: & ecce, videt in vertice oculum; hic hærrere, mirari, exclamare: quid hoc? quod hominis monstrum, cui oculus in vertice? Tum Jesus: ille, inquit, ille est oculus, qui te in abscondito peccantem vidit, quem nulla scelera possunt latere. Ille oculus semper vigilat, semper tibi intentus, & te fixe intuetur assiduò, ac si non intenderet aliis, b Speculator perpetuus, veluti si totius creatura tua coeli & terra oblitus, tantum me solum consideres, & nihil sit tibi curæ de aliis. Dum David in conclavi literas Uriæ exararet, speculator adstabat desuper, in eum intentus: e immota tenebat lumina, & omnes characteres discernens

Dum Bethsabeam ex summitate palatii spectabat, speculator adstabat deluper, immota tenebat lumina, viditque adulterium cogitantem, hoc est, quod Nathan exaggeravit 2 Reg: II. *quoniam contempsisti verbum Domini, ut ceteres malum in conspectu Domini.* Quod Regi poenitenti semper hæsit: *peccavi & malum coram feci.* Dum duo illi senes, portio clauso scelus anhelarent: *immota tenebat lumina.* Dum tu dolescens nuper solus in cubituo, amatorias literas conscriberes: *immota tenebat lumina.* Dum obscuro vespere cum tali puero in angulo domus, dum tu fanle cum ancilla in cavea, in lectulo: *immota tenebat lumina.* Dum tu conjugate foris dealbulans, in nemore cum alia uxore: *immota tenebat lumina.* Dum tu Religiose ostio clauso oratione evagaris, stertis, stultus: *immota tenebat lumina.* Quo rubore ejusmodi suffundi nec est? Maximilianus I. Imperator bellum cum Venetis gerens, cuniam undique collegerat, eaque hæc super mensam in cubili clavi esset effusa, aulicus solitum cubile ingreditur, & auri fulgore captus, clam manum implevit in crumenam immittit. Sed speculator adstabat de super, quæ immota tenebat lumina. Imperator qui rem totam è fenestrâ ad se conspicatus fuerat, conterritus ingreditur, aulicos adesse in cubili adest & fur, ad quem Imperator nunquid ex hoc acervo vult? Hic recusare, agere gratias urbanior. At Imperator, accessis, inquit, & manum

a Lib. 2. apłtm c. 207

b Aug solil' c. 14. c. 4 Æneid.

d Drexel. Nicetas l. 2. c. 10

leas; quod dum facit, & ad crumenam tendit, Maximilianus apprehenso ejus brachio, depone, inquit, prius aureos, quos ante crumenam coniecisti, & viamur si uno pugno tantum, tantum altero sustuleris. Hic se miser ad pedis Imperatoris prostrare, veniam postulare, jussus esse ab oculis, qui omnia vident: ope Sphingites à Casare conspectum, ait Drexelius. Oculis cœlestis illius Imperatoris imper in nos intentus, numquam dormit, ab hoc si nos unquam conspici cogitaremus, iam circumspicere ageremus, ægypti Deum, mundi oculum appellabant. Pausanias refert in orinthiacis: Jovis simulachrum in oculum celebrari, ob triplex superos, medios, & inferos imperium; at Deus noster, Arcentoculus est, totus oculus. August. epist. 3. ad Fortunatum: ego, inquit dico, quod Deus oculus est; totus manus est, & pes est: quia omnia videt, omnia operatur, & ubique est, Reliosè juxta ac ingeniosè lusit non Poëta:

*Wilt is een Pauwen-steert, hy
steekt vendsom vol oogen,
Die verr' dat ghy vertreekt, hy is
u voor gevogen:*

*Wilt oogh staet op een pen, en waer
wat wordt gedaen,
Die stelt hy stracks te boeck, en
schryft het wacker aen.*

in vastissima solitudine, in turri ahenea, sive in densa nocte, clausis ostiis, fenestris, cortinis, nusquam latens. Quod disertè idem doctor existit: ipse timendus est in publico, timendus est in occulto: procedis,

videris, intras, videris; lucerna ardet, videt te; lucerna exstincta est, videt te; time illum, cui cura est ut videat te; castus esto, aut si peccare vis, quare ubi te non videat, & fac quod vis. Hac salutari doctrinâ S. Ephrem Syrus, impudentis corti ruborem injecit: dum adhuc Juvenis esset, coquebat in cellulâ nescio quid olerum in cœnam, dum ad illum foemina visit, & lascivè per fenestellam prospiciens, numquid pulmentarii deesset perquirat: ille voce agnita, oculis in terram dejectis, deest, inquit, non parum calcis, & quinque lateres, quibus fenestram obturem. Dum hæc procacior instaret, & ad flagitium incitaret, Ephrem piè callidus non difficilem se fore ad simulavit, si infrequenti foro facinus patrare ei animus esset: erubuit, quamvis impudens prostibulum, & an, inquit, in oculis omnium peccare non vereberis? tum enim verò ille, & tu adeò frontem exues, ut ubi, ubi fueris, illum omnia videntem cœli oculum non exhorrescas? audivit, resipuit, & oculum Dei deinceps semper in oculis suis mulier habuit. Utinam cum illâ nos etiam! minus anguli peccarent. Sic Paphnutius Thaidem, ad meliorem frugem reduxit. dum militem indutus, lupanar ingreditur, penitius ac penitius penetrare petit; Thaidem asserente locum tutum, ab arbitris remotum, à nemine se conspici posse, solo Deo & Diabolo excepto; & hunc, inquit miles, non times? Ut homines latere possimus, Dei oculum lynceum, omnia perspicentem non latemus. Apo-

a Rosweid, vitæ Patrum

logus est in hac rem non infacetus: cervus venatores fugiens, in stabulum se proripuit, mulum rogat illic sub fœno delitescere sinat; respondet mulus, parum ibi securum fore, brevi dominum & servum adfore, qui facile deprehenderent. At tu, inquit, cervus, tantum ne me prodas. Vix se abdidit, intrat famulus, equum peccit, adornat, nec cervum latitantem reperit, eo abeunte, cervus gestire, omnia salva æstimare. Sed mox adest herus, qui cornu cervi prominere videns, complois manibus servos inclamat, comprehenditur, trucidatur, ita carcerem pro asylo reperit. Servi sunt homines, quorum oculos fallere facile, sed non lyncei illius patrisfamilias. Fingant Poëtæ annulo Gygis aut galcæ Plutonis, (ut est in proverbio) armatos latere posse, & hominibus invisibiles fieri; at certè nullæ præstigiz oculos Dei fascinare queunt. Feriat vos magis ignitum illud Chryf. eloquium, qui gravissimis verbis exaggerat: „hoc universum orbem „conturbat, quod ad homines aspicientes omnia agimus, & despecto Deo homines formidamus; præsentem quidem hominem nemo voluerit scortari, sed etiam si millies malo utatur, vincitur tyrannis vitii ac perturbationis, à pudore hominum; Deo autem vidente non solum adulterium admittitur, & scortatur, sed etiam multa graviora alii admittere ausi sunt & audent: hoc enim solum an non sufficere, ad mille è caelo deicienda fulminata? Hoc enim solum, nonne sufficere, ut peccatorem salubri ter-

rore percutiat, cum nusquam abscondere possit è cõspectu Dei & iudicis cuncta cernentis? U documento esse poterit, quod Scytharum commemorat: b Darius Istratruerat, & pontem solvi iuravit, ut equitatum Scytharum inqueretur, ac prorsus deleret: c fugam simulantem, exercitum Darius defatigarunt. Cum iam Persæ desertis Scytharum Regionibus inopiâ laborare cõpissent, miserunt Scythæ ad Darium caducatorum cum muneribus: *mures, ra volueri & quinq; sagittis;* jubent eos, si solertes essent, interpretari quid illis significarent: Darius Scythas deditorem velle facti dicitabat; at Gobrias, hoc die dona rectius utiq; conjectabat: *Persæ, nisi aures effecti subverberis cœlum, aut mures subeat terra aut ranæ insiliatis in paludes, non morabitur unde venistis, his sagittis confixi.* Hoc enim verò de te o Prophetæ vaticinatus est, qui illi merito usurpare potes: *quod à spiritu tuo, & quod à facie mea fugiam? Etiam si fiam avis, non fugiam: nam si ascendero in cœlum tu illic es: frustra intus os terræ sinus, talpæ instar penetraro. Non si descendero in infernum, ades. Non si piscis instar, in profundum maris me recepero: si sumpsero pinnas meas dilucio, & habitabo extremis maris, etenim illinc manet tua & c.* D. Thomas 1. p. q. 8. a. 3. docet Deum ubique esse potentiam, uti Rex est in toto Regno, in quantum omnia eius potestati subjecta sunt. *Per præsentiam, uti spectator præsentis.* Comcediz, in quantum omnia

nda, & aperta oculis ejus. *Per
sentias*: atq; ita dicitur aliquid
esse in loco, in quo ejus substan-
tia habetur; Deus autem per essen-
tiam omnibus creatis longè inti-
us præfens est, quàm anima cor-
pori, aut ulla res sibi ipsi: singulis
genis maris, singulis guttis pro-
fundi, totus intimè præfens, me-
tallis terræ, toti substantiæ ferri,
et marmoris intimè præfens,
et spongia aquæ. Nihil tam
dense, tam densum, ubi non inti-
mè Deus noster lateat. Fuit, qui
intimam Dei præsentiam
in templo embl. adumbravit: dum ra-
diem solarem adamantem pene-
trantem pinxit cum hac epig. *In-
tra lustrat*, ut enim adamas den-
sissimus ac durissimus sit; undiq;
invenit ac intimè luce pervaditur,
vel nivi atomiq; conspicui sint
omnia oculis Dei diaphana,
et crystallina: omnibus inti-
mè præfens, quàm radius adamanti. Hoc
attentè nobiscum expendere-
tis, parietes, januas, domum cry-
stallinam, totam esse, undiq; dia-
phantam, ac oculis hominum con-
spiciam, qualè vitam duceremus?
n. ep: 44. „tum felicem te esse
judica, cum poteris in publico
vivere: cum te parietes tui te-
nent, non abscondent: quos ple-
namq; circumdatos nobis judi-
cavimus, non ut tutius vivamus,
sed ut peccemus occultius. Rem-
ota, ex qua mores æstimes
ostros vix, quempiam invenies
qui possit aperto ostio vivere.
sic vivimus, ut deprehendi sit,
in publico aspici. Ubi nunc Roma-
nus ille, cui cum faber offerret, sic
ad ostium domum educere, ac fe-
stras collocare, ut à nemine,
et iustus ageretur videri posset;

ille duplex pretium obtulit, si fa-
cere posset diaphanam ut ab om-
nibus conspici posset, sic nos eth-
nicus vivere volebat Sen.: „Sic
certè vivendum, inquit, tamquam
in conspectu vivamus, sic cogi-
tandum, tamquam aliquis in pe-
ctus intimum inspicere possit, &
potest: quid enim prodest ab ho-
mine aliquid esse secretum? ni-
hil Deo clausum est, interest a-
nimis nostris, & cogitationibus
mediis intervenit. „Nomen J. su,
& SS. Trinitatis reveremur, &
Deum ipsum præsentem non ve-
remur. S. Thom. opusc. 58 c. 2. *Si
Dominum præsentem, & in nia vi-
dentem, & judicantem semper cogi-
taverimus, aut vix, aut nun. quam, pre-
caverimus?* S. Hier. absolutè loquitur:
*a memoria Dei excludit om-
nia peccata.* Gen. 39. uxori Poti-
pharis sola erat in domo cum Jo-
sepho, intrat ille solus cubile, et e-
mine conscio, ad scelus sollicita-
tur: non alio clypeo, inquit, Ba-
silius, se armavit, & victor evasit,
quàm præsentia Dei, creatoris sui
Susanna videbat ostia pomarii
clausa, altos parietes, à nemine
mortalium se conspici posse,
quid à scelere deterruit? Danielis
13. dicunt illi complices: *Ecco
ostia pomarii clausa sunt, & nemo nos
videt.* Nemo nos videt? Itane
verò secum Susanna, quæ Dei
oculum sibi intentum videbat:
*melius est mihi, inquit, absque opere
incidere in manus vestras, quàm
peccare in conspectu Domini.* re-
fè Cassiodorus: *qui semper men-
tis oculum in Deum habebat def-
ixum, se ad peccatum non demittit.*
Et Clemens Alex. libro 3. *Pad.
hac solùm ratione fit, ut quis nun-
a S. Hieron in c: 22 Ezech.*

quam labatur si Deum se hī ipsi semper adesse existimat. Hinc S. Basil. contra omnes animi morbos, hanc Dei presentiam præscribebat: si quis ad eum recurreret, rogaturus quemadmodum distractiones ac evagationes in oratione pellere posset? hoc in medelā adferebat: *Deum tibi semper presentem cogita*, si quis obscenis se impugnari cogitationibus, aut alia maligna suggestionē, querebatur: id unū pro scuto objiciebat, *Deum tibi semper presentem cogita, &c.*

Scire vis, quomodo non solum in templo, sed & in cubiculo, inter 4. parietes, mane & vesperi decenter & ferventer orare valeas? *Deum presentem cogita*. Scire vis, quomodo tentationes ac infestationes carnis, & dzmonis superare queas? *Deum presentem cogita* intimis animi recessibus, Testatur id S. Ephrem l. de virtute: *nihil pejus graviusque est, quam ipsius Dei oblivione in capere: continuā enim Dei recordatione, turpes animæ passionē recedunt instar maleficorum, Prætorē accedente.*

Scire vis ō Mercator, quomodo in negotiis ac contractibus omnem fraudem ac dolum evitare queas? Deum tecum contractentem vide. Scire vultis quomodo in mensa crapulam & ebrietatem, detractiones, & lascivos sermones cum sexu dispari evitare possitis? Deum vobiscum convivam cogitate, non tantum spectantem, sed & in singulis accumbentem, uti viri sancti ac Religiosi plurimi faciunt, quibus applaudit Propheta: „justi epulentur, & exultent in conspectu Dei. Deniq; si in foro, si in curiā

si in templo, si in cubiculo si in lecto, citra peccatum vivere velis Deum presentem cogita. Suffragatur S. Ign. Martyr epist. 9. a Heronem Diaconum: „Memento Dei, & non peccabis: duobus autem modis Dei presentia antidotum peccando præstat, & quia nos Deū intuemur, & quia Deus nos intuetur: etenim, quem memoria Dei occupat, minus pateat aliis cogitationibus, & præsertim malis. Deinde quatenus a Deo conspicui credimus, coram tantum arbitro & iudice nostro, peccandi audaciam cohibemus. „ Quis sanè reverentiali timore, vel idolatriæ erga suos Deos ducti sunt ut Cyrillus Alex. catech. 4. ait: „cum aberraverint quidam uno Deo, alii quidem Solem pecebant, ut occidente Sole, non esset tempore sine Deo essent, alii vero Lunam, ut in die Deum non haberent; in hoc saltem ista impietate pii, quod fuerunt numinum oculos reverentium. Cum verò fides Christianos convincat, omni loco ac tempore Deum nostrum presentem esse rectè Athenagoras inferre soluit, nos quasi impeccabiles esse volens enim probare M. Augustino Imperatori & filio ejus Commodum, quantum Christiani abest a sceleribus, quæ ethnici illis putabant, ut in odium illos accerent, hanc rationem addidit, quod fides Christianos obligeat credere, quod Deus illos vigilet noctu diuque ac omni loco, modo dicta & facta, sed & cogitationes ac animi sensus. Uti inquit, necesse est, in illis sit ignis timor peccandi, & reverentia tantæ majestatis presentis

necessitatem quandam bene a-
 endi inducere videatur, si Deum
 de verâ ac vivâ semper ante ocu-
 los habeamus. Quod Boëtius
 firmare non dubitavit dicens: *a-*
 magna vobis, si dissimulare non
 vultis, indicta necessitas probitatis,
 omnia agitis ante oculos iudicis
 sancta cernentis. Qui Deum præ-
 sentem habet, videtur tam impe-
 cibilis ac ipsi cœlites. Ambr. in
 a verba: *hodie mecum eris in pa-*
 radiso: pulchrè, inquit, subjunxit,
 cum eris in paradiso; hoc est,
 non timere, ne tu cadas de para-
 diso sicut cecidit Adam; sed audi,
 quia mecum eris, quo præsentem
 habere non possis. Cujus solius
 considerationis defectu indies in-
 peccata prolabimur, & omni tem-
 pore mortales prolapsi sunt, te-
 nentem Regio vate: Psalm. 9. *non est*
 in conspectu eius, inquinata
 via illius omni tempore; quo-
 modo hortus, villa, prædium syl-
 vœ sunt, ubi Dominus abest, ut
 servat Columella l. 1. c. 1., non
 assiduus labor & experientia vir-
 tucum, non facultates, non volun-
 tates impendendi tantum pollent,
 quantum vel una præsentia Do-
 mini: quæ nisi frequens operi-
 us inter venerit, ut in exercitu
 cum abest Imperator, cuncta ces-
 sant officia, *jacent omnia, squal-*
 t omnia.

Boët. l. 1. prof. ult.

§. II.

in præsentia, efficax ad om-
 nem virtutem & perfectio-
 nem incitamentum.

Braham 99. annorum audit à
 Deo: *b. ambula coram me,* &
 Gen. c. 17.

esto perfectus. Tobias præcipit fi-
 lio suo: *c. omnibus diebus vita tua,*
 in mente tua habeto Deum. Eze-
 chias Rex deprecabundus, hoc
 in commendationem sui adfert:
memento quæso quomodo ambula-
 verim coram te. Ita Christus olim
 testatus S. Mechtildi, quæ vide-
 bat S. Gertrudem ambulantem,
 semperque oculis in Christum
 habentem, qui in throno consi-
 debat; quod dum Mechtildis ad-
 miratur, dixit Christus: Hæc filia
 semper ambulat coram me, unde
 & illam manu de cubiculo in cu-
 biculum deducebat, dicens, quod
 illam non desereret, quæ semper
 secum esse vellet. Plura in hanc
 rem Nierenbergius, e è quo pau-
 ca hæc delibavi: devotus P. Joan-
 nes Suarez, quem, inquit, ego
 adolescens satis novi Compluti,
 & veneratus fui: quàm coram
 Deo ambulaverit, ex eo collige,
 ita illum exercitio præsentia Dei
 usum fuisse, ut quotquot gressus
 poneret, tot charitatis actus ad
 Deum inspectorem sui mitteret.
 Celebrata fuit illa mulier Lacæna,
 quæ ad filium ex vulnere in bello
 accepto claudicantem dixit: ma-
 giste fili! non gradum pones sine
 memoria virtutis: melior gratu-
 latio est servis Dei, qui non gra-
 dum ponunt, sine memoria divi-
 nae bonitatis. P. Joannes Sebastia-
 nus, scùm coram illo transisset
 P. Alphonsus Cortesius, vidit
 ad latus Alphonsi comitantem
 Christum pulcherrimam formâ, ac
 familiariter cum illo confabulan-
 tem: cumque illum rogasset Se-
 bastianus, an cogitaret tunc de
 c. Tobia c. 4. d. Saint jure de la co-
 gnissance de Dieu l. 2. c. 4.
 e. Niereub doctrin. aster. l. 4. c. 31.
 f. Niereub cit.

Christo Domino factus est Cor-
 cecius, sibi videri Jesum Christum
 semper ad latus habere, cujus So-
 cietate plurimū solatii capiebat,
 Hoc est ambulare coram Deo. Sic
 magnus Patriarcha noster Ignatius
 a Deum speculari solebat, in
 omnibus creaturis existentem,
 in iisque operantem & laboran-
 tem. nonne de his meritò dici
 potest illud, quod olim Jacob
 Gen. 5. *Dens in cujus conspectu
 ambulaverunt patres mei.* Horta-
 tur & nos Regius Psaltes: *b qua-
 erite Dominum, & confirmamini,
 querite faciem ejus semper.* Per
 faciem Domini, inquit Augusti-
 nus, e ipsa ejus præsentia indi-
 catur, ac consequenter faciem
 Domini quærere, aliud non est,
 quàm semper in ejus præsentia
 ambulare; hoc porò exercitium
 ita S. Helychius & Bonaventura,
 est *d quodammodo beatitudinem
 cœlestem in hac vita auspiciari.* San-
 ctorum quippè beatitudo in per-
 petuâ Dei visione consistit, ut
 ejus nunquam conspectu priva-
 tur. Cum ergo in hac vitâ Deum
 clarè, & facie ad faciem intueri
 non possimus, sed in speculo per
 fidem, quantum humana fragili-
 tas patitur, in eo saltem cœlestes
 imitemur, ut semper & ubique
 eum nobis præsentem cogite-
 mus: quò nos beatis beatiores,
 (si spectes cumulum gratiæ &
 gloriæ) efficiamur. Quod in ter-
 tis, cœlestem ac Angelicam
 quandam vitam ducere est Nam
 sicut Angeli, qui ad nos custo-
 diendos ac tuendos deputati
 sunt, ita his se ministeriis impen-
 dent, ut tamen beato Dei conspe-
 ctu neutiquam priventur (ut Ra-
 phaël Tobix agebat) e " videba-
 quidem vobiscum manducare &
 bibere, sed ego cibo invisibili &
 potu, qui ab hominibus videri
 non potest, utor. & Matth. ait: f
 semper vident faciem patris mei
 qui in cœlis est." Ita nos quibus-
 cumque occupationibus distine-
 mur, semper oculos mentis in
 Deum habeamus intentum, exen-
 plo illius, qui inter gravissimas
 aulae occupationes, & belli neg-
 tia dicebat: *g providebam Dominum
 in conspectu meo semper.* Ad hoc no-
 stellæ ac luna, splendore suo exci-
 tare tacitè videntur: sicut enim
 illa & illa, omnem suum à solis
 præsentia lumen mutuuntur, et
 que absente defectum ac Eclipsi
 patiuntur; ita animus ab hujus so-
 lis præsentis radiis, virtutis fu-
 gorem & lumen, quod cresce-
 usq; ad perfectam diem mutuatur
 Hinc SS. Patres hoc exercitiū tam
 sedulò inculcant: Ambr. & Bern-
 hanc doctrina est: *b "Sicut nullum
 est momentum, quo homo non
 utatur, vel fruatur Dei bonitate
 & misericordiâ, sic nullum debe-
 esse momentum, quo eum præsen-
 tem non habeat in memoria.
 Alio verò loco idem Bernardus
 i in omni actu vel cogitatu suo, si
 Deum adesse memoret Religiosus
 & omne tempus, quod de ipsa
 cogitatur, perdidisse se cõputet. Nu-
 lum verò temporis momentu
 otiosè transiget, nullam hora
 sine linea spiritualis profectus d-
 cet, nullum passum sine gratiæ
 gratiæ ponet, nullam gratiam
 e Tobiae 12, f Matth. 18
 g Psal. 15 & Ambr. 1, de Sign. co-
 dic. num, 1 Bern. in speculo
 quæd.*

a 3 Ign. lib. exercit. contempl. amoris
 Dei b Psal. 104
 c Aug. hic. d Bonav. 1, 2, opusc. de
 perfect. relig. o, 20

vacuum accipiet, qui Deum operum inspectore attendent, illudque assidue mente voluerit: *a vivis Dominus, in cuius conspectu sto, ambulo, scribo, lego.* quam moralem bene agendi necessitatem, ex motivo Dei presentis, quod sibi efficacius infigeret Alexander Pontifex (ut refert Garaciolus in vita Pauli IV.) solitus erat collo, in globo aureo circumgestare sacram hostiam, ut Deum operum horum inspectorem attentius contempleretur. non opus est nobis SS. Christi corpus circumferre, ut Deum presentem habeamus: nam sicut de fide est, Deum esse in Eucharistia etiam corporaliter, ita de fide est hic esse presentem in foro, in cubiculo, in omni loco realiter, secundum divinitatem: de fide est, illum omnia videre, audire, interesse omnibus, & intimis animi recessibus; quod vel ethnicus vidit: *b* *repè est à te Deus, tecum est, intus est, ita dico Lucili, sacer intra nos vivis sedet, malorum bonorumque horum observator. Ipse, inquit ob, e considerat vias meas & cunctos gressus meos enumerat; quasi sciret, Deus me, centestis occupatissimus, desuper contemplatur, vestigia mea enumerat.* atque de S. Augustinus in illud Psalm. *f* *firmabo super te oculos meos, verè paraphrasticè ait: non à te auam oculos meos, quia & tu non fers à me oculos tuos; semper in te defixos habebò, sicut habebat ille, qui dicebat: d oculi semper ad Dominum. Dica ergo cum suavissimo Berdo: O Domine Iesu, quomodo*

potero tui oblivisci, qui mei dignatus es recordari? qui me dignatus assidue in omni loco contemplari? unde ut rectè monet Nazianz. e non tam sapere respirare, quàm Dei meminisse debemus: ut quemadmodum ad cor refocillandum, & spiritum ducendum, respiratione opus est, ita ad vitam animæ, Deum in quo vivimus, movemur & sumus, aspirare & respirare debemus. plura qui volet, consulat Saisset Iure lib. 3. c. 7. & opuscula spirit. Lancelii præclara fol. 164.

Alterum est, hoc exercitium cuilibet afflicto, & quavis corporis infirmitate affecto, solatio inter gravissimas verò carnis & dæmonis luctas versanti, fin ulò esse posse: *f* *quia juxta est Dominus is, qui tribulatus sunt corde; & alibi; g cum ipso sum in tribulatione, in tentatione, in ægritudine, & quavis animi ac corporis infirmitate; quod Regulus illic ignorabat, h cuius filius cum infirmaretur Capharnaum, rogabat Jesum ut veniret ad ædes, agrum accederet, quasi corpore absens illi non adesset, mementote, inquit Gregorius, i quid petiit, & aperte cognoscetis, quia in fide dubitavit: poposcit namque ut descenderet, & sanaret filium ejus. corporalem ergo Domini presentiam quærebat, qui per spiritum nusquam deerat. minus itaque in illum credidit, quem non putavit salutem prestare, nisi presentis esset & corpus sciret; quia non esset locus, ubi non esset Deus. Quare si vicini, si ami-*

4 Reg: 3 b Seneca ep: 41 c Iob: 1
Psalm 24

e Naz. orat: i Theol. f Psalm: 33

g Psalm om h Ioan. 4

i Greg hom 28 in Euang.

468
 ci, si filii, si parentis presentia
 xgrum soletur, quanto efficacius,
 si benignissimum Iesum, si filium
 Dei, parentem optimum, verissi-
 mum animæ & corporis coaso-
 latorum, ac medicum presentem
 sibi, lecto assidentem, sibi inser-
 vientem, lectulum versantem cer-
 ta fide expenderit: quocumque e-
 nim te vertis & verteris, suam ille
 adiutricem manum, longè prom-
 ptiori charitatis ardore, quàm
 ullus infirmarius tibi admovet.
 Juxta illud Psaltis: *a Dominus opem
 ferat illi super lectum doloris ejus, u-
 niversum stratum versasti in infir-
 mitate ejus* Sensus est, inquit
 Lorinus, fore ut Deus tanquam
 diligens famulus, qui nocte & die
 xgro adest, componat, sternat,
 vertat, explicet stratum, aut aliud
 supponat, ut meliùs ac molliùs
 xger cubet & quiescat. nec in-
 congruè morbus, Christi visitatio
 appellatur, quæ arguit presentiam
 ejus amicam ac singularem: si
 dolores invalescant, si dæmonum
 infestationes insurgant, athletam
 Christi solare Imperatoris sui
 spectantis presentia, brevem hanc
 non Romani, sed Carthaginensis
 oratoris adhortationem usarpa:
*b dimiccate constanter, scientes vos
 sub oculis presentis Domini dimica-
 re, qui non sic est, ut servos suos tan-*

a Psal 40.

b S. Cyprian 1 3. epist: 23

*tum spectet, sed & ipse luctatur
 nobis, ipse congregatur, ipse in certa
 mine agnis nostri, & coronari pari-
 ter, & coronatur.* Novimus & ex-
 perientia edocti scimus, quantum
 animorum militibus adferat,
 Ducis sui conspectu configere
 hostium cuneos infringere, urbi-
 mcenia incendere, non indecor-
 pulvere, sed & sanguine notari
 quod idem fortissimus ille pug-
 confirmat: *c ad agonem secula-
 rem & exercentur homines, &
 parantur, & magnam gloriam
 computant honoris sui, si illis,
 spectante populo & Imp. pra-
 sente, contigerit coronari. ecce
 agon sublimis, spectat nos cer-
 tantes Deus, spectant Angeli,
 spectat Christus &c.* quid lapi-
 des torrentis Stephano dulces ef-
 fecit? quid inter saxorum grand-
 nem, invictum infractumque
 nimum servavit? nisi Ducis. si
 adstantis presentia? *d video, in-
 quit, Jesum stantem a dexteris vi-
 tuis Dei, quâ mirificè delectatu-
 est, & ut Ambrosius ait: Step-
 hanus interritus inter hostes & sax-
 stetit, quia immobilis fide, im-
 mobilem Christum vidit, illique
 se totum, animo obtutuque aff-
 xit. iraque eo spectante decer-
 vit, ut in æternum meruerit co-
 ronari.*

c Cyprian. 1: 4. epist. 6

d Act. 7, V. Cora, hic.

EMBLEMA XXIX.

Da-te & dabitur vobis. Luc. 6.

— PLENIOR Vnda
 DE FLVET. a
 DOMINICA PRIMA POST
 PENTECOSTEN.

De centuplo : quod eleemoſyna refundit , multo copioſius
 quam ullo ſcenore aut uſura queat comparari.

- §. I. Fœneratur Domino , qui miſeretur pauperis. b
- §. II. Tallianum illud expenditur : c Eſt liberale officium, ſerere bene-
 ficium , ut poſſit melere ſacrum.

a Ovid. b Prov. 19. c Cic.

DOMINICA PRIMA POST
PENTECOSTEN.

Date, & dabitur vobis. Luc. 6.

MAGNO teste Augustino : a cujusdam Mimi facetissima pradicatur urbanitas : qui cum se promississet in teatro, quid in animo haberent, & quid vellent omnes, aliis ludis esse dicturum, atque ad diem constitutum, ingenti expectatione major multitudo confluere, suspensis & silentibus omnibus, dixisse perhibetur: vili vultis emere, & carè vendere. Quàm hic rem acu tetigerit, & ridendo verum dixerit, norunt, qui indies officinas perambulant, aut forum frequentant. Etenim ut Hipponensis Præsul contestatur, b in dicto levissimi scenici, omnes conscientias invenerunt suas; eique vera & tamen improvisa dicenti, admirabili favore plausuerunt. Hæc negotiandi ratio utilissima, hæc mercaturæ ars quæstuosissima est : vili emere, & carè vendere, decem, viginti, imò centum in unum lucrari; quod ut nonnulli dolis, usuris, monopolis, aliisque injustis lucris consequantur, aliam tamen vobis hodierna die brevi ditescendi, ac plurimum lucrandi methodum, justam planè, licitam ac collaudatam ex Theologorum placitis demonstrabo. Est qui peculiari scientia, aut clandestinis literis tantum esse intelligit, ne papyrus finibus Lotharingæ distrahatur, illicd communi coque vili pretio, omnem quam reperit in hisce

¶ S. Aug. l. 13. de Trin. c. 3. b ibid.

partibus chartam coëmit, quancin summo industria suæ emolumento, carè vendit, ut repletus, qui uno anno se ex tenui, omnino opulentum reddiderit. Alter à fido collega inaudit, ingentem vim tritici à Turcis directam, aut mari haustam perisse : currenti pretio is plaustra plurima frumenti congerit, horrea, solaria, penuaria omnia, Josephum illum Egypti pro Regem æmulatus, in proximam annonæ caritatem optera servat. sic vinum, ubi vineas cœli aut belli turbine everfas cognoscit, aliaque merces veli emptas, carè vendit, vel devchit ad partes, ubi earū penuriâ laborari norit. Idque licitè, ut omnium Doctor Thomas 2.2. q. 77. art. 3. ad 4. Cajet. Sylv. aliique asserunt. idem quæstus & longè maximus, ex alio atque alio pecuniæ valore constat, dum aureus. v. g. qui hic 3. florenis, 14. assibus valet, alibi quinque florenis, pistola quæ hic 9. alibi 15. alieubi 18. florenis æstimatur. & quam permissio pretio monetam accepi, etiam edictum de currenti pretio contrahendo scio publicandum, possum quo de facto valet, summo pretio erogare. Addit Molina, c si quis resciat insulam, aut peninsulam, in qua uberes fundos ac prædia possidet, mense insequenti ab hostibus aggere perrupto, aquis haurientem aut incendio vestandam

¶ Molina de Jur. & Jur.

posse

posse ea alteri vendere, & ingentes divitias ex iis sibi comparare. ejusmodi casus complures, scholastici congerunt, & qui manifestò comprobant, merces, pecunias, eo tempore ac loco optimè distrahì, eoq; emolumento maximo asportari, ubi longè majori in pretio ac valore habentur. quibus positis, aureum Antiocheni Præsulis oraculum consulamus, qui sic civis suos affatus est: *b*, eia Charissimi, „hodie ostendamus qualiter est „ars artium quæstuosissima, eleemo- „syna: si enim artis est proprium, ad aliquam utilitatem „pervenire; eleemosynâ verò nihil est utilius, clarum est profectò, quod & ars, & omnium est „artium optima; quæ merces in se, atq; hoc in orbe viles, alio in orbe (quemadmodum acus, nolæ, aliaque crepundia apud Indos plurimè æstimantur) ubi pannus, panis, pecunia, imò haustus frigidæ (ut ostendam) amplissimo cælorum Regno pensatur, & exiguum ac modicum, quod hæc in sinum pauperis effundis, Deus tum multo sanctorum reddet, aureè Chryl. c „bona, inquit, negotiatio, eleemosyna; nundinæ profectò mirabiles, parvo emere, magno vendere. has nobis nundinas Deus proposuit: modico emere, quod magno vendas in futuro seculo: emere panis fragmento, veli vestimento, frigidæ poculo. amen dico vobis (inquit mercatura Domini) non perdet mercedem suam; si calix aquæ dignus est mercede, data vestimenta, data pecunia, mercedem non sortientur multa.

to majorem? dum nundinæ durrant, demus eleemosynam, negotiemur, ut ingens lucrum conquiramus, demus paululū, refundet multum, quemadmodum paucillum aquæ anthlex exhaustæ affusum, ingenti copia, ac plena scaturigine redundat, & plenior unda defluit, ut in apposito symbolo videre est. Isti artificio, aut mercaturæ generi, plerique insudant, ex quo minimo impendio, maximū lucrum conquirant: d „laudas enim mercatorem, qui vendit plumbum, & acquirit aurum; & non laudas mercatorem, qui erogat pecuniam & acquirit justitiam, „acquirat Regnum. è Riiva & vomere, non unus sibi agricola auream messem collegit, & è tenui rustico in virum opulentum evasit. alii è prælo, tam librorum quàm imaginum ingentes opes expresserunt. Ludov. Guicciardinus, ut rem certam afferat, in Batavia è butyro tantum & caseis, quovis anno decies centena millia coronatorum, ipsum auri millionem redigi. stupendū magis quæstum ex tabaco alibi memoravimus, è cujus mercatura quotannis Anglia supra triginta vasa auri colligit, sed eleemosyna ars omnium maximè quæstiosa.

d Aug de verbis Dom. serm. 7

e Guicciardin. in Belgio pag 201 vbi dicta p. 1. Dom. 4. post Pent. §. 24

§. I.

Faneratur Domino, qui miseretur pauperum. Piov. 19.

Lubet vos Auditores, suavissimo Ambz. compellere sermone: *ffaneratorum vos delectat* Ambz. 1. de Tobia cap. 19

a V. Lect. de jurc. Lugo Dicæillio Fagander Nav b Chrysoft. hom. 33. ad pop. c Chrysoft. 10. 3. hom. 5. de pœnit.

Usurarum vocabulum? id quoque non invidio: docebo quomodo boni fœneratores esse possitis, quomodo binas quaratis usuras. dicit Salomon: fœnerat Domino, qui miseretur pauperis. Ecce bonum fœnus, de malo factum est. Ecce irreprehensibilis fœnerator, ecce usura laudabilis

Adverterat magister optimus, quanta mortalibus esset auri argentique cupido, & quo ad ea conquiritenda raperentur imperè; idèoque eleemosynæ præmium, ingentis fœnoris ac usuræ nomine palliavit: ut nemo non lucri cupidus, & auro inhians, hanc artem quæstuosissimam exercere detrectet, *a omnes quippè avaritiæ student, & nummis suis multiplicandis insudant; quod scitè & argutè insinuavit ille, qui hanc in confesso non vulgari quæstionem movit: Ex quo hominum genere, plures censerentur? fuit, b qui medicorum maximam classem asserebat, in exemplum adducens sycphantam, qui ad valvas templi maxillâ obligatâ, miserabili vociferatione odontalgiam simulans, à nullo non prætereunte, malo suo medicinam præscribi audiebat, unde tot prope medicos, quot homines numerabat. alius agricolas numero prævalere volebat. contendebat tertius in una urbe Memphi, supra triginta coquorum millia (Ortelio teste) nec ulla ædes sine coquente reperiri, atque adèo hos turbam maximam consistere. contrà verò alter, Monachorum coetus longè exsuperare contendebat, nec levem porgò dicti sui rationem inferebat:*

a Jerem 6 b Perard, Dom 6, post Psal.

cùm sub unius Serapionis disciplina, in Ægypto ad decem Monachorum millia numerata sint; in una urbe eaque vastissima Thebaide, plura cœnobia, quàm secularium ædes computentur, inque iis supra decem millia monachorum, viginti verò virginum millia degere comperitum est; & ne in re manifesta prolixior sim, olim magnus ille Archimandrita Benedictus, monasteria ad quindecim millia numerabat, nunc longè plura. mitto nunc amplissimas omnium aliorum ordinum familias, quæ exercitum magnum nimis valde consistant.

Sed præ his omnibus, propius, ut ajunt, ad veritatem accessit, & velur album dejecit olorem, qui dixit maximam orbis partem Arithmeticos occupare, è quibus complures divisioni, & subtractioni ex alieno intendunt; omnes verò student illi parti potissimum, quæ multiplicatio dicitur; atque hujus sententia omnium plausu excepta est, quia *d omnes avaritiæ student.* Hoc officium fœneratoris est, multiplicationi nummorum incumbere. hortatur & te Hipponensis Præsul, ut usuram exerceas: *quid ergo facio, inquit, ut sim fœnerator? attende, quid facit fœnerator. minus vult dare certè, & plus accipere. hoc fac & tu, da modica, accipe magna. vide quàm latè crescat fœnus tuum. da temporalia, accipe æterna, da terram, accipe cœlum.* & ne dubites, aut hæsites

c Sèph on prato spir. c. 113. Majorum mira miracorum Surius annual an 158, Stellartius fundat. Odisia d Jerem 6. a Aug in Psal. 36

n corde tuo : a Deus fidejussor
 est pauperum, & largissimus redditor
 usurarum. unde qui pecunias suas au-
 gmentat, & multiplicare optas suis im-
 modicis optas augmentis, hoc sanctum
 nomen exerceas, & hac usurarum
 arte descat, illius sit creditor &
 generator, qui dicit : date & dabi-
 tur vobis. Dicitō fidem prabet So-
 phronius in prato spirituali, b
 qui liber citatur, & laudatur in
 synodo Nicæna II. Generali,
 c. 4. Hic refert foeminam
 Catholicam, marito suo gentili
 inopi suavisse, ut peculium suum
 Deo Christianorum concederet,
 ut fore ut ingenti fœnore reciperet.
 Qui vir, ubinam est, inquit, quem
 audas, & quo loco adeundus?
 Hunc tibi, ait uxor, ostendam, &
 cum dicto virum clementer ad-
 templum traxit. Vestibulum tem-
 pli obsidebant mendici, quos di-
 tito monstrans foemina: quid-
 eid his donaveris, inquit, hoc
 Christianorum Deus, ut sibi do-
 natum, largissime remuneratur.
 Ab uxore demum persuasus,
 quinquaginta florenos pauperu-
 s commisit. Ita domum redie-
 unt. Exacto trimestri, res angu-
 sta domi sollicitos habuit conju-
 ges. Hic maritus ad uxorem : ut
 ideo, inquit, Christianorum
 Deus aut nullum reddit fœnus,
 ut tardissime, & nos dura jam
 gestas vellicat. Imò verò mi vir,
 ait uxor, fidelissimus est Deus
 poster; tu modo animum nē de-
 ponde, omnia reddentur cum
 simplicissimo fœnore. Hoc age, lo-
 cum repete, ubi aratiolum no-
 rum in mendicos effudimus. Pa-
 et & eò redit, sed quise debito

rem fateatur, neminem invenit.
 Hinc mœstus oculos defigit hu-
 mi, & casu quod putabat, jacen-
 tem ad pedes monetam conspi-
 cit. Hanc domum deferens uxori;
 mihi crede, aiebat, nec Deum
 Christianorum vidi, nec fœnoris
 quidquam accepi, hoc solum re-
 peri numisma. Uxor jam multo
 in spem erectior : nil ambigas
 marite, inquit, Deus est qui uni-
 versa, maxima & minima suo dis-
 pensat. nutu : hic ipsissimus ille
 Deus hanc oculis tuis, hanc tuis
 manibus monetam obtulit : qua-
 re abi & aliquid in prandium tibi
 eme. De cætero ille idem Deus
 suorum amantissimus provide-
 bit. Abiit ille, & piscem pretio
 illo præstinatum uxori retulit
 mensæ parandum. Hunc illa exen-
 terans, lapillum in eo reperit
 formæ ac vitæ inusitati, Miran-
 tur ambo conjugas, sed felicita-
 tam jam præsentissimam non-
 dum agnoscunt. Non tamen nul-
 lius esse pretii tam pretiosum
 seu vitrum seu margaritam cre-
 dunt. Igitur maritus argentum
 sibi aut gemmarium adeundum
 ratus, lapidem inspiciendum of-
 fert, & num pretii alicujus expo-
 scit? Gemmarius hunc manu o-
 culisque in eam rem eruditissi-
 mis versans, ac rudem mercis suæ
 hominem nactus: florenos quin-
 que ait præsentis pretio pro hoc
 lapillo annuero. Ille rideri se
 putans : florenos quinque exclam-
 mat? mox emptor pretium au-
 gens : ne diu litigemus, inquit
 florenos decem accipe, pretium
 sanè honestum. Jam magis se ri-
 deri censens venditor, aliquan-
 tisper contieuit. Gemmarius ne
 fortunam tam imperito vendi-
 tori

tori nondum cognitam, è manibus dimitteret: nec contumacituz resistam ait, florenos dabo viginti, & rata sit emptio. Hic venditor majus quid latere suspicatus, meditabundum tenuit silentium. Nec tamen emptor desistere, pretium magis ac magis augere, florenos triginta ponere, mox & quadraginta; imò & quinquaginta offerre: jam demum alter non amplius vitrum nec infimam gemmam credere, sed raræ virtutis margaritam æstimare. Dum ita licitantur, florenos emptor trecentos pollicitus: tanti est, inquit pretii, & non majoris, quod mihi puto sincerè ac ingenuè fatenti credes. Huic tandem æstimationi assensus alter, emptio, inquit, facta est, trecentos mihi numera, quos ille quamprimum aduxorem ingenti plausu derulit. obstupuit hæc & gaudio subsultans: en, inquit, qualis sit Christianorum Deus, non solam quinquaginta florenos ipsi commodatos, sed fœnore sextuplici reddit trecentos. ita vir ille cum rei miraculo, tum verbis conjugis eruditus Christiana fœra suscepit, & animam lucratus est.

Vivit etiamnum hic Christianorum Deus, ei & tu thesaurum concede. Ecclesiastes Regum sapientissimus, consilium prorsus insolens, & ut videtur, à ratione alienum suggerens: *a* mitte, inquit, panem tuum super transeuntes aquas; quia post tempora multa, invenies eum. Cum peregrè proficisceris, domo non exeat sine pane, quem ubi pontem transieris, in aquam dejicias, illum suo

tempore recepturus: certè quidquid hoc modo piscibus objicitur, seu panis seu jecoris frusta dejicias, non amittitur; nam pisces initio minusculi, paulatim unius, duarum, trium & plurium librarum fiunt, ut vel unicus discum impleat, aut pretio suo fortem abundè compenset. Ita proventus de eleemosynâ differendum mendiculi sunt velut aquæ, pontem subterlabentes, è quibus piscis ad te cum aureo enatat. alia non minùs commoda est explicatio sententiæ: committe panes tuos navibus, ut illos per maria devehant, & reportes aurum; nam naves sunt pauperum manus, aut, ut Hieronymus explicat, quasi terra irrigua & feracissima, qua panem multiplicat, & cum fœnore reddit: *b* Quomodo, inquit, qui super irrigua seminat, fructum sementis expectat: ita qui largitur egentibus, non granum sementis, sed ipsum panem ferit, fœnore quodam multiplicationem ipsius præstolans multò amplius, quàm dederat, accepturus. Vidua Sareptana modicum farinae sibi, ac filio necessaria, in Eliæ prandium expendit. & qua largitione quidem, hospitalissimum Abrahamum (Chrysofostomo teste) superavit. non enim ad gregem ut ille, nec ad grande farinarium cucurrit, sed unicum quem habuit, farinulæ pugillum dedit. visa est hunc panem in aquas abjecisse; at non post tempora multa invenit eum: obtinuit enim, ut hydria farina non deficeret, & olei lecythus non minueretur. Non ei Deus distenta horrea, non capaces olei lagenas de-

b Hieron in Eccl cap: 11

o 3 Reg: 17

a Eccl 6: 18

dit; sed quod habuit occulta videtur aded auxit, ut nec oleum, nec farina umquam exhauriretur. hic Dei mos est; miraris quandoque tacitis incrementis, vicini tui rem familiarem ita prosperari, ut merces feliciter distrahantur, negotia prosperè succedant, non parvo emolumento assurgat & ditescat: Alterius fruges fecundæ in agro pullulant, sine vitio, aut infortunio ullo, quasi ei cœlitus promissio facta sit? *a implebuntur horrea tua saturitate, & vino torcularia tua redundabunt.* Hujus rei indicio tibi erunt aliquot terrencii, & frustra panis in egenos erogata, quod vidua Sareptanz contigit, sæpissimè factum, imò quotidie fieri testatur experientia. anno Christiano quingentesimo, sexagesimo quarto, cum Cosroes Rex Persarum, gemitus Nabuchodonosor, Sebasten ac Melitenem occupasset, jamque Christianos variè affligeret, eorum plurimi Amasiam confugerunt, non tam urbis præsidio, quam ut B. Eutichii precibus & sanctimoniâ juvantur. ita in eandem urbem innumera plebs confluit! hinc annonæ caritas, & fames. debebat hic Eutychius Constantinopolis Episcopus, sed exul inter Monachos agens. cumque jam granaria, horrea, farina undique viduata essent, & vana gement pistrina, nec superesset quod in hebdomadem sufficeret, concursus est ad Eutychium, ut annonæ subsidium immitteret e cœlo. Venerandus Anistes ingens animi & fidens Deo, aliosque omnes ad eandem duciam cohortatus, se in præ-

ces effudit, deinde ad Monachos versus: bono animo, inquit, estote, dum vel semodiolus farinæ superest, egentes ex eo pascite, alterum tantum cum fenore recepturi: spero hanc farinæ hydriam non defecturam. Monachi in spem novam erecti, elemosynas quotidianas perpetuarunt, & neminem egenæ plebis dimiserunt sine sportulâ. Hinc viri sanctissimi vaticinium ab eventu laudem accepit, nec umquam quod daretur defuit; sed majori & majori semper cumulo abundavit. hæc & tu æmulate, & vicissim implebuntur horrea tua saturitate. Isidorus legit: *Implebuntur horrea tua ubertate.* Quæ vox ducta est ab uberibus lacte fecundis: sicut enim hæc quæ plus lactis emanant, eò plus novi admittunt, & recipiunt: sic opes quæ magis in elemosynas erogantur, eò magis affluunt. quod Clemens Alexandrinus edocuit: *h largitio bonus est finis benignitatis, & potum sitientibus communicans, vicius augetur & replentur: sicut ad ubera, quæ suguntur vel mulgentur, solent lac copiosius accedere.*

Naturam ulterius intueamur: sanguis in cisâ venâ, vel cucurbitulis ad moris subducitur, non alio reverà fine, quam ut detrahitio sanguinis, sit incrementum valetudinis, & ipsiusmet sanguinis hoc modo purgandi ita strues lignorum nimium densa, immisum ignem suffocat, sub trahuntur aliquot ligna, & ignis mox assurgit & invalefcit. ita cibum corpori dandum imminuimus, & nutritionem acimus ac promou-

venus. & plerumque quò plus detrahimus eicæ, plus adjicimus vitæ. denique non me, sed Antistitem Seleuciensem, Basilicè disferentem attendite: *a Qui dando, inquit, divinæ gratiæ confidunt piteos imitantur, qui continuo exhausti minimè deficiunt sed duplo copiosiores evadunt.* En adinventiones mirabiles, nova & inaudita Philosophia, quemadmodum res diminutione crescant & augeantur, subtrahere marfupio, & plurimum appones, da & dabitur tibi. sed heu! quoties ægrotare malumus, quàm argenteum illum sanguinem emittere: imò quæ nostra infania est, non rarò perire malumus, quàm argenti venam violare. crapulâ nos mactare malumus, quàm superflua, imò quæ superant fragmenta, in egenos effundere.

Oculos, animosque in Christum, caritatis prodigium intendite: potiozem substantiam (panes videlicet) ac pisces, indigentibus erogat: sibi verò ac discipulis suis fragmenta dumtaxat reservat. secus faciunt mortales fetè omnes, etiam quàm optimi, sibi suisque servatam volunt potissimam bonorum suorum substantiam, probeque factum autumant, si de iis, quæ superant, eleëmofynam fecerint. Non sic Christus, non sic Apostoli magna illæ mentes, & nascentis Ecclesiæ ceu cœli novi intelligentiæ. non sic Apostolorum amulii, & Christianæ perfectionis amantes: illi quod in mensa est optimum, egenis sepositum amant ac volunt. en hac in re ma-

gistros, qui hanc te praxim doceant.

Refert Drexelius *b* familiam fuisse nobilem, quæ omni prandio & cœna, imponeret mensæ lancem vacuam, inquam ex omnibus benè ferculis aliquid reponeret: atque ita è diversis patinis: sine omni accumbentium detrimento, ferculum opimum conficitur, quod ipse paterfamilias modò ad hunc, modò ad illum pauperum aut ægrum emittebat. cui munificens plane Dominus JESUS, *c fructum adinventionum suarum reddidit.* Spondet & eadem veritas, nil tibi defore, si hanc ingeniosam pietatem, ex hac die æmulari staturis. Alia familia lac omne, quod die Sabbathi à pecore toto excipitur, in pauperum usus effundit, & ecce ubertas velut ad uberibus redundavit. Sepone & tu quædam in usus pauperum, monente Paulo: *d per unam Sabbathi, unusquisque vestrum apud se seponat &c.* Quæ verba expendens Chrysostomus: *e pareamus* (inquit) *B. Paulo, constituentei nostris in arculis arculam pauperibus, in quom artifex omnis, vel sutor, vel coriarius, si aliquid vendiderit, sui artificii primitias eius pretii offerat, & cum Domino partem dividit.*

Quin celeberrimus ille non per Belgium modò, sed & orbem, Marchio Spinola in atrio domus suæ, quò nobilitas temporis fallendi gratiâ, sapius ad ludum confluebat, thecam suspendi curarat, in quam victor decimum nummum, in victum mi-

b Drex. par. 2 de elem. c. 4. §. 3
c Eccl 31 d 1 Cor 16

e Chrysost. hom 43 in 1 ad Cor.

litum pauperum conijcere debebat; quo plurimi vitam sustentant. In coenobio quodam priscæ consuetudinis est triclinio, a diebus triginta continuis vacuum defuncti locum eatenus honorare, ut quidquid cibi, potusve appositum fuisset vivo, id omne apponantur mortuo: & quia mortui non comedunt, illa omnia mensa illata in pauperum casas asportantur (quantò fructuosius quàm in exequiis supra mortuorum corpora sese ingurgitare) Inventiones non solum pulchræ, sed & fructuosæ. Sed opponas fortassè: marsupium meum inventionibus dandi non eget; boni hoc œconomi non est, tantum indies è ferculis decerpere, & in mendicabula, quasi in abyssum abjicere. quisquis es, Regem illum denuo contemplare, qui in mari lautas suis optimatibus epulas instruxit, luxu; ut putabarur, barbaro: nam quodque ferculum delibatum, unà cum disco argenteo, in aquas præcipitabat mirari aulici prodigalitate, & jacturam indignari. at ille sub aquas retia pandi jusserrat, quibus postea adductis, non modò omnem suppellectilem argenteam in tuto habuit, sed magnam insuper piscium copiam conclusit. in vasto hujus orbis oceano, familiam quisquis suam, navem autemet: *b* & mittat panem super transeuntes aquas, quia post tempora multa inveniet eum. erit cum arcano divinæ providentiæ consilio, omnia ingenti cumulo tibi asservata contricies. Mitte panem, non eum tantum, qui mucidus, qui super flaus, sed

qui necessarius, qui tibi paratus, candidus, delicatus. Exemplo Jobi, qui non comedebat buccellam suam solus, quin comederet ex ea pupillus; quin & Deum in paupere adhiberet convivam. Ubi apposirè Basilius: *c* *Crede illi, qui quod egeno datur, perpetuò quasi sua persona datum an pectitur, & de suo reddit, dignus ubique fidejussor, terra marique apertos habens thesauros. Quod si navigas mutuum repetes; in medio mari sortem cum fenore capies: magnificus enim est in dando fenore.* In hoc mari, nihil in divinæ providentiæ rete conjectum deperditur, nihil in pauperum ventres, quasi in sacculos pertusos dimittitur, sed in sacculos, qui non veterascunt, qui pertundi nequeunt, qui exhauriri non possunt: *d* *tales inquit Christus, facite vobis sacculos, qui non veterascunt, thesaurum, non deficientem in caelis.* Sacculos proponit & thesaurum, cui quarendo vult vos totos invigilare, Ecce, inquit D. Chrysologus: *e* *Docet avaritiam, qui ceperat suadere, contemptum;* Sed quam, inquit, avaritiam! eam certè, quæ virtuti, quæ coelo serviat, quæ coelestis: venerit bona, gloriamque nullo ævo perituram, *f* *cuius unius (ut in simili Seneca) honesta est avaricia* Ad hanc impellit urgetque Christus, dum & sacculos impleri iubet, & thesauros effodi, quos scilicet avara mens habet in amoribus. Et hæ sunt artes, hic magistri pius dolus, quo homines velut pisces inescat. Bonas illas

c S Basil hom 8 in divites avaros,

d Luc 12 v Ch ysol serm 24

f Seneca de brev. vitæ c: 3

coelestis Magistri artes, dū attendit D. Chryl. quasi divinopercitus æstu exclamat: *a*, „Christe, quō te pertrahit amor tuorum? ut „avarum lucrifacias, facis eam, „quod desiderat, non quod oportet audire, sacculos imperas: æternos thesauros, qui non desiciant vis parari; ut avarus dum „consueta percurrit ad lucra, aut „virtutem capiat, aut à virtute capiatur. Ita capti sunt pleriq; mortalium, quos modò incolas habet coelestis Jerusalem: sunt enim, ut D. Bern. verbis utar: *Sunt viri divitiarum in civitate Domini virtutum.* Habet mandus hic viros divitiarum, qui per fas & nefas fluxas sibi opes congerunt; at ubi dormierunt somnum suum, nihil invenerunt in manibus suis, in ipso scilicet vitæ mortalis occasu, ortu autem æternitatis, vacuas manus mirari, damnare, lugere cœperunt. Causam subdit Augustinus: *b* *Quia nihil posuerunt in manu Christi;* at non sic viri illi divitiarum, quos cœlum amat, qui denarium quæserunt, qui non servierunt tempori, sed æternitati, dum diurnum diuturnum fecerunt. Fecit hoc Sutor ille *Deus dedit*, de quo Gregorius a certa fide commemorat: cum quidquid pecuniolæ per hebdomadem tenui victui supererat, sabbatho in pauperes erogasse, atque hinc factum, ut domus illi aurea in cœlis edificari visa sit, quæ sabbatho quoque perficiebatur. Eleemosyna domos non marmoreas, sed aureas, sed æternas architectatur.

a Chrysolog. serm: 25 *b* S. August. in ps. 137 serm: 9 *c* S. Greg. l: 4. dial. cap. 36

Quorumdam hic objectioni succurrit Chryl.: *a* Sed filios omnino spectas, & propter hos retrocedis; quin & illos tales doce quæstus lucrari; nam si tibi foret argentum mutuatum & usuras pariens, & insuper debitor esset gratus: multo magis eligeres, filio pro auro relinquere, ut ei multi proventus adessent, neq; cogeretur circumire, & alios quætere mutuum accepturos. Et nunc hoc filiis da chirographum & Deum relinque debitorem. Ut olim fecit Constantinopoli civibus unus aliquis, isq; opulentus. *b* Huic aliquando Deus eam cogitationem immiserat, ut emoriens pauperes ex asse hæredes faceret. Annuit bonus senex, si modò filius, ad quæ ea spectabat hæreditas, etiam eò propendere videretur. Juvenē ergo ad se vocat, & opportunè ingerit, quæ sibi Deus injecisset cōsilia Amabo te, inquit o fili! quid si pauperes hæredes dixerō, & tu Jesu Christi etiam pauperis sis hæres? quid tibi deesse poterit, si pupillo tutor Jesus? si cœlum hæreditas? & illū elige minate, & te parentemque tuum bearis. Ad hæc Adolescens: ecce me paratum ad omnia mi pater, probatur consilium, placet tutor, placet hæreditas, & super omnia Jesus: Ecquid enim à terra expectem, nisi divitias brevi perituras? ut magnæ sint illæ, at tamen diurnæ sunt, non diuturnæ: *Divitiæ tuæ hodie sunt mi pater, & cras non erunt, Christus autem manet in æternum.* Hæc ubi ex filio patens audit, egenos ex asse hæredes scripsit, & mox naturæ

a Chrysol. hom: 33. ad pop.

b Vitæ patrum l: 10.

fatoque non immaturo concessit. Id facinus primum attonitos mortales habuit, deinde etiam præcones tantæ vel in parente, vel in filio virtutis: at hunc ab illius morte egestas mox excepit, & omnium rerum indigentia, longaque ut assollet patientia; erat enim spe & in Deum fiducia dives, cætera pauper. Sed divina providentia, quæ suis semper invigilat, cum brevi ad altiorum fortunam evexit. Erat Constantinopoli vir nobilis, isque in paucis opulentus, cui filia unica, eaque jam nubilis; illi dum quæritur maritus, patrem inter & matrem ita convenit, ut is deligeretur, qui non tam opibus præstaret, quàm insigni virtute. At quis ille? & unde petendus? venit in mentem, ut mater die insequenti summo mane sacras ædes peteret, & qui primus ab illa intrasset adolescens, is filia daretur coniux: rebantur enim pium numen quod sortes temperat, & qui in primis pietas placet cum submissurum, qui ex voto filia in maritum cederet. Et certè etiam cessit: qui primus enim templum subiit, fuit ille ipse Adolescens, de quo in præsens sermo. Hunc cum vidit matrona nobilis, suspexit licè, castæque adamavit: spirabat enim nescio quid in vultu humano maius, frons, oculi, facies, totaque corporis compositio ad modestiam virtutemque acta. Placuit tamen non de facie tantum nosse, sed etiam ex quo quærere quid hominis? quid nomen? mittitur puer honorarius, qui evocet, qui adducat: paret Adolescens, quem intravit & matronam illam, ubi pauca

ultra citroque dicta, tandem innotescit esse illum ipsum juvenem, qui ex suo parentisque voto, sese bonis omnibus exuerat, ut Christum in pauperibus indueret: nec mora (ut magnæ ac potentes in virtute summa illecebræ) hæc ad illum mulier nobilis: Est mihi filia domi, eaque unica, spes familiæ, bonorum omnium hæres, parentum amor, ac delitiæ. Hanc tibi sponsam amo, voveoque benè Adolescens age me sequere. Sequitur ille; lubitque domum viri nobilis; cui tota res patescit, aperiente conjuge, vocatur filia, placet Adolescens, placent nuptiæ, celebrantur solenni pompa, stupor omnes invadit, & rei tam novæ, tam inusitatæ admiratio, unaque etiam commendatio divinæ providentiæ, cui curæ & cordi sunt, qui divitiæ hujus ævi diurnas, & lucis brevis usuram, in thesauros nunquam perituros recondunt.

a Extra fortunam est, quidquid donatur egenis,

Quas dederis solas, semper habebis opes.

Rem scite exposuit Augustinus: *b* *Posunt pueri in thesaurario (spærpot) & securi sunt; tu ponis in manu Christi, & times?* Tales modicæ fidei, non solum panici timoris arguendi sunt, sed ut phanatici ad Antyciras ablegandi. *c* Quod factum lego Præfato isti, qui prope Namurcum in Alneensi monasterio ordinis cisterciensis, Abbati successerat, viro in pauperes ac peregrinos munifico, adeo ut monasterii valvis inscribi iussit:

a Marc 1:5. Epig 123 *b* Aug in Ps 48 *c* Joan. Disfeldorpij hodoeporium Nier.

Porta

Porta patens esto: nulli claudaris honeste. a.

Quem verum vir hic sordidus, Martinus nomine, quo plura corra-deret, non eradere, sed mutare, geminisque solum punctis vafre translatis, in sensum planè contrarium torquere, & legendum proponere non dubitavit, hoc modo.

Porta patens esto nulli: claudaris honesto.

Res multorum sermonibus agitata, demum ad summi Pontificis notitiam pervenit, qui Abbatem inter Carites retulit, & officio abesse iussit; non quod maleficus esse cœpisset, sed quod defuisset esse beneficus. Altius supremus Judex intonabit in eos, qui se pauperem despexerunt, hospitem excluderunt: Hospes eram, & non collegistis me, *ite maledicti*. Mihi fores oclusistis, jam in æternum misericordix clausa est janua.

a Drex. de elem. part. 1. c. 2. §. 7

§. II.

Tullianum illud expenditur, *Est liberale officium, serere beneficium, ut possit metere fructum*:

Et utque uberrimum, qualem nullum solum producit: b, Imitare homo vel terram, ut illa fructus proferto, ut ne illa conspiciaris esse deterior, quæ inanimis est. Sanè illa non in suum usum aut commodum, sed in tuum ministrare contendit; tu autem quem debueras ostendere beneficentix fructum, illum tibi ipsi congregas: nam benefactorum gratia in dantes revertun-

v Basil. hom. 6. in divit. avatoj.

tur. dedisti esurienti? tibi contulisti: quod dedisti, ad te cum auctario revertetur. Quemadmodum enim frumentum in terram cadens, lucrum projicienti parit, sic & panis in esurientem projectus, multam in posterum tibi reddet utilitatem." Eleemosyna semini simillima ob plures causas: primo, semen occultatur glebis, & eleemosynam quam dextra dederit, ignorat sinistra. Secundo, semen non cre- scit, nisi sæpius rigatum: eleemosynam primam riget altera, & tertia. Tertio, semen moritur cum usura reviviscat: eleemosyna perditur, ut centuplum domo suo refundat. Semen vile, aut corrosum, similem sibi messem provocat: sunt qui valde dapsile se credant, cum verminosas canes, cerevisiæ vappam, panem mucidum, poma putrida, aut corrosos tineis centones mendiculi projecerint. O grandem munificentiam! his Christum omnium largitorem induere, ea elargiri quæ in sinerum excutienda, aut canibus objicienda! Eleemosyna parca, tenuis, corrosa, coacta, raram aut vitiosam segetem producit juxta illud: *c Qui parca seminatur, parca & metet*. Quod spectat illud S. Aug.: *d Opera misericordix, semina nostra sunt; qui parca seminatur, parca & metet*. Ergo qui multum seminatur, multum & metet, & qui nihil seminatur, nihil metet." IV. Semen suo tempore sparsum, in eam granorum fecunditatem excrescit, ut illud vix oculis nostris credamus. I. eleemosyna in pauperis, aut pe-

tius Dei manum quasi in terra

c 2 Cor 9 d Aug. in Psal. 124

BONA

onam reposita, hic centuplum, & insuper messem uberrimam in vita æterna progignit. Hoc autem paucis complexus: *a Qui ministrat semen seminanti, & p. em ad manducandum præstabit, & multiplicabit semen vestrum.*

Etenim non aberravit, qui dicit Christi manum fuisse veluti molle, subactum, fertileque solum, quibus omne quod committitur, instar seminis producit augmentum centesimum, imò & milleimum: exemplo erunt in oculi panes, quos in Christi manibus, ea abundantia multiplicavit amabilis illius providentia, ut alendis, imò & saturandis quibus quinque millibus hominum sufficerent; quod nobis stimulo et documento, ut nos, non aque omnia tradamus in Christi manibus, hoc est pauperis committamus, ut ex eis copia clementem legere valeamus. Complures alii sanctorum id exempli sunt. Ivo sacerdos, vir notæ pietatis & doctrinæ, pane non magno complurium egenorum pauperum sedavit: Arnulphus Suelensis Præsul, quinque panibus, cotidem vini mensuris, supra centos homines abunde satavit, Richardus Cicestrensis Abbas, pane unico tria millia hominum saturavit. Infinitus hic Christus qui potuit augere augmentum, potest & multiplicare augmentum. Tu modo non parceris, & ortum facies fructum centesimum & infinitum. Si gratia fruticum, unam spicam videret auream, aut geminis illioribus germinantem, fuit quis semini parceret? hac

nostra est insania, messem auream & gemmeam colligere postumus, & detrectamus. Erudite Clemens Alexandrius, *b* Eleemosynam ludo pilæ comparat, in quo eadem pila, quæ ad alterius manum emissa, datatim à divina manu contacta, aurea repercutitur. In sacris Carminibus Salomonis, sponsum coelestem, sponsa variè dilaudans: *manus illius torquet les, inquit, plena hyacinthis*, ornatæ gemmis & annulis. Qui manum habet plenam, prius manum evacuat, quàm aliud eam recipiat. Ut aureum è manu pueri extorqueas, pomum offeras, Christo, qui manus habet pretiosissimis unioibus & gemmis oppletas, cymbiam lactis, frustum panis offer, & decedentes hyacinthos colliges. Nec minus ingeniosè, quàm religiosè alter: Christi manus etiamnum perforatas attendens, munificentiam ejus extollit, quod nihil iis beneficiorum contineri asseveraret; cujusmodi elogium Thomas Bricolus, Decanus Parisiensis de Francisco Galliarum Regem tulit, quem in sua inauguratione collaudabat ex eo, quod stigmatum S. Francisci in manibus habere videretur, quod ea esset ejus munificentia, ut è manibus quasi perforatis, omnia largissime diffluerent. Hoc enim verò de Christo Rege nostro munificentissimo sentiendum est. obijciunt complures: *c* ratio familiæ ac status, æs alienum, cessans lucrum, hinc illinc emergens damnum, & si quid horum est, largiorem eleemosynam impe-

b Clem Alex lib. 7. paedag.

c V Basil hom adversus divites.

diunt; hic obsecro non vacivas modò, sed & veri patientes aures accommoda: quoties pecuniaz verius perduntur, quam expendantur? est qui in Spharisterio pilæ ludo pauculis horis, 30. 40. florenos perdat: alius ad abacum lusorium, alea centenos, millenos Philippeos excutiat. Nero in singulos iactus alex, 400. H. S. id est, decem millia Philippeorum dilapidabat; fuit qui horæ spatio, iactu alex, sexdecim aureorum millia deperderet. optarem hic legem, quam Marchio Spinola in atrio domus suæ colludentibus tulit, decimum nummum victor in thecam illic appensam, ad usum pauperum reponeret. Quanti convivii prælantis uno die absument pauci, quo per annum plures pauperum ventres sustentassent. Parasitos, moriones, mimos donariis & mensa saginant, Christus esurit; parietes, imò & pavementum tapetibus velant; Christus obit nudus. a nostro Avo Gualterus Raijolzus, ille apud Anglicanam Cleopatram nimis gratiofus, visus est in aula gestare crepidas, adeò pretiosè gemmis distinctas, ut sex millium, sexcentorum aureorum æstimarentur. Ante annos non ita multos, Comitissa quædam, in materiam firmatis unius pallæ, florenorum duo millia quingentos; opifici pro opere, centum quinquaginta florenos annumeravit. b Quot pauperum ventres poterant inde pasci, & quot corpore nudè agentia poterant contegi: Quod pie expendit B. Thomas Villanovanus Aræa Drex. tom. I. Trism. l. 3. c. 10. § 5 b Ch. 2. hom. 37. in cap. 1. § Geq.

chiepiscopus: e cui cùm thori novus induendus, ubi à sacro accepit quatuor aureos valere apage, inquit, hoc ego argere totum pauperem; imò totum Christum induissem. Juxta illud d Quamdiu fecistis uni ex his fratribus meis minimis, mihi fecistis. Ubi occurrit eujusdam lepida mendicandi ratio: e homo sticus ingenio satis liberali a mium studiis applicuit, & fac literis impense deditus, auli consuerat, quibus hanc aliquam coram Principe quæstionem invenit: quot ulnæ panni insurie essent, ut Deo quis vestem appropinquare conficeret? Cùm Propheta dicitur: f Cælium & terram impleo. Ad quæsitum cunctis mendicantibus ac subridentibus, mentem ipse suam exposuit: quot aut quinque ulnas sufficere, & primaveritatis testimonio: quod dicitur: g Quamdiu fecistis uni ex his fratribus meis minimis, mihi fecistis. Ego, inquit, ex his minimis sum, paucos ulnæ ad me induendum induciunt, & Christum indueritiorum cellæ generosissimo varioque despiciunt, sicut stus. Equos non ad usum, sed spectaculum, & totos & greges, Britannicos, getulos, licos, Aquaticos, Avianos, ticos hybridas, molossos, m sumptibus alunt; sat illis lupabuli est, soli Christo non est cus in diversorio: canis imquit, Chrysothomus, g cib tu est, famulus tuus satietat pitur; at verò tuus & illius

c P. Rho varia virt. hist. l. 4. 14. d Matt. 2. e Caspar Eos E. l. 4. f Jerem. 23. g Chryf. in 2. Cor hom. 17

ut esurit, Christus tuus alimento caret, necessario fame perit.

Ante annos paucos hortensè studium exarsit in flores exotios, tulipas & bulbos. Hos adeò ambitiosè conquirebant, quæsi- os ita auxiliè fovebant, ut nulla mater sic filiolum. Turpe est di- ere, quot aurei non raro in uni- am ejusmodi bulbum expensi, uem nocte insequenti vermis erodebat. tot aureos mendiculo edisse, piaculum dixissent. Et hi idem in futiles ac inutiles im- prus, quasi in luxuriantes ramos, substantiam sine fructu ef- undunt, dum alii, quibus res an- sta domi, exiguo lucello in mensum fructificant. Duas hic hi arbores considerate, tiliam oceram & pomum modicam: a ramos & brachia explicat la- simè, gratam diffundit um- am, sed à fructibus sterilissima; In horto contrà, a stat po- as non maximæ staturæ & ul- quatuordecim millia pomum fundit (à me, inquit, Drexe- s, visa & gustata) quæ causa atz disparitatis? Tilia pulchra idem arbor, sed infructuosa, quid alimenti trahit è terra, truncum, in ramos, in folia sumit; at fertilis pomus, id ne in fructus emittit. Ita plures reperias homines opulen- succi plenos, auro validos, amplas in fundis suis agunt ices, brachia diducunt, comas ant, sumptuosè vivunt; sed ericordiz fructus in eis quæ & nullos invenies. è diverso erire est opifices mechanicos, alas filias, quæ tenuem victum nu comparant, & agrè; ni- Drex. de elem. part. 3. c. 3. §. 4

hilominus stipem promptè largèque conferunt, nonnumquam ultra vires. Jam causa in liquido est: illorum succus omnis in frondes, istorum in fructus egerminat. His altum vociferatur Augustinus: *b Audiant, inquit, ista divites, qui nolunt esse misericordes. Audiant irrogari supplicia eis, qui nolunt erogare subsidia. Audiant pauperem refrigerantem, audiant divitem pœnis gravioribus afluantem. Da igitur petenti, ne postis ipse accipere: tribne pauperi, si non vis flammâ exuri.*

Sed moveat nos potius centu- plum, de quo agimus promissæ retributionis, etiam in hac vitâ præmium. Ubi B. Chrysologus satis demirati æquit hominum quorundam, ut levissimè dicam, stoliditatem: *esunt forse de cautione solliciti? Quare? Nonne homini exigua chartula obligatione constringitur: Deus tot & tantis voluminibus caret, & debitor non tenetur?* Fidem eventus comprobavit: Synesius Cyrenes Episcopus, d vir eruditissimus complura ingenii sui monumen- ta in lucem dedit. Habuit is inter primæ admissionis amicos Evagrium Philosophum, in paucis charum, sed nondum Christianum. Hunc Synesius disciplinis Christianis imbuere, plurimum laborabat. Evagrius homo sui cerebri, & diu refractarius, e virum Hebræum crucifixum pro Deo colere, constanter recusa- bat; nec tamen labore aut tædio victus Synesius, saluberrimis

b S. Aug. serm. 25 de divite & Laza- ro e Chrysol. serm. 26
d Zonaras tom: 2 Ioan. Moschus in prato spiritus cap: 195 e Ba. on. ad ann. 411

monitis quotidie hominem ur-
gere institit. Ad quæ demum
Philosophus: quo sunt, inquit,
rei Domine Episcopo in re Chri-
stiana, quæ nulla ratio, Philoso-
phia nulla satis capiat: Primum
est, vox Christiani, nescio quod
principium, sed & finem mundi
totamiantis, & hæc ipsa nostra
corpora, postquam in vagos ci-
neres abierint, eadem reditura in
vitam immortalia. Alterum est:
quidquid pauperibus erogatur,
fœnore reddi centuplo; hæc ta-
lia fabulæ sunt & merum som-
nium, nec in Philosophia quid-
quam fundamenti habent. Con-
trà Synesius copiosâ dissertatio-
ne edocuit, nil vero contrarium
hic asseri: neque verò hæc ad
Philosophiæ trutinam expenden-
da. Sublimiora esse, quam quæ
humana lippitudo, prima facie
possit penetrare. Salubriter se ta-
ctum sentit Evagrius; at nihilo-
minus suæ opinionis tenax, do-
minum abiit. Hæc ubi secum ipse
sæpe sæpius repetiit, decrevit ma-
nus dare victori Synesio, à quo
demum unâ cum filiis, & omni
familia sacro fonte tinctus est:
atque ut in rem præsentem veni-
ret, tria auri centumpondia in
egenos patrienda obtulit Episco-
po, si syngrapham dare velit,
Christum ea redditurum. Nec
Synesius illud recusavit. Evagrius
jam Christo adjunctus, annos a-
liquot exegit. Morbo denique
graviore correptus, jamque filiis
ad se accersitis: cum, inquit, ca-
daver meum ad sepulturam
composueritis, hoc chirogra-
phum manui inserite, & unâ me
cum sepelite. Factum quod jus-
sit. Tertio die à funere, defun-

ctus Episcopo se stitit, tumulu-
suum referari, & chirographum
inde auferri iussit, sibi abunde
omnibus satis factum; & ne dubi-
tandi locus esset, ejus rei testimo-
nium sua manu subscriptum et
affirmavit. Nescierat autem Sy-
nesius suum chirographum ut
cum mortuo sepultum. luce pu-
bera vocatis ad se filiis, an, inquit,
cum parente vestro scripti quilo-
gram sepeliistis? Schedam aju-
quam morti proximus secu-
jussit humari, nemine id scien-
te. Episcopus narrato somni
suo, sacerdotes & urbis primarum
ad Philosophi sepulchrum duxi-
eo aperto recens Evagrii syngra-
pha est inventa, conceptissimè
his verbis scripta:

*Evagrius Philosophus Sancti Be-
domino Synesia salutem. Accepi-
bitum in his literis manu tua
scriptum, satisfactumque mihi
nec ullum contra te jus habeo, quod
dedi tibi, & per te Christo Deo Sa-
vatori nostro. Obstupere omnia
& horis aliquot clamavere: E-
rie Eleison, sed & gratias agere
Deo, qui tuas promissiones
illustri miraculo firmasset; atque
hoc Synesii & Evagrii con-
scriptum chirographum, in prima
Cyrenensis ædis sacrario asser-
tur. Hic ego cum Marone per-
ciamem:*

*a Et dubitamus adhuc virtutem
extendere factis?*

*Et dubitamus adhuc, num pro
veritas fidem servabit? Cujus
sacris literis testimonium & syn-
grapham tenemus.*

*Ambrosium audiamus:
Evangelium ejus cautio est, ille
mittit pro omnibus indigentibus*

a 6. Aneid b Amb. l. de Tobia

*dicis, fidem quid dubitatis dare; si
panis vobis droes offeratur, qui fide
promittit: at suâ pro aliquo debitore,
latim numeratis pecuniam: pauper
est vobis Dominus cœli, & conditor
mundi, & adhuc deliberatis, quem
mitiorem queratis fidei jussorem? Do-
minus scribit, quod uni ex minimis
eis fecistis, mihi fecistis &c. Chri-
stus confessi nominis, & fidei
tissimi debitor, non subducit
se, non declinat, non fugit cre-
ditores suos, sed a quibus maxi-
mè debet, hos maximè diligit. Ita-
que si vis cum semper amicum
habere, multorum constitue de-
bitorem. Concludo salutari illo
Cicellii Doct̃oris monito: b vi-
vete, obsecro, quî Deus benefa-
ctor noster maximus, & quî dia-
bolus, hostis noster capitalissimus
vobiscum agant, conditione inæ-
qualissima: diabolus pomum ob-
tulit unicum, & totum paradi-
sum rapuit: Deus paradisum of-
fert, & pomum petit, aut vilius
quid pomo, panis bucellam, æ-*

*reum teruncium, frigida ban-
stium &c. Tamen deliberamus
adhuc num Christo fidere, & o-
bulum paradiso velimus permu-
tare; non immeritò proclamat
Augustinus: c qua est ista anima-
rum insania! acquirere aurum (aut
retinere) & perdere cœlum? Quid,
quod omnia Deus bona opera, ex
hoc appendere videatur, & judi-
cium sine misericordia reservare
iis, qui non fecerint misericor-
diam, Basilio graviter attestante:
d novi quosdam, qui orarunt, qui
ingemuerunt, omnem pietatem ex-
ercuerunt; verùm ne unum obulum
in egenos expenderunt: qua utilitas
virtutis? Non enim excipit illos re-
gnum cœlorum, sed tartarus: ubi
cum divite illo æternam famem
& sitim patientur. Quantò satius
ac sapientius haustu frigida re-
gnum cœlorum mereari, & exi-
guo nummo in favorem nostrum
judicem corrumpere niteremur,
ut audire mereamur, venite be-
nedicti patris mei.*

a Chrys. hom. 53 ad pop
b Bern. de i. gradu super b,

c Aug. serm. 15 de verb. Dom
d Bas. hom. ad divites avaros

ACCENDIT ET ARDET. a

DOMINICA SECUNDA POST PENTECOSTEN

- §. I. *Hostia Eucharistica, qua mirificè facit ad illuminandos & inflammandos animos, speculo caustico comparatur.*
- §. II. *Accedite ad eum, & illuminamini. Psal. 33.*
- §. III. *Quinam ex hoc pane intellectus, sibi radius divina sapientia mutuarint.*
- §. IV. *Umbra fugat veritas: noxam lux eliminat.*
- §. V. *Speculum Eucharisticum fidelium corda inflammat.*
- §. VI. *Dispositiones animi pravae, ad flammam ex Eucharistico speculo concipiendas.*
- §. VII. *Proxima ad divinas flammam concipiendas dispositio, servens fiderium.*
- §. VIII. *Quo amoris incendio, Deipara Christum utero conceperit, & Eucharistia sumpserit.*

DOMINICA SECUNDA POST PENTECOSTEN.

*Candor est lucis aeterna, & Speculum sine macula Dei
Majestatis. Sap. 7.*

Archimedes ille Syracusanus quem Plutarchus Geometram Priareum, Guevarra novum Iovem, alii ingeniorum phœnicē nuncuparunt, multa ad posterorum admirationem ingeniosè excogitasset, eam omnium in se stuporem ravit speculum quoddam parabolicum, mirando sanè artificio ab eo elaboratum: quod collectis in se Solis radiis, tantum à se fulgoris, simul & ardoris evibrabat, ut non modò ligna ei propius adnota incendere, metalla colliquare; sed & Syracusana è turre, hostilem Romanorum classē, flammis eœlestibus, & incendio harenus inaudito, mediis in undis kufferit, Neptuno spectante & nec quidquam opitulante.

Verum enim verò omnem & humani & Angelici intellectus incit solertiam, omnem excedit naturam, omnem omnium proigiorum excellit præstantiam, quod non nisi ab immenso divinitatis ingenio potuit excogitari; tremenda illa sanctissima Trias os Majestas, unà cum Sacrosanta Anima, ac divinissimo Corpore Redemptoris nostri, atque omnibus perfectionibus divinis, scientia, potentia, bonitate infinita, venerando Eucharistiæ oraculo, veluti in lucidissima cryallo, seu speculo quodam ustro, ad animos nostros, quâ illustrandos, quâ inflammandos, &

quantumvis ferreos colliquandos, nobis exhibeatur. unde in spiritu Pfaltes Regius exclamat: *Memoriam fecit mirabilium suorum misericors & miserator Dominus;* quod Doctor Angelicus huic prodigioso mysterio rectè applicans, sensum suum subjungit dicens: *hæc miraculum ab ipso factorum maximum.* quod per decem prædicamenta deducit opuic. 59. c. 1. Hic siquidem videre est, *miraculum in substantia*, quia panis transit in substantiam Christi. *miraculum in accedentibus*, quæ manent extra subjectum, nec in sunt ei, nec inhaerent. *miraculum in quantitate*, quia secundo privatur effectu, non se extendit, nec locum occupat. *miraculum in qualitate*, quippè in parva Hostia ita magnus, sicut fuit in Cruce, & modò est in cœlo: (sicut, inquit, quantumvis longa & lata est turris, tota in oculo recipitur,) & coloratus, attamen invisibilis *miraculum in relatione*, Christus enim novam acquirit dependentiam, non tamen novum esse. *miraculum in actione*, quia verba vim habent productivam. *miraculum in passione*, quia manducatur, nec consumitur. *miraculum in tempore*, quia simul in instanti, corpus Christi è cœlo est in terra. *miraculum in motu*, quia simul inferius est & superius, simul mo-

a Psal. 10. b S. Thom. serm. in festo Corp. Dom.

vetur & quiescit. *miraculum* demique *in fin*, quia caput non longe abest à pedibus, cum sit indivisibiliter; membra tamen sibi ipsis aptè connexa. hætenus illustrissimus Præsul Paulus Aresius a ex Angelico Doctore, ut vides deprompta, qui hoc præclaro epiphonemate concludit, in hoc Sacramento *b Deus tot & tanta mirabilia inclusit, quod in ipso videtur, quasi omnium mirabilium, quæ ab initio mundi fecit, memoriam renovasse: quæ omnia, in hoc maxime mirando divinæ Eucharistiæ speculo contemplanda sunt.*

a Aresius in festa discursu, 14 in festo Corp. Dom. n. 15

b s Thom. opusc. 59 c. 1

S. I.

*Eucharistia orbiculus speculo
istorio aptè assimilatur.*

PAulus Doctor gentium libere pronuntiat: *c manifestè magnum est pietatis sacramentum, quod manifestatum est in carne.* ubi Syriacus legit: *d Deus quasi sub diaphano crystallo apparuit & effusus est in carne.* quod Magellianus, & Aguado noster, e Ecclesiastes celeberrimus è suggestu veritatis, de Eucharistia exposuit. Sed nulum luculentius testimonium, quàm quod S. Vincentius ille Ferrariensis adducit, his verbis: *f Hostia est speculum, & totum Corpus est in Hostia sicut imago in speculo; quod confirmat Sapientis eloquio: g ideo, inquit, de ista Hostia consecrata potest dici, candor lucis aternæ, & speculum sine macula Dei*

e i Tim: d Corn. hic

e Aguado del s. sacr. in proleg

f s. Vincent. in festo Corp. Dom. ser.

g Is. 7

Majestatis. quin in hoc tam illustri mysterio, sub minimo orbiculo immensum Deum celanti S. Thom. non aliunde, quàm a speculo similitudinem mutuavit: videt quilibet manifestè, quod in parvo speculo apparet maxima civitas, & imago maximi hominis, & montis, & coeli; ita non est incredibile, Corpus Christi posse contineri sub Hostia tam parva, quamvis hoc perfectè intelligere nequeamus. " ubi alteram proprietatem observat, quo fracto speculo, *i revidunt se totidem facies.*

Ipsam audiamus: *k in natura quæ quæ habemus exemplum in speculo, quod si frangitur, non ibi frangitur imago vel species, quæ in speculo relucebat: sed in qualibet parte fracti speculi adhuc relucet imago.*

E Dominicana familia Doctore egregius Robertus Holcot in c. Sap. illa verba eandem lucis aternæ speculum sine macula, aptat humanitati Christi: Christus enim qui homo, inquit, fuit planum speculum docendo, concavum humiliter moriendo, convexum potenter resurgendo, in concavo ima summa, ordine apparent inverso, & ignis à radiis illic alibi excitari solet. " tum subdit: quod magis inversum, & paradoxum quàm Deum nasci, pati, crucifigi, mori, imò cibum fieri, comedi, nos quodammodo in se committare? *l quis aud. vit unquam tale exclamat Isaias, aut quis vidit huius simile?* Cyrillus Hierosolymitanus antiquam illam plasmationem suspiciens, cum attendere: artificio

h s. Thom opusc 19 c. 3.

i Virg 9 Aeneid

k s. Thom opusc. 19 c. 7

l Isa. c. 66

ei manu terram conversam in
 vi hominis effigiem, magnificè
 ad extollit, ut admiratione di-
 um, quod a lutum in oculum
 mutetur; pretiosissimam videli-
 cè hominis partem, & volut exi-
 um Solem in microcosmo. sed
 agè opinor egit mirabilius, ut
 res folius noster loquitur, b dum
 o lutea in *crystallinam puritatem*
Eucharistiam immutetur. quod
 raculum Regius vates agnovit,
 pulcherrima oda sua prædica-
 gâ quò eadem ipsa Eucharistia
buccella crystallina vocatur:
mittis crystal um suam sicut buc-
ca. vel ut vertuat Hilarius &
 Iodorus, *sicut frusta panis*, in
 ano hoc pane lux immensa est,
 Solis splendor, in purissimam
 risti carnem & crystallum in-
 ens, vim candoris sui mirabi-
 explicat, quo accedentium
 da inflammantur. quod egre-
 D. Irenæus animadvertit: *d*
arne Christi occurrit, inquit, pa-
a lux, & à carne eius rutila ve-
n nos, & sic homo devenit in in-
uptelam. Cum S. Elisabetha
 hungaria ad Ludovicum Thu-
 rix Principem evocata esset, e
 i desponsaretur, quidam au-
 de sincero illius in sponsam
 re dubitarunt, enique per-
 n familiariter percunctati
 , num eam seriò ducere de-
 sisset? quibus promptè re-
 dit Princeps, *se plus quàm vi-*
m montem, si totus aureus foret,
ere Elis. bechom sponsam. quod
 terus de Wargila, unus ex op-
 tibus excipiens: *pete, inquit,*
ine, ut hoc e nunc are d. B. a.
 Tyrill Hierosol catech 12
 Hierosol antel. part. 1. c. 11. fo 45
 salm 147 d Irenæus l 4, c. 37
 a vita Elisab.

cui Princeps: *dic ei, & in mona-*
mentum & pignus amoris, hoc ei ran-
nusculum deserto. proferensque
 quod penes se habebat speculum
 duplex, æneis inclusum limbis, u-
 na ex parte vitrum, ex altera ef-
 figiem crucifixi præferens, Wal-
 tero tradidit. quod S. Virgo sum-
 ma animi gratitudine & gaudio
 accepit. potiori jure addubitare
 quisquam nostrum poterat, an re-
 vera velut sponsas sibi despon-
 sandas, cœlestis ille Princeps di-
 ligeret, quia peccatores eramus,
 & ille sanctus sanctorum quo
 omne tamen dubium sinceri in
 nos amoris sui facefferet, ecce
 donavit nobis admirandum; id-
 que duplex sub specie panis & vi-
 ni, speculum: sub quibus ipsum
 non intueri modò, sed præsen-
 tem habere & exoculari posse-
 mus, in eoque monumentum &
 pignus passionis illius, & crucis
 contemplari liceret. Cum igitur
 à tam amica manu divinissimi
 sponsi nostri, hoc nobis speculum
 donatum sit, nonne nostrarum est
 partium eo frequenter uti, sicut
 dubium non est Elisabetham in
 eo speculo non se, sed sponsum
 suum, simulque crucifixi iragi-
 nem sapissimè contemplatam es-
 se. Etenim si hoc donatio rariò
 admodum utamur, ingritudi-
 nem nostram arguit, nec donum
 æstimare, nec donatorem amare
 censetur. *si quomodo dicit, quod*
amat me, cum animus tuus non sit
mecum. cum rariò ad hoc spe-
 culum contemplandum, è quo
 divini amoris flammam in pectus
 tuum vales derivare, accedas; ni-
 hil enim perinde efficax est, &
 opportunum ad animam ardenti-

f Iudic: 16

X 5

sig. no :

tissimæ charitatis faculis accendendam, inq; optatissimū divinitatis ipsius amorem quanto cyus rapiendam, atque fervens in sanctissimam synaxim non modo desiderium, sed & propinquum ac vicinum hinc, ardentissimo divini amoris speculo contubernium. quod nomen speculi, & quidem caustici seu ustorii, à me usurpari nemo mirabitur, qui illud ignitum Nierenbergii eloquium legerit, venisse illum ut ignem miseret in terram, dum carnem nostram indutus est, quam in Eucharistiâ nobis, tamquam in speculo ustorio ad animos inflammandos proponit. a Sic enim solares radii, inquit, lini supram prius non accendunt aut consumunt, quàm in pellucida crysallo congregentur, ita post tot tamque eximia numinis beneficia, quæ totidem lucidissimi radios, ex infinita ista bonitate, & amabilissima Dei essentia pulcherrimè emicantes, rectè appellaveris, frigebat nihilominus mundis, & horrendo gelu torpebat, usque dum illa ipsa beneficia in Christo, radiatorum instar collecta, in nos derivavit: quando videlicet in sanctissimam purissimamque humanitatem suam congestit lucem illam inaccessibleem, quanta quanta est, & infinitum splendorem. hac potissimum de causa, ut amore omni ac honore dignissimus, ad ipsam colendum & diligendum inflammamur. & ut silices simus, his tam repetitis amoris ictibus, scintillæ quædam absistant nec cessum est. Id ipsum pervisum a Nicenab, de amore Iesu c. 1.

experta est S. Gertrudis, b cui velut sponsæ prædilectæ, speciosus formâ præ filiis hominum sese exhibuit instar speculi solaris, & dios in animam largè vibranti in quod dum oculos iutendens, inquit, ingredi in intima meam lucem quandam incomprehensibilem suavem, quæ penetrando omnia mea viscera, videbatur operari virtutem quandam supra modum admirabilem: videbatur enim exhaurire medullas ossium meorum, accendere ipsa ossa cum carne. sic ut tota substantia animæ meæ: non videretur esse aliud, quàm splendor ille divinus; quemadmodum fieri videmus, dum lucidissimum suum vultum, sol ille spectabilis in speculum conjicit, in alterum Sole speculum commutasse perhibetur. Quod ut & in te, o homo mortalis! lumen illud increatum divina quadam ratio efficiat: ami amorem illius, qui amore descendit in substantiam panis: c ubi amorem suum amari tuo copula humiliando se, sublimando te; jungendo lumen suæ æternitatis in tuo mortalitatis,

b In Vita S. Gertrudis l. 2, c. 22, c.

In c. 7. sap. v. 2.

c s. Aug. 1, de catech. rud. b.

§. II.

Accedite ad eum, & illuminamini. Psal. 33. d

Dum divinum hujus lucidissimi speculi fulgorem, oculis vestris objicere aggredior, tantam id mihi, quod olim D. r. deberto, accidat: cui sacra commentanti, calamus cœlitus inspiratur, non alios quàm aure

d Latin, in Ps, 33, de Euch. expo.

characteres exarabat; aut certe, quod inaudito sanè prodigio Cō-
 rado Eginoni; Apostolico per Germaniam Legato accidisse legi-
 mus, a cuius digiti, quibus Sacro-
 sanctam Hostiam atrectabat, ea
 luce splendere soliti, ut ad legen-
 am, scribendumve etiam obscura
 nocte, lucernis aliis opus non es-
 t. traxerant, inquit Auctor, hanc
 eam, à contactu Corporis Domini,
 olim Moyses gloriam vultus, à
 consortio sermonis Domini. cuius-
 modi fulgorem Chryf. in mani-
 bus Sacerdotum, in linguis Laico-
 rum, Corpus Christi contrectan-
 tum, iure deposcit: , b quo, in-
 quis, non oportet esse puriorem
 tali fruente Sacrificio? quo so-
 lari radio non splendidior
 manum, carnem hanc dividen-
 tem? os quod igne spiritali re-
 fletur, linguam quæ tremendo
 nimis sanguine rubescit? cogita
 quali sis insignitus honore, qua
 mensa fruaris; quod Angeli
 videntes contremiscunt, nec li-
 berè audent intueri, propter e-
 micantem inde splendorem, hoc
 nos pascimur, huic nos utimur.
 factis antiquitas famosissimam
 Solis mensam, c ut eam Hier. ap-
 plet, quæ Apollonium Tiazum
 ferè à patriâ, parètib, propin-
 quis, fortunis omnibus, per longa
 permolesta viarum itinera, ad
 nudam contemplationem ex-
 it, quam Solis mensam, cum He-
 dotus in medium proferat, d &
 Christianus Cicero moralibus fer-
 lis basilicè instruat, ipse super-
 dico, atque aliam longè lucidio-
 rum mensam vobis exhibeo, ubi
 splendor æternus, quod ha-
 P vander Veken de Misa. p. 118. b
 ryl hom: 60 ad pop. Aut. c S. Hier. l.
 ep. 2 ad Paulia. d Lauka hom: 27

tenus inauditum, & omnem ex-
 cedit intelligentiam, se ipse in
 pretiosissimum edulium attem-
 peravit, ut mentes nostras, &
 omnia viscera, sua luce intimè
 collustraret: quod olim illustri
 vaticinio Isaias declaravit: *e*
Implebit splendoribus animam
tuam. Expertam, suprà audivi-
 mus, S. Gertrudem, quæ ad hanc
 mensam accedens, non semel
 cum Sole incredibiliter splendi-
 diorem conspexit. Quare error
 fuerit Hermogenis hæretici, s qui
 cum in hac mensa Solem lucidissi-
 mum Corporis Christi non cerne-
 ret, in Sole illud repositum vole-
 bat: nobis compertum est, in
 hoc Eucharistico Sole, posuisse ta-
 bernaculum suum, è quo divini-
 tatis radios absistentes, Elizabe-
 tha Schonangensis quandoque
 prehendit: g factum est enim
 in usu dierum, ut veniret quidam
 ex fratribus, ferens in pixide di-
 vinum Sacramentum: cumque
 staret, inquit, in circuitu eius,
 ego & quædam sorores, ecce
 cor meum liquefactum est, &
ecce claritas magna resulsit in pixi-
de. ita refert Nizetas in vita S. I-
 gnatii Archiepisc. Constant. *vi-*
debat, inquit, panis divinus peni-
tus immutatus, totusque veluti cæle-
stis carbo (ut infra fesus) gratiæ
radios sporgebat à cælesti flamma;
 quod pluribus comprobare desi-
 no, cum innumeris miraculis
 Hostiam aliquando divina luce
 collustratam, à populo conspe-
 ctam esse manifestum sit. s. e-
 cerit illud D. Anselmi attulisse:
hæretic, inquit Christus, velut
elisa e: 36 f. Eze. linck theat. p.
pag. 20. g. In vita Novarini Agruo
myl. pag. 321. h. S. Anselm. in
cælesti, alloque 41.

nitidissimus Sol ad ipsum peccato-rem.

Ferunt Historici a Justinia- num Imperatorem triclinium habuisse omnium aureum, ubi pavimentum aureum, parietes au- rei, laquearia aurea, lecti aurei, mensa aurea; unum deerat, panes aliosque cibos non esse aureos. hos Caligulae magnificentia ex- cogitavit, qui dum divitias suas non tam ostendere, quam osten- tare vellet, convivium illustre, omnino aureum adornavit: ex auro panes, pernas, perdices, au- reis patinis imposuit, hoc lein- mate adjecto: *aut Caesar, aut nihil.* Ingeniosus amor in convivio illo splendidissimo & verè aureo, quid simile commentus est, nihil dare voluit aut omnia; in hac mensa se dedit, id est omnia: splendidum profecto donum, ubi ipse splendor se in donum exhibet: unde Ecclesiastes appositè proclamat: *b splendidum in pani- bus, benedicent labia multorum.* Ut de iis, qui hoc tam splendido fer- culo indies vescuntur, verè dici possit: *epulabantur quotidie splen- didè; divino quippè amoris igne aurum hoc liquatum, nobis pota- bile propinaur, ut totam animam fulgore suo illustret, & quo volet e pleno se prout auro. Quo fit, ut Chrysostomus loquitur: quemad- modum si quis liquefacto auro ma- ximum vel linguam injiciat, quam pri- mum deauratur: ita anima immer- sa sanguine Christi aurea redditur, ejusque fulgore convestitur. Qua- rit ipse splendor patris, a quo cognoscere velimus, quemadmo- dum hoc lumen animis homi-*

num infundatur: d d e quo ordi- ne justitiam meam occuli sin- a- sinibus cordium infundo, cum e- per accessum non videri, & tamen- v- sibilis opera hominum in visibili- ter immundo? Cum unam eandem- mentem modo hac, modo illa virtuti- irradiis, modo ex hoc Eucharistic- speculo, radiu n humilitatis, mo- do castitatis, modo ardentissim- charitatis, Dominus virtutum e- mitto. in hoc autem fulgenti- mo intuitu mirum est, quomodo- Christi sponsa admirentur, quo- modo in conspectu divinae maj- statis stupeant, quomodo fery- scant, quomodo liquecant, quo- modo minimos venialis nocte- tomos, quasi per rimam in anim- volitantes perspiciant. Nusqua- verius illud Ambrosii, e qua- in hoc mysterio comprobatur- illuminat Dominus sanctos suos, lucet in corde justorum, qui simpl- ci contemplationis oculo, divi- omnes perfectiones hic conte- tas intuentur, dum f Sol ille- teligentia ad sublimius de De- sentiendum, illumque ardentissi- mè diligendum illustrat. Qu- lux adeo quandoque mente- occupavit, ut cum corporis ang- stius contineri non posset, è vi- divina hac contemplanti & attr- ctanti refulserit, ut de plurim- SS. legere est, quorum facies du- sacris operarentur, aut de ha- mensa participarent, Sole clari- apparuit. Ita splendore plusquam- humano facies Stanislai non s- mel conspecta est. Ita nimirum- inquit historicus, g ad lumin- Patrem capaces animæ accedem-

d S Greg 1, 29. Mor. c. 13-

e S Amb. in Psal 118 serm. 17

f Sap, § g Hist, Soc patr, 3, d. 4, n.

a Suidas b Eccl. 31-

c Acaid 1, 1, Chryf hom, 45. in Ioan,

Luminantur. Sed nihil eo illustrius, quam quod ex eruditissimo viro dicturus sum. Lorinus in Psal. 21. vers. 17. *edent pauperes, & vivent corda eorum in seculum seculi.* Docet piam quorundam sententiam, ut quemadmodum peculiare sunt aureo la virginum, Martyrum ac Doctorum, ita singulari quadam pulchritudine corpora eorum conspicua fore, qui præ cæteris de hoc lucidissimo Eucharistia pabulo participarint, quod Lorinus illustri probat argumento: sicut, inquit, ob unionem verbi, Christi corpus interdum quædam similia dotibus fecit, ut subtilitatis nascendo ex matris clauso utero: agilitatis super aquas: claritatis in transfiguratione; ita propter præsentiam corporis Christi, quæ dignè illud recipit, juvatur ut promptius exequatur opera virtutis, & magis magisque ipsum corpus reddatur spirituale, agile ac lucidum. Si itaque ac peculiari dote corporis gloriosi, & veluti singularis splendore aureola, donari cupimus, præ cæteris, in hoc speculo frequentius, ut minimum singulis diebus Dominicis, qui dies Solis vulgè appellantur, nos intueamur. nam et dilucidè Chrysoströmus tripliter titulo *dies Dominica* compellatur: a primò, quia eo tempore accidit resurrectio Domini; secundò, appellatur *dies lucis*, quia eo die, in mundi exordio, dixit Deus, *fiat lux*, & *facta est lux* 3. *dies panis*, nuncupatur, quia eo die fideles ad hoc illustre convivium accedebant. Quæ sanctissimi

ma consuetudo, utinam hoc perditissimo seculo instauraretur? utinam quovis die Solis, de hæc Solis mensa quid lucis participaremus! quod Hipponensis Præsul suis inculcabat: *bonnibus Dominicis diebus communicandum suades & hortor.* Fusius hæc vide apud Nierenbergium in doctrinis asceticis l. 2. doct. 4. cap. 21. Nec hoc satis, sed insuper adolescentes, puellas, viros, forminas compello, ut quemadmodum vix dies abeat, quo vultum suum in speculo non semel iterumque contemplantur, ita per dies singulos (quod potissimum Religiosis convenit) divinissimum Eucharistia speculum, summam animi veneratione consulant, ac tenebris suis lucem deposcant. In quo præclarum se præbuit B. Franciscus Borgia, qui ubicumque degeret, secretam sibi curabat cellam ad aram maximam latus, quo promptior ac propinquior esset accessus, ad hoc speculum contemplandum: etenim sepius cum minimam, de quovis solebat invisere, in singulis salutationibus (quæ præxis observanda) sub sancti cujusdam duæ quasi que admissionali patrone (ut in aulis Regum fieri affoler) dona quædam varia, veluti benignitatis radios hinc sibi deposcebat. Quin & tu illius exemplo, intra spheram activitatis hujus candentis speculi, frequenter consistere, illicque ejus dignitatem, ac tuam vilitatem contemplare. Habent & studiosi, quem in hoc æmulentur, ut alios emittam, eminentissimum S. R. E.

ib. S. Aug. tom. 3. lib. de dog. Ecol. l. 3
c. Hist. Soc. par. 3. l. 8 n. 149

Cardi-

Cardinalem Bellarminum, & qui etiamnum studiosus, numquam sacras ædes transibat, quin ab hoc speculo sibi radium aliquem mutuaret: norat quippè in hoc *pane vita & intellectus*, reconditos esse omnes *thesauros sapientia & scientia Dei*.

• P. Barry. l'annee Sainte part: 2, c. 7. devoi. 2

§. III.

Quinam ex hoc pane intellectus, sibi radium divina sapientia mutuarunt.

S. Thomas Aquinas ex hoc speculo tantum sibi fulgoris, in arcanis ac reconditis mysteriis hausit, ut irrefragabili sanctissimi Domini nostri Pii V. oraculo, *doctrinâ suâ, universam Ecclesiam illustravit.* b Et ex eadem veritatis Cathedrâ Joannes X X I I. Quot articulos scripserit, tot miracula D. Thomam patrasse pronuntiavit, hanc sui clarissimi Elogii rationem subnectens: *quia scilicet omnes resolvit lumine plusquam humano.* Quæ ubi Deaponte noster adduxit, sic in laudes Angelici Doctoris excurrit: Conscientiam uniuscujusque super hac appello veritate, reflectet quando eos legit, intendit, inspicit, discutit, & quo se persenserit afflari lumine non neget, sed confiteatur humiliter. De me, inquit, fateor, numquam articulum percurrisse, quin nova mihi ilico affulserit lux, novaque intelligentia. Ut quos Religiosorum non nemo vidit splendidissimo ex ore Do-

b Deaponte in Sapient. c. 9, n. 19 tom I;

ctoris radios emicant, eos per casum in summam collegisse videatur. Etenim ut in cæteris subtilioris scientiæ difficultatibus omnes unus superavit, in hoc tam men de SS. Eucharistiæ Mysterio dilucidè pertractando ita excelluit, ut cum ea, quæ de hoc Sacramento ex Urbani IV. Pontificis Maximi mandato divinissimè conscripta, atque imposuisset, a ipso doctorum omnium Magister audire meruerit: *bene scripsisti a me Thoma.* Et ne aliunde lumen suum, quàm ab hoc speculo, ubi est lumen æternum & indeficiens desumpsisse censeatur: *c præmittit bat divina*, ait idem SS. Pontifex in bulla Canonizationis, "ut roboraretur, in Scholis, cum singulis diebus, antequam lecturus ascenderet cathedram, missam celebraret, & unam alteramve audire. In quibus tantus splendor patrum gloriæ, nescio quo divinorum radiorum percussu in pectus Thomæ redundavit, ut jam nemo longius disquirat, cur Solè in pectore gestare perhibeatur. Quod elogium perquam splendido, illustris Parisiensium Schola confirmavit, dum illum "Universalis Ecclesiæ lumen præfulgidum, universitatis d Parisiensis speculum clarissimum, & candelabrum insigne ac lucens per quod omnes, qui vias vitæ, & scholas doctrinæ sanctæ ingrediuntur, lumen vident claritatis, compellare non dubitavit. Quæ qui hoc donum sapientiæ & intellectus consequi desiderat, a hoc speculo sibi lumen deposcat. Scientiam boni & mali non e arbore vitæ cum Adamo, se

• Deaponte cit,

d Deaponte cit.

hip

nunc ex a pane vitæ & intellectus, intra piaculum colligar. Ecce inquit Anastasius Sinaita: babes sciam, habes etiam visus recuperationem & agnitionem, quam per esam ignoraverunt protoplasti.

Appositè Richardus Victorius b ad illa verba Isaïæ 7. *Butyrum & mel comedet, ut sciat reprobare malum, & egerere bonum.* Per butyrum & mel Eucharistiam intelligit. Et causam addit: unde tantam sibi scientiam acquisivit? *Comedit, inquit, ut sciat.* Nos quidem, ut aliquam nobis scientiam comparemus, multos sumptus facimus, exteris urbes petimus, Academias frequentamus, codices volumus, Magistros audimus, studamus, impallescimus, lucubramus. Vultis compendio vobis scientias tradi, audi: *et sapientia edificavit sibi domum per sicut mentem, miscuit vinum; insuper & seipsum in sapidissimum edulium apposuit: subjicio verba Richardi: intuemini quantum vel qualis sit gloriosus iste, vel quid debeatis de ejus cibo sentire. Qualis puer, qui ad sapientiam simul & justitiam comedendo profecit. qualis cibus qui amestorem suam tam ad sapientiam, quam ad justitiam comedendo promovet. Cateri homines abstinentes, jejunando, gemendo, suspirando, laborando solent ad ista proficere; ipse tamen plenitudinem utriusque meruit comedendo obtinere.* Quæ paucis Doctor Angelicus complexus orosc. 58. c. 1 de Sacramento altaris, ubi adducit illud Salomonis Prov. 24. *comede fili mi mel, quia dulce est.* Eucharistiam melli con-

fert ob dulcedinem, quæ simul ceram exhibet ad illuminationem: *mel, inquit, Corpus Christi dulce significat. Hoc bonum est, quia tenebras mentis illuminat.* Nostis unde titulum Doctoris illustrissimi, Thomas Sanchez acquisierit? *et tria in deliciis habebat, quæ ternos suos amores vocitabat.* 1. propensissimo in virginem matrem erat animo. 2. Summo amore ferebatur in JESUM crucifixum. 3. Ardentissimo desiderio flagrabat in SS. Sacramentum. Unde in diurnali, ne unquam exciderant hæc tria conscripta circumferebat: *et Virgo Maria Jesus Crucifixus. SS. Sacramentum,* atque ex hoc triplici cultu, hoc triplici titulo passim honoratur. 1. Doctoris gravissimi. 2. eruditissimi. 3. Illustrissimi, ut gravitatem à virgine, eruditionem à crucifixo, illustrationem in quæstionibus maxime implexis, ab hoc speculo accepisse dicatur; quod quoties consuluerit, qua animi comparatione horum radios exceperit, testantur quæ sibi proposita habuerit, ex quibus illud est: quotidie SS. Sacramentum quinies salurabo, diebus Jovis cæties, adhibita una verberatione & gestatione cilicii, cum continua tanti mysterii recordatione. Octo diebus ante festum corporis Domini, & totidem post, quotidie litanias recitabo, disciplinam faciam, cilicium gestabo; solitis orationibus, unius præterea horæ spatium adjiciam, singularem curam adhibebo, me ad

a Lib. 10. Anz contempt in hexam.
b Richard Vict l de Emanuel c 34
c Prov 9.

d Biblioth. Script Soc. Crombecius
de perfect. l 2. c 32
e Bary L'annee 5. part. 3 c 7
cantus

tantum festum disponendi. Hisce vero diebus octies illud visitabo. Hactenus ex ejus manuscripto, in quo illud maximè admirandum quod totis 44. annis, quibus in Religione vixit, imò & ante ingressum, nihil prædictorum quovis impedimento, vel minimum remiserit. quid ni Ambrosianum illud in se expertus est: *a Candor lucis aeterna illuminavit ejus mentem scientia fulgore, cognitionis divina.* Sed dum hic de sapientia agimus, saporem simul sapientiae misceamus.

E melle hoc Eucharistico dulcedinem, è cera lucem sibi quoque Franciscus Suarez mutuavit. *b Hic erga sacrosanctam Eucharistiam religione præcipua fuit, quæ quàm animi palato sapere consuevisset, hoc argumento fit, quod dicente nescio, quo, graviolem sibi videri latam esse in Societate legem sacerdotibus, quotidie faciendi, minimè inquit Suarius, quæ enim in omni vita jucundior ac suavior hora, quàm illa sacrificii? mihi quidem si quando hoc tanto bono carere contingit, animus exarescere, divina dulcedine destitutus. Idem sapuit, qui dixit: *c bonus es Domine anima quærenti te. Si quærenti, quanto magis invenienti: si tam dulcis est memoria, qualis erit præsentia? Si mel: & tac dulce est sub lingua, quid erit supra linguam? Mel sapuit in ore Suarii, d sed & cera mentem illuminando sapere docuit, cum duos ab humo cubitos sublimis,**

a Amb. in Psal. 118 serm 17
b Biblioth. script. soc. Rho variae vult hist 13 de Relig. c. 1 nostra
c S Bernard serm. de triplici coheretentia
d Biblioth. script. soc.

cœlesti lumine totus circumfus, & totum veluti divinum Solem pectore excipere visus sit. Ut meritò ab hoc Sole illustratus, *e alter Augustinus, & novum Philosophia ac Theologia lumen audierit.* Denique si cui libuerit, lustret omnes Ecclesie Doctores, Hieronymos, Ambrosios, Augustinos, Gregorios, comperiet omnes ab hoc divinitatis radio, sibi lucem mutuassee. Hæc lux omnem intellectum illuminat, omnes ignorantiae tenebras discutit, omnes incredulitatis umbras fugat; hæc lux omnem infestationis noctem prorsus eliminat & propulsat.

a Ibid.

§. IV.

Umbram fugat veritas, noctem lux eliminat.

S Thom. opusc. 59. c. 1. de Sacramento altaris sic docet: "Hoc specialiter & specialissimè dicitur Sacramentum fidei, quia tota & tanta sunt ibi supra, & præter, & etiam contra rationem naturalem, quæ nisi per fidem teneantur & crederentur, numquam intelligerentur. Et ideo bene dicitur Isa. 7. nisi credideritis, non intelligetis, & Apostolus ab Hebr. II. accedentem ad Deum oportet credere." Ac tandem concludit: *Fides adsit, & nullum dubium remanebit.* mirum id fortasse cuipiam videbitur, fidem obscuram omne dubium tollere, noctem ignorantiae eliminare, quam nullum rationis lumen vallet discutere, quod ut mirum esse desinat, noverit, quemadmodum solis fulgor, oculorum aciem perstringens, in pellucido fonte, vel speculo, quasi refractis radiis

us totusq; videtur, ita candor ille
 cis æternæ, orbiculari hac cry-
 allo quasi refringitur, & specierū
 velo attemperatur. Perspicuum
 ejus rei typum habemus Exodi
 33. Filii Israël non poterant in-
 dere in faciem Moysis, quam
 vario quodam, seu velamine ob-
 scurescere cogebatur, *facies enim Moy-*
si inquit Doctor Ang. a., tam
 magnam accepit radiositatē, ex-
 frequenti & familiari appro-
 inquatione ad divinum lumen,
 ut non possent claritatem vultus
 ejus sustinere, nisi velatam. Sic
 mirum, imò multò magis, cor-
 pus Christi in resurrectione glo-
 rificatum, & spirituale ac Deiforme
 factum; nullus potest mor-
 talibus inspicere oculis, nisi alia
 specie velatum. Sub qua specie
 velo, quasi per Chrysalium, lu-
 men suam distendit, quæ umbras
 credulitatis, & mentis tenebras
 animo pellat, juxta illud *umbræ*
aut veritatis, noctem lux eliminat
 si in mentem venit, quod refert
 Josephus: columnam illam, quæ
 tenebras Ægypti fugabat, in
 filiis Israël prælucebat, crystal-
 lam fuisse, atque intus omninò
 luce plenam. Ita velim sentias,
 nisi Christum aurea Hierothecâ,
 altari expositum, crystallino
 andro conclusum intueris, in-
 divini amoris flammis arden-
 tem, foris luce gratiæ fulgentem
 contemplare.

Dum infestationis nox, & in-
 dulgentiæ umbræ ingruunt, pro-
 pter ad hanc lucē accede, & cum
 g. exclama: *emitte lucem tuam,*
veritatem tuam. Deus meus illu-
 minans tu mirabiliter Ps. 17. Illu-
 minans tu mirabiliter Ps. 75. 940

¶ S. Thom. op. asc. 58 c. 8

fructis? *b cornu casti*, inquit, *splen-*
didisti, & fugasti cæcitatē meam.
 Quo fructu? ipsa me deduxerunt,
 & adduxerunt in montem sanctum
 tuum, hoc est, interprete Hier. in
 Ecclesiâ per fidem, & in taberna-
 cula tua, ubi hæc lux asservatur.
 Hos actus fidei frequenter cum
 summa animi demissione exerce,
 contestando coram Deo, ac curia
 cœlesti universa, potius te millies
 mori, quàm circa mysterium hoc,
 tot prodigiis confirmatum, vel in
 minimo hallucinari velle, usur-
 pando nunc illuc: *c credo Domine,*
adjuva incredulitatem meam. Nunc
 cum Apostolis: *d adauge nobis fi-*
dem. Quo exercitio illud quisque
 consequitur, ut per quemque fidelis
 actum gratiæ lumen in animum
 infundatur, & ad illustrem san-
 ctitatis gradum evehatur. Juvat
 hoc magni Aug. stabile testimo-
 nio, qui hujus rei testem, Dei
 matrem inducit: *e Sacratissima*
Virgo, inquit, beatorum fuit per fi-
dem perfectam, concipiendo
Deum in anima, quam in cor-
porē: nam etsi tanta sit digni-
tas Dei matrem esse, ut major
homini conferri non possit, ea
tamen sola jus ad immortalem
gloriam non dedit, sed fides
vivacissima, hæc charitati jun-
cta, Virgineim super univeros
Angelorum ordines evexit, verè:
Beata quæ credidisti. Et beati qui
non viderunt & crediderunt.
 Quos inter censerit voluit, fulgore
 fidei verè Christianissimus. S. Lu-
 doyc. Galliarum Rex, sicut vixit in
 aula, ut in Oceano gemma; hic
 cum fortè Parisiis, Christus formâ

b Aug. l. 1. c. confess. c. 27

c Mart. 9. d Luc. 17

e S. Aug. lib. de S. Virginitate 3

f Xibadiâ, in vita,

venustissimi pumilionis se videntum in Eucharistiâ præbisset, ad id spectaculum, quo tota Lutetia confluerant, se conferre noluit, negavitque sibi opus esse miraculo, ut qui mentis acie & fidei radio, longè firmiter istic Deum corporaliter præsentem agnosceret, quam si oculis, quibus quid præstigiis subesse posset, conspiceret: *a fides quippè est oculus cordis, videt qui credit, & credendo intelligit.* Atque id ipsam extremo spiritu confirmavit: nam cum sacerdos viaticum porrecturus, de more quæreret, num Christum Dominum præsentem crederet! respondit Rex: *credo, idque tam certa fide, ac si enim ante me viderem eâ formâ, quâ cælos ascendit.* Hæc admiramini & æmulamini: hortatur vos brevis illa, sed efficax D. Leonis parænesis: *magnum hic vigor est mentium, & valde fidelium hoc lumen est animorum, incunctanter credere, quæ corporeo non videntur intuitu.* Et rursus Augustinus: nos miseri homunciones *c demus Deum aliquid posse, quod nos fateamur investigare non posse.* Secætemur, ut idem SS. Præsul monet, potius non intelligendo intelligere, quam intelligendo non intelligere. *d Et non sicut dies illuminabitur; ea tamen est Dei miseratio, ut ad dubios confirmandos sæpe sapius se in hostia longè præclariùs, quam in limpidissimo speculo dederit spectabilem.*

„Nemo, inquit S. Thomas, e
„qui sanctorum vitas & exem-

a Aug: serm. de Catech

b S. Leo serm. I, de ascens.

c S. Aug. epist. 3 ad V. Iulian.

d Psal. 136

e S. Thom. opusc. 38. de altaris Sacram. c. 11

pla legerit, ignorat, quod sæpe corporis Christi & sanguinis Sacramenta, aut propter duobios, aut certè propter atdentius amantes, visibili specie in agni vel pueri forma, aut in carnis & sanguinis colorem monstrata sint; ut quod latebatur mysterio, patesceret in miraculo; Beato enim Basilio in die Paschæ mysteria celebranti, Hebræus quidam se sicut Christianus populo commiscuit, officii volens explorare mysterium: qui vidit infantem partiri in manibus Basilii & communicantibus omnibus venit ipse, & data ei hostia, verè caro est facta & servans reliquias, abiit in domum suam, ostendens uxori suæ, narrans quæ propriis oculis viderat: credens ergo ait: *verè horribile & admirabile est Christianorum Sacramentum.* Similem de Agio Presbytero attexit historia sed ejusmodi spectacula, ocula mentes non requirunt.

Alterum huc spectat, ne secum vel cum cacodæmone, super h maximè arcano mysterio disputet, nec aliud suggestionibus imponat, quam quod Carbonari ille: *credo quod credit Ecclesia.* Regatus à maligno spiritu, quid crederet Ecclesia, quod ego, inquit rursus cacodæmon, equit tu credis? *quod credit Ecclesia* atque ita diabolus in circumgit & abegit. nec sibi hinc literum præsident. Præsul Germanicus Franciscus de Sales, sicut in omni scientia perquam eruditus, & fidei mysteriis apprime imbutus, cum extremo viati-

f In vita.

munit

gnitus esset, tentator adfuit, alta ab eo super hujus Sacramenti veritate percunctans, quem, inquit, non disputando sed nomen Jesu invocando superbi. hoc melliflui Doctoris momentum est: *a accendendum ad Deum, & irruendum; ne irreverens scrutator opprimatur à gloria. nemo Judicum vel ut verius dicam Sacerdotum illud quomodo usurpet: b quomodo hic potest nobis suam carnem dare ad manducandum?* litabant ergo Judæi, uti & mortuarii hæretici: *quomodo, quo modo, illudque mirum in modum dicebant, & quem vel mutata, ad nutum Antonii de Pafasub Eucharistico panè agnovit venerata est, asini illi non aescunt; mitiores certè & occisiores sunt ferocientes tauri Hispaniæ, de quibus rem sanè mihi ad hos reformatos Ecclesiæ informandos, paucis exponam. Cozza in Hispania sodalium est, à sancto Marco sacrum: in cuius honorem, juxta morem majorum, quotannis unus è sodalibus legitur, qui in campum mittitur; ubi tauri pascuntur ferocissimi; cumque ex iis validissimum & ferocissimum indagavit, Marci nomine eum indigitat, jubetque cunctis inspectantibus tantum seminare venire, qui è vestigio sequitur, comitatur ad templum, afficit sacro, deposita feritate coram domino, qui immolatur: hunc ponitur in supplicatione: pueri cellæque, manibus contingere vident. fabulam quis existimaret, nisi ut rem verissimam comprobaret Vivero noster, in convivio Berni serm. 31 in Cant. Joan 6 Vivero in convivio divino.*

vio suo verè Divino, & majora his, veterum sacri codices contestarentur. quid ad hæc hæretici, qui ista oculis intuentur, nisi in tanta luce, ut nocturæ cæcutiant? si ergo quæras *quomodo?* Audi Doctorem Ang.: *d ars hominis, unam substantiam mutat in aliam, ut patet in vitrifice, qui vilem cinerem mutat in præclarum & nobile vitrum; ergo multò magis virtus verbi Dei, potest panem in corpus ejus, & vinum in sanguinem commutare. Quæris quomodo? natura unam substantiam mutat in aliam, sicut in vite; aqua mutatur in vinum, cibus humanus in carnem; opera apum, succus florum in favum. quæris quomodo? audi Damasc.: e sicut Deus dicendo fiat lux, fecit lucem, ita dicendo hoc est corpus meum, hoc Sacramentum perfecit. ex quibus cum S. Thoma concludo: sermo ergo qui potest facere ex nihilo, quod non erat, non potest ea quæ sunt mutare in id, quod non erat? non enim minus est dare rebus novam, quam mutare naturas. & si ea quæ arte vel natura fiunt, ratione assequi non vales, quid miraculorum omnium maximum scrutaris? Recedat ergo omne infidelitatis dubium, quia qui author muneris, ipse est testis veritatis.*

d S Thom opusc. 58 c. 21.

e Damasc 14. c 15

f S. Thom. cit.

§. V.

Speculum Eucharisticum fidelium corda inflammans.

3 **R**egum cap. 6. & Canticorum 3. stupendum illud opus describitur, quod potentissimus

mus Rex Salomon sibi extru-
curavit. in quo cum singula ne-
mo non admiretur, illud com-
primis omnes suspiciunt, quod
interiorem ejus partem, eleganti
amoris symbolo illustrarit, dum
*reclinatorium aureum, media chari-
tate constravit*; Hebræi enim ver-
tunt: *Et in medio ejus, carbo igni-
tus*; qui thronus juxta Ambro-
sium, Bedam, Bernardum, divi-
num exhibet Sacramentum. alii
legunt *medium ejus combustum, Et
ardens, charitate, vel medium ejus
tenet incensus charitate*; hoc est
ipse Deus, qui charitas est, se istic
exponit, ut nos ad amorem sui
inflammaret; unde Doctor An-
gelicus aptè omninò, a hoc Sa-
cramentum, *maximè charitatis*. ap-
pellavit. Etenim cum divinus ille
Cupido, capacissimam gratiarum
pharètram in nos exhaustisset,
jamque omnia beneficiorum te-
la insumpsisset, (quod Anacreon
finxit, hic effecit) prodigialiter
prodigus seipsum pro jaculo, in
amantis pectus penetravit, ut co-
minus illud amoris flammis ac-
cenderet, & sibi velut ferrum
ferro candens uniret. *b O verè
Sacramentum pietatis! ô signum u-
nitatis! ô vinculum charitatis!* ea
vis ignis est, ut ferrum consume-
re nequeat, sibi proximè affimi-
let, inque sui quodammodo ver-
tat naturam; non minorem huic
divini amoris igni, Dionysius vir-
tutem tribuit: quemadmodum,
inquit, *c ignis sensibilis, ea quibus
infederit, in suum traducit officium,
omnibusq; quomodo libet sibi appro-
pinqnantibus, sui consortium tradit:*

*haud aliter Dominus noster & Deus
qui ignis consumens est, nos per
bum hunc sacratissimum, in sui tr.
ducit effigiem, Deus formæque redit.*
Ita totus in flammis abierat a-
dens ille illustrissima famil-
Patriarchæ Dominicus, qui in
missarum solennia Christum el-
vans, in altum tollitur, *d & c.*
*igne, quo intus ardebat, corpus
jus sub vectum, velut in ignem co-
vertitur.* Ita carbo ille quem ma-
nu gestabat, totum in se commu-
tarat, per visionem non obscu-
ram id olim Isaia accidit: *e v
lavit, inquit, ad me unus de Ser-
phin, Et in manu ejus calcu-
quem forcipe tulerat de altari, &
tetigit os meum & c.* quem calcu-
lum Justinus, Chrysostomus, C-
rillus & alii, carbonem ignitum i-
terpretantur. expressius Dam-
scenus: carbonem vidit Isaia
*carbo autem non simplex lignum est
sed unitum igni. sic panis commu-
nionis, non panis simplex, sed unit
divinitati.* unde præmittit: *a
cedamus desiderio ardenti, man-
in crucis medium formantes, crucifi-
corpus suscipiamus, Et apponentes oc-
los, Et labia, Et frontem, divinum
carbonem concipiamus, ut ignis
nobis igniti desiderii, assumpta e-
qua ex carbone oritur inflammati
comburrat peccata nostra, Et illum-
net corda nostra, Et participatio
divini ignis inardescamus & Dei-
cemur.* hunc carbonem non un-
Seraphin B. Stanislao detulit,
semel cum hæreticum apud he-
spitem, nulla ægro viatici sp-
affulgeret. dein ruinosum in La-
theranorum templum digressus

d De Paz de perfect. tom 1. l. 4. part

e: 27 e Isa. c 6

f Damas l. 4. de fide c. 14

g Hist. Soc. part. 3. l. 4. n. 59

a D. Thom: 3 part q 75 art: 1.

b S Thom. 3. part. q 79 art: 3

c S. Dionys. de celesti hierarch.

quod Catholicorum arbitraba-
r, rursus Angelus defert itineris
aliqui viaticum; quo per om-
nem vitam quoties velici continer-
eret, tantum ardoris pectore
incipiebat, ut non modo rigi-
ssima hyeme sudaret, sed totus
ignem conversus, penitus de-
grasset, nisi frigida pectori non
mel admota, divini ardoris
flamas temperasset. eleganter
ecce cecinit:

*Et quanti, & quales, fuerint tibi
pectoris ignes,*

*Infusa coties restificantur aqua.
amor! o flamas Deo dignas!
incendium divinum! a quod
vix multa exstinguere non potue-
runt. unde illum Damianus no-
ver, carbonem nuncupare non
solvit: b tandem, inquit Sra-
ssius seu ignitus carbo, aliis
loque ignitis in Societate Jesu
conditus est. hæc nemo demira-
tur, qui ignitus: illud Antio-
nensi Præsulis audierit eloquium,
centis: c ignis spiritualis plura
et ipsa mensa, & quemadmodum
nates naturaliter scaturiunt a-
quam, sic hæc mensa flammam
tamquam continuam fovet. Ex qua
hic fervens Ecclesiastes, ser-
mones suos velut faculam accen-
dit, ita hoc unum in votis est, ut
quisquis ad populum verba fa-
urus est, ab hac fornace sibi
flamas mutuet.*

Fecit hoc celeberrimus divini
verbi præco Antonius Corduba,
qui quo ardore extiterit, de-
claravit satis Bustamantijs, dum
ad P. Generalem hoc de eo elo-
gium tulit: totus verò igne di-

*a Cant. 8 b P. Damian. in synopsi
Soc. I. 3. c. 7*

c Molina de sacerdot. pag. 478

d Hist. Soc. part. 3. l. 3. n. 178

vino succensus Antonius, unus
coelestium Seraphin videbatur;
& ut sciatis unde flamas hau-
serit, unde eas è suggestu spar-
serit, ad fornacem Eucharistia
accendebat, quæ ad concionem
ferret; unde fiebat, ut potius te-
la quam verba mitteret. clama
& tu hic cum Augustino, ante-
quam cathedram ascendas: *o
ignis, qui semper ardes, & non ex-
stingueris, charitas Deus meus, ac-
cende me.* Possem hic adferre SS.
Ignatios, Ivones, Martinos, alios-
que; qui omnes, sicut carbonem suc-
census sunt ab eo, quibus in globum
igneum, seu speculum causticum,
sele hostia exhibuit: vel jam toti
incensi dum facerent, scintillas à
se evibrare visi sunt, g & ab hac
mensa recedere, tamquam leones (ut
cum Chrysostomo loquar) ignem
spirantes, diabolo facti terribiles.
Rectè huic aureo oraculo subscri-
bit Molina, b sacerdos Magnus,
ordinis Carthusiensis, dum hanc
Chrysostomi sententiam non im-
merito pronuntiatam affirmat,
quia Levit. 6. mandavit: *ignis in
altari semper ardebit, quod de igne
Eucharistico nonnulli intelligunt
at numquid potest homo abscondere
ignem in sinu suo, ut vestimenta il-
lius non ardeant? si descendente
de cælis Domino. ut legem con-
deret, mons Sinai ferre Dei præ-
sentiam nequiverit, quin vivas
flamas conciperet & arderet,
nos poterimus in cordibus no-
stris gestare Christum, nec divino
charitatis igne flagrabimus? tan-
git Dominus (Propheta teste)
montes, & fumigant. si solo at-*

e Aug. l. 1. conf. c. 29 f. Psal. 17

g Chrysost. hom. 61 ad pop.

*h Molina de sacerdot. l. 1. c. 12. §. I
tractu,*

tactu, qui fieri potest, ut animis
 nostris associatus, & indies quasi
 conglutinatus cum sit, illi non in-
 flammentur, nedum ingalescant?
 „ magna sanè est mentis no-
 „ stræ durities, magnus instar gla-
 „ ciei algor: nec saxum illud cor-
 „ dis durissimum rumpitur, nec
 „ radiis Solis divini liquefcit, nec
 „ flammeus iste ignis, qui se vi-
 „ sceribus nostris inclusit, glaciè
 „ asperrimam dissolvit. At qui
 „ montes nive strati, quæ flumina
 „ gela constricta non solveren-
 „ tur, si ut proximi sumus, ita &
 „ illa solaribus vicina flammis u-
 „ rerentur. Seraphinos ait S. Dio-
 „ nysius, b quia maximè Deo
 „ appropinquant, Divini amoris
 „ incendio præ cæteris spiritibus
 „ inflammari. & vos ô sacerdo-
 „ tes, vos ô Christiani, qui quoties
 „ vultis, & quantum vultis huic ar-
 „ dentissimæ fornaci appropinqua-
 „ tis, in hoc candidissimo speculo
 „ vos contemplantini, adhuc algere
 „ & torpente pergitis? At cum tam
 „ potentes undique radios hoc spe-
 „ culum usquequaque diffandat, in
 „ quæstionem jure vocari potest,
 „ qui fiat ut multorum fidelium
 „ corda non accendantur? hujus
 „ rei causam adfert Ludovicus Gra-
 „ natensis: Quid inter elementa
 „ omnia igne actuosius, & ad a-
 „ gendum vehementius? at si
 „ hunc ipsum furtim aliquando
 „ & celeriter contingas, non te
 „ aduret: mora enim illi ad a-
 „ gendum opus est. sic igitur
 „ quamvis fidei nostræ mysteria,
 „ velut spiritualis quidam ignis
 „ sint, qui argentia hominum pe-
 „ ctora possit incendere; si tamen

eis cogitandis non immoreris,
 leviter ac velut in transitu per-
 curras, minus planè eorum vi-
 & efficaciam senties. Quamo-
 rem fidei addere oportet con-
 derationis moram, & ad ignem
 concipiendum, dispositiones
 animo prævias, quod fiet, si
 gnum viride, omnem sensualitatem
 succum lachrymando exstiller,
 ferventi desiderio siccando, pro-
 ximè flammis suscipiendis a-
 paret.

§. VI.

*Dispositiones animi prævias
 flammæ ex Eucharistico specu-
 culo concipiendas.*

Philosophorum pronuntiatur
 est, & experientiâ comprob-
 tum, ad quamvis formam ind-
 cendam prævias dispositiones
 requiri: sic ignis facillimè lignum
 ficcum corripit; quòd si virens
 humidum, pro flammâ fumo
 refundet. quare ut cœlestes h-
 flammæ animo concipiamur
 prius lachrymæ, velut è viride
 gno, & humido trunco exp-
 mendæ; ut Christus Catharina
 Senensem aliumque in vitis P-
 trum erudiit; c velut viride
 gnum in igne positum, quod
 gore caloris gemendo fundit
 quam, quoniam in se viriditate
 habet; ita animus viridis carna-
 bus, luxuriæ ac temulentæ succo
 quasi viridis, & vel minimæ v-
 nitatis fumo per oculos exu-
 daati, omnem hunc liquorem
 exprimat, & ad divinum ignem
 suscipiendum se proximè disp-
 nat; cui perquam appositè co-

a Molina cit.

b S Dion de coel:st, hierarch,

c Tra: 3. c: 9. Rosweid. vitæ
 sum 1. 5. tra: 1. de compend. c

tuit illud D. Bonav. in illa verba postoli: *a Præbet autem seipsum* ubi dicit & docet: „ Probat ipsum ex quanta charitate, & quali fervore accedis: nō solum enim mortalia vitanda sunt, sed etiam venialia peccata, per negligentiam vel otium multiplicata; & etiam per inconsiderationem, ac per distractionem dissolutæ vitæ, & malæ consuetudinis: licet enim non occidant animam, tamen reddunt hominem tepidum, gravem & obnubilatum, indispositū & ineptū, nisi dicti pulveres & stipula venialium, per afflatum spiritus, & flammam charitatis ventilentur & consumantur, exardescente igne cordis in consideratione. Minem itaque scoriam prius exargemus, quàm hunc divinissimi odoris fulgorem imbuamus: *b* ignis, qui Deus est, consumit quidem, sed non affligit; ardet suaviter, desolatur feliciter: est enim verè carbo desolatorius, sed qui in vitæ sic exeret vim ignis, ut in anima vicem exhibeat unctiōnis, qua unctiōne prius accendatur.

Domini Deus tuus ignis consumens est. Deut. 4. cujus energiam, laudis Amb. perstringit, dicens: *c* *non sicut consumere: gr̄is iste, n̄ si sicut peccata; quæ si per imbecil. humanam expiata non sint, docet minium Theol. Magister Aquinas venialia per Eucharistiam remitti mortale etiam in eo, qui per obliōnē ipsius cons. i. n̄ est, vel, ut verbis ejus loquar, d qui in peccato inipitali eius conscientiam, & affe. tum non habet, ex quo (ex. a Bonav tract. de præu. ad Missam c. 5. S. Bern. serm. 57. in Cant. c. S. Amb. l. 1. ix. c. 3, d. S. Thom. par. 3, q. 79, art. 3.*

pendant fideles quid Sacramentum hoc operetur) consequitur, ut, si quo sint, quorum quisque mortalem culpam admisit, sic ut longinquitate temporis, aut memoriæ, at infirmitate utriusque exciderit, ac neutri jam moribundo flagitium occurrat: hic verò sacro viatico se muniat, alter negligat; prior æternam vitam, alter mortem sempiternam consequetur: quia Redemptor noster in hoc pane vitæ, lethali noxâ mortuum, ad gloriam sempiternam resuscitavit. cujus rei typum expressit Doctor Angelicus opusc. 58. de Sacram. altaris cap. 12. in fine: *per figuram dicitur 4. Reg. 4. Eliseus incubuit super puerum, posuitque os suum super os ejus, & oculos super oculos ejus, & manus super manus ejus, & calefacta est caro pueri. per puerum fidelis anima, per Eliseum Dominus significatur, qui sicut sigillum cera, sic se conjungit anima: oculos super oculos ejus ponit quia intellectum illuminat, carnem califacit, quia affectum charitate inflummat. os super os ponit, quia gustum memoria dulcedi. & spirituali delectat. manus super manus ponit, quia in bono opere usque in finem conservat, & sic totum hominem se. ficit (& quasi resuscitat) ut ad vitam æternam perducatur; atque ita calore infiniti amoris sui, membra nostra fovendo, vitam gratiæ inspirat: ô sanctissima Christi membra, quàm indubitata estis Jesu amanti testimonialia! singulis vobis inscriptum lego, & venarum inscriptum sanguine, sic Deus dixit te. O oculus! ô osculum! ô pectus Jesu sanctissimi! quomodo te oculis meis, ore, pectore meo contingere audeam? scio*

Domine,

Domine, quod omnes fontes gratiarum præmiseris, ut animam ad hoc mysterium dignè comparares: *a per sanctificationes enim omnium sacramentorum fit præparatio ad recipiendum vel conservandum Eucharistiam.*

Quare si Princeps Philosophorum sentit, eò nobiliores dispositiones requiri, quò forma præstantior est: rectè mihi ille vir spiritu Dei plenus sensisse visus est, *b* qui exclamat: utinam ante hoc Sacramentum suscipiendum præcessisset purgatorium! sed quia non ante cedit, oportet me diligentissimè dispicere, præparare & mundare, omnimodà culpà levissimà, & debito cuiusvis pœnæ & diligentia ex amore ardenti supplere, quo ad possim purgatorii ignes. addit: tanta huic, mysterio debetur mundities, ut magis deceat curare puritatem, quam si statim moriturus esses. plus optes, plus te sollicites præparare ad Eucharistiam, quàm ad mortem: imò quadam fructuosa ratione: plusquam si in gloriam Dei ingressurus esses. Quod hisce comprobatur argumentis: Jesus lavit pedes discipulorum, etiamsi mundi jam essent, cum corpus suum consecraturus erat illis; at verò cum eos misit sicut agnos inter lupos, in apertum mortis discrimen, cumque eos assumpsit in montem Thabor, ad manifestandam gloriam suam, lotionem non adhibuit, nec istam munditiam spectavit. Deinde sufficiens ad mortem præpara-

tio censetur, si quis in statu gratiæ è vivis excedat: veniale enim nax vos piacularibus flammis eluit, priusquam in conspectum Domini appareat. novum autem quisque quanta cum solitudine, curâ, anxietate se munda bundus disponat, quàm accurate se discutiat, quàm sincerè confessario percunctanti de admittendo doleat, quot ferventissimæ contritionis actus eliciat, sibi inferi ex animo ignoscat, nihil non a se ut Judicem ad quem pergit, propitium reddat. eadem prolixi animi compositione ad divinum epulum accedamus, quàm non minùs quàm ipsa mortis phase, seu transitus ad iudicium unde ad aram quasi ad iudicium accessurus, inchoat: *c* *Indica Domine, & discerne causam meam.* Magnus ille in Boëtica Orator & vitæ spiritualis Magister Joannes Avila, sacerdoti sacris operaturam totius hominis sollicitudinem ac præparationem necessariam ducebat, quàm supremo iudici, causam dicturus à se exiret. *d* hinc cum audisset quendam recens sacerdotio initiatum obiisse, petiit ab adstante, num aliquando celebrasset? altero respondente semel dumtaxat fecisse, subiecit Avila: *minutum fert ad Iudicem, redditurus rationem negotii omnium gravissimæ & legationis maximæ: dictum causam, quâ animi puritate, attentione, fervore, æterno Patri cruentum sacrificium obtulerat qua religione & venerationem talem personam sustinuerit & similiter & tu ô Christiane,*

a S Thom p 1. q 73 art. 3

b Nax de ador, in spiritu. l: 3. c. 11

c Psal. 42 d Molna de Sacrament. tract. 1. c. 16. §. 2.

ies ad S. Eucharistiam accedens, *multum desers ad Iudicem*, vine iudicium manducaris. dominam hanc confirmat S. Thomas in catena, ubi ad illa verba ris familias invitantis ad cœnam: *ite ergo ad exitus viarum*, fert hunc sensum Gregorii: *inigi hęc eos, qui se jam putant esse ultimo vita termino*. hos ergo, ait Pinna noster, a ad Eucharistiam vocat, quia tanta puritate se are debet ille, qui ad Eucharistiam accedit, ac si jam ultimum per spiritum, & in conspectum cis, ut verè sit, venturus esset. itaque fiat quotidiana comitio, quemadmodum si foret na, & fieret in ultima mortis. quod P. Joanni Gaudano liare fuisse legimus, b qui in augustissimis mysteriis operus, ita animum comparabat advertibat, ac si numquam ius facturus.

terum verò, non minùs animi omni nœvo expurgandum dum quis Deo suo per hoc mentum unitur, quàm dum sionem beatificam eò plenè ut, illud Augustini probare ut, c qui *panem nostrum quoniam*, de pane Eucharistico nit: *panis noster quotidianus*, t, *Christus in carne ipse est panis qui de cœlo descendit*. Vbi in nostram præclare advertit, citra mysterium præmitti petitioni alteram: *adveniat in tuum*, quasi animas prius stitate præditas velit, quàm pollent in Regno Cœlo- quam ad hunc panem An-

gelorum sumendum accedant, quem S. Dion. vocat *Pharmacum immortalitatis*. Idem hęc objectū totale nobis proponi, quod beatis, nullus ambigat, si non eò modo, at certè ex hoc magis desiderabili, quòd magis meritorio; unde August., d *panem hunc cœlesti gloriæ comparavit*: "Cum cibo & potu id appetant homines, ut neque esuriant, neque sistant: hoc veraciter non præstat nisi iste cibus & potus, qui eos à quibus sumitur, immortales & incorruptibiles facit."

Theologi docent in cœlesti gloria, Deum uniri intellectui intentionaliter per modum speciei intelligibilis; in hoc Sacramento unitur naturæ nostræ realiter per modum cibi. Ergò majus videtur quòdam modo hoc esse donum, quàm sit cœlestis visio. Quò spectat illa Doctoris Angelici conclusio in illud Joannis 6. *Qui manducat hanc panem, vivit in æternum. Sed vita æterna est vita gloria, erga effectus hujus Sacramenti est adoptio gloria.*

Unum hęc advertendum sacris oratoribus & confessoribus, ne dum hanc à tenerioribus mentibus præparationem requirunt, exitiale quendam hortorem incutiant; tales Zachari exemplo animandi, non centurionis terrendi: Aug. epist. 118. cap. 3. *non litigaverunt inter se Zachæus & Centurio cum alter eorum gaudens suscipit, & alter dixit, Domine non sum dignus. Utrumque*, inquit, S. Thomas pertinet ad reverentiam hujus Sacramenti.

Lubet hęc strictim attexere in usum sacerdotum, qua animi d S. August. tract. 26 in Ioan

ana in Eccl. c. 15, Ethol. 488
Rho variae virtut. Hist. l. 5, c. 4
nostra, c Aug. hom. 14, ex 50

Præparatione B. Borgias ad hoc sacrosanctum mysterium se præmunerit. a r. Memor à Domino prætos discipulorum pedes, non exhomologesi dumtaxat minimos navos, sed & lachrymis diluere solebat. Confusionem interea, timorem, amorem, & affectus allos ex Majestate mysterii suscitans.

Secundò, Sacras vestes induens velut lupum se in vestimentis ovium inguebatur, & dæmones suorum scelerum conscios videbatur audire per irrisum exprobrantes; *en Saul inter Prophetas: Ecce Adam quasi unus ex nobis.* Cum nos, quanto verius Chrysostomo attestante, *lupi sumus agnum comedentes.*

Tertiò singula sacri cultus ornamenta, cum contumelioso Christi amiculo, catenis & cruce comparabat: & cogitans quæ ex vestimentis ejusdem virtus exiret, induere animum studebat flagranti illius sanctæ mulieris voto, quæ secum agebat: *si tetigero tantum simbriam vestimenti ejus, salvus ero.* Et profectò omnium deberet obversari animis, justissima D. Chrysologi admonitio: *Audiant Christiani qui quotidie corpus Christi attingunt, quantam de ipse corpore sumere possint medicinam, quando mulier totam rapitu de sola Christi simbria sanitatem.*

Quartò ad aram procedens severissimam sibi illam comminationem subjiciebat: *b omnis qui tetigerit montem, morte morietur.*

Quintò erubescibat sibi legendum divinæ volumen sapientiæ, fessori cathedræ pestilentia.

a B: R Soc. part: 3. pag 400
b Exod: 19

Sextò ultrà modum confusio ope riebatur, oblationem apprans, secum versans, cum patrum lium offerri, quem scelere non semel trucidasset.

Septimò consecrationis micæ appetente opere, totus commovebatur, tamquam audire Dominum intonantem: *ecce appropinquat hora, & Filius hominis tradetur in manus peccatorum,* se lum esse deterrimum sceleratum interpretans. quam cogitationem Filii Dei se tradentis, potentem in se experiebatur, nimium censeret duram, quæ eam non immolleceret.

Octavò hostiæ Sacrosanctæ tactu, Simeonem, Josephum præcipuè Deiparam, gnaros bitorum illi obsequiorum, tamquam magistròs assimebat.

Nonò sub Agnus Dei, cum agnus in lupi traderet potentem, nullus dubitabat, qui lupus agno permetteret.

Decimò, quod omnes Christifideles æmulari studeant, præ sacra synaxi quàm reficeret, Apostolos, aliosque Beatorum sistebat, participem se ut face ejus venerationis, quæ illi peregrissent, quasi supellectili huic hospiti excipiendo eognam efflagitans. idque potissimum à cœli Regina precabatur ita ipse divina mysteria, quam admodum ipsa, susciperet.

Undecimò ad tractationem licis, fundendi studio sanguis mardecebat. & ut ingens diuin (inquit Sacchinus) in silentio clamore cordis ingerebat: *quis mihi det, ut ego mori*

e Math: 26

D

Denique ut noris, Francisci a-
num ad divinas illas flammās
aitus recipiendas, proximè
comparatum fuisse, subjungit: *ad
summanda mysteria ita incaluis-
set etiam vultus ignosceret.*

§. VII.

*Proxima ad divinas flammās
concupiendas dispositio, fer-
vens desiderium.*

Enio nunc ad illos proximæ
dispositionis modos; quos a-
nimæ a Spiritu ferventes, & di-
tus edocti tradiderunt; è qui-
bus Catharinæ Virgo Senensis in
Dialogis eum patre luminum
ait, sic ait: *b* Si plurimi por-
rent candelas ad accendendū,
una ponderis esset unius un-
gulis, alia duarum, sive sex, vel u-
ngulis librarum, & quamvis omnibus
accensus in qualibet parva & ma-
gnâ totum lumen accipias, vide-
bitur et calorem, colorem & ipsum
lumen; judicabis tamen quod
magis de lumine recipiat ille,
qui candulam parvam accendit,
quam ille qui majorem: ita con-
tingit in hoc Venerabili Sacra-
mento de his, qui recipiunt illud
eorum candelas afferunt, vic-
ticet sanctum desiderium, cum
magis recipiunt ipsum Venetabile
sacramentum. Atque tantum ac-
cipitis ex illo lumine, quantum
materiam sinceræ dilectionis, &
fervoris, & igniti desiderii por-
tis. Tantum ergo percipitis ex
illuminamine, videlicet de gratia,
in illo Venerabili Sacramen-
to, quantum vos cum sancto
Spiritu disponitis ad recipien-
dum, qui fervor desiderii, & de-
siderium. *om: 12 b Dial. c. 110. Lancic
p. spir. 5. c. 7*

votionis, tantus esse potest, ut
quemadmodum ignis purgatorii
reddit animam omni culpâ & pœ-
nâ sublatâ, capacem visionis bea-
tificæ: ita hæc omni nō modò no-
xâ, sed & reatu pœnæ deterfo, ca-
pacissimam reddit, ut sancto san-
ctorū intimè uniat. cujus solius
defectu fit, ut Sacram. hoc frequen-
tantes, istiusmodi effectum non
plene sortiantur: hæc divinissimi
Doct. sententia est: *c quia hæc uni-
tas fit per charitatem, ex cujus fer-
vore aliquis consequitur remissionem
non solum culpa, sed etiam pœnis, in-
de est quod ex consequenti, per quan-
dam concomitantiam ad principia
effectum, homo consequitur remissio-
nem pœnæ, non quidem totius, sed se-
cundum modum suæ devotionis &
fervoris.* Adeo ut nulli mirum vi-
deri debeat, complures ad S. Syna-
xim accedere, sed hujus ferventis
desiderii, & devotionis defectu,
exiguam in se lumen gratiæ, cha-
ritatis fervorem, aliarumque vir-
tutum splendorem recipere; quod
Christus S. Brigittæ de quodam
manifestavit: *d* quamvis,
inquit, me sumpsit continuo, non
tamen ex hoc multum meliora-
batur, quia non se præparavit, ut
deberet. quo fit (verba sunt Am-
brofii) *e* ut remedium nostrum sit
diaboli triumphus. quod ne nobis
accidat, hæc ad inflammandum
desiderium nostrum conferre po-
terunt:

f I. Attenta mente volvere
flagrantissimum illud desiderium
Redemptoris nostri, quo non
modò in ultima cœna, sed ab
omni æternitate, ardentissimè

c S. Th. p. 3 q. 79. a: 5

d l. 2 revel. e: 2 Lancic. de perfect.
in virt. c. 19 e S. Amb. l. 1 de pœ-
nit. c. 17 f Præses.

a desideravit hoc Pascha manducare nobiscum. Beatus ille Patriarcha Venetus expendens illa Christi verba: b desiderio desideravi, exclamat: vultuerunt cordis, & flagrantissima charitatis est vox hæc. & desiderabilis veritas, quid audio de ore tuo verissimo? desiderio desideravi hoc Pascha manducare vobiscum. & ad quem illa clamat nisi ad me, ut simile desiderium excitet in me? c mirares, proximus erat passioni, & tamen ex hilaritate cordis se noluit continere, quin desideriorum suorum æstus exprimeret. amoris itaq; flamma succensus, qualis latebat intus, per oris apertionem manifestavit foris. ut igitur ignem igne, desiderium desiderio, & amorem excitaret amore, inquit, desiderio desideravi, &c. deliciae meæ cum filiis hominum. clama & tu cum Propheta: Domine ante te omne desiderium meum. quod ad e-pulum Euch. rectè traducit Amb. in Psalm. 37. d "statuamus ante Dominum omne desiderium nostrum, quid est desiderium? bonum enim rei legi desiderium, desiderio desideravi hoc Pascha. vir desideriorum impetrat à Deo, quid quid cupit; quomodo Deus desideriorum non impetrabit à vili homuncione quod dæoscit, ut apud ipsum commoretur, ut festinus per intimam humilitatē descendat, & excipiat eum gaudens in domum suam? cum ut præclare monuit B. Theresia, e "hic hospes non solet malè solvere pro hospitio, si benè recipiatur; si hunc panem desiderabilem avidè & ardenti fame expetamus, haud ali-

a Luc 12 b B. Laur. Inftin. de triumph. Christi agoneo 2
c B. Laur. Inftin. cit d Psalm. 37
o la vita! 4 c. 17. Dan. 10

ter (ut suavissima Chryf. simili-dine utar) quàm infantes ad ubera uberis anhelant, iisq; inhiat f nonne videris, inquit, quantum promptitudine parvuli papillæ capiunt, & quanto impetu labi-uberibus infigunt? non mino alacritate nos quoque ad hamensam accedamus, imò majore desiderio quasi lactandi, grati spiri-tualem sugamus, ut unus nobis dolor, hæc escâ privari; de Cathana Senensi, Lurgard liisque legimus.

2. Praxim Magister nostre Mech. edocuit, dicens: g "qua sacram communionē percepisti, desideria & opta habere mne desiderium, omnemq; anrem, quo umquam cor aliquo erga me flagravit, nam ego aut rem illum in te attendam atq; suscipiam, non sicut est in te, sicut velles in te esse. "quam sanè methodum, ne quasi per seculi antiquitatem putemus, in usum de facto redègit P. H. Hugo, h qui multa lectione & os illos, quorum excellens vinissimum Sacram. cultus odor fuisset, diligenter adnotat: ut eorum natalitiis, cum dum initiatus esset, imitaret exempla, & eo animi fervore, d accumberet mensæ. Hæc imitare, ac sanctissimum huius tum instaura, excitando in siderium, quo SS. animæ fruatur. B. Ida Virgo, Pipini filia, i tanto fruendi hoc Sacram. desiderio ferebatur, t ardoris magnitudine, sang-

f Chryf. hom 60 ad pop.
g Blotius in conclavi animæ f
6 n. 6 h P. Rho variae vitæ
3 de Reliq. c. 1. nostra
i In vitæ 9. & 10

re & naribus copiosè prorumperet, nec nisi sola præsentia di-
 ffissimi JESU, quem tanto pe-
 ardebat, sisti posset. quid quod
 ad solè constitutum lintei (cor-
 rale vocant) cui in sacris Chri-
 Corpus imponitur, tanto amo-
 æstu inflammabatur, ut præ-
 lore membra adurerentur. So-
 t quippe amantes, ut ait Chry-
 tomus, ad solam amati memo-
 m incalescere, & plenius ad
 resentiam. Desiderium hoc et-
 non modò in tepefcere, sed
 uementius accendi potest, ubi
 apiam ex causa, communionis
 oia denegatur.

Tunc enim iuvenit cum Sera-
 co Bonaventura, a hujus my-
 rii attentâ contemplatione,
 em oculos & animos pascere:
 cum stomachi fastidio labo-
 et, sacris interdictus, ardentis-
 efflagitavit, sacrum viaticum
 conspectum deferretur. quod
 actum, ita exæstuari cœpit, ut
 tore disrupto, sacra Hostia ad
 am cor, amoris sedem sese pe-
 rarit. quod ipsum Othoni Im-
 atori accidisse Walsinghamus,
 gliz Historicus commemorat.
 us fortè admirationis habet
 d Nierenbergius in Theopo-
 o commemorat. c Herkin-
 us multis nominibus, sed po-
 num justitiæ cultu, & Vene-
 lis Eucharistiæ desiderio illu-
 simus, dum graviter lecto
 amberet, tumultum in prima
 era, clamoresque fœmineos
 dividit. Quidnam esset scisci-
 s, ab omnibus, pro more au-
 suppressam veritatem extor-

vita. 14. Julii.

b. de peccato l. 2. prop. 6. §. 1
 reab, Theopol, part. 2, l. 3. c. 3.

fit minis; quibus quidam expne-
 ris perterritus, paucis asseruit:
 Domine, filius sororis vestræ,
 quem omnes post te primum ti-
 ment & colunt, virginem oppres-
 sit. quo audito, & re plene co-
 gnita, charissimum nepotem su-
 spendi mandavit. Senalcallus cui
 id iustum fuerat, se facturum si-
 mulans juvenem admonuit ad
 tempus lateret, & ad senem re-
 diens, impleffe iussa imposuit. At
 quinto post die, existimans juve-
 nis avunculum jam culpæ obli-
 tum, aperto camera ostio intro-
 spexit: quem ut infirmus vidit,
 blandis advocans verbis, ad le-
 ctum reclinare permisit. Tunc
 Herkinbaldus, arrepta consan-
 guinei cæsarie, caput lava con-
 torquens, & dextera cultellam
 gutturi ejus validè infigans, oc-
 cidit, quo facinore perpetrato ut
 ad rem veniamus, ubi morbum
 lethiferum persensit, advocavit
 Episcopum: cui sacrum viaticum
 unâ deferenti, multis cum lachry-
 mis, & magna cordis contritione
 omnia peccata sua nudè confessus
 est, tacitâ dumtaxat morte, quam
 paucis antè diebus nepoti intule-
 rat. quem subinde Episcopus ar-
 guens dixit: quare celas receptus
 homicidium, cum cognatum
 manu tua peremptum sciamus,
 ad hæc intrepidè æger respondit:
 neque ego hoc peccatum iudico,
 neque id mihi à Deo remitti de-
 posco: cui iterum Episcopus:
 confitere crimen, ut Deus tui mi-
 seretur, alioquin sacro viatico
 destitutus abibis in Tartara, quid
 hic agas Herkinbaldus, hujus cœ-
 lestis pabuli avidissimus? fiducia
 plenus exclamavit: testor Deum!
 nepoti me charissimo, non vivo,

non odio, sed iustitiæ zelo necem intulisse; si propterea Sacramenta mihi negaveris, spero pro eo, quod nullius sceleris conscius, in hoc mysterium feror ardore, saltem spiritualiter viatici fructum me percepturum. quo audito Episcopus recessit; at mox revocato, dixit agrotus: perquire an in capsellâ sit Sacramentum Corporis Christi? & cum aperta pixide Hostia non appareret, subjunxit Herkinbaldus: ecce quem mihi abnuens tecum porraisti, non se desiderio meo denegavit, apertore sacram Hostiam in lingua demonstrans. quam historiam atterere placuit, ne fideles qui pro jure suo, debito officio funguntur, se sacris arcendos arbitrentur.

3. Expendat quo animi ardore, quanto cum affectu quidam lustrarint præsepe Domini, hortum Oliveti, montem Cavariæ, Sacellum Lauretanum: qua pietate ac religione exosculati sint pannos, clavos, spinas &c. & quam tu hæc complecti, exosculari, aliquid inde tecum auferre gestires? si religiosa cupiditas est, inquit S. Paulinus, loca videre, in quibus Christus ingressus est, & passus est, aut de ipsis locis exiguum pulverem, aut de ipso Crucis ligno, aliquid saltem, festuæ simile sumere & habere, benedictio est: si præsepe nati, si fluvius baptizati, si hortus orantis Magistri, si atrium judicati, si columna districti, si spina coronati, si lignum suspensi, si saxum sepulci, si locus resuscitati, eventique memoria, divinæ quondam presentiz celebratur; nã ille impius & sacrilegus est, qui divinissimum Christi Corpus, omnis sanctita-

tis sacrarium, cujus attactu h omnem venerationem accepit minori cultu & Religione bendum duxerit: *a currunt m ti ad diversa loca pro visendis r quis Sanctorum, & mirantur a tis gestis eorum: amplã ad. ficia plorum aspiciunt, & osculantur ricis & auro involuta sacra oss psorum. & ecce tu presens es hã pud me in altare Deus meus, San Sanctorum. & ad hunc visendu tuendum non accurro. plu etiamnum in Hispanias exo runt, ut videant mappam uli pœnæ, Deiparæ manibus, l contextam, quæ Allysipon templo Soc. JESU asserva hanc plurimorum piam curi tatem Chrysothomus his ve retundit: b quot nunc dicunt: lem ipsius formam aspiceret, figur vestimenta, calcamenta: & eum vides, ipsum tangis, i manducas. Igitur accedat nemo nausea, nemo resolutus: omne centi, omnes ferventes & exit.*

Quartò ad desiderium & morem nostrum inflamman plurimum conferet expend quàm toti exarserint & u abrepti fuerint, quibus cont quandoque divinissimum rum Jesum ulnis excipere, complecti & exosculari, q admodum venerabili illi ser meoni, Francisco Seraphic gnatio, Stanislao, Agidio s doti, de quo S. Thomas. & modo se Catharinæ virgini buit, eam sibi desponsando. Claræ de monte Falco: ad lum & amplexum invitando

a Th. à Kemp de imit Chri l
b Chrysostr. hom. 60. ad pop.
c S. Thom opusc 38 c. 17

Domine, quomodo dignè accedam ad te suscipiendum? Quanto sanctitatis apparatu Joannes Baptista singularis exstitit, ut ore tuo Agnum Dei proferret, & figuram unius Sacramenti referret; ut ego qua puritate te ipsum venè & realiter ore meo suscipiam, & tremendum illud Sacramentum conficiam? ô utinam dilectissime JESU possem te excipere eâ reverentiâ, quâ beatissima Mater tua excepit te utero suo, in stupenda illa hora incarnationis; aut quomodo corpus tuum sanctissimum de cruce defixum, accepit in suo gremio; & pater tuus cœlestis excepit spiritum tuum. Quod divisisti Domine in morte tua, inter patrem & matrem distribuens, utrumque veneror jam in hoc Sacramento, post resurrectionem tuam. O si expiranti JESU cuisset os apponere, & divinum illum spiritum legere, qui corpus meum regeret! ô si labiis excipere vel guttam sanguinis, ut aquæ stillam, è fornace lateris bullientem! sed quid ego hæc? tu totus desiderabilis superas vota mea in hoc tremendo mysterio. O Domine JESU, da mihi seraphicos illos amores & flammam desideria, quibus cœlestes angeli genii reditum tuum in cœlum exoptarunt, & reverentiam, quâ te reducem divinæ mentes in Ascensione adorarunt? ô deperate, non modò cunctis generibus, sed & Angelorum Hierarchiis! quantâ exultatione debeo extirare, cum in meum pectus ingrederis? eum amorem, eum ardorem, eam religionem, eam obmissionem, quam omnes An-

geli exhibuerunt cum te receperunt reducem à mundo, à vita passibili, ego unus tibi debeo multis modis: nam intras in me sapius, ut me unum solum delectes, qui semel cœlos intraisti, oblectaturus omnes Angelos. Si hoc beneficium uni dumtaxat ex omnibus hominibus fieret, ut semel in æternitate tota, Christus illius pectus subiret hoc amabilissimo modo, quàm stupendum beneficium censeretur? Qui audirent, vix crederent, attoniti hoc benignitatis miraculo; ipse qui suscepisset, quàm extra se raptus sine voce, sine motu, sine vita maneret, nisi miraculosè juvaretur, præ stupore, timore, gaudio, & amore ex tanta benevolentia? Cur ego non dignè veneror & admiror majus beneficium, cum non semel dumtaxat, sed frequentissimè: non mihi solum hoc fiat, sed omnibus, in quo majus quoque meum beneficium agnosco?

Denique omnibus viribus exopta: eâ devotione, affectu cordis excipere Dominum, quo beatissima Mater æstuvavit, dum filium suum, quem brachiis gestaret, lacte nutrierat, intra cordis tui sinum & viscera materna, in hoc Sacramento complectebatur.

§. VIII.

Quo amoris incendio, Deipara Christum utero conceperit, & in Eucharistiâ sumpserit.

Hic suaserim omissis verbis, animo & cogitationibus indagemus, quo sensu fuerit virgo

Maria, quantis desiderijs æstuarit, quibus affectibus arserit; cum dilecto suo in hoc sacramento frueretur. Quidam mystici asserunt, Dei matrem statim ab accepto viatico cum necdum corruptæ essent species, vi amoris in præsentem filium exspirasse; atq; ad SS. Eucharistiam cum ejus corpore translatam in cælum, hodieque manere in virgineo pectore perspicuo, tanquam in pixide. *a* Ut à beatis summa cum voluptate & gratulatione, velut suæ resurrectionis adorètur. Ita refert neque improbat noster Philippus Servius tract. de arte moriendi cap. vigesimo octavo §. 3. nobis ad imitandum suffecerit quod Gerson Cancellarius Parisiensis de ea docuit: *b* *Contemplabatur Maria existentiam mirabilem filii in hoc Sacramento, quem visibiliter tractaverat, cum blanditijs, & osculis suavissimis in gremio arridentem. Credebat hoc idem sibi licere nunc, quamvis alio modo, sed non minore merito. Osculatur, tangit, & quod sibi tunc non licuerat, corporaliter manducat, & bibit, & accipit vitam: nam qui manducat me, inquit, & ipse vivet propter me. Grandem rem tibi à anima Christiana, grandem nimis æstimasses, si virgo benedicta posuisset olim filium suum in gremio tuo, si concessisset amplexus, & oscula; sed habes hinc rem suo miraculo & merito grandiore.*

Illa semel Dei filium castissimis visceribus excepit, vobis licet quotidie. Illa octo verbis illum è sinu patris, in uteri sui angustias

a Hautius Sacramentum amoris l. 2. art. 1 dist. 2.

b Gerson tom. 3 tract 9 super Magist. part. 3.

traxit, vos sacerdotes quingulis verbis eundem vobis præsentem sistitis. mortalem illa & passibilem complexa est; sub Sacramenti velamine, impassibilem suscipimus & immortalem. quæ omnia & longè plura B. Bernardus Senensis expressit, dicens. *c* Sacerdotis potestas superat potestatem virginis gloriosæ, & omnium creatorum. idque in quatuor excellentiis: primò quidem in brevitate: qui enim haberet clavem, quæ quinque revolutionibus aperiret seram, potentior esset ea, quæ eandem seram octo revolutionibus aperiret. lingua virginis clavis exstitit paradisi, quæ octo dictionibus quasi tot revolutionibus aperuit seram. Nam cum Angelo respondit ecce: non fuit cæli reserata sera; neque etiam cum secundo adjunxit Ancilla & c. major in hoc sacerdotalis dignitates & potestas; cum per quinque consecrationis verba janæa aperiat paradisi, atque de cælis ad terram Christum trahat. 2. excedit potestatem virginis in majoritate, nam cum Christus in uterum virginis venit, tanta brevitate cum amictus est, ut si jam conceptus in virgine, positus fuisset super papyrus, vel palmam, viz. cum humanis oculis percipisset; *d* licet divinitus & animâ, & corpore, atque omnibus interioribus & exteriori-

c S. Bernardus serm. 20 feria 3 post

Dom. 2 Quadr. art. 2 c. 7

d Christum conceptum fuisse magister dicitur apiculae ostendimus a Magistro sent. part. 1 Dom. infra de Nat.

us membris, & lineamentis perfectè completus esset, ut verificaretur ex eo quod Isa. 10. & Apost. d Rom. 9. de Christo testatus est: *verbum abbreviatum faciet Dominus super terram.* Sed ad sacerdotis imperium, descendit Christus tam magnus, sicut regnat in cœlo. tertio excedit virginis potestatem in immortalitate: nam in utero virginis mortalis fuit & passibilis; in altari vero, est impassibilis & immortalis, quartò quoque, virginis potestatem excellit in replicabilitate: nam si B. Virgo replicasset millies, illa sui consensus verba, ecce *Ancilla Domini* &c. filius Dei numquam amplius de illa sumpsisset carnem. sed sacerdos toties, quoties consecrat Corpus Christi, toties descendit de cœlo filius Dei. hanc sacerdotis cum virginis excellentiam componens August. exclamat. *Reverenda sacerdotum dignitas, quorum manibus Dei filius, velut in utero virginis incarnatur!* divinè addecet, mysterium hoc perfructans Nierenbergius, *barca* hic stupendum edocet: in aliis Sacramentis & gratiis, unus spiritus fit cum Deo, in hoc

etiam una caro cum Jesu: tantà unione, ut substantialis, naturalis, & realis, à Patribus & Doctoribus dicatur, ut jam *simus* (inquit) unus tecum, & me respiciam & venerer, ut carnem participem carnis tuæ, simulque duo in carne una: & gloriæ ego dicens, ego nunc caro ex carne Christi, & os ex ossibus Jesu. Sacramentum hoc magnum est in Christo, & in Ecclesia per istud mysterium, quo concorporei sumus cum Domino gloriæ, filio Dei, & Mariæ: juxta illud Apostoli: *e unus panis & unum corpus sumus, omnes qui de uno pane participamus.* per hunc etenim omnes in unam veluti hypostasis perfectam inserimur, & veluti incorporamur, ait Lessius, *d* sicut partes alimenti convenienter intus applicita, per meatus naturæ incorporantur nobis, unaque sunt hypostasis nobiscum. ut non injuria quivis ab hac mensa recedens, queat illud integerrimæ vitæculæ Agnetis, ad cœlestem sponsum usurpare: *e jam corpus ejus corpori meo sociatum est, & sanguis ejus ornavit genas meas.*

a 1 Cor 10.

d Lessius de part. divin. l. 2 c. 15

e Breviar Rom 21. Jan.

Aug 1. de dignit. sacerdot.

M. or. de adorat. in spiritu l. 3 c. 11

EMBLEMA XXXI.
Congratulamini mihi. Luc. 15.

OPERIS VICTORIA FINIS. a

DOMINICA TERTIA POST PENTECOSTEN

De perseverantia ovis & drachma deperdita, incessanter
 querenda, donec invenias: & fabrica erigenda, donec coloph
 imposito perficias, ac jure exclames: *Congratulamini mihi.*

- §. I. *Cœpisse multorum est, ad culmen pervenisse, paucorum.* b
 §. II. *Qui perseveraverit usque ad finem, hic salvus erit.* c

a *Psid. 6 Metam.* b *Hieron. ep.* c *Matt. 10*

Congratulamini mibi. Luc. 14.

Verus illud, & verum Juristarum pronuntiatum est: *a Non sufficit titulum inscribere, si non in eâ perseveres.* Hæreticitas nobis certa, nec queri possumus de inofficioso testamento, urea bulla purpureo Christi Sanguine signata est; sed illam nobis sola perseverantia addidit. Quid leges læta & copiosa confert, si ad maturitatem non perveniat, si calamos densa grando concutens, calamitatem inducat? quid fertilissimæ prorsus vineæ, si raceni denegerent ante vindemiam? quid arborum numerosissimi flores, si ad ventum aut nebulam omnes defluant? si ut Propheta lamentatur: *bladatur quasi vitica in primo flore botrus eius, & quasi oliva projiciens florem suum?* Errum in ignem frustra faber admiserit, si antequam ignescat, abduxerit. Cursor frustra cursu contenderit, si in medio stadii consistat. quid lucri pictor refert, si tabulam nullam perficiat? nanam prorsus laborem ac sudorem pastor insumpserit, si, rursusquam ovem perditam invenerit, fatigatus ac spe frustratus, conquiescat. Oleum omne & peram mulier perdiderit, si non omnem angulum excusserit, donec drachmam perditam inveniat. Quid fabricam inchoare omnimodi adferet, si ad rectum non perducatur? quin mortales,

superi & inferi huic merito illudant dicentes: *e hic homo cepit aedificare, & non potuit consummare.* hic homo altum humilitatis fundamentum jecerat, sed nescio quo pravo animi affectu, manum operi amovit:

*d Non cepit a assurgunt turres:
Sed pendente opera interrupta,
minaque
Murorum ingentes.*

Ædificium perfectionis cuique extruendum est; ædificium grande, arduum, præcellsum, *e cuius culmen pertingit ad cælum.* Ad hoc hortatur nos cœlestis fabrica Magister Greg. Nyssenus, dum ait: *f* insistendum est, ut cujuslibet ardui propositi terminus attingatur, variis augmentis mandato *g* rum Dei, consummando optus divinum. nam neque lapis unus est tota turris fabrica, neque unum mandatum ducit ad animæ perfectionem. *g* sed unum alteri, *charitatis glutine* seu cemento (ut Damianus loquitur) coagmentandum, donec colophone imposito; amicis sub novo testamento genialiter convivantibus occinere valeas: *congratulamini mibi.* levi quidem opera fundamenta jaciuntur, sed molem ad culmen perducere, *h hoc opus, hic labor est.* id ipsum nobis in spiritali fabricâ usuvenit: nam

e Luc 14 d. A. e. d. 4 e. Gen. 11
f Greg. Nyss. apud 3. Th. in Luc. 4
g B. Damian. de perf. in fine labor ad charit. h. Virg.

a Digest. de inoff. test. lib. 3
b Job. 13

ut ait S. Ephrem : a quemadmodum, qui domum ædificat, vix ullam in fundamento ponendo difficultatem experitur : sed magnam in eâ consummanda, & quo altius muri assurgunt, eò & major labor, & gravior expensa. ita spiritualis ædificii, inquit, fundamenta incipere, nullam omnino difficultatem includit, sed omnis in perficiendo labor est, unde eâ perfectâ, & apice imposito, molestiis perfunctus convocat amicos & vicinos, largiori haustu novas ædes aspergit, lætusque clamat : *congratulamini mihi* : quemadmodum de lite victâ, coram domesticis suis mercator exultat dicens, *congratulamini mihi*. Agricola portans manipulos suos, ubi messem copiosam in horrea contulerit, lætus cantat : *congratulamini mihi*, ubi mustum jam spumat in doliis, festivum illud vinitor jure usurpat : *congratulamini mihi*. ubi pastor ovem quæsit, donec in veniat, convocat amicos & vicinos, dicens illis : *congratulamini mihi*. Ita & mulier, quæ accendit lucernam & evertit domum, & querit diligenter, quamdiu ? donec inveniat drachmam, & cum invenerit, convocat amicos & vicinos dicens : *congratulamini mihi*. Ex quibus omnibus manifestum est, quia operis victoria finis. b

Unde Paulus (cui Dionysius nomen illud divinum merito imposuit : c vas admirabile, opus excelsum) sic doctrinæ suæ radio animos everberat : d *bonum facientes non desiciamus*, donec co-

ronide superpositâ, mereamus accipere *coronam justitiæ*. Etenim ut è cellâ suâ, seu divino sacrari Mellissius Doctor contempletur : e *virtus boni operis perseverantia est, huic soli redditur corona justitiæ, quid enim prodest esse potentem, esse potentem, si non perseveraverit usque in finem ?*

Petrum Aldobrandinum purpuratum Senatorem, ferunt, legitimum dicere : *perseverantia est virtutum baculus, quam si nitantur omnes corrumpunt*. f hoc baculum Noëmum senem, justum, perfectè gradientem, & cum Deo ambulantem cernite; sed quamdiu hic cum molienda arcæ manuum admooveret, quingentorum annorum erat. finito seculari opere illo, sexcentas jam ætates viderat, cum morti concederet annos vitæ numerabat nongentos quinquaginta. eò xvi constantissimam innocentiam perduxerat, maturus hic cælo finis, & justitiæ coronâ redimendus. ubi jam anni nostri patuli, quos illibatâ vitæ innocentia traducere perpauca contigit ? longum nobis videtur 30. 50. annos integros castosque mores perseverare, penè tot sicula, quot annos computamus annos centum Noe, inter ludibria & opprobria suorum, molmine summo, arcæ fabricandæ constanter incubuit; arcæ animæ majoris longè molis ac momenti, minori tempore perficiendus est. aut si mavis templum Spiritus sancti, quod estis vos, sapientissimi Regis exemplo brevis æ-

a S. Ephrem. exhort. ad pietat
b Ovid. lib. 6 Metam. c S. Dion, c. 7
de divia. nom. d ad Gal 6

e S. Bern. de pass. cap 14 f Non
Farrusius in apoph de princ Bay
celiack tit. perseverantia

ostri spatio consummandum
 t: *a edificavit potro Salomon
 orum, & consummavit eam.*
 aud aliter, inquit Theophy-
 ctus, & S. Thomas: *b non de-
 mus ponere fundamentum, id est,
 qui Christi initium, & finem non
 penere: sicut illi, de quibus Ioan-
 s dicit, quod multi ex discipulis
 abierunt retrorsum, opus est igitur
 prae dicto fundamento operationis
 adificium, ut perficiatur nobis
 ris fortitudinis, à facie inimici.
 oqui deridetur homo à videntibus
 n, tam hominibus quam demoni-
 s, atque hinc gravissimæ illæ
 eronymi querelæ:*

1. Reg. 6 b S. Thom. in Luc. c. 14
 Theoph. ibid.

§. I.

*episse multorum est, ad cul-
 men pervenisse paucorum. c*

Octor, virâ & eruditione
 Angelicus, in illud Pauli *d*
*fic stulti estis, ut tum spiri: u' ce-
 lit, nunc carne consumimini?*
 latis illis similes esse compro-
 eos, qui incipiunt servire Deo
 fervore spiritus, postmodum de-
 unt. Quomodo vero defici-
 , apposita à sacris litteris
 mparatione illustrat: ejusmo-
 nquit, etiam assimilantur statua
 buchodanosor, : *cujus caput au-
 m, & pedes lutei.* quod plenius
 planius in rem nostram expo-
 adum est.

Danielis 2. cap. in anno secundo
 ni Nabuchodonosor, vidit Nabu-
 donosor somnium, & conterritus
 spiritus ejus. Somnium sanè
 abile, quod nisi sacra pagine,
 eventus verum demonstrat.
 tter. op. ad Licinium
 S. Thom. in ep. ad Gal. cap. 3

lent, phantasma credi potuisset.

Ecce quasi statua una gran-
 dis, & intuitus ejus erat terribi-
 lis: hujus statuæ caput ex auro
 optimo erat, pectus autem & bra-
 chia de argento; porro venter &
 femora ex ære, tibiæ autem fer-
 reæ: pedum quædam pars erat
 ferrea, quædam autem fictilis.

Tales statuæ non per somnium
 sed vigilantibus complures oc-
 currunt, quæ caput aureum, pec-
 tus argenteum, tibiæ ferreas,
 pedes luteos ac fictiles habent.

Adolescentes genio ac ingenio
 honesto, nacti animam bonam,
 dum in scholis nostris degunt,
 tractabili indole, angelicis mori-
 bus præditi sunt, indies Sacrificio
 Missæ decenter interfunt, quot
 hebdomadis, aut saltem mensi-
 bus, animum sacra exhomolo-
 gesi expiant, vel semel à Maria-
 no cœtu se subducere, piaculum
 ducunt. videtis caput aureum. In-
 de ad universitatem profecti,
 scintillas quasdam pietatis, ali-
 quandiu animo fovent, sodali-
 tium Magnæ Mariæ quandoque
 frequentant, solemnibus ei festi-
 vitatibus divini Corporis pabulo
 se reficiunt, en *pectus argenteum.*
 Ubi ad jus animum adjecerunt,
 jamque ocreati & cristati obam-
 bulant, cum avibus concoloribus
 pupinas frequentare, chartas pi-
 ctas tractare, lascivos sermones
 serere, fortunas dilapidare, præ-
 tiosissimam temporis jacturam
 facere instituunt. *ferrea* hic cer-
 nis femora. denique jam sui juris,
 poculis certare, temulentiam
 sectari, in foedas libidines effun-
 di, in omne scelus prorovere con-
 sueverunt. *o pedes fictiles? o*
luteos & verè sordidos! in ejus-
 modi

modi Adolescentem rectè cadit
illud Horatii :

a Amphora cœpit

*Institui, currente rotâ cur urceus
exit ?*

Non alia de causa, quàm quod
in prima institutione non perse-
verant. Amphora eleganti for-
mâ, cœlesti liquore imbuenda, re-
giâ mensâ condigna institui cœ-
perat, sed figulo materiâ reluctan-
te, aut humore suo nimium dif-
fluente, in ollam carneam, cami-
no aptam commutatur; quodque
fuiſſet vas in honorem, redditur
vas in contumeliâ æternis igni-
bus destinatum. unde illud fati-
dici vatis non uni occini posset:

*b Cœpisti melius quam desinis, ul-
tima primis*

*Cedunt, dissimiles, hic vir, &
ille puer.*

2. Idem Religiosis quibusdam
familiaribus, tam virorum quàm fœ-
minarum usu venit, quæ ab aureo
charitatis capite exordia sua au-
spicata; at lapsu temporis, defi-
ciente spiritu, in pedes fictiles ac
luteos defecerunt. quod Abbas
ille innuebat, qui suos sub ordi-
nis primordia, in simplicitate
cordis, sola conscientia regi dicti-
tabat; exinde ubi studiis operam
navare cœperunt, regebantur
scientia; at nunc, inquit, per
otium & sœcordiam, sunt mera
entia.

3. Inter conjuges primis men-
sibus, virum caput mulieris, quis
non aureum dixerit? tanto amo-
ris igne expurgatum, ut nihil
ebullientis facis, aut simulatæ
scorix resideat; at vix anno ver-
tente, rem domesticam negligē-

a Horat. de arte.

b Oxid, ep. Dejanitæ ad Hercule,

re, sero vespere benè potus-
mum revifere, tandem alto se-
to immergere, pravo conso-
adhærescere, in multam nobis
commessari, zelotypiæ astro-
xorem exêcrari, diris devoti-
omnia, ut leo in Domo sua
terc. En pedes fictiles ac luteos

Quàm multi sub sole
tem Paschalem immaculati, o-
didi velut nix, dealbati quasi
dò geniti infantes, usque ad
minicam in Albis procedunt
sensim sine sensu, nix illa co-
quiescere, candor evanescere
nitur. Hebræus Rex se ipsum
nitentis thermis solatus: *cla-*
bis me, inquit, *& super nivem*
albabor. earum virium pœni-
tiæ fons est, lavamur, nive-
mus, imò supra nivem dea-
mur, animum induimus can-
dissimum; sed tandiu candor
est nix ista, quàm diu recens
hoc hyems nobis ostendit in-
bibus: quâ nocte nix cœlo
fluit, eo manè candidissima
Civitatis vix, omnia compita-
stit albedo, sed hyberna, &
non diuturna. nam expectat
ad vespeream, & matutinam a-
dinem quæres, sed non invenit
nix in lutum abiit: nam ho-
num & jumentorum pedibus
ties calcata, & niveum colo-
perdidit, & in lutulentas so-
defluxit.

Videte mihi hominem po-
tentia thermis ablatum: si
veus est totus quantus est, an-
num & divinis oculis grati-
mum præfert candorem!
heu! vix dies unus alterve al-
& jam lutum est nix ista; so-
& atrorem contraxit, ut de

c Psal. 50.

mili jactari possit illud proverbium: *Mane Psalterium, meridie convivium, vesperi convivium & vespudium.* sanctè proponimus, avidè inchoamus, aliquamdiu existimus, paulatim intepescimus, proposita negligimus, decreta rescindimus: cœpta iuvertimus, ad vetera, ad priora, imò ad pejora redimus. *a Filii Sion iherosolymitani, & amici tui avro primo, quomodo reputati sunt in vasa testea? Mandrabulus, teste Suida, theuro grandi reperto, ingentia pollicitus est Junoni quotannis, animi grati testimonium offenda. ac primo quidem anno obtulit arietem aureum, argenti altero, tertio stanneum, quarto plumbeum, denique nullum. Ita nos planè in arctis rebus, in vehementi morbo, in præstanti periculo, montes aureos, vires emendatissimos, Deo dièque omnibus pollicemur. evanescimus, quid porro? quæ sequitur vitæ sanctimonia? quâ liberate voti fidem solvimus? principio aliquantulum auri promissus, mox agenteas cudimus laticellas, his brevi opus figlinum ingimus; post superata pericula, post valetudinem restitutam, auculis diebus substrictiores aliquantulum sunt mores; vix nus aut alter mensis abit, cum beneficii accepti labat memoria, demque iterum ut antè, quædam licenter, quædam segniter, eadem impudenter committente non erubescit. hæc illa protera, tam admiranda statua, caute quidem aureum attollit cœpso, sed basi nititur infirmâ, pedibus argilaceis, luteis consistit.*

a Jerem Thren cap 4

Consimiles Hipponensis Præsul Centauris, Satyris, Chimæris conferre non dubitavit, dicens: *b bonum inchoare, & malo sine concludere, quid aliud est, quàm monstrosas res conficere? illa enim actio (illa virtus, illa vita hominis) quasi chimæra est, quæ initium habet à ratione (à pietate) sed finem à sensualitate, cum enim sic agitur:*

c Humano capiti cervicem pictor equinam Jungit &c. Spectatum admissi risum teneatis amici.

Hæc monstra ridemus, cum nos ipso his longè deformiores reddamus. non paucos quippe reperire est, qui à sacrâ Confessione, castimonie ac pudicitie leges jurarunt, sanctioris vitæ desideria, ebrietatem, fornicationem, iram, injustitiam, turpiloquium, ut pestes detestari in animo instituerunt. Caput non humanum, sed divinum jure æstimaveris. sed vix paucis retrorapsis diebus, pars inferior in gryphum avaritiæ, in porcum aut hircum lasciviæ, in canem invidiæ, in monstrum denique deterrimum desinit. unde non abs re Henricus IV. Romanorum Imperator, in quadam epistola ad S. Otthonem Bambergensem Episcopum: *d bona inceptio sine fine, speciosi corporis instar est, sine capite.*

Atque utinam ejusmodi monstra intra Religiosa claustra non degerent! quàm præclara in tyrocinio cœpta fervent? quidquid austeritatis ac molestiæ objici-

b Aug ad frat in Erem. ser. 8

c Horat de arte

d Novatini adagia pag: 52

tur, animosè digeritur; tandem in arrepto proposito flaccescere, disciplina Religiosæ minùs attendere, a liberiùs animo & corpore evagari; incipiunt legem pone, mox sequitur: *defecis*, & tandem *mirabilia*; quæ regius Ps. describit: *b Commisti sunt inter gentes, & didicerunt opera eorum.* quibus severissimù illud *vz*, Eccl. interminatur: *c va illis, qui perdidderunt sustinentiam.* In quæ verba Greg., sustinentiam quidem perdunt, qui bona iachoant, non consummant. quibus nimirum *vz* esse dicitur, quia non solum incepti laboris mercedem perdunt, sed & apostatatus sui peccatâ feriuntur. quod utinam non nimis luculento testimonio, tot infames transfugæ testati essent, quorum casum altiore stylo Aug. deplorat, dum sibi soli loquitur & vacat: *d* „vidimus, inquit, multos Domine, & audivimus à patribus nostris (quod utiq; sine magno tremore non recolo, sine multo timore non confiteor) ascendisse primitus quosdam usque ad cælos, & inter sidera nidû suum collocasse; postmodum autem cecidisse usque ad abyssos, & animas eorum in malis obstupuisse; vidimus stellas de cælo cecidisse, & eos, qui inter filios Dei ambulabant, in medio lapidum ignitorum, quasi lutum ad nihilû defluxisse. Quod quis mirari desinet, qui Judam attenderit, à Deo electum ad conversionem gentium: qui suavissimo Christi ac Discipulorû contubernio fruebatur, plures ex ore divino sermones, velut facultas, pecto-

re exceperat; qui miracula non nora à magnis Apostolis parat, dzmones expulerat, ut A. Cyr. Leo, aliique testantur; denique teste Greg. Naz. *f De na sua verbis*, multos genuit hic tantus Apostolus, factus est lius perditionis, imò & *Dux* qui comprehenderunt Iesum. Ap. Hier. *g non quaruntur in Christianis initia, sed finis.* Paulus cepit, sed benefecit. *Inde laud exordia, sed finis perditione dantur.* Nonne stellas inter numeros, Lucifer Caloritanus in ditiâ Epif. *h* vir boni nominem res præclare gestæ, zelo que tuendæ Rel. primum exlit: adè ut, quod & de Orig. legitur, non tam ipse Mar: yquam Martyrium ipsi deesse deretur. hoc certe illi invierunt Ariani, qui ipsum jam quò in exilium expulerunt, ad jus incommoda, Eteuthero etiam dira addidit, eo loci Scopus Arianus.

Quis vobis de hoc viro aumus, Auditores? quæ mens? cogitatio? an non dignus imo & pedo? an non Luciferi nomine? an non lux ipsa? an non f. la insita Ecclesiæ firmamentum mox etiam empyreo inferent. Enimverò is videri & esse poterat, si perseverasset; at cecidit de cælo Lucifer, dum discedit ab Eusebio Vercelle Episcopo, negatque pervicac recipiendos cum dignitate lap Episcopos, ab Ecclesiâ quoc

• Aug. l. contra literas Petiliani c. Cyril Hierosol. Catech. s. l. pass. Dom. serm. 16. Corn. in ad. I. v. 17. f. Greg. Naz. in Chr. patiare. g. Hieron. ep. 16. ad I. riam, & Baron, an, Christ. 354

a Laur. ult. perseverant. b Ps. 105

c Eccl. 2. d. Aug. in soliloq. s. 29

cessit, & miserabili schismavitam finivit. a limo & Luvianis hæreticis nomen fecit, in illum quoque verti possit d: *Stella cadent de celo.*

ic & poma verminosa deciderat, nec ad maturitatem pervenit; bona verò & integra, in calore solis radiis excoquantur, nec planè mitescant & maturant. ita plures turpiter decidunt, quos vermis intus super, impatientia, aut alterius affectus rabies corrodit. Huic tam ac luctuoso argumento mirabilem senem Osium subjunxerunt Lubbetius, vir non minus pius, quam pius, ipsum audiens Osium Episcopus, cui parem la vidit & luxit ætas, multis in Oriente, tum in Occidentis Christianæ rei causâ, summo bono persuasus legationi. Osium qui summa cum auctoritate, parique seu sanctitatis, doctrinæ laude, plurimis consensu interfuit, imò & præfuit.

Osium, quem in suo Christianæ vitio Imperator Constantinus lateri semper adherere soluit, tamquam fidum monitorem ac prædagogum.

Osium, quem ille ipse Augustus in quadam pietate parem mirare solitus, uni ille seu ut pupulus Magistro, seu ut filio patri subiceretur.

Osium, quem ipsi Ariani, licet regionis nostræ hostes acerrihonoris ergo, *Synodorum* principem appellabant.

Osium, qui per omnium orationem, qui virorum doctorum monumentis ubique celebrari,

qui fama propè super æthera notus, qui tentatis, devictis, profligatisque hæreticis sibi nomen fecerat, apud Deum meritum, Ecclesiæ seu matri auctoritatem conciliarat.

Osium denique, quem eo loci ac temporis agnovit, amavit, atque suspexit orbis universus: velut aliquod ævi sui miraculum.

Osium, inquam, ille in conciliabulo quodam Sirmiensi ignominiosè prostratus, & Nicænæ fidei, quam extulerat ipse, proditor atque desertor exstitit, & Ursacii Valentisque hæresim amplexus est. & hoc quidem in extremâ senectâ (erat enim ut testis est S. Hilarius, centenarius major) & jam in portu esse videbatur, qui in senili corpore spirabat animus, & ad paratos sibi lauros ac coronas, post tot exantlato labores; aspirare credebatur. Sed proh dolor, pudorque! in ipso unius ævi extremo limine cecidit, & unâ secum immanem traxit animarum ruinam. certè eò lapsu Catholicus orbis contremuit, concussa sunt solidissimæ petreæ, & ut ait Zacharias: *c abietes ulularunt, quia cecidit cedrus.* ab eo quippe casu attoniti, paventesque viri cetero qui sanctitate sublimes, Davidicum illud ingeminarunt: *d ne proicias me in tempore senectutis.* quid enim acerbius, quam post plura jejunia, prolixas preces, profundas eleemosynas, sub vitæ finem, quasi in portu naufragium facere? quod attenta mente considerans Basilius: *e ô miserabile spectaculum!* exclamat, ô

An. Chri. 62

Basen. an Chri. 357

c Zach. ii. d Psal. 70.

c Basil. hom: 21. in Prov.

Sortem

sortem lugendam! post jejunia multa, post durum vitæ genus, post longas ad Deum preces, post uberes effusæ lachrymas, denique post annorum 20. seu 30. abstinentiam: ob indulgentiam, inconsiderantiamque, nudum omnibus ac tot laborum mercede privatum reperiri, & similem fieri mercatori cui-dam diviti, qui in portu naufragium facit omnium, quæ tanto labore ac sudore parva.

Jacobus Anachoretæ, a postquam quadraginta omnino annos Deo militavit, miranda maxima patravit, trophæa de hoste inferna statuit plurima, id ætatis vir, à foemina demum triumphatur, & ab ea foemida, in qua ipsum cacodæmonia non horruerat, imò è qua qua victum ejecerat. huic ille infelix, primò pudorem, mox vitam extorsit. O miserabile spectaculum! ô sortem lugendam! non juvat castas mentes, animas Deo dicatas per 20. annos illibatam animæ puritatem servasse, contra spiritus immundos ad sanguinem decertasse, si tandè victæ succumbant. quod melleâ sua eloquentiâ exornat Ambrosi: *b*, quis mihi, „inquit, protendat Vestæ virgines „& Palladis sacerdotes? qualis „illa est, non morû pudicitia sed „annorum, quæ non perpetuitate, „sed atate præscribitur? ipsi docent virgines suas non debere „perseverare, nec posse. Qualis „autem est illa Religio? ubi pudicæ adolescentes jubentur esse „impudicæ anus? cum senectus „portus esse debeat, non vitæ superioris naufragium. Id porò vel maximè dolendum, inter Christianos reperiri, inter eos,

a Suetius 28 Iam.

b Ambr. lib. I. de Virg.

qui se voto, Deo consecratur animumque ad 50. 60. annorum ac immaculatum consecraverunt, in cœnum tandem vitio delapsos, quos severissimè stringit Apostolus: *c sic estis, ut cum Spiritu coeperitis, carne consummemini.* merito Paulus stultos, amentes, infames appellavit, qui omnes à te labores, omnia vitæ merita merito dilapidarunt. *d curre bene,* inquit, *quis vos impedivit?* talantæ in medio cursu, mare aureum remora fuit, aliis plerumque remora est, quod in tabula quadam pro insigni exposuimus cum epigr. *hæc illa est remora* alios lascivus procus detinet, eadem honoris fumus trahit. *vos impedivit? avarum malicia, lascivum forma venerea mulentum vini lagena, ambrosium inanis gloriola:*

Sic quosdam ingenio & virtute ad sidera vectos,

Detinet in medio tramite, cœlestis lapis.

Justinus è primis aula Hungaricæ Dynastis, Regi percarus, iustitioso pede mundum calcavit & ad S. Francisci cœnobium transfuga se recepit: ubi tantum in sui despicientia, & rerum humanarum contemptu profectum fecit, ut nihil iam terrena ultra sapiens, totus in superni numinis contemplatione, indefixus hæreret; adeò ut Romæ in conventu, qui avaritiam nuncupatur, degeret, audita mensam (quod miræris) sacrosanctis prælectione, è vestigio

c Gal: 3 & Ad Gal: 5

e P. Pennequin Amour divin page 100
cap: 8 Annal. ord S. Franc.

is confidentibus ac contuen-
 bus, in aëra sublimis raptus sit.
 tonitus divino hoc, S. Joannes
 Capistranus, qui aderat, prodi-
 o, ad ædem sacram fratres di-
 næ majestati gratias acturos
 legat, operiens inibi ipse inte-
 ra, quem exitum res sortiretur.
 m sanctitatis fama ad aureos
 genii IV. Pontificis percre-
 verat, qui fratrem Justinum ad
 acciri curat, eumque velut
 ominem cœlo delapsam, sum-
 mæ honoris ac venerationis si-
 gnificatione complexus est, sibi
 credere, ac quidvis à se postu-
 ndi, quin & imperandi pote-
 atem fecit. Quæ vanitatis aura,
 que eo hunc cœlestium dono-
 um bene instructum myoparo-
 em jactavit, ut ad syrtes & sco-
 los allisus, tristi naufragio per-
 rit.

Reversus etenim ad suos, ani-
 o prorsus elato ac contumaci,
 nibus offendiculo fuit; quod
 Capistranus observavit, homi-
 um aggressus: quomodo, in-
 it, & quantum mutatus ab il-
 ! qui Angelus abieras, Caco-
 mone deterior regressus es!
 am monitionem sarcastico ri-
 Justinus elusit, eoque pervica-
 x devenit, ut cum è Religioso
 etu unum aliquem graviter sau-
 allet, in vincula conjectus, inde
 apsus, vagus Apostata exsisterit,
 nec rursus comprehensus, ob-
 natam in scelere animam ex-
 arit. Opportunum ad hæc Cyp-
 onitum: „ ante nos ista tra-
 tantur, & nullis terroribus co-
 ercemur. quid faceremus, si opi-
 nionibus tantummodo illas hi-
 storias audiremus? sed hæc est
 a Cypr. de fug. Cleric,

semper incredulitas humana du-
 ritia, ut non solū audiendo, sed
 etiam videndo, non credat alios
 interiisse, nisi & seipsam viderit.
 Quantumvis sanctus, quantumvis
 fortis, quantumvis ferreus sit, qui
 stat, videat ne cadat.

Vis videre leonem fortissimum
 ad nullius tyranni, sive carnificis
 paventem occursum b à delicatâ
 foeminâ edomitum, atque dila-
 ceratum? Audi Macarium, qui
 inter alia exempla huic rei ac-
 commoda, hoc subjecit: Alius
 persecutionis tempore corpus
 suum præbuit torquendum, ac
 cum suspensus esset ac efferbu-
 isset, postea coniectus est in car-
 cerem. huic igitur administrabat
 quædam, juxta fidem pia mulier,
 cum qua, familiaritate contractâ,
 adhuc in carcere, lapsus est in stu-
 prum. O casum longè luctuo-
 sum: ô ruinam omnibus formi-
 dandam! quæ ne umquam ani-
 mis vestris excidat, illud Bern.
 præ epilogo inculco: *c de quan-
 tis legimus in vitris Patrum, viris
 potentibus in vigiliis, & in jejuniis,
 in laboribus supra modum huma-
 num, imò & in miraculis corruscantibus,
 qui ceciderunt, quia non perse-
 verarunt usque in finem.*

b Macarius hom. 27 V. Velalq. in Phi.

lipp. c. 2. v. 12. annot. 21

c Bern. de pass. cap. 14

§. II.

*Qui perseveraverit usque in fi-
 nem, hic salvus erit. d*

S. Thomas perseverantiæ virtu-
 tem scitè expressit 2. 2. quæst.
 137. art. 1. *per se ad perseveran-
 tiam pertinet, ut aliquis perseveret
 d Matt. 10*

usque ad terminum virtutis aperit: fecit quod miles perseveret, usque ad finem certaminis. Parum est inconfictu, sub initio hostium cuacos perripisse, nil confert impetum primam esse, plusquam virorum. si corpora simillia alpiibus, calore solvantur, & secundus assultus sit minor quam foeminarum. Innumerae clades loquantur, qui primo congressu victoriam cantabant, dein aut à pugna ad spolia delapsos, aut ab hoste, animis resumptis, turpiter ex los prostratosque fuisse. Hinc Cypr. *Martyr gloriosissimus, & doctor lucidissimus* (ut eum Aug. cōpellat) a, hortamur vos, inquit, b per communem fidem, ut gloriam nostram, forti & perseveranti virtute teneatis; adhuc in seculo sumus, adhuc in acie constituti, de vita nostra quotidie dimicamus. Ecquis enim non illud Jobi exploratum habet? c *Militia est vita hominis super terrā, Depugnandum, certandū est, donec cum Paulo victores, coronam mereamur accipere iustitiz.* "Donec vita est ista, inquit Ambr. d certamen non deerit, non erit corona. Nullus probatur, nisi qui perseveraverit usque ad finem; ut postea possit, qui legitime certaverit, coronari. Quis fortior Paulo? Quis beator? Ille tamen vas electionis Dominicæ, non ante sibi coronam vindicavit, quam certamen omne consummaretur: *idesque ait: e bonum certamen certavi, cursum consummavi, fidem servavi, quod reliquum, reposita est mihi corona iustitiz. Catalogum bene*

longum Paulus contexit laborum ac vulnere, quæ hac palastrâ adverso pectore fortiter sustinuit, f in laboribus periculis, in plagis supra modum, mortibus frequenter, in periculis fluminum, periculis latronum, periculis ex genere, periculis gentibus. &c in labore & ærumna, in vigiliis multis, in fame siti, in frigore & nuditate. " fortissimū athletam, en invictissimum pugilem: sic tamen ut nihil harum bellicarum virtutum meretur coronari, unam perseverantiam si exceperis. Hæc seraphici doctoris sententia est, qui verba illa 1. ad Cor. 9. *omnes quidem currunt, argute ad præsentem meritum traducit: g* " Sic de virtute potest dici: nam virtutes ad Regnum Christi currunt, sed una sola accipit bravium; nam cursum mundi contemptus, paupertas, vigilia, elemosyna, obedientia, abstinencia, patientia; sed sola perseverantia coronatur. "

Et quoniam certamen ingratum sumus, juvat propositum altere militari similitudine confirmare: Historicorum Princeps Livius h Perseverantia, inquit, in omni genere militiz, maxime tamen in obsidendis urbibus necessaria est, quarum plerasque munitionibus ac naturali situ inexpugnabiles, fame sitique tempus ipsu vincit, atque expugnat. " Eiusdem absolutissimis exemplis hæc infra ætate inclitum gymnasiu triennalem Ostendæ obsidion uni pertinaci perseverantiz c

a Aug 1 de bono persever c: 19 b Cypr. ian. l. epist. 1 c Job 7 d Ambr. exhortatio ad virg e 2 Timot 4

f 2 Cor: 11 g Bonav. in Psal: 67, & Livius l. 5. decad 1,

Ubi cum bruto elemen-
cum effrangi oceano, qui ope-
operarios involvebat, cum
itis globis, qui non semel mu-
ones nostras, ipsumque Ar-
dualium firmissimum pro-
naculum incendio absum-
rant; cum innumeris hostium
iis, aperto mari continenter
missis, decertandū erat. Slusā
aper à Mauritio nobis ereptā,
escente jam militum, Centu-
nem ac tribunorum virtute,
umptisq; viribus, abeundi con-
non modò ut honesta agita-
tur, verū ut necessaria urge-
tur; perseverandum tamen
sit Albertus, & vicit ac trium-
vit Suaviter ille & fortiter:
sque perseverantia, nec qui pu-
victoriam, nec palmam videri
sequitur. Absque perseveran-
& omnes labores, & omnes
sæ, omniaque pericula ac
nera suscepta frustrantur sunt,
pro nihilo habentur: quo a-
le Ulysses sic Ajacem aggre-
ur:

— vidi, puduitque videre
am tu terga dare, inhonestaque
vela parares.

et mora? quid facitis? quæ vos
dementia dixi.

ancitat, ô socii! captam dimitte-
re Trojā?

quidque diuam fertis decimo nisi
dedecus anno?

nicionem quampiam, arcem
civitatem suis vallis ac pro-
naculis instructam cingere
quam facile est; at expugna-
tadia, inedia, æstum, fri-
, pericula, vigiliis noctes di-

esque, menses, & annos tolera-
re difficile, imò solius perseve-
rantiz est. Hanc in arduā ac diu-
turnā Bredanz urbis obsidione
Spinola commonstravit: Herman-
nus Hugo oculatus testis, d qui
à latere Marchionis nusquam de-
flectebat, ea incommoda addu-
cit, quæ non semel stationem
deserere, & obsidionem solvere,
& turpi fuga recedere suade-
bant.

Hycms tota, eaque accerri-
ma sub Jove frigido transigen-
da, qua nonnullis adeò præri-
guere manus pedesque, ut
cultris fuerint desecandi: qui-
dam inter excubias frigore
exanimati sint. Intestinum bel-
lū ab annonæ caritate & ine-
diā, fortiùs urgebat. e Ginne-
kense templum, in quo sex-
millia saccorum frumenti mo-
liti condita erant, cum vicino
avenæ stabulario, Mauritius
immissis speculatoribus, incen-
dit pro ea exercitus magnitu-
dine, s qui peditum triginta
millia, equitum octo millia
numerabat, tanta pabuli ino-
pia esse cœpit, ut ante equino-
fimo, aut aridis arborum foliis,
aut myricis equi pabulabundi
vescerentur.

Inediam verò ipse Spinola
ad duos dies continuabat. g
De gregariis militibus sileo.
Continuis ultro citroque ex-
plosionibus quot occubuerint
difficile foret recensere: hoc
certum, morientium toto obsi-
dionis tempore in urbe Breda-
na eum numerum fuisse, ut su-

Hærens an Chri, 16 3. 1. et

Pern ep: 129

Ovid lib: 13. metam.

d Herman Hugo de obsid Bredana.
pag 72. e pag 83 f pag 99 &
91. g pag 94

pra quinque mortuorum millia in rationes Libitinæ venerint.

A fronte, à tergo, adversus hostium insultus, castra nostra munienda: a censa enim initio obsidionis in urbe ad millia quindecim; Mauritius verò plenis campis ingenti exercitu imminabat. Continuis ultrò citròque explosionibus, quot occubuerint, difficile foret recensere. b Globus tabernaculo Spinolæ, tum fortè absentis, per tectum illapsus, lecti conopæum abstulit, & cubiduli mentas duas frustra discerpfit.

c Vix quatuor dierum intervallo, Spinola equo albo vehens, altera tormenti majoris pila, frænum ei sub ore equi abrupit, habenis in manu relictis.

Quæ omnia, cum jam per decem omninò menses tenuissent, si consilio centurionem suorum; imò & regis ac Isabellæ tantum non jubeatis, Bredam Marchio deseruisset, quam omnes labores frustra susceptos, expensas propè infinitas, militum ac nominis sui jacturam, hostium plausus ac triumphos; lamentari jure potuisset?

d Quam pigere ac pudere debuisset, postquam toto obsidionis tempore in urbe supra quinque mortuorum millia in rationes Libitinæ venerint; postquam obsessi ad eas angustias edacti, ut equinâ vescerentur, butyri libra sex florenis; porcellus centum & quindecim florenis; tabaci libra florenis centum venierit, aut quod ma-

gis mireris: tabaci in urbe illati, quod constiterat scuti 4 venditum, in urbe floreni mille ducentis. e Si, inquit, post dura & aspera à suis & hostibus tolerata, castra movere infami receptui canere coactus fuisset. Cum è contra constanter perseverantiâ obsessos premeo, dum ad undecimam mensum sese dedidere, immortalitatem nominis, gloriam ac triumphum hæctenus inauditum, et lumentum patriæ maximum, se peperisse omnes contestentur, ita mala, quæ tempus invehit tempore mitigato vincunt, cum idem venenum sit & antidotum Tartareos hostes expugnare satagis? muri carnei quærendi sunt flagellis, ac inimici domesticis inediâ ac jejuniis, non no altero die, sed per menses, annos continenter domandi frangendi, denec victi deficient & in potestatem tradantur, Ju illud Davidis: *si persequar inimicos meos: & comprehendam illos; non convertar donec deficient.* Eturam vobis obijcio, ut ne fatigemini animis vestris deficientes: Tritemis validis instructa remigibus; adverso astu portuum aditibus, hanc Epigraphen subscriptam habebis.

durate. Quò spectat illud, quod naves concernit; Hieronymi: *pauulum se quis remisit, quidam, qui adverso flumine lemb trahit, si remisit manus, stans retrolabitur, & fluentibus aquis quò non vult ducitur: sic humilitas, si pauulum se remisit*

is fragilitatem suam. Retrola-
ur, & labor omnis hactenus
ensus, irritus est. Unde sa-
nter ille; a lauda nau gantis
itatem, sed cum venerit ad por-

terum est, non minus in pa-
do, quam in agendo perse-
antiam necessariam esse Non
incipimus pari cum laude,
ante finem deficiamus, & bo-
a principium malo fine cor-
pimus, promeritaque jam
ecta, effundimus demum im-
entia. Putei situlam mihi
sidera, hæc etsi summo labo-
d supremum os fontis ascen-
t, si tamen manum ab eâ re-
endâ subducas, mox impetu
sum ruit in imam scaturigi-

Adnitendum ut consum-
atque perficias; Redemptio-
nostri in cruce constantia,
n variè quàm validè fuit a-
a? *b descendat nunc de cruce,*
d hoc, Nunc? Post triumphum &
n a annorū labores, post tot
ores & opprobria, nunc in san-
tolenti illius curius metâ: in
emo spiritu de cruce descen-
Bernard. ad hæc audiamus: e
scendat si Rex Israel est. Imò
quod quia Rex Israel est, titulum
gni non deserat; cum enim
us esse non poterit, nisi qui
severaverit usque in finem;
atò minus poterit esse sal-
tor. Additque S. Thomas: d si
cruce descenderet, virtutem
bis patientiæ, usque in finem
n demonstrasset. Consimiles
es, cacodæmon fraudulenti a-
i, sultæ matres, filiis ad Chri-

sti crucem confugientibus, aut in
ea confixis jactant: *descendat de*
cruce, tetrum illud Rel. vitæ clau-
strum deserat, rigorem remittat,
cucullum excutiat. Quos minimè
audiendos idem Doctör, ad per-
fecti operis consummationem ex-
stimulans, hisce verbis hortatur: *e*
neminem audiamus, non carnem
& sanguinem, non spiritum
quemlibet, descensum à cruce
suadentem. *f* Persistamus in cruce,
moriatur in cruce, deponamur
aliorum manibus, non nostra le-
vitate. Virtus in pace acquiritur,
in pressura probatur, approbatur
in victoriâ.

f Operis victoria finis.

Sola perseverantia meretur viris
gloriam, virtutibus coronam.

Ambulaverat per omnes cru-
ciatus impietas, & exhausta tel-
lus, nulla jam reliqua tormenta
habuit, cum ecce ad aquas &
aërem est itum, nudi sub frigi-
dissimo cœlo quadraginta He-
roës Sebasteni in lacu collocan-
tur gelu rigente; g sed thermas
putasces, ita nunquam aliàs ma-
jor in omnibus ardor eluxit; fer-
ventem extremum spiritum ubi
iners gelu expressit; clamitarunt
omnes: *consummatum est*, si unum
modò excipias, qui ex martyre,
transfuga factus, ad tepidâ balnea
quæ crudelis impietas, ut virtuti
insidias faceret, pone littus sta-
tuerat, se recepit: sed infelix,
dum luctam consummare renuit,
iavenit ibi continuò mortem;
eamque sempiternam; qui vitam
quæsierat; in æternum victu-
rus, si cursum consummasset.
Interea cœlo coronæ quadragin-

Pern serm de pass cap 14
Mart 27 c Bern 10 d e parafr 6,
S Th 14 Mart cap 27

e Bern. serm: 1 in Parafr. f Ovid 6,
Metam. g Breviar Rom. 9. Mart.

te delabuntur; & singulorum Martyrum capita ambiunt, dum que unam de custodibus aliquis, vacare spectat, Christianum se clamat; simul in aquas insiliens, coronam alteri præripuit; & palmam quasi in manibus contregit.

a Miserabile spectaculum exclamat Basiliius, miles transfuga Christi, ovis à lupo direpta, & miserabilius à vitâ perpetua excidens. Sed nec præsentis vitâ diu gaudens: nam simulatque lavacrum insiit tepesactum, corpore, quod glaciæ corperat à sfointo, statim interiit, & coronam amisit.

Apoc. 3. tene quod habet, ut nemo accipiat coronam tuam. Quem admodum Sapricio accidit: fuit Nicephoro (ut Metaphrastes commemorat) familiaritas cum Sapricio Sacerdote à teneris contracta. Ea cum pueris crescere & adolescere non exiguo virtutis incremento cum Adolescentibus visa; demum præter spem omnium in grave odium vertit. Interea lxxv in Christianos tempestas Antiochiæ exorta, turbine suo etiam Sapricium involvit. Nihil tamen in tormentis, aut dixit aut fecit, Christiano indignum; at omnia fortiter & constanter pro Christo tolerat. Iamque ad palmam vocabatur, cum semel iterumque Nicephorus ad genua euntis accidit: lachrymanisque à Martyre veniam rogat, daret hanc moriturus pro Christo, si non sibi, certè ipsi Christi mortuo inter preces pro hostibus suas. Audiebat hæc Sapricius, neque tamen, qui mundam, carnem & Cacodæmonem triumpharat,

a Bzâ bera. de 40. Martyr.

seipsum vincere voluit, sed verbis nec oculo dignatus Nicephorū est Ergo non placuit ei palmam illi dare, qui se ipse nollet superare. Cervicem præteritus iussus, mortem turpi vitâ remittit, & Christi sacerdos factus, Jovi promittit, nec quam per omnes superos obtestatur. Niceph. non referret, quem coram jam posuisset pedē; non dimiseret, quam jamjam apprehendisset palmam. Ne tamengratis lignum gladium strinxisset, accurrit Niceph. & ad succedaneam vitam se obtulit. Quid multis aliena præmia involavit, & acrius coronam accipere meruit.

Hujus argumenti, recentioris gædia in Japonia accidit, ut a S. Sainct Jure videre est: *b* Ang. Thomas: *c* "laus perseverantia hoc consistit, quod aliquis non recedit à bono opere, propter diurnam tolerantiam difficultatis & laboriosorum; cui directè detur opponi, quod aliquis non facili recedat à bono, propter aliqua difficilia, & hoc pertinet ad rationem mollitiæ: nam molle dicitur, quod facili cedit tangenti."

Samson vitæ integerrimæ, quem insilierat spiritus Domini, qui leonem dilacerarat, hoc prostrat: hic semel, iterum tertio restiterat Dalilæ, sed tandem victus succubuit.

Mollities eum enervavit. ut Bernardus: *d* Tolle perseverantiam, nec obsequium mercedem habet, nec beneficium gratiam, laudem fertitudo; quod dei

b S. Jure de la cognoissance & de mont de Dieu. l. 2. c. 5. & c. 1.

c S. Thom. 2. 2. q. 118. art. 1. d. 1. ep. 129. ad lauceles de Paul.

aplis illustrat: Saul, inquit, esset parvulus in oculis suis, Rex per Israel constitutus; non perans in humilitate, & Regnum ei, & vitam. si cautela Sam-
 si Salomonis devotio perseveram retinissent, nec is profecto cretur sapientiâ, nec ille viri-
 Ex tu Adolescens, tu filia, tu est affice, tu Mōnialis de perantia tua secura incēdis? mento quoniam in medio la-
 um ambulat, & multa vetera-
 gines, castitatis indubitata, in portis limine coronam perdidit manibus. multi semel iterum
 tionī resistunt, tandem succunt, semel iterumque ju-
 enuntiat muneribus, non dit à justitiâ; tandem succit. semel, iterum servant
 ium; sed quadragesima xior est, occasio invitatur. non verant. hæc pluribus qui vo-
 d mores accommodet. con- ipse & omnibus hoc. Pac-
 nii monitum altè inculco: b-
 trā ad salutis bravium cur-
 us, nisi sic currāmus, ut
 prehendamus. frustra cum
 e configimus, nisi certe
 ut vincāmus.

erunt, qui Cynicom illum
 ophū interrogarent, hunc
 dum: dic mihi Diogenes,
 tate tam provecā, tuam
 cellam vinariam habitas?
 Etæ huic vitæ, quam tot an-
 rofessus, non renuntias?
 s ille: ridiculi vos estis ho-
 , inquit, si currā in cata-
 o, num cessem currere, jam
 vicinus, ut alius mihi præ-
 præripiat? ego verò po-

ron, ad Eustoch, de eust, Virgin,
 aph. in vita,

tius cursu feror concitatiore. hoc
 Paulus dixit, & fecit: *e sic currite,
 ut comprehendatis.* in summitate
 scalar, non autē in ejus principio
 aut medio incubantem Dominum
 vidit Jacob, ut hinc discamus, in-
 qrt Hieron. *d-fatis non esse bene
 incipere, & bene progredi, si non
 perseveremus & consummemus.*
 cui consentit illud Bern. *e quid
 prodest Christum sequi, si non
 contingat consequi? ideo Paulus
 ajebat: sic currite ut comprehen-
 datis.* ibi tu Christiane fige tui
 cursus profectusque metam, ubi
 Christus posuit suam. Factus est,
 inquit, obediens usque ad mor-
 tem: quantumlibet ergo cucurre-
 ris, si usque ad mortem non per-
 veneris, bravium non prehendes.
 ut cum Christo in mortis & vitæ
 confinio, extremo spiritu excla-
 mare possimus *consummatum est:*

Ubi pictor ultimam manum
 tabulæ imposuit, assurgit gau-
 dens, quia *consummatum est.*

Mercenarius, qui tulit pondus
 diei & æstum, cum vesper adest
 optatus suaviter respirat: *consum-
 matum est.* in oculis est denarius
 diurnus.

Agricola cum segetem demes-
 sam feliciter mandavit horreis,
 triumphat, & sibi met applaudit:
consummatum est.

Vinitor cum vindemia jam so-
 luta, mustum in dolis spumat,
 lætus cantat: *consummatum est.*

Peregrinus in via tetmino hi-
 laris requiecit: *consummatum est.*

Orator tremens & exanguis,
 ubi citra hasitationes hanc epilo-
 go clausulam nexuit: *dixi, exul-
 tat, quia consummatum est.*

c 1 Cor. 9 d Hieron ep. ad Furiam
 e Bern. ep. 253, ad Abbat, Gorin.

Ubi vitæ huic epilogum imponis, rectè dices, vixi & consummatum est.

„Etenim si (teste Amb.) a laudari ante Gubernator non potest, quàm in portum navem deduxerit : quomodo laudabis hominem priusquam in stationem mortis successerit ? & ipse sui est gubernator, & ipse vitæ hujus jactatur profundo; quamdiu in salo est, tandiu inter naufragia. Dux ipse, nisi confecto prælio non sumit lauream; nec miles arma deponit, nec stipendii mercedem adipiscitur, nisi hoste superato, opere peracto & consummato.

Militem vultis, qui in mundi militia arma non posuit? ad roborem vestrum audite: *b* Qua die de Mauris capta est Ceptua urbs, hærentibus Proceribus, atq; ob formidolosas hostium in propinquo vires, in ejus præsidio futuros se negantibus, Didacus Menesius unus inventus est, qui Regi operam suam deferret, Maurosque scipione, quem in manu habebat, abacturum pollicebatur. Audax dictum, & pugnacis animi nobilem imperum perseverantia nobilitavit. Duodeviginti annis, ut Mauro semper imminente occurrere semper promptus esset, hamis contextam loricom, numquam exiit, ut illa instar vestis jam spòte in scuta decideret. plusquam ferrea homini fuit perseverantia, cui ferrea fatiscente lorica, vis illa indomiti animi perseveravit; sed gloriæ aurum, nullo nisi ferro emitur perseverantiæ. At verò scelestes pugiles, *c* aspicientes in

a Amb. l. de bono mortis c 9

b P. Rho exemp. virt. l. 6. c. 7. §. 3.

c Hebr 12.

audorem fidei, & consummatum Jesum, non segnius ad finem que decertarunt. P. Didaculus, quem satis novi (inquit historicus) *d* jure optimo perseverantiæ præclarissimam re laudem. quoad in Societate xit, bis ad minus quotidie flagello sæviebat, contine que ciliciis carnem macabat, sed quamdiu? ad extremum spiritum, adeò ut in supremo morbo, octo ante obitum ras, inventa illi sint duo cingula ferrea adeò constringentia, & armata spiculis, ut non esset frangi, quo possent exire hi; ita generosus hic Christianus, arma, quæ semel dominum in hostem induit, contineat usque ad mortem vivens, non prius pugnandi quoque vincendi, qui vivendi fuit, finem fecit.

P. Petrus Rodericus per octidiam horam crudeliter se flagellabat, eà animi constantiâ, ut ipso die, quo obiit, idem tenueris spatium, in eodem sui finis circumspiceret: nos ad sanguinis nostri guttam erubescimus, nullo in negotio, quàm in domestico domando facillime tepescimus. Quin & vos charismata meliora æmula aspicientes in consummatum Jesum; in quem præ cæteris cunctis maffè videtur Tho. Sanchez, quæ semel in animo prope conceperat, pietatisque executione inchoarat, totis quadraginta annis, quibus in Societate vixit, numquam intertupit

d P. Nier. in ascet. l. 1. du & 11. c.

e Biblioth. Soc. P. Rho exempl.

lib. 6. c. 7. nostra §. 9.

quam in hoc negotiationis
remisit.

ineuntis abeuntisque anni
perseverantiæ semper ha-
operatos Didacus Marti-
nam sub anni initium ope-
omnium, quæ sibi facienda
ret, syllabum conficere, sub
em exitum, eorum ratio-
exigere consuevit, tantâ
erantiæ animi laude, ut his
tionariis omnibus subcri-
otuerit, *factum est, consum-*
est.

iros, verè numeris omni-
solutos, qui destinata con-
absolvent. optimè qui-
xit: virtutes omnes pro-
& voti tenaces esse debe-
ludens ad claustra Monia-
in quibus puellæ seculares
opus commorantur, & sub-
vagantur (at moniales per-
nt) ita virtutes ac proposita
ndam, puellarum in mo-
ni non constant, nec per-
ntiam profitentur.
ique ne longior sim, Lori-

nus, quem virtus & eruditio or-
bi celebrem fecit, in eo singula-
ris perseverantiæ specimen de-
dit, quod quinquaginta amplius
annis ad primum nolæ ictum è
lectò exiliverit. *a* Ut & nos us-
que ad mortem in omnibus con-
stantes simus, hortatur Servato-
ris exemplo, Bern.: *b* "sicut ca-
put nostrum pro peccatis nostris"
acerbitatem sustinens passionis"
usque ad consummationem, id"
est, usque ad perfectionem om-"
nium scripturarum, quæ de ipso"
erant, perseveravit patienter: ita"
& nos, si hujus capituli membra"
esse volumus, in omnibus ad-"
versitatibus nostris, virtutem"
perseverantiæ conservemus; ut"
in fine confidenter possimus di-"
cere: consummatum est. Hoc est"
tuo adjutorio, non mea virtute,
bonum certamen certavi, cursum"
consummavi, fidem servavi, red-"
de ergo, quod legitime certan-"
tibus repositum est, scilicet co-"
ronam justitiæ."

a P. Rho. cit. §. 46 Bern. de pass. c. 14

EMBLEMA XXXII.

Laborantes nihil cepimus. Luc. 5.

LABOR IRRITUS. a

DOMINICA QUARTA POST PENTECOSTI

Qui nocte idololatriæ, hærescos, aut noxæ lethalis
 rant, quasi telas araneorum texunt, nullam operæ suæ pretia
 ferentes.

- §. I. Qui in nocte gentilitatis & idololatriæ versantur, frustra labo-
 rant.
 §. II. Hæretici luce fidei destituti, in vacuum laborant.
 §. III. In nocte peccati laborantes, nihil capiunt.

a Quid I. Metam.

Laborantes nihil cepimus, Luc. 5.

INTER gravissima supplicia, quibus scelexati apud inferos torquentur, finxerunt Poëta non infimum illud esse, quo quidam ad inanem laborem damnati sunt. quinquaginta filia Danai, Regis Argivorum, dum unâ nocte omnes maritos suos jugulassent, Clytemnestrâ exceptâ, damnatae sunt ob hanc impietatem, apud inferos pertuso dolio, aquam hauriant: unde viduus: a

*Quaeque gerunt humeris periturae
Belides undae.*

Tibull.

*Incava lathæas dolia portat aquas
Sisylis, & prorsus irritus Sisyphus
tor est, qui ingens saxum in
montem provolvere satagit, ad
summum verticem, dum propius ac-
cedit, rursus revolvitur, ut rectè
viduus ex veteri Poëta:*

*b — Illud Sisyphi vertax
saxum sudans nitende, neque pro-
ficat huius.*

ad porro tormenti genus est, laborare, sudare, eviscerare, exen-
tare se, nec quidquam profice-
commiseratione profectò di-
am, videre strenuos remiges
verso æstu obnitentes, nec hi-
promovere; equitem per ar-
tes Solis radios, & pulverem eam
dem concito cursu ferri, & un-
diluculo dimovit, non secus ac
i in pistrino, vesperi in eodem
igio harere; agricolas arantes,
inantes, excolentes agros de-
rid. in Ibia. b Cic. l. 1. Tuscul,

sudare, nec quidquam fructus ex-
surgere. At longè acerbius videre
homines castimoniâ vitæ insi-
gnes, adversus vitia depugnantes,
assiduis jejuniis, orationibus, va-
riisque corporis afflictationibus
ad sanguinem usque decerrantes,
carnem triumphantes, & nihil
illis omnibus meriti, nec gradum
gratiæ minimum consequi.

Hæc enim vero uberrimis di-
gnissima lachrymis! quæ indies
accidere videmus & ridemus;
dum qui in nocte gentilitatis, læ-
reseos, peccati, versantur, quid-
quid laboris, quidquid operis, pi-
etatis, elemosynæ, afflictationis
exercent, in vanum laborant, nec
quidquam meriti ac mercedis ad
vitam æternam acquirunt. Quod
uberius probare aggredior.

§. I.

*Qui in nocte gentilitatis &
idololatria versantur, fru-
strâ laborant.*

ARANEÆ atque unâ bombycis
laborem, studium, solertiam,
quâ fila adeo subtilia deducat
contemplare, e quamque illa, &
ille pariter exenterent, & inde-
fessis viribus laborent; at fructu
& emolumento longè dispari:
bombycis enim opus textrinum,
pretiosum sericum ad Senatorum
togas, ad Regum purpuras, ad di-
vini cultus ornatam insumitur;
araneæ verò futiles & inutiles te-
c Breyerl in Theat. Tit. Sultitia.

Iæ, ad muscas capiendas, nullius pretii ac valoris, gentis aut scopis dissipantur, nec rarò textricem suam inopinato fato involvunt. Hoc justorum, qui in luce gratiæ, & eorum, qui in nocte erroris & peccati operantur, appositum symbolum est. Ac primum quidem telas araneorum mihi texuisse videntur, Indorum sacrificuli, Brachmanes dicti, qui cœlibem vitam agunt; continentiam servant, mulierum conspectum adeò oderunt, ut dum in publicum prodeundum, anteambulo proclamet: *Mulieris se subducant. Stipem emendicant, victus ac vestitus asperitate præcellunt.* In solitudine cryptis subterraneis durissimo vitæ genere, mediâ vigiliâ, nuditate, frigoris æstusque patientiâ semetipsi discruciant, abstinentque, ut ait Maffejus, *ab omni corporis voluptate.* Erant, qui ferreæ cavæ inclusi, noctu diuque vultu squallidi, cineribus aspersi, non tam vitam, quàm animam agebant. Alii sponte aliquod corporis membrum adurebant; quos ipsi ethnici diis simillimos, imò Deos venerabantur. Sed hi omnes quid mercedis? Nihil: *bene scierunt, neque intellexerunt, in se nebris ambulant,* ait Propheta, *& totâ nocte laborantes, nihil ceperunt.* Quàm verò horum Andabatarum frequens numerus sit, ex eo colligere est, quòd in Insulâ Japone numerentur quinquaginta millia Monachorum, montem incolentium: omnes eximiæ castitatis, sed idololatriæ dediti, Quin in unicâ ejus Insulæ Pro

a Iarrie, hist. Ind. tom. 2. l. 2. c. 2. Maff
 hist. Indic. l. I b Psal. 81
 c Majolus, canicul. V. Nierenb hist.
 nat. de Sacerd. Tibecan, p. 140

vinciâ, Bondon dictâ com
 sunt supra bis mille octing
 monasteria Idololatrarum.
 ton quoque urbs duplo Bor
 major est, ibi in uno cœn
 falorum Deorum cultores,
 tria millia censebantur; exsta
 autem ad undecim millia id
 rum, quorum minimum h
 nis altitudinem superabat, t
 que religione, cultu, morur
 tegritate venerabantur, ut
 Catholicis modò, sed relig
 simis in Ecclesiâ Romana vir
 borem incuterent. Hæc ta
 omnia venerationis, orati
 austeritatis exercitia, tot mil
 Monachorum in cumulum c
 cta, non majore pretio, quàm
 gens ex araneorum telis r
 constata æstimabitur. Heliog
 lus quidem, teste Sabellico,
 decem millia pondo telatur
 nearum collegit; quòd *veru
 gnium nihil dixeris; idem de
 ribus gentilium sentiendum
 in quos rectè cadit illud Fee
 Labor stultorum affliget eos. Et
 di id. stulto labore consumeri
 enim omnes Sisyphi in m
 laborate pergunt totâ æterni
 labis non dabitur requies, ab
 ullo operis & operæ pretio.
 roicum planè & divino test
 nio comprobatur facinus,
 Abraham suis manibus uni
 tum suum Isaac Deo immo
 statuerat; sed longè dignissi
 hujus operis pretium & m
 dem attendite. *Per memeti
 juravi (dicit Dominus) e qu
 cisti hanc rem, & non pepercisti
 suo unigenito propter me, hened
 tibi, & multiplicabo semen**

d Sabel. l. 6, Beyerlink Theat. ti
 titia. e Gen. 22

ut *stellas cœli, & velut anenam,*
naest in littore maris, possidebit se-
uen tuum portas inimicorum suo-
rum, & benedicentur in semine tuo
omnes gentes terræ. Nunc si lubet,
 hic in comparationem adducite,
 quæ Ioannes de Sunarraga mi-
 norita, primus Archiepiscopus
 Mexicanæurbis, in epistolâ ad sui
 ordinis congregationem colle-
 ctam Tolosæ 1532. commemo-
 rat: quod in solâ illâ civitate, ubi
 Diabolus colebatur, quotannis
 usquam viginti millia cordium
 uerorum, ac puellarum solita e-
 ant illi offerri. Sed quia fecerunt
 em hanc, & non perpercerunt
 nigenitis suis, quam mercedem
 & benedictionem receperunt?
 ulla profectò nisi sibi, suisq; æ-
 ternâ maledictionem: *b* quia *im-*
molant filios & si ias suas demo-
nis. Alium vobis in re consimili-
 tatem Plutarchū adduco: *c* pue-
 r, inquit ille, apud Lacedæmo-
 nios in arâ Dianæ (cui ab in-
 vincibili virtute cognomen
 Orthia) flagellis quotannis sta-
 to festo ex more per totum
 diem cadebantur; itaque fre-
 quenter durabant ad mortem
 usque hilares ac læti, concer-
 rantes inter se de victoriâ, quis
 ipsorum diutissimè fortissimè-
 que toleraret verbera: unde
 nec gemitus, nec vocem da-
 bant, nec scapulas aut corpus
 contrahebant, tantùm ad hoc
 ut victoriæ huius nomen &
 decus obtinerent. *O cæcas hu-*
manum mentes! ô pectora cæca!
 quantum est in rebus inane!
 id jam faciat fidelis, cui non in-
 nã tolerantia ostentatio, & ina-
 a Lanuza tr. 7. §. 38. *b* Ps. 105.
c Plut. in Lacon.

nis hominum laus, sed immar-
 cessibilis gloriæ corona promissa
 est.

Nunc à viris ad fœminas ve-
 niamus. Quantam vitæ integri-
 tatem corporis animique casti-
 moniam spirarunt, virgines illæ
 Vestales, de quibus Lipsius d. Ab
 anno septimo à parentibus avul-
 sã. Deæ Vestæ consecrabantur:
 decem annos discere debebant,
 decem sacris operari, decem alios
 juniores instituere, neque um-
 quam feriari, aut ab opere cessa-
 re licebat. Tria potissimùm illis
 incumbebant: *Vigilare, adseruare,*
sacrificare: vigilare diu noctuque,
 ne ignis perpetuus exstinguere-
 tur; qui si cuiusquam incuriã ex-
 stinctus fuisset, acriter in eam
 sæviebatur: adseruabant statuam
 Palladis, in qua salus urbis, alia-
 que sacra, nocte diuque sacris o-
 perabantur; unde Seneca: *Quid*
porrò non est iniquum nobilissimas
virgines ad sacra facienda noctibus
excitari. Et Prudentius:

Hoc illud meritum est, quod con-
tinuare seruiunt

Excubias Latii pro Majeestate pa-
lati.

Si quæ peccasset, viva defodieba-
 tur. Addit Tacitus de Occia, quod
 quinquaginta septemnis summâ
 sanctimoniâ, sacris Vestalibus
 præfederit. Virginitate Agnetes,
 Cæcilias, Catharinas, Claras,
 Theresias hic contemplare & ad-
 mirare. Ejusmodi nec minùs mi-
 randa, Nierenbergius noster ad-
 ducit: *b* in civitate Cusco, in-
 quit, maximus virginitatis cultus
 semper fuit: Templum ibi erat
 Solis, ubi clausæ Virgines asser-

a Lipsius in Vesta.

b Nierenb. hist. nat. p. 138

vabantur, Soli ejusque Religioni dicatæ. Corrupta & istic viva humabatur, complices qui violarat pœna statuta vivi compurium, & totius familiæ, uxorum, liberorum, parentum, cognatorum ruina; imò omnium concivium, totiusque Patriæ desolatio existebat. Virgines illæ numquam domo prodibant, nec virum videbant, nec videbantur: ignem sacrum accensum solaribus radiis in gossipio asservabant; & hæc omnes tantum abest, ut virginitatis laurea condecoratæ inter prudentes virgines, à sponso cœlesti intra paradisi januas admittæ sint, ut cum fatuis exclusæ, & ad Danaïdum labores damnatæ, audierint: *Nescio vos.*

Venio nunc ad eos qui illud fortè primæ veritatis testimonium sibi usurparint: *a Date elemosynam, & omnia munda sunt vobis.* Et illud Tobix: *b Elemosyna à morte liberat, & non patitur animam ire in tenebras;* sed illa orabit pro eis ad Dominum, ut salventur, & mercedem accipiant, Propheta regio attestante: *c Beatus qui intelligit super egenum & pauperem; in die ma' à liberabit eum Dominus.* Mercedem verò iis pro haustu aquæ frigidæ liberaliter adpromittit; quam ergo eos expectare convenit, qui in cibos pauperum millia effuderunt, & largissimas facultates erogarunt: talis gens illa Ethnicorum quæ Cambajæ in Regno Magni Mogor degit, in pauperes munifica. Hesterno die, inquit Maffejus, *d* id est, octavo Januarii 1595. intellexi

a Luc. 11 *b* Tob. 4.

c Psalm. 40 *d* Maff. tom. 2, h. 8. *relat. de M. Mog. Ex lit. P. Eman. Pinneri ad Prov. p. 714*

pius vicies mille *Pardaos*, quod quilibet valet 25 Juliiis, in stip hac in urbe distributos. Demstrarunt mihi hominem unum qui solus dederat quinque millia, alium qui 3. millia, tertium mille quingentos: certo quod dici, uno die elemosynas æquale millionem auri. Percuncta causam tantæ liberalitatis; hæc profus frivolum allegarunt, quod eo die Sol à *Sur* migrasset ad *the*, ut ibi asserunt eorum Bramanni. Faciunt quoque elemosynas, ut eos Deus sublevet gloriæ: eodem fine agunt penitentias, & obeunt peregrinationes. Pauci dies sunt, cum ex urbe quinquaginta millia hominum abierunt peregrinantium Gangem fluvium, bestum quod putat, qui in hoc flumine teluerit: omni que securitate evas excedit, qui morte imminente paucillum ex hac aqua dedit. Egi hic cum gentili quodam nomine Gedacham, v primario, qui peregrinationem hanc obierat. & ter in hoc flumine ponderavit matrem, semel genero, secundò margaritis, tertio auro. Et hoc omne pretium pauperes erogavit. Rau frater jus Gedacha, eodem modo quodam die in elemosynam expedit centum quinquaginta millia *Pardaos*; idque fecit, ut Pagoc (ita idolum vocant) proficisci sibi ad Magnum Mogor, pro pretium haberet. Nihilominus tunc aureorum millia, in pauperes liberaliter distributa, velut tota millia zero in numero, sine unita sine veræ fidei lumine, nihili mandata sunt: *e quia sine fide*

e Hebr. 11

posse

possibile est placere Deo. cum hac autem, duo minuta viduæ, & haustus frigidæ, Deo præ tot millibus longè gratiora sunt.

Diogenes ille Cynicus, omnes ævi nostri viros religiosos paupertate, abstinentiâ, rigore vitæ superavit: habitabat in dolio, quæ cella Monachi tam arcta? non modò nihil habebat, sed & contempfit omnes divitias; ubi puerum cavâ manu aquam haurientem vidit, scutellam ut superfluam abiecit; acerrimâ hyeme nudum corpus frigidâ perfundebar, ut: totus obrigesceret. Si hæc in luce fidei, qualis quantusque exstitisset? Phocion semper nudipes, centum talenta à Rege Macedonum oblata respuit, rogavitque potius tres captivos liberaret: proditionis falsò insinulatus, & morti adjudicatus, hoc salutare monitum filio reliquit, ne illatæ ab Atheniensibus injuriæ recordaretur. Iubet hinc laucis interpellare, & cum Paulo interrogare: *a* *Quem ergo fructum ab istis tunc in illis, in quibus nunc rubescitis?* Et meritò, quod proter vanam & inanem gloriolæ uitam, tanta tamque heroica facinora exanulastis. Pericles ab insolso homine, per totum diem in foro convitiis laceffitus, nocte congruente domum abiit; sed hic anis insequitur affiduò allatrans ad januam venit, quod jam tegebæ essent, quemdam ex servis um lucernâ, maledicæ ac virulentæ linguæ hominem, per humaniter domum deduci jubet: in cibus

a Ad Rom: 6

adeò temperans, ut in diem viveret; in pauperes tamen prodigialiter prodigus: morti vicinus, dum amici ejus gesta pertexerent, silentium illis indixit, unum sibi illud dumtaxat solatio esse, quod nemo propter se atram vestem sumpsisset, nullumque contristasset; atque ita obiit dolore omnium, qui nulli in vitâ dolendi causam præbuerat. Mitto hinc Scævolas, Horatios, Lucios, Metellos, aliosque Græcos inter, atque Romanos celebres, qui omnes ut scitissimè S. Paulinus: *b* *In medio dierum inanimum, sexuere operibus vanis arantæ telam; opera infructuosa, vana ac nullius momenti, aptè opera vacua compellans, quorum nullum sit operæ pretium; quemadmodum Jurisconsulti, vacua prædia nâcupant, quæ nihil fructus proferunt, Domino prorsus inutilia. Ex illis operibus vitæ tela, plena inanitatis, plerisque teritur, qui neq; apud hominè solidam laudem, neque apud Deum præmium consequuntur. Quod expendens Chry. sic Christianos adhortatur: *c* *Philosophos considerate gentilium, & discetis: quanto sumus digni supplicio, qui divinæ legis præcepta contemnimus; quando quidem inveniuntur illi propter humanam hanc honestatè innumera fecisse.**

Hactenus de Ethnicis, & idololâtris. Altera classis est hæreticorum, de quibus ait Augustinus: *Sola Ecclesia Catholica est, in quâ bonum opus fructuosè peragi potest.*

b S Paulinus ep 26

c Chrysost hom: 17. in Math

§. II.

Hæretici, luce fidei destituti, in vacuum laborant.

Sophronius in prato Spirituali cap. 108. refert Peregrinam Monachum Syriæ exceptum hospitio à Theodoro Abbate, qui ut advertit hunc virum spiritu ferventem, paupertatis amantem, noctes integras psallentem, jejuniis vacantem, silentii observantem, invitavit eum festo quodam celebriori ad sumendam cum cæteris Eucharistiam, ut fervore suo alios ad pietatem inflammaret, at ille negaverit sibi id licitum, quod Severi Religionem sectaretur. Quo dicto attonitus Abbas, sub tantâ austeritate errorem delitescere, triduum in oratione & jejunio transegit: dum tandem hominem in cella conspicatus, vidit humeris hujus Severiani psallentis corvum insidentem spiritum tenebrarum; qui illi uti & aliis hæreticis sub specie sanctitatis, has austeritates suggerit, & facit Martyres mundi, confessores Diaboli.

Tales fuere Esseni, de quibus Philastrius scribit: Monachorum vitam exercent, vestes molliores & delicata fercula respiciunt, nihil possident, vacant lectioni, habitant sejuncti, expectant Christum ut Prophetam, non ut Messiam.

Basilides, qui Corporum Resurrectionem negavit, silentium quinquennale suis imperabat.

Apostolici Hæretici, exemplo Apostolorum nudipedes veram paupertatem amplectebantur.

Eucratitz, id est abstinentes,

perpetuam castitatem & abstinentiam à vino & carnibus servabant.

Begardi & flagellantes seipso acerbe dilaniabant pro peccato populi (ut ait Crantzius libro primo Metrop. cap. quadragesimo sexto de secta flagellantium. Vide mira apud Haræum tom. pag. 325. & Spondanum.

Cataphrigæ & Pepuriani, mortuos baptizabant. Infantem unius anni minutis puncturis confodiebant, & ex eo sanguine farina commisto, Eucharistiam conficiebant, ut Sanctus Thomas dicitur docet 3. part. quæst. 74. art. infans pro Martyre colitur. Sed de ejusmodi Martyribus beatus Pacianus Episcopus Barcelonensem audiamus, qui agens de Novatianis hæreticis: *Martyres quidem fieri possunt, sed non convari.*

Audiani vel Antromorphitæ Monasteriis & solitudinibus digebant; sic dicti ab Audio in Mesopotamia oriundo, viro apud suos claro ob sinceritatem vitam zelum erga Deum; cum Judæi Pascha faciunt, cæteram piè vivunt. Inter Monachos Aegypti hæc hæresis agitata est.

Novatiani qui Homousianorum fidem amplectebantur, Ecclesias proprias, & Episcopos per successionem habebant; quos inter Agelius eorum Antistes fuit Constantinopoli, homo superstitiosè Religiosus, qui sine peccatis vivebat, undis pedibus simplici tunicâ, Apostolorum simplicitatem præ se ferebat.

O cæcas hominum mentes! ô peccata cæca! (que perierunt)

Qualibus in teæbris, vita quanti. Deg

Degitur hoc avi, quodcumque est!

Nonne in hos meritò cadit illud Pauli: *a* consimiles miserabiliores esse omnibus hominibus. qui de miseris ad miseras transeunt sempiternas. Idem sentiendum de Pelagianis, qui divites baptizatos nisi omnibus renuntiarent, non salvari posse docebant; & de Messalianis seu Euchitis, qui maximam vitæ partem orationi tribuebant, ac post hæc omnia telas aranearum texuerunt; *b* nam *extra Ecclesiam quidquid operantur hæretici, quamvis magnum, nihil illis prodest ad vitam æternam consequendam, Spectaculum sanè & hoc ævo luctuosissimum, videre in vicinis nostris urbibus & provinciis viros, fœminas, pueros, puellas à ministelli ore pendere, per plures horas Psalmos decantantes: non adulterantes, non fornicantes, nulli malum imprecantes; sed in crassâ errorum caligine palpitantes, à rectâ semitâ deviare: & quia *extra Ecclesiam operantur, nihil illis prodest: Hoc porro unum est necessarium, ut per fidem & charitatem filii Dei simus; si cohæredes esse velimus, unde S. Paulinus sese Deo & Ecclesie per frequentes ejusmodi factus, adstringebat: Ne (inquit) nihil simus, si ab uno exidamus.* Hoc uno, ut cætera adessent, ceciderunt, qui sub Bonifacio anno 1399. ex Alpibus in Italiam irruerunt: presbyter quidam (ut narrat Cranzius,) cum genti hominum multitudine, cum omnes candido amiculo in-*

a 1 Cor. 15

b S. Aug. lib. cont. Parmen. c. 2.

c V. Penneq. Amour div p 2 p 36

d Giantz l. 10, Metrop. c. 46

duti (unde Albati dicti sunt) ad Jubilæum Romam contendebant. Miram hic Antesignanus sanctitatem spirans, crucifixum agmini præferrebar, quem lachrymari ob flagitia populi distabar. Id quoties astu accidisset, omnes Dei misericordiam inclamabant. Laudes B. Virgini euntes decantabant; stantes verò hymnum *Stabat Mater dolorosa*. Deum Viterbii essent, Bonifacius fraudem veritus quod fama esset, hunc hominem superstitiosum, Pontificatum ambire, milites aliquot præmittit, ut hominem ad se perducant. Primi in Italiâ Lucenses fuere utriusque sexus, albis induti, ad tria millia, ut idem Auctor asserit. Agmen hoc claudit Guido de Lacha, in Episcopus Brixienis, vir tantâ sanctitate & vitæ puritate celebris, ut alter Joannes Baptista haberetur, & turmatim ad eum homines, velut ad oraculum confluerent; qui tamen hæreticâ pravitate infectus, post mortem jussu Præsulis, exhumatus, & igni adjudicatus est. Ubi hoc prodigii accedit, ossa arcana vi è rogo in æra subiata, erante Episcopo cum suis, & sacrum beatâ Virgine celebrante, sub ipsam consecrationem cæcoda mones auditos horrendum inclamantes; O Guido de Lachâ! te hætenus defendimus, sed unde major adest, moxque ossa in ignem collapsa in cinerem redacta esse. Quem tamen hæretici Martyrologio suo inseruerunt, ut & famosissimos scurras, qui ob gravissima flagitia, tortoris manu excarnificati sunt, quos Hipponensis Præsul scire depingit: *Apud Hæreticos, qui propter iniquitates, & errores suos,*

aliquid molestiarum perpessi fuerint, nomine Martyrii se jactant, ut hoc pallio dealbati, facilius furentur, qui lupi sunt. cui consentit Carthaginensis Antistes: Ardeant licet flammis & ignibus traditi, vel objecti bestiis, animas suas ponant, non erit illa fidei corona, sed perfidia, nec Religiosa virtutis exitus gloriosus, sed desperationis interitus occidi talis potest, coronari non potest.

Sed quod omnia exsuperat, est: apud Catholicos, apud Religiosos & moniales, in coetu Sacerdotum, quosdam reperiri, qui omnibus suis precibus, vigiliis, jejuniis, eleemosynis, nihil meriti aut mercedis habituri sunt, quia in nocte, in tenebris peccati operantur; jejunare talis potest, coronari non potest: vigilare, orare, psallere talis potest, coronari non potest.

S. III.

In nocte peccati laborantes nihil capiunt.

Divinum quempiam Ecclesiam Doctorem gentium inducit a dono linguarum præditum, qui eloquentiâ angelicâ mentes hominum illustret, in quâlibet partem voluntate inflectat, ad virtutem corda inflamet, mundum universum ad se rapiat, & ad Deum convertat, si tamen charitatem non habuerit, factus est velut æs sonans campanæ, quæ alios ad domum Dei convocat; & foris manet, fractaque ad nihilum valet, nisi in ignem mittatur & confundatur. Compello hîc divini verbi præcones, quorum dictio tanquam ficula ardens, accendit

corda auditorum, eloquium habent ignitum; sed ipsi quandoque sine charitate frigent, speculicautisticis consimiles, quæ in frigidissima, objecta incendunt verbo & doctrinâ prælucent, se non opere & veritate. In quo fulculos & ancillas imitantur, quæ lucernam seu faciem domini præferunt, cum ipsi in tenebris & luto ambulent; ubi confiderandum occurrit, quam hoc deplorandum sit, post tot diurnas nocturnasque lucubrationes, post tot studia ac tædiæ, post tot labores & sudores, tot Adventus Quadragesimas, quas se ad confortam concionem habuisse gloriantur. si in nocte peccati lethælis (quod Deus avertat) peroraverint, nihil apud Deum solidæ mercedis recepturos; sed tantam foreundi, ac facundi orationes, nihil erunt. Eas propter a hanc charitatem sic suos inflammat Augustinus: *hæ quale bonum est charitas ista fratres? quid pretiosius, quid dignius, quid firmitus, quid utilius, quid securius? multa sunt Dei dona, quæ tamen habentur mali, qui dicturi sunt: Dimine nomine tuo propheta vimus, in nomine tuo demonia ejecimus, in nomine tuo virtutes multas fecimus. Non respondebit ille, non fecistis: non enim in conspectu tanti judicis audent mentiri aut jactare, quæ non habuerunt, respondebit omnibus illis non novi vos. Quis non suspicet virum prophetico spiritu, velut oracula fundentem, submum ac maximè arcanorum mysteriorum scientiâ divinitus inbutum? ut per subtilissima*

contemplationem ad raptus, & estases, velut pennis aquilæ aut cherubin, extollatur. Ecquis non anç illi quandam veluti in terris beatitudinem invideret? verumamen si charitatem non habuerit, nihil illi proderit, sed ad interna detrahetur, & à tenebris & tenebris interioris in tenebras exteriores projicietur: quomodo enim inquit Bernardus) *claritas lunæ nisi à Sole est, sic absque charitate meritum nullum est.* Quare ut tot horas contemplationi vacent, divinis laudibus concinendis noctu diuque vacant. Isthæ ministeria contempnent, ad Christi pedes assiduò condescendunt, visiones ac revelationes seari profitentur, hoc imprimis excedant, an à spiritu tenebrarum non seducantur, an non alta in animo, ex peccato superbix, inobedienciæ, invidiæ, alteriusque flagitii caligo sit. Scire vultis religiosæ animæ, an veræ magnæ sitis? melissimum doctorem audite: *b quantum cuiusque anima aestimetur de mensura charitatis, quam habet: ut qui multum habet charitatis, magna; qui parum, parva; qui verò nihil, nihil: dicente Paulo, si charitatem non habuerit (etsi donum orationis, contemplationis, raptus & visiones habeam) nihil sum.* Quod Agidius simplicem animum quem modum contemplandi à se petebat, edocuit, dicens: *Ama, & tam subtiliter ac utiliter contempleris, quam Doctor Bonaventura: Illud enim verò plus fortè admirationis habet, hominem intueri fide deo firma præcellentem, ut dicitur potentix particeps, verbo*

dumtaxat montes transferat; quo prodigio Thaumaturgus, plures ad orthodoxam fidem convertit, nutantes confirmavit. Si tamen per peccatum aliquod, caritate exciderit, nihil eis prodest: nam ut rectè S. Doctor: *c fides juxta Apostolum sine charitate esse potest, prodesse non potest.* Et alibi: *d si sciro omnia Sacramenta, & habuero omnem prophetiam, & omnem fidem: ita ut montes transferam, charitatem autem non habeam, nihil sum. Illa quidem magna sunt; sed sine charitate, non illa, sed ego nihil sum.* Hæretici arbitrantur, si baptizati sint & credant, opera non requiri, cum Christus abundè satisfecerit, illud Apostoli addacentes: *e qui crediderit, & baptizatus fuerit salvus erit.* Quasi verò non expressitus Apostolus dixisset: *f fides sine operibus mortua est;* quasi non dixisset Paulus: *g si habeam fidem, ut montes transferam &c.* Quæ SS. Scripturarum, & SS. Patrum, ac Conciliorum doctrina est, ut disertè Doctor Ang.: *h* *dicendum quod fidei actus non est meritorius, nisi fides per dilectionem operetur,* *i* *ut dicitur ad Galatas; similiter etiam actus patientiæ, fortitudinis, non est meritorius, nisi aliquis ex charitate operetur.*

Alterum est, quidquid liberalitatis, magnificentix, misericordiæ erga pauperes exhibueris, millia effuderis, & peccato obstrictus fueris, nihil tibi proderit; quod eruditè subtilis Doctor exaggerat: *i sancti, inquit, qui selectatissime vivunt, nec curant saltem*

e S. Aug. l. 15. de Trinitate. c. 13

d S. Aug. de verbis Dom. hom. 40

e Marc. 16 flac. ob. c. 2 g. 1 Cor. 13

h S. Tho. 2. 2 q. 114. a. 4. ad. 3

i S. Aug. in enchi. c. 75

a S. Bern. serm. 27. in Cant.

b Bern. cit.

vitam, moresque corrigere, & inter ipsa facinora & flagitia sua elemosynas frequentare cessant, frustra sibi ideo blandiuntur, quoniam, Dominus ait: date elemosynam, & ecce omnia munda sunt vobis; hoc enim quam late pateat, non intelligunt. Quare hoc celeberrimi Ecclesiastes altè inculcandum a qui lethali morbo correpti, in animæ suæ refrigerium, pia aliquot legata pauperibus, nosocomiis, aris, templis decernunt, qui testamentum in causas pias condere statuunt, ne mercede sua frustrentur, primò ad sinceram de peccatis suis exomologesim instituendam inducantur: aliàs, ut Bartolus loquitur, testamenta fiunt deliramenta, *b* & „, quidquid Deo, „ in operibus bonis obtuleris, perdes, quia non mentitur Apostolus, *c* dicens: si dedero omnes facultates meas in cibos pauperum; „ nihil mihi prodest. Pecunia tua tecum erit in perditionem, quæ cælum emere, & mercedem æternam lucrari potuisses. Appositam similitudinem huc adducit Gregorius, dum docet, ab Apostolo hic allusionem fieri ad illum ignem, sine quo nullum sacrificium Deo acceptum: hoc enim (inquit) solum sacrificium Deus accepit, quod flamma charitatis accendit. Unde dilectus, Domini Joannes per epistolam commonet: *e* videte vosmetipsos; hortatur, quisque disquirat conscientiam suam, dum pia opera meditatur, ne perdat, quæ operati estis, ut mercedem plenam accipiatis. Non temporalem, qualem & ethnici & hypocritæ reci-

piunt, sed plenam, quam S. Thomas hic æternam gloriam interpretatur. Extremum illud videtur posset si Catholicus se lento igni affari, & corpus suum voraciter flammis comburi sinat; hæc tamen tam illustris, quasi martyris flamma, nihil splendoris habuit, est, si nube aut nocte peccati involvatur. Quid est hoc? quid enim amplius quis quàm vitam dare potest? & quasi animam inanè offerat Deo: *d* ecce venit ad passionem, ecce venit ad sanguinis effusionem, venit ad corporum incensionem; & tamen nihil prodest, quia charitas deest. Testis sane luculentus ille Sapritius, quo Dom. 3. post Pentecosten 2. supra meminimus.

Hæc qui legit, intelligat, perhorrescat Christianus, ne vacuum ambulet, ne castigat corpus suum, quasi aërem voraret, ne omnibus pietatis, religionis, rigoris actibus, telarum aranearum texuisse deprehendatur. Omnes enim, qui in ista peccati mortalis sine charitate operantur, similes sunt iis, qui ædificant sine calce, ingentes lapides construunt, & tota mole derepentè corruit; ita opera bona sine charitate, quæ dicitur vinculum perfectionis, sine quo omnis labor irritus; ut Propheta testatur, ac derestatur, *f* dicit ad eos, qui liniunt absque temperantia, quod casurum sit paries.

Verè miserabiliores omnibus hominibus, Anachoretæ, viri religiosi ac religiosæ, qui sperant omnibus illecebris, divitiis, &

a Lanuza. hom. 12. §. 5

b S. Aug. in serm. S. Stephani serm. 5

c 2. Joan. c. 2

d S. Aug. de verbis Dom. serm. 50

e Coloss. 3

f Ezech. c. 3

pluribus sæculi, corpus, animam, se totos Deo consecrarunt, in conversatione dignissimæ nobiles, quæ se in primævo juvenutis flore intra Rel. claustra vivas amularunt, quæ ex iis graviori peccato commaculantes charitatem amiserunt. De ejusmodi enim illud Bern. rectè pronuntia-
a, venustate sui castitas eminare appareat; sine charitate tamen nec pretium habet, nec meritum. Nec mirum: quid enim absq; illâ bonum suscipitur? fides? sed nec si montes transferat, scientia? sed ne illa quidem, quæ lingua loquitur Angelorum; Martyr. nec si tradidero corpus meum &c. *Ac tandem concludit:* nec absq; illa, quodlibet bonum suscipitur, nec cum illa quamlibet exiguum respicitur. Castitas sine charitate, lampas est sine oleo, subtrahere oleum, lampas non lucet; tolle charitatem, castitas non placet. Ex quibus re-
e concluderis, omnia hæc, quæ ætenuis enarravimus virtutum opera, hominem nobis quasi perfectum, & omnibus numeris absolutum exhibere, sine charitate, non similem esse Æthiopi, qui omnibus sensibus vegetus, ac corporis membris optimè adaptatus est, nisi quod cœcæ noctis vultu præferat, non illum monstro cuiquam, aut codæmoni simillimum reddat. Quæ cum ita sint, quis non ætrepidam illam, ac maximè vitialem peccati noctem detestetur; in qua nemo utiliter operari? Noctem hanc in
a, quâ erat fidei & gratiæ

luce, velut è specula detexit ac detestatus Bernardus: "Habet (*inquit*) mundus iste noctes suas & non paucas; quid dico, quia noctes habet mundus, cum pene totus ipse sit nox, & totus versetur in tenebris? Nox est Judaica perfidia, nox ignorantia Paganorum, nox hæretica pravitas, nox etiam Catholicorum carnalis animalisq; conversatio." Hanc noctem, has tenebras, dum vultis dispellere, valetis, ut hodiernâ die illud usurpare possim: populus qui se-
debat in tenebris, & in umbra mortis, vidit lucem magnam: quisquis enim in hac plusquam Ægypti caligine versatur, frustra computat multos ætatis, ac vitæ etiam monasticæ annos, si in nocte peccati transacti sint; sicut ea, *b* quæ pro nihilo habentur, eorum anni erunt. Et hinc factum credo, ut viri S. non putarint in eundam esse rationem istorum annorum, quos in seculo & peccatis exegissent. Audi Isaiam de hoc ipso vaticinantem: *c* Puer (*inquit*) centum annorum morietur. Quomodo (*in-
 quies*) puer, si centum annorum? Ex Solis Lunæque cursu, centum vixit annos, eoque senex est; at quia hic totius vitæ cursus, in una & continua noxæ lethalis nocte confectus est, quia menses meritis vacui, quia *d* non dies pleni inveniuntur in eis, dies inanes & vacuæ fuere, quia pueriles amores & mores non exiit; non plus secum ad iudicem meriti, quàm puer unius

b Psalm: 89

c Isa 65

d Psalm: 72

S Bernard. epistol. 42 ad Henr. Se non, Archiep.

aut duorum annorum defert. Ita puer mortuus infelix Saul, in purpurâ, sceptroque, de quo illud Scripturæ pronuntiatum: *a Duobus annis regnavit super Israël.* Si ex vitæ annorumque lapsu Saulis regnum æstimare, & metiri velis, viginti regnavit annis; at si

¶ I Reg II

ex virtute & merito, duobus tantum: in hominum fastis les annos viginti, at in Dei ta duos tantum vidisses. Ut ergo bis, ut Deo, ut æternitati viva peccati tenebras animo eximus, vitam gratiæ coelo i tremus necesse est.

Similes estis sepulchris dealbatis. Matth. 23.

FALLIT ENIM VITIUM SPECIE VIRTUTIS, ET UMBRA. a

DOMINICA QUINTA POST PENTECOSTEN.

e Hypocriti Scribarum & Phariseorum, qui vanam virtutis umbram sectantur.

- I. *Attendite à falsis prophetis, qui veniunt ad vos in vestimentis ovium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces: b*
 II. *Va vobis scribae & Pharisei hypocritae: quia similes estis sepulchris dealbatis. c*

a Inven. Sat: 14 b Matth: 7 c Matth: 23

DOMINICA QUINTA POST
PENTECOSTEN.

Nisi abundaverit Justitia vestra plusquam Scribarum & Pharisæorum, non intrabitis in Regnum cælorum. Matth. 5.

AMOENO vir ingenio, villæ suæ suburbaniæ vero ostio, quâ ingressus patebat, pseudotyron eo artificio vicinum appinxit, ut obvios in errorem induceret, qui pro vero in falsum impingebant, falsum præ vero sectabantur: cujusmodi astu cacodæmon non gentiles dumtaxat, sed & Catholicos, spiritu ferventes, & viros religiosos, etiam sanctimoniâ vitæ prius conspicuos, turpissimè seduxit, & pro arâ ad haram induxit: cui malo ut occurreret D. Basilus, qui brevi elogio a omnibus lex virtutis existit, hoc suis clam esse volebat, dicens: *proxima & veluti contiguus januis vitia esse virtutibus. Qualibet denique virtutis janua, semillimam in vitia serentem, utrimque speciem aperit; ut qui ad virtutem ingredi nititur, ejus primum januæ assistens, dum hanc se pulsare arbitratur, aperta sibi hinc, aut inde altera ex vitiorum januis deceptus maxima similitudine ingrediatur veluti virtutis domum.* Quo fit complures indies circumveniri, qui vitia pro virtutibus complectuntur: homo audax & temerarius, fortis haberi vult: prodignus, liberalis: avarus, abstemius ac temperans audire desiderat. & sexcenta ejusmodi vel ethnici observarunt. Aristoteles in doctrina morali, hanc vi-

tia inter & virtutes affinitatem expressit, dicens: *b adde quoniam nonnullis extremis cum medio similitudo quædam videtur: ut datia cum fortitudine, & liberalitatem cum prodigalitate.* Quem cum M. Tullius in partitionibus expressit cum ait: *& liberalitatem effusio, & fortitudinem avaritia imitatur.* Copiosius in hanc rem, laudatissimus morum rector Seneca, qui queritur pro bonis mala sectari, & adulationem, amicitia frontem obnoscere, e quod vitia nobis sub virtutum nomine obsepunt; temeritas sub titulo fortitudinis latet; modicus ratio vocatur ignavia; pro cautum midus accipitur, in his magno periculo erratur. & gravissimo bonorum cœlestium ac anima, quæ gentiles ignorarunt, detrimentum pergit porro dicta prelixus comprobare: *“adjiciant, inquit, quod vitium fortasse videatur, mala interdum specie honesti obtulerunt & optimum ex contrario nituntur sunt enim, ut scis, virtutibus vitia confinia, & perditis quoque ac turpibus, recti similitudo est sic mentitur prodigus liberalitatem, temeritas fortitudinem. Hæc nos similitudo cœgit attendere, & distinguere, specie quidem vicina, te autem plurimum dissidentia.”*

a Greg Naz. orat: 30 Basil. lib: de Virgini

b Arist 1 2. ethic c: 8 c Seneca ep: d Seneca ep, 120

Ex qua rerum dissimilium similitudine, præsens non raro in nobis corporis, discrimen inurri, principes Medicorum concessi sunt: istoc enim Caleno conlante Hippocratis pronuntiatum est, a similitudines causam esse ut nobilissimi medici errent, in nobis discernendis: cum is saxe gravius aegrotet, qui sano similior est. quæ causa facit quoque, ut geminos fratres non distinguamus, nisi diu cum illis familiariter vixerimus. quid ergo airum si medici spirituales quandoque, vitia virtutibus conania non fecernant?

b Fallit enim vitium specie virtutis, & umbra:

Cum se triste habitu, cultuque & veste severum.

quis porro decernat Dominum à servo, rusticum à nobili, ebeium a consule, Codrum à ræso, si æquè splendidè induti sunt? Ecquis sub eodem habitu monastico; probum ab improbo? sub eadem pelle, lupum ab ove, sub eadem lucis specie, diabolum ab Angelo satis dignoscit? quod quam difficile, discernere bonus ille pastor insinuat, dum sic rei nos maximè attentos, & ætosos esse desiderat, ne inuti seducamur: *Acedite*, inquit, *à falsis Prophetis*: ubi D. Thomas solerter observat, e quòd non dixit aspiciate, sed attendite: ubi enim res certa est, aspicitur, id est, simpliciter videtur; ubi autem incerta, attenditur, id est, aurè consideratur. quam caute n & alibi inculcat, dicens: d

Galen. lib. de cogn. & curan. morb. cap. 2 b Ioven. Sat. 14

e. S. Thom. in Matr. c. 7 d Luc. 13

“attendite à fermento Phariseorum quod est hypocrisis. Etenim ut idem S. Doctor exponit: sicut modicum fermentum, totam farinæ massam corrumpit, sic simulatio, animum tota virtutum sinceritate & veritate fraudabit. Similâ quidè fermentum aspersum occultatur, sed intus vires exerit, & hypocrisis sub similæ candore, virus diffundit, atque ea propter re- & Servator noster commonet:

e. S. Thom. in Luc. cap. 12

S. I.

Attendite à falsis Prophetis, qui veniunt ad vos in vestimentis ovium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces. Matth. 7.

Compertum est magicis artibus, ac dæmonum præstigiis, lupinam formam & rabiem, quandoque homines induere, quos Lycanthropos historici nuncuparunt. qualem Delrio in disquisitionibus magicis, è multis unum inducit. *f Annus*, inquit, agitur decimus, cum Begburgi (oppidum est Ubiorum) supplicio affectus fuit quidam Petrus Stumfius, qui à dæmone, ubi latà quadam zonâ cinctus fuerat, & sibi & aliis lupus apparebat: subque ea lupi specie, quinque & decem pueros jugularat, eorumque cerebrum vorarat, idem tentarat circa nurus suas. constantque hæc omnia ex actis iudicialiis, & iconibus in æs incisus, palamque venalibus. ita ille. quis ab istiusmodi satis attenderit, sibi- que ac suis caverit? Ecquis non

f Delrio l: 2, disq. mag. q: 18

paren-

parentum curam collaudarit, qui adversus hos tartareos lupos, pueris suis agnos cereos sacratos pro amuletis appendebant? Equis non oppidanorum studium ac solertiâ cōprobarit, qui armata manu, has feras è vestigiis, arenæ impressis sectari, & comprehendere satagebant? Hos inter maximo reip. ac patriæ universæ exitio erant, qui, ut Delrio, & Thyrazus aliique observant, humanam speciem servabant? sub qua ferinum animum occultantes, lupinam rabiem atrociorē, & longè aliis majorem cladem, dum minùs caventur, exercebant. Ita, inquit Ambrosius: *a Sunt animi bestiales, sunt fera formâ hominum induta, de quibus dicit Dominus Matth. 7. veniunt ad vos in vestimentis ovium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces.* Consimiles, nec minùs efferatos hac in urbe, hos inter reperiri quis credat? qui extus speciem humanam, imo Angelicam præferunt, pietatem, honestatem, integritatem omnemque sanctitatem spirant; *intrinsicus autem sunt lupi rapaces.* Viros in cœtu Mariano assiduos, in pauperes profusos, quot mensibus sacram synaxim frequentantes conspicaris, quid si inter illos, qui bruti in morem, temulentia rationem omnem evertat, qui clam scortum alat, aut ancillæ consuescat? nonne hi intrinsicus sunt porci salaces. hominem in familiari congressu benignum, affabilem, mansuetum agnoscis, intrinsicus verò intra parietes domus, quasi Leo everrens domesticos suos, de quo paucis Hieronymus, *intus Nero,*

• Amb 1:6 hexam, c:8

foris Cato: ex hac classe, alium clericus designat: *b qui quiter humiliat se, & interiorius plena sunt dolo,* qui verbis finis obsequium & amicitiam mulat, mel in ore gestat, cingulo novaculam una n. palpat, altera ficam vibrat. b. gna manu David Uriam excibat, *c* cibum regium submiibat; at mox alterâ, in qua c. mms, insidias fruit, & mor. infert. Consimile nobis s. Regum annales, exemplum ducunt, ipsum nempe Joab, blando vultu, exporrectâ fro. perhumaniter Amasâ capitâ hostem suum salutat, una m. familiariter mentum palpat, o. latur, inque ipso complexu, a. râ manu fraudulenter trucid. *d tenuit manu dextera mentum masâ, quæ osculans eum, per d. masâ non observavit gladium, q. habebat Joab.* Politici hi messibus mihi non absimiles videtur, qui manipulum unâ m. complectuntur, alterâ demet. talem se præbuit Herodes, aptè responsum, *e Dicite illi,* hic enim vâfram tegerat *pectore vulpem. f*

Dolendum tot hujus sectares, & Machiavellisticæ discipulos studiosos, hoc nostro sæculo periri:

Annis mille jam peractis,

Fides nulla est in pactis.

Mel in ore, verba lactis,

Fel in corde, fraus in factis.

O utinam, quem tegunt vulnum animum, aliquando exriori simul specie induerent, humanis oculis sese manife

b Eccl. 19 c. 2 Reg. 11 d. 2 Reg. 1
e Luc. 13 f Perius Sat. 5

briperent ! quemadmodum
celinus, a priscus auctor in
istoria S. Patricii de Veretico,
ge Walliæ blasphemo, crudeli,
spelli, & Christianæ gentis
postore commemorat, his ver-
: Audiens S. Patricius illius
lux tyrannidem effrenatam,
duit illum ad viam salutis re-
care, dirigens ad illum con-
tendum à vitiis suis pessimis,
stolam commonitoriam; ipse
ò venundatus ut faceret ma-
i, de die in diem seipso dete-
r factus, admonitionem S. Pa-
tricii despexit, suaque flagitia,
fraudium factiones dilatavit.
od ut Patricius rescivit, in
nc modum fertur orasse: Do-
ne Deus omnipotens, sicut
& potes, hominem hunc vul-
um modo monstruoso ejice à
ie terræ. Inclinans Dominus
res suas ad vocem servi sui,
dictum tyrannum quadam
in medio fori stantem, cir-
stante multitudine suorum,
itò in vulpem transformavit,
que à conspectu omnium fu-
is, numquam in terrâ am-
is apparuit Tum subdit Nie-
bergius: præstat quidem fe-
um gestare corpus, quàm ani-
m. Quod prodigium, inquit,
minum corpus cum specie
uti? mirare potius humanum
imum cum ingenio bestię,
quod majus monstrum, lupi-
m, porcinum, vulpinum cor-
s, cum humano animo; an lu-
rum, porcinum, vulpinum ani-
m, cum humano corpore? hoc
edo: quanto enim præstat ani-
us corpori, tanto monstruosior

est animi deformitas, quàm cor-
poris. Quod vel ethnicus censuit
& docuit; b "totius injustitiæ
nulla capitalior est, quàm eorum
qui tum, cum maxime fallunt, id
agunt, ut viri boni esse videan-
tur." Fervidè inter Philosophos
quæstio agitur de Ente rationis.
Num intellectus valeat duas natu-
ras inter se incompossibiles, con-
nectere, & ex illis unam conflare
per conceptum. v.g. animal quod
esset homo & Leo, vel hircus &
cervus. Idque chimeram vocant.
Ejusmodi monstrum in hypocri-
ta S. Hier. describit: c "verè mon-
struosa res est, speciem habere co-
lumbinam, & mentem caninam:
professionem ovinam, & inten-
tionem lupinam: intus esse Ner.
& foris apparere Cat. "Ex quibus
quæ chimera exfurgat, subjungit:
"ita ut eorum contrariis diver-
sisque naturis novum monstrum,
novamque bestiam diceres esse"
compactam, juxta illud Poëti-
cum: "

*d Prima leo, postrema draco, me-
dia ipsa chimera &c.*

Sunt, qui videntur habere jeju-
nium Pauli, Antonii, & habent
ingluviem lupi. Sunt, qui videntur
habere castimoniam Joannis, aut
Teclæ, Agnetis, Barbaræ, & ha-
bent lasciviam suis. Qui videntur
in sancto & monastico habitu,
Angelis candidiores, intus verò
cacodæmone retriores. Quod
Gregorius Turonensis Antistes
non infaceto apologo exposuit: e
Patriarcha Alexandrinus, ut ad-
vertit Anastasium Patriarcham
Constantinopolitanum Andre-
nico Imperatore percharum, hanc

locelin. in florib. Hybern. Niepsub.
Serom, 2, 1, 2, c, 20, hist. nat. 1, 2, e. 43

b Cic. lib I offic. c Hieron ep 48
d Hier e Nicep, Greg, Turon, lib 7

apologum commentus est: sutor candidam felem in deliciis habebat, quæ indies unum dumtaxat musculum capiebat, accidit ut in vas atramentarium incidere, unde egressam, mures eam veluti hoc monastico in habitu, post hac carnibus vesci non posse rati, liberè è cavernis suis progressi ingentem stragem passi, mirabantur quod colorem non animum mutasset, suosque dentes exaucisset. Ita in quibusdam vestis sancta, & vita prava, & deteriores sub habitu monastico, quàm habitu mundano. Jure conferendi cum S. Spathario Regis Totilæ, a qui cultu Regio subornatus, ut se Totilam simularet, atque eo schemate D. Benedicti sanctitatem exploraret; quem dum accedentem vidit Benedictus, *depone*, inquit, *si i*, *depone quod geris, nam tuum non est. Tales*. inquit Hieronymus, *b vidi ego quosdam, qui postquam renuntiare seculo, vestimentis dumtaxat, & vocis professione, non rebus, nihil de pristina conversatione mutarunt.* Candidas cygnus plumas habet, carnes verò subnigras. unde à Tertulliano vivum hypocritæ symbolum nominatur: sicut enim ille sub nivis albedine, terram carnis & cutis cavitiem recondit, *c* sic hi *exterius candicant probitatis specie, intus nigri sunt, & trā vitiorum labe;* in eo tamen à cygnis differunt, quod in morte non suavem concentum, sed horrendum vix, & æternum ejulatum auspicentur. In ejusmodi aliquando gravius animadvertet justus scelerū vindex Deus, ita enim per

a In Brev Rom festo S Bened.

b Hieron vp. ad Ruf.

c Tertull. lib de cib. juda-

Sophoniam edixit: *d visita super omnes, qui induti sunt veste peregrina.* Volunt interpretes, hic Deus viris comminari, veste mulierum indutis: *e abominabilis enim apertum est, qui facit hæc.* Cum inter moderni *f juvenes ut scæmina capri*, nullas sibi poenas, cœlesti vindicæ interminari arbitrantur, quos hic Hier. Joviniano depingit: *g* "quoscumque formoso quoscumque calamistratos, quocirne compositos, quos rubentibus buccis videro, de tuo armento sunt; imò inter tuos grues grunniunt. Alii hic vestem peregrinam, mimi aut histrionis expnunt, qualem sibi hypocritæ propriissimè vindicant: nomen quippe ab *ὑποκριμα* desumunt, id est *simulatio*, quod mimi & histrion est, ut disertè Doctor Ang., dicteptans utrum hypocrisis sit idem quod simulatio, respondet; *h* dicendum quod nomen hypocritæ tractum est à specie eorum, qui in spectaculis contestata facie incedunt. Modò in specie viri, modò in specie foemine, ut in ludipopulum fallant." Confirmat ipsum Aug. sententia dicentis: sicut hypocritæ simulatores aliarum personarum, agunt partes illius, quod non sunt: non enim qui agit partes Agamemnonis, verè ipse est, sed simulat eum; sic in Ecclesiis, & omni vita humana, quisquis se vult videri quod non est, hypocrita est: simulat enim se justum, non exhibet." Histrion in scena personam Regis aut divitis refert, cum ipse ignobilis:

d Sophon c. I e Deut. 22 f Ovid

4. g Hieron. l. 2. contra Jovinian. Thom. 2. 2. q. 114 art. 2

i Aug. l. 2 de serm. dom. cap 3

ps sit, sic in omni vitâ huma-
 homo plebeius, vestem nunc
 ilis induit; Filia pistoris or-
 suo simulat conjugem Præ-
 s. *Hypocrita* teste Basilio,
 citur *histrion*, quia in theatro
 nam sustinet alienam, sapè veri-
 fit seruus; aut *Regis*, cum lit-
 atus. *Idem* in hac vita, plerum-
 vitam suam velut è proscenio,
 tentationem componunt, aliud
 orde gerentes, aliud in specie
 non oculis præ se ferentes. Ho-
 flagitiosus quandoque in lu-
 partes Martyris, aut viri Re-
 si, in habitu monastico men-
 est. Atque utinam extra sce-
 non plures ejusmodi histrion-
 seu hypocritæ, qui extermin-
 facies suas, numerentur: h-
 i videntur continentia ac je-
 io, quasi quadam pietatis ve-
 se circumdare: intrinsecus au-
 n habentes animum venena-
 n, simpliciorum fratrum corda
 ciunt. Ad suborem suum &
 rum, spectandum incandit A-
 Sylv, & postea Pius II. Pon-
 virum vel (ordinem premo)
 onium Picenum, qui sub san-
 Rel. habitu, quasi pelle ovina,
 m celabat: tanta porro inno-
 æ ac sancti moniæ, palam jam
 o viro fama increbuerat, ut
 quadraginta dierum esuria-
 rias, absque omni cibo vel
 transactas, cœlites ei que
 modum Christo, cibos mi-
 are, omnibus persuasum
 cum interim ingentem ce-
 n, cui clam intrita phasia-
 m, caporum, & similiarum
 illecebrarum, ad manum

affl. hom. I. de jejan.

Thom. in Matt. c. 7. c. Aneas Sil-
 e dial. Alph. Panon. Beyerlinck,

haberet, uti & crassum ac ro-
 tundum cingulum, aromatibus
 infarferat, unde vitam furtim
 tolerabat, quam inter execran-
 das blasphemias in Christum, &
 Dei matrem exhalavit. Hoc &
 sua tempestate questus Gregor. :
 sunt qui videntur habere jeju-
 nium Pauli, vigiliis Petri, sed
 in finem denudatio operum.
 Quando pastores ovium sub
 pelle ovina, lupi apparebunt,
 qui hic, ut Bernardus loquitur,
 non charitate, sed carnalitate, in-
 nocentes agnos miserè depasti
 sunt, quibus tessera est: si non
 castè saltem cautè; quando sa-
 cerdotes Bel, lautè & cautè epu-
 lantes, detegentur.

d Qui Curios simulant, & bac-
 chanalia vivunt. Rem terribilem
 narrat Albanus in diebus suis
 Iconii evenisse, ibi namque in Mo-
 nasterio, & quidam monachus
 magna astimationis habebatur: bonis
 quippe moribus, atque in omni
 actione sua compositus; sed sicut ex
 fine res patuit, longè aliter quàm ap-
 parebat fuit. Nam cum jejunare se
 cum fratribus demonstraret, occultè
 manducare consueverat. Jamque ad
 extrema perductus, fratres ad se om-
 nes congregari fecit. At illi tali-
 ut putabant, viro moriente, ma-
 gnum quid ac delectabile se ab eo
 audire crediderant. Quibus ille as-
 flictus & tremens, compulsus est
 prodere, cui hist. traditus cogebatur
 exire. Nam dixit, quando me vo-
 b. scum credebatis jejunare, occultè
 comedebam: & ecce nunc ad devo-
 randum draconi datus sum, qui cau-
 da sua, me agens pedesque colliga-
 vit; caput verò suum infra mentem

d. Juveu. sat. 2. c. S. Greg. lib. 4.
 Dial. cap. 38

os mittens, Spiritum meum ebibens, extrahit. Quibus dictis statim defunctus est. Atque æternum illud vix, quod hypocritis sæpius Deus intentavit, expertus est. a partemque ejus ponet cum hypocritis, illi: e. i. fletus & stridor dentium

Addit disertissimus Ecclesiastes Lanuza, alterum, histriones seu hypocritas spectare: æstimationem vulgi, & plausum populi, utque plurimos sui & spectatores, & laudatores habeant; *omnia enim opera sua faciunt, ut videantur ab hominibus. Et ut appareant hominibus. Quò omnes ethnici, atque utinam soli collimant. Diogenes ille Cynicus, ut omnium ad se oculos & ora converteret, e rigidissima hyeme se frigidâ, spectante turba, aspergebat, ut totus glacie obrigesceret: omni populo commiserante, simulque vitæ rigorem demirante, fortè Plato illac pertransiens, cui histrionis hujus vanitas comperta erat, id unum turbæ insulurravit: *se vultu misereri, abite. Simili sensu Gregorius, d hypocrita quando non sperat laudem humanam, cessat à benè operando. Affine illi est, quo nescio, quis ex priscis Philosophis, alterum promissa barba & larva, ac scissâ tunicâ sapientem sese venditantem, sic falsè sugillavit: *per scissuram pallii inanitatem tuam conspicio.***

Spectabant olim in Theatro Fabullus, Fannius, & Lemniscus, sanè histriones; e cum fortè M. Tullio sternutanti, universum assurrexit theatrum; at Lemniscus

a Matt. 24 b Matt. 23 c Vives in Aug. l. 21 de civit c 16 d S Greg. I: 3 mor. c 24 e Famian. Strada in sine prolusion. de sternac

cus ad suos: nunquam, inquit, vidi hominem, cui crebrius sternutamento opus est, quàm Tullio; nostis enim recte Hypocrite, sternutamentum non esse nisi aërem inani cerebro conclusum foras erumpentem; hinc merito merito Ciceronem salutari. Etenim cum veræ æternæque gloriæ fulgorem non caperent inanem umbram sectati sunt, & que id magnificum ducebant:

Et pulchrum digito monstrari, dicitur hic est.

Unde Plinius palam fateri non rubuit: *se ego celebritate nominis mei gaudere non debeo? ego vix gaudeo, & gaudere me dico. Et vixit ut hominis inanitatem videat ac rideas, scito totam gaudii materiam fuisse, quod nescio quid alteri dixerit: *vides hunc? Plinius est. Quem levissimum rumusculum, magnum laborum suorum fructum, grandis ille sapiens firmabat; verum fatebor, *causam magnum mei laboris fructum.***

O stulti mortales! hæc enim omnium laborum, omnium curarum, studiorum, lucubrationum merces est? amabo vos

g Gloria quantalibet, quid est? gloria tantum est?

Planè vacuum quid, & inanissimum. Hoc inter gentiles, Romanus sapiens rectè sensit: *h gloria tantum & volabile quiddam est; & itaque mobilis. Quod vel in conjicere est, quod nemo attinet cum tam stolidus, qui rem tantæ minimam, ob solam laudis immancæ mercedem conficere, vendere percuperet. Sartores, broses, sutores adi, & eor*

f Plin l. 9. epist. g Iaven Sat. 7 h Seneca epist. 123

era ac operam, mercede laudum
tam ingentium, emere tenta.
clare Paschasius in illud Matt.
Sic luceat lux vestra coram ho-
minibus sic ait: a dic, quæso, quis
inquam agricola, quamvis ru-
ticus, ideo colit agrum, &lemi-
avit, tantum ut videatur ab his
qui transeunt? Vel quis unquam,
si stultus sit, finem laboris sui
collocat in aspectu hominum, ut
nil, ex eo aliud requirat? Quæ-
ritiâ utinam non gentiles mo-
sed & Christiani, & omne
us hominum laboraret. Quis
enim in seipsum descendat, &
ssimum illud Aug. effatum de-
hendet: *b hanc hypocritas ma-
m non habere, aut paucorum, aut
urum est, qui in operibus etiam
utis & pietatis, propriæ lau-
fectu non ducantur. Hæc
imos facit chartis impallesce-
æ facit sacros Eccl. efferves-
: hæc quod mireris, facit ho-
em se ad ima dimittere. Hæc
ionibus, jejuniis, eleemosynis
nis laudibus sese insinuat; &
niam mihi animus non est
s vanæ gloriæ hic insectari,
passe sufficiat, quod P. Lan-
s refert: c observatum fuit
onachum, qui in cantu suo
nirè complacere, atque ex
puli plausum tam studiosè
abat ut diebus solemniori-
quibus frequentiore, nec
arium personarum ad tem-
concursum noverat, vocem
alios notabiliter efferet.
e hinc è primis Ecclesiæ pa-
s Bern. *mirabile*; Aug. *diffi-**

sebasus! 4 in e:6. Matt. b Aug.
um 29 de temp. c Lancic. opusc.
oir pag 204 V de respudu hami
pale, 6. cap. 4

cile; Greg. *rarum*; Hier. *impossi-
bile* censuere, d virtutibus inanè
gloriam quandoque non admis-
ceri. Tandem ne præter institu-
tum hic prolixior sim, Rupertus
exponens illa Sophoniæ: *e visita-
bo super omnes, qui induit sunt veste
peregrina*. Sic in rem nostram
aptissimè differit: "Quid magis
est peregrinum, quàm sub lupis"
rapacibus vestimenta ovium? "
Quid magis peregrinum; quam"
cum, qui intus plenus est in-"
quitate, foris hominibus ju-"
stum apparere? "
Sub hac veste
peregrina, lupos latitantes vi-
sitabit: hos versipelles larva
ac pelle exuet. Vicrus lib. 3. cap.
21. de præstigiis dæmonum, f
narrat anno salutis 1541. rust-
cum captum esse, qui se verè in-
trinsecus lupum existimabat, etsi
extus humanam formam præse-
rebat, cumque passim in homi-
nes sæviret, ac truculentè lania-
ret, decretum est, ut vivo pellis
detraheretur, quo lupus sub ea
latitans, manifestus fieret. Quod
si omnes, qui hinc pellem ovi-
nam præferunt, vivi excoarcti
essent, quanta hac in urbe lani-
na fieret! multis peregrina vestis
exitio fuit, sed nulli ut hypocrita.
1. Vestem mutavit Achab, & mu-
tato habitu sese immisit in aciem,
ubi telo percussus interiit. 2. Uxor
jeroboam aliena veste adiit pro-
phetam Ahiam, ab eoque filii sui
mortem præcognovit. 3. Sa-
lmentito habitu Pythonissam con-
suluit, & interitum sibi imminere
accepit. 4. Thamar mutatâ veste
in bivio seipsam exposuit, & infam-
mix pœnam incurrit.

ad Lan. tract 2 part. 2. c. 5. n. 133
e Sophon 1 f Lancic. ut hy: oc.

Praxina ad lupos sub pelle ovina detegendos, hanc suggerit Hippomenſis præful: *a Cum cœperint aliquibus ea ipsa ſubtrahi, vel negari, quæ iſto velamine conſecuti ſunt, vel conſequi cupierint, tunc necesse eſt, ut appareat, quod lupus ſit in pelle ovina, an ovina in ſua.* Filix aut animæ etiam religioſæ, ſiçtè ſe humiliari, ad imã ſe demittenti, ad perfectionem ſummam anhelanti, pellem detrahe, & vitia ac infirmitates ſuas ſubdolè conſitenti, verum dicere affirmã, eamque plurimã ac graviorum ream argue, & videbis quid lateat. celebris illa oncionatorum Magiſter Diſcipulus, ſermone 100. refert de Moniali, quæ coram conſeſſario ſuo, ream ſe multorum ſclerã afferebat, ob quæ non ipſa modo, ſed & alii à Deo plecterentur: Conſeſſarius hypocrifiã ſubodoratus, in hæc verba ei reſpondit: ſanè credo quod ais, nam hoc idem ab aliis de te narrari audivi; tum illa in iram concitata: mentiris, inquit, in collum tuum, & qui tibi iſta narrarunt, æquè mentiuntur. Quam fraudem S. Gregorius orbi manifeſtans, ait: *ſuperbiã vitium eſt, ut quod de ſe fateri quisque ſponte dignatur, ſibi hoc dici ab aliis dedignetur.* Confirmat conſimili eventu, doctrinã hanc Caſſianus: Cùm Serapion Abbas Monachum ad ſe venientem, juberet de more, orationi vacare, renuit dicens ſe peccatorem, & monachi habitu indignum, idemque ſæpius ingeminabat, cùm ei bonus Abbas pedes ablueret. Poſt reſectiunculã, cœpit cum Ab-

a Aug in Matt cap 7

bas monere, ne multam exiretur, intra cellam ſe continere ſibi que attenderet. Quo audiat ter totus excaudit & ſcœmãtã, in indignatione rupit. Tum Serapion: Iracundus, te ipſum humiliare nõdã ab alio humiliaris, totum verbis indignaris? Nunc primo te, & tu te ipſum: hi, in Bernardus, *b aves ſunt habentia valges, acru & crudelitate illi ſunt qui boni videri, non eſſe tamen videri ſed eſſe volunt.*

b Bern ſerm 66. in Cant.

§. II.

Va vobis Scriba. & Phariſæi hypocriſta, quia ſimiles ſepulchris dealbatis. c

Quam infanus hominum ſe effuderit in magnificas ſepulchrorum ſubſtrudines, ſatis loquantur Pyrami Obeliſci, Mauſolza, aliaque verba Regum monumenta, orbis miracula, jure recenſit: ut extus pario marmore, aubãſtrite, affabrè expolita, que ſolido ex auro, ut apud gyptios conſtrudta, ſtatuis per inſignita eſſent, intus ſac tabo fluentia cadavera bant. quod vel ipſum noerthymon indicare videtur: *chrum enim dictum volunt ſemipulchrum, ſecundum exteriorẽ ſpeciem.*

Hieronymus, & ex eo S. *d ſepulchra forinſecus levigata, & ornata marmoribus, & ro coloribusque diſtinctis; intẽm plena ſunt aſibus morti putredine, & vermium vic, quo Lauredanus ſcrip*

c Matt. 23 d D. Thom. in Matt

etus, a aptè traducit illud Isa.
 gloria ejus flos sæni. vidit, in-
 ait, quispiam pratum floridum,
 admiratur ejus pulchritudinem,
 odore mitificè delectatur. at
 huic aurem vellicaro: non
 tueris amice mi, quid sub hoc
 noeno schemate luti, fimi, for-
 um, vermium, murium, talpa-
 m, venenatorumque anima-
 um lateat? adeo ut si hæc terræ
 cies semel inverteretur, è vesti-
 o conterritus abscederes, quæ
 mores hypocritæ transferre
 ile est: sponsam Christi, quasi
 rtam conclusum, & amœnissi-
 um omnium virtutum virida-
 um conspicaris; at lutum ac-
 des lubricæ concupiscentiæ,
 mes rodentes gloriæ, aut ex-
 lationis, innumeros vel una in-
 ditatione talpas distractio-
 n erumpentes, aut ranas coax-
 es non vides. quæ si humanis,
 madmodum divinis oculis in-
 escerent, quàm omnis hypo-
 is orbi exularet, quàm nemo
 de sanctitate applauderet, ne-
 n aliis alius apparere, quàm
 fatageret. divinè hic Doctor
 elicus: *b dic autem hypocrita, si
 m est esse malum, ut quid non
 apparere, quod vis esse? nam
 turpe est apparere, turpius est
 quod autem formosum est appa-
 , formosius est esse. ergo aut esto,
 d appares; aut appare quod es.*
 homini larvato olim sciolus
 esset: aut esto, quod appares, aut
 are quod es. atque in omnem
 nguem, versipellem, assenta-
 em, aptè torquetur. si habitu
 nastico venerandus incedis,
 quod appares; si sub eo ani-
 laured. Sylva rerum mor tic bonæ
 d, b S. Thom. in Mat. c. 23. v. 27

mum secularem tegis, appare
 quod es. si togâ senatoriâ præful-
 ges, esto quod appares; quod si af-
 fectu ducaris, muneribus cor-
 rum paris, fraude & astu, vulpina
 pelle togam fulcias, appare quod
 es? si munere pastoralis fungaris,
 esto quod appares, quod si, ut Augu-
 stinus loquitur, pascas oves, ut
 pascaris ab ovibus, aut ut animas
 eorum depasaris, appare quod es.
 tunc etenim cautela adhiberi po-
 terit. nulla etenim res sic exter-
 minat bonum, sicut simulatio. "nam
 malum sub specie boni cela-
 tum, dum non cognoscitur, non
 cavetur. & firma tutela salutis est
 scire quem fugias." ea propter
 quàm maximè optandum, ut se-
 pulchra hæc dealbata, non è pario
 marmore, aut alabastro, anrove,
 sed è pellucido vitro construc-
 rentur, quale, teste Strabone, d
 Ptolomæus Alex. Magno excita-
 se legitur, cujus cadaver vitreo
 tumulo inclusum. quod si animus
 vitreo ejusmodi ergastulo con-
 spicius foret, aut fenestella ex
 Momi voto, nudum cor detege-
 ret, quæ spectra Deus immortalis,
 hominum oculis objicerentur!

Exposuimus alibi e illud Apoc.
 4. coram eo mare vitreum, simile
 crystallo, cui cor humana com-
 paravimus, quod & illic voragi-
 nes & reptilia, quorum non est
 numerus, nec minùs quàm i-
 psum mare inscrutabile. quæ vi-
 deri poterunt, ne de charta in
 papyrium transferantur.

Aureus orator Chrysofomus,
 aliam rationem excogitavit, cur
 hypocritæ sepulchris dealbatis
 e S. Th. in Mat. e. 7. veniunt ad vos
 in vestim. oviam, d Strabo lib 17.
 Majori canic. tit. metalla, e i, p. 21.
 Dom. I. Adv. § 2.

conferantur, dum ait: *a* merito quidem corpora peccatorum, sepulchra dicuntur mortuorum, quin anima mortua est in corpore peccatoris. sicut ergo sepulchrum quamdiu clausum est, pulchrum videtur foris; si vero fuerit apertum, horribile est: sic & simulatores bonorum, quamdiu non cognoscuntur, laudabiles sunt; cum vero cogniti fuerint, inveniuntur abominabiles. quam abominationem, ut detestari ac execrari studeamus, desertissimum Hispaniæ Ecclesiasten inducit Delirio, *b* qui foetentem sacrilego scelere animum, ceu putridum cadaver religioso habitu, velut sepulchro dealbato recondebat. In Hispaniis, inquit, magni nominis Concionatur, cum aliis prædicaret, ipse reprobus effectus est. deperire porro cœpit venustam veri nobilis conjugem, & verborum tenociniis, quis enim celaverit ignem? matronam pellicere. at illa, cui virtus & fama cum forma certabat, hominem severe perstringere, rei indignitatem exaggerare, illumque à se omnino studio amoliri satagebat. cumque ille ardentius instaret, marito quid ageretur, exponit; qui ne quid temerè, jubet illi per uxorem tempus condici. atque ipse unà cum famulis, vicino in conclave nocturnum militem præstolari statuit nocte intempesta subintrat ille seculari habitu: jamque in cubile deductum, audacem tenebræ fecere, & vim parat; illa renititur, & ex condicto, maritum contenta voce vicinum in-

^a Chrysoft in Matth. hom. 45. & 9 Thom. in Matt. c. 22. ^b Del. io. disq. mag. l. 2. p. 1. q. 2. Tymp. theat. vind. divinæ. Beyerliuz. theat. tit. hyp.

lam; nec maritus, nec quisquam occurrit. quid agat? effugio locum non est, consentiat? mariti iminentis, & Dei vindicis metuebat. dentes ergo & pugnes parat, vires animas dardanis interque luctandum sensit pugnam lateri hære, quem ut stringit, & ei validè in pectus impingit & confodit. quo facinorose perfuncta, curriculo se ad primum conclave proripit, ubi ritum & famulos, nequidquam illa inclamante, vellicante, matris tuis similes, alium consopito percipit. suspicata, quod erat, officio id fieri, nec quemquam subsidio aut consilio esse, ipsa meris suis cadaver effert, & plateam cum pugione etiam cruento abjicit. quod comitum, atque sub habitu sacerdotis concionator agnitus, iussu prætoris clam in carcere reconditur. Prætor verò summâ viri præstantiâ, bene manè Cœnobium advocat Priorem, atque universos Religiosos acciri optare maximi momenti, quæ concernerent, acturus superiorem ad capituli locum convocare, cumque hic occisus solus deprehenderetur, subindicat Prætor, vobis sibi aliquem deesse: ad Prætorium Concionatorem abducere, cumque fortè concioni, quæ præstaret, incumbere. quem Prætor advocari vellet, miserabilem forem pulsasse; sed neminem aut respondere, aut aperire: ergo Prætor comitante viro effregit, nec monacho committitur, saxo dumtaxat ardente securum lucens, in camino inspecta est. Mirari omnes

etum Prætor palam omnibus
soluit, quo habitu & schemate
aver inventum sit.

Quod dum à carcere ad pro-
am sepulturam ignominiosè
heretur, ecce tibi nobilis ille
n uxore, tragediæ universæ
lem enarrant, conferunt mo-
nta temporis, reperiuntque
gilasse, quo fax exstincta est.
ue ita concludit historicus:
*fidia hypocrita, detestatione o-
ium, & mulieris castitas atque
itudo, omnium laudibus concele-
ta est.* exhorruistis? nec simi-
hypocritas, in omni classe ho-
um reperiri arbitramini, qui
rtuam animam circumferant?
quibus Cypr. *exstincto spiritu,
triduo cadaveri solum super
exuvia virtutis, species exani-
, & simulachrum sanctitatis.*
ere est in templis simulachra
ctitatis, & statuas sanctorum,
sape extus inauratæ, ac præ-
è convestitæ; intus verò
ndoque lignum cariosum, aut
cus vermibus & araneis sca-
deprehenditur. lepidum fuit
taculum quo ab oppidanis
usdam Carolus V. Imper. ex-
u; fuit, cui ut transeunri vias
narent, patibulum ramis a-
nè contexerunt, atque inde
cadaver dependens, pretio-
estibus induerunt. Pictores
riis coloribus hominem ad-
m exprimant, nihil de inter-
orporis partibus solliciti sunt,
modo formetur cor, vel pul-
ecurq; locentur; sed dumta-
qualiter exteriora, intuentium
is aptiora, & gratiora reddan-
talis pictor & fictor omnis
ocrita, cui hoc solum curæ &
i est; exteriorem hominem

expolire, & ut quoddam *simu-
lachrum sanctitatis*, oculis homi-
num apparere, parum sollicitus,
ut imaginem animæ, variis virtu-
tum coloribus aptè depingat. re-
ctè Bernard. *a non est apud hypo-
critas virtutis colere, sed colorare
vitia, quodam quasi virtutum mi-
nio.*

Haymo eruditus interpres, hy-
pocritam docet significare *de au-
ratum*, derivando ab *χρυσός*, id
est aurum, metaphorâ sumptâ ab
idolis & simulachris, de quibus
propheta: *b cum sint lignea, in-
aurata & inargentata, scie ut pitea,
quia falsa sunt, ab universi generis
& regibus.* Hæc ethymologia pla-
cuit etiam Augustino, ut Toletus
Cardinalis asserit. *c* parum fu-
ci, multum defotmitatis; parum
auri, multum luti; & parum exti-
mæ pietatis ac religionis, veluti
tenuissima superficies, multum
sape sceleris tegit. demonstra-
tum est, massam auri solidi, unius
dumtaxat pedis in quadro, suffi-
cere ut universa civitas Parisien-
sis inaretur, plateæ, parietes, fe-
nestræ, cloacæ, omnia aurea appa-
reant, cum lutea sint, & sordida,
tale fuit Babyloniorum idolum
Bel, quod teste Herodoto, totum
aureum videbatur, cum tantum
tale appareret, intus verò esset
luteum. quem dodum Daniel de-
texit: *d ne erres Rex, iste enim in-
trinsecus luteus est, & forinsecus
aureus.* unde elegans Poëta:

*Bel erat externè pulcherrimus, un-
digne & are*

*Tectus, at intus erat, nil nisi viti-
lutum.*

a Bern. serm. 66. in Cant.

b Baruch 6 c Tolet. inc: 6 Lucas
annot 79 d Daniel 14

Qui Curium simulat, cum sit nequissimus, illum.

Cur ego non Belem, jure vocare queam?

Bel mihi semper erit, qui mitem callidus agnum

Finxerit, exuperet cum feritate lupos.

Bel erit, externe tumuli qui candidus instar,

Interius tantum vile cadaver habet.

Hoc extremæ nequitiz esse, ex Platonis doctrinæ, S. Basilius demonstrat, in illa celebri homilia ad Adolescentes, refellens quoddam commune ac familiare Euripidis dictum: *cupio bonus videri magis, quam esse.* a est qui cupiat castus videri magis, quam esse. alius cupit amicus videri magis, quam esse. multi cupiunt justus & æqui videri magis, quam esse. plures cupiunt divites, docti prudentes, viri denique munifici ac aurei videri, cum pauperes sint, stolidi, insipientes, & viri verè lutei ac sordidi. Hos Philo falsæ monetæ, b & adulterinis nummis conferre non dubitavit, quos eo artificio confinguat, ut abhinc paucis mēsis, tres falsarii supplicio affecti sint, qui nummos æreos tenuissimis lamellis aureis scitè adeò induxerant, ut etiam à peritissimis aurifabris ad lydium lapidem eos explorantibus, nulla fraus subesse deprehenderetur, donec nummo uno in partes secto, intus latens fraus detecta est. Ejusmodi falsarium Cassianus Cacodæmonem esse astruit, qui suos falso virtutum fulgore velut adulterinis num-

mis circumveniat. c quoddam, inquit, pietatis opus admonens affertandum, quod non de legitima serorum procedens moneta, sub prætextu virtutum ducit ad vitia. quæ multis enarravit, concludit: haec omnia cum sint nostræ salutis, professionique contraria, tamen velamine quodam misericordie ac Rel. oblecta, facile imperito incautosq; decipiunt: imitantur enim numismata veri Regis; quæ videntur ad præsens plena pietatis, sed non fiat à legitimis monetariis, id est probatis, & Catholicis Patribus figurata, nec canonicali ac publica collatione eorum prodeunt officina, sed fictim fraude dæmonum fabricantur non sine detrimento imperitioribusq; & ignorantibus ingeruntur. "Admirationem, sed moralem simul eruditionem habet nummus, seu numisma, quæ Villalp. in dedicatoria operis ad Philippum III. in manus suas venisse commemorat. una facies hujus numismatis magnificum templum Hierosol. distinxerat. in alterâ effigies M. Antonii eleganter expressa, hoc titulo adjecto *Salomon*, quasi illi proprio, cernebatur. Inventum in rodio erat, insignis assentatorum qui signa M. Antonii tum secum studebat, nomen Regis sapientissimi, omnium Principum summum imponendo. atque M. Antonius, in quo nec pietatis aut veræ Religionis, titulis oculis hæc tui effigies in nummis conspexit, quasi templi custos, inventor, & auctor hoc est, ipse *Salomon* per or-

a Basl. hom. 24

b Philo lib. leg. Allegorias

c Cassian. coll. 1, cap. 20

versum, quo illi nummi sparantur, & haberetur, & coleatur. usque adeo homo falsâ utis umbrâ, & inani honoris ore capitur & decipitur, humbrâtilis virtutis, ac fictæ Simonix, diabolus inventor Magister est: ipse enim *a Sæ- as transfiguratur se in Angelum*, & hujus mentitâ specie, plura in fraudem induxit. hac falsaagine, Hieroni persuasit, in pum se præcipitem daret. Sioni Stylitæ cum curru igneo ait dicens: *Dominus misit me Angelum suum, ut rapiam te, sicut mi Eliam*, cumque Simeon em elevasset; ut currum inderet, atque unâ se signo crumuniret, mox dæmon dispart. plures ejusmodi illusiones. hic congerit, *b* unum eminstar omnium; ex Nieren- gio prorsus stupendum prologo adduxero. *c* Filia Deo- ta, cum à duodecimo ætatis o, in hortum indies secederatur, dæmon quadam die bathi, illi apparuit in specie- uræ, cum duobus aliis, qui nimum, & Catharinam Se- sem referebant. hortatur pu- am ad austeram vitæ discipli- , pro lino lanam induceret, fe- . & 6. & Sabbatho, inediâ us affligeret. in singulos dies ollam marianam volveret. omnia ad amissim exequer- ; sic tamen ut nihil in scio- fessario ageret: qui ut in hac tuali palæstrâ diu versatus, des veritus, jussit ut in faciem paræ, rursus sese manifesta-

Cor: II b Cornel. in 2 Cor: II
Hier. doctrin. ascet 1: 4 dect. o.
cap 66 pag. 340

tis, exspueret. fecit, nec quid indignationis B. Virgo offendit, quin potius magnos favores re- pendit, prædicens illi infortunia parentibus obventura, monet- que ut eos soletur. ex quo filia prophetissa haberi cœpta est: Confessarius tamen adhuc diffi- dens, epistolam conscripsit ple- nam opprobriis & contumeliis, adversus illos tres divos, quam jubet per puellam illis porrigi. quam lectam Deipara sereno vul- tu puellæ restituit, dicens: custodi hanc epistolam, quam quoniam manus meæ attrectarunt, miram ad quosvis morbos curandos virtutem habebit, ut experimen- to comprobatum est. quo prodigi- o securior redditus confessarius. Sabbatho proximo postulavit hæc filia, ab hac cœlorum Regina ali- quam gratiam, ac cœleste ali- quod donum, ac jussa rosarium suum porrigere, Deipara illud se- cum in cœlos abstulit, ac paucos post dies regressa, illud restituit cœlesti suavitate fragrans, mo- nitque ut aliquot ex eo grana Confessario suo communicaret, fore enim præsentissimo reme- dio contra omnes morbos, mul- tique infirmi eorum contactu sanati sunt. videbatur jam nihil amplius desiderari, ut hisce visio- nibus divinis fides haberetur; tamen ne quid dubii superesset, placuit Confessario extremum hoc experimentum sumere: pu- ellæ veras tradit sanctorum reli- quias, quas jubet è collo Deipa- ræ apparentis suspendat. in om- nibus hæc morem gerebat spi- rituali suo directori, volensque exequi, quod imperarat, dæmon. qui Deiparam induerat, renitens,

acerrimè filiam hanc perstrinxit; ac ubi omnes ejus pœnitentias ac orationes, quas prius inculcarat, missa facere jussisset, cum aliis duobus spectris evanuit, aculeo non levi carnis, & libidinis flammis, in animo filiz relictis.

Quis ejusmodi fraudis architectos satis agnoscat & caveat? quis eorum discipulos hypocritas satis declinet, decipulas devitet. *a nulla* quippè *res sic exterminat bonum, sicut simulatio: nam malum sub specie boni celatum, dum non cognoscitur, non cavetur.* atque hinc tot fictæ virtutis, ac pietæ sanctimoniz, viri ac foeminz, innocentes agnos in fraudem, & in perniciem æternam seduxerunt. quod quàm detestandum ac execrandum malum sit, severissimus idemque verissimus censor edocuit: *b sicut prope summa & divina virtus est, neminem decipere, sic ultimum vitium est quemlibet decipere: quam doctrinam ut altius in animo infigatis, & non leve aut modicum malum quis dixerit aut duxerit, Theologorum Magistrum auscultate. quæ 2. q. 111. ar. 4. querit:., an hypocritis sit peccatum mortale? & est.*

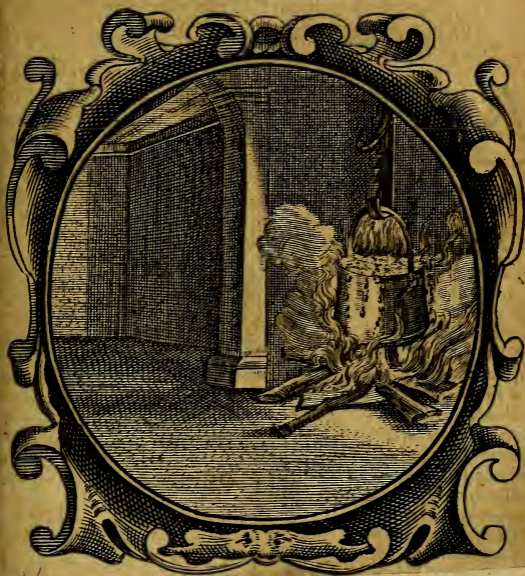
a Chrysost. hom: 9 in Matt: 7. 5 Th. ibid. *b* Aug. lib: 83. quest: 9. 13

*pondet his verbis: si hyp. aliquis non curet sanctitatem habere sed solum sanctus apparere, si consuevit accipi in sacra Scriptura, sic manifestum est, quod peccatum mortale. huc adducit Hier.: c in comparatione delictorum malorum, levius est aperi peccare, quàm sanctitatem simulare. & illud Greg., d hypoc. ar. districtum Judicem, excusatione de ignorantia habere non possunt, quia dum ante oculos hominum, omnem modum sanctitatis ostentant, ipsi sibi suum testimonium, quia bene vivere non ignorant. probat secundo: nemo meretur iram Dei, & exclusionem à Dei visione, nisi propter peccatum mortale; sed per hyp. aliquis meretur iram Dei, secundum illud Jobi 36. simulator & callidi provocant iram Dei, excluditur etiam hypocrita à visione Dei, secundum illud Jobi 13. non veniet in conspectu Dei omnis hypocrita. et nos divinæ simplicitatis, ac simplicis divinitatis amulatores, hypocritam omnem hoc sapienter monito detestemur. *e qui ambulat simplicitate, salvus erit.**

c Hieron in Isai. cap 16

d Greg. 31. mor. cap 11. *e* Prov

EMBLEMA XXXIV.
Unde poterit quis saturare? Marci 8.

EXUNDAT NEC ABUNDAT.

DOMINICA SEXTA POST PENTECOSTEN.

Mundus non satiat, nec animum explet, etsi implere videatur.

- I. *Fortuna multis nimium dedit; nemini satis.*
- II. *Avarus non implebitur pecuniâ. a*
- III. *Ignis nunquam dicit sufficit. b*
- IV. *Solus Deus hominem satiat. c*

a Eccl. 5 *b* Seneca *c* Prov. 30

DOMINICA SEXTA POST PENTECOSTEN.

Unde poterit quis saturare? Marci 8.

Adolescens ille Evangelicus verè prodigius & perditus, animum suum excussio jam parentis jure, omni genere deliciarum explete satagebat: cui ardentissima siti satianda, universam substantiam à parte extorsit, quam ubi se ingurgitando, fornicando, in popinis, in prostibulis consumpsisset; adeo non saturat expletus fuit, ut *fames valida, & sitis rabida eum exagitarit*; unde sacro attestante eloquio: *a cupiebat implere ventrem suum de siliquis, quas porci manducabant.* In quem locum appositè ad rem nostram Amb., quibus aptior hujusmodi hominibus, quàm is, qui siliquæ modo intus inanis, foris mollis est? quo corpus non reficitur, sed impletur: ut sit magis oneri, quàm usui. Hoc verissimum de omnibus mundi bonis pronuntiatum est, implere ad modicum videntur, sed non reficiunt, non satiant, magis oneri quàm usui sunt. Hominem divitiis ac delitiis omnibus affluentem vides, saturum credis? erras ut qui maximè. *b Ollam succensam ego video,* clamat Jer. ollam ego tibi propè vacuum, calore tamen effervescentem & ebullientem, ac tandem detumescentem & inanem sub oculos posui; hoc lemma subjecto: *c exundat nec abundat.* Hujus illud horainis symbolum est: *sicut olla succensa atque ferventis, ubi scitè Magnus*

Greg. *d olla succensa est cor humanum carnalibus desideriis & stans, à diabolo succensum, & fervens per consensum, cum tot undas quasi fervescendo projiciat quot nequitas desideriorum ad opera exteriora extendit.* C consentit Doctor Ang., qui eundem spiritum in columbæ speciem inspirantem auribus audivit: *in ma peccatrix dicitur olla prope concupiscentia fervorem.* Et hic *ollam succensam ego vido,* non una hodie effervescentem ac desipiantem, cras detumescentem vacuum; hoc est quod Bern. ait *ad imaginem Dei facta anima rationalis, ceteris omnibus occupari potest, repleri non potest.* Quod omnibus fortunæ bonis videtur, ut Romanus Philosophus observavit.

*d S. Greg 18. Mor. c. 11 & lib. 33 c. 1
e S. Bern de: lam. ecce nos reliquimus omnia.*

§. I.

Fortuna multis nimium dedit, nemini satis. Seneca.

Avarum auro, superbum furore ebriosum musto plenum videtur (satis) sed non sat habent. En ille dives, qui frugibus abundabat, & horreis indigebat, nimium habebat, nec satis habebat, *quid faciam* (inquit) *quia habeo, quò congregem?* Ubi seculum deliberat, quid facti opus sit, non est propria pauperis deliberatio non habentis unde sibi proficiat.

Ut rectè expendens Ambro-
 : a nonne, inquit, hæc paupe-
 : est, non habentis subsidia vi-
 : di? Et quid faciam? Deinde
 tanta rerum copia, ingenuè fa-
 ur se inopiâ laborare, longè
 ra desiderare: non habeo, in-
 t &c. Ubi rursus D. Ambro-
 : clamat se dives non habere.
 : pertatis hic sermo est: de inopia
 ritur, abundans fructibus. Quare
 m perstringens D. Petrus
 yfologus: *h miserum*, inquit,
 m ubertas sterilem, abundantia
 ium, inhumanum copia, divitia
 re mendicum. Horrea frugibus
 ndabant, animus non exple-
 ar, longè ampliora meditaba-
 Quot hic stantium querelæ
 , qui nimium habent, nec satis
 ent; *quid faciam?* Tantum in
 is, in fundis habeo, tot ædes
 rbc amplissimas aliis elocavi,
 oris prædia possideo, quid fa-
 ? Quem primum debito-
 monebo; quam villam cras
 abo? quam illi accessionem
 am? quas fruges, quas arbo-
 ferias seram? non hæneo tem-
 nec otium, tot decimas men-
 oximo, tot census hac heb-
 ede, tot aureos non habeo
 econdam. fortuna ut vides,
 um dedit, sed non satis de-
 hæc illud est, quod ne Plutar-
 , licet ethnicus, tolerare po-
 dum clamat: & cui rei pos-
 deservire opes, si neque sui
 m possint depellere? scri-
 univèrsa promptuaria epu-
 m, & reperies, quod hæc bo-
 nem adeo non satient, ut
 itent magis. nonne legisti,
 ne vides omni die quod divi-

tes egerunt & esurierunt: inquit
 tes autem dominum, non minuentur
 omni bono. c quid ita? nisi qui
 ejusmodi cibi præstigiis dæmo-
 num apparent veri, cum ficti sint,
 & inanes. Magi quandoque um-
 bratiles & inanes suis epulas in-
 staurarunt, ita memini, inquit
 Lauredanus, d Scottum Parmen-
 sem multis convivium apparasse;
 at ubi splendide, ut videbantur
 epulati essent, se magis fameli-
 cos, & vacuos stomachos vehem-
 mentiùs latrantes persenserunt,
 cibosque non veros, sed fictos
 fuisse deprehenderunt. ô stulti
 mortales! *ô quantum est in rebus
 inane!* quoties vobis mundus e-
 jusmodi convivia, & fercula o-
 pum, honorum, voluptatum ap-
 posuit? *comedistis*, inquit, Aggræus,
 f & non estis satiati! at unde si-
 bris illa, illa auri sacra fames, ur-
 de sitis, & ardor habendi? à vi-
 pera quæ *dipsas* dicitur, malum
 hausisse videntur: *d psades*, inquit,
 S. Isid. g, vocantur serpentes ro-
 centissimi, eò quòd mori ab eis
 continuo inarescant, & siti arde-
 ant; aliâ non multum ab simili,
 inexplabilem hominis appetitum
 similitudine expressit Sapiens: *h
 sanguisuga dua sunt filia, dicentis
 offer, offer.* aut ut in Hebræo: *du,
 da.* eadem hirugo, ab hærendo
 dicitur, cujus ea natura est, ut
 nunquam sanguine saturetur: i-
 cum enim eo plena fuerit, evomit
 quod hausit, ut recentior avi
 d'us denuo sugat. tales sangui-
 sugæ existere Caligula, Tib. Vesp-
 sianus, alique innumeri, quos
 c Psal 33 d Lauredan. Silva rer mo-
 tit, mundi bona § 1. n. 5.

Amb de Nabuth c 6
 hyfolog scim 504

e Persus Sat 1 f e. 6

g 3 Isid l. 12 etym c 4

h Prot, c. i S. Isid cit. e. 5

supra part. i. Dom. 22. post Pent. recensuimus.

Thomas de Vio Card. C. uer. , eadem censurâ perstringit: *avaritia est sanguisuga, quia hac sanguinem, illa opes, & subinde cruorem pauperum exsorbet.* quod iniquis caudicibus ac iudiciis, hac nostra tempestate per familiare esse, satis superq; demonstravimus. *b* Bern. sanguisugam propriam voluntatem, ejusque filias Avaritiam, & Ambitionem depingit: , *c* Avaritia & appetitus laudis sibi inimicem adversantur; nam quod hæc congregat, hic dispergit: hæc autem tam dissimilia mala, ex unâ radice pullularunt, propriæ scilicet voluntatis: hujus enim sanguisugæ, duæ sunt insatiabiles filia, clamantes affer, affer: si quidem nec animus vanitate, nec corpus voluptate satiatur, ut scriptum est: non satiatur oculus visu, nec auris auditu, &c.

Ad cujus sitim sanguisugæ restringendam, *d* Bellovacensis ex Medicorum placitis, præfens adfert remedium: si cineres insperferis, illic à trahendo sanguine desistere. haud aliter avari sitim, & auri famem, non, si totus Jordanus in os influat, aut Jupiter in aureum imbrem per regulas depluat, exsatiarit, nisi os cinere & terrâ opleveris: quam diu enim vivimus, *e* non prius satiabuntur corda hominum auro, quam aurâ corpora satentur. vides respirandi laborem in homine perentem, ut numquam à dacendâ aurâ, neque

dies, neque noctes interquiescat, consimilis omnino divitum, aut assiduo inhiantium aviditas est, quod prolixius comprobabo, rursus illò Ecclesiastæ testimonio

§. II.

Avarus non implebitur pecunia. f

Olim & in hoc verus vates cecinit:

Crescit amor nummi. quantum ipsa pecunia crescit.

Compello vos, quem quantum vis opulentum aliquando exclaimare audistis: *Ohe jam satis est satis mercium, satis suppellectilium, satis fundi, satis jugerum, satis auri & argenti, satis cymeliorum.* *g* *Sis pecore, & multa dives reliquæ licebit,*

Plura congerere, census augere, fundos extendere, opes cumulare, omni genere divitiarum immensum excrescere, omni solertia adniteris; utinam tam doli, tam solertes simus, ut celestes divitias, numquam perituras, conquiramus. Mortuum non tam famem, quam ingluviem deplorat, & exprimat Augustinus: *b* quomodo sunt divitiarum, quibus crescentibus crescit inopia? quæ amatoribus suis quanto fuerunt ampliore non afferunt satietatem, sed inflant in eis cupiditatem? nam vidimus quosdam (& nos videmus) cum haberent parvam pecuniam, parvis contentos; sed postquam ceperit eis abundare, cum parva haberent, jam recusant. credis jam

f Eccl 5

g Hotat, Exod 15

h S, Aug. serm. 15 de diversis c, 15

a Cajet. hic, V Cornel. Prov. 39

b Part. i. Dom 18. § 2.

c S. Bern. in decla. ecce nos reliquimus omnia d' Viac. Bell. in spec. J. 10 e Bern. serm. de conv. ad Cleric. c. 21

os satiatus, sed falsum est: nam
 major pecunia, avaritia fauces non
 audit, sed extendit: non irrigat, sed
 accendit (sicut gutta fornaci in-
 perferat, ita omnes divitiarum illis ut
 gutta roris antelucani) periculum re-
 vult, quia fluxum faciunt. Egre-
 gè gentilis Seneca, ejusmodi ho-
 mines cum cane confert, è mensa
 Domini panis, aut carnis frustra
 aperto rictu captante, semperque
 ad spem futuri hiantes: a vid. st.
 aquit, aliquando canem missa à
 Domino frustra panis aperto ore ca-
 ante? quidquid accipit, protinus
 tegrum deorat, & semper ad spem
 curi inhiat. idem evenit nobis,
 quidquid exspectantibus fortuna pro-
 pit, id sine ulla voluptate de mitti-
 us, statim ad rapinam alterius ere-
 di. simile est illud Boëtii; b
 Nil jam parca videntur;
 Sed quasi a vorans sava rapa-
 citas.

Altis pandit hiatus.
 aurea dignus auctor, qui hæc ad-
 dit: etiam si regna sint & im-
 peria, micæ sunt, quæ cadunt de
 mensa divitis, nempe Dei & Bea-
 rum, ad canes nempe mortali-
 es. de qua mensa dictum Lucæ
 ne edatis, & bibatis super men-
 sam meam, in regno meo. catuli
 aut de micis, quæ cadunt de
 mensa Dominorum suorum quid
 ergo interest modò inter Impe-
 ratorem hic viventem, & men-
 sam Lazarum sedentem ad il-
 lum mensam, nisi quantum in-
 terest inter Dominum & canem
 quænam dententia est, ut canis
 non nolis verò fieri Dominus: ut
 canes obtineas, quæ esuriat festuca

Seneca ep. 73 b Boët. L. 2. con-
 sol. Met. 2 c Lau-edan, ulva res,
 mor, tit, bona mundi,

magis, quàm satur fias? ita ille.
 Et quoniam à brutis compara-
 tionem instruere cœpimus, insa-
 tiabilem magis hominum, quàm
 belluarum orexim attendamus.
 id quæ est ista aviditas concupiscen-
 tiæ (quærit August.) cum ipsa bel-
 lue habeant modum? tunc enim ra-
 piunt quando esuriunt; parant verò
 prædæ cum senserint satietatem in-
 explebilis est sola avaritia divitum:
 semper rapit, & nunquam satiatur.

Cum olim Abraham & Loth-
 nimium ditescerent, nec posset
 eos capere terra: facta est rixa
 inter pastores gregum utriusque. At
 unde rixa, nisi quod quisque plu-
 rimum terræ ac pecorum posside-
 ret, & fines suos plus ultra exten-
 dere niteretur? seculare, inquit
 Amb. e vitium, ut divites terræ
 non capiat; nihil enim satis est di-
 vitum cupiditati: quanto ditior
 quis fuerit, tanto avidior ad possi-
 dendum est; extendere agri terminos
 cupit, & vicinum excludere. hanc
 Judæorum Principum avaritiam
 arguens Propheta dicebat: fre-
 pleta est terra argento & auro, &
 non est finis thesaurorum ejus. quid
 hoc? ut ingentes Principum
 Israël thesauri fuerint, non tamen
 infiniti. optimè Hieronym. ad
 illa verba: non est finis thesaurorum
 ejus, inquit: non quod thesauri fi-
 nem non habebant, sed quod possiden-
 tium animus non impleatur. Ovem,
 ajunt, morsam à lupo, si quis edat,
 non satiari; sed laborare fame. il-
 lud certius, quidquid fortuna
 mordere potest, non saturabit a-
 oimam, nec implebit. quæ illa
 fuit vis auri, qui thesauri, quos
 larga Davidis munificentia in

d Aug. serm. 25 de verb. Dom.
 c Amb. l. 1, de Abrah. c. 3; f Isa. 2

unum Hierosolymorum Templum, à Salomone profundendos convasaverat? dum supra centum & octo millia talenta auri; argenti verò, decies centena, & septemdecim millia talenta in numero haberet, quem auri numerum ad nostratam calculum revocant doctissimi viri, Hieronymus Pradus, & Baptista Villalpandus, suis in Ezechielem Commentariis, ajuntque tot talenta, Romanâ monetâ fuisse: tricies, bis millies, octingenties semel, & vicies centena, triginta quatuor millia, viginti quatuor scutatos, ut ipsi loquuntur, Romanos aureos: nimirum miliones auri ter mille, ducentos. his tamen Davidis animus, tantam abest ut exsaturatus fuerit, nec quid ultra desiderarit, ut nec omnibus mundi bonis cum sitim suam expleri posse testetur. nam cum nemo ex militibus de aquæ penuria quereretur, solus Rex sitibundus exclamavit: *O si!* quid hujus opulentissimi Regis votis abesse potest? *O si quis mihi daret potum aqua &c.* Ambros. sentit fuisse inordinarum appetitum ac sitim, ad exprimendam Principum avaritiam, semper ad plures quàm habent, opes aspirantium: *a cum aliis defuisse non inveniamus & multò minùs Regi deesse potuerit, irrationabilem quandam concupiscentiam passus, desideravit eam, quæ hostium erat circumfusione vallata.* quam sitim, typicam fuisse Mendoza noster subjungit, *b* ad exprimendam principum avaritiam, semper ad plures, quàm habent opes aspi-

antium. certè ille hoc de se fatetur, nil esse in mundo quo expleri possit? nisi unum illud: *c satiabor, cum apparuerit gloria tua,* ut infra dicemus. Salomon filius ejus præter amplam hanc hæreditatem, tributum annuum recipiebat, *d quod erat sexcenta, sexaginta sex talenta auri,* id est undecies centena millia, ducenta, & octo scutorum Romanorum millia, & septingenta octoginta *e tantamque copiam præbuit argenti in Jerusalem, quæ s lapidum.* hos ubi aureos montes, & argenteos cumulos conspexit Salomon, an satiatus est? *f non satiatur,* inquit, *oculo visu:* conspexit in mensa omninoque vasa convivii aurea, & vasa domus saltus libani ex auro peristylis; sed non satiatur oculus visu contemplabatur quandoque quæ habebat: *g quadraginta millia equorum, & currum, equitumque duodecim millia;* sed non satiatur imò verò, omnes *h has divitias, nihile esse duxit.* Auditores nuntuos per horrea, penuaria, prædæ deducito & verissimum illud deprehendes: *i insatiabilis oculus cupidi.* Attabalipa novi orbis Rex Carolo Cæsari pro libertate septuaginta miliones auri spondisse fertur, nec tamen satis sit auri esse vidit, quo libertatem emeret, *k & quis auro vitam emere, conjugis quis morbum pellere, quis dolorem lenire, quis somnum conciliare?* & tamen omnes avaritiæ student, quasi per hoc, ultimum finem, ac beatitudinem suam consequi possent: quan-

e Psal 16 d 2 Paral, 9

e V. Villalp tom. 2. pag. 507

f 7 Paral, 9 g Ibid,

h Sap, 7 i Eccl, 14

k Drex. Christus nas. p. 1. c. 12. §.

a Amb. l. i de Jacob, c. i

b Mendoz, l. 1, Regum, e, 8, annot. 32 &c, 2

ne sine quaerunt, nec inveniunt. itto hic divitias rectè Plutum incupari, quia ut Pluto infernus, inquam dicit: *a satis est: sic nec parvus illam vocem ullo tempore otulit, sufficit.* juvat hic alitius in Hipponensi Præsule intona-
*b O rabies omni sine carens! terra suis limitibus terminatur, aqua suis finibus limitatur, aer suo sine includitur, coelum suis terminis ar-
 tur; sola avaritia terminum nescit.*
 quod nemo quisquam demirabitur, qui animum avari, velut forcem accensum contemplari vorerit; aut vastum veluti incensum, cui restinguendo, quò plus ni adjeceris, hoc luculentius impet, & vicina omnia insatia. i quadam voracitate consumet opalam est, inquit Seneca, còd si flagranti incendio ligni etiam injeceris, quanto copia erit major, tantò magis crescet incendium. accensus est in tuo amore ignis concupiscentiæ: divitiæ ligna sunt, quibus ignis ille accitur, quantò plura ex his adjunguntur, tantò vehementius accendetur, *flamma insuito acrior est, quo ea ex majori incendio emittitur.* At ne homini ethnico solum istarum, eadem magni Basilii Strina: d., Avaritiæ malum stare nescit, sed ignis naturæ similis est. ignis enim postquam incendium attingit, omnem prope at absumere materiam, nec prius desistere poterit, quàm materia defecerit. avarum autem quid retinere poterit? igne vehementior est: omnia continuando finibus suis occupat, ea quæ sunt

S. Basil. orat. de avarit.
 Aug. ad fr. in Erem. serm. 48
 Seneca l. 2. de benef. c. 27
 S. Basil. ho. 22 in scrip. loc. Prov. 30

vicini aufert. mox ubi alium fortitur vicinum, & quæ illius sunt, ad se rapit. non ob ea quæ possidet, lætatur; sed cupiditate plura consequendi, se cruciat. hoc incendium Regis Achab animum inflammavit, qui cum ingentes oves possideret, vicini Naboth vineam quoque invasit: *da mihi, inquit, vineam.* hæc, inquit Amb. l. de Naboth c. 29. *quàm abjecta, quàm vilia? non habent enim humanitatis affectum, sed cupiditatis incendium.*

Nunc ad aliud longè luculentius concupiscentiæ incendium transgessimus, & omnes carnis voluptates, ac mundi illecebras adeo non satiare, ut pabulum magis ardori præbeant, paucis ostendamus.

§. III.

Ignis nunquam dicit sufficit. e

O Raculum illud Salomonicum est: *tria sunt insaturabilia, & quartum nunquam dicit sufficit.* (Hebræi vertunt quatuor nunquam dicunt, satis est) *infernus, amor mulieris, & terra quæ non satiatur aqua: ignis vero nunquam dicit sufficit; potissimum infernalis, qui semper ardet, & non extinguitur.* unde more suo solenter S. August. *f infernum & amorem mulieris, rectè conjungit Scriptura.* his flammis plurimos, imò orbem universum incensum audistis; sed quem unquam tartareos illos ignes omninò explese legistis? nec ipse Salomon, qui omnia, quæ excogitari poterat voluptatum genera, in promptu habebat. & ipse prodigus, verissime Prov 30. f S. Aug. 11, 107. de temp. V. part. 1. Dom. 5. post Pent. §. 1.

rum in se expertus est, a quod amor mulieris sepe insatiabilis sit; qui extinctus accenditur, & post copiam rursus inops est; nec ipso usu extinguatur, sed immoderatus ac vehementius inflammatur. adeo ut ex nominis ethymo, luxuria non incongrue, *luxurens* nuncupetur, quæ novas semper flammæ suscitât, & quod igni proprium, non finit quiescere; sed ut bene Ecclesiasticus: *b anima calida, quasi ignis ardens non extinguetur.* Idem de omnibus mundi bonis edocti sumus, animum inanem minime satiare: atque hæc una veritas, ait Greg. c. quæ inter ceteras magis experientia, quam quibulibet confirmatur rationibus.

Sacros inter Commentatores ea quaestio ventilatur, cur Deus in uxorem Loth severius animadvertens, eam in statuam salis commutarit? cum enim id fecerit ad perpetuam posterorum memoriam, videtur proposito magis conducisse, si ipsam in statuam æneam, aut marmoream convertisset; salis quippe statua facile colliquescit, & imbre dissolvitur. verum ne hic aliorum sententiis diutius in hæream, juvat sensum fini nostro accommodum, à doctissimo Origene mutuare, qui docet Loth viri spiritualis typum fuisse, *duxorem verò carnis imaginem tenuisse*, atque ut talem describi à Cajetano, quæ difficulter avulsa sit à Sodomis. aptè autem in statuam salis conversam fuisse, quòd hæc voluptates nunquam satient, sed delibatz, velut aquæ falsæ; brutalem appetitum magis

accendant. verissimè enim aquis hujus mundi, usurpare possim illud Poëtæ:

Quò plus sunt pota, plus sitiunt aqua.

Totus mundus mare est. un sic hominem carnalem ac mundum deditum, his verbis excitat Augustinus: *e pecori bonum est implere venire, dormire, gustare, vivere, sanum esse, generare, tale tuum quavis? cohares Christi, quæ gaudes quod socius es pecorum? sperem tuam ad bonum bonorum numerum, ipse erit bonum, à quo tu tuo genere factus es bonus, & omnia in suo genere facta sunt bona, & satiatur in bonis desiderium tuum.* Et è qui satiat, cetera qui orexim excitare (quod de mundi delitiis, idem de honoribus possunt; sitim explere non possunt.

Ambitionis sanguis, hibernam mater occupat, ait Cyprian. falsis hujus mundi aquis, largi potus fuit Nabuchodonosor quo Propheta testatur: *g h. terribilis & terribilis est & c. leviores spernitis.* ac tandem vult Dominum universorum describens: *ipse, inquit, de regibus triumphat.* inquiramus num satur? nunquam ardentiori siti astuavit: quomodo vinam potantem decipit, sic erit vir superbus, & non decorabitur: qui dilatavit quasi inferus animam suam, & ipse quasi mors, & non adimpletur. verba sunt ceteri Philisophia plenissima: nempe contigit quod hominibus brioio, cui vinum non ex-

a S Hier in c. 30. Prov. v. 15 & 16.
b Eccl. 23 c S. Greg tom: 1. in Euang Luc: 15 d Orig apud Lipoman. Lazusa hom. 25. §. 26. de Samar.

e Aug in Psalm. 302
f Cyprian praef de Carth. operis
g Habac. c. 1 h c. 1

it sitim, sed instar aquæ falsæ,
lore suo magis exacuit. idem
mano accidit, ipsum loquen-
m, & avida fauce querentem
diamus: a convocavit ad se ami-
suos & Zares uxorem suam, &
posu' illis magnitudinem divitia-
a suorum, filiorumque urbam, &
antâ eum gloriâ, super omnes
incipes & servos suos Rex elevaf-
, & post hæc ait: Regina queque
her, nullum alium vocavit ad
vivum cum Rege, præter me.
nne hominem hunc honorum
ulis oppletum crederes? cum
erim totum se vacuum, &
anem, verissimè jactet, dicens:
cum hæc omnia habeam, nihil me
bere puto, quamdiu video Mar-
thæum Iudæum sedentem ante so-
Regias.

Notum illud:

*b Unus pelæo jureni non sufficit
arbis.*

ec mille mundi cor humanum
saturare queunt; diserte Hugo
Et. c cor parvum est, & magna
nit: vix ad unius milvi refectio-
n sufficere possit, & totus mundus
non sufficit. nullæ divitiæ, nullæ
licitiæ. nulli honores valent si-
n ejus explere. denique om-
s seculi amatotes, inanes ac
tuos, miserrima fame excru-
ros, aliquando conspexit, atque
s famelicos ad quinque classes
ducit Bernardus serm. ecce nos
inquimus omnia. vidi ego, in-
it, aliquando quinque viros, quid
phreneticos arbitrer? primus si-
dem buccis tumentibus marinam
stificabat arenam, & hic amator
itiarum erat, divitiis velut are-
te saturare volens. Secundus

sulphureo astans lævi, exhalantem
teterimum, fœtidissimumque ge-
stiebat haurire vaporem. & hic libi-
dinofus, fœtidissimo libidinis va-
pore se cupiens saturare. porro
tertius fornaci incubans vehementer
accessa, micantes scintillas hianti-
bus excipere faucibus latabatur. Hic
iracundus, scintillis ex fornace
iracundiæ prodeuntibus, in ediam
suam conatur extinguere. Quar-
tus super pinnaculum templi resi-
dens, levissimi aura spiritum aperto
atrabat ore, e si quo vinus influe-
re videretur, flabello sibi ventum ipse
ciebat, ac si totû speraret aërem de-
glutire. Ambitiosus ille, aura sive
spiritu honorum se pascit. Quintus
seosim positus ridebat ceteros, ipse
quoque ridendus & maxime.

Is sibi placens, magnique se
faciens, dum se ipsum fugit, lau-
datque inaniter, famem frustra
nititur explere. Tum tandem
subjungit: quid hæc profunt? Non
sunt naturales cibi, famem magis
provocant, quam extinguunt. In
immenso illo mysteriorum pelago
passionis Domini nostri Jesu
Christi, observatione dignum
quibusdam visum est, cur post
acerbissimos nostri causâ exantla-
tos dolores, sibi insuper inori vo-
luerit. Varios hujus sitis causas
adducunt Doctores, ast nostro in-
servit proposito, quam adfert Ru-
pertus Abbas dum dicit: d ideo
sitiens moritur, ut ostendat nihil esse
in mundo, quod sitim-expleat.

Aquæ siquidem hujus mundi,
similes sunt iis, quas Samaritana
hauriebat; quæ diserte more suo
tractat Lanuza hom. 25. §. 26.
qui verò cœlestes hauserit ex

d Rupert, hic,

Erer c 1 b Juvén. Sat. 10
Hugo Viâ 1 3 de anima,

fontibus

fontibus Salvatoris non sitiet in aeternum. §. 29.

§. IV.

Solus Deus hominem satiat.

Summus rerum omnium artifice, ubi universam creaturam condidisset, opus longè excellentissimum, quasi consilio architectatus est a ad imaginem, & similitudinem suam. Controversia verò non levis est, in quo situm sit, ut homo sit imago Dei; ubi Cornelius, decem variorum doctorum opiniones, alii plures congerunt, è quibus illa, quam Nyssenus adducit, congrua nonnullis quàm maximè videtur, dum ait, quòd homo sit imago Dei, quia est capax visioni Dei, ac boni infiniti. Consentit doctor mellisius: b ad imaginem quippe Dei facta anima rationalis, ceteris omnibus occupari potest, repleri non potest: capacem enim Dei, quidquid Deus minus est, non implebit. Quam rationem Eusebius noster Nierenbergius, confirmat c in asceticis, dum docet: tertia causa, quare homo factus est ad imaginem Dei, illa est, ut posset esse homo aeternitatis, infinitatis, & divinitatis quodammodo capax: quo fiat, ut animus hominis ad imaginem Dei factus, nisi solo Deo, cui similis, repleri & satiari non possit, d Inde est, quòd naturali quodam desiderio, summum quicquid probatur appetere bonum, nullam nisi adeptis ei requiem habiturum. Inde est quòd nulla re creata

valeat satiari, atque in ea conquiescere: rationem dat Augustinus suã ipse doctus experientiã: e fecisti nos ad te, & inquietum est cor nostrum (instar acus nauticæ) donec requiescat in te. Fecisti cor nostrum triangulare, capax immanis illius triados, quid mirum est orbis triangulum complere nequeat? Ita totum cor Theresie occupavit & implevit Deus trinus; vidit etenim die quadam qualiter esset Deus, unus in essentia, trinus in personis, quòd quæ animam suam totam occuparet, & tamen impleveret, ut Lanuza disertissimè prosequitur, clama & tu anima: f Non satiabor de mortaliibus, non satiaber de temporalibus aliquid aeternum donet Deus, aliquid aeternum concedat Deus. Det mihi tres panes & c. tres autem panes qui nos satiant, tres adumbrantes ex mente Augustini Augustissimæ Trinitatis personas. Dic enim Philippo: g Domine ostende nobis patrem, & sufficit nobis; quia filius in patre, & in utroque amor spiritus est, & in ipso omnia, extra quem nihil sufficit. Etenim videntes omnes stellæ aliquid lucis conferant, noctem tamen non tollunt, ita ut omnia creata aliqui solatii conferant, sitim & famem nostram, nisi unicus, & ille Sol & solus Deus explere valet. Fuit aula Alphonsi Arragonum Regis h qui cum aureorum decem millia Regi annumerari spectaret, aurum fulgore captus liberè pronuntiavit, eã dumtaxat summã beatificam fore, nec plura in omni vita desideraturum. Cui Rex, accipit

a Gen: I b S Bern. declam ecce nos reliquimus omnia

c l. I. Doct. 6, c. 56 d Bern cit

e S August. 1. 1, Conf c: I

f Lanuza hom 25. § 28. n. 11

g Aug in Psal. 102 g Ioan 14^r

h Pan de rob gestis Alphon. 14 c 2

quantacumque ea est, & esto-
tus. Stultitiam illius notare
voluit, quem brevî pluribus
iantem, voti sui reum damna-
re. Quare Avarum interroga, an
escat & satiatur pecuniis: libi-
osum percunctare an explea-
brutis voluptatibus: Ebriosum
citare an tot cantharis ac dio-
exficatis saturet? Quisque
issimum illud fateri cogetur: a
or humanum in desiderio æter-
tatis non fixum, numquam
abile esse potest; sed omni vo-
bilitate volubilius, de alio in
iud transit, quærens requiem,
si non est. In his autem cadu-
s & transitoriis, veram requiẽ
venire non valet: quoniam
ntæ est dignitatis, ut nullum
onum præter summum bonum
sufficere possit, thorax Zachari
ptari non posset lacertis Goli-
e gigantis calceum pes pueri
leret. Si vastus Oceani alveus
ccaretur, stillâ aquæ non pos-
impleri. Anne cavum quo po-
capi Deus, occludet mellis
ra, aut flatus æris, aut luti gle-
ceftis erit ille miles apud Plu-
hum, qui cum per omnes mi-
e gradus, ad Imperatoris so-
a ascendisset, nec in eo etiam
quiesceret, illud veritati resti-
nium dedit: omnes omnium di-
atum gradus percurri, & in nul-
nem inveni.

ippias teste Suida, finem bo-
um constituebat, ἀρετὴν καὶ
κτ, animum contentum, seu ex-
um. quin & Epicurus dicere
bat: sufficientia, ἡ εἰς ὅλων
σιμα. Quod si ipsos Scholasti-
consultamus, quæ sit hominis
titudo! A quibusdam defi-
Aug. in Manuali c. 24

nietur: silentium appetitus. Qui-
dam thronus confidentis affectus.
Quoddam sine fastidio epulorum
cordis. Quædam præda voluntatis.
Quædam mors desiderii. Qui-
dam avertitæ limes. Quædam ad-
æquatio amoris, & rei amatæ.
Quidam aspectus desiderati. Quæ-
dam præsentia cupiti. Quidam oc-
cursus quæsitæ. Quidam amplexus
& possessio omnis boni. Quæ om-
nia cum communi Theol. com-
plexus Boëtius t b *Beatitudo*, in-
quit, est status omnium bonorum ag-
gregatione perfectus, adeo ut nihil
desit. Cui congruit illud Aug. : c
Est finis desideriorum nostrorum, seu ut
auctor asceticus docet: d quoddam
satis. Tunc enim perfectè homo
satiatur, cum nil ultra desiderat.
Huc omnia sanctissimi juxta ac
sapientissimi præsulis desideria,
huc omnia vota spectabant: e da^{ce}
quod peto, quoniam si cuncta^{ce}
quæ fecisti mihi dederis, non suf-
ficat servo tuo, nisi te ipsum de-
deris. Dum te unum habet, in se
omnia habet. Hinc Seraphicus
Franc. omnibus destitutus, hoc
assiduo usurpabat: Deus meus &
omnia. Et hoc solo contentus Xav.
exclamat: f Satis est. Erit enim om-
nia in omnibus. Quæ verba Apo-
stoli hæc aures Augustini mirifi-
cè illustrat sententia: g hæc au-
rum quod est, non potest tibi esse ar-
gentum. Quod vinum est, non potest
tibi esse panis. Quod tibi lux est, non
potest esse potus. Deus tuus totum
tibi erit; manducabis eum ne esurias,
b bes eum ne sitis; illuminaberis ab

b Boët. l. 3 de consol. prof. 2

c Aug. de civ. l. 22. c. 30

d Nierenb de arte vol. 1: c. 43

e Aug. Solil c. 2

f Franciscus Xaverius.

g Aug. in Psal. 36. conc. 1.

eo, ne sis cæcus; succideris ab eo, ne deficias; possidebit totum integrum totus integer.

Engelbertus des Bois, Reverendissimus Namurcensis pro simbolo sibi delegerat, *Quid querimus? unum: Hoc porro unum, in quo omne bonum, est necessarium.* Bernard. serm. 24. *Illud unum (scilicet Deum) queramus veraciter, queramus frequenter, queramus perseveranter, ut nec queramus pro illo aliud, nec cum illo aliud, sed nec ab illo ad aliud convertamur.*

Quæ verba attentâ mente, & sedulâ meditatione ruminanda sunt, & verissimum experiemur illud quod S. Ludovicus Tolitanus Antistes semper in ore habebat, & ex eodem mellifluo fonte deprompserat: *a omnis copia quæ Deus meus non est, mihi inopia est.* Et erit qui copiam extra hunc fontem quærat? Eritne cui omnium rerum abundantia, omne bonum, Deus ipse non sufficit? *Avare, an parum est tibi, si te impleat ipse Deus? Deus si ad te veniat sine auro & argento, non vis illum; quid ergo tibi de his quæ fecit Deus sufficit, cui Deus ipse non sufficit?* Nimis profectò avarus cui Deus ipse non sufficit. Verè Deum nescit, non capit, non sapit, cui Deus non sufficit. Quantò satius S. Patriarcha noster Ignatius, cujus hæc ardentissima suspitio: *c quid mihi est in cælo, & à te aut extra te, quid volui super terram?* Clama & tu ô anima mea, terrena omnis fastidiens, cum dulcissimo Bernardo: *d*

a Invita.

b S. Aug. in Psal. 30. Con. 3

c Psal. 72

d S. S. Bern. serm. I in Septuag.

Desidero te millies;

Me Jesu quando facies?

Me lætum quando facies?

Me de te quando saties?

Ingeminemus identidem per diem & vitam omnem "ô Jerusalem civitas Regis magni, qui te adipe frumenti satiat, & quæ suminis impetus lætificat, in te non pondus, nec mensura, sed satietas est, & affluentia summa. Quando satiabor apparente gloria tua Domine? Quando inebriabor ab ubertate domus tuæ, & torrentis voluptatis tuæ quando potabimur me? Nunc enim tamquam exigua sunt stillicidia stillantia super terram, ut nec glutire quidē possim salivam meam." Hieros. R. David, velut suam solaturus fames *Satiabor, inquit, cum apparuerit gloria tua.* In hac verò atietate nemo fastidium metuat. Nam subtiliter Aug. tract. 3. in Joann. unâ petii: *noli tibi mere ne fastidium deficias, talis erit illa delectatio puritatis, ut semper tibi placeat, & numquam satieris: si enim dixerò, quia non satiaberis, falsum erit; si dixerò, quia satiaberis, fastidium timeo.* Ibi nec fastidium erit nec fames. *Quid dicam refectio, Deus habet, quod exhibeat non venientibus quando dicant, & timentibus, quod accipiant.* Quæ sit nem propositio nostro non incongruam Apostolorum Princeps movit, dum de beatis spiritibus vultum Dei assiduò intuentibus dixit: *si in quem desiderant Angelus prospicere.* Ut quid aut illi desiderare eam faciem inveni, quæ Salvator noster Matth. 18. actualiter ipsos semper frui assueverat

e Psalm 16.

f I Petr. c. I.

dicent

licens: *Angeli eorum in cœlis semper vident faciem patris mei qui in cœlis est. Quem controversiam dissolvit Hugo Cardinalis: cur quædam desiderant, cujus faciem nunquam cernere cessant? Nisi in contemplatio divina presentia Angelos (aliosque cœlites) beati faciat, ut & semper ejus visa gloria contemplantur, & semper ejus dulcedinem quasi novam insatiabiliter esuriant. Non innuere videtur, dum semper nova & nova in Deo intuentur, fatiantur, desiderium & sitis accendatur semper magis & quam nunquam vita contemplandi. De Augustinus ad idem profectum loquitur: *a est in eis desiderium visionis Dei cum satietate, satietas cum desiderio: in quibus desiderium penam generat, nec penam fastidium parit.* Sed quomodo Patres Regis clamat *saturus*? quasi illi desint, quæ saturus. Vix capimus tanto Principi hanc vocem excidisse. David rex opulentus, ingentia duo Regna possederat: in his ille nunciat tot horrea selectissimo tritico stipata, tot prata, tot villas eade pinguißima referras, tot horra omni modo ad mensuram parata plenissima, tot cellas gemmatissimo vino spumantes: nihil minus tamquam mendicorum sumus, qui vix semel est toto anno saturus, fami suæ ingemiscens: *saturabor*, inquit, quia tam vehementer esurio. Eone mendicitate Rex tantus redactus, ut famem turam tantum satietate soletur? Non sane, mendicus est, talem se fatetur: *b Ego sum pauper, & dolens, mendicus sum &**

pauper. Ego vero egenus sum & pauper, Deus adjuva me.

Sed forsitan aureos argenteosque montes esuriit? Quis hanc gulam satis propitiet? ah! non istud appetit, argenti & auri nostris quantum habuerit? *c Auri talenta centum millia, & argenti mille millia talentorum, struendo templo destinavit.* Sunt bis mille octingenti duodecim milliones Hispanicorum ducatorum, supra octo millia trecentos septuaginta quinque ducatos. Ergo aurum non esuriit: sed forsitan dignitates ampliores, & plusquam Regias ambivit? neque hoc. in apice dignitatis stetit, toto terrarum orbe nomèn decusque gessit. Sed forsitan copiosiores fuit voluptates? Ah neutiquam. In promptu illi omnia erant; nihilo minus se mendicum, se famelicum non dissimulans, clamat, *d saturabor cum apparuerit gloria tua, & sperata satietatis causam adjuvens: e adimplebis me, ait, lætitia cum vultu tuo, delicta oces in dextera tua usque in finem.* Hieronymo interprete dixit: ostendes mihi plenitudinem lætitarum ante vultum tuum. Dom vivimus, ocnios & animos gerimus insatiabiles, quò plus ingeritur, plus appetunt: nulla hic lætitiæ plenitudo; unde cum David omnia lustrasset, nil reperit, quo se satiet & sitim expleat, nisi solum Deum. *f quid mihi est in cælo, ait, & a te quid volui super terram?* Quas voces eadem insatiabilis sitis S. Ignatio sapius expressit. Cœlum ipsum nolim, inquit Propheta, si tu absis mi Deus, tu so-

a Aug I medit c 27

b Psal. 68. 39 69

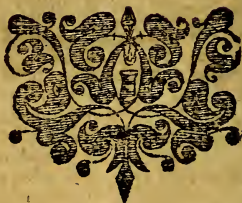
c i Paral. 22 P salm 36

e Psal. 15 f Psal. 72

lus cor plenè : non enim *satiaber*
nisi cum apparuerit gloria tua.

Itane potentissime Regum,
 tunc primum *satiaberis*? Jam
 pridem *satiata* credi potuit om-
 nis tua cupiditas. Dum quondam
 opilionem ageres ex tibi conces-
 sã vires, rarissimum munus, ut
 urfos & leones velut hœdulos
 discerperes, numquid plus vi-
 rium cupis? Gigantem illum Go-
 liath, agminis Hebræi probrum
 affectas sternere? concessum est,
 stravisti, num plura vis? in præ-
 mium ipsam Regis filiam depo-
 scis, opilio Regiam puellam du-
 eas? Concessum est & hoc, quid
 amplius exigis? Victoriã adver-
 sus Philistæos omnes desideras?
 Nec illud negatum est, vicisti om-

nes. Nec dum satur es? Cu-
 rem, inquit, non solum victus
 pictus esse Rex sine Regno,
 verus: sceptrum, & Regnum
 diadema ubi sunt? En ad vos
 adsunt: Rex esto, & Monarchæ
 orbis ex pastoreculo, è juven-
 gano. Num optes plura, am-
 ra? tandem *satiatus* sis nec
 est. Sed negat, vociferatur, non
 dum ô Domine, nondum *sati-*
 tum est cor meum, magnum
 huc in eo inane sentio, quid
 hætenus ingessi, velut gutti
 clibanum immissa exaruit,
 pectus adhuc vacuum & esuri-
 credo *satiarent*, si centum, si
 Regna ingereres: nulla hie
 tias, *satiaber cum apparuerit*
via tua.

EMBLEMA XXXV.
Ceperunt me quasi avem. Thren. 3.

DECEPTAQUE DECIPIT OMNES. a
 DOMINICA SEPTIMA POST PENTECOSTEN.

Cavendum à pravo consortio.

- I. *Dæmon ut anceps, utitur pravis sociis ad decipiendum.*
- II. *Fœmina laqueus est & rete, quo stygius anceps abutitur ad capiendas animas.*

a Ovidius 14, Metamor,

DOMI.

DOMINICA SEPTIMA POST
PENTECOSTEN.*Attendite à falsis Prophetis. Matth. 7.*

PRIMAS regni Japoniæ Quabacondonus, a ut spectaculo aliquo oblectaret, quos suo in comitatu habebat, & speciem subjiceret: quantâ animi alacritate expeditionem Cinensiam aggrederebatur; tum etiam ut famam celeberrimæ cujusdam venationis olim factæ à Magno Præfecto Domino Joritono, qui totius Japoniæ imperium tenuit, obscuraret: constituit omnino regium ex variis avium generibus aucupium instituere. Quâ de causâ multis aulicis stipatus, abiit in regnum Ojarense; ubi aucupium tam felices habuit successus, ut capta sint plusquam triginta millia omnis generis avium, quas inter complures falcones, quibus alix capiuntur. Finitio hoc aucupio, magno apparatu Quabacondonus Meacum reversus est. Præibant qui millia illa aviculatum arundinibus inauratis præferrent. Hos proximè sequebantur multi equites splendide vestiti, portantes magnum numerum Falconum, aliasque selectas volucres. Post hos per multi equi splendide adornati, fræno ducebantur: tum subibant binæ lecticæ ornatu prænobili, ac pone eas Quabacondonus in lectica singulari artificio ac sumptu concinnata deportabatur. Agmen claudabant Principum ac Magnatum

tum suo, tum equorum cum splendidissimæ turmæ; atque omnes ex aucupio, triumphum in morem urbem Meacum ingressi sunt. Nobile aucupium ingens præda, triumphus vulgaris, non ablimile tamen aucupium hodiernâ die hac non in patria adornatur, & quod reris, non modò in campis & vis; sed & in foro, in templo convivis, in curribus, & naigiis, ejusmodi venatio instituitur nec inferiori numero volucres, casses & in decipulas incidunt. Nostis, quis aucups sit, quæ alilices & pellices? Diserte ex nec S. Ephrem: *b* Quæ primò capta fuerit anima (*inquit*) ad alias decipiendas sit quasi laqueus, ut voluntati inimici obsequantur. Sicut perdix comprehensa pro esca illis proponitur, quæ nondum laqueo captæ sunt, circa illam enim aucups laqueo figit, ut voce suâ perdix reliquas circumvolitantes, ad eosdem pelliceat. Atque ita una captæ alias pellicit;

c — *deceptaque decipit omnes*
b S. Ephr. de rest. vivendi ratio
a. 22 c Ovid, 14. Metam,

§. I.

Damon aucups, utitur pro sociis ad decipiendum.

Quam multi iogeni ac pro adolescentes, unius pervicacis sedalis contubernio seducti.

a Mass. de rebus Indiarum. 2 pag. 127.

ne flagitium proni, illud Jere-
cum gemitu ingeminare pos-
t: *a Venatione ceperunt me qua-*
rum inimici mei gratis. Quam
tæ honestæ ac integerrimæ fi-
ni, unius impudentis proci al-
tuo pellectæ queri possunt: *ce-*
perunt me quasi avem. Quam mul-
conjugati, unius salacis ac
acis mulieris consortio irre-
& capit; illud usurpare pos-
t: *Ceperunt me quasi avem.*
am multi temperantes ac so-
ab ebrioso ad popinas sedu-
ut passim in universitatibus
mente & pedibus capti, nil
excusationem adferunt, nisi
d: *venatione ceperunt me quasi*
o. Hinc fornicationes, hinc
teria, hinc ebrietates, hinc
is juventutis nec non Reipu-
e corruptela: nemo enim
solus peccat, helluatur, in-
ur. Testatur id certè de se
ustinus l.; *Conf. c. 8. Quem*
um habui miser aliquando in
qua nunc recolens erubescio, ma-
in illo furto. E: tamen solus
n fecissem, solus omnino id
fecissem. *Ergo am. vi. ibi etiam*
rtium eorum, cum quibus id se-
nimis iniqua amicitia, sedu-
mentis! sed cum dicitur, eamus,
us, & pudet non esse impu-
en. Cui quadrat illud Amos
hetæ: *Numquid cadet avis in*
um terra, sine aucupe? num-
excelsa illa volucris Petrus
quecum sine aucupe decidit?
as negat se nosse, pro quo
antè millies mori volebat:
si oportuerit me mori tecum,
paratus sum & in carcerem
mortem ire. Hunc negat se
, *cujus paulò antè sangui-*

nem hauserat, carnem manduca-
rat, quem in ipsâ horâ ferro pro-
pugnarat. Quid hoc? *Non novi*
hominem. Aliud siquidem est au-
la Caiphæ, aliud coenaculum
Christi; Aliud Apostolorum, a-
liud Judæorum colloquium. Ap-
positè Paschasius Abbas in cap.
26. Matthæi: *Considerandum au-*
tem est, ubi neget Petrus: Non in
monte, quo fuit cum Domino; non
in templo, non in domo suâ: sed in
prætorio Judæorum. Nam ut Lucas
ait: *accenso autem igne in medio a-*
trii, & circumsedentibus illis, erat
Petrus in medio eorum: quid spe-
randum ubi Petrus in medio ne-
bulonum? in medio gentis pra-
væ, in consortio & concilio ma-
lignantium. Refert Neander
sturnum cicurem hæc verba ab
Hero edoctum esse: *e Cave à*
malo consortio, quæ identidem
iterabat; accidit autem apertâ
fortè caveâ sturnum avolare, &
ad sui consimiles devenire, qui-
buscum dum per avia volitat, unâ
cum sociis in substratam aucupis
aream devolat, & socios secutus,
cum illis in casses incidit; dum-
que ab aucupe unus post alterum
necaretur, sturnus in ultimo di-
scrimine occinere cœpit, quod
quondam didicerat: *Cave à malo*
consortio. quo audito, vocali vo-
lucris vitam donavit. Salutâri
documento posteris relicto, sur-
mis periculis exponi, qui se pra-
vis commiscent. Talis fuit ade-
lescens ille, quem S. Joannes E-
piscopo Ephesino commisit,
quem cicurem & docibilem Dei,
hoc potissimum docuerat, pro-
vum consortium ut evitaret; sed

3 b Lucæ 22

c Majol. in can. coll: I

B b

bunc

hunc (ut Eusebius refert) a quidam
 adolescentes ejus æquales otio
 desides ac vitiis dediti corrupe-
 rant; ut post varia furta ac fla-
 gitia, dux latronum evaserit.
 Dum ab Apostolo reduce diu
 questus; tandem repertus, la-
 queis dxmonis ereptus, & à sty-
 gio aucupe æternæ morti desti-
 natus, in libertatem filiorum Dei
 restitutus, illud jure inclamare
 potuit: *Cave à malo c. n. fertio.* I-
 dem Landelino accidit; de quo
 vide Sarium. *b* Enarrare lon-
 gum esset, quot fuerint mille
 periculis expositi: quia cum im-
 probis commercium habuere.
 Iosh à sancta Abrahami societa-
 te divulsus, quæ & quanta discrimina
 subiit? à barbaris raptatus,
 facultates ejus Sodomæ consum-
 ptæ, inebriatus stuprum filibus
 intulit.

Ambrosius verò Ecclesiam
 naviculæ comparat, *c* in qua
 Christus & Apostoli: sed quia &
 Judas illic est, tempestas exori-
 tur, & navicula jactatur fluctibus;
 hæc est causa periculi ait Am-
 brosius: erat ibi Simon Petrus;
 sed erat pariter & proditor Ju-
 das, quamvis illius fides fundaret
 naviculam, hujus tamen eam per-
 fidia conturbabat. Et addit: tran-
 quillitas est ubi solus Petrus na-
 vigat, tempestas ubi Judas adjun-
 gitur. Licet Petrus esset firmus
 suis meritis, perturbatur tamen
 criminibus proditoris: unius igitur
 delicto cunctorum merita
 quatiuntur. Caveamus ergo uni-
 cum Proditorum, *ne per unum o-*
mmes fluctuemus. Unde in privatis
 familiis repentina tempestas; un-

de turbæ & turbines? unde pe-
 vicacia, contumacia in servi-
 lascivia in ancillis, nisi ex un-
 cum servo nequam consuetud-
 ne? unde in integerrimis famili-
 tanta liberorum corruptela? unde
 de tanta hoc seculo in tenera
 tate nequitia? Falsus mihi fuit
 adolescens ex illastri familiâ, co-
 ruptum se ab Ephebo, & ad om-
 mnem spurcitiam instructum
 dum vix ex Ephebis excessisse
 Novi novennes, decennes inte-
 gerrimos pueros, ab ancillis ad
 omnem libidinem instructos, &
 omnem vitam perditissimos es-
 stitisse. Quoties compertum est
 & utinam vos experientia no-
 docuisset, Angelicos pueros, mi-
 rigeros, obsequeantes, ubi seni-
 frater ex terris longinquis, aut
 cademiis domum divertit, con-
 nuò in omnem licentiam dissi-
 lutos, refractarios, literarum
 stidiosos, nil nisi libertatem li-
 rasse. An non indies qui in Gy-
 nasio nostro sub parentum
 moderatorum disciplina des-
 bant, morum innocentia, ac v-
 probitate conspicui, animum
 ligioni adjecerunt; dum in u-
 versitatibus sese pravis locis
 jungunt, Deo, æternitate, sal-
 post habitâ, popinas frequenter
 chartas pictas volvere, totas
 ftes grassari & pergræcari: di-
 que hero cohabitant, cui pu-
 comptula domi est, pelliciani
 capiuntur, in incestas nuptias
 cidunt; & pro dote dolor
 domum ducunt. Aded in-
 hic ordine puellæ viros pro-
 tur & irretiunt.

Aliud genus est aucupant-
 ves fluviatiles & palustres,
 in aquis victitant, de quo l-

a Euf l. 3. hist. Ecol. c. 17. b 15. Inuui
 c S. Amb. lib. 4. Luo. cap. 5

seebium Nierenbergium audi-
 , qui in historia naturæ
 oddam aucupii genus hæcte-
 s inauditum, & narratu face-
 imum commemorat. Apud
 ulares (inquit) Hispaniola præ-
 im, per vadosa stagna, volu-
 m natantium diversa sunt ge-
 a, Anates, Anseres, Cygni, Fu-
 e, Havia, Mergi, & multæ ejus-
 di. Ad ripam consita arbor,
 e profert ingentes cucurbi-
 quæ deciduæ, & per aquam
 tantes securas reddunt volu-
 e. Anceps ergo magna cucur-
 a, uti galea, faciem larvatus, &
 nto tenuis stagnum ingredi-
 : atque ita ad agmen natan-
 n volucrum contendit: è
 ous quam mox una cucurbitæ
 derit, ille ilicò exertâ manu
 comprehendit. Cæteræ vo-
 es suâ sponte subnatasse com-
 em ratæ quærendi victus cau-
 ail sollicitæ suum iter prose-
 ntur, & pededentim in aucu-
 nsidias cadunt.

alustres aves, quæ loca aquo-
 colunt, nonne appositè è-
 los designant? ut enim ana-
 anseres &c. rostro semper
 guido, naribus rubicundis, va-
 ates incedunt, item & ebri-
 quis porrò anceps, qui sin-
 aquatum deducit, & misce-
 prendit, nisi strenuus po-
 ? Hinc illæ uxoribus queri-
 z, dum rem familiarem ad
 as redactam vident, maritos
 à suâ bonos ac probos esse,
 omne malum eis à consortio
 nire, quod & ipsi de se fa-
 t complures, ebrietatem se
 ati, at ubi in tales socios
 erint, suaviter se duci & se-
 iorab. hist. nat. lib: 10. c: 98

duci. Quod olim Seneca vel Gen-
 tilis notavit: *b Ebriosus convi-
 in amorem vini traxit.* Nemo fe-
 rè tabernas incomitatus ingredi-
 tur. Hic campo sub aquis, in ca-
 veis deambulat, & unum post al-
 terum captat & decipit? Idque
 solertissimè per socios, quasi per
 aves illices. Cornelius in illud
 Proverbiorum cap. septimo: *Ve-
 lus si avis festinet ad laqueum.* Vidi
 (inquit) in Belgio anates poleu-
 trias sive illices & seductrices, ab
 aucupe cicuratas, quæ ad anates
 sive vestres ad volantes eas turma-
 tim post se ad retia ducebant, ma-
 gno aucupum lucro. Quæris in
 popinis, in conviviis illicia? quot
 pocula, quot vitra, tot retia visca-
 ta: hic invitat ad haustrum, ad
 sanitatem uxoris, ille ad sanita-
 tem fratris, sororis, iste ad novæ
 nuptæ, alter ad Principis, Regis
 &c. Quoque facilius irretiant,
 ipsis vitis furculis & pampinis vi-
 na coronant, ut hæc virore ca-
 piant, cui illud Augustini con-
 gruere videtur: *c Itaque nobis fa-
 ciebant, quod insidias aucupes so-
 lent, qui viscatos surculos propè a-
 quam designant, ut sitientes aves de-
 cipiant.* Ubique dæmon homini
 laqueos nectit, & uti aves per a-
 ves optimè capiuntur, ita homo
 per homines. Num. 33. *Intrantes
 terram Chanaan, disperdite cunctos
 habitatores terræ illius, confringite
 titulos & statuas comminuite, atque
 omnia excelsa vastate, mundantes
 terram.* In quæ verba Oleaster:
 prius præcepit habitatores expel-
 lere. 2. perdere titulos. 3. ima-
 gines. 4. delubra. *Prius homines,*

b Sen. l. 3. de ira c. 8 & Aug. lib. de
 utilitate erodendi. l. 1. loquens de
 Manich.

quoniam nihil citius hominem pervertit, quam alter homo. Auceps ille fygius sub arbore in paradiso latitabat; quinque parentem nostram proposita escâ in retia pellicere non posset, ad hanc volucrum inducendam, consimili ave utendum duxit: Evam ad escam pellexit, quæ capta & decepta, virum decepit. Nostis escam, non minimam aucupii partem esse, de qua Origenes: a, quasdam illecebras escarum aucupes proponunt, ut facilius aves capiant per oblectamentum. Ita captus fuit Propheta ille 3. Reg. cap 13. à Deo in Samariam missus, vir spiritu Dei plenus, altare, in quo impius Jeroboam idolo thus adoleverat, per medium secuit; tamen quia in reditu à Pseudo-Propheta ad sumendum secum cibum allectus est, miserè à leone discerptus periit. Escâ illa gulæ plures homines quam volucres fallit & perdit. Fuit qui ingenioso symbolo rem exponens, aves captas, & oculis orbatas, caveis inclusas, oculis subiecit, hoc brevi lemmate adjecto?

Tam grave servitium, quam levis esca parit!

Hoc enimvero ii seriùs queruntur, qui in tenebras exteriores projecti, & ad carceres æternos gravissimamque servitutem detruduntur; idque quia per escam fallaciter inducti & seducti sunt. Unus qui convivium festis solemnioribus exstruit, manè domesticos à sacrificio, à prandio omnes à concionibus, laudibus & cultu divino sodales avocat & retardat. Ubi illud Augustini scite

a Orig hom 7. in Ezech.

observandum, unde Sodales nomen suum sortiti sint: b Sodales (quit) dicti sunt, quod simul edant quasi simul edales. Qui nescio contumelentiæ aut luxuriæ viscosos animos capiunt. Experto certe: c Cupiditas (inquit Augustinus) viscum facta est pennarum nostrarum, elisit nos de libertate aeris nostri est aurarum illarum liberarum spiritus Dei: inde elisi perdidimus pennas, & fuimus quodammodo captivi in ancupis p. testate, in ista vita inter tanta scandala, inter multa peccata, inter tantas tentationum quotidianarum, suggestionum quotidianarum, suggestionum malarum, quid facio? Et quid facis inter illas adolescens! quid tu puella, quid tu ancilla, quid tu? non audeo totum dicere. Alia cautelam docet Sapiens: d Non amicus esse homini iracundo, que habitaveris cum viro furioso; ne fortè discas vias ejus, & mas laqueos animæ tuæ. " Quid magis pronum, quam litigiosum, fieri commorantem etiam risu indies domum, viciniam omnium tumultu ac jurgiis complere, viresque longè per hanc turbari, quam ab ipso cacodæmone turbari? Hic enim diu multumque tur laborasse, ut in familia dam diffidium concitaret, frustra. Dum vicinam sceminam est; par calceorum ad promittendum hæc non modò familiam, sed omnem plateam conturbavit peræ pretium à Diadolo capto deposcens, foras abducta est trans fluvium apparuit danti & in oblonga pertica capta porrexit. causam rogatus, e

b Aug. ser. 50. de verbis Domini in Psal 138. d Prov. 22

in propius accederet ; caveo
 t)nam tu perversa nimium es,
 longè deterior. Ut fabula sit,
 rissimum illud, multa per ho-
 nes dæmonem moliri, quæ
 se efficere nequit. Unde ubi
 clefastes ait : *a Inveni ama-
 rem morte mulierem*, alius legit:
 eni pejorem dæmone mulie-
 a. Sed pergo porro. Qui fu-
 so cohabitatur, aut cum iracun-
 commercium habet, quid
 pelivius quàm ut à verbis ad
 bera deveniatur? quàm ut al-
 alterum ad duellum provo-
 , hunc sibi in secundum, in fi-
 n acharem assumat; nec de-
 stare audeat, sed in laqueos
 idat, spontaneam mortem in-
 rat? quid familiarius, quàm
 querulis, rixosis, libertinis,
 re&atoribus, murmuratori-
 , convivit, ut & ipse illis con-
 tiat, in superiores insurgat, aut
 parentes contumax, jugum o-
 e etiam optimus quisque ex-
 iat? compertum id Joannis
 murmurabant Discipuli de
 uento, quod Magdalena super
 es Christi effuderat; sed hoc
 ada didicerant : *b Dixit ergo
 i ex Discipulis Iscariotes, qui
 eum traditurus : quare hoc un-
 otum non venit trecentis dena-
 & datum est egenis?* Solus Ju-
 murmurabat, ait Joannes.
 thaus verò dicit omnes Di-
 ulos murmurasse : *c Videntes
 m Discipuli (inquit indignati
 dicentes: ut quid perditio hac?
 it enim illud venundari multo,
 ari pauperibus. S. Thomas in
 na utrumque connectit, do-
 : Hoc eis Iuda dicente persua-
 suit. Attendite quid etiam*

cl, 7 b Ioan, 12 c Matt, 26

in hoc sancto collegio, unius pra-
 vi hominis consortium non va-
 luit, quot unus dissolutus quan-
 doque ex viris ac foeminis reli-
 giosis pervertit.

*d Sicut grex totus in agris,
 Unius scabie cadit, & porriginè
 porci,
 Uvaeque conspectâ livorem ducit ab
 uvâ.*

Et (ut ait Ambrosius) sensim sine
 sensu, pravis convivendo, pravi-
 fimus : ut poma quæ ab uno pu-
 trido contacta, putrescunt; &
 una avis capta & decepta, eorum
 alias in pedicas pelliciet, & in-
 certum exitum deducit: potissi-
 mum si ejusmodi perversus ho-
 mo in innocuas animas, in pueros
 aut puellas, in novitios & in spi-
 ritu debiles inciderit. Multa ve-
 suntur. nosocomia in oriente, e
 & præsertim unum Can baja in
 amplissima ac opulentissima civi-
 tate, magnificè & pulcherrimè
 exstructum, fabrica ad omnium
 admirationem exculsa superbissi-
 mo apparatu: quod præterea do-
 nis & munificentia plurimorum,
 & annuis vestigalibus fuit locu-
 pletatum. Egregium illud opus
 erat nosocomium avium, in quo
 morbida ac faucia volucres ma-
 gnâ curâ studioque fovebantur.
 Hoc amore Indi aviculas profe-
 quuntur: quia Pythagoræ me-
 tempsochosim edocti, volucres
 humanarum animarum capaces
 arbitrantur. Accidit autem in
 hocce valetudinarium, accipitr
 uno pede saucium deferri, qui ut
 vires resumpsit, in hunc inno-
 cuum gregem unguibus ac ro-

d Inv. sat 2 e Christ. antolog. p 1 c.

*II, condit, 2, Mass. tom. 2, hist. re-
 latio de M. Rege Mogor, ex ep. P.
 Ema, Pinneri,*

stro involavit, nec mediocrem fragem edidit. Tales accipiter inter aligeros Lucifer fuit, qui quantum nocuerit, quidve vel hujus unius perverſi ſocii contubernium mali effecerit, cœlum ipſum conteſtabitur: ecquid enim nobiliſſimas illas mentes, ſublimes intelligentias, & naturæ & gratiæ lumine ad eò illuſtratas à ſummo & increato bono, immaniſſimo rebellionis ſcelere apoſtatare fecit, totque cœleſtium ſpirituum myriades, Seraphico ardore inflammatas, in titiones inferni commutavit, niſi deteſtanda unius Luciferi ſocietas? Quo duce execiandi illi transfugæ, Deo ac Creatori ſuo contumaces, è cœlo in tartarum præcipitati ſunt. ubi peracutè quaerit Rupertus Abbas, cur ſine mora, tantaque feſtinatione à bonis Angelis ſeparati ſint? ac animi ſui ſenſum exponit dicens: Deum diviſiſſe lumen à tenebris, dum rebelles Angelos à Sancti ſeparavit; additque Deum idcirco poenam non procraftinaſſe, ſed indixiſſe ſubito, ne peſſima perfidorum ſocietas, ceteros quoque in perfidiam & rebellionem abriperet. Talis accipiter in collegio Apoſtolorum Judas exſtitit. Hinc Abbas Iſaac in illa verba: *Quod facis, fac cito. Non priùs* (inquit) *Chriſtus crucem aſcendit, quàm Iudam è collegio dimiſiſſet? ne à ſocietate tam peſſimi viri alii errarent.* Unus enim malus faciliùs centum probos pervertet, quàm centum probi unum malum convertant: ut bene obſervat Gregorius Nazianzenus oratione vigefimâ: *Facilius eſt vitium contrahere, quam*

virtutem impertire; quemadmodum etiam facilius eſt morbo alieno acci, quam ſantatem largiri. Faci una ovis ſcabiola totum gregem inficiet, quàm totus grex ſcabiem tollat. Præ Roman. Philoſophus: a Summum à converſationibus mores, & quædam in contactos corpora vitia tranſiliunt; ita animus in ſua proximis tradit. impudicum cœtus fortem quoque & licentem virum emollit; avaritia proximos virus ſuum tranſtulit. Eadem ex diverſo ratio virtutum eſt, ut omne quod ſecum habent, mitigent; nec tam valet divini proſuit utilis regio, & ſublimius cœlum, quàm animum parum firmis, in turba melior verſari.“

a Senec, l. 3. de ira cap 8.

§. II.

Femina laqueus & rete, ſtygius auceps abutitur capiendas animas.

OVUM illud aucupandi acium ſcitè depingit Salomon Proverbiorum 7. *ecce occurrunt mulier ornata meretricio, propoſitum ad capiendas animas. 7o loquitur que facit juvenum velas e cordibus ſubdit: ſtatim eam ſequitur, ſi avis feſtinet ad laqueum; & ſcit quòd de periculo animæ illuſtur.* Nunc retia tendit vel nunc o. ulis, nunc capillis, que corporis ornatu aucupatur. Sic enim lena quædam apud Comicum. b

Hec neſtri quaſtus aucupantur milium.

Auceps quando concinnat eam, offundit ebum,

b Plaut. in aſuaria.

Aves adsuescunt. necesse est facere sumptum,
Qui querit lucrum.
ape edunt : semel si sint capta,
rem solvunt

Aucupi.
scia est meretrix, lectus illic est,
amatores aves.

ne venationem usque adeo
 minis accommodatam existit
 avit Ecclesiastes, ut singula
 am ejus membra, inferni præ-
 nis ac venatoris esse dixerit in-
 umenta. Ac imprimis inquit
 clefiast. 7. *Sagena cor eius,* tum
 licet cum externis judiciis se-
 odit vultu, vocè, gestu Ubi for-
 pro pectore, cor accipiens, ad
 a reticula alludit, quibus impu-
 ca pellucido sipario, veluti re-
 culo nuda ubera furtivè osten-
 nt. Sed à capite potius ordia-
 ar. Quid tam familiare mulie-
 ous, quàm reticulo crines com-
 ecti? Et quæ magis opportuna
 ic venationi sylva, quàm cri-
 um, ut rectè ab illicio, vernacu-
 idiomate *Locken* nuncupen-
 t, quibus non unus irretitus est
 de ad oculos veniamus; de iis
 ssum Ambrosii audiamus: *a*
ulta (inquit) retia tenduntur à
abolo, multi laquei. Oculus mere-
ris, laqueus amatoris est, ipsi nobis
tri oculi retia sunt. Et ideo scri-
um est, ne capiatis oculos, qui in-
se non modò tunicam reti-
mem, sed & retia tegunt.
ucos per se Damon irreti-
, nisi hisce decipulis, & la-
ris uteretur. Hugo Carensis
psalm. 90. Retia diaboli sunt
æ mulieres: & uti de cande-
licitur: Accenderet unica mille
falleret unica mille. Nam,
 Ambrosii lib. 3. de poenit. cap. 14

ut ait Simon Cassianus: *b Una*
præcapta, index ad capiendas alias
facta est. Quid oris, ac labiorum
gratiam commemorem? de qua
Comicus: Viscus merus vèstra
blanditia est Efficacius Mediola-
nensis Antistes: c Verba petular-
is mulieris cupiditarum retia sunt.
 Quod si cantus accesserit, pro-
 lus aucupem expresserit: notum
 est illud Martialis:

Non tantùm calamis (& calami-
stris) sed cantu fallitur atei,
Pallida dum tacita crescit aundo
manu.

Quot juvenes noctu cytharam
 pulsantes, puellas à strao pelle-
 xerunt? quot puellæ castos juve-
 nes voce suâ in laqueos induxe-
 runt? scilicet ille rectè canit:

Fistula dulce canit, volverem
dum decipit aucups.

Refert Petrus Alfonsus in sua li-
 storia: *d* cum duo socii iter fa-
 cerent, devenerunt tandem ad
 viam ubi fatuorum congregatio
 morabatur, horum cantu ac fistu-
 læ sono, unus allectus eò transire
 voluit; altero renitente, ac alio
 dessectente: hic verò adeò cantus
 ac chorearum illecebris delecta-
 tus fuit, ut eorum consortio sese
 adjunxerit. Dum ecce non mul-
 tò post, unus illorum in villa ho-
 micidium perpetravit: hic au-
 tem peregrinus inter complicet
 captus, capite damnatus est; quod
 ut socius, qui ab eo in via decli-
 narat, inaudit, exclamavit: verò
 illud longè verius Sapientis pro-
 nuntiatum: *e* *Discede ab inique,*
& deficient mala abs te. Miser hic
 sequitur: *f* *Velut si avis festinet ad*

b Lib. II cap I c Amb. cit. e. 3
d Drex. Nice. l. 1. cap. 9. §. 2.
e Eccl 7 f Prov. 7

laqueum, & nescit quod de periculo animæ illius agitur. Gordiana Magni Gregorii amita, ut ipse deplorat. l. 4. dial. c. 16. licet sanctissimo sororum Tharsillæ & Æmilianæ exemplo frueretur, quia tamen plus æquo gaudebat consuetudine cantatricum ac saltatricum puellarum, miserè seducta fuit, & Nescit, quod de periculo animæ ageretur. Multùm laborarat Augustinus in suo Alipio, ut ejus animum à ludis Circensibus avocaret; & prorsus persuaserat; dum quidam ejus amici & condiscipuli, fortè de prandio redeuntes, obviam facti, familiari violentiâ in circum trahunt, & sequitur sicut avis ad laqueum, idque cæcus, quasi sic tutus, animum enim obfirmârat oculos claudere. Quid fit? dum theatra infaniunt, dum fistula dulci canit, captus est, a & non erat jam ille, qui venerat, sed unus de turba, ad quam venerat, & verus eorum socius, à quibus abductus erat. Quid plura? spectavit, clamavit, exarsit. Abstulit inde secum insaniam qua stimularetur, redire non tantum cum illis, à quibus prius abstractus est, sed etiam præ illis, & alios trahē, ipse met auceps factus. Philoctetes nescio quo telo faucius, vitam tamen omnem aucupio prorogabat: b configebat tardus celeres, stans volantes, pennarumque contextu, corporis tegumenta faciebat; complures faucii, sed telis cupidinis, vitam aucupio agunt, configunt tardi celeres, contemplantes & stantes, volantes. Quin & fœminæ, ut ad eas revertamur, hoc aucupium exer-

cent, quæ quidquid cimeliorum inaurium, pancarpiorū, monili gestant, hoc artificio & quæ tibi compararunt, pennarum contextu tegumenta faciunt. Quibus gravissimè comminatus celebris Ecclesiastes B. Thoma de Villa Nova: c *Vae miseris mulieribus, quæ in hoc sæculo polientia adornando, formando, decorando tam expendunt: vestes pretiosas, jocalia, & muranulas, & alia per vilia & vana curiosius perquirent, facta sunt laquei demonis, ad captos stultos passeris.* d Multo veniquius, dum infames illæ, prostitutz pudicitia venatrix, ut cum Petronio loquar, prostrata in nebula linea, ventum textilem induit. *Vide sericas vestes, in Seneca, & si vestes vacanda sunt in quibus nihil est, quo defendi corpus, aut denique pudor pressus.* Egyptia mulier sic instructa, Josephum in casses pellicere studens, de quo præclare Ambrosius *Inmisit oculos uxor Domini ejus Joseph; hoc est, non ipse se ostendit, nec cepit incantum; sed retia sua misit, laqueos suos sparsit* &c. *sed frustra jacitur rete, & oculos pennatorum.* At quàm pernici ejusmodi pennati! quàm pernici æternum optarint pennas, & habuisse suas. Aucupium mulieris hujus eleganti penicillo pictum in tabula expresserat, hoc blemmate subjecto: *Plures est venire tales Dominas, quàm tervos.* Tales pellices & aucupium quàm tales aves. His retibus rarissimi Sampsones, sapientissimi Salomones, sanctissimi David

a Lib. 6 Conf. cap: 8

b Cic: lib: 5 de finib.

c Conc. 1. Dom: 3. Advent.

d Tolenaet Eccl p: 525 e Sen. l. 1. benef c 9 f S Ambr, l. de lo

cap 5 g Prov. cap: 1

rapti & decepti sunt: quò enim spectat mentita frons, cerussata genæ, crispum capillitium, omnifque oris verustas? nisi ut, Greg. Nazianz. teste; *a ea pluribus viris, non sic, ac rete avium gregibus perisset.* Eodem spectat illud Clementis Alexand. l. 2. Padag. c. 10. *Tamini caput tegere, & vultum adumbrare justum est; neque enim honestum est, corporis pulchritudinem esse hominum aucupium.* Quid furios ac pigmenta con memorem? si feceris feminas unguento delictas (quæ sicut columba ad fœditas) iis columbis conferre, ut arguento illarum alias secum adducunt, ut videre est in symbolis Cassini l. 6. Polyhist. 43. & Andæi artif. Euangel. titul. aups.

Ex quibus patet non phantasticam fuisse visionem magni Ananiam, dum super orbem universum expansos vidit laqueos; quod ipsum Chrysostomus hom. 15. ad populum Antiochenum confirmat.

Quare si nomini, si æstimationi, si bonis corporis & animi, si luti consulere velis, sequere venitum sapientis, *b eruere quasi amula de manu, & quasi avis de manu aucupis*; exemplo Francisci Sales, qui dum Paduæ studeret, vitæ liberioris juvenes ei retulerunt, puellam subornant, *e ornatu meretricio præparatam ad capiendas animas.* Conventum Franciscum, d invitant ut cum velit inviscere clarissimum nemdam D. Doctorem, qui prius Paduam advenerat: comitur, ducitur ad domum hujus

Greg. Naz. cont. mulieres se ornant. b Sap. 6 c. Prov. 7 d. In vita.

puellæ, sequitur quasi avis ad laqueum, ascendunt ad superius cubile, puellam inducunt, quæ blande illum excepit & suaviter confabulari excepit, sociis interea sese clam subducentibus. Franciscus ubi se solum advertit, ac illam molliorem sermonem auspicari, pudicitiam ejus aucupari, in faciem scorti exspuit, & cum stupore auscultantium sodalium, Eurocyor aufugit, nec posthac consimili aucupum gregi se commisit. Hunc sequere, & imitare, & ut Hieronymus ad Nepotianum: *tales habetis socios, quorum contubernio non insensibiles, non errentur veste, sed meritis non calamistris crispent comas, sed pudicitiam habitu polliceantur.* Talis quæque censetur, qualis est qui cum versatur. Ac tandem hoc aureo ephiphonemate concludit: *vesti, ac er concolores simul volitant. Vis visse hominem, attende quorum familiaritate assuescat. Amicitia parerit accipit, aut facit.* Idem testatur Plutarchus l. de amicitia: *talis eris, qualis conversatio quem sequeris.* Chameleon induit omnes colores rerum, quibus accedit. Si cum viro literato agis, sermones erunt de literis, de studiis. Si cum bellicoso, de rebus bellicis, stratagematis, vallis, propugnaculis. Si cum venatore, de sylvis, de canibus, de prædis. Si cum lascivo, de amatoriiis. Si cum ebrioso, de poculis, quod genus vini optimum. Ita qui *e cum nunciataverit superbo, in di et si perit in.* Sed quoniam huc referri possunt, quæ de noxia consuetudine part. 1. Dom. 13. post Pent. enucleatè tractavimus, concludo, & ut præ-

e Ecl. 13

vam societatem declinetis, efficacissimum illud motivum subducito. Quomodo non minimum beatæ menti gaudium ac voluptas est, suavissimo Redemptoris nostri sanctissimæque maris, totque millium fortissimorum Martyrum, Confessorum, virginum contubernio frui, ac beatorum, quibus hic convixit, angelorumque choris interesse, sic & reprobo tormentum erit maximum, societate tam execrabili æternam liberari non posse. Quid sentias, si cogaris, dum sanus es, inter ulcerosos, morbosos, cadaverosos homines, in eodem hypocaufto noctes diesque agere, crura sanie taboque fluentia cernere, fœtores ferre, lamenta eorum, & complorationes varias audire: cum ille iugemiscit, ille queritur, ille tussit, hic penè pulmones eiecit, alius plorat, prope expirat alius. O qualis infernus est, dices, inter hos vivere; sed ô peccator, quam hoc ad internum nihil est! balsamum est, quod fœtorem vocas; musica est, quod lamentationes dicit. Ludas est, quod cruciatum appellas; paradus est, quod infernum credis. Nam si grave ac molestum sit inter paucos versari, quibus odio sis, quid ergo molestius, quid acerbius quam illic esse, ubi nemo alterum amat, ubi omnes alterius flagrant odiis? hi mores sunt in

aula satanæ, omnes qui sic fedite amant, sic mutuis ardentibus ut alter alterum si potentibus laceraret: nam hudentes incolæ, & in aliis, seipsis imaginem Dei extoderunt: sicut enim Deum quidquid est Dei, summo prequantur odio; at inter tales mesticos semper vivere, acsimum vitæ genus est. Et sic prilci Poëtæ verissimum:

a Nec possam tecum vivere sine te.

Oculos verò potissimum tōbit, eorum sociorum præ qui causa exstiterant damnis. Quos tum perditionis ac tormentorum auctores, omnibus execrabuntur. Alrum societate non posse ligravius supplicium est, quifoveam serpentibus plenam jici, nec inde unquam edacolubris assiduo morderi, quam emori.

Hæc societas minimè sociid facile à quovis impetre pravas illas societates potantudentium, pejerantium, olna crepantium, vitia commcantium quam studiosissimgiat, & quidquid pravi conest, caveat religiosè, cumohic consuecat, quorum cernio tota æternitate incongaudere valeat.

a Mart. lib. 12. epigr. 47

EMBLEMA XXXVI.

Prudentiores filii lucis. Luc. 16.

ILLE CATUS PRÆDATUR UT UNAM. a
DOMINICA OCTAVA POST PENTECOSTEN.

*Majori solertiâ filii tenebrarum terrena & fluxa sectantur,
quam filii lucis, cœlestia & æterna.*

- §. I. *Milites & Mercatores pro corruptibili coronâ, & fluxis bonis magis desudant, quàm nos pro æternis.*
§. II. *Homines seculares, vanitati ac mundo mul. ebrî impensius ded. si quàm nos veritati, & animi cultui.*

a Horat l 2, ep 2. Ovid. l. 3. de arte.

Bb 6

DOMI-

DOMINICA OCTAVA POST
PENTECOSTEN.

Prudentiores filiis lucis. Luc. 16.

TARTAREOS hostes, nocturnos lemures, tenebricosos feles, catos ac cautos, ut animas velut mures venentur, Augustinus subindicare voluit, a dum se eorum insidiis creptum gloriatur: exponens quippe illud Psalmi: *ipse liberavit me de laqueo venantium. quærit quid est hoc? unde eruet me? de muscipulâ venantium inquit, ubi ut Lanuza observat, b* Cacodæmones facit nocturnos venatores, felium in morem, per noctis tenebras nos miseros, velut musculos, cautè & callidè insectâtes. Affeclas verò sibi adsciscunt filios tenebrarum, quibus idem studium, majori longè solertiâ, astutiâ, labore, vigiliis fugitiva & terrena aucupari, quam filiis lucis, ut coelestia & æterna conquirant. quod in divinis suis commentationibus Africanus Antistes expendens, in has amarissimis lachrymis plenas voces prorumpit: c, „Amator hominum benignissime, Judex æquissime! discernesne hoc æquum & justum esse, „ut filii hujus sæculi, filii noctis & „tenebrarum, ferventiori desiderio & studio diligant, & quærant perituras divitias, fugitivos „honores, quàm nos servi tui diligimus te Deum nostrum, per „quem facti, & redempti sumus? quod quàm indignum, luculentius exaggerabimus.

a Aug in Psal 90.

b Lanuza hom. 26 § 17. n. 7.

c Aug. in medit. c. 3 §.

§. I.

*Majori solertia milites
Mercatores pro cor. u.
corona ☉ fluxis bonis
sudant, quam nos pro a.
nis.*

FORTISSIMI athletæ, qui o apud Romanos decertare voluptatem omnem, quæ v corporis enervat, a versari, d cias ac cupedias, quæ homi molles ac effœminatos reddu detestari, juxta illud Pauli, con rant: *d omnis, qui in agone con dit, ab omnibus se abstinere. Gra πᾶσι ἐγκρατεῖται, per om temperans est; & ut Cyprian Continens. Cornelius hic: om delicatis cibis abstinebant, certo necessario viâ, seu par atletico utebantur. Insup nullos labores quantumvis duos recusare, vitam & sang nem in apertum discrimen care non reformidabant. u Trajanus, ut Lipsius ex Dio refert, e gladiatorum dec millia dedit, qui nullis adver istum armis muniti, tori vuln bus patebant: *f nihil habent, tegantur, totis corporibus ad e expositi, nunquam frustra man mittunt, pergit porro, sævien populi voces exprimens: occi ure, verbera. quare tam timide currit inferrum? quare parva**

d I Cor. 9

e Lipsii Saturn 1, l. c 11

f Seacca ep. 7.

daster occidit? quare parum libenter moritur? plagis agnatur in vulnera, & mutuos ictus, nudis & obvis pectoribus excipiunt. in has leges ferreas jurabant: a in uestionem; verbera, necem quæ gladiatores patiebantur ex more. necem cum cecidissent, & ferrum habebantur recipere: flammam & verbera, si quando timidius purarent, aut fugerent à ferro. Action in Horatium: gladiatores ita se vendunt, & cautiores faciunt viri flammis, virgis secari, ferroque necari. quorum hæc? nisi ut populo lanienâ suâ ludum facerent, & sanguine suo spectacula præberent, per vulnera plausum, & mille per discrimina, coronam sibi futilem ac corruptilem conquirent? b & hi quidem, ut corrupti em coronam accipiant, lauram, populeam, gramineam, amve, quæ illic marcescit. ab illa virtutudine (si tamen ex vero fortitudo est) Terrull. Adv. Gnost. ap. 5. argumentum sumpsit, ut christi Athletis adderet animos, morte fortiores. sic enim ad illos iore stylo: „quid gravatur pati nunc homo. ex remedio, quod non est tunc gravatus pati ex vitio? displicet occidi in perditionem? nauseabit ad antidotum, qui hiavit ad venenum? Miseram fors istiusmodi hominum conditionem Augustinus miserabilis, ostendit plerosque qui etiamnum militant, iis quam fillimos esse: „c veterani homines inquit, qui in militiâ laborant, & versantur inter vulnera tot annos, incipiunt militare à juventute, exeunt senes, ut habeant paucos dies quietos senectutis

Lips cit. 1, 2, c. 5 b I Cor. 9
 Arg in Psal 36. 6025, 2

tis suæ: quando eos jam ipsa ætas incipit gravare, quos bella „non gravant. quanta dura tolerant? quæ itinera, quæ frigora, quos soles, quantas necessitates, quæ vulnera, quæ pericula? & non attendunt patientes hæc omnia, nisi paucos dies quietis, ad quos utrū pervenient, nesciunt. Quam atduum à juventute patrios lares, parentes, propinquos, omnia vitæ commoda relinquere, & castra sequi? vigiliis, frigus, æstus, famem, sitim, extremam quandoque incediam tolerare, vitam omni monasticâ duriorē inducere? mitto, in quæ se ultrò ingerunt pericula, quibus fortissimi ac generosissimi ut plurimum involvuntur; & hæc omnia gregarius miles intrepidè aggreditur, ut panem vitalitium mereatur. alii ut levem auram honoris, ut signiferi, centurionis, chiliarchæ titulos, ut coronam corruptibilem, ut paucos dies quietis sibi conquirent, quos millesimus vix adipiscitur. hæc nos, ac longè minora pro immarcessibili gloriæ corona refugimus. præclare Tert. ad Mart. cap. 4. „si tantum, inquit, terrenæ gloriæ licet de corporis & animi vigore, ut gladiū, ignē, crucem, bestias, tormenta continent, sub præmio laudis humanæ possum dicere: modicæ sunt istæ passiones ad consecutionem gloriæ cœlestis. ac tandem nos imperitos, imò stultos mercatores arguens, subdit: tanti vitri, quanti verum margaritum? quis ergo non libentissimè tantum pro vero habeat erogare, quantum alii pro falso? Quis ergo non libentissimè tantum desudabit, decertabit pro cœlesti illâ, & amplissimâ Jerusalem, quantum hic pro exigua urbecula v. g.

Ostenda.

Offenda, vel Breda, quæ tantum laboris, calamitatis, & sanguinis steterunt, aut quantum pro pugillo terræ, exigua munitiuacula exantlatur? cum orbis universus, attestante Seneca, & in comparatione cœlestis illius urbis, punctum sit; quod tamen ferro, & igne dividitur. plus dico, si tota Græcia in armis steterit, si decenniali bello Trojam affixerit, universam urbem incenderit, tanto generosissimorum juvenum ac heroum sanguine & interitu depugnatum sit pro una Helena, de qua Poëta:

Quid peritur tanto nisi turpis adultera bello?

quid nos pro increata illa Dei pulchritudine, pro venustissima illa æternæ veritatis, seu divinitatis forma contemplanda, facere par est? *b* incomparabiliter quippè pulchrior est veritas Christianorum, quàm Helena Græcorum: pro illa enim fortius martyres nostri, contra banc Sodomam, quàm pro illa, mille heresim adversus Troiam dimicaverunt aculeum hinc in segenes Christi commilitones, exerit Doctor mellifluus: *c* quis igitur sensit, fructusque secularis hujus non dico militiæ, sed malitiæ? si & occisor (ut sapius accidit) lethali ter peccat, & occisus (qui in peccato mortali) æternaliter perit. ex quibus, ad confusionem nostrorum militum Christi docet, quantum satius sit, in se, in carnem, in vitia sævire, pro regno cœlorum, quod vim patitur. *d* Quid fabros, aut cementarios, ceterosque ejusmodi operarios necesse est numerare? horum labo-

a Senecæ præfat. nat. quæst.

b S. Aug. ep. 4. *c* S. Bera. ad milites templi c. 2. *d* Bern. declamat. ecce nos reliquimus omnia.

rem, sudorem, molestias, vigilias vobis considerandas relinquo, & oculos animosque si lubet, & mercaturam convertamus; occurreret primum verissimum illud Poëta:

e Impiger extremos curris Mercator ad Indos.

Per mare pauperiem fugiens, saxa, perignes.

Studia Mercatorum hujus seculi considerate: quomodo suo assorsiti & toti immergi lucro, aliud planè cogitare non videntur; hinc omni tempore & loco omni occasione occurrente, Mercator lucro inhiat: seu mensæ accumbat, seu cubitum concedat, seu strato assurgat, de eo diu cogit, & cogit, hæc illi cogitatio somnum interturbat. accedit insatiabilis sitis habendi, & aurifera fames de præposteris illis minimis studiis, curisque, quæ olim Augustinus, assumptâ Domini personâ: *f* subest avaritia mare transeat, & obtemperas; in hoc te ventis procellisque committit. in hoc ego ut ante ostium tuum, ex quo habes des pauperi piger es faciendum ante te opus bonum. *g* Avenius es ad transeundum mare strenuus es ut horrea tritico impleras, penuria vino & oleo dudent, cistæ & sacci, auro argento surgant.

Hoc nos imitari non piget, omni studio in illud incumbere, quomodo nostrum indies cœlestis speculum adaugeamus. quomodo de virtute in virtutem crescamus & gratiæ thesauros accumulavaleamus. quo argumento si ruborem suaviter incussit Abb.

e Horat. l. I. ep. 7.

f S. Aug. in Psal. 78.

Claravallensis: *a* utinam, inquit, fratres, nos sic effemus cupidi gratiæ spiritualis, quemadmodum seculares homines pecuniæ temporalis: magna enim confusio, magna valde, quod ardentius illi perniciosæ desiderant, quam nos utilia: citius illi ad mortem properant, quam nos ad vitam. Hac de causa magnus ille Indiarum Apostolus, *b* Franciscus Xaverius erubuisse, & succensuisse legitur, quod mercatores prius ad Japonas penetrassent, fluxas ac perituras merces suas illuc devehendo, quam ipse ut cœlestes thesauros, quibus fides orthodoxa propagari, ac regni cœlorum limites dilatari possent. Erubescamus itaque, & confundamur, quod filii huius sæculi, prudentiores & multò vigilantiores sunt, ut inanes honorum titulos, ac fluxas opes aucupentur, quam nos ut opes cœlestes, & dignitates æternas conquiramus: cum tamen redemptor noster, divino illo incretæ sapientiæ consilio, regnum cœlorum, *c* homini negotiatori conferre non dubitarit, nosque omnes negotiari iusserit, dicens: *d* negotiamini dum venio. quò quid aliud commendat, quam ut eam curam, diligentiam, solertiam, pro regno cœlorum, in quo gloria, & divitiæ ac thesauri reconditi, quæ fur non appropriat, adhibeamus, quam mercatores huius mundi, *e* nonne ipsorum insatiabilia desideria, arguunt nos negligentia & tepiditate? pudeat tunc spiritualium nos bonorum minus cupidos inveniri. unum vobis

a S. Bern. ad fratres de altitudine & latitudine cordis serm. I.

b In vital. 3. c. 6.

c Matth. 13. & Luc. 19.

e S. Ein. ep. 341.

in exemplum adduxisse sufficiat, de quò eruditus virtutis magister commemorat: Mercator quidam summâ pecuniæ satis mediocri, quercus emit in silvâ vulgo notissimâ, hac conditione, ut tot excidere illi liceret, & suas facere, quot ictu securis notare posset per integrum diem, ab ortu solis ad occasum. pacto hac ratione inito, Emptor per plures dies & hebdomadas, nemo hoc inambulavit: sagaci oculo lustrando, & observando quercus prægrandiores, sibi quæ maximè vicinæ, tum quomodo de una ad alteram, brevissimo itineris intervallo convolare posset. cumque studiosè magnâ copiâ, oculo & animo, omnia robora designasset, diem huic mercaturæ opportunum elegit, Junii diem longissimum, nempe solstitii, neve particula boni diei præteriret, frustum panis, & potum necessariû asportavit. mox ut illucescere occæpit, tanta contentione, celeritate, sollicitudine opus aggressus est, ut gravissimo Domini detrimento, sylvam duarum leucarum in longitudine, unius in latitudine, omni ferè quercu spoliavit. cui tandem subjungit: nos filii lucis, ad lucrum animæ cæcutientes, oscitantes, dormitantes sumus: Equis enim ea diligentia se manè strato eripit, tanto studio salutis suæ negotia pertractat? Ecquis tanta animi contentione, altas quercus superbix, avaritix, iræ, luxuriæ, pervicaciæ, decutiat atque prostrernat? nullius verò damno, ac nostro summo emolumento cœlestes sibi divitias conquirat, quas modò dum tempus habemus,

f Crombeclus de peste & l. I. c. 38.

quidq. ut

quisque sibi comparare deberet? unde iuxta illam Dei querelam, iustaque expositio, quam quis oculis, attentaque mente, dum spectat Bernardus, hæc etiam in hominem jacit: *a Mirum est de te homo miser, quod ad mala sis totus avidus, totus promptus, totus facilis, totus sapiens, & totus sollicitus: ad bona autem es totus durus, totus piger, totus tepidus, totus stultus, totus incredulus & rebellis.* nimirum multis evenit, quod illi quondam, quem sanavit Jesus, summus & corporum & animorum medicus: habebat ille dexteram manum aridam, ex succam & operi exercendo penitus inutilem; At sinistram succo plenam, vividam atque expeditam. fuit æger ille, quisquis is fuit, typus aliquis miselli homuncionis, cui manus dextera, hoc est facultas ad bonum, arida atque impedita; ad malum autem prompta & expedita. Si potentissimus Hispaniarum Rex gregarium militem, ob operam gnaviter in bello navatam, in archivum suum, ubi omnes thesauri ejus asservantur, immitteret; ut tantum inde divitiarum asportaret in ædes suas, quantum quarta horæ parte auferre posset, & vellet; quanta Deus bone! contentione ac solertiâ hoc breve tempus impenderet! quam prompta hinc & expedita manus militis, hos auri argentique cumulos versaret! dum ecce thesauri gratiarum & gloriæ, summi illius Regis tibi parent, *b quodcumque facere potest manus tua, instanter operare, non escitantex, non pigritanter. nun-*

dinas Imperator stupendam magnificentiam proponi iusti, in quo quisque horæ spatio cempas posset, sine auro aut argento: ve pretio, sed merè gratis, quod arrideret, aut adlubere, quas omnium undique contentium studium, oculorum morumque aviditatem, per vos expendite, & ad nunc æternitas, qua momento fit convertite: virtutes hic atque præmiis, aut vitia æternis per digna comparamus. *c non deservis à die bono, & particula doni non te prætereat sed ô gram, ô inertem mortalium liditatem! quam ut prorsus denandam redarguat, & è Christianorum animis eliminet D. Chrysostramus, argumentum sum fortiori, videlicet ab urinatorum à ludis theatralibus, in quibus gemmarum avidi mortales, vanæ gloriolæ cupidi, nulli leparcunt, ut emant pretiosa particula. d Hono urinator, inquit, lam aliam ob causam, audei seipsum in profundum aquarum demitti quam propter margaritas, bello causam; & tu ut accipias thesaurum deficere nescium, non sustines aestum neque sudorem. non vides istos sedent in teatro quomodo sudant, doque capite solis radium accipiant quo fiant captivi mortis, & semancipia? ubi auream fandi copiam hæc emisit Chrysostramus. tum tum exclamat: ad exitium illi borant, & tu ad salutem segnitè remissus es. magna profectio est, ut guttam roris concretam è fundo maris hauriant, in apertum vitæ periculum se conjiciunt*

ut similem te præbeas, citra
um vitæ periculum, a homini
osiateri quærenti benas (& veras
rgaritas, quibus regnum celo-
ni comparatur, segnis ac remis-
es. Hoc olim paucis, sed gra-
simis verbis, cum signo admi-
ionis, exaggeravit Hierony-
as: b tanti vitrum, quanti pre-
sissimum margaritum! stulti e-
n verò, ac stolidi mercatores!
n historia non injucunda ex-
inabit.

Amœno vir ingenio, Angeli-
s Gazæus in suis piis hilariis:
Dum Callieno Roma subdebat ca-
put,

Gyrovagus, aut ex Alpium con-
vallibus

Mercator (ille de venustorum
grege,

Qui de fricandis se caminis devo-
vent)

Romam adiit, & mox Gallieni in
atrio,

Genus omne merces: tenias, mo-
nilia

Sub pergulâ patente, venales de-
dit.

Ve. è. e visum de gynæceo leves
Anima, avidula, comptula, pe-
dissequa:

Et post cœmpras, quas ludebat ve-
culas

Acus, inaures, annulos, crume-
nulas:

Monuere di-vam Gallieni conju-
gem,

Proflare baccas pane sid-ribus
pares.

Accitus igitur mango gemma-
rum, suam

Pandit Apothecam Principi, &
solutum sibi

a Matth II
b S. Hieron. ep: I 3. ad Paulin.

Valere tanti pejerans, adulteros
Vendit adamanes, & pyropos
maximi.

Exinde collo & pectori appendit
suas

Regina merces, & cubile in amo-
bulat,

Pavone gloriosior. fors affuit

Nasutus aliquis, & peritus quid
rei

Dissent lupinis ara; subridens
ait,

Quanti ergo margarita, si tanti
vitra?

Deceptam se Regina, & tanti vi-
trum, quanti margaritum cœmisse
non sine stomacho advertit. quæ
ut ad mores referamus, ejusmo-
divesana mercatrix, habenda est
Thomæ Mori uxor Aloysia, quæ
impia Regis sententiæ marito
subscribere suavit, ut ad 20. annos
vitam prorogare, uxorem, libe-
ros, propinquos, familiam om-
nem divitiis ac gloriâ florētem
conservare posset: ad quam Mo-
rus: vis ergo, ait, æternitatem vi-
ginti annis commutem? næ tu
imperita es mercatrix, ô Aloysia,
& quasi una de stultis mulieribus
locuta es: nam si annorum ali-
quot millia diceres, aliquid tu
quidem diceres; sed tamen ad æ-
ternitatem quid essent? velut um-
bra, velut somnium, velut mo-
mentum ad æternum, velut vi-
trum ad margaritam. non est cu-
jusvis inter smaragdum magni
pretii, & inter vitreum lapillum
per artem dissimulatum, discer-
nere: nisi advocetur doctus &
peritus artifex, qui dolum dete-
gat. quod oculis mentis perspicue
dispicies, ubi in alteram regio-
nem commigraveris, ubi inve-

c Job: 2.

nicc,

nies, a quod argentum tuum
versum est in scoriâ, aurum tuum
versum est in lutum, seu ut Ber-
nardus, in glebas terræ: ubi gem-
mæ omnes, ac lapides pretiosi,
vitrum imò nihilum reputati
sunt. illic plures venire lapides
Stephani, ferrum Pauli, lignum
Petri, craticulam Laurentii, subu-
las Crispini, manifestò compe-
ries. quare præposteros hic mor-
taliū mercatus, damnat Hiero-
nymus, non sine luctu, tædio ac
pudore sui, id est humani gene-
ris. *b* *considerare*, inquit, *pudet*
quantus sit servor in seculo: ipsa ma-
gis atate inflammatur divitiarum
amor, insatiabilis est, expleri nescit
harum cupido: celerem habituræ res
finem, sine fine queruntur: nos cæ-
lestes divitias, immortales honores,
pigrâ quadam dissimulatione negli-
gimus.

a Isa I:

b S. Hieron ep. ad Demetriad.

§. II.

Homines seculares vanitati, ac
mundo muliebri, longè im-
pensius dediti, quàm nos ve-
ritati, & animi cultui.

Videre propè indies est, quan-
to apparatu, quantâ curâ,
quanto vestium luxu, quanto
temporis impendio, quanto om-
nium virium impendio, filii & fi-
liæ hujus seculi, ad magnifica en-
cænia, ad munifica convivia, ad
amplissimas epulas se comparare,
supellex omnis, parietes, atria, &
potissimum inter convivas spon-
sus ac sponsa exornari consuevê-
re. dies, & menses, & anni hic
breves sunt; ut verò quis ad cœ-
nam magnam, ad nuptias agni,

debitum animi cultum, & vesti-
nuptialem induat, minima c-
tangit: Cum interim in ha-
utpote non levem incuriam, c-
lestis ille paterfamilias, Augu-
no contestante, e gravissimè a-
madvertat, exponens quippè
Matth. 22. *Amice quomodo*
intraisti, non habens vestem nup-
lem? exclamat: avertat à n-
Deus illud quod sequitur: cum e-
hac peccator ille audiens obmuc-
ret, dixit Paterfam. ligate illi
manus & pedes, & projicite in tene-
bras exteriores, ubi erit fletus & str-
dentium. tanti supplicii cau-
subjungit, dicens: *ecce qualem*
tentiam accepturi sunt, qui maj-
de corpore, quàm de anima solici-
dinem gerunt: & plus cogita-
qualiter caro sua parvissimo tem-
virat in oculis hominum, qu-
quomodo anima sua ornata bonis
ribus, ad beatitudinem ve! simi-
dinem perveniat Angelorum.

Hæc consideratio S. Nonni
Heliopolitanum Præsulem qu-
tum commoverit audite, d-
videret hic Pelagiam, mulier-
vulgarem, ad unguem unde qu-
geminis & auro cultissimam, f-
tè tum transeuntem, in ejus c-
templatione aliquantulum oc-
defixus, dein ad circumstan-
versus & quot, inquit, horas
tatis, hæc mulier expendit: d-
se in cubiculo comit, lavat, un-
componit, ornat, dum se c-
nium oculis quàm exactissi-
polit? & nos quantillum re-
poris & studii, neque id f-
nausea infumimus, ut anim-
excolamus, ut Deo placeamus

c S. Aug serm. 102 de temp.

d S. Hieron in vita Pelagiae. Roswe-
vit. Patrum l. 1. pag. 37 /

in dicto in lachrymas, & preces
 utus est, quibus à Deo impe-
 vit, ut omnem corporis cul-
 m ad animum Pelagia confer-
 . non una hac in urbe Pelagia
 fienda est, quæ optimam, &
 aximam vitæ partem, ante cry-
 llum consumit, in qua classe
 asendi, ac censura gravi notan-
 a juvenes, ut *fœmina compti*, in
 os ignea jacula Antiochenus
 xful ejaculatur: *b In tonsura*,
 quit, *sedens, & condens casariam*
cepto speculo, crinium compositio-
m diligenter examinat, & ad san-
consultit, & ipsam tonsorem, an
quæ circa frontem sunt, compo-
nerit? & cum sit pleyuraque senex,
venilibus insanire vanitatibus non
ubescit; anima verò nostra desor-
ditatem non aspiciamus.

Thomas Morus, ille Martyrum
 nulus, & Angliæ gemma, literis
 pietate clarissimus vir, dicere
 lebat: *c quàm plurimos in hac*
ta, et lab. infernum mercari, cu-
vel d' audio cœcum lucrati suis-
is. cunque hic ipse vir sanctus
 et veniret virginiam ad speculum
 se contemplanti, quæ multo
 in labore, nec sine dolore co-
 as modo cogebat, & tunicam,
 o gracilior videtur, arctissima è
 trungebat, tam festive quàm sa-
 enter interpellans: *n si Deus,*
 quit, *tibi pro hoc tuo tanto labore*
fernum reddat, magnam profectò
hi iniuriam faciet. o inanes, &
 è frustra collocatos labores!
 temporis jacturam irrevocabi-
 m! quanti horulam emerent
 l unicam, ad inferos dejecti? &
 e tot horas optimas, prodigen-

tiâ pessima perdimus magis,
 quàm vivimus. Bernardi querela
 est æquissima: *d tempore nihil pre-*
tiosius, sed eo nihil aut vilius haberi,
aut pejus expendi. transeunt, inquit,
dies sanctis, & nemo recogitat. nemo
sibi non reditura mementa perisse
causatur; quorum vel unico, bea-
tam & immensam illam omnium
gaudiorum æternitatem compa-
rare possemus: ubi severa illa
Carthaginensis Antistitis valet
comminatio: ut plus conscien-
tiam sordidam, dedecoris ac tur-
binis suæ rubor cedat: e ponat u-
nusquisque ante oculos suos diabolum
cum servis suis, id est, cū populo per-
ditionis ac mortis, in medium profi-
lire, dicentem: ego pro istis, quos
recum vides, nec alapas accipi, nec
flogella sustinui, nec crucem pertuli,
nec sanguinem sudi, sed nec regnum
cœlestis illis promitto: & munera mi-
hi quàm pretiosa, quàm grandia,
quàm nimio, & longolabore quaesita,
sumptuosissimis apparatus compar-
ant? tuos tale in merarios Christe
demonstra &c. quid ad hac respon-
demus fratres charissimi? dum
 Christus queretur: nudus eram,
 & non cooperuistis me f Dia-
 bolus in medium adferet Rajolæ
 crepidam, gemmis distinctam,
 sex millibus, sexcentis aureis æ-
 stimatam. illic fœminæ illius syr-
 ma inducet, in quod florenorum
 duo millia quingentos profude-
 rat. g tuum o puella collare, in
 quo componendo biennium in-
 sumptum & honestæ familiæ a-
 lendæ sumptus expensi. tuas in-
 aures, monilia, mundum mulie-
 brem, & pectines, & calamistræ,

d Bern. ser. ecce nos reliquimus omnia
e Cyprian serm. 1 de escem.
f Drex. Trism. l. 3. c. 10. §. 5.
g Cauû. tom. 4.

Ovid ep. 4 b Chrysof. hom. 2. ad
pop. c Stapleton, in vita Thomæ
Noti c, 12

& pulveres & unguenta, te totam inducet. hic Alexandrina illa nobis ruborem, quæ olim Pamboni lachrymas excussit; quare dum tempus est, a,, amorem vestrum purgate, & quales impetus habebaris ad mundum, tales habeatis ad artificem mundi.

Alexandriam contenderat Pambobo Eremita, ab Athanasio Episcopo accitus: occurrit in via mulier, sumptuosius ac speciosius ornata, quæ omnium oculos in sui spectaculum flexerat. hanc ut deserti incola tacito stupore conspexit, attonito similis hæsit, ut Nonnus: & protinus in lachrymas iit. rogantibus sociis, quid hæ lachrymæ sibi velint? duplex mihi causa flendi respondit: una, quod videam hanc mulierem sibi, aliisque exitio esse: altera, quod ego ah! neutiquam tantum studii, ac curæ adhibeam, ut mihi profum & Deo placeam, quantum fœmina illa, ut sibi obsit, ac Deo displiceat. certè hoc paulò aliquid supra dementiæ malum est, fatigari in suam aliorumque perniciem. infelicem istiusmodi hominis stoliditatem Chrysostomus queritur, & dicens: *quis eo usque miser, & infelici fidere natus esse queat, ut nec studii quidem tantundem Christi, quam peccati ac Diaboli servituti impendat?* ut ne tantundem curæ, immortalis animæ, quam putridæ ac corruptili carni insumat? nonne anima, & Dei, & tuo, & omnium iudicio, magis curanda, quam corpus? cur ergo non ita sollicitè quaris ea, quæ profunt animæ, uti sunt merita gratiæ, profectus virtutum: quem-

a Aug in Psal: 31 b Hist. Eccl. p: 21:6.

Ruffin. Aquil. apud Rosweid. p: 164

c Chrysost. hom: 12 serm. ad Rom.

admodum quaris & optas corpori vestem optimam, habitum nem commodam, cibum solum? *d nonne anima plus est, quæ esca? inordinata certè (inquit Bernardus) e atque irratiōnabili misericordia est, sterilis & infructuosa carnis (quæ juxta Domini verbum, non prodest quidquam) implendis evigilare desideriiis: & anima curâ, sapientis saluberrimum non curare consilium, admonentis que dicentis: miserere animæ placens Deo. bona misericordia, fereri anima tua: nec potest non veri misericordiam, quâ fit ut placas Deo.*

Fatendum, quod Roma Philosophus ethnicis exprobrat *f instans nobis esse corporis non charitatem.* qui convivium, qui ptias, qui ludos apparatus, quantum laboris, sudoris, curæ, sollicitudinis subit, ne quid saporis, splendori, honori desit? quantum denique filii hujus seculi, per omnem tamdiu noctuque exagitantur, quietentur, ad mortem usque fatigentur diximus p. i. Dom. post Pent. §. 2. suffecerit illi Gregorii hic attulisse: *g omnes hujus seculi directores, in terrenis bus fortes sunt, in cœlestibus aut debiles: nam pro temporali gloria judare usque ad mortem appetunt pro perpetua, ne parum quod de labore subsistant. pro terrenis in quolibet tolerant injurias: & cœlesti mercede, vel tenuissimi ut contumelias ferre recusant. terram iudici toto etiam die assistere solent, in oratione verò coram Domino, vel unius horæ momento lassantur.* quid, quod ad majorem noi-

d Matth 6 e Bern. apolog ad A

Gul f Setteca ep 14 g S Greg de

con

fusionem, gentiles Philo-
 s Chrysoftomus inducat, eo-
 que virtutes ac animi robur
 ollat; alto tandem cum gemi-
 mō lachrymis suis illud inge-
 ando: *a vāldē defleo, cum Græci*
passim ethnicos compella-
t) sine sapiētiore nobis, qui iussi
us Angelos imitari; imō verō
iussi sumus Deum æmulari! Tan-
 a ne longior sim, si omnium
 nimum studia expendamus,
 nium opificum officinas per-
 amus, si primo mane lima,
 x, mallei fragorem attenda-
 ; non pigebit pro mercede æ-
 a laborare usque ad defatiga-
 em. *b Faber ferrarius* (ait Ecc.
 dens juxta incudem & confi-
 rans opus ferri: vapor ignis
 t carnes ejus, & in calore for-
 cis concertatur: vox mallei
 ayat aurem ejus, & contra si-
 litudinem vasis, oculus ejus.
 i suum dabit in consummati-
 em operum, & vigilia sua or-
 bit in perfectionem. quæ ubi
 doctissimus, juxta ac Rel. attu-
 xclamat: *e pudeat nos minus*
nollius curare inestimabile
est opus, quàm Faber Ferrari-
betem: S. Theod. Studita: d
lus est (ait) operarios carnales
omptius opificia tractare, nos
ritualia, segnes atq; dissolutos
ire. illos sudore fluentes à la-
ribus non abstinere, nos con-
itionis monastica fastidio duci-
us est operarios totam heb-
adadam lucro suo inhiare, &
m diem Deo ac pietati, non
e vacare; imō dimidiam sacri-
o horam tribuere. S. Doct. qu-
oniam audire: e centum & se-
 Chryl hom 26 in 1 Cor b Eccl 28
 Nier. ascer, pag 23 d Theod. Stu-
 dita serm. 17 in aestatem.

xaginta octo horas habente heb-
 domada, unam & solam horam
 sibi segregavit Deus (*ad Missam*
audiendam) o frigus Christ. devot.
 Sacerdotum teporem, qui huic
 frigori deservit! hodie Missa non
 auditur si medietatem horæ exce-
 dit. Missa pulchrior est, quæ bre-
 vior est. tot horas operi, tot fa-
 bulis, tot epulis, tot somno teri-
 mus: & vel quadrantē de die, ante
 somnum orationi, discussioni no-
 stri insumere, quot mensibus se-
 mel sacro epulo animam refice-
 re: semel in anno, aut in vita, pau-
 lulum temporis suffurari, quo ge-
 nerali exomologesi, animi late-
 bras discutiamus, nimis operosum
 censetur. timendum ne serō & se-
 riō queramus, quod olim ille, *f*
 qui viro magno à secretis, dies
 complures & noctes scribendo &
 lucubrando triverat; ubi morbo
 lethali oppressus, exclamavit: o
 me infelicem, qui supra 25. chartæ
 volumina conscribendis literis, ac
 Domini mei rationibus confi-
 gnandis impendi, & ne modicum
 folliculum pro rationibus animi
 mei, pro confessione generali ex-
 arauda consumpsi. ne & nos hæc
 quoque sero deploremus, aureo
 sermone suo hortatur Chrysol-
 ogus: *g vivamus Deo paululum, qui*
seculo vivimus totum; dedimus cor-
pore æternum, demus animæ paucos
dies tempus est, ut al. quando tibi do-
minique tuæ provideat. optima &
maxima vitæ pars abiit, imō tota
periit, quia seculo vivimus totum.
 parum vitæ superest: o. fortè, vel
 12. anni, fortè pauci dies, *vivamus*
 hoc Deo paululum, ut in æternum
 vivamus.

e Chryl de Euch c 4 f Barry solitud.
 pag 237 g Chrysol. serm. 12

E M B L E M A XXXVII.

Domus mea, domus orationis vocabitur. Luc. 16.

PROCUL O PROCUL ESTE PROFANI.
DOMINICA NONA POST PENTECOSTEN.

De cultu, . ac reverentia templis debitâ.

S. I. *Terribilis est locus iste: non est hic aliud, nisi domus Dei, & porta cæli. b*

S. II. *Domum tuam decet sanctitudo. c*

a Virg VI. *Æneid* b Gen. 28. c Psal 92.

599

DOMINICA NONA POST
PENTECOSTEN.

Domus mea, domus orationis vocabitur. Luc. 16.

Estandum juxta ac deplorandum spectaculum, quod Dominus olim Ezechieli exhibuit, dum abominaciones quæ in domini agebantur, ejus oculis, diducto sipario objecti, sic etiam compellans: a fili hominis, putasne vides tu, quid istius, abominaciones magnas, domus Israel facit hic? Si id, falleris: nam plures, majoris tibi ostendam. Quas citius perspiciat, jubetur Ezechiel perfodere templi parietem: & ibi reptilia, & animalia, & in domus Israel, depicta circumferre in pariete: & 70. seniores incensum adolentes. Pro hac hæc attonito, dixit Dominus: adhuc conversus videbitis abominaciones majores. Viditque viros plangentes Adonidem; nodi tamen tan execrabilis, atrociora exhibet, & abominaciones majores his. Et introiit in atrium Domini interitus, & conspexi illic viros, dorsales contra templum Domini, seu qui terga dabant arcæ, & applicantes ramum olivæ, seu flosculum (ut mox juvenes solent) ad nares. Unde Dominus: numquid hæc domus Iuda, ut facerent abominaciones istas, quas fecerunt hic? ex quibus Deus ille conclusit: ergo & ego sa-

ciam in furore meo; non parces oculus meus, nec miserebor. At quàm multos illis hodierna die consimiles imò deteriores invenire esset, si parietem cordis perfodere liceret, & mortalium studiis, cogitationes, desideria, quæ in templis agitant, introspicere daretur? Et verò ipsa externi corporis species satis loquitur, & oculis indes proponit abominaciones pessimas; dum non unum in templo Domini, dorsum non arcæ, sed immenso rerum omnium conditori, & sanctissimi illo totius divinitatis sacrario obvertentem videmus; qui tantisper dum mystes finiat, barbam instruunt: nunc in aurem quid socio obgarrunt, & templum in forum, imò ut prima veritas asseverat, domum Dei convertunt in speluncam latronis, ubi non una anima trucidetur: unde qui rei indignitatem expenderit, ejusmodi meritò ut canes foris pellendos, aut ut garrulas & obstrepentes hircines, deturbandos esse judicabit, Quemadmodum mitissimus Jesus hodie scuticâ armatus, omnes vendentes & ementos tanto zelo expulit, ut S. Hieronymus hinc omnia signa, quæ fecit Dominus, hoc mirabilius asserat: quòd unus homo, illo tempore contemptibilis, potuerit ad unius flagelli verbera, tantam ejicere multitudinem. Ignitum enim quiddam radiabat ex oculis, & divinitatis ra-

Ezech cap 8

b Cit. S Th part. 3. q 44. a 3 ad 1.
DIOS

dios evibrabat. Origenes dicit hoc esse majus miraculum eo, quo aqua conversa est in vinum, eò quòd istic inanimata subsistit materia, hic verò tot millia hominum damnantur ingenia. Quo zelo pro domo sua accensus, ostendere voluit, quantà in reverentiâ, cultu, & æstimatione templa habenda sint.

Quod primum probare aggredior ex eo:

§. I.

Terribilis est locus iste, non est hic aliud nisi domus Dei, & porta Cœli. Gen. 28.

Luidprandus Episcopus Cremonensis, a ad Constantinum Leonis Imperatoris Constantinopolitani filium, legatus missus est; quem Rex ad conspectum suum & audientiam admisit, ea majestate ac apparatu fulgens, quo omnibus terrorem incutere consuevit: throno siquidem condebat inauratis leonibus terrifico, qui singulari artificio, horrendum mugire audiebantur, atque hæc omnis machina arcanis trochleis, unâ cum Imperatore derèpentè in cœlum attollebatur. Adhæc, in medio atrii Regii, conspiciebatur arbor aurea, in qua omnis generis volucres consistæ, suavissimâ modulabantur. Omnis denique apparatus, splendore suo sacrum quemdam horrorem, locum hunc ingredientibus adferebat. Ludicra sunt hæc, & puerorum terricula-

a Luidprand. lib: 6 de reb. Imp & Regum in Europa gestis c 2. Causa. court 3. tom 2

menta, ad ea, quæ Regina ba consternarunt: cui aula Iosonis ingressæ, ut omni & gemmis vidit collucere, ugem illum in majestate sua, neo folio, quem 12 lecingebant, confidentem, omnem ministrantium turad nutus regios, summa corporisque veneratione ates conspexit, b non habet tra spiritum. Terribilis proerat locus ille, qui tantum næ terrorem incussit, ut exarrit. Ad aliud vobis hodie ad aliud thronum, non sicunculis, sed maximè tremille leone de tribu Juda, formidandum, deducturus Regina Esther, ut cubile reingressa est, ubi Rex Assu residebat super solium regni, datus vestibus regis, aureqgens, eratque terribilis aspectu deò ut Regina corruerit, & lozem colore mutato, lassam ancillam reclinavit caput, animum resumpsit, hanc atæ mentis ac trepidationis sam ingenuè confessæ est: inquit, te Domine, quasi lum Dei, & conturbatum meum præ timore gloria tua.

Quòd si Regem Regum jus conspectu tremunt potes, millia millium Angese prosternunt, convenisse ad hujus alloquium admisset, haud dubiè pes limini faucibus hæssisset, nec hal ultra spiritum. Manifestus jus argumenti typum expcernimus. Gen. 28. vers. 1 somnium olim Patriarchæ objecta est scala in cœlum

b 3 Reg. 10 c Esther cap. 12

ta, per quam Angeli ascende-
ant & descendebant, & tum-
ultuati scalæ Deus ipse inniti vi-
batur. Quâ visione conterris-
us, exclamat: *quàm terribilis est*
iste locus, non est hic aliud nisi do-
mus Dei, & porta cæli. docet hic
Hieronymus S. R. E. Card. a pavorem
suum ejus, ac terrorem clarè ostendit
scriptura; quærit verò ulterius,
quid timuerit Jacob? & ait eum
non timuisse, quemadmodum, cum
primum venimus in conspec-
tum & præsentiam maximi
principis & sapientissimi Prin-
cipis, vehementer timemus, ne
sibi displicens in nobis vi-
deatur. Sic etiam Jacob timuit,
considerando seipsum, cum
spectu ad præsentiam Dei, &
conscientiam Angelorum, me-
uens ne sua sibi peccata & de-
bita imputarentur. Ac tan-
tum subdit: ad literam visio
fuit figura, & quasi templi
adumbratio. Unde Ru-
pertus: *b notandum quod Jacob*
non visum Dominum, sed locum ex-
cessit, ut terribilem esse dicit.
quidnam pavoris & terroris
in illo loco poterat habere? an
visum Dominum in eo loco viderat
poterat? Nempè & in aliis lo-
cis ipsi, quàm patri & avo
idem Deus apparuerat. Er-
at enim dubium, quin hoc per spiri-
prophetice præviderit quid
in illo somnio significaretur, &
magis alium sanctioremque
locum, cujus ille erat figura, præ-
viderit. Tales autem locus Eccle-
siæ Dei est, & in ea terribilia Dei
operum patrandæ.

Præteritum hic. b Rupert. lib. 7.
in Gen. cap 23

Istic loci, in sacris confessio-
num tribunalibus, in tremendo
illo Eucharistiæ mysterio, à cœ-
lestibus illis nuntiis, qui ascen-
dentes & descendentes, pre-
ces nostras ad Deum deferunt,
tam mirabilia patrantur, ut me-
rito cum Propheta in hos voces
præsumere possim: *consideravi*
opera tua & exavi. c Non con-
volant, ait D. Chrysostomus, apes
avidius ad alveare, ut mel confici-
ant, quàm ipsi Angeli, ut cœ-
lestem gratiæ rorem, animis in-
fundant. Omne apum studium, om-
ne exercitium est, ire & re-
dire, volare, avolare, campos
floribus vernantes impigrè
pererrant: eo planè modo cœ-
lestes apicula convolant ad Ec-
clesiam, quasi campum omni a-
mœnitate refertum; ubi ex eo
qui est flos campi & lilium con-
vallium, mella virtutum deprom-
unt. Uberius hæc prosequitur
doctör mellifluus, qui serm. 6. in
dedic. Eccl. ubi visionem Jacob
expendit, rectè subjungit: *quàm*
terribilior est iste locus (de templo
loquitur) *quàm evidentius cer-*
tiusque, Dominus est in loco iste;
ubi nimirum non modò duo aut tres,
sed tam multi in ipsius congregatè
nomine perseverant. Ut enim Deus
noster in mensus, omni loco
intimè præsens sit, peculiariter
tamen quasi in domo ac regia
sua dicitur esse in cælo, & in
templo: uti intellectus, qui
juxta Philosophos idem cum a-
nimo est, per totum corpus dif-
funditur; sed peculiari ratione
in capite esse cognoscitur, atque
ita: *verè Dominus est in loco ist.* 5
Hinc summâ anit. & veneratione
c V. Lauza, hom 28. §. 7.

exclamat: *a*, terribilis planè locus, & dignus omni reverentiâ, quem fideles viri inhabitant, quem angeli sancti frequentant, quem suâ quoque præsentia dominus ipse dignatur. Quæ tantam loco isti religionem ac sanctitatem confert, ut ipsos ingredienti, singulari quadam numinis illic præsentis prærogativâ, expiare & sanctificare videatur.

Attendite quàm terribilis ille locus sit, ubi Pontifex solenni pompa, ministrantibus purpuratis Patribus, adgeniculantibus Imperatore, Regibus, Principibus, Doctoribus, & universo Christiano cœtu suppliciter adorabundo, sacris operatur; ut subinde vel ipsa loci facies, homini maximè perfido sacrum horrorem incusserit, & sanio rem mentem injecerit, istos omnes, & per universam Ecclesiam fideles non adeo idiotas aut idololatrias esse, ut frustum panis tantâ veneratione prosequantur, & non potius fide certâ illos duci, ut Deum suum istic præsentem adorent.

Quod Florimundus Remundus præclarâ illustrat historiâ: Anno 1575. *b* qui Jubilæus fuit, senex quidam Lutheranz factionis Minister, Polonus natione, non tam devotione quàm curiositate quadam Romanam illam Babylonem anno isto confusionis (sic Jubilæum & urbem sanctam compellat) visendi; cum Romam proficisci decrevisset, eodem quo cæteri religionis ergo peregrinantes habitu, iter ingressus, & c. 6. iisdem ad com-

mune SS. Trinitatis hospitium divertens, triduum in eo, ut ex ætè omnia contempleretur, permansit. Ejus verò Societatis curam tum gerebat Ferdinandus de Medicis (is qui hodie magnæ Hetrurizæ dux est) qui unâ cum multis aliis proceribus, peregrinorum pedes abluere solebat. Inter quos cum Minister hic fortè esset, tantam in tanta dignitate demissionem, ut & Pontificis visitandis Ecclesiis devotione & pietatem demiratus: ac tantæ loca sacra in quibus SS. Apostolorum & aliorum Sanctorum reliquæ asservantur, artentius contempletus: totus denique veluti mundi undique reddenda Deo vota & fundendas, ad SS. Apostolorum & Martyrum tumbas, preces, eorum currentis religionem, nec non sacrorum rituum ac pontificalium remoniarum majestate obstupescens, divino monente Spiritu ad pedem altaris genibus inclinat, ad cœlum elevatis, quamvis aliud animo volveret, ut quæstandi causâ tantum eò vehementer ingemiscens & consilium de vita & religione mandans amplexus, properè eisdem turba se proripuit, & ad Sancti Petri Basilicam accurrens, ibi Pontificis se substravit, osque iterum iterumque exhalatus, lachrymis ac singultibus interclusâ voce omnia combat. Pontifex ratus hominem fortè esse qui nefarii facinorosi bi conscius id aliis audientibus propalare noilet, præsentem quanto secedere iussit, ut solo audiret; at ille resumpto spi-

a Beta cit. b Florim. Remund. de origi. Hæres. l. 4. c. 13

ta voce exclamat : minimè Pa-
 r sancte , sed jube hos manere :
 ipse peccati mei magnitudo
 penitentiam postulat publicam
 ginti tres jam anni sunt , ex quo
 tantæ fui minister ; at jam post-
 e Jesu Christi , ejusque Eccle-
 servus esse cupio , ad quam
 nitatem tuam humillimè ro-
 , ut me admittere & transcri-
 re velit . Tum Papa hominem
 singulis diligenter interroga-
 n , ipse quoque illachrymans ,
 pertita benedictione ad Cardie-
 es quosdam remisit : à quibus
 instructus & absolutus , san-
 que Eucharistiæ pabulo mu-
 ns , cum æstu ardentissimo ple-
 ue loca sacra visitasset , in
 rbum incidit , & in Xenodo-
 am S. Spiritus delatas , post
 uum animam Deo reddidit ,
 è se gaudere affirmans , quòd
 tot tantasque tenebras , in
 no Domini lux sibi oborta
 et , postque innumera peri-
 , ad portum salutis tandem
 llisset . Ejus audita morte
 ifex , apud quem tunc erant
 onymus de Marca & P. Ber-
 inus de la Poste Capucini ,
 tis in cœlum oculis in hæc
 a cum Apostolo prorupit : *ô*
do sapientiæ ! quàm multi
 i peccatores vel in Mona-
 um vel in desertum se con-
 t , ut peccata sua diuturna
 austeritate eluant , & hic
 s peccator tribus dumtaxat
 s verâ animi contritione ,
 orum remissionem & pa-
 am promeruit , misericor-
 consecutus in medio tem-
 Quod beneficium , ut inso-
 prope inauditum sit ; hoc
 frequens & quotidianum

Doctor Angelicus è sacratis ædi-
 bus referri contestatur , dicens :
a per ingressum Ecclesiæ consecratæ ,
homo consequitur remissionem pecca-
torum venialium , juxta illud : be-
nedixisti Domine , terram tuam , ve-
misisti iniquitatem plebis tuæ .

Quem vera & viva fides in-
 struit , cur non cã veneratione sa-
 cram ædem ingreditur , atque ea
 pietate , ac animi corporisque
 reverentiã aram contemplatur ,
 quã prælepe , cœnaculum , sepul-
 chrum Domini , aliave loca , quæ
 exiguo temporis spatio , suã cor-
 porali præsentia Deus homo con-
 secravit ? Quis non augustum
 stabulum subingrediens , ubi di-
 vinus infans vagiit , ipsius loci ve-
 neratione tangeretur ? Quis non
 factum illud Adriani Imp. pror-
 sus sacrilegum detestetur ? Qui ut
 loci hujus religionem emolire-
 tur , in eo statuam Adonidis e-
 rexit : *ut in specu* (loquor cum
 Hieronymo) *b ubi Christus par-*
vulus vagiit , Veneris amasius plan-
geretur . Nunc verò in templis ,
 ubi Deus noster , non per men-
 ses aliquot , sed ad annos & secu-
 la corporaliter requiescit , novos
 Adonides indies effingere non
 erubescimus ; dum oculis & a-
 nimo hic etiam fornicamur , ut
 in gemitu columbæ lib. 2. cap.
 12. piè queritur purpuratus Pa-
 ter Bellarminus : *quis tolerandum*
puer , quòd non desunt qui in ipsa
sacrâ ade , dum tremenda mysteria
celebrantur , vel dum sacra conc
habetur ad populum , laqueos oculis
querunt , & juxta Dei sententiam ,
oculis ac corde mœchantur ? Tot A-
 donides in oculis , & corde effor-

a S Thom p. 2. q. 82 a. 2. ed. 3

b Hieronym epist. ad Paulin.

mantes, quot obscenas cogitationes & desideria effingunt. Nec miraris qui cœlum silet, qui fulmina continet? etenim si olim videntes & ementes, flagello armatus expulerit, quid hic lentus spectet scelera, & sacrilegos hosce ad inferos non deturbet? Quibus poenis hoc malum, cum suo quoque tempore invaluisse vidisset Chryl. expiandum clamat: „multi, inquit, ad formas mulierum aspicendas, ad adolescentulorum pulchritudinē curiosius intuentiam, in Ecclesiam veniunt, cum assurgit: non miraris quomodo undiq; fulmina non deferuntur? Quomodo cuncta funditus non evertuntur? hæc enim non fulminibus solum, sed etiam gehennæ supplicio dignissima sunt. Pergit porro & percunctatur: quid facis homo? mulieris speciē curiosius in Ecclesia perscrutaris, nec horrescis tantæ Dei templum afficiens contumeliâ? Proscibulum tibi videtur Ecclesia & foro ignobilior: nam in foro erubescis, etiam times ne quis te videat mulierem sectari, in Ecclesia verò Dei, cum ipse Deus te alloquatur, & ab istis deterreat, eo ipso tempore maximè, fornicatione & adulterio uteris, quo tibi magna voce intonatur, ut ab his fugias, nec horrescis, nec stupes. Flagitium in ipso Dei sacrario, sola mente (à qua formale suam malitiam habet) admittere, non veremur, qui eo in loco peccatum opere externo complere erubescimus. Quem ruborē ut loci sanctitas, & Dei illic corporaliter existentis præsentia inducat, conferet fortè audire invektivam illâ Hier. quâ Sabin. perstringit, qui in

Ecclesiam, ubi quondam præsep Domin. fuerat, irruit temerarius non ut sacrificium offretet, sed ut sacril. patraret. In quem sic denotat gravissimus doct. b infelicissime mortalium! tu speluncam illam, in qua filius Dei natus est, & veritas de terra orta est, & terra dedit fructum suum, de supercondicturus ingrederis? Non times ne de præsepi infans vagiat ne puerpera virgote videat, ne mater Domini contēpletur. Angeli clamant, pastores currunt, stella desuper rutilat, Magi adorant, Herodes terretur, Hier. conturbatur, in cubiculum virginis decepturus virginem irrepis? Paveo miser, & tam mente, quam corpore perhorresco, ponere tibi volens ante oculos opus tuum. Et paulò post, insolito quodam loquētix, non tam flumine redudans, quam fulmine incandescenti pro nefas! inquit, non possum ultra progredi: prorumpunt lachrimæ antequam verba: & indignatione pariter ac dolore, in ipso meatu faucium spiritus coarctatur. Ubi mare illud eloquentiæ Tullianæ? ubi torrens fluvius Demost? Nunc profecto muti essetis ambo, & vestra lingua torpesceret. Inventa est res, quæ nulla eloquentia explicare quærat: repertum est facinus, quod nec scurra ludere, nec Atellanus possit cæari. Quasi dicecessit eloquentia malitiæ: neque in rostris, ubi res figuris augentur, & amplificantur neque in theatris, ubi manibus veris finguntur, hoc sacrilegum adeò indignum, potest satis præsentari. Nunc verò ab

Chrysol., hom. 24, in Matt.

b Hieronym., epist., 48, in Sabin.

terno ad internum, cum
 Hieronymo nos convertamus &
 meamus: *a* Ego, inquit, *confi-*
or timorem meum quando iratus
ero, & aliquid mali in meo ani-
mo cogitavero, & me nocturnum
fantasma deluserit: Basilicas Mar-
rum intrare non audeo, ita totus
corpore & animo perhorresco. En-
im vel animo cogitationem. imò
 omnium turpis speciem habens,
 miserat, templum ingredi re-
 formidat; & tu in ipsa Ecclesia,
 blasphemias concipere, & anhelare non
 vereris?

Filii Aaronis, flammis olim
 consumpti, quod contra jus fasque
 religionis, ignem alienum in ara
 citassent. quo supplicii genere
 puniendi, si etiam impurum
 tulissent? & tu lascive Ado-
 lens, in Dei sacrarium audes
 invidiosas inferre faces, & insa-
 cupiditatis incendia excita-
 re. D. Augustinus, qui in primo
 sermone, in id scelus excesserit,
 sibi deinde ac virtuti reddi-
 tum, foedam otiosamque superis
 invidiam, ingenuè confitetur
 et loquitur: sic enim Deum suum
 appellat alto gemitu profun-
 de lachrymis: *b* ausus sum
in celebritate solemnitatum
intrare, intra parietes Ecclesie tue
aspicere, & agere negotium pro-
ferendi fructus mortis. quid au-
 tem offenderit supplicii, paucis edi-
 dit. unde, inquit, me verberasti
 huius poenis; sed nihil ad cul-
 pae enim poena par esse po-
 tuit, qui eo loco procurat
 fructus mortis, ubi vitae partum
 debuit? vincimur à bar-
 bare, & quod foedius est, non

Hieronym. adv. Vigilant.
 lib. 3. Conf. cap. 3.

sanae fidei Abassynis, mala adeo
 loco apud non paucos, templo-
 rum jacet reverentia. Vide quan-
 tã insolentiã vestibulis insulterem,
 quàm nullã honoris significatio-
 ne secundum templa prætereant.
 c. audebisne Abassyrio componere?
 quem ad conspectum tem-
 plorum, equo si forte vehatur,
 illicò descendere, peditemque
 tantisper ire, donec templi fron-
 tem prætereat, produnt eius
 gentis annales. stupendum sane
 prodigium, quo divina bonitas
 etiamnum loci illius, ubi Vir-
 go immaculatè concepta est, re-
 ligionem testatur: *d* cubiculum
 enim, ubi Virgo Maria, Dei
 mater concepta fuit, in diva
 Annæ adibus, à nemine nisi ab
 homine Virgine, & illibata pu-
 ritatis inhabitari potest; adeo ut
 quisquis, vel conjugatus illud
 incolere præsumpserit, violenta
 morte repente plectatur. quo
 fit, ut hujus sancti custos donu-
 cillii castimoniam vitæ excellat, at-
 que ipsis Turcis vel ea propter
 hic locus terribilis ac venera-
 bilis sit. Quid? quod ædes Lau-
 retana, ad quam toto orbe con-
 curritur, etiam flagitiosissimos
 scurras exhorrescere faciat, qui
 ipsis parietibus aut vestibulo sa-
 ccerimi hujus delubri, oscula si-
 gere reformidant. & nos sacras
 Dei ædes, ubi toties è in sacer-
 dotum manibus, velut in utero vir-
 ginis, filius Dei incarnatur; profana-
 mus, & Dei domum, quasi in pla-
 teas, in cauponas convertimus.

Olim D. Paulus privatas ho-
 mium ædes Ecclesias appella-

e P. Rho variae virt. historiae l. 3 cap

7. §. 4. d Nier. nat. p. 467.

e 5 Aug lib de dign. Sacerd.

C c 3

bat :

bat: *a salute*, inquit, *Priscam & Aquilam, & domesticam Ecclesiam eorum.* & alibi: *b salutant vos in Domino multum, Aquila & Priscilla, cum domestica sua Ecclesia:* quia in illis familiis, non minùs sanctæ actiones, quàm in Ecclesiis exercebantur; nunc autem vereor, ne Ecclesix privatis ædibus similes videantur, quòd non minùs in his, quàm in illis, scelerum habent laxentur. quod D. Chrystostomus, non sine magno doloris sensu expressit: *c domus priscis temporibus Ecclesix erant, nunc ipsa etiam Ecclesia in domum reducta est: nihil autem in privatâ domo carnali loquebantur; nihil nunc in Ecclesiâ spirituale memoratur.* Cumque Deus loquatur, non modò ipsum cum silentio non auditu, verùm etiam contraria inferentes, inculcatis, quas ob res, acerbè flet, & nunquam flendi finem faciam.

Inter fontes lachrymarum, sanè amarissimum Cardinalis Bellarminus hùc derivat, & templi cultum jacere, & contemni: *e* ego, inquit, cum aliquando ex itinere, apud Episcopum nobilem & prædivitem hospitaret, vidi aulam vasis argenteis splendidam, & mensam omni genere præstantium ciborum refertam: mappas quoque & reliqua omnia nitida, & odorem suavem spirantia. sed cum die sequenti summo mane ad Ecclesiam, palatio contiguam descendissem, ut sacris operarer, inveni omnia contraria: id est vilia, & sordida, ut vix auderem in tali loco, &

a Rom 16 *b* 1 Cor: 16
c Chrysof. hom: 33 in Matth.
d Bell de gemitu columbae, l: 2 c. 5

cum tali apparatu divina mysteria celebrare, tum subdit: sunt etiam fontibus lachrymarum plangendi, qui exteriori turpitudine & sordibus animi sui impuritatem sordisque testantur, & sacris operandum est.

Mahumetanis etiamnum loquente ille, *e* ubi Apostoli Spiritum sanctum recèpere, tanta in veneratione est, ut nemo quisquam ex illis, nisi nudis pedibus ingredi præsumat. Adeo & ipsi, qui olim Moyfi præceptum est, calceamenta poneret, hunc locum ut terram verè sanctam venerantur, juxta Davidicum illud:

e Novarini Schediasmata l 8 u

§ II.

Domum tuam decet sanctitas
 Psal. 92.

[Nactis Damasi, olim in Ecclesia legi solitis, severè præcipiebatur, ut ii omnes è templo sine notâ ac dedecore eicerentur, qui eam vanis confabulationibus profanassent. In Constitutione quinta Pii V. hujusmodi Ecclesix perturbatores, per ordinarios arbitrio puni tradebantur. omitto alia plura conciliorum, ea de re, seu more seu decreta, ut Turonensis Tridentini, & aliorum. omittere non possum illustrem cretum S. Stephani Regis Hungarix. Is pro ea, quâ fuit in Ecclesia religione, & in sacris mysteriis reverentiâ, severè sanxit & tenuit, ut si quis inter divina sacramenta solemnia, & scripturæ templis prælectiones, fabulæ

f An 812 c. 38 *g* Trid sess. 2
 observ. Decretal. cap. 8

iosas intexeret, si major esset, (hoc est illustri domo natus) cum publicâ infamiæ notâ ex Ecclesia pelleretur: sin autem minor, id est è vulgo, in ipso templi atrio, primum vinculis oneraretur, deinde etiam flagellis acriter corripere; vel ad aliorum exemplum, vel ad suæ meritaris supplicium. merito sanè piissimus Rex eâ animadversione dignos censuit: quos proinde divini cultus amator Chrysostomus, extra Ecclesiæ septa proturbandos ille decrevit, ut a aliena salutis infidiatores. spectarant hi, ut credo, Religiosissimi Ecclesiæ fautores, divinum illud Ecclesiasticis monitum: *custodi pedem tuum ingrediens domum Dei*; quo innuit Ecclesiastes, non parum conferre, quatione quis templum ingrediat. hæc tamen quaestio quibusdam futilis, & inutilis videbitur, quomodo adeundum sit templum: nam surgo, ait quilibet, manè sub horam septimam; puella sub decimam; dein apillos pecto, (illa ne longior sic sim, mundum muliebrem ingreditur) frontem & manus bluo, tum ad crystallum me contemplor. inde vini quid aduti sumo ad stomachum juveni, aut ad crapulam frangendam quidam jentaculum, postea forum inambulo, fabulas cum sociis commisceo: dum alicubi tinnius ad missam convocet, ubi idacro apponitur, si sub Euangelium intretur. Alius scortum manu ducit, & nescio quæ ignita er aures immittit jacula. typum

scilicet hi integerimæ sponsæ referunt, quæ procedit ornata viro suo! nostis o puellæ quo ductore in templum pergatis? *diabolo dantore*, inquit Aug. *in Ecclesiæ* "conventum pergitis; & vos *Juvenes*, qui istuc non precibus insistitis, sed fabulis, jocis & aliis peccatis, cum ipso dæmone ad æterna pergitis tormenta." Comlo te quisquis es, num ea animi & corporis præparatiõne, Bruxellis in aulam Principis pergeres? num ea morum dissolutione, & mentis evagatione, supplicem Serenissimo libellum oblaturus, foetenti simul anima accederes? quid dico Principis? Regis, inquam, & Regis Regum aulam, & quidem reus ingrederis: nosti quis te habitus, quis situs, qui mores, quæ interior exteriorque compositio deceat? gravissimum Antist. adi & audi: *d' aulam regiam intraturus, & habitu, & oculis, & incessu, cunctisque aliis re componis & adornas: in Ecclesiâ* "siam verò ingressurus, ubi verè est aula regia, & talis, qualis cœlestis est, rides." Cyrilli illius Alexand. doctrina est, quam experientia comprobat: *ubi Rex est, illic & esse regiam.* ita ubi Rex ille Regum in throno suo consideret, cœlestis illic aula est. quam tres illi purpurati, stellâ duce profecti, in stabulo agnoyerunt; in genua sese orientales Reges abjiciunt, diademata submitunt, manus cœlo attendunt, preces sternunt, infanti supplicant, munera explicant, proni adorant. si talia non erubuerunt in stabulo, quid facturos putatis in templo?

a Chrysost. hom. I, de verbis Isa

b Eccl. 4

c Aug. serm. 251

d Chrysost. hom. 15, in ep. ad Heb.

nullz hinc ex holoserico culcitraz
 procumbentium genibus sub
 sternuntur; sed nuda humo pro-
 cidentes, adoraverunt enim. hic
 suis è novalibus, sine fruge abire
 nos non patitur Japonia. a Jus-
 serat Alexander Valignanus, A
 loysio Regis filio, ac totius regni
 hæredi sellam in templo poni, ac
 tapete solum inferni cum pul-
 vino, abnuentemque regium a-
 dolescentem monuerat, cum illi
 honorem jure deberi, quem Deus
 Rege patre nasci voluisset: tunc
 ille, verissimè hæc à te dici sclo,
 atque ad eò extra hos parietes,
 nullam ego honoris significatio-
 nem non admitto; ubi has fores
 ingredimur, jam divinæ maje-
 statis amplitudo, quam præsen-
 tem veneramur, omnes æquat.
 quasi diceret: stellas majoris
 minorisque magnitudinis, omnes
 perinde in clarissimo solis lumi-
 ne conticescere. Hic mihi ad este
 aularum affectæ, nobilium fan-
 guis, & vel à Regibus discite, sum-
 mo Regi habere debitam reve-
 rentiam. hominem viderunt,
 Deum quem non viderunt, co-
 lucrunt. vos contrarium subinde
 facitis, quos homines esse scitis,
 prope ut Deos veneramini. ali-
 quem mihi ex delicatioribus au-
 licis date, & videte quas delicias
 non faciat? quomodo nictet, of-
 cula ferat, poplites torqueat, sæ-
 pe pavimentum genibus passus a-
 liquot perreptet, & limbos pur-
 purarum lambat verenti ore. vi-
 dete quàm vultu & gestu con-
 cinnus quoties manum suam dis-
 suavietur, domini genibus ad-
 volvatur, ne gratiâ excidat; Jam
 verò quid in templis? quid

¶ P. Rho varia virt. hinc 1:3 e 7. 5. 6.

Deo? plerisque hos tales goo-
 gra hic laborare credas, ad eò
 tibus parant, poplitem humi
 allidere piaculum, genu vel nau-
 curvare, nisi pulvinus excipiat
 aut chirotheca substernatur, n-
 fas. Hosee instruat, moribus
 è nobilis puer, de quo refert
 Justinianus noster: b puer, i-
 quit, infimæ classis, Collegii
 Rhemensis Societatis Jesu, cu-
 ex diuturniori fortè morbo, no-
 dum viribus confirmatis gym-
 sium frequentasset, atque ali-
 inter condiscipulos, sacris adg-
 niculatus interesset: à præcep-
 re monitus est, ut eò corpusculum
 infirmitatem, in pedes erectum
 staret, ad quæ puer virili & v-
 re religiosa animositate respo-
 dit, mori se malie, quam hono-
 rem reverentiamque Deo. si
 exhibere, quem in æde sacra præ-
 sentem agnosceret. quod si po-
 ri fortè exemplum quosdam no-
 commoveat, expendam hinc
 veni illam gratias Theologi ap-
 Baucium conlulam: e eam ter-
 plis ac sacrificio reverentiam
 beri, ut ab auditione nullæ
 cusati possit, qui non nisi sedulo
 do interesse posset. cum supp-
 veniat, qui orat, par est ut li-
 plis habitum præ se ferat, C-
 tost. foeminam petulantius co-
 priam, ad templum properant
 effatis: d quid dicit, inquit, De-
 precatura pergis, & ornamenta
 rez circumfersan re. d saltatura
 Ecclesiam pergis? nam ut tui spr-
 caum præceas ad veniri? ut De-
 p opre ad is appliciter deprecetur
 tuis si. l. ribus veni a cum genua

b Justinian in Tobiam c IV 8 do-
 ment 2 c V. Baucium pag 98
 d Caryfor. hom 8 in ep 1 ad Titu-
 lach.

lachrymis petas, ut Dominum tibi propitium facias, accessisti; quid te osam ornari improbo, atque intempestivo studio contendis? non iste supplicis est habitus. quo enim pacto gemiscere potes, ac lachrymas fundere, atque intensissime, ut decet, orare, qua ejusmodi ornatu compta prodidisti? nam etsi lachrymas fuderis, sum cernentibus hujusmodi lachrymae movebunt. non iste supplicis est habitus. en ades, cum Deo loquutus; ergo genua submitte, oculos dimitte, manus attolle, adue personam supplicis: Princeps, Reges, Cæsares, sanctissimi viri, submissis genibus orant. de Salomone Regum fasti stantur, his verbis: a „factum est autem, cum compleisset Salomon orans Dominum, omnem orationem & deprecationem hanc, surrexit de conspectu altaris Domini: utrumque enim genu in terram fixerat, & manus expanderat in coelum. ita Petrus, ita Paulus, ita Steph. positis genibus orant. Arelat. Præsul Cæs. b in quibus sub oratione niti genibus grave est, non immerito candescens: *vellem scire, inquit, qui nec genua flectunt, nec inclinare capita volunt, si aliquid sibi necessarium aut à Iudice, aut ab aliqua potenti persona expeterent, utrumque recto capite, negligenter tepide supplicarent? rem terre ab homine terreno quaerimus, & usque ad terram nos humiliter inclinamus: & à Deo remissionem peccatorum, & aeternam requiem invenientes; nec capita inclinare, nec genua submittere dignamur.* & exemplo Christi Domini sub aspectu posito: *prostratus*, inquit,

3 Reg. 8. b Cæsar. Arelat. ho. 3. o.

in terram orat medicus, & non inclinatur agrotus; orat iudex, & orare d. simulat iudicandus.

Inauditum, & planè sacrosantum fuit silentium, & non modo in Augustissima illa rotius orbis Basilica jam exadificata, ipso, inquam, templo Salomonis, sed quod omnem admirationem in stuporem vertit, in ipsa tantæ molis exstructione: d. & molles, & securis, & omne ferramentum non sunt audita in domo, cum ad faceret. quod silentium constanter observatum est, per totos sex & quadraginta annos, quibus adificatum est; & in tantæ operum frequentia, ut centum quinquaginta millia & sexcenti artifices, hominum octoginta millia, qui materiæ aptandæ insudarent, operum præfetti tria millia & sexcenti adlaborarint: quorum in eo maxima collimabat industria, ita quodque saxum concisum, lignum dedolatum esset, ut aptè sine ullo strepitu quadraret, & loco congrueret. ipso verò jam templo exstructo, sacerdotes veteris illius legis ad septingentos sacris operabantur, nec quisquam audiebatur. amplius quid Aristæas observavit: *silentium*, inquit, tantum inest, ut cum septingenti serè ministrorum continuo adsunt, & offerentium libamina multitudo ingens, ne unum quidem hominem in loco versari putes. prodigium prorsus, & architecto tantum ingens miraculum: tantam ædificii molem, tali ordine, tanta quiete, tali silentio educi, ut nec dolabra, nec ferramentum cava-

e Silentium in templis servandum.

d 3 Reg 6 e Vila' pand.

f Arist 1 de 70. interpret cap 7.

torium, nec rancina, nec ascia audiretur; unde loci sanctitatem admiratus David exclamat: *in templo ejus omnes dicent gloriam.* quod accuratè expendens Seleucienſis Antifteſ: *a Audiant, inquit, hac Pſalmi verba, & confuſi ſuppudeſcant ii, qui in temp'lo prolixiffima intexunt colloquia.*

Turcæ, homines cæterum efferi, *b* coram imperatore ſuo velut ſtatuz conſiſtunt, nec quilibet tantæ præſidentiz reperitur; qui ſocio vel oculo annueret, nedum verbum in aurem inſuffurraret. atque hiſ majorem ethnici idolis ſuis venerationem exhibere conſueverunt. quorum exemplo Mediolanenſis Præſul, Chriſtianos hortatur: *c an quidquam indignius eſt, quam oracula divina circumſtrepere, circumſonari ſacramenta confuſis vocibus, ut impediatur oratio pro ſalute depræſumpta omnium? cùm gentiles idolis ſuis reverentiam tacendo deſerunt, dicti ſui rationem confirmat Ambroſius, mirabili religione pueri barbari: proditur, inquit, d Alexandro Macedonum Rege ſacrificante, puerulum barbarum, thuribulo arrepto, brachio carbonem ardentem excepiſſe, atque ad iſto corpore manſiſſe immobilem, nec dolorem prodidiſſe gemitu, nec tacito pœnam indicaviſſe ſletu. tunc factum illud collaudans exclamet: ſanta puero barbaro fuit diſciplina reverentiz, ut naturam vinceret & tu in miniſterio Dei, virgo (tu conjugate, tu Adoleſcens, tu mercator, tu nobilis) ſervatus, tuſſes, riſus abſtine. Regē puer ille barba-*

a 3 Baſil. in Pſal: 28 *b* Cuſpian. lib. de Orig. Turc Baſbeq de leg. Turc. e S. Amb. lib 3 de virg. & Amb cit. Valer. Max.

rus mortalem timebat, & Macedonici Imperii, hoc eſt unius terræ puncti Dominum, nos in mortalem Deum, & univerſorum Regem non reformidabimus? quidem in illa ipſa hora, quâ Salvator optimus, velut è cœli regis devocatus, ſacrificio præſens aſſiſtit. in illa dico hora, quam terribilem appellat Cæryloſtomus: *nos, inquit, ſub horam terribiliſſimam ac myſtica menſe, in ſanctiſſima conventiculis occupatiſſimus.*

Philoſophum hoc olim Julius Imper. monitum veluit *in Lyceo ac gymnafiis, ne reſpirandum quidem.* tantam in eo reverentiam tantum, ſed animi quod moderationem, atque honeſtatem requiſivit: ut ſi fieri poſſet ne reſpirandum quidem illi videretur; ne ſcilicet aut debita reſpectu reverentiz, aut attentè obſeſſet, vel ſola reſpiratio, hoc augusta Dei domo, quam Eubius *f. venerandam & anguſtissimam virtutum ſcholam* pronuntiavit impenſus obſervare debet, quis eſſe volet Chriſti diſcipulus & nomine ac re etiam ipſa Chriſtianiſmus philoſophus. aureus orator altius ædem ſacram extulit nec modò ſcholam virtutum ſed cœlum ipſum indigitare dubitavit: *g eſt locus Angelorum locus Archangelorum, regia cœli cœlum ipſum, quemadmodum iſte cœlum quiſpiam in anguſtum ductum illuc inducat: etiamſi terra, etiamſi fratrem videas, tu præſupere non alloquere: ſic hic aſiud quidquam quàm ſanctum.*

e Zonaras tom 3 *f* Euſeb de Conſtant 1. c. 46 *g* Chryſoſt 36 in 1. Cor.

are decet. Idem. S. Nilus inculcat, ut templum adiurus, se coelum ingredi cogitet: Ecclesiam, inquit, non secus ad caelum frequenter, nihilque in ea aut loquere, aut age, quod terram sapias. certe si nobis daretur rapi cum Paulo in certium caelum, quantum, & quam revertens silentium quam mirabilis stupor illigaret & linguam & mentem! quod caelo, hoc & templo tribuamus: hoc enim, ut cum B. Paulino loquar:

est beata caelestium preparatio mansionum. est sanctorum in terra sacrarium, est tabernaculum divinitatis, de quo illud jure praeriptum noveris: *b pavete a mensuario meo.* & hoc vatis regii: *deceat hymnus Deus in Sion,* seu ad institutum nostrum, accommodè vertit Hieronymus: *ubi silentium laus, Deus in Sion:* ditto hic apparatus ac mentis puritatem praermitteri debere ad terra processuro, quæ caelum ineffuro. id ago, quod Joannes Apoc. monuit: *c factum est firmamentum in caelo, quasi media hora.*

Ut saltem eo, quo divino infusum sacrificio, omni cogitatum tumultu semoto, attententi intenti assistamus. *d centum viginti horas habente hebdomada, & solam horam* (imò dimidium) *sibi segregavit Deus, & hanc opera secularia, & in ridicula, & conventicula insumis.* An temerè, an locum non habetis ad faciendum, ad nugandum, ad ridendum, ad cachinnandum? an Ecclesiam Dei contempnitis? doctissimus Hebraeorum Philo: *e in*

S. Paulin ep 12 b Levit, 26 Pf, 64
Apoc. 8 d Chrysostr. hom. in e 30
Matt 6 Philo de lege ad Carnum

conspectu Imperatoris, vel subdere periculosum est aliis, quam valde familiaribus. imò & familiarissimis quandoque malè cessit. hujus rei testis, magnus ille Carolus V. Imper. f qui cum podagra doloribus nonnihil remissis, per cubile titubando incederet: Maximilianus Buranus Imperatori in paucis charus, risum continere non potuit; quod ut Carolus advertit, causam ex eo importuni risus sciscitatus est, quam cum ille aliam ex aliâ frivolam adferret, Carolus ingenio cæterum comi & benigno, altiori tono verum ediceret, genuinam tam effusi risus causam se scire velle affirmavit. ad hæc Buranus in genua supplex provolutus, ingenuè fassus est, quod ubi Cæsarem titubantem cerneret, animo occurreret, totum imperium quasi uno pede vacillare. tunc Carolus: at vide ne te severus Imperat. doceat: *caput impera e non pedes:* & insuper hoc age & cave, ne tibi caput vacillet. quod dicto velut fulmine iectus, & tantum non de capite suo actum, Buranus advertit, nec post hæc ridere visus est. & tu o homo Dei rides & irrides, de capite tuo, de salute tua, de morte tua, & quidem æterna, agi non reformidas? praervidè hic Chrysostr. *g stat sacerdos, Deo orationem offerens cunctorum, tu autem rides? nihil times? non contemnis?*

Allianus refert, olim gravissimè interminatam fuisse, requis in academia risum ederet. quæd is locus non ad jocos, & frivole

f In vita Caroli g Chrysostr hom 14
in ed. ad Heb

rum hominum ineptias, sed ad decus & animi gravitatem esset comparatus. quid se sacratio dicemus? ubi est tabernaculum divinitatis, quid de hac sacratissima Christianorum schola dicemus, ubi æterna & immensa Dei sapientia præsidet? diverterant. Angeli ad ædes Abraham: Sara non ausa accedere, abdidit se post ostium tabernaculi, ubi cum auscultasset sermones eorum, & benedictionem filii nascitur, in risum soluta est: quem unus eorum advertens, vultu ad mutitatem composito percunctatur: *a quare risit Sara?* quasi diceret, coram nobis ridet? Ecquid ibi placuli? erat Sara post ostium, in domo propria, & dumtaxat risit occultè, imò intra se, ut habet Text. Heb. aut ut Chald. paululum subrisit. Quàm severè cœlestes illi genii animadvertent in eos qui in domo Dei, in loco totius orbis sanctissimo, ac Deo dignissimo, in cachinnos scurriliter prorumpere non verentur. *dònum tuum decet sanctitudo Domine.* Psal. 92. In conviviis olim dominorum, si quis è ministris os ad risum vel leniter composuisset, crudelera in modum vapulabat, de quo Cordubensis Philos. audiendus est: *b* „infelicibus servis movere labia, „ne in hoc quidem ut loquantur „licet virgâ omne mutur com- „pescitur; & ne fortuita quidem „excepta sint; tussis, sternutamen- „tum, si agultus, magno malo, ulla „voce interpellatum silentium „latur; & quisquam mirabitur aut indignabitur, si ferventissimus Ecclesiastes Chrysoft. cœlo tonitrua & fulmina evocet? cùm

mitissimus Salvator noster templi prophanatores quasi tarcoas, flagello armatus laxaverit, & manuetissimus agnorabiem leonis induerit: radios, ait Hieronymus, cœlestis iræ oculis illis aliàs benignissimis exhibendo, ut nemo ausus sit se opponere, quod miraculo ad tribu-uti olim 1. Reg. 14 dum Jonath exercitum Philistinorum, gradade illata, in fugam egit; quadeo stupendum, ut sacæ textu dicat: *c accidisse quasi miraculo à Deo, Quæstio dignum est, inq* sanctissimus Antistes, *d quæ causa Christus hic ædes in d gna est, cum aliis injuriis, concumit que affectus, n hi tale fecerit q* ita te, clementissime Jesu, exa-ibat, ut tam graviter excaudcas quid suavissimum illud m-ricordie mare, in fel & amar-dinem convertit? Samaritan-energumenus, potator, seduct-latro audiit, & sicut: flagellis-rissimè cæsus, spinis redimit-omni injuriarum ac torment-rem genere miserrimè dive-tus, nihil spirat vindictæ. hic v-se minimè valet continere. non graviora Hierosolymis, quæ lævires scelera? Etenim V. Beda, aliique PP observa-minus hi vendentes & emer-deliquisse censendi sunt, quia-quiunt: *e videbantur licet i* di in templo, quæ ad hæc emeban-ut in eodem templo offerrentur-mino. sed nolens ipse Dominus quid in domo sua terrena nego-tionis, omnes ejecit. quid ergo tres mei, quid putamus faceret-minus, si fabulis vacantes, si

a Gen. 18 b Seneca epist. 47

c 1. Reg. 14. & Chrysoft hom. 2 Ioan. e Beda in cap. 2. Ioan.

ffluos, vel alio qualibet scelere
 periret irretitos? nemo non ira-
 mane flagitium commissum ju-
 rabit, qui ipsum Regem sua
 manu macronem jugulo alterius
 ideat immergentem ab orbe
 condito compertum non est,
 cum per seipsum, sed per suos.
 azas infixisse, a Augustino
 fragante: *Deum non per se ipsum
 unit, sed per angelos*: ita ad Pha-
 roneum puniendum, b. misit i-
 am indignationis sua, immisitque
 er Angelos malos. ita exercitum
 ennacherib Angelico delevit
 ministerio. ita ad everfionem
 odomæ cæterarumque ur-
 ium, Angelos destinavit. porro
 Paulus uoluit Episcopum esse
 percussorem, idque ut Caietas.
 nific: *quia turpe est Episcopis, etiam
 esse percutores: debet enim aliena,
 non propria manu percussere delin-
 quentes*; quanto magis hoc Pon-
 tifice summo, & mansuetissimo
 Rege indignum videri posset, nisi
 actum æternæ sapientiæ, sceleris
 atrocitatem argueret? Denique
 et concludam, longè efficacissi-
 mum motivum ex Chrysofomo
 adduxisse sufficiat, quo irreve-
 rentiæ nostræ indignitatem exag-
 gerat, e *in foro silentium, & in
 ecclesia clamor!* ubi saltem tan-
 tum tremendo sacrificio silentii,
 & attentionis jure exigit, quan-
 tum spectatores ludis olympicis
 tribuere consueverunt: in quibus
 gonotheta omnes silere ac de-
 enter quiescere præcipit. quod
 & nostris temporibus fieri vide-
 mus, confertissimam hominum
 multitudinem spectaculo inter-
 esse, & oculis auribusque atten-

tis summo cum silentio, quæ exhibentur spectare. Ambr. hoc cum stomacho expédens, quo nos magis confundat: d. "Cum plurima (inquit) ranarum murmura, rel. "auribus plebis obstreperant, sacerdotem Dei præcepisse, ut conticescerent, ac reverentiam sacræ deferrent orationi (quod & S. Berno Episc. Misnienfis fecit) tum subito circumfusos strepitus quievissent, inde ad nos oratione converso: silent igitur paludes, homines non silebunt? & irrationale animal per reverentiam recognoscit, quod per naturam ignorat, hominum tantam esse immodestiam, ut plerique deferre nesciant mentium Rel. quod deferunt aurium voluptati? quod deferunt comœdia, quod deferunt obscenæ cantilæ. quis non exclamet? ô tempora! ô mores! *ranuncula vilis*, ut cum Bern. loquar, e è sua palude procedens ad thronum Regis Regum, audet omnia incondito garritu complexe. Primam facellum Christo dictum, invenimus antrum illud Berthemiticum, à Christo nato consecratum; at mysterio non caret, quod in eo summum ubique repertum est silentium. nihil in eo locuta legitur Deipara, nihil Josephus, nihil pastores, nihil Magi prolocuti: cœlestes choraulæ è cœlo quasi odeo, soli genethliacon cecinere: adeo ut in hoc primo sacrario sancire Deus silentium voluisse videatur. & verò jam ante ab ipsis Ecclesiæ incunabulis, visus est observasse.

Philo Judæus ubi disputa-
 tionem instituit de cœtibus Chri-

a V Lan. hom. 28. §. 1. b Psal. 77
 e Chrysof., hom. de bapt Chri,

d Amb. l. 2. de virg e Bern. ser. 4. de
 modo orandi, f Philo l. de vita cont.

filia.

stianorum, sub nomine Essenorū Alex. asserit tantum in iis fuisse silentium, *ut ne mutire quidem cuiquam liceret, aut respirare vehementius.* quò spectat illud admirandū atq; imitandum, tot millium sub Cassiani disciplina degentium, in sacris silentium; audiatur ille de suis: *a*, Cum igitur prædictas solemnitates, quas illi synaxes vocant, celebraturi conveniunt; tantum à cunctis silentium præbetur, ut cum in unum tam numerosa fratrum multitudo conveniat, præter illum qui confurgens Psalmum decantat in medio, nullus hominum penitus adesse credatur. ac præcipuè cum consummatur oratio: in qua nõ sputum emittitur, non excreatio, obstrepit, non tussis intersonat, non oscitatio somnolenta diffusis malis & hiantibus trahitur. nulli gemitus, nulla suspiria etiam adstantes impeditura promuntur: nulla vox, absq; sacerdotis precem concludentis auditur. Nunc omnia sunt immutata. miscentur sacra profanis, in templis scæreatus, tussis, garritus; infantum vociferatus, canum latratus, adstantium denique risus ac fabulæ personant, & sacris operantem, & turbam affusam gravissimè perturbant. Hac in parte nõquam satis laudatur Philippî II. Hispan. Regis in cultum divinum veneratio, de quo narrat Raphael Columba Dominicanus, *b* dum rei sacræ supremus hic orbis Monarcha, regio suo stipatus comitatu interesset, duos è suis magnatibus sibi vicinos, familiaris

inter se fabulantes observasse redeuntem verò in conclave, ipsos ipsos atroci vultu notasse, dixisse: vos à conspectu meo post hac abite. quo velut fulmine ita perrurbati suat, ut alter more sensum contabuerit: alter emota mente, attonito similis, omnem vitam manserit. quid rit aspectu Dei, in quem desiderant Angeli prospicere, & in quo omne bonum contemplantur, æternum arceri? quod Isaias prædixit olim populo sacrilego: *c* *terra sanctorum iniqua gessit, non videbit gloriam Domini.* quæ gravissimam pœnam expendit Bernardus dicens: *d durus est h sermo, & comminatio valde terribilis: non videbit gloriam Domini quid igitur cetera vidisse præstat* quæ more suo disertè & copiose deducit Lanuza hom. 28. §. 9

Consimile quid, vel maxime deprædicandum in Rege barbaro adstabat Christianorum sacrificio, Rex Monomotapæ, Christianæ adhuc mansuetudinis ignarus; & quamquam sub ramalibus à sacerdote fieret, majestas nihilominus, & latens mysteriis divinitas, attonitum habebat, animoque suspensum. Inter hæc, nobiles ephebos ante mapalis ostium perstrepenes audit, tatumque violatam, ut non ineptè interpretabatur, præsentis numini majestatem, non nisi adolescentium cæde posse expiari, rapi illud ad supplicium jubet. luisse sanguine irreverentiam Adolescentes, nisi Lusitanus docuisset Deo uti quam maxime cordi si

a Cassian. l. 2. c. 10 *b* Raphael. Columba
b a feria 2. Dom. I. Quad. Drexel,
tribunal. l. 2. c. 9. §. 1.

c Isa 26 d Bern declam. Ecce nos reliquimur omnia *e* P. Rbo variat
virt. hist. lib: 3. cap. 1. §. 7.

verentia, ita etiam mansuetudine illum delectari, eo præferam sacrificio, quod incruentum esse sancivit. sic tamen ut istiusmodi factorum violatores, vindictam longè graviolem sibi referret.

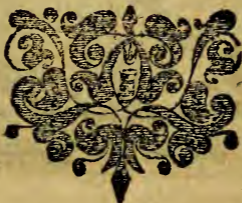
Assisunt (inquit Basilus) *a verba describentes Angelis, adest Dominus, affertus intrantium considerans.* habens, ut expressius Ezechiel: *b* sacramentarium scriptoris circa renes suos. quo omnia dicta & facta in codices redigantur.

Quis igitur erit tam insigniter impudens, ut coram Angelis te-

a Basil. in Psal 28 b Ezech. c 9

stibus, & oculatis, & quidquid viderint in album referentibus, & coram Deo integerrimo iudice, singula ad severissimas pœnas reservante, audeat vel leviter delinquere, ne dicam divinam illam majestatem lacessere? severum & verum illud Pauli pronuntiatum est: *c* si quis templum Dei violaverit, disperdet illum Deus; nec mirum, si id minetur ultor Deus, & re etiam ipsâ ab iis pœnas exigat, qui propter insolentem garrulitatem, *d* cum parvo peccato ad Ecclesiam veniunt, & cum peccatis multis de Ecclesia recedunt.

c I Cor. 3. d Ambr. serm. 33

EMBLEMA XXXVIII.

Qui se humiliat, exaltabitur. Luc. 14.

**DEPRESSA MAGIS CONSURGET
IN ALTUM. a**

DOMINICA DECIMA POST PENTECOSTE

Sola humilitas est, quæ exaltat.

§. I. *Quod autem ascendis, quid est, nisi quia & descendit. b*

§. II. *Probatur sacris ac profanis historiis, eos qui se humiliant, exaltari.*

a Lucet, l. 4   b Eyb, 4

DEM

DOMINICA DECIMA POST PENTECOSTEN.

Qui se humiliat, exaltabitur. Luc. 18.

Ilentio minimè involven-
 dum duxit Tacitus, a quod
 Romanorum Imp. Tiberius,
 calamo felicis usus quàm
 dio, olim & verè pronuntia-
 : *optimos quosque mortalium al-*
ma cupere; suoptè ingenio
 reales sublimitatis avidos, at-
 e ut sese erigant, claviculis
 dam, quasi manibus ad sum-
 conpiti. Id enim verò soler-
 imus (si Lactantio credimus)
 sam Magister Seneca, & sen-
 & censuit: *b magnanimos*
natura produxit, & ut quibusdã
mantibus ferum dedit quibusdã
dolum, quibusdam parvum, ita
is quibusdam & excessum spiri-
 quo fit ut à pueris, nativo
 infosute, igniculi ac scintilla
 stant; qui adeò non sopiendi
 t restinguendi sunt, ut divinus
 celo spiritus, eos vehemen-
 s succendi ac consumari desi-
 ret, sic quemque cohortando:
uram habe de hunc nimirè; hoc
magis perorabit tibi, quàm
le thesauri magni & pretiosi:
 m ut alibi docet: *d melius est*
men bonum, quàm divitiarum ta-
 od vel sanguine, & vitâ con-
 vandam, amplificandumque,
 SS. Doctorum auctoritas, &
 naliū vetustas, satis superque
 aestantur. Quare cum Philo-
 phorum Aristoteles, & Theo-
 gorum Princeps Aquinas, ho-
 rem inter maxima hominis
 Tacit l:4 ann b Seneca ep ad Lu-
 cil c Eccl 4 d Prov. 22
 e Arist l:4 eth c 3 s Thom 2.2 q.
 73. 2:2.

bona commutent, sitque
 — *Fax mentis honesta*
 Gloria, cujus splendore intege-
 rimi quique capiuntur; statui ad
 eam vobis hodierna luce calcar
 subdere, & veram atque unicam.
 ad supremos honores viam de-
 monstrare. facem hinc nobis e
 Claravalle præfert Bernardus, qui
 humanos divinosque honores
 adeptus, &
 f *Fama super æthera notus,*
 sic ad sequendum hortatur: *g de-*
 scende ut ascendas, humiliare ut
 exaltes; hæc enim est ad sublimi-
 ratem via, & non est alia præter
 ipsam; qui aliter vadit, cadit po-
 tius, quàm ascendit: quia sola est
 humilitas, quæ exultat.
 Non aliam, ut videtis viam, non
 aliam ad veros honores, quàm
 per insignem sui despicientiam,
 profundam animi demissionem,
 & ad infima abjectionem ac de-
 scensum, gradum esse, asseverans,
 asseritque: *h verum humilem hinc*
larè (& sanctè) superbum esse, quòd
laudes contemnat. ex quo conse-
quitur laudem, eamque solidam,
 cum sui demissione posse esse
 conjunctam, ipso Doctore suffra-
 gante Angelico: *i humilitas est*
quadam laudabilis sui ad ima deje-
ctio; quæ hominem non modò
 vilem, segnem & inertem, sed
 maximè gloriosum & magnani-
 mum reddat: *k magnanimitas*
però non opponitur humilitati, sed
 f I Æneid g 3 Bern serm 2. in ascens.
 Dom. h Bern. serm 16. in Sant.
 i S Thom. 2. 2. q. 61. a. 1. ad 2.
 k S. Thom. ibid. ad. 3.

conveniunt. quod celeberrimus Lessius, a in omnibus beatis videri adstruit: sunt enim (iucquit) ex se humillimi, & ex donis Dei summe magnanimi, imò nulli sunt magis magnanimi quàm illi, qui sunt vere humiles. magnificè id ipsum ostentantes, dum ultrò oblatos honores respuere, titulos calcare, dignitates omnes ut fviles umbras, ac evanidos fumos excelso magnoque animo despiciere contendunt.

Paucis itaque hanc thesim pono: humilem magnanimum, humilem superbum: humilem solidæ laudis ac gloriæ appetentem esse: atque ad eam, non nisi descendendo quemque conscendere valere. Quæ ne primâ vobis fronte peregrina, paradoxa, imò pugnantia fortasse videantur, ipsa luce meridiana, sole divino collustratus, clariora comprobabo.

a Lessius de iur. & iust., l. 4. c. 4. dis. 7. n. 51

S. I.

Quod autem ascendit, quid est, nisi quia & descendit. b

IXstat illud Plinii, politum sanè ad Trajanum monitum: c cui nihil ad augendum fastigium superest, hic uno modo crescere potest, si se ipse submittat. ita dum decrevit, crevit altissimus, & maximus. se minuendo major effectus est. hoc mysterium non meâ facundiâ, sed Mellissui Doctoris suavi eloquentiâ, animis vestris instillandum est: Christus immensa illa Dei Majestas, d cum per uaturam diuinitatis non haberet, quo cresceret:

b Ad Eph 4 c Plin. in Paneg. d S. Bern., serm. 2 de ascen.

quia ultra Deum nihil est, per ascensum quomodo cresceret in uultis ejus ascensum ex descensu cognoscere? verbum infans, formosus imus, e formam serui piens, quem cœli & terra non capiunt, in angusto præsepio colloc.

Quo tantus ecce decrevit gignitur. Sed f qui descendit, ipse est & ascendit. de illo enim Isaias uocatur. g Ecce seruus meus uocabitur, & eleuabitur, & suberit. eodem quippè temporis spatio, dum infans vagiret in stabulo, cœlestes choraulæ gloriæ nunt altissimo; nox sicut dies terminatur, h stabulum uersum cœlum.

2. Die octavo, non solum bita inventus ut homo, sed nobilius aliquid audio, clamat nardus: i formam habet pueris, & infigitur uelut quodam terio latronis. qui descendit est, & qui ascendit, hinc sub k imponitur ei nomen super nomen, quod gloriæ indicat n statis.

3. Vix dum natus, ad mox queritur, l cunabulis bella m iur. & ecce tyranno illuso, n cœli lingua infantem loquuntur. Magi Regem agnoscunt, theros deferunt, & n qui porta parvulus, adoratur ut Deus.

4. o Fons puritatis, quo se p cationem uenit fatere dei i sed ô miracula! ô prodigia! steria! Anna prophetizat, exultat, & divino docet o

- S. August., serm. 9. de nativ.
- f Ad Ephes., 4 g Isa 28
- h S. Epiph., orat. de Deip.
- i Bern., serm. 3. de ci-cumcis.
- k Be. n. ibid l Chrysolog., serm.
- m Aug. serm. 2. in epiph.
- n Ful. serm. 2. de epiph.
- o Bern., serm. 3. in purif.

lumen ad revelationem & glori-
am Israël exortam. atque ita
cepit umbram, daturus lu-

Nocte secessit in Ægyptum.
te exilium! ,, c rerum refugium
git, auxilium latefcit omnium
ormidat fortitudo cunctorum.
erim muta saxa fugitivum Deum
oscunt, inanimis plantæ au-
orem suum pronæ veneratæ
at: refert enim Cardin. Baron.
arborem perficam (cujus fru-
is, cordis: folium, linguæ spe-
m repræsentat) licet planè ma-
nam, adventu Christi curvatam
e, atque ad solum usque se in-
xisse, & Christum adorasse. in-
ber simulachra idolorum, ad pe-
s ejus se prostravere, ut Hier.,
lladius, Ruffinus testantur, in
ad Isa. 19. ,, Ecce Dominus as-
cendet super nubem levem, & in-
redietur Ægyptum, & commo-
rebuntur simul. à facie ejus.

6. Venit J e s u s à Galilæâ in
ordanem (qui ut S. Thomas ait,
interpretatur descensus) ut bap-
tizetur à Joanne. baptizatur, in-
it Jeron. ,, ut omnem justitiam
& humilitatem legis impleret:
nec Dominus dedignatus est ac-
cipere baptismum servi, ut discant
superbi exemplum humilitatis.
& ecce aperti sunt cœli, & cre-
bris micat ignibus æther. f

Tunc & tunc se sud t illapsu Spi-
tus sanctus, vox Domini super
quas, Deus majestatis intonuit,
vox de nube audita est: hic est Fi-
lius meus dilectus, in quo mihi bene
complacevi. tota SS. Trinitas hic

a Aug. serm. 9 de Nat. b Chryso-
st. serm. 158 c Chrysol. serm. 150
d Baron. an. Christ. i Socomen. hist. l.
4 c. 21 e S. Thom. in Matth. c. 3
f I. Euseb. g Chrysol. serm. 157

mirabiliter incredibili gloria sese
manifestavit.

7. In rupe Thaboræa de ex-
cessu, de acerbissimo mortis suæ
cruciatu loquebatur; verum quæ
& quanta divinitatis argumenta
ilicò patuere? resplenduit facies
ejus sicut sol, vestimenta candida
facta sicut nix, adeoque gloriosus
Christus apparuit, ut Petrus in
cœlum se raptum arbitraretur.
Denique ubi dura & dira om-
nia, ad quæ se in passione dimisit,
consideras: occurrat illud, nonne
h oportuit pati Christum, & ita in-
trare in gloriam suam? certum il-
lud Maximi pronuntiatum: i hu-
militate pervenitur ad Regnum, sim-
plicitate penetratur ad cœlum. quisquis
ergo cupit divinitatis tenere fastigia
humilitatis ima sectetur: quod e-
quidem ita verum est, ut & in
ipso Christo, Filio suo, locum ha-
bere voluerit æternus Pater: nec
enim illi flecti voluit omne genu,
nisi postquam ad ima descendit,
& k humiliavit semetipsum, factus
obediens usque ad mortem, mortem
autem Crucis. propter quod dedit illi
nomen, quod est super omne nomen:
ut in nomine Jesu omne genu flecta-
tur, cœlestium, terrestrium & in-
fernorum. erat Dei Filius ante
secula, jam inde ab æternitate,
splendor Patris, & figura sub-
stantiæ ejus; neque tamen inde
ei flectitur omne genu. erat in-
creata Dei Sapiencia, æternumque
Patris Verbum; neque tamen ex
eo flectitur illi omne genu. Erat
ei cœlum sedes, scabellum terra,
thronus ipse immensi patris si-
nus; & tamen etiam inde non
flectitur illi omne genu. nimi-

b Luc 24 i S. Max serm. de S. Mich
k ad Philip c: 8

rum id insigne honoris : non potentia, non sapientia, non majestati reservatum : sed demissioni, sed profunda humilitati, qua se summus infra omnes abjecit, quod æqua lance expendens Ambrosius : ei (inquit) genu flecto, eum adoro, non quia & me, & hunc mundum aspectabilem creavit, non quia singulari providentia rexit, sed quia tanta demissione redemit : *a quanta se sit Dominus ! audeo dicere, & non flexi genu ; sed flexi ei, postquam se humiliavit.*

Quod ipsum universa Ecclesia pio ritu testatur, dum inter sacra Missarum solemnia, Sacerdos Deum de Deo, lumen de lumine, patri consubstantialem, & per quem facta sunt omnia, erectus veneratur : tum verò, cum ait : & Homo factus est, ei genu flectendum statuit, tunc & capita submitti vult, coronatosque vertices, & omne genu curvari. ex quibus omnibus manifestum est illud Doctoris gentium : *b qui descendit ipse est, & qui ascendit.* sol ille oriens ex alto, qui minoratus sub novem Angelorum choris, infra hominem se abiciens, veluti ad decem lineas retrocessit : *c unde à summo caelo egressus ejus, sed & vicissim, occursum ejus usq; ad summum ejus quod autem ad eam altitudinem ascendit, quid est nisi, quia & ad summam profunditatem descendit ?* ubi rectè S. Thomas observat, quod probandum susceperam : *d Christum ascendisse, quia ipse prius descenderat, ut ascenderet : aliter*

enim ascendere non potuisset. vult id ipsum in homine mortali, omnium potentissimo ac celerissimo cernere ? Europæ le Alexander Carolus Imperator cum eò jam gloriæ ac dignitatis erectus, ut in terris, prius ascendere nequiret, *per descensum quemadmodum cresceres in vult nec illustrior umquam in lu prodiit, nisi dum per orbem versus, splendoris sui radios plus ultra diffusos, intra Religiōnis claustra modestè contra quo factum ut sol ille universis speculator, cū omnia lustrata nihil illustrius, quàm Caroli umbra conspexerit. hoc ne omnibus ille major existit, cum omnia vicisset, quo ceterior staret, vicit & se : e dicitur vixit se supra se.* quò spectat lud Bernardi, è cujus calamo nihil effluxit, nisi mel, humilitatè reconditum, dum sic cœlestis gloriæ ardentiorum flammis : *f Si humilitatem teneris, habebis gloriā : quanto enim humilior fueris, tanto te majus sequetur gloriæ altitudo. descende ut ascendas, humiliare ut ceteris, ne exaltata humiliaris, qui se exaltat humiliabitur, qui se humiliat, exaltabitur.*

Quod, ut ad propositum vertamur, subtili comparatiōe Regius Psaltes innuisse videtur *tu cognovisti sessionem meam, resurrectionem meam.* quasi diceret : quemadmodum indices cadere videmus, neminem quàm posse assurgere, nisi prostratus jacuerit, aut sederit ; ita nec ad honores ascendere, nisi

a 3, Ambr, serm, 14, in Psal, 118

b 1 p̄ph, 4 & Psal, 118

d 3, Thom, in ep, ad Eph, c, 1

e Thren, 2 f. Bern, serm, 2, in ag

g Psal, 138.

ilitatem descenderit. quod
 ter, ut assolet, Aug. advertit,
 lud Psalmista, „vanum est vo-
 ante lucem surgere, surgite
 aqua sederitis. vis esse ex-
 fus (inquit) esto humilis. sur-
 tio exaltationem significat,
 tio humilitatem. unde alibi di-
 ur: b Domine tu cognovisti
 ionem meam, & resurrectionem
 meam, id est humilitatem
 meam, & exaltationem meam.
 te lucem surgere volebant fi-
 Zebedæi, & sedere ad dexte-
 ra, & ad sinistram, exaltari an-
 quam humiliarentur. vanum
 vobis sic ante lucem surgere
 omnia vester, qui est lux ve-
 humiliatus est, ut exaltaretur
 millavit semetipsum Domi-
 nus noster, hæc est sessio. prop-
 quod & Deus exaltavit illū,
 e resurrectio. & vos ut habe-
 s nomen & exaltemini, festi-
 e & surgite, postquam sede-
 is. surgere vultis. sed primo
 dete. surgens ab humilitate
 venit ad regnum sede & tu c
 pulvere, virgo filia Sion. &
 atem tuam contemplando,
 Abrahamo sic preces auspica-
 loquar ad Dominum, tuus sim
 & cinis. & hæc, e oratio bin-
 entis se, (scis quo ascendet?)
 penetrabit sede hic cum Ma-
 ena fsecus pedes Domini, ut
 sponsa valeas ad osculū oris
 gere. g sede sub umbra illius,
 desideraverat illa in Canticis
 si compatimur & conregnabi-
 sede hic juxta flumina Babylo-
 & ne te efferas; recordare &

b Aug in Psal 126
 Psalm. 138. c Isa 47 d Genes 18,
 Eccl 35.
 Luc 10.
 Cant. 2

plora in amaritudine cordis, pec-
 cata adolescentiæ tuæ; quo fiet, ut
 ascensiones in corde tuo disponas, in
 valle lachrymarum. convallis quip-
 pè h humili locus est, ait Greg. i
 & peccator quisq; dum se in lachry-
 mis humiliter affligit, in corde per
 ascensum virtutum proficit. II, qui
 origines, & scaturigines fontium
 scrutati sunt, liquidè demonstravi
 aquas è præruptis alpibus, aut
 præcellis montibus, per arcanos
 terræ meatus, ceu venas quasdam,
 in subjectas valles derivari; at que
 istic fortè aditu reperto, quâ pre-
 muntur incumbentium aquarum
 mole, summa vi eluctari. hoc ta-
 men sibi injecto à naturâ velut
 frano, non alitius valeant scaturi-
 re, quàm eorum origo fuerit, ex
 qua descenderint: adeò ut quò
 profundius descenderint, hòc al-
 tius eluctentur; ea propter & fre-
 quentiores, & altiores fontes in
 convallibus, juxta illud: h qui e-
 mittit fontes in convallibus. ubi Au-
 gustinus, lconvalles, humilitates
 sunt terrarum; noli con emnere hu-
 militates, inde fluunt fontes, & sa-
 liunt in vitam æternam. adstruere
 id ipsum videtur Eccl. c. 35. lachry-
 mæ ad maxillam descendunt, & à
 maxilla ascendunt usque ad cælum;
 adeò ut fons è maxilla ascendat.
 quod l. Jud. c 15. factum legi-
 mus. quæ quàm aptè hætenus
 fini nostro congruant, testatur il-
 lud quod Epiphonematis loco,
 limpidissimo fonti, Sciolus Belga
 subscripsit: m quod autem ascen-
 dit, quid est nisi quia & descendit?

h Psalm 83.

i S Greg hom: 19. in Exod.

h Psalm. 103

l Aug in Psalm. 103

m Eph. 4

Probatum

nas, non formam, non fir-
non commendationem, sed
tatem aut illas: existant que
ejus non alio nomine
a, a quam humilis ancilla

tonitus hic exclamat Ber-
s: b quæ est hæc tam subli-
militas, quæ cedere non novit
bus, insolere gloria nescit?
Dei eligitur, & ancillam se
at. Profundissima animi
sione, Virgo ad ima de-
it, & ad summa extollitur:
omnes mortales se humili-
& supra omnes etiam coele-
stios exaltatur. Hoc Ange-
im S. Brigittam edocuit, di-
c: c quia inter omnes Ange-
homines, Maria est inventa
lima, ideo super omnia, quæ
sunt, facta est sublimissima,
umque pulcherrima, atque
deo super omnes simillima:
in cum felici nominis omi-
altum idem fit quod profun-
nam & puteus altus est, fit
eo Virgo fuerit simillima
mo, & immensa capax ma-
is (quia locus debet proportio-
natio) d. Quod ut ille est al-
us in dignitate, ita illa fuerit
ma in sui profunditate, &
o sui nihili, atque adeo a-
n omnium, & plenitudinem
is complexa sit. Hæc rectè
ardus: e castitate placuit, hu-
militate concepit. Facit hic quod
laus Lancicius, s. vir præci-
ocietatis munus præclare per-

ist. Deiparæ ad S. Igu. à cast. de
cip. c. 2. Nier de amore Mariæ c.
4. b. S. Bern. serm. 4. super Misus.
level. Lancic opusc. Spir. par. 2. c.
n. 74. d. Ar. St. 1. 4. Phys. c. 6.
serm. 4. super Mis.
loth. script. Soc

sanctus, sed sapientia & virtute cla-
rissimus, refert in hunc modum:
P. Cornelius Wischavejus g. qui
Romæ vivente S. Ignatio fuit no-
strorum confessarius, vir tantæ
sanctitatis, ut mortuū suscitavit,
cujus testimonium manu resusci-
tati, subscriptum vidi: is dicere
solebat, sicut Deus hanc rerum
universalitatem, & omnes res na-
turales ex nihilo condidit, ita et-
iam velle in rebus spiritualibus,
omnia ex nihilo efficere, hoc est
ex homine, qui præ humilitate sui,
verè nihil est. Quam sui quasi
annihilationem, ut ad praxim re-
digamus, doctissimi viri Didaci
Ruiz instructionem audiamus, b
ajebat ille: si in universo nullus
alius homo esset, nisi ego solus,
tunc certè pro honore mei no-
minis nõ essem sollicitus; at om-
nes quicumque sunt in univer-
so, sunt nihil, cur ergo curabo
gloriam meam? Quoniam ma-
gnifacio homines, timeo ab i-
psis despici, & honorari gau-
deo; oportebit igitur quoad
hoc flocci omnes pendere. Ad-
quod juvabit conferre homines
cum Deo: tunc enim appare-
bunt nihil esse. Rectè quidem.
de nihilo enim nihil curandum,
nihil expectandum nec de ho-
minibus, nec de suis honoribus,
cum omnia & omnes tamquam
nihilum ante Deum. Quare
vento & vanitate turgidi morta-
les, i. exinanite, exinanite, qui-
cumque vestris lucubrationibus
inane vobis nomen parare stude-
tis: quicumque sancti, casti, cauti,
prudentes audire, & digito mon-

g. Lancic opusc. Spir. 8. 1. 2. c. i.
h. Nier ascetic. 1. doct. 2. c. 29.
i. Psal. 136.

frari vultis: quicumque dignitates, praelaturas animo veriatis: quicumque lingua vel calamo popularis auræ plausum, ut mulcas aucupamini, *exinanite, exinanite*; hæc studia exinanite, has cogitationes exinanite, omnia hæc vana desideria, hæc stulta vota *exinanite, exinanite usq; ad fundamentum*. Adhortantem vos venerandum sanctumque Præsulem induco: *a magnus esse vis? Aminito incipe. Cogitas magnam fabricum construere et studinis? De fundamento prius cogita humilitatis. Et quantum quisque vult, & disponit superimponere molem adificii: quantumque erit majus adificium, tanto altius fodis fundamentum.* Cum igitur in virgine, celsissimum illud Dei templum fuerit extruendum, altissima prius humilitatis iacta sunt fundamenta: super quæ divinus Spiritus artifex cœlo sublimibus templum extruxit, quod non prius fecit, quàm illam *obumbravit*, id est ut Theophylact. ait, *velut pictor extrema pictura lineamensam duxit*; constat autem omnem picturæ ac colorum eminentiam, umbris suis non tam obscurari, quàm collustrari. Ita quidquid est quavis amplum, id certè parum est, nisi modestiâ velut umbrâ augeatur. Excelsæ mentis, est, de se demissè sentire & loqui. Vadem habeo Joannem Baptistam, quò, teste vel ipso primæ veritatis oraculo, *non surrexit major in terris*; demisit ille se ad Christi pedes, nec dignum se credidit, qui etiam solveret ejus corrigiam calceamenti. Vidisti demissio-

nem, attende exaltationem. *num, quàm calceamento dicitur, quam, super caput suum Christus traxit, docet Chrysostr. illustriora de Joanne ferebat ex ore divino encomia, quæ cum homines altius supra phetas, supra Eliam & Mel extollebant, hoc de se demissè sentiebat. In quo non arum sed vasto robori, ac solidæ ac se similem præbebat: quæ*

d — quantum verice a ras

Es heras tantum radice ad tara tendit.

Vos verò qui diligitis vanis ad laudes vestras confictas, (melius fraudes dixerò) ad affectationes, adeo stultorum vobis applaudit, ut a statutoribus, suaves illi favonii vos debent, & omnibus, vel ipsis tutoribus ludibrio faciant, illud: *e populi meo, qui te beat dicunt, ipsi te decipiunt.* Quid vir magnus, suavissimis hinc dum suarum præconiis imperi agat? Quid ad prolixas rerum clarè gestarum panegyres repo. Istud comprimis Isaiæ alte i nimam dimittat: *qui te beat cunt, ipsi te decipiunt.* Hoc de humili valle Abbas censuit: *co vobis ego qui de me loqui non ex conjectura, sed ex sentia: non sum talis, qualis put vel dicor. Quod tam securus teor quàm certus experior. S orate ut talis fiam, qualem prædicatis, tum illud Greg. gni usurpet, qui hoc se ipso existit, quòd laudes omnes hu*

c Chrysostr. hom. 8

d 4. Aene. d. e Isa. 7

f S. Bern. epist. 11,

a S. Aug. serm. 10, de verbis Dom.

b Matth. 11

infra se duxerit: Etenim cum magnifico orbis confessu disertus Orator, Sanctissimum non minus ingeniosè, copiosè collaudasset, mox hoc responsum objecit: *a*

precare, ut ea qua de me prævera efficiat. Nec minus forte Caroli V. Imp. arrideat, qui is oratione sanè encomi- (quo genere dicendi var- ranci plurimum) exceptus, uicis dicta elusit: b hæ lau- e commonent, qualis esse de- Radices arborum tectæ ac sã sint oportet, ut latius & us germinet. E quibus licet plantis Seleuciæ Episco- obis documentum tradit: uilitatis plantam diligamus, fructus cælum est. lias, ut Cardinalis Bellarmi- d observat: vir magnus, vir us, vir sapiens, addo etiam astus, vir fortis, vir miseri- quid aliud siue humilitate quàm magna arbor sine ra- is, vel magna domus sine mento, quæ levi ventorum evertatur & corrui? Hoc ns S. Paulus, qui ad cælos, virtutum suarum ramos at, solidissima humilitate tus stetit, ut Chrysostomus r: e Paulus ille humilis erat, ceret: mihi omnium Sar- minimo data est gratia ego sum minimus Apostolo- ni non sum dignus vocari A- (seipsum abortivum repu- gita quinam esset is, qui hæc proferbat: Paulus cælorum berlinck. apoph sacra pag: 24 d. c S Basil orat: 28 arm con: 3 super Missus, yfof: hom: de poenit & moestit. hab. Ephes. 4 §

civis, Ecclesiarum columna, terrestris Angelus, homo cælestis. Talis quippe virtutis hujus est potentia, ut hominem in Angelum convertat, efficiat- que ut anima velut pennis prædita, in cælum tendat.

Quæret fortè hîc aliquis, qua ratione Apostolus sine fictione aut mendacio, ita de se loqui potuerit, cum non ignoraret, plus gratiæ atque donorum sibi à Deo concessum, quàm multis aliis fidelibus, quos exhortabatur dicens: *f imitatores mei estote, sicut & ego Christi.* Perplexum hic quidpiam agnoscit Hieronymus; *reperendum tamen est argumentum, inquit, quo & verè omnibus sanctis infirmus fueris, & tamen de Apostolica non ceciderit dignitate. Quæ optimè conciliantur, si dicamus Paulum attendisse, quid esset quantum ex se, & quid sine gratia Dei fuisset; sicut de Seraphico Patriarchâ, S. Bonaventura refert, g solitum illum dicere: si quemcumque scelestissimum tantâ misericordiâ Deus prævenisset, tot auxiliis & gratiis juuisset, quot ipse fuerat adjutus, persuasum sibi esse, futurum illum Deo gratiorem, & in ejus obsequio ferventiorum. Contrâ verò si Deus gratiam & misericordiam ab eo subtraxisset, plura & graviora, quàm ullus mortalium peccata se admitturum. Quâ sublimi humilitate, dum seipsum mortaliem maximum peccatorem reputat, in cælis thronum auro & margaritis radiantem sibi meruit comparare, simulque vox audita: hæc sedes Luciferi, nunc humili servatur Francisco. Quo verissimum*

f 1 Cor: 11 Hieron. in e 2 ad Ephes. g Bonavent. in vita S. Franc: c: 6

illud compertum est : *a* *superbia*
ex Angelis demones fecit, humilitas
homines similes Angelis constituit.
 Quin & suis hanc virtutem ita in-
 culcatam volebat, *b* ut Grego-
 rius I X. liberè pronuntiarit: *Mi-*
nores ideo tuos fratres compell-
 lasse, ne majores fieri præsume-
 rent.

Pythagoras, qui veritatem
 symbolis obscurioribus pingere
 volebat, censebat in luna ac si-
 deribus, esse depressas valles :
 quas Cælius Rhodiginus, *c* illu-
 stram aliquam animi demissio-
 nem interpretatur, quæ mortales
 supra mortalium sordes evehat,
 sideribus inferat, eamque facere
 virtutes cæteras, velut in obscu-
 ro cælo stellas, illustrius emine-
 re. Testis luculentus Goriarius
 ille Alexandrinus, qui locum in
 paradiso, reliquis sublimem de-
 signabat; *d* sibi verò uni infer-
 num reservatum indies procla-
 mabat: cum interim magni An-
 tonii consummatam perfectio-
 nem adæquasse, & excelsus in
 cælis extitisse deprehensus sit. Ita
 sensit humillimus frater Urigmam
 è Dominicana familia, qui cum
 nullum sibi congruum locum re-
 perire posset, nisi in profundo in-
 ferno sub ipsomet Lucifero, hanc
 è cælo vocem accepit: *e* *è* *h* *u* *c*
ascende ad thronum altissimum, in
ipsum cor Dei Patris. Hoc liqui-
 dem cælestis sponsus, B. Brigit-
 tam edocuit dicens: *e* *humilitas*
est scala, quæ de terra ascenditur ad
cor Dei. Nos per inanem ac fu-

a Aug. ad fratres in erem. serm. 12

b Beyerlin. apoph. sacra, tit. hono-
 rum contempt.

c Cælius Rhodig. l. 1. leq. antiq. c. 4

d Nier de odor in spirit. l. 1. c. 8

e Revel. extra c. 93

catam quandam pietatis
 bram conscendere paramus ;
 semel in durâ cubavimus
 plumis, cum Paulo nos ad
 tium cælum rapiendos arbi-
 mur. Si pueriles quasdam
 poris afflictiones assumpseri
 quasi cum Pachomio, aut Hie-
 nymo de Sanctitatis titulo ne
 adblandimur. Alia in cælum
 est tuæ te animi demissio ad
 feros ducat, & reducet. Tu
 vehemens, fluctus maris ad i-
 ros ipsos dejicit, & in cælum
 tollit?

f Nam, jam tacturos, tartara
 putes.

*F*amjam tacturos, sidera sun-
 putes.

Ita spiritus vehemens, du-
 Gaudia B. Borgiam ad inf-
 præcipitârât, *g* & ad pedes
 dea dejecerat, à quibus etiam
 cessit, & quasi sub tartara des-
 dit, ubi sensit & hunc ipsun-
 cum à Christo fuisse prius o-
 patum. Quæ animi demissio
 ille, ille spiritus vehemens
 dictus quasi *vehens mentem* *h*
 stellas firmamenti, ad insigni-
 gloriæ coronam extulit: ve-
 mumque vel exemplo suo,
 Bernardi comprobavit: *h* *ep*
humiliter sentire de se, nitente
altiora.

Æterna lege sancitum est
 omnis qui se humiliat, exalt-
 Quod consimili propè mod-
 filius fieri asserit, ut si in fr-
 alteram lancem depresseris,
 ra elevetur necesse sit: *i* Ita
 quit, in animo, & corpore conti-
 affolet: sunt enim superbia &

f Ovid. l. 1. trist. *g* In vita

h Bern. serm. 31. in Can

i S. Basil. in illud, attende t-

as, quæsi dux lances, quarum
 or ascendat & crescat, homo
 escit & descendit; si verò
 osissima virtutum humilitas
 endat, & se deprimat, homo
 agnam dignitatem, ad cœlos
 e ascendit. Nummo aureo
 m pretium est, si bilanci im
 um descendat, hic enim a
 dere prodit; at si ascenderit,
 upis aliquot levior, reprob
 Cui consimiles hodierna die
 es illi de tribu Levi, levi
 e, levi capite, levi oculo, levi
 , qui *b in levi rate ambulat.*
 issim aliquot unciis, in dō
 ingenii, prudentiæ solidavir
 cæteris leviores sunt. Vanos
 e, inanes, stolidos, stupidos
 erre, & minimo gloriolæ
 , ac popularis auræ inflari,
 s videmus: quos apto sym
 expressit, qui spicas evani
 t vacuas aristas, cæteris toto
 e eminentes; turgentem
 egetem, frumenti mole de
 m depinxerat, hoc Virgili
 o: *c se pondere prodit.* Quæ
 ima virtutem seges in hor
 omni devehetur.

a Elias popularem auram
 tus, curru igneo hominum
 subductus, in cœlum eve
 st. Quis autem hic radio
 triumphalis currus fuerit,
 ore Chrysostomus pronun
 d qui ad consimilem ascen
 os hortatur, dicens: *sede
 curris humilitatis, qui te in
 sustollit, qui equos habet ala
 a enim verò se res habet,
 linis origo prima est humi
 nec excelsum quidquam es*

rg. 2 Georg b Tob: 1

Georg d Chrysost. hom: 40 in
 pit, 1 ad Cor

se aut censeri debet, quod non è
 parvis assurrexerit, ut proinde re
 tæ dixerit Augustinus: *e men
 sura humilitatis cuiusque, in mensu
 ra ipsius magnitudinis data est.*

Ex hac mensura humilitatis ce
 leberrimus orbis Doctor, mensu
 ram magnitudinis adinvenit. f
 Imperatorum maximus Carolus
 V. cum præter Petri Soto, sibi o
 lim ab arcana confessione, sepul
 chrum transfret, aperto capite,
 ac profundè inclinata victrice illa
 fronte, hominis sibi probè cogni
 tam virtutem, gemina Christianæ
 modestiæ laude clarissimam, ve
 neratus est: quod nempe & ob
 latas à se sacras infulas deprecatus
 esset, ac ne porrò cuiquam mor
 talium, hoc ipsum aperire (nam
 res sine arbitris agebatur) insti
 tisset: En quanto apud Cæsarem
 sapientissimus Soto in honore
 fuerit, eundem humiliter asper
 nando.

Vides aliquid ac stupes re ipsa
 excelsum, vide quàm humile; &
 contra, miraris atque amas quàm
 humile, considera quàm ma
 gnum.

Gen. 39. Josephus à cisterna
 obscura, ad duram servitutem &
 ab hac etiam ad carceres & vin
 cula damnatus est. Ecce tibi ab
 jectissimum inter mortales man
 cipium. Sed ab his gloriæ suæ te
 lam orditur, quam ira patientia,
 & singulari animi modestiâ in
 tenebris textit, ut in regalem pur
 puram protenderit: ab illa quip
 pè demissione vocatur ad re
 gnum, ad sceptrum, ad Ægypti
 totius amplissimum dominatum.
 Superbia, inquit Augustinus, Na

e Aug. de S. Virgin c: 31

f P. Rho. exempl. viii. l. 4. c. 7. § 2.

buchodonosor in bestiam transmutavit: *a sed humilitas Joseph Principem Israël constituit. Humilitas exaltavit Moysen, Danielem, aliosque innumeros, quorum gloriam præcedit humilitas. b* Et quanto magis ad ima depressi, hoc altius elati fuere. sagittarium vidisti quandoque, summo nisu sagittam deorsum attrahentem, quâ fini; Nisi ut altius in cœlum ejaculetur: *quò depressa magis, magis hæc consurget in altum.* Quo in genere hac etiam tempestate, illustria non desunt testimonia: viros quippè integerrimos, vel æmulorum invidiâ dejectos, vel calumniantium linguis denigratos, aut etiam gravissimorum criminum falsò insimulatos audivimus, & legimus sacris amotos, anathemate percussos, alios ad haras porcorum, alios ad squallorem carceris, ad abjectissima quæque dejectos; qui exinde, quasi nocte discussa; innocentia sola vindice, illustriores longè ac excelsiores apud Deum & homines exstiterunt, experto credite: *c qui humiliatus fuerit, erit in gloria.*

Mardocheus à cinere & cilicio eul indormiebat, ad primos à Rege honores evocatus est, conscenditque equum regium, diademate redimitus, & per amplissimæ urbis compita circumductus, à fastuoso Amanò præ invidiâ tabescente, audit magnificum illud: *d sic honorabitur, quemcumque voluerit, quemcumque voluerit, Rex honorare.* Quam sententiam celebris per Hispaniam Ecclesiastes. *e* in festo S.

a Aug serm 12 ad frat. in Erem.

b Prov 15 c Job 22 d Esth. c 6

c Namando de Santiago in festo S.

d Aug 209

Andræ, & alius in Belgio, & Martyres Societatis cruci corcos collaudans, usurpavit: sum illos honore affectos fuisse comprobando, quod cruce, qual quo regio, in cœlum evecti sent, solido D. Thomæ nixifragio, qui illud Petri exponere *f* *Et vos eadem cogitatione armamini: Christus. inquit, in pedibus, quæ calcaria, clavos infixos, pro equo ro, habuit crucem.*

Ex quo equo, præ Mardochæ præclarissimam adepti sunt gloriam, quod vel ipsi tyranni in primo die cum fremitu & gestu proclamare cogentur: *sic honorabitur, quemcumque voluerit, quemcumque voluerit, Rex honorare.* Nolim hîc adferre, quod summus ille Imperator nostræ tollat eos non modò apud Deum sed etiam apud homines, qui latuerunt in cryptis, in spelu terræ: qui nunc sicut oves cæcæ sionis, sicut peripsema, & *exultabant ossa humiliata.* Nihilque, qui terrena sapitis, ad dicit, quia & apud homines, a Dei nimis honorati sunt: cium Arsenii, auro includi tunica Pauli Anachoretæ, purpura regis præfertur: crinem Mardochæ, quem Lanuza habet omnibus regnis mundi apud Antrum Alexii in marmore Basilicam convertitur. Suda hemicinthia Pauli Apostoli virtutis habuerint, sacra præloquuntur. S. Gregor. in cetera rima, quæ hîc adducit, *i* memorat mortuum ad vitam vocatum, calligulâ S. Honorati Abbatis, quem ejus discipulus S. Tho in ep. 1 Petri 4 g Psal h Lanuza hom. 30. §. 11. Vulturiam in vita Pauli 1.8. c i Greg 1.1. dial 6.2

ertinus, ex magna devotione
ide circumferebat.

amam & nominis splendo-
spectas? num majorem spe-
quàm Paula, de qua Hiero-
nus: *unius urbis contempsit glo-*
ria, & totius orbis opinione cele-
bratur. quam Roma habitantem, ne-
extra Romam noverat, latentem
Abraham, & barbara, & Roma-
ria miratur. ita alibi quærit:
tus quisque Aristotelem legat,
onis libros, vel nomen nôrit.
n angulis eos otiosi semel re-
nus; Rusticanos verò inquit,
scatores nostros, totus mun-
loquitur, eorumque sepul-
jabet Chrysofomus, cum
lebris Alexandri aliorumque
um conferri, circa quæ ma-
ait solitudo, cum circa hæc,
na celebritas habeatur. trium-
n minimi sancti in cœlis,
tialium nemo assequi valet.
ram unius in terris cernite.

1231. mortua est 19. Nov.
purgi, Elizabetha Hungarica,
ost 4. annos Sanctorum Ca-
go adscripta: a tanto verò
ali concursu sacrum ejus cor-
anno inde sequenti eleva-
, & aureæ thecæ inclusum,
ente Imperatore Frederico,
d duodecies centena millia
venisse tradantur. plus dico,
qui se hic humiliarint usque
altari, ut non in cœlis dum-
supremi, sed & in terris, di-
illis honores decernantur.
nientes advētanti Pompejo,
osque honores recusanti,
labundi scripsere: *quatenus*
ses hominem, eatenus nobis es

En quis splendor humili-
? adeo vel ethnicorum ocu-
ondalus an 1231 pag 152

los perstringens, ut honorum
contemptores, Deos inter habe-
re non dubitarent. Quod potiori
jure de Christianis sensit S. Maxi-
mus, dicens: *quisquis cupit di-*
vinis tenere fastigia, humilitatis
ima sectetur.

Testis hic nobis Paulus & Bar-
nabas, qui viles & abjecti in spe-
ciem homines: cum mira patra-
rent, nec sibi quid inde aroga-
rent, tantam de se in hominum a-
nimis opinionem concitarunt, ut
una voce exclamarint: *e di simi-*
les facti hominibus, descenderunt ad
nos.

Nec compesci poterant, sed
magis clamabant, uti de Christo:
& vocabant Barnabam Iovem, Pau-
lum verò Mercurium. At ipsi con-
trà vociferabantur: *nos mortales*
sumus similes vobis homines, & hæc
dicentes, vix sedaverunt turbis, ne
sibi immolarent. Adeo penè cum
invidia divinitatis, divina fuit ha-
bita virtus. Eadem humilitas
superiore seculo Franciscum
Xaverium, & Andream Ovie
dum Deos mentita fuit impiis.
Numina habebantur, Xaverius
adhuc superstes, Oviedus etiam
defunctus; de quibus Noren-
berg. *de arte volunt l. 6.* hæc
commemorat: invenio man-
datum scriptis extranei Au&o-
ris, qui ab oculatis testibus fa-
tetur accepisse, Japonios Bon-
cios coëgisse comitia, ut Xave-
rium consecrassent Deum, arâ
sacri que colendum: misisse
que ad illum nuntios (ut olim
Baptista) per quos divinos re-
fertent honores. Gloria est
Christianæ modestiæ tales edu-
c

b S. Maxim, serm, de S. Mich,

c A& 14.

„ casse viros, per quos ipsa Reli-
 „ gio ita posset periclitari. Re-
 „ spondit humillimus pater: indi-
 „ gnus sum, quòd creatura sum,
 „ & vultis Creatorè esse. Nec Bar-
 „ baris visa fuit humilitas indigna
 „ Deo. Non potuit obstare Xa-
 „ verius, quin procumbentes in
 „ genua pedes suos adofarent
 „ osculis. sic quosdam consecrat
 „ humilitas usque ad sinceram
 „ simulationem Deitatis.

§. III.

*Sapientia humiliati exaltabit
 caput illius, & in medio ma-
 gnatorum confedere illum
 faciet. a*

Sapientis est, humiliter ostium,
 demisso ad palmam capite transi-
 re, quam erecto, altius ad unguem
 vertice, ad illud impingere. hoc
 sapiens & sapidum Mellei Doct.
 monitum est: „ nō est periculum.
 „ quantumcumque te humiliter: est
 „ autem grande malum, horren-
 „ dumque periculum, si vel modi-
 „ cè plus verò te extollas: quemad-
 „ modum enim si per ostium trā-
 „ seas, cujus super liminare (ut ad
 „ intelligentiam loquar) nimium
 „ bassum sit, non nocet, quantum
 „ vis te inclinaveris (*ut auferes e-*
 „ *tiam urbis portas transeuntes*) no-
 „ cet autem, si vel transversi digiti
 „ spatium, plusquam ostii patitur
 „ mensura, erexeris. hoc cogita,
 „ quoties ostium, quo ad locum di-
 „ gnorem via est, transis; ad quod
 „ complures graviter offenderunt,
 „ & cerebrum excusserunt. stolidi-
 „ tatis est summæ, eruditori, locu-
 „ pletiori, nobiliori, potentiori, le

a Ecol: 11

præferre vel uni quod propè
 & malo suo didicit Lud. Syl-
 de rebus longè gravissimis, f-
 nuel Rex Luit. ad summum l-
 tific. epistolam scripturus, ius-
 ut & Ludovicus suo ex ine-
 unam contexeret, & quan-
 stolum præstare iudicasset, m-
 rum. Incubuit ad scriben-
 Sylveria, & nescio quo inge-
 stinulo excitatum, ut supra-
 gem saperet, immemor fui-
 pientis: *e ne gloriosus appare-*
ram Rege. & porro elegant-
 iudicio præpollebat; dam-
 itaque Rex suam epistolam, al-
 prætulit hoc ut vidit Ludov-
 suam incogitantiam ac præce-
 tiam dampnans, ut domum re-
 tit, uxori filiisque de se a-
 esso renuntians, nullum sibi
 plius apud eum Regem, quo-
 te ingenio prætulerat, jam si
 esse gratia locum dicitabat:
 inde ne concepta ostensio-
 iram olim erumperet, se
 perderet, aliò migrandum, a-
 in exilio, proci a patria vi-
 dum duxit. verissimè ille:
nasce, si omnibus te supponas;
autem plurimum, si vel uni te
ponat. sapientis est, ferve-
 contententi concedere, jux-
 lud Pauli monitum, quod
 Religiosis, sed & Christi anis
 scribit: *e nihil per contentu-*
neque per inanem gloriam; sed i-
mitate superiores sui ino ce-
b rantes; contendere quippè
 superiore, ut ait Seneca, furio-
 est, scum pari periculosum,
 bP. Rho varia virt. hist. l. 5. c

1 Cornel in P ov

e Prov 25. d Thom. a Kemp. l.

imit Chr st. c 7

e V. Velasq ad Philipp 2 v 3

f Seneca l. 3 de irac 34

riore ignominiosum. contra
a honor est homini, qui sepa-
te à contentionibus, & silentio
 sibi honorem, alteri ruborem
 fit. unde Nax. *b cedamus ut*
remus, sicut Athleta, qui ex eo
umque quod se humi deprimunt,
rsariis superne incumbentibus
ores evadunt. Sciolos passim
 ulos repereris, qui gloriam è
 is verborum aucupantur: ho-
 unum aliquem depingens
 stolus, ait: *c superbus est,*
l sciens, sed languens circa qua-
em & pugnas verborum, an
 aba longa, an brevis pronun-
 da sit. in quo Doctor Ange-
 s, d singulare nobis de cumen-
 reliquit, dum olim inter le-
 dum super coenam, à præfecto
 sse perperam correctus, sta-
 repetiit. fociis exindè con-
 dentibus non producendam
 se syllabam, quam ex natura
 prius brevem pronuntiarat,
 testè respondit: parum refer-
 syllaba brevis aut longa, gravi-
 cuto accenti pronuntianda
 plurimum autem, ut unus
 lus humilitatis, & solida vir-
 acquiratur: *e ub est humili-*
ibi est sapientia. supra omnes
 e sapere, desipere est. vix
 ent, qui imperium contuma-
 netiuntur, & quæ ipsi non in-
 erint, consilia aspernantur, hi,
 am, vix credent, quod de
 udio Aquaviva accepimus: f
 cum 34. annos Societatem
 it, semel tantum contra as-
 ntium sententias fecisse; qui
 illis faceret inconsultis; id-
 n Claudio admirabilius quod

Prov. 20 b Naz erat 3

1. Tim 6 d Invita.

Prov. 11 f P Rhovariae vix, hist.

5. c. 4. nostra § 2.

altissimi esset consilii, atque inge-
 nii, ubi incaluisse. ardentioris
 quod inter prudentum facta, jure
 ut illustre recensitum est. Sapien-
 tis est in omni confesso novissi-
 mum locum tenere, nec à loco
 aut pulvino sibi splendorem ac-
 celsitudinem mendicare: quod
 politici ab Ethnicis, fortè avidius
 haurire satagent, quos inconvivio
 7. sapientum Plutarchus instruit:
 Itane verò metuis, ne quemad-
 modum Ægyptii stellas ajunt,
 pro loci, in quem attolluntur
 aut devehuntur conditione au-
 geri, minuive; ita tibi quoque
 locus claritatem, obscuritatem
 que adferat? Certè Latone
 illo es deterior, qui cum ei in
 choro ultimum locum præfe-
 & assignasset. benè, inquit, at
 te factum, qui hujus quoque lo-
 ci cohonestandi rationem re-
 pereris, cum non virum loco,
 sed locum viro ornari, atque
 cohonestari. existimaret. Illud
 supremi Magistri monitum est:
 cum vocatus fueris, vaide, acum e
 in novissimo loco, ut cum veneris,
 qui te invitavit, dicat tibi: *amice*
ascende superius. Tunc erit tibi glori-
 a, coram simul discumbentibus.
 Quod & in spectaculis, in sup-
 plicationibus, in disputationi-
 bus, in comitiis, in omnibus pu-
 blicis congressibus locum habet.
 Dicti veritatem eventus luculen-
 to miraculo comprobavit. h S.
 Hilarius Pictaviensis Episcopus, à
 Liberio Papa ad concilium evo-
 catus, id unum spectavit, qua si-
 vitque impensius, ut in sacro illo
 confesso, cederet omnibus, effect-
 que in postremis. Et quidem

g Luc. 14 h Invita. Beyer, Apoph.
 Sacra tit. humilitas

D d 4

quod

quod insignis reverentia fuit, staret ipse confidentibus aliis. Et recte ex voto suo stetit, ac novissimum locum tenuit; sed divina providentia diu stare non est passa: mox enim, quæ vicinior erat terra, cui insidere parabat, usurpans illud Psalmi: *Domini est terra, & plenitudo eius*: illicò visa intumescere, attollique ac formari in modum suggestus, in quo ceu sublimissimo humilitatis gradu, supra omnes eminebat S. Præsul; quem eo prodigio, Deus ab imis ad summa duxit, & omnibus amori ac venerationi esse voluit, & fait ei gloria coram simul discumbentibus. Contra ac illi qui primo loco discumbens, ubi honoratior supervenerit, omnibus ludibrio est, & cogitur cum rubore novissimum locum tenere; uti in comædiis quandoque fieri videmus, ut qui inter media subsellia honestè confedisset, si prima occupet, exire compulsus, ad ima deturbetur, & omnis fastus subsidit. Et verò istiusmodi vanos ac inflatos, qui cæteris eminere gestiebant, laudabiliter ille ludibrio habuit: dum aliis pulvinis, quibus uteres supposuerat, insidentes: ephebis signo dato, uteres acu configentibus, subsidere fecit.

S. Thomas in illud Lucæ 14. *Amice ascende superius*, advertit hunc ascensum, illi ex descensu collatum fuisse: sic inquit, *pro humilitate aliquis coronatur honore, unde sequitur; tunc erit tibi gloria. Pulchrè autem dicitur, tunc erit, ne nunc querere incipias*. nescio quid hanc in rem illustrius proferri queat, quàm quod Deiparam à

S. Luca contendisse, nonnulli ferunt: b nimirum S. Euantham, Apostolorum res gestas Ecclesiasticamque historiam describentem, serio atque obnixè Virgini rogatum esse, ut syllabam eorum daturus, qui Spiritus Sancti adventum per singulas generationes præstolati fuissent, per se omniam in libro generationis nominaret, neque S. Luca illud modestissimæ Domine negare potuisse. Vultis alterius præsertim humillimæ matris numentum. Adde quod à B. anne Menesio, cœlitus acceptum legitimus. c Assèrit ille, quod Apostoli cæterique discipuli toto terrarum orbe convenerunt, ut morientem spectantem Dieparam, doni ejusdem, summam rerum omnium perierant, ipsis excipiendis, alendisque nihil admodum suppetivisse, ipsam quam ab aliis omnibus operam. tam meritis opulenta dilectissimo filio suo impetra quò egregiè sustentarentur & crearentur, gratissimum corpus ipsius pabulum: adeò ut quam illic adfuerunt sancti Apostoli solo hoc sanctissimo cibo, laetè ac delicatè victitarent. Ut verè ostendam, quàm illa etiam novissimum locum, in hoc convivio divino sibi vindicavit: ultima qua S. Eucharistiâ reficienda est. S. Petrus rem divinam peragere quem humillima Virgo enixè gavit, ut post alios omnes factam ipsam hostiâ impertiretur, verè enim verò quæ novissimum locum delegit, audire meretur. *ascende superius*, supra solem

• V. P. Spoelberch. Wercken der S. Medogefollen S. Francisc. pag. 500

b Niareab de amore erga B. Virg. c Niareab. cit.

am. *ascende superius supra om-*
choros Angelorum, Ascende
erius supra omnes Patriarchas,
confess: Mart: ad ipsum thronū
ī: a Amplectamur itaq; humili-
tem, si sublimes fieri desideramus:
enim unica ad supremos ho-
mes via est. Et quoties interroga-
inquit Aug., hoc dicerem. Quod
nost. probat testimonio: „si-
nt Rhet. ille nobilissimus, cum
interrogatus esset, quid ei pri-
um videretur, in eloquentia
ceptis observari debere? Pro-
ntiationē. dicitur respondisse;
um quæreretur quid secundō?
ndem pronuntiationem. quid
rtiō? Nihil aliud quàm pronū-
ationem dixisse. ita August.
ublimem perfectionem, ad
nam gloriam b unica via est
ilitas, secundū humilitas, tertia
ilitas. Quam viam calcasse
etur & inculcasse P. Balthazar
arez, qui cum daret monita
dam primæ nobilitatis domi-
monasterium disalceatarum
ressæ, hoc ei per literas com-
ndavit: e si queras in quo de-
maximè eminere? dico in te
è, valdè, valdè humiliando. Sed
plures hic Magistros audia-
, quicumque veræ gloriæ cus-
as, quem summi honoris lau-
ue immensa cupido exagitat,
istum qui unus ac supremus
gister est, adeat & audiat: d
te à me quia mitis sum, & hu-
corde; quam brevem lectio-
humilitatis discipulus sic ex-
dit: e ille cui omnia tradidit
er, & quem nemo agnoscit nisi
 Chrysothom. 66. in c. 20. Matth.
 Aug. ep. 26. ad Dioscor.
 P. Lanci. in Opusc. spirit. 8. c. 2
 Matth. 21. de Aug. de S. Virgin. c. 2
 & serm. 10. de verbis Dom.

Pater: non dicit, discite à me mun-
dum fabricare, non cuncta visibilia
& invisibilia creare, non in ipso
mundo mirabilia facere, & mortuos
suscitare; sed discite à me quia mi-
tis sum, & humilis corde. O doctri-
nam salutarem! O Magistrum Do-
minumque mortalium! quibus mors
poculo superbia propinata atque
transfusa est. Noluit docere quod
ipse non esset, noluit jubere, quod ipse
non faceret. Audio clamantem.
Quid? ut discamus à te venimus
ad te? quoniam mitis sum, inquit,
& humilis corde. Tum sublimem
hanc humilis Magistri doctrinam
admirans, exclam.: „hucine re-
dacti sunt omnes thesauri sapi-
entia, & scientia absconditi in
te, ut hoc pro magno discamus à
te, quoniam mitis es, & humilis
corde? itane magnū est esse par-
vum, ut nisi à te qui tam magnus
es, fieret, disci omninò non pos-
set? Ita planè. “ Hanc Christi le-
ctionem, ne excideret, Joanna
Reg. Lusit., Monialis facta collo-
inscripserat: discite à me quia mitis
sum, & humilis corde; ut dum ea
manu, quâ sceptrum reverat, filium
duceret, unquam non in oculis
haberet ac animo voveret.

Bienvenida de Austria, Virgo
 sanctissima, fœmro ardebat desi-
 derio Jesum intuenti, eâ planè
 formâ quâ fuerat in terris trien-
 nis. Audiit pia vota benignus
 Deus: nam cum aliquando in
 templo-esset, ecce tibi puellum
 ibi videt elegantissimum & for-
 mosissimum, ejus mox aurore
 capta, blandissimè invitat, secum
 ut recitet salutationem Angeli-
 cam; obsequitur divinus pectus,

f Nietenb. de amore erga Jesum c. 20.
 Ican, Gavaron in vita.

& virgine sibi verba praeunte, perquam libenter & religiosè Ave dicit matri suae Maria: verum illis verbis *benedicta tu in mulieribus*, commodum cum magistra sua prolatis, ad sequentem elausulam, & *benedictus fructus ventris tui*, quia sibi honorificam, conticuit; adèd vel jam in caelis modestus & humilis est Jesus. Mitto nunc motiva divina humilitatem esse, quae nos meritis, & gratia apud Deum verè magnos efficiat. Ad humana & politica descendo, & dico: ut quis etiam inter homines verè magnus & nuncupetur & aestimetur, humilitate praecellat necessarium est: non me, sed virum etiam de gradu dejectum animo excelsiorem Scribanium in politico suo Christiano audite: si quæras quem in Imperio magnum statuam? Respondeo, debo cum viro docto: *a ille incrementis suis major est, quem sublimitas parti honoris inclinat.* Sed & admirationem ille pro, vocat, admirationem laudem & amorem, Scio quaedam gentes, augustiorem quandam severitatem, ac maiestatem in Principe suo desiderare; nulla tamen tam barbara est, quae superbo Principe gaudeat: neque tam barbara gens ulla, cui sine fastu imperari non possit. Deus sanè orbi universo imperat, & tamen tam procul ab omni superbia, quam procul ab omni peccato est. Quod si Principes, Praesules, Praelati, superiores imitantur, apud suos in veneratione, in honore ac amore essent. Eventus id comprobavit in pluribus: Cardinal. Bellarminus cum Col

& Scriban polit. l. 2. c. 9

legii Romani Rector declaratus esset, primam, quam de more nostros exhortationem habuisset auspicatus est: *l. Rectorem te fuerunt, noli extolli, esto in illis quae unus ex ipsis, & non impedias meam.* Quae turbatur, si aliter quam debet quis tono excedat. Hæc tanti viri modestia, & *animi despicientia* (ut cum Tulio loquar) *admirabilitatem magnam apud omnes concitavit.* Tenuitatem suam, & exiguam profus autilritatem arguit, qui minimo summisionis actu, de hac omnino ætum arbitratur: perperam ventum, *ne dum nimium servatus militas, regendi frangatur auctoritas;* quæ numquam magis integritate Caroli V. Imp. servata est, quæ dum ad servile obsequium se commisit. Postremo ejusdem Germania recessu, cum Vlißius vêtos navigationi propitios operitur. factum ut cum Seldio, Ferdinandi fratris legato, in sereno & de rebus seriis ageret. Jam & nox, & lumina, somnum postulabant, signoque nolâ dato, nullè ministris, somno vinoque sepultus accurrens: ipse Carolus cancellam arripit, Seldio quantum renitenti, præfert, eique per gradus ad quietis locum deducens. *hoc tibi monumentum, ait, illius Caroli habeto Seldi, ut exercitiis satellitibus quondam stipati, quæ nunc sunt, & à familia deserta vides, & cui tu tot annis servivisti ille tibi servivit, & lucrum præcipuum.* Quid excellentius & excelsius Novit siquidem:

b Eccl. 32

c Cic. de offic. l. 2

d S. Thom. 2. 2. q. 61. a. 2

e Tynggen. parad. l. 1. a. Caro G.

Eno. h. pido. p.

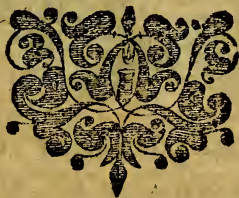
— quo fortuna altius
 vexit ac levavit humanas opes :
 loc se magis suppressere felicem
 decet.

Ethnicus Poëta cecinit, &
 tor docuit, b ut quantò supe-
 res sumus, tanto nos sumissius ge-
 nus; quantò superiores dignitate,
 trinâ, ingenio, facundiâ, tan-
 tos submissius geramus. Dome-
 a non desunt exempla in hac
 ima Societate nostra, J E S U
 hoc vicinior, quò ab honoris
 bitu solenni auctoramento re-
 rior: ut si societati alius, à ma-
 e Dei gloria quærendus esset

scopus, humilitas vicinissimus sit
 reponendus, quæ quò profundio-
 res semper radices agat, P. Clau-
 dius Aquaviva, c filius ducis A-
 trii, (qui visus aliquando à Phi-
 lippo Nerio multo lumine coru-
 scare) tria per B. Virginem, quam
 ut filius impensè celebrat, Socie-
 tati universæ concedi postulabat.
 d 1. Summum candorem vitæ,
 2. Studium d'vinæ gloriæ prom-
 vendæ. 3. Infimam animi demis-
 sionem. Quam si filii minimæ So-
 cietatis, quam si vos omnes amu-
 lari studueritis, verè magni & ex-
 celsi in Coelo & in terris erimus,

Seneca.
 Cic 1. offic.

c Nier. ascetica l 3 doct 2. c. 23
 d Biblioth. script, Soc, Iesu,

dentium ordinem turbat. Adeò ut si horologium perturbatum fuerit, sapius cespitet, ballucinetur, continescat, dum insonandum est? aut è contradum tacitè de currendum, intempestivè pulset ac intonet, omnes ordinum omnium functiones perverti, atque omnia perturbari compertum est, ut verissimè dixerit Poëta :

*a ——— Es sa regula prima,
Omnia mendosè fieri ac distorta
necesse est.*

Ea propter non exercitus modò explicandi, aut aciei optimè instruendæ; sed & reipublicæ gubernandæ peritia, si quis præcellens Bergatum decus Carolus, primum illudque præcipuum sub ingressum cuiusvis civitatis horologium observabat: huic intendebat, hoc attentâ aure inter gravissimas Regni curas explorabat; num ex Sapientis monitu: *b tempus tacendi & tempus loquendi* servaret: ex eo se dictitans, ritè ac rectè constitutæ reip. statum, certò assequi atque dijudicare consueviffe.

Quod in amplissimis urbibus in quavis Reipublicâ, sonorum æs campanum, hoc in privata cuiusque familiâ, quin & in omni hominum coetu sua cuique lingua est: quæ si *tempus tacendi & tempus loquendi* probè observarit; si ad opus debitè exercendum, aut à vitio desistendum, opportunè insonuerit, ubi locus & tempus correptionem differendam suaserint, tacuerit *is e dicenda, tacendaque callet*: deque eo verè dixeris: *Loquebatur rectè.*

Ac primùm quidem, quid in

*a Horat. b Ecce;
c Pers., sat. 4*

terit, quæque necessitas cui incumbat, correptionem in tempore adhibere, & vitia procohibere, paucis exponemus: serò illud cum nostræ ac proximi salutis jacturâ depletemus.

§ I.

Va mihi quia tacui. Isa.

Cum Galli duce Brenno castrum sub noctis silentium factis vigiliis, & canibus consopitis, Capitolium incendissent, dum eorum strepitu detecti, atque inde dejecti sunt. Unde Vates:

*e Hæc servavit avis, Tarpeia
tonantis.*

Quo factum, ut anser apud Romanos summo in honore habetur, atque in Capitolio alatur; nes verò quia non valentes latrare, indigno supplicio afficiantur. Quem morem ad sua usque tempora durasse Plutarchus testatur. *Etiamnum* (inquit) *solenni pomæ canis in cruce mactus, & anser splendide admodum in lectica, & vestragulâ pretiosâ sedens gestatur.* Adidit Flinius: quotannis mensibus Augusto, supplicia canes Romæ pendunt, qui primò verberibus cæsi, vivi in sambuceam crucem sublimes rapiuntur: quia tacitate suâ, arcem Romanam summo discrimini exposuere.

Quot urbes, tot arces deperditæ; quia excubitores, canes *muti, non valentes latrare*, ut Isa. queritur?

Quot proditioes, quot fraudes ac perfidiæ adornantur, quæ conscii, nescio quo metu panice *canes muti, non valentes latrare*

*d Livine l 3 e Mart., l 13. epig 6
f Isa., 56*

at furra in honore, in famé
 de ractiones, per calumnias
 itores *canes muti*. Inferius
 num padicitia, arx castitatis
 gnatur, parentes, propinqui,
 ni dissimulant, *canes muti*. E-
 nia optimates inter, grav
 scandalo grassantur flagitia,
 Ecclesiastes, Confessarii
 à excidant, ne aliò pœniten
 divertant, *canes muti*. Docto-
 Medici ne hominem lethali
 o correptum, gravius affli-
 , uxorem & liberos unà de-
 nt, præsentis periculi, quo &
 imia agitur, commonere non
 nt, *canes muti*. Quot caudici,
 viri rogati; *canes muti* v^o va-
 latrare, quia ossa aurea vel
 ntea eis objecta est? Hos om-
 severus, & verus ille Judex,
 ut Romani canes suos in fur-
 sed suppliciiis condemnabit
 nis. Nec dubium, quin gra-
 ni viri P. Jacobi Laynez, a
 n venerando illo Tridentino
 illo primum inter Theolo-
 locum obtinuit, testimonio,
 sique non levis noxæ eos, & ju-
 è addici, ac condemnari con-
 t, quòd correctione neglecta,
 uerint; cum tempus maxime
 adum postuaret. Ut infra de
 epto correptionis declarabi-
 Prius tamen ex damno &
 ra, quam taciturnitas in re-
 temporalibus ac perituris in-
 conjecturam facilem ad de-
 entum animæ, & celestium
 rum jacturam faciemus, ne-
 porro ulla tenet dubitatio,
 civitas omnis aut arx quan-
 munita, facile hostium po-
 ac direptioni cedit; ubi ex-

cubitores obdormiscunt, ubi ne-
 mo centurionum vigilat, ubi nul-
 lum ære campano signum datur;
 hostis habet muros, urbs capta
 est, prius quàm rumor ad aures
 pervenerit. cujus rei urbs Atre-
 barenfis luculentum præbet ar-
 gumentum; quæ hoc stratagema-
 te à Burgundis occupata est, anno
 1492. Cum Atrebatum quinde-
 cim annis sub Francis genuisset, b
 die quintâ Novembris dum Præ-
 fectus urbis Cardonius cum mul-
 tis militibus Creveceurium evo-
 catus esset, Joannes Marius civis
 Atrebatensis, *Grisardus* vulgò à
 canitie dictus, vir tenuis fortunæ
 sed acris ingenii sui que Principis
 per studiosus; hoc stratagemate
 usus est: multis comotationibus
 perquam familiarem se reddidit
 Channio Franco, cui claves urbis
 commissæ, & portas urbis clau-
 dendi ac referandi provincia de-
 mandata erat. Jamque ita Chan-
 nii animum occupârat, tantamq;
 gratiam & fidem invenerat, ut
 Channio non semel ad pocula
 confidente, ipse cum militibus,
 urbis portas occluderet. Quod
 cum sapius fideliter factitasset,
 quodam vespere ad id muneris
 cum aliquot præfidiariis progres-
 sus, ex conditio, in itinere à con-
 juratorum uno, semipotum se
 simulante, & poculum vino ple-
 num ostentante intrò ut bibat
 invitatur. Rogat Grisardus socios
 ut paululum præcedant, se quàm
 mox subsequiturum. Ingressus re-
 petit ceream materiam paratam.
 cui claves imprimat. Sicque Gri-
 tardus ad portas tendit, claudit,
 & ut consueverat ad Channium
 compotaturus accedit. Claves

bl Script. Sos P. Rh. va. vint.
 R. I. 4. c. 10

b Ma aca tom. I an. 1492 pag. 488

ceræ impressas, mox conjuratus ille Duacum fabricandas defert; tertius conjuratus (hic pictor erat) Melunium, Vaudreium, alioque Burgundos ad stratagemam incitat. Stato die 5. Novembris *Grisardus* signum constitutum, tritam Atrebatum cantilenam exorsus est. Eam in vallo contentam voce alacriter *Grisardo* cantante, Burgundi inter colliculos iter placidè faciebant: sed attendite quàm silenter: equorum soleis, panno laneo suffultris, hinniendique facultate eis impedita procedebant. Atque ipso *Grisardo* tacente; ex condito, consistebant. Vesperis hora nona conjuratorum unus in turrim conscenderat (nam & hujus clavem expresse- rant) ac ferream campanæ linguam adstrinxerat, ne ad arma signum dari posset. Duo insuper complices in muris, vigilabant, dum socii cum Francis conjurationis ignaris, largius vinum potitantes, in porta excubant. Sub noctis duodecimam pictor ostium portæ Haiguervæ clam aperit, & ad Burgundos adventantes contendit: omnia salva denuntiat, cantilenam *Grisardi* dumtaxat observent, atque eis tesseram quæ erat S. Georgii exponit. Ipse ex illis intelligit Burgundicam tum D. Michaelis. Sicque ad suos cum tredecim Burgundis in urbem prorepsit, qui signo dato, portæ custodes invadunt, valvas remane obfistente aperiunt, Burgundos equites peditesque admittunt, *Grisardo* semper, jamque atacrius concinente; atque ita sub tertiam matutinam Burgundi urbem potiti sunt; & septimo die Novembris Magistratus renovatur,

omnesque conjurati in eum lecti, *Grisardo* urbis prætoris constituto. Unde hoc, quæso, repentinum amplissimæ urbis cidium? Unde ea ædium ac miliarum vastatio? unde omni opum ac divitiarum direptio quia excubiæ mutæ, campum muta, altum ubique silentium nemine quoquam ad arma clamatum est. Ita olim, ita pridem, ita die proximè elata

a Spectaculum capta nec mirum urbis erat:

quando cœlestis illa urbs Jerusalem, civitas sancta, innocens, ma, omni genere cœlestium divitiarum locupleta ab infestis terei hostis ministris diripi vastatur, & fœdæ libidinis flammis injectis absimitur: hæc lum de causâ, quod nemo imminentem cladem denuntiet; nec auxiliares undas, nemo indidum in clamat. Profecto in publico patris incendio, Mar- chæus vel cum capitis periculo Regiæ non silendum esse du- edictum impii illius Aman prædebat in Susan, quo totam Judæorum gentem stirpitus evellere omnes eorum urbes ferro ac ce vastari præceperat. Nulli- terim sine præsentis capitis di- mine ad Regem accessus e- Quid agis Mardocheæ?

Potes hoc sub casu ducere somnum?
Potes hujus catastrophæ tacite funestum exitum præstolari? nimè, Regiæ semel iterum interpellat, & ad loquendum efficaciter impellit, dicens: *nunc si veris, tu & domus Patris peribitis.* Patria omnis funestis veris flammis conflagrat,

a Proper. l. 2 b Ethar. c. 4.

Hæc species Troja, cum capere. re. xv. erat.

*ne fueris tu Pastor, tu prætor, tu paterfamilias, tu vicinitor, tu tutor, tu pædagoge, tu & proximi tui peribitis. Si in pestâ nocte in urbe incendio exortum fuerit, nemo oclinet, nullum ære campum signum insonuerit, in insum omnia flammæ deponantur. Domus tua conflagrat, in à lascivo proco injici adis, & files. Omnis ardet vitæ, vides solutos conjugatos, obscuro vespere promiscuè sortum, è regione divertentibus & non elatâ voce exclamas? *adidum, incendium!* Ejusmodi malè quis Perusino isti caniulerit, qui in culina ab amanutritus, eos non allatrabat; t domesticos admittebat, in rei gratiam hoc famosum merit epitaphium:*

aham fures, sed amantum furta tacebam: placui Domino, sic placui Domina.

aliquando illa dies, cum cahi muti horrendum ululabunt, & clamabunt illud Prophebia *Væ mihi quia tacui!* Quæ a expendens Gregorius: *ciquando tacere culpa non esset, heta non dixisset: Væ mihi quia*

ec aliam hinc culpam agnoscit que S. Hieronymus, quam d Vates Isaias, Regis Ozix antiam, & hominem profa- sacra attrectantem, non re- enderit ac represserit: *dvid. l. i. Trist. eleg. 3*

Isa 6 c S. Greg. Mor. c. 17
Hier ep. 342 ad Damal & in Isa. 6
6, & lib. 2 adv. Pelag.

*Quia (inquit) Oziam in templum irruentem non corripuerat, nec juxta Elia exemplum libera voce impium designârat, labia habet immunda, quæ per Seraphim ignito calculo exaltari desumpto, necesse fuit expurgari. Graviori certè immunditiâ, graviori culpâ infecti sunt, qui scelera atrociora dissimulant. Vides ancillam cum famulo, adolescentem cum filia liberiùs agentes, audis verba lasciva, sermones, cantilenas obscœnas, in curribus, in navibus, in conviviiis: cura ex consilio Chrysofomi & mandato Christi, aquam adferri, ut os abluant: Nam ut rectè Anselmus: *Vbi non est correptio, ibi est corruptio.* In publico cœtu, in honesto puellarum ac juvenum confessu, velut scintillam in arundineto disseminari advertis & files, nec reprehendere, nec divertere satâgis. *Væ tibi* quia tacuisti, tot culparum reus es, quot hinc præsentis flammæ afflavit. Nec est quod turpitudinis suæ ulla Virgo, aut conjugata corrupta excusationem adsciscat dicens: quia vim passa sum, clamorem infamia cohibuit. His fortissima ac castissima Susanna in exemplar proponitur, & quævis secum expendat, an majori umquam non famæ, sed & vitæ suæ periculo exposita fuerit, ut clamare necessum non habuerit: *f Ingemuit Susanna & ait, angustia sunt mihi undique? si enim hoc egere, mors mihi est: si autem non exero, non effugiam manus vestras. Quid agat; exclamavit voce magnâ Susanna. Quam paucæ Susannæ hodiernâ die, & hinc**

*e Chryl. hom 9. in ada
f Dan, 13*

non rara violata; si plures clamassent, quam multa & pudicitiam, & animam lervassent, & fœdum illud incendium restinxissent. Quare frivolam hanc excusationem S. Vincentius reputat, *a* vim virgini invitæ illatam esse; eamque sceleris condemnat, quæ ne silentium frangeret; conticuerat. Audi Ambrosius ad virginem lapsam, *b* Sed dices nolui hoc malum, violentiam passa sum. Respondebis tibi fortissima illa Susanna, *cujus tu nomen fallaciter bajulas*: Ego enim inter duos presbyteros, id est seniores, posita inter duos ut que iudices populi, sola inter Sylvas Paradisi constituta; vinciri non potui; quia nec volui, tu ab uno ineptissimo adolescentulo; & in mediâ civitate, quomodo vim potuisti perferre, nisi quia ultro voluisti violari? quis denique voces tuas audivit? &c. Hi tamen casus, cum inter honestas rariùs cōtingant, non passim populo exponendi. Alia quæ hoc in genere frequentiora occurrunt incommoda, liberius ac liberalius exaggeranda, atque ea sunt, quæ famam ac existimationem proximi graviter lædunt, & impunè auferunt. Equis vestrùm hîc furem alteri sibi adstanti crumenam præcidentem, aut manum marsupio inferentem tacitus spectet? quis è vicina officinâ spectet hominem, clanculum frustum panni auferentem, & non inclamet? Interim complures hîc præsentibus contueor, qui graviora furta, quæ pleno die, & ipsis inspectantibus committuntur, taciti & quasi muti dissimulant. Cum similes,

cæterum mansuetissimus Deo exemplo suo acriter infecdoceat, *c* detrahens è secreto primo suo hunc persequeretur. Nec nûs in eos sciendum, quàm eos qui hominem lanian discerpunt, Paulo attestant *d* Si invicem morderis & comitis: videbis ne ab invicem confestim. In eos autem & linguæ si opus etiam unguibus favendum, qui domino suo per phemas voces suas non parced sed indices proscindunt. Ca nobis hero suo perquam si S. Ambrosius in exemplum ducit, *e* ut ab eo latrare & vitia insilire condiscamus.

Antiochiæ sub vesperam solo cane comitatus, domo eius, à latrone ex insidiis conditur, & omnibus exutum, dum ac saucium cadaver destititur. Non tamen herum detuum canis deseruit; sed custos totam noctem ei adha viciniam omnem immani exitu, & latratu infestans. Sole exorto ingens homin turba confluit, qui homin deò truculenter occisi formiserati, insuper incredibilem nis illius fidem, qui loco daveri nequibat, satis de mirari poterat. Cæteros inter, quocionem omnem à se dimove homicida quoque accurrit; è vestigio mox, ut homin nis conspexit; leonis instar f cire, atque hunc horrendu incessanter allatrare aggressus. Nec hoc satis, sed canis si quess p. ul ser doloris sensu (ut Ambrosius loquitur) arma utionis aff

a S. Vinc. Dom. 2. ser. 3. post Trin.,
b S. Amb. ad. Virg. laps. c. 4

c Psalm. 100. d Galat. 3
e S. Amb. l. 6. hexam. c. 6

inque eum toto impetu ir-
dentibus apprehendit, preu-
que mordicus detinens, hor-
les dabat latratus. Quo spe-
culo tota adstantium corona
nita, de homine quod sub
suspitari, & de facto in car-
m duci iusserunt, nec multo
iustas homicidii pœnas per-
it. *Mirabile factum* (exclamat
ræful) *quid nos dignum nostro*
rimus Creator, eujus cibo vesci-
& dissimulamus injurias?
scinditur & laniatur; nam ut
docet: „ Non minus pec-
nt, qui blasphemum Christum reg-
ntem in cœlis, quam qui cru-
xerunt ambulante in terris.
tamen insurgimus, non in-
mus, non illud os contundi-
Fecit hoc quod admiratione
er, & ad imitationem movet,
P. F. Joannes Hartado, è flo-
ssima S. Dominici familia, vir
major & excelsior, quod in
s Granatensem & Tolosanam
imperatore Carolo V. oblatas,
pedibus habuerit. Hic ut zelo
flagrantissimus, militem for-
blasphemias voces impudenter
ntem audierat, conversus ira
ominem invecus est: „ Men-
is maligne, Deus is non est,
alé tu eum blasphemum ore fingis;
d bonus est, iustus est, & misere-
ors. Quibus verbis & ter effe-
s pugionem stringit, ac mille
s Ioann. aggressus: Tibi, tibi
quit) facillime incumbit mea
a laceffere? Quid tibi mecum
orce! ô bestia! ad hæc à Deo
detorta convitia. Hartado in
ea provolutus, martyrii pal-
n avidè expectabat. Sereno

vultu ac ore renid.: jam (inquit) a-
mice mi, verum dicis, jam rectè
loqueris. Quidquid in me evom-
ueris, infra condignum est.

Hæc & tu amulare, & vel san-
guinis pretio, & vitæ periculo.
Dei gloriam tuere. Non me, sed
altiori è loco Chrysaudi, severius
common.: „ Si quempiam Deum
blasphemantem audieris, accede,
increpa, & si verbera infligere o-
porteat, non recuses; ipsius faci-
e alapa percute, contère os illius,
& percussione manum sanctifica.
Divinam quâ pollebat, hoc argum-
tum eloquentiam prosequitur disert.
Antistes: „ Si quæ videmus veste
breviori, vel alioqui indecenter
vestitum, admonemus & emen-
damus; verum videntes vitam e-
jus dissolutam; nec verbum qui-
dem proferimus, videntes mores
ejus nefarios præterimus: tam-
etsi ridicula sint, quæ ad vestes
pertinent, periculosa autem &
damnosa quæ ad animam. Tum
aliam non minus efficacem subdit
similitudinem: *Dicit obsecro nonne*
cum vides fratrem per præceptum feri-
ri, manum ei porrigis? Nonne à
lapsa erigis? Nonne reprehendus,
& arguis? & in his majoris facis
non offendis, & non haberi pro inimi-
co, quam salutis ejus curam habe-
re? quàm habiturus es apud Deum
veniam, vel defensionem? in cujus
rei confirmationem expendit il-
lud Domini præceptum, Israeliti-
co olim populo præscriptum: Nonne
audisti (inquit) quod Deus
Judæis præcepit, ne errantia inimi-
corum jumenta despiciant, & lapsa
ne prætereant? Hinc assurgit: quod

c Chrys hom I ad pop d Chrys eit.
& hom d referendis reptich tom. 3.

e Exod. 2:4

cum Judais ne inimicorum bruta contemnant, nos ne fratrum animos, Christi sanguine redemptos despiciemus? Et quomodo non est summa inhumanitas, & serina crudelitas, nos non tantum curae hominibus impendere, quantum alii jumentis? hoc est quod vitam nostram confundit; hoc est, quod omnem ordinem subvertit. Confer, si lubet, legem Judaicam ad legem gratiae, populum ad populum, jumenta ad hominem, jacturam hujus & illorum; & facile despicias, quanta tibi pra illis major incumbat obligatio. Potentissimum ad animos Josephi commovendos motivum adducere Aegyptii, quo extremae suae penuriae ab eo triticum impetrarent, dicentes: *cui moriemur te vidente?* Quis credat hominem reperiri adeo barbarum, qui nos & liberos nostros jam propè fame enectos, contueatur, & horrea ac penuaria frumento redundantia ocludat: Ecquis fratrem aut propinquum in puteum aut flumen delapsum praeterat, & funem aut manum porrigere negligat? ex quo Doctor Angelicus ad mentem Augustini concludit: *a Si neglexeris corrumpere, peior factus es eo, qui peccat.*

Etenim si homicidii reus arguatur, qui viderit alterum aquis praefocari aut fame emori, cum facile occurrere & morti eripere queat, quid ni gravissimi scelere arcessitum, qui animam finit perire, quam aeternis poenis eripere & beatitudini adscribere valeret? Argute & acute

a S Thom in catena. AUG. serm 16. de verb. Dom.

Mediolanensis Antistes: *b* famem patientem, & si non pessi, occidisti. Neminem verumnet dubitatio, quin opera misericordiae spiritualia tantum antulant corporalia, quantum corpore potior est corpore: unde conuenienter sentit & consentit C. Si indigentibus proximis abscondimus pecunias, eorum meritum optamus; ita si peccantibus fratribus subtrahimus correptionem. "Nemo non suspicetur ut insigni pietate virum in coextolleret eum, qui in dies singulos, mille aureos in pauperes generos liberaliter erogaret; tandem ipsa, quae dives possiderat, ad decies centena millia fudisset. Hunc tu quisque es superare potes, nullo tempore bonorum detrimento: Si mensas pecunias pauperibus eroges, plus effeceris si unam verteris animam. Magnum scilicet & laudabile est misereri pauperum, sed magis, si errantem errore revocaveris. "Olim C. stus: *e* Si silentium in p. sicut Sada tacitos reddidit, non mutos tibi bene observat Origenes, homini sed mari dictum fuisse *obmutescere*; homini verò tacendi, & tempus loquendi scripserit, ut disertè Ambr. tatur: "g Quid igitur mutos nec se oportet? minime: est enim tempus tacendi, & tempus loquendi. Denique si pro otioso verbo reddemus rationem: deamus ne reddamus & pro-

b Amb epist. 4 & l. b de correptione gratia cap 3 20 c 5 Greg Pastor. curae cap: 1 admon: 2 d Chrysoth hom. 2 in ep: ad C e Matth 22 f O ig. tr. 22. in Ma g Ambr lib ofis cap 3

silentio, & maximè per-
nicio. Hactenus quàm perni-
m in iuina proximi silen-
sit, consideravimus; nunc
obligatione ad corripien-
obstringimur, quomodo
aando loquendum, videat-

§. II.

*Peccaverit in te frater tuus,
corripe eum, Matth. 18.*

in Chinas primò horo-
logium partibus suis dissolu-
it Europæus artifex aspor-
tas, a regni illius incolæ den-
rotas, axes, campanulas,
eos, pondera exigua cum
ratione spectabant, omnem
hanc machinam velut iner-
molem, frustra tanto mo-
ne in Regiones adeò longin-
quas delatam dicebant. At ve-
ni aptè partibus inter se dis-
is concinno ordine, nec
arguto concentu, minora
familia præcludere, inde ho-
monantem audierunt: tan-
ijus rei novitate, delecta-
e juxta ac admiratione rapti
e, ut confestim ad hoc tam
un, tam dulce melos urbes
luerent; & humanâ quid
s industriâ considerantes,
minam hanc veluti genio
dam aut intelligentia anima-
, & ferrum loquax, *le fer-
parole*, nuncupare non dubi-
t.

on simili ratione hominem,
n Romanus Philosophus ho-
gio non inscitè comparavit,
supremus artifex efforma-

*Græc. doctrin. curiosus l. 4. Scd: 22
lepec. cons. ad Mara*

vit, ut extremam velut manum,
linguæ apposuisse, & miran-
dam prorsus absolutamque per-
fectionem, *ut tempus tacendi, &
tempus loquendi teneat*, ne quâ
offendat, in eo collocasse videat-
tur. Quem meritò, ut cætera ad-
sint, si nullum opportuno tem-
pore signum dederit, sed dam-
nando & execrando silentio ob-
mutuerit, quasi inutilem, &
momenti nullius molem abjece-
rit; Cui vitio ut occurratur, &
aptè suo tempore horologium
hocce nostrum insonet, divino-
rum præceptorum, ac solidissi-
marum rationum pondera ap-
pendemus.

Natura docet, & ratio dicat,
quod unius corporis pro *invi-
cem sollicita sint membra*: ita &
nos omnes in uno spiritu Je-
su, in uno mystico Ecclesiæ cor-
pore *sumus invicem membra*:
unicuique mandavit Deus de
proximo suo, & curam præce-
pit habendam, quasi de mên-
bro suo. Quare discretè non con-
siliium, sed mandatum suum
expressit Levit. 19. *Non oderis
fratrem tuum in corde tuo, sed pu-
blice argue eum, ne habeas super
illo peccatum.* Et in lege nova:
*Si peccaverit in te (id est co-
ram te, ut S. Thomas & Augu-
stinus) frater tuus, vade & corripe
eum, in: te & ipsum solum. Si te
audierit, lucratus eris fratrè tuum.*
Quod præceptum sub lethali no-
xâ obligare, apud Doctores in
confessio est. Horum Principes
audiamus: Doctor Angelicus
2. 2. q. 33. a. 2. ad 3. *Prætermittit-
ur fraterna correctio cum peccat*

e I Cor. 12. d Ephes. 4.

e Matth. 18.

mortali. Fundatque se in Levitico & Matthæo citato.

Doctor verò irrefragabilis Augustinus serm. 16. de verbis Domini: *Vides fratrem tuum perire, & negligis; peior es tacendo, quàm ille conviciando.* Et libro 5. contra Julianum capite 3. majorem in quibusdam obligationem esse astruit, dicens: *Si eos in quos nobis potestas est, ante oculos nostros perpetrare scelera permittimus, rei cum ipsis erimus.* Ex quibus rectè deducit insignis Theologus Joannes Sanchez, a hoc peccatum ommissæ correptionis fraternæ, in confessione exponendum esse; quod omnibus vult seriò inculcatum: *Pater* (inquit) *se reos produnt hujus mandati naturalis fructione, & negligentes Confessarios per omnes video ad sciscitandum, num quissim fit, vel non; cùm interrogare adstricti sint, ut dicit Suarez & Binnes & universi fateri tenentur.* Hujus præcepti vim, etiamnum adolecens probè tenuit, & suum cum rubore Prædagogum instruxit. Anno 1598. Divisione Prædagogus schedam à suo discipulo conscriptam reperit, legitque ignarus peccata in eà numerari, inter cætera & hoc præscriptum erat: *Prædagogum meum tenere jurantem non correxi.* Ea res sic hominem attonuit, ut sui officii memorem, ad frugem redegerit. Illi siquidem ex officio magis incumbere, in discipuli sui mores animadvertere. Et quoniam hic mihi cum viris, qui confidentibus aures præbent, sermo est, norint sibi eo potissimum lo-

co ac munere, medicinale correptionem quandoque necessarium adhibendam. Quod melleus Doctor severius suos monuit *Ferveat in nobis zelus ille, charitas, fervent amor justitiæ, odium iniquitatis; nemo vitia peccatorum, sed sibi nemo.* Nec nobis accidat, quod tragicus eventus occidit, quem quamquam animi meminisse horret, narrare impudicam. Pater Joannes Lorinus quem ob variam omnium scientiarum eruditionem *d Spiritus B. b. i. o. h. e. c. a. m. n. u. n. c. u. p. a. r. u. n. t.* Lutetia Parisiorum altiores teras profiteretur, viro de Societate tragœdiam omnem retulit, quæ modo is postea Bellis coram Archiduce Alberto & Isabella pro concione exsult. e. Novisse se in Italia ingnem viurarium; qui cùm præm illum quæstum dimittit nòllet, in pœnitentiæ foro ab eis parochio, & nostris Patriarchæ rejectum, in Monachum tandem incidisse, qui cæteros articulos conscientie & scrupulosè immulans hominem quoties cubitum absolvit, quo ita se in universarii hujus gratiam insinuavit, familiarissimè se uteretur, & præpè indies mensæ adhiberet. Acci sit ut liberalius unà cœnassent, jamque sero vespere vir Religiosus se ad claustrum contulerat; ipse verò vix cubitum se ceperat, cùm subitâ morte extinctus est. Atque ilicò duobus orco genii ephæbos ementiti, cœnobium convolant, quantum cyrus hunc monachum à tali vi-

a V. Nierenb doct ascet pag 189

Drex. de vitis ling. cap. 30. § 3.
de ling jurante

e S. Bern ser de Ioan Bapt
d Bibl Scrip Soc
e. V. Paedag Chrest c 15. tit. con

denuntiant. Ad nuntium ille mirari, mox repenti morbum fortè exortum atus, præcuntes cum socio quitur, Jamque in forum erant, dum cernit usura-hunchlunæ beneficio, in tancia inambulante: quem sine stomacho, num se ripercunclatur? Respondet alto cum gemitu se vivis esse, æternis pœnis additob usuras, & potissimum sacrilegem sacramentorum in quo cum ipse partem minimam culpæ habeat, sem corripere debuisset, ta, unâ secum æternis inferi suppliciis cruciandum. Quo immani terra hiatu pandi- & hos duos simul cum eis illis tartareis assumpsit: cito & in mortuum simili sollicito, qui superiori omnem ei tragœdiam enarravit. Ex his obiter hic relatis, quanta præcepti obligatio sit, facinotosecit. Plura qui volet, logos consulat Nunc quantum quemadmodum correctioenda sit expendamus. Certum enim est non statim exple- nec Deum in flagranti de- Prophetam, ad Davidem mandandum ablegasse. Sed ad as Nathan conticuit, & ubi rtunum Regem redarguit, aratè embus tacendi, & tem- quend. observando. Non in omento, quo David deliquit, meta ad eum missus est (inquit soltomus) b sed expectavit. quod tempus observare o- terit, temporum moderato- id vidit in ipso peccati vigore el: b Chryl ho. 5. de poenic

obscacatam animam & obturatas aures. Juvat hinc in morbis animi, Medicos corporum imitari, qui morbi tempora, incrementa, paroxismos, dies criticos observant, quibus potiones sumendæ, phlebotomia adhibenda sit: quandoque enim febricitantibus medicinam porrigere, est oleum camino addere. Ut ille verè cecinit:

c Temporibus medicina nocet, data tempore prodest:

Et data non apto tempore vana novent.

Quin etiam accendas vitia, irritesque vetando:

Temporibus, si non aggredere suis.

Adcò ut in his maximè agroti temperies spectanda sit. Seneca consolatione ad Helviam matrem: in morbis, inquit, nihil est magis periculosum aut perniciosum, quàm immatura medicina, Consentit S. Ambrosius: *d Interdum oportunitas et ca sanitatem reddit; quod si impertunè aliquid accipias, aut non convenienter, implicatur periculi.*

Rem mirabili eventu S. Augustinus confirmat: *e Magnus ille Nestorum temporum medicus Vindicianus, consultus à quodam: dolore ejus jussit adhibere, quod in tempore congrue et debatur; adhibitum, sanitas consecuta est: deinde post annos aliquot eadem rursus corporis causâ commotus, h. e. idem putavit adhibendum. Adhibitum vertit in pejus; miratus recurrit ad medicum: Indicatus factum. At ille, ut erat acerrimus, ita respondit: ideo*

c Ovid. lib. 1 Remed

d Amb ep 23 ad Horont. lib 5

e Aug. ep. 5 ad Marcel.

ma'è acceptus es, quia videlicet illi atati, huc se jam non fuisse iusturum: Quæ enim juveni saluti fuerat, eadem potio seni veneno erat. Ex quibus rectè conficitur, ut apto tempore medicina, ita & monitio adhibenda est. Hoc ille scitè observavit qui recinit:

Impatiens animus nec adhuc trahibilis arte

Respuit, atque edio verba morientis habet.

Aggrediar melius tùm cum sua vulnera tangi

Iam finit, & veris vocibus aptus erit.

Quæ ut plenius deducamus, non abs re erit, auream hîc Chrysostomi doctrinam inducere, qui considerans, Psalterium regium non petiisse murum ori apponi ut obmutesceret, *a sed custodiam & ostium circumstantiæ labiis*, hoc documentum elicit: *os nostrum custodiamus, ei rationem tanquam classem adhibentes; non ut perpetuò claudatur, sed convenienti tempore referetur.* Cui congruit sensus Gregorii: *b non poni ori suo parietem sed ostium petit, quod videlicet aperitur, & clauditur.* Unde & nobis cautè descendum est, quatenus os discretè & congruo tempore vox aperiat, & rursus congruo taciturnitas claudat. Ardet quis iracundiâ, correptio medica differenda dum furor remittat, rabies omnis subfidat; aliàs, ut est in sacro proverbio: *c expedit magis urse occurrere raptis sætibus.* Ea propter monet Ambr., *d Si medicus me-*

dendi tempus expectat, ut distis ægritudinibus med. subsideferantur, ne acerba adhuc immatura (ut afferunt) ægritudo, curationis remediis relucetur: quantò magis explorare convenit, ut maturè & opportune medicinalis sermo prodatur, qui non accendere iustitiam sed lenire videatur."

Hac prudentiâ excellit. *gail insignis foemina, quam latebat rabies viri sui Nabal, in Davidis legatos exarsera vitam suam ac facultates, totaque familiam in extremum crimen adduxerat: Norat quæ monitionem homini temulentiam non adhibendam e (Et tu in visio vini, non arguas primum sagax mulier finit crapulam in mem edormire; manè ut vidit hominem sibi redditæ mentis compotem, animo tra omnem rei gestæ seriem exponit & præsens in quod etiam vertatur periculum describit, gisque indign. quàm primò advertendam persuadet. Adpropè modum, si foemina cum viris temulentis agerent, non turbas indies, citra ullum fructu ciceret. Quibus par esset, non ebriosis contendere, Philippo omnes & Verrinas convertit sed manè cum piscis in sicco ex sponda quasi è ripa concionatur. Quod consilium confos illi, quod Angelus olim Te juniori dedit, qui cum piscem ingentem, se quasi invadentem formidaret, monet Angelum trahere eum ad te. Quod cum fecit traxit eum in siccum, & palpe cepit ante pedes ejus. Non se*

e Eccl. I} f Tob: 6

a Psal 140. Chryl. in Psal 140. n: 3

b S. Greg. 2. part. Past. admon. 15

c Prov. 17 d Ambr. in Psal: 37

cra hæc Tobiaë historia per-
 a; maritus è liquido, bene-
 s, ferox ac furibundus irruit,
 clamat; *invadit me; Quid*
ii? trabe eum in siccum, cu-
 n deducas, vapores conco-
 Et manè ubi se in sicco ad-
 rit, comperies quod *pa'*
incipiet ante pedes tuos. Tunc
 a fandi tempora, tunc e-
 itis fœditas, tunc nota fami-
 usta, tunc colloquia abs re à
 ento habita, tunc bonorum
 datio, liberorum penuria
 icè exaggeranda est: nuf-
 enim aptius quadrat illud
 ntis: *a mala aurea in lectu-*
enteis, qui loquitur verbum
psre. Similiter non ita pri-
 vir vice versa conjugem
 ibulam, manè *thorofic or-*
alto aggressus est: *quousque*
o abuseris patientia nostra
 Nec levem fructum labio-
 itæ emendationem legit.
 id in ebrietate, idem in
 iracundiæ motu obser-
 n est. Valetque hic illud
 tini: *h ubi vis mel ponam?*
es aceto. Notat Liranus
 ilem in Jonatha Principe
 ctiam. Viderat hic Saulis
 sui animum, in Davidem
 ulceratum, ut præciperet
 cidere David. *Hoc tempus*
 prudenter ducit Jonathas.
 furor ille remisit, ac pa-
 er campos sereno animo,
 etta fronte deambulan-
 nspexit, se ei suaviter in-
 ac sensim mentione inje-
 libera in aulis Regum can-
 di licentia, modestè in-
 Davidem falsò ab amulis
 i, atque ex altera parte vir-
 v. 2; b Aug hom: 37 ex 50

tutem, ejusque in patriam bene-
 ficia exposuit, *locutus est ergo*
 Jonathas de David bona; quia
 non peccavit tibi, & opera ejus
 bona sunt tibi valde: & posuit a-
 nimâ suam in manu tua, & per-
 cussit Philistæum, & fecit Domi-
 nus salutem universo Israël, vi-
 disti & latatus es. Quare ergo
 peccas in sanguine innoxio, in-
 terficiens David, qui est absque
 culpa? *quâ opportunâ peroran-*
di ratione, omnis ira animo exci-
dit, & Saul placatus voce Jona-
thæ, ipso in vestigio sententiam
revocavit, atq; Deo in testem ad-
hibito, sanctè juravit: vivit Do-
minus, quia non occidetur. Da tu &
tempus & spatium iræ: homo sa-
piens docebit ad tempus. Eccl. 20.

d Differ, habent parva commoda
magna mora.

Postremum est, ut modum in
 correptione congruum specte-
 mus, ne voce elata, aspectu torvo,
 animo commoto, & quod lon-
 gè detestabilius, planstra convi-
 tiorum congerendo, gravius ipsi
 delinquamus in quo alterum
 corripimus: sed illud Pauli ob-
 servemus: ut in *omni patientia, in*
spiritu lenitatis procedamus, At-
 tendite quo animo, quo vultu,
 quo vocis sono Nathan Davidem
 accesserit: *e ingressus non dixit: ô*
flagitiose! ô profane! ô adulter! ô
carnifex! Sed placidè, quasi è re
 Regis & regni, unum aliquem te-
 cto nomine accusare aggressus
 est: cumque Rex sceleris atroci-
 tatem expendens sententiam tul-
 lisset, *f quoniam filius mortis est*
vir, qui fecit hoc. Tunc Nathan
 habens fatentem reum, mutato

c 1 Reg 19 d Ovid 1:3 Fast

e Chryl in Psal. 50 12 Reg 12

nomine dixit: *tu es ille vir.* præclare hic Gregorius: „ *a* ad ægrū
 „ medicus venerat, secundum vul-
 „ nus videbat, sed de patientia
 „ dubitabat: abscondit igitur fer-
 „ rum medicinale sub veste, quod
 „ eductum subito fixit in vulnere,
 „ ut secantem gladium sentiret
 „ æger, antequam cerneret; ne si
 „ ante cerneret, secari recusaret.
 Propheta Nathan in eo Chirur-
 gum æmulans, qui volsellam (cu-
 jus vel conspectum horrebat pu-
 ella gravi apostemate laborans,) spon-
 giæ inseruit, atque ita leniter
 ulcus tangendo aperuit & vi-
 tam dedit.

Denique ut aureo ore conclu-
 dam, Herodem nullis diris aut
 convitiis Joannes impetiit aut
 gravius laceffivit: „ *b* non dixit
 „ sceleste, pollute prævaricator
 „ ac profane, conculcasti Dei le-
 „ gem &c. Sed in reprehensione
 „ apparuit mira mansuetudo: di-
 „ xit enim, non licet tibi habere
 „ uxorem fratris tui. Erat magis
 „ verbum in parabolis docentis
 „ quam reprehendentis, erudien-
 „ tis quam punientis. Quod si eū
 nos corripienti modum tenerem-
 „ mus, plus sperati fructus; grati-
 „ am & benevolentiam præ indigna-
 „ tione referremus. Expertus
 hoc est, & quia ad praxim spect-
 „ at, aures animumque advertite:

a S Greg. 3. past c: 3. *b* Chryf. hom.
 28. in 2. ad Cor.

c virum Principem minus dec
 sanctiori majoris hebdoma
 die, in templo fabulantem H
 mannus Hugo moniturus, bl
 de ac accedens quasi de nego
 agere veller, secretò in au
 insurrans, diei ac loci fan
 moniam illi revocavit in m
 tem. Arrisit alter, addens:
 bes contentem ream; quid p
 nã imponis? & Hugo sempe
 lucra animorum intentus: ut v
 totius acta repetens, arcanã ex
 es confessione, placuit salute
 pœna, & factum (inquit) pu
 cras te conveniam; nec fide
 fellit, quã blanda monitoris
 ritas obligaverat Eadem mor
 di facilitate usus, rarã piet
 Magister Joannes Avila: *d*
 rionem minus reverenter sa
 tractantem levi ad repens gr
 leniter correxit: dicens: *optim*
loco natus est (Christum in ho
 designabat) *ideoque per human*
tractandus; quo ille se & q
 præ manibus haberet, emer
 tus agnovit. Ad eum modum
 co, Auditores: *e* *sermo*
semper in gratia, sale sit cond
 & verissimum comprobab
f *argue sapientem, & dilige*
 diligenter à Domino, & luc
 eris fratrem tuum.

e P. Rho. variae virt. hist. l. 1. c.
 fra in fine. *d* P. Rho. ib: n. 12
e Ad Collos. 4
f Prov: 9

EMBLEMA XL.

Absque eo quod intrinsecus latet. Cant. 4.

QUÆQUE LATENT MELIORA
PUTA. a

DOMINICA DUODECIMA
POST PENTECOSTEN.

Oculo mentis, coelestia attentius contemplanda, quò
terrena omnia despiciantur.

Cum S. Ignatio exclamandum : *quàm sordet mihi terra, dum
cælum aspicio.*

Cum Apostolo : *quæ sursum sunt quarite : quæ sursum sunt sa-
pitate, non quæ super terram.* b

vid: I, Metam, b Coloss, 3.

Ec a

DOV

MINICA DUODECIMA POS
PENTECOSTEN.

Beati oculi, qui vident, qua vos videtis. Luc. 10.

CYNICUS ille Philo-
sophus, a stulti sapiens
imitator, dum jam su-
premum spiritum du-
ceret hoc testamenti
tabulis cautū volebat:
ne se supinum, quemadmodum
ceteros mortales, sed pronum,
dorso cœlum versus, tumularent.
hujus tam insolentis sepulturæ
causam sciscitatus, respondit: uni-
versam orbis machinā inversam esse;
confidere se tamen, aliquando
mundum ad eò perversum, rursus
convertendum: tum porrò aliis in
terram pronis, se os oculosque in cœ-
lum erectos habiturum. id enim ve-
rò unicè exoptandū, ut hoc tam
inverso ac perverso morum &
amorum seculo, quo omnes ter-
ram spectant, & h̄ terrena sapiunt,
tu ô homo, mentis & corporis,
in cœlum oculos sustollas, dum
plerique mortalium aratores
Ægypti æmulantur, quorum ne-
mo cœlum aspicit. Nilus nomi-
natissimus fluvius, Philone teste,
quod aliis regionibus cœlum,
hoc ipse præstat Ægypto. nam
uti cœlum, pluviis supernè de-
fluentibus, terram irrigat: ita
Nilus aquis ex imo ascendenti-
bus, inundat agros. Hinc aliarum
regionum incolæ cœlum; Ægypti
Nilum aspiciunt, à quo pulviam
expectant: ut scite Seneca ob-
servavit: in Ægypto nemo ara-
torum aspicit cœlum, simillimè hic
dixerim: nemo amatorum mun-

di, cœlestia contemplantur; cœlum
iis inane nomen est, terram in-
tuentur.

*d O curvæ in terras anima, &
cœlestium inanes!*

Longè aliter ad cœlum nati
gerunt. olim Israëlī Moyses:
Terra, inquit, ad quam ingredieris
possidendam, non est sicut terra
Ægypti, ubi jacto semine, hortorum
morem, aquæ ducuntur irriguæ;
mon: uosa est, & campestris, de cœlo
expectans pluvias. illi nimirum
quibus cœlestis patria in oculis
est, quidvis solidæ voluptati
cœlo trahunt: inde iis ros fi-
opratissimus, feorum, omnis
tus in cœlo est. Isaias vates d
tum cœlo intendens, hortatur
clamat: *exlestate in excelsum oculos
vestros, & videte quis crederit h̄*
Sol unicus toto aquæ terre
globo centies, sexagesies sexies
ior est, quid de reliqua cœli
stissima planitie dicturi sum
brevis perdisces: ô illia Rom
Philosophi verissima! h̄ sui
ingentia spatia sunt, in quorum
sestionem animus admittitur. h̄
sanctissimi quique viri non in
va secuti, cœlum assiduè suspi-
bant, veluti patriam, peregrin
exules, velut portum inter se
procellas fluctuantes; velut ce-
nam, & præmium cum hoste
decertantes. Rogatus Emp
cles cur viveret? ut cœlum, in
aspiciam, tolle cœlum & n
d Persius Sat. 2 e Dent. c. 11
f Seneca l. 7 nat. quest. c. 1
g Isai. c. 40
h Seneca l. 1 nat. qu. in præf.

a Ovid 2 Fast b Philipp. 3
c Philo de profugis

o. si Christiani sanguinis homo
 terrogetur, cur vivis? jure opti-
 o respondebit, ut cœlum non
 ntum aspiciam, sed & possi-
 am; ad hoc nati & educati su-
 s. hæc una contemplatio;
*a Dulce viatori lasso in sudore
 levamen.*

atus Macarius cœli desiderio
 ensus, apud se statuerat, quin-
 e omnino diebus ita mentem
 nponere cum Deo, ut aliud
 n cogitaret, quàm cœlum &
 um. eo fine tuguriolum ob-
 avavit, nulli nec interroganti,
 pulsanti responsurus. Initio
 a arduæ contemplationis sei-
 m cohortatus: en, inquit, a-
 ndis cœlum. cave ante con-
 utum tempus terram respi-
 : hic ordinibus Angelorum
 eres, hic Deo frueris; hic ma-
 s, biduum ita exegit. sed non
 t cacodæmonis invidia; nam
 tertio casam Macarii sic po-
 ri cœperunt flammæ, ut et-
 storea, quam vir sanctus infi-
 at, cœperit ardere. quod Ma-
 us geminos dies, geminasque
 tes ardore incredibili tolera-
 utinam nos subinde geminis
 is, aut horarum partibus faci-
 s, ea ratione, ut quis ipse sibi
 at: humiles ac sordidas cogi-
 ones pelle, relinque terras,
 ulum ascende cœlum, eò su-
 e ac suspira, ad quod conditus
 el ipsa erecti hominis forma,
 ili teste Poëta, huc vocat &
 at:

*ronaque cum spectent animalia
 cætera terras,
 homini sublime dedit, cœlumq;
 tueri (vultus
 it, & erectos ad sidera tollere
 atull. eleg. 69 b Ovid. l. I Met*

Hinc meritò Bernardus ad cadu-
 ca malè depressum increpans: *non
 pudet te, inquit, erecto vultu cœlum
 suspicere, dejecta mente in terra ve-
 pere?* multa ubivis gentium ac
 terrarum visuntur illustria oculo-
 rum sensuūq; irritamenta; multa
 magnaque nativæ pulchritudinis
 miracula; quis nescit? alibi spe-
 ctantur nemorum amœnissima
 viridaria, & hortorum gemman-
 tia prata, in quibus passim, aut ro-
 sarum ardentium purpura, aut
 violæ vernantis gratia, aut uvæ
 viventis vindemia commendan-
 tur. Alibi pubescentium florum
 areolæ, aut nives liliorum aspi-
 mantur. hic auri gravissimi pal-
 lores blandiuntur; ibi argenti di-
 vites venæ, fodinæque adulantur;
 jam & unionum candentium
 pondera, & gemmarum lucen-
 tium pretia, quid vobis aliud vi-
 dentur, quàm uberrimæ venustis
 voluptatisque argumenta! &
 hæc tamen omnia, qualiacumque
 tandem sint, vilescunt animis, &
 oculis mortalibus, si cœlestia
 contemplantur. Vadem habeo D.
 Gregorium: *e qui cælestis, inquit,
 vita dulcedinē perfectè cognoverit,
 ea quæ in terris amaverat, libenter
 relinquit; in comparatione ejus vile-
 scunt omnia.*

Hoc minimæ Societatis nostræ
 maximus Pater Ignatius sensit
 ac censuit, qui nocte intempesta
 solarium conscendere solitus, un-
 de cœlum liberrimè suspicere
 liceret: hic ille corpore immo-
 tus, oculis in cœlum defixis, aper-
 to capite, genu submisso, per
 amplissima illa cœlorum spatia,
 mentis aciem distendebat, atque
 illic ad scintillantes tot astrorum

e S. Greg. hom. XII. in Euang.

faculas, erecto vultu, usque eò exardescerat, ut nisi la chrymarum imber ardorem temperasset, Ignatius totus in flammis abiisset; quos inter singultus, ac liquidissimæ voluptatis illecebras, identidem illud secum ingeminabat: *quàm sordet mihi terra, dum calum aspicio*: quas voces à Paulo, cœli incolâ, edoctus; qui sibi redditus, & hortorum viridaria, & Regum palatia, & hōnorum insignia, *a omnia denique arbitratus est ut stercorea*, ut ne oculo quidem dignaretur lumen omne, quod bonis caducis, & mortali pulchritudini aspersit mundus. & jure sanè meritissimo, ut enim Philosophus: *lumen majus obscurat minus*, & oriente sole, fugiunt minora lumina, & pulchritudo pulchritudine vincitur. de quo Chrysoft. ex uno, de reliquis vult esse conjecturam. „ *b* tu verò „cùm mulierem videris formosam, splendentem oculis, respice „desuper, quò tale spectaculum „prætereas. quod in illis illecebris formæ faciendum dixit S. Præsul. hoc in omnibus hujus vitæ mundi; lenociniis usurpandū auri fulgor atq; gemmarum nitor blanditur, *respice desuper* (ubi divitiæ, quò fur non appropriat) *quò illud spectaculum prætereas*: voluptates suas ingerit blanda caro, & per mollia brevis ævi blandimēta ducit, per Bacchum & Venerem trahit, *respice desuper* torrentes voluptatis, *quò tale spectaculū prætereas*. orbem tibi aperit, semper insatiabilis ambitio, & Regna regnis, scepra sceptris addi vult. *respice desuper*, ubi regnum,

a Philipp. 3

b Chrysoft. hom: 8 de poenit.

cujus non erit finis, *quò tale spectaculum prætereas*, & illud Ignatianum identidem inclama:

S. I.

Quàm sordet mihi terra, dum calum aspicio.

Sunt Geographi, qui orbem, & bisque partes spectandas in bulis proponunt: Sunt & astrologi, qui cœli zonas, siderum cursus, planetarum motus in volubili sphæra repræsentant. Fuit Geographicæ scientiæ studiosus amator, qui in hac parte exercitatum accessit, & per orbem sese compendio duceret, doceretque varias regionum chartâ nosse,

c *Nec minùs è tabulâ, pictos scere mundos.*

Mox ille hominem ad ingentem tabulam suaviter trahens, ostentans sermocinante manu, hinc Americam & Europam. ita flumina, maria, provincias, regna plurima monstravit. Jam probe instructus à Geographo, in Astronomiæ Doctorem incidit, qui mathematicos arrepto, cælestium revolutiones, quæ siderum magnitudines, quis numerus, quis ordo, quis motus, qui eccentrici qui plani, qui solidi sint ostendit; sphæram medio circumtur terra, vix nucem æquans simul cœli terræq; distantiam explicavit. “curiosus spectator quor cum Sen.) excurret singulorum tunc contemnit domicilii propriis angustias: quantum enim est, quod ab ultimis littoribus

c Propert. 1: 4 eleg. 3

d Seneca præf. nat. quæst.

Hispaniæ, ad Indos jacet! paucissimorum dierum spatium, si avem suus ventus impellit. at la regio cœlestis, per 30. annos velocissimo fideri viam præstat. auditor hic admirabundus, quid e resum est obsecro! exclamat: or ille Geographiæ Professor extensâ telâ, terræ globum esse nimû monstravit; tu verò Clame Domine, terram vix nuci, gnitudine patrem exhibes, & denter demonstras. nunc certè et, quàm toto cœlo aberrant, terram sibi scopum ponunt, tra ac purpuratus Pater Boræus, a qui pro gentilitiâ tes, firmamentum, innumeris is distinctum, & viâ lacteâ ilredesumpsit adjecto symbolo:

b ——— monstra iter.

in rem nostram hæc faciunt: solus Geographicus est perimus, & ecce artis specimen: nobili accuratè ad calculum accit, quot fundos, quot terræ tra, saltus, vivaria, quàm longuam lata possideat, villas & prædia computat: merces sunt adèò opulenti, ut succentum ædes, una in urbe prias, suis sibi impensis coëint, aliis in divitem censum mandas. his omnibus ex orco graphus, portiones terræ significat. At verò divinæ Analogiæ Doct̃or eximius: *e ecce es quasi stilla situla, ecce Insula, i pulvis (seu punctus) exiguus.* e utriusque orbis sphaeram æstem & terrestrem, æquâ te expendens Tullius, exclam: *d quid potest ei magnum vi- in rebus humanis, cui æternitas*

omnis, totiusque mundi nota sit magnitudo? ipsa terra ita mihi parva visa est, ut me imperii nostri, quo quasi punctum ejus attingimus, pœniteret. parum hoc, Romanum Imperium puncto conferri, quò quis altiùs assurrexerit, hoc inferiora omnia minora videbantur; ex præcellâ turri aut prærupto monte, gigantes pigmæi ac locustæ apparent. adèò ut si quis cælos mente contigerit, jam universus terrarum orbis, granum milii, aut papaveris, imò putum punctum, ab oculatissimis, habeatur & censetur. Seneca qui mente polos adiit: *e punctum est, inquit, in quo navigatis, in quo bellatis, in quo Regna disponitis. hoc est illud punctum, quod inter tot gentes ferro, & igni dividitur. ô quàm ridiculi sunt mortalium termini! cum te in illa verè magnâ sustuleris, videbis exercitus subrectis ire vexillis, & licebit dicere: it nigrum campis ægmen: formicarum iste discursus est, in angusto laborantium.* Ite jam mortales, ite Cosphmophili, & neglecto cœlo, pro terræ glebulâ digladiari magnificum putate. cum universa terra punctum sit; fratrem frater ob exiguam portionem jugeri, ob pedem fundi, in jus ambulare cogat, ad necem usque persequatur. Ite insani, & ambit domos, & prædia, villos, civitates & Regna, & hoc punctum in infinita puncta, ex Arist. mente, dividite. Severinus Boëtius, Senecâ sublimiùs incedens, ex hoc puncto punctum subtrahens: *fœmnam, inquit, terra ambitû, sicut astrologicis demonstratio-*

Ex Museo Stradae b 2 Aneid
sa 140 d Cicero in somnio Scipion,

e Seneca præfat nat. quæst
f Boët. l 2, de contempl philosoph,
metro 6, prosa 7

E c 4

nibus.

nibus accepisti, ad cœli spatium, puncti constat continere rationem: id est, ut si ad cœlestis globi magnitudinem conferatur, nihil prorsus spatii habere iudicetur. Huic tam exigua terrarum portio, si quantum maria, paludes, loca inhospita, bestiarum Regna occupant, cogitatione subtraxeris, vix angustissima inhabitandi hominibus arca relinquetur. In hoc igitur minimo puncti quodam puncto circumsepti, atque conclusi, de per vulganda fama, de proferendo nomine (de puncto honoris) cogitatis. heu quæ & quanta, pro indivisibilis honoris puncto, mortalium studia! quæ & quanta pro eo obtinendo desudant ingenia! quàm gravia pro eo tuendo exarsere dissidia, & duella! hoc vel puncto gladii vindicandum est; quantum pro hoc puncto sanguinis fusum est! & æternos honores ac immensum gloriæ pondus non attendunt. quàm porro omnis honor in puncto consistat, non dissimulavit Francus ille, a Carolo VI I. Galliarum Regi intimus, dum familiariter ab eo rogatus, quid esset in mundo, quod suam cum Rege amicitiam infringere posset? respondit intrepide: *un affront Sire. si me pupugeris, si punctum honoris tetigeris. ilico, de quo sibi adeo applaudebat, honor evanescit.* Quid quod viri bellicosi inter hostium mucrones intrepidi, hac læsi honoris levi punctiunculâ acerbo fato occubuerunt. Talis existit Alvarez Bassanus Marchio de Sanctacruz, *b* qui cum in classe ad ornanda Ulissipone non nihil mo-

ras neciteret, ubi in conspectu Regis Philippi I I. venit, sic viter perstrictus est: *ma' d' tu q dem. inquit Rex, pro benevolentia in te mea, mihi gratiã rependis.* pluribus opus fuit, ut inde cum abiens, ex mœrore decesseret. cui Epiphonemat loco Strada subnectit: adeo sa penumero homines inter vulnera invictos erectosque, uniti verbi punctiuncula facile proficiunt: quasi istis pro corde sit honor, quo læso vivere non suneant. Eiusmodi hoc seculo per res reperiuntur, de quibus veterum Propheta: *c gaudium hypocrita* (id est impii, inquit Pine *ad instar puncti.* quod Gregorius Magnus non pro momento temporis, sed pro puncto lineæ accipiendum ducit: *d in puncto,* inquit, *stylus mox ut ponitur levanec mora ulla agitur, ut per eam mendam lineam trahatur. sic hypocrita presentis vitæ gaudia cumgit amittit.* punctum Mathematicis quid indivisibile est, cuius quid ademeris, totum tollis. punctum quod in lineam ducere man parabat, sibi à Mardochæi velli advertit, & totum amittit. Pulchrè D. Bonaventura in soliloquiis cap. 2. locum hunc illustrans ait: *Hypocrita est hic mundus, cuius gaudium est instar puncti, quod nec longum, nec latum, profundum. non longum, quia lam propè habet durationem vix esse incipit, cum desinit; latum, quia non verè dilatat sed multis anxietatibus & afflictis constringit; non altum, nil cœleste ac divinum sapit;*

^a P. Barry solit d. pag: 295

^b P. Strada de bello Belg. Dec 2 l: 9

^c Job 20 v 5 ^d Pineda hic
^d Greg hic

undum, quia in charitate Dei
 mē radicatur. similiter addit
 doctor Corderius: a pulchri-
 lo, quæ à fœminis præcipuè
 magnis æstimatur, & gau-
 m in ea fundatum in pun-
 o consistit: tolle ex ultima
 te nasi mulieris pulchrioris
 nctum pelliculæ, vel adde
 ulo puuctum, & peribit ejus
 lchritudo. cum itaque om-
 humana, & universus terra-
 orbis, punctum sint, *bideo*
cordati audite: cor vestrum in
to dumtaxat, terram con-
at, cœlo se dilatet, hîc se
lat, ad quod creatum est con-
e quod propheta impiis præ-
Psalmo 82. Deus meus, pono
ut rotam, & sicut stipulam ante
m venti. non in terrenis ac
s hisce consistant, non diu,
longè eas contingant, sed in
to; non aliter, quàm rota vel
ra volubilis, juxta matheseos
pta, tangit planum in pun-
quod nemini cuiquam diffi-
ccidet, qui cœlorum ampli-
em, atque immensam illam,
zæ Jerusalem capacitatem,
o complexus fuerit.
 mades inter Græcos vir ma-
 ominis, multæ experientiz,
 icturæ ignarus, ad Philip-
 Macedoniæ Regem missus
 b Atheniensibus legatus. su-
 mensam Rex Macedo varia-
 vit de Athenis, quàm ampla
 s, num pulchra, num sua
 populi major? Demades gra-
 s peritus, non verbis solum,
 e lineis Athenas in tabulâ
 uravit, ut Rex urbis potius
 siderio incensus, dixerit: *ut*

Corderius in Job c. 20. v. 5
 c. 4

urbs hac mea sit, vel ferre, vel auro
efficiam. ita rudis hæc Athena-
 rum adumbratio Philippum mo-
 vit, ut beatum se Regem non
 putarit, nisi ea urbe potiretur.

Haud aliter, ut cœlestem vobis,
 vel prece, vel pretio quovis civi-
 tatem comparetis, arrepto velut
 ab extincto foculo, carbone, ejus
 dumtaxat, quò pertingere mor-
 talium oculis concessum est, ex-
 teriorem ornatum, & quasi mu-
 rorum amplitudinem, brevi hac
 in tabulâ. rudi manu adumbrabi-
 mus, ex quo cuilibet faciliè conji-
 ciendum erit:

c Quæque latent meliora puta.

Magna profus, & incredibiliter
 ampla sit hæc civitas necesse est,
 quæ citatissimo Solis cursui, im-
 mensum pene spatium præbuit.
 Ajunt Mathematices & Astrono-
 mix peritissimi, d Solem hora
 unica percurrere, ducenta, sexa-
 ginta millia milliaria Germanica,
 quorum quodlibet, duas requirat
 horas. & quantula hæc cœli quar-
 ti, in quo sol volvitur, portio est?
 (de hac aliorumque cœlorum à
 terra distantia, Dominica proxima
 plenius differemus) stella ve-
 rô, quas nos veluti exiguas noctis
 scintillas intuemur, qualibet infi-
 mæ magnitudinis, (nam eas in
 sex magnitudinum differentias
 distinguimus) omnem terræ ma-
 gnitudinem, decies & octies an-
 tecellit: ut si loco stellæ, huma-
 nus oculus consisteret, globus hic
 terrestris, nō ut atōmus, sed nihil
 appareret, aciemque omninò ef-
 fugeret. est Theologorum non
 nemo e qui dicat, si Deus è fini-

e Ovid I Metam.

d V Clavium in sphaera.

e Drex. cœlum l. 2. c. 8. §. 2.

E e 5

guliss

gulis arenæ granulis, quæ littus
 marinum stipant, singulos crea-
 ret orbis terrarum, innumeri
 certè ac infiniti esse dicerentur, ii
 tamen immensa cœli spatia non
 impleant; quid miri si stella pri-
 mæ, summæque magnitudinis,
 universam terræ molem, centies
 & septies excedat? tamen ut Cla-
 vius demonstrat, numerus stella-
 rum primæ magnitudinis, ad te-
 gendum totum firmamentum in
 parte ejus concava, ut se contin-
 gerent, requirerent ait 71209600.
 id est septuaginta, & unum mil-
 liones, ducenta & novem millia
 stellarum, & sexcentas. Jam verò
 pròh quantum firmamenti spa-
 tium, à stellis vacuum est! quòd
 si fingamus undique stellis infi-
 mæ magnitudinis plenum esse,
 non dubium quin is stellarum
 numerus æquaret, imò superaret
 beatorum numerum, ex quo con-
 ficitur, cuique eorum locum vige-
 ties majorem, quàm sit tota ter-
 ra, assignandum fore. Etenim si
 tanta est firmamenti, quanta erit
 cœli empyrei, ubi beatorum se-
 des, amplitudo? quam Baruch
 obiter contemplatus, attonito si-
 milis exclamat: *a O Israël! quàm
 magna est domus Dei, & ingens lo-
 cus possessionis ejus! magnus est,
 & non habet finem, excelsus est, & im-
 mensus.* sunt qui empyrei cœ-
 li magnitudinem milliaribus
 10314085710. definiant, latitudi-
 nem vero 3600000000. milliari-
 bus metiantur, sed melius ac ve-
 rius Propheta: *non habet finem.*
 Neroni olim urbs angusta vide-
 batur, ut angustam domum con-
 deret, unde liberrimâ plebis in-
 dignatione jactarum illud: *b R.*

a Baruch c: 3 b Sueton. Plut.

ma domus fiet. hanc auream
 voluit, non ineptè quidem
 guans nomine pretium: auro
 nim & gemmis crustata, ac
 lata domus fuit, tantæ altitudi-
 nis, ut in vestibulo colossus centi-
 viginti pedum staret. intus
 stans atque aulæ, laquearibus
 reus, atque eburneis tabulatis
 convexa atriorum, cœli instar
 propria sese sensim diebus ac
 tribus sine intermissione vol-
 vens. stagnum quoque maris æ-
 lum, ædificiisque circumdatum
 littore, urbis in morem; rura p-
 terea, & pascua, & vineta, & sy-
 omnium generibus animanti-
 referta. Atque omnem hanc
 magnificentiam Nero contemplatus
 exclamavit. *jam tandem ut
 habitare incipio.* non tamen
 reos, aures in domo dies du-
 multoque latius, quàm lætius
 bitavit, ut homo si quidem im-
 talis, mille angustiis oppressus
 non ut beati cœlites in sua
 mo, morabatur. Jactet Angu-
 le Romam lateritiam, marmore
 reddidisse; sed qui oculos in-
 lum sustulerit, cum B. Fulgen-
 exclamabit: *quàm speciosa erit
 testis Jerusalem, si sic fulget
 terrestris? si in hoc seculo datur
 honoris dignitas diligentibus
 tatem, qualis præstabitur sanctis
 diligentibus veritatem?*

Alcinous Rex palatium hab-
 muris æneis, portis aureis, at-
 teis postibus, laquearibus elec-
 ac ebore, ad miræulum elabo-
 ris: & ut pauca ex multis
 bem, veteri verbo jactatur,
 gna avis magnus nidus: nec e-
 Aquila & Acanthis, simili mo-
 nid fiant. Potentissimus
 Salomon, idemque architec-
 dex

errimus, templo jam per se-
 annorum spatium absoluto,
 decim annos ad regiam sibi
 um extruendam insumpsit;
 ro autem splendore, quanta
 titudine palatium Salomonis
 licatum sit, ex eo licet
 etate: operarum ac cæ-
 tiorum centum sexaginta
 que millia in ea mole nume-
 : architectorum & eorum
 operi urgendo præerant, tria
 ia, trecenti fuerunt, si ergo
 er centum millia, insuper &
 ginta quinque millia in opere
 endo quotidie laborarint,
 ntas substructionum moles
 ecim annis educere tot ma-
 potuerunt, præsertim cum
 essent, qui opus urgerent. ur-
 aliquis fuisse dixerit, Salo-
 nis Basilicam. adificavit quo-
 domum saltus Libani cum
 icibus, deambulacris, omni-
 suo ornatu. domum etiam
 filia Pharaonis (quam uxo-
 duxerat) longè excellentissi-
 de qua sacrae paginæ: *a om-
 apidibus pretiosis*. Solium et
 burneum fecit sibi elegans,
 purissimo vestivit auro. sex
 que gradus, quibus ascende-
 re, auro tecti erant: & sca-
 m quod pedibus calcabat
 am, & prachiola duo altrin-
 , duosque leones stantes
 brachiola, omnia aurea, ut
 to terrarum orbe nihil simile
 sum; omnia quoque vasa
 vii Regis, erant aurea, & va-
 mus saltus Libani ex auro
 simo. Hæc nos miramur, &
 pesimus, nec injuria: Vil-
 ndus b libro de Salomonis
 lo fatetur se plurimos nos-
 Reg: 7 b Villalp. in præf.

se, qui vel solo Salomonici tem-
 pli splendore ac magnificentia
 mirum in modum ad divinæ ma-
 jestatis venerationem fuerint ex-
 citati. quos inter Philippus II,
 Hispaniarum Rex, cum Patrem
 illum de augustissima hac æde
 differentem audiret, quod libens
 ac diu faciebat, sub tempus, quo
 thesauros immensos in extruen-
 da S. Laurentii Basilica, & mona-
 sterio quod *Escorial* vocant, libe-
 raliter profundeat, totus rapie-
 batur. cumque hujus fabricæ Sa-
 lomonis ac Symmetriæ descri-
 ptione, in plures dies Regem de-
 tinuisset, tandem in has voces
 prorupisse fertur: *ô Esrranno a di-
 ficio! ô stupendum adificium!*
 aderant auscultanti Regi Philip-
 pus III. & Isabella postea Bel-
 garum Princeps, qui & ipsi mi-
 rifica animi voluptate & admira-
 tione tenebantur. At si hinc oculo-
 los in supernam illam summi Re-
 gis Basilicam sustulerimus, ut for-
 micarum antra, ut puerorum cre-
 pundia, ut hirundinum nidos uni-
 versa hæc cum Doctorum Præsu-
 le aspernabimur, *e quia hic nidos
 est, & hic peregrinatio, & hic suspi-
 rium. quid est autem, quid concu-
 piscimus? quò it, quò tendit deside-
 rium nostrum, quo nos rapit? ad
 sublimia, ad æterna, ad immen-
 illa cæli spatia, in quorum com-
 paratione, omnia etiam amplissi-
 ma mortalium palatia, nidi sunt,
 aut puerorum casulæ: d Quo enim
 distamus à pueris, ludendi gratiæ
 sulas (ex arena vel chartis) ad fi-
 cantibus, nos, qui ampla præteritis
 præclara enst uimus? ita certe, ô
 mercatores! ô magnates! qui hinc*

c Aug. in Psal. 82

d Chrysof. in Mattheo 7 hom 24.

E c o

ampias,

amplas domos & porticus inambulatis, vos superi ridendo despicunt, & nos si eorum loco essemus & evacuassemus, quæ sunt parvuli, similiter hæc crepundia rideremus: sed nondum, inquit idem SS. Præsul, *venimus ad maturitatem virorum, quò cum venerimus, intelligemus hæc omnia esse puerilia. nam & illos, cum ad virilem transimus ætatem, videre consuevimus; ob ea cerid ipsa, quæ cū pueri essemus, etiam studiosè credebamus esse facienda. nam & testas aliquando, & lutum sapius azgerentes, non minus gloriabamur, quàm hic certatim amplas porticus & triclinia gaudent superba construere; sed tamen peribant illa, & continuo corruebant. verùm ne stantia quidem utilia nobis esse potuissent: sicut ne illæ quidem splendida domus, quæ certe jam cœli civem capere non possunt. pergit porrò in eadem similitudine: ut nos pedibus ludicra illa adificiola plerumque destruimus, ita cœlestia sapiens, illa subvertit: & sicut nos parvulos, de illa flentes substructione videmus, ita superi nos ob lapidum subitam congeriem lachrymantes, explodunt. cœlum mente conscende, & tu quoque inferiora ridebis: audi gentilem: a iurat inter sidera ipsa vagantem, divitum pavimenta ridere, & totam cum auro suo terram nec preest ante contemnere porticus, & lacunaria ebore fulgentia, & consiles silvas, quam terrarū orbem superne despexerit, quod ni fecerit, exclamat: o quàm contempta res homo est, nisi supra humana se erexerit!*

Nobis hîc in terra peregrinis, & verè extra patriam peregrigie degentibus usuvenit quod homi

a Seneca præf nat quæst

ni rustico, aut villico, qui tu riolum suum, & pugillum ter adjecto horreo, per omnem tam incolere consuevit, late habitare arbitratur, ac paucos pares, vix dum superiores non donèc aliquando in amplanbem divertit, atque ibidem varia atria & proceras portus ad Domini conspectum admittit quasi in alterum orbem delapsa alia ex aliis vastissima tricliniis, peristromatis, picturis exornata contemplatus, stupor defixus hæret; ac tum prorsum sibi mapale sordescere, angustum videri, supellex onustifictilis, ac testacea vilescere, & que, ut est verè lutum, asperit. Ita jure quis Neronis & Salomonis domos aureas despexerit civitatem integram Lutetiis, Babyloni parem, ex puro plateis auro, domos aureas, plateas reas, portas etiam gemmeas despexerit, talem non usitatâ per sublimis illa aquila depinxit Ierusalem: b ipsa circum aurum mundum, simile vitro murum & fundamenta muri civitatis lapide pretioso ornata. & duodecim portas, duodecim margaritæ singulas: & singula porta erant singulis margaritis: & plateas civitatis aurum mundum, tam quantum pellucidum, dixit quod dixit potuit oculatus testis, nec minus, sed nec amplius quid enuntiare. auro & gemmarum estimationi humanæ nil preterit.

Chrysofostomus loquente dicitur ad hanc civitatem oculo non videntem: c supra preciamur, inquit

b Apoc: i

c Chrysofost. in ep ad Hebr: c. 4

um, quando nulla se interponit
es, & clara est omnis ejus coro-
deinde ad pulchritudinem aspe-
ejus considerandam, aliquantu-
temporis perdurantes, intelliga-
quoniam & solum habebimus,
quidem tale, quale nunc est, sed
ò melius effectum, quanto luteis
s aureum est melius. Heu! heu!
eri mortales! ad hæc cœlestia
eterna talpæ sumus, qui ad
ena & caduca toti lyncei; qua
e consimiles cervo isti jure
mur, qui uno orbatus oculo,
parte qua cæcus, fluvii littus
tinuo legebat; ea verò parte,
oculatus erat, campos & sal-
prospiciebat, ne quâ inopina-
venator insidias tenderet:
interim suburbanus villicus,
bulâ conscensâ, transfluvium
incautū. a ita nos ad torrentes
ptatis, & maria beatitatis (ut
gust. loquitur) cæci sumus, aut
los claudimus, quos dum ad
pos, & saltus, & exiguos hu-
terræ hortulos, apertos &
iūm intentos habemus,
rte inopina ex insidiis feri-

Sed quia nonnunquam mentes
entium, plus exempla fidelium,
m docentium verba convertunt,
tor cum Gregorio) volo vobis
id de proximo dicere, quod cor-
esra tantò formidoliosius audi-
quanto eis hoc de propinquo so-
In speculo suo vanitatis luci-
mo, exhibet nobis Tollenarius
inem, c cœli oblitum, terre-
immersum, & maximè cadu-
orum amœnitati intentum,

ug. sol. c. 22

Greg in Evang hom 38

olens in speculo vanit Eccl. c.

2. sec. 3.

d tædet cœli convexa tueri.

novi inquit, in Belgio extitisse
virum quemdam copiosum, qui
cum hortos cultissimos in ur-
bis pomœrio haberet, salute à
medicis depositâ, per hortum
sellâ se gestatoriâ deferri cura-
vit. & heu! crudele fatum
exclamat, quod à tantâ amœni-
tate divellit! ô Deus! num-
quam à te cœlum petii, cur mi-
hi invides hanc terram? sed
frustrâ voces ille blasphemias
jactabat: neque terram impe-
travit, quam perditè respicie-
bat, an autem cœlum, quod mi-
nimè spectabat, obtinuerit, non
injuriâ quis dubitareâ potest.
e heu Regni rerumque oblite tua-
rum! Parum scilicet Elifios cam-
pos animo perlustrâras, ubi ver-
perpetuum, ubi rosæ spinarum
expertes, ubi lilia numquam mar-
centia, botri semper liventes, po-
ma semper sapida, semperque re-
centia, qualia Theophilo submissa
cœlo, à virgine Dorothea. quod
hæc orexim nostram non provo-
cent, sitim non excitent, in causa
est, quod cœlestia ne primoribus
quidem labris, attentâ mentis
contemplatione quandoque de-
gustemus. cum falco hostilem
ardeæ sanguinem libavit, agrè re-
trahitur ab aucupe, qui ardeâ ere-
ptâ falconis oculos pileolo tegit,
& hunc prædonem suum ad per-
ticam ligat. Hic falco plurimum
luctari, vincula rostro vellere, un-
guibus pileolum trahere, cum
velle excutere, alas lib rare, vola-
tum meditari. miserè huc illuc se
torquere, vinctum retineri nolle.
quid avem hanc tam inquietam
facit? ad avolandum quid impel-

d 4 Æneid e 2 Æneid

lit?

lit; præfugata dulcedo. frui cupit, quo jam inescari cœpit. videte mihi Paulum falconi simillimū, permittitur volare & gustare beatitudinem, rapitur in paradysum. redit in terram, caput obnubitur, velantur oculi, ad Concionatoris munus quasi ad perticam alligatur. hæc multum à paradiso divertuat, a ubi audiit arcana quæ non licet homini loqui: vidit divina, quæ non valet effari. jam igitur avis nobilissima pugnat & luctatur, oculorum velum vult amotum, alas parat, redire cupit; hinc illæ voces: *b cupio dissolvi & esse cum Christo*, hinc & nos secum rapit, & provocat ad volandum dicens:

a 2 Cor. 12. b Philip. 1.

§. II.

Qua sursum sunt, quarite: c qua sursum sunt sapite, non qua super terram.

Hieronymus Cardanus vir rari & præclari ingenii, instrumentum singularis artificii, quo quis se ipsū non difficili nisu sursum trahat, curiosè describit. si res corporis, ad animum transferamus, desiderium beatitudinis, & contemplatio cœlestis, ipsissimū hoc instrumentum est, quo quis seipsum quotidie sæpius ad immensam pertrahat altitudinem, in cœlum vis evehi? te ipsum sæpius in cœlum attrahe desiderii, illic per contemplationis rimam, arcana cum Paulo mirare. pondus sui hic molestissimum sentit dicens: *d supra modum gra-*

e Coloss. 3

f 2. Cor. 1, & c, 3 Philip. 1

vati sumus. supra virtutem inmiscimus gravati. nihilominus tractorio instrumento, seipsum sublime ad tertium cœlum attulit, illiusque conversatio non terris, sed in cœlis erat. magnæ catenarum pondere gravatus, scuro detrusus carcere Paulus tenebat: *e tunc Paulus forte in carcere tenebatur, cum se confederato Christo in cœlestibus testaretur. ibi erat, ubi ardentem jam mentem fixerat, non illic, ubi illum necessè pigra adhuc caro retinebat.* quo quidem spiritu imbutus Tertullianus vincos demulcebat: *auferam inquit, se carceris nomen, secessum vocemus: etsi corpus includitur, caro detinetur, omnia spiritui patere vagare spiritu, spatium spiritu, non stadia opaca, aut porticus pro ne tibi, sed illam viam, quæ ad Deum ducit; quoties eam spiritu deambulaveris, toties in carcere non eris. nihil crucis sentit in nervo (nec in lecto) cum animus est in cœlo totum hominem animus circumspicit & quò velit, transfert.* hæc illi quibus non importunè adnectitur quæ de sapientis animo, sese vinculis corporis dissolvente, dicit Seneca ep. 65. *nam corpus hoc pondus ac pœna est; premente urgetur, in vinculis est, nisi accedat philosophia, & à terrenis dimiserit divina, hæc libertas ejus est, hæc evagatio; subducit interim se cœlum in quò tenetur, & cœlo reficit.*

Ergo è carcere etiam in cœlum sese animus attollere valet quod ille cecinit:

*g Omnia possideat, non possidet
libera Minos:*

e S Greg 1: 31 mor c 24

f Tertull 1. ad Mart c 2.

g Ovid, 1. 8 Metam & Trist.

Grati

ia di; animo, quo libe:; ire
licet.

torio hoc instrumento men-
religiosam, cellæ parietibus,
lauitri monastici seris con-
m, se in cœlum efferre pos-
testatur Hieronymus, de
stella Romana: *a unius cellu-
ansa augustiis, latitudine para-
utbatur.* ita nullus nobis lo-
cœlum eripit:

*cœlum und que, & undique
cœlum.*

etiam lecto affixus, qui pe-
cubili efferre nequit, sine
is valet evolare. fidem facit
ssimus ille Turonensis Præ-
lartinus, qui jugi aspectu in-
bat cœlo, eaque notâ à cæ-
dignoscebatur, unde vulgo
us nomen, *suspecti cali;* cum
ethali febre arderet, supino
i jacens, oculis in cœlum
is precabatur, cœlique im-
spatia perambulabat. ro-
à discipulis, ut corpore tan-
verso quiesceret, dum vis
i remitteret: finite me aje-
cœlum potius, quàm terram
iam: ut suo jam itinere, itu-
d Dominum spiritus, diriga-
Hoc omnibus quavis infir-
dejectis æmulandum, at-
illo Cypriani, animus ad cœ-
erigendus est: *e quanta se-
us exire hinc latum, exire inter
aras & angustas gloriosum,
ere in momento oculos, quibus
nes (uxor, liberi, propinqui)
antur, & mundus; & aperire
statim, ut Deus videatur &
us. tam feliciter migrandi
a velocitas! terris repente sub-*

lier, ep. ad Marcel,

rg. Apeid,

Cyp, sc. m, 6, de lapsis,

traberis, ut Regnis cœlestibus repo-
naris. hæc inquit, oportet die ac no-
e meditari. quod Seraphicus
Franciscus, corpore graviter af-
fecto, in cinere volutans factita-
vit, eo animi affectu, ea oculo-
rum assiduitate cœlum contuen-
do, ut à terrâ tenue corpuscu-
lum, præcuntem animum aude-
ret sequi & humo sese altius effer-
re, ita vis desiderii & amoris, at-
tollebat molem corporis; hinc &
pingitur terræ globum calcans,
hoc lemmate subiecto: *quæ sur-
sum sunt, non quæ super terram.*

Nec in morbo dumtaxat, sed
quovis adversitatis pondere
mens oppressa, in cœlum con-
niti debet, & se expeditam sen-
tiet. quod ut cæci mortales vi-
deant, & intelligant: notandum
est Raphaëlem (qui Dei medici-
nam significat) Tobix olim se-
nioris oculos felle piscis curasse.
ubi solerter Velasques noster dis-
quirit, *d quis & qualis hic pis-
cis fuerit;* rectè autem ait Fran-
ciscum Vallesium in Philosophia
sacra c. 42. conijcere, non alium
fuisse quàm callionymum, quî
teste Galeno, e Plinio & Ælia-
no, valet ad curandos oculos:
observatque rectè Plinius, hunc
piscem græcè *Vranoscopum*, seu
speculatorem cali appellari, quòd
inter omnes pisces, insignem in
capite oculum habeat, quo ma-
rinis fluctibus superior, cœlum
spectet & contempletur. In hoc
turbulento rerum mundanarum
Oceano aures Orator nos om-
nxs uranoscopos esse desiderat,
& ex hisce calamitatum flucti-
d Velasq. in ep. ad Philipp, c. 3, v. 3,
ann. 10
e Galen, l. 10, de simp. medic, c. 12,
Plin, l. 7, c. 32, Ælian, l. 3, c. 4
bus,

bus ac procellis, caput efferre, quo fiet inquit, ut inter hac omnes adversitates, tempestates, tranquilli, imò & læti vivamus. ipsum audite: in hoc mari magno, *a ubi morbi, ubi insectationes, ubi præmatura mortes, ubi calūnia, ubi invidia, ubi perturbationes, ubi ira, ubi cupiditates, ubi innumerabiles insidia, ubi quotidiana sollicitudines, ubi perpetua sibi que succedentia mala sunt, innumeros ex omni parte dolores afferentia, Paulus dixit fieri posse, ut semper gaudeamus, (at quomodo) si quis paululum ex rerum mundanarum fluctibus erexit caput.*

E cruentis persecutionum fluctibus Symphoriani mater efferens caput, sic eum hortatur: nate, nate, memento æternæ vitæ, cœlum suspice, & ibi regnantem intuere. Hanc & tu collo tenus immersa anima æmulare, & è fluctibus paupertatis, è fluctibus tentationis, calumniæ, caput erige; hortatur Basilus: *b affecit te aliquis ignominia? quin tu ad eam suspice gloriam, quæ reposita in cœlis est: jacturam rerum tuarum adiisti, oculos imprime fixius coelestibus illis divitiis: patriæ exclusus es? at patriam habes coelestem Ierusalem: periit tibi filius? at Angelos habes, &c. denique illud Seraphici Patris crebrò usurpa: tantum est bonum quod me expectat, ut omnis poena me delectet, omnis morbus, paupertas, miseria omnis.*

Hoc indies per sacros mystas populo inculcatur: *sursum corda; at videant, qui sacrificio intersunt, quàm ex vero adjiciant: habemus ad Dominum.* plerique

a Chryf in orat. de S. Philogonio.

b Bas hom. de grat. ad ion.

sanè hoc ævo sunt, quibus ea vba ore excidunt, non corde permuntur, labiis cœlos petunt, animo in terris degunt. hos a tiorè stylo pungit Augustinus probatque multis, annonæ frumentique majorem esse curam quàm animi & cordis, sic eos arguit: *c frumentum tuum haberes in inferioribus, ne putret levares ad superiora: frumentum tuo quaris mutare locum, & cor mittis in terra putrescere; quæ men ex naturæ inclinatione gratiæ genio, non est oppositus humano cordi locus: quæpe quod terram despicit, & cœlos amat.* *d* Ejusmodi fuit regni illius Arsenii, jam mortis ad discipulos voces; *ibi, ubi ibi fixa sint corda, ubi vera sunt gaudia.* Quòd si omni hora cove jubemur sursum erigere corda, maximè verò eo loco temporis, cum superum Regnum tota panditur. tum tamen perire est, qui, ut severà equitentiâ, ait Chrysostomus, *e horam terribilis mystica mensa vaniloquentiæ conventiculis occupati sunt.* quos idem sanctus Antistes ita perstringit: *quæ facis ô homo? non promisisti, sacerdoti, qui dixit, sursum corda dixisti, habemus ad Dominum non erubescis eâ horâ mendax veniri? si alio tempore, loco mendax reperireris, venia factassis danda foret; at in templo sacrario, Christi Regiâ, Servatoris oculis, in luce, soleque illius majestatis, mendacii impudentis ream teneri, ne in sole*

c August. in Psal. 85.

d In vita

e Chrysost. hom. de Euchar. in enc. m. 1.

dendum hoc crimen! quod
 as, age, fac ori cor conso-
 conpiretque lingua cum
 o: & hic, & illa tollatur sur-
 ut cœlestem rorem exci-
 Indico mari conchyliâ sese
 pandunt, ut uniones, ac
 aritas patenti diviteque
 concipere & gignere
 ut. nimirum à sudo calen-
 æthere, petenda gemma-
 lux, non à frigido falso-
 quæ elemento. Quod illis,
 tibi, à superis ducendi par-
 Deo digni. ut porro ducas,
 e sinus, & vota cœlesti-
 perari, & terrenis claude. ne
 æ languidius aspiras, se-
 anheles, ejusdem summi
 fruitione (quod tormenti
 gravissimum) priveris, ut
 us non semel comproba-
 que ipsa comprimis. Dei
 luculenter D. Brigittæ ma-
 avit a unum aliquem Ana-
 tam vitæ sanctimoniâ con-
 am, ad insolens quoddam
 torium, quo solo deside-
 seu poenâ damni, ut vo-
 torquebatur, damnatum:
 minus ardentem ad cœle-
 illam beatorum mansio-
 anhelarat. Consimile quid
 Cæsarius, b virgini reli-
 raræ sanctitatis, accidisse:
 per duas horas cœlo se-
 quod in vitâ non satis fer-
 Dei conspectum efflagita-
 Quod exiguum temporis
 um, animæ à cœlesti patriâ
 anti, seculum est, & crucia-
 pso inferno gravior. unde
 elmus ille ex integerrimis
 nardi alumnis, amico cui-

dam suo per noctem se exhi-
 buit, non alio tormento se ex-
 cruciari queritans, quàm priva-
 tione visionis Dei, obnixè eum
 rogans, ut Prælato miserum, in
 quo artinebatur, statum expo-
 nat, suisque omnibus pro se pre-
 ces indicat. re perceptâ superior
 mandavit per septem dies, sin-
 guli psalmum Davidicum: *c quem-*
admodum desiderat cervus ad fontes
aquarum, piè recitent. Cum ec-
 ce die septimo, se spectandum in
 gloriâ, sub Reginæ cœli aurata
 chlamyde præclarè exhibuit. Qua-
 re non acerbo hoc exilio mulcte-
 tur, omnis *d anima quam tangit*
amor Dei, nihil aliud potest cogita-
re, nihil desiderare, sed frequenter
suspirat dicens: sicut cervus deside-
rat ad fontes aquarum, ita desiderat
anima mea ad te Deus. quo ex de-
 siderio, illum fructum consequi-
 tur, ut citius omnis boni fonte
 satiatur; quod olim Abbas Hy-
 perichius docuit: *e cogitatio tua*
semper sit in Regno cœlorum, & cito
in hæreditatem capies illud.

Ut ergo eò revertamur, unde
 exordium duximus; qui gloriam
 cœlestem ardentem ambit, quie-
 tæ noctis silentio, cœlum fixo
 mentis, & oculorum intuitu fre-
 quenter contempletur, & illud
 suavissimi Poëtæ expendat:

Stellata cœli templa, divorum
domus?

Quoties revulsam trahitis aspe-
ctu, suam

Ad corpore animam! seque fura-
tur sibi,

Deo ut fruatur.

Aut cum Seraphico Doctore ex-

c Psalm. 41

d Aug. in manual. c. 20

e Rosweid. vitæ Patrum

clamet:

clamet : ,, a ô anima quid dicere
 ,, valco cum futurum gaudium as-
 ,, picio? jam pene præ admiratio-
 ,, ne deficio; quia gaudiū erit in-
 ,, tus & extra; subtus & supra, cir-
 ,, cum & circa gaudebis in omni-
 ,, bus, gaudebis de omnibus. O a-
 ,, nima ! qualis tibi erit dies illa,
 ,, cum supra omnes has stellas, ad
 ,, felicissimas choreas fueris assū-
 ,, pra ! ita anima devota, inquit
 Geneyensis Antistes, b pelluci-
 dum fontē contemplan, qui nocte
 serena cœlum stellis suis splē-
 didum referebat : ô mi Jesu, ait,
 hæc lucidissima sidera, hoc speci-
 osum pavementum aliquando pe-
 dibus meis substernetur, & quē-
 admodum hæc stellæ in aquis res-
 plendent, sic animæ in vivo fonte
 divinitatis resplēbunt. Hæc & tu
 attende ô anima, quæ cœlestia
 contēplando, cœlum fieri potes,
 juxta illud Arist., c intellectus in-
 telligendo fit omnia, si cœlum con-
 templetur cœlusa fiet, nam corda
 fidelium cœlum sunt qui in cœlum
 quotidie eriguntur. Quod si filius
 Regis Japoniæ, d eâ cautelâ edu-
 catus fuit, ut ne pedibus terram
 nunquam contingeret, quia hæres
 futurus Regni, quod terrenum &
 caducum erat, quanto majori stu-
 dio ac solertiâ nobis à terrenis
 recedendum est, qui hæredes su-
 mus cœlestis Regni, cujus non erit
 finis. quas voces, quoties sub sa-
 crificio, B. Theresæ in symbolo
 pronuntiari audiret, mente in cœ-
 lum abripiēbatur.

c. Illa per immensas spatia, li-
 bera terras,

a Bonav. soliloq. c: 4

b Franc. Sales præx spirit. part. I, c, 12

c Aug. serm. de Redempt,

d Solier, hist. Japon, I, I, c, 6

e Ovid, l, 4, trist,

In cælū celerī pervenit illa
 Possidonius tria celebrat S.
 gustini desideria : Romam
 in flore, Paulum in cathedra
 Christum in carne; quæ omni-
 cellentiori longē modo in c
 intuetur. beati habeantur
 qui Romam, & Paulum, &
 stum contemplati sunt; at
 beatores, qui Jerusalem tr
 phantem, Paulum in gloria
 Christum regnantem, atque
 ne bonum in Deo conspe
 sunt: quid enim non vident, in
 Gregorius, f qui videntem
 vident?

g Felices anima, quibus ho
 gnoscere, primum

Inque domos superas sca
 cura fuit.

Si itaque extima cœli fa-
 quam digito solum monst
 mus, mortalium ad se animo
 eò rapiat, ut has voces non
 expresserit: h tota pulchra es p
 mea, & macula non est in te.
 pulchra es; absque eo quod inter
 cus latet, nescio quid celatur
 quod hic non gustatur.

O si scires quid in eò celo
 si interiorē ejus fulgorem
 amplitudinem, cœlestium ci
 frequentiam, & supra om
 ipsius æterni Regis majest
 & gloriam daretur intueri,
 simē exclamares:

Quæque latent, meliora pu.

Ab hoc arcano manum & t
 tem abstinuimus, sola supe
 duntaxat cœli contenti: qui
 gravissimi Doctoris verbis t
 i de Rege autem qui horum m

f Greg. l, 4. c. 33

g Ovid, l, 1, fast,

h Bern. serm. 8. in festo S Martin

i Aug. de sanctis. serm, 7, in festo
 atium 88.

refi

dicere vox nulla sufficit: effrenem sermonem, atque sermone mentis excedit decus la pulchritudo, illa gloria, illa scientia, illa majestas: ultra omnem sanctorum est gloriam, inestimabilem aspicere conspectu splendore majestatis ejus ari.

quid mirum si facultatem mentis, si capacitatem nostram boni fructio excedat, cum illis, ut D. Thomas loquitur, a qua omnipotens Deus a ac præstantiora reddere potest, visio beatifica merito tribuitur, quæ ob arctissimam mensuram illâ majestate conuenientem, quandam habeat in se similitudinem, quâ creata omnia in se ipsa parasangis antecellit.

scribit olim M. Tullius, ab Italia Romam, quasi in alterum mundum delatus: *b* quid admirer? species Italia? quæ celeberrimorum! quæ forma Regni! qui agri, quæ fruges! pulchritudo urbium! quæ civitas civium! quæ reipublicas! (& præ his omnibus) vestra majestas! Ita, ut in summâ illâ beatorum Regionum illustria sint, omnium animos infinita unius summi majestas, sibi totos vincit; quod bonum aded ineffabile, incomprehensibile, incommensurabile, ut hîc verissimè dixerò: *m* mibi si linguæ centum sint, oraque centum.

non valeam adumbrare, neque enarrare, quid voluptatis sensus ille summi boni Occa-

nus in se complectatur; cujus vel stillam, ubi S. Augustinus delibatur, quasi ebrius vociferatur: *d* O anima, si quotidie oporteret nos tormenta perferre, si ipsam gehennam parvo tempore tolerare, ut Christum in gloria videre possemus, nonne erat dignum pati omne quod triste est? testimonium veritati, vel ipse pater mendacii, perhibebit. Jordanus è D. Dominici familia vir magnus, einterrogavit hominè à dæmone infessum, quid perpeti non recusaret, ut Deum intueri posset? ad quæ invisus hœspes respondit: si ego solus omnium sociorum meorum infernalium pœnis, ac suppliciiis par essem, non eas detractarem usque ad supremi Judicii diem perferre, modò demum liceret Deum intueri. expavit vehementissimè ad has voces Jordanus, & iterum: dic ait, pulchritudinem conditoris nostri, cui rei creatæ comparandam censēs? hæc stultè quæri, malus genius reposuit? sed quia id scire aues, compendio dicam: si pulchritudo omnium florum, gemmarum, siderum, animalium, hominum, in unam confluerent elegantiam, quis mortalium eam satis æstimaverit? atqui certò scias, hanc omnium rerum creatarum, velut colliquatam venustatem, cum divinâ pulchritudine minus conferri posse, quàm densissimas tenebras, ad clarissimum meridiem. vix igitur illis, qui pro nihilo habuere terram illam desiderabilem! vix vobis quos fluxa, quos ficta, quos fucata formæ venustas, ab hac divinâ, increatâ, in-

Thom p. 1. q. 25. a. 6. ad 4.
Bellarm. con. 1. de infern.
2. Geo. g.

d Aug. de sanctis serm. 37 in festo omnium SS.

v Ioan. Herodotus in serm. litt. G.

fnitâ, incomprehensibili pulchritudine, gaudio, voluptate, avocare consuevit: quæ teste Doctorum omnium magistro, tanta est, a ut etiamsi non liceret in ea manere, quàm unius diei mora, propter hoc solum, innumerabiles anni hujus vitæ pleni deliciis, & circumfluentia temporalium bonorum, rectè me-

e Aug 1. 3 de libero arbis, c. 25

ritoque contemnerentur; nisi falso, aut pravo affectu dicatur, quoniam melior est dies unus in tuis supra millia. quid igitur laboris & sudoris hilariter constanter exantlandum in desiderium non accendat dicam dies unus, sed mille mille annorum, atque ipsa sine fine duratura.

EMBLEMA XLI.

Steterunt à longè. Luc. 17.

669

QUANTUM DISTAMUS AB ILLO.

DOMINICA DECIMA TERTIA
POST PENTECOSTEN.

Peccatum quodvis hominem longissimè à Deo sejungit.

*Peccator cum filio prodigo in regionem longinquam proficiscitur.
Magnum Chaos peccatorem inter & Deum, firmatum est.*

vid. 13. Metam.

DOMI-

DOMINICA DECIMA TERTIA POST
PENTECOSTEN.

Steterunt à longè. Luc. 17.

Disceptatio hæc multis non ingrata, & ad Instructionem morum peraccommoda, institui solet: quæ gens, quæ natio maximo locorū intervallo ab alterâ se jungatur? Quod regnum, quæ regio in hoc vastissimo terrarum orbe, ab alterâ maxime remota censeatur? Ab Antverpiensium aut Bruxellensium urbe, quæ civitas, quis locus, in China, in Japonia, in Peraquaria longissime distet, quotque inter hæc spatia, leucarum millia intercedant: Quod apud Clavium, aliosque Geometras, qui volet, videre poterit.

Ad propositum nostrum hæc indubitata assertio est, nullas gentes aut populos longius aut remotius, quam Antipodes à nobis distare ac separari; ejusmodi vero censentur, qui adversus vestigiis contra nos incedunt. Quæ Antipodum ratio, cuius peccatori à Deo longissime semoto, atque adversus eum procedenti congruere, magno teste Gregorio comprobatur, hom. 33. in Euang. ubi solerter observat, quod mulier, quæ fuerat in Civitate peccatrix, per pœnitentiam appropinquans, steterit secus pedes Domini, quæ antea per flagitia longè ab eo remota, adversus Deum ambulabat. *a Secus pedes Jesu stetit mulier, inquit; contra pedes enim Domini stetimus,*

a V. Martijum vita Pauli lib. v, c, 8

cùm in peccatis positi, ejus itinere obtinebamur, juxta commonem illam Levitici 26. si amoveritis ex adverso mihi, ego quæ contra vos adversus incedam: Cordubensis Philosophus, occultus Pauli discipulus i creditur, sic uberius ad nroprosequitur. b Qualis illorum ditio dicitur, quos natura (u Virgilius,) pedibus nostris sub è contrario posuit:

*Nisq̄ ubi primus equis orientis
flavit anhelis,
Illis sera rubens accendit
na vesper.*

Talis hominum (quos depi contraria omnibus non regio se ta est. Sunt quidam (quod ma mirandum) in eadem urbe pedes, qui ut M. Cato ait, nec o tem unquam solem viderunt occidentem; noctem vertent diem, moribus, genio ac ingenio sibi ac Deo maxime adversari longe à gratiâ, longè à sal longè à cœlesti patriâ, longè summo & increato bono dunt.

S. I.

*Peccator cum filio prodigi
regionem longinquam p
ciscitur.*

Nominatus ille Trismegist
ut eloquentiæ Princeps
memorat, c rogatus quid
*b Seneca epist. 122
c Cic, lib 2. de nat Deor.*

D

ubi se ipse diu torfit, & ingenii vim & aciem perdit, ut Dei sui terminum rationem inveniret, tantum extulit: *Deus est circum centrum est ubique, circumstantia nusquam.* A quo Hebræi sapientes non multum distantes, Dei ter optimi maximi in centro, pulchritudine in circulo statuerunt, unde controversia moveri posset, non possit, ut peccator longè ab eo, *a longè est Dominus ab eo qui ubique rebus minimis est?* quoniam *in eo vivimus & sumus.* Cui diffidelicè occurrit D. Hieronymus, epistolâ ad Damasum: *res, inquit, recedunt à Deo non locorum spatiis.* At eò fit, ut propinqui sint, non potiâ Deo, procul & procul modò duobus labyrintho inscriptum legi: & procul, & e. Hoc enim verò Augustinus, Andabatas & Odas inter excutiens conat: *b ecce intus eras, & ego tecum eras, tecum non eram, tenebant longe à te, quæ distabant inter me & te.* quod cum in identidem ingeminat: *c Ubi eram, & quam longe ababam à delictis dimus tua, & lo sexto decimo etatis meæ? via justorum recta, ideoque summa, ita & peccatoris obsec tortuosa, quæ longè à patria & amantissimo patre deducunt; quas vias ultè ingressum queritur lib. 3. c. 3. Vagatus sum præfidenti d longè recedendum à te, a-*

mans vias meas & non tuas, amans fugitivam libertatem. Viâ Domini ad prærupta montium, ad ardua virtutum deducunt, viâ autem peccatoris in malum declives, ad vitiorum præcipitia invitant: adèoque inter se distat, ut Isaias earum distantiam mensus, d affirmare non dubitavit: *sicut exaltantur cæli à terra, sic exaltata sunt via mea (inquit Dominus) à viis vestris.* Quidni contrariis insistendo, longissimè aberravit, ut se cum filio verè prodigo in regionem longinquam profectum ultrò fateatur: *e profectus sum, inquit, abs te in longinquam regionem, ut substantiam dissiparem in meretricias cupiditates* Ubi amabo vos, attentius quæ sacer historicus f de prodigo commemorat, auscultate. Ac primum illam vocem, abiit, cum summis Ecclesiæ magistris expendite: *g abiit ergo inquit S. Thomas adolescentior, nondum adultus mente, & impudenti quadam libertate patrem alloquitur, tædio se intra domesticos parietes derineri, parentis consuetudinem sibi gravem, nec quid ex familiarium convictu se voluptatis capere posse; proinde deliberatum sibi esse relicta paternâ domo, fratre, parente, in exterâ & ignotas terras proficisci, suam sibi debitam hæreditatis partem annumerari velle, omnemque de se insuper curam ac sollicitudinem mittere: quid si adjeccerit, piget vobiscum ulterius commorari, ad capitalis hostis tui ædes me recipio, illic liberalius indulgentiusque habebor, & me*

d Isa 55 e L. 4. conf. cap. 16

f Luc. 15 g S. Thom. hic

servum

servum libens mancipabo, eique infimum obsequium ac famulatum summa animi mei voluptate exhibebo. Quis impudens illud os, & beluam barbariam sustinere queat? ea peccatoris impudentia est, sic ille sine fronte Deum suum alloquitur: Nihil mihi in te Deus placitum est, nihil è convictu tuo sensibilis gaudii est, nihil in domo tuâ voluptatis est, te spreto ad amatores mundi, ad hostes tuos confugio: ita abit & longè à domo Domini, à cœlesti illo patre secedit. Neminem Deus è domo sua deturbat, neminem deserit, nisi prius deseratur, à nullo recedit, nisi prius peccator ab eo quàm longissimè recedat, quod præclare Hipponensis Præsul edocuit, dicens: *a anima ut deseratur, deseruit.* Et S. Bern. *b fidelis socius est, nec deserit sperantes in se, nisi ipse prior deseratur;* quam doctrinam sacrosanctum Concilium Tridentinum confirmat: *c numquam Deus deserit hominem, nisi prius ab homine deseratur.* Non ipse abit à nobis, sed per scelera longè ab eo recedimus. *d* Hoc olim Propheta graviter questus est: *quasi de industria recesserunt ab eo, & sequi vias ejus noluerunt;* deliberato animo; quemadmodum ille prodigus, Deo noluerunt ulterius adharere, familiam ac societatem ejus insimularunt tristitiæ, melancholiæ, rædii, nullam animi relaxationem corporisque voluptatem in domo Dei reperiri; sed quamdam velut umbram mortis, horridum silen-

tium, lachrymas & suspiria lere. Hæc jactitant, & se ac secum in regionem longinabriunt, quos ipse Dominus benignè compellat, ac compellit, quid in eo despirat, cujus conversatio non amaritudinem, nec rædium victus illius, sed gaudium: *dite verbum Domini domus I & omnes cognationes domus I hæc dicit Dominus: quid in runt patres vestri in me iniqua elongaverunt à me, & alaverunt post vanitatem? Quaquitas mea? quid in me cuquid vobis injuriæ intuli? tantum hunc contemptumxit, ut velut stupore & inditione attonitus, exclamet: stupefcite cœli super hæc, & ejus desolamini vehementer: enim mala fecit populus meus dereliquerunt fontem aquæ vivifoderunt sibi cisternas dissiptque continere non valent ac* Consimili stupore commoveconturbari visus est Christus sacrilegum illum sui proditor Judam; de quo dum agunt Evangelistæ, sic ajunt: *g abitis unus de duodecim.* Ctragicam historiam D. Joaperibens, cum oculos suos omnes Christi gestus ac nututenderet, advertit, quod quprimum Salvator noster Judam mensa assurgentem, naculo egredientem, sibi ivertentem, *h turbatus est* & *protestatus est*, quia null causam præbuisse, cur se detret. *Protestatus est* quod ipse à consortio sanctorum à suo

a Aug 1:13. *de civ c: 7* *b* Bern. lib
Med c. 7 *c* Trideat. Sess 6. c 11
d Job 34.

e Hierem 2 *f* Hierem 2
g Matth. 26 *h* Ioan. 13

non arceret. *Protestatus est* to, ne minimâ offensionis blata, à se abiret. Sed occupet, mētis reflecte ad pro- & contēplare, quàm gau- & gestiens è paterna domo erit, jam retrici senis erep- contubernio, gravi ejus cē- fortè liberius genio indul- aut cum amicis pergræcari, ne potum intēpestâ nocte contingeret; nunc crumenâ nstructâ, omni jugo excusso- blandiebatur. Interim hunc am & verè miserabilem to- explorat Propheta, & deploro- nosque ad planctum invitatur: *a plangite eum, qui egredi- x verba eleganter expendit* n. :., *b viden' adolescentē,* n hilaris, quàm paternis x- s excedat animatus? Quàm idus prodeat superbia? m excitatus voluptate? Plan- tum quasi mortuum, x dibus licens ubi bonis omnibus ebat? quid nisi mala reperi- niverſa? Quod Chrysoſto- rosequitur: nonne, inquit. e discessio digna lamentis? fugis infelix & miser? Quo à vita & salute tua? Si à fugias, quò respicies? Unde nac vives? Etenim quid su- t, nisi ut, qui lumen deserit, nebris cæcutiat, quid restat *es (hunc profugum adolescen- totans) d nisi ut recedens ab calore torpescat? recedens itate vanescat, recedens ab qui summè & incommuta- et est, in deterius muta- deficiat? Ovium gallinæ mbra, calore submoveas,* nem 21. b Hieronym: epiſt. 46 ad t. c Chrysoſt hom. 11. in epiſt. philip. d Aug in Psal. 70. part. 2.

videbis in quid evanescat. Quàm speciosus erat ille, Princeps Angelus; derepente dum se à Deo separat, cum nulli creaturarum foret donis naturæ ac gratiæ secundus, omnibus ilicò exutus, in teterrimum spectrum commutatus est, quid Adamo quærit ideim doctor, *e Quid illi deerat? dicatur mihi, quid isti deerat in paradiso constituto? Suis obsequi voluit cupiditatibus, fræna laxare voluptatibus, & spreto Deo, quid illi occurrit nisi fames, egestas, labor, dolor, morbi, mors? abſiſti,* inquit, *& periſſi, male vagus, male præsumens, recedens à via justitia.* Momento temporis invenit eum Deus in loco horroris, & vastæ solitudinis, & velut in extremo orbis angulo abditum quæreret, exclamavit: *f Adam ubi es? Adam ubi es?* num oculos illos lucidiores Sole latebat? minimè, g sed quærendo & clamando indicare divina bonitas voluit, in regionem quàm longinquam illicò translatus esset, vociferatur: *h Adam ubi es, ut attenderet ubi esset.*

Arrectis auribus & hianti ore, quandoque eam quæstionem à populo excipi adverti, quam Delrio noster indisquisitionibus suis magicis proponit, i ope Dæmonis aut arte necromantica, sagos ac sagas brevissimo temporis puncto, quandoque ab hircò in exteras terras, & quàm remotissimas à patriis sedibus deferri; quod mirando eventu comprobatur: quidam inquit, cum accepisset uxorem suam noctu

e Aug in Psal. 70. f Gen: 3. g v Paz-
m epist Jacobi c 4. v. x 9. 1.

h Aug lib: 12 de civit. cap: 14

i Delrio disquirit Mag. 1. 2. q 16

„ frequentare sæpe sagarum con-
 „ ciliabulum, eandem suspectum
 „ habuit, & quæ multorum ru-
 „ mor sparserat, vera opinari oc-
 „ cœpit: finxit se itaque quadam
 „ nocte altum dormire. Quod
 „ ubi uxor percepit, surgens de
 „ lecto, innuxit se unguento ex-
 „ vasculo prius abscondito, &
 „ statim nusquam comparuit.
 „ Stupens autem vir ejus; &
 „ quadam curiositate ductus, de
 „ lecto surgens idem fecit quod
 „ uxor, & statim per caminum,
 „ per quem etiam sibi visum fue-
 „ rat ascendisse uxorem, in quan-
 „ dam illustris Comitis cellam
 „ vinariam deportatus est: quo
 „ loco uxorem cum aliis pluri-
 „ bus reperit. Eo autem viso,
 „ uxor ejus statim cum aliis, quo-
 „ dam signo dato discessit, & vi-
 „ ro suo illic relicto, qui manè à
 „ famulis domus inventus, &
 „ cum clamoribus, quasi latro
 „ captus, & ante comitem con-
 „ stitutus, accepto loquendi spa-
 „ tio, factum omne enarravit, Ex
 „ eo accusata uxor illius apud in-
 „ quisitorem, quæ scelus confessâ,
 „ pœnas dedit flagitiis dignas. Gra-
 „ vius quid pectori obvenire solet,
 „ qui scelere concepto, ex Jerusa-
 „ lem in Babylonem defertur, &
 „ quemadmodum Sedekias Regno
 „ exutus, in Babylonem ex Judæâ
 „ ductus, ilicò gravissimis catenis
 „ vinctus; oculis orbatus, & vitâ
 „ privatus est; ita peccator in Ba-
 „ bylonem, quæ regio omnium fla-
 „ gitiorum est, delatus, vinculis
 „ peccatorum colligatus, excæca-
 „ tur: juxta illud Sap. 2. *excæcavit*
 „ *illas malitia eorum*; ac tandem
 „ nisi misericordiâ Dei manum
 „ porrigente revertantur, non in-

cellam vinariam, sed in stag-
 picis & sulphuris transfer-
 runt. Sed ut luculentius o-
 dam, impios non tantum su-
 ex felicissimo, in miserimū-
 tum deferri, verum etiam e-
 remotissimè à Deo elongat.
 derit alteram, quam idem
 ex Alphonso à Castro, ali-
 commemorat, historiam at-
 re: « mulier quædam Hab-
 sis, hanc profitebatur diabol-
 artem; de qua cùm marito
 picionem haberet, interro-
 cam pluries; sed cùm per-
 cius negaret, observavit qu-
 nocte se unguentem, quasi
 avolare: uxorem reducen-
 ritus compulit edicere
 maleficium, & quò abiret;
 que fustibus graviter pulsa
 duriora interminando, veri-
 expressit. Mulier illi in genu-
 cidens, rem omnem aperu-
 veniam petiit, quam illa in
 hac conditione indulxit, ut
 tales congregationes addu-
 quod illa facillè addixit, &
 missum ex licentia sathan-
 plevit. Adductus igitur
 locum, ubi ludi fiebant, luc-
 choreas, & cætera omnia
 templatus est, ac tandem
 cæteris accumbens, cum
 insipidos judicaret, peti-
 adferri, iterumque, iter-
 petit, ac tandem ubi sal-
 est, dixit: nunc laudetur
 quoniam sal venit, quibus
 prolatis, dæmones & rel-
 mines lucernis extinctis di-
 runt, atque hinc miser in t-
 in loco horrido & deser-
 tus est. Orto jam Sol
 ubi esset gentium planè

quosdam eminus bubulcos
ficiens, percunctatur quæ
gio esset, in qua degeret?
nderunt agrum Beneventa-
esse in regno Neapolitano,
ocus distabat à viri patria ad
m milliaria, jamque ad eam
tiam redactus erat, ut cate-
ulentus, stipem cogendo,
ac difficili itinere in pa-
unde momento discesse-
everfus sit: abierat, inquit
or Aquinas, *a non localiter
discedens, qui ubique est, sed
u: fugit enim Deum peccator,
longinquo stet?* Nonne hic
oloribus imaginem impii,
ionem longinquam abeun-
pressam cernitis, dum mo-
o procul à Patria, civis jam
i, reperit se in regione um-
mortis: ubi fames valida co-
endicando redire ad Pa-
benè hic Ambrosius: *b
nim longinquus est, quàm à
dere, nec regionibus sed meri-
parari, studiis discretum esse
ris, & quasi intersuso luxu-
culari astu, divortia habere
um? etenim qui se à Christo
t, exul est patria, & civis
: ita olim regius Prophe-
ia longè à sole sejungitur,
in tenebris; quia longè à
o illo igne, ideo frigidus;
ongè ab immensâ illâ bo-
o, ideo malus; quia longè
initâ potentiâ, ideo infir-
quia longè à summâ puri-
deo immundus; quia lon-
increatâ sapientiâ, ideo
; quia longè à vitâ, ideo
us; quia c longè à pecca-*

*toribus salus, ideo peribit. Unde
exemplo suo nos commonet: d
quia ecce, qui elungant se à te peri-
bunt. Ubi Doctor egregius: e &
quid est longè à Deo fieri? perdidisti
omnes qui fornicantur abs te. Tu ne
talis sis, elabora: f ut quantum
distat ortus ab occidente, longe fa-
cias iniquitates tuas. Ubi præclare
Africanum sidus: g quando pec-
catum remittitur, occidunt peccata
tua, oritur gratia. Peccata tua
tamquam in occasu sunt, gratia quâ
liberaris in ortu est. Oriens quippè
est lucis regio, Solis thalamus
thronusque, & surgentis orbis o-
culus; cum è contrâ Occidens
noctis sit sedes & plagatenebra-
rum. Viderat Sol ille oriens ex
alto, Saulum in occidente, hyber-
no frigore torpentem, in tene-
bris cæcutientem, vocem audit
intonantem: h avertere, avertere
ab Occidente, convertere ad Orien-
tem, occidunt ibi peccata, oritur inde
justitia. In occidente vetus, in orien-
te novus, in occidente Saulus, in
oriente Paulus. Vides Augustino
iudice & iudice, Saulum inter &
Christum, quantum esset inter-
vallum, quamque necesse (quod
inter longè absentes fieri assolet)
iterum, iterumque geminari illas
voces: Saule, Saule; quia nimi-
rum clamabat Christus in orien-
te, ut Saulus audiret in occiden-
te: ideoque validum & ingen-
tem clamorem esse oportuit. Tu
eum hodie, si audis, noli obdu-
rare cor tuum, noli aures occlu-
dere; sed potius & cordis, &
aurium sinus aperi, & dic cum
Paulo: Domine quid me vis face-*

Thom. in Luc. cap: 16
Amb. 1:7, in Luc. de Patre & duob,
Illiis c Psal: 18.

d Psal: 72 e Aug in Psal: 72
f Psal: 102 g Aug in Psal: 102
h Aug hom. 14. ex 50

re? dic cum Augustino: *a ea me tenebant longe à te, quæ si in te non essent, non essent. Vocasti, & clamasti, & rupisti sarditatem meam.*

Huc adducit disertissimus Lanuza *b* clamorem illum, quo Christus Lazarum à morte revocavit, quem typum peccatoris in regione longinqua sepultum asserit, ut ibi videre est. Nos profectò longius epulonem in inferno sepultum à Deo, quàm animam Lazari à corpore distare manifesto comprobamus.

a Aug lib. 10. cap. 27.

b V. Lanuza hom. 18. §. 9.

§. II.

Magnum Chaos peccatorem inter & Deum, firmatum est.

Queruntur quandoque amantes se ab invicem separari, aut quod durius, cancellis sejungi: unde illa in Canticis: *c Dilectus meus prospiciens per cancellos. Omnem verò conspectum & colloquium, interjectus paries arceret solet, de quo ille apud Poë tam amore insaniens:*

d Invide dicebam paries, quid amantibus obstas?

Ita inter cœlestem sponsum & animam fieri contuevit: veniales noxæ velut sipario quodam, seu cancellis quibusdam, speciosum illum præ filiis hominum, à familiari consuetudine se jungunt, at læthale flagitium crassus omninò paries, imò murus aheneus jure nuncupari potest, quem rectè Isaias descripsit dicens: *e iniquitates vestre eviserunt inter vos, & Deum vestrum.* In prima universi

c Gen: 2: *d* Ovidiæ Metam. e Isa: 59

molitione, auctor naturæ *D* divisit aquas ab aquis, supera inferis, & ne quæ earum communio, firmamentum interjecit, quod eas à se invicem cerneret: dixit enim *f fiat firmamentum in medio aquarum dividat aquas ab aquis, & Deus firmamentum, divisitque aquas, quæ erant sub firmamentis, quæ erant super firmamentis.* Ne quid illis commune interderet, quod aquis illis, hoc cum à virtute, à gratia Deiximus esses, solutis & patenti cœli cataractis in te illabi, & pluere cœlestes aquæ, & gurgurum fluentia solebant; at ut tercessit peccatum, ab aqua visæ sunt aquæ, & interpositum est velut firmamentum aësum, murus aheneus (ut fusiùs ostendemus.

Luna omne suum à Soli lumen vindicat, quo privati eclipsim seu defectum patitur dum globo terrarum inter Soli opponitur. Haud aliter anima eclipses patitur, dum rena ac carnali mole interta, à Sole justitiæ separatur *circa corpus occupatio* (inquarnardus) *quid est nisi à Deo absentatio?* Et cheu quantum stat benignissime Jesu iram à mansuetudine tua! & hinguinis imbre interjecto, eclipsim patitur. Quantum avaritia nostra, à munitione tuâ! & hinc anima aur elipsatur. Quantum distans rines nostra, à puritate hinc carnea mole interjecta eclipsatur. Eruditè C

f Gen: 2 *g* Bernard tract. de pto & dispens. cap. 27.

ellarminus : *a* Lunæ pro-
as magnum esse potest do-
entum vel exemplum mor-
us, ut intelligant quàm sol-
esse debeant propinquitatis,
ctionis & conjunctionis ad
n patrem luminum, Deum.
significat hominem, Sol
n; quando Luna est longè
ns opposita Soli, tunc lumi-
utuato à Sole, respicit solam
m, & terga quodammodo
t coelo, unde etiam tunc
errima apparet habitanti-
in terrâ, sed deformissima
antibus in coelo. Sic omnes
ales homines quando lon-
nè recesserunt à Deo, ut fi-
lle prodigus, quando recessit
patre & abiit in regionem
inquam, tunc abutuntur lu-
rationis, quod à patre lumi-
ceperunt ad solam terram
iendam.

celorum ea ratio ut coelum
reum, sit omnium supre-
m. Summo subiectum est
m, quod primum mobile
lant : hinc crystallinum,
allino orbis siderum seu fir-
entum; post hoc, septem
etarum orbes voluntur. A
ultimo, sphaera ignis suum
cat imperium : post ignem
eiusque districtæ tres regio-
suprema calida, media fri-
mixta infima. aërem, ele-
um aquæ sequitur, cui ad-
a est terra; terræ gremio
na delitescit, hic igneum
atorum ergastulum est! heu
disparis æternitatis do-
, chaos immensum inter
& illam interiectum. O-
hactenus enarrata expressit
ll, de Ascens. mentis gradu 7. c. 4

dives ille, qui ex infima abyſſo, in
fornices coeli empyrei mentis o-
culos attollens, horrendum illud
pronuntiatum audiit : *b* inter
nos & vos chaos magnum firmatum
est. Ubi rectè S. Thomas : *c*
Chaos magnum significat, iustorum
à peccatoribus distantiam; nam sic-
ut affectus eorum varii fuerant, sic
etiam mansiones non modicum dif-
ferunt; adeò ut distantia, qua to-
ta æternitate à summo bono, à
beatorum consuetudine, sejuncti
erunt, major non valeat inveniri.
Quam ut cognoscere possitis, pe-
ritos Astronomos ac cruditos
Matheseos magistros consula-
mus : Christophorus Clavius in
hac arte Professor & Doctor exi-
mius affirmat, *d* infimum Lunæ
coelum à terrâ distare milliaribus
germanicis (quorum quodlibet
duas requirat horas) quinquaginta
quinque millibus, centum octo-
troginta tribus. Solis seu quar-
tum coelum, abesse ait à terrâ
milliarium Germanicorum non-
gentis millibus, & sexaginta qua-
tuor millibus, trecentis sexaginta
& uno; porro firmamentum
sive octavum siderum fixorum
orbem, asserit à terrâ remotum,
ad millariâ germanica, trigefies
octies millena millia, octingenta
nonaginta tria millia & quingen-
ta miliaria. Atque hic Astrolo-
gos jubet Plato quiescere; sed
longè altius, altius est conscen-
dendum ut non à terrâ, sed à
profundissima miserorum abyſſo,
ad coeli empyrei concavum, in-
tervallum ac chaos magnum
metiamur. Cornelius *e* com-

b Luc. 16. c. 3. Th. hic. *d* Clavius in
Sphaera c. 1. *e* Cornel. in Pentat. &
in Baruch, c. 3. o Israel quam magna
est domus Dei.

pendio docet ex Clavio, quemadmodum terra distat à concavo firmamenti, octoginta millionibus milliariis; sic concavum firmamenti (tanta ejus crassities seu spissitudo) à convexo abest octoginta itidem millionibus milliariis.

Empyreum verò à centro terræ.

hinc ratio deducit ista, a nemo octo millibus annorum, ad cœlum empyreum perveniret, etiam si quotidie octoginta milliaria conficeret, in hoc ad cœlum itinere. 2. Quod si molare saxum ab octava siderum sphaerâ dejiceretur, ante nonagesimum secundum annum non attingeret terram, etsi singulis horis ducenta milliaria (nec enim plura posset) cadendo absolveret. At si è summo cœlorum orbe, quæ sedes Beatorum est, plumbeus globus dilaberetur, spatio quadringentorum annorum ad terram non pertingeret.

Quid mirum si sacræ literæ referant, quod dives in tormentis positus, b vidit Abraham à longè? Atque ideo validam ac horrendam vociferationem ejus fuisse; nam etiam, ut ait Chrysostomus, c magna pœna magnam vocem reddebant. In sonet hæc utinam peccatorum auribus, teque epulo ex altissimo illo inferorum spelæo clamantem, & desperationis plenum responsum audiunt: inter nos & vos chaos magnum firmatum est. Hiatus ingens, & immensa quædam vorago interjecta est, Ut si, qui volunt hinc

transire ad vos non possint, inde huc transire. Frustra mores & lamenta, incassum mitus & lacrymas etiam infundis, quia longè à peccatis salus, ad quam non ullo annorum numero pervenire aut permeare. Age Cains prope 6000. annorum devoti sunt, quod salute tua excidit, quàm longè etiamnum ab te salus? aliis 6000. & tunc, longè aberit? adhuc 6000. millionibus; nunc reduce merum stellas cœli, maris gutta, terræ arenas, & cœli atomos, arborum folia, & agrorum mina, tantundem adhuc à te salus, æque longè à peccatis toto illo damnatorum infamo grege salus. Quorum quisque jeremiæ ingeminerit: d longè factus est à peccatis, longè à nobis suavissimum illud Beatorum contubernium longè à cœlesti patriâ, longè à benignissimo redemptore, omnium bonorum copiosissimo fonte, ab uxore, à liberis, ab amicis, idque in æternum eterniter exclusi, infelicius includentur.

Vos ergo priusquam in triste exilium, in hanc profundissimam abyssum precipiti, qui profecti estis cum patre in regionem longinquam, tempus est misericordix, & ad patrem, f appropinquate & appropinquabit vobis. Etenim more suo Augustinus ab eo longi esse dicuntur, qui prodo dissimillimi facti sunt, & propinquare. qui ejus similitudinem

a Salmeron. tom: 2. Vega in festo omn. SS. Drax. cœlum l: 2 c: 8 b Luc. 16. c Chrysost. hom. 40. in Evas.

d Ierem Thren I e Aug h ex 50 f Jacob. c. 4 g Aug 36 in Ican.

invidendo recipiunt. Sicut rectè dicitur oculi tantò esse ab hac luce, quãtò fuerint ceciores. Quid est tam longè à luce, quàm cecitas, etiamsi lux præstò sit, atque persundet extinctos? Propinque autem luci merito perhibetur, sanitatis accessu lucem recit. Qui longè à coelesti illo recessisti, inertis frigore toris, qui longè à sole abiisti, in his tenebris versatus es: a re-
ndo enim frigesces, accedendo resces; recedendo tenebresces, accedendo clarifiesces. Christum in vana solitudinem secuta turba, nullum diversorium, in quo esserent, nulla taberna, in qua vererent, nullam macellum aedificiæ, unde sibi necessa petere possent, jamque trino jejuniò propè confecti, ignissimum Christi animum inuoverunt, ut in has voces perit: *miserere super turbam; quid viscera ejus misericordiam commorisse, quid piissimam invocet. Miserere, expressisse timatis?* Hoc unum, ut ipse iam fatetur: *quidam enim ex de LONGE venerunt.* Duo gissimè distant, peccatum & virtus, virtus & vitium, Deus & carcer, ut ne per omnem Dei entiam se simul compatiant: si autem de longè veniunt,

Aug. in Psal. 70, par. 2.

qui ex latâ viâ perditionis, ad actum virtutis & contritionis; à luxuria ad continentiam; à temulentia ad sobrietatem; ab iniustitia ad justitiam redeunt; ex regione longinqua ad Patrem misericordiarum revertuntur. Longitudinem viæ brevibus verbis expressit. Ven. Beda in c. 8. Marci: *b* alii post carnis flagitia, alii post furta, alii post illatas inimicitias & violentias, alii post perpetrata homicidia ad poenitentiam redeunt, atq; ad omnipotentis Dei servitium convertuntur: hi videlicet ad Dominum de longinquo veniunt; quantò enim quisque in pravo opere erravit, tantò ab omnipotente Deo longius recessit. Hos ergo ut videt à longè venientes, exclamat *miserere, in occursum pergit, in amplexum ruit, & qui aliquando erratis longè, facti estis prope.* Quæ breviter sed nervosè S. Thomas exponens, c vos, qui aliquando erratis longe, i. e., elongati, inquit, à Deo, non loco, sed merito, quidam enim ex eis de longe venerunt, scilicet de regione dissimilitudinis. Vos autem modo facti estis prope, Deo scilicet & sanctis ejus, in sanguine Christi, in omni æternitate, arctissimo dilectionis & unionis gloriosæ vinculo conjungendi.

b S. Thom. ibid. c. 3, Thom. in Mar. eum, cap. 8

EMBLEMA XLII.

Nemo potest duobus Dominis servire. Matth. 6.

UNI SOLI.

DOMINICA DECIMA QUARTA
POST PENTECOSTEN.

Uni & Soli Deo serviendum esse, omnemque affectum
Soli exhibendum.

- §. I. *Nemo potest duobus Dominis servire. Matth. 6.*
§. II. *Gravis Damonis fallacia persuadent. s. posse aliquem duobus
Dominis servire.*
§. III. *Uni Soli Deo ac Domino serviendum.*

DOI

DOMINICA DECIMA QUARTA POST
PENTECOSTEN.

Nemo potest duobus Dominis servire. Matth. 6.

Ximus ille *Doctor a* (ut cum S. D. Paulus V. non semel nuncupavit) Franciscus Suarez, & cum eo Christiani passim philosophi docent, contra omnem naturæ exigentiam, Deum per potentiam absolutam (ut ajunt) effici posse, ut idem ferrum sit calidum ad octo, id est in summo calens, & simul summè frigidum. 2. ut idem paries eodem modo habeat nigredinem & albedinem; dici possit omnino albus & niger. 3. ut idem potus, habeat in se summam amaritudinem, & simul summam dulcedinem, &c. Etsi enim hæc qualitates sibi naturaliter adversentur, nec unà aliam expellat; cum tamen res physica ac positivæ sint, nec auctor naturæ illam concietatem sistere & impedire; nec unam in aliam agat. Quemadmodum in fornace Babylonica disse videtur, ubi idem ignis, Chaldaeos adurebat, tribusque fuerit veluti ventus rotis: & in anima Christi, lividissimum illud gaudium ex viæ Dei, cum acerbissimo domimminentis passionis, se patiebantur; at verò tenebræ & lucem, noctem & diem, vitam & vitam; gratiam & gratiam, Deum & Diabolum simul consistere ac convenire, omnem & immensam & inusitam Dei potentiam (cum manifestis contradictoria in

libl Scip. Sec.

volvant) nullo modo possunt. Unde *Doctor gentium*: *b Quo participatio justitia, cum iniquitate aut que societas luci, ad tenebras? que autem conventio Christi ad Beelial? Utriusque hujus Domini genium, & ingenium dispar, Sera- phicus Doctor scitè depinxit: • quàm dissimiles (ait) sunt isti duo DOMINI, Deus & Diabolus primus enim est suavissimus juxta illud: c Suavit Dominus universis. Secundus crudelissimus teste Propheta: d Tradam Ægyptum in manu Dominorum crudelium. Deo servitur flendo per pœnitentiam: e Diabolo ridendo per lasciviam. Unde Christus Dominus Ioan. 16. Plorabitis & flebitis vos, mundus gaudebit. Deo servitur vigilando in custodia contra Diabolum. Diabolo servitur dormiendo in negligentia contra Dominum. Deo servitur ascendo de virtute in virtutem usque in cœlum. Diabolo descendendo de vitio in vitium usque ad infernum. Cum ergo nemo possit duobus Dominis servire; repudiet unus alterum, scilicet Diabolum, ut Soli Deo serviamus: preparate corda vestra Domino, ut illi Soli serviamus.*

b 2 Cor 6 c Psal 144 d Isa. 19

e S Bonav serm I. in Domi 14 post Pent ad illa verba: nemo potest duobus Dominis servire.

§. I.

Nemo potest duobus Dominis servire. Matth. 6

Quibus verbis (inquit *Doctor Angelicus*) *f Dominus & servus* f S, Tho, ser, in Dom: 14 post Trinit.

F f 5

libl

*Christus ostendit, quod Soli Deo ser-
uendum est, & non alteri, contraria
Deo precipienti, vel servire Deo im-
pedienti. Quemadmodum fieri
non potest, ut duo Navarchi ean-
dem navim regant, quorum unus
velit in orientem, alter in occi-
dentem,*

a paretque incerta duobus?

ita nec cor nostrum rectori tene-
brarum & patri luminum obse-
qui, nec spiritu tartareo, & spiritu
divino ferri, nec terris simul &
cælo degere potest. Quod tamen
pueri cujusdam, sed stolidum
omnino votū fuisse memorant: ex
eo quippe dum quis fortè scisci-
tatur, num de facto mallet cælū
conscendere, an hīc in terra fociis
colludere: hoc paucis responsi de-
dit: Optare ut caput cælo insertū ha-
beat, ad isthīc se saccharo opplen-
dum; pedibus verò in terris degat ad
ludendum. Hæc nos ut ludicra ri-
demus, qui hoc parvulo nihil alti-
us, nec rectius sapimus: dum hic
corpore volutare volumus in car-
ne & sanguine; animo ad tertium
cælum cum Paulo, in oratione
sustollit; hīc implere ventrem, &
ibi mentem: quos gravi censurā
perstringit Hieronymus: *D. difficile,
imò impossibile, ut & presentibus
quis, & futuris fruatur bonis: ut &
hīc ventrem, & ibi mentem impleat,
ut de deliciis transeat ad delicias, &
in utroque seculo primus sit, ut & in
cælo, & in terrā appareat gloriosus.*
Quod quid est aliud, quam velle
uno oculo cælum, & altero so-
lum contueri? verissimè Juven-
cus cecinit: b

*Nemo potest Dominis pariter ser-
vire duobus*

Sacra Regnum historia enarr.

a Ovid, l. 8, Metam. b L. 1, v. 638

Philistinos collocasse Arcam
ta Dagon, & altera die: c
Dagon jacebat pronus in terrā
te Arcam Domini.

Doctor Seraphicus d v
Dagonem Idolum Veneris. A
hinc acriter perstringit Philis-
tino verò acrius Sacerde
qui indignè sacris operan
Philistæ: (inquit) posuerunt Ar-
Domini, juxta idolum Veneris
gonem. Sic mali Sacerdotes, qu-
ponunt filium Virginis, juxta s-
Veneris in altari. Quam pri-
introivit in Judam Satanās, i
Christus ad eum: e quod s-
fac citius. quod appositè exp-
Ambrosius f Ut quia introier-
illum Satanās, ipse abiret à Chr-
ejicitur itaque & excluditur
quod jam cum Domino esse non
sit, quia cœperat esse cum Dia-
Nulla enim communicatio Christi
Belial. Et quidem Judas, ubi
dis hospitio Diabolam exce-
de cœnaculo Christi continuò
vit. Erat autem nox. Præc-
hīc idem Mediolanensis Antil-
Ubi Satanās immisit se in car-
dæ, Christus recessit ab eo mome-
que eo quo illum recepit, hunc an-
Uti in formis repugnantibus
videmus, eo momento quo
culo curvitas inducitur, redit
perit; & eo ipso, quo candel-
cubili lumen diffundit, tene-
diffugiunt: hinc subdit: g Non s-
e vivit, sed continuò & nocte ex-
Nec mirū si noctis tenebras hab-
qui Christū desereret. Vides ut
& tenebræ, dies & nos, Chri-
& Antichristus, ab eodem ani-
te invicem excludant: h hīc
c L. 1, Reg c. 5. d S; Bon. in Ps. 28
e Ioan 17. f Amb. l. 2, de Abel & C
114 g Amb. c. 2
h Testuill, l. adv. f hysticos

eratione (inquit Tertul.) spiritus
 igneus educitur, quo sanctus induci-
 tur. Adeo enim bonus, & malus
 spiritus sibi opponuntur, & altero
 animam ingrediente, alter e-
 diatur. Quod curiosè S. Tho-
 mas observat, Judam exivisse, a-
 cum accepisset buccellam: fortè
 (inquit) in mensa dimisso pane
 nullam traxit moram: cuius qui-
 dem ratio esse potest, quod Dia-
 bolus, qui jam intraverat in cor
 Judæ, timens ne si panem com-
 ederet, eum cadere oporteret, nõ
 valentem in eodem loco cum Je-
 su esse, non permisit Judam pa-
 nem comedere: quæ enim con-
 vètio Christi ad Belial? Quæ ve-
 sacrilèga impudentia? qui cor
 um omnipotenti Deo templum
 veris, & in eodem corde Pluti-
 nichii, Veneris idolum erigere
 æsumis? Audi gravissimum Do-
 ctorem monentem: „ b Si vis esse
 templum veritatis, frange idolũ
 falsitatis. Jam in cor tuum si pla-
 cet, intret arca testamēti, & ruat
 Dagon. Intret Arca Virginei
 corporis Domini, & ruat Dagon
 generis & luxuriæ. Intret Arca
 generalis testamenti in pauperes,
 & causas pias, & ruat Dagon ava-
 ritia. Intret Arca pacis & fœderis
 cum Deo, cum uxore, & ruat Da-
 gon iræ & discordiæ. Quemad-
 modum enim Deus & Diabolus
 in vitia & virtutes nequeunt in
 una sede, in uno corde morari.
 Intravit Redemptor noster in
 cor unum Zachari publicani & pec-
 toris, confestim ille: *Ecce dimi-
 tum bonorum meorum de pauperi-
 bus, id est, ut Doctores exponunt:
 permittit statuo dare.* Ex quibus
 S. Thom. in c. 12 Ioan. v. 30
 Aug. term. 14 in Festo omnium SS.
 Maldon, Salmer. Barrad. Mendoza 1,
 Reg. c. 5, abnoz, 16, circa lit. sect. 1

verbis, vitii & virtutis, Dei &
 Diaboli repugnantiam, Ambr. e-
 ruit: d. Zacchæus, inq., excipiēdo
 Christum, exclusit avaritiam, re-
 legavit perfidiam, renuntiavit
 fraudibus: aliter enim nõ ingre-
 ditur Christus, nisi ut vitia ex-
 cludat, quia non cohabitatur erro-
 ribus. “ Ac paulò post, ipsum Zac-
 chæum loquentē inducit: Fuge-
 runt crimina, postquam Christus
 intravit. Diffusa est omnis car-
 naliū cæcitas passionum, ubi
 æternæ vitæ lumen infusum est. “
 Et e contrà, ubi nox peccati in-
 gruerit, lumen gratiæ evanescit: e
 Et egresso Iacob foras, venit Esau.
 Quia teste Chryl., tam disparis
 ingenii suo eodem tecto, se non
 cõpatiebantur, quod utinam ex-
 perientia nõ verissimum in ani-
 mo nostro comprobaret: dum ii
 qui manè arcam Euchar. in templũ
 cordis sui induxerunt, sub meri-
 diem per nimiam crapulam, ido-
 lum gulæ, aut per jurgia, calum-
 nias, detractiones, idolum discor-
 diæ; aut per computationes &
 ebrietatem, idolum temulentia
 inducunt; aut sub vesperam, sub
 noctem, per fornicationes, aut
 adulteria, idolum luxuriæ; aut die
 postero, per adulterinas merces,
 per fraudes & perjuria, idolum
 avaritiæ, omnis denique flagitii
 idolum Dagon inferunt. Quo fit
 ut ilicò Christus, rex noster, cum
 omni gratiarum ac virtutum com-
 mitatu, è vestigio excedere cogat-
 tur. Hanc itaque tantam duorum
 incompatibilitatem D. Hierony-
 mus expressit, dicens: *f Quis so-
 do dies & nox misceri non queunt;*
 d. S. Amb. l. 2, de Abel & Cain, c. 4,
 e. c. n. 27
 f. S. Hieron. Lib. 2 cent. Jul. in prin-
 cip. o,

fic nec iustitia & iniquitas, peccatum nec bona opera, Christus & Antichristus; si susceperimus Christum in hospitio nostri pectoris, ilicò fugamus diabolum. Si peccaverimus, & per peccati januam ingressus fuerit diabolum, protinus Christus recedit.

Juvenis nobilis Nepotianus, ubi illud Evangelii sibi prælegi audivit: *a Nemo potest duobus Domine servire, sic secum ratiocinabatur: veritas primâ dicit, non potes duobus Dominis servire; atque eadem veritas dicit: Dominum Deum tuum adorabis, & illi Soli servies. Ergo diabolum & mundus deferendus est, quod è vestigio effecit. b Es audei (inquit Hieronymus) quisquam (nostrum) Deum mendacem facere?*

*a Hieron. in Epitaph, Nepot,
b Hieron. ep. 7*

§. I.

Gravis Damonis fallacia persuadentis, posse aliquem duobus Dominis servise.

Posterorum memoria celebrata est; *a* illa duarum mulierum coram Salomone contentio, quarum utraque filium vivum suum dicitabat; quæ cum divino profusus judicio. Rex dividi præcepisset, adulteriam mater exclamavit, *Dividatur*, Germana verò repugnavit: *commota quippe sunt viscera ejus super filio. Obsecro Domine mi Rex, da illi infantem vivum.* Non aliter Deum inter & diabolum, inter virtutem & voluptatem, inter carnem & spiritum, de corde nostro decertatur; totum

sibi jure suo Deus ac Domini cordis nostri, sibi postulat. proximo paragrapho videbitur. Diabolum verò urget, ut *dividatur*. Suaviter sed fortiter Bernardus *d Non Patris, non matris illa erit: nec mihi nec tibi sit, sed a datur.* Hæc vox infamis mercis, carnis, voluptatis & tyranni: *dividatur.* Dux foem altercantes, ait Ambrosius, *vis & voluptas, prior clamat totum Deo consecrandum, altera: dividatur. Corpus in choro, anima foro, in prædio, in prandio num genu Deo, alterum Diabolo vel mundo; cum sapientissimi Rex Salomon. f utrumque in terram fixerit.* Unam autem justitiæ, alteram tinnitui pecunia. Vel unam verbo Dei, altera garrienti socio tribuendam nam manum volvendo Rosa alteram multendo mento unum oculum altari, alterum puerum Sacrum audiendum est, munda pars fabalis *dividatur.* Composita maximâ parte somno *dividatur.* Exercitia omnia spiritualia & prioribus occupationibus *dividatur.* Unâ manu Psalterium, alterâ Horatius teneatur. Quibus utroque torem incutiat, sic exurgit Hieronymus: *g Quis consensus cum Belphegor? quid facit cum Belphegor? Horatius, cum Evangelio & cum Apostolis Cicero? Aliorum cogitationibus & terrenis divitiis congregandis, dividitur, quæ nobis testis, à dividendo est sanctus. Sic enim lib. 2. de Aham Gen. 5. Divitia sic dicuntur mentem dividant. Quis non*

d Bern. epist. 258 e S. Thom. f 2. Reg. 8. g Hieron. ad Eulocium Virgin.

ti genus duxerit. uno brachio
 celum suspensum, altero ter-
 rillarum detineri? Aliter a-
 ia divisa torquetur, ut Augu-
 us queritur? *Præsta Domine,
 mem te, sed te solum; fac ut ca-
 a omnia contemnam, sed omnia:
 intolerabilis mihi crux est, &
 olitium, fac celum inter & ter-
 suspendum manere.*

Ibi hoc maximè deplorandum
 a homo constet carne & spi-
 a, inter celum & terram, in-
 virtutem & voluptatem, in-
 bonum & malum genium
 nsistat, divisionem hanc sub
 adam æquitatis, imò etiam sub
 ristianæ vitæ specie, non unum
 partes suas traxisse, & opti-
 um judicasse illud *dividatur*;
 ibus non minùs verè, quàm
 verè Oseas interminatur: *b di-
 sum est cor e. rñ, nunc interibunt.*

Quod Laurentius Deaponte ex-
 gerando confirmat, c dicens:
 Meus sensus est, ex hac infami
 & præpostera cogitatione
 Deum adeo offendi, ac tam
 acerbè tolerare, quod scilicet
 reputent Christiani, Deo simul
 & mundo se deservire posse,
 sicque latum habere cor, ut
 tam distantia, dissita, contraria
 simul includere valeant, ut ab
 hoc multorum pendeat perdi-
 tio: & non secus ac Judam, in
 quem Diabolus intrârat in pro-
 fundum omnium vitiorum Ba-
 rathrum decidere permittat; &
 ut quid insolens dicam: mitius
 credo Deum acturum cum iis,
 qui verè statuentes se duobus
 Dominis servire non posse, uni

Diabolo se manciparunt, quàm
 cum illis, qui rati se utrisque
 servire posse, mille astutiis ac
 sophisticis argumentationibus
 virtuti simul & voluptati se da-
 re, & citra peccatum delitari
 nocte, & manè Deo sacrificare
 posse. Et ne pias in hac re au-
 res offendam, à quibus scivi, à
 quibus vidi, à quibus intellexi,
 & à quibus legi; supersedeo;
 pudet dicere, quæ hac in re di-
 cere possum. Qualia monstra,
 verè amphibia animalia (ut Na-
 zianzenus loquitur) istiusmodi
 sectatores existere. Rana in ter-
 ris degunt, & in palude. Complu-
 res manè in sicco, in terra pro-
 missionis, uxori spondent, &
 sanctè Confessario promittunt,
 popinas & ebrietatem declinare;
 vesperè in palude, & luto temu-
 lentia. Mane in templo ad mensam
 Domini, vesperè in diversorio ad
 mensam aleatoriam, ad pocula
 Bacchi: quos Paulus coarguit: *d
 non potestis bibere calicem Do-
 mini, & calicem dæmoniorum.
 Non potestis mensam Domini par-
 ticipes esse, & mensam dæmonio-
 rum.* Mane intimo cordis sinu
 excipis corpus Jesu: noctu junge-
 ris corpori meretricis. nec per-
 horrescis, inquit Hier. ô Christia-
 ne: *e iisdem labiis filium Dei osculari,
 quibus osculatus es labia meretricis*
 repertus qui noctu ad Cœnam
 Calvinisticam, manè ad mensam
 Christi accedeter. Istiusmodi ho-
 mines Nicodemo non absimiles
 videntur, qui *venit ad Jesum nocte,
 & audiebat verbum ejus; per
 diem in Synagoga Phariseis aures
 præbebat, unde D. Gregorius Na-
 zianzenus, eum vocat nocturnum*

a V Casus Dom 16 post Pent.

b Osea 10

c Deaponte in Matth, c, 6, v, 24

d 1 Cor, 10 c Cit. Suarez 3, p, 9, 66

tantum Dei cultorem. Et orati. 16. sub finem: ille inquit dimidiata tantum ex parte, Christum amans Nicodemus. Hic linguas Oratorum velim disertas, exaggerando illud Nazianzeni: ille dimidiata tantum ex parte Christum amans Religiosus, Mercator, Causidicus, uxor, filia, &c. Solerter inquirunt sacri interpretes, quâ formâ Dagon exstiterit? communis sententia est, superiori parte hominem, inferiori piscem retulisse; quin & chimæras, ac viva monstra, syrènes, satyros, centauros, lycantropos, superiori sui parte, formâ humanâ; inferiori verò belluinâ reperite est: quibus complures ex hîc etiam stantibus, potiori jure, quàm integerrimum virum Bernardum conferendos sentio, qui hæc singulari modestia de se dixit: a clamat ad vos mea monstrosa vita, mea arumosa conscientia: ego enim quadam chimæra mei seculi, nec Clericum gero, nec laicum: nam Monachi jam dudum exui conversationē, non habitum. Verissimè hos vos Adolescentes & adolescentulæ, usurpare potestis: ego quadam chimæra mei seculi, quæ speciem honestatis, pietatis, castimonix extus præfero, & intus in animo, me vanis, fœdis imaginibus oblecto. Ego quadam chimæra mei seculi; qui nomen habeo viri probi, liberalis, sodalis Mariani, & injustitia, perjurio, adulterio me fœdè commaculavi. Qualis chimæra Ecclesiastes in cathedra veritatis, cum corde vano. Religiosus animo seculari? Ego quadam chimæra mei seculi. quæ manè per plures horas ante

a Bern epist. 249

aram Domini preces fudi sponsum virginis complexa vesperi lasciva verba cum Ip carnali miscui. Ego quadam mara seculi mei, qui plures ornes fundo, eleemosynas distribua opera exerceo, sed injillatam animo eradere neq. Quo posito, quid mirum, si noster holocaustum tuum, illud Caini aversetur, de quonardus: b quid miraris ô Cain non respicit ad te, qui ita divis in te? si manum devotioni, animum das livori? non conc Deū tibi, discors tecum: non pla sed peccas. Atque uti hæc monstra sunt, quàm si toti iras degenerassent, ita eos longè gravius execratur, quodivisi, sibi ac diabolo servit quàm si illi toti adhærent. quos sic per prophetam suum tonat: c usque quo claudicab duas partes? si Dominus est D sequimini eum; si autem Baal, se mini illum Pilatus claudicaba utramque partem, Christus Cæsari amicus esse volebat: d Regius vates dicat Psalm. 52. d. sspavit ossa eorum qui homin placent. & paulus: si hominibus cerem, servus Dei non esse. Ubi s turæ videntur sibi repug Eccl. 35. de Moysè dicitur: dile Deo & hominibus. 1 Reg. 2. de muele etiamnum puero legi puer autem Samuel proficiebat, a crescebat & placebat tam Dom quam hominibus. & Luc. 2 Christi crescebat gratiâ apud Deū & ho nes. Quæ Gregorius Magnus co ponit, d dicens: scito quia p re Deo & pravis hominibus ne

b Bern serm 24 in Cant. c 3, Reg d S. Greg ep. 36, ad Maxim,

in tanto se ergo existimet fra-
 ctas tua omn p tenti Deo pla-
 se, quanto se peruersis homini-
 displicuisse cognoverit. Fit ut
 gravior in convivio, in coetu
 torum, quemdam oris proca-
 audiat, viro Religio, perso-
 n dignitate Ecclesiasticâ, aut
 lari constitutæ non levem
 mniæ notam inutere, pluri-
 n splendori ac existimationi
 ahere, silet, Rogatus ut quid
 nonem non diverterit, silen-
 n indixerit, respondet se
 dem iis quibus detrahitur ob-
 stum, amicum esse, eorumque
 gritatem sibi perspectam; sed
 uisse alterum habere inimi-
 o, ejusque offensam incurrere.
 od & in pluribus aliis negotiis
 dere, disertus Ecclesiastes fa-
 comprobabit. Suffecerit hîc
 icare, tales proditoriè agere,
 dque proprium esse prodito-
 us, duobis Dominis servire; Qui
 m Deo, & hominibus exen-
 di sint, in confessio est. Qua-
 pter Samariam gravius à Deo
 uitam accepimus, juxta illud:
 um Dominum colerent, diis
 que suis serviebant. Ubi Amb.
 us tolerabilius judicat infide-
 i integrum, quàm fidelem divi-
 a. Quia hic Deum quem no-
 contemnit, quod est gravius:
 e Deum quem non novit, præ-
 mittit, quod est levius. Unde
 Dei comminatio: *b disper-*
nt eos qui jurant in Domino, &
ant in Melchom. Hoc est, qui
 um verum Israël, & falsum
 lum Ammonitarum, pari cultu
 religione venerantur, Legisse
 memini quod nonnulli festi-
 n, ego omninò infestum du-
 4 Reg, 17, b Sophon. 1

co, hominem repertum, qui quot
 hebdomadis D. Antonio cereum
 accendebat, sed & alterum por-
 co, seu dæmoni, ei appicto. Cau-
 sam rogatus, respondit se divo
 Antonio id cultus ac religionis
 deferre, ut proficit & opituletur,
 dæmoni verò ne obsit & adver-
 setur: Quasi verò divus ac Deo
 potestas non sit, hunc canem
 competere, & alligare, atque
 omne auxilium ad se confugien-
 tibus liberaliter per se largiri.
 Illum nihilominus plures sectan-
 tur, qui cereum ardentis affectus
 sui, seu cor suum in anathema ar-
 cæ pecuniariæ, & in templo aræ
 veri Dei appendere non erube-
 scunt. *c Hi sunt,* inquit Hierony-
 mus, *qui seculo pariter, & Domino*
putant se posse servire, & duobus
Dominis satisfacere, Deo & Mam-
monæ: qui militantes Christo, obli-
gant se negotiis secularibus, & eam-
dem imaginem offerunt Deo, & Ca-
sari. Talis existit sanctimonialis
 illa in monasterio S. Mariæ, cujus
 miserandam sortem sic deplorat
 Bernardus: *d volens sub habitis &*
nomine Religionis, instar unius de
seculo conversari, sola Deum à se
voluntate repuleras, non autem vo-
lens quod stulte volebas, non tu qui-
dem mundum, sed te mundus repu-
lerat. Deum ergo repellens, & à se-
culo repulsa, inter duas (ut dicitur)
fallas corrueras. Nec Deo itaque vi-
vebas quia volebas, nec seculo quia
non poteras. Hanc qui sectantur,
 profectò ipsis belluis, Deo Do-
 mino suo, se infideliores osten-
 dunt; canem hîc vobis contem-
 plandum propono, qui unum
 semper Dominum habere cona-

c Hieron. in e. I. Sophon.

d B. Bern ep. 115.

probat, ut si subinde duos socios sequatur, cuius canis sit, & quem Dominum agnoscat, patet, ubi hi ab invicem secedunt ac valedicunt: tunc enim suum herum sequitur.

a Estque unum è Dominis, emeruisse satis.

Ita qui hic duos Dominos sectari student, ubi valedicendum erit in æternum, patebit illos Diabolum, carnem, mundum. Dominos agnovisse & habuisse. Unde ab eo, qui Solus Dominus, & cui se totos debuerunt, audient horrendum illud: *nescio vos.*

a Ovid, l. 2 am, eleg. 8

§. III.

Unì Soli Deo ac Domino servendum.

DE mundi hujus Monarchis, verissimè Lucanus cecinit:

Nulla fides regni sociis, semperque potestas.

Impatiens consortis erit.

Augustum nimis imperium Romanum exstitit, ut duos fratres complecteretur; *b Româ ut condita est, duos fratres simul habere non potuit.*

Nec Etheocles, Polynicem germanum fratrem ferre potuit. Quod luculentius Plutarchus comprobatur, dum Darium inducit, præpotenti Alexandro, dimidiam partem regni sui deferentem; ad quem Alexander: cælum non patitur duos Soles, nec unum imperium duos Reges. De Augusto & Antonio, Minutius Felix: *c tam magni imperii fortuna, duos non cepit. Non capit re-*

b Hieron, ep, ad Rust, c Hieron cit,

gnum duos. *Rex unus apibus, unus in gregibus, in conventis Rex unus, tu in cælo summam potestatem dividi credas?* Quod ipsum in bruta animantia observare libenter nam inter volucres aquila, inter pisces delphinus, inter feras principatum tenet; causam suam. Hier.: ad pacem, inquit, unus Imperator in imperio, unus Judex in provincia, unus præses in concilio, unus dux in castris, unus Navarchus in navi, unus pater familias in domo. Quod si amplissimæ familiæ, provinciæ, urbes, Imperia, duos dominos quandoque sanguine perditos, & veros germanos, nunquam tempore tolerarint: cui mirum videbitur, si cor nostrum tam exiguum, tam angustum lectulium, duos Dominos, adeo repugnantes excipere non valeat. Gilbertus ad illud Cant. 3. *in lectulo meo quasi vi* &c. Expendit illud in lectulo, non lecto dicitur. inquit, planè coarctationem quædam in hoc verbo intelligo, Soli dilecto sufficiat; Bonum est ergò non dilatare, sed magis coarctare stratum cogitationis, cordis lectulum. "Unus pilus nequit duo capita tegere, nec unus calceus duos pedes, nec lectus non capit duos, nec biva vis stragula utrumque operire. stante Propheta: *d coangustum est stratum, ita ut alter decidat, & pallium breve utrumque operire non potest.* Quasi diceret, interprete Hieronymo: si unus lectulus duo capere non potest, nec unum pallium duos viros cooperire. quo pacto cordis nostri angustia, Deum ac Diabolum com-

d Isa. 29

plecto

entur? quod jure suo Mo-
 ha mundi, & Dominus do-
 antium, sibi Soli totum vin-
 vit. Deuteron. 6. *Audi Israël,*
unus Deus noster, Deus unus
 In quem unum & indivi-
 amorem nostrum omninò
 erendum & unicè diligen-
 præcepit, dum mox subdit:
es Dominum Deum tuum ex
corde tuo, & ex tota anima tua,
& ex tota fortitudine tua. Ex quo,
 Theodoretus rectè concludit:
remur dilectionem non scindere,
dilectionem Dei, & dilectionem
sed totam dilectionis vim, crea-
Deo consecrare Quare horo-
 solati inscribere placuit: *uni*
servio. Quod nulli alteri luci,
 Lunæ, nec stellarum, nec fa-
 quantumvis illustris, sui usum
 cret; id ipsum lemma cordi
 ro divinus amor in scupuli
 it, ut per omnes dies, horas &
 entia, candori lucis æternæ,
 e & die suos radios benignè
 gienti, nos totos conforme-
 atque illi Soli serviamus, non
 ndendo fulgorem auri, hono-
 ut splendoris perituri Unde
 n Theodoretus, eximium il-
 quod David de se tulit enco-
 m: *confitebor tibi Domine in*
corde meo, mirificè extollit, ut
 a cordis pars alienæ Domino
 rviret: *proprium,* inquit, *est*
ectorum hominum, totum cor
dicare, & omnem mentem ipsi
secrare. Qui enim partitur cogi-
ones in mammam & Deum:
bristum & in aurum: in præsen-
vitam & in futuram, non potest
dicere: Confitebor tibi Domine
oto corde meo.
 loc B. Ægidius cantabat &
 Theodoret hic q. 3

inculcabat: *b* qui percunctanti,
 quid Deo gratissimum accidere
 posset? respondit: *unum uni, u-*
num uni, unum cor uni Deo. Ita &
 animus noster ò DILECTEMI.

c Te solum norit, tibi semper in-
 hereat uni.

Ecquid amabo, in alios amatores
 aut benefactores, amorem tuum
 dividis? cum Deus tuus, omne in
 se bonum complexus, omni titulo
 à te totus diligendus sit: idem
 Deus, qui per se hominem crea-
 vit, per se hominem redemit.
 Cur non per Angelum, aut quam-
 vis aliam excellentem creatu-
 ram? rectè Athanasius: *d* cen-
 veniebat redemptionem fieri per eum
 qui natura Dominus erat, ne alium
 nobis Dominum agnosceremus. Quo
 pertinet illud, quod ex D. Ansel-
 mo referri solet, seu potius ex
 Hugone Victorino, in libro sen-
 tentiarum: *ne amorem divideres,*
idem tibi factus est creator & Re-
demptor. Et quotus quisque est,
 qui omnem suum affectum, in
 hunc creatorem, redemptorem
 & largitorem omnium conferat?
 qui non affectus aliquid in divi-
 tias, in honores, in corporis com-
 moda, in parentes, propinquos,
 conjugem, liberos dividat? qui
 utinam hanc saluberrimam D.
 Augustini doctrinam, attenta
 mente revolvant: *e minus te a-*
mat (Domine Jesu) qui tecum ali-
quid amat, quod non propter te amat
 Rationem subdit ille qui cecinit:
Alterius v. res, subtrahit alter amor
 Appositam ad hoc similitudinem
 suggerit Plutarchus, Lib. de
 multitudo amicorum: sicut.

b Drex. Rhet. l. 1. c. 12. §. 2.

c Ovid, l. 3 de arte

d Orat. 3. coat. Arria

e Aug. in solil. c. 19.

,, fluvii in multos rivos deducti,
 ,, leniorem habent cursum, & ex-
 ,, arcescunt;

*In plures quoties rivos deducitur
 amnis.*

*Fit minor, atque unda deficiente
 perit.*

Ita vehemens amor in multos
 dispersus, haud dubiè marescit.
 Unam si mater prolem nacta est,
 eam integerrimè amat, & totam
 omninò deperit; si alia, atque alia
 succedat, amor ille in plures divi-
 sus, erga primam imminuitur.
 Probè id cognorat Ducissa quæ-
 dam Sabaudiz, a quæ sollicita quo-
 modò placeret marito, & ut Pau-
 lus ait, *divisa fuerat*: post mor-
 tem mariti, omnem curam, solici-
 tudinem, affectum omnem ad
 unum Deum convertit, & illi soli
 servire, ejusque amore inflamma-
 ri studuit, in symbolum sibi assu-
 mens phœnicem, ad Solis radios
 immota tenentem lumina, hoc
 brevi, sed nervoso lemmate sub-
 jectò: *Sola facta, Deum Solum se-
 quor*; jam mentis oculis apertis
 expenderat, quia Deus noster ze-
 lotypus est; quod & conjux in
 conjugè gravissimè celatur, hoc
 in Sponsa sua cœlestis Sponsus
 ardentissimè: *Dilectus tuus* (ait
 Thomas ille Asceticus) *b talis
 est natura, ut alienum non velit ad-
 raittere; sed Solus vult cor tuum ha-
 bere, & tanquam Rex in proprio
 throno sedere.* Bucephalus phœ-
 ratus, nullum præter Alexan-
 drum sessorem admittebat. Alter
 equus Joanni Primo Pontifici
 Maximo, c dono datus Corin-
 thi, qui sessione Pontificis ita fe-

rox evasit, ut Dominam, quæ
 antea mansuetissimo usa fu-
 postea semper excussit. In-
 tuum, ut generosus equus
 jumentum Dei factum, eju-
 lius suave jugum admittat,
 amorem, rectorem sequatu-
 nemque alium excutiat. E-
 rem hîc nobis incutiat, Cy-
 nobilissima, ditissima, & pu-
 rima filia, mille petita proci-
 tam tamen sibi rapuerat
 tius, qui eam præ cæteris d-
 bat, & longè efficaciora a-
 pignora detulerat, quò fact-
 ut quotiescumque Cydipp-
 lius procus accederet, ejus
 spectum averfata in febrim
 deret, & animo tota def-
 Appositè Augustinus: *d Q-
 do non potest fieri adultera co-
 nisi sit inimica viro suo, sic
 adultera amore rerum secula-
 non potest nisi inimica esse.*

Quam notam ne incurreret
 tenellæ virgines, uni sponse
 mæ suæ, dilectò suo Jesu So-
 hæserunt. Ex harum nume-
 Agnes, agno nupta: e ipsi-
 quit) sum desponsata, cui A-
 serviunt, cujus pulchritud-
 Sol & Luna mirantur: ipsi-
 servo fidem, ipsi me totâ d-
 tione committo f *Zelotypus
 Iesus, non vult ab aliis vide-
 ciem; Cœlestis ille Sponsus
 valem amorem non patitur,
 clarissimè Magnus Basilii
 proposuit: Nullius, inquit,
 que presentis, neq; absentis ho-
 speculum sit virginis anima,
 sancti sponsi sui: & nulla ali-
 ma in ipsa videatur, quàm illa*

d Aug in Psal. 91,

e In Brev. Rom. 21. Jan.

f Hier. ad Eustoch. de custod.

g S. Basl. lib. de Virg. u.

a Perard Dom. 16. post Pent.

b Thom. à Kemp. 1, 2, de imit. Christ.

c, 7, e S. Greg. 1, 3, dial. e, 2, :

*emo mortalitatis in hoc speculum
 natur, necesse est mentem circa
 aculum huius formæ occupatã,
 em sponsi formam occultatam
 ubgressam, deinceps nusquam
 e, ne in speculo fieri consuevit.*
 derat B. Michelina, a limpi-
 ma illa anima, simulachrum
 i filii, quem deperibat, noctu
 e interdiu sese oblectare:
 a ne formam filii Dei, aman-
 ni sponsi sui excluderet,
 rpter Christum diligere co-
 tur, illique Soli affectus suos
 gerrimos consecraret, mor-
 filii à sponso suo exoravit.
 stultæ matres audiant, & x-
 ari audeant, quæ in tam nu-
 osam prolem, amorem suum
 dunt, atque ex eo vel mini-
 portionem, auctori Deo
 estiant; quàm hæc procul re-
 æ, ab apice illo perfectionis,
 Bernardus in ipeculo mo-
 ico proponit: sic se existimet,
 sipse sit Solus, & Deus. Ad
 e apicem conitens Arse-
 s, cum syretâ aulâ desertum
 itaret: rogatus ut quid tam
 ndido muneri, puererum
 ape Principum, Arcadii &
 norii magisterio ac ipsius
 eodosii Imp. gratiæ se subdu-
 it? Respondit: *Non possum me
 idere Deo & hominibus.* Non
 tum Regis gratiam & Dei si-
 l aucupari. Magistrum me-
 ncipum. & discipulum Christi
 bere, simul aulæ & delitiis
 lestibus interesse, fluxis ac ter-
 nis, & simul æternis ac coele-
 bus vacare. Quod ipsum Ny-
 us pluribus exemplis demon-
 at: quemadmodum non pos-
 nus duas simul artes manibrs
 i Nieremb de amore erga Iesum, c. 8

exercere, veluti agriculturæ &
 nauticæ: aut ferrarium simul &
 lignarium fabrum agere, neque
 unâ linguâ diversos vocum sonos
 formare, simul Hebræa & Græca
 pronuntiare: nec aurium sensus,
 plures orationes simul excipere:
 Denique non licet nobis duo-
 bus Dominis servire, quia fieri
 non potest, utriusque imperiis
 pariatur: ita cum duplex nobis
 servitium disparatis Dominis ex-
 hibendum sit, opera quæ uni im-
 penditur, alteri subtrahitur; imò
 necesse est, si uni seruiat, alterum
 oderit & contemnat; nec cor no-
 strum duas curas simul facilè sus-
 ceperit, dum quælibet earum to-
 tum hominem requirat:

*b Pectora nostra duas non ad-
 mittentia curas.*

Quod in negotiis secularibus lo-
 cum habere, tritum illud testa-
 tur: hæc lis, hoc studium, hoc
 negotium, totum hominem requi-
 runt. Unde Tullius Philippicâ XI.
*duas res magnas præsertim, nõ modo
 agere uno tempore, sed ne cogitando
 quidem explicare quæquam potest.*
 E: quisquam mirabitur negotium
 animæ, litem illam unde æterni-
 tas felix, vel infelix dependet,
 totum hominem sibi vindicare?
 Bonaventura, vir capacitatis ma-
 ximæ, hæc tamen adedò disparata
 capere nequivit: c *Non possum
 (inquit) Domine intendere mihi &
 tibi.* Testes vos invoco, qui ad
 laudes Deo concinnendas, vel
 preces fundendas acceditis: si
 concioni, lectioni scholasticæ pa-
 randæ, liti decidendæ, mercaturæ
 aut alteri negotio: si vos mulier-
 culæ, vanitati, rei domesticæ in-

b Iuven sat: 7.

c f, Bonav. sim. part. 2. c. 2.

tendatis,

tendatis, quâ Deum attentione
oretis, & cœlestium consolatio-
num dulcedine perfruamini? Ber-
nardus serm. 3. de ascensione, lo-
quês de terrenis affectionibus ex
libro quarto Regum, capite quar-
to; elegantem typum expressit:
„Impleri (*inquit*) visitationibus
„Domini, anima non potest, quæ
„his distractionibus subjacet, &
„tantò magis illis evacuabitur,
„quantò magis illis implebitur:
„si multum, multum; si parum pa-
„rum. Vel certè si magis probas,
„numquam istæ illis misceri po-
„terunt in æternū. Quia ubi vasa
„vacua non invenit, oleum stare
„necesse est. Nec mittunt vinum
„novum, nisi in utres novos, ut
„ambo conserventur. Neque enim
„spiritus & caro, ignis & tepidi-
„tas in uno domicilio cōmoran-
„tur. Unde idem alibi: *a* Errat om-
„nino, si quis cœlestem illam dul-
„cedinem, huic cineri, divinum
„illud balsamū huic veneno: cha-
„rismata illa spiritus, misceri pos-
„se hujusmodi illecebris arbitra-
„tur? Aliam similitudinē ad mo-
„res, & caprum accommodatam,
Hipponensis Præsul adducit: dum
amorem hominis, quasi manum
animæ considerandum proponit:
si aliquid tenet, tenere aliud non
potest. Si puer manum habeat
pomo repletam, pecuniam, aut
saccharum, nisi eo rejecto, non
excipiet: *Ita nec nos cœlestes dul-*

a Bern, serm 6. in Ascens.

*cedines, nisi terrenis rejectis
valemus. Et Doctor mellificus
Quomodo ignis & aqua similes
non possunt; sic spirituales & c.
les delicia, in eodem se non co-
tinentur. Meritò itaq; dicere po-
mus cū Bern.: “Cum ei donum
quidquid sum, quidquid possi-
nonne istud totū est, sicut sit
ad Solem, gutta ad fluvium, l
ad montē granum ad acervum
non habeo nisi minuta duo,
minutissima, corpus & anima
vel potius unum minutum,
luntatem meam, & non dabo
lam ad voluntatē illius, qui t
tus, tantillum tantis benefi-
prævenit, qui toto se, totum
comparavit? “ Et adhuc ô ar-
in plura diffues & divides t
ripor melleo flumine: “ Si
me debeo pro me facto, quid
dam jam pro me refecto, & r
cto hoc modo? nec enim tam
cilè refectus, quàm factus: n
qui me semel, tantum dicēdo
cit; in reficiendo profectò, &
xit multa, & gessit mira, & p
tulit dura: nec tantum dura,
& indigna. In primo opere
mihi dedit, in secundo se: &
se dedit, me mihi reddidit. I
tus ergo & redditus: me pro
debeo, & bis debeo. Quid D
retribuam pro se: nam etiam
millies me rependere posse
quid sum ego ad Deum?*

b Bern ep. 2

o Bern. tr. de diligendo Deo.

Noli flere. Luc. 7.

TE DIGNA MANET DIVINI GLO-
RIA RURIS. a

DOMINICA DECIMA QUINTA
POST PENTECOSTEN.

beros à parentibus, vel ut traduces à vice avulsos, Christo
meliori colono in Religione traditos, minimè ut mortuos flen-
dos esse.

- I. *Religiosi mundo mortui, & quasi vivi sepulti.*
- II. *Homines mundo mortuos non flendos: quorum b vita abscondi-
ta est in Christo cum Deo.*
- III. *Quale peccatum à Religione avertere, aut impedire: & quam
graviter à Deo punitum?*

a Georg kb: 1. b Coloss. 3.

DOMI-

a *Noli flere.* Luc. 7.

Jephthe vir bellicosus, ut referunt sacre Judicum historix, " b votum vovit Domino, dicens: si tradideris filios Ammon in manus meas, quicumque primus fuerit egressus de foribus domus meæ, mihiq; occurrerit revertenti cum pace à filiis Ammon, eum holocaustū offeram Domino. & ecce victoriā potius, filiam sibi unigenitam obviam habuit: cui ille dixit: *aperui os meum Domino, & aliud facere non potero. & tandem subditur: fecit ei sicut voverat.* Quid hic existimatis? patrem se carnificem præbuisse, & quemadmodum Abrahamus filium; ita hunc manu sua filiam jugulasse?

a In ingressu Religionis aut Professione. b Judic. 11

§. I.

Religiosi mundo mortui, & quasi vivi sepulsi.

Gravis Patrum autoritas, Jephthe filiam capite truncasse comprobat; at in rem nostram Arias Montanus, Esthius, Joannes Mariana, Pagninus, & Iolenter Liranus, docent filiam Jephthæ, in loco abdito & recluso, ab omni hominum consuetudine in assiduis precibus & orationibus, per omnem vitam virginitatem servasse, ut ea verba innuere videntur: *fecit ei sicut voverat, quæ ignorabat virum; ac si diceret, ut Bonfrerius expo-*

nit, & votum suum explevi separata & cœlebs perma- atque ita civiliter mortuam probat, seque præbuisse *de viventem; quemadmodum d* religioso dicitur in jure canonico *mundo mortuus, Deo vivit.*

Hujus suæ sententiæ veritatem confirmat ex illis Levit. c. 17. omnes res dicuntur mortuæ Deo consecratæ: *f* or quod Domino consecratur, homo fuerit, sive animal, sive ger, non vendetur, neque redimi poterit. & omnis consecratio, quæ offertur ab homine, redimeretur, sed morte mortuæ. " quæ de morte naturali intelligi nequeant, quæ in a non cadit, neque in homine qui non est animal immortale, atque ad eam mortem æquivocè, seu duplici sensu capi, ut animalia Deo per vitam mortem immolarentur, agri, vi & alia similia, mori dicuntur, quia transfertur in jus proprium Sacerdotum; homines vero, quos occidere nefas est, consecrati, quales erant Levitæ, mori dicerentur, mortem quædam civili, quâ usque vitam mortem divino cultui adhibentur; sicut de viris Religiosis ac Monialibus S. Basilii Chrysofomus, Bernardus, & alii que sentiunt. Hinc S. Eph-

c Bonfrer, hic in lib. Iud.

d Ad Rom. 12 e 16 q. 1. c. placet

f Liran. in cap. 27. Levit.

ommonet: *a quid nobis & rationibus hujus vitæ, qui mortuus mundus? quod egregio declaravit Apollo, unus ex his Patribus, qui D. Bernarferente, b cùm ad eum is frater, auxilii gratiâ ad quæsitum ab eo, cur non ad alterum tertium fra recurrisset? cumque ille, generat, non sine admiratio- pondisset, eum jam pri- mortuum, sepultumque es- am Apollo, se quoque an- anti annos, cùm vitam il- uscepisset, mortuum esse cit. de hac morte Theo- ctus agens, docet Mona- c ante tempus secedere & e, & adhuc viventem emori, eris in morem, cui S. Fran- s, & post eum S. Ignatius, nis nostri dux, suos assimilari rabat.*

onasterium est Bavarix, & à S. Altone nomen trahit, duas classes virorum & fœ- arum divisum; ut duplex stinctum, dia noctuque can- is Dei laudibus Cœnobium tituat. hic moris est, cùm o sacrum velamen in templo pit, & Christo in sponsam in- ur, ut finitis publicè sacris ribus, nova Christi nupta, in nasterium deducatur per sa- rium: præeunt illam quatuor onialibus, & laudabili care- nia feretrum præferunt; in- ssis omnibus sacris virgini- fores clauduntur, & obse- ur, perinde prorsus ac si nova risti sponsæ diceretur: vide S. Ephrem t. 2. §. 44. b S. Bern ferm. de miracal. in nupt.

Theoph. Simoc. lib. I. hist. cap: 14] l Drex. de æterna. consid. 4. §. 1.

mea virgo, ut quod jam incipis, ritè constanterque perficias; cogita te nunc viam hanc ingredi, non tegressuram, nisi mortuam efferendam. en per hanc januam transis in domum obedientiæ, nec redibis per hanc, nisi in hoc quod vides fererro, cum ultimum iter facies, ad sepulchrum super humeros tuarum sororum; è cellâ ad cœlum tibi via semper aperta est, non ad mundum, non ad patriam, non in paternam domum: vivam enim te jam sepe- limus, & mundo mortua tu ipsa tuas ducis exequias. Hoc specta- toribus, potissimum propinquis, ac parentibus lugubre habetur, & inestum spectaculum? heu, in- quunt, æternâ cavcâ sic includi, uno semper loco delitescere, ita filiam unicam à parentibus, à mundi uberibus avelli, ante mor- tem vivam sepeliri! hoc mortis genus acerbissimum, & sortem ducunt mortalium omnium lon- gè miserrimam. Reperti sunt qui se ipsos tumularunt, hoc maxime flendi, quod insana quadam libi- dine moriendi, aut in extremam desperationem, aut phrenesim acti, è sepulchro sibi mortem, quasi thesaurum effoderint. La- bienus, e quia omnes dicaci ore lacerabat, Rabiens dictus, eò exolus fuit, ut omnes ejus libri fuerint combusti. non tulit hoc Labiens, nec voluit suo ingenio luperstes esse; sed in monume- tum suorum majorum se jussit deferri & includi: nec tantum finivit ipse se, sed sepelivit. itaque Labienus à se ipso vivus tumu- latus est. Sed plus admirationis habet *vivus sepultus, mortuus inse-*

e Gacl. Rodigin. lib: I I. antiq. c: 13 puitus.

pultus. Storax Neapolitanus, a paucis abhinc annis homo locuples, delicatus, fastuosus, annonæ præfectus: cum mala fide munere suo fungeretur, plebs famis impatiens, in hominem irruit. ille latebras quærens, in D. Augustini æde, sepulchro sese addidit: inventus tandem inde eductus, lapidibus petitus & frustillatim discerptus est, adeo ut sanguinem ejus non pauci lambere, & ossa deessent sepulchro. Epitaphium illi hoc scriptum est:

Storax, qui vivus subiit sepulchrum

Mirum, defunctus caruit sepulchro.

Zenonem Imp. *b* subtilem Scotum virum divinum, aliosque vivos tumulatos (de quibus supra) quis non fleat; quis non commiseratione dignos duxerit? quis talia fando temperet à lachrymis?

Atqui acerbius longè fatum, liberos suos incurrere parentes autumant, dum longa & quotidiana sibi moriendi necessitate imposita, seipos vivos intra quatuor parietes sepeliunt; ac vivum tunus trahentes, parentes sibi parentare cogunt. verum enim verò in hac civili morte, & religiosa sepultura nihil horridum, nihil amarum, nihil funestum ac funestum reperiri, atque adeo confimiles, nulla commiseratione ac imploratione: sed congratulatione, & pia quadam æmulatione dignissimos, luculenter comprobabo.

a Drex. de æter. cap. 3. §. 8.

b V. part. 1. Dom: 25. post. Pent.

§. 2.

§. II.

*Hominum mundo mortuos
flendos, quorum V I
ABSCONDIRA
IN CHRISTO
DEO. c*

IN Castellum Magdalenz nobiles ac potentes ex afferte convenerant: ut mortuari complorarent, ac sororarentur: *d multi autem ex venerant ad Martham & Mariam ut consolarentur de fratre suo.* interim Martha audiens Christum appropinquare, occurrit ei, de resurrectione Lazari, plecubile ad Magdalenam accubile in aurem silentio dicit: *Magister adest & vocat se,* ilico surrexit, & nullâ ad preces excusatione aut aulicis inhibito, è medio cætu se profert ad Christum; affines ubi Magdalenam abesse advertunt, perstantur sollicitè quò dominam esset? cum quidam ex Judæis istimarunt, eam quo liberius fori fræna laxaret, ad sepulchrum Lazari se recepisse, dicentes: *videt ad monumentum, ut ploret.* Cæcum ac perversum pro Judæorum judicium! Magdalenam ad monumentum condisse putant, quæ ad paradisi omnis voluptatis se recepisset in loco horroris apud quatuor mortuum illam lachrymigeriter indulgere distant, apud vitam, apud Jesum suum, suavissima dulcedine fundebatur. Hoc plerumque hunc secularium judicium est

c Coloss. 3 d Ioan. II.

atate, formâ ac opibus
 as, se sponso suo Christo in
 fterio consecrat: vivam hîc
 am tumulari, vigorem o-
 ac venustatem assidua
 ficatione, brevi in exanguè
 orme cadaver commutare,
 ubi exequias ducere arbi-
 r: cùm interim felix illa
 , in terris vitam vivat an-
 m, a & angustiis cella qua
 sepulta, latitudine paradisi
 tur: ut cum Apostolo li-
 exclamare queat: b vivo
 non ego; vivit verò in me
 us. possum hîc usurpare illud
 is Veronensis: c Sol sem-
 epidus ad sepulchrum noctis
 lit, sciens in ipso habere, quod
 ut quemadmodum Sol,
 nobis occumbere & emor-
 tur, tunc alio orbe splen-
 renascitur, ita & hæc anima
 n speciem ac pulchritudi-
 cculo subtrahentes, eam
 vitæ alteri renascentem;
 enore recipiunt; Basilio
 attestante: d cella, in
 Dominica sepulturae prope-
 amula: qua peccato mor-
 cepit, & per afflatum Sancti
 s, Deo reviviscere facit. fe-
 aque ac beatos vos dixero
 centes & Adolescentu-
 bus frustrâ inter mortuos,
 mortuis, parentes lachry-
 gemitibus parentant. Hos
 ne perstringit Hierony-
 detestanda sunt ista lachry-
 me sacrilegio, incredulitate
 ma, qua non habent modum;
 & clamas, & quasi quibus-
 sibus accensa, quantum in te
 non, b Gal: 3 c Zeno Veron-
 n de Refurr, d S. Bas, hom, de
 d. Erem e S. Hier. epist 25 ad
 alum in morte Basilicæ

est, tui semper homicida es. sed ad
 talem clemens ingreditur Iesus &
 dicit: quid ploras? non est mortua
 puella, sed dormit: irrideant cir-
 cumstantes. ista infidelitas Iudæo-
 rum est. te quoque, si ad sepulchrum
 filia volueris volutari, Angelus in-
 crepabit; quid quaris viventem cum
 mortuis? narrat Ruffinus Aquile-
 jensis, f apud Thebaidem
 Monasterium tam amplum
 quàm nominatum existere, laxis-
 simis mœnibus septum, hortis,
 puteis & omnibus ad vitæ usum
 necessariis liberaliter instructum,
 ne ulla culquam ansa detur, vel
 causa cogitandi excursus. hæc e-
 nim cœnobii lex est immobilis,
 ut quâ quis semel pedem intulit,
 hæc nunquam efferat ampliùs. Ad
 cœlum & ad sepulchrum dum-
 taxat, non aliò egressus patebat.
 Et mirum videatur, inquit Ruffi-
 nus, quod hac lege ingressus, non le-
 gis necessitas, sed ipsius vitæ beati-
 tudo retineat? eâ verò vivunt
 temperantiâ; & singulari præro-
 gativâ, quasi in paradiso consti-
 tuti, ut nullus inter eos morbus
 sit, nisi ultimus, hoc est ipsa
 mors, quæ dilectum amoto velo,
 & stantè post parietem corporis,
 facie ad faciem exhibet. Talium,
 inquit S. August. g mortuorum vox
 est: vivo ego, iam non ego, vivit
 verò in me Christus, quid est hoc?
 vivo ego, iam non ego. vivo ego
 iam non vitam mortalem, corrupti-
 bilem, terrenam, brutalem; sed
 vivo ego vitam immortalem, in-
 corruptibilem, cœlestem, divi-
 nam, vitam denique Christi, qui
 in me vivit. hæc vitâ, & velut
 spiritu Christi, vivunt omnes Re-

f. Ruffin. lib. 2 cap. 17

g S. Aug. lib. de civitat. cap. 13

ligiosi, mortui mundo & terrenis affectibus. Greg. hinc Nyssa. audiamus: hom. 15. in Cant., mihi vita, Christus est: hisce verbis, a 1, tantum non clamat Apostolus, nullam in se affectionem humanam vivere, non fastum, non timiditatem, non voluptatē, non dolorem, non iram, non metum, non audaciam, non injuriarum memoriam, non invidiam, non vindictā, avaritiā, honoris aut gloriæ cupidinem; sed his omnibus abrais, solus, inq., ille mihi superest, qui nihil est horum, qui est ipsa sanctificatio, & puritas, & immortalitas, & lumen, & veritas, qui pascitur inter lilia, in splendoribus Sanctorum.

Sed hæc vita cœlestis, hæc vita gratiæ, huius seculi amatoribus incognita & occulta est. *a mortui enim estis (ô viri rel.) & vita vestra abscondita est cum Christo, in Deo.* quasi dicat (ut Corn. exponit) Boëmundus non videt vestram divinam vitam gratiæ, quam habetis, & gloriæ, quam expectatis. *delise fecit,* inquit ex Chryso. Theophylactus, *margarita tantisper, dum in conchyli fueris; simul ac verò illud perfractum fuerit, tum in gloria relucet: sic & nos (& vos Religiosi) in hoc corpore (in hoc Claustro) quasi latentes vivere debemus, ab omni gloria cupiditate alieni; cum autem hoc corruptibile corpus dissolutum fuerit, tum gloria nostra resplendet.* Margaritas vos Moniales intra Rel. conchas conclusas, non injuriâ vocitâto, quas cœlestis sibi sponsus delegit, ab humano aspectu abscondit, & rore pascit gratiæ ac cœlestium consolatio-

num: Etenim ejusmodi & habere de exterioribus consolationem nolunt, qui internis gaudiis dum mente appropriant, vitam in se funditus corporeæ delectationis necant; talibus namq; per Paulum dicitur: mortui enim estis, & vita vestra abscondita est cū Christo in Deo. præclare Laur.: mortuum se olim simulans Rex in loculo repositus, per hostes salvus transit; sic per hostes animæ transit, qui se mundo mortuum facit, per religiosam vitam Etenim Boëmundus, Roberti Siciliæ Regis filius, cū redux ab expeditione Hierosolymitanâ, timeret transire per ditionem Alexii Imp. hostis sui infensissimi se velut mortuum in loculo gestari iussit: atque eo astus salvus & incolumis elapsus est. ita inquit, cū nos in patriam pergimus, hostiles dæmonum, carni & mundi acies penetranda sunt, ne apertum discrimen incurramus; in angusta cellula quasi in loculo nos vivos sepepientes, tutò penetrabimus. era Boëmundus Princeps dives & potens, honoribus ac deliciis assuetus, iis tamen ad tempus sibi privavit, illudque usurpare poterat: *e collocaverunt me in obscuris, sicut mortuos seculi: id passus est in via, ut felix regnaret in patriâ.* haud aliter multi viri Principes & nobiles filii, arcto claustro se vivos tumularunt, ut regnarent in patria. Quod ubi vivit similitudine confirmavit Hippocrensis Præsul, hos inter mortuos censeri, & vitam hanc ducere divinam, totis medullis cordium

c S. Greg. l 3 mor. c. 19 d Laureda tit. Relig. §. 2. e Psal. 142.

exoptat

ts., *a* Hyemis tempore, *in*q.,
 viridis arbor, aridæ simi-
 : venit æstas, & viva radix
 producit & impletur fructi-
 Sic hyems nostra, Christi
 ratio est, æstas nostra,
 ti revelatio: mortui enim
 & vita vestra abscondita
 in Christo in Deo; *b* certè
 ui, sed mortui specie, vivi
 e. Attende autè venturum
 is æstatis, quomodo sequa-
 dicat: cum autem Christus
 uerit vita vestra, tunc &
 parebitis cum ipso in glo-
 hæ c attenda mente pervol-
 el. Antistes excl.: „Eia er-
 leicissime Deus, hoc mihi te-
 pactum erit; planè moriar
 ipsi, ut tu solus in me vi-
 otus intra me silebo, ut tu
 ris in me: totus quiescam,
 solus opereris in me.

id novum, insolens, ac pau-
 tum, internè vivendi ge-
 mundus ignorat, averfa
 mortem æstimat: atque
 ore ac cæcitate seculares
 filios & filias suas, Reli-
 amplectentes, ut mortuas
 quibus, si modò ratio-
 nittant, paucis plurimum
 & non tam flendi, quàm
 di uberrimam segetem
 tabo: duo, inquit Lessi-
 nt à parentibus adferri. c
 d, durum esse filium aut fi-
 ittere, in perpetuum à se
 e, & avelli, quemadmodum
 tradux avulsius, uberibus
 is dolorè suum testatur;
 uduci sæpius melius sit in
 ori solo, & anceniori vi-
 sub peritiori colono fo-
 serm IIZ de temp,

ff 3 c Lessius de statu vitæ de-
 do q 8. n 10. 3

veri. sic Chrysoſtomus hom. 2.
 de S. Anna, comparans Samue-
 lem teneræ plantæ, quæ vix nata
 in aliud solum fœcundius ab in-
 dustrio agricola transplantatur,
 juxta illud psaltis: *d plantati in*
domo Domini, in atrijs Dei nostrò
florebunt. ubi Theodoret. *agricolam,*
inquit, habent Deum, virida-
rium verò divinum templum.

Secundò timere se, ne non per-
 severet, cum dedecore egredi co-
 gatur, ob naturæ teneritudinem.
 verum facilis est refutatio: ad pri-
 mum, cogitent, quòd Deus ipse,
 omnium conditor ac Dominus
 dedit filium suum unigenitum,
 in nostrum obsequium, ut nostrâ
 causâ subiret labores, dolores &
 mortem. & magnum nobis, vel
 durum videbitur, si gratitudinis
 causâ, filium nostrum ejus obse-
 quio consecremus? quæ enim
 comparatio filii nostri ad filium
 Dei? hoc Hieronymus Paulam
 monuit: *e non vereris, ne tibi Sal-*
vator dicat: irasceris Paula, quia
tua filia (Blesilla) mea facta est fi-
lia, tuus filius, factus est meus fi-
lius, indignaris de meo judicio, &
rebellibus lachrymis facis injuriam
possidenti.

2. Si Rex filium nostrum in
 suum palatium, ad primariam a-
 liquam dignitatem vocaret, vel
 filiam suo filio sponsam posceret,
 non obisteremus, nullæ in ejus
 decessu lachrymæ, sed signa lati-
 tiæ ac gratulationis exhiberen-
 tur: etiamsi eos nunquam am-
 plius visuri essent. Cur non ma-
 gis beneficii loco ponimus, quod
 ab eo, qui est Rex Regum & Do-
 minus dominantium, ad cœlestes

d Psal. 91. e Hieron. ad Paulam de
 obitu Blesillæ.

æternasque dignitates & nuptias
 vocentur? hic aurei Orat. sensus
 est: „a si qui ex paterna domo, à
 „Princ. aliquo abducti, & alicui
 „muneri præfati fuerint, illustri-
 „ores fiunt, quàm si domi conse-
 „nuissent, ipsisque parentibus &
 „honori sunt & gaudio; quanto
 „magis hoc eveniet iis, quos Deus
 „ad suum servitium evocat? de-
 „bere ergo parentes permittere,
 „ut filii sui in cœlesti monasterio
 „famulètur, non in templum eos
 „introducunt ut Anna Sam., sed
 „in ipsum cœlum, cum Angelis
 „divino ministerio dedicando. &
 „alibi: si filia, inquit, cum nobili
 „sponso ad partes longinquas
 „profecta in omni prosperitate
 „& gloria vitam ducere intelli-
 „gatur, parentes non dolent; &
 „si à cœlesti sponso filia abduca-
 „tur, ubi in deliciis nutriatur, ca-
 „pillis vellunt.

Quod præclara nec minùs rara
 historia illustrabit: *b* desponsata
 Philippo II. Hisp. Regi Isabella,
 filia Henr. II. & soror dein trium
 Regum, Frane. II. Caroli IX. &
 Henrici III. magna nobilium sti-
 pante caterva, deducitur hæc Reg.
 ad oras utriq; regno conterminas,
 regio apparatus à Card. Tolet., &
 Antistite Burg. excipitur. jamque
 suis valedicens & Princ. Franciæ
 de more patriæ extremum oscu-
 lum libans, tanto sensu à suis, &
 patria sua hæc Reg. virgo divelli-
 tur, ut subito eam animus lique-
 rit, & tota exanimis in terram
 corruerit. ubi hoc memoratu-di-
 gnum accidit, dum paululum re-
 creata Jardin. Tolet. inniteretur,

a Chryl. l. 1. contra vit. vitæ monast.
b And. eas Fauyn in hist. Navarræ sub
 an 1335. Pisetom 1 in epiph. p. 85

his regii Psaltis verbis, eam au-
 mavit: *c* Audi filia & vide, & in-
 clina aurem tuam, & obliviscer
 populum tuum, & domum patris
 tui. “ cui accinuit Præsul: *e* *c*
cupisset Rex decorem tuum. quo
 stò animum resumpsit, & in
 paniam perrexit. Quanto potius
 jure hæc cœlesti sponsæ, immo
 tali Regi tradendæ accinerentur.

Mitto hic absentiam liber-
 rum, ex aliis causis æquo animo
 ferri, dum exteras terras, exte-
 mas Indias lucri causâ, præsen-
 timo tum corporis, tum animi
 periculo petunt.

3. Accedit dum filium aut
 liam Deo offerimus, nihil nos
 donare; sed quod omni jure
 ipsius erat, ei reddimus. nihil
 nostrum propriè est in illis, præ-
 peccatum. Intellexit hoc præcl.
 Macchabæorum mater, sic suos
 mortem fortiter subeundam a-
 mans: *d* non ego spiritum & a-
 nimam donavi vobis, & vitæ
 & singulorum membra non ego
 compegi, sed mundi Creator, qui
 formavit hominis nativitatem
 quique omnium invenit origi-
 nem. “ itaque cum Deus eos
 petit, jure repetit, suumque
 petit; & qui eos retinet alienum
 retinet; quod genus est furti
 potius sacrilegii. de quo rest.
 Greg. *e* cum festinantes ab or-
 nipotentis Dei servitio incau-
 retinemus, illi invenimur n-
 gare quædam, qui dedit om-
 nia. “ quare & præceptum ill.
 Hieronymi ad Furiam, etiam
 vos, ô filii & filix, spectat: *con-*
stabitur pater, sed latabitur C-
stus; lugebit familia, sed un-

c Psal. 44 d 2 Macch: 7
e S Greg 4 reg, ep. 44

*utulabuntur. faciat pater quod
 de substantia sua; non es ejus
 nata, sed cui venota, & qui te
 andi pretio redimit sanguine suo.*
 tantum hoc in omnium animis
 ere debeat, declaravit aliquan-
 illustris Adolefcens Albertus
 mine, a Comitibus Falkenberg-
 unicus filius, qui Lutetia in-
 is parentibus ordinem Domi-
 canorum ingressus est, pater
 intellectu, cum magno suo-
 comitatu, mox Lutetiam ad-
 lat, & omnem machinam ad-
 vet, ut filium ab eo consilio
 ducat, sed frustra, quod jam
 or Dei, juvenile peccatus adver-
 carnalem amorem obfirmas-
 parente superato, illustrior
 dem Alberto congressus fuit
 m Theodorico consobri-
 dolore ardens, omnia attulit
 consilium ejus labefactandum
 gumenta: lachrymas, preces,
 ris denique commiseratio-
 m, quam prae animi agridi-
 vel iam mortuam esse, vel
 oribundam decumbere affir-
 bat. Considerant forte è re-
 one iconis cujusdam, in qua
 ristusiater matrem & Joan-
 m discipulum, in cruce pende-
 t; tum Albertus oculus ac di-
 um in eam tabulam interdens:
 , inquit, Dei filius, cum ma-
 m & consobrinum, utrum-
 e sibi tam charum, doloris gla-
 o confossum videret, è cruce
 nen descendere noluit. quare
 ego hanc religiosæ vitæ cru-
 n deseram, quamvis & ma-
 m, & te consobrinum ad pe-
 meos exanimes jacere vide-
 a. quintu potius in hanc cru-

cem mecum conscendis, quid
 plurà; tantum valuit hic adolef-
 centis sermo, ut illum permove-
 rit ad idem institutum ample-
 ctendum, obstupescente totat ci-
 vitate. Omitto alia, ex quibus per-
 spicuum est, quo loco in hoc ne-
 gotio propinqui sint habendi, &
 nullo modo Deo præponendi.

4. Si filius morbo, vel alio ca-
 su eriperetur, ferendum esset, nec
 posses adversus Deum murmu-
 rare: quanto magis nunc æquo
 animo ferre debes, cum non pe-
 rit, sed salvus manet, ut vivat in
 domo Dei, in obsequio summi
 Principis. quod S. Jordanus pa-
 rentes opportunè admonuit,
 dum Novitium habitu religioso
 indueret, & multi flerent: *ne
 flete; sed gaudete quod ipse futurus
 est quasi domesticus & aulicus
 Regis, ad mensam sessurus? cum se-
 culares, etsi Deo serviant, sint in
 familia magni illius Regis, tan-
 quam coci & stabularii.*

5. Cogitent nihil melius in
 hac vita posse filio obtingere; ac-
 que aded recolant exempla co-
 rum, qui libros forti animo Deo
 obtulerunt: talis Abraham Isaac-
 cum unigenitum. Anna Samue-
 lem, mater Macchabaorum 7. fi-
 lios; & in novo testamento to-
 tidem S. Felicitas Deo consecra-
 vit, quæ, ut scribit S. Gregorius:
*bita simulit filios post se in carne
 relinquere, sicut carnales parentes
 metuere solent, ne morituros præmit-
 tant.* talis fuit nobilissima illa
 Paula, quæ & filiam Eustochium
 ad Religionem adduxit, &
 Paulum neptem adhuc infantu-
 lam Deo addixit: & quotquot

Matus de bono status Rel. l. 3, c. 43
 Less de statu vitæ delig. q. 4. n. 51

b f, Greg. hom. 3. in Euang. c f Nie-
 ron ep: 27. & in epitaph. Paulæ

poterat è suis, ad deferendum seculum incitabat. talis existit S. Bern. mater, etiam (quod ad nos commovendum potentius,) a jam mortua & cœlo recepta, cujus iudicium à veritate discrepare non poterat: sic enim ferunt, cum is de seculo deferendo cogitaret, idque simul ageret, ut ex fratribus & propinquis quàm plurimos secum abduceret, Andream natu minorem, novaque militiæ spiritu ferocem, difficiliorem se aliquandiu præbuisse donec cœlesti viso impulsus exclamavit: video matrem meam. viderat enim eam, nec solus ipse, sed Bernardus quoque lata facie arridentem, & salutare filiorum deliberationi hilariter gratulantem. hæc quidem vel viva id ipsum fecisset, quæ liberos in lucem editos, Domino offerre consuevit.

Discant parentes hujus exemplo, quis sibi sensus in hac re futurus post mortem, cum huius vitæ brevitatem, illius autem æternitatem manifestè intuebuntur. Quæ enim tunc erit eorum comploratio, si filium, aut filiam tanto bono privatos, suo consilio & lenocinio in æternam mortem præcipitârint? quod igitur tunc facerent, ad illud nunc suos adhortentur.

Denique perpendant hanc S. Basilii sententiam, qui in præfatione ad monasticas exercitationes, cum explicuisset, quanta Rel. maneant præmia, sub finem ita parentes adhortatur: „cum itaque „tam eximia iis posita sint præ- „mia, qui Christi malitiam fue- „rint secuti, agite libenti animo, „& patres filios suos, & matres

¶ Plotus de bono Ratus Rel 1 3 c. 35

filias ad eam venire patia prolemque ipsi suam ultrò ad alacriter adducant. latos etiam æternorum spes bonorum quorum una cum liberis sint participes.“

Ad secundum respondeo. Lessio, timorem illum varse: cur enim non perseverare ad miniculis adjutus, totis animatus, tot orationibus defensus, tanta gratia corroboratus? cur non magis eum jungere matrimonio plurimæ nuptiæ infelices gant, & plures maritos, ros (ut Chrysostomus ait) Religiosos apostatas reperire nec refert quosdam quæ deficiere: longè enim sunt, qui perseverant. multò magis speranda præsentia, quàm defectio tunc plurimi denique in quovis re status, infelices exitus sortitur: non tamen idcirco ad illum reformidant filii movere. Quis enim filium non velit esse Canonicum, num, Præpositum, Episcopum, Comitem, Ducem, Regem, tamen quo quis altiori loco to gravior ei impendet. Quod autem vereantur, ne ritates ferre possit, ob terrorem sub onere opprimere. Cur ipse non possit, quod merabiles alii, non minus & delicati alacriter præstitit nulla ex parte spatium vitæ a sed magis etiam roborato re non tam externas punctum quàm nationes attendant præclare mellissimus Doctor Gaufridi parentes præstitit ingressum filii in Claravala

olatur : „ a quotquot sumus in
Claravalle ipsum in fratrem, vos
in parentes suscipimus ; at for-
tasse metuitis corpori ejus. vitæ
asperitatem, quod nimirum te-
nerum nostis ac delicatum? cæ-
terum de hujusmodi timore di-
citur: trepidaverunt timore, ubi
non timor. Confidite, consolamini:
ego ero illi in patrem, & ipse
erit mihi in filium, quousq;
de manibus meis excipiat pater
misericordiarum, & Deus totius
consolationis. Nolite ergo luge-
re, nolite flere, quia Gaufridus
vester festinat ad gaudium, non
ad luctum. Ego illi omnia sic at-
temperabo & dispensabo, ut &
spiritus proficiat, & corpus non
deficiat, deriq; serviet Domino
in lætitia & exultatione. Plura
qui volet, videat Mend. in l. r. Reg.
2. ann. 10. scilicet 2. ubi Relig. quasi
hereticus, & in nocturbu-
ento mari forentibus insulis
comparat. juxta illud Davidis,
atentur insula multa.

a S. Bern epist 110

§. III.

*Quale peccatum à Religione a-
vertere, aut impedire, &
quàm graviter à Deo puni-
tam.*

Communis Do& sententia est:
b qui vi, vel fraude, vel metu
infecto, aliquem impedit à re-
lig. ingressu, peccat mortaliter
contra justitiam, & tenetur frau-
dem aperire, & vin ac metum tol-
lere; quia infer injuriam in re
maximi moment. Fraudem voco
alumniam in Relig. & omne

mendacium, quo alter decipitur
& inducitur ad mutandum salu-
tare propositum. si enim is, qui
tali modo quempiam impedit à
matrimonio, beneficio, officio
obtinendo peccat mortaliter,
quantò magis is, qui à tanto bo-
no idem confirmat Tridenti-
num, *c anathemati subjiciens eos,
qui sanctam virginum, vel aliarum
mulierum voluntatem, vel accipien-
di, vel voti emittendi, quoque modo,
sine justa causa impediunt.* ubi sua-
rez, & cum eo Lessius expendit
illud: *quoque modo impediunt.* ex
quo consequitur, esse peccatum
mortale, non solum cum injicitur
metus mortis, aut gravis læsio-
nis, verberum, contumeliæ; sed
etiam cum injicitur metus, quem
Doctores *reverentia* vocant. ut
cum parens tanta auctoritate
premit prolem, ut non audeat illi
contradicere, malitque quidvis
sustinere, quam vultum ejus ira-
tum intuere.

d Dico 2. etiam qui absque
vi, fraude, vel metu, aliis modis
imporfunè agit, ne perfectionis
propositum exequaris, sed ma-
neas in seculo, graviter peccat:
quod enim majus damnum in-
ferre posset: nisi fortè persuadeat
hæresim, aut apostasiam. plus e-
nim tibi nocet, dum à proposito
avertit quam si illud propositum
retinentem, pertraheret ad pec-
catum.

Accedit non levi in Deum
injuriam esse, consilium Dei im-
pugnare, & quem ad servitium
suum vocat, avertere & impedire.
si quis, inquit Lessius, hoc modo
ageret cum aliquo, quem Prin-

• Trident. sess. 23. cap. 18. de Regal.
& Less' cit.

ceps secularis vocaret ad suum obsequium, posset ille censerī amicus Principis? unde severissima hæc SS. Patrum in similes censura: Hier. epistola ad Heliod.: „retra-
 „here à Rel. nihil est aliud quàm
 „Christum in pectore alterius oc-
 „cidere, Christo se opponere,
 „spargere & dissipare, quæ Chri-
 „stus collegit, donativum militiæ
 „Christi suffurari. S. Aug. epistola
 „38 hunc affectum in matre occi-
 „dendum, ne ipsa in æternum
 „pereat. S. Bern. epist. 104. mater
 „tua vult contraria tux, ac per
 „hoc & suæ ipsius saluti. episto-
 „l. III. parentes, qui à Reli-
 „gione avocant, dicit esse duos,
 „sævos, crudeles, nec esse parentes, sed
 „peremptores. rationem adfert, quia
 „impediunt, ne servias Deo; ne
 „fugias ignem, qui à tergo inflat,
 „ne vites latrones, ne ex tempe-
 „state in portum te recipias. Et
 „nihil efficacius, peccati hujus gra-
 „vitatem manifestat, quàm seve-
 „rissima divinæ vindictæ in ejus-
 „modi parentes testimonia.

Hier. ep. 7. ad Latam de institu-
 tione filix, quam Paula avia Chri-
 sto destinârat: „cave, inq., ne au-
 „res ejus perfores, ne cerussa aut
 „purpurisso consecrata Christo
 „ora depingas; nec collum auro &
 „margaritis premas, nec caput
 „gemmis oneres, nec capillum ir-
 „rufes, & aliquid ei de gehennæ
 „ignibus auspiceris. Hæc Hier. de
 filia, quæ nondum suo arbitrio
 relig. eligere poterat, sed solum
 ab avia divino cultui erat desti-
 nata. His præmissis ostendit,
 quàm Deo illud displiceat: Præ-
 sextata, inquit, nobilissima quon-
 dam femina, jubente viro Hymettio,
 qui patruus Eustochii virginis fuit,

habitum ejus cultumque muta-
 & neglectam crimen mundano
 re texuit: vincere cupiens, &
 ginis propositum, & matris de-
 rium. Et ecce tibi eadem nocte,
 nit in somnis venisse ad se Ange-
 terribili voce minitantem pœ-
 hæc verba frangentem: tunc a-
 viri imperium præsurre Christo
 caput virginis Dei, tuis sacrilegi
 tractare manibus? quæ jam
 arefcent, ut sentias exercitata
 seceris, & finito mense quinte
 inferna duceris. fin autem perso-
 raris in scelere, & varite simu-
 baberis, & filiis. addit Hiero-
 mus, omnia per ordinem exp-
 sunt, & seram misera pœnitenti-
 velox signavit intentus. sic ule-
 cur Christus violatres templi su-
 gemmas & pretiosissima ornami-
 defendit. unde patet tale facti
 interdum esse causam everfio-
 totius familia. & æterna dam-
 tionis, ut verbi illa: *non
 duceris, indicat videntur.*

Quod si matrona hæc tantæ
 pœnam meruit. quæ neptem
 bente marito vanè exornatam
 quantam merentur, quæ
 nis, metu, asperitate, blanditi-
 variis technis, adolescentis
 virginis propositum extingu-
 contendunt? quos Deus in
 no fato (utinam non æterno)
 pissimè è vivis sustulit, de
 bus, ut innumeros alios even-
 tragicos omittam, illud ex A-
 brof. juvat audire: *a memo-
 nostræ puella, dudum nobilis in se-
 to, nunc nobilitate Deo, cum urge-
 tur ad nuptias a parentibus & p-
 pinguis, ad sacrosanctum altare
 fugit. Quid enim melius virgo
 cureret, quam ubi sacrificium*

a S. Ambr. l. I. de virgin. in sac-

tatis offertur? ne is quidem fiducia. stabat ad aram Dei, oris hostia, victima castitatis, capiti dexteram sacerdotis imens; precem poscens; nunc iusta atiens mora, summum altari etas verticem: num melius, ait, mater tu quam altare velaquod sanctificat ipsa velamina? talis docet flammeus, in quo at omnium Christus quotidie conatur. quid agitis vos propinquit exquirendis adhuc nuptiis solitis animum; jam dudum prois habeo. sponsum offertis? mem reperi. quaslibet exaggerate tias, iactate nobilitatem, pradi-potentiam? habeo eum, cui ne te compares, divitem mundo, po-em imperio, nobilem caelo. si ta-habetis, non refuto optionem: si repetis, non pro videtis mihi, sed detis. Hæc cum illa magno ore dixisset, silentibus cateris, abruptis: quid si, inquit, patuus viveret, innuptam te mane-teretur? tum illa, majori reli-e, moderatione pietate: & ideo esse defecit, ne quod impedimen-posset adferre. Quod ille respon-de patre, de se oraculum maturo probavit exitio. ita cateri, radẽnet metuentes, favere cœperunt, impedit quarebant: nec dispen-debitarum attulit virginitas ltatum. sed etiam emolumentum gritatis accepit. tandem hoc bertimum epiphonema sub-git: habetis puella devotionis mium, parentes cavete offensiois nplum.

sed longè illud luctuosissi-a, parentes quandoque qui ros Deo subdlexerunt, eos-lux crudelissima laniena-isse carnifices. Ubi rem nar-

rare aggredior, omnium quas Hispania videre atrocissimam. & nomini parcitur, inquit auctor, quia etiamnum cadaver parentis in furca spectabile, & rota filii sanguine rubescit. In provincia Castellana Adolescens, fortè animum ad Societatem nostram applicuerat, in qua ubi parentes admiffum acceperere, lymphati ad urbem accurrunt, natum pertinaci infaniâ repossunt. Nostri ne filium dolo malo, aut per vim attinere crederentur, dant videndi inter se, loquendique copiam ibi mater (nam hunc sibi præcipuè sexum affectus manciparunt) in amplexus cum filio ruere, lacerrare pectus, crinesque impexos lamentis convellere: tacitâ demum eloquentiâ virilem adolescentis animum verberare. Interim & patet oratione vehementi filium adorsus, suam illi orbitatem, & canos ostendere: natiq̄ adolescentiam & stultitiam arguens, jam vitæ nimios rigores, jam libertatis amissæ illecebras percensere: &, quod inter prima irritamenta est, opes partas, ipsique uni paratas laudare. caterum meministis quid consequi plerumque soleat hæc firenum blandimenta, nisi auribus mature ceram affigas. expugnatus domestico ariete animus procubuit, & in parentum sententiam concedens, pullo amictu ceu eluxisset, in prasinum converso, simul à Deo religione que divertit. At non diu fuit impune fugitivo: secum enim carnificem conscientiam circumse-

a P. Joau, Cordier la famille Sainte cap. 4 4. 6. 5. pag. 404. Bicerim.acroam 4 lib. 1

rebat, quâ ad eò exagritatus fuit, ut ad aliud rudimentum Capuccinæ familiæ, clam omnibus confugerit, ubi fugæ prioris maculam nova severitate elueret. parentes brevi cognito, ubi locorum filius lateret, iterum ad suos questus, iterum ad insidias decurrunt, rursus inducunt, & à Religione abducunt. jam de cætero nullam palmam, ac ne pugnam quidem cogitare ausus, animum adversus furias, & juges stimulos obfirmans, tandem nullo consilio domum conjugem ducit indotatam, imparem, totiquè familiæ ad eò invisam, ut exinde & nurrum, & filium pater severissimè execrari non desisterit; quo factum, ut capitale inter eos odium exortum sit, quemadmodum eventus probavit: patre enim in suburbanum ad vineas suas digresso, cum recens discordia, tum veteris injuriæ memoria filium gravius icit, patrem insequitur, quem brevi affecutus, mulâ deturbat; hic fracta ætate senex tragœdiam sibi apparari veritus, valido juveni longè impar, ad preces confugit, sed frustra, ubi gravissimam sibi à parente injuriam illatam filius exaggerasset, quod mortalibus & immortalibus se æquè invisum, solis inferis gratum reddidisset, uno patricidio omnia statuit vindicare, nec par esse, fidem ab eo patre exigeret, quem ipse docuerit datam Deo fallere. atque adactâ in jugulum sicâ, fauces ei præcidi- dit. Brevi post, cadaveris inventio, & mox fama, urbem pervasit: dubites crudeliores haberet ad jugalandum manus, an exercitiores vultus ad simulandum.

Is ultro Magistratus jura, perios fasces, & judicium se implorabat; biduum tridque exercita quæstio, pro- cur judici grandis summa, ex Opilione intelligitur, du- minus conspexisse litiga- quod varia brachiorum jac- ne, corporisque motu con- rit; inde alterum duorum, t- versa per arva cursim fug- vestium colorem describit quibus filius hic depingitur, prehenditur: qui urgente mesi, sponte omnia aperuit- citur; ferale spectaculo inte- re, qui nuper ejus familiares multis ante annis, in ludo discipuli: vivus in partes se in rotam actus est. & quamo- matus jam, mortuusque, ma- tamen vivisque clamoribus, ditus est in prætereun- tiis vociferari:

a *Discite justitiam moniti non temere divos.*

Alia non minùs tragica, eo- acroamate P. Bidermannus ster recenset, Videris, ut opi- ad quem sceleris & sævitia- dum, præpostera ista pare- charitas perveniat; ut dur- ximè se suis consulere arbi- tur, ita noceant, ut etiam p- cidas efficiant. jure igitur- bardus: *b* *sola causa, qui n- ce it obedire parentibus, Deu- ipse enim dicit, qui amat pa- aut matrem plusquam me, non e- d gnus; ac tandem exclama- durum patrem, ô servam mat- è parentes crudelès & impior, non parentes, sed peremptore- me maluit perire cum eis, q-*

a Virg' lib: 6. Æneid.

b S. Bern. epist: 111

are sine eis. mira abusto, domus
 ignis instat à tergo & fugien-
 prohibetur egredi, evadenti sua-
 r regredi, & hac ab iis, qui in
 odio positi sunt & obstinati si-
 ementia, & dementissima ob-
 tione fugere periculum nolunt.
 ens ardentibus, quod solatium
 rare poterit? testentur hoc,
 secum liberos ad æternum
 endium rapuerunt. Quare ô
 is, ô filias, qui ejusmodi sibi
 dos obices strui sentiunt, va-
 illa, & acris Hieronymi ad-
 ratio animet: *a licet parvu-
 ex collo pèdeat nepos, licet sparsa
 e & scissis vestibus, ubera qui-
 te nutrierat mater ostendat; li-
 in lem ne pater jaceat: per cal-
 um perge patrem, siccis oculis ad
 illum crucis evola. solum pieta-
 genus est, in hac re esse crudelem.*
 aluntur igitur parentes, &
 gniter falluntur, qui liberos
 modi sibi periisse arbitran-
 quos D. Bernardus epist. II.
 rguit: *si, inquit, filium ve-
 um Deus facit suum, quid vos
 disis? aut ipse quid perdit; sit*
 S. Hier. ep. ad Heliod,

de divite ditior, de nobili genero-
 sior, clarior de illustri, & quod his
 omnibus majus est, sanctus de pec-
 catore. sed vos non perditis eum,
 quin potius multos per eum acqui-
 ritis vobis filios: quotquot sumus in
 Clara valle, ipsum in fratrem, vos
 in parentes recipimus.

Neque solum metaphoricè
 plures acquirunt filios, sed prop-
 riè, qui unum Deo consecrant?
 testis est Anna, quæ unum offe-
 rens, quinque postea accepit, ut
 notat D. Hieronymus ad Læ-
 tam: *tali, inquit, immolato sacri-
 ficio reversa domum, 5. liberos sibi
 genuit, quia primogenitum Deo pe-
 perat. idq; & S. Chryl. hom. 21. in
 ep. ad Ephes. observat: quoniã inq.,
 primitias Deo obtulit, alius ejus fa-
 cta est secunda, atque alios etiam
 fratres illi acquisivit; imo & eum
 quem obtulit, non amisit, ut id è
 testatur: "tunc maximè & verissi-
 mè filios habemus nostros,"
 cum Deo nostro illos tradideri-
 mus: longè quippe ille eos meli-
 us & excellentius, quàm nos. "
 moderabitur & reget." & dedu-
 cet in portum voluntatis eorum.*

EMBLEMA XLIV.
Amice ascende superius. Luc. 14.

SCANDERE CURA, a

DOMINICA DECIMA SEXTA
 POST PENTECOSTEN.

Testudo bellica quam propugnatores, vectoresque co-
 scendere olim soliti, mundum ejusque titulos calcandos docet.

§. I. SUBLIMABUNT NOS SI FUERINT INFRA
 NOS. b

§. II. *Quam calcando honores, sibi gradum ad immortalem gloriam
 fruxerint.*

§. III. *Orbem universum calcando, in caelum consistitur.*

§. IV. DE VITIIS SCALAM NOBIS FACIMUS
 SI VITIA IPSA CALCAMUS. c

a Ovid. l. Pastor, b Emilius fer. de Ascens. c Aug. ser. 176. de temp

DOM

DOMINICA DECIMA SEXTA POST
PENTECOSTEN.

Amice ascende superius. Luc. 14.

DIODORUS Siculus, vetus auctor l. 2. refert: olim incolas Taprobanae Insulae, genus quoddam a grandium educasse, quarum rso infantulos imponebant, ad rum indolem explorandam: m si qui motum illum volitan- per aërem volucris, generose erabant, & turres terrasque su- , impavidi ferebantur, hi in m alebantur praecelsa dignita- ficit è converso, qui nutantes, mudique suam capitis animi- e ad excelsa vertiginem prode- nt: ut imbelles ac degeneres ciebantur. Simillimum, ne- quid, fieri mihi videtur à Deo n praeilectis suis; nobiles ppe mentes, non inferiora se- as, quae gestiunt à rerum ter- arum colluvione in sublime rri, has tamquam genuinas, & excelsa natas educare consue- ubi illud Taciti omninò ta- è praeterire nequeo: *a optimos atium altissima petere.* Quod adoxum fortasse cuipiam ap- ebit, cum videamus homines issimos, perversissimos, per & nefas ad apicem honoris atendere, ipsumque honoris nen in ancipiti maximè loco m esse, è quo plerique praeci- s acti, ruinam corporis & ani- passi sunt: ut eo quempiam citare, homines perdere & mere censerì possent. Hodie laminus ostendam ad alta & a Tacit. l. 4. ana

sublimia enitendum esse sine ullo metu, sine crimine, aut discrimine ullo, sed omninò feliciter bonis alis & avibus; quod aliis infelici- ter cessit, ut Richardus Viêt. part. 1. c. 18. testatur: *felices, inquit, quibus vititur in scalam, quod aliis solet esse in ruinam.* Quis credat gulæ, intemperantiæ, iracundiæ imperus; carnis stimulos; divitia- rum ac honorum appetitus, qui hominem sensim ad ima demer- gunt, nos in altum extollere, & in scalas ad coelestem beatitudi- nem converti posse? rem paucis complexus est Eusebius Emisse- nus:

§. I.

Sublimabunt nos, si fuerint in- fra nos. Emis. serm. de Ascen.

LIPIUS inter militiæ veteris moles ac machinas, b facile principem ponit testudinem bellicam, quæ hac arte construe- batur: harebat viro vir, & con- stipati scuta super capita gestare cogebantur; hanc testudinem quandoque triplicem, aliis alio- rû cervicibus ac scutis impositis efformabant: quam machinam dux exercitus aut belli Impera- tor, postremis flexo poplite adge- niculantibus, conscendebat, eo- rumque colla ac scuta calcabat; imò in cavo & angustò quando- que locò, ad eò constipati hare- bant, ut equi & currus super eos

b Lipius in poliorcet.

agrien-

agerentur, & in subiectos hos Imperator triumpharet.

Ejusmodi vobis omnibus machina exadificanda est, si in altum conscendere velitis: ipsi tartarei milites subjiciendi sunt, robustissimæ passiones calcandæ, & superscuta, quæ insignia gentilitia, ac vanos titulos cum omni honorum suggestu referunt, generoso pede proterenda. hic audacter & prædenter inculco illud: *a Amice ascende superius.* sint infra te, & extollent te. Quotiescumque te hujus seculi vana delectat ambitio, *amice ascende superius: sublimabunt nos, si fuerint infra nos.* quoties te gula præditat, subtus te sit appetitus tuus, & tu dominaberis illius. quoties te hostis ad vindictam extimulat.

b Vince animos iramque tuam, sit infra te, extollet te. Olim Regum mos erat, ut quos devicerant, eorum capita calcarent. hoc ritu exponit Euthymius illud Prophetæ Regii: *c imposuisti homines super capita nostra. olim, inquit, Reges, qui aliquos devicerant, solebant in triumphis, captivorum capita conculcare.* Est in promptu memorandum vel potius execrandum Tamberlani facinus: leges apud Horatium Turselinum Bajazetem Turcarum Regem, anno à partu virginis 1040. à Tamberlano Tartarorum Rege, celeberrima illa victoria (qua Tartarus quidquid terrarum est è Tanai flumine ad Nilum domuit) non modò victum captumque, & in cavea ferrea ad

ludibrium asservatum, verum etiam coactum fuisse cœna Tamberlano, catena collo injecit inter canes cibum sub mensa mere. insuper insolentis atque post hominum memoriam inditæ superbiæ edidit argumentum. Etenim fama fert, Tamberlano equum conscensuro, Bajazetem tergum præbuisse, & fæplanè barbaro, hujus cervicem calcata, equum inscendisse. millimum prorsus sublimis minatus monumentum pro Tyrus Antistes, *d* scribens Romano Diogene, Græcorum Imperatore, cui Constantino ca extincto, Eudocia Augusta præferat. hic collatis in Asia Turcarum Sultano signis, modò victus, verum etiam victus in potestatem ferocissimi hostis redactus, fertur proculcatus ab eo pedibus, quin & ascendens descensuroq; tyranno, Augusti pro scabello fuisse. ita Sapor Persarum Rex, *e* cum Valeriano Imperat. vi victoriaque superasset, si quando admittere equum voluisset, adesse captivum jubebat, & superbo pede colla ac vices calcando, ascendebat.

Illustrior nobis proponitur triumphus, adeptuque facili immanes belluas ac animi perturbationes calcare, mundum universum pessumdare. Summi sacerdotis habitus, hujus domini nos admonet, qui in frontem laminam gestabat, in qua nominis Dei exaratum; ex orâ autem sustinenti, malogranata dependebant, quibus regna, urbes

a Luc: 14

b Ovid. epist. Briseldj

c Psal: 65

d Tyrus de Bello sacro l. 1

e V Chresolii antholog part 2. p

iones designabantur, ut teste
 Cyrillo Alexandrino a vel ta-
 as inclamaret, humana omnia
 terenda. huc quoque specta-
 primorum fidelium mos, quo
 Apostolorum pedes, pretium
 orum deferebant, inuenientes
 ximè post Dei in terras ad-
 atum, opes ac fortunas calcan-
 esse, & animum his excelsio-
 gerendum, qui auro non
 ornamur. Millies milleni &
 ogesies mille coronati, scabel-
 Regis Persarum seu suppe-
 neum dicitur. b utinam hæc
 terendo, animum illis excel-
 rem gereret! Natura ipsa au-
 n, argentum ac opes præstan-
 mas calcandas tacite docuit,
 nostris pedibus subjecit, in-
 terræ, quam calcamus, visce-
 us incluit. præclare Seneca:
 illi nos vitio natura conciliat,
 os illa integros & liberos ge-
 nit, nihilque quod avaritiam
 nostram irritaret, posuit in a-
 erto, pedibus aurum & argen-
 um subjecit: calcandum & pre-
 endum dedit, quidquid est,
 propter quod calcamur & pre-
 imur.

ra Stoicus Philosophus, dice-
 è Theologica Christianorum
 ola prodire, & cœlesti sapien-
 imbutum crederes. Statuam
 e altius & sublimius extuleris,
 o basim celsiorem subjeceris:
 tu mercator hoc supra omnes
 rtales altius animum evexeris,
 o saccos divitiarum, & auri
 rvos calcando, majorem tibi
 m substraveris.

Cyrrill. Alex. l. 11. de adorat. in spi-
 ri: u.

Drex. tom: 2 sp: 2. 3: 6

§. II.

*Quinam calcando honores, gra-
 dum sibi ad immortalem
 gloriam struxerint.*

CAusam fortassè quaeritis,
 qui Moyses tantus evaserit, &
 ad tam excelsum dignitatis
 apicem ascenderit, ut Deus Pha-
 raonis & dictus, & habitus sit? à
 teneris etiamnum puer diadema
 calcavit. Audi rem portentosam:
 cum aliquando Thermutis filia
 Pharaonis, Moysen pumilionem
 venustissimum ad Regni successi-
 onem adoptatum, in sinum Pha-
 raonis collocasset, Rex (ut ait Jo-
 sephus) blandè exceptum pue-
 rum, pectori appressit.

d Deque viri collo, dulce pependit

omni:

Et ut filix gratificaretur, comiter
 diadema suum, infantis capiti im-
 posuit: Moyses verò diadema ca-
 piti detractum, indignabundus in
 terram abjecit ac pedibus con-
 culcavit. Extunc animus illi ex-
 celsus erat, & hic ad majora gra-
 dus, ut Deus Pharaonis posthac
 audierit. At postquam Rex Re-
 gum in crucem sublatus, omnia
 Regna Mundi sub pedibus ha-
 buit, complures Moyses imitato-
 res numeravit. Tricoronides in-
 sulas Gregorius, Eugenius, Lay-
 nius, aliique sub pedibus habue-
 runt. Episcopales mitras Bernar-
 dus, Bruno, Aquinas,

*e Et quos præterea longa referre
 mora est.*

omnes calcarunt, & pedum pe-
 de presserunt. Imperatores ae-

e Joseph. l. 2. antiq. c. 5.

d Ovid. l. 7. fast.

e Ovid. l. 2. fast.

Reges,

Reges, qui diadema cum Moyse calcarunt, & caputio commutarunt, prolixo satis Elencho platus recenset: a dum Anastasios, Theodosios, Isaacios Comnenos, & inter hos Lotharium inducit, à quo Lotharingia nomen accepit, cum antea Austrasia diceretur: hic recordatus sermonis, quem Ludovicus ejus pater moriens de mundi vanitate habuit, cum calcavit. Inter Reges Pipinus, Caroli M. primogenitus, Ramirus Rex Arrogonia, Veremundus Castellæ, Sigibertus Angliæ, Johannes Arminæ, qui Leoni nepoti Regnum reliquit, quod 24. Reges, qui omnes diademate redimiri consueverant, sub potestate habebat. hi omnes coronas sub pedibus habuerunt, de quibus olim Propheta vaticinatus: *b pedibus concuabitur corona superbiæ.* De Regnum filii:

c Ante diem clauso compones vesper Olympo,

quàm vel nomina recensuero; quos omnes, inanis honoris contemptores Bernardus suspexit, eoque excelsiores duxit, quò plures dignitates sub pedibus haberint:, d legeram, inquit, non multos nobiles, non multos sapientes, non multos potentes elegit Deus; at nunc præter regulam, mirà Dei potentiâ talium conuertitur multitudo: vilescit gloria præsens, juventutis flos conculcatur, non reputatur, generositas, parentum & charorum renuntiatur affectibus; qui nunquam tanti fuissent etiam in seculo, vertice diademate, aut mitra redimito, duanti apud Deum

a Platus de bono status Rel. 1. 2. c. 26

b Isa. 28 c Virg. 1 Aeneid:

d S. Bern. epist. 109.

& homines fuere, ea calca porrò ut idem Doctor obse
e de contemptu gloria gloriosus limati, & sublimius gloriant. In exemplum audiui sacrum clesiasten, quondam addu Franciscum Borgiam, sic scali coronâ sub pede positâ sublimia incitantem: *amice a de superius.* Episcopali infulectâ: *amice ascende superius.* lero purpureo addito: *amice scende superius.* nec umquam gias excelsior stetit, quàm hæc sub pedibus habuit. illo lò inferior, inter purpuratos tres Carolus, qui cum in viv ad pauperum pedes abieci hoc excelsior etiam post mortem fuit, quod testamento sancit ut corpus sub gradus chori, frequentissimus transitus, conretur, ut sic omnium ped conculcetur: cui hoc tyllum sepulchro incisum: *humilitas;* quem titulum Ducalis contegebat, quasi *humiliter corona magna prorsus,* exclamat Bernardus, *scilicet rara virtus: humilitas rara;* at longè rarior sic corona quisquis coronam ambit inaccessibilem, quisquis æterno statur honores, hoc unum exculco: conculcet vanitates, & sanias falsas. Non me, sed Regnum audiat Gregorium, qui coelitus è columba capiti obstante hausit: *g hoc est specimen electorum solet: quos sciunt præsentis vite iter carper per spei certitudinem, novissent se ad altæ pervenisse: quatenus ita, quæ præterflant, sub se effe deant, atque omne quod in hoc m*

e Bern. epist. 112 f Bern. hom. 4 f missus, g f. Greg. 1: 31 mor. c. 3

innet, amore aternitat: calcant enim est, quod sequenti se-
 az Dominus per Prophetam
 : „ sustollam te super altitu-
 nes terræ, nam quasi quædam
 feriora terræ sunt damna, cō-
 meliæ, egestas, abjectio, quæ
 si quoque amatores seculi,
 m per latæ viæ planitiem am-
 lant, vitando calcare non
 tant; altitudines autem terræ
 nt lucra rerum, blandimenta
 ditorum, divitiarū abundan-
 , honor & sublimitas digni-
 um; qua quisquis adhuc per
 a desideria incedit, eo ipso
 a estimat, quo magna putat.
 si semel cor in cœlestibus fi-
 ur, mox quam abjecta sint,
 nitur, quæ alta videbantur.
 a sicut, qui montem conscen-
 , eo paulisper cætera subja-
 ia despicit, quo ad altiora
 tum amplius tendit; ita qui
 ummis intentionē figere ni-
 r, cum an

sentis vitæ gloriā esse de-
 endit, super terræ altitudinē
 atur, & quod prius in imis
 deriis positus super se credi
 post ascendēdo projiciens,
 subesse cognoscit.

§. III.

*in universum calcando, in
 cælum conscenditur,*

olaus S. Bernardi Notarius,
 a exclamat: „ O si cognovis-
 & tu, quā dulcesit, cupidi-
 s fugisse atque fugasse! mun-
 a habere sub pedibus, & ex al-
 ma paupertatis specula re-
 ere, & despiciere vanitates &
 ias falsas.

l filius primogenitus, vel si
 unigenitus, dives, ingenio-
 si filia specie pervenusta, na-
 dotibus conspicua, hos Deus

divino instinctu ad se convocat
 luctatur in corde affectus paren-
 tum, occurrunt patris minæ, pro-
 pinquorum indignationes, matris
 lachrymæ, complorationes, imò
 mors ipsa. quid agant? Hier. au-
 diant: *a per calcatum perge patrē,
 per calcatū perge matrē, ascende su-
 perius, sublimabunt nos, si fue-
 rint infra nos. b est novū pietatis
 genus, in hac re esse crudelē.* Hier.
 constat, olim matris cadavere po-
 culcato, per hoc sibi gradum ad
 solium fecisse; est novum pietatis
 genus per parētum ejusmodi pro-
 trita dura capita, gradum sibi ster-
 nere ad thronum gratiæ, & gloriæ
 sēpiternæ. hinc plangētibus pro-
 pinquis applaudit Fulgētibus ad
 Eugypium: *c multum, inquit, “
 gaudeo, quòd jam secularis dile-
 ctionis nexibus non teneris, & “
 mundum contēhendo calcas, à “
 quo cum diligeres, calcabaris, “
 nunc verò consulatis proveris, “
 nunc scilicet triumpho certissime “
 sublimaris, non cui populus Ro-
 manus applaudit, sed cui Ange-
 licus cœtus adgaudeat.*“

Alexandrum quandoque in ta-
 bula conspicati estis, mundi
 globum (ut moderni Imperato-
 res assolent) manu gestantem;
 B. Aloysium verò nunc orbem
 pedibus proterentem depingere
 consueverunt. *d* accidit autem,
 ut infanti suo ludibunda mater
 expressam utriusque in diversis
 tabulis effigiem obtulerit: mundi
 globum obterebat imposito pe-
 de Aloysius, orbem subjecta ma-
 nu sustentabat Alexander: hic
 puer cum multa pro ætatis inge-

a Hier, ep ad Heliod.

b Hier cit.

c S Fulgent. ep. 6 c. 2.

d Imago I. seculi Sof pag. 264

nio percunſtando, curioſè tandem ex matre quaſiſiſſet: Rexne eſſet Aloyſius uniuerſi ac orbis victor, cò quòd eum pedibus calcaret? reſpondiſſetque illa, non quia uniuerſo imperaret, orbem pedibus conculcare, ſed quia animo excelſo infra ſe humana omnia duxiſſet, victorem eum dici ac exiſtimari. Tum ad imaginem Alexandri puer conuerſus, iſtene igitur, mater, à mundo victus eſt, qui leges, dominatumque ſubjecta manu ferre compellitur? bellè hercule ſupra atatem; ſi quidem ut manum, ſic mentem mundi ſervitio Alexander ſubjecerat, quam Aloyſius mundo excelſiorem geſtabat. quo quid glorioſius, quàm mundo ipſo celſiorem eſſe? qua ſuper re, ſic S. Aelredus, vel potius S. Bern. melleo flumine excurrit: *“ quid glorioſius quàm mundo contempto, mundo ſe cernere celſiorem, ac in bona conſcientiæ vertice conſiſtentem, totum mundum habere ſub pedibus. ”*

Sed quàm multos reperire eſt, qui mundum non ſub pedibus, ſed in capite & ſuper caput geſtant. quàm multi nihil aliud, quàm de mundi vanitate interdum cogitant, noctu ſomniant? quot puella mundum in capite geſtant, dum tot cirris, cincinnis, unionibus, inauribus ornate procedunt? imò omni corpore mundum circumferunt: earum enim totum choragium non alio aptiori nomenclatura, quàm *mundus muliebris* appellatur. Filia Babylonis, quot-

quot excelfa, conſpicu-
limes eſſe fatagitis, muliebrem cum omni pelleſtile ſua calcate: pectines, calamitra, un-
acus, in aures, hæc om-
bis gradum in cælum
b nihil quippè glorioſum
mundo contempto totum
habere ſub pedibus. Jaco-
vidit, quam calcando in-
conſcenditur: elevans
cob pedes, abiit in terran-
tis. ubi Ambroſius: te-
lius vult indicari, de quo
tur, *c* quòd *Oriens non*
hæc autem terra cælum
poſitè Hieron. ep. ad
vocat religioſam vitam
Jacob. uti & S. Bened.
Reg. c. 7. per quem S.
dus ſuos Religioſos vid-
lum conſcendentes; p-
temptum nempe rerum
tam, quam Religionem
tur. ubi præclarus ſcripto-
danus obſervat, *d* olim
litate palatii, ſcalas mi-
magis precioſas conſecta
unde legi, inquit, in li-
nerum, quosdam Rege-
motis patribus orbis,
auro & argento aſſervate
ipſos gradus, per quos
num regiam ſcanditur
coque pretioſius gemmi
margaritis conveſtitos,
jori potentia ac opum-
tia, Rex ipſe abundat.
pretioſiſſimo Salomoni
no ſacræ literæ teſtantur
IO. *veſtivit eum auro*
mis, qui habeat ſex gradus

b Bern. cit*c* Zach: 6*d* Lauredau tit pauper.*a* S. Bernard. opuſc. de charitate

o (hic in rem nostram agit Auctor) cœli palatia, & nus magni Regis, adeo alta & præcellens sit, quidrum si per aureos & argens gradus, per conculcata licet ejusmodi metalla ascenur ad hanc regiam, & per conculcatum aurum ascendatur thronum gloriæ, in quo veSalomon in majestate conescit?

Persarum Regum ambitio fastus, eò superbiæ & antix rapuit, ut subjecta petus mundi spherâ, radiato ite cœlum conscenderent; orum fastum calcans Chrysolus, ab eo sic suos dehortat: *a ne simus ut Persarum es, qui subjectâ nunc pedisuis spherâ, polorum se calices vices mentiuntur.* liceat paua, auree orator, ad altissimam mentem, quam Persarum res induerint. Christianos in-

re: ut sanctâ quâdam supermundi spheram calcare, & ut astris inferere satagant. A liere viri discere non erucant: Agnetem orbis domam, narrat Petrus Damianus, erepro è vivis Imperatore iuge, posthabitis humani incipis nuptiis, omni mundo liebri abjecto, totam se sponso risto dicasse: ad quæ sic Beville Cardinalis exclamat: *O ta ista superbia! ô beata mentis io, & omnibus dignâ præconiis!* d enim aliud est superbiere, m super se ire, & è voluptati- & deliciis mundi, sibi scâh cœlum erigere? suffragan augustino:

Chrysol. serm 1°.

S. IV.

De vitis scalam nobis facimus, si vitia ipsa calcamus. b

Semel dumtaxat scalz è cœlo in terras, idque per somnium protensæ narrantur; sed hæ ilicò ex oculis, ex manibus evanêre: suffecerit vel ideam humanæ menti impressam esse, ut confimiles nostra opera extruamus, materiam operisque solertiam suggerente Chrysofomo: *c vitia, inquit, nostrarecensentes, ea tempore corrigamus, & hoc mensonum, alio aliud, & ita subsequenter meliores efficiamur: & sic tanquam per gradus quosdam ascendentes, per scalam Jacob, ad cœlum perveniamus: etenim scala illa mihi per stilam visionem, paulatim per virtutes ascensum significare videtur, per quam à terra in cœlum ascendere nobis licet, non gradibus sensibus, sed momentis. nunc* gulam, nunc superbiam, nunc itacundiam nobis subdamus, & scalas in cœlum erigamus. Est, qui in mensâ opiparâ plusculum sibi induigere consuevit: ipsa fercula (ut in Indiis fit, ubi lances lancibus imponuntur) ipsæ vini amphoræ pro gradibus, pro scalis servire poterunt, si sub te sit appetitus tuus; ut remotis epulis, medicus aptus sit, qui ægro consulat; Advocatus, qui causas discutiat; Consiliarius ut lites decidat; Nobilis ut de omni re appositè discurrat; Ecclesiasticus ut oret ac studeat. sic extolent te, sic scalas tibi ipsi feceris. Ingeniosè excogitatum fuit,

b Aug serm 176. de temp

o Chrysol. hom. 82. in Ioan.

quem-

quemadmodum in vini amphorâ quis alteri scilas suppeditârit : captus erat Andronicus & in edita rupe asservabatur, a dum nusquam evadendi esset occasio, hoc sanè commentum quidam ex aulicis adjuvenit. dum cibus & potus illi de more ad prandium deferabatur, in amphoram vino repletam, scalam è funibus, aut nervis subtilioribus, forma quæ nautis familiaris est, immisit : itaque Andronicum carcere ereptum, regno restituit. hoc stratagema cuique nostrum usurpandum est. quin ipsa gula lenocinia, cum sint Dei munera, vel sapore suo auctorem sapere, & ad eum ascendere nos docent, quod suos Seleucienſis Præſul observare voluit : *Age, inquit, & nos per creaturam ad Creatorem Dominum ascendamus: Deus namque cum res creat in modum scilæ adaptârit, per eam sui amantibus ascensum ad se impendit.* scilæ autem non ascenditur, nisi gradus conculcetur : hujus documentum memor Franciscus ille Assisiatæ : *e contuebatur in pulchris pulcherrimum, & per impressa rebus vestigia, proſequebatur ubique dilectum : de omnibus sibi scilam faciens* (inquit Bonaventura) *per quam conscenderet, ad apprehendendum eum, qui est desiderabilis totus.* hoc enim verò indignissimum, esse qui his scilas abutantur, ut ad inferos descendant.

Denique ne longior sim, pollet quis ingenio, rerum experientia, prudentia ac consilio va-

a Novarini agnus myricus n: 1192

b S Basil. orat: 1

c Bonav in vita c: 9

let, hæc sint infra te, & lent te. His quemcunque lum scilas ascendentem, dibus effert S. Richardus *d felix, inquit, cui visibilia scilæ fit scilæ ad invisibilia scilæ felices quibus ex scientia fit scilæ ascensionis ruina dejectionis: felices, scientia, quæ inflat, non est stationem, sed ad inflammationem, qui adificat.* hisce scilæ astra conscendit Andreas nus, & qui postquam mundi illecebras generos calcasset, ad religiosæ pernis culmen contendit; hunc excelso satis loco stetit, miori scientiâ præcellens fulas & pedum erigendum ea calcando, ex ipsa scilas fecit, ut manifeste declaravit : ipso enim natiæ pervigilio, quæ stus in cunas descendit, v Andreas per scilas in cælum conscendere, *namque pariter* has tibi erectas reliquit : *ascende superime.* Conspicendoque à sociis S. Franciscus purpureæ, has sibi purpureas tyres è funibus, cratibus, leis, catastis, rotis in cælum xerunt. Fuit, qui in festo Dominis sacram erectam, in qua gradus expresserant, Simondam dicavit, apto embæ ferram in scilam efformando jecto lemmate : *sic itur ad hæc enim omnia crudelitate dedecoris instrumenta, gradum climata fuere in cælum.* c Salviani concludo suffragio *tyres ad cælestis regie jnnas*

d Rich Vi& tr. de exte: Mal c
e In vita 6, lan.

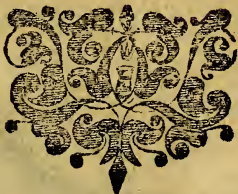

enarum suarum ascendentes,
bi quodammodo de equuleis
que fecerunt.

nde & tu per modestiam
rogantiam, per sobrieta-
per intemperantiam. per
iam super luxuriam. per
etudinem super iracun-
Ascende per mundi con-
m, supra mundi fastum,
odium supra tui amorem,

suspiciaris, si omnia despexeris,
Dic sed alia mente, quam ven-
tosissimus ille ascensor: *a in cœ-
lum conscendam.* Eleve te supra
terram, ascende super aërem, lu-
pra planetas, supra sidera, supra
firmamentum, supra cœlum.
cumque hæc omnia fuerint in-
fra te, pertinges usque ad altissi-
mum.

• Isa: 14

EMBLEMA XLV.

Diliges proximum tuum sicut teipsum. Matth 22.

PROXIMUS HUIC. a

DOMINICA DECIMA SEPTIMA
POST-PENTECOSTEN.

De Amore, quo Proximus noster diligendus.

§. I. *Diliges proximum sicut pupillam oculi tui, quoniam SUMUS
INVICEM MEMBRA. b*

§. II. *Jonathas & David perfectum mutuae dilectionis exemplar: pr
ximum diligendum, sicut seipsum demonstrant.*

a V. Aeneid. b Ephes. 4

DOM

NICA DECIMA SEPTIMA POST
PENTECOSTEN.

iges proximum tuum sicut teipsum. Matth. 22.

RECTO planè nexu,
& arcano naturæ
vinculo, alterum
alteri oculo colliga-
tum, optici tradide-
ipsi quotidie in nobis
, undè oculo in lachry-
so, alterum collachry-
torvum contuenti, &
urbari in furore ocu-
c sursum aut deorsum
ate, eodem & alterum
adedò ut summx chari-
oncordiæ symbolum,
dñs Antistes nullum
cogitârit, quam quod
t. expressit: *a omnes
dia tantæ erunt, quantæ
fenti oculi nostri: sicut e-
unus veriti non potest,
retatur & alius, sed in
asem semper volvantur;
ista iustorum, nihil pote-
versum, sed eandem sem-
atem habebit.* Quam di-
ciem charitatis & con-
ut de cælo in terras de-
proprietates oculi, &
is proximi, paucis con-
Ac primum quidem:
scis, oculi sunt in amore
cas;

ulones sunt, ductores
res, qui viam ad amo-
unt, qui ducant ac do-
id pro amato exantlan-
olerandum; quantâ cum
& solitudine opitulân

dum sit, non secus ac alia pro
aliis, *solicita sunt membra.* quo
subtili ingenii sui aciem in-
tendens Augustinus, dicit: *d ecce
spinam calcit pes, quid tam longè
ab oculis, quàm pes? longè est loco,
PROXIMUS charitatis affectu.*
Principes regni, primates reipub.
amplissimarum familiarum Do-
mini, velut corporis oculi cen-
sentur, qui longè videntur abesse
ab hominibus miseris, pauperi-
bus, pedisequis, famulis quos
habent à pedibus: *quid tam lon-
gè ab oculis quàm pes? sed proximi
siant charitatis affectu, eosque non
secus ac pupillam oculi sui tuean-
tur ac complectantur; quo af-
fectu filios Israel, nosque omnes
benignus Deus complexus est,
& custodivit quasi pupillam ocu-
li sui.* Porro si charitatem Apo-
stolus, *f vinculum perfectionis,*
merito compellârit, ea quæ per
nervum opticum alteri cum al-
tero oculo sibi proximo conne-
xio intercedit, perfectam inter
proximum dilectionem, non ob-
scuro symbolo adumbrasse vide-
tur: quid enim, magno teste Ju-
stiniano Patriarcha Veneto, *g di-
lectio est, nisi duorum ligatio?* hinc
in cœlesti epithalamio, sponsæ
venustatem sponsus collaudans,
oculos ejus, perfectum charitatis
typum pronuntiavit, dicens:
h oculi tui columbarum, id est
e I. Cor 12 d Aug. 1. 50. hom. ho.
14 e Deut. 32 f Coloss. 3
g B. Laur Iustin, in Nativ. B. Virg.
h Caut. I,

optuc

mutuæ dilectionis, quam colum-
 bz denotant: *Exemplum junctæ*
tibi sunt in amore columbæ. ubi
 Velasquez noster, a vir politissi-
 mi ingenii advertit, quemadmo-
 dum vel festuca, gravissimè ocu-
 lo officit, eamque omni nisu qui-
 vis eximere conatur: ita qui ve-
 rè amat proximum ut „ pupillam
 „ oculi sui, studet vel minimum
 quod offendere posset, sollicitè
 evitare, & vel levissimam ab al-
 tero illatam injuriam amoliri.
 Hoc nos „ b Deus pacis & dile-
 „ ctionis manifeste edocuit, dum
 per Prophetam, tenerrimum suum
 erga nos amorem his verbis te-
 statur: „ c qui tetigerit vos, tan-
 „ git pupillam oculi mei: quæ u-
 berius exponens S. Salvianus ait:
 „ d ad exprimendâ teneritudinē
 „ pietatis suæ Deus tenerrimam
 „ partem humani corporis nomi-
 „ navit, ut apertissimè intelligere-
 „ mus eum tam parva sanctorum
 „ suorum contumelia lædi, quàm
 „ pravi verberis tactu, humani
 „ visus acies læderetur, nihil
 enim tenerius, charius, præstan-
 tius pupillâ; ac proinde nil ma-
 jus cordi ac curæ esset solet. hinc
 S. Thomas, „ e per oculum intel-
 „ ligimus dilectissimum amicum:
 „ solet enim ab eis, qui vehemen-
 „ ter volunt exprimere dilectio-
 „ nē suam, ita dici: diligo eum ut
 „ oculū meū. quam eandē curam
 ac dilectionē charitatis Magister
 à nobis jure suo deposcit Joan. 13.
 „ mandatum novum do vobis, ut
 „ diligatis invicē, sicut dilexi vos.

Peracutè hic Doctor Aquinas
 expendit, „ f mandatum hoc no-
 vum nuncupari. „ nonne, inquit,

a Biblioth. script. soc b 2. Cor. 13

c Zach. 2. d f, salvian, lib. 6 de gu-
 bern. Dei e f. Tho. in Matth. c. 5

f f. Thom. in Joan. c. 13

„ jam hoc erat mandatum i
 „ tiqua lege Dei, ubi scriptum
 „ diliges proximum tuum,
 „ teiptum? cur ergo novum
 „ datum appellatur à Dom
 causam subdit novam, ex nov
 ligendi modo: „, sicut ego
 „ vos, nō sicut se diligunt u
 „ nes, quia homines sunt; &
 „ cut se diligunt, qui Dei su
 „ filii altissimi omnes: ut sint
 „ ejus unico fratres. Equi
 hoc? quis exponere valeat il
 „ sicut ego dilexi vos? sicut
 cum in forma Dei essem, vesti
 more formam servi assūpsi,
 vos ad infima & aspera quæ
 mittatis, ut vobis invicem
 curatis Ego me in cibum de
 Eucharistia, & vos proximos
 cite. ego jam animam mean
 nam, „ g & vos pro fratribu
 „ beris animas ponere, ut ea
 crificatis. ego prior amavi
 nullis vestris meritis, cum in
 ci essetis; amavi vos, non n
 utilitatem, sed vestram salu
 quærens; amavi usque ad san
 nis effusionē. „ h Si sic Deu
 „ lexit nos, & nos debemus
 „ rutrum diligere. Hæc com
 dat & mandat, ut & nos invi
 præstemus. ita Chrysostr
 Cytullus. quod impletum iri
 rit Cardinalis Toletus: *si invicem*
dilexerimus, quasi unius cor
Christi membra, propter Christ
 3 i Joan. 3. h i Joan. 4. i Tolet. h

§. I.

Diliges proximum, sicut
pupillam oculi tui, quoniam
 SUMUS INVICEM
 MEMBRA. ad Ephe

NE quis stolidam illam o
 stionem hinc moveat, k
 k Luc: 10

*us proximus? & quomodo
 unum diligere debeamus?
 obensis Præsul occurrit,
 nos eo dilectionis vinculo,
 ejusdem corporis membra,
 gatos desiderat: a qualiter,
 it, nos invicem diligere debet
 etiam de sanitate, vel infirmi-
 membrorum corporalium p^offu-
 rovidenter agnoscere; si enim sic
 mare voluerimus, quomodo se
 em amant membra corporis no-
 profectò in nobis charitas pote-
 stodi. quæ velut anima e-
 m Neophytorum gregem,
 zvam Christianorum Eccle-
 animavit; unde divinus
 ricus, b ad posterorum
 oriam, illustre de illis pro-
 encomium: nihil præcel-
 oris virtutis ad æmulandum,
 prodigiosi fervoris ad de-
 ndum, non intempestivas
 as, non prolixas preces, non
 as cleemosynas, non vitæ
 ritatem; sed mutuam inter
 dilectionem, eamque tan-
 quanta inter unius corporis
 bra esse consuevit, in cœ-
 audibus extollit, dicens:
 udinis autem credentium erat
 um, & anima una. Quam
 n membrorum inter se
 exionem, scitè expressit, qui
 o in tabulâ depicto, super-
 scripsit: e tu uno spiritu omnes
 infernè verò illud Poëtæ:
 irat amicè, Quis non in or-
 fistularum inter se for-
 crassitiem, longitudinem
 è variam, sonos maximè
 os, summus, imos, obtu-
 cutos, & plurimos, & ma-
 varios animadvertit? una*

g. l 50. hom. hom: 15 b S. Lucas
 24 c 1. Cor. 12 d Horat.

tamen anima, unus spiritus, &
 concordiam, & concentum in-
 ducit suavissimum.

Hoc enim verò stupendum
 magis, tot diversarum nationum,
 e Parthos, & Medos, & Elami-
 tas: Judæis quoque, & Profelytes,
 Cretes, & Arabes; denique ex omni
 natione, quæ sub cælo est, ætate,
 sexu, conditione, religione, na-
 turâ maximè dispares, multitu-
 dine innumerabiles, velut unius
 corporis membra, unâ animâ,
 aut velut cœleste organum, uno
 spiritu animari ac informari. Qui
 mutæ charitatis concentus, ipsos
 gentiles adè in sui amorem &
 admirationem traxit, ut in has
 voces, Tertulliano referente,
 proruperint: f videte, quomo-
 do Christiani se mutuò diligant,
 & ut alter pro altero mori para-
 tus sit, quasi ex uno patre, & ea-
 dem matre nati; imò quasi ejus-
 dem corporis membra esse vi-
 deantur: quos nec lingua, nec
 natio, nec patria, nec na-
 tiva loci diversitas dividit. ad-
 ditque Eusebius, plurimos ba-
 ptismo lustratos se iis adjunxisse.
 eo quippe insigni amoris vincu-
 lo, Christiani ab aliis secerneban-
 tur, juxta divinum illud Chri-
 sti pronuntiatum; g in hoc agno-
 scent omnes, quia discipuli mei estis,
 si dilectionem habueritis ad invi-
 cem. non ex dono linguarum,
 non ex gratia sanitarum, quod
 ægros curetis, mortuos in vitam
 revocetis, aut quavis alia virtute,
 sed ex sola dilectione, à gentili-
 bus, secernti, & viva membra
 Christi censerit poteritis. Uauve-
 nit hîc quod Philosophorum

e Act. 2 f V. Salian de amore Dei lib.

8 c 44 g Ioan 13

Hi u

prim

princeps Aristoteles tradidit, qui concinnam illam humani corporis fabricam, velut organum, in coque quot ossa, quot venas, quot membra tot fistulas contemplantus, pronuntiare non dubitavit, *a animam esse actum corporis organici.* quod Doctor Angelicus confirmat in illud Pauli I. Cor. 12. **IN UNO SPIRITU OMNES NOS,** *b corpus hominis,* inquit, *unum est, quia ejus perfectio integratur ex diversis membris, sicut ex diversis animæ instrumentis, id est ex diversis organis (fistulas intelligat) constitutis.* Quod de corpore physico, id ipsum de politico & mystico Annæus Seneca censuit, quem S. Paulus doctissimum magistrum, in epistola ad illum, appellavit, sic eam concludens: *valde doctissime magister.* epistolas porrò Senecæ ad Paulum, & Pauli ad Senecam ultro citroque missitatas fuisse, & S. Hieronymi *c* (qui, eum scriptoribus Ecclesiasticis non inferuissim, inquit, *nisi me provocarent illa epistola, quæ loguntur à plurimis*) & S. Augustini evincit auctoritas, de Seneca asserentis: *d cuius etiam quadam ad Paulum Apostolum epistola leguntur.* Hunc itaque Magistrum audiamus: *e omne hoc quod vides, quò divina atque humana conclusa sunt, unum est: membra sumus corporis magni. natura nos cognatos edidit, cum ex iisdem & in eadem gigneret. Hic nobis amorem indidit mutuum, & sociabiles fecit: tum aptam prorsus similitudinem subjungit: SOCIETAS NOSTRA* *lapidū*

a Arist *b* S Thom, in epist 1 Cor. 12

c Hieron de script Eccl d Aug ep.

d V Massatium in vita Pauli l. 7

e Seneca ep 95

*fornicationi simillima est, quæ, nisi invicem obstarent, hauriret. quod pace vestra, gè verius de Societate nostra pronuntiâro, f quæ in pace fundata, & ex mutua rum conjunctione ita coagula est, ut quisque totam Societatem ac existimationem referre: tantaque Deo famulatur, existit consensio, g ut unum humero, quidquid est operari portare videantur. Corpore manum, respectu membrorum Plinius collegium natura; collegium gratia vocamus, quod collegiis Jesu, apte nire quis ambigat? ut si exercitu Thebano, cohors seu compagna amantium dicitur, qui velut membra unius corporis, invicem omni mortali, sed & mori parati eadem etiamnum revixisse hibeatur. Scio & florentissimum Minimorum ordinem, clarescentem, nec ullum Romanum cœtum sine hac diu consistere; sed insuper per in omni familia, in omni plebe, in omni Christiana congregatione, hanc animi conjunctionem ita vigere h supportantes invicem in ch frater sororem, servus atque uxor maritum, civis connutrix alumnum, vicinorum, figulus figulum; præclare Augustinus: *i in amicis probat, quemadmodum in portatio. Sermocin blandæ amorem probat convivia, munera amo**

f Claud. Aquaviva ep, de peric frat g Sophon h Ad

i Aug de verbis Apost serm

us; sed nihil a què, quem admo-
 deris amici portatio. defectus,
 & perfectiones tolerandæ sunt,
 & calamitates ac miseria mu-
 tuò consilio & auxilio sublevan-
 tur. mensura amoris est, a tan-
 quisque portat, quantum amat
 bruta animantia hinc nobis
 mento sunt; b sicut enim de
 vis, nonnulli talium cogni-
 tione studiosi scripserunt; cum
 um ad Insulã transeunt, sic se
 inant, ut onera capitum suo-
 ra, quæ gestant, in cornibus,
 er invicem portent, ita ut po-
 rior super anteriorem, cervice
 jecta, caput collocet. & quia
 esse est, unum esse, qui cate-
 præcedens, non ante se ha-
 r, cui caput inclinat, vicibus
 untur id agere, ut lassatus sui
 itis onere, ille qui præcedit,
 t ones redeat, & ei succedat,
 as ferebat caput, cum ipse præ-
 ita invicem onera sua portan-
 fretum transeunt, donec ven-
 nt ad terræ stabilitatē. ita &
 cum in hac vita, id est in hac
 sumus, onera nostra invicem
 remus, ut ad eam vitam, quæ
 t omni onere pervenire pos-
 as. Hæc Aug: quæ ut à bru-
 d humanos mores traduca-
 proximi iactura onus est,
 mi calamitas onus est, pro-
 paupertas onus est, mulier ri-
 onus est, vir temulentus non
 onus est.

us bardus onus est, filia lu-
 as est. quomodo sublevabis?
 nverte te jam ad illud præ-
 ū: alter alterius onera por-
 , & sic adimplebitis legem
 isti. pauper est, dives, onus
 eg hom: 153, in Ezech. b Aug. de
 rb. Apost. serm. 21 c Aug. de var-
 s Apost. ser: 22

illius paupertas est, ut tale onus
 non habes, sed habes onus divi-
 tias: si bene intendas, onus est;
 ille alterum onus habet, tu alte-
 rum. quid est onus paupertatis?
 non habere. quid est divitiarum
 onus? plus quam opus est habe-
 re. porta cum illo non habere,
 portet tecum plus habere, ut fiant
 æquales sarcinæ vestræ. Hoc di-
 lectionis officium præstitit Jona-
 thas Davidi, dum non est passus se
 principem & opulento, amicum pa-
 storis personam gerere. quare dex-
 poliarvit se Ionathas tunicã, quã erat
 indutus & dedit eam Davidi, & re-
 liqua vestimenta sua. regis se vesti-
 mentis, quibus ille abundabat,
 Princ. Israël expoliat, ut pasto-
 rem regio ornata induat. quot tu-
 nicæ, quot chlamydes, quot togæ
 divitum onus sunt, quæ pauperis
 nudi onus sublevare possent? quot
 horrea, solaria frumento redun-
 dantia, onus vestrum sunt, quæ fa-
 melici ventris onus allevare pos-
 sent? quot auro & argento crume-
 næ, vestrum onus sunt, quæ homi-
 nis inopis ac mendici onus tolle-
 re, & te sublevare possent. In hac
 vita, in via es, e comitem habes,
 noli spernere, noli relinquere. nõ
 vides quantum portes? nihil por-
 tanti & non habenti da aliquid,
 & comitem adjuvabis, & te rele-
 vabis. Hinc alterum dilectionis
 offic., ex mente Apostoli conseq:
 ssi patitur unum membrum, compa-
 tiuntur omnia membra; festuca c-
 culum invasit, scintilla in manum
 insiliit, spina pedem laesit, dicto
 citius alia pro aliis sunt mem-
 bra sollicita, currunt, succurrunt,
 damnatum aut dolorem ut verè
 suum ac proprium ducunt. Au-
 d I. Reg. 18 e Aug. cit, f 1, Cor 12

gustinum hic disertissimum auscultate: *a* modicum pungit spina, & per parvum locum tenet in pede, vide quomodo illuc convertuntur omnia membra, primo ipsa spina dorsi incurvat se, & deponunt se omnia membra. Numquid oculi cessant querere? numquid aures cessant audire? forte alii, qui vident, ubi sit dicunt: ecce ibi est; statim hoc audiunt aures, & sequuntur consiliū: ibi & oculi querunt, & manus operantur, & ut dixi, totum corpus incurvatur: non est communis calamitas omnibus, sed per compassionem charitatis, omnia veniunt ad subveniendum. Spina hæc, seu tribulus, quæ vis tribulatio est, spina quælibet adversitas est, quælibet ærumna est, quodlibet malum est, quod proximum miserè exagitat & excruciat. Divitias quis crederet spinas, inq. Ambr., nisi sapientia æterna sic vocitasset? sed nostis quando acutius pungant, quando graviores dolorem, & vivaciorem sensum ingerant? Nervosè Hugo Carensis in Psalm. 31. qui sic de illis philosoph.: divitiæ pungunt, dum acquiruntur cum labore, cum habentur, pergunt per timorem. eum perduntur pungunt (idq; acutissime) per dolorem. dum iis sublati hominem in extrema penuria ac inopia, velut in sterili senticeto destituunt. de fide, de famâ, de bonis istius mercatoris, florentis istius familia, quacumque demum ratione; seu hominum injuria, sed etiam amabili Dei providentiâ, actum est, nisi quis succurrat, & spinam illam animo evellat. Tu abundas, & claudis viscera tua,

a Aug. lib 50 hom. hom: 15

quomodo charitas Dei est in familiam afflictam nosti, ubi pia, sedula, numerosâ prole, tus potator omnia abliguriam spinam in pede, seu in manibus, *b* quomodo si spina non in manu temulenti. Hunc aggem redigere stude: illum redige. spinam evelle, manu gento unge, Omnis denique rumna, spina est, quæ etiam gem pupugit: *c* conversus per ærumna: Hieronymus legitur *fatuus sum in miseria, dum conatur spina.* Psaltes regius conatum inter timorem & rem, veluti vepribus cinctam talem illam Saulis hastam, spinam in hærentem & ancruentantem metuebat, quæ amabilis Jonathas, non suo dolore, sed & præsentissimo periculo, exulcerato Davidis a eximere, & à corpore am conatus est. Adjungo hæc de ri hominis, opus Romanus dicam, Christianum, qui non nam alteri, sed vepreto in hærentem, generosè sub Antonio Ruiz vir nostræ tatis, *d* doctrina, virtute, quid desit, labore imitatus gnos & Apostolicos viros vavam Provinciam in Paragu pugnaturus Christo, comibus nonnullis Indis, amice Religionis fœdere conjungressus, nationem barbaram stilem expertus, vitæ discipuli subiiit. liberatur charitate huciusdâ, qui ut vidit eam hoste septem Antonii con ipsumque brevi cædendum propto ejus galero, tunica &

b Prov. 26 c Psalm 31

d Nirenberg. Stromat. lib. 7

ntonium simulavit, quem
 e coegit, quo pio dolo de-
 ostes, prætermisere Anto-
 verum, insectati simulatum,
 omnem impetum efferæ
 s in se concitavit, sed qui
 charitate Romanos, vicit
 itate barbaros, amor addidit
 dignus vivere, mori paratus
 nico. cujus periculum suum
 ebat, & ut suum amolieba-
 quis vestrum proximi peri-
 n, suum ducit? quis in mor-
 in morte succurrere satagit,
 vel apud ægrum pernoctan-
 dormiscit? & hic alter al-
 s se membra clamitabit? a
 ndite in populo quando statur,
 aliqua coarctatio, si alter al-
 calceat, lingua dicit, calcas
 num ipsa calcata est? quid est
 quod sonat, calcas me? si ille
 ndeat, libera es ô lingua, in ore
 ocem habet: ego si calcavi, pe-
 calcavi: sed calcas me, cha-
 dicit, calcas me compassio uni-
 & vinculum societatis dicit.
 s vicinium tuum, concivem
 a, proximum tuum concul-
 pupillum injustè opprimi,
 a simplicem & rectum à
 ntioribus, ab invidis, de for-
 s dejici, calce impeti, cur non
 as in eos, calcas me? cur cau-
 eorum non defendis, non
 ocinaris? cur injuriam non
 ulsas? audis super mensam,
 am viri Ecclesiastici aut se-
 tis pectus dari, cur non cla-
 , calcas me? amabo vos, si
 n vestrum à protervo scur-
 in foro ad terram prosterni,
 que pedibus insultantem
 eres, nonne ilico accurreres,
 iam propulsares, filium eri-
 ag. lib. 30. Rom. Rom 14

peres? unicuique Deus mandavit de
 proximo suo. amorem exigit non
 qualem parentes filiis exhibere
 consueverunt, sed longè superio-
 rem. Etenim "bamor filiorum ad-
 huc carnalis est: nō enim est lau-
 dandus qui amat filios, sed dete-
 standus qui non amat: pro mag-
 no enim laudaturus sū in homi-
 ne, quod video in tigride? ser-
 pentes amant filios suos, leones
 & lupi amant filios suos." Cave
 ne tibi objiciatur:

*Mitius inveni quàm te, genus
 omne ferarum.*

Anno 1580. Francofurti cū
 incendium exortum esset, e
 flamma nidum ciconiæ afflavit.
 pro pullis parens sollicita, pro-
 perè ad flumen vicinum convo-
 lat, pleno aquam rostro haustam,
 evomit. sed cū nil proficeret,
 circumvolitare, unguibus ac ro-
 stro ligna decerpere: tandem a-
 lis super expansis, flammam sus-
 focare satagens, se flammis illis,
 & amotis igne, unà cum pullis
 tumulavit. Is animus brutis ani-
 mantibus est, eo affectu, proprio
 vitæ dispendio, suis succurrunt,
 quid homines? quid nos Chri-
 stianos, quid nos fratres, qui u-
 num patrem habemus in cœlis,
 facere addecet, ut invicem suc-
 curamus? Incendium fames est,
 incendium sitis est, incendium
 bonorum vastatio est, incendium
 proximi extrema necessitas est,
 & nemo aquam affert, quam Sa-
 piens pecuniam nominavit: d
 ignem ardentem exstinguit aqua, &
 elemosyna resistit peccatis. vides
 proximi ades conflagrare, & po-

b Aug 1: 30 hom hom: 18 e Camerar.
 hist c. 66 cent 2 sativot. Iure l dno
 Euseo. cap. 13 d Eccl. 3

tes sine gravi tuo detrimento
extinguere, & negligis, quid si a-
quam, si scalas, si hydrias, quas in
promptu habes, negaris, nonne
immanis hæc barbaries censen-
da est? omni incendio gravior
flamma, fames est, ut rectè Basil
*a ignis impetas breviter vitam ex-
stinguit, aut ferarum dentibus
membra statim decerpta interunt;
at fames diuturnius malum, len-
tius tabescit, sensim occidit.* Ignis
suppellestem & ædes depopu-
latur, sed fames ossa & vitam
consumit: ad has flammâs, quæ
viscera, quæ membra tua adu-
runt, necesse est omnes humo-
res corporis confluere. S. Tho-
mas 1. Cor. 12. *uno membro lan-
guente, totum corpus quasi lan-
guescit, & ad locum languoris con-
fluunt spiritus & humores, quasi
ad subveniendum. simili ter debet
esse infidelibus.* humores corporis
tui, vasa cavæ tuæ sunt, vino &
optimâ cerevisiâ redundantia.

a Basil hom 8. in divit. avar.

§. II.

*Jonathas & David perfectam
mutua dilectionis exemplar:
proximum diligendum, sic
ut te ipsum demonstrant.*

Llius Giraldus iconem anti-
quam inveteratæ amicitia
exhibet: b pingebatur, ait, ju-
venis detecto capite, rudi tunicâ
indutus, in cujus simbria, scri-
ptum erat, *mors & vita.* in fron-
te, *æstas & hyems,* habebatque la-
tus apertum, digitum verò cor-
di intentum, cum hac epigraphe:
longè & propè. superat picturæ

b Sytagma l. hist. Deorum.

hæc brevis expositio. Ju-
venis forma dilectionem semper
rentem indicat nudum caput
fidele ac perhumanum
quum. rude indumentum,
rursam laborum. vita & m-
societatem perpetuam. æst-
hyems, prospera & adversa
tus apertum, candorem &
plicitatem; nudum cor, an-
exhibitionem. longè & pro-
ejusdem in omni loco con-
tiam.

Hujus imaginis verum &
vum ectypon habemus r.
18. in Jonatha & Davide, e-
rum dilectio semper virens
vegeta, amor officiosus ad-
nia, tolerantia laborum, soc-
perpetua, nec vitâ nec mort-
paranda, ut meritò disertissi-
Ælredus hæc exclamet:
*pâ cherrimum vera dilectionis
culum; ubi amans fit alter, &
ter fit ipse, & ipse per alter
in se ipsum redit, altero per
furn & in altero relucente:
n ma quippe Jonatha. ongluit
est anima David, & dilexit
Jonathas quasi animam suam
quæ conficitur, ut quis aere
gat proximum sicut se ipsum
ut alterum se, debere per-
fectionem fieri quasi unum
illo: nam charitas sic dicta, &
chara unitas, e inquit D. Ju-
Amoris hoc artificium con-
tis animos, non ut falsus P-
commentus est, duos à Vulc-
exorasse corpora in unum
flari; non enim corporum u-
nem hic amor affectat, sed
morum, ut idem probet, i*

*c Ælredus de amicit. spir cap-
d 1 Reg 18 e B Laur. Iustini
nat B Vi g*

idem velit, idem nolit, alter: ut quantum possit, sicut in divinis personis dicitur hæc eadem sunt, ita Christo tante, omnes Christiani sint sicut & nos (inquit) unus sumus. posite Hier. Comm. in Mich. interrogatus quidam quid amicus, respondit, alter ego. e Pythagoræ duo, vade se cetero tyranno dederunt, de quibus Cic. est is amicus quidem, est tamquam alter; idem: alium enim acquirit, cuius animam ita cum suo commisceat, efficiat penè unum ex duobus. amantem privilegium, ut alio dicatur. Post illam tribus pars partam de Dario victo, Syngambis devicti Darii, cum filiis ad gratulandum andro fortunam suam, incavenerat; b dum verò oba haberet Hephessionem, qui formâ, & habitu præstabat, pro Alexandro salutavit: conita deinde erroris, cum ore se excusanti, dixit Alexander: nullus hic error est, nam Hephession Alex. est. Quæ si charitas, ethnicos inter reperta quid ni inter Christianos, intratres, inter sanctos? quod g. patriâ Nazianz., de dilectione sua, cum Basilio Magno testatur est: c Aberat, inquit, invidia, sola æmulatione flagrabas. Hoc utiq; certamen non ut primas ferret, sed uter alteri primas cederet (ut Ionat. dixit evid: d tu regn. super Israel: ego ero tibi secundus) uterque in alterius gloriam suam du-

cebat; una utriq; anima, videbatur duo corpora ferens. Quod si minor fides iis habenda est, qui omnia in omnibus posita esse ducunt, quod dicebant Emped. & Anaxagorus; At nobis certè credendum est, quod uterque in altero, & apud alterum positi eramus. ut de illis celebrari possit illud Poëtæ:

e Qui duo corporibus, mentibus unus erant.

Exstat quidem illud Bernardi: omnes consanguinei sumus in sanguine Christi; f Sed fortius vinculum fortè censebitur, dum Christianos omnes, fratres suos affirmare non dedignatur: g omnes vos fratres estis; in quo si etymon spectemus, quid alter alteri charitatis debeat, facile assequemur: Frater enim, ut Festus & Agellius ait, sic dictus quasi fore alter, imò verè alter, ut quodcumque uni accidit, aut laudis aut ignominia, damni vel lucri, doloris aut gaudii; periculum aut salus, imò mors vel vita, ea alteri obtingere, in altero lactari, tristari, periclitari, vivere & mori videantur. Annus superioris seculi quintus, supra octogessimum primus, opinor, vidit esse fraternam pietatem atrollere, ut altiori eam stetisse fastigio, nulla retrò ætas memoret, nulla fortè visura sit. h Navigantes in Indiam Ximenios fratres, Gasparem & Ferdinandum, immanibus quassata fluctibus, & lacera navis, medio in oceano destituit, cum reliquis vectoribus. Desiliere plerique in lembum, qui

e Ovid. 4. Trist. eleg. 4 f V. Corn. in canon pag 311 g Math. 23

h P. Rho. var. virt. hist. l. 4. c. 4 §. 15.

H h 4 036-

Ioan. cap 17, b Plutarch in Alex G eg. Naz orat. de laud. Basil i. Reg. 23

onerariis semper adest; sed tanta vis mortalium jam erat, ut lembus haud dubiè, vel placido mari esset absorbendus, nisi jactu corporum exoneraretur. in hac tanta desperatione, sortes jaci placuit, attonitis omnibus, capitique suo timentibus, ferilis designatio Gasparem Ximenum morti destinat, nec ille abnuebat: sed objecit Ferdinandus natu minor, vociferans: enimverò non passurum se, ut Gaspar spargeretur in fluctus; si exonerato navigio sit opus, vicarium se caput suum offerre. Contra Gaspar, cui satis si in altero superstes foret, sibi perire sorte darum, viveret ipse diutiùs, qui tardius incepisset. Sed frustra, felicior eloquentiâ Ferdinandus fuit, persuasitque reliquis ut se victimam publicæ salutis dederent. Itaque omnium comploratione in undas abjicitur, trecentis supra sexaginta à terra passuum millibus. Haud passus est Deus tantam charitatem flumine obrui: *a nec aqua multæ potuerunt extinguere. vires & animos amor dabat, ut diem pene totum natando, lembum sequeretur. Tunc verò pudor navigantibus obortus, & unius corpusculi pondus, minoris momenti visum. adnantes læti excipiunt, ac mari malacies reddita est.*

b Nobilis hac esset pietatis rixa duobus,

Quod pro fratre mori, vellet uterque prior.

Anima Gasparis, conglutinata erat animæ Ferdinandi, hic in illo vivere, alter in altero

a Cant. 8

b Mart. lib. 3. Epigr.

mori videbatur. gluten h (quod utinam cujusvis fami urbis, & orbis universi anni conjungat) non aliud quod charitatis censetur; ad hanc rò virtutem B. Petrum C. Damian. sic paucis hortatur: *c sincera dilectionis glutino coeat. quo fiet, inquit Bernardus, ut nihil à foris vos conturbari aut contristare possit, si intus uniti estis, & fraterna pace gaudeatis.* quemadmodum in vasta totius orbis illuvie, inter verum turbines, oceani minas, & iras, arca glutine suo, seu bitumine munita, intrepidè ferebat & intus mutua pace gaudebat ubi è contra si Noè in uxore frater in sororem, nurus in gremium, leo in vitulum, lupus in ovem, vulpes in gallum, aquila in columbam insurrexissent, & lunca latronum, & cavea abissimæ lanienæ extemplo extirpisset. Quisquis hæc audis M. patet: familias, domi arcas, & bes, rimas agit, ubi glutem anaris deficit. spelunca latronum si parens velut *d leo in domo suæ evertens domesticos suos, si mulier iracunda: non enim est super iram mulieris; commorari leoni & draconi placebit, qui habitare cum muliere nequam.* C. fam nostris curæ *Jonathas expovit setonica, & dedit eam David, & reliqua vestimenta suæ celebris interpretis hanc unam adducit, quod cum anima Ionathæ conglutinata esset animæ David, illum ut alterum se dilexerit, atque adeò in eodem* *c Damian. exhort. ad char. tr. de p. fest Bern. serm. 29. in Cant. d Eccl. 25 & 1. Reg. 18 f Nierrenb. Stomat. lib. 7 cap. 8*

abitu videre desiderarit: po-
uit, inquit, Jonathas Prin-
eps Israel, auri & argenti
im, gemmas & monilia, pri-
mitias amoris tradere amico,
sed maluit vestes. quæ libera-
tas, mysterium amicitia fuit:
per hanc ceremoniam conse-
cravit Davidem, a alterum
est. Ubi rectè subjungit, ab a-
miciendo amicos, aut ab ami-
is amicire derivatum esse. Er-
it itaque Plato, dum descri-
rus amorem, b Socratis ha-
u & vultu eum expressit;
nathæ vestitu, & lineamentis
ingere debuisset.

Soror junior ornatior est, gra-
fior est; filius natu major
endidius induitur, liberalius
betur: si animi conglutinati
t, si diligis eum sicut te ipsum,
ut animam tuam, tunicam
lymitam ei non invidebis; sed
hanc, & omne bonum illi,
ut tibi ipsi congaudebis, juxta
vinum illud Pauli monitum: c
loriatur unum membrum, con-
adens omnia membra. Hoc D.
arystomus declarat usu quo-
iano, quo videmus, si ca-
t coronetur, omnes partes
onorari, totum hominem ex-
ari. d coronatur caput, & to-
homo glorificatur. lingua ge-
roso vino reficitur, & cœtera
embra vigent, ac lætitiâ ge-
unt. vigor, inquit, unius mem-
injuramentum cedit altis mem-
s. stomacho refecto, omnia
embra instaurantur; ut præcla-
apologo Menetius docuit, quo

a Idem cap. II
b Plato in Symposio

c 1 Cor. 12

d S. Chrystost. hom 3 in 1 ad Cor., 1, 4

e S. Thom. in 1, Cor., 12

Romanam plebem in partes dis-
sectam univit.

Utilissimam hinc praxim adfert
Augustinus: e Sic ergo & tu con-
gaude illi, cui Deus aliquam gra-
tiam dedit, & potes in illo, quod in
te non potes. ille habet fortè virgini-
tatem, ama illum & tua est; Ite-
rum, tu habes majorum patientiam,
diligat te, & sua est. Ille potest satis
vigilare, si non invides, tuum est
studium ejus. tu forte potest ampli-
us jejunare, si amat te, summa
est jejuniium tuum. hoc ideo, quia in
illo tu es: per proprietatem enim
non es tu, per charitatem tu es. Ita
& tu, vicini tui lucro gaude, &
tuum est. honorem, dignitatem
adeptam gratulare; & tua est. stu-
dia proximi ac conatus lauda,
& tui sunt. 1. Reg. 19. locutus
est ergo Ionathas de David bona, ad
Saul patrem suum. Hoc alterum
sinceræ dilectionis officium est,
ut Francus quidam disertè do-
cuit; f tribus hisce amorem
comprobari: 1. honoranda ami-
cum præsentem. 2. laudando absen-
tem 3. jurando egentem: incredi-
bile enim est, quàm afficiat, si
intelligat se absentem ab altero,
quem subinde suspectum habet,
luculenter collaudatum, hic a-
moris genius est; nihil in ama-
to, nisi laudabile cernit, quia ut
aurens Orator ait: g perfecta cha-
ritas alis aureis, omnium. quos com-
plectitur, vitia tegit. quo fit, ut
nihil umquam carpatur, nihil sug-
illet, nihil exhibilet, nihil cen-
luret; atque adeo lingua lingat,
& neminem lædat. quod de se
Hier. sincerè tulit elogium: h re-

e S. Aug. lib 50. hom hom. 15 f l eys

Garon chatie ennuv cent. . S. C. S.

g Chrystost cap ult. in 1 Cor. 13. 7

h Cit Suar. l. 9. de Re lig. c. 1

*minem speciatim sermo meus praesavit. quod utinam quisque nostrum usurpare possit in convivio, in foro, in navigiis, in rhedis, in quovis hominum congressu: neminem sermo meus laesit: splendidum enimvero praeserunt, eleemosyna, ceterisque bonis operibus post fata elogium: si quidem qui in verbo non offendit, hic perfectus est vir, Jacob. 3. qui nemini unquam nec verbo, nec facto, dolendi, nec ingemiscendi ansam praebuit. Quod de Ethnico commemoratur: Pericles Dux & orator nobilissimus, a cum tempore Atheniensem 40 annis feliciter & prudenter gubernasset, lenta tabe consumptus, ad extremam vitae lineam pervenit. Eique jam propere animam agenti, praestantissimi cives & amici qui convenerant, virtutes bellicas, res gestas ac victriarum palmas commemorabant: quos interrumpens Pericles, emortua voce, miror, inquit, haec a vobis commemorari, quorum partem fortuna, partem aliena industria & militum robur sibi vendicat, & quae pluribus ducibus obrigerunt; quod vero praestantissimum iudico, praetergressi estis; nemo ex omnibus civibus, mihi causam pulchram vestram inlucit; voluit dicere, neminem unquam prudens aut volens laesi, nemini causam doloris, exacerbationis, aut afflictionis animi praebui. O si mercator, caudicis, senator, o si hoc quisque nostrum moriturus liberè pronuntiare possiet! *b (nihil dantes ullam offensionem) quicumque ille est, hanc brevem sed laudat**

s. P. in Pericle, b. Cor. 6

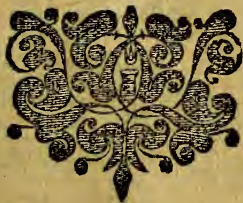
tissimam, in qua omnia con-
nentiur, panegyrum merebitur
quoniam Ambrosius in suo
Theodosii Imper. attulit: *dilectus*
Quod sibi jure optimo Elogium
meruit homo Societatis, Jo-
nes Baptista Romanus: c. n.
fragium hic passus, fluctuabat
tabula innixus & vicino cum flu-
ctu natans luctabatur homo
dus, cujus in periculosissimo
lo rerum articulo, salutem si-
minimè negligendam ratus,
Christi fide amplectenda con-
pellat: Sed fremente mari, a-
diri qui poterat, ergo ne au-
liantem sperneret, qui mome-
tem non audiebat, tabulam
dæo concedit, pactus, si enatar
baptismum; ipse interim si-
tabula, charitate vectus, lit-
occupat, & paulò post Judæi
appulsum ex aquis eripit, ut in
lioribus mergat & salvet. In
iplos rubrinaris gurgites feliciter
patres transnatare non dixerit
nam quod illi adumbrarunt, in
recepta salute coloravit. Denique
ut eò, unde exortus est, sermo
noster revertatur, verus amator
vivit in amante, juxta celeberrimum
illud axioma: *anima magis est in amante, quam ubi animat*, de quo
Albertus Magnus: dicitur habitum
mor amantem se, & collocatum
eum in amato, faciens ei intimè
missimè adherere: *plus enim est anima ubi amat, quam ubi animat*: quia sic est in amato, secundum propriam naturam, rationem & voluntatem; sed in eo quod animat, tantum est secundum quod est forma.

c. P. Rh. variae vires lib. 2. cap. 7
d. E. Albert. M. l. b. de anima c. 10
cap. 12

, que

mod etiam brutis convenit.
 x quo quis rectè coneluserit,
 et tiorum inter amantes, quàm
 pus inter & animam unio-
 n reperiri. a Ecce igitur quàm
 um & quàm jucundum, habita-
 fratres in unum. Quæ divinus
 etor Aug. de vitis Religiosis
 onens ait : qui sic vivunt in
 a Psal: 132

unum, ut unum hominem faciant :
 ut sit illis verè, quod scriptum est,
 una anima, & unum cor. multa
 quidem corpora, sed non multa ani-
 ma, multa corpora, sed non multa
 corda. Ut nescio quo nominis
 omine illud Anagramma, Iona-
 thas & David, HODIE UNI-
 TAS DATA EST, verissimum
 hîc comprobetur.

EMBLEMA XLVI.

Et quid cogitatis mala in cordibus vestris? Matth. 9.

ANIMUM PICTURA PASCIT IN ANI.

DOMINICA DECIMA, OCTAVA
POST PENTECOSTEN.

De Malitia cogitationum, quæ in animo, velut species in cubiculo obscuro per angustum foramen, quasi per oculum, relucet.

§ I. ABOMINATIO DOMINI COGITATIONES MALÆ.

§ II. Quæ cogitatio peccaminosa, & quinam ab solam cogitatione damnati.

§ III. Cogitationes pravæ continuò repellendæ, Deus per Prophetam commonente: AUFERTE MALUM COGITATIONUM VESTRARUM AB OCULIS MEIS. c

Virg. I Æneid. b Prov. 15 c Isai. I.

DOM

DOMINICA DECIMA OCTAVA POST
PENTECOSTEN.

Ut quid cogitatis mala in cordibus vestris. Matth. 9.

Dompertum est, quem-
admodum stupendo na-
turae artificio, elegantē
formā juvenē, reipsum
si velis, horto inambu-
lantē, cū ipso viridario,
omni florum varietate, nulle
bito colorum succo, nullo pe-
lli adminiculo, nullo pretii,
per alexissimā impendio, tam
ē exprimere valeas, ut ne pilus
ti, nec frons nemori, in hac
alā desiderari queat, quo à
totypo suo discrepare vide-
idq; facilitate ac felicitate tan-
ut puncto temporis imaginem
c, omnibus lineamentis abso-
lissimam, oculis etiam amici ab-
tis proponans: cui, quod ipse
teftaberis, longē Protogemis
yrum, Zeuxidis uvas, Apellis
um, Thimantis Iphigeniam
cedere necesse est.

Hujus perquam elegantis pi-
urae experimentum, Franciscus
Guillonius, a *Mathematicarum*
titulum in paucis eruditissimus, tra-
dit: ex quo, inquit, spectator
non mediocrem hauriet volupta-
tem Conclave ita oclusum sit,
ut nullum omninò lumen ad-
mittat, præter orbiculare fora-
men, quo fenestra pertusa sit.
Hinc aptetur vitrum circulare
ex tubo optico, seu conspici-
illis quæ augent. His ita compa-
ratis, charta candida intus vitro
objiciatur, ea distantia, quâ

radii solares nati sunt in unum
coire. Hic quæcumque foris
sunt, propriis velut coloribus
depicta, in chartâ conspicietur,
non sine magna aspectus illece-
brâ atq; animi oblectatione, ni-
hilque à re ipsa magno discre-
pabit, nisi sola magnitudine &
situ: omnia enim inversa spe-
ctantur? ita, inquit, plebem im-
peritam circumvenire solent
vani quidam præstigiatores, qui
jactant se posse Dæmonum spe-
ctra ab inferis evocare, & spe-
ctantium oculis sistere: quod
ut præstent; introducunt curio-
sos illos in obscurum conclave,
quo per exilis virri urbem, ra-
dius dumtaxat aditum rimatur;
ibi silentio severè indicto, si-
mulatque mysteriis rerum ac
verborum, atque ad eò exspe-
ctatione ipsa, dæmonem mox
ad futurum denuntiant. Interea
clanculum de eorum sodalibus
unus dæmonis personam in-
ducit, quâ is vulgo pingi solet:
tum is foris eo obambulat lo-
co, ex quo suus & color & fi-
gura per vitreum orbem, in
conclave transfundi potest. Re-
bus ita callidè comparatis si-
lentium severius imperatur,
quasi proditurus ex inferis ge-
nius; hic pallere alii, alii sudare
metu rei eventuræ. Profertur
candida tabula, opponiturque
radio, & ecce prodit in ea dæ-
monis simulachrum obambu-
lantis specie; cernunt timidi, in-

tuentur,

tuentur, contemplantur. Ita si collibitum, alia Spectra ac feras ad terriculamentum obicere consueverunt. Non absimiles profecto in arcanis conclavi, ab omni hominum, imò & dæmonum, ac Angelorum conspectu, per oculum veluti per orbiculare vitrum immixta species, seu imagines rerū (quos cogitationes appellant) exhibentur; quas in quibusdam amœnas, castas, sanctas, divinas; in aliis tetras, obscœnas, vanas sacrilegasmens ipsa, seu imaginatio effingit atq; depingit. Quod stilo suo Seleuciensis Antistes Basilicè pertractavit, dicēs: *a*, mēs nostra, velut pictor est; in anima, velut in tabula, cogitationes prout vult format. Et sicut pictor quod in obscuro pinxit, postea in medium profert, & deducto velo spectandum proponit; ita post vitæ exitum, corpore velut velo amoto, ea quæ à se in anima ceu tabulâ, picta sunt in occulto, in lucem prodibunt; tunc videre erit animæ tabulam variâ historiâ refertam, & omnibus inspiculam propositam: si igitur ex divinis literis historia, & virtutes conspecta fuerint, laude dignus judicabitur. Si animus puellæ, in se Agnetes, Cæcilias, Theresias expresserit; si mens Adolescentis, Alexios, Casimiros, Aloysios efformaverit, laude dignus erit. Si verò turpes & indecoræ, turpibus historiis, monstras à specie apparuerint quanto, Deus bone! pudore ac confusione pictor dignus judicabitur?

a. S. Basîl, lib, de vera Virgin

§. I.

Abominatio Domini, cogitationes mala, Proverb.

v. 26.

Teterrima orbis spectra cædæmones, sic olim Tertullianus depinxit: *b* quorum tot sunt nena, quot ingenia; tot pernicies species; tot dolores quot colores. Velut unâ fidelîâ, perverſæ cogitationis turpitudinem ad umbravit. Hæc enim verò, nam præcellentes illas, supra quod humanum est, intelligentias, gratiæ insuper splendide condecoratas, momento temporis, in tartareas atque adeo rificas belluas commutavit.

14. Antesignanus eorum, dicitur in corde suo, in cælum conscendit. Ubi Doctor Angelicus: cogitationem usurpare locum divinum; & fecerit illam intolerandæ superbiæ inginem vixdum in se expresserit cum è vestigio, ut idem docet improperans Deus superbiâ cogitationem, Luciferum cum sequentibus, qui cœperant quoq; cogitatione sublimia gloriantes, ad inferos cecidit turbavit. Hanc qui gravissima catastrophæ expenderit, non verissimum illud Sapientis oculum agnoscerit; *c* ante ruinam mala cogitatio. Quâ solâ quotidie tot Angelicæ mentes ac integerrimæ animæ, in execranda monstrum conversa: atque omnes virtutum ac sanctissimarum cogitationum imagines, quas per annos 30. 40. 50. in se animus expressit una quandoque superbiæ, iracundiæ, gula, luxuriæ admissa spe

b Tertull de Scopiaco. c. 1

c Prov, 16

cies

spurcissimo veluti cœno
 fus, jaficit, ac omnino detur.
 Dabit, fpero, vos, hic mihi
 iam Auditores, ut in re gra-
 ma, facinus addam paulo qui-
 nifestivius, maxime tamen ad
 præfentem accommoda-

Fuit fuperioribus feculis Boni-
 cus, cognomento Bassalmac-
 pictor inter primos nobilis,
 que ex iis unus, qui pictu-
 ex Italia, pulfam inmanitate
 lorum, extinctamque penitus
 vocatunt. Hunc Aretinus Anti-
 s, non prece minus, quam pre-
 conduxit, ut facram adiculam
 lacellum in templo ejus urbis
 ximo, coloribus exornaret. Er-
 , ut erat ingenio non tam ad
 xtam, quam ad gloriam præ-
 ati, factoque: magnis animis
 in aggreffus, totam excuffit ar-
 , ut opus ea in urbe perfe-
 iffimum, velut obfidem im-
 ortalitatit absolveret. Verum
 magnis inceptis, magnæ ple-
 imque interpellationes obve-
 iant, accidit aliquando, cum ex-
 ore veniffet ad tabulam, ut
 nimadverteret quantum in ea
 ctum hefterna die, expreffumq;
 uerat, alterius manu deletum,
 ituras & maculas, quædam quali-
 ulnera inflicta corporibus: ver-
 o, totum opus infectum ex fa-
 to. Exarfit ilicò ad tam fedem
 eætaclum Bonanicus, & multa
 eum de non ferendâ injuriâ, de-
 que ipfo auctore meditatut; de-
 num quod amulis in urbe non
 areretur, ne turbas malo fuo exci-
 tate cogeretur, fcaruit ex ingrâtâ,
 ut eiebat, urbe difcedere; fed ab
 humaniffimo Præfule, verbis
 a Gainifus allocut. progymnaft. 4

amiciffimis delinitus, perfuaderi
 paffus eft fibi, ut rem iterum non
 fine fpe melioris exitus aggre-
 deretur. Sed ante fidot aliquot
 ftiparotes, velu ifuccenturiatores
 in latebras infidiasque conjecit,
 ut fi quem ejufmodi fraudis ar-
 tificem in fœlere deprehende-
 rent, ilicò erumperent, & arre-
 ptum penicillis paulum longiori-
 bus, hanc artem dedocerent. Er-
 go reftituta in præftinam venufta-
 tem pictura, non multum abite
 temporis, cum obtulit fe facinus
 ipfum, pro quo tam firenuè excu-
 babant. Nam dum abfente artifice
 excubitores operam navant, ecce
 tibi pedum ftrepitus audiri, illi
 arma pariter expedire, occupa-
 tifque hinc atque hinc locis, fu-
 gam præcludere: cum adefit in
 tempore maleficus injuriæ mo-
 litor ac doli artifex, fuique pari-
 ter ac hoftium securus prorepit
 in medium, tabulatum afcendit,
 opus aggreffitur. Quid exspectatis
 auditores? Simiolus, fimiolus,
 quem in deliciis habebat Anti-
 ftes, inventus eft auctor injuriæ.
 Is cum fæpe Bonanicum dum
 pingeret, obfervaffet, ut eft ad
 imitandum folertiffimus, voluit
 abfentis Magiftri fufcinere partes;
 vafcula itaque, conchulasque co-
 lorum confundebat, & nulla lege
 illinebat: quo vifo, excubiæ in
 rifum folutæ funt. Sed non rifu
 folvenda eft venuffimarum
 gratiarum & pulcherrimarum in
 animo imaginum jactura, quæ à
 ftygio illo fimio, divinam manum
 indignante, turpiffimè conama-
 culata ac pollutæ funt. Quam
 primum enim homo lympha bap-
 tifmatit ablutus eft, ilicò animi
 tabula, candore gratiæ colluftra-
 ta,

ta, primam in se, eamque elegantissimam effigiem reformat; instantillo, quo primum perfectæ rationis usum adeptus est: siquidem hæc D. Thomæ ac Thomistarum, aliorumque doctorum sententia est: a præceptum diligendi Deum, quemlibet obstringit, ut hoc primo tempore sese ad Deum suum, per actum amoris convertat; & hanc primam cogitationem, picturam sanè omni pretio superiorem, in se exprimendo, divinis oculis proponat, ipsum audite: *b primum enim, quod occurrit homini discretionem habenti, est, quod de se ipso cogitet, ad quem alia ordinet, sicut ad finem. Hæc est tempus, pro quo obligatur ex Dei præcepto affirmativo, quod Dominus dicit; convertimini ad me, & ego convertar ad vos.* Scio alios aliter sentire, atque hoc præceptum, ut paucis exploratum, ita in tenera hac ætate, ut plurimum non observari; istud tamen parentibus potissimum inculcandum est, nihil utilius, nihil Deo gratius liberis instillari, eosque edoceri & assuescere posse, quam Deum ex toto corde, actu elicitò diligere: sciscitando ubi Jesulum ament? An Jesulum diligant plusquam se, & omnia? quem amoris actum, in longum vitæ tempus, citra grave peccatum differri non posse, Theologi testantur. Quare si quis fortè per omnem vitam, nullum ejusmodi actum elicuerit, ignorantia hætenus excusare potuerit; sed quam primum Deum ex toto corde, & tota mente: hoc est, *c ex toto*

a Navaræ. Sotus, Tolet, Rodrig, apud

Fagund, in præcepto decal.

b S. THOMÆ 1. 2. q. 89 a. 6. ad 3

c Magister sent,

*intellectu diligat, & ut Aug. net: "d omnes cogitationes & omnem vitam, & omnem intellectum in illum conferat. quo habet ea ipsa, quæ confereverum enim vero ne hæc sit vulgi captum, Theol. magis, & populariter disceptemus: nec dubium esse potest, plures caussas diffimas mētes reperiri, quælestis illius pictoris ductu, ab eunte adolescentia quasi in tabulâ, sanctissimas cogitationum imagines in se effinxerunt: ut videre in quibusdam puellamentibus, species Agnetis, Cæliæ, Virginis Matris, ac dilectissimi Iponsi. In adolescentibus nam, Aloysii, Ædmundi. Alii in his & illis, variarum virtutum colores, ac divina quædam limenta expressa. Testem habet Ambrosium l. 6. hexam. c. ubi suavi melleoq; ut aliàs solet eloquentiæ fonte, hæc paucis aurem & animum immittit, picturam ab arte & artifice commendat: *pictus es ô homo, & pictus à Domino Deo tuo. Bonum habet artificem atque pictorem. Noli nam delere picturam, non fuco, veritate fulgentem, non cera impressam, sed gratia Dei. Noli tollere picturam Dei, & picturam meretricis assumere. Grave est enim crimen ut putes, quod melius te homo (melius te dæmon) quam Deus pingat. Grave est ut dicat deus: non agnosco colores meos, non agnosco imaginem meam. Omne splendorem, omnem elegantiam, omnem venustatem præstant illius tabulæ, stygius ille sinit unica venereâ cogitatione, quæ homo delectatur, ad eum fœdè colorum d. Aug. l. 1. de Doctr. Christi c. 22**

cat, ut verissimè Aug. pronun-
 cit: *a Nihil hac picturâ dicunt
 ignominiosus & deformis, &
 minus bonorum ferre possit: as-
 us, & verum dicunt. Quid, quod
 ipso nascentis mundi exordio,
 entes nostri in altissimam om-
 nium miseriarum ruinam univer-
 sum genus humanum induxerint,
 immixtam per Angelos malos
 cogitationem, Eva mente excipi-
 se & virum seduxit, ubi Aug.
 verum esse asserit ingestam cogi-
 tationem ac sensum respicere, aut co-
 gitationi consensum præbere. Debit
 non consentire, etsi non potuerit
 sentire; Quem astum diaboli
 serpens, toties etiamnum u-
 pat, quoties cogitationem lu-
 cam Evæ, id est carni, moven-
 timaginationem ingerit, quæ
 suali delectatione plecta, ad
 stum trahit spiritum, utpote
 jugem charissimum: atque
 eo ubi tres illi conspirant; dæ-
 mon, caro & spiritus, nihil non
 illi cogitant & faciunt. Ita fit,
 quod homini illi agresti accidit,
 cum colubrum frigore rigentem
 prudens sustulit, & domum
 ratum fornaci admovit: hic ubi
 caluit, virus cum viribus resumit,
 totamque deinde domum
 fecit. Nostis quàm latè cogita-
 tiones serpentes, venena sua dif-
 fuderint? non domum unam,
 sed urbem, sed orbem univer-
 sum infecerunt, nec virus expiari,
 nisi omnium exitio, ac generali
 tacylismo potuit Gen. 6. "vidēs
 deus quòd multa malitia crevis-
 set interra, & cuncta COGITA-
 TIO cordis, intenta esset ad ma-
 lum omni tempore: debebo, inq.*

Ec. Hic Chryf.: magna, ait, ho-
 rum verborum ephasis, non di-
 cit aliqua cogitatio, ut diverte-
 rent quandoque ad bonum, sed
 cuncta cogitatio. Et cordis inq.
 cogitatio, quasi diceret: non ex
 subreptione, sed ex corde cogi-
 tabant. Idq; omni tempore, per
 singulas horas, in hoc studium
 suum collocabant. Nec semel &
 iterum vel fortuito, sed omni
 tempore. Quid verò post has co-
 gitationes: omnis caro corrumpit
 viam suam, &c. Ita unum ma-
 lum, crevit in omne malum. Porro
 istud velut novo diluvio, uberrimis
 dignissimum est lachrymis:
 hac nostra nostratate, in hac ur-
 be, in hoc cœtu non paucos repe-
 riri, quorum cuncta cogitatio cordis
 intenta est ad malum omni tempore;
 sive ruri, sive domi, sive in foro, si-
 ve in templo, ubicumque degunt,
 has sordes animo volutant, hæc
 ova aspidum fovent, quæ non in
 unum regulum erumpunt. Novi
 virum Lovanii, naturalium rerum
 studio impensius deditum, cætera
 inter experimenta, ova seu semen
 lumbrici, pixidi inclusum per
 dies aliquod admoto pectori fo-
 visse, ac tandem ex hoc semine,
 maximè varia insectorum genera
 prorupisse, vermes, culices, cyni-
 phes, muscas, omnes inter se for-
 mæ & colore discrepantes, quod
 ut ad animum referas, & pravas
 cogitationes, inquit S. Nilus, semen
 diaboli existima; ex quo semine,
 quot & quanta genimina vipera-
 rum pullulent, Matthæus & Mar-
 cus testantur: d de corde enim ex-
 eant cogitationis mala; ex his verò:
 homicidia, adulteria, fornicationes,

a S. Aug. l. 5 de civit. c. 20
 b Aug. l. 1. de lib. arb. c. 25

c S. Nilus in paraenel.
 d Matth. 15; Marc. 7

facta,

furta, falsa testimonia, blasphemia, avaritia; nequitia, dolus, impudicitia, oculus malus, superbia, stultitia; & addit Marcus: omnia hæc mala ab intus procedunt. Ubi August. a nihil est certè istorum malorum, quod cogitatio non antecedit mala. Quæ cum ita sint, nemo quisquam mirabitur, omne studium tartareos illos spiritus collocare, ut pravas hominum animis cogitationes, pro cujusque genio & ingenio ingentant: hinc solerter nonnulli juventuti invigilant, ut vel obscenistabellis, seu libris impuris, verbis lascivis, speciem quandam nigerrimam candidæ menti indant, quæ non modo animum sæpè sæpius per omnem vitam conturbat, sed nisi calidis & multis lachrymis eluatur, suos secum ad æterna abripit incendia. Quod olim Deus gravissimè questus est: b sensus & COGITATIO humani cordis, in malum pronasunt, ab adolescentia. Alii conjugatis Susannas, Bethsabras, Potipharis uxores obijciunt, in quo nefando adulterii scelere, ut plures facti enormitatem averferentur, animo tamen hanc imaginem admittere, ac scelus mente concipere non erubescunt: ubi dæmon eo propè astu utitur, quo olim Caius Pompejus, qui, ut Sæxus Julius commemorat, cum infestos haberet Tuccenses, nec eos superare posset, perhumaniter postulavit, ut faucios aliquot è suis ac morbidos aquæ illos refici paterentur, nec agrè impetravit: robustissimis ac maximè validis larguentium colore, situ & incessu, in urbem missis & ad-

a Aug 1 de continent, c, 2

b Genes 8

missis urbem occupavit. Hæc aliter viri, cæterum probi & morati, qui suggestiones gravio flagitii perpetrandi, veluti fortissimos hostes strenuè repellunt, nudas dumtaxat cogitationes quasi debiles & languentes inimicos, haud formidandos aduertunt, qui totam magni Regis civitatem, animæ cœlestis Jerusalem diripiunt, & furialibus libidinibus flammis incendunt. Cui summus ille Legislatores Christi hoc præceptum omninò sanctum esse voluerit: c *Quid derit mulierem ad concupiscendam, jam mœchatus est eam in corde suo; ubi sola cogitatione homo mœchari, magnus Gregorius servat: d Per Moysen, inquit, luxuria perpetrata; per auctorem munditiæ, luxuria COGITATIO damnatur. Quare memorientis moniti: e cogitatum tibi habe in præceptis Dei.*

Alii denique primariam provinciam sumperunt, ut Religiosos, Moniales, Anachoretas homines sanctissimos pravis cogitationibus infestent; in ipsas solitudines, per claustra, per cratæ, per seras, cogitationes in interiorum cordis sinum penetrant, facilius sit cœlum claudere, quàm animum. Hoc B. Petri Damiani S. E. R. Cardinalis Judicium esse non puto quod ille, qui clausit cœlum oratione, clausit animum cogitationi; ut facilius sit cœlum obstruere, quam animum. Sine cogitatione mens esse non potest, sed per aliquid volvat necesse est sic: molendinum, inquit Bern

c Matth 5 d Greg 1:21 mor c 2

e Eccl 6 f B Damian serm in Navit B Virg

g S Bern. 1, medit, c. 9

velociter volvitur, & nih il
 ipuit; sed quid quid imponitur,
 olit. Sic cor meum se per est in
 otu: & sicut molē dinū, arena,
 imponitur, exterminat, pix in
 inat, palea occupat; sic cor meū
 agitatio amara turbat. immūda
 aculat, vana inquietat & fatig.
 eadē similitudine usus est S.
 elmus lib. similitudinum c.
 a eoque illud Ecclesiastici spe
 re videtur: *b Quasi axis versati
 cogitatus illius.* O si orbi inno
 ceret, quā vana etiā quod
 dam Religiosorum hominum
 iritationes sunt! quid sacris in
 ti, quandoque animo volvant,
 molant, & moliantur! cernere
 s quod olim Sancto Macario
 elum est, cacodæmonē lateres
 ligentē, & calcē apparantē vi
 religioso, in matutinis de cel:
 rica cogitanti. Atq; aliud non
 us infame spectaculum obji
 ceretur, quo hostis tartar. mystæ
 aram faciēti, & multum animo
 ollam intēto, quam igni appo
 erat, turpiter illudit; dum ollam
 ad aram detulit. Subpuderet &
 s, si quæ quisq; animo velut mo
 adimo volvit, mortalium oculis
 hiberentur. Quis credat Mo
 chos sub humili tunica alio
 s cathedras, sub vili caputio au
 ras, mitras: moniales sub levi
 slo, graves pedos vo vere: alias
 tiis, quæ quondam visu vel au
 tu perceperunt, sibi imagines
 oliri. ut ille in vitis Patrum de
 faretur: *c & veteres, & novi
 flores, sunt cogitationes mea, om
 ia nova & vetera, mentis oculis*

proponunt; quos ut legans, & o
 rans, & psallēs, animo subindemi
 nis sereno sit. Mira quibusdamea
 Redē ptoris nostri, apud Lucam,
 interrogatio visa fuit: *d quid turba
 ti estis.* ET COGITATIONES
 ASCENDUNT in corda vestra?
 Quid? improbantur etiā cogita
 tiones, quæ sursum tendunt, quæ
 in cœlum ascendunt? Resp. in si
 mili clarius illucescet: aquam tur
 bari dicimus, dum limus commo
 tus ex fundo ascendit: cœlum tur
 bari, dum vapor ascendit: qui
 diē & Solem oculis eripit, ita in
 anima iusti, quæ cœlum nuncupa
 tur, ubi limus concupiscentiæ ex
 agitur, ut fumus vanitatis, aut
 vapor ex carne nostra, quasi ex
 bullienti olla ascendit, cœlum &
 Deum quandoq; mēti eripit. Hoc
 in persona nostra de se queren
 tem Bernardum audiamus: *e, quid
 enim, inquit, si cessant manus, &
 non cessat pectus? quid si os jam
 silet, necdum cor quiescit. Si fin
 guli illiciti motus animi mei,
 singula quædam in te Deus sunt
 convitiā: ut pura iracundiæ mo
 tus in mansuetudinem, invidiæ
 in charitatem, in frugalitatem lu
 xuriæ, turpitudinis in castitatē,
 & innumera his similia, quæ de
 cœnoso lacu prurientis pectoris
 mei, et jam nunc incessanter ebul
 liunt inundantes, & impingen
 tes in serenit. præfulgentis vul
 tus tui.* Ac tandem concludit:
*quid magnum feci cohibere actus, ubi
 vapores illos foedissimarum cog
 itationum pectus exhalat? eadem
 sanctissimi Hier. querele est, qui*

a S Ansel, l, 5, milit. c. 41

b Ecc. 28

c Rosweid, vit. Patrum, l, 5, pag. 574

d Luc. 24 e S. Bern. ep. 42, ad illa
 verba Isa, 1 auferre malum cogita
 tionum,

perdius & pernox, in vasta illa solitudine orationi vacabat, hic sibi indignabatur, quoties evagari contingeret: *a creberrimè, inquit, in oratione mea aut per porticus deambulo, aut de sænore computo, aut abductus turpi cogitatione, etiã quæ dictu erubescenda sunt, gero.* Tum se incitabat: *ubi est fides? siccine putas orasse Ionam? sic tres pueros? sic Daniele inter leones? sic certè latronem in cruce?* Quorum oratio ascendebat, non ut pestilens vapor, sed ut *b virgula fumi.* Vos autem quoties in oratione cogitatione turpi, profanâ, vanâ abducti, quæ erubescenda sunt, mēte tractatis? ut si omnes cogitationes, quas horæ spatio in templo, in cella, in oratorio, orationi intentis obversantur, hominū oculis, ut quondam Bened., Franc., Anselmo divinitus concessum est paterent, qualia, Deus bone, spectra, quales chimeras cernere liceret. Vide hæc fusiùs dicta p. I. Domin. 12. post Pent. §. 4. Eapropter Regius Psaltes ad Deum clamabat: *c dirigatur oratio mea. sicut incensum in conspectu tuo.* Ex oratione verò tua, non fragans ille odor incensi, hoc est ardentissima ac purissima in Deum cogitatio dirigitur, sed densissimæ ac foetidissimæ pravarum cogitationum nubes glomerantur, quæ tibi ex oculis diem, seu Deum potiùs eripiant, tuamque mentem caligine involvant, ac sua illa amarissimi fumi acerbitate, non consolationis lachrymas suaviter eliciant, sed desolationis, tædii, & non rarò desperationis expriment. Quod quàm indignum,

a S Hieron. Dialog. adv. Lucif.
b Cant. 3 c Psal. 140

Chryl. expendit: "*d si autem incensum, sed mordacissimus ab te, ac graviter olens fumus ascendat, quibus suppliciiis dignus eris: non expressit supplicia, quæ ad eò atrociam, ut nullis verbis explicare possit: etenim si quæ audaciæ ac impudentiæ proferet, ut sacras aras odoribus censurus, pro fragrantissimo incensu, massam quandam sulphuram, aut alias sordes in thuribulum conjiceret, eaq; mephitis altaria incensaret, nonne hoc suspectæ fidei, aut omninò falsæ legis haberetur, & ut talis gravissimè plecteretur? Quid levius ille homo committit, qui pro suis gravioribus sordibus conspurcatis, ad cælum mittit? non ut rectè Cæsar. Arelat? " *e* Si bene & justè judicas, incomparabili graviorem putorem reddunt cogitationes luxuriosæ, quàm claustræ: quia isti foetores animarum sunt, illi corporum." Rem ad execrandam exaggèrat Augustinus si eligeres in Ecclesia facere ad ulterius intra ipsos parietes, quæ te esset sceleratius? modò autem tu ipse es templum Dei, tēplum intras, templum exis, templum in domo tua manes, templum surgis: vide quid agas, vide ne defendas templi habitatorē, ne deserat te, & in ruinam vertaris.*

Apud Ægyptios, Alexandinos, & non ita pridem apud Japonas, si cui templa adire libuisset, sub ipso sacrario infamissimum, vel atrum canam, aut similia conspexisset; idolum illis longè deformius, in templo animi

d Chrysostr. hom. 74. in Matth

e Caesarius hom 6

f S. Aug. serm. 16 de verb. Dom.

at, qui prava se cogitatione
 ectat: a, omnis homo in tē-
 ore orationis, quidquid atten-
 is cogitat, hoc pro Deo odorat:
 forum cogitat, forum odorat: si
 omū fabricare, vel vineam vel
 grū colere, ante oculos cordis
 roposuerit, hoc in illa oratione
 to Deo habebit. Taceo de ma-
 s & fortè turpibus cogitatio-
 ibus. Evertat hoc, & mentē fe-
 t, vibratū è vaticano oraculum:
*probis mētibus magnū nō est im-
 da cogitare; sed corā Deo peccatū
 vum nō est, in tēplo Dei, hoc est in
 generato spiritu, munda reponere.*

Vide in rem hanc plura apud
 end. l. I Reg. c. I. ann. II. sect. 2.
 Denique ut omni loco, omni
 mpore, tartarei illi spiritus,
 ortales omnes infestare non
 essent, potissimum tamen pri-
 itias diei, hoc est primam ubi
 ais expergitur cogitationem,
 i vindicare, & vicāimam im-
 molari contenduat; cuius rei te-
 em habeo Nazianzenum Theo-
 ogam: *c est è spiritibus, inquit,
 nus, qui præcurser dicitur, qui nos
 x somno surgentes protinus excipit,
 ic primum nostrum cogitatum in-
 rinare nititur.* Quo fit, ut hic
 primò nummos & lucrum cogi-
 et. Ille quid in prandio edulii &
 obsonii palato parandum sit, co-
 gitet. Tertius carnem & vene-
 rem cogitet. Alter inimici san-
 guinem, injuriam illatam cogitet.
 Alius honores, dignitates, munia
 cogitet. Nonnulli prædia, villas,
 venationes, profectiones in Gal-
 lias; in Hispanias cogitent. *d ite-
 rum alius navigare cogitans* Heu

a f Aug in commun. serm: 31
 b f G eg. l. 6 in l. I Reg. c. 15
 c Greg Naz. orat. in Cyprian
 d Sap. 14

nemo ex his cogitat, qua Domi-
 ni sunt! sed ut Propheta queri-
 tur: *f omnes cogitationes eorum in
 malum, in vanum.* Possent hic
 induci, non modò quos Plinius,
 sed & ipsa quotidiana experien-
 tia, varios in varia pingendi arte
 magistros suppeditat; è quibus
 nonnullos reperire est; qui in as-
 similanda effigie humana excel-
 lunt, alii in ædificiis, quidam in
 venationibus & feris: valet alio-
 rum ars in metallis ac vasis pre-
 tiosis, quorundam in esculentis
 & dapilli convivio depingendo
 elucet. Alii in hortis & virida-
 riis insignes existunt. Haud aliter
 cacodæmon, ab ipso diei crepu-
 sculo, varias cogitationum, luxu-
 riæ, avaritiæ, gulæ imagines, pro
 cuiusque beneplacito effingere
 consuevit. Et his foedis colori-
 bus, tam terris imaginibus quis
 vestrūm g dabit cor suum in simi-
 litudinem picturæ?

e I Cor 7 f Psal: 55
 g Eccl, 38

§. II.

*Qua cogitatio peccaminosa. &
 quinam ob solam cogitatio-
 nem damnati.*

Augustinus lib. 12. de Trinit.
 cap. 12. *nec sanè cum sola cogi-
 tatione mens oblectatur illicita,
 non quidem decernens esse faciendā;
 tenens tamen, & volvens libenter,
 qua statim ut attigerunt animum,
 respui debuerunt, negandum est esse
 peccatum.* Quod Lessius de peccato
 mortali intelligit, h & probat ex
 iis, quæ subdit Aug. *totus damna-
 bitur, nisi hac qua sine voluntate
 operandi, sed tamen cum voluntate*
 h Less, de jure l. 4 c. 3 dub. 15

animum talibus oblectandi, solius cogitationis sentiuntur esse peccata, per mediatoris gratiã remittantur.

Quæ ubi D. Thomas adduxit, subsumit: *a sed nullus damnatur, nisi pro peccato mortali; ergo consensus in delectationem est peccatum mortale.*

Quanti & quales viri ad fœminæ, ad hanc sententiam certam & infallibilem toti cohorrerunt! an fortassè mortale aliquod per lubricam cogitationem in animum admisissent? quot angoribus, scrupulis acerrimè divexati sunt, & etiamnum divexantur? qui ne frustra conturbentur, cum communi Theolog. Scholâ, virum Relig. ac Doctiss. hac super re differentem audiant: „ *b* debet esse consensus „ ille (ad peccatum mortale) ex ple „ na deliberatione, seu animad „ versione intellectus. Si enim „ nullo modo advertas illam cogit. aut delectat. esse illicitam, „ nullum erit peccatum, etiamsi „ per diè in ea verferis, ut passim „ D. D. tradunt. Si imperfectè ad „ vertas, erit solum veniale, ut „ cum res confuse se offert, instar „ mali certi vel dubii; sed mēsaliis „ intenta, & vix sui cōpos, tenuiter id apprehendit, *ita ut* ad ple „ niorem consid. remissè & lang. „ exciterur. Si planè advertas quid „ agas, & opus esse illicitum, tamen si voluntas consentiat, & „ positivè illa delectatio placeat, „ erit peccatum mortiferum, & „ tunc propriè dicitur delectatio „ mōrosa, eò quòd homo illi post „ plenam considerat. immoretur, „ quamvis brevissimo tempore id „ fiat. Disputant verò, si voluntas nec positivè consētiat, nec etiam

positivè dissentiat, sed permixta se habeat, an peccet mortaliter. D. Thomas, Bonav., & alii Lessio, docent hominem tunc positivè dissentire, & conari peccata vitare. contrariam, ut probentur Cajet. Regin. L. Navarrus Sanchez, Bonav. apud Dianam part. 2. tract. resol. 33. & scrupulosis quas que proponenda. Quibus potest quisq; sibi attendat, quas in nullo cogitationes admittat, non solum operum ac verborum, sed cogitationum omnium. Supremo Judici ratio reddenda sit; quod Barlaamus Regium Josaphatum edocuit, dicens: *c non enim actiones dumtaxat, verum etiam cogitationes nostræ a Deum in numero sunt, coronas aut supplicia conciliant*, eaque sepe eterna. Quæ quòd altiùs inreant, libet unum alterumve terrorem inducere, qui ob solam cogitationem pravam, æterno supplicio addicti sunt.

Joannes Raulinus Ordinis Cisterciensis S. Theologiæ Professor scribit viduam mixtæ pietatis in pauperes profusam, apud urbanam antistitem, qui ei à confessionibus erat, non levi sanctitatis fama valuisse; quæ ubi semel oculos in herilem famulam conjecit, lubrica mentem subiit cogitari in eaque flagitium quidem exterminum exosa, sese delectando commisit; sic tamen ut sceleris amissioni fœditatem, quam mox excusserit & averfata sit: quia tamen opere non complerat, peccatum hoc solo animo admissum.

a S. Thom. 1. 2. q. 74. a 8

b Less. cit. n. 116

c Damasc. in hist. Barlaam c. 19.

d Raulin. in itinere paradisi serm. 11. de poenis infer.

fieri neglexit, nec multò
 lethali morbo correpta,
 sus foeda hæc illicogitatio ob-
 tur; quâ vix dum oblectari
 pit, è vivis excedit, magnâ
 gularis sanctimonix relicta
 id omnes, & potissimum apud
 verendissimum Præsulem,
 inione; qui eam celebri pom-
 in sacello suo, thesauri instar,
 nulo condi curavit. Sed ô ju-
 dia Dei & hominum! nocte
 sequenti, cum eò se reciperet,
 matutinas horas recitaret, ecce
 i adicula tota luculento incen-
 o absumi videbatur: Deo con-
 us subintrat, atque hujus mu-
 eris cadaver craticulæ candenti
 opositum cernit, affusâ undi-
 ac cacodæmonum turba, co-
 uentium in morem: pars tædis
 dentibus rogam succedens,
 ars ferratis conis, sus deque
 miseram versabat. Quam ut agno-
 vit, adjuravit ediceret quid com-
 neruisset, quod ad eò horrendè
 orqueretur? Respondit se dam-
 atam, ob solam delectationem
 nimo conceptam ex unica cogi-
 tatione. De ejusmodi verè olim
 Propheta: *a non dabunt cogitatio-
 nes suas, ut revertantur ad Deum
 suum, quia Spiritus fornicationum in
 medio eorum.* Ob unicam cogita-
 tionem torqueri igne inextingu-
 bili, in æternum! *b quis illam for-
 tem damnatorum non flet?* Ob
 momentaneam delectationem
 gaudiis excludi sempiternis!

— quia talia sando

Temperet à lachrymis?

Ob vanam, & umbratilem sola
 mente delibatam voluptatem, in
 omnium miseriarum abyssum
 precipitari! ô verè *miserabilis-*

a Osee c. 5 b Basil c. I, Cor. 15

res omnibus hominibus! Sed erit
 fortassis qui meretur, summum
 quasi justitiæ rigorem: ut mo-
 mentum voluptatis vel sola cogi-
 tatione delibata, æternis tam-
 que atrocibus inferorum tor-
 mentis vindicetur: is audiat gra-
 vissimum Doctorem hæc pertra-
 ctantem; *d quisquis, inquit, Au-
 gustinus, hujusmodi damnationem
 vel nimiam, vel injustam putat,
 metiri profectò nescit, quanta fuerit
 iniquitas in peccando, ubi tanta erat
 non peccandi facilitas.* Et infra: *e
 quisnam satis explicet, quantum ma-
 lum sit non obedire in refacili, &
 tanta potestatis imperio, & tanto
 terranti supplicio?* Pluribus qui-
 dem hic primi parentis lapsum,
 & morsum poni ex gravitate
 pœnæ exaggerat, sed eadem ratio
 in omni peccato est, adeoque id
 maximè mirandum ac detestan-
 dum, eò temeritatis ac insanix
 quempiam advenire, ut momento
 umbratilis ac imaginarii gaudii,
 cruciatus sibi acerbissimos, num-
 quam finiendos, mercari prudens
 & volens non vereatur. Alia fla-
 gitia, lucrû, dignitates, sensibiles
 delicias pro scopo habet; hic ve-
 rò umbra imaginaria hominum
 eccelo, Deo, bonis omnibus privat,
 & malis involvit nunquam fi-
 niendis. Primi parentis nostri
 stultitiam posteri inculamus, qui
 pomo paradysum vendidit, de quo
 Bernardus: *f diabolus porrigit po-
 mum, & surripit paradysum:* nec
 fecius illum explodimus, qui len-
 tiscutellâ primogenita vendidit.
 Illo autem longè stolidiorem
 mercatorem ducimus, qui 30. ar-

d Aug. l: 14 de civit. c. 15

e V. Bell. de Ascens. in Deum Grad.

15. f Bern: I gradu superh

genteis

genteis omne bonū, Deum suū vendit. Aliquid tamen est bonum, & lentis scutella, & 30. argentei; at verò: *quis sortem illam damnatorum non fleat*, qui ob solam voluptatem, momento cogitatus, in æternum torquebuntur.

Habes de fœmina, virum addo, & qui omnibus Ecclesiæ Sacramentis ritè munitus, unica cogitatione in portu naufragium fecit: **C**omi in Italia is meretrici assueverat; ad extrema deductus, animum sacra exomologesi integrè expiavit, ac sacro viatico munitus excedit. Bene mane cum pro eo sacerdos exequiale sacrum apparat, sub ingressum ad aram: vestis illi vellitur: dum facere pergit, idem monitor ad poplitem & ferum obturbat, trudit, Tandem circumspicit, & ecce tibi ab aræ angulo fumantem nebulam, atque ex ea vocem: cessaret facere, se esse, quem pridie ritè expiasset; sed inter ipsum luctantis animæ egressum, unicā venereā cogitatione subrepente, eaque delectatum, è corpore excessisse, simul ad infernos cruciatus, irrevocabili Judicis sententiā condemnatum. Juvat hic aureā tubā intonare: *b quod momentaneum est, & leve delectationis nostræ, æternum ignis, ac tormentorum pondus operabitur in nobis.* Quod momentaneum est lubricæ cogitationis, lividæ cogitationis, elatæ cogitationis, æternum tormentorum pondus operabitur in nobis! *c ò sortem lugendam! post jejunia multa, post durum vitæ genus, post longas ad Deum preces, post*

*uberes effusas lachrymas, den post annorum 20. vel 30. abstinentiam, (ob brevem & imaginariam delectationem) nudum orbis, ac tot laborum mercede partum reperiri, & similem omniferi mercatori cuidam divitiis, portu naufragium facit omnium tanto labore & sudore parta. Orem lugendam! virgines Decatas, viros Religiosos, post vitæ per innumera Religionis acritutum omnium exercitia tractatam, unicā cogitatione omni iacturam facere; tormenta in animi recolere, d. quæ rudi carbis supra adumbravimus, & exinde, num hæc tam brevi & voluptate, mercari velis. Per ipsam istiusmodi hominis inconsiderantiam, deplorat Hippone Præsul: *e quàm lugenda pervertas, ut animam, quam Christus sanguine redemit, luxuriosus quæ propter unius momenti delectationem, diabolo vendat! verè mirum plangenda & miseranda delictio, ubi citò præterit quod delectatur, & manet sine fine quod cruciat.* **R**isconsulti veteris Ulpiani placitum est: *cogitationis pœnam non patitur.* Ita in foro, in curia Romana fieri videmus, ubi non cogitata, sed facta plectuntur. Judex ille supremus; *f qui discitor cogitationum & intentionum cordis est,* longè atrocius minis perversè cogitata, quam mortalium Judices gravissima reorum factura, punire consuevit; atque inter exquisita tormenta, quam immani pœnâ talionis, ipse cogitationes, inferos excruciat*

a Valadier. feria 5. hebdom. pass

b Chrysost. lib. de reparat. lapid.

c S. Basil. hom. 21. in Prov.

d Part. I. Dom. 5. post Epiph.

e S. Ang. serm. 150 de tem.

f Hebr. 4

est qui recogitet. Unum hic
dinale Bellarminum audi-
: b cogitatio cruciabitur ve-
mentissimâ quadam coin-
chensione eorum tormento-
m, in quibus tunc & corpus,
animus versabuntur. Et co-
tatio dolores acuet, & dolo-
s cogitationes excitabunt.
z erunt perpetuæ contem-
tationes eorum, qui dum hic
ctuose possent hæc medita-
non voluerunt, & qui his
lissimis cogitationibus, tam-
am frano libidinis uti dedi-
antur, eas tunc ut crudelissi-
os carnifices patientur.

Isa: 57
Bellarmin. de peccis infer serm. 3

S. III.

atationes, prava continuo
pellendæ, Deo per Prophe-
am commoneñse: AUFERE
B MALUM COGI-
ATIONUM VE-
TRARUM AB OCU-
IS MEIS. Isa. 1.

pavone scribit Bartholo-
mus Angelicus, e quod cum
semella posuit ova, mas ea
uirat, & reperta confringat.
d mirum videri posset, cum
tam speciosa & innoxia sit
Solet quidem scorpio de-
re suos foetus, natura eò
bellente, ne animalia noxia
escant; sed quid foetus pavo-
itii celat, aut mali porten-
d ut à patre ad necem qua-
t ubi quidam illud causæ

L. 12. de propter. rerum c. 31
a. praxit. principia obsta

adstruunt: volucrem hæc pennas
quidem habere angeli, sed gressum
furis, caput serpentis, & vocem dia-
boli. Atque aded sine injuria
ovum conteri, & foetum quasi in
semine elidi. Pulchrioribus in
speciem plumis, aliisque colori-
bus, dzmon cogitatione pravam
vestit & adornat; sed quæ furis
seu latrunculi in morem, per a-
gustam quandoque rimam subin-
trat, & arcem animæ latronibus
pandit, quæ tartarei serpentis vi-
rus diffundit, & diabolica sugge-
stione seducit. Quare dum parvus
est hostis, conterendus est. & ubi
serpēs caput ingesserit, ilicò con-
terendum; e caput autem serpē-
tis conterimus, esse Greg. cum i.
nitia tentationum extirpamus.
& S. Aug. in Psalm. 48. & 103. si
diabolus tuum calcaneum obser-
vat, tu caput illius observa. cap.
illius est initium malæ suggest.
quando incipit mala suggere,
tunc repelle, antequam surgat
delect. & sequatur consensus.

Calliditate hic Pharaonis opus
est, qui omnes masculos Hebræo-
rum vixdum in lucem editos, a-
quis præfocabat: prævidebat ni-
mirum, bellum sibi non ab infan-
tibus, sed ubi adoleverant cura
tot bellicosissimis viris futurum.
Ad consimilem sed spiritalem
parvulorum lanienam Hierony-
mus foemina hortatur: f donec
parvus est hostis, interfice. Nequitiæ
ne rixania crescant, elidatur in se-
mine. Audi Psalmistam dicen-
tem: beatus qui tenebit, & allidet
parvulos suos ad petram; ille lauda-
tur, ille predicat. beatus, qui ne co-
perit cogitare sordida, statim inter-

a Greg. I. I. mor c. 38 f S. Hier. op.
22. ad Eult. de callid. Virg

ficat cogitata, & allidit ad petram, petra autem Christus est; vel statim ut libido titillaverit sensum, aut blandum voluptatis incendium dulci nos calore perfuderit, erumpamus in vocem: Dominus adjutor meus, non timebo quid faciat mihi caro. Domini Jesu, malo mori quam foedari. quas voces, quam sinceram mente expresserit. B. Mechtildis, ex eo colligere est, quod Angelus ex corde Mechtildis schedam extraxerit, cui sanguine cordis inscriptum: *a maliam mori, quam culpam meam a te bone Iesu separari, quod tum exaratum celestis sponsus indicavit, dum molestis cogitationibus illa restitit, easque quasi in semine obtrivit. Vides homines sanctimoniam vitam pereximios: has vulpeculas timuisse, & etiamnum parv. elisifse. Idipsum suavitati sorori suae, virgini integerrimae, Bern.: b charissima soror, audi ea, quae Dominus ait per Isaiam Prophetam: auferte malum cogitationum vestrarum. Quamvis homo cesset ab opere malo, tamen si malam cogitationem habet in corde suo, non est sine culpa.*

Unde B. Isidorus: non solum in factis peccamus, sed & in cogitationibus, si eis illicitè occurrentibus delectemur; sicut enim vipera à filiis suis adhuc in utero positis occiditur, ita cogitationes intra nos enutritae, non crudelissimè trucidant. Aliam à scintilla, nisi excutiat, similitudinem Sapiens accersit: *c numquid poterit hinc abscondere ignem in sinu suo, ut vestimenta illius non ardeant? Et tu ardentis cogitationis flammam*

animo non excutis, ne comburis? hoc praesentissimum discrimen Augustinus exaggerat: *d modo si alius quis carbonem apprehenderit, si citò eos projecerit, nihil erit: ita & qui ad concupiscentiarum oculorum defixerit intuitum, & dominum malum in corde suo suscipere morari in corde suo permiserit, e tere à se sine maxima plaga non terit. Vestigium flammæ, non fuligo inhaerebit.*

Alterum motivum esse perit, e ut oculos hominum, & Angelorum, ac demonum cogitationes nostras lateant, eas nudas, & manifestas oculis nostris, qui scrutantur corda &

Bernardus ep. 42. ad illam v. Isa c. 1. *auferte malum cogitationum vestrarum ab oculis meis.* Dico quomodo cogitationes in oculis nostris incurrant? "Quid dicit ab oculis nostris? quales oculi, qui conplentur cogitationes! non coloratae ut videantur, neque sonant ut audiantur; merito tamen Dominus scit cogitationes nostras quoniam vanae sunt: cur enim nesciret, quas & audit, & videt? Hæc tamen non cogitamus, nos cogitationum nostrarum speciem ac Judic. habere: quod ipsi ethnici viderunt, e c mirifice Thales: nam interitum facta hominum deos fallere. Nec cogitata, inquit. Ut non solum manus, sed & mentes habere niteremur, cum se nostris cogitationibus committimus, numen adesse crederemus.

Ex quo argumentum solum ab absurdo, sic efficitur. Casarius Arelatensis:

a Tib 2 gratiae c. 7.

b Bern. I ad Sororem de modo bene vivendi c. 29 & Prov. 6

d Aug. de honest. mil. c. 4. e 2
f Chrysost. hom. 3 de fuga co

curfu populi, aliqua famosa meretrix, expansis ulnis amlecti aut osculari conetur, nonne manibus repellis, & in faciem conspuis, ne forte quicumque viderit, ex consuetudine eam hoc fecisse dijudicet? Ergo propter judicia hominis hoc non permitteres, quare secreto conscientiae oculos ejusque districtum iudicium reformidas? repugnandum qui in vicino cubili audiat rem cum adultero luctantem, iter ac constanter repugnans, plus amoris & affectus in concipit. D. Casario concipit Aug. a nullus vult in puero à meretrice osculari; ita in se conscientia, sordidas cogitationes velut immundissimas meretrici nullus debet suscipere, vel inhaerere permittere. Sed hoc de modo praesentiae Dei, uberius supra tenuimus b: altera praxis est: cogitationes pravas, aliis sanctis vivinis, ut clavum clavo pellit. Unde: si forte aliquis dicat, ita immunda cogitationes inhaerere consuetudine, ut non possit expellere. Ad hoc respondet praxul c sed sicut amor amore vitur, sic cogitatio cogitatione tollit. Locum ergo, quem in corde moliosa cogitatio tenebat, castitas expet, quem cogitationes vanae iter efferebant, cognitio sui destitit deprimat. Quod sanctissimum Patriarcham nostrum Iacobum usurpasse legimus, d à militia seculari ad sacram militiam, ne minimam vanitatis August. in communi. Sermonibus serm. 17 b Dom: Pent & p: 1 Dom. 29 & Dom: 5. post Epiph. §. 4. 3 Praxis. Aug super Gen. 9. 14 Ribadin. in vita

aut obsceni amoris cogitationem admisit, sed totus demissionis ac castitatis desiderio aestuabat. Id ipsum B. Richardus & nobis inculcatum voluit: *e Ut tanta sit copia cogitationum bonarum, quanta fuit prius multitudo inutilium & vanarum, cum adhuc cor tuum juxta mare magnum hujus mundi per desiderium requiesceret, & amore nimio inhaereret.*

Quid porro post hominis conditorem, dignissimum sit ab homine cogitari, variè disceptari potest. Utile quidem homini peccatori illud: *f cogitabo pro peccata mea; nam ut recte Aug. g sic debes recedere à peccatis prima cogitatione confessus Deo, ut non tibi recedat de memoria, quia peccator fuisti.* De qua salubri peccatorum recordatione, vide Mendozam fusè tom. 2. cap. 6. lib. 1. Regnum. 8. Multas etiam futes, foedas à se cogitationes repellit, qui seipsum occupat, illudque Sapientis usurpare potest: *h eruditus inter se cogitationibus.* Sed omnium utilissimè Solymeus Rex David: *i cogitavi, inquit, dies antiquos, & annos aeternos in mente habui; cogitatio prorsus divina, digna homine, digna Deo.* Amplissimum hic cogitandi stadium, quod nemo unquam emensus est cogitando.

Theologorum sententia est, daemone non posse ad malum cogere voluntatem, nec ad malam cogitationem intellectum. imò nec immediatè movere; sed esse in potestate hominis, dum sancta aliqua cogitatione

e In 2. Reg: 2

f Psal 27 g Aug in Psal 75

h Prov 8. i Psal. 76

detinetur, pro illo tunc, aliam non recipere. Sicq; non posse demonem intellectu aliquid cogitantē, cogere eodem tempore ad aliud cogitandum, cum simul diversa cogitare non possit, ut probat B. Thomas, & magnus Greg. confirmat, dicens: *a vitare turpes cogitationes non praevalet, quā honestas in se non habet. Quare animus sanctis cogitationibus occupandus, propterea quod scriptum est: tibi cogitatio sancta servabit te.* Ad quod conducet, manē ubi experrectus, mentem ad Deum, oculos in crucifixum, primam cogitationē seu salutationem ad dilectum suum Jesum dirigere? ex hac enim facile alia atque alia, velut annuli aurei catenam contextent. Denique conducet vesperī, pia cogitatione indormiscere, quod Bernardus fratres in monte, nosq; monitos voluit: *iturus ad somnū, aliquid tecū dser. In memoriā, in cogitatione, in quo placidē obdormias, quod etiam somnare juret. Sic tibi nox ut dies illuminabitur, & non illuminatio in deliciis tuis. Placidē obdormies, in pace quiesces, & facildē evigilabis;* quid quod ut alter Xaverius, in somnis cacodæmonē triūphabis. Eruditē dixit Philo Judzus: *Domus Dei cogitatio sapiētis.* Hanc domum æterna sapientia lubit, hanc habitat, in hac suaviter requiescit. Videre, loqui, audire, scribere humanæ quidē actiones sunt, non tamen animantibus brutis penitus denegatæ. Audient & feræ videntque, & eo quædam hominē vincunt. Jumenta

a 3. Thom. part. I, q. 111. art. 2. Greg. I.

5. in I, I. Reg. c. 12 Gab. 2. Gen. d. 8

q. 2 Aug. in Psal. 118 serm. 24

b Sap. c. I c Philo. 11, de migratione Abraham.

quoque memorantur locuta, aves non pauca humanas vocales articulatē efformant. Alianus culatus testis, se vidisse asserit phantem, in tabula literas Romanas promuscide scribentem. Plinius è Muciano asseverat, phantem græcas literas pindidicisse, eaq; linguā scripsisse *se ego hac scripsi, & spolia Cediciari.* Cogitari ac ratiocinari lius hominis est. puris ac sanis cogitationibus interest Deus velut sua se domo in ea mentem continet; & quod olim dilisponsæ, virgini Senensi, hoc ubi dicit: *cogita tu de me,* & c. 10. Hic quasi in throno suo dens, cogitationes nuntios a se pera æterna ablegat, ut scitè doctor observavit: *non potest fieri, ut habeat mala facta qui habet cogitationes bona facta enim de cogitatione procedunt. Nec quisquam aliquid facere, aut ad aliquid faciendum membra movere, nisi primò cefferit jussio cogitationis. Cuius modo de interiori palatio quod quid jusserit Imper.; per Imperatorum Romanorum emanat: quidquid videtis agi per Provincias, quidquid motus fit ad unam jussio Imper. intus sedentis, sic & in nostro quoque nostrum, intus Imper., in corde sedet: si bona bona jubet, & bona fiunt: si vitia mala jubet, mala fiunt. Cuius ibi sedet Christus, quid potest habere nisi bona? cum possidet totum orbem, quid potest jubere, mala? in tuo autem arbitrio depositus, cui pares locum, Deo diabolo.* Beata profus illa

d Nierenb. hist. nat. pag 39

e Aug. hom. 16 ex 10

quæ cœlestem illum Imperatorem in se habet regnantem. is existit S. Theresia a eximie & raræ puritatis Virgo, foecunda simul religiosissimæ utriusque sexus spiritualis mater, & sinistra sanctissima: quæ totâ à nullum peccatum veniale contra castitatem commisit, quod materia confessionis, quemmodum testatus est noster P. Franciscus Ribera, in defensione vitæ immaculatæ. Et alter pietatis nostræ P. Rodericus Perez, ejus confessarius, qui sensis suis perspicillis vitreis, quibus dixit: *b sicut est impossibile, ut huc intret mala cogitatio, erat anima Theresia, beneficio speciali divinæ gratiæ, & Imperatoris illius cœlestis, intus in cantharum illa mente residentis. cum non simus sufficientes, quid boni cogitare quasi ex his, ad auxilium gratiæ recurdum est, atque idè ut mo- Aug. e nemo sibi cogitationum rum victoriam attribuat; unde orabat & quisque vestrum et cum eo:*

Libera me Domine, Deus meus, a multiloquio quod atior intus in anima mea mi-

Didacus Iezpez in vita l: 3. c: 4 Lancie.

de profectu in virt: I n. 42 Lancie cit

Aug super Gen q 14

Aug. l: 15 de Trinit. c. ultimo

fera, in conspectu tuo, & confugiente ad misericordiam tuam: non enim cogitationibus taceo, etiam tacens vocibus. Et si quidem non cogitarem, nisi quod placet tibi, non utique rogarem, ut me ab hoc multiloquio liberares. Sed multæ sunt cogitationes meæ tales, quales nosti cogitationes hominum, quoniam vanæ sunt. Da mihi non eis consentire, eas improbare, nec in eis velut dormitando immorari; sed ab eis mea saltem sit tuta sententia, tuta conscientia, te tuente. Vel ut alibi paucis: *e O amor, qui semper ardes & non extingueris, charitas Deus meus, accende me, continentiam jubes, da quod jubes, & jube quod vis.* Dum turba phantasmatum domum animæ inquietat, quid agendum illi, qui hæc patitur? Suadet Gregorius cum cæco levare vocem & exclamare: *Iesu preceptor, miserere me.* & hoc magis clamare, quo magis turba præpedire conatur. Clama cum Doctore Angelico: /

Ne finas quæso Dom. Iesu, & tu Sanct. mater, & Virgo Maria, ut tam immani me scelere adstringam. *Vel dic cum Eccl. Virgo singularis inter omnes mitis, nosculpis solutos, mites fac & castos.*

e Aug l: 10 Confess. c: 29

f Oratio S. Thomæ, in vita apud Sacerdotem.

E M B L E M A XLVII.

Multis sunt vocati, pauci verò electi. Matth. 22.

E MULTIS FORSITAN UNUS ERIT.

**DOMINICA DECIMA NONA
POST PENTECOSTEN.**

**Pauci per fructus bonorum operum, ad vitam æternam
prædestinati sunt.**

S. I. *Præscientia Dei, ac prædestinatio non efficit libertati.*

S. II. *Satagite, ut per bona opera certam vestram vocationem
electionem faciatis. b*

a Ovid, lib: 3 de arte amandi b 2. Petri I,

DOMINICA DECIMA NONA POST
PENTECOSTEN.

Multi sunt vocati, pauci vero electi. Matth. 22.

Controversia Doctores inter maxime controversa; labyrinthus mille meandris & erroribus imensus: profundissimum divinationum pelagus, nullationum bolide investigandum, quo complures velificantis inani temeritate abrepti, ad scotos allisere, & infelici naufragio, velis remisq; styga trajecere, non, ut rectè Zeno Archiepiscopus Veronensis monet: *Non intel-
unt miseri, quoniam curiositas
m efficit, non peritum. juxta il-
lud: b Scrutator Majestatis, op-
metur à gloria. Et alibi c a-
te ne quaferis. Mysterium
nque omnium arcanorum
i, maximè abstrusum Præde-
ationis, & esse, & nuncupari
hibetur. Hæc enim verò disce-
tio, non modò primaria orbis
enia exagitavit, ut Democri-
Heracleti, Empedoclis, Aristot-
is, omniumque Stoicorum,
os ad fatum & inevitabilem
cessitatem compulit; sed &
egerrimas mentes adeò per-
bavit, ut in apertum egerit
cepitium Augustinus vir ille
ffabiliter mirabilis, & incompati-
biliter honorandus (ut S. Prosper
quitur) did ipsum de uno ali-
o suæ sanctissimæ familiæ Re-
oso testatur: *Fuit* (inquit) *qui-
Serm. 2 de æterna filii generat.
Prov. 25 e Eccl. 3 d S Prosp epi
ad Aug ante lib de prædesti Sanct.
S. Aug l de bono posseverant. cas 5**

*dam in nostro Monasterio, qui corri-
pientibus fratribus, cur quædam non
facienda faceret, & facienda non
faceret? Respondibat, qualiscumque
sim, talis ero, qualem me Deus futu-
rum esse præscivit. Qui profecto &
verum dicebat; & hæc verò non pro-
ficiebat in bonum, sed usque adeò
profecit in bonum, ut deserta Mo-
nasterii Societate, fieret canis ad
suum vomitum. Huic consimiles
hodiernâ die quamplurimos re-
perire est, qui hoc sese diabelico
discursu assiduo exagitant: e Si-
ve nunc rectè vivamus, sive non re-
ctè; tales nos erimus postea, quales
nos Deus suos esse præscivit; vel
boni si bonos: vel mali si malos.*

Ex quo infert, nonnullos in
torpore seignitiemque versos,
& à labore proclives ad libidi-
nem, post concupiscentias suas
ivisse. Et ut Libertini nostri tem-
poris, jugo excusso, in libertate
spiritus (ut ajunt) in omni flagi-
tiorum cœno sese volutasse. f
*Quorum cor, si non esset fatuum, non
crederet fatum.* Tum alios com-
memorat; qui ubi se pietati,
Deo ac Religioni devoverunt,
multos annos in vitæ austeritate,
disciplinâ monasticâ, perpetuâ
carnis & dæmonis luctâ tradu-
xerunt, hoc sese argumento mi-
serrimè divexarunt: Si Deus ab
æterno præviderit ac prædestinâ-
rit me inter oves, in exiguo ele-
ctorum numero fore salvandum,
quæcumque vitæ rationem sc-
e Aug. ibid. f Aug. traç. 37. in Ioa
li 4 cutus

cutus fuero, salvabor. Ergo frustra me macero, frustra me hic vivum sepelio. Si Deus ab æterno viderit me damnandum, quicquid egero, damnabor: atque adeo (ut Apostolus ait) Religiosi mundo mortui, angustiis cellis conclusi, in ciliciis, in jejuniis multis, in frigore & nuditate, mortificationem Christi in corpore circumferentes, miserabiliores erunt omnibus hominibus, quia hic & in æternum cruciandi. quæ *perfectio animi afflictio* (ut in hac palæstra exercitatus pugil) *quitur a gravissima est, & interdum tanta, ut homines ad desperationem & mortem spontaneam adigat.* Cujusmodi ipse suo tempore non unum certè novit, seque non leviter implicitum palam fatetur: „Scio (*inq.*) quosdam inde „in gravissimos melancholizæ „fectus incidisse, alios studium „pietatis & statum relig. abjecit „se; alios penè per totam vitam „in anxietate versari, præd. Dei „semper suspectam habentes *Tunc „subdit:* Tenuit etiam ea res me aliquot annis perplexum: sed examinatis diligenter Scripturis, & Patrum sententiis, quæ in utrâque partem adduci possent: tandem hac molestiâ cum magno animi mei solatio sum expeditus. *Atq; ut & vos expediat,* hisce rationibus Scripturæ, & S. Patrum conabor (*inq.*) scrupulum vestris mentibus eximere. Sic tamen ut aridam, sublimem ac subtilem Præd. speculat. Scholasticis relinquamus; nec ita in *b* profundum *disputationum* ascendamus, ut

a Lessus in præfat. ad lectorem, in tract. de præd.
b Ambrosius in illud Lucæ. duc. in altum, lib. 4. cap. 3

terram deseramus, sed c

*Alter remus aquar, alter m
 radei arenas,*

ea dumtaxat cum aliis celeberrimis Ecclesiasticis sectando, quæ mores & praxim concernunt, animos fluctuantes stabilire, diu multumq; perturbatis, salu doctrina componere; & ad dis operandû, ut per bona opera vitam vestram vocationem faciam valeam incitare. Quod quàm necessarium sit, ex eo colligere quod delectissimus mortalium status asseverat: „Sarius esse cæteris fidei nostræ articulis errare, & in hoc solo benedicere quàm in hoc solo errare, & cæteris benedicere. *Quare cum magno teste Augustino:* si Præd. multis sit causa standi, nemini causa labendi, frustra timemus loquentibus nobis offenditur, qui veritatem non potest capere; & non timemus, ne centibus nobis, qui veritatem potest capere, falsitate capiatur. *Ac tandem concludit:* g Inclina igitur aliquantulum patientiam autem cordis vestri, & qualiter mysterium prædestinationis credamus, qualiterve prædicemus audire:

c Tibull. l. 3. el. 3 d Lanza, hom. Barradius, Caussin. court. 3 tom. e Tertat in l. 3. Reg. c. 11
f S. Aug. in lib. respon. ad artic. illi falso impositos art. 12 & 13: bono persever. cap. 16 g Aug. l. 1. hypognot

S. I.

Præscientia Dei ac Prædestinatio non officit libertati.

Tullius adversus Stoicos fati astruentes, non tam argum. tati

quàm argutatur: „a Si præ-
ra sunt omnia futura, hoc or-
ne evenient, quo ventura esse
scita sunt, & si hoc ordine
nient, certus est ordo rerum
scienti Deo: atque adeò cum
us falli non possit, fato (inq.) fi-
t omnia, quæ fiunt. Quod si ita
nihil est in nostra potestate,
illumq; est arbitrium volunta-
quod si concedimus, inquit,
onis humana vita subvertitur;
stra leges dantur, frustra ob-
gationes, laudes, vitup., ex-
rtationes adhibentur: neque
a justitiæ bonis præmia, &
alis supplicia constituta sunt.
ec absurda ne sequantur, tollit
scientiam futurorū: utrumq;
im putat non posse subsistere,
ertatem cum præscientia. Vel
n certò futurū est, quod Deus
scivit, vel non: si certò futurū,
tollitur libertas; si non certò
rum, ergo præscientia ejus &
videntia falli potest. Quare
b facere concordiam in subimi-
non posset, & utraq; compo-
e, ex his duabus elegit liberum
natis arbitrium, negando præ-
tiam futurorum. Quod Deum
facere ignorantem, & rerum
rarum inscium, imò ex mun-
tollere est. Qui enim non est
eus omnium futurorum, non est
ue Deus. Atque ita, ut rectè
rt Augustinus: dum vult fa-
liberos, facit sacrilegos. Ad-
us hos impii hominis paralo-
nos, sanam diviniissimi Docto-
audiamus doctrinam: c Re-
sus animus utrumque elegit, u-
nque conficitur, & fide pietatis
nque confirmat; & hominem

Aug. lib. 5. de civit. e. 9 b Job 25.
aug. cit c aug. cit.

libero voluntatis uti arbitrio, &
hoc ipsum ab æterno Deum præ-
vidisse ac statuisse consilio. Quod
quò manifestius omnibus fiat, &
re cogitatis præsentia avertat
sensum, sciendum est: prius esse
objectum (ut Philosophi loquun-
tur) quàm esse visum aut cogni-
tum. Ita inquit Origenes super
Genesim: e Quod futurum est
causam esse cur id eveniturum præ-
viderit Deus, & non contra; sicut
non ideo est cras dies Lunæ, quia
infallibiliter scio, & prævideo
cras fore diem Lunæ. quod & in
actionibus liberis locum habet:
nam si quis è specula duos spe-
ctet urbe egredientes, unum ad
dexteram, alterum liberè ad fini-
stram, quâ itur per sylvam latro-
nibus infestam, deflecentem: num
hic præsens illud periculum prof-
piciens, in causa fuisse latrocinii
censendus est? Ita inquit Aug. f
Non propterea nihil est in no-
stra voluntate, quia Deus præ-
scivit, neque ideo peccat homo,
quia Deus illum peccaturum
præscivit; qui si nolit, omnino
non peccat; sed si peccare nolue-
rit, etiam hoc ille præscivit.

Alianus refert pictorem inter
& civem Atheniensem, literæ
exortam, g quod hic in tabula
equum volitantem, seu pernici
cursu depingi curasset; pictor
verò equum volutantem, & inver-
sum expressisset; quod dissidium
facili negotio composuit, quia
suasit tabulam inverti, & alia ex
parte conspici debere: quod ubi
factum, equus in pedes erectus,
pernici cursu volitare visus est.

d Eccl. 31 e V Vivres comm in Aug.
lib 5 de civit. cap 9.

f Aug 1 de civit e Garassus Doct.
parisiense l 4. scd. . 00

adeoque homini satisfactum. Haud aliter, ut Garassus noster observat, nonnulli præscientiam Dei à parte anteriori contemplantur, quasi illa cum infallibilis sit, rei futuræ causa sit, cum è contra fiat; *a* Dei quippe præscientia non cogit hominem, ut talis sit, qualem præsciuit Deus, sed præsciuit talem futurum qualis futurus est, quamvis eum non sic fecerit. Obviâ & familiari hinc utar similitudine: Tribus quatuorve sociis affides, qui inter se pictis chartis ludendo tempus transigunt: omnium tu curiosus explorator chartas intueris, advertis quid hic primò, quid secundò luserit, facile & certò prospicis, uter horum victor futurus sit. Ubi amabo vos, num hujus scientia quidquam aliorum libertati obfuerit? num uni quid emolumenti, aut alteri quid detrimenti contulerit; Juvat rem authentico ipsius patris mendacii firmare testimonio: partes hic suas adeo callidè in energumeno agebat, ut spiritu prophetico homo hic possessus pollere crederetur; quia prædixerat post triduum ædes quasdam in foro, subitò ruinâ involvendas: quod Dæmon præviderat, ex eo quod trabes putridæ ac cariosæ erant, quibus novum pondus recenter incumberebat. Sicut autem hæc domus non idèò corruit, quia Dæmon prædixit & prævidit; sed quia trabes vitium contraxerant, & impositum onus aggravabat: ita peccator suo pondere in præcipientium fertur, & ruinam incurrit, non quia Deus prævidit, sed quia vitium liberè contraxit, &

a Aug. lib de præd & gratiæ c 15

gravi peccatorum pondere se trò implicuit. Quod Hippo-
 sis Præsul dilucidè exponit, b
 cens: *Est Deus ex aeterna scie-
 præcognitum habet, quid unusq-
 que meritis retributurus sit, non
 tamen per hoc, quod falli non po-
 ant necessitatem, aut voluntatem
 tulit delinquendi. Si ergo à just-
 & pietate quis deficit, suo in præ-
 fertur arbitrio, suâ concupisce-
 trahitur, suâ persuasionem decipi-
 nihil in tali negotio divina volun-
 tis intervenit, cujus ope scimus
 tos, ne laborentur detentos, n-
 autem ut laborentur impulsos. Q-
 si Deus certa revelatione m-
 festaret, te liberè peccaturum
 nali impœnitentiâ moriturum
 consequenter damnandû, scie-
 tia illius minimè foret tuæ c-
 damnationis; sed flagitia tua
 quæ te liberè coniecisses, &
 ditio tua ex te orta fuisset.
 licet prædestinatio Dei certa
 & decretum Dei infallibile,
 men non sic accipiendum est
 si Deus nullo intuitu bono
 operum ac meritorum, hoc
 solutè ab omni æternitate de-
 verit; cum diserte ac dilu-
 Augustinus dicat: *c* Qui se-
 sine te, non justificabit (nec se-
 bit) te sine te; fecit nescientem
 stificat volentem. Quem ariet-
 ut Prædestinantes nostri elid-
 signum interrogationis, seu
 mirationis apponunt? *Qui se-
 vit te sine te, non laboret in
 te?* Ecquis agricola domi-
 deat, non arat, non serat, hoc
 lo tutus: Si Deus ab æterno
 viderit, ut sponte suâ ager fr-*

b S Aug I ad articulos sibi falsè
 postios æt I

c Aug sc. m 15 de verbis Apôsto-
 10.

at, uberem messem colliget. quis mercator, dum secum retinet: si Deus ab æterno statuerit, ditesceret, aureum imbrem perulas in sinum dimittendū, non gn. desulandum existimet? Ecce concionator cathedram condat, hac ratione solā præfusus: Deus me præviderit fore disertum, ille dabit os & sapientiam, ut ros eloquia mea; quod præviderit obmutescendum, frustra etiam studuero. Frustra sollicitus, ut arceas ut ædes erigat, si Deus præviderit, nil erigendum, nil diripiendum &c. Modus de præscientiâ hætenus dictum est, id ipsum in prædestinatione vim obtinet, nihil quiddam nostræ illam officere liberum. Nam quemadmodum si Deus æterno prædestinârit imaginem sanctissimæ Matris suæ in tali arâ ponendâ, necessariò antecedentem, quo artifice seu pictore, quibus coloribus depingenda sit, prævid. Ita nos imagines suas in exemplo gloriæ colloc., non prius prædestinârit, quàm prævid., quibus coloribus nos liberè aternas nostras efformaturi sumus. Fundamenti loco, divinum Doctrinæ nobis serviet ingenium: Prædestinatur à Deo salus alicujus, ut etiam sub ordine præd. cadat, quidquid hominem promovet in salutem, vel orationes propria, vel aliorum, vel opera bona, vel quidquid hujusmodi, sine quibus aliquis salutem non consequitur. Unde prædestinatis conandum est ad bene operandum & orandum: via per hujusmodi prædest. effectus, certitudinaliter imple-

S Thom part 1. q 23, a, 8, in corp.

tur. Propter quod dicitur 1. Petri 1. Satagite, ut per bona opera certam vestram vocacionem & electionem faciatis. Sic Isaac rogavit Deum pro Rebecca uxore sua, & dedit conceptum, Rebecce, & peperit Jacob, qui tamen prædestinatus. Sic & prædestinatis dicitur: *Vigilate & orate, ne intretis in tentationem.* Item: *Contendite intrare per angustam portam.* Item vos amici mei estis, si feceritis, quæ præcipio vobis, &c. Quam doctrinam hæretici illudunt, dum ut stulti in circuitu currunt: si prædestinatus sim, quidquid egero certò salvabor, si reprobatus quidquid egero certò damnabor: proinde fræno omni timoris & anxietatis rejecto, libertate quadam spiritus, sine ulla sollicitudine salutis hîc vivendum, nullas scelerum occasiones fugiendas diætant, illud suis occidentes: *d Coronemus nos rosis antequam marcescant. e Fruamur capitis amplexibus,* in omne vitiorum cœpnum prorueamus, si Deus ab æterno nos inter paucos elegerit, finaliter nobis gratiam infundet, quâ salvemur. Sin secus, quid profuerit, si nunc & in æternum miseri futuri simus? Quod quid est aliud dicere, quàm ut quisque se in mare præcipitet? Si Delphinus à Deo prædestinatus, qui te ut alterum Ariona per mare devehat, aut Balena, quæ eodem momento præsto sit, quæ te ut alterum Jonam incolumem in litus evomat, nil erit timendum. Quod si ab æterno statutum ut fluctibus mergat, omnes Delphini & Ba-

b Gen 24 c Aug 16 hypognost
d Sap: 2 e Prov 7,

lenz, omnes naves & nautz, non
salvabunt. Per medios hostium
cuneos, & ferreos glandium nim-
bos, quis se inermis penetrat, si
Deus in strato lentâ tabe extin-
guendum præviderit, salvus &
& incolumis revertetur. Quæ
quàm à ratione aliena sint, quis
non videat? ut non modò tem-
erarius, sed omninò fatuus ac
furibundus omnium suffragante
judicio censendus sit, qui ultrò
in apertum sese discrimen inge-
rat. Quod ad animum referen-
do, in æternam hominem præ-
cipitat perniciem: ex eodem
quippe ducunt principio, quem-
admodum Magister noster dixit
Matthæi capite octavo: *a* *necesse*
esse, ut veniant scandala. (necessi-
tate scilicet consequente) ita om-
nia se flagitia necessitate qua-
dam antecedente compulsos per-
petrare, nec in sua esse potestate
ea omittent? unde appositè (ut
refert Bezanus) *b* fatalem mor-
tis sententiam, ob varia quæ
commiserat furta homo flagitio-
sus, in se audiens declarari, Cal-
vin. sectæ iudicibus resp. se inju-
riâ & innoenter damn., quan-
do quidem a Deo prædest. esset ad
ejusmodi actus perpetrandos, nec
liberum sibi fuisse ab alienis bo-
nis manus abstinere. *c* Quod si
concedimus, omnis humana vita
subvertitur: frustra leges dantur,
frustra oburgationes, laudes,
vitup., exhortationes adhiben-
tur: neque ulla justitiæ bonis
præmia, & malis supplicia con-
stituta sunt. Quæ absurdissima
dogmata, rationi & naturæ hu-

manæ repugn., ut subtilis Sc-
eluninet, docet ejusmodi scē-
os, tamdiu fustibus contundē-
esse, dum fateantur in potes-
tua esse, à verber. cessare. Quæ
quod ipsæ Dæmonum infest-
nos dies noctesq; exagitant,
testantur, nullam nobis ex de-
ro Dei, bene aut malè opera
necessitatē impositam: hæc e-
positâ, facile astutus ille ser-
desistere, de quo Chryl. sic di-
rit: *d* "Diabolus circumcur-
oblistere cupiens nostræ sal-
Audierat Diabolus loquen-
Deum, homo justus, verus, ti-
Deum, abstinens ab omni op-
malo, quodq; nullus esset illi
milis ex iis qui sunt super
ram; nec tamen abstinuit, et
post Dei testimonium, spera-
futurum ut illius ætatis præst-
tissimo viro superior evade-
Quod si Jobum à Deo per gra-
determinantes prædestinatū r-
set, non frustrâ laborasset. *e*
tamen post tanta taliæque
judicia, perseverat dicere: quæ
si aliquando perpetuitate, re-
nitudineq; malorum irruenti-
valeamus illum superare,
hanc excelsam dejicere turr-
Tum subdit: quis igitur no-
erit veniæ locus, qui De-
habemus adiutorem, moni-
rem? Ut recedamus à via ma-
ut revertamur ad Dominum,
tonante tubâ illâ Evangelicâ
In quantum possumus, omnes ho-
nes ad bonum opus exhortemur, quæ
li desperationem demus, pro invicem
oremus, ipsius erit potestatis ju-
cium in nobis debitum mutare da-

a Matth 8 *b* Bezanus lib 3 controv.
de prædest. c. 1 *c* Aug. 1 de civ
cap. 9

d Chrylost in Luc cap. 16 de Laz-
e Chrylost. ibid
f Aug lib. 6. hypognost

ationis, & gratiam prædestinationis indebitam prærogare. Cuius aptam fert similitudinem à speculo: quid times, quia dixi, si mutaberis mutatur, speculum est sine macula. Verum speculum mutat imaginem pro persona, quæ mutatur. Habet hoc speculum, quod in se immutatam, varias representet effigies, pro varietate objecti. Ita immutabilis Deus ab æterno, pro tempore, quo Petrus negavit, immutatur ut peccatorem refert, excusatur & odit; at verò eundem præteritè flentem, etiam representat, quem amat & laudat. Ita Deus mutat decretum de Ninivitis, ut exponit Chrysostomus hom. 5. de penitentiâ, Hieronymus epist. 46. ad Rustic. Ex lapide conficitur, qui hodie vulsus, cras Paulus esse potest, lupus in ovem, & truncus aridus igni destinatus, in electam statuam commutari. Finis tibi (ait Augustinus) sculptor & statuarium, sylvam ingressus, ibique truncum præcisum tentius contemplari, eoque ultimum delectari, non quia tali, sed quia aptam ex eo statuam dari posse prævidet, sic & summus mundi opifex: *h quasi quum de sylvâ vidit nos faber, conavit adificium quoddam, quod infæcturus est, non sylvam, quod erat.* In horrida mundi sylvâ, vestres ac aridi trunci eramus, & ecce in statuas Sancto immissingimur, e quas præscivit prædestinavit & confirme sibi: *manus sibi sibi.* Docet Apostolus, critica prævisa esse causam præ-

destinationis: *d Non enim (inquit Ambrosius) an. è. prædestinavit, quam præsciret? sed quorum merita præscivit, eorum præmia prædestinavit.* Unde Sanctus Prosper: *e Frustra dicitur quod ratio operandi non sit in electis, cum ad hoc operentur ut electi fiant.* Damnat itaque Deus & salvat, ob mala vel bona opera; ut patet ex illo Matth. 25. *Venite benedicti Patris mei, percipite regnum, paratum vobis ab origine mundi, id est (inquit Augustinus) s. prædestinatum.* Reprobis verò ignem æternum præparatum edicit. Et quare? *Esurivi et non, & non dedisti mihi manducare &c.* Nemo itaque in has blasphemias voces erumpat: non possum salvare animam meam, frustra arctam virtutis semitam trivero, frustra bonis operibus insudâro, si ab æterno infallibilis illa Dei providentiâ damnandam præviderit. Cujusmodi stolidis hominibus, à medico pharmacum petamus. g Ludovicus Landgravius propter deploratam vivendi licentiam, à viris Religiosis non semel correptus ac graviter monitus, ut ad bonam frugem rediret, antequam in opinatâ morte præveniretur, pro excusatione dilemma illud retorquebat: *S. prædestinatus sum, nulla peccata poterunt mihi regnum cælorum auferre? si reprobus, nulla bona opera conferre.* Quid factum? lethalem in morbum incidit, medicum accersit: is ut erat vir prudens, & verborum Landgravii memor: *Denique m. inquit, frustra huc me advo-*

Aug serm. 109. de temp.
S Aug tract. 6 super Ioan
Rom 8.

d. n. b. l. 2 d. 6 de c. 2. e. S. Prosper. l. 2.
de Vocat gent. c. 35. f. Aug l. 6. hypogon. g. Caesarius, l. 1. hist. c. 27. Becanus l. 3. contr. de prædest. c. 4.

casti : Si venit dies mortis tua, non te poterit cura mea morti subtrahere; si verò moriturus non es, superflua erit medicina mea, & frustra te crucias. Ad hæc æger : quomodo sic respondes ? Si mihi non fuerit adhibita cura, potero ante tempus mori. Tum medicus : Domine (inquit) si credis vitam tuam posse conservari virtute medicina, cur similiter non credis vitam animæ jvari posse pœnitentiâ, & aliis virtutū operibus, quæ sunt antidota animæ? sine his anima moritur, sine his ad veram salutem, quam in cælo consequimur, nemo pervenit. Quibus Landg. convictus, de cætero ait, medicus esto anima mea, quia per linguam tuam medicinalē, Deus me liberavit à maximo errore. Sicut ergo non frustra ægris medicina debetur, quia Deus sic diem mortis statuit, ut vitam etiam per illa media præviderit prorogandam; ita & de morbo & morte animæ prævidit, talem qui pœnitentiæ remedia adhibuerit, & gratiæ, & Deo restituendū. ^a Proinde non frustra sunt leges, objurgationes, exhort., laudes & vitup. : quia & ipsas futuras esse præscivit, & valent plurimum, quantum eas valituras præscivit, & preces valent ad ea impetranda, quæ se precantibus concessurum esse præscivit, & justa præmia bonis factis, & peccatis supplicia constituta sunt. Quapropter sic rectè ratiocinaberis : ^b Si prædestinatus sum, id est, si à Deo ordinatus sum ad vitam æternam per certa media, quæ in mea sunt potestate, confesso, quendam : certò consequar vi

tam æternam, modò illa media adhibere voluero. Si sum reprobatus, id est, si à Deo ordinatus sum ad æternam damnationem propter mea peccata, quæ liberè commissurus sum, certò damnabor, si illa peccata committam : nam ut suprà diximus : c Non ante prædestinavit, quàm præsciret : se quorum merita præscivit, eorum præmia prædestinavit. ^c Quòd mul patet respons. ad illud Pauli *Iacob dilexi, Esau autem odio habuit.* Quod alii de electione ad beatitudinem temporalem referunt. S. Thom. : Deus propter bona opera dilexit Jacob, sicut & ornnes S. diligit ; Esau autem odium habuit, propter peccata, & Perpende hîc ex mente Chrysofratres illos geminos, f unum prædestinati, alterum reprobati exemplar : indubitat quippe est, Deum liberè a mundi constitutionem unum legisse, qui per paternam beatitudinem obtineret hæreditatem & jura primogeniti ; alterum vero reprobasse ac rejecisse eam assequeretur. Porro quemadmodum hanc Jacob obtinuerit, non abs re erit pluribus enarrare : Obtinuit Jacob beatitudinem, quia patri obtemperavit, ejus consiliis obsecutus, manus collumque pellibus coartavit, patri sapidum omnimodum fructum obtulerit, nihil non studio laboris, industriæ, sollicitudinis solertiæ adhibuerit : & cum vino fretus esset promisso, totum tamen percillitur, ne prober

^a Aug. lib. 1. de civitate cap. 10.

^b Bezauscia.

^c Amb I 2 de fide cap. d Rom e
e S Thom. in epist ad Rom cap 9
f V, Lauza hom 37. de p aede &
d. 6.

atione maledictionem referat. Erdidit Esau primog., a quia ip- voluntariè per ingluviè suam, ntis eam vendidit edulio. Ita ofeò & quisque nostrum præ- stinatus aut reprobatus est; sed n nisi dependenter ab operibus erè exercendis. Quæ ut vobis aculi loco sint, ex altissimo ter- folio Pontific. Maximum ob- dite : ,, b Ipsa perennis regni prædestinatio, ita est ab omni- potente Deo disposita, ut ad hoc lecti pro labore perveniant, quatenus postulando mereantur accipere, quod eis omnipotens Deus ante secula disposuit dare. Nam admirabilem protus Di- nâ Sapientiæ dispositionem, triter ac suaviter alia ex aliis or- nantis, Leonardus Lessius com- plandam proponit. c

Est ergo hic ordo prædestina- nis; in primo signo dependen- à præviso lapsu Adami, de- evit incarnationem. In secundo t voluntas dandi auxilia suffi- entia omnibus ad salutem, ob erita Christi. In 3. est visio ope- am & meritorum ac demerito- am : quinam auxiliis, quæ ipsa ngulis toto temporis decursu aturus erat, rectè uterentur, & er ea in iustitia perseverarent quæ perseverantia finalis, ut Au- ust. docet, d & fide certum st, à nobis pendet) vel in pec- atis morerentur. Itaque illos e- egi ad gloriam, hos reprobavit & destinavit ad pœnam. Et ante anc prævisionem nulla fuit ab-

a Esau salvum esse docet Corne à La- pidâ Jac. Tyrinus & alii. b Greg 1. dial cap 8 c Lessius de peffe & d via. l. b 14 cap 2 d Aug lib de bono pe- severant. e 6 Idem epist, 106 Trident. Sess. 6 cap 13

soluta electio aut reprobatio: quæ ubi perspicaci mentis oculo con- templabatur Bernardus, excla- mat: *Attingit à fine usque ad fi- nem fortiter, & disponit omnia sua- viter; fortiter pro se, suaviter pro me.* Præscivit & præordinavit, omnes gratias, illuminationes, adhortationes, instinctus, quibus ad finem meum uterer vel abu- terer. Quæ fortiter stabilita, & certissime evenient; suaviter ve- rò illa meæ libertati commisit. *Attingit (inquit) à fine usque ad finem, hoc est ab ortu creatura, usque ad finem destinatum à Creatore, ab aeterno.*

§. II.

Satagite ut per bona opera cer- tam vestram vocationem & electionem faciatis. 2. Pet. I.

Ostatissimum ab hominum memoria, exaudivit nuntium virgo Mechtildis, de qua refert Lætiensis Abbas Blofius: e cum feria 4. solemnitate paschæ proximè insequenti, sub missæ in- troitum de more legeretur: *ve- nite benedicti patris mei.* Mechtildim ingenti ac in fitato de fide- riò exæstuasse, & in has voces prorupisse: *ô si certò scirem me fore ex istis benedictis, qui hanc dulcissimam vocem tuam audituri sunt! cui Dominus Jesus: certò scias te unam ex illis esse, & ut ni- hil dubites, ecce ego do tibi cor meum in pignus ambris.* Quo nuntio au- dito, liquidissima animi lætitia assiduo perfruebatur, donec mor- te imminente vox cœlitus inso-

e Blofius in appendice de 4. Sanctis foeminis

nuit:

nuntius: *veni benedicta patris mei, pos-
sede paratum tibi regnum à consti-
tutione mundi.* O nuntium longè
jucundissimum! Quod quisque
nostrum mille votis exoptaret,
nemo non omnibus fortunæ bo-
nis sibi emere studeret. Etenim
ut nuntius Cōsulatus adepti, litris
adjudicata, hostis cæsi, obsidio-
nis soluta, victoriæ relata, gra-
tissimus ac jucundissimus acci-
dere soleat, longè tamen gratior
auribus animisque, à regalibus
sedibus nuntius, certam ac indu-
bitam cœlestis regni possessio-
nem declararet. Quâ solâ fidu-
ciâ frerus, merito exclamare
posset cum Cardinale Bellarmi-
no, de novissimâ ad beatam pa-
triam horâ admonito: *à fausta
nova! fausta nova! fausta nova!*
Verè niveo signanda lapillo dies
illa, quâ Philippus Macædo tria,
quæ in mundo universo sperare
poterat, faustissima nuntia accepit:
1. equos illius in pulvere olym-
pico palmam retulisse. 2. suos
victoriâ potitos, atque urbem Po-
lideam occupasse. 3. Alexandrum
Regni hæredem, felici partu in
lucem prodiiisse. Quæ ut lata, ut
fausta sint; quis tamen ponat
istiusmodi *rumores ante salutem?*
cùm inter omnia hæc mundi bo-
na, & candidissimos fortunæ
dies, ac prosperos successus, hæc
anxia, dies noctesque cura soli-
citer: si inter pusillum gregem
prædestinatorum censendus sit?
an vas in honorem, an in contu-
meliam: an inter titiones infer-
ni, an inter seraphinos paradisi?
an inter oves aut inter hædos?

b. ovem te putas, hircum te forte

a. Invita b. Aug lib. de ovibus, cap.
10

Deus novit. Unde sollicitudine
plenus, sic suos sub inegerris
religionis disciplinâ degentibus
compellat Bernardus: *c quis
est dicere, ego de electis sum?
de prædestinatis ad vitam? ego
numero sanctorum? quis hæc, inquit,
dicere potest? reclamante nimis
Scriptura: nescit homo utrum a
re, an odio dignus sit. d. Quæ
verissima divini Ecclesiastes sen-
tentia, beatum quoque Ludo-
vicum Bertrandum, horrore fac-
tum simul & dolore percussit: c.
conlessu porrò suorum, præ-
sentes intuitus, à lachrymis tem-
perare nequivit: causam rogatus
hoc paucis respondit: timeo
fleo, quia nescio quid de me
tutum sit. Columnas Eccle-
siæ nutare, sanctissimos viros con-
ti videmus, dum illud secum
cito animovolvunt, quod olivæ
Davidi somnum excussit: *f.
accipaverunt vigiliis oculi mei,
et non sum locutus.* c.
ancipiti bivio incertus & tre-
pidus exclamat: *numquid in æter-
num projiciet Deus? numquid
in æternum projiciet in tenebras
exteriore? numquid in æternum
cum reprobis deputandus? co-
similem, horrore plenam quæ-
stionem, monachis suis mon-
stravit Doctor mellissius: g. quis se
inquit, si omnium vestrum, quos
video scripta nomina sunt in cœ-
lesti & in libro prædestinationis anno-
tata? quanto putas gaudio replere-
tur ossa mea. si id scire co-
tingeret! compello te quisque
es, quanto putas gaudio replere-
tur ossa tua, si favorabilem illa**

c. Bern in Septuag. serm. 1. d. Eccle-
c. Lap. hom. - §. 7. f. Plat. 7.
g. Bern serm. 2. de Af. ca.

audi

re contingeret, quam ex ore
 cifixi etiamnum miraculose
 ntis, B. Thomas de Villa nova
 episcopus sententiam: *a te inter
 destinatos certo adscripsi.* his te
 fectio celestium voluptatum
 iis ebrium arbitraretur, quibus
 in seraphicus Franciscus, qui
 revelationem de salute sua
 prior factus, ergastulum corpo-
 sui dirumpere satagens, ita
 tiebat, ut & cibi, & omnium
 um humanarum immemor,
 non contineret, id jugiter in-
 ninando: *laudetur Dominus.*

Quæ lætandi & exultandi cau-
 cum iustissima sit, & inter
 destinatos censeretur, summa
 orum sit, quis non hanc Prin-
 is Apostolorum saluberrimam
 arinam avidissime arripuerit,
 certam tradit ros vocatio-
 n nostram facere posse, ac for-
 anostræ, prædestinationis, aut
 robarionis, nos fabros esse
 monstrat; dum ait, nos per
 na opera electionem nostram
 tam facere posse. Ex quo cum
 Vasquez, Molina, & supra ex
 gustino, D. Thoma, aliisque,
 excellens Theologus Gregorius
 Valentia concludit: *b* electio-
 nem ad gloriam à Deo fieri ex
 evitis meritis, docetque evi-
 ter illo dilemmate: *vel sum
 prædestinatus, vel non sum præ-
 destinatus,* mirifice potius acui
 & excitari in nobis posse con-
 tinuum pietatis studium. Quod
 ut intelligatur, inquit, excuti-
 la sunt breviter membra illius
 ratiocinationis, quæ perperam
 quidam uti solent. Si sum, ais,
 prædestinatus, potero jam li-

In vita b Valentia tom. 1, q. 23, de
 prædest. disp. 1, punct. 4

center frui voluptatibus, quan-
 doquidem quidquid nunc fa-
 ciam, certissime postea salva-
 bor; imò verò si prædestinatus
 es, oportet ut bene opereris &
 recte vivas, quia nullus ex ad-
 ultis est prædestinatus, nisi qui
 pravus est in hac vita bene o-
 perari finaliter; & quoniam
 incertus es, quamam hora ex
 hac vita decedes, omni tempo-
 re est tibi bene operandum, ne
 finaliter non bene operans in-
 veniaris; & ita verum non sit
 illud, quod in ea tuæ ratiocina-
 tionis parte supponebas, videli-
 cet te esse prædestinatum. Rur-
 sus si non sum, inquis, præde-
 stinatus, quidquid nunc fa-
 ciam, tandem condemnabor.
 Consultum igitur erit jam da-
 re operam illicitis voluptati-
 bus, si quidem sum postea affi-
 ciendus supplicio. At enim ve-
 rò, si non prædestinatus es &
 ad æternum supplicium desti-
 natus, causa hujus erit, quia fi-
 naliter eris obstrictus peccatis,
 quibus operam in vita dabis,
 neque cooperaberis divinæ
 gratiæ. Ne igitur verum sit,
 non esse te prædestinatum, o-
 mni tempore pie tibi viven-
 dum est, ne finaliter obstrictus
 peccatis à vita discedas, id quod
 potest evenire omni hora: ne-
 que enim poteris malè vitam
 finire, si semper pie vixeris.
 Tum subdit: quod autem peni-
 tus certum tibi non sit, qualis
 tandem in vitæ extremo sis fu-
 turus, vererisque ne in peccato
 vitam finiturus sis, id te etiam
 incitare potius vehementer
 debet, ut quod incertum tibi
 est, & tamen ex te cum divi-

na gratia pendet, id tu semper
 rectè vivendo certum eventum
 ipso facias, Certissimum enim
 est, numquam te vitam malè
 finiturum, si semper rectè
 vixeris. Atque hæc vis & ratio
 est, illius D. Petri sententiæ:
*fatagite ut per bona opera, certam
 vestram vocationem & electionem
 faciatis* Quod sanctissimus Do-
 ctor Thomas à Kempis confir-
 mat, a dum ait: cum quidam
 anxius inter metum & spem fre-
 quenter fluctuaret, & quadam
 vice mœrore confectus, in Ec-
 clesia ante quoddam altare, se in
 oratione prostravisset, hæc intra
 se volvit, dicens: ô si scirem,
 quod adhuc perseveraturus es-
 sem? statimque audivit intus di-
 vinum responsum: quid, si hoc
 scires, facere velles? fac nunc,
 quod tunc faceret velles, & bene
 securus eris. Moxque consolatus
 & confortatus, divinæ se com-
 misit voluntati, & cessavit auxia
 fluctuatio, noluitque curiosè in-
 vestigare, ut sciret quæ sibi essent
 futura; sed magis studuit inqui-
 rere, quæ esset voluntas Dei be-
 neplacens & perfecta, ad omne
 opus bonum inchoandum &
 perficiendum. Quod si & ve-
 strum studium fuerit, & manda-
 ta Dei servaveritis, certi estote de
 prædestinatione vestra. Asserto-
 rem infallibilem allego Augusti-
 num qui super illud Pauli: *b sic
 currite ut comprehendatis*. In rem
 nostram sic differit: *de ipsa cursu
 vestro bono rectoque condiscite, nos
 ad prædestinationis gratiam pertine-
 re, viam mandatorum, cum Re-*

gio vate currendo: quam
 insistit, certò scit se non errare.
 Quare & vos omnem anxiam
 fluctuationem seponite, *naest
 que timorem mittite*, Deo ac nu-
 datis ejus obtemperantes, bonis
 operibus vacantes: hæc enim
 mina sunt beatæ æternitatis,
 quibus Apostolus ait: *c qua
 seminaverit homo, hæc & metet;*
 fiet, ut cum gaudio, omnes
 monis infestationes, ac gravitas
 hac in parte illusiones
 das aut illudas. Quemadmo-
 religiosum illum virum fe-
 legimus, cujus socius, cum
 revelatum diceret, ipsum
 de numero damnatorum, res-
 dit: *d benedictus Deus. Ne
 mensic desperabo, sed pœnitentiam
 quam per ingressum religionis
 sumpsi, de cetero duplicabo &
 plicabo; donec gratiam, & miser-
 dam apud Deum altissimum
 pius est, inveniam*. Est post
 tos dies, iterum sociò revela-
 est, ipsum esse de numero sal-
 dorum. Jure igitur meritissimè
 ut loquitur Beyerlinck, e in-
 candum illud Aug.: *si non
 prædestinatus, fac ut prædesti-
 nis, & enitere ita vivere, ut ce-
 lesti habitationi congruas*.
 sine est quod narrat Nierenbe-
 g uni è priscis illis eremi Ince-
 qui alteri pacificè convivebat,
 vidit dæmon, & transfiguratus
 in Angelum lucis, seniori reve-
 juvenem æternis ignibus desti-
 tum. Cohorruit ad hanc vo-
 senex, & multis diebus ha-
 cordatione gravissimè cruci-

a Thom. à Kemp. lib I de imit. Chri.
 cap. 25 b 1. Cor. 9, Aug. lib, de bo-
 no parsev, cap. 22.

• Gal: 6 d Ludolph. à Saxonie
 vita Chri. p. 2 cap 50
 • Beyerlinck theat. tit. prædest. f.
 de fide & operib c. 12 g Nier-
 vita divina cap 12

Quod ut juvenis advertit, opportunis precibus extorsit triumphantium; ad quem ille hiis vultu & animo sereno: Hoc mihi pater minimè conturbet, hæctenus Deo servivi, non ut scenarius pro cælo; sed ut sicut ex officio debito, & quia ut summum bonum, omnino esse dignus est. Nec diutius sicut bonum senem affligi passus sed nocte insequentem manifestavit, hunc ejus sodalem plurimum per hos sinceri amoris amplexus, apud Deum meriti consecutus, ac inter prædestinatos ad vitam conscriptum. Quæ cum sunt, quis dignè cogitans habitationem apud Deum, in qua omnes prædestinatione sunt detentati, qui secundum propositum creati sunt, non enitatur ita vivere, ut tali habitationi conueniat? Ille apud Taulerum interrogatus: b Quid faceret, si te Deus damnare vellet? Resp. Duobus machinis, humilitate & charitate eum complecterer, cogeremque cum descendere in infernum, sic mihi infernus fieret paradisus. Hæctenus, ut videtis, altum venientes, ita lirtus legimus, ut cetero portum nos obrenturos remus. Altiora verò hujus abissus mysteria rimetur, qui volet: potius hanc gratiam, quam fore inefficacem det Judæ, & gratiam, quam scit fore efficacem det Petro: d Cur hunc magis, quam hunc liberet, scrutetur qui potest tam profundum judicium; verum non caveat precipitium.

Ut tamen ex hoc maximo sa-

cientiæ Dei arcano, non exiguam utilitatem referamus, monet S. Prosper: d In remotis ab humana cognitione secreto, præfinitio hujus electi abscondita est, & de nullo ante ipsius finem prænuntiari potest, quod in electi gloria sit futurus: ut perseveret humilitatem utilis metus servet, & qui stat, videat ne cadat.

Quare cum solus Dominus nôrit, qui sint ejus, illique soli (ut Ecclesia canit) cognitus sit numerus electorum, in cælesti civitate locandus, quisque cum timore & tremore salutem suam operetur, idque non per mœstum timorem, sed lætum & exultatione plenissimum; scriptum est enim: e *Servite Domino in timore, & exultate ei cum tremore.* In paucis ergo, hujus vitæ tempore (inquit Gregorius) mentem vestram necesse est ut tremor teneat, ut quatenus per securitatis gaudium sine fine postmodum exultet. Optimè tremori exultationem subnectit; quia quo major fuit in periculis trepidatio, eò major his perfunctis suboritur exultatio. Idem argumentum prosequitur August. f Quis (inquit) ex multitudine fidelium, quamdiu in hac mortalitate vivitur, in numero prædestinationum se esse præsumat; quia id occultari opus est in hoc loco, ubi sic cavenda est elatio, ut etiam per satanæ Angelum, ne extolleretur, tantus colaphizaretur Apostolus.

Virtute non minùs quam sanguine illustris Domina, nomine Gregoria, Imperatrici à cubiculis. petiit per epistolam à S. Gre-

a Aug. de fide & operib. c. 22
b Taulerus in Colloq. Theologi & Medici c. Aug. epist. 105

d S. Prosper de vocat. gent. cap. ult.
e Psalm. 2 S. Greg. l. 6 ep. 22
f Aug. l. 6 de corrupt. & gratia, c. 13

gorio, ut certam se redderet de remissione peccatorum, ac Dei gratiam se consecutam, cui sanctissimus pontifex respondit: *a* Quod dulcedo tua in suis epistolis subjunxit, importunam te mihi existere, quò usque scribam mihi esse revelatum, quia peccata tua demissa sunt; rem & difficilem, & inutilem postulasti. Difficilem quidem, quia ego indignus sum, cui revelatio fieri debeat; inutilem verò, quia secura de peccatis tuis fieri non debes; nisi cum in die ultimo vitæ tuæ, plangere eadem peccata minimè valebis. Quæ dies quo usq; veniat semper suspecta, semper tripidà metuere culpas debes, atque ea quotidianis stetitibus lavare. Quod exemplo S. Pauli confirmat dicens: Certe Paulus Apostolus jam ad tertium cælum ascenderat, in paradysum quoque ductus fuerat, arcana verba audierat, quæ non licet homini loqui: tamen adhuc trepidans dicebat: castigio corporis meum, & servituti subjecio, ne forte aliis predicans, ipse reprobus efficiar. Adhuc timet, qui jam ad cælum ducitur, & jam timere non vult, qui adhuc in terra versatur.

Ita S. iste Doctor non solius Gregor., sed nostrum omnium inutile de futuris studium ac desiderium compefcit, ad humilit. nostram, & constans in timore Domini obsequium magis accendendum. Et hanc primam causam tangere videtur, cur Deus tantum myst. voluerit nobis esse occultatum: pergit porò: „Perpende dulcissima „filia, quia mater negligentia so- „let esse securitas: habere ergo in „hac vita non debes securitatem, „per quam negligens reddaris. „Scriptum est enim: Beatus vir
a S. Greg. l. 6. ep. 22 *b* Greg. cit

qui semper est pavidus. Cui con-
*s*entit divus Aug. c Utile est om-
 nibus, vel penè omnibus, ut quæ
 les futuri sint, scire non possint
 ut quisque dum nescit, an sit in
 bono perseveraturus, & humiliter,
 sollicitè Dei gratiam impetret;
 cum eaq; casum cavere, & in
 gratia perseverare fatagat: „p-
 num enim esset ei, qui certam
 futura sua beatitudine revelatam
 nem accepisset, in arrepto pro-
 fuso flaccescere, alios præ se con-
 temnere, occasiones peccatorum
 minus sedulo devitare: quam e-
 sam Doctor Ang. adlegat; „t-
 tiam si (in q.) aliquibus ex speci-
 li privil. sua prædestinatio reve-
 letur; non tamen convenit, ut
 reveletur omnibus, quia sic illi
 qui non sunt præd. desperarent
 & securitas in prædestinatis ne-
 gligentiam pareret. „Mag-
 sanctitatis & austeritatis fuit
 Paphnutius Anachoreta, e-
 cum vitam duxisset Angelicam
 subiit animum, cui Sanctorum
 consimilis esset? Assistens hu-
 cælestis genius dixit, eum non
 excedere vitæ sanctimoniam C-
 tharædum, qui in proximo pa-
 canendi arte victum quæritabat.
 Quo nuntio attonitus, hominem
 convenire statuit, atque in co-
 duas maximè heroicæ virtutis
 deprehendit, quod Virgine
 Deo sacratam, inter latrones for-
 tè dilapsam, omnino intactam
 servasset; & pauperem familia
 trecentis solidis è gravissima se-
 vitute liberasset. Quo cogni-
 ferventiùs deinceps in virtutis
 tum studia incubuit. Dum no-

c Aug de bono persor. cap. 8

d S. Thom part. 1. q. 22 a 1 ad 4

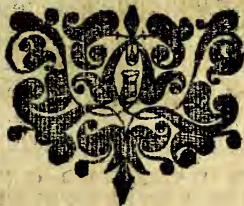
e Rufin, Aquil, Rosw, vitæ Pat. l. 1. mult

lto post, desiderium exarsit,
 em sibi videndi; atque ilico
 x coelitus exaudita: patrem ei
 ritis, virum agrestem in vico
 oximo. Et hunc igitur quasi
 , eoque comperto intelligit
 um per triginta annos, cum
 ore sua perpetuam castitatem,
 aque pietatis ac misericordiaz
 era sedulo exercuisse. Exinde
 o persistebat in jejuniis & o-
 tionibus, semetipsum ad majo-
 & perfectiora extendens.
 nem non acquiescens, tertio
 ravit Dominum, quis ei simi-
 in terris existeret. Audivitque
 ilem esse negotianti, quem
 o sibi occurrentem cerneret,
 que eccum adest illi mererator

Alexan. qui decē saccos legumi-
 num, in liberalem elemosynam
 ad monasteriū optimi viri adfer-
 ri curabat. Tandem cum vir S. la-
 boribus suis finem imponens, ad
 extrema deductus esset, Angelus
 Domini sic eū complavit: Veni
 jam benedictē, & ingredi te
 q; tibi debentur aeterna taber-
 nacula. Ecce enim adsunt Proph.
 qui te in suum suscipiant chorū.
 Hoc autem tibi prius idcirco nō
 revelavi, nē forrē elatus, damnū
 aliquod tui laboris incurreres.
 Tu quoque è homo, a in timore
 Domini esto tota die, quia ha-
 bebis spem in novissimo.

a Prov. 23:

EMBLEMA XLVIII.

Infirmabatur. Joana. 4.

NEC DEXTRÆ ERRANTI DEUS ABFUIT. ◊
 D O M I N I C A V I G E S I M A
 P O S T P E N T E C O S T E N .

Divinus amor morbos, ceu molossos immittit, ut venent
 animas: quin & doloris jaculo configit, ut ad-se fontem vivi
 recurrant.

- §. I. *Infirmus corporis, facit ut animus ad Christum & ad caelestium
 suspiret: sicut cervus ad fontes aquarum. Psal. 41.*
- §. II. *Homo cum morbi cruciatibus confectus, Martyribus collatus,
 se usurpat illud Psaltis: perfecit pedes meos tamquam c
 vorum: & super excelsa statuens me. Psal. 17.*
- ◊ 7. *Mauid.*

DOMINICA VIGESIMA POST
PENTECOSTEN.

Infirmabatur. Joan. 4.

SI quis vestrum Auditor, per amœno venandi studio, animum oblectare, lustrare saltus, excutere cubilibus feras, superare prærupta montium juga, cum fugacibus feris suis, cum audacibus robore, cum lidis astu certare gestit, amat ardere: novum hodiernâ die, & genus fortè inauditum venandi artificium cõdiscat; quod citra epitam & clamorem, non tamen citra defatigationem & sudorem, non citra vulnera sed innoxia, non citra morsus sed non mortem, denique quod mire non in iuoco sed in lecto solet exerceri. Venationem dabimus, non qualem D. Hieronymus execratur, quæ animi ferociam & illuinam quandam barbariem ducat, ut digere non sit veritas a Esau venator, & a qua peccator erat, & penitentiam non despicimus. Scripturis sanctis, sanctum alium venatorem. Sed tale vobis venandi genus proponam, quod omnium animos, ex efferatis mansuetos, ex elatis modestos, et temulentis sobrios, ex lascivis castos ac integros sibi restituat. huius venationis inventor & artifex, cœlestis Cupido est, qui, ut ne dubiteris, venatoris habitu, haretrà ex humeris pendulâ, armatus instructus P. Antonio Martinez sese spectandum præbuit, & animas & corda mortalium

venaretur: *Præbe & te jaculo formoso (ait Orig.) c. siquidem Deus sagittarius est.* Etenim ut Princ. viris feras sectari volupe, iisq; pacisci, præ domesticis altibus delictum est: Ita (inq. Hugo Card.) potius sunt ei delicta in filiis hominũ, quàm in Angelis, vel in aliis creaturis à se conditis: quia de his, quæ aucupio seu venatione capiuntur, sunt delicta, non autem de domesticis. Angeli verò ad domesticas res pertinent, homines autem venatione cepit. Canes venatici, quos immittit, morbi sunt, prædam verò, cervos, herten, id est corda nostra agitant, ut faucii ad fontem recurramus. Quemadmodum hodie Regulum, ejusque filium ad se compulit & convertit. De quo S. Thomas: *Regulus est omnis homo, cujus filius, id est vicius, fertur ad voluptatibus prævis & desideris; accedit autem ad Jesum, jam morbis molossis agitat, qui sanctus à linguâ suis.*

c. Orig. hom. 2. ex duab. in Cant.

§. I.

Facit itaque infirmitas corporis, ut animus ad Christum, & ad cœlestia suspiret, sicut cervus ad fontes aquarum.

Medicum Patavinum in atrio domus suæ tabulam appendisse commemorant, quæ canum specie, omne morborum genus, hominem miserè discerpentium referebat. Podagra quippe pedes

a 3 Hieron in Psal. 90
b Nierenb devitadivina. c. 21

invaserat, pleuritis latera exagitabat, renes calculus vellicabat. Pectus phthisis corrodebat, ventrem & intestina, colica torquebat, canina fames stomachum vorabat, guttur angina præfocabat, ora cancer laniabat, cerebro phrenesis dentem infixerat. His supereminens ingens Molossus, toto corpore incumbens (qui febrim malignam designabat) horribilem tremorem concitabat. Qui omnes miserum in modum, hominem non secus ac Aëtionem in Cervum conversum, insectabantur hoc dumtaxat.

a Dum cervum ardentes agerent eum urgebant :

b Dominum cognoscite vestrum.

Eruditè ex animantium natura Plinius: *c* Cervi urgente vi canum, ultro ad hominem confugiunt. Di eam ego mancipia vaga, & munda hujus servi, urgente vi morborum, ultro confugiunt ad Deum. Juvat audire Doctorem nestate & ambrosiâ enutritum, qui has non cerâ sed melle oblitus, ad bellicum ægrum consolatorias missitavit : „ Jactatum te gravi „ ægritudine, signifi. mihi credi- „ disse in Dom. Iesum, & jam cœ- „ pisse revalescere. Ad salutem igitur ea infirmitas fuit, plus aculei „ quàm periculi ferens, quia diu „ promissum remordebatur. Hoc est „ quod ait : *PERCUTIAM, ET* „ *SANABO.* Percussit infirmitate, & sanavit fide. Nimirum dum Bellico jaceret ægrum corpus, sese erexit animus, & ad altiora fidei mysteria, solemnemq; professio-

nem evexit. Quæ in illum Regi quæ Dom. *f* percussit infirmitate & sanavit fide. quàm apte cada manifestum est; & porro expertia magistra nos edocet, compres corporis infirmitate percussit ad Deum conversos, & ab ægritudine sanatos fuisse. Exemplum ingens Ezechias erit, qui in flore ætatis, novem & triginta annorum, Deo ac superis minus gratus, æger gratior esse cepit, ubi illud ab Isaiâ oraculo excepit : *g* *Dispone dominus, quia morietur tu, & non vives* Quæ vox (ut erat) velut *h* *vox Domini præparantis cervos*, eum exaltavit, atque unâ immisâ aliter per viscera morbi lue, quasi thali jaculo saucius, ad Deum fontem vivam, celerrimè motum, & ut potuit, corpus convertit. Siquidem ut sacræ paginæ testantur: *Convertit faciem ad parietem*, (templi, quò æger ire non poterat, inquit Cornelius) *i* *oravit ad Dominum, & flevit Ezechias fletu magno.* Æger risum putavit errorem, & flere didicit cui firmo ac valenti, punice faciores erant oculi: prius obderatus ad monita precesque armus, jam cæcus & flecti facilis ante in terram pronus atque jectus, modò in cælum ac superos erectus; quo fructu? qui fontem confugit, quindecim annorum sanitatem, imò & sanctitatem perpetuam adeptus est. Habet hoc cervus, ubi virus in viscera sumpsit, aut jaculo conversus est, ut medicinam ex dictano quærat, aut id fontem festinet, ut ardori ac plagæ medeat.

a 7. *Æsoid* *b* Ovid. 3. *Metam.*

c Plin. 1. 8. c. 11 *d* Amb. 1. 2. ep. 39

e Deut. 32

f Amb. cit *g* Isa 38

h Psal: 28 *i* Corn. hic

Cam tergo velucres hæsre se-
gitta.

est tu, quisquis divino jaculo
 ndoque sauciaris, quò recur-
 dum sit. Itane feræ sagitis
 fixæ, sua nôriat pharmaca-
 te nascencia, & nostræ desit
 moniæ medela? cam vos
 eat, quæ salubriter adinvenit
 ceptus urbis Rom. fœmina, de
 Hier. „*b* Ezechias vicinam or-
 terretur, & fusus in lachrymas
 annorum spatio protelatur.
 & nunc, mea Marcella, Ble-
 am nostram vidimus, ardore
 prium per triginta ferme dies
 iteræstuisse, ut sciret rejiciẽ-
 s delitias corporis. Vidua no-
 a antemorosius ornabatur, &
 e totâ quid sibi deesset, quæ-
 rat ad speculũ; nũc ad orandũ
 tina confurgit, & timulâ voce
 eris alleluja præcipiens, prior
 ipit laudare Dom. suum. Fle-
 ntur genua supra nudam hu-
 m: pulla tunica minùs cum
 ni jacuerit, sordidatur, &c.
 tendite ô filix, quid cœlestis
 et medicus, dum vobis mor-
 mmiserit. Blesilla valens ac-
 ta delitiis vacat, mundo mu-
 i irretitur, tota vanitatifingu-
 cta, oblita Dei creatoris sui;
 o dejecta, ilicò mundana
 ia fastidire, animum à fluxis
 ducis rebus avocare, ad cœ-
 & æterna convertere, Deũ
 emptorem suum meditari.
 um Dux Albanus in Germa-
 uculentiâ victoriâ, quâ de
 e Saxonix triumphavit, pos-
 esset, per Gallias iter in-
 ens, Franciscum Regem salu-
 , qui per familiariter ab eo

12. An.

Hieron ep. 19, ad Marcell.

sciscitatus, num vera forent, quæ
 fama sparserat, in eo prælio quo
 Saxonem vicit, duos in cœlo So-
 les conspicuos fuisse: respondit
 Albanus: *se in hoc conflictu ad eò oc-
 cupatum fuisse in terris ut non vide-
 ris quid ageretur in cœlis.* Ita com-
 plures mortalium, terrenis toti
 intenti, nihil cœleste, nihil æter-
 num mente agitant. *O curva in
 terris anima!* quibus non vacat,
 imò *tadet cœli convexa tueri.* tom-
 pus non suppetit, dum lecto as-
 surgunt, aut decumbunt, ut par-
 vas preces fundant, discussioni
 conscientix quadrans tribuatur;
 interim in multam noctem ratio-
 nes temporalium expendunt: se-
 mihora per hebdomadam vix
 sacris interesse datur, dum horas
 & dies in conviviis, symposiis,
 choreis, lascivis confabulationi-
 bus traducunt: qui ita occupati
 in terris, ut non vacet oculos at-
 tollere in cœlum. Quos ut Deus
 erigat, ferias quasdam, & velut
 justitium ab omnibus causis civi-
 libus, & negotiis secularibus per
 morbos, eosque sæpe diuturnos
 ultrò elargitur: eo quippe tem-
 pore nec causidicis litis tractare,
 nec Senatoribus curiam adire,
 nec mercatoribus nundinas aut
 forum frequentare, nec patri-
 mil. domesticis negotiis impli-
 cari, nec principi aut orbis Mo-
 narchæ Regnum ad ministrare
 vacat, aut ulli pedem è domo ef-
 ferre licet aut lubet. Quid, quod
 nec honores ambiciosum, nec
 divitiæ opulentum, nec carnis il-
 lecebræ lascivum, nec cupiditæ
 aut exquisita pocula, temulen-
 tum valent oblectare? Et quis-
 quam sibi tempus deesse quera-
 tur, ut cœlum, ut Deum cogitet?

Kk

Dixerit

Dixerit olim scire Wenceslaus Bohemix Rex, a dum exercitu fuso fugatoque, victus ac vincus in carcere rogaretur, quid differentiz esset inter Regem & captivum? *nulla* (inquit) *nisi quod Rex de terrenis cogitet, captivus de caelestibus.* Antea vivebam mihi & regno, nunc Deo & coelo. Talem sententiam & sensum moribus multis expressit. Quo verissimam illud Pauli comprobatur: *b Vires in infirmitate perficitur.* vultis huius rei luculentum, vel ab Ethnico testimonium: Nuper, (ait Plinius) *c* me amici cuiusdam languor admonuit, optimos esse nos, dum infirmi sumus: quem enim infirmum aut avaritia aut libido sollicitat? non amoribus servit, non appetit honores, opes negligit, & quantumcumque; ut relicturus, satis habet. Tunc Deos esse, tunc hominem se esse meminit. Invidet nemini, neminem misatur, neminem despicit. Inposterum si contingat evadere, innocentiam beatamque destinat vitam. Possem ego, quod pluribus verbis, pluribus etiam voluminibus Philosophi docere conantur, ipsis breviter, tibi, mihi que precipere, ut tales esse sani perseveremus, quales nos futuros profitemur infirmi.

Ubi duos potissimum ex aegroti lectulo, quasi ex viridarii areola, fructus pullulantes colligemus, quorum prior erit, omnium vitiorum ramos per morbum resecari, imò vel ipsum unam peccati reatum extirpari; alter, om-

nium virtutum ac meritorum quibus SS. Mart. ac Confessio valet adæquare, uberrimam in exurgere. Quod primum speciosam appositam similitudinem adferat sui Afric. dum peccatorum vel vestrem arborem, pabulum in recisis luxuriantibus ramis, fecundo surculo per afflictionem & morbum inserto, facit uberrimos ac saluberrimos portum fructus proferre. *d* Inferi inquit, Deus quasi surculum tribulatione injusto, ut fructus ferat dulces, "Quod de excelsa raphici ordinis stirpe, Benavé testatur, asserens Magnus Hierosolimitanus ad annum ætatis viginti, quasi inutilem truncum in mundi nemore adolevisse, tandem per corporis afflictionem ex oleastro in olivam convertit, per orbem universum fructibus onustos extendisse: et facta super eum manus Domini, & mutatio dexteræ excelsi diutinis languoribus ipsius corpus affligens, ut coaptaret arboram ad Sancti Spiritus utilitatem." Indubitatum porro sexcentos velut inutilia luxuriantis vitis sarmeta, æternis igni traditi ac comburendum, qui cundos palmites progerminarent, si calorem febrium, & nunquam Medici rosecantis expulissent. Ita olim legimus in vita S. Thomæ Cantuariensis: ad sepulchrum pioque cineres, contulerat æger unus aliquis, quæ Magni Præsulis miserat etiam excusso morbo pristina valetudinem impetrarat: c

a Biner amour div: c. 21

b 2. Cor: 12. c Elia: 1: 7 ep ad Max.

d Aug in Psal. 127

e Benav. in vita c: 1

sibi suisque jam reddito, oriri coepit scrupulus, num facta æque ac morbus, ad salutem animæ ac beatitudinem esset futura? dum ergo puugit, & conscientiam exstimulat ea cogitatio, ad sancti Martyris ac Præsule pulchrum revertitur, ac potestatem hunc Medicum orat atque obsecrat, si fortè sanitas corpi obesset animæ ac beatæ ætati, rursus morbum immitteret. Cum eorum evestigio, velut verforium præpropera festione desertum, morbus rediit, non digresso anima fido custodire destitutam serò lugeret. Quos ex Dei monito, atque illius abbat.

æc S. Gregorii doctrina est, *is, inquit, enumerare sufficit, qui in sua luxuria admissi, in blamiam quoque & superbia procurrentes rapinis & iniquitatibus peremptes, usque ad diem obitus, ita hoc seculo vixerant, ut numquam eorum vel capitis paterentur, & non percussis, ignibus inferni summi.* Et his tu æger sanitatemideas? Ex quibus complures, quot mensis dolore calculi, agræ, febrium, conflictati, tantam scelerum massam evitent, quàm salubriter multi resistunt? quod Hipponensis Præconfermat dicens: *b multi propterea sanitatè lascivunt, qui a casti erant; sanati adulteri; qui dum ægotarent, neminem obstant: receptis viribus invadunt & opprimunt innocentes.* Ut quis salubriter, lascivis omnibus, veneream luem & tabem, viximo cruciatu per viscera

virulenter se diffundentem, imprecari posse videatur: quo vel sic salutem animæ consequantur. Spectavit hoc S. Agidius, quidum sylvam solus, carnis stimulis agitated pererrat, à venatoribus velut cervus sagittâ in incertum emissâ, vulneratus est: cui plagæ non modo medelam adhiberi noluit, sed & impensè Deum rogavit, ut læsa caro numquam ad sanitatem rediret, ut hoc dolore ac telo quasi à cœlesti manu immisso, Cypridis tela melius arceret. Si quidem *c divina dispensatione agitur, ut prolixiora vitia, ægritudo prolixior exurat.* Quod ipsum S. Isidorus inculcat: *d adversa corporis, remedia sunt animæ; ægritudo carnem vulnerat, mentem curat, languor vires libidinis frangit.* Vos ipsos hinc testes compello, qui sani & valentes lascivitis in stratis eburneis, quis vobis animus, quæ mens, quæ cogitatio? dum nephritidis dolores, dum calculi, colicæ, podagræ aliique excruciant? nonne meritò tum illud præsci Anachoretæ quisque usurpabit: vivere non licet, respirare vix datur, quomodo fornicari liberer? *Infirmetas carnis, vigorem mentis exacuit, inquit Salvianus, e ut affectis artubus vires corporum, in vires transeant animorum, Non turpibus flammis medulla æstuent, non malè sanam mentem latentia incertiva succendant, non vagi sensus per varia oblectamenta lasciviant; sed sola exultet anima, læta corpore affecto, quasi adversario subjugato.* Et si enim anima sit hospes comesque corporis, ab hoc tamen

c S Greg. hom. 19 in Evang.
d S Iod. l. de sommo bono
e Salv. l. 1 de Provid

quasi ab hoste sibi male metuit; maximè verò si valens & vegetus, atque adeò indomitus sit. Quæstionem movet Dyphilus de tribus fortissimus, scilicet *ferro, fabro & febre*; hos inter olim sua lis, & de fortitudine contentio: pro ferro faciebat illud, quod & durum sit, & prope in domitum, & quod ipsum cætera frangat atque edomet. Pro fabro militabat illud, quod ipse ferrum cudat, versetque formas in omnes, ideoque ferro fortior audire videatur. Pro febre verò hæc objecta ratio, quod fabrum ferri domitorem domet, debilitet, lectulo insternat, penitusque frangat. Ex quo deducitur, morbum validissimum luctatorem esse, lectulum locum pugnae, tempus hoc (ut Chrysostomus loquitur) prælii ac singularis certaminis designari: in quo qui hostem duello prostravit, statim mucrone jugulo intento minatur, ut devictus manus det, vitam ac veniam precetur; dejectus verò fatale sibi telum imminere doloris signa ostendit, altos animos dimittit, ardenti prece vitam rogat, veniam precatur. Ita Deus in se injurios prosternit, & in lectum dejectis, lethale mortis spiculum intentat, ut culpam agnoscentes, *a terroris sui jaculo transixos, ad sensum rectitudinis revocet.*

I Regum 26. sublatu fuit Sauliscyphus & lancea, & ilicò pœnitentia ductus exclamat; *Peccavi revertere fili mi David: nequam enim ultra tibi malè faciam, eò quod pretiosa fuerit anima mea in oculis tuis hodie, apparet enim quod stultè egerim, & ignoraverim*

as. Greg 1, 6 Mor. c. 14

multa nimis. Aufert benignus noster Jesus, filius David per corporis infirmitatem nauseantem stomachum, phum crapulae & temulentia illud Eccl. 31. *Infirmiavis, sobriam facit animam.* Scepit arma & instrumenta netia, quibus cum impetimus, evat corporis vires, morbos alios dolores immittens; exanos, ut exclamare compeccavi; quam vocem ut I exprimat, non multis opus est lapillus in renibus, vel contra nervi, vel punctura vespa exquet.

Fuit in Hispaniis, qui dumnia taxillis dilapidasset, b& D nequicquam ad secundos ja invocasset, totus in rabiem adædes repetit, lorica ac galeam adaptat, hastam manu arripit, que ita cataphractus, ad equo in forum provolat, honum turbam percunctatur, quis ex iis numinis assertor cultor? è vestigio arma capesse concurreret, se multiplici comprobaturum, nullum in talis numen degere. Quin ugressus, ipsum Deum in tamen lacessit, si quis sceler vindex existat. Ad has blasphemias voces, non ignes cælo delati non ursi aut leones in reum put immisi, sed vespa defensionem numinis suscepit, quæ galeam sese penetrans, adeò minem infestavit, ut impatientis doloris victus, galeam abiecit, jamque magis aculeis expositus exclamare coactus sit Deum esicque supplicem ac scelerum nator, ad se ac vindicem pro-

b Zehern. verm. conf. l. 3. c. 1. S. clem

mentem rediêrit; haud aliter vitam instituimus, divinum men indies ad vindictam pro-ramus, nos immortales & ra teli jaetum credimus: dum e minimus dolor in nervo, illus in renibus, festuca in o- o, febricula velut apiculamini- nos dejecit ac prorsus pro- nit. Rogavit olim Joannem achoretam Ruffino teste, qui è monastico coetu, ut se à ri tertiâna liberaret, cui ille: tibi necessariam vis abjicere, enim sapone panni lavantur, mentem morbi eluunt & didam reddunt, adè ut nihil erfit piacularibus ignibus ex- ndum; nam ut Salvianus loqui- : *a Quanto imbecillior corpore, tò purior mente.* Norat hoc Aldegundis, è Regia Gallorum rpe, virgo oriunda quæ de itus sui die certior facta, quo chrior deterfa omni maculâ onso appareret, rogavit morbo miffo hie ita poffet expiati, ut tã in cœlum evolaret. Mox ti compos, foedum carcinoma ctus invafit, totumque corpus mortem ufque depaftum est. ledò ut *fi* quem febribus x- antem, acutis doloribus dive- tum, lethali sudore toto cor- re perfufum videris, ardores s meritò refrigerium, dolores imentum, duforem benigniffi- medici fuave balneum, ad endas animi noxas exiftimâ- Summi Regis indulgentia est, madmodum nobiles viris andoque domus pro custodia gnatur, ita animum corpori afi domestico carceri tradere, a in publicampurgatorii, custo- a. S. Salv. l. 1: I de prov & epik: 5

diam detrudere; ea propter Car- dinalis Bellarminns l. 2. de pur- gat. c. 6. *vitam hanc mitiffimum purgatorium, & quasi carcerem quemdam senatorium & honoratum* compellare non dubitavit. Hoc etenim in agris operatur com- modi divina providentia, ut per hos breves & leves corporis cruciatus, purgantium in alterâ vita flammaram supplicia vel ef- fugiant, vel multum diminuunt. Testem adduco è Societate no- strâ juvenem; *b* qui morbo jam ingravescente, dixit in aurem fa- miliari socio: Tu mi frater ora, obsecro, Dominum: grandisenim mihi imminet tempeftas. Et ecce subitò ingruit multiplex dolorum cruciatuumque procella; afluare pectus, ardere, premi, frangique fcapulæ, humeri, terga, corpus totum tremere, contundi, purgi, lancinati. Quid plura? omnibus offibus, nervis, visceribus, medul- lisque intimis corporis detaxire malorum nec audita, nec visa col- luvies. Stupere interim omnes, condolere decertanti, precibus ad Deum recurrere, blandisque vo- cibus solari, Ipse patienter agere, Dei clementiam, Virginis opem implorare. Perduravit hoc malum integras quatuor & viginti horas: quo tempore exacto, differenavit undique tempeftas: æger ad se reversus, omnibus admiratione & exspectatione circumfusis, lu- ctæ fuæ causam exposuit: petiiffe nimirum obnixè se à Deo, ut pur- gatorii pœnas sibi ante mortem infligeret, quibus tandem per- functus liberè in cœlum evola- ret: postulatiffique Deum annuisse

b P. Fernandez, in Gen c: 25. fo. 1.
Io p. 452 tom. 3

atque his tandem doloribus expiatus, placidè sanctèque obdormivit in Collegio nostro Eboracensi.

Non abfimile quid Cæsarius refert, a Monacho Cisterciensi contigisse, qui nocte iniequenti quâ extremum diem obiit, Prælato suo se miro lumine circumfusus declaravit; à quo rogatus quid accidisset, ut citra ullam in purgatorii pœnis moram, restà cœlum conscendisset? hanc causam subjecit: *Peracerbi dolores, immenses cruciatus, gravesque terrores, quibus in more vehementer admodum sum afflicatus, expiantis mihi flamma in purgatorio vicere subire.* Quam ob rem si quem fidelem, aut etiam virum Religiosum inter summos dolores & cruciatus, cum morte luctantem deprehenderit, ne hominem à Deo desertum, inferis destinatum suspicet; quin potius misericordem hinc Dei manum agnosce, ne vindex manus Domini in altera vita severissimè eum tangat. Quo exiguo quasi malo hic satisfaciat, ut citius in cœlum evolet: tormenta enim & cruciatus ignis purgantis, etsi acerbissimi sint, vel lachrymâ tamen (teste Augustino) *b* compendiosè restingui possunt: etenim quæ modò fideles tormenta patiuntur, *omnia hic ab anima separare, per elemosynas & lachrymas, compendiosa transactione potuissent.* Quod si lachryma, quid ni sanguis, quid ni dolores, angustiz, cruciatus morborum acutissimi, *compendiosa satisfactione* hos ignes sopire

prævalebunt. Duo individui dales unâ tabernam subintro confabulantur, jocantur, strepitant, epulantur; at ubi carationes inire, solutionem urge incipit, alter clanculum elapsocium destituit, ac omne dolum contractum ei expungendum relinquit. Ita nobiscocomparatum est, corpus & animi optimi commilitones, sodales &issimi, simul hujus mundi divforiam ingressi, rident, paritercantur, epulantur, debitum commune contrahunt: dum enim corpus superbè induitur, animi quoque insolescit: dum corhelliatur, animus unâ sceleratus arguitur. Quare dum v. hujus vesper ingruit, corpus subducit, & infra terram latebquirit; animus verò à socio detrusus, ad rationes expunge das timetur, in carcerem purgatoconjicitur, ut totum debitum p solvar ad novissimum quadratem. Hinc malo ut divina prodenia occurrat, suaviter & fortter disponit, ne socius debite laborat, sed hic suam corpquotam pendat, ne illic ab totura persolvere cogatur.

Optimè itaque censuit & d Theodorus Archiepiscopus C loniensis, dum Sigismundo Im quarenti: *quæ restra esset in cœl via?* respondit: *si vitam ita imp tueris, ut facturum te promissisti, d calculus, aut podagra, aut al m rhus gravior oppressit.* Nec v rò quisquam mirabitur, ejusmo rectà in cœlum evolare, qui tenderit hominem agrotum, factis Confessoribus ac Martyrib non injuriâ conferri.

a Cæsari l 12: c 156

b Aug. hom 16 Exod. 56

§. II.

*fecit pedes meos tanquam
errorum, & super excelsa
latuens me. Psalm. 17.*

Irtute & eruditione Magnus Gregorius, hoc olim è supre orbis cathedra pronuntiavit: *lectorum mentes cervi dicuntur à more cervorum despectis terrenum rerum sensibus, in superna, est æterna se coeant.* Quod eademmodum per corporis rituidines fieri queat, Doctorem atium tradit, dicens: *h virtus infirmitate perficitur.* Et Psalterius: *c multiplicata sunt infirmitates, postea acceleraverunt;* quis ita pedes, id est affectus a vi perficiuntur, ut concitatissimi cervos, sanctissimos, inquam, confessores, fortissimos Martyres, virtutum ac meritorum curam prævererint; quem alium ex morbis fructum colligendum statuimus.

Vir senatorius; Nobilis Adolescens, elegans puella, sanctum illum in viris ac foeminis religiosum gorem suspiciunt & venerantur: quem si consecuti essent quod diffidunt) se vitæ sanctioniam adeptos jure arbitrarentur; & verò consequi posse conatobabimus. Celeberrimus in Regia Academia Madritensi sarrarum iterarium Professor, & virtutum Doctor egregius: ineniam, vigiliis, corporis afflictiores, rigorem vitæ, quem ægroti variis morborum cruciatibus tolerare cogatur, cum austerri-

mâ quorumvis Religiosum, aut etiam Anachoretarum vivendi disciplinâ comparari posse, affirmare non dubitavit. Equis porrò Charrasianis ita clauistro continetur, ut æger, cui non modo per cubile inambulare, sed ne pedem lecto efferre concessum est; morbus illi cippus est, quo velut compe de tenetur, juxta illud Jobi: *e posuisti in nervo pedem meum, per podragam.* Quis eremi incola ita frugi victitavit? quis palatum aded insulsis aut inspidis exacerbavit? quis observantiz summæ Religiosus, eam incediam toleravit, quam ægrum per menses & annos quandoque perferre cognovimus? quibus exquisita etiam fercula, non modo insipida & nauseam moventia, sed & insuper amarissimæ portiones exhauriendæ sunt. Quis Morachorum vigiliis (quos quietus somnus per intervalla excipit) diuturnis ægrotum lucubrationibus, multum concedere non fateatur? Quis vel in storea, vel in dura humo cubando, ciliciis, flagellis aliisque afflictationibus ita corpus divexavit; ad eam maciem & debilitatem redegit, quemadmodum morbis omnia membra ac interiora viscera excruciendo, ad ossa usque hominem miserè depalcitur & consumit? Adde hæc in ægroti reperit: citra indiscretionem, aut vanitatem. Etenim ut senator in toga, puella in damascena cyclade, Princeps in purpura, jejunando, vigilando, psallendo, in dura cubando, aliisque ultra adsumptis corporis afflictionibus Relig. adæquet aut exsuperet, non parum

a S. Greg. l: 26 Moral, c: 10
b 2. Cor. 12 c Psalm: 15 d Euseb Nies
scab. in Theopol, p: 1. l. 1. c 11

e Job, 13

sibi de vitæ sanctimonia adblandiretur & damnabiliter gloriaretur; at verò sibi adblandiri, *gloriarum* cum Paulo *a in infirmitatibus suis, ut inhabitet in se virtus Christi*, hoc securum, hoc sanctum est. Dixerit S. Basilius cœnobium esse *virtutum scholam*; morbum Ambrosius non inferiori elogio nuncupavit, *b virtutum omnium officinam*; hic ad incudem revocatur abstinence, castimonia, sui demissio, rerum omnium contemptus, obedientia ad quævis maximè ardua, omnium denique virtutum, morbi quasi in fornace tribulationis. fabri sunt; unde S. Bernardus: *c optanda infirmitas. qua Christi virtute compensatur. Quis dabit mihi non solum infirmari, sed deficere penitus à me, ut Domini virtutum virtute stabiliar!* noverat enim quantum meritorum cumulum ab assidua, qua per omnem vitam divexatus fuit, corporis infirmitate mereret, ut proinde in ægros cadat illud, quod in Petri Piscatoris filiam dictum olim ab optimo parente: *sic expedit ei.* Jacebat illa gravi morbo oppressa, cùm pater qui in alios omnes beneficus, in eam durior atque inclementior, roganti cuiquam, cur filiam à febre non expedit, vel attractu leni, vel si vellet etiam umbrâ sanaret? Respondit; *sic expedit ei.* Quod brevis, sed gravis viri sententia confirmat; *d si sani erunt, sancti non erunt.* Ita omnino & plurimis expedit, ut vel calculo intrinsecus torqueantur, vel febribus torceantur, ut per hos dolores co-

e 2. Cor. 12

b S. Amb. in Psal 36

c S. Bern. Serm 25 in Cant

d Salyian, 1, 1, de Provid

rollam palmamque Martyri parem consequi mereantur. Quis nemo quisquam mirabitur, sanctorum Patrum Doctore que suffragiis, ægrotantium cœciatus martyrio adæquari adverserit: idque ne temere frustrare videamur, Oratorem reum testem induco, qui spiritus ferventes ac queritantes, non martyrii tempus non esse, sed deesse passionum materiam, animat, omnibusque patentem prælium arenam, in qua Job certavit, designat: *e Quid ais, adeest martyrii tempus? nunquid profecto hoc abest, sed ante nos semper est oculus, si vigilemus. Non enim in ligno suspendi, solum Martyrem facit: nam si sic esset, et tales coronatos Job poneretur; enim ante tribunal fuit constitutus nec iudicis vocem audit; non viciniam carnificem, neque suspensus in ligno vel sublimis piscus circa latera niatus est. Attamen multis Martyribus gravina passus est.*

Tum ubi acerbissima, quæ cruciârunt tormenta, enumeravit, infert: *cui non itaque dignum hic sit Martyri comparari? num Stephano, Laurentio, Vincentio, Sebastiano? quibus ut caput torrens radiis fulgeat, quot dolorum aculeis confixi fuere, certè & Job radiatus vertex extitit. Facit hoc quod de Domitiano Romano Imperatore historici tradidere: seum aded sagittandi peritum fuisse, ut infixis sagittis caput cervi coronaret. Ita Deus sagittis morborum ac dolorum non cervum, sed servum suum*

e Chrysost. hom 25 ad Pop & hom 1 in epist 2 ad Cor

f Lauredanus Tit, tribulatio

conat. Subtiliter more suo Augustinus: *a* Quo pungeris, inde nascitur rosa ut coroneris; quod verissimum experta, exemplar sanctitatis & patientiæ prodigium Lybina: *b* in eam tamquam in oppidum incurrere morbi propere, factio velut cuneo; sed exitus horum jaculis, sibi radiam diadema neci divinitus edocuit: quod imperfectum prius inspexerat, per prolixiores morbi dolores perficiendum convocavit: evenit si quidem ut non ultro post, cœlestis genius ad eam viderit dicens: *salve charissima soror, ecce nunc absoluta est corona, quam nuper imperfectam vidi.* Quod argumentum hic valde opportunum, pluribus deducimus invenies supra, Domin. 2. dv. Spectaculum herodice fortitudinis non minus præbuit Lybina in lecto, quam alii in circo aut amphitheatro. in eandem scenam descendit Clara, nomine et re etiam fortiter gestâ clarissima: eam totos viginti octo annos illi ex aliis, iique gravissimi exere morbi; maximè verò septemdecim postremis vitæ diebus, quos sine cibo & potu exierat, agitata est: quam lanienam, Reginaldo consolationem quamquam adferre volenti, suavem ducebat, quia legitimæ certanti iustitiæ coronam destinatam sciebat. Alteram eodem in certamine laureatam, S. Coleram reperio, quæ à Deo Jesu suo summis votis experit, ut dolorum ejus aliquando particeps esse mereretur. votis annuit Salvator optimus, & exinde famulam suam quin-

quaginta annos morbis gravioribus, qui celebriorum sanctorum pervigiliis invalescebant, exercuit. Poterat certè hæc virgo de tali sermo gloriari, quemadmodum de cervo legimus: *c* qui dum Carolus Gallorum Rex feras insectaretur, canum latratibus concitatus, in Regem incurrit; à quo captus, torquem collo gestare deprehensus est, cui inscriptum: *hoc me Caesar denavit.* Ad eum modum refert Plinius, *d* Alexandrum torques aureos cervis innexuisse, ac liberos dimisisse. Aureolâ & ægri ac faucii dignissimi, nisi quis forte levius hoc supplicii genus duxerit quam Martyrii, quam palmam ictu gladii aut laqueo, intercluso spiritu, in momento consequi. Non ineptè olim Diogenes, homines conspiciuntus confertâ multitudine ad amphitheatrum concursantes, exclamavit: O mortalium insaniam! concurrunt hi, ut homines cum feris videant decertantes, & me prætereunt cum naturali dolore depugnantem. Etenim non modo in campo, in circo, sed & in lecto fortitudini locus est. Ecclesiæ Doctorem audite: *e* multi coronati sunt in amphitheatro pugnaes ad bestias, multi in lecto vincentes diabolum, coronati sunt; ac videntur non se movere posse, & intus in corde tantas vires habent, tantam pugnam exercent; sed ubi est occulta pugna, ibi occulta victoria. Quare ut concludam, dum morbi vis corpus dejecit, tunc animus fortis perennem illum beata æternitatis fontem sitiens, ardentissi-

c Guanguinus l 9 majol,

d Plin. l. 8 c. 2

e S. Aug. 112a, 7 in Ioan

a August. in Psal. 52

b In vita

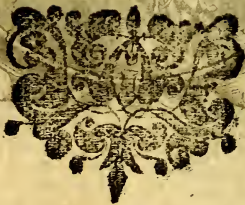
mo pectore illud Augustini usur-
pabit: „a zrotus sum, ad Me-
„dicum clamo; miserere mei fons
„miseri cordiz, audi quid ad te
„clamet infirmus: **QUEM AD-
MODUM DESIDERAT CER-
VUS AD FONTES AQUARUM,
ITA DESIDERAT ANIMA
MEA AD TE DEUS.** Et intra:
„ô fons vitz, vena aquarum vi-
„ventium! quando veniam ad a-
„quas dulcedinis tuz, de terrâ
„desertâ, in via & in aquosâ: ut vi-
„deam virtutem tuam & gloriam
„tuam, ut satiem ex aquis miseri-
„cordiz tuz sitim meam? Quid

Aug, Soliloq. c. 2

adhuc moror in hac mileria
valle, quid pedes meos spir-
hujus seculi implicant blan-
menta?

Perfice pedes meos qu-
cervorum, *Hoc est (interpre-*
Hier.) perfice amorem meum
ad transcendenda spinoza
umbrosa implicamenta hujus
seculi. „Et infinite miseri cor-
tuz dextera, post anxiam hu-
vitz cursum, e super excelsa sta-
reat me, super celestem habit-
tionez, ut inter ceteros ceryo-
tuos, id est inter Angelos,
nam gloriam.“

b Psal. 17 e Hieron, in Psal. 17

EMBLEMA XLIX.

Sic & Pater in caelo faciet vobis. Matth. 18.

REPETIT AUCTOREM SCELUS. a

DOMINICA VIGESIMA PRIMA
POST PENTECOSTEN.

Index Deus poenâ talionis peccatorem punit. Et in seruum
nequam severe animadvertit, qui conseruo suo crudelis
existit.

- I. Per qua peccat quis, per hac & torquetur. b
- II. Ipse sibi parat peccator quâque quod patitur; nos calamitates
nostrarum auctores sumus. c

a Seneca, Metae Par, b Sapient, c 8 Salu lib. 8 de provid,

Kk 6

DOMI

DOMINICA VIGESIMA PRIMA POST
PENTECOSTEN.

Sic & Pater meus cælestis faciet vobis. Matth. 18.

Sacri Estheris annales referunt, a Amanum Pfincipem, Regis Assueri Dynastam, Mardocheo viro integerrimo, quia debitum (ut putabat) sibi honorem non deferebat, patibulum quinquaginta cubitos altum crexiffe.

Jam pœna in miserum constituta erat, malum præ foribus, effugio via omnis præclusa, & velut tenens suffocabat eum: nec deerat quidquam, nisi ut Mardocheus collum laqueo indueret. Cum repente talionis pœna in Amanum decreta est: *suspensus est itaque Aman in patibulo, quod paraverat Mardocheus.* In hanc turrim evehenda fuerat hæc campana. meditata in alios flagitia suum auctorem repetunt. Ita vero verius, illud Ecclesiastici: *h qui laqueum alii ponit, peribit in illo;* etiam ex vaticinio votoq; regii vatis, huic merito precatur: *c veniat illi laqueus, quem ignorat.* Quod quàm præsentis materiæ, cui insistimus conveniat, videamus. Conservum suum, homo irâ incensus, nulla miseratione ductus aggreditur, invadit, & tenens suffocabat eum. Supplicis & preces, & promissa contemnens:

d — nullis ille movetur

Fietibus, aut voces ullas tractabilis
aud t;

Sed continuo per satellites duci

a Esther cap: 7 b Eccl: 17

c Psal: 34 d Aeneid

jubet, & arcto carceri mancipari, donec reddat debitum. Ita par suas hic, & ut sperabat, recte errat: Ast aliter Doctor genti sentit: *e nequis circumveniat negotio fratrem suum, quia vinctus est Dominus de his omnibus;* c parpari referet, & pari mens remetiatur: Etenim & hujus servi nequam Dominus misericors est: *f quia iudicium nonne misericordia ei, qui non fecit misericordiam;* Iratusque tradidit tortoribus (id est dæmonibus, ut ait S. Thomas) horrendum in carcere cruciandum, quoad utique redderet universa debitum g quod, cum nunquam persolveret, semper pœnam luit; & laqueo ac funibus, quos alteri pararat, in æternum constringetur siquidem, ut justè Sapiens dispositum testatur: *h iniquitates suæ capiunt impium, & funibus peccatorum suorum constringitur.* alii loquuntur: ligatur, tenetur, suspenditur. Ut scitè Albertus M. doctrinâ, sanctitate & prodigiis re maximus, in sermone de S. Clemente Mart. ait: *Nona quid malitia est sua, per quem diabolus peccatores suspendit in inferni patibulis; & nescit per quid suspenderet eos, nisi ipsi apportarent ei funem, per quem suspenderentur.*

Stuper Theologorum Princeps factum illud, quo mitissimus Redemptor noster tot millia homi-

e 1 Theff 4 f Jacobi 2 g S. Thom. epist Jacobi c: 2 h Prov 5

um in templo ementium & eudentium, nemine renitente ut resistente expulerit: nec leuis hoc miraculum ducit eo, quo aqua in vinum commutavit. Sic enim ait: *a* majorum demonstrat potentiam miraculo, quo aqua conversa est in vinum, eo quod huc inanimata subsistit materia; sic verò tot millia hominum domantur ingenia. Nostis autem quomodo fuerit ad hoc prodigium instrumento? fecit *b* flagellum de viticulis, & eorum funes, in acerbissima ipsorum vertit flagellum. rem tetigit Augustinus: *c* quia nusquam sine peccatis suis caditur, Dominus male versantes in templo, flagello de viticulis facto, excussit. Miraris & tu flagella Dei: bonorum iacturam, prævaturam uxoris mortem, filios contumaces & perfidos, Vide ne & tu alteri vel fraude damnum intuleris; ne & tu ut hereditatem adeas, altius mortem optaris? ne & tu parentibus immorigerus ac rebellis extiteris. Talis filius existit, *d* qui patrem suum capillis, extra domus limen in viam traxerat; hic pater in se reversus: *e* sic fili, huc usque & ego parentem meum, avum tuum traxi. *e* Alter etiamnum tenebulus, in mundinis quid expeteret blandè rogatus: scutellam ligneam emi postulavit. causam addidit, ut & inde parentem decrepitem alar, ut ille modò avum tuum: plerumque enim, *f* ut Rupertus loquitur, *e* in quibus peccamus, sunt *f* velle peccatoris. his, & non

a S. Thom. in Ioan. e 2 b Ioan. 2

c Aug. in Ps. 57 d Arist. 5 eth.

e Serrarius lib. 4 de rebus Moguntiacis cap. 1 f Fabri Dom. I. Epiph. cor. 3

aliis, olim Deus flagellavit Ægyptum, ut verissimum sit illud Sapientis effatum?

§. I.

Per quæ peccat quis, per hæc & torquetur. Sap. II.

OMnes Ægypti plagas, Saliarius noster sit paucis complexus est: *g*

Prima rubens unda; ranarum plaga secunda.

Inde culx tristis; post musca nocentior istis.

Quinta pecus stravit, vesices sexta creavit.

Postque subit grando, post bruchus dente nefando.

Nona tergit solem. prima necat ultima prolem.

Quibus recensitis investigandum occurrit, cur vindex Deus non pestem, non aliquem cœlestis militiæ centurionem, flammeo gladio omnia vastantem immiserit; cur non ignem de cœlo, aut terram sub pedibus dehiscentem, omnes absorbere præceperit; sed hoc potissimum tam varii & inusitati supplicii genus excogitavit? nec aliam fuisse causam demonstrabimus, quam ut populum pervicacem, funibus peccatorum suorum flagellaret. Fuit illud invisum, crudele, barbarum Ægypti facinus, quo Hebræos parvulos, velut catellos recens natos, flumine mergi præcepit; At ille ipse, qui vos animulas molles haurit mergitque Nilus, aliquando tandem innoxii cruoris impatiens, suas sanguine tinget, & mutabit undas: ut eas qui biberit, tam infandæ cadis

g Saliar. an. mundi 254; poemam

poenam ebibat. Nimirum ut dicit S. Aug., a justo Dei iudicio, factum est, ut de illo fluvio sanguinem biberent, in quo infantum Hebræorum sanguinem fuderant. *Quamquam solius Nili error: in poenas, non satis unus erit.*

Affluent ingentia maria, & rubentis oceani fluctus: ut qui alios infando scelere merfit aquis, iisdem ultrice Dei manu mergatur. Ut enim Theodoretus: *tradidit iustissimus Index exitio aquarum, Pharaonem cum toto exercitu: quia per aquam interemerat infantes Hebræorum.* Quas aquas, ut ad mores & tempora nostra derivemus, tantum sit oportet, ne & ab hoc elemento commodum aut emolumentum nequiter eliciendo, per id ipsum, & pecuniæ, & animæ detrimentum incurramus. Quod Lugdunensi Oenopolæ, Gregorius Turonensis Antistes evenisse narrat: hic lucrum ut augeret, vinum augere solitus, non immodicâ aquâ prout generosum erat, liberalius diluebat. Nec levem ex aqua quæstum fecerat: jamque ingentem auri vim crumenæ abditam, secum ad mandinas profecturus asportabat; cum Ararim fluvium trajiciens, è marsupio turgido fortè nummum educere parat: milvus supernè volitans & imminens, ubi è rubro corio marsupium vidit, ratus frustum carnis esse, in prædam præceps involat, & nihilo minus suspicanti, adunco tenacique rostro bursam extorquet & avolat: nec quidquam illo inclamante, perque de-

a S. Aug. qu. 9 in Exod. b Theodor. q. 25 in Exod. c Greg. Turon. l. 1, de gloria Confess. cap. 109 Sanchez Royanne de Dieu. l. 5. c. 9. §. 4

via & avia insectante; donec de novo jam medio fluvio vultu imminens iniquum & iuratum auri pondus, ex aquis malo dol collectum, homine inspectant in fluvium demersit. Ita aqua redditur, quod ab aquis improbe acquiritur. Ut nemini non exploratum sit illud: *malè parat, male diabuntur.* Miraris non semel quisquis es œnopola, propola mercator omnis, qui paulo ante opibus, divitiis, fortunis, bonis omnibus affluabas, repente velut turbine verso, omnia diffluere diffluunt merces, diffluunt emptores, diffluunt per digito nummi, diffluit fides, diffluit fama. In te ipse regredere & expende, an nemini pro mero frigidam vendideris, an merce adulterinas sinceris non admiscueris, an non per dolum & fraudes hæc opes ad te confluerint. Et certus esto quia diffluent & ut Ambrosius ad illa verba *divitiæ si affluant*, monet, quomodo parat, sic recedant: *d Non vides, inquit, quia præterfluunt? quomodo veniunt, sic transeunt & recedant.*

Est & alterum quod hic monitos velim. Nemo quisquam vestrum sibi ab aqua metendum arbitratur? nemo poenas ab aquis in se sumendas reformidat? nellos vos parvalos aquâ strangulastis? nulli vos pauperi febriçienti, extremâ siti & inopiâ laboranti, haustum frigidæ denegastis? consimilis supplicii & vos rei agemini, & vobis vel garta in summis ardoribus denegabitur: quia faciet Dominus iudicium inopis, & vindictam pauperum.

d Ambrosius Psal. 61. e Psal. 119

puratus ille dives, cum totus
 immis immerfus esset, delin-
 dumtaxat queritur, in qua
 rissimè cruciatur. Ipsum
 usam sciscitatur Chrysológus:
*te gehēna flamma completur,
 are solius lingua a sibus desideras
 veniri? quid suis extremi digiti
 tam, quam si vel salam dedisses
 uperi, non sities? & alibi: b si
 itaque guttam, qui vini lactis,
 m pauper sciret, effudit.*

Alteram Deus plagam, quasi
 undis profluam, toti Ægypto
 nas induxit. Ut qui puerorum
 gitus, ac matram ejulatus sur-
 aure respuerant, importuno
 narum coaxantium strepitu
 otunderentur, quod egregiè Li-
 nus observat: *ista, inquit, pla-
 e correspondet culpa: quia pueri
 ergebantur, ut cum minori strepi-
 extinguerentur: propter quod,
 sto Dei iudicio, inde exiverunt va-
 e in maximâ multitudine, infe-
 antes sua importunitate. Quasi di-
 eret, ait Mendoxa: c quia Æ-
 yptii suum peccatum occultare
 bluerunt, demergendo pueros
 e vagirent; propterea divino
 iudicio factum est, ut ex eodem
 avio ranae proflissent, quæ im-
 ortuna coaxatione eorum pec-
 catum proclamarent. Quam*

multi hodierna die in occulte
 celus peragunt, quod rana, ut
 licitur, in lucem proferunt.
 Quam multi in abscondito for-
 nicantur, adolterantur, quos in-
 tra novem menses infantum va-
 pitus, velut ranarum strepitus,
 salam sceleris agrant & infan-
 tant, dum spurii & nothi notil-
 mi sunt. Denique luculentus

hic sacro Ecclesiastæ campus est,
 d diem illum aliquando adfore,
 quo omnia occulta manifesta-
 buntur, & peccata auctorem
 suum palam arguent. Hebræos
 oppresserat Ægyptus, operibus
 luti & lateris; à luto & cinere
 pœnam exegit Deus: *e omnis
 enim palus terre versus est in sci-
 niphes. Et meritò à terrâ, à luto,
 à pulvere paritur: ut qui ab il-
 lo peccati materiam hausit, ab
 eodem supplicii sui genus sortia-
 tur. quod si crispi juvenes com-
 ptaque puellæ attenderent, fu-
 cum in fumum: & cineres, quos
 nunc crinibus aspergunt, in tot
 sciniphes ac vermes apud inferos
 convertendos esse, salubrias a-
 lium cinerem, in quem conver-
 tendi sunt, mente tractarent.*

Infitus sim si singula com-
 memorem, cætera quia obvia
 sunt, videri poterunt apud Men-
 dozam in libro I. Reg. c. 4. num.
 11. Salisnum anno mundi 1543.
 Lobbetium de peccato lib. 4.
 part. I. Thesauri polit. aphorif-
 mi. Choquier c. 15. lectu & de-
 lectu digna. Nos ne aliud dilaba-
 mur, in propositum nobis sco-
 pum intendamus, ubi quasi in
 speculo manifestum redditur:

*f Sape in Magistrum sceleris rana
 dicitur sua.*

Fuit vir nobilis, qui in metallè
 concavum speculum, gladium
 strinxit, & illico acinacem ex ad-
 verso speculo: quasi in se retor-
 queri conspiciatus, cohorrui. Nō
 vacuum aut inane hoc terricula-
 menti genus est, sed aptissimum
 vindicis Dei symbolum, cujus
 hoc inviolabile effatum est:

a Chrysol, serm 122 b Ser. 124
 c Mendoxa lib. 4 Reg. 4. a. 11

d V. dida 1. part. Dora. i. Advent
 e Exodi 8, f Sapea Thyeft.

a omnes, qui acceperint gladium, gladio peribunt. In eam rem Benedictus Fernandus, b Lusitanus Theologus, quid memoratu dignum commemorans: Ulyssipone, inquit, unus aliquis ducebatur ob patratum homicidium, extremo supplicio afficiendus. Affluxus hominum ingens, dum per urbem ducitur, divi Sebastiani templum transit, ubi marmoream columnam humi temere projectam conspicit & confisit, cumque illo feralis comitatus omnis. Hic reus, oculis fixissimis locum intuens: audite ait quotquot adestis: numen supremum testor, me ab ea caede obquam à magistratu duci jubeor, penitus immunem esse; sed ô justissime Deus! qui dixisti: *c mea est ultio, & ego retribuam ei in tempore* Ad hoc ipsum saxum, hominem ignotum hic in tenebris sedentem, furiosè jugulavi. Facinoris nemo mortalium, nisi solus Deus conscius: hanc innocentis caedem modò vindicat, & legem olim latam exequitur: *d quicumque effuderit humanum sanguinem, fundetur sanguis illius.* Hinc cum inopinato, quod saepe fit malo involvimur, pro se quilibet cogitet; an non tu simile quid alteri fecisti? cogita. Nunc igitur talionis poena te tangit, & non agnoscis unde ad te veniat. Sed anni sunt, inquis, jam multi, cum hoc à me factum. & heu nescis, *e quia patiens reddi tibi est altissimus*: qui vadimonii diem producit, sed non omittit, expectandam talionis poenam in men-

ses, in annos differt, sed non fert. Scelus illud animo reputat quod in natali Herodis epulo ipsas mensas importatum est *Crudele Spectaculum*, inquit Augustinus, *ante oculos constitutum* *put S. Ioannis in disco, feralis misericordialis, propter odium veritatis.* Sed parem sceleri poenam tendere. Saltitavit olim in regia in polito marmore puella, si que saltu caput Joannis extulerat in disco. Saltavit deinde rigente glacie, quæ ut saltatrix collo tenus hausit, glaciei tenus caput à cervicibus revulsum, rigido aquæ æquore subsiliit, talique saltu crudelem quondam & impium saltum damnavit. Equis in animum inducat, immittaturam sibi aut suis mortem imminere, quod alterius officio, cognitati inhians aut invidens mortem exoptarit, aut malè interprecatus fuerit? quis sibi pertu-deat morbos velut agmine facti in ædes suas immitti. gangrenæ pectus invadere, anginam faucibus præfocare, podagram pedes captivare, chiragram manus, luctu veneream aliudve malum, totum hominem invadere?

Audiant hi magnum illum Seleuciensem Antistitem, quem Gregorius Nazianz. g *Divinam animam, in vita & à morte venerandam, appellavit.* Hic omnium morborum causam & originem, ex nobis ipsis deducit. Nostris malis ipsos nos affigere docet. *h Morbi quippe peccatorum flagellantes*, inquit, atque aded in illis potissimum membris corripiti-

a Matth. 26 b Fernandus in Gen. tom 3 pag. 732 c Deut. 32 d Gen 9 e Eccl. 5

f Aug. serm 116 in nov. serm Nieceph. 1, 1 cap. 20 g Greg. Naz orat 10 h S Basil. qu. 55

r, quibus gravius deliquimus. c de se verissimè sensit S. E. trudis, & Angelorum Regis fi. : hæc postea Deo desponsata, ginum sacrarum antistita, è li tumore acutos dolores, amâ tamen animi moderatio- tolerabat, dicens: rectè om- id à benignissimo Judice um agi, ut quibus membris deliquerat, & in deliciis fue- , iis plecteretur, & cruciatus ferret; probè se meminisse, n juvenula esset, è collo suo rtiosa nimium monilia gestan- , fortè evanuisse. Quo in ge- te cum plura cuique suppe- nt, suffecerit unum adhuc in- ditum adduxisse, quod à viro n minus religioso, quàm lito- o, oculato teste accepi: In glia, Matrona nobilis ebur- as suas manus, vanè nimium tentans, quo nitidiores appare- nt, super mensam illata oppor- nè cerasa, inter quemque digi- m inferuit, dicens: quàm be- conveniat candor & ille ru- or. Non multò post, variis mor- s afflicta, ad extremam penu- am redacta, n veas illas manus tunc marcidas & luridas, ad sti- m corrogandam extendere acta est. Marius, qui olim fa- r ferrarius in officina cultros gladios euderat, à follibus & alleo ad militiam provolavit. ic eos fecit progressus, ut Im- perator demum evaserit. Sed o- nis imperatoria ejus potestas, nico triduo finita, expiravit. am miles è Marii officina, arium confodiens, acerbil- num hoc illi ingessit: *hic gladius, quem ipse fecisti.*

a Beda

Ita Goliathus dux Philisthæus, suomet gladio interemptus est b

Nec aliter nobiscum agitur, quisque suo gladio cadit. Et ubi peccator aternum configendus erit, à Deo vindice audiet: *hic est gladius quem fecisti.* Iste est gladius, quem ira tua, quem avaritia tua, quem temulentia tua, quem libido tua conflavit. Iste est gladius, quem ipse eduxisti: quia e gladium evaginaverunt peccatores. Iste est gladius quem lingua tua mendaciis, perjuriis, calumniis, turpiloquiis, blasphemis exacuit. Juxta illud d lingua eorum gladius acutus. Quia e exacuerunt ut gladium linguas suas, qui proprium artificis aë domini sui petit jugulum.

In Gallia leviusculus Adoles- cens, in jurgia facilis, in vulnera cadesque præceps, pugioni, qui fortè pendeat è cingulo, hoc inscripserat lemma: *fle frappe sans respect*: Nullo discrimine pulso. Diceret exanime rudeque fer- rum sensisse impressas sibi cru- delis & impotentis animi notas: nocte enim quadam ad seras lu- cernas, ebriosque numeros cum saltitat, ludit, insanit, choreas ducit, seseque volvit in gyrum, è vaginâ elapsus pugio, graviter hominem pulsavit, ferit & lethali vulnere affecit: ita nimirum, ut in educto ferro legere erat, à Domino, nullo discrimine ferire doctus, Brevissimè & verissimè præfatis subjunxit propheta: *gladius eorum intret in corda ipsorum.* Quemadmodum D. Am-

b i Paral. 17 c Ps. 36 d Ps. 36
c Psal. 63 f Lobb. de peccato lib 4
part. 1. §. 8. g Psal. 36

bro-

brofius factitatum scribit, cum Theodosius Imper. acie jam fructâ Eugenium Tyrannum peteret, ita faventem habuisse ventum, ut missilia ab hostibus jacta, in hostes revolarent. Quod Claudianus hoc metro celebravit:

a O nimum dilecti Deo, cui fundit ab antris

Eolus armatas hyemes, revolutaque tela

Vertit in aethores, & turbine repulit hastas.

Affine est illud Ecclesiastici pronuntiatum: *b qui in altum mittit lapidem, super caput ejus cadet.* Quod futurum edixit, verissimum eventus comprobavit. Anno millesimo octogesimo quarto, cum Romæ degeret Henricus III. Imper. in Aventinum montem se receperat, utque sibi, Deoque vacaret impensius, ad beatæ Virginis ædem, sæpius itare solitus.

Invitatus loci opportunitate, ex infima plebe homo nefarius Imperatori necem moliebatur, ingenique saxum in transeuntis caput provolvere cogitabat. Sed dum occasionem avidè captat, dum saxum parat, adducit, movetque, impar immenso pondere, ipse cum saxo præceps devolvitur & occumbit, in quem verissimè Siracides: *c qui volvit lapidem, revertetur ad eum.* Et Psaltes regius: *d convertetur doler eius in caput eius, & in verticem ipsius inquitat ejus descendet.*

Abimelech ut regnum, quod ambierat, sibi uni securius stabiliret, *e occidit fratres suos, septuaginta viri super lapidem unum;*

a Claudian, in pœneg. Theod.

b Eccl. 27 c Prov. 26 d Psal. 7 vide

Lorinum hic e Iudicum 9

sed & saxum in caput, & gladium in cor suum retorfit: n Thebes oppidum oppugnandum turrim inscensurus sub *Ecce una mulier, fragmen mola super jacens, illi sic capiti Abimelech, & confregit cerebrum ejus, vocavit citò armigerum suum, ait ad eum: evagina gladium tuum & percutite me, ne forte dicatur, quod à femina interfectus sim. Qui perficiens, interfecit eum.* En talnem ad perpendicularum. Enzum & gladium, uti ille suos tities peremit; sed hoc, inquit, antiquæ memoriæ, quod pri luxere secula: aliud accipe, quonostra vidit, & stupuit ætas. Perrinus è Calvinii schola, f hoc factiosus, ex ara sacrum lapidem in quo Christi corpus offerri consueverat, in infamem supplicii locum, ubi rei piectebantur transferri curavit, ut deinceps maleficorum sanguine respergeretur. Non putabat miser se pernam fore victimam, ad hoc alere immolandam. Sed neque aliter evenit: *g qui transfert lapides, affertur in eis.* Perrinus multò post, proditiõis insimulatus, super hunc ipsum lapidem capite plexus occubuit. Jure meritissimo, ut hæc inculcet, intonat Salviaus:

f Florimund Remondas l. 7 de orig. hæres, c. 17 g Eccl. 10

§. II.

Ipse sibi parat peccator quisquod patitur; nos calamitatum nostrarum auctores sumus. h

DICTI veritas sententiis, & consensu omnium gentium, jan

h salvia, l. 8, de prov,

pridem

dem confirmata est. Tam a-
l Græcos, quam Romanos u-
patissima sunt isthæc talia:
ac technam in teipsum struxi-

Hoc commentum in tuum
ius exitium reperisti. Turdus
e sibi malum creat, nam è fi-
to turdi viscus & viscata vir-
parantur, quibus & turdus &
aves capiuntur. Eloquii Tul-
ni est: in tuam ipse mucro-
m incurres. Hinc illa passim
cantata: sua arte, suo gladio,
a lege, suo telo jugulari. Hinc
gemiscentis questus illi:

*Non parior telis, vulnere facta
meis.*

quod apto symbolo expressum
di: perdicem, ut in venatu sic-
affolet, pennâ suâ in cerebro
infixam referebat, hoc lem-
ate subjecto:

*Non parior plumis, vulnere facta
meis.*

a Livius bellam Punicam se-
cedum exortus: sentiebat
annibal, inquit, se artibus peti-
t ut alia sercents omittam, At
ulus apud Senecam, quam ve-
um dixerit: *b Malitia ipsa, ma-
imam partem veneni sui bibit, e-*
entus tragici satis superque de-
arârunt. Ne multis, unum de-
basse sufficiat. Rosimunda Al-
oini Longobardorum Regis
onjux, c marito eadem ita est
nachinata: venenum miscuit,
btulitque è balceis egresso.
enit ille confestim, poculo
ecdem epoto pestem membris
ceptam, placideque in conjû-
gem conversus, tu verò, inquit,
quod reliquum est, ebibe. Dete-
rat illa, negatque se potu egere,

a Ovid, b Seneca epik, 82
c Putean hist. Ital.

quod balnei astum passa non ef-
set. At quò recusat magis, eò
juvenis ferventiùs instat, urget-
que, imò ad verba minas addens,
lavâ pugionem stringit, alterâ
proculum porrigit: qua parte ca-
dat, decernat. Quid hic ageret
infelix Rosimunda? duræ neces-
sitatis fatique leges: aut ferro,
aut veneno pereundum. Stricti
ensis fulgor, metusque percudit
magis, quàm occulta vis toxici:
illo igitur evicta timore, etsi con-
scia veneni, hausit tamen pocu-
lum à se dilutum, atque unâ cum
eò extincta est. De Alexandro
IV. qui volet Platinam, Cuic-
ciardinum aliosque consulat. Ne-
mo in alium impunè malevolus
est: lege talionis Deus peritissi-
mè utitur, nec ullius in alterum
fraudes, & nequitias vel levissi-
mas multas, impunitasque dimit-
tit, sed præsentì sæpius moneta
persolvit. Quid æquius excogi-
tari, ait Quintilianus, & quid
iustius potest? grassatus aliquis
est ferro? præbeat & ipse cervi-
ces. Miscuit noxium virus? re-
fundatur in suum facinus aucto-
rem: oculos rapuit, effodit? red-
det de sua excecitate solatium: bre-
vissima justitia & vindicta, cum
facinus, poenæ mensura. Atque
si naturam ultionis inspicias, o-
primè vindicatur, quo modo mi-
ser est

Carolus IV Imperator, e ta-
lionis poenam in lege veteri u-
surpatam, severus scelerum vi-
dex, suâ etiam ætate, imperio-
que usurpavit. Cum ergo Caro-
lus sederet pro tribunali, oblatus
ei vir nobilis (cui Zachora no-
d Quint. declam. II. c. 4.

e Ioan. Duhrauius hist. Bohem. l. 22
men)

men) qui presbyterum utroque oculo privarat. Admissum crimen partim excusare reus, partim auro tegere conabatur. At Imperator talionis pœnam exigens: hæc nulla, inquit, satisfactio est; nec enim cæco restitui possunt oculi, ut igitur juxtaequum sit, utroque oculo privandus es; jus istud, facinorose, ne ut rigidum incuses, quo justissimus vindex Deus & in te animadvertit: quique exhibuistis hic *a membra vestra, arma iniquitatis peccato, sicut aptissima divinæ justitiæ instrumenta, & per quæ quia peccavit, per hæc & torquebitur. Oculi, qui hic tot horas ad speculum contemplantur, apud inferos iis specula ustoria objicientur, quæ faciant oculos flammæ ejaculari: oculis, qui tot lascivos jactus, in speciosas formas, in fœdas tabulas, in lascivos codices jactatis, quæ spectra, quàm horribiles visu formæ occurrent: oculus qui hic lucem fugit, *b usque in æternum non videbit lumen.* Auribus, quæ hic detractionibus, fescenninis spurcitiis patuerè, horrendum illud væ, stridor ille dentium, infandæ blasphemæ, ejulatus immanissimi insonabunt. Lingua, quæ universitas iniquitatum exstitit, non uno supplicii genere excrucietur: omnia membra nostra, in nos armamus; ipsumque corpus nostrum in exitium nostrum enutrimus. Penes mulierem Ægyptiacam crocodili catulus educabatur; *c* hanc Ægyptii beatam putabant, quod scilicet Deum nutriret, ideoque & mu-*

lierem, & alumnatum dermabant. Mulieri huic erat filius, crocodilo educatus & ludus. Deus verò ille cicur erat, infirmis adhuc viribus, at a corpore, ingenium detexit, rumque illum occidit, atque finis fuit amicitie illius infirmæ scilicet gratias altrici sustulit perfida bestia. Quid aliud curamus & educamus, crocodilum? si corpus tantum curamus, suppetias ferimus isti, ut postea omnibus membris nos miserandum invadat & cruciet. Hoc Massiliensis Episcopus Presbyter, quem Gennadius *d Magistrum Episcoporum nominat* nos monitos voluit dicens: *adversum nos omnia facimus. non est in nobis, crudelius nobis nos, quam, nos etiam Deo nolente cruciamus.* Peccatis nostris divini vindictæ ignem Accendimus & indies pabulum suppeditamus. Sic enim subdit: *nos cruciamus ira ignem accendimus, & excruciamus incendia, quibus ardeamus ut ad nos dici illud propheticum potest: f ecce vos omnes accenditis ignem, accincti flammis ambulatis in lumine ignis vestri, in flammis quas succendistis.* Flammis, quibus Babylonii luculenter exstruxerant, ipsi incensores miserè torti & torti sunt. Novum crudelitatis inventum, taurum æneum Perillus fabrefecit, g mugitus humanos pollicitus? at hunc ipsum cui suis manibus vehementer flammæ subdiderat, primus ipse subiit, & ex illo lento igne multo tostus immuguit:

a. ad Rom. 6 b Psal 48. c Drexel. Trismegist de cultu corp. l. 3. c. 3.

d Gennadius in catal. virorum illust. e S Salvia l 8 de provid. f Isa 50. g Plin. l 34 nat hist cap 8.

Et Phalaris tauro, violenti
 membra Per illi
 Torruit; infelix imbuat auctor
 opus.

flammam expertus est, quas
 cendit. Exhorruitis? Deus
 tyrannum, sed æquissimum
 vindicem; consimile scelus
 is, quin multò atrocius tor-
 renti genus decernit. Ut quem-
 modum S. Thomas, S. Augusti-
 nis, & fides docet, animæ in
 is quæque corporibus, longè
 erbius, quàm in tauro æneo
 creantur: ubi libidinosorum
 minum, ut Carthaginien-
 sium loquitur: *in proprio
 ipe fixæ libidines bullient, & in-
 sartagine flammæ miserabilia
 vpora cremabuntur*: ubi Avari,
 olim Crassus, ardentem liquati
 iri latices potare; & quod am-
 ius, stagna liquati auri & ar-
 enti, toti innatare cogentur,
 od vel ethnicis persuatum est.
 tenim de Thespisio Plutarchus
 ommemorat: cùm cum à
 corpore exulasset, inter infero-
 rum supplicia tres lacus vidisse:
 num liquati auri, alterum plum-
 bi, tertium ferri. Hisce horrificos
 stantes fabros, homines ava-
 ros, ex auro candenti, modò in
 lumbi liquefacti stagnum præ-
 cipites dare, modò inde edu-
 tos, in glaciatum instar grandi-
 nis, ferri lacum trajicere ac dire-
 truciare. Quod ipsum in omni
 peccatorum genere accidere, fa-
 ciens ille Magni Augustini disci-
 pulus testatur, dicens: *quid
 aliud ille ignis devorabit, nisi pecca-
 ta tua? quanto amplius tibi ipsi
 uncarparis, & carnem sequeris, tan-
 to datus postea lues, & maiorem
 a Ovid. de arte b Cyr. serm de asc.
 c Plut. avor. tit. tarda Dei viad, in fine
 d Thom. & Kemp de imit. Chri. 1, 1, c. 24*

materiam comburendi reservat; in
 quibus homo peccavit, in illis gra-
 vius punietur. Ibi acediosi ardenti-
 bus stimulis pungentur: & gulosi
 ingenti fame ac siti cruciabantur.
 Ibi luxuriosi & voluptatum ama-
 teres ardente pice & fetido sulphu-
 re perfundentur, & sicut furiosi ca-
 nes, præ dolore invidiosi ululabunt;
 nullum vitium erit, quod suum pro-
 prium cruciatum non habebit. Idem
 olim stabilivit Origines dicens:
*e Invenimus in Esaia propheta de-
 signari uniuscujusque proprium esse
 ignem, quo punitur: ambulate in
 lumine ignis vestri, & flamma
 quam accendistis. Per quos sermo-
 nes hoc videtur indicari, peccator
 ut flammam sibi ipse proprii ignis
 accendat. Cuius ignis materia atque
 esca, nostra sunt peccata, quæ ab A-
 postolo Paulo, ligna, & scænum, &
 stipula nominantur. Tum aptam
 subnectit similitudinem: Arbi-
 tror, inquit, quod sicut in corpore,
 esca abundantia, & qualitas, &
 quantitas cibi febres generant, &
 febres diversi modi ac temporis, se-
 cundum eam mensuram, quæ in em-
 periet collectam materiam suggesse-
 rit, ac fomitem febrium: quæ mate-
 ria qualitas ex diversa intemperie
 congregata, causa vel acerbior s
 morbi, vel prolixioris existit; ita
 anima cùm multitudine malorum
 operum, & abundantiam in se con-
 gregaverit peccatorum, competenti
 tempore, omnis illa malorum congre-
 gatio effer vescit, atq; supplicium in-
 flammatum ad pœnas. Quæ ne &
 vos serò lugeatis, sectamini Apo-
 stoli monitum: *Sicut exhibuistis
 membra vestra servire immunditiæ,
 & iniquitati ad iniquitatem, ita
 nunc exhibite membra vestra servi-
 re iustitiæ in sanctificationem.**

c Origen l 2. Perlarch. c. 11. f Ad Rom 9.

E M B L E M A L.

Cujus est hac imago? Matth. 22.

⊙ QUAM SUNT SIMILES. a

D O M I N I C A V I G E S I M A S E C U N D A
P O S T P E N T E C O S T E N .

Quâ ratione imago Christi in nobis vivacissimè exprimitur

§. I. *Imago imitando aptè exprimitur, ad quod Apostolus hortatur*
IMITATORES MEI ESTOTE.

§. II. QUOS PRÆSCIVIT ET PRÆDESTINAVIT CONFORMES
FIERI IMAGINIS FILII SUI.

a Ovid. l. 2. Fab. b 1 Cor. 4

D O M I N I

Cujus est hac imago ? Matth. 22.

Mitatio si elegans, si apta, si omnibus numeris absoluta, adeo mirifice spectatorem oculos animoque gratissimo quodam ludio ad se rapit, ut si artem ad unguem expresserit, ac prae illa plerique mortalia admirari, & aestimare jure liceant? Equis enim uvae artificio à Zeuxide expressas, aves ad volarent, non est tabulâ tins, quam è paropinis prutes admittetur? Equis Parisii sparium satis collaudera, ad peritissimam artificem (ipse iuxta erat) admora manu ducere nitentem, delusit? Quis ocellis Eucephalato, ad quem una adhinnebat, non obstruere? Quis denique fœcilentechytæ columbam, per apertum tra volantem, consensu pretio stimarit? Quæ profecto, & ab arte, & ab imitatione tantum excellentiæ, æstimationis, admirationis hauserunt, ut picta veris, & a vivis longè antecellere, & superare videantur. Quid? quod ex ipsa, quæ passim contemni & despectui habentur, ab imitatione solâ & pretium & gratiam non vulgarem consequantur: miramurque ut Plutarchus scite observat, *b non pulchritudinis sed similit ad. vis causâ.* c canis, equive spumam nauci vendimus, quam Protogenis & calcis peniculo expressam, in
 a Plin: 35 e 10 b Plut. Mor part. 1, de audiendis Poëtis,

coelum extollimus. Sic optimus morum Magister, & porci grunitum, *inquit, & trochlearum stridorum, & venti fremitum, & curaris strepitum non sine molestia audimus; si quis verò commodè ea imitetur, ut fuit Parmeno, & trochlearum Theodorus, dilectamur.* Quod si ut idem Auct. astruit, vel rei futilis vel etiam turpis, imitatio laudetur, quanto ampliori laudis encomio, rei pulchrae, praeferat & prorsus excellentis imitatio celebranda est: oportet est typum in se perfectius, quo prototypum aut exemplar, quod imitandum proponitur, in se rarius & praestantius, atque ipse illud elegantius & vivacius expresserit. Quam laudem ut consequi valeamus, maxime praclarum, imò divinum exemplar, se ipsum inquam Christus amulandum proposuit dicens: *inspice & fac secundum exemplar, quæ ad. in. Doct.* Serap. in omnibus factis & verbis se per in filium Dei, quasi ex parte respicias: *incedens, stans, sedens, & comedens, tacens, & loquens solus & cum aliis. Ad quem Religiosissimum imitandi cultum (ut Lactantius loquitur) nos per Apostolum adhortatur.*

s plu cit d Exod. 25 Bonav. de in vitiorum part. 1, e. 13

§. I,

Imitatores mei estote.

I Cor. 4,

DOCTOR Angelicus, cui ipso summi Pontificis testimonio

no

nio a doctrina cœlitus infusa est, sic ait: *b imago ab imitando dicitur* (quasi imitatio) *ex eo quod agitur ad imitationem alterius.* Quod qua ratione optimè fiat, an imago Christi peniculo depingenda, an cælo sculpenda, an scalpulo formanda; an prælo exprimenda, an nummo excudenda, an matrici fundenda, an denique vivacissimè animo velut cere sigillanda, videamus. Ac primum quidem Basilius magnus ad Gregorium Theologum: *c quemadmodum pictores cum imaginem ex imagine pingunt, exemplar identidem respectantes, lineamenta ejus transferre conantur magno studio ad suum opificium: ita qui sese meditantur omnibus numeris virtutis absolutum reddere, veluti simulachra quedam spirantia & ætiosa, Sanctorum vitæ respicere oportet, probaq; opera illorum imitando, suo facere: quo fit, ut ex variis Sanctissimorum hominum virtutibus, singulares quasdam velut gratias cum delictu delibando, & in unam animæ suæ tabulam congerendo, cœlestis ac præorsus divina imago existat.* *d* Consimili quippè artificio Zeuxis in Helenâ depingendâ usus perhibetur: omnes enim specie venustas, ac formâ maximè præcellentes de Crotoniatis virgines selegit, ex quarum unâ, corallina labia; ex alterâ gemmeos oculos; è tertiâ eburneam frontem; è singulis singularem venere in mutum simulachrum transferendo, atque in unam Helenam colligendo, divinam quandam speciem, imò Deam ipsam

a Ioannes Papa 22. Lanuza in præf. 1. cent. auct. §. 5. b S. Thom. 1. p. q. 22 a. 1. & p. 7. q. 92 art. 1. c Basil. ep. 1. d Cic. 2. in veat

felicissimè expressisse visus. Quæ ad mores traducendo juverit æmulari, ut à Petro nostris lachrymas; à Bruno modesti oris silentium; à C. miro totius corporis illibatam candorem; à seraphico Franc. rerum humanarum contemptum; atque ut altius repetam à Moysè mansuetudinem, à Davide inimicorum dilectionem, à Daniele sanctam inviolatamque vetitis abstinentiam mutuem & singulas quæ in singulis eluceant virtutes, in nobis vivis coloribus depingamus: vos verò virgines, sancta æmulatione Theclæ, Agnetes, Claras, Coletæ, Theresas, in exemplar proponite. Felix profectò quicumque ille, qui Ecclesiastici consilio: *Cor suum dabit in similitudinem auræ.* Consimile de S. Pet. Chrysologo elogium Tilmannus adducit: *f Innocentia radiat, cœlesti fulget, pingitur moribus.* Honesti siquidem mores, & casti amores pigmenta sunt, quibus animæ tabula decoratur. Quod Philo de Moysè commemorat dicens: *se ipsum quoque, suamque tabulam elegantissime pictam proposuit spectandam: divinum opus imitandumque posteris.*

Unde hæc brevis, sed efficacissima melliflui doctoris adhortatio est: *Cœlestis deus, quod sibi originaliter inest, dignis quibusdam studeat morum affectuumq; venustate coloribus.* Pancasten egregia imprimis corporis venustate foeminam, & Alexander ille magnus habebat in delitiis, quam dum Apellis operâ pingi curat, ut erat pictor e Eccl. 38 f. V. Pel. parad. in c. 5, Matth. parad. 4. g. Ælian. vir. h. 1. 12. c. 34. mollio-

lioris ingenii, ex puellæ oculos propius intuetur, ignem vat in pectus, & sui operis exemplar: *a* cuius aspectus *s*afato dat concupiscentiam, & *e*st mortuæ imaginis effigiem. *U*ne ego, auditores, ullum ita n aut ferreum reor, qui dum gnam virginem, castitatem, aliamve virtutem, in se vivis ribus efformare studuerit, e- em amoris facibus non ac- atur. Quod si ea vel unius utis venustas ac formæ excel- a est, ut si oculis cerni posset, ium in se animos oculosque verteret, quos non amoris culos in sancti æmulatoris ore excitari existimatis, qui longè perfectissimum om- n virtutum exemplar, Chri- ipsum assiduè piæ oculus t imitandum? De cuiusmo- dulus ait: *b* aspicientes in auto- dei, & consummatorem Iesum; verba D. Basilii expendens: *p*ator noster in omnibus, inquit, *u*mq; pietatem colere vellent, *e*is exemplar ac pictura veluti *e*, expressam effigiem quandam *p*roposuit; unde cunctis linea- is illius inspectis, si vult pro se *u*e in vitam suam exemplum *f*erret. Quod ut in praxim *a*mus, & manum tabula ad- *a*mus, mores nostri, actio- omnes, natus, gestus, ad illos *p*iiissimus Redemptor no- *x*cercuit, conformandi sunt, *e*tè S. Bonaventura quem- *a*dmonet: *d* describe tibi in *e* tuo mores & actus suos, quæ *u*liter se habuit inter homines, *n* benignus inter discipulos: *i*ap. 75 b Hebr. 12 c Basil. de Const. monach c 4

Bonav. in formæ novit p. 1 c. 38

quàm modestus in edendo & bibendo, quàm misericors super pauperes, quibus se similem fecerat per omnia, & qui de ejus specialiter familia videbantur. Quomodo nullum sprevit vel horruit, etiam si erat leprosus. Quomodo divitibus non adlabatur. Quàm liber fuit, à curis mundi, nec anxius pro corporis necessitatibus. Quàm verecundus in visu, quàm patiens ad contumelias, & quàm mitis in responsis. Item quàm compositus in omnibus gestis suis: quomodo se ipsum præbuit exemplum omnis boni, ac tandem concludit: ut in omnibus factis & verbis tuis semper ad hunc, quasi exemplar respicias, incedens, stans, sedens & comedens, tacens & loquens, solus & cum aliis. Hac sit sapientia tua, & meditatio, & studium, semper aliquid de ipse cogitare, unde vel proceceris ad imitandum eum, vel efficiaris ad eum amandum. **DONEC FORMETUR CHRISTUS IN VOBIS:** *e* Quæ formâ, uti nihil in rerum natura excellentius, ita hac imitatione & viva similitudine nihil præstantius, de qua illud Adimanti apud Socratem, de anima jure usurpâto: *O speciosissimam nobilissimamque picturam!* Solent mortales vera & apta sui imagine mirificè delectari, & pictis gaudere tabellis, quas posteris suis consignant, ut facta majorum amulentur, quod Crispus Scipionem dicere solitum refert: majorum imagines mirum in modum intuentem ad virtutem excitare. Et quàm, quæ si nisi virtutem bellicam, politicam dignitatis avitæ gloriam, & inanem nominis umbram suos voluit amulari? *f* Cuiusmodi sume sis

e Gal: 4 f Boteri pol. it. l. 3 c 4

magis, quàm famosis majorum imaginibus, rectè subscribi posset illud Sapientis: *a in errorem induxit nos, hominum mala artis excogitatio, & umbra pictura, labor sine fructu.*

Quantò sapientius Romanus Philosophus Seneca, quem Tacitus narrat, jam carcere detentum, rebus omnibus exutum, & extremum vitæ spiritum trahentem, propinquos & amicos advocasse, quibus cum non haberet quod testamenti loco transcriberet, pretiosum tamen illis legatum reliquit dicens: *consigno vobis imaginem vitæ meæ.* O Domini, qualem vos servit! ô superiores, qualem vos subditis! ô Patresfamilias, qualem vos liberis vestris imaginem vitæ vestræ delegatis! Hic avari, ille iracundi, alter ebriosi, quartus adulteri, quintus blasphemus. De quibus tabulis, teste D. Ambrosio, gravi censura sincerus Judex pronuntiabit: *non agnosco colores meos, non agnosco imaginem meam.* Quod perspicaci mentis oculo, viri sanctimonia conspicui, attendentes, non mortuam sui posteris imaginem, sed vivam semperque spirantem Christi in anima effigiem consignare studuerunt. Hoc antistes Nolanus spectasse legitur, & qui induci non potuit, ut vultum suum in tabulam referrent. Et Eminen. Cardin. Bellarminus rogantibus amicis, ut se depingi, siveque imaginem operibus præfigineret, ingeniosè & religiosè respondit: *vel cupitis depingere meum veterem hominem, vel novum? si veterem? ille deformis est,*

nec picturâ aut luce, sed litæ latebris dignus. Si novum? illud perfectum est. Sed quonia cœlesti pictura & virtutum tribus in festivitatibus sanctæ prolixius acturi sumus, divitiatori Lucæ cætera relinquamus. Nunc aliam Christum imitationem investigabimus.

Sanctissimus parens noster Ignatius, quo filios Jesu suo formos, & per omnia se redderet, voluit omnes imitari ac imitari Dominum Jesum, ejusque vestibus & indubus indui. Imò secundum illum, ipsum Christum imitare: juxta illud: *e induimini in vestimentum Jesum Christum.* Quam rem nostram divinè S. Theodoricus exponit: *fit dicitur autem dicitur Christum, qui Christum imitatur; quia sicut homo continetur in eo qui Christum imitatur, Christi apparent. Hæc vestis longe præstantiorem odorem spirat, quàm vestis Esau habitus, bonorum operum virtutumque fragrantiam exhalat & Christi bonus odor existens, nullo ampliore quàm Jacob à cœlesti patre benedictionem concepitur: cui nihil gratius, nihil acceptius, quàm hoc pretioso ligno tu convestitos intueri, in quo tibi complacet, quasi in filio. Quò spectat illud Æliani, refert, Theridate vita functo taxerem, cui is præ reliquæ suæ Principibus charus vehementem animo dolere concepisse; quem ut lenire*

a Sapient. 15 b Amb 16 hexam. c, 8
c Corn in epist. Jacobi c. 1. v. 23

d Regula it. summar. e Ad Rom. 13
f S Thom hic g 2: Cor. 2
h Ælian. var. hist. lib. 12, c. 1

juge Regina impensè petiit-
 ut quando accepta sibi, &
 dvis obtentura venire cupe-
 Theridatis vestibis accederet
 uta: ut cum aliter non posset,
 saltem sub imagine, quem
 te ereptum lugebat, videre
 intueri, quod Aspasia (ita uxor
 abatur) fecit non illibenter,
 indè ac si revixisset Therida-
 , in togis ejus purpureis au-
 que triatis, coram Artaxerxe
 antidem comparans. Profe-
 si nòs divini Regis oculis
 stabiles & acceptabiles, si in
 spectu ejus gratiosos exhibe-
 voluerimus, tunica nobis filii
 induenda est; quod fiet, si
 brâ sacratissimâ passionis ejus
 ordatione, habitum animo
 uerimus: ut ad Prototypum
 trum crucifixum, hujusmodi
 purco vestimento adornati,
 tum acceptumque simus spe-
 culum Deo, Angelis & homi-
 us. Quod adeo homine di-
 um D. Bonaventura existima-
 , ut pronuntiare ausus sit: *a*
se reputet quis hominem, sed be-
m, & plusquam bestiam, nisi sit
titus Domini passione. Hac Pau-
 Romanos vestitos cupit: ob-
 vârat enim à Romanis indui-
 onem Cæsarem, uti ait Am-
 sius, togis suis ac Paludamen-
 intertextum. Volebat itaque
 s in animis, patiente Jesu ve-
 i; qui in corporibus Nerone
 mphante vestiebantur. Quam-
 & illi tunica filii Dei induti
 t: qui non in animo dumta-
 , sed & in corpore, aut per vo-
 tarias afflictiones, aut per im-
 fias à Deo infirmitates graviter
 ticiantur: hujusmodi enim in-

signibus decoratas, cœlestis ille
 pater suos agnoscit & comple-
 ctitur dicens: *b quia tunica filii*
mei est. Hac videre mihi videor
 ornatam ac fulgentem Agne-
 tem, e sanctam illam, arque
 ztate sua majorem tredecim an-
 norum virgunculam & Marty-
 rem, quæ dum à sponso suo Jesu
 gloriatur, *se inestimabilibus mar-*
garitis & Cyelade auro texta, ac ve-
stimento salutis donatam & indu-
tam esse, non aliud videretur dice-
re, quàm & se hac passione sua
sanguineam Christi togam induis-
se, juxta illud Isaia: d Induit me
vestimentis salutis. Ubi alii legunt;
induit me vestimentum Iesum.

Qua velut armatura Regia A-
 gnès insignis, leoninos animos
 induta, intrepida medias inter se-
 cures & gladios stetit.

Audierat Henricus IV. Ale-
 xandrum Farnesium, universæ
 Gallia cum toto exercitu immi-
 nere, e cui omnibus viribus oc-
 currendum quidem decrevit; at
 ne ipso in cōsistitu præfulgidis ac
 liliatis armis suis omne robur
 hostilis exercitus in se concitaret,
 palam in campo omnibus inspec-
 tantibus arma exiit; jamque o-
 culis aciem lustrabat, quem sibi
 Heroem deligeret, ut secum ar-
 ma & clypeum mutaret. Tandem
 prævalidum virum ac militem
 perstrenuum evocat, cui *Messlex*
 nomen, atque hunc Regio suo in-
 duit apparatus, dicens: hujus se, ex
 omnibus, virtutem bellicam, &
 animos suis pares exploratos ha-
 bere. neque alium quempiam
 validus regia in medios hostium

b Gen 17 c Breviar Rom 2. lau-
 d Isa 61. e Pise tom 1. in circine.
 pag. 41

cuneos insignia illaturum esse: quod de facto comprobavit; etenim ubi sanguineo utrimque prælio commisso, receptui canitur, redit ille ex hostium turmis regiâ panopliâ conspicuus, atque ita quidem, ut hostili sanguine lilia longè resperfa, tota rubuerint. Quod ut Rex conspexit, hominè amicè complexus, variis honorum titulis ac muneribus locupletavit. Si tantum animorum, tantum gloriæ ac splendoris huic generoso pugili, ex militari Regis habitu accesserit, quis nostrum in arduo illo cum carne, mundo, dæmonis conflictu animos non sumpserit? dum se vel cilicio succinctum, aut alia corporis afflictatione crucifixo totum confixum, ejusque purpurâ, veluti Regis sui armis indutum circumspexerit? Quod in aurea illa quinque pretiosissimis S S. vulnere gemmis distinctâ corollâ, S. Franciscus accidisse legimus: a ipso mundi exordio Michaëlem Archangelum cum Luciferi superbia, pro divinæ gloriæ zelo decertantem, exclamasse: *quis ut Deus?* Neque Dei Majestati similis quispiam inventus est, aut potest inveniri. Decertat & Dei amor cum homine & exclamat, *quis ut Iesus?* Respondet humilitas, *Franciscus* vulneratus ut Iesus, signatus ut Iesus, purpuratus ut Iesus, pauper ut Iesus, mitis ac humilis ut Iesus, qui Salvatoris sui vivum exemplar in se expressam gerit, & totum Christum induit, ut piè & ingeniosè *Farsellinus* noster:

Exue Franciscum tunicâ, lacero cucullo,

Qui Franciscus erat, jam tu Christus erit.

Francisci exuviis (si qualicet) induamur Christum.

Jam Franciscus erit, qui modo Christus erat.

Quid celestis amor non audes? fidegis amantes

Arte nova, effigies, ut sis amans amans.

Magno quidem in pretio & veneratione quisque vestrum, si briam aut exiguam laciniam vestris Christi habuerit, qualem *L. Isauricus*, Imp: Constantinoli summo dono ad Ang. Patriarcham Venetum transmisit. At certè longè quid præst., Deo acceptius, ubi ac animæ utilius munus confectus fuerit, qui Christum moribus vel ex parte, vel quod maxime exoptandum, omnibus merbris totum induerit. *Hunc enim indutus*, ut *Chrylostomus* asserit, *b omnem simul virtutem habet: nam dum dicit: INDUIMIN undique nos illo circumdari vult*, quod ipsum *Greg. magnus* confirmat, ad illa verba *Job*: “*c* justitiam induit sum & vestivi me sicut vestimento. *Ubi sic ait: d* vestimento utique, cum vestimur ex omni parte circumdamur. Ille ergo justitiâ sicut vestimento vestitur, qui se undique bono opere protegit, & nullam partem actionis suæ, peccato nudam relinquit.” Invenire potest, qui oculis Christum induit quos non nisi in cœlam susceperunt. Alii auribus Christum induunt, qui cum *Augustino* detr

a P de Wael. coronâ SS Christi vuln. vulnus Laceris conf. d. 2

b Chryl kom 24 ad Rom
c Job 29 d Greg 1:19 mor c:12
et c

ores odibiles habent & aver-
ntur. Alii linguâ Christum in-
unt, qui nulla umquam verba
civa, calumniosa, aut iracunda
oferunt; alii manibus, pedibus
hristum induunt; sed perpauci,
i toto velut vestimento sese
ndique contexerunt. Ridiculum
dò & ignominiosum haberetur,
filius opilionis, qualis David, ex
ulâ in aulam, ex mapali ad pala-
um adseitus, pedum scepro, sa-
am purpurâ, peram torque aureo
ommutâsset, sed in capite rusti-
num tegimen, vilem gallerum
servâset. Ita inq. B. Petrus Dam.
E. R. Card.:, a exhibe te undiq;
virtutum nitore conspicuum, &
uniformi, ut ita loquar, veste
sanctitatis ornatum; cui videl.
nullus cujuslibet vitii pannus
videatur assurus; inhonest. quip-
pè videtur atque ridiculum, si
ndutum te veste purpureâ, seric-
cis ocreis, calceis deauratis, so-
lum te villosi arietis pileus, in-
ter multas ornamentorum infu-
las, exhibeat rusticianum.

Erubesceret sanè Religiosus,
qui capite galerum plumâ infi-
nem gestaret, aut pedibus o-
reatus, aut gladio accinctus in-
cederet reliquo corpore habitum
nonasticum indutus. Tales, qui
veste & moribus pietatem ac re-
gionem spirant, sed pedibus le-
ves sunt, aut capite vani, & ina-
nis gloriæ studiosi: tales sunt,
qui in pauperes cum Christo mi-
ericordes sunt, sed superbiæ aut
luxuriæ spiritum à se amoliri non
atagunt. Tales sunt, qui cum
Christo pernoctant in oratione,
sed à dæmonio meridiano sibi
satis cavere non student. Tales

a Damian. opus 15. c. 27.

sunt, qui cum Christo jejunant;
sed convitia ferre non sustinent.
Quos Antioch. præsul commonet
& hortatur, ut non ex parte, sed
totum Christum induant: *b* vult,
ait, nos Paulus undiq; velut ve-
stimento circumdari, & ipsum
in nobis per sanctimoniam con-
spicuum esse; indutus enim id
esse videtur, quod indutus est.
Fecit hæc & sanctè æmulatus est
magnus Aug., qui ubi mundum &
carnè exiit, non ex parte, sed to-
tum Christum indutus est: audie-
rat ille in suo ab omni hominum
consuetudine recessu, vocem cœ-
litus sibi allapsam: Tolle, lege; co-
dicem accipit, aperit, & in illud
ad Romanos incidit: *c* abjicia-
mus opera tenebrarum, & indu-
amur arma lucis, sic ut in die ho-
nestè ambulemus. Non in co-
messat. & ebrietatibus, non in
cubilibus & impudicitis, non in
contentione & æmulatione, sed
**INDUIMINI DOMINUM JE-
SUM CHRISTUM** Ad hæc stetit
attonitus, & mente percussus,
*nec ultra volui legere, inq., nec opus
erat: sed subito cœlestis gratia ra-
dius, omnes teneb. discussit, atq;
hæc pauca sed nervosa Apostoli
verba: induimini Dominum Jesum
Christum, ita Augustinum ad imi-
tandum & induendum Jesum
inflammant, ut nemo quisquam
mendicus, aut abjectissimum
mancipium adeò gestiat & exul-
tet, viles suos pannos & centones
exuens, cum Principis aut Regis
purpurâ, auro & gemmis distin-
ctâ commutare, quantum Augu-
stinus veterem hominem cum
actibus suis exuens, novū, id est,*

b Chrysost in c. 11, ad Rom. 5. 14

c Ad Rom: 13 d L. 8. conf. e. ult.

Christum induere, ardentissime exoptarit. Nôrat quippè in hac veste, accessum sibi ad thronum gratiæ, nôrat in hac veste celestem sibi benedictionem non negandam. O mi suavissime Iesu, tuis nos vestibus tege, tu verus Aarôn, qui in monte vestibus suis nudatus obiit, Eleazaro ejus filio in paterne vestis hæreditatem subeunte. Tu opulentus Booz, cujus pallio Ruthi paupercula sese operit. Tu verus Ioseph, uti nam tunicam polymitam virtutum omnium, nuditati nostræ injicias! utinam sanguinis tui cocino pretiosè convestiti, tuis oculis gratiosi apparere valeamus.

Ajunt a Pilatum ob Christi necem, à Tiberio Imperatore Romam evocatum. Pilatus ne à furibundo Cæsare duci juberetur, inconsutam Christi tunicam subinduit, & ita se Cæsari stitit. Tiberius assurrexit, & omni furore posito, humaniter eum excepit, remisitque non sine honore. Mox ubi abierat, ira recrudescit, & sceleris atrocitatem attendens, Pontium revocavit; sed rursus ad conspectum ejus, omnis ira animo excidit, nec minus benevolè præsentem habuit; cumque id per plures vices non sine astantium stupore accidisset, ex furibundo, ad Pilati præsentiam, Cæsarem derepente mitem ac placatum reddi, innotuit illum sub veste, tunicam Christi, quæ eam vim habebat, iram Cæsaris exarmandi, gestare; quâ exutus, Cæsar in indignationem versus, sententiam capitalem in eum ful-

minavit. O peccatores! ô Dei da. Si materialis Christi tunica eam vim habuerit, ut furibundum Imperatorem placârit; quæ virtutis ad Deum vindicem candum, illi inesse existimatur, qui moribus & virâ ipsum Christum totus induerit? Quâ per omnia similis & conformis cum electis revelatâ facie: *beatiæ imaginem transformabitur.* Eodem Apostolo attestante.

b 2, Cor, 3

§. II.

*Quia quos PRÆSCIVI
ER PRÆDESTINAVIT
CONFORMEM
FIERI IMAGINI
FILII SUI.* Rom.

HÆC verò conformitas, optime per signaculum similitudinis seu sigilli in cerâ expressionem acquiri posse videtur. Etenim Rupertus in illud Gen. I. *Fecit autem hominem ad imaginem & similitudinem nostram.* Animam vel mollem ceram, & facilem quamvis formam recipiendam contèplatur, dicens: *e* tamquam cera sigilli, testatoris imagine signata, sic imagine Dei signatus est homo. "Sed ô malum! ô nefas cui ingemit & illac. Prophetæ regius, *d* sicut fuit cera à facie ignis, sic pereant peccatores à facie Dei. "id est, ut explicat Novarinus in electis, à facie ignis à sole, ab actu concupiscentiæ, si petit in eis, & effluit imago Dei & induis ô peccator! formas ea

a Didacus Vega in Psalm: 3, poenit. vers. 1. Pelbart, de SS, in Festo S. Andr,

c Rupert I. 2 in Gen. c 2 I
d Psal 67

terum, in quas amando dif-
 amarè hoc olim questus
 ifsimus Bernardus : *a licet
 o hominis cura Deo conjunctio,
 no fuerit munita sigillo, ad ima-
 m quippe & similitudinem
 n creavit Deus : sed heu diru-
 n est sigillum, supervenit Falsa-
 s fregit, quod erat manu divini
 s impressum.* O sacrilegium !
 arus imaginem Pluti, libidino-
 Veneris; temulentus Bacchi
 erinduxit. Sacra haberi solent
 lla Regum, Cæsarum, Pontifi-
 n, ut ea ausu temerario viola-
 crimen læsæ majestatis sit, non
 i ferro flammaque expian-
 m. Quòd si Tiberius unus ali-
 is sigillum suum, nummosque
 a imagine signatos, in lupana-
 , in sordida, in lutea tecta im-
 rtari vetat, etiam decreto mor-
 sup plicio; quod tibi imminere
 bitraris, qui Dei gratiam, & in
 velut in sigillo expressam ima-
 nem, in lupanaria, & in ipsas
 enentis ades. in Bacchi cellaria
 solenti pede manumque inducis?
 Scitè Clemens Alexandrinus,
 amanos affectus, *b impiestiones
 ollis & cadentes anima nuncupa-
 it:* cui cœlestis sponfus effigiem
 nam imprimi præexoptat, di-
 ens : *pone me ut signaculum super
 r tuum;* nulla etenim major,
 uàm sigillum inter & signatum
 onformitas, ubi formaliter *idem
 r alter est.* Hoc se insignitam
 odestè gloriatur B. Gertrudis, e-
 uæ dum festo quodam, inquit,
 ceperim sanctam Synaxim,
 ente intenta in Deum & in me-
 sam, percepi & sensi animam

meam instar ceræ, igne divino li-
 quefactam, sigillatione pectoris
 ac lateris Christi fuisse signatam,
 atque ex plenitudine divinitatis,
 immensos accepisse thesauros. Si-
 gillaturam hanc quoque, uti lo-
 quitur D. Bonaventura, S. Fran-
 ciscus in carne sua, *quasi ad ignis
 liquefactivam virtutem* preparata,
 à Seraphico crucifixo accepit.
 Vos sponsæ Christi nondum col-
 liquecistis? nondum cum Ambr.
 exclamatis? *“d Luceat imago ejus
 in confessione nostrâ, luceat in
 lectione, luceat in operibus & fa-
 ctis, & si fieri potest, tota ejus
 species exprimat in nobis ipse
 enim signaculum nostrum.”* Hu-
 mana industria singulare artificium
 excogitavit, quo ex cerâ, aut me-
 tallo quovis colliquato, elegantis
 statuas & imagines fundunt, quæ
 formæ seu matrici suæ, ad un-
 guem conformes existunt; si
 nempe materia infusa apta sit, ut
 ad omnes partes liquido diffun-
 datur, aliàs aut pede, aut digito,
 imago truncâ ac mutila foret.
 Coniuges, qui ad mutuas volun-
 tates; pueri, qui ad nutus paren-
 tum ductiles & conformes; Re-
 ligiosi, qui superiorum jussibus
 promptissimè influunt; Christiani,
 qui cum Davide, habent *cor
 tanquam cera liquefscens*, ad om-
 nes Dei voluntates inclinarum,
 si profecto imagines prorsus di-
 vine, & in supremo illo divo-
 rum Pantheo reponendæ sunt:
 quos inter Richardus à S. Lau-
 rentio, unam omnium longè ex-
 cellentissimam commendat vir-
 ginem: quam sic eloquentem
 inducit: *e anima mea liquefacta*

a Bern serm, 2, in Nativit. Dom
 b Clem, Alex, l, 1, Strom, c, 9, Cant, 8
 c L, 1, in Rit, Spirit, c, 6

d Amb, in Cant c, 8

e Rich, à S, Laur, l, 4

est per incendium charitatis parata videlicet instar metalli liquefacti, decurrere in omnes modulos divina voluntatis, & dilectus lectus est ad me per Gabrielem, postulans me in matrem, cui me optuli in ancillam.

Et quoniam imago ex auro vel argento, aliove metallo fusa, non modò ceream soliditate excedit, sed & formam post ævum indelebilem servat, ut videre est in antiquis statuis, quibus a nec dum sua forma recessit; ita etiam fit, ut Regum ac Imperatorum effigies, æreis, argenteis, aureisq; nummis impressæ, diutissime perseverent. existant etiamnum in Bibliotheca nostra Bruxellensi effigies Diocleciani, Vespasiani, Neronis, Augusti, in nummis distinctè expressæ, quibus

— *Nec dum sua forma recessit.*

Dum interim ex animis nostris, quos ut nummos pretiosissimos cœlestis Imperator signavit, vultus ejus jam pridem erasus est. Quod olim S. Ignatius in Magnesianis reprehendit: homo pius, inquit, numisma est à Deo cûsum, impius numisma ementitum; incertum, adulterinum, carens signo debito, non à Deo effictum, sed à diabolo. Ecce ad cujus typum & imaginem recusatus sit infelix homo: qui cum esset in gratia cœlique delitiis, erat b signaculum similitudinis, plenus sapientiâ, perfectus decore, in delitiis paradisi.

Politiam ac Reip. incolumitatem: spectat illud Cassiodori: c ommino moneta debet integritas queri, ubi & vultus noster imprimatur, & generalis utilitas invenitur; quid enim erit tutum, si in nostra

preccetur effigie? Aristoteles lib. 1. polit. cap. 6. docet oliminam pecudis insculpi numfolere unde pecunia dicta postea verò, quo major numesset auctoritas, effigie Regnati fuere. Et etiamnum a Christianos, signum crucis pilis coronatis, pattaconibus; egies virginis matris, S. Michaë S. Joannis, S. Ladislai, aliorum Sanctorum expressæ cernunt Idque ut observat Nicolaus Ormius, Lexoviensis Episcopus Caroli V. Galliarum Regis Pceptor, ut sit testimonium veritamoneta. Quare, qui hoc testimonium falsificare, hanc monetam adulterare ausus fuerit, ut relexæ Majestatis, lege ult. de vnummis. Capitali supplicio aaciendus, qui aternales vultus Imperatorum duxerit violari. Illud adèd enorme crimen perhibetur, ut si Princeps in aliquo triumpho, aut in publica solemnitate remittat omnia crimina, hic falsarius minimè comprehendi censeatur. Ita Barthol. in lege Laicius. ff. ad Senatusc. Marfil. & Nec damnatus ad mortem liberabitur, etiamsi ei fiat obvius Cardinalis, cujus occursum alios moreripit, Tiraquel. de poenis temp. casu 31. Quæ cum ita sint, condignè exaggerat Ambrosius, quid supplicio dignus sit, qui cœlestis Imperatoris effigie deletâ, madaemonis, ferique tyranni imaginem assumpserit. d Si tyrannus inquit, aliquis imaginem habeat nonne obnoxius est damnationi? I deponis imaginem aterni Imperatoris, & erigis in te imaginem mortis ejice de numismate anima tua ima

a Virg. l: II Æneid

b Ezech. 28 c Cassiod. l: 7 var. c. 32

d Ambros. l. I. ofac c. 49

*dem diaboli, & att ille imaginem
 risti: Ejice imaginem pecudis,
 signaculum crucis ac stigma-
 n imprime, iisque omnia co-
 cata, verba & opera nostra si-
 entur: vult, inq. Theod., Salv.
 fter, ,, a ut eum pro signaculo,
 n contemplationibus, & actio-
 nibus nostris habeamus, notam
 psius, crucis scilicet ac vulnerum,
 n omnibus rum dictis, tum fa-
 tis imprimamus. Sic enim erūt,
 ut numismata Regia, non adul-
 terina, sed imaginem Regiam
 præferentia. Cogitationes no-
 ræ imagines sunt, ab imagina-
 one & mente impressæ, sed at-
 ende & intende: *cujus est hac ima-
 Leonis per irac., Lupi per vo-
 racitatem, canis per invidiam,
 serpentis per calliditatem, porci
 per immunditiam, cameli per
 gibbositatem, id est, divitiarum
 avaritiæ sarcinam, qui à pecu-
 e diabolicæ pecuniæ, sibi nomen
 are servant; quam pauci aureis
 istolis, coronatis, pattaconibus
 miles, cruce Christi, ejusque pla-
 is insigniti sunt. In promptu
 ausa est, quod non absque tole-
 antia, & veluti adversæ fortunæ
 alleo, hæc pretiosa moneta im-
 rimi queat. Invenies inter ea,
 uz imagini primi seculi Societa-
 is patientis inserui, Emblemata il-
 ad, ubi nummi excuduntur hac
 pigraphe: *dant pretium plagæ,*
 quam quisquis subire reformi-
 at, imaginem in se Dei recipere
 etrectat. Etenim si olim vel ri-
 a Theodor. in Cant. c. 8**

dendo verum dixerit Philoso-
 phus, quamvis uxor sua aurea fo-
 ret, nullâ tamen monetâ um-
 quam signandam, quod ne ictum
 ferre posset. Hoc potiori jure in
 illos cadit, qui sine scalpro statuâ
 effingi, sine pressurâ icon. excudi,
 sine ictu nummum signari, sine ul-
 la deniq; doloris, morbi, calami-
 tatis tolerantia, Christi in se
 imaginē recipi posse arbitrantur.

Unde Paulinus sic Christianos
 optat Dei nummularios esse, ^b ut
 secundum suam formam proba-
 biles Deo cuderent nummos, & ^c
 abolitâ de nobis figura Cæsaris, ^d
 vivum Regis æterni numisma ^e
 signarent. *Doctus verò Ang. de Nu-
 misma Cæsaris in auro est, in
 quo est ejus imago depicta.
 Dei autem numisma homo est,
 in quo est Dei imago figurata.
 Si enim numisma, quia Cæsaris
 aurum est, ejusque imaginem in-
 signitum, Cæsari redditur, quid
 ni Deo reddatur anima, quæ tota
 Dei est, & ad imaginem & simi-
 litudinem ejus efformata? reddite,
 inquit Augustinus, *d Cæsari num-
 mos, Deo vos ipsos. Nummos Regi-
 bus reddimus: Dei etiam nummos
 reddimus, cum nos ipsos reddimus:
 est enim homo nummus Dei. Quarit
 Deus nummum suum, sicut Cæsar
 suum. Nummus Cæsaris est argen-
 tum, habens imaginē Cæsaris, num-
 mus Dei homo est, imaginem habens
 Dei.**

b S. Paulin. epist. 4

c S. Thom. in Matth. c. 22

d Aug. tract. 40. in Ioan

EMBLEMA LL

Non est mortua puella sed dormit. Matth. 9.

SOPITOS SUSCITAT IGNES. a

DOMINICA VIGESIMA TERTIA
POST PENTECOSTEN.

Mors rectè somnus à factis & profanis auctonibus nuncupatur.

S. I. Mortis & somni proprietates inter se comparantur.

S. II. Salubris homini dormituro illa Lipsii commoissio: Ad lectum,
ad lectum.

a Virg. 5 Aeneid

DOMI-

DOMINICA VIGESIMA TERTIA POST PENTECOSTEN.

Non est mortua puella sed dormit. Matth. 9.

Refert Pausanias, Olympiæ visam à se statuam noctis, figurâ habituque muliebris: hæc puerum candidum dormientem dexterâ tenebat, lavâ nigrum dormienti nillem; horum primum appellat *somnum*, alterum *lethum*, utrumque autem noctis esse firmum. Quod hic in imagine, vivo in se exemplo expressit Gorgias de Leontinus, qui cum jam senio confectus, & adversa valetudine conceptus in somnum incidisset, ad eum forte amicus visit, ut evigilantem interrogavit, quid haberet? cui Gorgias: *jam somnus incipit me fratri suo tradere.* Quo certè nihil aliud innuere volebat, quam germanam somnum inter & mortem similit., suffragantibus: *a morti nihil est tam simile, quam somnus* ut si quis mortem ad vivum effingere vellet, non concipi quam dorm. specie referret. Rectè Philo Hebraeus apud S. Maximum philosophum, *b* & Martyrem: mortis meditationem, & futuræ vitæ umbram & delineationem quandam, somnum esse, merito definierunt studiosi veritatis indagatores; utriusque enim evidentes habet imaginem: totum quippè hominem, & sibi aufert, & sibi restituit. hinc nihil frequentius, quam mortem somnum vocitare:

*Scilicet quid est somnus, gelida nisi
mortis imago?*

*Soles occidere & redire possunt;
Nobis cum semel occidit brevis
lux,*

*Nox est perpetua una dormienda.
Virg. ferreum somnum appellet:
c Olli dura quies, & ferreus uter
gee*

*Somnus, in aeternam clauduntur
lumina noctem.*

Sed profanorum Poëtarum ac Oratorum testimoniis omissis, luculentissimum est illud primæ veritatis in hodierno Evangelio: *d non est mortua puella, sed dormit.* quod idem & de Lazaro mortuo ac sepulto affirmavit: *c Lazarus frater noster dormit, vado ut à somno excitem eum.* accedit Doctor gentium, qui omnes mortuos ut dormientes compellat: *sic volo vos ignorare de dormientibus.* in quæ verba Hieronymus: *brevi visuri sumus eos, quos dolemus absentes: neque enim mors, sed dormitio & somnus appellatur;* undè & Apostolus: *vetat de dormientibus contristari.* Et ne longior sim, unum pro multis, suffecerit Augustini pronuntiatum, in Psalmum 3. *somnum* (inquit) *pro morte positum, innumerabiliter scriptura continent, adeo ut communi paroemia, de defuncto passim dicatur: c dormivit in Domino.* porro optime quod auctor naturæ animantibus

a Cic. lib. 1 Tusc

b S Maxim. serm 29

c L. 12 Ane d Matth. 9

e Ioan. 11. f 1. Theff 4

concessit, est requies, quam numquam aliàs melius, quàm dormiendo captamus; si somnus desit, ut omnes lauritix & divitix adfuerint, omnia desipiunt. Consimili modo Romanus Philosophus de morte disse- rit: *a O ignaros malorum suorum, quibus non mors ut optimum natura inventum laudatur, hæc enim meta, b & requies ea certa laborum;* quam ipse locus, in quo mortui tumulari solent, vel etymo suo indicare videtur: cœmitemerium quippè, quasi dormitorium, non aliundè quàm à *κοιμητήριον* derivatur, quod jace- re, seu dormire significat, quoniam mortui non secus ac dormientes jaceant & conquiescant. & uti in dormitorio multos lectos videre est, ita in cœmitemerio quot tumuli, tot thalami; sunt enim & thalami terrei, seu lecti pulveris, & areolæ in horris, quæ *beddekens* vocantur; quo Propheta alluisse censetur, dum dixit: *c ecce ego nunc in pulvere dormiam.* ubi illud observatione dignum occurrit: *d Angli Bed lectum vocitant, Cambrique sepulchrum: Lectus enim tumuli, mortis imago super.*

Denique quemadmodum dormientes excitantur à somno, & experfecti resurgunt, ita propriè mortui suscitari dicuntur. 1. Reg. 28. Saul Pithonissam consulit, & ecce non vi necromantica, non arte divinatoria, sed verè divini Samuel à morte suscitatur, & dicit: *quare inquietasti me, ut*

suscitares? quasi indignabundus se à somno excitari & intersumpi quietem expostulat. ex quibus omnibus liquidò constat, inter lectum & lethum, inter thalimum & tumulum, inter mortem & morpheum; parum inter esse discriminis. Quare id unum hodierna die agam, ut somnum veram ac vivam mortis imaginem, & ipsam mortem somnum esse, ex effectis de monstrem.

§. I.

Mortis & somni proprietates, inter se comparantur.

Multis fortasse paradoxon videbitur, mortem naturæ adeò contrariam ac violentiam, terribilium omnium (ut Princeps Philosophorum loquitur) terribilissimam, quæ vel solâ sui memoriâ acerbissimam in animum amaritudinem ac horrorem inducit: cum placido, quieto ac naturæ adeò conveniente ac optando somno comparârit; nisi cum essentias rerum penitiùs investigare concessum non sit, proprietates mortis, somno propriissimas, & contra, de se mutuo prædicari posse deprehenderint: quod disertè docet Clemens Alexandrinus: *quacumque de somno dicuntur, eadem etiam de morte intelligi debent: verumque enim animi defectionem declarat, hæc magis, ille minus.* Quod de facto Epaminondas comprobavit, qui dum fortè militem in excubiis dormientem comperisset, gladio transfodit; homicidii reus accertitus, respondit eum se reliquissè ut invenerat: ratus inter dormientem & mortuum, nihil

a Seneca b Virg. 8. Æneid.
c Job 7 d Novarini Schediasm. p. 23

hil esse discriminis, & hunc illum, animi defectionem in-
 rrisse, omnes nos in excubiis
 amamus, & *vita mortalium*, ut di-
 nè Plato tradidit, *vigilia est*;
 quo rectè consequitur, ergò
 mors somnus est. huic doctrinæ
 assistens Aristoteles lib. de som-
 nis & vigilia: *somnus inquit, est*
gatio omnium sensuum externo-
rum; ubi amabo vos attendite;
 mortem vulgari schemate, non
 ascite per exanimè skeleton, seu
 sium quandam compagem ad-
 mbrari: cui nec aures sint ad
 audiendum, nec oculi ad viden-
 dum, nec nares ad odorandum,
 nec palatum ad gustandum, nec
 caro aut nervi ad sentiendum,
 nec omnia in mortuo, eadem-
 que in dormiente, donec exper-
 iscitur, prorsus extincta sunt.
 quid enim voluptatis dormiens
 in suavissimo per noctem musi-
 corum concentu, quem non au-
 dit, haurire valet? quid clausis
 oculis oblectamenti, ex variis
 & artificiosis tabulis, peristro-
 phatis quibus parietes instructi,
 percipere? quid saporis aut nu-
 trimenti conferre, si penuaria vi-
 o, horrea frumento abundant?
 quid fragrantia decernere? quid
 inter eum qui dura humo, &
 sterum, qui molli culcitra som-
 num capit, interest, nisi quod
 abinde ille præ alio, altiori som-
 no sepultus sit?

Accedit quod in morte, non
 sensuum dumtaxat, sed & omni
 operatione mentis, corpus de-
 iunctum sit; quod ipsum de som-
 no. quoque Argentarius affir-
 mare non dubitavit: *somnus, in-*
quit, est cessatio functionum ani-
mae, orta ex insinfectione spirituum

vitalium. voluntas dum vigilat,
 varia desiderat, appetit, amat:
 amator florum totus in horto
 est, quem amat. mercatoris vo-
 luntas lucro inhiat. procius de
 amasia cogitat. venator feras &
 sylvas amat. horum nihil dum
 dormit, agitatur. *a perinde nimi-*
rum dormientem si velis compilas,
ac si mortuus esset: evacuas, & ex-
hauris ades, vincula injicis, ac nul-
lus eorum quæ sunt, sensus interce-
dit. intellectus vigilantis, quàm
 variis distinctur? Philosophus
 mille argutationes Scotisticas,
 Sophisticas animo volvit & re-
 volvit, dum dormit, argumen-
 ta & species cessant, & nihilo
 plus quàm stolidus rusticus sa-
 pit. Causidicus, Consiliarius
 lites in animo disponit, caput
 Bartholo & Baldo oppletum ha-
 bet. Avarus nummos & census
 computat Gubernator, dux exer-
 citus, machinationes, stratage-
 mata, incursus hostium, vigili-
 mente pertractat; at ubi somnus
 occuparit, nec rei bellicæ geren-
 dæ solertia, nec vires ac virtus
 militaris, magis quàm sopitum
 Sampsonem defendet. unde quid
 inter divitem & pauperum, inter
 nobilem & plebeium, inter do-
 ctorem & agrestem, dum dor-
 miunt interest? nisi hi præ illis,
 turbulenta magis habeant som-
 nia, & altiùs mechanicus, aut vil-
 licus dormiat in palea, quàm Rex
 in rosâ. Quare quod Seneca ad
 Marciam: *mors est, in qua ne-*
mo humilitatem suam sensit; ubi
res omnes malè fortuna divisit,
æquat omnia. idem dormienti
 rectè attribueris. Similiter &
 memoria, & species rememora-

tivæ in celebrioribus Adventus & Quadragesimæ oratoribus, per sōnum conquiescunt. quæ omnia Hipp. Præsul confirmat, dum ait: *somnus non tantum ligat sensus, sed & potentias animæ: nam qui dormit nihil vult, nihil intelligit, & nullius recordatur.* nonne eadem de mortuo verissimè prædicâris? non me sed Greg. audite: „a nonnulli, in-
 „quit, externi Sapientes, germanū
 „mortis, somnū vocitarūt, prop-
 „ter similitudinem eorum, qui in
 „utroq; accidunt affectus & per-
 „turbationes: oblivio namq; pa-
 „riter & ignorantia præteritorū
 „& futurorum in utroq; contin-
 „git. corpus sine sensu jacet, ami-
 „cum non novit, inimicum igno-
 „rat, circumstantes & spectantes
 „non videt: tabidū, fractum, lan-
 „gidum, solutum, remissum, mo-
 „do non mortuum, omnis ex-
 „pers efficacix, nihil differens ab
 „iis, quæ in loculis & sepulchris
 „reposita sunt.

Nunc exteriores dormientis & mortui lineamenta, quæ magis oculis subjecta, ducamus, ac primum quidem non sine numine inter lectum & lethum, inter tumulum & thalamum, ita omnis ut nominis affinitas est: nam quemadmodum morituris, sic dormituris, omnis vestium ornatus exiit, & nudo linteo involvuntur: quodque Nierenbergius noster accidisse memorat, b cū in urbe Galliarum adeo vehemens virus ac tabes aërem infecisset, ut homines in plateis mortui conciderent, reperta fuisse ad decem hominum

a Greg Nyss orat. 7. de Resurr.

b Nierenber, different æterni & temporal. lib. 3. cap. 7. §. I.

millia, qui se ipsos fatali linteo vivos involverant; ejusmodi spectaculum quot noctibus, à dormituris objicitur & apto ex sacris literis conceptu petito, illustratur. Matth. c. 18 ait: *nisi converti fueritis, & efficiamini sicut parvuli, non intrabitis in regnum cælorum.* quæ disertè in rem nostram exposuisse videtur Artemidorus, dum infantes fasciis involutos, hieroglyphicum mortuum asserit: *agrotanti, inquit, mortem pernuntiat hoc somnium; quando quidem & mortui laceris involvuntur pannis & linteolis, nisi infantes & humi deponuntur.* id probe narrat Reginaldus Polus, Cardinalis, cujus caput dum quinquaginta millibus aureorum proscriptum esset, dixit: *et iam satum sum vitæ;* qui eam mihi ademerit, hoc præstabit officii, quod ille, qui dormitum ire cupienti, vestes detraxerit. qua loquendi phrasi Chrysostomus usus est, ubi de Paulo cupiente dissolvi, ait: *de facilitate carnem exiit, quâ vestimentum.* Omni itaque mundo muliebri ac vestium luxu deposito, dormiturienses identidem recogitent, nihil se ex hisce tot sericis, damascenis, attalicis togis & palliis, nisi funebre linteum ad sepulchrum delaturos; quod quò altius inhæreat, audiat quisque Saladini Ducis potentissimi præconem (qui pro vexillo vilem lodicem per castra manu ventilabat) proclamantem: ex omnibus divitiis potentissimus Dux Saladinus, nihil aliud secum ad tumulum defert. ita & quantumvis dicitur cū in-

c Sanderus de schism. Anglican.

d Chryl. hom., in cap. 2. ad Heb.

ierit, nihil secum auferet, sed
 minus & famulus, pauper &
 ves, stultus & sapiens, eâdem
 mâ induuntur, & missis novis
 odis, moribus antiquis, eodem
 eo habitu teguntur. facit hic
 od narrat Radzivilius: a Cayri
 Ægypto templum Turcicum,
 oscheam vocant, hac ratione
 ædificatum est; Assanus Bas
 , vir tam vafri, quàm avari
 genii, nomen suum in orbem
 algaturus, rarum aliquod &
 agnificum opus excogitavit,
 allis tamen suis sumptibus; ad
 od consilium cepit plenum
 eleris & amentia: ubivis lo
 prum proclamari iussit, consti
 tuisse se ingens Deo templum
 rigere: quod quò feliciter exur
 eret, omnibus undecumque ad
 entantibus, liberalem stipem
 rogatum iri edixit; dictusque
 st certus dies & locus partiendæ
 leemosynæ. Evocavit hæc res
 nnumerabilem populum ex Æ
 ypto universa, vicinisque regnis
 e regionibus: in quorum ad
 entum Assanus maximam co
 iam indusiorum, & tunicarum
 jusdem generis ac coloris parari
 iussit. eos autem, qui stipem ac
 cepturi venerant, ex amplissimo
 rrio, in aliud æque amplum
 er varia ostiola, & non nisi sin
 gulos transire voluit. in hoc tran
 situ, singulis suæ vestes adem
 ptæ, & indusium tunicaque no
 va vi obtrusa. hoc eo astu factum
 est, ut quidquid à tot millibus
 hominum, in viaticum tuisset
 assumptum, id omne dicto loco
 relinqueretur: solent enim illic
 ocorum, pecuniam quam itinere
 destinârunt, indusis aut pileis in

fuere; & quamvis nemo non
 maluisset vestes suas pretiosio
 res, imò & longè viliores asser
 vare, cogebantur tamen eodem
 modo omnes indui atque ita
 per posticum dimissi, stabant ve
 lut in valle Josaphat. Ploratus
 tandem populi ac ululatus coor
 tus est, veteres ab Assano vestes
 postulantis; quas ille exstructo
 rogo, omnes in ignem coniecit,
 sed norat, qualis Phoenix nasce
 reretur ex istis cineribus: tanta e
 nim vis pecuniæ ex isto busto
 sublata, ut ea ædificio tam nobili
 sufficeret. Simillimè nobiscum
 mors agit, vestem vilem aut
 pretiosam vel invitis eripit, &
 novam sepulchralem ejusdem
 formæ ac coloris obtrudit; nos
 quidem, ut Paulus loquitur: *b*
ingemiscimus gravati, eò quòd noli
mus expoliari, sed supervestiri. ve
 rum frustra renitimus, velimus
 nolimus omnibus exuendi, uni
 formiter omnes induendi. Quâ
 recordatione illustris illa Mar
 cella Romana, omnem vestium
 luxum despexit, *c* *cùm sic n*
data est vestibus, ut meminisset se
pulchri. quod utinam indies dum
 exuimur & induimur, recogite
 mus. Tandem uti mortuus, o
 mnibus exutus super stramen,
 linteo coopertus locatur, ita dor
 mientis locus, loculi hujus vicem
 subit, ac plerique super stramen,
 in linteo obdormiscunt. quid
 quod idem lectus, qui dormientè,
 etiam mortuum pari schemate
 representat, hinc celeberrimus
 ille Justus Lipsius morbo ingra
 vescente, cùm adduci difficulter
 posset, ut decumberet, Medico

b 2 Cor: 5 c Hieron. ad Principium
 Marcellæ epitaph

a Radzivil, ep 3. itin in Palestina

rum placitis tandem parere iustus, & vi mali victus, decubiturus dixit: *ad lectum, ad lectum.* hoc aureum Iusti dictum, decubiturus sibi quisque occinat, & lectum suum, quem dormiturus conscendit, ut stratum funebre, in quo aliquando exanguis decumber, consideret: profectò nec lascivire, nec fornicari in eo auderet. porrò si, ut Poëta canit:

a Quandisque est olitor verba oportuna locutus,

Maximè opportunum, & verbum in tempore nauta locutus est. hunc cum quidam in littore consistentem interrogasset, ubi nam pater ejus obiisset? in mari inquit: cumque ille eandem de avo, & proavo, atque atavo nominatim quæstionem movisset ex ordine, responsumque idem de singulis accepisset, subjecit: *& tumare non times?* responsum dissimulans, argutè ad hæc nauta subsumsit: & ubi nam, inquit, tuus pater obiit? suo ait ille in lecto. sed ubi avus, ubi proavus ubi cæteri majores. affines & cognati tui? omnes inquit ille in suo lecto extremum diem obierunt. tunc nauta: *& tu, inquit, lectum non times*, omnibus majoribus fatalem? nonne frequentius accidit, ut qui ad lectum, ad lectum, quàm qui ad mare, ad mare, quàm qui ad mare, ad mare mortem pergant? Franciscus Caëtanus è nobili familia, morte domestici consternatus, bene sensus pietatis intepefceret, calvariam dormiturus pulvino semper supposuit, & illi indormivit. non tali pluteo opus est, ipsum cervical nos admonet, cer-

a Drex. prodrom. cap. 1. §. 26.

b P. Rho var. virt. hist. pag: 563

vicem ultimo ponendam. quæ ne & in nobis pietatis ardor tepefcat:

§. II.

Salubris homini dormit illa Lipsu commonitio ALLECTUM, ADLECTUM.

PRIMUM hujus considerationis fructum tradit B. Climacus: quod mortales, qui maxima vitæ partem stertendo, dormiendo malè perdunt, illicò somnum oculis, & locordiam omnem animo excutient. cum, inquit, *lectulo decubas, sit tibi ipse jacens habitus, figura in sepulchro claususque dormies*, plus vigilabis plus orabis, plus denique vive teste Chryologo: *de rever plus vigilare, plus vivere est*, quam somnò dederis, hoc tempore hoc vitæ tuæ suffuraris. unde Clemente Alex. 2. pæd. c. 9. appellatur publicanus, & dirus exactor, sic enim ait: *somnus non secus ac publicanus, dimidium vitæ tempus nobiscum dividit*. quam gravem temporis iacturam, ne diutius incurramus, motivum perquam efficax subjungit S. Eusebius, qui somnum omnium miseriarum maximam, mortem animæ appellat, atque adè longè gravius quàm mortem corporis fugiendam ac execrandam esse: *e inter omnia, inquit gravia humana vitæ, & innumeræ ærumnas, nulla major quàm somni miseria; & dignè deploranda, præter peccatum videtur. cætera calamitates affigunt vitam,*

c Climac. gradu 7 d Chrysol. serm: 24 e S. Euseb. l. 3 c. 3

somnus

nus interim penitus vitam au-
 . cetera calamitates ita male
 . corporali, ut iurent ad a-
 . nam, meritorum materiam suppe-
 . antes. Somnus in se & corporali
 . & aeterna interim adversatur,
 . atenas tempus morandi, & me-
 . riam caelestium intermisit. &
 . lō infra: „tantō peior videtur
 . hac sōnus quā mōrs, quan-
 . dō melior anima & corpus, quam
 . olū corpus: nam mōrs te privat
 . olū corpore, sōnus animā & q;
 . e corpore. mōrs corrumpit ho-
 . minē, somnus tantidem est ac si
 . nihillet per spatiū, liberamsci-
 . cet animam, qua homo est, qua
 . amat Deum, ejusque misericor-
 . dias & bonitatem intelligit, som-
 . nus hanc partem nobilissimam
 . nominis obruit & sepelit, exani-
 . mem ipsam animam faciens. hāc
 . erō brevis ac tēporaria mōrs a-
 . imz, diuturnā ac aeternā corpo-
 . s mōrte, viris sanctis sēper lon-
 . e atroc. visa est. hinc si daretur
 . oris, ait idem Euf.: „utrum mal-
 . les mori, an per dimidiam ho-
 . ram dormire? anima xstians ve-
 . ro charitatis incēdio. ex se mor-
 . tem eligeret, ne cessaret amare
 . Deum; quod certē in beatis mē-
 . bus nimis quā manifestum est
 . & subdit: „si tibi annuntiaretur,
 . annihilandum te fore, contrem-
 . id audiens: cur gaudebis somno
 . cum perinde sis, ac si interea an-
 . nihilatus esses? cognosce incom-
 . modā soporis, qui pessima &
 . multiplex mōrs est. vita quippe
 . dorm. est, ac si non esset, & nihilo
 . ducenda, ut recte Plato l. 7. de le-
 . gibus, ubi de somno moder. disp.
 . nemo, inq. dum, dormit, ullius est pre-
 . tii, nihilō magis quā qui non vivit;
 . nemo qui plus somno indulget

quā natura exigit, nemo qui in
 vitam lucem fertit, qui optim.
 vitae partē transigit, ullius est pre-
 tii: & ejusmodi drom., jure inter
 mortuos numerandi sunt. ^a a quid
 faciunt, qui se non in cubili, sed
 in ipso coll. sepulchro? qui se non
 somno, sed morti tradunt, quos
 gallus non commovet, lucif. non
 suscitāt, sol ipse non revocat, &
 producit ad lucē. nonne vivi (que
 mors atrocissima) sepulti sunt? cave
 ergo (monet Bern.) b in quantum
 potes serve Dei, ne rotus aliq.
 dormias: ne sit somnus tuus, non
 requies lassī, sed sepultura corpo-
 ris fatigati, non reparatio sed ex-
 stinctio spiritus. ^c atque utinam
 dum exporrecti jacent mortales,
 nudo linteo tecti, se vivam mor-
 tui speciem, ac mortis imaginem
 recordarentur! utinam dum oculo-
 los in somnum sero vespere oc-
 cludunt, in ferreum somnum, in
 aeternam clausura lumina no-
 ctem, animo praesagirent! nemo,
 quisquam cum rancore ac inve-
 terato odio decumberet, Sol non
 occumberet super iracundiam
 vestram, nemo injusto lucro, gra-
 viori noxā oppressus, somnum
 caperet; sed cum Angelico Tho-
 ma, portenti instar execraretur
 hominem, in peccato mortali
 ausum indormiscere. Quid causa
 fuisse existimatis, quod David
 hosti suo Sauli, quem ad mortem
 quarebat, pepercerit, & omnis
 furor ac rabies subsederit? nil
 aliud ferocem ejus animum,
 quā species dormientes Saulis
 objecta, ex qua de morte philo-
 sophari coepit, mitigavit. Chryso-
 stomum audite: e cum videret il-

^a Chrysol. serm. 29 ^b S Bern. de vita
 solit. ^c Chryf. hom. 2. de David.

lum manere immobilem, nec quidquam posse facere, ita cum animo locutus est David: ubi nunc ille furor? ubi illa malitia? ubi tot technæ, tot insidiæ? abierunt omnia illa, perierunt exigui somni incursum. jacet Rex ille a'lgatus, cum nihil nos neque cogitaverimus, neque persecerimus. conspiciebat illum dormientem, ac de morte omnibus communi philosophabatur: somnus enim nihil aliud est, quam mors temporaria, & unus diei interitus. volunt quidam à rabido cane morsos, lecto suffocari, ne noxium halitum aliis assent: haud aliter qui ab alio læsus, facile curabitur, si meditatione lectuli lethalis rabies suffocetur. quod si ab iis omnibus fieret, qui inveterata odia animo fovent, quàm placidè, quàm pacatè indormiscerent, quàm non turbulenta & inquieta eos insomnia, sed tranquilla ac jucunda somnia exciperent? Alterum & præsens, ad restringendum ac sopiendum incendium, à lectis remedium est, quos homines molles & libidinis flammis incensi, immaculatos servarent, si in iisdem corpus suum, aut scorti quod depereunt, aliquando exangue ac deforme cadaver jacere debere expendere. experto credite: nobilis adolescens, ut est apud Baldesianum lib. 2. sim. c. 19. cum voluptatibus corporis eò usque esset immersus, ut nullum peccandi finem, nullam respiscendi spem faceret; hoc tandem à viro Ecclesiastico accepit suave & prorsus salutare monitum, ut apposito ad caput ardente cerco, ad pedes crucifixi imagine, ubi in lectulum decubisset, brachiis in

crucis formam compositis, quæ tam dumtaxat horæ partem perneret in hac cogitatione: a quando diem adfore, quo talitudo, dum animus ad domum aternitatis se receperit, in eodem strato mortuus jacebit: admodum facile consilium adolescens, paruit; cum ecce tanta illi hominis moribundi, & feratrali thalami consternatio ac pavore invasit, ut postridie bene mansueti ad confessarium viserit, ac multas lachrymis, quam ante rejecerat poenitentiae medicinam ultro depoposcerit, atque ex hoc vita impuram castigavit, castissimamque deinceps vivere instituit. Ut stratum quis meritò virtutum omnium Gymnasium pronuntiarit. Persæ, contestante Herodotus, somnum capiebant in tribus, qui symbolum superbissimi sunt, quia inani implentur, atque intumescunt vento: & quia eodem instantur ambitiosi, honorumque cupidi, merito in utrobis mihi dormire videntur, quorum tumor resideat, somni & mortis comparisonem instituant. Explicatis retribus sese infertunt Scythæ, & altum in iis obdormiscunt, quibus similes illi quos male sane opum cupido sopit, & divitiis seu retribus implicat: & hi quoque recogitant postquam extremum somnum dormierint, nil reperturos in manibus suis. Sunt alii, qui dormiunt in molli anseri: ii scilicet, qui carnis evicti atque evirati blanditiis, sese totos libidini dedunt; & hi profectò dum molli huic lectulo exangue cadaver brevi internendum meditantur, & indices quæ in templo Veneris

pro funeribus vendebantur, quando mortuos operaturas cogitant, lascivire desinent. Adiosum novi, cui à teneris intertera, insignis pietatis foena in sarcophago lectulum averat, in quo ad annos plunos securus somnum cepit. Compello vos hic Veneris pro, ardenti libidinis febris æstuan, unam in ejusmodi strato noem recumbite, & ilico ardor szviet, febris remittet, toti sa mane assurgetis.

Alium forte non libidinis imma, sed intolerabilis fastus arrogantæ fumus obfuscet. que adeo tetra caligine involt, ut seipsum prorsus hominem noeret. quod huic nisi à somno, quidem à cœlesti Medico præscriptum pharmacum? Genes. 2. dam cunctis animantibus, & olarilibus nomina imponit, & ontinud illum somnus excipit. libildum degustarat, nullo opere defatigarat, unde ei hic somnus obrepit? Tertullianus: *inde deducimur mortis imaginem etiam tunc eum reconfero.* erat ille Rex univerforum, ne superbiret, & humato quid altius saperet, immisit Deus soporem in Adam: ut hac mortis imagine muniretur, quod fufius probat Serlogus, Te ipsum de die circumspicis,

in oculis omnium versaris, ad dignitatem evectos es, divitiis, pretiosis vestibus; honorum titulis, in super linguâ & ingenio instructus: vis non inaniter extolli? ubi te ad somnum reclinâris, illud Lipsii revolvat: *ad lectum, ad lethum, & facile cum vestibus, omnem fastum exues: denique ut omnibus vitiis toti moriamur, illud magni Pachomii æmulemur, qui dum se cubitum reciperet, singulis membris suis imperitabat, ut per omnem vitam ita sensum omnem reprimere, ac si jam mortua essent. Qui sic indies in hac pia meditatione se ad somnum componunt, illis prorsus tranquillus ac suavis extremus vitæ somnus obrepet, & ut Propheta ait: in pace id ipsum dormient & requiescent. illis jure meritissimo occini poterit, Beati mortui, qui in Domino moriuntur, à modo, dixit spiritus, requiescent à laboribus suis. quibus in verbis, more suo suavissimè ludit Bernardus: veniet, inquit, quidem mors, sed somnus erit dilectio Domini, & ecce hereditas eius erit ianna vita; hinc fieri vetat Malachiam, qua suavissimè in Domino obdormierat: Malachias. inquit, amicum noster dormit, & ego lugeam? si Dominus dedit dilectio suo somnum, & talem somnum, in quo hereditas Domini, egone fleam qui fletum evasit?*

E M B L E M A LII.

*Qui legit intelligat. Matth. 24.**QUIS LEGET HÆC? Persius Sat. 1.*DOMINICA VIGESIMA QUARTA
POST PENTECOSTEN.

Manus scribentis, quæ Baltrassarem terruit, non obscuras su-
premi iudicii notas, nobis etiam exaravit.

- §. I. *Decretoriam sententiam MANE, THECEL PHARES, in
iudicio ferendam, qui legis intelligat.*
- §. II. *Aliam scripturam, libris in iudicio aperiendis contentam, qui le-
git intelligat.*

DOMI-

813

DOMINICA VIGESIMA QUARTA POST
PENTECOSTEN.

Qui legis intelligat. Matth. 24.

N N U A celebritate
dies Bero sacer a & fe-
sus recurrebat, qui
publicus ludis, specta-
s, convivis, tripudiis,
a omnino barbaro à Ba-
oniis agebatur; hac porro
a luce, anno mundi 3516. po-
tissimus Assyriorum Rex Bal-
sar, b fecit grande convivium
imatum suis mille. Præcepit er-
om temulentis, ut afferrentur
sa aurea & argentea, quæ aspor-
verat Nabuchodonosor pater ejus,
templo; quæque annis triginta
nestè latuerant, non sine vene-
tione aservata, nunc demum
otrahuntur, & mensis inferuntur:
non ut Rex jam madidus, &
ellices illius, cæterique convi-
e, ea venerentur, aut calatu-
s & artificium mirarentur, sed
firim ex eis accenderet potius,
am extinguerent jam ebrii.
bebant in eis Rex, & optimates
us, uxor & concubina illius. Bi-
erunt in eis: nam grandia &
dmodum capacia fuerunt, ita ut
omplures simulos, labitque me-
etrices immergere, & velut bo-
es aut vaccæ aliquot, simul ex
no alveo haurire possent. *Bibe-
ant vinum*, ait sacer historicus.
Sed quid hoc inusitati aut novi?
quis enim eos bibisse aquam
credat frænandæ temulentia? vi-
num ergo bibebant, sed regium,
& quod in cella latuit optimum,
opinianum, centum annorum;
a Peverius in Daniele m 6 c 5 Sa-
lian. an. mundi 3516 b Daniel, c 5

hoc ad vasa illa temeranda infu-
sum. Tandem sacrilegi hi ac
blasphemi, in immanissimum
scelus proruperunt: *laudabant
Deos suos aureos, & æreos, ferreos,
ligneosque, & lapideos, hymnosque
diis patriis decantabant. Quam
convivarum insolentiam, mo-
di imperatoris Regis provocavit
temulentia. Hastenus securè per-
potatum, helluatum, pergraca-
tum, lascivium; & ecum tibi,
dum hilaritas convivalis maximè
ferveret, in eadē horâ apparuerunt
digiti, quasi manus hominis scriben-
tis. Manum hanc scribentem, ex
Angelorum numero, ut qui-
dam volunt, Michael rexit, char-
tam seu membranam, delegit
sibi parietem Regii coenaculi, &
quidem loco maxime illustri, &
conspicuo contra candelabrum in
superficie parietis aula Regia. Na-
buchodonosor Baltassaris parens,
in somnis, & voce fuit moni-
tus. Cur non eodem modo &
filius? nimiram voluit Deus, ut
impio Regi sententia Judicis
quàm apertissimè panderetur,
perinde si dixisset: en ego tibi
litteras fatales, & quidem si-
gnatas, & manu meâ conscriptas
mitto, inspicere & lege. *Rex a-
spiciebat articulos manus scribentis,
omnesque convivæ; tot servi fam-
ulæque spectatores & testes,
scripturam in pariete manifestò
spectabant. Breve prorsus, sed
terribile fuit epistolium: nam
facie Regis commutata est, ex
c Daniel, c 5**

roseâ , in pallidam & exanguem. *Ecce cogitationes eius conturbabant eum.* Cor pavescit & antonitum; variæ atque incipientes cogitationes perturbabant, insidias sibi parari vidit, nec tam auctore nosse potuit. „Compages renum ejus solvebantur : „ Interro timore , inquit Pererius , & tremorem membrorum omnibus communicante. Signa sunt hæc gravissimi timoris, naturæ quodammodo præfugientis imminentem sibi mortem. Vehementiam pavoris auget, quod subditur, *et genua eius ad se invicem collidebantur* Quid hoc ? unde illa tanta, tamque inopina trepidatio? unde illa potentissimi Regis, omniumque convivantium & pavor, & pallor *et plurimæ mortis imago* ? Quid manum scribebat expavescunt ? si leonis unguis, aut draconis pedes, aut ursi ungulas ad parietem oberantes vidissent, triste ac terribile omen censeripotuisset. Quid autem manus terret ; & quidem scribebat ? si nudo acinace, aut trifulco fulmine armatam, si trigeminam Joabi lanceam, si romphram Cherabim ignitam, in se unum vibrari conspexisset, ne hæc quidem terrori esse deberet illi, qui supra centum millia armatorum ad manum habebat. At verò stimulante intus scelerum conscientia, divinum hoc potentum se petere, facile augurabatur; *exclamavit itaque Rex fortiter*, protinus & actutum omnes Ariolos, Chaldæos, Magos, augures, aruspices, incantatores, veneficos, sapientes & suæ gentis Theolo-

a V. Pererium in Danielam 1:6.c.5

gos omnes convocari jubet, qui nephriticis doloribus, aut pentino opprimitur morbo, tanque clamat confestim, cito medicum adducite ; ita Baltassar omnibus ossibus mens, ac gelido sudore perfrictus totus velut febriens, non uno terove contentus, medicorum turbam, Chaldæos omnes, quotquot urbs Babylon erudierat, acciri præcepit, si quorum eorum fortè scripturam hanc *gat & intelligat.* Sed nemo eorum hanc novit literaturam, *et potuerunt nec scripturam legere nec interpretationem indicare* Res Tres vocalæ, sed sensu focuæ & mysteriis plenæ, ita exarata ut nemo vel conjectando assequi valeret. Joannis. 8. *Iesus autem inclinans se deorsum, digito scribat in terram.* Arcana prorsus hæc & mirabilis scriptura : pavimentum pro charta, pulvis pro armento, digitus pro calamo fuit. *Qui legit, intelligat.* Varii tamen variè hanc exponere & interpretari ausi sunt : Hieronymus commentis, *b* ait Jesum in terra scripsisse, *errorum qui accusabant* (scribarum) *et omnium peccata mortaliæ*, juxta illud Jerem. 17. *recedentes à te terra scribentur.* Ambrosius, verò censet scripsisse : *effugam, que in oculo fratris tui est, vides, trahem verò que in oculo tuo est, non vides.* Dionysius Carthusianus, cum aliis, satis probabiliter astruit, digito Christum exarasse illud Ioan. 8. *qui vestrum sine peccato est, primus in cam lapidem mittat* ; sunt denique, ait Cornelius, *d* qui affirmant tria

b S Hierou. l. 2. cont. Pelag c S Ambrosii epi. 79 d Cora. ia c. 8. Ioan

hæc

fatalia verba expressa fuif-
Mane. Thecel. Phares. Unus
 uel repertus est, qui posset
 totum hunc characterem le-
 gere & intelligere, *obscura in-*
terpretari, & ligata dissolvere. Hic
 a consilio Reginz accersit
 ad turbatissimum convivium,
 summum movit omnibus silen-
 tium, qui ab ore ejus penduli,
 dicum responsum summâ avi-
 tate prestolabantur; Daniel
 ad superbum Regem con-
 fessus, investivam omni Ver-
 itatē, aut Philippicā acriorem,
 iram omnibus exortus, ubi
 terribili dictione, & prolixâ sa-
 tis, ad mensas perorasset, oculos
 decretoriam sententiam, pa-
 teri inscriptam conjecit, legit,
 intellexit, atque ita exposuit:
Mane. Thecel. Phares. Mane, ve-
nerunt Deus Regnam tuum, &
implevit illud. Thecel appensus es
saecula, & inventus es vinus ha-
bitus. Phares. dicitur fusa est Regnum
tuum, &c. quibus prolaris, quan-
 ta fuerit omnium confectio,
 quam perturbationē, ut in iminenti
 exitio, occurrerent consilia, ubi
 timor increbuit jam hostes in
 bello esse, jam Cyrum reuros oc-
 cupasse, quis satis allequatur?

a Quis cladem illius noctis, quis
 funera sanda
 Explicet, aut possit lachrynis a-
 quare dolores?

Ea quippe nocte interfectus est Bal-
 thasar, tota Babylon tradita in
 ruinam & desolationem. Ducen-
 tis ante annis totam noctis hu-
 jus faciem convivarum tumultus,
 exdes, in spiritu sibi objecta,

a Virg. 2 Æneid

intuitus Isaias, exclamat: demar-
 cuit cor meum, tenebræ obstu-
 pefecerunt me, Babylon dilecta
 mea, posita est mihi in miracu-
 lū. Pone mēsam, cōtēplare in spe-
 cula comedentē & bibentes. Hac
 ad Balthasarē pertinent. Ad Persas
 autem, & Medos: *Surgite, in-*
quit, Principes, arripite clypeū &c.

Haec tenus acerbissimæ hujus
 tragœdiæ seriem, florentissimi
 Regni everfionem, inopinatam
 denique è luxu in luctum cara-
 strophem, præter morem prolixius
 instituimus, quod nihil non ad
 extremum orbis universi exci-
 diam, decretoriam illam supremi
 Judicis sententiam, & abomi-
 nationem desolationis, quæ di-
 cta est à Daniele Propheta, mag-
 nopere facere videatur.

Notandam, inquit Rupertus,
 id quod in medio convivii, ma-
 nus illa in nocte apparuit, &
 tam temulentorum, Regis &
 optimatum ejus securitatem,
 visione horribile fortiter con-
 terruit. Sic, ait, repentina &
 improvisa dies illa, securis &
 contemptoribus Dei superve-
 niat, ipso attestante, cum dicit:
 sicut factum est in diebus Noë,
 ita erit in diebus illi homi-
 nis. Edebant & bibebant,
 uxores ducebant, & dabantur
 ad nuptias, & venit diluvium
 & perdidit omnes. Audite
 hæc ebrii, audite temulenti, qui
 affiditis mensis, gaudetis, ridetis,
 canitis, lascivitis, omnia vobis
 lata sunt, omnia secunda, & non
 videtis extensam Dei manum su-
 per vos.

b Isa, c. 21

c Matth. 24

d Rupert in Daniel, c. 9

e Matth. 24.

Pergit

Pergit porro per everſionem Babylonis, deſtructionem totius civitatis diaboli, confuſionis, ſanguine ſanctorum ebraicæ, in die iudicii futuram demonſtrare. Huius autem Babylonis Regnum, per ſcæla ſingula dinumeratum, atque in ſtaterâ juſtâ appenſum, ac terribili ſententiâ diviſum, dabitur non hominibus, ſed dæmonibus: non Medis, aut Perſis, ſed malignis ſpiritibus, non Dario, ſed Diabolo & Angelis ejus. Ac tandem concludit: in Apocalypſi quoque, ipſe qui hic per manum ſcribentem figuratus eſt, ipſe, inquam, Angelus (Michaël) ipſe qui deſcendit de cœlo, habens poteſtatem magnam, exclamat in forti voce: *cecidit Babylon magna, & facta eſt habitatio dæmoniorum, & cuſtodia omnis ſpiritus immundi, & cuſtodia omnis volucris immunde; quia de ira fornicationis ejus biberunt omnes gentes, & Reges terra cum illa fornicati ſunt.*

Inſignitus ſim ſi ſingula, quæ in Regni huius everſione contigerunt, cum extremo mundi excidio è SS. Patrum ac interpretum ſenſu conferre voluero; ſuffecerit ut propoſitum noſtrum proſequamur, fatales notas, quas Dei digitus parieti inſcripſit, in rem noſtram plenius enodare.

a Apoc. 18

§. I.

Decretoriam ſententiã Mane, Thecel, Phares, in juſticio ferendam, QUI LEGIT INTELLEGAT.

Benedictus deterius, b cuſeruditionem nullus peſcriptor, qui ejus meminit, illa datam præterit, hæc tria verexpensens, utiliſſimam hæc ſtruxit diſſertationem: tria illiſcripturæ verba, ſignificantres res noviſſimas, quarum rerum memoria ſtagitiouſè viventibus, ſolet eſſe acerbiffima, & maximè horrida. Hæc autem ſunt: *Mors, Iudicium, infernus.* Quibus rebus, illa tria vocabula mirificè congruunt. *Mane*, id eſt numeravus, designat numeratos eſſe à Deo omnes dies vitæ hominis, tempuſque mortis ſuæ cuique præſinitum. *Thecel*, id eſt, appenſus in ſtaterâ, denotat extremum Dei Iudicium, quo tamquam juſtiſſimâ trutinâ & ſtaterâ, omnia hominum facta, dicta, opera cogitata, ſubtiliſſimè ponderabuntur; de hac ſtatera Job 31. *Si ambulavi in vanitate, appendam me in ſtaterâ.* *Phares*, id eſt, diviſum. Bere adumbrat ſtatum inferni, in quo qui ſunt, omninò & in omnem æternitatem diviſi, & ſeparati ſunt à Deo, & ſocietate beatorum. Idem paucis complexus Hieronymus: tria tantum verba in pariete manus ſignaverat, quorum primum, *nume-*

b In Biblioth. ſcript. Soc. Jeſu

secundum appensionem: ter
 a divisionem sonat. Quod
 quum spectat, numeravit: He-
 i habent numerando nume-
 t, hoc est exactissime, ad scru-
 a usque minutissimum, ad
 pulvisculum numeravit. Ta-
 am peritus Arithmeticus est
 us, non errat numerando,
 errare potest; in suarum
 onum libro perscriptum ha-
 , quot capillos quivis homi-
 n feret, ii a omnes numerati
 . Hic Arithmeticus omnes
 viarum stillas, omnes Ocea-
 guttas, omnia arenæ granula,
 nia arborum folia, omnia
 x gramina, omnia tempo-
 momenta & puncta dinu-
 ravit, nec in unico hallucina-
 . Hic ipse Arithmetices ma-
 er, menses & dies vitæ tuæ
 neravit, quos ne momento
 edes: „b Breves, inquæ Iob,
 ant dies hominis, & numerus
 ensium ejus apud te est, con-
 tituisti terminos ejus, qui præ-
 riri non poterunt.
 Passus quoque singulos ad cal-
 um redegit, unde, quæ, quò
 trexerunt, vigilanter obser-
 vit. Iobus severitatem hujus
 licii veritus, exclamat: „c tu
 uidẽ gressus meos dinumerasti,
 ed parce peccatis meis. Observa
 omnes semitas meas, & vestigia
 pedũ meorũ considerasti. Deus
 anes & singulos nutus, nictus
 ulorum, motus membrorum,
 tiones omnes numerato, ve-
 t in ephemerides & diaria
 a transferibit; sunt anni unius
 es trecenti, sexaginta quinque:

sunt octo mille, septingentæ, se-
 xaginta horæ per annum. Si quis
 redeuntibus Januariis Calendis
 interrogetur: dic sodes, quonam
 abiere octo millia horarum supra
 septingentas sexaginta? quis in
 iis labor susceptus, quis percep-
 ptus ab iis fractus? quot horas
 cibo, quot somno, quot confa-
 bulationibus, quot otio, quot lu-
 sibus & choreis, quot demum
 pravis actionibus contrivisti? re-
 sponde mihi, num in Deum
 tam liberalis fuisti, ut è nove-
 nis pene millibus horarum, no-
 vem horulas elegeris, quibus te
 Christo tuo stiteris in sacro con-
 vivio, ad id toties invitatus? dic,
 quæso, è tot millibus horarum,
 quot horas precibus, quot le-
 ctione pia, quot sacra medita-
 tione insumpsisti? quòd si vel
 anni unius horas difficile nobis
 est ad mortales calculos revoca-
 re, quomodo de quadraginta,
 quinquaginta, sexaginta anno-
 rum horis, rationẽ reddemus? Et-
 enim si quis sexaginta vixisset
 annis, ubi de d quingentis mil-
 libus horarum respondisset, in-
 super de viginti quinque millibus
 & sexcentis horis responden-
 dum foret? quòd si quis annos
 vitæ septuaginta numeraret,
 sexcenta horarum millia, & quòd
 excurrit, tredecim millia, &
 ducentæ horæ, rationibus divi-
 nis addendæ forent. Incuriam
 hic suam serò, licet serò incu-
 savit Secretarius quidam mori-
 bundus, in has voces prorumpens:
 f ô infelix ego homo!
 qui viginti quatuor seapos chartæ

a Matth: 10

b Iob 14

c Iob c:14 c:13

d 525600.

e 612200.

f Barfi philagiae pag. 237

in literis conscribēdis absumpsi, & ne chartæ philyram exhomologesi vitæ generali conscribendæ impendi. Hæc folia apud Deum numerata, sed nullus fructus. Quod ne & nos supremo spiritu conqueramur, quotannis in seipsum feriò quisque descendat, & secum reputet: quot per annum beneficia à Deo accepta, si possit, numeret, quot delicta reddiderit? ad calculos sedeat, dum licet, rationes componat, conscientia tabulas inspiciat, ne ut servus ille nequam, qui decem millia talentorum debita contraxerat, vincētis manibus & pedibus, ad æternas tenebras detrudatur. Et quoniam hic mihi etiam ad viros Ecclesiasticos & Religiosos sermo est, dispiciant, ne illud integerrimi Doctōris, in se verissimum deprehendant: a

„nulli computant annos conversionis. 40. 50. 60. tot millia horarum divini officii, meditationis, lectionis sacrae, tot millia discussionum conscientia, & saepe ex his omnibus, *parvus* imò nullus *fructus*, sed manipuli zizaniorum ad comburendum. Notam hanc „mane, numeravit, parieti inscriptam, hodie tibi ab æternâ Dei providentiâ objectam arbitrare, ut eam animo tuo impressam geras, ac omnes consequentes vitæ tuæ annos, menses, hebdomadas, dies diligenter numeras, ad calculos revocas, annosque ut supremos tibi concessos, religiosè transigere stude: quo fiet ut post sex septemve dies, menses, aut annos, hæc vocula *mane* tibi non fatalis, sed fausta ac festiva

a Thomas à Kemp de imitat. Christ.

va accidat, Regnum non erip sed conferat. Henricus Bava Dux, nondum Imperator, b d ad B. Præfulis Wolfangi tumultu precaretur, sensit repente Prælem soram ad stare, jubere ut vicinum tumulto parietem contemplaretur, legeretque notallic exaratas, legibiles sed mi intelligibiles. Scriptum erat *sex*. Henricus oraculo territ existimavit sextum inde diem re fatalem, & vitæ ultimum. mortem igitur & sepulchrum dies singulos & horas committendo, se præparare, curas caras ut superfluas abdicare, magnam pecuniavim in egenos partiri, in id unum ferri, ut qu sanctissimè vitâ decederet. Abi sextum diem salvus transiit comperédinationem scilicet esse credidit in totidem hebdomadas, deputandumque in illud benigni numinis, ad meritum, auctarium. Sed & h inter piam spem & metum mensus, sextum sibi mensem signatum conjecit. Rursum & horas, & dies, & hebdomades, & menses numerando, mense in curâ mortis obcurposuit. Cumque jam sextum etiam mensem sospes exegisset sextum deniq; annum in expectatione mortis, ut suo ipse fato curreret, sanctissimè consumpsit. Ita post sex annos religiosè traductos, ut sua vaticinio staveritas, Henricus tandem Imperator Romanus Imperii proceribus salutatus, dictionem sui Magistri in id intellexit, Scriptura felici

- b Bavaria Sancta Raderi, Bellarmin. SS. Princip.

Henri

erico, quàm Balthasari fuit: Imperium dedit, hæc abstulit: meravit Deus dies vitæ tuæ, si tu hoc breve post sex, animo prefferis, & cum Henrico semidies, hebdomadas, menses, annos ut novissimos computâris, in eo vicissim post sex (quandoque) non terreno, sed cœlesti regno poteris.

Illud autem quod subditur *in chel, appensus es*, declarat, inquit Pererius, Deum exactissimam veritatem, & rectissimo examine iudicii sui, ponderasse omnia illius Regis opera, quasi in stateram adam justitiæ suæ. Et in alterâ dem lance, quæ depressior erat, apparuisse pondus enorme scelesti & maleficiorum ipsius Regis: in alterâ verò lance, quæ levissima erat, apparuisse minus habere illum pietatis erga Deum, & justitiæ erga homines, quàm pariter Regi, eique potissimum, quem Deus tot regnis populis præfecerat, & quem exemplum Nabuchodonosoris, ut superbum fugeret, & pietatem colere, tam evidenter ac salutariter admonuerat & prodocuerat. que hac ex re, inquit Theodorus, discimus nihil esse apud Deum, quod non ponderetur, bippes qui, omnia in pondere, numero, & mensurâ constituit. Quod vel ethnici testati sunt.

Impiter ipse duas, a quato ex ordine lances sustinet, & fata imponit diversa duorum:

Quem damnet labor, & quo verget pondere lectum.

ac in re Deus ut mercator sedu-

lus agit, qui coronatos, scutatos, philippeos, ducatos aureos ad auriariam libellam gnaviter examinat, quemcunque deprehenderit minus habere poteris rejicit. Ita Deus ad trutinam omnes cogitationes, verba, opera bona & mala, æquâ lance appendit. Nullus artifex ramenta, & scobem auream, nullus pharmacopola medicam potiunculam Regi præbendam, examinat ad libellam tam gracilem & certam, quàm Deus cogitationes intimas, affectus latentés, suspiciones abstrusas, animum & intentiones universas, amores, amicicias, cupiditates, ad trutinam explorat. Hæc divinæ justitiæ libra Petrum Telonarium, d ad sanctiorem vitam produxi, cum vidisset nocte secundum quietem, suas omnes noxas in lance unâ, in alterâ verò panem reponi unicum, quem ex indignatione mendiculo projecisset. Ita Carolus Magnus. Ita Henricus Imperator, ita & alii sub vitæ finem in stateram memorantur appensi: Pondus & statera, iudicia Domini sunt. "Quisquis es, hoc jam unice age, tuisque actionibus quantum potes, adde ponderis, ne cogaris illud audire: inyētus es minus habēs." In hac porrò statera virtus nostra pondus habet: neque enim Deus ponderat, aut æstimat aurum, argentum, principatus, prælaturas, &c. quæ apud homines maximi pretii & ponderis habentur; sed ponderat, quid Dei gratia adjutus homo, virtutis vel minimæ, aut momentaneæ exercebit; hæc enim æternam gloriæ

d In vita Ioan elemosyn.

e Prov. 16

M. m. 2

pondus

a Pererius cit.

b Sap: 15 c 12. Æneid,

pondus operantur in nobis. Unde Prov. 16. dicitur *spirituum ponder. est Dominus*. Ubi venerandus Beda: „spiritus singulorum, quid in occulto cogitent, certâ lance discernit. Innuens cogitationes & voluntatem, non verò actiones externas à Deo ponderari, juxta illud: „a omnis via viri sibi recta videtur, appendit autem corda „Dominus.

2. Ponderat intentiones in elem. jejuniis, laboribus, studiis, conc. &c harum liberator, ponderator, examinatus, scrut. est Dominus.

3. Ponderat intentionem, & durat. quanto tempore, quamdiu illud exercitum, quamdiu ira, odium, scortatio, temulentia, injustitia tenuerit. Quamdiu corpus afflixerit, orârit, jejunârit, pauperes aluerit, pia proposita servârit. Rup. „b justè sicut judicem justum decet, dicet: quamdiu fecistis? appendendo vide licet non solum quid factum, sed & quamdiu factum sit. v. g. inq., dives aliquis, epulans splendide, cupiam Laz. micas aut certè prim. mensæ suæ quotidie tribuit, idq; dum vivit. Alius possessor auri & argenti, cœnobia sive Xenod. construit, constitutis redditibus annuis, unde non solum in vitâ, sed & per mille gener. bene habeant, & in commune vivant aliquot ex istis minimis (ecce quamdiu) nonne igitur pert. in illo judicio istud quoq; meminisse, pro ratione præmii, ut habeat plus retributionis, qui diutius ministravit?

4. Ponderat affectum, amorem, desiderium, zelum, non quan-

a Prov. 21. b Rupert. de operibus Spiritus Sancti l. 9 c 17. tom: I

tum, sed ex quanto. Unde id opus, ab uno maximi; ab altero minimi ponderis esse deprehenditur. Maximi fuerit in eo esse est, qui dicebat: „c at meus, pondus meum, illo fero quocumque feror. “

5. Ponderat gratiam, quæ dignitatem operanti, & operi pondus confert. *Ponderator* enim inquit Cornel. dicitur quasi *ponderator*.

6. Ponderat media & remedia, beneficia omnia, quibus ad salutem disposuit. Quibus numerandæ calamitates, miser morbi, *adversa omnia, quæ depremunt, ad Deum nos ire compellant.* Ingeniosè ad hæc alludit Greg., exponens sublimem illi Jobi doctrinam: *d qui fecit ventis pondus, ubi ait: velocitate subtilitate ventorum, in scriptis factâ solent animæ designari, quæ ne efferantur, naturæ suæ excellentiâ, Deus terrenum corpus pro pondere addit: corpus enim quod corrumpitur, aggravat animam.* Insuper, inq., dedit ventorum instar, virtutum levitate præditis & in cœlum volantibus, pondus tribulationum: „pondus enim ventis facere, est concessam electis de virtutibus gloriam, per mixtâ infirmitate temperare. “

Ventis denique pondus addiderit, qui operibus vanitatis quamplurimis, quæ appensa, ventis leviora erunt, ex infinito thesauro meritorum Christi, & cunctis adjunxerit. *e Non te mitto sine exemplo.*

f Parisiis in cœnobia S. Fran-

c S. Aug. d Job 28 3. Greg lib mor c:4. e Aug serm 83 de te f Chronica S Franc. part: 3 l 4 c.

Assiliatis, Religiosus tyro in tali morbo ad extrema perductus est, cumque jam lucta mori instaret, æger horrendum inmans: me miserum, inquit, tanto satius fuisset nunquam sciri, quam ita mori! paulò post; gratiam obsecro, inquit, fideliter cetera. Mox & illud adjunxit: appone aliquid de Domini Jesu tormentis & cruciatibus. Somnia cetera videbantur, aut ægrotantis deliria. non multò post vociferatus est: nunc bene habet: mirantur qui aderant, innocentis venis tantam in morte trepidationem. Atque ubi ad se non nihil rediit, quærebant quæ hæc voces sibi vellent? quibus ille: vivit, quàm exactas Deus rationes posceret, de occultis etiam cogitationibus, de otiosis verbis, que minutissimis quibusque peccatis. Ad libellam omnia examinantur accuratissimè, ideo me felicem ac miserum proclamavit, & libripendis fidem appellavi; quæque cernebam promerita peccatis longè pauciora esse, libram mihi minus favere, inquit, rogare, ut de Christi patientis meritis aliquid apponeretur, quod pondus in causam meam verget. Hoc impetrato, animum rempse, & bono loco rem esse pronuntiavi. His dictis, vitâ decessit. ex quibus omnibus indubitatum illud Chrysostomi conclusit: „ qui cuncta videt Deus, & scrutatur, omnium vitam quasi lance quadam librat, iudicium peccatorum statuens.

Tertium atque omnium maxime terrificum portentum fuit, Phares, divisum est regn. tuum.

a Chrysost. hom. 3. poenit.

Cum quis moritur, acerbissima fit divisio animæ à corpore, ut expertus fatetur Agag Rex ille pinguissimus, qui mox interficiendus dixit: *b quomodo separarè amara mors, à divitiis, ab amicis, à liberis, ab uxore, quibus tenacissimè adhæserat: opes, quas parasti, dividet perversi hæredes, corpus vermes miserè discerpent; at sanè metuenda divisio, & separatio longa nimis, dum cægregabit oves ab hæd. s.* dum Regnum illud beatorum dividetur ab anima, & ab auctore omnia boni in æternum, & heu! quanto intervallo, ut spes nulla sit remeandi, separabitur; chaos enim magnum inter beatos cœli cives, & proscriptos hinc miseros exules, firmatum est: igneum hoc ergastulum, pestibus adamantinis, & portis ferreis obstructum. Causam, ne requiras, Isaias exposuit: *d Iniquitates vestræ diviserunt inter vos, & Deum vestrum.* Tormenti genus est, ubi lateritius paries filiã in claustrum, Deo dicatam à parëtibus separat, aut amicum ab amico; cujus hæc voces sunt:

e Invide dicebam paries, quid adamantibus obstas?

nec nimor divisio, ubi trajecto Oceano in exteras terras, seu ad extremos *divisos orbe Britannos*, filii à patrio solo avelluntur. Sed crassior heu paries, aliud mare igneum, chaos magnum damnatos separabit. In prima universi molitione auctor naturæ Deus, divisit aquas ab aquis, superas ab inferis, & ne qua earum esset communio, firmamentum quod

b 1 Reg. 14 c Matth. 24

d Isa. 59 o Ovid. Metam.

M m 3

secun-

secundum Clavium octoginta
 milliones miliarium in crassitu-
 dine habet, interjecit, quo eas à se
 invicem discerneret: dixit enim:
 „a fiat firmamentum in medio a-
 „quarum, & dividat aquas ab a-
 „quis. Quod aquis illis, hoc tibi,
 cum à virtute, à gratia Dei
 proximus esses, solutis & paten-
 tibus cœli cataractis in te illabi,
 & impluere poterant cœlestes a-
 quæ, & gratiarum fluentia; at ubi
 intercessit peccatum, ab aquis di-
 visæ sunt aquæ, & interpositum
 est velut firmamentum aliquod
 ære fufum, & murus aheneus, ut à
 superis aquis, ne stilla dulcedinis,
 ad amatissimas illas stygias aquas
 derivari possit, ut dives ille exper-
 tus est. Nunc postquam fatales il-
 las literas, parieti arcanâ manu
 in scriptas legimus, superest ut &

Gen c, I.

§. II.

*Aliam scripturam libris in ju-
 dicio aperiendis contentam,
 qui legit, intelligat.*

Curiam cœlestem idem Pro-
 pheta Daniel suis coloribus
 depingens, oculis subjecit thro-
 num Dei igneum, cum igneis rotis,
 ris, grandævum judicem, ascesso-
 res plurimos, stipatorum supra
 mille milliones. Post hæc ait Da-
 niel: „b judicium sedit & libri
 „aperti sunt; ob signatos tot secu-
 lis codices, arcanas in his notas ex-
 aratas, „qui legit, intelligat. Pri-
 us tamen qui, quales, & quot li-
 bri adducendi sint, videamus. Suar.
 ex illo Apocal. „c Libri aperti
 sunt, & alius liber apertus est vita,

b Danielis 7. c Apoc, 20

& judicati sunt mortui ex his
 quæ scripta erant in libris. „
 docet: d cum ad iudicium op-
 rum, necessaria sit cogn. legis,
 juris, facti seu operis, plures et
 libri videntur esse necessarii: a
 in quibus præcepta scripta su-
 alii, in quibus ipsorum operum
 historia sit, conscripta. Quæ-
 modam S. Hier. Beda, cum a-
 censet, juxta illud Deut. 33. in a-
 tera ejus ignea lex; scripta in
 quoad N. Test. foris quoad vet
 Priscæ itaq; novæ; ac Christi
 legis instituta, liber grandis
 d icetur, ut qui legit intell., qu
 perversè hic sacras paginas ad
 sum suum tradiderit: dic tu le-
 perite: e in lege quid scriptu
 est, quomodo legis? dic tu Can-
 f quomodo legis? opprimam
 pauperem justum, & non par-
 vidux. Et Proverb. 1. insidiemur
 sanguini, abscondamus tendic-
 las contra infontem, deglutiamus
 eum. Dic tu Adulter. g quomodo
 legis? Fruamur cupiti
 amplex. non est enim vir in do-
 mo sua, abiit viâ longissima. D
 homo temulente, quomodo le-
 gis? præceptum Domini est: h ce-
 medite, bibite, & inebriamini
 charissimi. Et Prov. 2. vino pre-
 tioso & unguentis nos implea-
 mus. „ Ita modo Dei legem
 flagitiis suis patrocinari voluit
 qui ex eadem severissimè dan-
 nandi, ut Hipponensis Præsul o-
 servat, in illa verba: i pluet su-
 peccatores laqueos, sic ait: c
 scriptura malè (ac perversè) in-
 ligantur, pluit Deus super peccato-
 laqueos. Quod studium omnib
 d Suarez de vita Christi q 59, a
 sect: 9 e Luc: 10 f Sap 3.
 g Prov. 7. h Cant 5,
 i Aug. in Psal. 10

hec

erodoxis proprium esse, alibi
 endit dicens: „a omnes hære-
 ti qui scripturas in auct. re-
 piunt, ipsas sibi videntur sect.
 am suos potius sect. errores.
 It. veteres mittam Arrianos,
 ychianos, Manichæos, ad re-
 tiores me converto. b Te pri-
 m compello Luthere, quomodo
 is? virginem Deo sacram licet-
 nuptui tradere, quis ambigat?
 iptum est enim: non est bonum
 minem esse solum. Præcepitque
 omnis: c crescite & multiplica-
 ni. In consimili causâ, quid vos
 lamentarii Angliæ censetis? li-
 ne Henrico V I I Y. repudiâtâ
 gitimâ sua conjugè Catharina,
 nnam inducere? respondent: r.
 eg. i. scriptum est: quia Annam
 igebant. Ita fornicarii & adulte-
 se purgant, exemplo Abrahami
 Jacobi, qui ancillâ affueverant.
 illo Lucæ 11. date eleemosynam,
 omnia munda sunt vobis. Fur è
 rcuncitare, qui se tueatur scrip-
 tâ: quomodo legat? respondet,
 sos Judices arguendo: „d om-
 nes qui venerunt, fures sunt & c.
 quid habes, quod non accepisti?
 Et Matth. 23. e Dominus his opus
 habet. Quære, inquit quidâ Do-
 bella, in Apologo apud Garaf-
 us: „f square ex motu spiritus, ut
 dicebat quidam minister Altis-
 simi, chlamydè alterius sit fura-
 tus? respôdetur, quia scriptû est:
 alter alterius onera portate. Ex-
 pendace frustra quæsieris, quomo-
 do legis? nãm & Abraham mentiri
 ussit, Gen. 12. „dic ergo obsecro
 te, quod soror mea sis; & Iacob
 a Aug. ep: 222 ad Consensum.
 b V. Amsteliæ, extract. Cathol inter-
 rog 24. c Gen: 2, d Ioan: 10
 e 1. Cor 4 f Garafus doct, Curieuse
 li 5. sect: 21,

„Gen. 27. ego sum primogenitus
 „tuus Esau Quod si Atheum scifi-
 citeris, quomodo legis? reponet hic
 sine sollicitudine vivendum, cum
 Eccl. disertè doceat, g quia unus
 interitus est hominis & jumêto-
 rum, & æqua utriusq; conditio, h
 & nihil habet homo jumêto am-
 plius. „Quis non verissimum hic
 videat illud Aug. homines hæretici
 ex scripturis falsas & fallaces opi-
 niones suas, conantur defendere.
 Quod cum vir in hac controver-
 siarum palæstrâ exercitatus
 exemplis manifestè demonstrat;
 quædam juerit delibasse. Medi-
 cinæ Doctor nil agris præscribe-
 bat præter olus, Doctorem gen-
 tium, inquit, secutus, qui ad Rom.
 14. docet: qui autè infirmus est
 olus manducet. „Alius damnebat
 eos mercatores, qui syngraphas
 (obligationes vocant) exigent,
 jactans illud Psalm. 24. delin-
 nantes autem in OBLIGATIONI-
 NES, adducet Dominus cum o-
 perantibus iniquitatem. „

Rogatus Calvinus sectator, quâ-
 toties illud ingeminaret: Deus
 in ADJUTORIUM meum intè
 de, „rogo, inquit, Deum ut uxore
 meam auferat, hoc enim fecit mi-
 hi adjutorium „Gerardus Entens
 ejusdem Magistri progenies, uxore
 rem sterilem securi mactârat,
 illo Matthæi incitatus: i omnis
 arbor quæ non facit fructum
 bonum, excidetur. „

Mitius Lutheranus quidam
 Harlemi, bene potus, domum re-
 versus, dum conjugem suam pu-
 gnis acriser contunderet, vicinis
 id argentibus, illud Pauli obje-

g Eccl, 3. h Aug, l: 1, de Trinit, c: 2
 interrog 24. Amsteliæ extr. Cathol.
 i Matth. 7.

„cit: *a* castigo corpus meum, vir
 „etenim & mulier, *b* duo sunt in
 „carne una.

Quid quod perversi hujus dog-
 matis prædicans repertus sit, qui
 Evangelium canibus suis prædi-
 bat, quia scriptum est Marci 16.
 „prædicate Evangelium òni cre-
 aturæ. Addebat & canes quoque
 salvos fore, Propheta regio vati-
 cinante: „homines & jumenta
 „salvabis Domine. Hi omnes à
 carne & sanguine, ab ang. Satanæ
 „edocti, *d* qui utuntur testimoniis
 „scripturarū, non ut doceant sed
 „ut fallant, & à spiritu privato du-
 „cti in lege peccaverunt, & deo
 „per legem judicabuntur. Unde
 „Aug. f Domine tremenda sunt
 „judicia tua, quoniam veritas tua
 „nec mea est, nec illius, aut illius,
 „sed ònium nostrum, terribiliter
 „admonens nos, ut nòlimus eam
 „habere privat., ne privemur eà.
 Tunc nempe aliter legendum &
 intell. conscientia dictabit, dum
 „ostendens opus legis scriptum
 „in cordibus testimonium red-
 „dente illis conscientia ipsorum.

Tunc omnes illos, qui diaboli-
 cum illud: *scriptum est, scriptum*
est assiduò usurpant, Christus re-
 darguet, quemadmodum olim
 Satanā; quia scriptum est: „non
 „in comess. & ebriet., non in cu-
 „bilibus & impudicitis, sed in-
 „duimini Dominum nostrum Je-
 „sum Christum. *Rursus scriptū est:*
 „i omnis fornicator, aut immun-
 „dus &c. non habet hæred. in re-
 „gno Dei. Ita veridicus ille Ju-
 dex, ut S. Thom. loquitur, *k* falsas

a 1 Cor: 9 *b* Eph 5 *c* Psal 75

d S. Thom in Matth c 4 *e* Rom 2

f Aug 1 12 conf c. 24 *g* Rom. 2

h Rom 13 *i* Eph, 5 *k* S. Thom, in
 Matth, c 4

de script. diaboli sagittas, ve-
 script. franget clypeis. *Tunc a-*
niq; qui nunc l depravant scrip-
 ad suam ipsorum perditionem
 audituri sunt terrificum ill-
 quod olim Salvator noster in
 fernalem spiritum pronuntia-
Vade Satana. Quò? non ret-
 ut Petro dictum est, sed (*q*)
subauditur, inquit S. Thom
m in ignem æternum. Hæc præ-
 xius quam statueram. Nunc p-
 positum prosequamur

Idem Theologiæ Antistes a-
 quoq; libros exponit: „consci-
 tix, *nq;* singulorum erunt, qu-
 quidam libri, continentés r-
 gestas, ex quibus iudicium præ-
 cedet. „Qui conscientiarum li-
 s non atramēto, sed flagitiorn-
 inquinamento“ conscripti su-
 ut ait Ambr. Nemo quisquam
 syngraphen suam diffiteri, ne
 manum suam, qua peccatoris
 tabulis tot scelera insculpsit,
 gare præsumer; sed convictus,
 has confusentis plenas voces
 rumpet: „*p* vix mihi quia late-
 cupio, & latere non possum
 quomodo enim latebo, qui in
 scripta in pectore meo gero me-
 orum iudicia peccatorum.“

Sed & *q* *aius liber avertus*
 vitæ & mortis, inquit Hiero-
 mus, *r* quorum unus omnes
 mnium virtutes, ac bona op-
 quantumvis exigua: alter ve-
 omnia etiam minutissima pec-
 ra, exarata ostendet. Mentione
 hærum injiciens Ephremus:
 formidabiles libri, *ait*, in quibus

l 3. Petr 3 *m* S Thom. hic

n S. Thom addit. q 87 a. 1

o Ambr in Psal 1 *p* Ambr in ap

David q Apoc 20

r Hieron in Daniel. c: 7

f S Ephrem. l de poenit. c 4.

„scrip-

Scripta sunt opera nostra, & actus, & verba, & quæcunq; egimus in hac vita; nec solum actus, sed & cogit. & intētionēs, cordis. Quæ ōnia, ut venerabilis Beda refert, Humfredo exhibitæ sere, eo quidē schemate, ut tartari illi satellites, bene magnum volumē ei exhibuerint, in quo testis notis ōnia aut eactæ vitæ flatia exarata legit. Tutelaris verò enius, in pusillo Ench. paucula uæin primoæratīs flore, pietatis bierat exercitia, annotata ostendit: qui codices immane quantum discrepantes Humfredum in extremam salutis suæ desperationem miserè præcipitarunt. Consimili in codice quisque vestrum, non modò malum commissum, sed & bonum ommissum, occasiones virtutum gratiæ illustrationes neglectas, leget sicut in diversis non solum pro ferculis absumptis, sed & pro appositis, licet intactis, pro igne & lumine perolvendum. Quam bonorum operum omissionem, priusquam ad iudicem pergeret, vel lachrymis è libro mortis eluere conatus est Ecclesiæ Antistes, de quo Card. Bellarminus de arte bene moriendi lib. 2 cap. 6. ægrotabat ad mortem Episcopus valde doctus & pius; accessit ad eum sacerdos utriusque nostrum amicus, à quo hoc accepi quod narro. Quæ iuit ab Episcopo an conscientia eius satis pacata esset? respondit, per gratiam Dei nihil grave sibi occurrere, quod in Deum se commississe ab ultimâ confessione meminisset. Addidit sacerdos amicus, an conscientia omissionum non eum reprehenderet, cum

Apostolus tam sollicitè Ep. Tim. admonuerit, dicens: *b* testificor coram Deo & Iesu Christo, qui iudicaturus est vivos & mortuos, per adventum ipsius, & regnum eius: prædica verbum, inopportunè imp. argue, obsecra, increpa in omni patientiâ & doct. His auditis ingemuit bonus Episcopus, & ait: verè omissiones me non parum exterrēt. Et his dictis, cœperunt oculi eius profundere flumina lachrymarum. Et hæc tu Pastor, tu Ecclesiasticus, tu Præses, tu Prætor, tu paterfamilias sicis oculis audis, nec contremiscis, nec omissiones animo obversantur, quibus ex officio, proximo succurrere, peccata impedire, ad præcepta Domini observanda impellere tenebaris? horum omnium ponderator est Dominus.

Accuratus scriba, fidus amanuensis, quæ nil præterit, ille est, de quo Ezechiel, & atramentarium scriptoris ad renes eius. Hunc sua à primo rationis usu delicta (jam memoriâ diu oblitterata) observ. & annotantē, Iob veritus exclamat: *d* scribis contra me amaritudines, & consumere me vis peccatis adolescētiæ meæ. *Septuaginta legunt*: scripsisti contra me mala, & circumdedisti me peccatis iuvenitatis. Olympicus ait, Iobum, qui matura ætate multis virtutibus præcelsabat, tamen à navis pueritiæ timuisse. Quid quod Chrysostr. doceat, translationem hinc ductam esse à Regibus, sententiâ scripto mandantibus Verissimum hoc ex sensu Ecclesiæ quemque nostrum ex hoc libro iudicandum:

a Beda in hist Angl. l. 3. c. 14.

b 2. Tim. 4 c Ezech. 9, d Iob 13.

Liber scriptus proferetur,

In quo totum continetur,

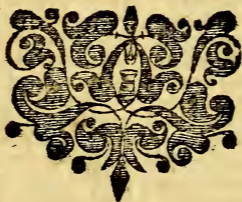
Unde mundus iudicetur.

Unde suam quisque audiet proclamari vitæ, vel mortis sententiam formidandam. In Imperii civitatibus moris est, cum reus ad supplicium vincus produci- tur, prius sistatur in foro, ut ipse met inter densam plebem audiat acta sua recitari. Hic Præco editum locum occupans, & silentium indicens, sic incipit: qui præsens hic adstat Leonardus Mercurius, captus & ligatus, sexagesies majoris momenti furta commisit, quapropter sententia curiæ, sicca manu in patibulum attollatur, finiatque vitam laqueo. Hic reus plerumque vel so-

la sententiæ hujus pronuntiati-
ne, tanto horrore percutitur, &
ipsa morte, pejor sit mortis mo-
tus. Aliter profectò reus in su-
premi illius Judicis conspectu
consistens, cum tremore extre-
mam suam audiet sententiam
quam ubi damnationis intellexe-
rit, quanto ejulatu ac vociferatio-
ne, ubi intouerit illud *ite*, abri-
pietur! contra verò electi, ubi
rerum in occulto gestatum, ac vi-
tæ suæ in umbrâ actæ panegyri-
recitari, & beatissimum illud *ve-
nite*, pronuntiari audierint, quan-
to gaudio exultabunt, & *abibunt*
hi in supplicium æternum, *justi*
autem in vitam æternam.

a Mat. h. 25.

F L N I S.

I N D E X

H U J U S I I . P A R T I S

I N

S A C R A M S C R I P T U R A M .

GENESIS.

Cap. vers.

1. 6. **F** I A T firmamentum in medio aquarum, & dividat aquas ab aquis. pag. 401
26. Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram. 570
15. Tulit ergo Dominus Deus hominem, & posuit eum in paradiso voluptatis; præcepitque ei dicens: de ligno scientiæ boni & mali ne comedas. 145
15. Posuit eum in paradiso voluptatis, ne operaretur. 216.
16. Ex omni ligno paradisi comedit: de ligno autem scientiæ boni & mali ne comedas. 258
9. Adam ubi es. 14
- ibid. Vocem tuam audiui, & timui. 160
16. Sub viri potestate eris, & ipse dominabitur tui. 125
19. Maledicta terra in opere tuo, in laboribus comedes ex ea, cunctis diebus vitæ tuæ, & in sudore vultus tui vesceris pane tuo. 217
7. Nonne si bene egeris, recipies; sin autem male, statim in scrobibus peccatum aderit. 166

Cap. vers.

4. 9. Ait Dominus ad Cain: ubi est Abel frater tuus? pag. 165.
4. 12. Vagus & profugus eris super terram. 162
4. 14. Omnis qui invenerit me, occidet me. 164
5. 22. Ambulavit Henoch cum Deo. 113
7. 1. Dicit Dominus ad Noë: ingrederet tu, & omnis domus tua. 59
7. 4. Adhuc enim & post septem dies, ego pluviam super terram quadraginta diebus. 13
7. 19. Aqua prævaluerunt nimis super terram: aperti que sunt omnes montes excelsi sub universo cælo. Quindecim cubitis altior fuit aqua super montes, quos operuerat. 401
8. 21. Sensus & cogitatio homini cordis in malum pronata sunt. 738
12. 1. Egredere de terra tua, & de cognatione tua. 56
17. 1. Ambula coram me & esto perfectus. 465
21. 16. Non videbo mortentem puerum. 94
22. 7. Ecce ignis & ligna holocausti, ubi est victima? 113
22. 9. Cum ablactasset Isaac filium suum. 277

I N D E X.

Cap. vers.

24. 14. Igitur puella cui ego dixerō: inclina hydriam tuam ut bibam, & illa responderit bibe &c. ipsa est quam preparavit seruo suo Isaac. pag. 133.
27. 21. Accede huc, ut tangam te, & probem utrum tu sis filius meus Esau, an non. 217.
28. 2. Vade proficiscere in Mesopotamiam. 114
28. 17. Terribilis est locus iste, non est hic aliud quam domus Dei & porta cœli. 600.
28. 1. Fueruntque ei obviam angeli. 115
32. 29. Cur quæris nomen meum? 141.
37. 9. Vidi per somnium quasi Solem & lunam & stellas undecim adorare me. 115.
39. 4. Invenitque Joseph gratiã coram Domino suo. 146.
39. 6. Nec quidquam noverat, nisi panem quo vesceretur. 266.
39. 8. Ecce Dominus meus, omnibus mihi traditis, ignorat quid habeat in domo sua: nec quidquam est, quod non in mea sit potestate &c. Quomodo ergo possum hoc malum facere, & peccare in Dominum meum? 146.
42. 21. Meritò hæc patimur, quia peccavimus in fratrem nostrum. 170.
42. 36. Benjamin auferetis? in hæc omnia mala reciderunt. Si quid ei adversus acciderit &c. deducetur

Cap. vers.

- canos meos cum dolo ad inferos. pag. 7
45. 8. Non vestro consilio, sed Dei voluntate huc missus sum. 2
49. 12. Deus in cuius conspectu ambulaverunt patres nostri. 456
49. 15. Pulchriores sunt oculi eius vino. 400
50. 20. Num Dei possumus resistere voluntati? vos cogitastis de me malum, sed Deus vertit illud in bonum. 102

EXODUS.

2. 3. Sumpsit fascellam scirpæam, posuitque intus infantulum. 200
7. 3. Multiplicabo signa & ostenta mea in terra Ægypti. 2
8. 23. Cras erit signum istud. 3
20. 12. Honora matrem tuam, & matrem tuam, ut sis longævus super terram. 118.
33. 11. Loquebatur facie ad faciem, sicut loqui solet homo ad amicum. 97

LEVITICUM.

19. 27. Non oderis fratrem in corde tuo; sed publice argue eum, ne habeas super illo peccatum. 645
25. 23. Terra quoque non vendetur in æternum, quia meus est. 148.
25. 2. Parate ad sanctuarium meum. 611
25. 36. Dabo parvorem in cordibus eorum:

ap. vers.

eorum: terrebunt eos sicut
 tunc folii. pag:164

NUMERORUM.

- 12. Porta eos in sinu tuo, sicut
 portare solet nutrix in-
 faniculum suum. 232
- 3. Erat enim Moyses vir mi-
 rissimus, super omnes
 homines, qui moraban-
 tur in terra. 329
- 6. Domine Deus audi cla-
 morem hujus populi &c.
 aperi eis thesaurum
 tuum, fontem aqua vi-
 va. 298
- 10. Moriatur anima mea,
 morte justorum. 48

DEUTERONOMIUM.

- 4. Quia seducet filium tuum,
 ne sequatur me: ut ma-
 gis seruiat diis alienis.
 130
- II. Terram ad quam ingrede-
 ris, non est sicut terra
 Egypti &c. sed mon-
 tuosa est, & campestris,
 de caelo expectans plu-
 viam. 652
- 16. Maledictus qui non hono-
 rat patrem suum, &
 matrem: & dicet omnis
 populus, Amen. 119
- 18. Vere quia non est Deus
 necum, invenerunt ma-
 bac ma a. 76
- 10. Custodivit quasi pupillam
 oculi sui. 719

JOSUE.

- 13. Stetit itaque Sol. 100

JUDICUM.

Cap. vers.

- 11. 31. Quicumque primus fue-
 rit egressus de foribus
 domus mea, mihi que
 occurrerit revertenti
 &c. eum holocaustum of-
 feram Domino. pag. 694.
- 13. 18. Cur quaris nomen meum,
 quod est mirabile. 141

RUTH.

- 3. 11. Scit omnis populus, qui ha-
 bitat intra portas urbis
 mea, mulierem te esse
 virtutis. 138

LIB. REGUM I.

- 1. 18. Vultus ejus non sunt ama-
 plius in diversa mutati.
 279.
- 2. 3. Recedant vetera de ore
 vestro. 349
- 2. 19. Tunicam parvam faciebat
 ei mater sua. 214.
- 2. 24. Nolite filii mei: non enim
 est bona fama, quam ego
 audio. 453
- 3. 10. L'quere Domine, quia au-
 dit servus tuus. 57
- 4. 18. Arca Dei capta est. 73
- 5. 3. Ecce Dagon jacebat pro-
 nus in terram, ante ar-
 cam Domini. Dom. 14-
 post Pent §. I.
- 6. 9. Si quidem per viam fi-
 nium suorum ascenderit
 (arca) contra Betsa-
 mes: ipse fecit nobis hoc
 malum grande. Sin au-
 tem minime. 198
- 8. 21. Auduit Samuel omnia
 verba.

Cap. vers.

verba populi, & locusus est
ea in auribus Domini. 51

15. 32. Siccine separat amara
mors? pag. 95. 821

16. 7. Ne respicias vultum ejus,
neque altitudinem staturae
ejus, quoniam abjeci
eum. 149

17. 16. Procedebas verò Philis-
taeus mane & vespere :
& stabat quadraginta
diebus. 261

18. 1. Anima Ionatha conglu-
tinata erat anima Da-
vid. 716 & seq.

18. 4. Expoliavit se Ionathas
tunica, qua erat indutus,
& dedit eam David, &
reliqua vestimenta. 723

7. Percussit Saul mille, &
David decem millia.
177 337

18. 9. Iratus est autem Saul ni-
mis, & displicuit in ocu-
lis ejus, sermo iste. 177

18. 11. Tenebatque Saul lanceam,
& misit eam, putans
quòd confingere posset Da-
vid. 194

20. 41. Osculantes se alterutrum,
fleverunt pariter : David
autem amplius. 77

24. 17. Levavit Saul vocem suam
& flevit. 334

30. 4. Planxerunt donec defice-
rem in eis lachryma. 65

LIB. REGUM II.

1. 26. Doleo super te frater mi
Ionatha, decore nimis &
amabilis, super amorem
mulierum. 95

14. 14. Non vult Deus perire ani-
mam, sed retractat cogi-
tans. 13

Cap. vers.

18. 33. Filii mi Absolom, Abs-
lom filii mi ! quis mil-
tribuat, ut ego moria
pro se? pag. 9

LIB. REGUM III.

6. 7. Malleum & securis, &
omne ferramentum no-
sunt audita in domo
cùm edificaretur. 600

10. 5. Non habebat ultra spiri-
tum, 600

10. 19. Vestivit eum auro fulvum
nimis, qui habebat sex
gradus. 714

11. 2. Certissimè avertent corda
vestra, ut sequimini
Deos alienos. 131

18. 12. Usque quò claudicatis in
duas partes? si Dominus
est Deus, sequimini eum;
si autem Baal, sequimini
eum. Dom. 14. post.
Pent. §. 2.

LIB. REGUM IV.

4. 27. Dimitte eam, anima enim
ejus in amaritudine est.
94

4. 13. Grixi præcesserat ante
eos, & posuerat baculum
super faciam pueri, &
non erat vox, neque sen-
sus. Dom. Palm. §. 3.

4. 34. Posuitque os suum, super
os ejus : & oculos suos
super oculos ejus, & ma-
nus suas super manus
ejus, & incurvavit se
super eum, & calefacta
est caro pueri. ibid.

13. 18. Percute iaculo terram Es cùm
percussisset tribus vicibus
& re-

S A C R Æ S C R I P T U R Æ.

2. vers.
 „ & stetit, iratus est vir
 „ Dei contra eum, & ait :
 „ si percussisses quinquies
 „ aut sexies sive septies,
 „ percussisset Syriam usque
 „ ad consumptionem. pag.
 199
 21. „ Cùm tetigisset ossa E-
 „ lizeï, revixit homo, & stetit
 „ super pedes suos. *ibid.*

PARALIPOMENON
 LIB. I.

2. „ Si placet vobis, & à
 „ Domino Deo nostro egre-
 „ ditur sermo quem loquor,
 „ mittamus ad fratres no-
 „ stros *Dom. Palm. §. 3.*

PARALIPOMENON
 LIB. II.

13. „ Accidit autem ut unus
 „ e populo sagittam in incer-
 „ tum jaceret, & percute-
 „ ret Regem Israel inter
 „ cervicem & scapulas.
 194.

LIB. TOBIÆ.

10. „ Contingit autem ut
 „ quadam die defatigatus à
 „ sepultura &c. & ex ni-
 „ do hirundinum dormien-
 „ ti illi calida stercora in-
 „ ciderent supra oculos e-
 „ jus, fieretque cæcus. 197
 12. „ Hanc autem tentatio-
 „ nem ideo permisit Domi-
 „ nus evenire illi, ut posteris
 „ daretur exemplum pa-
 „ tientia. *ibid.*
 19. „ Anna verò uxor ejus,

Cap. vers.
 ibat ad opus tertium quo-
 tidie. pag. 214
 5. 21. Cumque profecti es-
 sent, cœpit mater ejus flere
 & dicere : baculum fene-
 stræ nostræ tulisti. 71
 7. 12. Noli timere dare eam i-
 sti : quoniam huic timentis
 Deum debetur conjux
 filia tua. 137
 9. 2. Si me ipsum tradam ti-
 bi servum, non ero condi-
 gnus providentiæ tuæ. 203

JUDITH.

5. 3. Dicitemihi quis sit po-
 pulus ille &c. Tunc Achior dux omni-
 um filiorum Ammon respon-
 dens ait : si digneris au-
 dire Domine mi, dicam ve-
 ritatem in conspectu tuo. 311
 6. 1. Indignatus est Holo-
 fernes vehementer, & præ-
 cepit servis suis ut compre-
 henderent Achior. *ibid.*
 7. 6. Incidi præcipit aqua-
 ductum illorum. 396
 8. 6. Jejunabat omnibus di-
 ebus (*Judith*) præter Sab-
 batha & neomenias, & fe-
 sta domus Israel. 368
 9. 10. Dominus nomē est illi
 142.

ESTHER.

4. 14. Si nunc filieris, tu &
 domus patris tui peribitis. 640.
 5. 13. Et cum hæc omnia ha-
 beam, nihil me habere pu-
 to. 431 569
 SIG.

Cap. vers.

- 6, 9. Sic honorabitur quemcumque voluerit Rex honorare. pag. 618
13. 9. Domine, Domine Rex omnipotens, in ditione tua cuncta sunt posita, & non est qui possit tuae resistere voluntati, 146. 153.
13. 10. Tu fecisti caelum & terram, quidquid caeli ambitu continetur, Dominus omnium tuus. 144
14. 3. Domine mi, qui Rex noster es solus, adjuva me solitarium. 62
15. 16. Vidi te Domine quasi Angelum Dei, & conturbatum est cor meum, praesimulore gloriae tuae. 600

J O B.

1. 21. Dominus dedit, Dominus abstulit. 152 197
3. 14. Edificant sibi solitudines. 59
7. 2. Parvulum occidit invidia. 189.
5. 6. Nil in terra sine causa fit. 198
8. 6. Homo nascitur ad laborem, & avis ad volandum. 216
6. 16. Ecce non est auxilium mihi in me, & necessarii quoque recesserunt a me. 234. & seq.
6. 15. Fratres mei praterierunt me, sicut torrens qui raptim transit in convallibus. . ibid.
12. 2. Ergo vos estis soli homines, & voliscum morietur sapientia? 186

Cap. vers.

13. 19. Quae tacens consumit pag 81.
15. 21. Sonitus terroris semper auribus illius.
15. 25. Tetendit adversus D manum suam, & cont omnipotentem roborat est.
10. 5. Gaudium hypocritae ad ster puncti. 656. &
20. 11. Ossa eius implebuntur tuis adolescentia.
22. 29. Qui enim humiliatus fuerit, erit in gloria. 6
24. 23. Dedit Deus homini locum poenitentiae, sed ipse aueritur eo in superbia. 11.
28. 25. Qui fecit ventis pondus 820.
29. 8. Videbant me juvenes & abscondebantur, Principes cessabant loqui, & digitum superponebant ori suo. 49
34. 27. Quasi de industria recesserunt ab eo, & sequi viam eius noluerunt. 67
35. 10. Qui dedit carmina in nomine suo. 28
36. 8. Vinciantur funibus pauperum percatis. 2
38. 31. Conversa est in luctum et thara mea. 80
38. 37. Contentum caeli quis dormire fecit? 80

P S A L M I.

6. 6. Non est in morte qui memor sit tui. 365
6. 7. Erubabo per singulas noctes lectum meum, lacrymis meis stratum meum rigabo. 397

,,Inve-

- ap. vers.
 8. „Inveteravi inter omnes
 „inimicos meos. pag. 247
 9. 1. „Confitebor tibi Domi-
 „ne in toto corde meo. 199
 9. 18. „Convertantur peccato-
 „res in infernum. 170
 5. 2. „Dixi Domino, Deus meus
 „es tu, quoniam bonorum
 „meorum non eges. 148
 5. 4. „Multiplicatae sunt infir-
 „mitates, postea accelerave-
 „runt. 360
 5. 6. „Funes ceciderunt mihi
 „in præclaris. 25
 15. 8. „Providebam Dominum
 „in conspectu meo semper.
 466
 16. 15. „Satiabor cum apparue-
 „rit gloria tua. 572 573
 17. 6. „Dolores. inferni circum-
 „dederunt me. 179
 17. 35. „Posuisti ut arcum arcu
 „um brachia mea 383
 12. 5. „Calix meus inebrians
 „quàm præclarus est? 403
 21. 7. „Ego sum vermis & non
 „homo. 303
 30. 18. „Domine non confun-
 „dar quoniam invocavi te.
 417.
 31. 8. „Firmabo super te oculos
 „meos. 467
 31. 10. „Multa flagella peccato-
 „ris. 159
 33. 6. „Gustate & videte, quo-
 „niam suavis est Dominus,
 „157.
 34. 11. „Retribuebant mihi
 „mala pro bonis, sterilita-
 „tem animæ meæ. 207
 35. 10. „Apud te est fons vitæ,
 „& in lumine tuo videbi-
 „mus lumen. 297
 36. 4. „Gladium evaginaverunt
 „peccatores. 243

Cap. vers.

37. 4. Non est sanitas in carne
 mea à facie iræ tuæ, non
 est pax ossibus meis. pag. 159.
 39. 9. In capite libri scriptum
 est de me, ut facerem vo-
 luntatem tuam Deus meus,
 volvi & legem tuam in
 medio cordis mei. 109
 44. 6. Sagittæ tuæ acutæ, populi
 sub te cadent. Dom.
 Palm. §. 3.
 44. 11. Audi filia, & vide & in-
 clina aurem tuam, & ob-
 liviscere populum tuum,
 & domum patris tui,
 700.
 44. 15. Adducertur Regi virgi-
 nes post eam, afferentur
 in latitia & exultatione.
 128.
 48. 19. Anima cujusque in vita
 ipsius benedicetur. 482.
 54. 6. Timor & tremor vene-
 runt super me, & contexe-
 runt me tenebræ. 164
 54. 7. Quis mihi dabit pennas
 sicut columbæ, & volabo
 & requiescam. 52
 54. 8. Ecce elongavi fugiens, &
 mansi in solitudine. 50
 54. 22. Molliti sunt sermones
 ejus super oleum, & ipsi sunt
 jacula. Dom. Palm. §. 3.
 55. 9. Posuisti lachrymas meas
 in conspectu tuo. 391
 59. 6. Dedisti timentibus te
 significationem, ut fugiant
 à facie arcus. 11. 14
 61. 10. Mendaces filii hominum
 in stateris suis. 82
 65. 4. Omnis terra adoret te
 & psallat tibi: psalmum
 dicat nomini tuo Domine.
 144.
 „Impo-

Cap. vers.

65. 12. „Imposuisti homine su-
„per capita nostra. pag. 710
72. 27. „Qui elongant se à te,
„peribunt. 675.
75. 5. „Illuminans tu mirabili-
„ter à montibus aternis. 383
77. 43. Posuit in Aegypto signa
„sua. 2. &c.
82. 17. „Quærent nomen tuum
„Domine. 142.
83. 6. „Ascensiones in corde
„suo disposuit in valle la-
„chrymarum. 621
85. 5. „Quoniam tu Domine
„suavis & mitis. 157
88. 10. „Tu dominaris potesta-
„ti maris; motum autem flu-
„ctuum ejus tu mitigas.
143
91. 14. „Plantati in domo Do-
„mini, in atriis Dei nostri
„florebunt. 699
92. 4. „Mirabiles elationes
„maris. 143
92. 5. „Domum tuam decet
„sanctitudo. 606
93. 19. „Secundum multitudi-
„nem dolorum in corde meo
„consolationes tuæ latifi-
„caverunt animam meam
403
94. 8. „Hodie si vocem ejus
„audieritis, nolite obdurare
„corda vestra. 385
100. 5. „Detrahentem secreto
„proximo suo hunc perse-
„quebar. 642
102. 5. „Renovabitur ut aquilæ
„juventus mea. 345 &c.
102. 8. „Deus longanimis &
„multum misericors. 13
102. 12. „Quantum distat ortus
„ab occidente, longè fecit à
„nobis iniquitates nostras.
675

Cap. vers.

102. 20. Benedicite Dominum
omnes Angeli ejus, potète
virtute, facientes ver-
bum illius. pag. 1
103. 32. Qui respicit terram, &
facit eam tremere. 4
105. 1. Confitemini Domino
quoniam bonus. 1
105. 37. Immolaverunt filios &
filias suas dæmoniis. 4
- 535
106. 4. Circuierunt in solitu-
dine in aquosa. 18
106. 10. Vincetos in mēdicitate.
24
108. 24. Genua mea infirmata
sunt à jejunio, & caro mea
immutata est propter o-
leum. 26
110. 4. Memoriam fecit mira-
bilium suorum misericors
& miserator Dominus.
487 &c.
111. 10. Peccator videbit & i-
rascetur, dentibus suis fre-
met & tabescet. 17
111. 10. Desiderium peccato-
ris peribit. 4
112. 5. Quis sicut Dominus
Deus noster? suscitans à
terra inopem, & de stercore
erigens pauperem. 14
115. 16. O Domine qua ego
servus tuus: ego servus tu-
us, & filius ancillæ tuæ.
149. 151
118. 6r. Exitus aquarum dedu-
xerunt oculi mei. 394
118. 36. Funes peccatorum cir-
complexi sunt me. 74
118. 55. Longè à peccatoribus
salus. 675
126. 4. Sicut sagittæ in manu
potentis, ita filii excusso-
rum. 115
- Supra

8. 3. „Supra dorsum meum
„fabricaverunt peccatores.
pag. 250
1. 1. „Memento Domine Da-
„vid & omnis mansuetudinis
„ejus. 330
2. 1. „Quàm bonum & quàm
„jucundum habitare fratres
„in unum. 731
34. 5. „Ego cognovi quod
„magnus est Dominus, præ
„omnibus diu. 142
34. 6. Omnia quæcunq; voluit
„Dominus fecit in cœlo,
„in terra & in omnibus
„abyssis. 143
38. 2. „Tu cognovisti sessio-
„nem meam & resurrectione-
„nem meam. 620 621
38. 7. „Quò ibo à spiritu tuo,
„& quò a facie tua fugiam?
162 462
42. 3. „Collocaverunt me in
„obscuris, sicut metuos se-
„culi 698
14. 8. „Notam fac mihi viam
„in qua ambulam. 411
142. 10. „Spiritus tuus bonus
„deducet me in terram re-
„ctam *ibid.*
144. 9. „Suavis Dominus uni-
„versis. 157
144. 19. „Miserationes ejus su-
„per omnia opera ejus. 13
147. 17. „Mittit crystallum su-
„am sicut buccellas. 489
148. 4. „Aqua quæ super cœlos
„sunt, laudent nomen Do-
„mini. 402
148. 8. „Ignis, grando, nix, spi-
„ritus procellarum, quæ fa-
„ciunt verbum ejus 203
149. 4. „Exaltabit mansuetos in
„salutem. 341

- Cap. versf.
1. 17. Frustra jacitur rete an-
te oculos pennatorum. pag. 584
3. 10. Implebuntur horrea
tua saturitate, & vino tor-
cularia redundabunt. 475
6. 11. Veniet tibi quasi via-
tor egestas, & pauperies
quasi vir armatus. 220
6. 11. Si vero impiger fueris,
veniet ut fons messu tua,
& egestas longè fugiet à
te. 224
7. 10. Ecce occurrit illi mu-
lier ornata meretricio, præ-
parata ad capiendas a-
nimas. 582 & seq.
9. 1. Sapientia ædificavit si-
bi domum, posuit mēsam. 495
10. 4. Egestatē operata est
manus remissa. 220
11. 7. Tibi est humilitas, ibi
& sapientia. 631
12. 21. Non contristabit ju-
stum, quidquid es acciderit. 277
13. 24. Qui parcit virgæ, odit
filium suum. 446
14. 30. Putredo offium invi-
dia. 175
15. 1. Responsio mollis fran-
git iram. 333
15. 26. Abominatio Domini
cogitationes mala. 734
15. 19. Longè est Dominus
ab impiis. 67
16. 2. Spiritum ponderetur
est Dominus. 820
16. 11. Pondus & statera judi-
cia Domini sunt. 819
- “Est

Cap. v. vers.

16. 25. „Est via quæ videtur ho-
 „mini recta, & novissima
 „ejus ducunt ad mortem.
 „pag. 473.
17. 14. „Qui dimittit aquam, ca-
 „put est jurgiorum. 33
17. 17. „Omni tempore diligit,
 „qui amicus est. 236
19. 13. „Tecta jugiter perfil-
 „lantia litigiosa mulier. 127
19. 14. „Domus & divitiarum dan-
 „tur à parentibus, à Domino
 „autem proprie uxor pru-
 „dens. 199
19. 17. „Fœneratur Domino, qui
 „miseretur pauperis. 471
 472
21. 19. „Melius est habitare in
 „terra deserta, quàm cum
 „muliere rixosa. 116 127
23. 14. „Tu virga percuties eum,
 „& animam ejus de in-
 „ferno liberabis. 450
 „& seq.
24. 30. „Per agrum hominis pi-
 „gri transivi, & ecce totum
 „repleverant urticae. 207
25. 11. „Mala aurea in lectis ar-
 „genteis, qui loquitur
 „verbum in tempore suo
 387. & 649.
25. 15. „Patiens lenietur Prin-
 „ceps, & lingua mollis
 „confringet duritiam. 334
26. 9. „Quomodo si spina nasci-
 „tur in manu temulenti. 724
26. 14. „Sicut ostium vertitur in
 „cardine suo, ita piger in
 „lectulo suo, 210
28. 19. „Qui sectatur otium re-
 „plebitur egestate. 220
30. 16. „Ignis nunquam dicit
 „sufficit. 567.
31. 10. „Mulierem fortem quis
 inveniet; 213

Cap. vers.

31. 13. Quæsitivam lavam &
 vum & operata est. *ibid.*
31. 30. Fallax gratia & bona
 pulchritudo, mulier
 mens Dominus ipsa la-
 dabitur. pag. 135.
- ECCLESIASTES.**
3. 7. Tempus tacendi, & tẽ-
 pus loquendi. 6.
4. 14. De carcere catenisque
 interdum quis egreditur a-
 regnum. 6.
7. 29. Virum de mille unum
 reperi; mulierem ex om-
 nibus non inveni. 1
9. 10. Quodcumque facere po-
 test manus tua, instanter o-
 perare. 5
12. 3. Quando commovebun-
 tur custodes domus, & nu-
 tabunt viri fortissimi, &
 otiosi erunt molentes in
 minuto numero, &c. 34

CANTICA.

1. 2. Adolescentulæ dilexe-
 runt te. 35
1. 10. Muræanulas aureas fa-
 cimus tibi. 2
1. 12. Fasciculus myrrhæ di-
 lectus meus mihi, inter u-
 bera mea commorabitur. 6
2. 9. Dilectus meus prospici-
 ens per cancellos. 676
3. 6. Quæ est ista quæ ascen-
 dit de deserto? 65
4. 3. Absque eo quod intrin-
 secus later. 65
4. 9. Vulnerasti cor meum
 soror mea sponsa, hortus
 conclusus soror mea spon-
 sa. 61.

0. vers.
 2. „In uno crine colli tui
 „pag. 48.
 2. „Aperi mihi soror mea
 „sponsa, quia caput meum
 „plenum est rore. 48. &
 391.
 5. „Comæ capitis tui sicut
 „purpura Regis. 99
 1. „Quis mihi det te fra-
 „trem meum sugētem ubera
 „matris meæ, ut in veniam
 „te foris. 54 55
 2. „Sub arbore mali fufci-
 „tavi te, ibi in doloribus pe-
 „perit te mater tua. 93
 6. „Dura sicut infernus æ-
 „mulatio. 180
 7. „Aquæ multæ non po-
 „tuerunt extinguere charita-
 „tem. 728

LIB. SAPIENTIÆ.

13. „Deus mortem non fe-
 „cit, nec lætatur in perditio-
 „ne vitiorum. 15
 24. „Invidia diaboli mors
 „introivit in orbem. 179
 7. „Iustus si morte præ oc-
 „cupatus fuerit, in refrigerio
 „erit. 47
 26. „Candor est lucis æter-
 „næ & speculum sine macu-
 „læ. 48-57
 4. „Da mihi sedium tua-
 „rum assistricē sapientiam.
 4, 8.
 17. „Per quæ peccat quis, per
 „hæc & torquetur. 78-782
 24. „Alius alium per invi-
 „diam occidit. 183.
 7. „Benedictum ergo lig-
 „num per quod fit iustitia.
 449
 4. „Personæ tristes illis ap-

- Cap. vers.
 parentes, pavorē illis præ
 itabant. pag. 170.
 17. 17. Unâ catena tenebra
 rum omnes erant colligati. 164.
 17. 18. Inter spissos arborum
 ramos, avium sonus, aut re-
 sonans de altissimis mon-
 tibus Echo deficientes
 faciebant præ timore. 164.
 ibid.

LIB. ECCLESIASTICI.

2. 16. Væ illis qui perdidere
 sustinentiam. 520
 3. 7. Qui honorat patrem
 suum, vita vivet longiore,
 & qui obedit matri, refri-
 gerabit patrem. 118
 3. 19. Fili in mansuetudine
 opera tua fac, & super homi-
 nis gloriam diligeris. 341
 3. 27. Qui amat periculum in
 illo peribit. 375
 4. 7. Affabilem te facito.
 Dom. Palm. §. 3.
 4. 24. Pro anima tua non
 confundaris dicere verum. 36
 4. 35. Noli esse sicut leo in
 doma tua, evertens dome-
 sticos tuos. 126-37
 5. 8. Non tardes converti
 ad Dominum, & non disse-
 ras de die indiem. 254
 5. 9. Avarus non implebitur
 pecuniâ. 564
 6. 5. Verbum dulce multi-
 plicat amicos, & mitigat i-
 nimicos. Dom. Palm §. 3.
 6. 7. Si possides amicum, in
 tentatione posside eum. 34
 6. 8. Est enim amicus secun-
 dum tempus, & non per-
 manebit.

Cap. vers.

manebit in die tribulationis. pag. 218.

6. 10. Est amicus socius mensæ & non permanebit in die necessitatis. 219. &c.
6. 25. Injice pedem tuum in conspedes illius, & in torques illius collum tuum. 27.
6. 26. Ne accideris vinculis ejus. 30.
6. 31. Vincula illius alligatura salutis, 32.
7. 25. Filii tibi sunt, curva illos à pueritia illorum. 144
7. 26. Filia tibi sunt? ne ostendas hilarem faciem tuam ad illas. 446
10. 17. Sedes ducum superborum deseruxit, & sedere fecit mites pro eis. 330.
11. 1. Sapientia humilitati exaltabit caput illius & in medio magnatorum confedere illum faciet. 619.
13. 31. Cor hominis immutat faciem illius sive in bona, sive in mala. 275.
14. 14. Non de frauderis à die bono & particula boni diei non te pratereat. 592.
23. 6. Iurationi non aurescat os tuum. 192. &c.
26. 1. Mulieris bonæ beatur vir. 134.
26. 19. Gratiæ super gratiam est vultus sanctæ & pudorata: qui illam invenit, invenit bonum, & jactantiam à Domino hauriet, 134. &c.
30. 8. Equus indomitus evadit durus, & filius remissus evadet præceptis. 447.
31. 28. Splendidum in panibus benedicent labia multo-

Cap. vers.

rum. pag. 40.

31. 41. In convivio vino non gustas proximum. 62.
32. 1. Rectorem te posuerunt, ne extollis. Esto in illis, quod unus ex ipsis, & ne in pedias musicam. DOM. Palm. §. 3. & 634.
33. 29. Multam malitiam docet otiositas. 207. 215. &c.
35. 18. Nonne lachrymæ viduæ maxillam descendunt; maxilla autem ascendit usque ad cælum. 401.
37. 33. In multis escis erit infirmitas. 261.
37. 34. Qui abstinens est, adjiciat vitam. 269. &c.
41. 15. Curam habe de bono nomine, hoc enim magis permanebit tibi quam multitudo thesauri. 617.
45. 3. In verbis suis monstra placavit. DOM. Palm. §. 3.

I S A I A S.

1. 6. A planta pedis usque ad verticem capitis, non est in eo sanitas. 85.
1. 16. Auferte malum cogitationum vestrarum ab oculis meis. 745.
6. 5. Væ mihi quia tacui. 638. &c.
12. 3. Haurietis aquas in gaudium de fontibus Salvatoris. 299.
21. 4. Emarcuit cor meum, tenebræ stupefecerunt me: Babylon dilecta mea posita est mihi in miraculum pone mensam, contemplant in specula comedentes & bibentes. 815.

Coro.

18. *Coronans, coronabit te tribulatione.* pag. 21.
10. *In terra Sanctorum iniqua gessit, non videbit gloriam Domini.* 614.
3. *Pedibus conculcabitur corona superbia.* 711.
14. *Audite verbum Domini illusores: dixistis percussimus fœdus cum morte, & cum infern fecimus pactum.* 366.
20. *Coangustatum est enim stratum, ita ut alter decidat: & pallium breve utrumque operiri non potest.* Dom. 14. post Pent. §. 3.
11. *Extendetur super eam mensura, ut redigatur ad nihilum, & perpendiculum in desolationem.* 15.
17. *Ecce in pace amaritudo mea amarissima* 172.
31. *Assument pinnas sicut aquila.* 348.
8. *Ego Dominus, & hæc est novena meum.* 142.
2. *Noli timere, meus es tu, cum transferis per aquam tecum ero, & flumina non operient te.* 237.
13. *Ecce servus meus exaltabitur, & elevabitur, & sublimis erit.* 618.
5. *Vulneratus est propter iniquitates nostras, attritus est propter scelera nostra.* 247.
7. *Velut agnus coram tondente se obmutescet.* 80.
1. *Omnes sitientes venite ad aquas.* 298.
11. *Implebit splendoribus ani-*

Cap. vers.

- mam tuam* pag. 492
59. 2. *Iniquitates vestra dividerunt inter vos & Deum vestrum.* 676. 821
59. 14. *Corruit plateis veritas.* 312.

JEREMIAS.

1. 11. *Virgam vigilantem ego video,* 455.
1. 13. *Ollam succensam ego video* 562.
2. 5. *Quid in venerunt patres vestri in me iniquitatis, quia elongaverunt à me?* 672
2. 12. *Obstupescite cœli super hoc, & porta ejus desolamini vehementer.* 78.
2. 20. *A seculo confregisti iugum meum, rupisti vincula mea, & dixisti non serviam.* 30
7. 18. *Filii colligunt ligna, patres succendunt ignem, mulieris conspergunt adipem, ut faciant placentas Regis cœli, & libent diis alienis, & me oïl iracundiam provocent.* 448.
9. 1. *Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lachrymarum?* 396
9. 3. *Extenderunt linguam suam quasi arcum.* 246
10. 2. *A signis cœli nolite metuere, quia timent gentes.* 4
11. 19. *Ego quasi agnus mansuetus, qui portatur ad victimam.* 327
13. 23. *Si mutare potest athiops pellem suam aut pardus varietates suas.* 288.

Surge

Cap. versf.

18. 3. Surge & descende in domum figuli. pag 150
 18. 6. Sicut lutum in manu figuli, sic vos in manu mea. ibid.
 29. 11. Ego cogito cogitationes pacis, & non afflictionis. 15.

T H R E N I.

1. 13. Posuit me desolatam tota die mœrore confectam. 70
 1. 19. Vocavi amicos meos, & ipsi deceperunt me. 237
 2. 8. Tetendit funiculum cogitavit Dominus dissipare murum filia Sion. 15
 2. 13. Magna velut mare contritio tua. cui comparabo te, cui assimilabo te filia Jerusalem. 83. 88
 3. 20. Memoria memor ero, & tabescet in me anima mea. 100
 3. 28. Sedebit solitarius & tacebit & levabit se supra se. 52
 3. 52 Venatione ceperunt me quasi avem, inimici mei gratis. 577. &c.

B A R U C H.

3. 24. O Israel quàm magna est domus Dei, & ingens locus possessionis eius? magnus est, & non habet finem. 658. &c.
 6. 50. Cùm sint lignea, inaurata & inargentata, scietur postea, quia falsa sunt ab universis gentibus. 557

E Z E C H I E L.

1. 24. Audiebam quasi sonum

Cap. versf.

- alarum &c. eum ambularent ut sonus castrorum. pag 1
 8. 6. Fili hominis putasne videtur, quid isti faciunt? imitator ones magnas, quod demus Israel facit hiecs
 8. 14. Mulieres plangentes Adonidem. 39
 13. 11. Dic ad eos qui liniunt absque temperatura, quod caesus sic paries. 54
 16. 49. Hæc fuit iniquitas Sodoma, superbia, saturitas panis, & abundantia, & otium ipsius. 211

D A N I E L.

1. 12. Tenta nos obsecro servos tuos diebus decem, & dentur nobis legumina ad vescendum, & aqua ad bibendum. 256
 1. 15. Post dies autem decem apparuerunt vultus eorum meliores & corpulentiores præ omnibus pueris. ibid.
 2. 26. Numeravit Deus regnum tuum, & complexit illud. THECEL appensus es in statera, & inventus es minus habens. PHARES, divisum est regnum tuum. 86. &c.
 2. 33. Pedum quadam pars erat ferrea, quadam autem fistilis. 517
 5. 1. Unusquisque secundum suam habebat ætatem. 299
 6. 3. Daniel superabat omnes Principes & satrapas &c. unde querebant occisionem. 181

p. vers.

17. *Allatusque est lapis unus
& positus est super os la-
ci, ne quid fieret contra
Danielem.* *ibid.*

3. *Qui autem docti fuerint,
fulgebunt quasi spendor
firmamenti: & qui ad
justitiam erudierint mul-
tos, quasi stellæ in perpe-
tuas æternitates.* pag. 304

24. *Exclamavit voce magna
Susanna.* 641

56. *Species decepit te.* 135

6. *Ne erres Rex, iste enim in-
trinsecus luteus est.* 557.

O S E A S.

2. *Divisum est cor eorum,
nunc interibunt. Domi-
I4. post Pent. §. 2.*

4. *In funiculis Adam tra-
ham eos, in funiculis cha-
ritatis.* 21.

8. *Convertentur sedentes in
umbra ejus.* 91

A M O S.

6. *Si erit malum in civitate
quod Dominus non fece-
rit.* 12. 154.

7. *Non faciet Dominus Deus
verbum, nisi revelave-
rit secretum ad servos
suos Prophetas.* 12

6. *Bibentes vinum in phialis.
& optimo unguento deli-
buti: & nihil patiebantur
super contritione Io-
seph.* 246.

H A B A C U C.

8. *Leviores paradisi equi ejus,*

Cap. vers.

3. *11. In luce sagittarum tuarum
ibunt.* *& velociores lupis vesper-
tinis.* pag. 568.
384. &c.

Z A C H A R I A S.

9. *17. Vinum germinans virgi-
nes.* 123.

11. *2. Ulula abies quia cecidit ce-
drus.* 521.

13. *1. Fons patens domui Israel
& habitantibus Ierusa-
lem, in ablutionem pec-
catoris.* 297.

13. *6. His plagatus sum in domo
eorum, qui diligebant
me.* 250.

M A L A C H I A S.

1. *6. Si Dominus ego sum, ubi
est timor meus?* 156

3. *8. Si affiget homo Deum?
246. & seq.*

L I B. I I. M A C H A B Æ O -
R U M.

3. *26. Circumsteterunt eum, &
ex utraque parte flagella-
bant sine intermissione.* 160.

7. *22. Neque enim ego spiritum
& animam donavi vo-
bis, & vitam, & singu-
lorum membra non ego
ipsa compegi.* 700.

9. *12. Justum est subditum esse
Deo, & mortalem non
paria Deo sentire.* 149.

M A T T H Æ U S.

5. *Beati qui legent.* 402
N n N s

Cap. vers.

5. 10. Nisi abundaverit justitia vestra plus quam Scribarum & Phariseorum, non intrabitis in regnum cœlorum. pag. 545. &c.
5. 28. Qui viderit mulierem ad concupiscendam eam, jam mœchatus est eam in corde suo. 738.
6. 10. Fiat voluntas tua, sicut in cœlo & in terra. 118.
6. 14. Nemo potest duobus dominis servire. Dom. 14. post Pent. per totum.
7. 15. Attendite à falsis Prophetis, qui veniunt ad vos in vestimentis ovium; intrinsecus autem sunt lupi rapaces. 547. & seq.
8. 2. Domine si vis potes. 141.
8. 24. Motus magnus factus est. 159.
8. 26. Domine salva nos, perimus. 143.
9. 4. Ut quid cogitatis mala in cordibus vestris? 733. &c.
9. 18. Filia mea modò defuncta est. 289.
10. 22. Qui autem perseveraverit usque in finem hic salvus erit. 523. &c.
10. 29. Unus ex illis non cadet super terram sine patre vestro. 191. 194.
11. 12. Regnum cœlorum vim patitur, & violenti rapiunt illud. 399.
11. 29. Discite à me, quia mitis sum & humilis corde. 326. &c.
12. 38. Volumus à te signum videre. 7.
12. 39. Signum non dabitur ei, nisi signum Ionae Prophete

Cap. vers.

- ed. pag. I
12. 9. Qui habet aures audient. and. at. 38.
13. 28. Inimicus homo hoc fecit. 173.
13. 32. Fit arbor, ita ut voluerit cœli veniant, & habitent in ramis ejus. 19.
15. 11. Non quod intrat in os, inquinat hominem sed quod procedit de ore, hinc inquinat hominem. 157. & seq.
17. 2. Resplenduit facies ejus sicut Sol. 273. &c.
18. 3. Nisi efficiamini sicut parvuli, non intrabitis in regnum cœlorum. 29.
18. 15. Si peccaverit in te frater tuus corripe eum. 69.
18. 35. Sic & pater meus cœlestis faciet vobis? 78.
20. 8. Quid hic statis tota die observati? 206. &c.
20. 15. Amice non facio tibi injuriam. 11.
20. 22. Nescitis quid petatis. 433. &c.
20. 28. Filius hominis non venit ministrari, sed ministrare. 10.
21. 5. Ecce Rex tuus venit in nomine domini. 327. &c.
22. 14. Multi sunt vocati, pauci vero electi. 75. &c.
22. 39. Diliges proximum tuum sicut teipsum. 719. &c.
23. 27. Va vobis Scribae & Pharisei hypocrita, quia sepulchris decorati estis. 554. &c.
24. 15. Cum videritis abominationem desolationis, dicta est tibi à David Propheta.

p. verl.
 37. Sicut in diebus Noë erant comedentes. &c. pag. 13
 10. Clausa est janua. 7. 354.
 39. Transeat à me calix iste. 76.
 52. Omnes qui acceperint gladium, gladio peribunt. 784.
 68. Prophetiza nobis Christe, quis est qui te percussit. 79.

M A R C U S.

39. Dixit mari tace, & obmutesce. 143.
 35. Solutum est vinculum lingua ejus, & loquebatur rectè. 637. &c.
 4. Unde poterit quis saturare? 562. &c.
 12. Fecerunt ei quæcumque voluerunt. 75
 10. Quantum temporis est, ex quo ei hoc accidit? at ille ait ab infantia. 285.
 23. Credo Domine, adjura incredulitatem meam. 497.
 34. Vermis eorum non moritur. 166. &c.
 39. Videns autem Centurio, qui ex adverso stabat, quia sic clamans expirasset, ait: verè hic homo Dei filius erat. 385.
 6. Surrexit non est hic. 343. &c.

L U C A S.

48. Respexit humilitatem ancilla sua. 622. & seq.
 34. Signum cui contradicitur. 80.
 35. Tuam ipsius animam per-

Cap. vers.
 transibit gladius. pag. 64. & seqq.
 2. 51. Erat subditus illis. 106. 107. &c.
 3. 2. Factum est verbum Domini in deserto. 49. 57.
 5. 3. Rogavit eum à terra reducere pusillum. Dom. Palm. §. 2.
 5. 5. Per totam noctem laborantes nihil cepimus. 532. 533.
 6. 25. Vae vobis qui videtis nunc, quia lugebitis & flebitis. 404.
 6. 38. Date, & dabitur vobis. 470. &c.
 7. 13. Dixit illi, noli flere. 693 694.
 8. 13. In tempore tentationis recedunt. 233. &c.
 9. 55. Nescitis cujus spiritus estis 327.
 10. 9. Manducate quæ apponuntur vobis. 257.
 10. 34. Alligavit vulnera ejus infundens oleum & vinum. 454.
 11. 26. Ingressi habitant ibi. 284.
 11. 41. Date eleemosynam, & omnia munda sunt vobis. 536.
 12. 20. Stulte hac nocte repetent animam tuam à te, & quæ parasti cujus erunt? 149.
 12. 33. Facite vobis sacculos qui non veterascunt, thesaurum non deficientem in cælis. 477.
 13. 16. Non oportet salvi à vinculo isto. 27.
 13. 31. Dicite vulpi isti. 448.
 14. 10. Amice ascende superius. 307.
 N n 2 Ux6-

I N D E X

- Cap. vers.
14. 10. *Uxorem duxi & ideo non
possum venire. pag. 123.
& seq.*
14. 30. *Hic homo coepit edificare,
& non potuit consum-
mare. 515.*
14. 52. *Legationem mittens rogat
ea qua pacis sunt. 400.*
15. 13. *Profectus est in regionem
longinquam. 671.*
15. 16. *Cupiebat implere ventrem
de siliquis. 343.*
15. 28. *Indignatus est frater se-
nior, & nolebat introire.
185.*
16. 3. *Quid faciam, quia Domi-
nus meus auferet à me
villicationem. 360.*
16. 9. *Filii hujus seculi pruden-
tiores sunt filiis lucis.
588. &c.*
16. 26. *Inter nos & vos chaos ma-
gnum est. 677.*
16. 31. *Neque si quis ex mortuis
resurrexerit, credent. 16.*
17. 12. *Steterunt à longè. 670.
&c.*
18. 14. *Qui se humiliat exaltabi-
tur. 617. &c.*
19. 13. *Negotiamini dum venio.
591. &c.*
19. 43. *Venient dies in te & cir-
cumdabunt te inimici
tui vallo, & circumda-
bunt te, & coangusta-
bunt te undique. 358.*
19. 46. *Domus mea, domus oratio-
nis vocabitur. 599.*
21. 34. *Attendite ne supervenias
in vos repentina dies il-
la. 357.*
21. 28. *Vos autem estis qui per-
mansistis mecum in ten-
tationibus. 236*
23. 28. *Nolite flere super me, sed*

- Cap. vers.
- super vos ipsas flete. pa-
393.*
23. 43. *Hodie mecum eris in Pa-
radiso. 36*
- ## J O A N N E S.
1. 9. *Erat lux vera qua illum-
nat omnem hominem
372.*
1. 23. *Vox clamantis in desert
33.*
2. 1. *Nuptia facta sunt in Can-
Galilea. 121. & seq.*
4. 6. *Sedebat sic supra fontem
297.*
4. 14. *Aqua quam ego dabo ei-
fiet in eo fons aqua viva
salientis in vitam aete-
nam. 29*
4. 34. *Meus cibus est, ut facia
voluntatem ejus, qui mi-
sit me. 11*
4. 46. *Infirmabatur Capharnaum
767.*
6. 11. *Quantum volebant. 29
& seq.*
6. 38. *Descendi de caelo non
faciam voluntatem meam
sed ejus qui misit me
111.*
6. 69. *Domine ad quem ibimus
verba vita aeterna habe-
382.*
8. 46. *Si veritatem dico vobis
quare non creditis? 310
&c.*
10. 16. *Alias oves habeo, quae non
sunt ex hoc ovili; & il-
las oportet me adducere
368. 369. &c.*
10. 17. *Oves meae vocem mea
audiunt. 38*
11. 28. *Magister adest, & voca-
te. 60*
11. 39. *Jam factus, quatuoriduan*

ap. vers.

- est enim. pag. 289
13. Vos vocatis me Magister & Domine, & bene dicitis, sum etenim. 141.
35. In hoc cognoscent omnes quia discipuli mei estis, si dilectionem habueritis ad invicem. 721
2. In domo Patris mei, mansiones multe sunt. 305.
8. Domine ostende nobis Patrem, & sufficit nobis. 570.
20. Non est servus major Domino suo. 187.
2. Arbitretur obsequium se præstare Deo. 441.
5. Quo vadis? 405. 406. &c.
20. Plorabitis & flebitis vos. 389. & seq.
5. Ecce Homo. 84. 85. & seq.
26. Stabat juxta Crucem Iesu mater ejus. 89
16. Mulier ecce Filius tuus. 92. & seq.
27. Ex illa hora accepit eam discipulus in suam. 93.
19. Cum sero esset, & fores essent clausæ. 353. &c.
28. Dominus meus & Deus meus. 145.

ACTUS APOSTOLORUM.

19. Dabo prodigia in cælo sursum, & signa in terra deorsum. 1. 2. & 5.
14. Vos ô Iudæi, virum sanctum & justum negastis, & petistis virum homicidam donari vobis. 82.
32. Multitudo autem credentium erat cor unum, & anima una. 721

Cap. vers.

14. 11. Dii similes facti hominibus, descenderunt ad nos. pag. 629.
17. 21. Athenienses autem omnes, & advena, ad nihil aliud vacabant nisi aut dicere, aut audire aliquid novi. 218
10. 37. Magnus autem fletus factus est cranium, & procumbentes super collum Pauli, osculabantur eum. 71.

AD ROMANOS.

2. 4. An divitias bonitatis ejus contemnis? ignorans quoniam benignitas Dei ad pœnitentiam te adducit. 11.
6. 4. In novitate vita ambulamus. 350.
8. 17. Si compatimur, ut & conglorificemur. 31.
9. 20. O homo tu quis es, qui respondens Deo? 150.
16. 4. Salutate Priscam & Aquilam & Domestican Ecclesiam. 114. 125. & 606.

AD CORINTHIOS I.

3. 7. Si quis templum Dei violaverit, disperdet illum Deus. 615.
3. 8. Unusquisq; propriam mercedem accipiet, secundum suum laborem. 305.
7. 28. Tribulationem carnis habebunt hujusmodi, 128. &c.
7. 38. Qui matrimonio jungit virginem suam, benefacit, & qui non jungit, melius facit. 122.

I N D E X

Cap. vers.

7. 39. *Mulier alligata est legi, quanto tempore vir ejus vixit,* pag. 29.
7. 43. *Beatior autem erit, si sic permanferit.* 112.
9. 24. *Sic currite ut comprehendatis.* 519.
9. 25. *Illiquidem ut corruptibiles coronam accipiant, nos autem incorruptam.* 19. 589.
10. 16. *Non potestis calicem Domini bibere, & calicem demoniorum. Dom. 14. post Pent. §. 2.*
10. 25. *Omne quod in macello venit, manducate.* 257.
12. 26. *Si patitur unum membrum, compatiuntur omnia membra.* 721.
12. 31. *Emulamini autem charismata meliora.* 187.
15. 4. *Alia claritas Solis, alia claritas Luna, & alia claritas stellarum: stella enim a stella differt in claritate, sic & resurrectio mortuorum.* 303.

AD CORINTHIOS. II.

4. 6. *Qui dixit de tenebris lumen splendescere.* 389.
6. 14. *Nolite jugum ducere cum infidelibus: quæ enim participatio justitiæ cum iniquitate? 131. 132. & seq. Dom. 14. post Pent.*
9. 6. *Qui parè seminat, parè & metet.* 305. 480.
10. 1. *Obsecro vos per mansuetudinem & modestiam Christi.* 327.
10. 4. *Arma militiæ nostræ non carnalia sunt.* 263.

Cap. vers.

11. 4. *Despondi vos uni viro virginem castam exhibendo Christo.* pag. 12.
11. 14. *Satanas transfiguratur se Angelum lucis.* 5.
12. 10. *Cum enim infirmior, in fortis sum.* 2.
12. 9. *Virtus in infirmitate proficitur.* 77.

AD GALATAS.

2. 20. *Vivo autem jam non egredior: vixit verò in me Christus. Dom. 15. post Pent. §. 2.*
3. 1. *O insensati Galatæ! quomodo vos fascinavit non credere veritati? ante quorum oculos Iesus Christus proscriptus est in vobis.* 248.
3. 3. *Si stulti estis, ut cum spiritu cooperitis, carne carere sumemini?* 51.
3. 13. *Maledictus omnis qui perdet in ligno.*
4. 16. *Inimicus vobis factus sum, verum dicens.* 3.
5. 7. *Currebatis bene, quis impedivit vobis?*
5. 26. *Non efficiamur inanis gloria cupidi, invicem persequentes, invicem insultantes.* 19.

AD EPHESIOS.

3. 1. *Ego Paulus vinculus Christi.*
4. 1. *Obsecro vos ego vinculus Domino.* ibi.
4. 9. *Quod autem ascendit quid est nisi quia descendit.* 618. &
4. 24. *Induite novum hominem.* 352.

INDEX RERUM

ap. vers.

- 25. Quoniam sumus invicem membra. pag. 710.
- 23. Mulieres viris suis subdita sint, sicut Domino. 128.
- 32. Sacramentum hoc magnum est. 123

AD PHILIPPENSES.

- 3. Nihil per contentionem, neque per inanem gloriam; sed in humilitate superiores sibi invicem arbitantes. 630
- 7. Humiliavit semetipsum, factus obediens usque ad mortem, mortem autem Crucis; propter quod & Deus exaltavit illum. 619.
- 8. Omnia arbitror ut spercora. 654,

AD COLOSSENSIS

- 2. Qua sursum sunt quavite, qua sursum sunt sapite. 662.
- 3. Vita vestra abscondita est cum Christo in Deo. 695.
- 20. Filii obedite parentibus per omnia. 112.
- 6. Sermo vester semper in gratia, sale conditus sit. 650.

AD THESSALONICENSIS I.

- 4. Sciat unusquisque vas suum possidere in sanctificatione & honore. 127.

AD THESSALONICENSIS II.

- 10. Si quis non vult operari,

Cap. vers.

- non manducet. pag. 226. &c.
- 11. Nihil operantes, sed curiosè agentes. 218. &c.

AD TIMOTHEUM I.

- 1. In novissimis temporibus discedent quidam à fide &c. loquentium mendacium, prohibentium nubere, abstinere à cibis. 257.
- 4. Superbus est nihil sciens, sed languens circa quaestionem & pugnas verborum. 631.
- 15. Rex Regum, & Dominus dominantium. 147.

AD TIMOTHEUM II.

- 24. Servum autem Domini non oportet litigare, sed mansuetum esse ad omnes. 336.

AD HEBRÆOS.

- 14. Omnes sunt ministrarii spiritus in ministerium. 117.
- 6. Rursum crucifigentes sibi metipsis filium Dei. 243, 244. &c.
- 4. In qua urna aurea manna & virga Aaronis. 454.
- 6. Sine fide impossibile est placere Deo. 536. 537.
- 1. Deponentes omne pondus, & circumstans nos peccatum. 172.
- 2. Aspicientes in auctorem fidei & consummatorem Jesum. 536.

INDEX SACRÆ SCRIPTURÆ.

Cap. versf.

12. 6. *Quem diligit Dominus castigat; flagellat autem omnem filium quem recipit.* pag. 447.
 12. 8. *Si extra disciplinam estis, ergo adulteri, non filii estis.* ibid.
 13. 4. *Honorabile connubium in omnibus.* 127.

JACOBI.

1. 5. *Postulet à Deo, qui dat omnibus affluenter.* 299.
 1. 21. *Suscipite insitum verbum, quod potest salvare animas vestras.* 382. &c.
 4. 3. *Petitis & non accipitis, eo quòd malè petatis.* 418.

I. PETRI.

5. 2. *Pascite qui in vobis est, gregem Dei: providentes non coactè sed spontaneè, neque ut dominantes in ceteris, sed forma facti gregis ex animo.* Dom. Palm. §. 3.
 5. 8. *Fratres sobrii estote & vigilate, quia adversarius vester diabolus tanquam leo rugiens circuit, querens quem devoret.* 263.

Cap. versf.

II. PETRI.

1. 16. *Satagite ut per bona opera certam vestram vocationem & electionem faciatis.* pag. 759. &c.

I. JOANNIS.

2. 18. *Filioli novissima hora est.* 6. 7.

APOCALYPSIS.

3. 19. *Emulare ergo & pœnitentiam age: ecce sto ad ostium & pulsabo.* 378.
 7. 17. *Absterget Deus omnem lachrymam ab oculis eorum.* 401.
 8. 1. *Factum est silentium in cœlo.* 80.
 12. 6. *Factum est prælium magnum in cœlo.* 243.
 14. 13. *A modo jam dicit spiritus: ne requiescant à laboribus suis.* 225.
 14. 13. *Opera enim illorum sequuntur illis.* 217.
 18. 2. *Cecidit Babylon magna & facta est habitatio demoniorum, & custodia omnis spiritus immundi.* 384. 816.

I N D E X O N C I O N A T O R I U S R E R U M M E M O R A B I L I U M .

A.

- A** BIGAIL Davidem iratum placat. pag. 334
- Acies in cœlo visæ quid portenderint. 4
- Amor ardentissimi amoris Dei per modum corollæ elicendi. 240. 241
- Amor Contritionis petit P. Florentia elici à Philippo III. moribundo. 438
- Adversitates quinam æquo animo tulerint. 152. & seqq.
- Adversitates corona gloriæ contexenda. 19. 20. 21. 22. & c.
- Adulatorum festivè perstringit Alphonsus Rex. 229
- Adulatorum Regibus chari. 311. 312.
- Asperitas animos subditorum rapit & omnia impetrat. *Dom. Palm. S. 3.*
- Asperitas omni superiori maxime convenit, & quinam eâ excellere. *ibid.*
- Agnes ad tormenta velut ad thalamum properat. 283
- Alapâ ab Angelo percussus juvenis, è prostibulo exiens. 79
- Alapam Christo infligi audit Maria. 78
- Alapas Christo peccatores infligunt. 78 & seqq.
- Alexander M. dum vulnus curatur, ligari non vult. 28
- Alexander M. cur facem ante urbem obsessam collocari iussit? 356
- Aloysius cur orbem sub pedibus habeat? 713. 714
- Alphonfi Ducis Carthæ magnanimitas. 277
- Ambitio Prælati; Galero purpureo inhiantis, ingeniosè delusa. 307
- Ambitionis suspensionem incurrens, Episcopatu excidit. 258
- S. Ambrosius Theodosium Imp. liberè coarguit. 320
- Amicus amicum juvare debet. 722. & c.
- Amici veri. & sinceri quàm rari. 227. & c.
- Amicus verus solus Deus. 236
- Amici qua arte explorandi. 233. & seqq.
- De tribus amicis parabola S. Damasceni. 238. & seqq.
- Amici ficti qui amant tua non te. 227
- Amici qui sicut hirundines & ciconæ in hyeme, ita tempore tentationis recedunt. 228. & c.
- Amici mensæ. 229. & c.
- Anabaptistæ laborem exosi in arboribus habitant, & quàm turpiter illusi. 222
- Anagramma *Ionathas David*: HODIE UNITAS DATA EST. 731
- Anagramma in nomē *Isos*. 327
- Anagramma in hæc verba: paupertas, castitas, obedientia. 27
- Angelus Gabriel cum B. Virgine ad 9. horas agit. 65
- Angelus promittit adolescenti, se diem mortis denuntiaturum. 10
- Angeli veloces nuntii. 116
- Angeli varia obeunt circa hominem ministeria. 117. & seqq.
- Anseres servant Capitolium. 638
- Antipodes quàm longè à nobis. 670

INDEX RERUM.

Antipodibus peccatores comparantur. ibid.
 Antiphrases sacrae Scripturae explicantur. 261
 Antverpia à Francis occupata. 191
 Quot ex iis occisi. 191
 Apum Rex aculeo caret. Dom. Palm.
 Aquila docet spiritus renovationem. 347. & seq.
 Artes per actus frequentatos acquiruntur. 285. & seq.
 Attrebatum quo stratagemate occupatum. 639. & seqq.
 S. Athanasii persecutiones, ejusque breve elogium. 21
 Avarus non implebitur pecunia. 564
 Avari in morte de divitiis solliciti, iis immoriuntur. 39
 Avarus lethargicus tinnitu auri evigilat. 40. 41
 Avarus in morte animam suam diabolo tradit. 40
 Aves quae pueros in aëra efferebant. 707
 S. Augustini prava consuetudo. 288.
 S. Augustinus in solitudine conversus. 58
 Aula Theodosii Imp. sancta monasterio similis. 125

B.

Bacchanalia celebrantes, rursum suis flagitiis Christum crucifigunt. 244. &c.
 Bacchanalibus diebus mira accidit tragedia. 245
 P. Balthazar Alvarez Christum ut fontem uberrimum contemplatur. 298. &c.
 Baltasaris ejusque Regni everfio. 816. 817. &c.
 Baptismus lacrymarum. 394. & seq.

Sine baptismo mortuus resuscitatur, ut baptizetur. 37
 Beatorum gloria ineffabilis. 63
 Beatorum inaequalitas in gloria 304. & seqq.
 Beati mites. 3
 Bel idolum quomodo constructum. 557. & seqq.
 Bellarmini Card. affabilitas. Dom. Palm. §. 3.
 S. Bernardus peccatorem à prava consuetudine ingeniosè revocat. 29
 Bestiae variis & stupendis artibus instructae. 286. & seqq.
 Bivium virtutis & vitii. 410. 411 & seq.
 Brigittae Christus totus sanguineus & saucius exhibetur. 14
 Blasphemus religiosè correptus. 643.
 Blasphemandi consuetudo quomodo tollenda? 294. & seqq.
 Bombyx Christi resurgentis symbolum. 34
 Bos recitat articulatè symbolum Apostolicum. 28
 Brachmanni idololatrae qualen vitam rigorem servant. 574
 Brachmanni longævi, quia abstemii. 27
 Bredana obsidio pertinax, & qualis in ea annonae caritas. 525 526.

C.

Cadavera ad praesentiam homicidae sanguinem stillant. 251. &c.
 Coelorum magnitudo describitur. 657. & seqq.
 Coeli planetarum quantum distent à terra, & empyreum quantum distet ab inferno. 677. &c.
 Coelum & caelestia quinam contemplati 663 &c.
Circus

MEMORABILIUM.

Cacus casu visum recipit. 200
 Campanæ sonus vesperi ad por-
 tas claudendas novissimæ horæ
 nos admonet. 7.8.354
 Campanæ quæ miraculosè sponte
 insonuerint, & mortem viri
 religiosi denuntiârint. 6
 Canescit una nocte Ludovicus
 Princeps umbrâ uxoris occisæ
 territus. 171
 Canes ad 20. leucas exportati,
 ædes revisunt. 285
 Canis fidelitas in herum. 642. &
seq.
 Cantu suo monachus vanè gloria
 tur. 553
 Captivus à latronibus liberatur,
 & quomodo eorum prædâ po-
 titus? 202.203
 Captivus in lytrum 70. milliones
 auri spondet. 566
 Captivus per vulpem liberatus.
 199.
 Caroli V. Imp. conversio unde
 orta. 387. & *seq.*
 Carolus V. Imp. famuli officio
 fungitur. 634
 Carolus V. Imper. solitudinis a-
 mans. 52
 Caroli V. Galliarum Regis pruden-
 ters pronuntiatum. 31.32
 S. Carolus Borromæus in morte
 suspirium Christi morientis
 exoptavit. 96
 E carcere quinam ad regnum e-
 vecti. 31
 In castris quàm noxia invidia. 183
 Casus fortuiti valde præclari.
 194. 195. & c.
 Casu nihil sit. 193. & c.
 Catena aurea oblata in lytrum,
 quæ urbem Boloniensem
 complecteretur. 20
 Catena aurea dono data tanti
 ponderis, quanti ferrea, quâ
 prius vinctus fuerat. 31

Catena aurea Regis Peruani. 700.
 pedibus longa: cujus annuli ar-
 millam æquabant. 19
 Cerasa immatura dono missa pro
 galero purpureo impetrando,
 307.
 Charitas quasi chara unitas, om-
 nia facit unum. 716
 Charitas fraterna in Societate, &
 aliis religiosis familiis com-
 mendatur. 722. 724. & c.
 Charitatis fraternæ perfectum
 exemplar Jonathas & David.
 726. 727. & c.
 Charitatis fraternæ rarum exem-
 plum in duobus fratribus. 727.
 728
 Christus viti comparatur. 26
 Christus per omnem vitam dum
 se humiliat, exaltatur. 618. 619.
 Christi crucifixi imago naturæ
 miraculo in lapide expressa. 6
 Christus matri valedicit. 70
 Christi captivitas matri nuntia-
 tur. 73
 Christus alapâ percutitur. 78
 Christus Herodi sistitur. 79. & *seq.*
 Christus à Pilato interrogatus, si-
 let. *ibid.*
 Christus Barbaræ postponitur. 81
 Christus flagellatur. 82. 83
 Christus spinis coronatur. 84. 85
 Christus sibi crucem bajulat. 86
 Christus crucifigitur. 88
 Christua expirat. 91
 Christus sepelitur. 99
 Christi patientis amore quis ex-
 pirârit. 100
 Christus venatur animas. 383
 Ciborum gustu varii vario delectati
 sunt. 111
 Citharâ una tacta, altera æquali-
 ter tensa consonat. 89
 Classis ingens Philippi II. Re-
 gis Hispan. tempestate dele-
 ta. 154. 155.

INDEX RERUM

Clepsydra è cineribus amasii. 397
Cogitationes malæ vitandæ. 734.
 735.
Cogitationes pravæ, semen diaboli. 737
Cogitationes pravæ continuo repellendæ. 745
Cogitationes sunt picturæ mentis. 734
Cogitationes sanctæ. 748. & seq.
Cogitatione unicâ damnati. 741
Collatio die jejunii qualis sumenda. 261
Columbæ ad plures leucas avolantes, idem columbarium repetunt. 185
Cometes varii, eorumque effectus fatales. 3.4
Cometes mortem Regum ac Principum denuntiat. 5
Compedes Christi pretiosi. 18. 19
Concionator celeberrimus in flagranti delicto occisus. 555. 557
Concionator Societatis dum liberè vitia arguit, quàm foedè mutilatus. 318
Concionatores liberè veritatem professi, in exilium missi & capite plexi. 312. 316. 317
Confessarii non invident aliis plures poenitentes. 187
Confiteri erubescens, graviter torquetur. 161
Conjugium. *Vide* Matrimonium.
Conjuges sancti, qui virgines & anachoretas antecellunt. 124. & seq.
Conjugatorum familiæ Ecclesiis comparantur. *ibid*
Conjugatorum tribulationes cum Religiosorum austeritate conferuntur. 125
Conjugalis castitas, paupertas, obedientia quàm difficilis. 127
Conjuges non habent tyroci-

nium 11
Consortium pravum fugiendum 576. 577.
Consortium foeminarum declinandum. 582. &c.
Conscientia mala ejusque motus & perturbationes horologio comparantur. 159
Conscientiæ mala flagella & verbera. 159 & seq.
Conscientiæ vermis. 160. 67
Conscientiæ mala umbris & spectris terretur. 170 & seq.
Consilarii Angliæ damnati. 41. 42
Constantia adolescentis, qui, dum crus ei amputatur, citharâ iudit. 183
Contritionis actus in extremis difficulter exercetur. 364. &c.
Constantia in adversis semper eundem vultum servat. 174
Constantes qui exstiterint? 275. & seq.
Consuetudo quid, & quomodo acquiratur. 285. & seq.
Consuetudo altera natura quàm difficulter quis exiit. 288. 289. &c.
Consuetudinis pravæ, horrendæ historix. 289. &c.
Consuetudo non imminuit peccatum. 290. &c.
Consuetudo prava quibus remediis extirpanda. 292 &c.
Consuetudine peccandi, moribundus Sacramentis ritè munitus, in peccatum re incidit & damnatur. 38. 39
Consuetudini pravæ assuetus, raro respicit in morte. 39. 40
Conversus per brevem sententiam & verbum tempore in opportuno. 385. 386. & seq.
Conversio latronis in cruce, patrocinio Deiparæ adscribitur. 91
 Con.

- Conversio mirabilis prostitutz
 puellæ, quæ à puero JESU
 scelerum suorum absolutio-
 nem impetrat. 60
 Conversio gravissimi peccatoris.
 375. alterius puellæ. 377
 Conversio Catharina peccatricis
 per fercula sanguine resperfa.
 251. 252
 Conversio stupenda Ministri Lu-
 therani. 602. 603
 Conversio mirabilis hominis eth-
 nici in Brasilia. 373. 374. & al-
 tera. 375
 Conversio peccatoris patrocinio
 Matris dolorosæ. 101
 Conversio usurarii qui poenitens
 à bufonibus & serpentibus
 consumptus est. 168
 Corrigendi & castigandi liberi à
 teneris. 441. 442. 444. &c.
 Correptio in spiritu lenitatis fa-
 cienda. 649. & seq.
 Correptio religiosa Ioannes Hur-
 tado Dominicani. 643
 Correctionem omittens cum al-
 tero damnatur. 646. 647
 In Correctione modus servan-
 dus. 649
 Correptio ut medicina apto tem-
 pore adhibenda. 641. 645. 648
 Corda puerorum demoniis im-
 molata. 535
 Corolla divini amoris per actus
 ardentissimos. 0
 Corona unde dicta. 39
 Coronam spineam quinam vene-
 rati sint. 85
 Corona quibus vinculis nesten-
 da. 22
 Corona imperfecta S. Ludwix
 coelitus exhibita. ibid.
 Coronas nestendo Glycera vi-
 tam sustentavit. 24
 Crapula plures occidit quàm gla-
 dius. 270. &c.
- Creatura magis dependet à Deo
 quàm radius à Sole. 151
 D.
 Dæmon specie sanctitatis pu-
 ellæ illudit. 559
 Dæmon auceps utitur pravis
 sociis ad decipiendum. 576. &c.
 Dario cum exercitu cincto à
 Scythis missa rana, mus, & avis,
 cum sagittis. 462
 Desiderium cœli & rerum cœle-
 stium in nobis excitandum.
 661. & seq.
 Desiderium fervens, proxima dis-
 positio ad S. Eucharistiam. 507
 Deus terret ut à peccato deter-
 reat. 12
 Deus tardus in puniendo. 13
 Deus monet antequam puniat.
 13. 14
 Deus solus Dominus. 147
 Deus solus hominem satiat. 570
 Deus solus amandus. 688. 689
 Deum presentem semper habere
 oportet. 417. 458
 Deum presentem quinam sem-
 per habuerint. 166. & seq.
 Dilectio proximi. 720. 721
 Diogenes. Cynicus. cur supinus
 voluerit sepeliri? 652
 Diogenes. Cynicus. ne nihil agere
 videretur, dolium suum sus de-
 que volvit. 219
 Dispositiones ad S. Eucharistiam
 suscipiendam necessariae. 302
 De dispositione quid Theologi &
 SS. Patres senserint. 300. 301
 Dispositioni respondet fons gra-
 tiarum. 301. & seq.
 Distractiones in oratione & sa-
 crificio. 737. 738 &c.
 Divitiæ non spectanda in uxore.
 137.
 Dolor ineffabilis in morte fi-
 liæ. 64. In morte filii, 98
 De:

Dolor in morte charorum 94. 95
 Domicella unde dicta. 62
 Domini nomen Deo proprium.
 143. & seq.
 Dominium Dei quàm potens &
 excellens in omnia creata. ibid.
 Dominum Dei in mare, Rex Au-
 glia suos edocet. 143
 Dominium Dei in ventos & plu-
 viam, Regis Hispaniarum do-
 centur. 144
 Domini est terra, ut Augustini hi-
 storia comprobat. ibid.
 Dominus Deus etiam gravissima
 posset sub peccato mortali
 præcipere. 145
 Domini terreni nullam habent
 proprietatem, sed tantum u-
 sum fructum. 148
 Domini terreni quàm vanos &
 insanos titulos assumpserunt.
 147
 Dominus Deus distribuit dona
 sua prout vult. 146. 150
 Dominus Deus sigulo compara-
 tur, in cujus manu nos velut
 lutum. 150
 Dominus dedit, Dominus abstu-
 lit. 152
 Dominus Deus bonus, suavis &
 multum misericors. 157
 Domino uni serviendum Dom. 14.
 post Pentecost.

E.

Ebriosus in morte quid cogitet.
 41
ECCE HOMO. 85. 86
 Echo arguta & varia. 35. 36. & seq
 Echoni vita humana comparatur
 ibid.
 Eclipsis Solem longissimè à Luna
 distare comprobat. 676
 Educatio filiorum. 441. &c.
 Educatio quid in S. Eburga a-
 liisque pueris effecerit. 442. &
 seq.

Educatio quid valeat in bratis,
 exemplis probatur. 444. &c.
 Eleemosynam danti, centuplum
 refunditur. 470. &c.
 Eleemosyna ars quæstuosissima
 472.
 Eleemosyna quotidie è mensa
 submittenda. 476. & seq.
 Eleemosynas quomodo Marchio
 Spinola ingeniosè militibus col-
 legerit. 476
 Eleonora de latere Christi unde
 nomen acquisiverit? 97
 Elephas sanambulus. 287
 Elephas scribere edoctus. 288
 Elephantes veste muliebri ac vi-
 rili induti, mensæ accumbunt
 & varios ludos more humano
 exercent. 288
 S. Elisabethæ Hungariæ quantus
 cultus & honor habitus. 629
 Elisabetha Regina Angliæ vilen-
 ti hominem extollit. 302
 Epitaphium vivi sepulti. Dom. 15
 post. Pent. §. I.
 Epitaphium Buchananani infamis
 helluonis. 37
 Epistolæ quo artificio in urbem
 obsessam immixta. 117
 Eucharistia speculo ustorio com-
 paratur. 487
 Eucharistiæ attractu, digiti S. Con-
 radi de nocte lucent. 491
 Eucharistiæ epulum, Solis mensa
 comparatur. ibid.
 Eucharistia panis intellectus, à
 quo varii radios scientiæ parti-
 ciparunt. 491. & seqq.
 Ad Eucharistiam viva fide acce-
 dendum. 497
 In Eucharistia Christus se specie
 humana exhibet. 498
 Eucharistiæ speculum corda fide-
 lium inflamat. 500. &c.
 Ad Eucharistiam suscipiendam
 dispositio prævia. 302. 504
 Enchari-

MEMORABILIU M.

ucharistiam ad Deipara eo fervore, quo Christum in utero suscepit? 512. & seqq.
 n Exercitiis S. Ignatii, immonstra obijciuntur, videlicet passionnes animi. 53

F.

Fœminis tertio in vita, domo exire conceditur. 62
 Fœminæ Chineses cur parvis pedibus? ibid.
 Fax ardens ante urbem obsessam collocari solita. 356
 Festum Matri dolorosæ ubi & quando institutum? 103. 104
 Figulo Deus comparatur. 150. 151
 Figulus figulo invidet. 186. 189
 Filii à muliere Indica cur cruce appellati. 130
 Filii parentibus morigeri, rectè Angli dicuntur. 115. 116. &c.
 Filii contumaces graviter puniti. 119. & seqq.
 Filii & filia quomodo educandi. 441. 442. &c.
 Flagella perturbatæ conscientia. 160
 Fœtus mortua matre, casu in lucem editus, 194
 Forma non spectanda in uxore ducenda. 135. 136
 Formam Dominus dat & aufert. 154.
 Fortunam adversam qui æquo animo tulerint? 152. & seqq
 Fortuna in variis casibus prospera describitur. 192. &c.
 Fontes diis sacri. 297
 Fons Solis, qui & unde dictus. ibid
 Fontes gratiarum. Deus in Sacramentis facit scaturire. 298. &c.
 Fontium prodigiosi effectus. 299
 S. Francisca Romana usurpat illud Jobi: *Dominus dedit, Dominus*

abstulit. 153
 Franciscus de Sales à morte sine felle repertus. 329
 B. Franciscus Borgias honores calcando sublimior. 712
 B. Franciscus Borgias qua præparatione ad celebrandum accesserit? 506
 S. Franciscus Xaverius passionnes animi domitas habet. 279
 Franciscus Suarez ab Eucharistia sibi scientiæ radios mutuat. 456
 Fulmen in turrim pulvere nitrico plenam delapsum, qualem stragem ediderit. 195. & seqq.
 Fur quomodo à Maximiliano Imp. deprehensus. 460

G.

GALASSIUS stupendo prodigio mortis sibi imminentis admonetur. 7. 8
 Galenus vixit 110. annis. 270
 Garruli & contentiosi passim stupidi & vani. 631
 Georgii Buccanani infamis vita & mors. 37
 Gloria cœlestis qualis futura. 666. 667. &c.
 Gratiarum fons pro cujusque dispositione scatet. 299 300
 Gratia gradus unicus præstantior orbe toto. 307
 Gratia sufficiens nulli negatur. 372
 Gratia instar trochleæ quàm potenter trahat. 371
 Gratiam majorem quidam damnati habuere quàm salvati. 379 & seq.
 Gratia cooperandam. 278 & seq.
 Gratia non potest consistere cum peccato. Dom. 14. post Pent.
 Guilielmus Dux Bavariz per somnium

I N D E X R E R U M

somnium mortis imminentiſ
 admonetur. 8
 Guſtâ & crapulâ occiſi. 270
 Guſtoſi ob uſum jejunium tertio
 ſe ingurgitant. 262

H.

Hæretici bene uellent Catho-
 licè mori. 42. 48
 Hæreticorum errores circa je-
 junium, refutantur. 257. 258.
ſc.
 Hæreticorum opera moraliter
 bona ſine fructu. 538. 539.
ſc.
 S. Hilarius humiliando ſe exalta-
 tur. 631. & ſeqq.
 Homicidam hirundines manife-
 ſtant. 164. & ſeqq.
 Homicida ſemper ſibi voces pue-
 ri trucidati audire uidetur.
 163
 Herodes à Chriſto ſignum fieri
 optabat. 79. & ſeqq.
 Homicida una nocte incaneſcit
 uis à uxoris innocenter occiſæ
 umbrâ. 172
 Homicida occultus inter ſena-
 tores adlectus, capite vituli terri-
 tus ſe manifeſtat. 170. 171
 Homo conditus ad cœleſtia con-
 templaſda. 652. 653. & c.
 Honores calcando ſcalam nobis
 facimus. 711. 712
 Horologium Matris doloroſæ.
 70. & c.
 Horologium cum conſcientia ma-
 la & inquieta comparatur. 159
 Horologii inſtrumenta & pro-
 prietates. *ibid.*
 Horologium quietum, inuſitatum &
 orii ſymbolum. 206
 Horologii uſus Reip. & religioſis
 familiis neceſſarius. 652. 653
 Horologium furem indicat. 165

Horti nimium amans, in eo mi-
 ſerè expirat. 43
 Hoſii Card. illuſtre de jejunio
 ſervando pronuntiatum. 271
 Humanitate latrones ſelectuntur.
 334
 Humilitas uerè exaltat. 621. 622.
ſc.
 Humilitas Chriſti & Mariæ. 618.
 619. 623. & c.
 Sine Humilitate alia talenta non
 profunt. 625
 Humilitas S. Thomæ Aquinatis.
 631
 Humilitas in Principe & omni ſu-
 periore maxime commendan-
 da. 632. & c.
 Hypocriſis uitium deſcribitur.
 546
 Hypocrita ope S. Patricii in uul-
 pem conuerſus. 549
 Hypocritæ ueniunt in ueſtimen-
 tis ouium, intus lupi. 547. 548
 Hypocritæ ſub ueſte religioſa.
 550. 551. 553. & c. tragœdia.
 556. & ſeqq.
 Hypocritæ ſepulchris dealbatis
 comparantur. 554. 555

I.

Idololatræ Chriſtianos confun-
 dunt. 538. & ſeqq.
 Jejunii præceptum in paradifo
 latum. 257
 Jejunii præceptum ab exordio Ec-
 cleſiæ in uſu. 258
 A Jejunii præcepto qui excuſen-
 tur. 259. & ſeqq.
 Jejunium armat hominem contra
 Dæmonem & uitia carnis. 260
 261. & c.
 Jejunii ſententiæ laxiores reji-
 ciuntur. 261
 Jejunium Turcicum, quale. 262
 Jejunium non modo agiles ſed
 prope

- prope angelos facit. 266
 unium à pueris etiam lactanti-
 bus servatum. 267
 unium valetudinem & for-
 mam etiam corporis auget.
 268. 269. &c.
 unio quinam vitam in annum
 centesimum & ultro proroga-
 rint. 270. & seq.
 unium morborum omnium
 medicina. *ibid.*
 unium ne ad vitam servandam
 Hostius infringit. 271
 phte an filiam immolârit. 694
 lu nomen quoties in Epistolis
 Pauli. 46
 Ignatii mansuetudo in voca-
 tione vacillantem confirmat.
 332
 Ignatio cœlestia contemplant
 terrena omnia sordent. 653.
 654
 nago ab imitando dicta. 792
 nago Christi & sanctorum in
 nobis exprimenda. 792. 793.
 &c.
 nazines scree quibus Magi ad
 homines excarpificandos abu-
 tuntur. 252
 nperium lene omnia impetrat.
Dom. Palm. § 3.
 ndolem in pueris & puellis quo-
 modo Salomon dignoverit?
Dom. 6. post Pasc. §. 1.
 ndulgentia parentum liberos
 perdit, secundum corpus & a-
 nimam. *Domin. 6. post Pascha*
§. 1. 2. & 3.
 nfans à nemine instructus, quâ
 linguâ uteretur. 186
 nvidia ubique & inter omnis
 generis homines reperitur
 174
 nvidus gaudet malo alieno. *ibid.*
 nvidi suorum sunt carnifices.
 176. 177
- Invidiam pictor Italus 30. annis
 depingit. 176
 Invidus se perdit, ut hostem peri-
 mat. 178
 Invidia malum diabolicum. 179
 Invidia in castris, in anlis & in re-
 ligiosis familiis regnat. 181
 Invidus moribundus hostem, ne
 superstes sit, sua manu occidit.
 178
 Invidiâ Danielem in lacum leo-
 num misit. 181
 Invidiâ Cyrus in exilium missus.
 182
 Invidia Belizarium excœcavit. 183
 Invidet figulus figulo. 186. 189
 Invidia non fit inter Confessa-
 rios & Concionatores. 187
 Invidiosorum solatia & invidio-
 rum remedia. 187. 188. &c.
 Invidia est comes virtutis. 188
 Invidia nulla inter beatos. 190
 Inundatio & quid in ea miri ac-
 ciderit. 195
 Ioannes sub cruce matri com-
 mendatur. 92
 Ioannes Bapt. vox clamantis. 34
 Ioannes Bapt. Echoni compara-
 tur. *ibid.*
 Ioci & sales in tormentis prolati.
 180. 181. &c.
 P. Iosephus Anchieta quàm stu-
 penda in Brasilia patravit. 273.
 374
 Iubilæi porta sancta quando ape-
 ritur & clauditur. 354
 Ad Iubilæum Romam profectus
 Minister Lutheranus, conver-
 titur. 602. 603
 Iudæi conantur auro corrumpere
 Reges Catholicos. 321
 Iudicium extremum tria illa ver-
 ba *Maue, Thecel, Phares*, desi-
 gnat. 816
 Iudicis supremi libra quàm exa-
 cta. *ibid. &c.*
 In

I N D E X R E R U M.

In iudicio quorum opera appensa. 819. 820

L.

Labor homini conducit. 214.
Et seqq.
 Ad laborem homo natus ut avis
 ad volandum. 216. *Et c.*
Laboremus olim militaris tessera.
 218
 Qui non laborat non manducet.
 220. 221. *Et c.*
 Lachrymarum pretium. 390
 Lachrymis anima baptizatur. 394
 Lachrymæ non fundendæ pro rebus
 fluxis. 393
 Lachrymarum vis cœlum aperit,
 & infernum extinguit. 399. 400
 Lanceâ latus Christi & cor Ma-
 riæ perfoditur. 96
 In latere Christi quinam habitâ-
 rint. 97
 Latrones veneno sublatis prædam
 omnem captivo relinquunt.
 202. *Et seqq.*
 Lazarus figura peccatoris inve-
 terati. 289
 Leprosus venenum bibens cura-
 tur. 200
 Leopoldi Archiducis pietas in
 Matrem dolorosam. 105
 Libidinis flammæ jejunio restin-
 guendæ. 263. 264.
 Libidinis ignis non satiatur. 567.
 568
 Libidinosi juvenis animum 40.
 dierum jejunio, puella urget
 comprobandum. 265
 Ludus chartarum & tesserarum
 divinæ providentiæ applicatur.
 197

M.

Magdalena Ducissa Bavarix,
 Matri dolorosæ peculiari-

ter addicta. 1
 S. Magdalenz lachrymæ. 31
 Magia seu ars necromantica p-
 cereas icunculas. 25
 Magicâ arte brevi tempore
 terras longinquas delati. 674.
 Magnetis virtus admiranda. 1
 Maledictio in filios parentibus
 contumaces. 11
 Mansiones in cœlo diversæ. 30
 Mansuetudo Christi, Deiparæ
 sanctorum. 326. 327. *Et c.*
 Mansuetus & lenis sermo fran-
 git iram. 33
 Mansuetudine subditi regend-
Dom. Palm. S. 3.
 S. Macarius cœli desiderio totus
 raptus. 65
 Margareta Austriaca in bivio a-
 ternitatis anxia. 41
 Maria solitudinis amans. 6
 Maria nunquam otiosa. 21
 Maria lachrymas sanguineas fa-
 dit. 6
 Mariæ dolor à primo instanti
 quo mater Dei effecta. *ibia*
 Mariæ jugi meditatione passionis
 Christi quasi in perpetua cru-
 ce. 66. *Et c.*
 Mariæ dolor semper crevit. 6
 Mariæ dolor de Christo perditio
 69
 Maria videt filium flagellari. 81
 83
 Maria occurrit filio crucem ba-
 julanti. 6
 Mariæ cor speculum Christi pa-
 si. 8
 Maria stat sub cruce. 8
 Maria amarum mare. 8
 Maria latroni veniam spondet
 91
 Maria sub cruce mater peccato-
 rum effecta. 9
 Mariæ dolor in morte filii. 6
 Maria

MEMORABILIMUM.

aria filium à cruce sinu excipit. 97. 98
 aria filii corpus sepulturæ mandat. 99
 aritum iracundum quomodo uxor pacatum reddet. 334
 aritus ratione uxoris martyrio affectus. 136
 martyrii novum genus repertum in Anglia. 170
 martyrum in tormentis constantia. 276. & seqq.
 martyres qui in tormentis riserint & jocati sint. 279. 280. & c.
 later caput filii à carnifice plexi aspiciens, expiravit. 98
 later dolorosa cum filio mortuo in sinu, depicta in velo navis. 99
 latri dolorosæ condolendum. 100. 101
 lattrum animositas in morte filiorum. 90
 Matrimonii dignitas 123
 Matrimonii status non repugnat perfectione & sanctitati *ibid.*
 Matrimonii vincula ferrea, per charitatem redduntur aurea. 29. 30
 Matrimonii status comparatur, cum Religioso. 125
 Medicus sincerus lapidibus obrutus. 32
 Mendici qui validi sunt, ad laborem compellendi. 223. 224
 Mendici ad tritemes damnati. 223
 Mensa Solis describitur. 491
 Mensa aurea, & scicula aurea. 492
 Mercatoris solertia ad multum lucrandum brevitempore 591
 Merces nummi aurei proposita, militem à prava consuetudine revocat. 794
 Michaël Balbus à carcere ductus

ad solium. 31
 S. Michaëlina unicum filium tolli optat, ut Deum purius amet. 691
 Michaël Angelus pictor quo actu sibi famam pepererit. 189
 Misericordia Dei in gravissimum peccatorem. 375. 376
 Misericordia Dei in puellam, turpitudinis monstrum. 377. & seqq.
 Morbi mortis nuntii. 8. 9. & c.
 Morbi conferunt ad coronam immortalem acquirendam. 23. 24
 Morbi Magneti comparantur, quibus Deus nos ad se trahit. 25
 Morbi nos velut cervos faucios, ad Deum fugere compellunt. 768. 769
 In morbo qui ad Deum confugerint. 769
 Morbus corporis conducit ad salutem animæ. 770. 771. & c.
 Moribundus pellicem dimittere non vult. 290
 Moribundus mercator ad hortum deferri vult. 661
 Moribundus Christo amaram potionem propinat. 140
 Moribundus optet sibi cum S. Carolo Borromæo suspirium Christi morientis. 96
 Mors somnus. 803. 804. & c.
 Mors Echo vitæ. 36
 Mortis variæ definitiones. 35
 In morte obversantur quæ in vita egimus. 41. 43
 Mors Sanctorum qualis, & in quas voces expirant. 47. 48
 Mors peccatorum pessima 41. 42. 43 & 48
 Mors infelix adolescentis, qui è cælo auntium mortis expectabat. 10
 Mortuus

Mortuus repertus digito intento
in hac verba: *justus s. morte
praescupatus fuerit, in refrigerio
erit.* 47
Mulier non sit otiosa. 212. &c.
Mulieres sanctae semper operi
intentae. 214. &c.
Mundus non satiat. 562. 563
Mundani plus laborant pro flu-
xis bonis quam nos pro aeter-
nis. 594
Mundam inversam docuit Dio-
genes. 652
Mundo & Deo servire quam
monstruosum. 685

N. j.

Nativitas Christi invitatur ut
mente in Bethlechem pere-
grinemur. 54
Nativitatem Christi contemplan-
s, puella gravi scelere obstricta, à
Jesu infantulo remissionem
impetrat. 60
Naufragus filius in patris cadave-
re enatar. 194. & seqq.
Nocte passionis quam Virgo Ma-
ter afflicta. 75
Nomen JESU & CHRISTI
quoties in epistolis S. Pauli
reperiatur. 45
Nomen JESU & MARIAE
quis cultro pectori insculpse-
rit? 102
Nomen aliquod proprium an
Deo competat? 141
Nomen DOMINI, DEO pro-
priè convenire. 142
Nomen DOMINI è Bibliis
quis lachrymis delerit? 155. &
seqq.
Nomen DOMINI suave. 157
Nuptiarum caelesti prodigio turba-
ta. 45
Nuptiarum contrahendarum cum con-

juge paris conditionis, indol-
& pietatis. 130. 131. &
Nuptiarum cum gentili aut haeretico
non contrahendarum. 131. 132. &
Nuntius optimus de salute aeter-
na. 76

O.

Obedientia JESU parvuli à
nutum Mariae & Josephi
107. &c.
Obedientiarum votum Jesus in ute-
ro concepit. 100
Obedientia filiorum erga paren-
tes. 11
Obedientiam erga parentes quinarum
eximii extiterint? 113. 114
Obedientes filii Angelis compa-
rantur. 115. & seqq.
Obedientia Mahometis prompta
116
Obsidio Bredana, Ostendana per-
tinax. 525. 526. &c.
Occupari rebus frivolis, negotio-
se otiosi vocantur. 218. 219
Oculos Domini omnia contem-
platur. 466
Operarius strenuus ditabitur 224
Operarius strenuus sine purgato-
rio ad caelum. 225
Operarii strenui ex callosis ma-
nibus apud Deum & homines
cognoscendi. 217
Operariis in vinea Domini mer-
ces aeterna promittitur. 225
Opera bona sine charitate nullius
pretii. 540
Ordo Servitarum *Matri dulcissima*
addictissimus. 05
Otium docet omnem malitiam
207
Otium viros sanctissimos in gra-
via scelera adduxit. 208. &
seqq.
Otium urbes perdidit. 209

Orum

tium mater libidinis. 109. 210
 riosa mulier quantum mali con-
 citet. 215
 rit symbolum veru ad ignem
 immotum. 212

P.

Alatum Salomonis aliorum-
 que Regum. 658. 659. &c.
 arentum amor raro exemplo
 in ciconiis comprobatur. 725
 arentum benedictionem Tho-
 mas Morus Cancellarius de ge-
 nibus petit. 114
 arentibus contumaces filii, gra-
 viter puniti 119
 arentibus diras imprecatus gra-
 vi sorditate percutitur. 120
 arentes quando peccent morta-
 liter negligendo curam libero-
 rum. 497. &c.
 arentum indulgentia liberos
 perdit. 448. 450. & seqq.
 arentum severitas mansuetudi-
 ne temperanda est. 454
 arentum dolor ineffabilis in
 morte filia. 64
 arentes non debent flere libe-
 ros Religionem ingressos. *Dom.*
15. post Pent.
 arentes quam graviter peccent
 à Religione liberos avertendo.
Dom. 15. post Pent. § 3.
 aritas omnimoda inter conju-
 ges spectanda. 130. 131. 139
 Patris fam. officium. 441
 Pastor bonus Redemptor noster,
 quomodo oves perditas ad se
 vocavit & traxerit? 369
 Patientia in adversis. 174. & seqq.
 Peccatores Antipodibus compa-
 rantur. 670
 Peccator longè à Deo. 671
 Peccator bellum gerit cum Deo.
 243

Peccator rursus crucifigit filium
 Dei. 244
 Peccator Deici da. 245
 Peccator in vita, raro respiscit in
 morte. 39
 Peccator gravissimus converti-
 tur. 375
 Peccator in flagranti delicto hor-
 rendum punitus. 16. 17
 Peccator nusquam Deum latere
 potest. 463
 Peccatorum opera moraliter
 bona an ullius meriti? 538. 539
 Peccator in vanum laborat. 540.
 &c.
 Peccator suis flagitiis flagellatur.
 780. &c.
 Peccator per quæ peccat, iis tor-
 quetur. 781
 Peccatum nullum tam grave de
 quo desperandum. 376 & seqq.
 Peccator frustra locum mutat &
 fugit. 162
 Peccatorem Deus ubique perse-
 quitur. *ibid.*
 Peccator semper pavidus. 163. 164
 Peccator ne in monasterio quie-
 tus. 163
 Pejerans à dæmone vivus abri-
 pitur. 47
 Pericles in morte exultat se nulli
 causam doloris præbuisse. *Dom.*
Palm. §. 3.
 Perseverantia paucorum est. 517
 Perseverantiæ defectu, qui &
 quales viri damnati. 520. 521.
 527. &c.
 Perseverantia sola coronatur. 523
 Quinam perseverarint in opere
 bono ad finem vitæ. 530. &c.
 B. Petrus Martyr Italiam com-
 movet his verbis Jonæ Pro-
 phetæ adhuc 40. dies. &c. 13
 Petitiones quorundam stultæ &
 noxiæ. 429 430
 Petitiones omnes Metellus im-
 petravit.

petrauit. 431
 Petitiones quæ nobis salutares? 437
 Petenda magna à Deo 439
 Quid petierit P. Florentia à Philippo tertio moribundo. 438
 Philippi II. Regis Hisp. in aduersa fortunæquanimitas. 154
 155
 Piger & pigritia describitur. 209
 Pigritiæ remedia. 210
 Pigritia mater penuriæ & extremæ paupertatis. 220
 Pictura ingeniosa Thimantis. 64
 Pictura inuidiæ. 176
 Pingitur animus variis cogitationibus. 734
 Pietas nobilis Franci, aliorumque in Matrem dolorosam. 99. 100
 Pietas in Matrem dolorosam signum prædestinationis. 101. & seqq.
 Piscis mortuus supernatans, mortem monacho cuiusdam imminentem denuntiat. 8
 Plagæ Egypti quot & quales. 2
 Podagrâ homo quasi Dei captivus & victus in Domino. 23
 Pœna damni in charorum absentia exprimitur. 71
 Pœnitentia non differenda. 354
 Pœnitentiæ dilata, horrenda tragœdiæ. 359. &c.
 Pœnitentia sera, rarò vera. 361
 Porta sancta extra tempus Iubilæi nunquam aperitur. 354
 Præces variæ compatiendi Matri dolorosæ. 101. 102. &c.
 Prædestinatio quid & quàm difficilis controversia. 751
 Prædestinatio per bona opera certa facienda. 759
 Prædestinatio nulli certa de salute, ut cum timore salutem operemur. 760 &c.
 Præsentis Dei efficax ad omnem

perfectionem incitamentum 465
 Qui in Præsentia Dei semper ambulaverint. 46
 Præsentia Dei contra omne peccatum remedium efficax. 457
 &c.
 Procrastinatio pœnitentiæ noxi 355.
 Prodigia varia & horrenda. 3-4
 &c.
 Prodigia in morte Barbaræ Bavariz Principis.
 Providentia Dei ab innumeris periculis nos seruat. 19
 Providentia Dei apta similitudine declaratur. 195. 201
 Providentiam Dei contemnens subita morte punitur. 196
 Providentiæ divinæ quinam confisi sint. 202. & seqq.
 Providentiâ divinâ omnia etiam minima gubernantur. 193
 Providentiæ divinæ rara exempla. 194. 195
 Proximus diligendus sicut pupilla oculi. 720. & seqq.
 Psittacus totum symbolum Apostolicum recitare doctus. 444
 Pudor sceleris admissi peccatoris excruciat. 61. &c.
 Puer in sylvis repertus, humi repit ut quadrupes. 288
 Puer biceps, quadrupes, quadrimanus quid portenderit? 5
 Pueri in utero flere auditi. *ibid.*
 Pueri à teneris compescendi. 441
 Punio divina tardè infertur. 2.

12

R.

Regimen omne severitate & mansuetudine temperandum. 454
 Reges decet mansuetudo. *Dom. Palm.*

Rex

MEMORABILIMUM.

- ex apum aculeo caret. *ibid.*
 Regnum non capit duos. 688
 Religio unde dicta. 26
 Religionis vincula. *ibid.*
 Religiosi mundo mortui, vivunt Deo. Dom. 15. post Pent. §. 2.
 Religionem ingressuri non flendi. *ibid.*
 Religione avertere quale peccatum. *ibidem* §. 3.
 Religiosi perversè viventes, miserabiles omnibus hominibus. 552. & seqq.
 Remigius incenso horreo exclamat: Dominus dedit, Dominus abstulit. 152
 Renovationis symbolum bombyx, aquila. &c. 343-347
 Renovatio veteris hominis quomodo facienda. 348
 Ad Renovationem omnia creata invitant. 350. & seqq.
 Renovatione egent omnes etiam viri Religiosi & perfectionis studiosi. *ibid.*
 Reprehensiones etiam cum capitulis periculo factæ. 316. &c
 Reprehensiones quinam libenter audierint. 320 &c.
 Reprehensio. *V. Correctio.*
 Reverentia templis ac locis sacris debita. 604. 605 608. &c.
 Richardus Vitus in carcere hæreticis illudit. 287. & seqq.
 Robertus Santarellus humanitate sibi latrones benevolos reddidit. 314
 Rossensis Episcopus sereno & læto animo se ad mortem parat. 282
 S.
 Sabbathum Matri dolorosa facrum. 103
 Sacramenta fontes gratiarum 299. &c.
 Sacramenta pro cujusque dispositione gratiam ampliorem conferunt. 300
 Salomonis aula describitur. 659
 Salutatio angelica ter per diem signo campanæ dato, ubi primum instituta, & quo miraculo comprobata. 102
 Sanctos quomodo Deus etiam in terris honoret. 629
 Scalas nobis facimus calcando divitias & honores. 710. 711
 Scalæ in vini amphora captivo porrectæ. 716
 Scripturæ sacræ antiphrases. 427
 Scortum viri nobilis graviter punnitum. 196
 Senectus, ejusque incommoda. 344.
 Senes an ulla arte juvenescere queant. 345
 Senes qui ad juventutem redierint. 345. & seqq.
 Senes 300. annorum. 347
 Sepulti vivi. Dom. 15. post Pent. §. 1.
 Sermo lenis frangit iram. 333
 Servus de Domino questus, rectè docetur. 149. & seqq.
 Serviendum Domino cum timore & amore. 155
 Servi terreno Domino alacrius inserviunt, quàm nos Deo. 156
 Signum quid & quotuplex. 2
 Signa prognostica, comminatoria. *ibid.*
 De signis Caroli V. Imp. prudens responsum. 4
 Signa in cælo & in terra. 3. 4. &c
 Simia latrunculis ludit. 286
 Simius pictor, de quo lepida historia. 735
 Sirenes mari tranquillo lamentantur. 283
 Socratis in adversis constantia. 275. 280.
 Sodali-

- Sodalitates titulo *Matris dolorosæ*.
103
- Soles duo an visi ab Albano? 769
- Solis repentinus defectus fatalis
in nuptiis Alexandri Ducis
Florentiæ. 4. 5
- Solis mensa qualis. 491
- Solitudinis laus. 50. 51. &c.
- Solitudo juvat ut homo cum Deo
attentius loquatur & Deus
cum homine. 52. 55
- Solitudinis etiam ethnici aman-
tes. 51. 56
- In solitudinem Philosophus abit
cum alceati vitreo, ut mellifi-
cium apum addiscat. 51
- In solitudine Deum venamur. 54
- Solitudo ad peccatum invitat &
quis infano amore in illam se-
cesserit. 55
- Solitudo in urbe & in turbis
quomodo comparanda. 59
- Somnium feralè Ducem Baviariæ
mortis imminentis admonet. 8
- Somnia quid & unde oriuntur.
42. &c.
- Somniamus de nocte quæ de die
tractamus. 43. &c.
- Somniantes quid operis quando-
que exercuerint, variis historiis
probat. *ibid.*
- Somnium S. Franc. Xaverii. 45
- Somnus morti comparatur. 803.
804. &c.
- Sorores quæ ab invicem separan-
dæ in mutuo amplexu expi-
rant. 72
- Speculum Christi passî cor Ma-
riæ. 87
- Speculum fidum omnibus om-
nia. 310
- Speculo utorio Eucharistia com-
paratur. 487
- Status vitæ quis & quomodo de-
ligendus. 407. &c.
- De statu vitæ parentes aut pro-
pinqui non consulendi. 41
- Status eligendi principia certa
414
- Statum Religiosum deserente
horrendum puniti. 423. &c.
- Sudor sanguineus cadaveris a
præsentiam homicidæ. 23
- Superbi utribus inflatis insident
632
- Superior mansuetudine excellere
debet. 33
- Superior mansuetudine & affabi-
litate omnia impetrat. *Dom
Palm. 5. 3.*
- Supplicia horrenda Regum sica-
riis intentata. 254
- Susprium Christi morientis ulti-
mum quis exoptavit. 96
- Sympathia quæ duæ citharæ æ-
qualiter tensæ consonant. 89
- T.
- T**Abacilbra in obsidione Bre-
danâ 100 florenis vānit. 516
- Tabaci quod 4. scutis illatum
vānit 100 florenis. *ib. d.*
- Tacere prudentis est. 631
- Tacere quando noxium & pec-
caminosum. 64. 67. &c.
- Taciturnitas uxoris, iram viri
frangit. 334. & seqq.
- Tempesta classem potentissi-
mam Philippi II. Regis hau-
rit, Rege imperturbato. 154.
155
- In tempestate S. Elzearius animo
quieto & vultu sereno. 277
- Templum locus terribilis. 600
- Templi violatores puniti. 603.
614
- Templi neglectus à Cardin. Bel-
larmino defletur. 606
- Templum Salomonis sine ullo
strepitu ædificatur. 609
- Tentationi resistens coronam sibi
gloria

oria nectit. 29
 rationes quæ ratione sancti
 perarint. 167
 thomas Aquinas ab Eucharis-
 tico pane sibi scientiam com-
 paravit. 494
 thomas. Morus in carcere &
 morte sales & jocos protulit.
 31
 thomas Cantuariensis liberè
 regi Angliæ resistit. 316
 thomas de Turrecremata Reges
 Hispaniæ liberè arguit. 321
 thomas Sanchez tria sibi habet
 rarissima. 495
 tor Domini commendatur.
 55. 156
 vitrua & fulmina quidam val-
 te timuerunt. 164

 V.

 Aledictio charorum amara. 71
 aledicit Maria filio ad passio-
 nem abeunti. 70. &c.
 e extremum omnibus terrenis
 in morte dicendum. 72
 a effingit figulus pro arbitro.
 50
 atur Deus animas per mor-
 os quasi molossos, 767. &c.
 ena contraria vitam servant.
 00
 itas odium parit. 311. & seqq.
 itas Regum aulis exulat, *ibid.*
 itatem enuntiantes morte
 uniti. 316. 317
 itatem quinam libenter au-
 derint.
 mis conscientia. 166. &c.
 mium morsus pruritus car-
 nis & libidinis extinguit. *ibid.*
 mis mirabilis in corde adole-
 centis sepertus. 172
 tales virgines quales, & quâ
 disciplina exultat. 535

Vestium luxus ingens. 482
 Vestium luxui puella addicta, à
 dæmone abripitur. 44
 Vetus homo & vetustas animi
 quomodo renovanda. 347
 Vincula ferrea SS. Martyrum
 redduntur aurea & nectuntur
 in coronam. 19. 20
 Vincula SS. Petri & Pauli quo in
 pretio & veneratione. *ibid.*
 Vincula morborum & tentatio-
 num nos Deo arctius adstrin-
 gunt. 22. 23. &c.
 Vinculum Religionis ac votorum
 non solvendum. 27
 Vincula conjugatorum conferunt
 ad coronam gloriæ. 29
 Vincula quinam amore Christi
 exoptarint & osculati sunt. 31
 Virginitas quantum conjugio an-
 tecellat. 122
 Virgines in cœlo cantabunt can-
 ticum quod nulli alii. 304
 Virgis pueri discolori corrigendi.
 447. 450
 Qualis vita, finis ita. 35. &c.
 Vitrum pro margarito vendi-
 tum. 593
 Umbra crucis quam vim habue-
 rit. 91
 Vocatio Dei quomodo cogno-
 scenda. 407. 508. &c.
 Vocatio ad statum religiosum, à
 Deo est & signum præ destina-
 tionis. 417. 420
 Vocationem differre aut negligere
 signum æternæ reprobatio-
 nis. 424
 Vocationem differentes aut descen-
 dentes graviter puniti. *ibid.*
 Votorum vinculis corona ne-
 cta. 27
 Vota quis de die ter millicies re-
 novarit. 27. 28
 Vox clamantis Ioannes Bapt. 34
 Virarius inauditâ pœnitentiâ
 expi-

INDEX RERUM MEMORABILIVM.

expirat. 168
 Vulnere Christi per peccato no-
 stra recrudescunt. 244. 245. &c.
 Vulnere Christi B. Joannæ in ve-
 neratione fuere. 102
 Vultus index animi, & speculum
 mentis. 274. &c.
 Vultus semper idem in quibus-
 dam apparuit. *ibid.*
 Vxor qualis ducenda exemplo
 Theophili Imp. ostenditur. 133
 In uxore ducenda non forma,
 non divitiarum, sed indoles & vir-
 tus spectanda. 134. &c.
 Vxorem ducens ad dimidium
 deceptus. 136

Uxor sancta virum sanctum red-
 det. *ibid.*

X

S. Xaverius. *V. Franciscus.*
Xantippe maritum suum dir-
 exagitat. 280

Z.

Zelus Christi pro domo Dei,
 599. 600.
 Zelus indiscretus S. Carpi. 436
 & seqq.

I N T O T A M Q U A D R A -
G E S I M A M.

Feria quarta Cinerum.

MEMENTO homo quia pulvis es. Cujus rei memoriam ultimam homo dormiturus indies refri-
cet, juxta illud Job. 7. *Ecce ego nunc in pulvere dormiam. p. 804.*
Ubi fufius de morte agitur.

Sum jejunatis, nolite fieri sicut hypocrita tristes. Matth. 6. De præceptis jejunii. 257

Hæreticorum errores circa jejunium refutantur. *ibid.*

Jejunium armat contra Dæmonem & carnem. 260. 264

Jejunium auget vires corporis & formam. 268

Jejunium pueri observant. 266. 267

Nolite fieri sicut hypocrita. Qui veniunt in vestimentis ovium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces. 547

Similes sunt sepulchris dealbatis. 554. &c.

thesaurizate vobis thesauros in cælis. Per elecmosynam quæ centuplum refundet, quod non auferetur. 470. 471. &c.

Reddit tibi. *ibid.*

Feria quinta.

Accessit ad eum Centurio, rogans eum & dicens: Domine puer meus jacet in domo paralyticus. Matth. 8. 767

Morbi velut molossi nos velut cervos ad fontem vivum compellunt. 767. 768. &c.

Infirmitas corporis facit ut animus ad Christum & ad coelestia aspiret. 767

Morbi quibusdam fuere præ purgatorio. 773. &c.

Homo cum morbi cruciatibus conflictatur Martyribus comparatur. 776. &c.

Morbus corporis confert ad sanitatem animæ. 770. 771. 772

Dico huic vade, & vadit. Hanc obedientiam imitari debent pueri erga parentes, exemplo Christi parvuli, qui fuit subditus illis. 107. 108. &c.

Ubi erit fletus. Potius hic flendum ubi de pretio lachrymarum & vi earum, ut etiam infernum extinguant. 390. 391. &c.

Domine non sunt dignus, ut intres sub tectum meum. Hoc recolat dum S. Eucharistiam sumpturus accedit, & seipsum per prævias dispositiones dignum efficiat. 302. &c.

Non inveni tantam fidem in Israël.

Fides viva circa S. Eucharistiam exercenda. 495

Feria sexta.

Diliges proximum tuum. Matth. 5. proximus diligendus sicut pupilla oculi. 720. & seqq.

Dilectionis proximi rara exempla. 724. 725

Dilectionis mutæ perfectum exemplar Jonathas & David. 726. per totum.

Ut sitis filii patris vestri. Dilectio nos facit filios Dei. 720

INDEX IN QUADRAGESIMAM.

Si enim diligitis eos, qui vos diligunt quam mercedem habebitis? Nam & ethnici & pecora hoc faciunt, ut ait Augustin. Dom. Sexag. 228. &c.
Estote ergo vos perfecti, sicut & Pater vestrorum caelestis perfectus est. Quem proponis nobis ut perfectissimum exemplar ad imitandum. 791. &c.
Attendite ne justitiam vestram faciatis coram hominibus. Sicut Hypocritae, qui exterius speciem sanctitatis praeferunt. Dom. 5. post Pent. per totum.
Pater tuus qui vidit in abscondito reddet tibi. Idque centuplum. Dom. 1. post Pent. per totum.

Sabbatho.

Cum sero esset. Joann. 20. Multis erit sero in morte poenitere, & cum porta misericordiae erit clausa. 354-355. &c.
Vidit discipulos suos laborare. Multi laborant in vanum. Qui in nocte gentilitatis & idololatriae versantur. 2. Heretici. 3. In morte. Peccati mortalis laborantes. Dom. 4. post Pent.
Quinam spectris & umbris terri. 171. 172
Putaverunt phantasma esse. Quinam spectris & umbris terri. ibid.
Caperunt in grabatis eos qui se ma e habebant, circumferre, ubi audiebant eum esse. morbi ad Deum redire compellunt. Dom. 20. post Pent. per totum.

Dominica prima Quadragesima.

Ductus est Iesus in desertum. Matt. 4.

Quinam a malo & vano spiritu, quinam a Spiritu Sancto acti in desertum. 51. 52. 54
Desertum locus orationis. 56
Desertum etiam in urbibus & turbis esse potest. 59
Cum jeunasset 40. diebus. De praecipuo jejunii, per totum. 257. &c.
Dominum Deum tuum adorabis. De dominio Dei in creaturas. 142. 143. 144. &c.
Verum dominium soli Deo competit, non homini. 147
Illi soli servies. Nemo potest duobus Dominis servire. Dom. 14. post Pent. per tot.

Feria secunda.

Cum venerit filius hominis in majestate sua, & omnes Angeli eius cum eo. Matth. 25. Si Majestas Regis, & vel unius Angeli homines exanimavit, quid faciet Majestas Dei tot millionibus Angelorum stipata. 60
De judicio Dei bona opera ponderanda, atque ex iis homines judicandi. 817. 818. &c.
Venite benedicti Patris mei. Hanc vocem sibi dari a Christo. audivit S. Mechtildis, & quam hic nuntius hominibus gratus esset, se ex benedictis fore. 759. 764. & seqq.
Esurivi enim & dedistis mihi manducare, &c. possidete paratum vobis regnum. Eleemosyna non tantum centuplum, sed & regnum caelorum impetrat. 471. &c.
Quoadju fecistis uni ex his fratribus meis minimis, mihi fecistis. Quod lepidè mendicus exposuit. 482
Quamdiu fecistis. coenobia condecendo,

INDEX IN QUADRAGESIMAM.

dendo, aut alia pia opera exercendo quæ diu permanent, expendit Rupert. 820

D scedite à me maledicti. Quam longè damnati discessuri à Deo, à Beatis: & quale chaos inter hos & illos. 676. 677. 821
Quam amara separatio, dum segregabit oves ab hædis. 821

Feria tertia.

Intravit Iesus in templum Dei, & eiciebat omnes vendentes & ementes in templum. Zelus & virtus Christi eluxit in hoc opere. 59

Domus mea, domus orationis vocabitur. de qua verè licet exclamare, *terribilis est locus iste, non est hic aliud, nisi domus Dei & porta cæli* Gen. 28. 600

De cultu & reverentia templis debita. 600. 601. &c.

Exponitur & illud: *Domum tuam decet sanctitudo,* Psalm. 92. *Dom. 9. post Pent. §. 2.*

Vos autem fecistis eam speluncam latronum. Quinam illi qui templum in speluncam latronum, & quasi in lupanar convertunt. 604. &c.

Contra spelunca latronum verè in templum conversa. 202. 203

Et accesserunt ad eum cæci & claudi. Infirmi velut cervi faucii ad Christum fontem vivum accurrunt. *Dominica 20. post Pent. per tot.*

Feria quarta.

Magister volumus à te signum videre. Matth. 12. Deus non unum, sed plurima signa illis & nobis ostendit, ut à peccato deterreat. 2. 3. 11. &c.

Signum non dabitur ei, nisi signum Ionæ Præpheta. Quod signum, Dei longanimis ad pœnitentiam nos expectantis. 13. 14. &c.

Viri Ninivite surgent in iudicio cum generatione ista, & condemnabunt eam. Ita, inquit Cyprianus, adducet Diabolus in iudicium homines mundanos, qui plus pro rebus fluxis & terrenis laborarunt, quam nos pro æternis. 595

Ecce plus quàm Salomon hæc. Vide si Salomonis palatium tam splendidum, quam splendidum debet esse templum, quod est aula Dei. 600. 609

Intrantes habitant ibi. Dæmones ubi semel animum occuparunt, jamque ingressi habitant ibi, difficulter statione cedunt. ita vitia ubi in consuetudinem abierunt. 284

Quid consuetudo & quomodo acquiratur. 285

Consuetudo altera natura quam difficulter exuatur. 288

Remedia extirpandi pravos habitus & consuetudinem peccandi. 292. 293

Feria quinta.

Non sum missus nisi ad oves, quæ perierunt domus Israel. Matth. 19. Cœlestis pastor quomodo oves ad se vocet & trahat. 369. 370. &c.

Nam & catelli edunt de micis quæ cadunt de mensa dominorum. Quanta animi demissione & dispositione ad S. mensam accedendum. 495. 502. &c.

Mulier magna est fides tua, Quam viva fides circa mysterium Eucharisticum requiratur. 496. &c.

INDEX IN QUADRAGESIMAM.

Feria sexta.

*Erat autem quidam homo ibi tri-
ginta & octo annis habens in in-
firmitate sua. Ioan. 5. Morbi
quibusdam pro purgatio fuerit.*

773.774

Morbus corporis malis salutem
animæ contulit. 760.761. & *vis
sanus fieri.*

Multi volunt sani fieri, quibus ex-
pediret ægrotare. 771.772

Sabbatho.

De transfiguratione, quam San-
cti quidem per Eucharistiam
consecuti. 491.500. &c.

Resplenduit facies ejus sicut Sol.
Matth. 17. Quod etiamnum
fit in Eucharistia, è qua velut
è speculo Solari plures sancti
sibi radios mutuaverunt. 487.

491.494

Splendidus Solis vultus semper
idem, constantis animi symbo-
lum est. 274. &c.

Qui in adversis vultu semper eo-
dem & sereno fuerint. 279. &
seqq.

Unum est nos hinc esse. Si Petrus hoc
dixerit ubi (ut August. ait) ran-
tium stillam cœlestis dulcedinis
degustarat, quid sentiendum
de torrente, voluptatis & glo-
ria beatorum. 661. &c.

Hic est filius meus dilectus totus in
gloria, quàm disper ab illo ut
cum Pilatus populo proposuit.

Ecce homo. 85. 86

Dominica secunda.

Idem Euan elium ut Sabbatho
præced.

Feria secunda.

In peccato vestro moriemini. Ioan. 8

Complures qui Deum com-
ponentem & comminantem
non audierunt, in peccatis
mortui. 10. 16. 17

Qui pœnitentiam differunt in
peccatis mortui. 359.360.361

Peccatis per omnem vitam assue-
ti, iis immortui. 37. 38. 290

*Qui in se me verax est, & ego que
audiui ab eo, hac loquor in mundo*
Christus liberè veritatē locu-
tus est, et si veritas odium parit.
quod plures Sancti proprio vi-
tæ periculo experti sunt. 311.
312. &c.

Feria tertia.

*Omnia verò opera sua faciunt, ut vi-
deantur ab hominibus.* Matth. 23

Hypocritæ speciem externam
sanctitatis præferunt, ut lau-
dentur ab hominibus. 346 &c.

Homines mundani magis labo-
rant, ut placeant oculis homi-
num, & laudem inanem ac-
quirant, quàm nos ut oculis
Dei placeamus & gloriam æ-
ternam acquiramus. 588. 589

Qui se humiliaverit, exaltabitur.
Sola humilitas est, que exal-
tat. 617. &c.

Christus per omnem vitam se
humiliando exaltatur. 618

Probatur sacris & profanis histo-
riis eos qui se humiliant exal-
tari. 622

Exponitur illud Eccl. 11. Sapien-
tia humilitati exaltabit caput il-
lius, 639. &c.

Feria quarta

Eccc ascendimus Hierosolymam.

Matth. 10. quomodo & nos
ascendere possumus, vitia cal-
cando scalam nobis faciamus.

715

Tradent

Tradent eum gentibus ad illudendum & flagellandum. Hoc Evangelium aptè legitur Dominicâ Quinquagesimæ, quâ mundus celebrat Bacchanalia, & peccator suis flagitiis rursus Christum flagellat & crucifigit.

343-344. &c.
Petens aliquid ab eo, nempe ut sedent hi duo filii mei, unus ad dextram, & alius ad sinistram. Mortales plerique non modò stulta, sed & sibi maximè noxia petunt. 428. 439. &c.

Nescitis quid petatis. Quia malè petitis & mala 432-433
Quid salubriter à Deo petendum sit. 437-438

Quicumque voluerit inter vos major fieri, erit vester minister. Docet unicam humilitatem viam esse ut quis verè magnus fiat apud Deum & homines. 622. &c.

Feria quinta.

Vidit Abraham à longè. Luc. 16. Peccator quàm longè à cœlo & Deo. 670. 671. &c.

Inter nos & vos chaos magnum firmatum est. Quantum inter vallum inter cœlum empyreum & infernum. 676

Neque si quis ex mortuis resurrexerit, credet, ut patet ut tragœdia. 16.

Feria sexta,

Homo erat paterfamilias. Matth. 21. De officio patrisfamilias, & recta filiorum educatione. 441. &c.

Filii tibi sunt, erudi illos, & cura illos à pueritia illorum. Eccl. 7. Dom. 6. post Pascha. §. 1.

Qui percutit virgâ, odit filium suum. Prov. 13. ibid. §. 2.

Tu virgâ percuties eum, & animum ejus de inferno liberabis. Prov. 23. ibid. §. 3.

Paterfamilias noverit severitatem mansuetudine temperare, ibid §. 4.

Peregrè profectus est. Homines seculares aliquando animi causa foris secedunt. 50. 51

Malos malè perdet. Pœnam talionis sumendo. 781. 782. &c.

Sabbatho.

Profectus est in regionem longinquam. Luc. 15. Peccator in regionem longinquam proficiscitur longè à Deo & cœlesti patria. 670. 671 672 &c.

Indignatus est autem (senior) volebat introire. Idque ex invidia, quia sibi talis honor nunquam habitur. 174. &c.

Dominica tertia.

Erat Iesus ejiciens demonium & illud erat mutum. Luc. 11. hoc demonio possessi, qui tacent, & velut canes muti non audent latrare dum aliorum scelera corripienda sunt. 638. 639

Alii tentantes, signum querebant ab eo. Sufficientia Deus dedit signa ut nos à peccato deterreat. 4. 5. 7. 8. &c.

Ipse autem ut vidit cogitationes eorum. Cogitationes picturae sunt animi, has videt Deus in quibusdam (ut in Judæis) terribissimas, in aliis pulcherrimas. 733-734. &c.

Cogitationes malæ ilicò repellendæ. 736 737. &c.

INDEX IN QUADRAGESIMAM.

Ob solam cogitationem damnati. 741. &c.

Omne regnum in seipsum divisum desolabitur. Regnum Dei quod intra nos est non dividendum, sed unus Deus in corde nostro regnet. *Dom. 14. post Pent.*

Quarens requiem & non invenit. Ita omnis peccator, quem exagitat scelerum conscientia. 160 161. &c.

Ingressi habitant ibi. Quod fit per omnem pravam consuetudinem. 285. per totum.

Feria secunda.

In veritate dico vobis. Luc. 4. et si veritas odium pariat. *Vide Feria 2. post Dom. 2.*

Feria tertia.

Si peccaverit in te frater tuus, vade & corr. pe. eum. Matth. 18. Corruptio quando & quomodo adhibenda. 645

Corruptionem ommittere quale peccatum. 633

Ubi enim duo vel tres congregati sunt in nomine meo, ibi sum in mediis eorum. Quod proprie fit in templo, ubi plures confluent ad orandum Deum. 601

Feria quarta.

Honora patrem & matrem. Matth. 15. Hoc præceptum datum liberis & exemplo suo Christus docuit parentes honorandos, iisque obtemperandum. 107. 108.

Hypocrita, bene prophetavit de vobis *Isaias*. De Hypocritis vide dicta dicta Feria 4. cinerum.

Populus hic labiis me honorat, autem eorum longè est à me. peccatoris longè à Deo. 671. seqq.

Quidam in oratione per evagationem cordis longè à Deo. 738. &c.

Non quod intrat in os coinquinat minem. Quomodo hæret hoc loco abutantur. 2

De corde exeunt cogitationes malæ. De malitia cogitationum. 7

Cogitationes malæ statim repellendæ. 7

Qui ob solam cogitationem damnati. 7

Feria quinta.

Sacerdos autem Simonis tenebatur morbis febrilibus. Luc. 4.

Morbi corporis conferunt ad salutem animæ. *Dom. 20. post Pent. per totum.*

Omnes qui habebant infirmos & languoribus ducebant illos ad Iesum Christum. morbi cogunt infirmos ad Christum vel cervos faucios ad fontes aquarum. 161

Egressus ibat in desertum. Et nobis subire de secedendum, de quo bono vitæ solitaria. 50. 51. &c.

Feria sexta.

Omnis qui biberit ex aqua hac fiet iterum. Joan. 4. Aquæ mundi salte sitim non restinguunt nec omnia mundi bona hominem satiant. 562. 563. &c.

Aqua quam ego dabo ei, fiet in fons aquæ salientis in vitam æternam. Aqua quam Christus dabit verè satiat. 570. & seqq.

Fontes gratiarum nobis scaturiunt à quibus aquæ vitæ æternæ profluunt.

INDEX IN QUADRAGESIMAM.

profluunt. 297. &c.
Mirabitur quod cum muliere loquebatur. De cuiusmodi consortio mulierum quæ venantur animas, vobis maximè cavendum. 582. 583.

Sabbatho.

Digito scribebat in terra. Ioan. 8. Quid scripserit opiniones variaz. 814
Qui sine peccato est vestrum primus in illam lapidem mittat. Christus liberè illis veritatem dixit quod & viri Apostolici æmulari sunt. 315

Dominica quarta.

Quantum volebant. Ioan. 6. Divinæ munificentia fontem benignissimus Redemptor hodie multis millibus fecit scaturire, largiendo singulis quantum volebant. At longè excellentius per Sacramenta, gratia fontes in nos derivamus. 297
Hinc hauriendum quantum volumus, pro cuiusque capacitate. 299. &c.

It autem impleti sunt. solus Deus satiatur. 570

Jesus ergo cum cognovisset quia venturi essent ut facerent eum Regem, fugit. De fuga honorum, quæ unica ad veros honores via. 628. 629.

Fugit iterum in montem ipse solus. Exemplo suo sapissimè secessum & solitudinem commendat. *Dom. 4. Advent. per totum.*

Feria secunda.

Invenit in templo vendentes &

ementes. Joan. 2. Vide dicta feria 3. post Dom. 1.

Quod cum fecisset quasi flagellum de funiculis, omnes eiecit. suis funibus peccator flagellatur juxta illud: per quæ quis peccat, per hæc & torquetur. 781. &c.

Nolite facere domum patris mei domum negotiationis. de cultu & reverentia templis debita. *ibid.*
Zelus domus tuæ comedit me. 600

Feria tertia.

Qui à semetipso loquitur, gloriam propriam querit. Joan. 7. Ut homines vani qui multum garriendo & gloriam propriam querendo, ludibrio fiunt. 630
Nolite iudicare secundum faciem. nam multi hypocritæ extus apparent sancti & similes sunt sepulchris dealbatis. 546. 547

Feria quarta.

Venit nox quædo nemo potest operari. Joan. 9. Ideo jam dum lux est gratia non differenda præsentia. 354. 355. &c.

Hæretici & peccatores privati luce gratia, in nocte operantur omnino in vanum. 538. 539

Credo domino, & prociens adoravit eum. Ita vivâ fide & adoratione ad Eucharistiam accedendum. 496. 497. &c.

Feria quinta.

Ecce defunctus. Luc. 7. Religiosi mundo mortui, quasi Deo vivunt. 694. 695. &c.

Noli flere. Homines mundo mortuos, in Religione Deo viventes non flendos esse, *Dom. 5. post pent. §. 23.*

INDEX IN QUADRAGESIMAM.

Feria sexta.

Domine ecce quem amas infirmatur
Joan. II. morbos immitti ab
amica Dei manu in animæ sa-
lute. *Dom. 2. post Pent.*

Infirmitas hæc non est ad mortem.
multi sancti si sani fuissent (in-
quit Salvian.) sancti non fuif-
sent. Quibus infirmitas pro-
fuit ad vitam æternam. *ibid.*

Lazarus amicus noster dormit sed
vado ut à somno excitem eum.
ubi Christus mortem somnum
vocitavit & aptè. 803

Mortis & somni proprietates in-
ter se comparantur. 804 805.
&c.

Salubris homini dormituro illa
Lipsii communitio : *ad lethum*
ad lethum. 808

Et lachrymatus est Jesus. Quàm
pretiosæ Christi lachrymæ, uan-
de & lachrymæ pœnitentium
pretium & vim accepere. 391

Christus nos flere docuit, quia la-
chrymis anima baptizatur. 394

395
Beati qui lugent. 402

Sabbatho.

Ego sum lux mundi. Joan. 8. Qui
maximè relucet in speculo Eu-
charistico. *Dom. 2. post Pent.*

Ejaculatur lucis suæ radios ut
peccatores illuminet, & luce sa-
gittarum suarum configat. 384.
385

Dominita passionis.

Si veritatem dico vobis quare non
creditis? Joan. 8. veritatem li-
bere profertendam. 317

Vide dicta Feria 2. post Domini
cam, 2.

Feria secunda.

Si quis fecit veniat ad me. Joan. 7
Fons gratiarum omnibus sca-
tet affluenter. 297. 298. &c.

Pro dispositione & capacitate cu-
jusque gratia communicatu-
299.

Feria tertia.

Quærebant eum Judæi interficere
Joan. 7. id ipsum quantum in-
se est adhuc quærent peccato-
res dum flagitiis suis Deum la-
cessunt & velut rursus crucifi-
gunt. 243. 244

Feria quarta.

Oves meæ vocem meam audiunt.
Joan. 10. Quinam sola voce ad
Christum conversi sunt. 385
386. &c.

Ego cognosco eas & sequantur me
Oves attractæ ramo gratiæ pa-
storem Christum sequantur.
369. 370. &c.

Feria quinta.

Mulier quæ erat in civitate pecca-
trix. Luc. 7. Quomodo coele-
stis pastor hanc ovem perdi-
tam venetur. 384. &c.

Lachrymis cæpit rigare pedes ejus.
De lachrymis Magdalensæ &
verè pœnitentis. 395

Anima pœnitentis lachrymis ba-
ptizatur. 394

De pretio lachrymarum. 390. 391

Lachrymarum vis cœlum aperit.
399

Beati qui lugent. 402. &c.

Feria sexta.

Hic homo multa signa facit. Joan.
II.

INDEX IN QUADRAGESIMAM.

II. Mirum Judæos illis signis non terri & converti ad poenitentiam. Ut nec peccatores, plurimis signis admoniti. 6-7-8.9, &c.

Cogitaverunt ut interficerent eum.
Quantum malum sola cogitatione committatur. Et qui ob unam cogitationem damnati.

§§§.741

Sabbatho.

Si quis ministraverit, honorificabit eum pater meus. Ioan. 12. quomodo Deus honoraverit eos qui se hic humiliaverunt. 619. 620. 621. 628. &c.

Omnia traham ad me ipsum. Quomodo Deus trahat animas ramo gratiæ. 370. &c.

Dominica Palmarum.

Si quis vobis aliquid dixerit, dicite Dominus his opus habet. Matth. 21. de absoluto dominio Dei

in omnes creaturas. Quod Job attendens, dedit, dixit: Dominus, Dominus abstulit. 141. 142 152

Ecce Rex tuus venit tibi mansuetus.
De mansuetudine Christi, vide *Dominicam Palm.* per totam.

Feria secunda.

Feria 3. & quarta de Passione Domini J E S U, cujus epitome habes. *Dom. infra est. Nativit.*

Feria quinta.

De cœna Eucharistica vide *Dom. 2. post Pent.*

Feria sexta.

De Passione ut supra. 510

Sabbatho.

Non est hic, surrexit. Matth. 28. vide *Dominicam Resurrectio-*
nis.

IN FESTA TOTIUS ANNI.

Festo Circumcisionis.

Vocatum est nomen eius J E S U S. Luc. 2. An & quod nomen Deo competat. Pag. 142

Nomen Domini suave. 157
 Quoties S. Paulus nomen J E S U in epistolis expresserit. 46

Festo Epiphania.

Natus est Rex. Matth. 2. Verè mansuetus, Princeps pacis. qualis debet esse omnis superior, paterfam. &c. Dom. Palm. per totum.

Cum natus esset J E S U S in Bethleem, spretà Jerosolyma, & urbium strepitu, mente saltem secedere oportet in Bethleem, ut Christum natum adoremus. 54

Vidimus stellam ejus. & quot stellas Belgium, quot signa nos vidimus, nec Deum querimus, nec ad eum accedimus. 4. 5. 6. &c.

Audiens autem Rex turbatus est. Conscientia impij facile turbatur. 163. 164

Ite & interrogate diligenter de pæro, & cum inveneritis reannuntiate mihi, ut & ego veniens adorem eum. Herodes vulpes versipellis qualis Rex Walliæ in vulpem conversus & plures alii. 549

Festo Conversionis S. Pauli.

Aud. vis vocem dicentem sibi Sau-

le, Saule, quid me persequeris. Christus quàm potenter Saulum vocavit. & quinam velut oves perditæ vocem pastoris audierint. Ego sum Jesus quem tu persequeris. Peccator Deum persequitur, bellum cum eo gerit, & sceleribus suis quasi rurium crucifigit. 243. 244. &c.

Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te. Matth. 19. quinam gratiâ Christi attracti, omnibus spretis Christum secuti. 385. 386. &c.

Centuplum accipiet, & vitam æternam possidebit. Hoc centuplum etiam accepturi sunt, qui modica reliquerunt & per eleemosynam in pauperes erogarunt. 470. &c. & vita æterna qualis quantaque beatorum gloria. 652. 653. &c.

Festo Purificationis B. Mariæ.

De Humilitate integerrimæ Virginis, quæ hoc die peculiariter eluxit. 622

Hoc die purgandus animus ab omni navo, priusquam quis filium Dei accepturus accedat. 504. 505. &c.

Homo iste justus & timoratus, expectans consolationem Israël &c. Luc. 2. quanto desiderio cor Simeonis æstuatit videndi Christum Dominum; eodem & nos ardere debemus ut eum in Eucharistia, cordis sinu excipiamus. 507

Venit in spiritu in templum. quo spiritu

INDEX IN FESTA TOTIUS ANNI.

Spiritu veniendum in templum, & qua attentione & reverentia agendum. quidam spiritu maligno ad templum se conferunt. 602. 603. 604. &c.
 Accipit eum in ulnas suas. quinam Sancti Jesum ulnis exceperint. consimili fervore à nobis in Eucharistia suscipiendus. 510. 511. &c.

Festo S. Matthia Apost.

Cecidit srs super Matthiam. Act. 2. nihil sorte aut casu fieri, sed divina providentia omnia gubernat. 192. 193. &c.

Domine cœli & terra. Matth. 11. de perfecto dominio Dei in omnia creata. 143. 144. &c.

Venite ad me omnes qui laboratis, & onerati estis & ego reficiam vos. Invitat Christus ad fontes gratiarum qui omnibus superfluenter scaturiunt. 297. 298. &c.

Quavis infirmitate laborantes velut cervi faucii recurrere debent ad Christum fontem vivum. 767

Discite à me quia mitis sum. de mansuetudine Christi aliorumque Sanctorum, & quam ea virtus excellens nobilique necessaria Dom. Palm. per tot.

Et humilis corde. de profunda Christi humilitate, aliorumque Sanctorum, qua quisque merito exaltatur. 618. 619. 620. &c.

Festo Annuntiationis B. V. g.

Ingressus Angelus ad eam, Luc. 1. invenit eam solam & per 9. horas cū illa gisse dicitur. 61. 65.

Ave gratiâ plena, ad plenitudinem illam gratiæ hauriendam, opus est cor nostrum velut vas capax afferamus. 299. 300

Et regni ejus non erit finis, quam illud regnum amplum & pretiosum. 654. 655. 666. &c.

Eccē ancilla Domini. Maria humilitate concepit, & ancilla Dei mater effecta, supra omnes creaturas exaltata. 622. 623

Festo Resurrectionis Dom.

Surrexit non est hic. Marci 16. Ut cum Christo resurgamus & in novitate vitæ ambulemus, exuere oportet veterem hominem bombycem imitando quem M. Basilius Resurrectionis typum ostendit. 343. &c.

II. Festo Pascha.

Nonne hæc oportuit pati Christum & ita intrare in gloriam suam? Luc. 24. Christus & omnes sancti multa hæc & indigna passi, gloriam adepti sunt. 619. 620. 621. &c.

6. Stulti & tardi corde ad credendum. Fidē viva panis Eucharisticus sumendus. 496. 497

Nonne cor nostrum ardens erat in nobis, dum loquebamur. Quanto ardentius in nobis esse debet, quos intimè reficit. 500. 501. 502. &c.

Cognoverunt eum in fractione panis. Et nos ut eum cognoscamus ad panem vitæ accendamus juxta illud Psal. 33. accedite ad eum & illuminamini. 490.

491
Deum in pane Eucharistico qui-
nam

INDEX IN FESTA TOTIUS ANNI.

nam præsentem etiam oculis corporeis cognoverint. 498. 499

III. Festo Pascha.

Quid turbati estis, & cogitationes ascendunt in corda vestra? Luc. 24. aliquorum cogitationes non ascendunt sed descendunt: quas cogitationes quomodo Deus excretur. 734. 735. &c.

Festo Ascensionis.

Divitias honores & terrena omnia calcando, homo ascendere valet. 712. 713. &c.
Ex vitis scalam nobis facimus si vitia ipsa calcamus. Aug. 715
Per humilitatem solam ascenditur juxta illud Eph. 4. quod autem ascendit, quid est, nisi quia & descendit. 618

Festo Pentecostes.

Apud nos manens. Johan. 14. Divinus ille spiritus, Deus ipse omnibus intimè præsens, utinam oculis ac animis nostris semper obversetur. Cujus præsentia medium ac remedium præsentissimum ad omnia peccata vitanda. 457. 458
Dei præsentia efficax ad omnem virtutem, & perfectionem incitamentum, & quinam Sancti semper coram Deo ambulârint. 46. 47. 465. &c.

II. Festo Pentecostes.

Dilixerunt homines magis tenebras

quàm lucem. Joan. 3. major studio sectantes fluxa & terrena quàm æterna & cœlestia. 588. 589. &c.

Qui autem facit veritatem venit ad lucem. Quinam veritatis amantes, apertè quasi in luce se argui æquanimitè passi sint. 320. &c.

Non venit ad lucem ut non arguantur opera ejus.

III. Festo Pentecostes.

Occulta sua vitia argui nolunt. 311

Oves vocem ejus audiunt. Joan. 10. Quomodo cœlestis pastor oves ad se vocet & quinam eam audierint. 382. 282

Oves illum sequuntur. quænam oves gratiâ Dei, ceu virenti ramo fractæ, Christum secuta. 271. 272. &c.

Festo SS. Corporis Domini.

Candor est lucis æterna, & Speculum Sap. 7.

1. Hostia Eucharistica quæ mirifice facit ad illuminandos & inflammandos animos, speculo caustico comparatur. 487. 488
2. Accedite ad eum & illuminamini. 490
3. Quinam ex hoc pane illecti, sibi radium divinæ sapientiæ mutuârint. 494
4. Umbram fugat veritas, noctem lux eluminat. 495
5. Speculum Eucharisticum fidelium corda inflammat. 499
6. Dispositiones animi præviæ ad flammam ex Eucharistico speculo concipiendas. 502
7. Pro-

INDEX IN FESTA TOTIUS ANNI.

7. Proxima ad divinas flammās concipiendas dispositio, fervens desiderium. 507
 8. Quo amoris incendio Deipara Christū utero conceperit, & in Eucharistia sumpserit. 511. 512

Festo SS. Philippi & Jacobi.

In domo patris mei mansiones multe sunt. Ioan. 14. majores diversæ pro diversitate meritum, sicut tamen ut alter alteri beatorum non invidet. 304
Quomodo possimus viam scire? quo modo quis de vocatione sua anxius scire possit quæ via ducat ad vitam. - 407. 408. 417
Quodcumque petieritis patrem in nomine meo, hoc faciam. quinam mala & sibi noxia petiverint. 428. 429. 432
ostende nobis patrem & sufficit nobis. hominem boni infiniti capacitatem nulla creatura satiat, sed solus Deus illi sufficit: 572. 570

Festo Inventionis S. Crucis.

In corde Virginis Matris crux inventa à primo momento quo mater Dei effecta. 65
Uti quis renatus fuerit denno, non potest videre regnum Dei. Ioan. 3. quomodo homo per novitatem vitæ renasci possit? 343
Quomodo potest homo nasci cum sit senex? Ioan. 3. ut senex non possit renasci & juvenescere, potest tamen homo vetus renovari. 344. 345. &c.
 Quinam senes ad juventutem redierint & velut renati sint. 345. &c.

Nemo ascendit in caelum, nisi qui descendit de caelo. Aut quod idem est, nemo exaltatur, nisi qui fuerit humiliatus. 618. &c.

Festo Nativitatis S. Joannis Bapt.

Joannis Baptistæ breve elogium *Vox clamantis, Echoni comparatur.* 34. &c.
Zacharias pater ejus repletus est Spiritu sancto. Luc. 1. & nos repleri possumus si ad fontem gratiarum dignè accedamus. *Dom. 4. Quad. per totum.*

Festo SS. Petri & Pauli.

De vinculis Petri & Pauli, quali in pretio & veneratione. 19. 20
 De S. Paulo V. *supra Festo Conversionis ejus.*

Festo Visitationis B. V.

Repleta est Spiritu Sancto Elisabeth. Luc. 1. ut & nos repleri possimus, Christus fontes gratiarum scaturite fecit. *Dom. 4. Quad. per totum.*
Benedictus fructus ventris tui. In hoc versu Christus singularem modestiam ostendit. 634
Vnde hoc mihi ut veniat mater Domini mei ad me? Majori nos animi demissione ad S. Eucharistiam accessuri dicere possumus: unde hoc mihi ut veniat Dominus meus ad me. 505
Beata qua credidisti. De fide viva quâ ad Christum accedendum. 496. 497

INDEX IN FESTA TOTIUS ANNI.

Festo S. Magdalena.

In civitate peccatrix. Luc. 7. Quo modo cœlestis Apollo eam. velut monstrum venatus sit.

389

Lachrymis cepit rigare pedes ejus de lachrymis Magdalenzæ & verè poenitentium. 395. 396

Anima lachrymis baptizatur. *ibid.*

Lachrymarum vis cœlum aperit.

399

Beati qui lugent. 402

Festo S. Iacobi.

Accessit ad Iesum mater filiorum Zebedæi cum filiis suis adorans & petens aliquid ab eo. Matth. 20.

Vide stultas & noxias multorum petitiones, quibus aptè respondetur: *Nescitis quid petatis.* Dom. 5. post Pascha per totum.

Quznam salubriter postulanda *ibid.*

Festo S. Laurentii.

De constantia S. Laurentii, tyranno insultantis: Versa & manduca. Deque aliorum Martyrum in tormentis constantiâ & lætitiâ. 276. 279. &c.

Laurentius dispersit, dedit pauperibus, sciens quod Deus multiplicabit semen, & auget incrementa frugum justitiæ, ad centuplam. de quo elemosynæ centuplo, vide Dom. 1. post Pent.

Si quis mihi ministraverit, honorificabit eum pater meus. Ioan. 12.

Quomodo Deus servos suos se

humiliantes extollat & honorificet. 622. &c.

Festo Assumptionis B. V.

Pro festo Assumptæ Virginis historia. 119. 120

Quæst ista, quæ ascendit de deserto Cant. 3. ascendere & nos possumus in solitudine orationis vacantes, ibi enim quis levat supra se. 56 57

Possumus quoque cum Maria ascendere omnia humana cando. 622. 623. &c.

Festo S. Bartholomæi.

Omnis turba quærebat cum tangeret Luc. 6 de ferventi desiderio, ut Christum in Eucharistia tangere possimus: & quinam eum ulnis exceperint. 507. 508. 509 &c.

Festo S. Matthæi.

Vidit Iesus hominem sedentem in throno, Matthæum nomine, & ait illi: Sequere me. Matth. 9. Matthæum ovem perditam, quomodo Christus ad se traxerit

371

Surgens secutus est eum. Quinam cum Matthæo Christum vocantem & trahentem secuti sint. 372. 373

Sequere me. Quisque hoc sibi dictum autumat, ut sequatur Christum, non carnem, non sanguinem. Unde statuendum in adolescentia, quæ etiam ut Christum sequi & assequi valeamus. Dom. 4. post Pascha.

Non veni vocare justos, sed peccato-

re.

INDEX IN FESTA TOTIUS ANNI.

*res velut oves perdiras, Dom. se-
cunda post Pascha per totum.*

Festo sancti Michaelis.

De officio Angelorum &c.

Quomodo pueri possint Angelos
agilitate æmulari. 115. 119. &c.
*Nisi conversi fueritis & efficiamini
sicut parvuli, non intrabitis in re-
gnum cœlorum* Matth. 18. Qui
vult magnus esse in regno cœ-
lorum, debet fieri parvus, quia
sola humilitas exaltat. Dom. 10.
post Pent. per totum.

Quomodo parvuli possint intrare
in regnum cœlorum, cum
Matth. 11. dicatur: *Regnum cœ-
lorum vim patitur.* 399
*Angeli eorum semper vident faciem
Patris mei.* De visione Dei. 664
665. &c.

Festo S. Lucae.

S. Lucas præcellens pictor docet
animum sanctarum cogitatio-
num lineamentis pingendum,
juxta illud: *Dabit cer suum in
similitudinem picturae.* Eccl. 38.
Dom. 18. post Pent.

Quinam illud fœdis cogitatio-
bus infestent? 735. &c.

*Festo sanctorum Simonis
& Juda.*

*Hec mando vobis, ut diligatis invi-
cem.* Joan. 15. De dilectione
proximi. 719.

Diliges proximum sicut pupillam
oculi tui, quoniam sumus invi-
cem membra. 720

Jonathas & David perfectunt

ctum mutæ dilectionis exem-
plar. 726

Ego elegi vos de mundo. Plures alios
elegit de mundo, & vocavit ad
se, ad statum Religiosum, &
differunt aut detrectant venire
Dom. 4. post Pascha.

Festo omnium Sanctorum.

Sanctos pro diversitate gratia ha-
bituros gradum gloriæ. 303.

304

De domo beatorum quàm am-
pla futura sit. 652. 653. &c
Beati mites. Matth. 5. Vide Dom.
Palm. per totum.

Beati qui lugent. Dom. 3. post Pa-
scha.

Beati misericordes. In pauperes,
qui centuplum recepturi. Dom.
1. post Pent.

In die Animarum.

De desiderio cœlestis patriæ
quod qui in se non habuerunt
quo purgatorio puniri. 667. &c
Morbos brevi tempore patienter
tolerando, qui purgatorii flamma
evaserint. 773-774

Festo S. Catharinae.

Exemplo S. Martini commenda-
tur liberalitas in pauperes, cui
Deus centuplum refundit. Dom.
1. post Pent.

Festo S. Martini mira accidit tra-
gœdia. 16. 17

Festo S. Martini.

Iaus Virginitatis.

122
Vincu-

Vinculum virginitatis nos Deo
adstringit. 26.27

Virgines cantabunt canticum
quod multi alii beatorum. 304

Clausula est janua. Matth. 15. porta
sancta Romæ pater tempore
jubilæi; at eo elapso clauditur,
ita & porta gratiæ nunc patet,
multi cum fatuis occasionem
negligentes, inveniunt clausam
januam. *Dom. 1. post Pascha per
solum.*

Festo S. Andrea.

Cruz equo regio comparatur in
quo ponatur, quem Rex volue-
rit honorare. 628

Venite post me. Matth. 4. quot mo-
dis & quibus cœlestis pastor
nos ad se vocet & trahat. *Dom.
1. post Pascha.*

Festo S. Nicolai.

Exemplo S. Nicolai liberalitas in
pauperes exercenda, cum Deus
centuplum promiserit. *Dom. 1.
post Pent.*

*Domine quinque talenta tradidisti
mihi, ecce alia quinque superlu-
cratus sum.* Matth. 25. ita gra-
tiæ semper cooperando, eam in
immenſum angere possumus.
300. 301. &c.

Lucratus est alia quinque. Si ho-
mines seculares tam seduli &
solertes ad lucrum terrenum
augendum, quanto magis nos
ad cœleſte & æternum acqui-
rendum. *Dom. 8. post Pent.*

Intra in gaudium Domini tui. quale
illud lingua non potest effari.
666. 667. &c.

Festo S. Thoma Apost.

Dominus meus & Deus meus. Joa
20. Domini nomen propriiſſi-
mè Deo competit. 14

Quomodo nullus Dominus, ni-
ſi ſolus Deus. 146. 147

De dominio Dei absoluto in om-
nes creaturas. *Dom. 3. post Epiph.*
per tot.

*Beati qui non viderunt & credide-
runt.* quod in mysterio Eucha-
ristico locum habet, quod cre-
dere maluerunt quidam quàm
videre. 598. 599

Festo Nativit. Christi.

Mente ſaltem ſecedendum in
Bethleem, ut Christum naturæ
contemplemur. 54. 55

Humanitas & benignitas Christi
nati, puellam gravissimis flagi-
tiis obſtrictam ad pœnitentiam
induxit, ut à Christo in
fantulo absolutionem merere-
tur accipere. 60

Festo S. Stephani.

*Posuisti in capite ejus coronam de
lapide pretioso.* quam quisque
sibi necere potest per adverſi-
tates & tribulationes. *Dom. 2.
Adventus.*

Stephanus plenus gratia. Act. 6. ut
& nos repleti posſimus ſcatur-
riunt fontes per sacramenta.
Dom. 4. Quad.

*Audientes autem hoc diſſecabantur
& ſtridebant dentibus in eum.* id-
que præ invidia. quod malum
viviſ coloribus depingitur.
Dom. 5. post Epiph.

INDEX IN FESTA TOTIUS ANNI.

*ne video caelos apertos, & nobis
pater. sed timendum, ne ingre-
li differendo, & procrastinan-
do inveniamus januam clau-
sam. Dom. 1. post Pascha.*

*dormiuit in Domino. mors som-
nus rectè dicitur. Dom. 13. post.
Pent. per. tot.*

In Dedicacione Templi.

*irribilis est locus iste. Gen 28.
Vide Dom. 9. post Pent. per tot.
quarebat videre JESUM. Luc. 6.
De desiderio videndi Deum
in nobis excitando. 663. 664.
&c.*

In Communi Martyrum.

*ua ratione Martyres per vincu-
la sibi coronam gloriae textue-
rint. 19. 20. &c.
artyres qui in tormentis sem-
per eodem vultu, & riserunt
& iocati sunt. Dom. 2. Quad. per
tot.*

*Qui autem perseveraverit usque in
finem hic salvus erit. Matth. 24.
Sola in Martyribus perseveran-
tia coronatur. 507. 528
&c.*

*In Communi Confessorum V.
dicto Festo S. Nicolai.*

*In Communi Virginum V. dicto
festo S. Catharinae.*

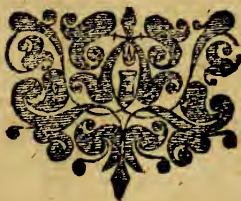
In Communi non Virginum.

*Quaerit lanam & linum, & operata
est. Prov. 31. Foeminas sem-
per operi debere esse intentas
exemplo B. Virginis, & SS. Ma-
ttonarum. 213. 214. &c.*

*Fallax gratia & vana est pulchri-
tudo. in conjuge non spectan-
da forma, sed indoles & vir-
tus.*

*Muller timens Dominum ipsa lau-
dabitur. 130. 131*

F I N I S.

Faint, illegible text on the left side of the page, possibly bleed-through from the reverse side.

Faint, illegible text on the right side of the page, possibly bleed-through from the reverse side.

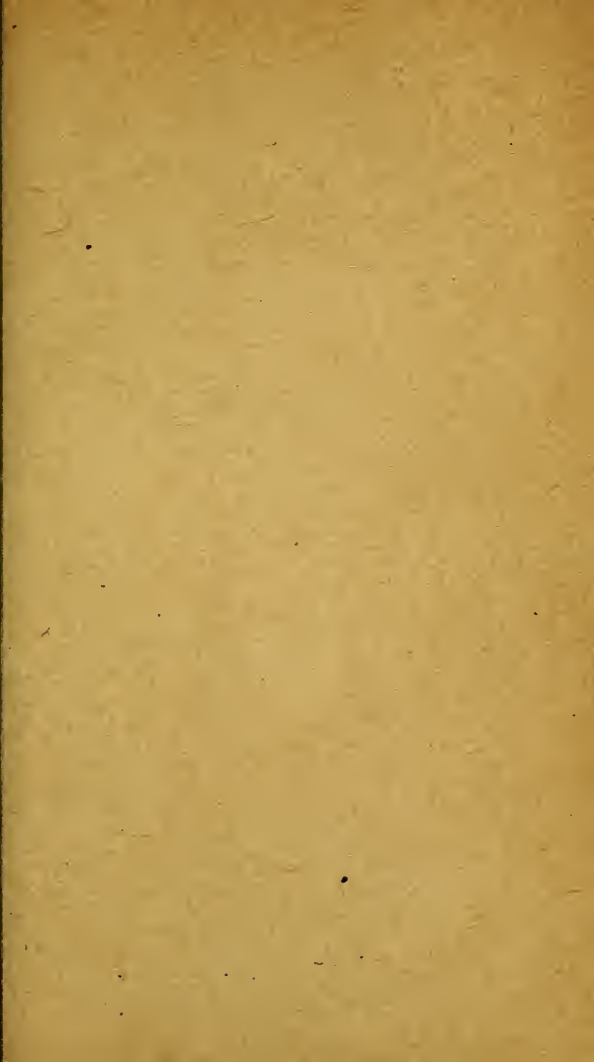

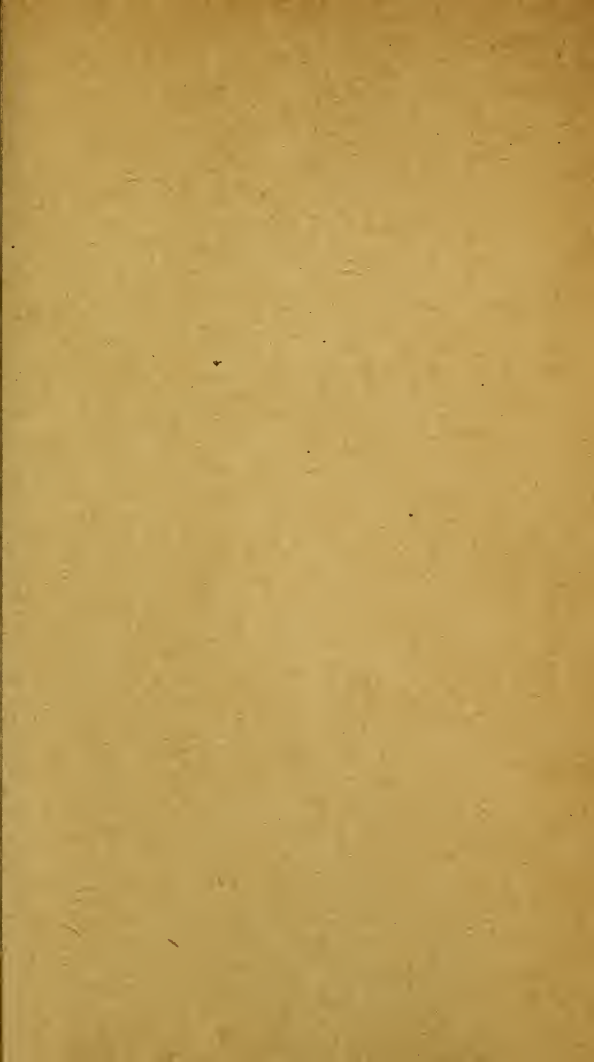

Fortune & providence 192

Flames of divine love 499

Nets 575.

